This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

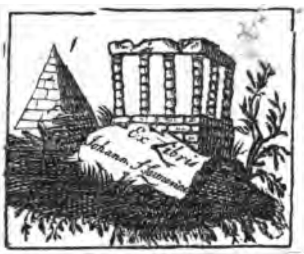
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

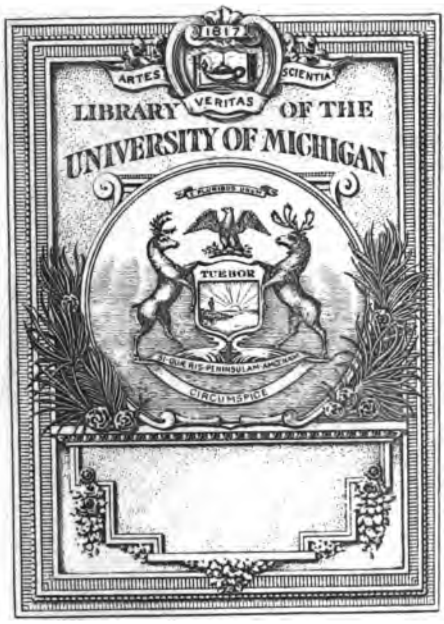
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

7

Ex Libris

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

Silius Italicus

CAII SILII ITALICI PVNICORVM LIBRI SEPTEMDECIM

VARIETATE LECTIONIS

ET

PERPETVA ADNOTATIONE

ILLVSTRATI

A

GEORG. ALEX. RUPERTI

GYMN. STAD. RECTORE.

VOLVMEN ALTERVM

CVI

SVBIECTVS EST

INDEX RERVM AC VERBORVM VBERRIMVS.

GOETTINGAE

SVMTIBVS IO. CHRIST. DIETERICH.

MDCCXCVIII.

D.T.

IV

25

878
56
R54

John S. Lawrence Estate
gt
4-14-1925

PRAEFATIO.

Perfeci tandem Deo fauente operam in Silio edendo locatam, ac diligentiſſime ſeruaui idem propoſitum conſiliumque, quod in primo volumine ſequutus ſum, et de quo in Sect. VI Commentationis meae de Silii vita et carmine copioſe diſputaui. Nam et ipſum poetam perpetuis commentariis illuſtrare, et lectionem carminis (cuius omnem varietatem, quod ab initio graue hoc opus, perperam forte, mihi inpoſueram, nunc quoque enotaui) ad fidem codicum adcuratius conſtituere, et vulgarem atque antiquam vel reuocare et tueri, vel emendare [1]) conatus ſum. Hanc qualemcumque operam meam, quae quum ſubſeciua eſſet variisque obnoxia difficultatibus, quas in fronte editionis meae expoſui, ſatis moleſta et ardua fuit, non omnino displicuiſſe aequis harum rerum iudicibus, inpenſe laetor, eorumque fauori ac

 indul-

[1]) Conf. inpr. Var. Lect. lib. X, 331. 332. 420. 436. XI, 32. 41. 71. 163. 242 ſqq. 279. 431. 470 ſqq. XII, 61. 65. 77. 81. 189. 374. 407. 427. 469. 475. 492. 498. 509. XIII, 798. XIV, 437. XV, 300. 313. 536. 761. XVI, 322. XVII, 9. 109. 465. 613.

indulgentiae, quam expertus ſum, hanc quoque alteram Siliani carminis partem etiam atque etiam commendo. Fuere quidem, quod et ipſe praeuideram, qui nimiam reprehenderent copiam tam exemplorum dictionis alicuius aut elegantiae, quam veterum recentiorumque ſcriptorum, in rebus hiſtoricis, geographicis ac mythicis a me laudatorum. Id tamen ex vano eruditionis oſtentandae ſtudio profectum exiſtimari nolim, et res iuſtam excuſationem habere videtur. Primum enim haud diſſimulo, me omnem dediſſe operam, vt quam plurimis ſatisfacerem; neque vero ignorabam, permultos etiam hodie eſſe viros doctiſſimos, quibus haec rerum verborumque illuſtrandorum ratio adrideat, quae olim Nic. Heinſio, Burmanno, Broekhuſio, Drakenborchio aliisque magni nominis hominibus probabatur: quorum tamen veſtigia non ita ſequutus ſum, vt et exempla tantum exquiſitioris loquendi formae cumularem, nulla habita ratione originis eius vel cauſae, indolis ac ſignificatus, nec admonito de iis lectore, niſi forte illa vel ex locis adſcriptis ſatis intelligi et legentibus iam hac compendiaria via, qua chartae parcitur, in memoriam reuocari poſſent, vel ibi ab aliis, quorum editiones ac libri omnium fere manibus teruntur, iam explicata eſſent. Deinde in doctiſſimo poeta interpretando verſabar, in quo adhibendae talis eruditionis facultas et maior erat, et aptior atque vtilior. Praeterea Drakenborchio maximam exemplorum copiam debeo, et quamuis centies, quae ille congeſſit, vel in breuiorem contraxi ſummam, vel plane praetermiſi, eius tamen poetae interpretandi rationem vbiuis reſpuere dubitaui, quoniam et editio huius viri eruditi rara eſt magnique a multis etiam nunc aeſtimatur, et, quod olim profeſſus ſum, praecipua mihi cura fuit haec, vt, quicumque mea editione vteretur, reliquis omnibus

carere

carere poſſet, et in ea reperiret, quidquid boni atque vtilis ad Silii carmen explicandum emendandumque alii contuliſſent, vel certe contuliſſe ſibi viderentur. Denique id egi, vt non tirones modo, ſed eruditos quoque homines et iuuentutis potiſſimum magiſtros meam Silii editionem conſuluiſſe haud omnino poeniteret, atque iis, qui longiores disputationes de tot exquiſitis dicendi formulis, rebusque hiſtoricis, mythicis ac geographicis, vbiuis in doctiſſimo poeta obuiis, deſiderarent, (quales paſſim inveniuntur) vberiores, vnde eas peterent, fontes in promtu eſſent, et quidem plerique vel adeo omnes, vt, ſi hunc vel illum adire non poſſent, (quae triſtis multorum ſors eſt) ad alios confugerent.

Index rerum verborumque, carmini Siliano ſubnexus, omnium, quos vmquam exantlaui, laborum longe moleſtiſſimus fuit; neque diſſimulo, me centies eum abieciſſe, ſed reputata vtilitate rei, in poeta potiſſimum tam docto conſpicua, ſemper telam, inpatientia abruptam, retexuiſſe. Non defuere quidem editores poetae, qui ante me tales conficere indices laborauerint: ſed Drakenborchianus non niſi ad criticas virorum doctorum obſeruationes, Schmidianus ad notas Drakenb. et Heinſiorum, Erneſtinus, qui omnium vberrimus eſt, ad ſola verba ſpectat. Dausqueianus, Cellarianus et Bipontinus tam latinitatis, quam rerum rationem habent, at nimis manci ſunt. Is, quem ego, diligenter toto carmine iterum perlecto, quum nemo mihi otium feciſſet, concinnaui, memorabiles res, voces ac dictiones continet omnes, et praeterea, quidquid vel in notis vel in Var. Lect. illuſtratur, adpoſitis literis *n.* et *V. L.* indicat. Malui quoque nimiam mihi copiam, quam breuitatem exprobrari poſſe, et quaedam tenuia nec adeo neceſſaria inrepere, quam quid-

quam praetermitti, quod, ſi non omnibus, certe nonnullis notatu dignum videri poſſet: quod et Erneſtio V. Cl. conſtitutum fuiſſe crediderim, qui plura adeo vulgaria enotauit, ſed grauiora quoque nonnumquam et exquiſitiora rarioraque omiſit.

Indicem excipit *Adpendicula*, in iuuentutis potiſſimum gratiam adnexa, quam tamen, niſi lectores paſſim ad eam remiſiſſem in primo volumine, et ſponte olim id ſuſcepiſſem oneris, nunc breuitatis ſtudio omiſiſſem, vel, ſi plus otii ſubpetiiſſet, neque verendum fuiſſet, ne in nimiam liber excreſceret molem, amplificaſſem. Rogo itaque viros doctos, vt et hunc conatum meum aequi bonique conſulant.

Addenda et *Corrigenda*, quae in calce libri leguntur, magis quidem, nec tamen ſatis conſilio votisque meis reſpondent. Nam nec plures, quam quos laudaui, viri docti vel publice, quod ſciam, vel priuatim ac per literas ad carmen Silianum illuſtrandum et hanc editionem nouis curis emendandam ſuas opes copiasque contulere; nec ipſe hoc tempore, quo animus meus variis curis negotiisque diſtringitur, commentarios meos mordaciore lima perſequi ac diligentius iterum iterumque totos excutere potui. Addenda, quae ad interpretationem poetae ſpectant, tantum non omnia, quod gratus profiteor, debeo viris cel. *Erneſti* et *Lenz*, quorum opera vellem prius mihi vti licuiſſet, quam adnotationes meae prelo iam excuſae vel redemtori certe huius libri traditae fuiſſent. Illius obſeruationes reperiuntur in edit. Sil. Vol. I., huius in *Erklär. Anmerk. zu der Encyclop. der lat. Claſſiker VI. Th. II. B. Braunſchw.* 1797. p. 109-268. Criticae autem notae ſunt fere omnes b. *I. H. Withofii*, praeclari quidem, ſed audacis

dacis quoque critici, qui eas margini editionis Drakenb. adleuerat, vnde exſcriptas perhumaniter ad me miſit Cl. *Herbell*, cui denuo nunc et publice gratias ago.

Operas ſubſeciuas, quas per aliquot annos Silio commodaui, in poſterum *Iuuenali* dicabo, gratusque profiteor, me illuſtrium aeui noſtri virorum beneuolentiae atque humanitati varias lectiones permultorum iam codicum et ſcriptorum et editorum [2]) adceptas referre, aliorumque cum edit. Henninii ſeu Bipontina conferendorum [3]) iucundam mihi ſpem factam eſſe. Vtinam nunc contingeret mihi eſſe tam felici, vt Viri doctiſſimi, quae generoſa eorum benignitas eſt, e ſcriniis ſuis atque ex bibliothecis, tam publicis quam priuatis, ſuos aliorumque commentarios, obſeruationes, libelloſque ſingulares, quorum vſu et recenſio et interpretatio Iuuenalis adiuuari poſſet, mecum communicarent, ac potiſſimum adparatus ſui critici et antt. Codd. MSS. atque editorum, quos nondum vidi [4]), vel integrorum vel excerptorum,

2) Rom. princ. Vincent. 1480. Brix. 1486 et 1501. Ald. ſ. a. it. 1501 et 1535. Ven. 1475. 1478. 1482. 1483. 1486. 1487. 1492. 1494. 1498. 1501. 1515. Nurnb. 1497. Lipſ. 1497. 1507. Lugd. 1501. 1507. 1556. 1560. 1564. 1664. Pariſ. 1512. 1528. 1535. 1544. 1545. 1549. 1557. 1561. 1585. 1602. 1613. 1616. Heidelb. 1590. Baſil. 1546. Antverp. 1565. Aug. Vindel. 1599. Hanov. 1603. Lond. 1620. Argent. 1518.

3) Rom. 1474. vel potius Brix. 1475. Ven. 1491. 1512. 1583. Lipſ. 1502. 1504. Mediol. 1514. Lugd. 1498. 1515. 1603. Argent. 1527. Pariſ. 1602. 1614. 1616. 1644. Baſil. 1551. Colon. 1510. 1541. Frib. 1608. Crac. 1529. Lond. 1716. 12. ex rec. Maittaire.

4) Quo refero inpr. Brix. 1473. 1503. Mediol. 1474. 1476. 1483. 1491. Taruiſ. 1478. Pinarol. 1479. Ven. 1485. 1492. (ap. Petr.

rum, mihi copiam facerent! Quod tamen ne rogare quidem, nedum ſperare audeo. Scrib. Stadae, Non. Mart. A. R. S. MDCCXCVII.

Petr. Io. de Quarengis) 1493. 1497. 1499. 1509. 1518. 1530. 1535. 1539. 1597. Pariſ. 1505. 1519. 1523. 1525. (quae omnes ſunt Aſcenſianae) 1496. Lugd. 1512. 1517. 1521. 1534. 1558. 1562. 1590. Florent. ſ. Iunt. 1513. Antwerp. 1559. 1566. (Plantin. 12. et 8.) 1585. (Plant. 24. et ab 16.). Argent. 1513. Baſil. 1522. Francof. 1544. Lipſ. 1502.

C. SI.

C. SILII ITALICI PVNICORVM

LIBER NONVS.

ARGVMENTVM.

Varro, nulla prodigiorum ratione habita, eadem, qua Hannibal, cupiditate pugnandi flagrat; eiusque temeritas augetur proelio tumultuario, procurſu magis militum, quam iuſſu imperatorum, in prohibendis praedatoribus orto, in quo Mancinus quidem aliique Romani pereunt, ſed haudquaquam par Poenis dimicatio eſt. v. 1-14. Itaque pugna non abſtinuiſſet, niſi furenti obſtitiſſet Paullus conſul, cuius eo die (nam alternis imperitabant) imperium erat. 15-23. Inpatiens morae indignatur Varro vociferaturque, emiſſum hoſtem e manibus, ferrum atque arma iratis et pugnandi cupientibus adimi militibus: quibus, vt poſtero die, prima luce, in proelium temere ruant, edicit. 23-37. Paullus, futuram cladem animo praeſagiens, multis eum precibus lacrimisque obſecrat, vt, donec tirones milites, Fabiana diſciplina imbuti, omittant timorem, quem ſolum Hannibalis nomen ipſis iniiciat, pugnam detrectet, et, ſi conſilia collegae reſpuat, monitis certe Deorum et Sibyllae Cumanae praedictis aures praebeat. 38-65. Nocte praeterea inſequenti funeſtus incidit caſus, quo clades Romanorum portenditur. Satricus, Sulmone in Pelignis natus, primo bello Punico a Xanthippo in Libya captus, regi Autololum dono datus erat et nunc in Italiam reductus, vt eo interprete Gaetuli uterentur. 66-79. Is duos in Italia reliquerat filios, Mancinum et Solymum; quorum alter in proelio illo tumultuario ceciderat, alter, vigilias ante vallum agens, nocte exierat

caſtris, ut fratris corpus humaret. Eodem tempore Satrcus inermis a Poenis ad Romanos transfugit, et in camp arma quaerens, quibus ſe tueatur, forte fortuna in Marcini exanimum corpus incidit. 80-95. Eius armis indutu obuiam fit Solymo, qui fraternis exuuiis conſpectis mortferum ei infligit uulnus. 96-105. Parens moribundus agnoſcit filium, quem, diro facinore adtonitum, erroris excuſatione et venia erigere conatur, et patriae amore ductu orat, vt ipſe cum Paullo et ciuibus ſuis furorem Varroni cohibeat. 106-151. Solymus autem doloris inpatiens vitaeque pertaeſus gladio ſibi pectus traiicit, et, his verbis FVGE PROELIA VARRO, ſanguine ſuo inſcriptis in clipeo eoque e ſagitta ſuſpenſo, mortuus ſuper patris corpus concidit. 151-177. Hisce aliisque ominibus quum infauſta omnia Romanis portendiſſent dii, duces prima luce ſignum pugnae proponunt, et Hannibal, oratione ad milites habita, rerum feliciter geſtarum memoria magnisque pollicitationibus animum iis incendit, et ſe ſola contentum gloria illis omnia victoriae emolumenta conceſſurum profitetur. 178-216. Tum transgreſſus Aufidum copias inſtruit, et in ſiniſtro cornu Afros duce Nealce, in dextro Hiſpanos et Baliares, in media acie Poenos et Gallos, quibus ipſe praeeſt, ad ripam fluuii elephantos, paſſim vero Numidas locat, vt procurſu hoſtes laceſſant armaque quaquauerſus in proelio circumferant. 217-243. Interea Varro, exercitu e caſtris educto, milites inuento clipeo ſanguine Solymi inſcripto, perterritos grauiter obiurgat, et dextrum cornu ipſe tenet, laeuo Paullum praeficit, mediam pugnam Seruilio Gemino tuendam dat, et Scipionem cum ſelecta manu Numidis equitibus obponit. 244-277. Acie vtrimque directa, inſtar ventorum agmina concurrunt cum ſtrepitu, ipſique Dii coelo relicto proelio ſe immiſcent. 278-303. Tum ingenti clamore ſublato confertim in prima acie gladiis, nec ita multo poſt in ſecunda eodem impetu haſtis, in tertia miſſilibus pugnatur; quique in vltimis ſtant ordinibus, clamore inuicem ſuos adcendunt. 304-334. Poſtremo omni vtrimque armorum genere, ne falarica quidem excepta, vtuntur, et atrox editur caedes. 335-353. Ipſa pugna diu anceps eſt: tandem Nealces cuneos hoſtium perrumpit et cum magna ſtrage inpellit. 354-369. Inter Romanos fortiter pugnantes eminent Scaeuola et coniunctiſſimum amicorum par, Marius ac Caper: at ille ſaxi ictu a Nealce, hi a Symaetho interficiuntur. 370-410. Inclinatam Romanorum aciem

reſtituunt

reſtituunt Scipio, Varro, Curio et Brutus: ſed Hannibal impetum hoſtium, iam ferocius procurrentium, reprimit, et in Varronem, conſulis inſignibus conſpicuum, inruit. 411-423. Hunc praeſenti mortis periculo eripit Scipio iuuenis, qui in ſingulare cum Poenorum duce certamen deſcendit. 424-437. Iis congredientibus Dii, Pallas Hannibali, Mars Scipioni, propere auxilio veniunt, ipſique acriter inter ſe dimicant. 438-469. Monitu autem Iridis, a Ioue miſſae, ira deorum mitigatur, et Pallas inuita Hannibalem, nube circumfuſum, in tutiorem locum ſubducit. 470-485. Abſente Dea Mars proelium redintegrat: at Aeolus, precibus Iunonis motus, ventum, qui Apulis Vulturnus dicitur et ex ipſis Aetnae voraginibus igneam vim traxerat, Romanis inmittit. 486-500. Is Poenorum tela adiuuat, Romanis autem multo puluere in ipſa ora voluendo adimit proſpectum, nec arma tantum eripit, ſed animam quoque intercludit. 501-520. Quin ne Marti quidem parcit, eiusque iram incendit in Poenos. 521-525. De quo Dei furore Pallas grauiter cum Ioue expoſtulat: Iuno autem, quae eius vel iracundia eſt, vel ingenii calliditas, marito auctor eſt, vt fulmine Carthaginienſes delendo, quanta ſit potentia ſua, palam faciat. 526-541. Iupiter contra inmutabilem fatorum rerumque ſeriem pandit, Iridemque mittit ad Martem, qui, dicto quidem patris audiens, ſed cum fremitu ex acie excedit. 542-555. Quo facto Hannibal, e remotiori campi loco, vbi metu Martis delituerat, progreſſus, vndique conligit copias, et Minucium, Fabii olim ope ſeruatum, haſta transfigit. 556-569. Eius iuſſu etiam elephanti in proelium rapiuntur, et e turribus, in dorſis eorum exſtructis, ſaxa, ignis et tela iaciuntur in hoſtes. 570-583. Ex his beluis vna Vfentem, dente conreptum, ſublime fert; alia Tadium excutit in altum, ſed oculis eius enſe ſpoliata concidit. 584-598. Multi tamen elephanti, ardentibus taedis in turres ingeſtis, furore inſtincti in fluuium praecipites currunt; reliqui iaculis et ſaxis eminus inceſſuntur. 599-631. Paullus collegam, harum cladum auctorem, eiusque ignauiam acerbe increpat, et in medios hoſtes ruit. 632-643. Varro, quem ſera temeritatis poenitentia ſubit, trepide ex acie refugit, diuque haeſitat, vtrum ſibi conſciſcat necem, an fugitiuus Romam reuertatur. 644-657.

Turbato monſtris Latio cladisque futurae
Signa per Auſoniam prodentibus inrita Diuis,
Haud ſecus ac ſi fauſta forent et proſpera pugnae
Omina venturae, Conſul traducere noctem
Exſomnis, telumque manu vibrare per vmbras,
Ac modo ſegnitie Paullum increpitare, modo acres
Exercere tubas nocturnaque claſſica velle.
Nec minor in Poeno properi certaminis ardor.
Erumpunt vallo, fortuna vrguente ſiniſtra,
Conſertaeque manus: iam ſparſi ad pabula campis
Vicinis raptanda Macae fudere volucrem
Telorum nubem. ante omnes inuadere bella
Mancinus gaudens, hoſtilique vnguere primus
Tela cruore, cadit; cadit et numeroſa iuuentus.

Nec

4. *Omina* Put. R. 1. Parm. Med. Vulgo *omnia*, ſolenni varietate, de qua v. Drak. et quos laudat. 5. E *ſomnis* R. 1. Med. et omnes Marſi edd. *Ex ſomnis* aliae. Male! *Exſomnis* eſt id. qd. inſomnis. v. Drak. ad h. l. Bentl. ad Horat. Od. III, 25, 9. et Heinſ. ad Virg. A. VI, 556. — 6. *ſegnitiae* Med. et R. 1. in marg. quod auctore N. Heinſ. recepit Drak. Sed v. not. ad III, 88. 7. *bello* vel potius *vallo* pro *velle* malebat N. Heinſ. Sed Varronem noctu flagraſſe cupiditate tubas et claſſica exercendi, non reuera ea exercuiſſe iam monuit Drak. 10. *iam*, non *nam*, Oxon. vel teſte Lefeb. duo ſcripti. 13. Vulg. *hoſtili tingere*, quod primus

1-2. Cf. VIII, 625 ſq. *monſtris*, prodigiis. *inrita*, quibus fruſtra cladem ab Italia auertere conabantur dii, quum *Conſul*, h. e. Varro ea ſperneret. 6. *acres*, acriter (vt ap. Virg. A. IX, 665. et al.) vel, quae acrem terribilemque ſonitum reddunt. cf. Virg. A. IX, 503. 7. Signa cani cupit. 9-14. cf. de hoc proelio tumultuario Liv. XXII, 41. pr. et Polyb. III, 110. *fortuna ſiniſtra*, adverſa Poenis, qui vincebantur, ſed non minus quoque Romanis, quoniam, vt Liuii verbis vtar, temeritati Varronis ac praepropero ingenio materiam dabat. *Macae*, Poeni. cf. ad II, 60. *Telorum nubem* v. ad I, 311. *Mancinus*

Nec pecudum fibras Varro et contraria Paullo
Auſpicia incuſante Deum compeſceret arma,
Ni ſors alterni iuris, quo caſtra reguntur,
Arbitrium pugnae properanti in fata negaſſet.
Quae tamen haud valuit perituris millibus vna
Plus donaſſe die. Rediere in caſtra, gemente
Haud dubie Paullo, qui craſtina iura videret
Amenti ceſſura viro, fruſtraque ſuorum
Seruatas a caede animas. nam turbidus ira
Infenſusque morae dilata ob proelia ductor;
Siccine, ſic, inquit, grates pretiumque rependis,
 Paulle,

mus repoſuit Nicander, 18. *properanti fata* forte praeſtiterit, vt *fata laceſſere*, *irritare* cet. et contra *tenere*. cf. not. ad I, 225. 268. IV, 731. V, 234. Sed vulgata quoque lectio bene ſe habet. 25. *Siccine, ſic*, non S.

cinus cf. v. 71 ſq. *inuadere bella*, incipere pugnam, vt XII, 199. XVII, 386. 472. Virg. A. IX, 186. XII, 712. — 15 ſq. Marſus iam recte expoſuit: Varro non abſtinuiſſet eo die a pugna, quamvis auſpicia eſſent contraria, niſi Paullus obſtitiſſet, penes quem eo die imperium erat. cf. v. 31. et Liv. XXII, 42. *Paullus, quum ei ſua ſponte cunctanti pulli quoque auſpicio non addixiſſent, obnuntiari iam efferenti porta ſigna collegae iuſſit. incuſante*, grauius quam, praetexente. *ſors a. iuris*, vt *ſors eius diei imperii* ap. Liv. XXII, 45. *iuris*, imperii, vt IV, 714. VI, 612. Conſules non alternis menſibus, vt mos ferebat, (de quo v. a Dausq. laudati Dionyſ. Hal. L. V et IX. Suet. Caeſ. c. 20) ſed alternis diebus imperium tenebant. cf. Liv. XXII, 41. 45. Plut. in Fab. et Polyb. III, 110. et 113 pr. *properanti in fata*, Varroni caeco impetu in perniciem ruenti, vt ap. Lucan. VIII, 658. cf. V. L. 19. 20. Haec tamen imperii ſors non niſi in vnum diem tot millibus vitam prorogare cladémque remorari potuit. *craſtina iura*, craſtini diei imperium. *turbidus ira* Cf. Ind. et ad I, 477. *ductor*, Varro.

25-27. Hanc gratiam refers populo, cuius beneficio capitis olim periculum vix effugiſti? Paullus a. u. c. DXXXIV de Illyriis triumphauit,

Paulle, tui capitis? meruerunt talia, qui te
Legibus atque vrnae dira eripuere minanti?
Tradant immo hoſti reuocatos ilicet enſes,
Tradant arma, iube, aut pugnantum deripe dextris.
Sed vos, quorum oculos atque ora humentia vidi,
Vertere quum Conſul terga et remeare iuberet,
Ne morem et pugnae ſignum exſpectate petendae;
Dux ſibi quisque viam rapito, quum ſpargere primus
Incipiet

S. nunc, Col. neruoſius, vt IV, 506 et XVI, 125. N. Heinſ. 29. *deripe*, non *diripe*, Ox. et Put. *deripe dextris* ſcil. arma, pro *d. dextras*, recte emend. N. Heinſ. quem v. ad Ouid. Met. III, 52. Id recepi cum Lefeb. non inprob. Drak. qui iam contulit verba Liv. XXII, 44. *ſe conſtrictum a collega teneri; ferrum atque arma iratis et pugnare cupientibus adimi militibus.* 30. *liuentia* Put. R. I. 3. Med. *vinentia* Ox. *libentia* Parm. *vmentia* Col. *vuentia* maluerit N. Heinſ. refrag. Drak. qui multis exemplis vulgatam lect. firmat. cf. ad I, 259. II, 125. 469. III, 522 et VIII, 458. 32. *Me* Ox. et R. 1. *Et memorem p.* Med. *marem* R. 1. et in marg. *Martem*, quod etiam N. Heinſ. in mentem venit. 33. *rapito*, non *capito*, Col. *primis* e 3 ſcriptis recepit Drak. ſuadentt. Modio et N. Heinſ. Nos vulgatam lect., quae exquiſitior eſt, reuocauimus cum Lefeb. *Primus Phoebus*, *ſol* et *dies* paſſim poetis dicitur. cf. ad II, 235 et Burm. ad Val. Fl. III, 257. Notandus inpr. locus Virg. a Silio expreſſus Aen. IV, 584. *Et iam prima*
nouo

phauit, ſed deinde ob praedam inaequaliter diuiſam damnatus eſt. cf. ad VIII, 288. 291. Liv. XXVII, 34 et Frontin. Stratag. IV, 1. Eadem de M. Liuio Salinatore, collega eius, tradit Aur. Victor de viris ill. c. 50. cf. Liv. XXII, 35. XXVII, 29. 37. *vrnae dira m.* damnationi: nam *vrna* eſt ciſta, in quam tribus tabellas, litera *C* notatas, coniiciebant. *reuocatos enſes*, pro, vt milites reuocati tradant hoſti arma: Paullus enim obnuntiari collegae, iam porta efferenti ſigna, iuſſerat. v. ad v. 15. Poſſis etiam exponere, refecta, noua arma, vt ſup. IV, 15. Sed illa ratio ſimplicior eſt et tam amarae inriſioni, quam contextui verborum rerumque conuenientior. 29. cf. V. L. 31. v. ad v. 15. *morem et pugnae ſignum*, Drak. conſuetum pugnae ſignum. Erneſti V. C. *morem pugnae* in eo eſſe monet, vt ordine e caſtris copiae procedant, et ſignum imperatoris obſeruent. 33. Ita ap. Curt. V, 4. *Dux ſibi quisque itineris coeperat fieri.* Drak. *viam rapito*

Incipiet radiis Gargana cacumina Phoebus.
Pandam egomet propere portas. ruite ocius, atque hunc
Ereptum reuocate diem. Sic turbidus aegra
Peſtifero pugnae caſtra incendebat amore.

At Paullus, iam non idem nec mente nec ore,
Sed qualis ſtratis deleto milite campis
Poſt pugnam ſtetit, ante oculos atque ora futuro
Obuerſante malo; ceu iam ſpe lucis ademta,
Quum ſtupet exanimata parens, natique tepentes
Nequidquam fouet extremis amplexibus artus:
Per toties, inquit, concuſſae moenia Romae,
Perque has, nox Stygia quas iam circumuolat vmbra,
Inſontes animas, cladi parce obuius ire:
Dum tranſit Diuum furor, et conſumitur ira

nouo ſpargebat lumine terras Aurora. 35. *propere* Col. Ox. R. 1. et 3 *prope* Parm. Med. ed. Marſi et Martini Herbip. Vulg. *primus.* 39. *deleto*, non *dilecto*, tres ſcripti et R. 2. *deiecto* coni. N. Heinſ. et Burm. cf. not.

pito v. ad I, 570. *ſpargere radiis c.* pro radios per, vel in c. cf. Virg. A. XII, 113. Burm. ad Val. Fl. V, 319. et V. L. *Gargana c.* cf. ad IV, 561. *Ereptum diem*, occaſionem bene pugnandi praetermiſſam et vobis ereptam *reuocate*; temporis et fortunae iacturam, quam feciſtis, reſarcite. *turbidus* v. ad I, 477. *caſtra aegra*, milites aegros animi, h. e. ſollicitos et anxios de pugnae euentu. cf. v. 49 ſeq.

41-43. Egregia comparatio Pauli, moerore confecti, cum matre, cui certa nati mors, vt illi praeſentiſſimum periculum, quod fruſtra remorari, nedum auertere conatur, non animo tantum, ſed prope oculis obuerſatur. 44—64. Similis oratio Coruini ſup. V, 82. ſqq. cf. Liv. XXII, 41. 42, qui tamen hiſtorici, non poetae, partes agit. *Per - moenia* cf. ad I, 658 in V. L. 45. cf. Virg. A. II, 360 vbi v. Heyne. *parce*, φείδεο, noli, vt paſſim. 47. cf. V, 84-91. Satis eſt, ſi, donec fortuna adfulgeat et

Fortunae, nouus Hannibalis, ſat, nomina ferre
Si diſcit, miles, nec frigidus adſpicit hoſtem.
Nonne vides, quum vicinis auditur in aruis,
Quam ſubitus linquat pallentia corpora ſanguis?
Quamque fluant arma ante tubas? cunctator et aeger,
Vt rere, in pugnas Fabius quoſcumque ſub illis
Culpatis duxit ſignis, nunc arma capeſſunt.
At quos Flaminius — Sed dira auertite Diui.
Sin noſtris animus monitis precibusque repugnat;
Aures pande Deo. cecinit Cymaea per orbem
Haec olim vates, et te praeſaga tuosque
Vulgauit terris proauorum aetate furores.
Iamque alter tibi, nec perplexo carmine, coram
Fata

not. ad XV, 461. 50. *arinis* Ox. et Put. 55. *At quos* Col. *Aut quas* R. 2. Vulg. *capeſſunt*, *Haud quos Flaminius*, *ſed dira a. D.* In ed. Drak. *At quo*, operarum haud dubie incuria. 57. *Cumaea* Col. in quo tamen plerumque *Cymaea*, more Graecorum, ſcribitur. cf. ad VIII, 531. *Crimea* in ſcriptis, teſte Lefeb. *Crinea* R. 2. Vulg. *Grynaea*. Sed ſcribendum certe *Grynea*, Γρύνεια, h. e. Apollinea, ab Apolline inſpirata. v. Heyne ad Virg. Ecl.

et aues auſpiciaque addicant, milites noui (tirones) et prodigiis territi vſu prius didicerint, *H. nomen ferre*, non expaueſcere. *frigidus*, vt I, 470. II, 339. — 52 *fluant*, effluant, excidant manu, ob metum. v. ad II, 131. *ante tubas*, priusquam tubae inflentur, ac ſignum pugnae proponatur, Cell. et Drak. coll. Claud. in Rufin. I, 335. et Virg. A. XI, 424. — 52-4. Milites, quos Fabius vſu et cunctatione ſenſim metu Hannibalis liberauerat, nunc tantum animi habent, vt adverſus eum arma capiant. *aeger* animi et conſilii, ſegnis et timidus. *Culpatis ſignis*: nam Varro Fabianam belli gerendi rationem ferocibus Romae proſciderat concionibus. 55. Elegantiſſima apoſiopeſis, qua vtitur Silius, ne ominoſum foret, ſi adderet, Flaminii milites trepidare ac iam fugam circumſpicere, Drak. Cf. ad VI, 110. *Cymaea vates*, Sibylla, *cecinit*, quae Liuius XXV, 12 Marcio cuidam tribuit. Cf. ad VII, 483. VIII, 531. Columm. ad Ennii Fragm. p. 122. *proauorum a.* quondam. Marſus et Cell. regnante Tarquinio

Fata cano vates: ſiſtis ni craſtina ſigna,
Firmabis noſtro Phoebeae dicta Sibyllae
Sanguine. nec Graio poſthac Diomede ferentur,
Sed te, ſi perſtas, inſignes Conſule campi.
Haec Paullus, lacrimaeque oculis ardentibus ortae.

Nec non et noctem ſceleratus polluit error.
Xanthippo captus Libycis toleraratin oris
Seruitium Satricus, mox inter praemia regi
Autololum dono datus ob virtutis honorem.
Huic domus et gemini fuerant Sulmone relicti
Matris in vberibus nati, Mancinus et vna
Nomine Rhoeteo Solymus: nam Dardana origo,

Ecl. VI, 72. — 67. *cretus* conj. Scalig. ad oram cod. ſui. Male! 72. *Solimus* Col. paſſim, quod recepit Drak. Scriptura anceps. v. Heinſ. ad Ouid. Faſt. IV, 79. *Rhaeteo* multi, etiam Drak. et Erneſti. Sed eſt Ῥοίτειον.

quinio Superbo, cui Sibylla libros obtulit. 61. Niſi craſtino die, quo ſumma imperii penes te erit, conſilio pugnandi abſtiteris cet. 63. 64. Non dicentur amplius campi Diomedis, ſed Varronis. v. ad I, 125. *oculis ardentibus* cf. ad I, 126.

66-180. Triſte omen et *ſceleratus error*, per quem Solymus Satricum, patrem ſuum, qui, primo bello Punico a Xanthippo captus, nunc ad Romanos transfugerat, occidit. Hiſtoriam hanc a Silio fingi ad exemplum illius, quae de Iulio Manſueto narratur a Tac. Hiſt. III, 25, et de Maeuio quodam in Pithoei Catalect. L. IV. p. 159, putabant Dausq. et Drak. Neque id negat Erneſti; ſed narrationem Liv. XXII, 42 de ſeruis duobus primam huic epiſodio occaſionem dediſſe ſuſpicatur. Nomina autem patris et filii e Pelignorum et Latii oppidis, *Sulmone* et *Satrico*, conficta eſſe, iam monuit Cluuer. Ital. ant. II, 4. p. 757. De *Sulmone* v. ad VIII, 510. de *Mancino* ſup. v. 13. — 72-76. Locum Ouidii, Sulmonenſis poetae, Faſt. IV, 79 ſqq. iam contulit Dausq. *Rhoeteo* v. ad I, 115. *Solymi* in finibus Lyciae et Piſidiae. cf. Plin. V, 27. Steph. Byz. p. 551. Strab. XII. p. 573.

Et Phrygio genus a proauo, qui, ſceptra ſequutus
Aeneae, claram muris fundauerat vrbem
Ex ſeſe dictam Solymon: celebrata colonis
Mox Italis paullatim adtrito nomine Sulmo.
Ac tum barbaricis Satricus cum rege cateruis
Aduectus, quo non ſpretum, ſi poſceret vſus,
Noſcere Gaetulis Latias interprete voces.
Poſtquam poſſe datum Peligna reuiſere tecta,
Et patrium ſperare larem; ad conamina noctem
Aduocat, ac furtim caſtris euadit iniquis.
Sed fuga nuda viri: ſumto nam prodere coepta
Vitabat clipeo, et dextra remeabat inermi.
Exuuias igitur proſtrataque corpora campo
Luſtrat, et exutis Mancini cingitur armis.

Iamque metus leuior: verum, cui demta ferebat
Exſangui ſpolia, et cuius nudauerat artus,
Natus erat, paullo ante Maca proſtratus ab hoſte.
Ecce ſub aduentum noctis primumque ſoporem
Alter

77. *At* Put. R. 1. et Med. quod recepit Lefeb. non inprob. Drak. vt ſenſus ſit, Satricum primo bello Punico captum et in Libyam abductum, at nunc iterum in Italiam *cum rege* Autololum, cui dono datus fuerit, advectum fuiſſe, vt Gaetuli ſ. Autololes, in exercitu Hannibalis ſtipendia merentes, (cf. III, 288. 306) eo interprete Romanos intelligerent. 83. *quia* pro *nam* refinxit Nicander, quem deinde omnes ante Drak. ſequuti ſunt. 89. *Macae* Col. *Mace* Ox. et Put. cum antt. edd. 105. *ceri* pro *caeci*

A. B. XIV. p. 764. 5. al. p. 667. A. Koeppen ad Hom. Il. Z. 184 Benedict. ad Pind. Ol. XIII, 129. et Cluuer. l. l. vbi ſolam nominum ſimilitudinem huic narrationi locum dediſſe recte ſuſpicatur. 77. cf. V. L. 81. *larem*, reditum in patriam et domum ſuam. *conamina*, fugam. *iniquis*, Punicis: nam Italus erat et captiuus. *Mancini*, filii ſui occiſi. Poetam in hac fictione magis artem et phantaſiae ludibria, quam rei probabilitatem ſequi, iam monuit Erneſti. *Maca* vt v. 11. — 90. cf. ad VIII, 124. *ſorte viciſſim A. e.* v. ad VII, 155. *Furtiua terra*, furtim. *componere t.* ſepelire. v. Intpp. ad Hor. Sat. 1, 9, 27 et Tibull.

Alter natorum Solymus veſtigia vallo
Auſonio vigil extulerat, dum ſorte viciſſim
Alternat portae excubias, fratrisque petebat
Mancini ſtratum ſparſa inter funera corpus,
Furtiua cupiens miſerum componere terra.
Nec longum celerarat iter, quum tendere in armis
Aggere Sidonio venientem conſpicit hoſtem.
Quodque dabat Fors in ſubitis necopina, ſepulcro
Aetoli condit membra occultata Thoantis.
Inde, vbi nulla ſequi propius pone arma, virumque
Incomitata videt veſtigia ferre per vmbras,
Proſiliens tumulo contorquet nuda parentis
In terga haud fruſtra iaculum; Tyriamque ſequentum
Satricus eſſe manum et Sidonia vulnera credens,
Auctorem caeci trepidus circumſpicit ictus.

Verum vbi victorem iuuenili robore curſus
Adtulit, et notis fulſit lux triſtis ab armis,
Fraternusque procul, luna prodente, retexit
Ante oculos ſeſe, et radiauit comminus vmbo;
Excla-

caeci R. I. et in marg. *certi.* 111. *Non ſim* et mox *fatearque* Col. Vulgo *ſim* et *fateorque*; forte rectius. v. Burm. et Heinſ. ad Ouid. Met. III, 272.
vbi

bull. III, 2, 26. *tendere* ſc.
iter ſ. ſe, h. e. ire. *Aggere*
S. a caſtris Poenorum. *Thoas*,
Aetolorum rex, quod
iam Dausq. notauit, memoratur
Hom. Il. B. 638. Δ, 527.
Alius Aetoliae princeps Polyb.
Eclog. XXIV. Alii paſſim
ap. Virg. et Hygin. Idem
autem, de quo hic agitur,
iudice Cell., Strab. VI. p. 176.
membra ſua *condit occultata*,
palillogia, vt XI, 198 et XII,
443. quibus locis Drak. conf.
IX, 586. XII, 443. XIII, 106.
Virg. A. III, 237 VI, 310.
Sen. Herc. fur. v. 236. *βῆ δ'*
ἰὼν ap. Hom. et *τὸ σῶμα κοιλ-*
σαντες ἔφερον ap. Anton. Liber.
fab. I. vbi v. Muncker.
100. *arma*, armatos hoſtes.
102. *terga nuda*, thorace
non tecta. *caeci ictus* cf. ad
V, 2.

111.

Exclamat iuuenis, ſubita flammatus ab ira:
Non ſim equidem Sulmone ſatus tua, Satrice, proles,
Nec frater, Mancine, tuus, fatearque nepotem
Pergameo indignum Solymo, ſi euadere detur
Huic noſtras inpune manus. tu nobile geſtes
Germani ſpolium ante oculos, referasque ſuperba,
Me ſpirante, domus Pelignae perfidus arma?
Haec tibi, cara parens Acca, ad ſolatia luctus
Dona feram, nati vt figas aeterna ſepulcro.
Talia vociferans ſtricto mucrone ruebat.

Aſt illi iam tela manu, iamque arma fluebant,
Audita patria, natisque, et coniuge, et armis;
Ac membra et ſenſus gelidus ſtupefecerat horror.
Tum

vbi conf. loca ſimilia Petron. c. 81. Apulei. Met. V. p. 163. Plaut. Menaechm. III, 2, 6. et Hom. Il. B. 260. — 114. *Huic n. i. m.* Col. *Hinc veſtra nunc impune manu* Put. *Hinc veſtra i. manu* Ox. Sed *euadere* vbiuis fere a Silio cum quarto caſu iungi, monet Drak. Vulgo *Hinc* (al. *Huic*) *noſtra te i. manus* vel *manu.* 116. *ſpectante* R. 1. et Med. 117. *Nec tibi* Ox. Put. et Parm. ed. Non male, iudice Drak., ſi poſt *feram* ſignum interrogandi ponatur, vt ſenſus ſit: Videremne hoſtem fratris arma geſtare? *nec* tibi ea, o mater, ad ſolatium luctus ferrem, vt nati ſepulcro figeres? *Acca* Col. quod nomen occurrit ap. Virg. A. XI, 820. Ouid. Faſt. IV, 854. V, 454. Prop. I, 21, 6. vbi eadem lectionis varietas. *acta* Ox. et Put. vnde vulg. *apta*: quo modo ſaepe librarii nomina propria corruperunt, de quo

111 ſqq. Verba callide ficta, vnde pater cognoſcit, ſe a filio percuſſum et filii mortui armis indutum eſſe, Ern. cf. V. L. *Pergameo*, vt *Rhoeteo* v. 72. *Pelignae d.* cf. v. 80. et ad v. 66. — 118. Sepulcra et κενοτάφια ſ. κενήρια non modo ſignis et emblematibus, quae vitam plerumque et τὰ ἐπιτηδεύματα mortui indicabant, exornari, ſed iis quoque *arma* et inſtrumenta, quibus is in vita vſus fuerat, *figi* h. e. adfigi ſolebant, *aeterna* i. e. quae aeternam defuncti memoriam conſeruabant; vnde ipſa ſepulcra μνήματα, μνημεῖα, σήματα, *monimenta*, *memoriae*, dicebantur. v. Potteri Archaeol. L. IV. c. 7. Kirchman. de Fun. Rom. L. III. c. 18 et 27. Intpp. ad Virg. A. VI,

Tum vox ſemianimi miſeranda effunditur ore:
Parce precor dextrae, non vt mihi vita ſuperſit,
(Quippe nefas hac velle frui) ſed ſanguine noſtro
Ne damnes, o nate, manus. Carthaginis ille
Captiuus, patrias nunc primum aduectus in oras,
Ille ego ſum Satricus, Solymi genus. Haud tua nate,
Fraus vlla eſt. iaceres in me quum feruidus haſtam,
Poenus eram. verum, caſtris elabſus acerbis,
Ad vos et carae properabam coniugis ora.
Hunc rapui exanimi clipeum: ſed iam, vnice nobis,
Haec fratris tumulis arma excuſata reporta.
Curarum tibi prima tamen ſit, nate, referre
Ductori monitus Paullo, producere bellum
Nitatur, Poenoque neget certamina Martis.
Augurio exſultat Diuum, inmenſamque propinqua
Stragem acie ſperat. Quaeſo, cohibete furentem
Varronem: namque hunc fama eſt inpellere ſigna.
Sat magnum hoc miſerae fuerit mihi cardine vitae
Solamen,

quo v. Drak. 123. *Cum* Ox. *ſemanimi* Col. vnde recepit Drak. cf. ad III, 16. — 130. *Verum vt caſtris* emend. Scalig. ad oram cod. ſui, et recepit Cell. 136. *Poeno Marti*, h. e. Hannibali, malebat N. Heinſ. et v. 138 *ſpirat.* 138. *cohibete*, non *prohibete*, ſcripti et R. 2. 145. *Attonite*

VI, 233. *ſepulcro*, cenotaphio. 125. *nefas*, ἀδύνατον. cf. Lambin. ad Hor. Od. I, 11, 1. 24, 20. *damnes*, damnandas facias, h. e. contamines. 129. *Fraus*, ſcelus, facinus, mala fraude commiſſum; ἄγος, piaculum. *Poenus eram*, vt tu putabas; tibi eſſe videbar. *vnice nobis*, qui ſolus mihi e filiis reſtas. *excuſata*, quorum vſum error et iuſta cauſa excuſant. 134-141. En inſigne pietatis in patriam documentum! Morientium autem praedictiones ratae habebantur. cf. Hom. Il. π, 851 ſq. χ. 359 ſq. Virg. A. IV, 607 ſq. X, 739 ſq. 140. *cardine*, in fine. *cauiſſe*, pro-

Solamen, cauiſſe meis. nunc vltima, nate,
Inuento ſimul atque amiſſo redde parenti
Oſcula. Sic fatus galeam exuit, atque rigentis
Inuadit nati tremebundis colla lacertis,
Adtonito et nitens verbis ſanare pudorem
Vulneris inpreſſi, telum excuſare laborat.
Quis teſtis noſtris, quis conſcius adfuit actis?
Non nox errorem nigranti condidit vmbra?
Cur trepidas? da, nate, magis, da iungere pectus.
Abſoluo pater ipſe manum, atque in fine laborum
Hac condas oculos dextra, precor. At miſer, imo
Pectore ſuſpirans, iuuenis non verba viceſque
Adloquio vocemue refert; ſed ſanguinis atri
Siſtere feſtinat curſum, laceroque ligare
Ocius inlacrimans altum velamine vulnus.
Tandem inter gemitus miſerae erupere querelae:
Siccine te nobis, genitor, Fortuna reducit
In patriam? ſic te nato, natumque parenti
Inpia reſtituit? felix o terque quaterque

Frater

tonito et nitens Col. *Attonito* ſcil. ex pudore, non ex deſperatione, Ern. *Attonitoque timens* (h. e. timens nato, ne tanto ſcelere perculſus ipſe ſibi manus inferret) Ox. Put. et antt. edd. quod reuocauit Lefeb. coll. ſimili loco Hom. Il. Σ, 32 ſqq. ſed tacite addita ſine codd. auctoritate copula *et* ante *telum*. N. Heinſio formula loquendi *ſanare pudorem verbis* non ſatisfaciebat, neſcio, quare. Eodem certe ſenſu *ſanare animos conſolatione* dixit Hirt. B. G. VIII, 38. *ſ. curas* Tibull. II, 3, 13. *ſ. dolorem* Cic. ad Div. V, 16. pr. et Sen. Agam. 130. aliique ſimilia paſſim. Inprimis tamen ei diſplicebant et ſpurii videbantur verſus 145 et 146 propterea, quod nihil hactenus locutus ſit Solymus, quo pudorem ſanaret. Sed voc. *verbis* ad ea, quae ſequuntur, referendum eſſe, et haec ab illis vſſ. pendere, recte iam monuerunt Lefeb. et Ern. 149. *manus* pro *magis* coni. D. Heinſ. refrag.

proſpexiſſe, *meis* ciuibus, Romanis, vt Ouid. Met. XV, 758. Drak. 145. cf. V. L. 150. *manum*, te, qui inſcius manu tua in patrem contorſiſti iaculum. *laborum*, miſerae vitae. cf. ad VI, 386. *Hac tua dextra*, quam mea teneo. *viceſque*, viciſſim, ἐπέεσσιν ἀμειβόμενος.

159 ſq. Ita τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, cet. Hom. Od.

Frater, cui fatis genitorem adnoſcere ademtum!
Aſt ego, Sidoniis inperditus, ecce, parentem
Vulnere cognoſco. ſaltem hoc, Fortuna, fuiſſet
Solamen culpae, dubia vt mihi ſigna dediſſes
Infauſti generis. verum linquetur iniquis
Non vltra Superis noſtros celare labores.

Haec dum amens queritur, iam, deficiente cruore,
In vacuas ſenior vitam diſperſerat auras.
Tum iuuenis, maeſtum adtollens ad ſidera vultum:
Pollutae dextrae et facti, Titania, teſtis
Infandi, quae nocturno mea lumine tela
Dirigis in patrium corpus, non amplius, inquit,

His

refrag. filio, quia vox iſta mox recurrat. Sed locum hunc idonea declamatione iuuari poſſe, obſeruat Ern. 161. *imperditus* (non occiſus *Sidoniis*, a Poenis, vt frater meus) Col. vt X, 416. Virg. A. X, 430. et Stat. Th. III, 85. N. Heinſ. *impertitus* R. 2. Vulg. *impercitus*. 164. *iniqui* — *Superi* malebat aliquis, teſte Lefeb. Male! 165. *noſtros celare* Col. Vulg. nos

Od. E, 306. vbi v. Schol. et Clark. cf. Intpp. ad Virg. A. I, 94. *cui fatis* et morte *ademtum*, erepta eſt facultas, patrem denuo videndi et tam triſti modo *adnoſcendi*. 162 ſq. Vtinam certe non tam manifeſtis indiciis patrem adnouiſſem, et de caede eius dubitare poſſem! Nunc vero non permittam, vt iniqui dii facinus meum celari ſinant, (quae ſpectant ad ea, quae pater v. 147 ſq. dixerat) ſed dolorem meum, quem non vltra tacite ferre poſſum, voluntaria morte finiam. Fortunam adcuſari miratur Erneſti, quum filius ſe ipſe patri prodiderit v. 111 ſq. Sed id ipſum forte fortuna contigerat. Ego potius quaererem, vnde Silius omnia haec, quae tam copioſe et belle memorat, reſciſcere (vel Varro inf. v. 264 ſq. coniicere) potuerit, quum pater et filius ſoli noctuque e caſtris exierint? Poeta, phantaſiae ingeniique luſibus indulgens, ſcrupuloſis lectoribus libertatem illud fingendi reliquit, a quibus quin ita gratiam inierit, magnopere dubito. Quandoque tamen et bonus dormitat Homerus. Cf. Heyne ad Virg. A. III, 341 ſq. — 167. Locutio Virg. A.

XI,

His oculis et damnato violabere viſu.
Haec memorat, ſimul enſe fodit praecordia, et, atrum
Suſtentans vulnus, mananti ſanguine ſignat
In clipeo mandata patris, FVGE PROELIA VARRO;
Ac ſummi tegimen ſuſpendit cuſpide teli,
Defletumque ſuper proſternit membra parentem.

Talia venturae mittebant omina pugnae
Auſoniis Superi, ſenſimque abeuntibus vmbris
Conſcia nox ſceleris roſeo cedebat Eoo.
Ductor in arma ſuos Libys, et Romanus in arma
Excibant de more ſuos; Poenisque redibat,
Qualis nulla dies omni ſurrexerit aeuo.
Non verborum, inquit, ſtimulantum, Poenus, egetis,

Hercu-

non hos tolerare. 173. *memorans* maluerit N. Heinſ. 182. *Excibant*, non *Excibat*, ſcripti. 183. *ſurrexerat* Parm. 184. *Non* Col. Vulgo *Nec*,

XI, 617. — 174. *Suſtentans*, cohibens vulnus vel ſanguinem, vt eo clipeum ante inſcriberet, quam animam efflaret. cf. Burm. ad Val. Fl. VI, 276 et Ouid. Ep. I, 114. Comparant exemplum Othryadae, de quo v. Intpp. ad Valer. Max. III, 2. ext. 4. Haec vero concinnata eſſe e Liv. XXV, 12 monet Lefeb. *tegimen* corporis, clipeum.

180. *Conſcia nox ſ.* cf. ad III, 393. *Eoo*, lucifero, vt ap. Virg. Ge. I, 288. vel, vt *Eos*, aurora, quae *roſea* poetis dicitur. v. ad I, 578. —

184 - 216. Conf. ſimilis oratio Hannibalis, ſuperbiſſima rerum a ſe geſtarum narratione ampliſſimorumque praemiorum pollicitatione, milites ad virtutem inflammantis, ap. Polyb. III, 111. et, quam ad Ticinum amnem habuit, ap. Liv. XXI, 43. ex qua Silius ſup. IV, 59 ſq. non niſi potiora quaedam adhortationis momenta depromſerat, et h. l. nonnulla ad verbum paene expreſſit. Ap. Polyb. III, 108. 109. etiam Aemilius apud milites concionem habet, quam a poeta praetermitti mireris. Sed Liuius neutrum

Herculeis iter a metis ad Iapygis agros
Vincendo emenſi: nuſquam eſt animoſa Saguntos:
Conceſſere Alpes: pater ipſe ſuperbus aquarum
Auſonidum Eridanus captiuo defluit alueo.
Strage virum merſus Trebia eſt, atque ora ſepulto
Lydia Flaminio premitur, lateque refulgent
Oſſibus, ac nullo ſulcantur vomere campi.
Clarior his titulus, plusque adlatura cruoris
Lux oritur. Mihi magna ſatis, ſat vero ſuperque
Bellandi merces ſit gloria: cetera vobis
Vincantur. Quidquid diti deuexit Hibero,
Quid-

Nec, quod reuocauit Ern. 185. *Iapygas* verius eſſe credebat N. Heinſ. et ſic ed. Lefeb. cf. Ind. et not. Sed vulgata quoque lectio bene ſe habet. *Iapyx*, filius Daedali, a quo *Iapygia* nomen adcepiſſe dicitur. Plin. III, 11. ſ. 16. — 189. *verſus*, vel *auerſus*, vt obſtructus virorum ſtrage curſum alio deflexiſſe dicatur, (ſeu potius retro fluxiſſe, vt I, 48) vel *merſus*, vel denique *inmerſus*, pro *merſus*, coni. N. Heinſ. *ſepulcro* Col. et Ox. 192. Ita ſcripti et R. 2. Vulg. *Clarior his titulis plus a. c.* 193. *vero*, non *vera*, Put. R. 1. 2. Med. et Marſi ed. ſyll. poſteriore correpta, de quo v. Weitz. et Burm. ad Val. Fl. V, 322. quosque Drak. laudat, Auſon. Epigr. CVIII. Barth. ad Stat. Th. II, 187. Iuret. ad Paullini vit. D. Martini IV, 433. Giſan. Ind. Lucret. v. *Aduerbia*, et Voſſ. Art. Gram. II, 27. *certa* emend.

trum nunc ducem concionantem induxit. De *Herculeis metis* v. ad I, 142. et de campo *Iapyge* h. e. Iapygio ad I, 51. cf. V. L. *nusquam eſt*, diruta eſt. *Conceſſere*, ceſſere, ſuperatae ſunt. 187. 8. cf. Virg. Ge. I, 482. et ſup. ad I, 606. *captiuo alueo*, quoniam victi ſunt Romani ad Ticinum fl., qui in Padum influit. *merſus*, repletus, vt I, 51. cf. I, 47. 48. *ora Lydia*, Etruſca regio circa Traſymenum lacum. cf. ad IV, 719 ſq. *refulgent*, vt *albent* Virg. A. XII, 36. *ὀστέα λευκὰ* et *oſſa alba* Hom. Od. A, 161. Virg. A. V, 865 et al. Drak. 192. 3. Maiorem mihi gloriam ſtragemque hoſtium hic dies adferet. 193-201. Ego ſola contentus ero gloria, omnis vero praeda vobis concedetur. 194. *vobis*, vt v. 201, in veſtrum vſum. 195. ſq. Quidquid diuitiarum ex Hiſpania, (*diti*, metallis abundante) Sicilia et Libya in vrbem Romani primo b. Punico conuexere, *in veſtros enſes veniet*, eo vos armis potie-

Quidquid in Aetnaeis iactauit Roma triumphis;
Quin etiam Libyco ſi quid de litore raptum
Condidit, in veſtros veniet ſine ſortibus enſes.
Ferte domos, quod dextra dabit: nil ductor honoris
Ex opibus poſco. raptor per ſecula longa
Dardanus edomitum vobis ſpoliauerit orbem.
Qui Tyria ducis Sarranum ab origine nomen,
Seu Laurens tibi, Sigeo ſulcata colono,
Adridet tellus, ſeu ſunt Byzacia cordi
Rura magis, centum Cereri fruticantia culmis,
Electos

emend. N. Heinſ. 196. Vulg. *et Aetnaeis*, quod primus edidit Nicander, et reſtituit Lefeb. *eſt in* Put. 198. *veniet*, non *venient*, ſcripti. 199. *ductor*, non *victor*, ſcripti, R. 1. et Marſi ed. Ven. quod praeter N. Heinſ. recte probauit, nec tamen, vt Lefeb. et nos, reduxit Drak. *Honor*, vt γέρας et τιμὴ, praemium, vel quidquid honoris cauſa datur (vnde *honorarium* et *inhonoratus*) et quidem h. l. maior pars praedae *ductori* debita. cf. Drak. ad h. l. Burm. ad Quinctil. Decl. IV, 1. Erneſti Clav. Cic. Id ignorans Barthius corrig. *honorus*, quia Hannibal v. 193. 4. ſolum ſibi honorem popoſcerit. 203. Vulg. *Sigaeo*. cf. ad I, 665. 204. *Byzacia* Col. *Byzātia* Put. et Tell. *Byzantia* Ox. Parm. et Med. quod non prorſus damnandum videbatur N. Heinſ. quia Byzacium Gr. Βυζάντιον dicitur, et Βύζαντες populus, de quo v. Salmaſ. ad Solin. p. 320 vel 226. ed. vlt. *Byrantia*

potiemini, *ſine ſortibus*, ita vt quisque teneat, quae ceperit. Κύριοι μὲν ἔσεσθε παραχρῆμα πάσης Ἰταλίας cet. Polyb. l. c. *Quidquid Romani tot triumphis partum congeſtumque poſſident, id omne noſtrum cum ipſis dominis eſt* cet. Liv. l. l. *iactauit*, iactanter tulit, transtulit, praeferendum curauit. 197. Circumſpecte Silius *ſi*, quum de Hiſpania et Sicilia adfirmatius, ne Hannibal ſuos a Romanis victos fateatur: hinc etiam *de litore*, non de viſceribus Libyae, et *raptum*, latrocinantum more; Dausq. 199. cf. V. L. *raptor* et *ſpoliauerit*, σαρκαστικῶς, vt *raptum* v. 197. *vobis*, vt v. 194. — 202-216. Haec adumbrata e Liv. XXI, 45. — 202 Poeni, a Tyriis oriundi. cf. ad I, 72. — 203-6. Agrum dabo, vbi quisque velit, ſiue in Italia, ſiue in Africa. *Laurens tellus* v. ad I, 110. *Sigeo*, Troiano, vt I, 665. *Byzacia rura* pro agris Africae cum

Electos optare dabo inter praemia campos.
Addam etiam, flaua Thybris quas inrigat vnda,
Captiuis late gregibus depaſcere ripas.
Qui vero externo ſocius mihi ſanguine Byrſae
Signa moues, dextram Auſonia ſi caede cruentam
Adtolles, hinc iam ciuis Carthaginis eſto.
Neu vos Garganus Daunique fefellerit ora;
Ad muros ſtatis Romae: licet auia longe
Vrbs agat, et noſtro procul a certamine diſtet,
Hic hodie ruet. atque vltra te ad proelia miles
Nulla voco. ex acie tende in Capitolia curſum.

[Ben]tia R. 1. 2. 3. Vulgo *Buxentia*. 206. *praemia*, non *proelia*, Col. 207. Vulg. *Tibris* vel *Tybris*. Sed v. ad I, 607. et VIII, 367. — 208. Ita Col. Ox. R. 2. et Marſi ed. Ven. Vulgo *Gurgitibus late captiuis paſcere ripas*. *depaſcere* etiam Put. *poſcere* Colin. et Dausq. qui tamen Modio adſtipulatur. 209. *externo*, non *extremo*, Col. *ſanguine*, non *cardine*, ſcripti, R. 2. et Marſ. in Comm. 210. *mouens* Col. 212. *Garganus* Ox. et Put. *Gargani* vulg. et Lefeb. qui et tacite *Ne* pro *Neu* ſcripſit. 215. *Hic*, non

cum dilectu poſita: nam *Βυζάκιον* ſ. prouincia Byzacena fertiliſſima totius Libyae regio, vbi ex vno modio *centum* naſci, praeter Silium h. l., memorant Plin. V, 4. XVII, 5. XVIII, 10. Steph. Byz., Solin. c. 40. Varro R. R. I, 44. et Martian. Capell. VI. p. 216. Quoad verba v. 205 cf. Colum. II, 9, 6. *optare*, eligere, *dabo*, vt mox *addam depaſcere*. cf. ad V, 324. *flaua T.* v. ad I, 607. — 208. Sic contra Claud. Conſ. Hon. VI, 183 de fugiente Alarico, *Nec iam cornipedem Tiberino gramine paſcis, Vt rebare, tuum;* Drak. *ſocius Byrſae*, Carthaginienſium. v. ad II, 363. — 211. Sic fere Liv. XXI, 45 et Ennius ap. Cic. pro Corn. Balbo c. 22. Dausq. 212 ſq. Neque propterea promiſſis meis diffidatis, quod in Apulia, procul a Roma ſitis: nam ſi nunc viceritis, haec vrbs *hic*, hoc loco, ad Cannas, deleto, qui hoſtibus reſtat, exercitu, quaſi *ruet*, et ad eam via vobis patebit. cf. III, 509 ſqq. De *Gargano* v. ad IV, 561. et de *Daunia*, Apuliae parte, ad I, 291. *auia agat*, remota ſit.

Haec memorat. tum, propulſo munimine valli,
Foſſarum rapuere moras, aciemque locorum
Conſilio curuis adcommodat ordine ripis.
Barbaricus laeuo ſtetit ad certamina cornu
Bellator Naſamon, vnaque inmanior artus
Marmarides, tum Maurus atrox, Garamasque, Macesque,
Et Maſſylae acies, et ferro viuere laetum
Vulgus Adyrmachidae pariter, gens adcola Nili,
Corpora ab inmodico ſeruans nigrantia Phoebo:
Quis poſitum agminibus caput imperiumque Nealces.

At

Haec, Col. R. 1. 3. Parm. Med. 219. *Conſimilem* pro *Conſilio* coni. N. Heinſ. 221. *artus* ſcripti. *arcu* R. 1. 3. Med. Vulgo *arctus*. 224. *Adyrmachidae* Ox. *Adirmachidae* Col. Sed. v. ad III, 279. *Achirmachidae* R. 1. 3. Med. Vulgo *Adrimachidae*, *pariter* cet. *patrii* vel *Pharii* — *Nili* pro *pariter* ſcribendum putabat N. Heinſ. *Adyrmachidae, et pariter g. a. N.* h. e. ſimul omnes ad Nilum habitantes populi, vel nominatim Nubae, ad ſiniſtrum Nili latus habitantes, (teſte Strab. XVII. p. 786) et *corpora ab inmodico ſeruantes n. P.*, (cf. III, 268) vel etiam Aethiopes, (de quibus v. III, 265) ingenioſe et recte, opinor, emend. Drak. qui interpunctionem certe, eo, quo fecimus, modo mutandam cenſuit, vt Adyrm. per adpoſit. *gens adcola Nili* dicantur, vt ap. Scylac.

217-243. et 267 ſqq. Totam non modo pugnam Cannenſem, ſed et aciem, in qua inſtruenda Silius diſcrepat ab hiſtoricis, (Polyb. III, 113-115. Liv. XXII, 46 et Appian. rer. Hannib. c. 19.) commentario erudito pluribusque tabulis illuſtrauit Guiſchardt in *memoires militaires* T. I. c. 8. In diſtribuendis per tres aciei partes ducibus ne hiſtorici quidem inter ſe conſentiunt. *Foſſarum rapuere moras*, foſſas, impetum militum, e caſtris in pugnam ruentium, morantes, (cf. ad I, 479 et V, 319) expleuerunt, *propulſo m. v.* vallo, munimine caſtrorum, in foſſas proruto, vt ap. Liv. IX, 14. et al. *locorum conſilio*, prout locorum ſitus ſuadebat, mira locutio; Drak. Similia tamen paſſim apud Silium aliosque poetas obuia; v. c. *enſis ſuaſit* I, 11. vbi v. not. *ripis* Aufidi. 220-5. In laeuo cornu Afri erant: de quorum populis v. Ind. et ad III, 223 ſqq. 226. *poſitum*, praepoſitum.

At parte in dextra, ſinuat qua flexibus vndam
Aufidus, et curuo circum errat gurgite ripas,
Mago regit. Subiere leues, quos horrida miſit
Pyrene, populi, varioque auxere tumultu
Flumineum latus: effulget caetrata iuuentus;
Cantaber ante alios, nec tectus tempora Vaſco,
Ac torto miſcens Baliaris proelia plumbo,
Baetigenaeque viri. Celſus media ipſe coëreet
Agmina, quae patrio firmauit milite, quaeque
Celtarum Eridano perfuſis ſaepe cateruis.
Sed qua ſe fluuius retro labentibus vndis

 Eripit,

Scylac. in Periplo p. 105. cf. not. ad III, 279. — 230. *auxere* Ox. forte vt *vnda Europam curuis anfractibus angit* ap. Val. Fl. IV, 727. *hauſere* e Pat. recepit Lefeb. et pro *impleuere*, *occupauere* dictum putat, quod vellem,

ſitum. *imperium*, imperator. Cf. ad I, 479. et III, 383. — *gurgite*, vnda, fluctibus. Cf. de ſinuoſis Aufidi flexibus XI, 510 ſq. 229 *populi*, Celtiberi, (cf. III, 418) *leues*, v. ad III, 394. *Gallos ſuper umbilicum nudos fuiſſe* memorant Liv. XXII, 46. et Polyb. III, 114. *horrida* ſiluis, vel celſa, (cf. III, 415. 417.) vel vbi bellicoſi ferocesque populi habitant. Cf. XVII, 641. *Flumineum latus* ripa Aufidi, *augetur*, quatenus copiae ibi augentur, ſ. multitudo earum in illa creſcit, ſeu *vario augetur tumultu*, quatenus a variis ibi populis tumultus angetur, vt *vrbs luctu*, vel *domus gemitu miſeroque tumultu miſcetur* ap. Virg. A. II, 298. 486. Erneſti ripam augeri putat turba militum, dum locus, quem milites cum caſtris occuparunt, exinde altior et plenior fieri videtur. Sed milites deſertis caſtris in aciem deſcenderant. *Caetra* vtuntur Hiſpani et Afri. Cf. ad III, 278. 348. X, 231. XVI, 30. *nec tectus tempora Vaſco* Cf. III, 358 et V, 197. — 233. Cf. I, 314. V, 193. *miſcens proelia* v. ad I, 69. *Baetigenae*, vt *Baeticolae* I, 146. *Celſus ipſe* Hannibal. *coercet*, regit, vt ap. Virg. A. IX, 27. *patrio milite*, Carthaginienſibus. *Celtae*, Galli, adcolae Padi, cuius exundationibus *ſaepe* eorum terrae *perfunduntur*. 237. 8. In flexuoſa Aufidi ripa, vbi *ſe eripit*, celeriter e conſpectu quaſi aufertur, et

Eripit, et nullo cuneos munimine vallat,
Turritae moles, ac propugnacula dorſo
Belua nigranti geſtans, ceu mobilis agger,
Nutat, et erectos adtollit ad aethera muros.
Cetera iam Numidis circumuolitare, vagosque
Ferre datur curſus, et toto feruere campo.
Dum

lem exemplis firmaſſet. *et vario cinxere* corrig. N. Heinſ. 239. *Turritae moles*, (h. e. magni elephanti, machinas, turris inſtar, dorſo ferentes) ſcripti. cf. ad III, 46. et inf. v. 559 571. 619. Vulg. *Turritas m.*, vt ipſae illae machinae intelligantur, quae mox *propugnacula*, *mobilis agger* et *muri* dicuntur, quod a Siliana verborum luxurie non abhorret. 240. *mobilis*, non *molibus*, ſcripti, R. 1. Parm. Med. et Marſi prima ed. 241. *enectos* legendum putabat N. Heinſ. 242. *nam* coni. idem. *vagosque* Col. cf. not. et Burm. ad Val. Fl. III, 558. *graues* Tell. *gyrosque* Ox. Put. et antt. edd. ante Iuntinam, in qua Nicander primus *citosque* ſubſtituit, quod propterea fruſtra defendunt Dausq. et Lefeb. *gyroque* ad marg. R. 1. 243. *datur*,

et *vndâ retro labitur*, quatenus curſum flectit aliumque petit; neque adeo fluuius *cuneos*, milites, tuetur. cf. v. 227 ſq. et XI, 507 ſqq. Erneſti: "elephantorum turma collocata erat in vadis fluuii, vbi is *ſe eripit*, h. e. relabitur, decreſcit, ἀναῤῥοιβδεῖ, quae loca vadoſa ornate deſcribuntur, coloribus mutuatis a Virg. A. XI, 628 ſq." Is vero locus a noſtro alienus eſt, et elephantos in aqua, quam tantopere reformidant, locari vix crediderim. *dorſo nigranti* Cf. ad III, 463 in V. L. et IV, 618. *Nutat*, praeclare pro, ſtat. 242. 3. Silius Numidas in acie Poenorum non collocat, ſed videntur ei ſeparatum quoddam a reliquo exercitu agmen conſtituiſſe, quod *vago* procurſu Romanos laceſſeret, dum aciem inſtruerent, et, poſtquam ad manus ventum erat, quaquauerſus arma circumferret: τὸ γὰρ τῆς Νομαδικῆς μάχης ἴδιόν ἐστι ἀποχωρεῖν μὲν εὐχερῶς καὶ σποράδην, ἐπικεῖσθαι δὲ πάλιν ἐκ μεταβολῆς τολμηρῶς καὶ θρασέως: (Polyb. III, 72) vnde et Romani v. 275 ſq. Scipioni quasdam copias commiſiſſe dicuntur, quibus ſe Numidis obponeret; Drak. cf. Polyb. III, 112. 113. Liv. XXII, 44. extr. 46. XXXV, 11. qui tamen in hoc proelio dextrum cornu Numidis equitibus datum tradunt, et elephantorum nullam faciunt mentionem. *feruere*, vt VI, 317. et ap. Virg. A. VIII, 677. et Ge. I, 456.

244.

Dum Libys incenſo diſpenſat milite vires,
Hortandoque iterum atque iterum inſatiabilis vrguet
Factis quemque ſuis, et ſe cognoſcere iactat,
Qua dextra veniant ſtridentis ſibila teli,
Promittitque viris, nulli ſe defore teſtem:
Iam Varro, exacta vallo legione, mouebat
Cladum principia; ac pallenti laetus in vnda
Laxabat ſedem venturis portitor vmbris.
Stant primi, quos ſanguineae pendente vetabant
Ire notae clipeo, defixique omine torpent.
Iuxta terribilis facies; miſeranda iacebant
Corpora in amplexu, natusque in pectore patris
Inpoſita vulnus dextra letale tegebat.
Effuſae lacrimae, Mancinique inde reuerſus
Fraterna ſub morte dolor, tum triſte mouebat
Augurium, et ſimiles defuncto in corpore vultus.
Ocius erroris culpam deflendaque fata
Ductori pandunt, atque arma vetantia pugnam.
Ille, ardens animi, Ferte haec, ait, omina Paullo:

 Nam-

latur, non *datum*, ſcripti. 244. *intenſo* Ox. et Put. *incenſo*, vt I, 55. II, 36. 41. VIII, 243. XII, 351. Drak. 250. *ac*, non *at*, Col. et Ox. 254. *iacebat* Col. 255. *in pectora* malebat Liuineius. 262. *omnia* Martin.

244. *diſpenſat vires*, aciem inſtruit. 245 ſqq. Silius expreſſit verba Hannibalis ap. Liv. XXI, 43. *Non ego illud parui aeſtimo, milites, quod nemo veſtrum eſt, cuius non ante oculos ipſe ſaepe militare aliquod ediderim facinus; cui non idem ego, virtutis ſpectator ac teſtis, notata temporibus locisque referre ſua poſſim decora.* cf. ad I. 454. Burm. ad Val. Fl. IV, 649. et inpr. Lucan. VII, 287 ſqq. *ſtridentis ſ. t.* cf. ad I, 334. et IV, 567. — 250. 1. *Portitor* infernus, Charon, laxabat ſedem, vt plures caeſorum animas caperet; Cell. Ita et Lucan. III, 16. (*Praeparat innumeras puppes Acherontis adusti Portitor, in multas laxantur Tartara poenas*) Petron. Sat. c. CXXI. et contra Silius XIII, 759 ſq. Drak. 252, 3. Qui in prima acie

Namque illum, cui femineo ſtant corde timores,
Mouerit iſta manus, quae, caede inbuta nefanda,
Quum Furiae expeterent poenas, fortaſſe paterno
Signauit moriens ſceleratum ſanguine carmen.

Tum minitans propere deſcribit munera pugnae;
Quaque feras ſaeuus gentes aciemque Nealces
Temperat, hac ſeſe Marſo cum milite, cumque
Samnitum obponit ſignis, et Iapyge alumno.
At campi medio (namque hac in parte videbat
Stare ducem Libyae) Seruilius obuia adire
Arma, et Picentes Vmbroſque inferre iubetur.
Cetera Paullus habet dextro certamina cornu.

His

Martin. Herbip. et Dausq. 267. *properae*, et v. 268. *Afras laeuus* (h. e. in laeuo cornu) *gentes* praeſtiterit, iudice N. Heinſ. 272. *obuia ferre*, niſi mox *inferre* ſequeretur, mallet Burm. cui noſtra locutio durior videbatur. 274. *laeuo* pro *dextro*, quod et Drak. et mihi in mentem venit, ſubſtituit Lefeb. qui monet poetam pro ſuo ingenio, non ad exemplum Liuii, aciem ordinaſſe, et, quia Varro die illa imperium tenuerit, eum dextro,

acie locati erant, videntes Solymi clipeum, (*arma vetantia pugnam* v. 261.) ſtupeſcunt omine, Cell. cf. v. 175 ſq. *Corpora* Satrici et Solymi. 263. *ſtant* cf. ad II. 639 in V. L. 264 ſq. cf. ad v. 162 ſq. *carmen* titulus, inſcriptio, vt XV, 491. Virg. A. III, 287. Ouid. Ep. VII, 194. Drak. *deſcribit m. p.* vnicuique adſignat, quod in proelio faciendum ſit, Drak. id. qd. v. 244 *diſpenſat vires*. 268 ſqq. Varronem rexiſſe laeuum cornu, Paulum dextrum, et Seruilium mediam aciem, etiam Liuius et Polyb. tradunt: at Silius v. 220 ſq. Nealcen praefecit laeuo cornu, quod dextro obpoſitum eſt, et tamen h. l. narrat, Varronis cornu obpoſitum fuiſſe illi, cui praefuerit Nealces, adeoque errauit, vt ſup. V. 4. (vbi v. V. L.) et vt Liuius XXXIII, 9. vbi tamen Gronouius *in laeuo cornu* pro *dextro* reponit, quo modo etiam hunc errorem a poeta in ſcribas librarios deriuare facile foret, ſed ſine librorum auctoritate nihil mutare audeo; Drak. cf. ad v. 274 in V. L. *Iapyge* vt I, 51. *Seruilius* et Atilius Regulus, ſuperioris anni Conſules ap. Polyb. III, 114. ſed ſolus Servilius

His ſuper inſidias contra Nomadumque volucrem
Scipiadae datur ire manum; quaeque arte doliſque
Scindent ſe turmae, praedicit ſpargere bellum.

Iamque propinquabant acies, agilique virorum
Diſcurſu, mixtoque ſimul calefacta per ora
Cornipedum hinnitu, et multum ſtrepitantibus armis
Errabat caecum turbata per agmina murmur.
Sic, vbi prima mouent pelago certamina venti,
Incluſam rabiem ac ſparſuras aſtra procellas
Parturit vnda freti, fundoque emota minaces
Exſpirat per ſaxa ſonos, atque acta cauernis
Torquet anhelantem ſpumanti vertice pontum.

Nec vero, fati tam ſaeuo in turbine, ſolum
Terrarum fuit ille labor; diſcordia demens

Intrauit

dextro, Paulumque ſiniſtro cornu praefeciſſe. cf. not. ad v. 268 ſq. 276. *quaeque*, non *quaque*, Col. Ox. R. 1. 3. Med. 280. *binnitum* Col. et Put. *ſtrepitantibus* Col. et Ox. vt *ſtrepere* ap. Virg. A. IX, 808. X, 568 de ſonitu, quem colliſa et inpulſa arma reddunt, Drak. *crepitantibus* Put. cf. ad XIV, 310. XVI, 30. Vulgo *trepidantibus*, h. e. feſtinantibus, prob. Dausq. qui praeterea *alis* pro *armis* reſcribendum putabat: ſed eas Silium iam per *agilem virorum diſcurſum* expreſſiſſe monet Drak. 282. *Sic tibi*, et mox *caſtra* pro *aſtra*, Ox. 284. *Pertulit* R. 1. 3. Parm. Med. *minacem* Col. 287. *ſaeuo in t.* ſcripti, teſte N. Heinſ. Sed *ſaeuo turbine* duo ſcripti

vilius ap. Liv. XXII, 45. quem v. et c. 25. *obuia arma*, obpoſitam Poenorum aciem, *adire*, adgredi, adoſiri, vt ap. Virg. A. V, 379. IX, 56. — 275 ſq. cf. ad v. 242. *His ſuper* v. ad I, 60 in V. L. *Scipiadae*, Scipioni. cf. ad VII, 107. *ſpargere bellum*, vt *diſtrahere* diverſis locis, vel diſperſis diuiſiſque copiis, vel vagando bellum gerere et vbiuis circumferre, vt *ſ. arma* ap. Virg. A. VII, 551. v. Erneſti ad Tac. Ann. III, 21. quemque ibi laudat Burm. ad Val. Fl. V, 488 et Lucan. III, 68.

282-6. Sic congredientium militum clamorem et ſtrepitum cum maris ſonitu confert Hom. Il. ξ, 393 ſq. Drak. *ſparſuras aſtra p.* cf. III, 659. Virg. A. III, 423. 567. 574. — 286. cf. ad III, 475.

287 ſqq. Narrationi grauiſſimarum rerum pugnaeque

Corpora conſiſtunt auidi, calcantque gementes.
Nec magis aut Libyco protrudi Dardana niſu
Auertique poteſt pubes, aut ordine pelli
Fixa ſuo Sarrana manus, quam vellere ſede
Si coeptet Calpen inpacto gurgite pontus.
Amiſere ictus ſpatium, nec morte peracta
Artatis cecidiſſe licet. galea horrida flictu
Aduerſae ardeſcit galeae, clipeusque fatiſcit
Inpulſu clipei, atque enſis contunditur enſe.
Pes pede, virque viro teritur; tellusque videri
Sanguine operta nequit, coelumque et ſidera pendens
Abſtulit ingeſtis nox denſa ſub aethere telis.
Quis adſtare loco dederat Fortuna ſecundo,
Contorum longo et procerae cuſpidis ictu,
Ceu primas agitent acies, certamina miſcent.
At quos deinde tenet retrorſum inglorius ordo,
Miſſili-

coepta. In vulgata lect. adquieſcit Ern. 320. *coeptet*, Col. Ox. R. 2. cf. ad II, 275. Vulg. *tentet.* 329. *τὸ et* delendum putabat N. Heinſ. vt eſſet

educitur vagina. v. ad VIII, 340. — 317. ſqq. Neutra acies inclinari poterat, ſed vtraque, montis inſtar, inmobilis ſtabat. cf. Hom. Il. O, 615-622. Virg. A. VII, 586 ſq. X, 693 ſq. *Calpen* cf. ad I, 141. V, 395. *inpacto gurgite*, infuſo fluctu. cf. ad IV, 370. — 321-7. Adeo conferti et denſi in pugnam vtrimque ruerant, vt militibus ſpatium iacula coniiciendi deeſſet, vtque, qui iam interfectus erat, in terram cadere non poſſet; Drak. qui comparat Lucan. II, 201 ſq. V, 218. Flor. IV, 9. et inpr. Virg. A. IX, 807 ſqq. vbi v. Heyne. cf. Liv. XXII, 47 pr. ſup. ad IV, 352. Barneſ. ad Eurip. Heracl. 836 et Klotz. ad Tyrtaeum p. 101. *Galea h. flictu* cet. cf. Virg. A. IX, 667. *Abſtulit nox coelum*, vt XII, 647. et ap. Virg. A. III, 198. *coelum*, eius adſpectum. *pendens nox*, cf. ad VI, 323. — 328-332. In ſecunda acie haſtis vtuntur, in tertia miſſilibus. *certamina miſcent*, v. ad I, 69. *inglorius ordo*, ψιλοὶ Suid. τάξις ἀγεννεστάτη. cf. Arcer. ad Aelian. Tact. c. II. et Burm. ad Val.

Miſſilibus certant pugnas aequare priorum.
Vltra clamor agit bellum, milesque, cupiti
Martis inops, ſaeuis inpellit vocibus hoſtem.
Non vllum deſit teli genus. Hi ſude pugnas,
Hi pinu flagrante cient, hi pondere pili;
At ſaxis fundaque alius, iaculoque volucri.
Interdum ſtridens per nubila fertur arundo,
Interdumque ipſis metuenda falarica muris.

Speramusne, Deae, quarum mihi ſacra coluntur,
Mortali totum hunc aperire in ſecula voce
Poſſe

eſſet adpoſitio. 335. *Non vllum* Col. R. 2. et Marſ. in notis. *Nec u.* R. 1. Med. et edd. Marſi. *Vllum nec* Aſul. Plant. D. Heinſ. Cell. quia τὸ *nec* Silii temporibus nondum producebatur, *deſit* R. 1. et Med. 336. *ſali* pro *pili* Put. vnde *pali* coni. N. Heinſ. 339. Hic verſus in Put. deeſt, et in vulgg. edd. ante v. 338 legitur. Sed eos transponendos eſſe iam viderat Dausq. cuius coni. firmatur auctoritate cod. Col. et Ox. *Interdum ipſis* male Nicander et poſt eum alii edidere; vnde *Ipſis interdum* repoſuere Gryph. et Nut. vt metro conſulerent. Ita quoque legendum putabat N. Heinſ., vel *Interdum quaſſis.* 341. *aperiri* idem recte, puto, emen-

Val. Fl. VI, 530. — 333. 4. Qui in vltimis aciei ordinibus ſtabant, quoniam ipſi manus cum hoſte conferre non poterant, ne tamen nihil agerent, clamore bellum agitabant, vt eo hoſtem terrerent ſuosque adcenderent; Drak. coll. Curt. VI, 1. *Spectabant plures, quam inierant proelium, et qui extra teli iactum erant, clamore inuicem ſuos adcendebant.* 335-9. Silius imitatur Virg. A. II, 467. eiusque mens eſt, in hac pugna nullum teli genus defuiſſe, ne quidem *falaricam,* cuius vſus in vrbium expugnationibus, cuiusque emiſſae tanta vis ac violentia erat, vt vel ipſos muros ſubruere valeret; Drak. cf. ad I, 350. et inf. XIII, 196 ſqq. *pinu fl.* face pinea, vt ap. Virg. A. VII, 397. IX, 72. 522. cf. inf. XIII, 199. *pondere pili,* vt II, 246.

340 ſqq. Noua Muſarum inuocatio, ad grauitatem rerum narrandarum indicandam animosque lectorum excitandos adcommodata. cf. ad I, 3. *aperire in ſecula* v. ad

Poſſe diem? tantumne datis confidere linguae,
Vt Cannas vno ore ſonem? Si gloria vobis
Noſtra placet, neque vos magnis auertitis auſis,
Huc omnes cantus Phoebumque vocate parentem.
Verum vtinam poſthac animo, Romane, ſecunda,
Quanto tunc aduerſa, feras! ſitque hactenus, oro,
Nec libeat tentare Deis, an Troïa proles
Par bellum tolerare queat. Tuque, anxia fati,
Pone, precor, lacrimas, et adora vulnera, laudes
Perpetuas paritura tibi. nam tempore, Roma,
Nullo maior eris. Mox ſic labere ſecundis,
Vt ſola cladum tuearis nomina fama.

Iamque inter varias Fortuna vtrimque virorum
Alternata vices incerto eluſerat iras
Euentu,

emendabat. 344. *nos* Ox. R. 1. 3. Med. 347. *ſletque hactenus* malebat Dausq. et *ſisque* N. Heinſ. 348. *dies* Put. *Deos* Buzio. 361. *vireſcit*

ad II, 511. *Vt Cannas*, infortunium et cladem Rom. ad Cannas, *vno ore*, ſatis digne, *ſonem*, memorare poſſim; Drak. cf. ad IV, 525. *neque vos auertitis*, adeſtis. cf. Burm. ad Petron. c. CX. et CXXIV ad Val. Fl. VI, 17. — 346. 7. cf. Horat. Od. II, 3, 1. *ſit hactenus*, *oro*, opto, vt haec vltima ſit ex magnis populi Rom. calamitatibus; Cell. cf. ad IV, 795. — 350 ſq. Cf. III, 574 ſq. 584 ſq. IV, 603. *Mox*, poſt exciſam Corinthum et Manlii ex Aſia reditum, *ſic labere*, in perniciem rues, *ſecundis* rebus, luxu a virtute maiorum degenerabis, *vt ſola cladum fama*, rerum a maioribus, non a poſteris eorum, geſtarum memoria, *tuearis nomina*, gloriam tuam.

354 ſqq. Poeta atrociſſimam pugnam clademque, omnium paene, quas Romani umquam adceperunt, grauiſſimam enarraturus, ἀκρίβειαν hiſtoricam parum curat, et, quae Polybius III, 115. 116, et Liuius XXII, 47-49 breviter tradiderant, exempla Homeri et Virgilii ſequutus, adeo exornat, vt Cannenſis proelii deſcriptio duos fere libros expleat. — 354-361.

Fortuna

Euentu, mediaque diu pendente per ambas
Spe gentes, paribus Mauors flagrabat in armis.
Mitia ceu virides agitant quum flamina culmos
Necdum maturas inpellit ventus ariſtas,
Huc atque huc it ſumma ſeges, nutansque viciſſim
Alterno lente motu incuruata niteſcit.
Tandem barbaricis perfractam viribus acri
Diſſipat incurrens aciem clamore Nealces.
Laxati cunei, perque interualla citatus
Inrupit trepidis hoſtis. Tum turbine nigro
Sanguinis exundat torrens; nullumque ſub vna
Cuſpide procumbit corpus. Dum vulnera tergo
Bellator timet Auſonius, per pectora ſaeuas
Exceptat mortes, et leto dedecus arcet.

Stabat

reſcit emend. Liuineius. *tremiſcit* vel *tumeſcit* N. Heinſ. refrig. Drak. qui confert Lucret. I, 253. et Giſan. ind. Lucret. v. *Nitidae fruges*. Omnino *incuruata niteſcit* exquiſite dictum pro ſimpl. *incuruatur*, et *niteſcunt* vel *nitidae ſunt* arbores, fruges, plantae, quae pulcrum praebent adſpectum. cf. Plin. XII, 25. XVII, 5. et 14. med. et 16. in. Colum. V, 6. Lucret. II, 594. Burm. ad Virg. Ge. II, 211. 362. *acri clamore* ſcripti, vt IV, 96. X, 460. *acris* R. 1. 3. Parm. Med. Beneſſ. Marſi aliaeque edd. *acer* Tell. et vulgg. edd. quod reuocauit Lefeb. 365. *Irrumpit* Put. *trepidus* Col. *trepidos* corrig. N. Heinſ. cf. ad II, 378. *nigri Sanguinis* Col. quod neſcio cur concinnius duxerit N. Heinſ. et cur Drak. tot inluſtrauerit exemplis. Vulgata potius lectio doctior eſt. 366. *ſub vna* Col. R. 1. 3. Parm. Med. Ben. vt iam coniecerat Barth. Vulgo male poſt *corpus* comma ponitur, et legitur *ſub ima*, quod ita interpretatur Cell. "in pectus excipiebant cuſpidem et cadebant reſupini: nam ſi in tergum recepiſſent, vt fugientes ſolent,

Fortuna vtrimque diu anceps erat et nutabat, vt ſeges vento agitata. Silius venuſta quidem comparatione, ſed vſ. 354-7 magna quoque verborum luxurie eiusdem rei notionem expreſſit. 362. *barbaricis viribus* cf. ſup. v. 220-6. *Laxati cunei*, vt ap. Virg. A. XII, 269. — 366. Abundat τὸ *ſub*, (de quo v. Barth. ad Claud. in Eutrop. I, 50. et mox ad v. 373) et ſenſus eſt, tot tela fuiſſe coniecta, vt plura plerumque in vnius corpore haeſerint; Drak. 367-9. cf. ad V, 594. *mortes*, h. e. mortem, vel, vt ap. Stat.

Th.

Stabat cum primis mediae certamine pugnae,
Aſpera ſemper amans et par cuicumque periclo,
Scaeuola; nec tanta vitam iam ſtrage volebat,
Sed dignum proauo letum, et ſub nomine mortem.
Is poſtquam frangi res, atque augeſcere vidit,
Exitium, Breuis hoc vitae, quodcumque relictum,
Extendamus, ait: nam virtus futile nomen,
Ni decori ſat ſint pariendo tempora leti.
Dixit: et in medios, qua dextera concita Poeni
Limitem agit, vaſto connixus turbine fertur.

Hic

ſolent, ſuper imam cuſpidis partem cecidiſſent." 370. *certamine* Col. et Ox. Vulgo *certamina pugnae Aſpera ſ. amans*, quod ſeruauit Lefeb. 371. *auens* R. 1. 3. Parm. Med. Parum intereſt: nec tamen h. l., quod Erneſti monet, ſed XII, 451, Nicander primus edidit *auet*. 377. *Ni decoris aſſint pariendo tempora leti* Col. vnde noſtram lectionem eruit N. Heinſ. *Ne decoriſadſint* Tell. et R. 2. *Ni decoris adſint patiendo tempora leti* edd. Marſi. *Ni decoris aſſint parendo tempore leti* Ox. et Put. *Abſit, ni decores pereundo tempora leti* R. 1. et Med. quod non diſplicet Lefeb. Ita et R. 3. niſi quod in ea *decoret* legitur. *Ni decoris abſint pereundo tempora leti* Parm. *Adſint indecoris patiendo tempora letum* Ven. Marſi. *Ni decus huic atri ſuperarit tempora leti* Beneſſa. *Ni decus aſſuerit patiendo, vbi tempora leti Proxima ſint, pulchramque petat per vulnera laudem* refinxit Nicander, quem ſpurii verſus auctorem ſequuti ſunt alii. *Ni decus aſſuerit patiendo vbi tempora leto coni.* Barth. *Ni decus addiderint pereunti tempora leti* Burm. 379. *conniſus* ſcribendum monet Drak. cf. ad

II,

Th. VI, 790, vulnera et tela, vnde plures, ſi ſingulis vnumquodque inflictum fuiſſet, mortui forent; Drak. *leto*, dum fortiter pugnans in acie perit, non fugam capeſſit; niſi malis, a *leto d. arcet.* v. ad V, 490. De *Scaeuola* eiusque *proauo* v. VIII, 383 ſqq. *tanta iam ſtrage* Romanorum edita, tot ciuibus ab hoſte caeſis, *non volebat vitam*; cf. ad V, 601. *mortem ſub nomine*, *ὀνομαστὴν*, vt contra *ἀνώνυμον γῆρας* dixit Pind. Ol. I, 132. cf. VIII, 509. X, 28. 215. XII, 317. Virg. A. IX, 343. vbi v. Heyne. De dictione *ſub nomine* v. Burm. ad Ouid. Triſt. II, 550. et ad Val. Fl. II, 329. III, 600. *Extendamus* cet. cf. Aeſchyl. Prometh. 537. Heyne ad Virg. A. VI, 807. X, 467 ſq. Iani ad Horat. Od. II, 2. 5. — 376. Virtus eſt nomen inane, niſi mortis tempore ſatis tibi gloriae parare poſſis. cf.

IV,

Hic exſultantem Caralim, atque erepta volentem
Induere excelſo caeſi geſtamina trunco,
Enſe ſubit, capuloque tenus ferrum inpulit ira.
Voluitur ille ruens, atque arua hoſtilia morſu
Adpetit, et mortis premit in tellure dolores.
Nec Gabari Sicchaeque virum tenuere furentes
Concordi virtute manus; ſed perdidit acer,
Dum ſtat, deciſam Gabar inter proelia dextram.
At Siccha auxilium, magno turbante dolore,
Dum temere adcelerat, calcato inprouidus enſe
Subcidit, ac nudae ſero veſtigia plantae
Damnauit, dextraque iacet morientis amici.
Tandem conuertit fatalia tela Nealcae
Fulminei gliſcens iuuenis furor. exſilit ardens,
Nomine tam claro ſtimulante, ad praemia caedis.
Tum ſilicem ſcopulo auulſum, quem montibus altis
Depu-

II, 123. — 380. *Caralim* ſcripti et ed. Parm. Vulgo *Calarim.* Nomen ductum ab oppido Sardiniae, quod in optimis libris *Caralis* ſcriptum legitur ap. Pliu. III, 7. Mel. II, 7. Strab., Liv., Ptol. et alios. *Calarmi* R. 1. et Med. 383. *arua*, non *arma*, Col. 384. *Oppetit* malebat Lefeb. cf. ad V, 526. *vt mortis premat in t. d.* legendum fere videbatur Drak., qui certe in his verbis non *ταυτολογίαν* ineſſe putabat, ſed rationem, qua motus Caralis arua hoſtilia momorderit, ne ſcil. victus dolore mortis vocem viro forti minus decentem emitteret. Sed *premit in tellure dolores*, leuaturus eos morſu, vt fit in ſummo dolore; Ern. 385. *Gabaris* recte, opinor, emend. Scaliger, et, qui in nonnullis libris id inueniri teſtatur, Dausq. *Sicchae*, non *Sichae*, paſſim Col. cum Parm. et vbique R. 1. et Med. 390. *ſero*, non *ferro*, Col. Put. R. 2. — 396.

IV, 758. *Limitem agit*, v. ad IV, 462. *turbine*, impetu. 381. *Induere - trunco*, tropaeum erigere, vt ap. Virg. A. XI, 5 ſqq. (vbi v. Cerda et Heyne) et Claud. in Rufin. I, 341; Drak. *ſubit*, inuadit, vt ap. Virg. A. IX, 344. *arua morſu adpetit*, cf. ad V, 526. — 389. *calcato enſe ſuccidit*, pedem perdidit, Barth. quod mirum videri poteſt. *veſtigia p.*, pedes nudos habuiſſe in acie. cf. Virg. A. VII, 689. *Fulminei*, cf. ad I, 421. *Exſilit a.* Nealces, dux Poenorum. 395 ſq. Nealces ſaxum iacit, more heroum

Depulerat torrens, raptum contorquet in ora
Turbidus. incuſſo crepuerunt pondere malae,
Ablatusque viro vultus: concreta cruento
Per nares cerebro ſanies fluit, atraque manant
Orbibus eliſis et trunca lumina fronte.
Sternitur vnanimo Marius ſubcurrere Capro
Conatus, metuensque viro ſupereſſe cadenti.
Lucis idem auſpicium, ac patrium et commune duobus
Paupertas; ſacro iuuenes Praeneſte creati
Miſcuerant ſtudia, et iuncta tellure ſerebant.
Velle ac nolle ambobus idem, ſociataque toto
Mens aeuo, ac paruis diues concordia rebus.
Obcubuere ſimul; votisque ex omnibus vnum

Id

396. *Depulerat* Put. vt ap. Lucan. II, 666. (vbi v. Oudend.) et ὦσε ap. Hom. Il. N, 138; Lefeb. Vulgo *Detulerat*, quod Drak. defendi poſſe monet ex Val. Fl. II, 523. vbi v. Burm. 401. *Capro* R. 1. 3. Parm. Med. Vulgo *Caſpro*, quod non eſt nomen Rom. 403. *aes patrium ac commune duobus Paupertas ſacrum* (h. e. inſtar religionis animos duorum continens, roum ipſorumque deorum. cf. v. 466 ſq. Heyne ad Virg. A. XII, 896. et Koeppen ad Hom. Il. ε, 305. — 397. cf. Virg. A. V, 436. *Viro*, Scaevolae, *ablatus vultus*, cf. ad IV, 242. *Orbibus*, oculis, vt κύκλοι ap. Sophocl. Oed. Reg. 1270. cf. Burm. ad Ouid. Met. II, 752. et ad Val. Fl. III, 178. IV, 235. *trunca fronte*, vt III, 42. et IV, 539. *metuens*, δεινῶς pro, non optans, nolens. *patrium* ſc. χρημα; vt *triſte lupus ſtabulis* ap. Virg. Ecl. III, 80 et μεγα χρημα Λαμαιναν ap. Callim.; Lefeb. *patrium*, vt ἐμοὶ πατρῷόν ἐστω, vel πάτριον et γενναῖόν ἐστι. v. Heinſ. et Burm. ad Val. Fl. II, 157. *Praeneſte ſacro*, ob ſortes Fortunae Praeneſtinae, (vnde et v. 409 *Fortunae* mentionem factam monet Ern.) vt ap. Stat. Silv. IV, 4, 15; Burm. cf. ſup. ad VIII, 364. — 406. Comparant Salluſt. B. C. c. 20. *Idem velle atque idem nolle, ea demum firma amicitia eſt*, et Virg. A. IX, 182. vbi Intpp. laudant Hom. Il. π, 219. ἕνα θυμὸν ἔχοντες. Sed poeta nimis, vt ſolet, h. l. verbis ludit. 407. cf. ad I, 615. — 408. 9. Artiſſima amici-

Id Fortuna dedit, iunctam inter proelia mortem.
Arma fuere decus victori bina Symaetho.

Sed longum tanto laetari munere caſus
Haud licitum Poenis. aderat terrore minaci
Scipio, conuerſae miſeratus terga cohortis,
Et cuncti fons Varro mali, flauusque comarum
Curio, et a primo deſcendens Conſule Brutus.
Atque his fulta viris acies repararet ademtum
Mole noua campum, ſubito ni turbine Poenus
Agmina frenaſſet iam procurrentia ductor.
Isque vt Varronem procul inter proelia vidit,
Et iuxta ſagulo circumuólitare rubenti

nens, et ſacra quaedam res, vtpote quae frugi vitam colere docet) malebat Barth. Adv. I, 20. Male! *ac patrine* opinabatur N. Heinſ. 410. *Symaëtho*; non *Symetho*, Col. Ita et ſcribendum XIV, 231. Σύμαιθος fl. in Sicilia. cf. Heinſ. ad Ouid. Met. XIII, 750. — 416. *repararat* coni. N.

amicitia iuncti plerumque vovent, et pro maximo mortis ſolatio habent, vt quemadmodum in vita, ſic et in morte coniungantur; Drak. coll. XVII, 472. Eurip. Suppl. 106. ſq. Stat. Th. II, 642. Ouid. Met. V, 73. Virg. A. IX, 445. *bina*, vtriusque, Marii et Capri.

414. *flauus comarum*; cf. ad I, 438. — 416. *Acies* Rom. *repararet*, reparaſſet, *noua mole*, nouis auxiliis, ope multorum magnorumque virorum, *campum ademtum*, reſtituiſſet pugnam, rem in fugam inclinatam, *niſi Poenus*, Hannibal *agmina* Rom. *frenaſſet*, eorum impetum inhibuiſſet. *turbine*, impetu: quae vox et ad *Poenum*, et ad *agmina iam procurrentia* referri poteſt. 420. Ex hisce morem Romanorum cognoſce, ne in pugnae quidem fervore lictores a conſule receſſiſſe, eosdemque tum rufo ſagulo amictos; Cell. cf. ad IV, 517. *Flaminius* nuper *talis* erat, his inſignibus ornatus: quod acerbe et inuidioſe dictum. *tonitru clipei*, quatiens eum, more heroum, ad terrorem incutiendum. cf. IV, 434. et ab Ern. iam laudatus Virg. A. VIII, 354. XII, 332. ad quae loca v. Heyne.

Lictorem; Noſco pompam, atque inſignia noſco:
Flaminius modo talis, ait. Tum feruidus acrem
Ingentis clipei tonitru praenuntiat iram.

Heu miſer! aequari potuiſti funere Paullo,
Si tibi non ira Superum tunc eſſet ademtum
Hannibalis cecidiſſe manu. Quam ſaepe querere,
Varro, Deis, quod Sidonium defugeris enſem?
Nam, rapido ſubitam portans in morte ſalutem
Procurſu, coepta in ſeſe diſcrimina vertit
Scipio. nec Poenum, quamquam eſt ereptus opimae
Caedis honor, mutaſſe piget maiore ſub hoſte
Proelia, et erepti Ticina ad flumina patris
Exigere oblato tandem certamine poenas.
Stabant educti diuerſis orbis in oris,
Quantos non alio vidit concurrere tellus
Marte, viri, dextraque pares, ſed cetera ductor
Anteibat Latius, melior pietate fideque.

Deſi-

N. Heinſ. fruſtra. 429. Sic idem vulgatam lectionem *coepta ſeſe in d. v.* emendauit. *incoepta ſeſe d.* Ox. et Put. *incoepta ſeſe ad d.* R. 3. *incepta ad ſeſe d.* R. 1. et Med. 434. *in*, non *ab oris*, ſcripti et R. 2. — 435. *Quantos non alio Marte*, nulla alia pugna, pro vulg. *Quanto non alias*, repoſuit N. Heinſ. *Quantos* ſcripti. *Quantas* R.

424 ſqq. Scipionem, cuius praecipuae in hoc bello partes fuere, non Varronem, in certamen ſingulare cum Hannibale deſcendiſſe, non ſine iudicio poeta comminiſcitur; quod iam obſeruauit Ern. 424-7. Varronem adloquitur poeta, nec ſine ſarcaſmo. 425. cf. ſup. v. 160. — 428. *in morte*, Varroni inminente mortis periculo, vt mox *coepta diſcrimina*. *Caedes opima*, vt *opima ſpolia*, *dona*, *pax*, I, 133. V, 167. XVI, 684. — 432. cf. IV, 466 ſqq. 434. *educti*, educati, vt ap. Prop. III, 9, 51. cf. Ind. et Intpp. ad Plaut. Curcul. IV, 2, 32. Sed totus verſus frigere videtur Ern.

438.

Deſiluere caua turbati ad proelia nube,
Mauors Scipiadae metuens, Tritonia Poeno;
Aduentuque Deum, intrepidis ductoribus, ambae
Contremuere acies. Ater, qua pectora flectit
Pallas, Gorgoneo late micat ignis ab ore,
Sibilaque horrificis torquet ſerpentibus aegis.
Fulgent ſanguinei, geminum vibrare cometen
Vt credas, oculi; ſummaque in caſſide largus
Vndantes voluit flammas ad ſidera vertex.
At Mauors, moto proturbans aëra telo,

 Et

R. 2. *alios* Col. 438. *Deſiluere* Col. Vulgo *Diſſiluere*, prob. Lefeb. vt ſenſus ſit: diuerſi huc Mauors, illuc Pallas e nube inruunt in campum. 441. *acer* Put. R. 1. Parm. Med. *pectora*, non *pectore*, ſcripſi, R. 1. Parm. Med. 442. *ab orbe*, h. e. clipeo etiam legi poſſe monebat N. Heinſ. 445. *e caſſide* Col. 447. *proturbans*, non *perturbans*, Col. 449.

438 ſqq. cf. ſup. v. 287 ſqq. et IV, 417 ſqq. Koeppen ad Hom. Il. ε, 130. — 441 ſq. cf. ad VII, 459. *Os Gorgoneum*, caput Meduſae, quod deſectum Minerua h. l. et X, 435 ſq. Virg. A. VIII, 435 ſqq. et Pauſan. Attic. c. 24. in lorica adeoque in *pectore*, ſed ap. Senec. Herc. fur. 900. ſq. et alios in clipeo gerere fingitur, vnde ad eius exemplum Imperatores Rom. cum hoc capite nunc in pectore, nunc in clipeo, ſaepe in nummis ap. Triſtan. Comm. Hiſt. T. II. p. 190 et alios conſpiciuntur; Drak. cf. Heyne ad Virg. l. c. (vbi ſimiliter *aegis* de thorace, non de clipeo adcipienda videtur.) Hom. Il. β, 446 ſq. ε, 738 ſq. Od. χ, 297. *Ater ignis*, cf. ad IV, 431. *Sibila torquet ſ. aegis*, pro, in ea conſpiciuntur ſerpentes, quae ſibila edere videntur; et quidem tam in extremis eius oris, quam in medio, in pectore, vbi Gorgo eſt. cf. VII, 424. et Virg. A. VII, 786. — 444 ſq. Silium orationis colores mutuaſſe e locis Virgilii, a Clark. ad Hom. Il. ε, 4 conlatis, Aen. VII, 785. VIII, 680. IX, 732 et inpr. X, 270 ſqq. (vbi *apex*, vt h. l. *vertex*, eſt conus, λόφος) iam monuit Ern. cf. ſup. I, 460 ſqq. *Sanguinei oculi*, irae et furoris indicia, vt ap. Val. Fl. IV, 235. et Virg. A. IV, 643. vbi Gr. ὄμμα ὕφαιμον confert Heyne. Sic et ὄμμα αἱματηρὸν dixit Eurip.

Et clipeo campum inuoluens; Aetnaea Cyclopum
Munere fumantem loricam incendia geſtat,
Ac pulſat fulua conſurgens aethera criſta.

Ductores pugnae intenti, quantumque viciſſim
Audere eſt, propius menſi, tamen arma ferentes
Senſere aduenıſſe Deos, et, laetus vterque
Spectari Superis, addebant mentibus iras.
Iamque ictu valido libratam a pectore Poeni
Pallas in obliquum dextra detorſerat haſtam:
Et Gradiuus, opem Diuae portare ferocis
Exemplo doctus, porgebat protinus enſem
Aetnaeum in pugnas iuueni, ac maiora iubebat.
Tum virgo, igneſcens penitus, violenta repente
Subfudit flammis ora, atque, obliqua retorquens

Lumina

449. *Munera*, per adpoſitionem, malebat N. Heinſ. 452. *Audere eſt* Put. R. 1. 3. Parm. Med. *Audere et* Martin. Herbip. vnde *Auderet* refinxit Nicander, quem alii ſecuti ſunt. *Audere propius* oct. Ox. *Auderent* Beneſſa, quod et copi. Barth. Adv. II, 9. *Audiere* R. 2. — 458. *edoctus* Put. vel potius, Lefeb. teſte, *edoctus*. 459. *in pugnas*, h. e. in vſum pugnae, ſcripſi. Vulgo *in pugna*, dum pugnant. *In pugnam* edidit

Eurip. Iph. Aul. 381. *Vndantes flammas*, v. Cerda ad Virg. Ge. I, 473. et Aen. XII, 673. — 448. *inuoluens*, quaſi nube vel vmbra. Omnia in maius aucta. *Aetnaea - geſtat*; imitat. Virg. A. VII, 786. vbi Hom. Il. E, 4 ſq. et Σ, 205 ſq. comparat Heyne. Arma deorum a *Cyclopibus*, ad *Aetnae* radices habitantibus, et a Vulcano fabricata, ἡφαιςότευκτα, quis ignorat? Hinc et *incendia Aetnaea*, et v. 459 *Aetnaeum eundem. conſurgens*, cf. ad I, 400. IV, 610.

452. *eſt* v. ad I, 163. *Audere*, rem gerere, pugnare, vt v. 612; N. Heinſ. 453. cf. Heyne in Exc. XIII. ad Virg. Aen. I. et Exc. I. ad Aen. IX, 659. 660. *addebant m. iras*, cf. ad I, 71. — 455. 6. Hom. Il. ε, 853 ſq. comparat Lefeb. *maiora iubebat* ſc. audere; ſ. animo concipere; Drak. quia verbum *iubere* abſolute quarto caſui non iungatur. *igneſcens* ira, vt XIII, 180 et Virg. A. IX, 66. *Subfudit flammis ora*, cf. ad V, 275. *obliqua r. l.* vt II, 621. cf. Heyne ad Virg. A.

VIII,

Lumina, turbato ſuperauit Gorgona vultu.
Erexere omnes inmania membra chelydri
Aegide commota, primique furoris ad ictus
Retulit ipſe pedem ſenſim a certamine Mauors.
Hic Dea conuulſam rapido conamine partem
Vicini montis ſcopuliſque horrentia ſaxa
In Martem furibunda iacit, longeque relatos
Expauit ſonitus, tremefacto litore, Saſon.

At non haec Superum fallebant proelia regem.
Demittit propere ſubcinctam nubibus Irim,
Quae nimios frenet motus, ac talia fatur:
I, Dea, et Oenotris velox adlabere terris,
Germanoque truces, dic, Pallas mitiget iras,
Nec ſperet fixas Parcarum vertere leges:
Dic etiam, Ni deſiſtis, (nam virus et aeſtus

 Flam-

dit Lefeb. quoniam in antiquis ſit pugna. 466. rapide Tell. et R. 2. rabido malebat Drak. — 467. ſcrupisque legendum putabat N. Heinſ. cf. ad VII, 274. horrentia, non haerentia, ſcripti et R. 2. — 469. Saſon Col. et Ox. Sanſon Put. R. 1. 3. Med. Saxon Parm. Vulgo Saſſon. v. ad VII, 480. — 473. Oenotriis ſcripti, R. 1. 3. Parm. Med. Sed v. not. ad VIII, 46. — 474 Germanoque, h. e. in Martem; Col. Vulgo Germanaeque ſc. Iouis, i. e. Iunonis, pro qua Palladem ſtetiſſe monet Cell.

VIII, 438. *turbato*, v. ad I, 477. Γοργότερον Γοργοῦς ποτε δέρκετο, D. Heinſ. 464. *ad ictus*, impetum, Pallade primo furore icta; niſi *crebros inſani pectoris ictus* (Virg. Cir. 345) intelligere malis. 466 ſqq. cf. ſup. ad v. 395. — 468. 9. cf. ad V, 399 ſq. *Expauit*, v. ad I, 49. De *Saſone* v. ad VII, 480.

471 ſqq. *Iris* nuntia Iouis plerumque et Iunonis; de quo figmento v. Koeppen ad Hom. Il. β, 786. Heyne ad Virg. A. IV, 693 ſqq. et Hermanni Mythol. T. I. p. 37. *Oenotris terris*, v. ad I, 2. et VIII, 46. — 476. *virus*, vt II, 288. *contigis*, cohibes. cf. ad VI, 399.

479.

Flammiferae noui mentis) nec conligis iram,
Aegide praecellant quantum horrida fulmina noſces.

Quae poſtquam adcepit dubitans Tritonia virgo,
Nec ſat certa diu, patriis an cederet armis,
Abſiſtemus, ait, campo. ſed Pallade pulſa
Num fata auertet? coeloque arcebit ab alto
Cernere Gargani feruentia caedibus arua?
Haec effata caua Poenum in certamina nube
Sublatum diuerſa tulit, terrasque reliquit.

At Gradiuus atrox remeantis in aethera Diuae
Abſceſſu reuocat mentes, fuſosque per aequor
Ipſe manu magna, nebulam circumdatus, acri
Reſtituit pugnae. Conuertunt ſigna, nouamque
Inſtaurant Itali, verſa formidine, caedem;
Quum

Cell. coll. v. 526. — 478. *Aegida* R. 1. a m. ſec. quod recepere Leſ. et Ern. 480. *ſat certa ſui* coni. N. Heinſ. quem vide ad Val. Fl. I, 79. — 487-9. Ita Col. Recte. Vulgo *fuſamque — nebula circumdatus atra, Reſtituit pugnam. Fuſorque* Ox. Put. Tyll. R. 2. et al. edd. *fuſasque* R. 1. 3. *furorque* Put. teſte Leſ. Mox *acri* ſcripti et R. 2. *nebulam c. atram* tacite

479. *Tritonia v.* cf. ad III, 322. *patriis armis*, fulminibus patris. *arcebit*, prohibebit. *arua Gargani*, campum Apulum ſ. Cannenſem. cf. ad IV, 561. — 484. 5. cf. Heyne ad Virg. A. V, 810. X, 82. et Koeppen ad Hom. Il. Γ, 380. Υ, 443.

487. *Reuocat mentes*, reparat animum, et ſuum et Romanorum. *manu magna*, χειρὶ μεγάλῃ, παχείῃ, vt VII, 371. — 491-525. Poeta nimio ornatu et ὑπερβολικῶς, inpr. v. 497 et 509, amplificauit verba Liuii XXII, 46. *Ventus, quem Vulturnum incolae regionis vocant, aduerſus Romanos coortus, multo puluere in ipſa ora voluendo proſpectum ademit.* cf. Appian. b. Hannib. c. 20. pr. 22. extr. Senec. Natur. Quaeſt. V, 16. Flor. II, 6. et Liv. XXII, 43 extr. Polybium nullam huius venti mentionem facere mireris. *Vulturnus* autem eſt Eurus, vel potius εὐρόνοτος, ab oriente hiberno ſpirans, (Gell. N. A. II, 22) et forte a Vulture, monte Apuliae, (Hor. Od. III,

Quum ventis poſitus cuſtos, cui flamina carcer
Imperio compreſſa tenet, coelumque ruentes
Eurique, et Boreae parent, Corique, Notique,
Iunonis precibus, promiſſa haud parua ferentis,
Regnantem Aetolis Vulturnum in proelia campis
Effrenat. placet hic irae exitiabilis vltor.
Qui, ſe poſtquam Aetnae merſit candente barathro,
Concepitque ignes, et flammea protulit ora,
Euolat horrendo ſtridore, ac Daunia regna
Perflat, agens caecam glomerato puluere nubem.
Eripuere oculos aurae, vocemque, manusque:
Vortice arenoſo candentes (flebile dictu)
Torquet in ora globos Italum, et bellare maniplis
Iuſſa, laetatur rabie. Tum mole ruinae

 Ster-

tacite edidit Lef. 491. *Cum*, non *Tum*, ſcripti et R. 2. *cui flamina carcer tenens* malebat N. Heinſ. vt ad τὸ *parent* referretur. 494. *Iuventis* in quibusdam edd. 495. *Aetolis* pro *Aeoliis* recte ſubſtituere N. Heinſ. et Cluuer. Ital. ant. IV, 12. p. 1227. — 496. Lefeb. ducibus antiquis (quibus? fruſtra quaeres) verſus 513 (in quo *Ecce caput* refinxit) et 514 poſt hunc verſum, vſſ. 515-7 poſt v. 500, et vſſ. 518-520 poſt v. 507 poſuit. Ita primum memoratur, quid Vulturnus nocuerit Romanis, et deinde quantum Poenis profuerit. Sed vulgaris verborum ordo, etſi a rhetorica forte ſubtilitate alienus, tamen et naturae rei h. e. perturbationi illi, et rationi poeticae multo conuenientior videtur Cl. Erneſto. 504. *Iuſſa laetatur rabie* Col. quod cum Lefeb. recepi,

III, 4, 9. et Lucan. IX, 185) dictus, (vt *Iapyx* a fl. et prom. Apuliae) pro *Vulturinus*, non, quod N. Heinſ. putabat, ab oppido et amne Apuliae (imo Campaniae) Vulturno. 491 ſqq. cf. Virg. A. I, 51 ſq. et 81 ſq. ad quae loca v. Heyne Excurſ. I. et III. *ventis poſitus*, datus, *cuſtos*, rex, Aeolus. *coelum ruentes*, vt *mare* ap. Virg. A. I, 85. cf. ad V, 392. *Regnantem A. c.*, vt Notus *arbiter Hadriae* dicitur Horat. Od. I, 3, 19. vbi v. Iani. *Effrenat*, dimittit. 499. *Daunia regna*, v. ad I, 291. *caecam g. p. nubem* cf. Virg. A. IX, 33. et XII, 444. ad quae loca v. Heyne. *aurae*, ventus, αὖρα, *eripuere oculos*, eorum vſum. 504. *Iuſſa laetatur rabie*, iuſſu Aeoli, precibus Iunonis victi, laetus furit. *iuſſa r.* vt XIII, 372. XIV, 396. 600. XV,

Sternuntur tellure et miles et arma tubaeque;
Atque omnis retro flatu obcurſante refertur
Lancea, et in tergum Rutulis cadit inritus ictus.
Atque idem flatus Poenorum tela ſecundant,
Et velut amento contorta haſtilia turbo
Adiuuat, ac Tyrias inpellit ſtridulus haſtas.
Tum, denſo fauces praecluſus puluere, miles
Ignauam mortem compreſſo maeret hiatu.
Ipſe, caput flauum caligine conditus atra,
Vulturnus, multaque comam perfuſus arena,
Nunc verſos agit a tergo ſtridentibus alis,

Nunc,

recepi, auctore N. Heinſ. et Richter. Specim. Obſſ. Crit. p. 75. In ed. Drak. *laetantur*, haud dubie operarum errore, quem non ſuſtulit Erneſti. *Iuſſa lacerantur rabie* Ox. Put. et edd. tantum non omnes. *Iuſſa laceſſuntur r.* edd. Baſil. *Iuſſa bacchatur r.* Parm. et Beneſ. *Iuſſus acerbatur rabie* corrig. Dausq. prob. Barth. *Iuſſa alacer agitur* coni. Huetius, et *Iuſſa alacer fertur* Lefeb. 505. *tubaeque* emend. Dausq. et N. Heinſ. quod tacite recepit Lef. 507. *in tergum* pro *interdum* ex emendat. Barth. Adv. II, 9. iam edidit Cell. 508. *ſecundant* Col. et Ox. Vulgo *ſecundat.* 512. *marcet* Ox. et Put. prob. Barth. Adv. II, 9. vt ſit, marcore ignauam mortem inter media tela perit. Male! 515. *agitat tergo* Veneta II Marſi, quod mendum typograph. multas poſtea edd. occu-

XV, 130. et al. Drak. qui etiam laudauit Bentl. ad Hor. Od. III, 27, 71 et Heinſ. ad Val. Fl. III, 234 et ad Vellei. II, 126. — 506. 7. Tela in Poenos coniecta vento referuntur in Romanos. cf. VIII, 663. 4. quosque Drak. et Dausq. laudarunt, Claud. Conſ. Hon. III, 93 ſq. et Lucan. IX, 471 ſqq. *in tergum*, retro, *cadit*, v. ad IV, 315. *amento*, cf. ad I, 318. — 512. Milites Romani maerebant, ſe, tamquam inbelles et ignauos, nullo edito egregio facinore obcumbere; Drak. cf. IV, 605 ſq. ad III, 123 et de ſententiae grauitate Klotz. ad Tyrtaeum p. 146. 7. Ipſius rei imaginem deſumtam et verba *compreſſo m. hiatu* explicanda monet Lefeb. e Liv. XXII, 51. *Inuenti ſunt quidam merſis in effoſſam terram capitibus, quos ſibi ipſos feciſſe foueas, obruentesque ora ſuperiecta humo, intercluſiſſe ſpiritum adparebat.* 515. cf. ad I, 589.

cla-

Nunc, mediam in frontem veniens clamante procella,
Obuius arma quatit, patuloque inſibilat ore.
Interdum intentos pugnae, et iam iamque ferentes
Hoſtili iugulo ferrum, conamine ducto
Auertit, dextramque ipſo de vulnere vellit.
Nec ſatis Auſonias paſſim foedare cohortes,
In Martem vomit inmixtas mugitibus auras,
Bisque Dei ſummas vibrauit turbine criſtas.

Quae dum Romuleis exercet proelia turmis
Aeolius furor, et Martem ſubcendit in iras,
Adfatur virgo ſocia Iunone parentem:

Quantos

occupauit. 517. *ori*, ſc. Romanorum, maluerit N. Heinſ. coll. VII, 146. XII, 616. *Ventus Cercius*, *quum loquare*, *buccam inplet*, Gell. N. A. II, 22; Drak. 518. *prementes* coni. N. Heinſ. pro *ferentes ferrum*, quod numquam legere meminit. Vulgatam lect. Drak. firmat e v. 544. Tac. Ann. I, 35 et Virg. Ge. IV, 390. cf. ſup. ad III. 365. — 519. *ducto* R. 1. 3. Parm. Med. cf. Gronov. Obſſ. I, 13. *dictu* Ox. et Put. Vulgo *et ictu*. 522. *iras* Col. vt coni. D. Heinſ. 523. *librauit*, Ox. Put. R. 1. 3. Parm. Med. vnde N. Heinſ. ad h. l. et ad Claud. in Rufin. II, 406. *libauit* ſcribendum putabat, quod poſt Cell. et Drak. recepit Erneſti, cui tamen, vt Lefeb. hoc de *turbine* paulo clementius et tenuiter dictum videtur. Sed epitheton *ſummas* illi coni. fauet, niſi forte *fuluas criſtas*, vt ſup. v. 450, poeta ſcripſiſſe cenſendus ſit. cf. ad V.

clamante procella, v. ad III, 471. — 520. *vulnere*, forte ferro ſ. telo, quo vulnus infligere conabatur. v. ad I, 397. Locum, qui ad vulnus infligendum petebatur, intelligit Erneſti. Idem v. 522 *vomit auras* infelici metaphora dictum putat. Sed cf. Virg. A. VIII, 681. Ge. II, 462 et al. *vibrauit*, mouit, concuſſit, vt *obuia aduerſas vibrabant flamina veſtes* dixit Ouid. Met. I, 528 et ſimilia alii. Lefeb. interpretatur, contorſit, coll. Virg. A. XII, 100. v. V. L. et ad I, 539.

525. *Aeolius furor*, vt *patrius f.* I, 71. *virgo*, Pallas. *fluctus agit*, vt κῦμα συμφορᾶς, κακῶν, μάχης, στρατοῦ, δοχμολόφων ἀνδρῶν ap. Eurip. Hippol. 825. Lycophr. 228 (vbi v. Potter.) Aeſchyl. Sept. c. Theb. 63. 116. et ſimilia ap. alios poetas, quos laudauit Klotz. ad Tyrtaeum p. 124-9.

Quantos Gradiuus fluctus in Punica caſtra
(Reſpice) agit, quantisque furens ſe caedibus inplet!
Nunc, quaeſo, terris deſcendere non placet Irim?
Quamquam ego non Teucros, (noſtro quum pignore regnet
Roma, et Palladio ſedes hac vrbe locarim)
Non Teucros delere aderam; ſed lumen alumnae
Hannibalem Libyae pelli florentibus annis
Vita, atque exſtingui primordia tanta negabam.

Excipit hic Iuno, longique laboris ab ira,
Immo, ait, vt noſcant gentes, inmania quantum
Regna Iouis valeant, cunctisque potentia quantum
Antiſtet, coniux, Superis tua, diſcute telo

Flagranti

V, 274 et Stat. Th. V, 587. — 535. *hic* Ox. Vulgo *haec*. 538. *diſſice* Ox. Put. R. 2. vnde *diſiice*, auctore N. Heinſ., dedit Drak. cf. Intpp.

124-9. cf. etiam ad VIII, 32. — 525. Nonne nunc quoque ad Martem, vt antea ad me, (ſup. v. 471 ſq.) Irim mittes, quae a proelio eum reuocet? *Teucros*, Romanos. 530. 1. De *palladio* v. Heyne Exc. IX. ad Virg. A. II. *delere*, graece, pro, vt delerem. *aderam*, in proelio et partibus Poenorum. *lumen*, v. ad VI, 130. *alumnae*, quae me aluit, Marſ. cf. ad III, 322. — 534. cf. III, 79. *negabam*, nolebam, vel prohibebam, vt I, 107. 520.

535 ſqq. Verba iratae Iunonis, aeque ac Palladis et Iouis, adfectui eius et ingenio aptiſſima ſunt: Per me vel Poenos euertas licet, vt vtique oſtendas, quam potens ſis! An haec σαρκαστικῶς adcipienda ſunt: Quin potius deles hanc gentem, vt, quanta ſit potentia tua, intelligatur? Sed illa ratio probabilior propter verba, *ab ira* (v. ad II, 139) *longi laboris*, quem et Poeni, et ipſa in eorum gratiam pertulerat. *labor*, aerumnae, vel bellum. v. ad I, 3. et VI, 386. cf. Virg. A. I, 25. et V, 608. Silio ante oculos fuiſſe Hom. Il. Δ, 51-56, iam notauit D. Heinſ. *telo flagranti*, πυρπάλαμον βέλος Ὀρσικτύπου Διὸς Pind. Ol. X, 96. cf. Heyne ad

Flagranti (nil oramus) Carthaginis arces,
Sidoniamque aciem vaſto telluris hiatu
Tartareis inmerge vadis, aut obrue ponto.

Contra quae miti reſpondet Iupiter ore:
Certatis fatis, et ſpes extenditis aegras.
Ille, o nata, libens cui tela inimica ferebas,
Contundet Tyrios iuuenis, ac nomina gentis
Induet, et Libycam feret in Capitolia laurum.
At, cui tu, coniux, cui das animosque decusque,
(Fata cano) auertet populis Laurentibus arma.
Nec longe cladis metae. venit hora diesque,

Qua

Intpp. ad Val. Fl. III, 141. 162. Gronov. ad Senec. Phoen. 343. Heinſ. et Burm. ad Ouid. Met. XII, 108. 252. ad Virg. A. VIII, 191. 955. XII, 655 et Ge. I, 283. Sed vulgata lectio, quam et Lefeb. ſervauit, in omnibus fere libris reperitur, et neruoſior eſt. v. not. ad VI, 280. — 539. *nil obſtamus* opinabatur N. Heinſ. quod, iudice Erneſti, eſt quoddam gloſſema. At prorſus tamen reſponderet Homerico *τάων* (ſc. *πολήων*) *ὅτι ἐγὼ πρόσθ' ἵσταμαι* Il. Δ, 54. Praeterea maieſtati Iunonis magis congruit, quam illa, *nil oramus*, h. e. non deprecor pro Poenis. cf. Il. Δ, 57 ſqq. 541. *plagis* pro *vadis* maluerit N. Heinſ.

548.

ad Virg. Ge. I, 331. 2. *arces C.* v. ad I, 7. *vadis*, fluviis. cf. ad I, 52.

543. *Certatis* cum *fatis*, v. ad V, 76. *Ille*, Scipio. *tela ferebas*, v. ad III, 365 in V. L. 545. 6. cf. III, 591. 2. IV, 472 ſq. VII, 487-493. *nomina gentis* i. Africanus cognominabitur. *Libycam feret in C. laurum*, de Poenis triumphabit: nam triumphantes lauream, quam gerebant, coronam in gremio Iouis Capitolini (non Feretrii, vt Auguſtus, qui eam ibi *παρὰ τὸ νομιζόμενον ἐς τὰ γόνατα τοῦ Διὸς κατέθετο*, teſte Dione) deponere ſolebant. cf. Suet. Dom. 6. Martial. VII, 4 et 5. Plin. XV, 30. et inf. XV, 119. vbi Drak. laudauit Intpp. ad Plin. Paneg. c. 8. et Barth. ad Stat. Silv. IV, 1, 41. *arma a pop. Laur.* Italis, Romanis, (v. ad I, 110) *auertet*, iuſſu patriae et a Scipione coactus, atque in Africam reuertetur. cf. III, 591. 2. VII, 489. *Nec longe* abſunt *metae*, finis, *cladis*, exitii Poeno-

rum

Qua nullas vmquam tranſiſſe optauerit Alpes.
Sic ait; atque Irim propere demittit Olympo,
Quae reuocet Martem, iubeatque abſcedere pugna.
Nec vetitis luctatus abit Gradiuus in altas
Cum fremitu nubes, quamquam lituique, tubaeque,
Vulneraque, et ſanguis, et clamor, et arma iuuarent.

Vt patuit liber Superum certamine tandem,
Laxatusque Deo campus, ruit aequore ab imo
Poenus, quo ſenſim coeleſtia fugerat arma,
Magna voce trahens equitemque, viroſque, feraeque
Turrigerae molem, tormentorumque labores.
Atque vbi turbantem leuiores enſe cateruas
Adnouit iuuenem, ſcintillauitque cruentis
Ira genis, Quaenam Furiae, quisue egit in hoſtem,

En,

548. *vertet* ſcripti, R. 1. 3. Parm. Med. et Marſi edd. 562. *Fabium* pro *iuuenem* priſcae edd. inſigni librariorum audacia et ſtupore. 563. *Quae iam Furiae, quis te egit in hoſtem? An, Minuti, Deus?* emend. Barth.

rum et Hannibalis. 550. cf. II, 704 ſq. *Nec vetitis l.*, non repugnans iis, quae Iupiter vetuerat, dicto eius audiens, ſed *cum fremitu*, inuitus. 555. cf. Hor. Od. I, 2, 37 ſqq.

557. *aequore*, campo, *imo*, vt *extremo* ap. Virg. A. XII, 614. *quo fugerat*, receſſerat fugiens, perſimeſcens. Qui metus *Poenum* h. e. Hannibalem parum decet. *trahens*, ducens, rapiens, vt III, 254. XVII, 125. *Ira ſcintillauit*, propr. ὄμματα μαρμαίροντα. cf. Virg. A. XII, 101. 2. et ibi Heyne. *Iuuenis* vocatur Minucius, etſi iam Conſul aliquot annis ante fuerat; Drak. cf. ad III, 608. — 563-7. Sarcaſmi vim ſenties coll. VII, 730 ſq. 735 ſq. *Genitor tibi natus* cet. quem parentis nomine ſalutaſti, quia te armis meis eripuerat: *comes dictis*, ἅμα ἔπος, ἅμα ἔργον. cf. ad IV, 134. *turbine* impetu, *murali*, vt VI, 269. *vo-*

cis

En, Minuci, Deus, vt rurſum te credere nobis
Auderes, inquit? genitor tibi natus ab armis
Ille meis, vbi nunc Fabius? ſemel, inprobe, noſtras
Sit ſatis euaſiſſe manus. Atque inde ſuperbis
Haſta comes dictis murali turbine pectus
Transforat, et voces venturas occupat ictu.

Nec ferro ſaeuire ſat eſt. adpellitur atra
Mole fera, et monſtris componitur Itala pubes.
Nam, praeuectus equo, moderantem cuſpide Lucas
Maurum in bella boues ſtimulis maioribus ire,
Ac raptare iubet Libycarum armenta ferarum.
Inmane ſtridens agitur, crebroque coacta
Vulnere bellatrix properos fert belua greſſus.
Liuenti dorſo turris, flammaque virisque
Et iaculis armata, ſedet: procul aſpera grando
Saxorum ſuper arma ruit, paſſimque volanti

Celſus

Barth. Adv. II, 9. — 564. *En inimice Deis* priſcae edd. *Minuci*, non *Minuti*, Col. v. ad VII, 384. — 565. *nauus in armis* R. 1. 3. Parm. *natus in armis* Med. 572. *praeuectus* Col. et Put. v. ad V, 170. Vulgo *prouectus*. 575. *Immani - vulnere* corrig. Liuineius, metuens forte, ne metro vis fieret. Sed v. ad VII, 618. et not. ad I, 398. IV, 192. — 582.

ces v. occupat ictu, priusquam reſpondere poſſet Minucius, eum occidit.

570. *atra mole fera*, vt v. 577. *liuenti dorſo*. cf. ad III, 463 in V. L. *componitur*, v. ad I, 39. *Bos Luca* ſ. *Lucas*, elephas, vt ap. Lucret. V, 1301. Senec. Hippol. 352; Cell. Varro, quod iam Drak. monuit, L. L. VI, 3 elephantos ita dictos putabat *ab luce, quod longe relucebant propter inauratos regios clipeos, quibus eorum tum ornatae erant turres;* ſed alii v. c. Plin. VIII, 6. rectius a *Lucania*, vbi primum eos videre Romani in bello Pyrrhi. cf. Salmaſ. Exerc. Plin. p. 218. Sic Δαυλίαν κορώνην philomelam Graecis dici et ita ap. Heſych. legendum eſſe, obſerua-

Celſus telorum fundit Libys aggere nimbum.
Stat niueis longum ſtipata per agmina vallum
Dentibus, atque ebori praefixa comminus haſta
Fulget ab incuruo derecta cacumine cuſpis.
Hic, inter trepidos rerum, per membra, per arma
Exigit Vfentis ſceleratum belua dentem;
Clamantemque ferens calcata per agmina portat.
Nec leuius, Tadio laeuum, qua tegmine thorax
Multiplicis lini claudit latus, inproba ſenſim,
Corpore non laeſo, penetrarunt ſpicula dentis,
Et ſublime virum clipeo reſonante tulerunt.
Haud excuſſa noui virtus terrore pericli.
Vtitur ad laudem caſu, geminumque citato
Vicinus fronti lumen transuerberat enſe.
Exſtimulata graui ſeſe fera tollit ad auras
Vulnere, et erectis excuſſam cruribus alte

Pone

582. *derecta* Col. (teſte Lefeb. tres ſcripti) v. ad II, 92. Vulgo *deiecta.* 585. *Exiit* Col. cf. ad I, 642. — 586. *furens* maluerit N. Heinſ. et ego. Sed v. not. ad v. 99. — 587. *Tadio* Col. quod, vt *Vfentis*, nomen Latinum eſſe docuere N. Heinſ. et Drak. coll. Perſ. VI, 66. Fabrett. Inſcr. p. 445. 679. 752. Grutero et aliis. cf. Erneſti clav. Cic. *Radio* ſ. *Rodio* coni. Barth. Adv. II, 9. *Et lenius radio* Dausq. Vulgo *Nec lenius radio* ſc. textorio, per ſtamina ſine haeſione (ſ. laeſione) coniecto; Marſ. et Cell. Male! cf. ſup. ad v. 117. — 595. *arrectis* reponendum putabat N. Heinſ. e Virg. A. X, 892. Sed Drak. vulgatam lect. ſeruauit D. Heinſ.

580. *Celſus Libys* ex *aggere*, turri dorſo inpoſita, *volanti* (cf. v. 573. 4.) *fundit* (v. ad I, 267) *nimbum telorum*. cf. ad I, 511. *niueis dentibus*, quos alii rectius cornua vocant; Drak. ad XVI, 206. et Broukh. ad Prop. II, 23, (al. 31) 12. — 582. Machinae, quam elephas portabat, praefixa haſta erat, qua obuios transuerberabat, et quae a curuitate dorſi directa fulgebat; Cell. 584. *trepidos rerum*, v. ad II, 234. — 587. *thorax multiplicis lini*, v. ad III, 272. — 592 *citato enſe*, vt IV, 536. — 594 ſqq. Poeta ob oculos habuit Virg. A. X, 892 ſqq. (vbi v. Heyne) vt et inf. XVII, 134 ſqq.

599.

Pone iacit voluens reflexo pondere turrim.
Arma virique ſimul ſpoliataque belua viſu
Sternuntur ſubita (miſerandum) mixta ruina.

Spargi flagrantes contra bellantia monſtra
Dardanius taedas victor iubet, et facis atrae,
Quos fera circumfert, compleri ſulfure muros.
Nec iuſſo mora: conlectis fumantia lucent
Terga elephantorum flammis; paſtusque ſonoro
Ignis edax vento per propugnacula fertur.
Non aliter, Pindo Rhodopeue incendia paſtor
Quum iacit, et ſiluis ſpatiatur feruida peſtis,
Frondoſi igneſcunt ſcopoli; ſubitoque per alta
Conlucet iuga diſſultans Vulcanius ardor.
It fera candenti torrente bitumine corpus
Amens, et laxo diducit limite turmas.
Nec cuiquam virtus propiora capeſſere bella:
Longin-

lect. tuetur coll. XVII, 134 et Liv. VIII, 7. — 599. *Spargi*, non *Spargere*, Col. Ox. et R. 2. cf. ad VI, 413. — 600. *ductor* vel *vector* non male poſt Barth. coni. N. Heinſ. quum *victor* non poſſit dici, qui hoc proelio ſubcubiturus ſit. Sed quaeritur tum, quisnam intelligendus ſit, Paullusne an Varro? Poſterior, puto, quoniam penes eum huius diei imperium fuit: niſi potius *victor* ſcil. elephanti eſt Tadius, qui, quod vtique mireris, v. 589 *corpore non laeſa* in *ſublime latus* dicitur, et belluae oculos effodit. 602. *coniectis* omnino ſcribendum putabat N. Heinſ. 603. *paſtus* Col. vt XIV, 308 et al. *portusque* Put. *parcusque* Ox. *partusque* in comment. Marſi. Vulgo *raptusque*, vt ap. Lucan. III, 501. vnde illud retinuit Leſ. 607. *per arua* edd. R. 1. Med. Marſi, Martini

599 ſqq. *Δεδοίκασι δὲ πῦρ οὐ μεῖον τῶν λεόντων ἐλέφαντες*, Aelian. H. A. VII, 6; Dausq. *victor*, v. V. L. *muros*, turres, vt mox *propugnacula*. 605-9. Imitat. Virg. A. X, 405 ſqq. Paſtor vero vel omnino agreſtis, quod iam monere occupauit Erneſti, *ſiluam* (propr. ſic dictam, non ſtipulas agri demeſſi, quas intelligit Heyne in loco Virg.) incendit, vt tractus ſilueſter, arborum fruticumque cineribus ſtercoratus, in pratum agrumque frugiferum mutetur. cf. ſup. VII, 364-7. *peſtis*, v. ad I, 174. *laxo limite*, cf. ad IV, 462. — 611. 2. v. ad V, 442. *aeſtu*, celeri motu,

Longinquis audent iaculis, et arundinis ictu.
Vritur inpatiens, et magni corporis aeſtu
Huc atque huc iactas adcendit belua flammas;
Donec vicini tandem ſe fluminis vndis
Praecipitem dedit, et, tenui decepta liquore
Stagnantis per plana vadi, tulit incita longis
Exſtantem ripis flammam. tum denique ſeſe
Gurgitis inmerſit molem capiente profundo.

At qua pugna datur, necdum Mauruſia peſtis
Igne calet, circumfuſi Rhoeteia pubes
Nunc iaculis, nunc et ſaxis, nunc alite plumbo
Eminus inceſſunt: vt qui caſtella per altos
Obpugnat munita locos, atque adſidet arces.
Auſus digna viro, fortuna digna ſecunda,
Extulerat dextram atque aduerſum comminus enſem
Mincius infelix auſi: ſed ſtridula, anhelum
Feruorem effundens, monſtri manus abſtulit acri
Inplicitum nexu, diroque ligamine torſit,

Et

Martini Herbip. Iunt. Ald. et Gryph. *per ardua* in marg. R. 1. — 614. Hic verſus, qui a vulgatis libris abeſt, in omnibus MSS. et R. 2 legitur. 624. *adſidet*, *h. e. obſidet*, Col. Ox. R. 2. 3. cf. XII, 453. Pier. ad Virg. A. XI, 304 et Heinſ. ad Val. Fl. V, 536. *aſpidet* R. 1. *aſpidit* Med. Vulgo *obſidet*. 625. Ita ſcripti et antiq. edd. In vulgatis libris *et digna*. 626. *dextraque aduerſum* Col. *dextramque* Ox. 627. *Mincius* ſcripti, R. 1. 3. Med. Nomen a fluuio ſ. lacu agri Mantuani deductum. cf. ad I, 306. *Mnicius* Marſi et Martini Herbip. edd. operarum

motu, *corporis flammas adcendit*, auget.

620. *Mauruſia peſtis*, elephanti, ex Mauritania vel Africa adducti. cf. ad I, 174. *Rhoeteia p.* v. ad I, 115. *alite plumbo*, vt ſup. v. 233. et V, 365. *inceſſunt* elephantos. *Extulerat*, ſuſtulerat, vt feriret. cf. Burm. ad Val. Fl. VI, 248. *aduerſum enſem*, vt IV, 207. *monſtri manus*, proboſcis, de qua v. Ariſtot. hiſt. anim. I, 9. II, 1. Aelian. H. A. IV, 31. Plin. VIII, 10. Lambin.

Et ſuperas alte miſerum iaculata per auras
Telluri eliſis adflixit (flebile) membris.

Has inter clades viſo Varrone ſub armis
Increpitans Paullus, Quin imus comminus, inquit,
Ductori Tyrio, quem vinctum colla catenis
Staturum ante tuos currus promiſimus vrbi?
Heu patria, heu plebes ſcelerata, et praua fauoris!
Haud vmquam expedies tam dura ſorte malorum,
Quem tibi non naſci fuerit per vota petendum,
Varronem, Hannibalemue magis. Dum talia Paullus,
Vrguet praecipites Libys, atque in terga ruentum

D 2 Ante

rarum errore. Vulgo *Matius*, auctore Nicandro. 631. *Tellure eliſis afflixit* Col. vnde *Tellari e. a.* ex emendat. Modii recepi cum Drak. v. ad I, 674. Vulgo *Tellute eliſit ac flexit.* N. Heinſ. maluerit *Telluri illiſis afflixit membris.* Sed v. not. ad III, 34. *Membra eliſa* ſunt preſſu et nexu proboſcidis ſuffocata; Drak. Hanc notionem poeta ter expreſſit. 635. *Staturi* corrig. D. Heinſ. et Scalig. ad Prop. II, 7, 45. *Acturi* coni. N. Heinſ. qui tamen non diſſimulauit, vulgatam ſcripturam a Gronov. Obſſ. IV, 15 iure defendi. Si quid mutandum, reponerem *Iturum.* 637. *dura* ſcripſi. Vulgatum *dira* tuetur Lefeb. 638. *Quem tibi nam* vel *nunc naſci* opinabatur N. Heinſ. fruſtra. 639. *Hannibalemue* ſcripſi, non *Hannibalemne.* 640. *praecipites* emend. N. Heinſ. *praecipitis* (f. ἀρχαϊκῶς ſcriptum) Ox. et Put. *praecipiti* Col. Vulgo praeci-

Lambin. ad Lucret. V, 1305; Drak. cf. Burm. ad Val. Fl. IV, 495. — 631. v. V. L.

633 ſq. Vim ſarcasmi facile ſenties, coll. VIII, 273 ſqq. *Imus* et *promiſimus* egregie pro *is* et *promiſiſti.* Qui illud Romae glorians promiſerat, pugna excedit, et Paullus in medios hoſtes ruit. *currus*, currum triumphalem. v. ad VI, 546. — 636. cf. VIII, 255 ſqq. 637-9. O patria, in tam ancipiti malo haud dixeris, vtrum tibi magis optandum fuerit, Varronem an Hannibalem numquam natum fuiſſe; Drak. cf. VIII, 298 ſqq. *praecipites,* Romanos ruentes. *Libys,* Hannibal. *Ante oculos dictoris*, Paulli, vt mox *Conſulis*; ſed praeſtat, puto, haec verba ad Varronem referri.

644.

Ante oculos cunctas ductoris concitat haſtas.
Pulſatur galea, et quatiuntur Conſulis arma.
Acrius hoc Paullus medios ruit aſper in hoſtes.

Tum vero excuſſus mentem, in certamina Paullo
Auia diducto, conuertit Varro, manuque
Cornipedem inflectens, Das, inquit, patria, poenas,
Quae, Fabio incolumi, Varronem ad bella vocaſti.
Quaenam autem mentis, vel quae diſcordia fati?
Parcarumque latens fraus eſt? Abrumpere cuncta
Iam dudum cum luce libet. ſed comprimit enſem
Neſcio qui Deus, et meme ad grauiora reſeruat.
Viuamne? et fractos ſparſosque cruore meorum
Hos referam populo faſces? atque ora per vrbes
Iratas ſpectanda dabo? et, quo ſaeuius ipſe
Hannibal haud poſcat, fugiam, et te, Roma, videbo?
Plura indignantem telis propioribus hoſtes
Egere, et ſonipes rapuit laxatus habenas.

praecipitans. 641. *Atque* Col. *iunctas haſtas*, h. e. continuatas, et admodum frequentes, legendum cenſuit N. Heinſ. et permultis exemplis illuſtrauit. 644. *diducto*, non *deducto*, Col. *ſeducto* coni. N. Heinſ. et v. 645. *conuerti*, infin. hiſt. Nec tamen repugnat, ſi quis *conuertit* adcipiat pro, conuertit ſe ſ. conuertitur; quod probat Drak. cf. not. ad I, 539. Sed *conuertit cornipedem* iungit Lefeb. 649. *Parcarumne* dedit idem, ne admonitis quidem lectoribus. *fraus haec* maluerit N. Heinſ. 651. *qui*, non *quis*, Col. et Ox. v. ad II, 645.

644 ſqq. Praeclare adumbrantur ſera temeritatis conſcientia, pudor ignauia mixtus, conſilii inopia et deſperatio, qua actus Varro, timidorum more, vim vitae uae adferre mente agitat. *excuſſus mentem*, v. ad II, 592 in V. L. 654. 5. cf. Virg. A. XII, 643 ſqq. Lefeb. *Plura indignantem*, quum indignatione adcenſus plura loqui vellet. *laxatus h.*, laxis habenis.

C. SILII ITALICI PVNICORVM LIBER DECIMVS.

ARGVMENTVM.

Paulus, ſuis ad virtutem inflammatis, aliquot locis proelium reſtituit, et concitato impetu confertiſſimis ſe infert hoſtibus, qui, Catoni iuueni circumfuſi, Conſule conſpecto trepide pedem referunt, et ingenti caede proſternuntur. v. 1-30. Sed prima Romanorum acies in fugam inclinat, et tres fratres, Labienus, Ocris et Opiter cum Maecenate diuerſis vulneribus concidunt. 31-41. Ipſi Paulo, in medios hoſtes ruenti Hannibalemque veſtiganti, Iuno, in Metelli faciem conuerſa, auctor eſt, vt exemplo Varronis fuga ſalutem quaerat, neque vitam ſuam, in qua ſalus rei publicae nitatur, in maximum temere discrimen adducat. 42-58. At conſul grauiſſimis verbis ignauum hominem perſtringit, et ferociter in hoſtes inuectus Acherram, ad ſuos fruſtra ſe recipientem, obtruncat. 59-82. Iuno itaque, eum nequidquam a conſilio Hannibalis quaerendi abſterrere conata, alium nectit dolum: ſpecie enim Geleſtae Mauri induta, vt Poenum a ſaeuo vicini conſulis certamine auocet, ei mentitur, Paulum magnam ad Aufidum perpetrare caedem; quo falſo nuntio motus Hannibal in longe diuerſam campi partem citatim contendit, 83-91. vbi Criſtam cum ſex filiis occidit. 92-169. Paulus contra ingentem Poenorum ſtragem edit, et Phorcyn interficit. 170-184. Interea complures Numidae ad Romanos transfugiunt, et in vltimam aciem recipiuntur, vbi, omnium oculis animisque certamine occupatis, fraudulenti homines, adreptis caeſorum ſcutis armisque, aduerſam Romanorum aciem adoriuntur, et Galba, necato hoſte, qui vexillum abſtulerat, gladio ab Amorgo per pectus transfigitur. 185-201. Multos praeterea Romanos vis et furor Vulturni, nubes pulueris in ora eorum voluen-

voluentis, praecipites ad Aufidum agit, et una cum Curione, qui effuſum ſuorum curſum obpoſito corpore reprimere conatur, fluuio inmergit. 202-214. Paulus ipſe caeco impetu in victores Poenos fertur, et Viriathum, caede Seruilii, viri fortiſſimi et conſulis anni prioris, ouantem, interimit. 215-231. Verum mox ingenti ſaxo percuſſus mortiferam adcipit plagam, et cruore obpletus in propinquo conſidet ſcopulo. 232-246. Tum Poeni effrenatius inuolant in Romanos, et Hannibal concitato equo ſuper cadauera vehitur, inter quae ſaucius iacet Piſo, qui ſubrecta haſta ventrem equi haurit, ſed gladio victoris iugulatur. 247-259. Sedentem in ſaxo conſulem videt Lentulus tribunus militum, et equi ſui vſum ei obfert, vt e manibus hoſtium euadat, nec funeſtam hanc pugnam faciat morte tanti viri, quo exſtincto de rebus Romanis actum ſit. 260-275. Paulus vero, laudata iuuenis virtute, conſilium inhoneſtae fugae repudiat, et Lentulo auctor eſt, vt ſubditis equo calcaribus Romam aduolet, ac portas claudi Fabioque ſummam rerum tradi iubeat. 276-291. Ille in patriam properat, et conſul quidquid ſupereſt virium ad vlciſcendam mortem ſibi inminentem inſumit: ſed mox hoſtibus vndique cinctus vir magnus telis obruitur. 291-308. Paulo interfecto Romani occiſione occiduntur, et Aufidus cadaueribus repletur. 309-325. Noctis interuentu proelium dirimitur, et Hannibal ferox victoria, minimeque ceſſandum ratus, dum recens militum ardor eſſet, poſtero die Romam proficiſci conſtituit. 326-336. Temerario huic conſilio Iuno, et furoris Poeni et irae Iovis fatorumque haud ignara, obcurrit, adcito ex inferis Somno, qui ſomnium Hannibali inmittit, in quo is Romam quidem obpugnare, ſed Iouis fulminibus et coeleſti voce perterreri atque repelli ſibi videtur. 337-370. Expergefacto laetus de caſtrorum Rom. deditione nuntius adfertur a Magone fratre, qui ſuadet, vt confeſtim exercitum Romam ducat, non dubitans, quin die quinto victor in Capitolio epulari poſſit. 371-376. Hannibal contra diſſimulans pauorem, ſomniorum viſis ſibi incuſſum, vulnera et exhauſtas militum vires excuſat: quo tamen praetextu iuueni feruentis animi non ſatisfacit, ſed indignationem potius mouet. 377-386. Interea reſiduae Romanorum copiae deformi agmine, ſine ducibus, ſignis, armis ornamentiſque militaribus, defixis in terram oculis, Canuſium abeunt, vbi triſtem rerum ſuarum conditionem deplorant, et foſſa vrbi praeducenda, portis muniendis caeciſque ſtilis in campo conſerendis

dis occupantur. 387-414. Ibidem nobiles quidam iuuenes mare ac naues ſpectant, vt, duce Metello, timido homine, deſerta Italia, ad regem aliquem transfugiant. 415-425. Scipio autem, ſtricto ſuper capita conſultantium gladio, omnes iurare cogit, numquam ſe Italiam relicturos eſſe. 426-448. Quae dum apud victos Canuſii aguntur, Hannibal, magno ſuorum numero ſtipatus, campum luſtrat, et grata iis ſpectacula praebet. 449-453. Praecipue conuertit omnes equus Cloelii, qui, a Bageſo captus, eum excutit, domino procul inter ſemianimes conſpecto, cui rapido curſu aduolat, et inflexis pedibus adſcendendum praebet dorſum. 454-471. Hannibal miſeratione ductus iuueni cum morte luctanti eam adcelerat, et e Cinna, qui a Romanis ad Poenos transfugerat, comperit, Cloelium genus duxiſſe a Cloelia virgine, quae obſes tradita Porſenae, Cluſino regi, deceptis cuſtodibus, Tiberim tranauiſſet. 472-502. Inter haec milites ſpolia legentes exanimum Pauli corpus, vulneribus graue et deformatum, e ſtrage caeſorum eruunt. 503-512. Hannibal de morte quidem tanti viri laetatur, ſed ſibi ſimilem aliquando exoptat. 513-523. Poſtridie prima luce rogi ſtruuntur atque ingens armorum aceruus; et in illis cadauera Poenorum, in hoſtili terra iacentium, in hoc arma Romanorum, Marti vota, ſubdito igne, concremantur. 524-557. Quo facto Pauli corpus, gramine frondibusque inuolutum, vna cum armis inſignibusque eius in pyram inponitur, et exſequiae magni viri, etſi non pompa funebri, tamen laudatione ipſius Hannibalis decorantur. 558-577. Ceterum fama iam cladis Cannenſis Romam perlata tantum ibi pauoris tumultusque exciuerat, vt omnem ſalutis ſpem in Capitolio reponerent, et hoſtem contemtu tantum cunctari putarent. 578-591. Qua in trepidatione Fabius hortatur ciues, ne periculum ipſi cunctatione et metu augeant, ſed vt confeſtim vetera hoſtium ſpolia templis atriisque detrahant, et arma parent pro ſalute patriae, ad quam defendendam vires etiam nunc ſubficiant, modo omnes fortes ſint et inpauidi. 592-604. Dum grauis ille vir ſuos ita confirmat, nuntius venit de Varronis ad vrbem aduentu, qui varios animorum motus excitat. 605-614. Iſti ſedantur oratione Fabii, qua oſtendit, non eſſe virorum fortium, iracundiae remedium ſolatiumque doloris ex aliorum poenis petere, neque hunc diem ſibi triſtiorem videri eo, quo Varro conſul et dux belli creatus ſit. 615-622. Quibus auditis omnes ordines obuiam eunt Varroni, et gra-

 tias

tias agunt, quod de re publica non deſperauerit. 623-629. *Ipſe vero conſul culpae conſcientia et indignationis popularis poenarumque metu perculſus, oculis lacrimantibus et in terram demiſſis ad vrbem adcedit, neque a lictoribus populum ſubmoueri patitur.* 630-639. *Tum Patres ſine mora et quacumque ratione adflictis rebus ſubcurrendum rati, pudore ſaluti poſthabito, validos iuuenes ex ſeruitiis armari, delectuque edicto iuniores et quosdam adeo praetextatos ſcribi iubent.* 640-649. *Captiuos autem Romanos non redimendos cenſent, ſed in Siciliam traducendos, vt ibi militent, donec in Italia bellum ſit.* 650-658.

Paullus, vt aduerſam videt increbreſcere pugnam,
Ceu fera, quae, telis circumcingentibus, vltro
Adſilit in ferrum, et per vulnera conligit hoſtem,
In medios fert arma globos, ſeſeque periclis
Ingerit, atque omni letum molitur ab enſe.
Increpat horrendum, Perſtate, et fortiter, oro,
Pectori-

1. *increbeſcere* c. Tell. vt *rubeſcere* a *ruber*, vnde hanc orthographiam probant Lefeb. et Heinſ. ad Virg. Ge. I, 359. Aen. III, 530. VIII, 14. XII, 222. 407. MSS. codd. ſaepiſſime variare monuit Drak.
8.

1-5. Cf. Liv. XXII, 49. et Virg. A. IX, 551 ſqq. vbi v. Heyne. *increbreſcere,* creſcere, augeri, vt ap. Tac. Hiſt. II, 67. et Stat. Th. IV, 30 vbi v. Barth. *per vulnera hoſtem conligit*, contrahit (vt V, 282. VI, 399.) denſat, eorum numerum auget, niſi malis, hoſtes retro cedentes in vnum locum cogit, condenſat. cf. Hom. Il. M, 48. Gesnerus, (ad Claud. b. Gild. v. 468) conripit hoſtem. Erneſti: *conligit hoſtem*, dum, quamuis vndique vulneribus inflictis, inſatiabili furore in hoſtes inruit, eosque veluti conquirit. Drak. contulit Senec. de Ira III, 3 (*Gaudent feriri, et inſtare ferro, tela corpore vrguere, et per ſuum vulnus exire*) et Lucan. I, 212. *In medios fert arma globos*, ὅθι πλεῖςαι κλονέοντο φάλαγγες, Τῇ ῥ' ἐνόρουσε Hom. Il. Λ, 148. cf. Virg. A. IX, 555. *ab omni enſe*,
quouis

Pectoribus ferrum adcipite, ac ſine vulnere terga
Ad manes deferte, viri. niſi gloria mortis,
Nil ſupereſt. idem ſedes adeuntibus imas
Hic vobis dux Paullus erit. Velocius inde
Haemonio Borea, pennaque citatior ibat,
Quae redit in pugnas fugientis arundine Parthi:
Atque, vbi certamen primi ciet inmemor aeui
Fetus Gradiuo mentem Cato, fertur in hoſtes;
Ac iuuenem, quem Vaſco leuis, quem ſpicula denſus
Cantaber vrguebat, letalibus eripit armis.
Abſceſſere retro, pauidique in terga relatos
Abduxere gradus. vt laetus valle remota
Quum capream venator agit, feſſamque propinquo
Inſequitur curſu, et ſperat iam tangere dextra,

8. *Ad manes deferte. viris, niſi gloria mortis, Nil ſupereſt* fruſtra conl. Burm. 10. *Heic* Cell. et Barth. Adv. II, 9. 13. *certamine* Ox. 14. *Poenus Gradiuo mentem Cato* Col. *Poenus G. m. et Cato* Ox. *Poenis Gradiuus mente* Put. *Poenis Gradiuus mentem* R. 3. *Poenis Gradiuus mentem Cato* R. 1. Parm. Med. Beneſ. *Paetus Gradiuus mente et Cato* Ald. *Petus Gradiuus mente cito f.* Marſ. *Paetus, Gradiuus mente, et cito f.* ed. Pariſ. Colin. Dausq. Cell. et al. *Paetus, Gradiuo intentum et Cato f.* male corrig. Barth. Adv. II, 9. ſed ingenioſe N. Heinſ. *Plenus* vel potius *Fetus Gradiuo mentem Cato*, vt XI, 203. XIII, 592. XVII, 379. 447. — 15. *denſis* Col. *denſens* conl. N. Heinſ. cf. ad IV, 159. Sed graecismi in deliciis ſunt poetis, inpr. Silio. 18. *Adduxere gradus*, h. e. contraxere, (vt *conligere* IV, 391 et VII, 695) emend.

quouis ictu. *letum molitur*, vt ap. Virg. A. XII, 852. — 7. 8. cf. ad V, 594. — 10. *Idem hic Paulus*, *δεικτικῶς*, Drak. *Haemonio B.* v. ad I, 587. et cf. Burm. ad Claud. in Rufin. I, 325 et Klotz. ad Tyrtaeum p. 110 ſq. *Borea pennaque citatior ibat*, *ἀελλόπος, ποδήνεμος, θείειν ἀνέμοισιν ὅμοιος* Hom. Il. K. 437. et al. v. Klotz. l. c. 12. cf. ad VII, 646 — 13. 14. cf. VII, 693 ſqq. *Vaſco leuis* cf. ad III, 358. — 17. *in terga relatos*, retro cedentes. v. ad IV, 315. — 18 ſqq. Aptiſſima comparatio, cui non ſatis reſpondet Homerica, a Drak. laudata, Il. O, 630 ſqq. *tela minora periclo*, non ſatis valida et idonea ad peri-

Si ferus aduerſo ſubitum ſe protulit antro,
Et ſtetit ante oculos frendens leo, deſerit vna
Et color, et ſanguis, et tela minora periclo:
Nec iam ſperatae cura eſt in pectore praedae.
Nunc in reſtantes mucronem comminus vrguet,
Nunc trepidos ac terga mala formidine verſos
Adſequitur telis. Furere, ac decorare labores,
Et ſaeuire iuuat. cadit ingens nominis expers
Vni turba viro; atque alter ſi detur in armis
Paullus Dardaniis, amittant nomina Cannae.

Tandem inclinato cornu ſine more ruebat
Prima acies, non parca fugae. Labienus et Ocris
Sternuntur leto atque Opiter, quos Setia colle
Viti-

emend. N. Heinſ. 23. Vltima ſyllaba voc. *ſanguis* producitur, quia in caeſura eſt, vt paſſim, v. c. ap. Ouid. Met. X, 459 (quem locum Silio ante oculos fuiſſe ſuſpicabatur Drak.) ſed et extra eam ap. Ouid. Faſt. VI, 488. et Tibull. I, 6, 66. cf. Burm. ad Ouid. Met. XII, 127. Intpp. ad Hor. Od. I, 15, 36 et, quos Drak. laudauit, Giſan. Ind. Lucret. v. *ſanguis*, Bulaeus ad Val. Fl. III, 234. Grotius ad Lucan. II, 338 et Broukh. ad Tibull. I, 7, 72. — 26. *mali* (periculi) *formidine* coni. N. Heinſ. 29. Ita quatuor ſcripti. *iam alter* Beneſ. Vulgo *viro: alter*, omiſſa voce *atque*, qui hiatus pluribus Silii et Maronis (v. c. Ecl. III, 6) locis firmari poteſt. 32. *Acres* Ox. Put. R. 3. Marſ. *Ocris* non eſt Latinum nomen, vnde *Ocres* coni. N. Heinſ. quem v. ad Ouid. Faſt. VI, 627. Id recepit Leſeb. et Marſus in notis exhibuit. 33. *Sternuntur telo* maluerit N. Heinſ. quia *tempora leti* mox ſubſequuntur.

periculum propulſandum. 27. *Furere* cf. ad I, 32. *nominis expers turba* v. ad VIII, 508. et IX, 373. — 29. 30. Similis orationis color ſup. VII, 147 ſq. Hom. Il. B, 371 ſq. et Virg. A. XI, 285.

31. *ſine more*, praeter morem, ſine exemplo, vel inmodice. v. N. Heinſ. et Drak. ad XII, 449. Barth. ad Stat. Th. I, 238. Heyne ad Virg. A. V, 694. VII, 377. Heinſ. ad Claudian. p. 910. et Fabr. Semeſtr. II, 18. *Sternuntur leto* vt ap. Lucret. VI, 1194. Virg. A. VIII, 566. IX, 433. *Setia c. v.* cf. ad VIII, 376. *Cingulum* (hod. *Cingoli*) in Piceno belli ciuilis Caeſariani tempore conditum a T. Labieno. v. Caeſ. B. C. I, 15. Hinc Silium licentia poetica (per

Vitifero, celſis Labienum Cingula ſaxa
Miſerunt muris. iunxit fera tempora leti
Sidonius non conſimili diſcrimine miles:
Nam Labienus obit penetrante per ilia corno,
Fratres, hic humero, cecidere, hic poplite, caeſis.
Obpetis et Tyrio ſuper inguina fixe veruto
Maecenas, cui Maeonia venerabile terra,
Et ſceptris olim celebratum nomen Etruſcis.
Per medios agitur, proiecto lucis amore
Hannibalem luſtrans, Paullus. ſors vna videtur
Aſpera, ſi obcumbat ductore ſuperſtite Poeno.

Quam metuens molem (neque enim, certamine ſumto,
Tempeſtas tanta et rabies inpune fuiſſent)
In faciem pauidi Iuno conuerſa Metelli,
Quid vanos, inquit, Latio ſpes vnica Conſul,
Incaſſumque moues, fato renuente, furores?
Si ſupereſt Paullus, reſtant Aeneia regna:

Sin

quuntur. 37. *corno* (h. e. haſta cornea) Col. Vulgo *cornu*. Vtrumque recte dicitur: nam *cornum* et ſecundae et quartae declinationis eſſe, monuit iam Drak. ad h. l. et inf. ad v. 122. — 38. *caeſis* ſcripti et Parm. *caeſi* R. 1. Med. Cell. *caeſus* R. 2., *caeſo* Nicander dedit quique eum ſequuti ſunt. 43. *Mors* corrig. D. Heinſ. 46. *fuiſſent* Put. Vulgo *fuiſſet*. 48. *ſpes vltima* R. 1. 3. Parm. Med. Beneſ. vt VIII, 667. et XVII, 202. Sed vulgata quoque lectio non ſpernenda. cf. inf. v. 274. et VII, 1. — 49. Ita Col. *Incaſſum remoues* Ox. et Put. Vulgo *Incaſſum*

(per πρόληψιν) hoc finxiſſe monuit iam Drak. 35ſq. Poeni tres illos fratres ſimul, ſed non eodem modo occiderunt. *poplite c.* cf. ad IV, 341. — 40. 41. *Maecenatis* genus ab Etruſcis regibus deducere ſolent poetae. cf. Hor. Od. I, 1, 1. III, 29, 1. vbi v. Iani. *Maeonia t.* Etruria. v. ad IV, 721. *proiecto l. a.* cf. ad V, 226. — 43. 44. cf. V, 372 ſqq. et Virg. A. XII, 466 ſq.

45. *molem*, conatum, ſ. vim, ſ. malum. *Tempeſtas* et *rabies*, impetus et furor Paulli. *pauidi Metelli* cf. inf. v. 418

Sin ſecus, Auſoniam tecum trahis. ire tumentem
Tu contra iuuenem, et caput hoc abſcidere rebus
Turbatis, o Paulle, paras? nunc Hannibal ipſi
(Tam laetus bello eſt) auſit certare Tonanti.
Et iam conuerſis (vidi nam flectere) habenis
Euaſit Varro, ac ſeſe ad meliora reſeruat.
Sit ſpatium fatis; et, dum datur, eripe leto
Huc noſtris maiorem animam: mox bella capeſſes.

Ad quae ſuſpirans ductor, Mortemne ſub armis
Cur poſcam, cauſſa iſta parum eſt, quod talia noſtrae
Pertulerunt aures ſuadentem monſtra Metellum?
I, demens, i, carpe fugam. non hoſtica tela
Excipias tergo, Superos precor. integer, oro,
Intactusque abeas, atque intres moenia Romae
Cum Varrone ſimul. Talin', pauidiſſime, dignum
Me vita, pulcraque indignum morte putaſti?
Quippe furit Poenus, qui nunc contraria bella

Ipſi

Incaſſum renouas. 51. *trementem* Put. vnde *frementem* coni. N. Heinſ. Sed Drak. contulit VI, 598. et VIII, 232. — 52. *abſcidere* Col. v. ad III, 552. Vulgo *abſcindere.* 54. *belli* maluerit N. Heinſ. 58. Vulgo *Hanc*, quod recte forſan reuocauit Lef. *Huc* Col. quod elegantius videbatur N. Heinſ. neſcio quare. 61. *Pertulerunt*, non *Pertulerint*, Col. cf. ad V, 264. — 67. *furit* Ven. Marſi. Vulgo *ſinit*, quod retinuit Lefeb. qui monet, illud idem eſſe quod v. 57 *datur* h. e. conceditur.

ſunt

418 ſq. — 54. *auſit certare Tonanti*, vt Diomedes ap. Hom. Il. E. 362. 457 ὅς νῦν γε καὶ ἂν Διῒ πατρὶ μάχοιτο, Drak. 55. 56. cf. IX, 645. 651. *Sit*, da, *ſpatium fatis*; ſiis concede.

59 ſqq. Si nulla alia cauſa eſſet, cur deberem nunc mortem obpetere, nonne haec eſſet maxima, quod te fugam ſuadentem audiui? Marſ. *monſtra* v. ad II, 650. — 62. ſqq. Vim ſacrasmi facile ſenties. Comparant Hom. Il. ϑ, 95 et I, 40. 43. — 67 ſq. Refelluntur verba Metelli ſup. v. 53. 54. Pulcerrima mors eſt, a tanto viro vinci. v. ad II, 705. et inf. v. 302. *Quippe* v. ad V, 117. *bella ferre*

Ioui

Ipſi ferre Ioui valeat. pro degener altae
Virtutis patrum! quando certamen inire,
Cuiue virum mallem memet componere, quam qui
Et victus dabit et victor per ſecula nomen?

Talibus increpitat, mediosque aufertur in hoſtes;
Ac retro curſum tendentem ad crebra ſuorum
Agmina, et in denſis furantem membra maniplis
Per conferta virum et ſtipata vmbonibus arma
Conſequitur melior planta, atque obtruncat Acheram.
Vt canis occultos agitat quum Belgicus apros,
Erroresque ferae ſollers per deuia merſa
Nare

ſunt Col. 69. *certamina* Ox. 70. *virum* Col. Vulg. *viro.* 76. *melior plantae* opinabatur N. Heinſ. coll. V, 333. VII, 620. Sed Drak. vulgatam lect. ſimilibus exemplis firmauit, XIV, 500. Virg. A. V, 68. inpr. 152. 430. IX, 556. XI, 338. Hor. Epiſt. I, 10, 34. vbi v. Bentl. *Acheram* Col. et Ven. Marſi. Vulgo *Acerram.* v. ad III, 299. — 77. *Bellicus* Col. quod recepit Lefeb. qui haec notauit: "Sic recte c. Col. In c. Tell. *Belicus:* hinc forte melius *Belicus.* A regione Galliae, vbi antiquiſſima vrbs *Belica*, *Bellium*, *Belley.* Qui refert canes Gallos Oppianus, nil habet de Belgicis, nec alii. Refert quoque canes Anglos, *agaſſaeos* dictos: an ita forte intelligeretur *Belgicus* q. d. *Anglicus;* nam Belgae quoque fuerunt in Anglia: videant docti." Vlitius etiam ad Gratii Cyneg. v. 202 et in Proleg. p. 81 monet, ἀκυρόλογον eſſe, quod Silius canem Belgicum in apros immiſerit. Neuter vidit, *Belgicum* eſſe id. qd. *Gallicum*, (cui enim non nota Gallia Belgica?) Gallicos vero canes, quod iam Dausq. monuit, tamquam venatui aptos memorari ab Ouid. Met. I, 533 et Martiali III, 47. — 78. *terſa Nare* perperam ſcriben-

Ioui cf. ad III, 365 in V. L. 70. *componere* v. ad I, 39. *membra furantem*, occultantem, furtim ſ. clam ſe ſubducentem, vt XII, 300 et XIV, 561 Drak. *Acheram* cf. ad III, 298. 9. — 77 ſqq. Venuſta comparatio Pauli, Hannibalem veſtigantis, cum cane venatico; et ornate ſed non ſine verborum luxurie, expreſſa. Compararunt iam alii Senec. Thyeſt. 498 ſqq. et Hippol. 39 ſq. *Nare merſa*, h. e. depreſſa, demiſſa, vt *preſſo roſtro* et *ore* vel *demiſſi nare ſagaci* ap. Lucan. IV, 443 et Senec. ll. cc. N. Heinſ. et Gronov. Diatr. Stat. c. 38. Sic *mergi* ap. Senec. Herc. Oet. 1348. Quinctil. Decl. XIX, 4. Stat. Theb. V, 502.

Nare legit, tacitoque premens veſtigia roſtro
Luſtrat inadceſſos venantum indagine ſaltus;
Nec ſiſtit, niſi, conceptum ſectatus odorem,
Deprendit ſpiſſis arcana cubilia dumis.

At coniux Iouis, vt Paullum depellere dictis
Nequidquam fuit, et Conſul non deſinit irae,
In faciem Mauri rurſus mutata Geleſtae,
Auocat ignarum ſaeuo a certamine Poenum.
Huc tela, huc, inquit, dextram inplorantibus adfer,
O decus aeternum Carthaginis. Horrida iuxta
Stagnantes Conſul molitur proelia ripas;
Et laus haud alio maior datur hoſte peremto.
Haec ait; et iuuenem diuerſa ad proelia raptat.

Flumineo Libycam turbabat in aggere pubem:
Criſtae nomen erat. bis terni iuncta ferebant
Arma

ſcribendum putabat D. Heinſ. 84. *deſinit irae* Modius reſtituit e Col. Vulgo *ire* ſc. in Hannibalem. 86. Ita Col. Vulgo *Aduocat ignauum ſaeua ad certamina* probb. Barth. et Dausq. *Aduocat hinc nauum* Beneſ. 93. *Criſtae*, non *Chriſtae*, Col. et primae edd. 99. *nece eſt* ex coni. Dausq. et N. Heinſ. Ille etiam *nece p.*, et hic *necis* tentauit. *necemet* Ven. Marſi. Vulgo

502. Colum. R. R. III, 18 et al. quos laudauit Drak. 79. *Tacito locum roſtro pererrat* cet. Senec. Thyeſt. 501. Διφῶν ἴχνια δορκαλίδος Callim. Epigr. 33, 2: *ſiſtit*, vt ap. Virg. Ge. 479. al.

83 ſqq. cf. Virg. A. X, 633 ſqq. vbi v. Heyne. *deſinit irae*, λήγει χόλοιο, vt *abſtinere irarum* Hor. Od. III, 27. 70. et *deſiſtere pugnae* Virg. A. X, 441. cf. Lambin. ad Horat. Od. II, 9, 17. *Poenum ignarum* ſcil. ipſam Iunonem, non Geleſtam, haec moliri. Iuno, vt Pauli cum Hannibale pugna inpediretur, alia molitur: in faciem enim Geleſtae mutata Hannibali mentitur, Paulum iuxta Auſidum ingentem ſtragem edere, quum tamen is in longe diverſa parte pugnaret; atque ita ignarum Poenum, qui falſi Geleſtae dictis fidem habebat, a ſaeuo vicini Pauli certamine auocat; Drak.

92. *aggere* v. ad I, 265. *pauper penatum*, vt *lar paruus*

Arma ſenem circa nati; pauperque penatum,
Sed domus haud obſcura Tuder, notusque per Vmbros
Bellator populos, factis et caede docebat
Natorum armigeram pugnas tractare cohortem.
Vnanima inde phalanx, crudo ducente magiſtro,
Poſtquam hominum ſatiata nece eſt, proſtrauerat ictu
Innumero cum turre feram, facibusque ſequutis
Ardentem monſtri ſpectabat laeta ruinam;
Quum ſubitus galeae fulgor, conoque coruſcae
Maiore intremuere iubae: nec tarda senectus
(Adnouit nam luce virum) rapit agmine natos
Saeua parens vltro in certamina, et addere paſſim
Tela iubet, nec manantes ex ore feroci,
Aut quae flagrarent galea, exhorreſcere flammas.

Armiger

Vulgo *necem*, p. 100. *ſecutis* Put. et Ven. Marſi. *ſecutas* Col. et Ox. Vulgo *ſecuta*. 104. Ita Put. et ed. Gryph. *agmine* etiam in Ox. R. 1. 3. Med. Ven. Vulgo *hac luce*, et *agmina natos*, quod, per adpoſitionem dictum, non diſplicebat N. Heinſ. *agnita* ſc. certamina in mentem venit Dausq. 107. *galeae*

vus pauperum, Hor. Od. III, 29, 14. et *parui penates* Virg. A. VIII, 543. cf. ſup. ad I, 616. *domus*, cf. ad I, 572. *Tuder* v. ad IV, 222. *crudo* cf. ad I, 405. — 101 *Ardentem ruinam*, incendium turris delabſae. *monſtri*, vt *feram*, pro elephanto. 102 ſqq. Aduentus Hannibalis ex magnitudine et ſplendore armorum cognoſcitur. cf. I, 496-501. *nec tarda ſenectus*; Criſta ſenex non tardus fuit, tardauit, ceſſauit, ſed rapuit cet. *agmine*; vt ſup. *cohors* et *phalanx*, adeoque omnes ſimul natos rapit. *addere*, iacere, vt XV, 716. — 106. 7. cf. ad IX, 444-7. — 107 ſqq. Venuſta comparatio Criſtae, filios ad fortiter pugnandum adſpectumque hoſtis intrepido animo ferendum exhortantis, cum aquila, quae vt verba Plinii (H. N. X, 3) aliis iam laudata, mea faciam, *implumes etiamnum pullos ſuos percutiens, ſubinde cogit aduerſos intueri ſolis radios, et ſi conniuentem humectantemque animaduertit,*

Armiger haud aliter magni Iouis; anxia nido
Quum dignos nutrit geſtanda ad fulmina fetus,
Obuerſam ſpectans ora ad Phaethontia prolem,
Explorat dubios Phoebea lampade natos.
Iamque ſuis daret vt pugnae documenta vocatis,
En medias haſta velox praeteruolat auras.
Haeſit multiplici non alte cuſpis in auro,

Ac

galeae R. 2. 112. *vocantes* Put. et *vacantis* Col. vnde *pugnae vocantis* e[illegible]d. N. Heinſ. coll. Virg. A. II, 338. XII, 125 et al. v. ſup. not. [illegible]V, 508. Id recepere Drak. et Lef. Sed ſimpliciorem ſenſum eſſe, patrem filios *vocaſſe*, vt praeſentibus exemplum pugnae praeiret iam monuit Ern. 113. *Et medias haſta* ſcripti et edd. vett. a quibus etiam abeſt verſus a Nicandro procuſus, *Stridentem gelidis vibrauit viribus haſtam, Quae medias raptim velox praeteruolat auras.* Hanc vulgatam lectionem, quae magnopere languet, (inpr. ob verba *raptim velox p.*) etiam Drak. ſeruauit, cui tamen, vt et N. Heinſ., locus perplexus et mutilus videbatur. Ego extruſo verſu ſpurio *En* pro *Et* repoſui, quod Lefeb. iam feciſſe video, qui ita interpretatur: "*praeteruolat auras* cum *haſta*, cuius idiotiſmi plura ſunt exempla in poeta." Sed mea qualicumque ſententia verbum *praeteruolat* e marg. in textum inrepſit, et poeta *transuerberat* vel *diuerberat* (vt Virg. A. V, 503) vel ſimile.

tit, praecipitat e nido, velut adulterinum atque degenerem; illum cuius acies firma contra ſtetit, educat. Eadem omnes aquilas, non ſolum haliaeetum, de quo Plin. l. c. agit, facere memorant Ariſtot. hiſt. anim. IX, 34 et 45 (vbi iisdem fere verbis illa traduntur) Aelian. H. A. II, 26. Petron. Sat. 120. (vbi v. Gonſal.) Lucan. IX, 902 ſqq. Claudian. Praef. in III Conſul. Honor. 1 ſqq. (vbi v. Barth.) et alii. *Armiger Iouis*, aquila, quae auis ſola, ſupra nubes volans, fulmine non percuti, et hinc *Iouis fulmina geſtare* fingebatur. v. Plin. II, 55. X, 3. extr. Heinſ. ad Ouid. Met. X, 158. et inf. ad XII, 56. 58. *Explorat dubios natos*, quinam velut adulterini ſint; vt *explorare dubiam ſobolem* ſup. I, 413. *Phoebea lampade*, eo, quod illos *cogit aduerſos intueri ſolis radios.* Caue cum Ill. Erneſti iungas *dubios P. l. natos*, et interpreteris, nondum ſatis firmatos ad ſolem intuendum. 114. *Multiplex aurum*, lorica, multis aureorum annulorum nexibus ornata: (cf. II, 401. ſq. et Virg. A. V, 259. 264) niſi malis intell. clipeum, σάκος ἑπταβόειον, auro obductum. cf.

ad

Ac ſenium inualido dependens prodidit ictu.
Cui Poenus: Quinam ad caſſos furor inpulit ictus
Exſanguem ſenio dextram? vix prima momordit
Tegmina Callaici cornus tremebunda metalli.
En, reddo tua tela tibi: memorabilis iſta
A nobis melius diſcet bellare iuuentus.
Sic propria miſeri transfigit pectora corno.

At contra (horrendum) bis terna ſpicula dextra
Torta volant, paribusque ruunt conatibus haſtae.
Haud ſecus ac Libyca fetam tellure leaenam
Venator premit obſeſſo quum Maurus in antro,
Inuꭓdunt rabidi iam dudum, et inania tentant
Non-

ſimſle quid ſcripſit. 115. *Ac ſenium* Col. Vulgo *Atque ſenem.* 116. *Quisnam* dedit Nicander, quem ſequuti ſunt editores tantum non omnes. cf. ad II, 645. — 117. *ſenio dextram*, non *dextram ſenio* Col. Obſendit tamen nos vox *ſenium*, quae modo praeceſſit. 119. *auſi* vel *haſtae* pro *iſta* malebat N. Heinſ. Ego τὸ *iſta* δεικτικῶς adcipio. 121. *corno*, non *cornu*, Col. prob. N Heinſ. cf. ad v. 37. — 124. *Libycam feta t. l.* Col. neque aliter Ox.- Put. R. 1. 3. Med. niſi quod in iis *ſaena* vel *ſeaena* pro *feta*. Vulgo *Libyca feta t. leaena.* Sed *Libyca fetam t. leaenam* recte, opinor, emend. N. Heinſ. quod recepi cum Leſ. *Libyca fetae tellure leaenae* coni. Scalig. ad marg. Silii. 125. Hunc verſum ex ſcriptis addidere Modius et N. H:inſ. 126. *rabidi*, non *rapidi*,

ad V, 318. — 115. cf. V, 568 ſq. et Virg. A. II, 544 ſq.

117. *Exſanguem*, debilitatam, vt II, 320. V, 328. *prima tegmina* cf. ad V, 318. *Callaici m.* cf. II, 395 ſq. *Cornus*, haſta, *tremebunda*, quae in ſuperficie clipei haerens nutat, ſiue tremulo motu per auras volauit, Ern. qui vtrumque putat indicium eſſe teli exiguo impetu emiſſi: quod nobis non perſuaſit. cf. II, 448. V, 628. VI, 251. — 122 *bis terna dextra*, a ſex Criſtae filiis ſimul *torta*, emiſſa. 124 ſqq. Filii Criſtae, patre occiſo, cum Hannibale pugnantes, comparantur catulis leaenae, venatores pro matre adgredientibus. *Feta leaena*, vt I, 406. *iam dudum*, confeſtim. cf. ad VIII, 37. *Conſumit c. t.* vt V, 642. *conlectus in arma*, h. e. in clipeum, ὑφιζάνων, vt ap. Virg. A. X, 412 et XII, 491, ad

Nondum ſat firmo catuli certamina dente.
Conſumit clipeo tela, et, conlectus in arma,
Suſtinet ingentes crepitantibus ictibus haſtas
Sidonius ductor: nec iam per vulnera credit,
Aut per tot caedes actum ſatis; iraque anhelat,
Ni leto det cuncta virum iungatque parenti
Corpora; et excidat miſeros cum ſtirpe penates.

Tunc Abarim adfatur; namque vna hic armiger ira
Flammabat Martem, atque omnes comes ibat in actus:
Suppedita mihi tela. vadis liuentis Auerni
Demitti globus ille cupit, qui noſtra laceſſat
Tegmina, iam ſtultae fructus pietatis habebit.
Haec fatus iaculo Lucam, qui maximus aeui,
Tranſadigit; preſſa iuuenis cum cuſpide labens
Arma ſuper fratrum reſupino concidit ore.
Mortiferum inde manu properantem vellere ferrum
Pilo Volſonem (namque hoc de ſtrage iacentum

Fors

pidi, Col. Ox. R. 2. cf. ad V, 451. — 129. *vrguentes haſtas* malueriт N., Heinſ. *trepidantibus* Put. 134. *huic armiger acrem F. M.* coni. N. Heinſ. qui tamen monet, *vna ira* exponi poſſe, pari ira, et prorſus eadem, qua dominus. Ego potius crediderim, hunc eſſe ſenſum h. l. Abaris non arma modo Hannibalis ferebat, ſed *vna*, ſimul, *ira*, iratus, *flammabat Martem* h. e. Hannibalem ad bellum, ad virtutem. 137. *laceſſat* ſcripti et priſcae edd. At vulgata lectio *laceſſit* forte loco non mouenda. 138. *fructum* malebat N. Heinſ. 140. *Tranſegit* Put.

ad quae loca v. Heyne. 134. *armiger*, θεράπων. v. ad I, 66. *actus*, coepta, molimina, Drak. conf. Val. Fl. IV, 162 et ſup. III, 78. *Vadis l. A. demitti*, v. ad I, 439. *globus ille*, ſex filii Criſtae. *tegmina*, clipeum. *ſtultae pietatis*, qua patris necem contra fortiorem fruſtra vlturi erant; Cell. 140. *preſſa*, alte inpreſſa. cf. ad I, 383. — 143. *hoc* pilum, *iacentum* Romanorum. *Fors dabat* Hannibali.

Fors dabat) adfixa ſternit per tegmina nare.
Tum Veſulum, calido labſantem in ſanguine fratrum,
Enſe metit rapido; plenamque (heu barbara virtus!)
Abſciſi galeam capitis, ceu miſſile telum,
Conuerſis in terga iacit. Teleſinus, ad oſſa
Inliſo ſaxo, qua ſpina interſtruit artus,
Obcumbit; fratrisque videt labentia membra
Quercentis, quem funda procul per inane voluta
Sopierat, dum ſupremam Teleſinus in auras
Exhalat lucem, et dubitantia lumina condit.
At feſſus maerore ſimul, curſuque, metuque,
Et tamen haud irae vacuus, non certa per aequor
Interdum inſiſtens Peruſinus membra ferebat.
Hunc ſude, quam raptam Libyci per terga iacentis
Armiger obtulerat monſtri, ſuper inguina fixum
Obtruncat, quercuque premit violentus obuſta.
Tentarat precibus ſaeuum lenire furorem,
Sed Stygius primos inpleuit feruor hiatus,

 Et

Pat. quod recepit Leſ. 144. *Sors* vitioſe ed. Dauſq. 151. *Quercentis* Col. Nomen viri ex Virg. A. IX, 684 notum, vt *Lucas* ex Aen. X, 561. Vulgo *Quaerentis*. 157. *raptam Libyci*, non *Libyci raptam*, ſcripti.

nibali. 145. cf. Virg. A. II, 551. *Enſe metit* v. ad IV, 213. *rapido*, raptim. 146-9. cf. Stat. Th. VIII, 697 et Iscan. b. Troi. V, 253, Drak. *qua ſpina i. a.* in imo dorſo, ad femorum commiſſuras, Ern. 152. *Sopire*, ſenſu priuare, et hinc interficere, vt ap. Lucret. III, 917. 1051. *conniuentem ſomno conſopiri ſempiterno* ap. Cic. Tuſc. Qu. I, 49. διευνάζειν ap. Eurip. Hippol. 1375 Nam mors ſopori vel ſomno et nocti comparatur. cf. ad II, 574 in V. L. *dubitantia lumina*, vt *natantes oculi* II, 122 vbi v. not. cf. inf. v. 457. — 155. *non certa membra*, quia vulneratus erat, Cell. *Libyci monſtri*, elephantis, *iacentis*, occiſi. *per terga*, ex incenſa turri, elephantis tergori inpoſita. 160. *furorem*, iram Hannibalis. *Stygius*

Et pulmone tenus demiſit anhelitus ignem.
Tandem cum toto cecidit grege, nomen in Vmbro
Clarum, Criſta, diu populo. ceu fulmine celſa
Aeſculus, aut, proauis ab origine cognita, quercus
Quum fumat percuſſa Ioui, ſacrosque per aeuum
Aethereo ramos populantur ſulfure flammae:
Donec victa Deo late procumbit, et omnem
Conlabens operit ſpatioſo ſtipite prolem.

Atque ea dum iuxta Tyrius ſtagna Aufida ductor
Molitur, Paullus, numeroſa caede futuram
Vltus iam mortem, ceu victor bella gerebat
Inter mille viros. Iacet ingens Phorcys ab antris
Hercu-

pti. 162. *demiſit* Col. et Put. *deimpſit* Ox. Vulgo *depreſſit.* 165. *conſita* praeſtare putabat N. Heinſ. Sed Drak. iam recte monuit, *quercum ab origine conſitam* ſine ſenſu dici, et *quercum ab origine ſua*, quum primum coſereretur, *cognitam proauis* eſſe antiquiſſimam, proauorum aetate conſitam. 172. *noctem* pro *mortem* Ox. quod placebat N. Heinſ. cf. ad II, 574. — 173. *Porcis* Col. *Phorcus* in aliis. cf. not. ad II, 59.

gius feruor, ſudes aduſta et hinc letifera. *primos hiatus*, os apertum, quo preces modo fundere tentarat, h. e. tentaturus erat. 164. ſqq. Heroes in pugna cadentes paſſim comparantur magnis arboribus, vento, vel ſecuri, vel, vt h. l. et ap. Hom. Il. ξ. 414. ſq. fulmine euerſis. v. Cerda et Heyne ad Virg. A. V, 448 ſq. Iani ad Horat. Od. IV, 6, 9 ſq. *Ioui*, a Ioue. *ſacros ramos* cf. ad III, 501 et 691. *ſacros per aeuum*, inuiolatos inde ab antiquiſſimis temporibus. cf. Bentl. ad Hor. carm. ſaec. v. 26. *ſulfure* cf. Hom. l. c. *victa Deo*, vi fulminis. *prolem*, minores arbores, ex maioris ſemine aut radicibus enatas; Cell. 173-184. cf. ad II, 59. *ab antris*, vt, I, 431 vbi v. V. L. *Calpes*, intell. Mauretania, quae obiacet; Cell. *Herculeae*, cf. ad I, 142. *caelatus G. p.*, in cuius parma caelatum erat caput Gorgonis ſ. Meduſae, filiae Phorci ſ. Phorcyos, a quo Phorcys miles oriundus fingitur. *Vnde*, a Calpe, vbi olim regnarat vna cum ſororibus; N. Heinſ. *Deae*, Meduſae. *triſti*, cf. ad I, 147. *tumentem*, v. ad II, 288. VI, 598. XVII, 429. *ſaxificae*
M.

Herculeae Calpes, caelatus Gorgone parmam,
Vnde genus triſtique Deae manabat origo.
Hunc obiectantem ſeſe atque antiqua tumentem
Nomina ſaxificae monſtroſa e ſtirpe Meduſae,
Dum laeuum petit incumbens violentius inguen,
Detrahit, excelſi conreptum vertice coni,
Adflictumque premens, tergo qua balteus imo
Sinuatur, coxaque ſedet munimen vtraque,
Coniecto fodit enſe ſuper: vomit ille calentem
Sanguinis effundens per hiantia viſcera riuum,
Et ſubit Aetolos Atlanticus adcola campos.

Has inter ſtrages rapido terrore coorti
Inuadunt terga, atque auerſo turbine miſcent

 Bella

59. — 175. *triſtique Deae* Col. *triſtisque Dea* emend. Barth. Adv. II, 9. Vulgo *triſtisque Deae.* 176. *Hinc* ed. Cell. et Drak. Sed in reliquis libris *Hunc.* 177. *e*, non *ex*, meliores libri. 181. *vtrique* Col. vnde *coxaeque vtrique* recte, puto, corrig. N. Heinſ. 182. Ita Col. *enſe ſuper vomet* Ox. Vulgo *enſe; ſuperuomit*, vel *ſuperuenit.* 185. *coborti* Parm. *coorto* emend. N. Heinſ. *coacti* h. e. denſati, in vnum coeuntes, coni. Burm. quem v. ad Ouid. Met. XI, 512. Sed *coorti* h. l. bene dicuntur Numidae, qui, vt Liuii verbis vtar, ſpecie transfugarum in mediam Romanorum aciem recepti, ductique ad *vltimos*, *quieti aliquamdiu manſerant*, et nunc repente omnes commouentur. Similiter Liuius dixit *coortos gladiis rem gerere* II, 30 *cooriri ad bellum* et *in pugnam* IV, 56. XXI, 32. *coorti* III, 41. pr. *Vulturnus coortus in Romanos* XXII, 46 *omnibus in eum coortis* VII, 3. — 186. *euerſo* Col. Sed, quod iam Drak. monuit, Numidae *auerſam adorti ſunt Rom. aciem*, teſte Liv. XXII,

M. vt ap. Sen. Herc. fur. 901. Lucan. IX. 670. Ouid. Met. V, 217 et in Ibin 553. *Detrahit* ad terram eique adfligit. *vertice coni*, galea. *Balteus* h. l. non a quo enſis in humero dependet, ſed cingulum commune. *Adlanticus adcola*, Phorcys Mauretanus. *Aetolos c.* v. ad I, 125. *Subit c.* ibi cadit, moritur, vt τάχα γαῖαν ὑπὲρ Διὸς ἄσπετον αἶσαν Δυσόμεθ' ἀσσυμένως Calab. lib. III. Dausq. Sic et δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω dixit Hom. Il. γ, 322.

185. ſqq. Numidarum ſtrategema notum ex Frontin. Strat. II, 5, 27. Val. Max. VII, 4. ex. 2. et inpr. Liv. XXII,

Bella inopina viri, Tyrius quos fallere doctos
Hanc ipſam pugnae rector formarat ad artem:
Subcinctique dolis, fugerent ceu Punica caſtra,
Dediderant dextras. Tum totis mentibus actam
In caedes aciem pone atque in terga ruentes
Praecipitant. non haſta viro, non deficit enſis.
E ſtrage eſt ferrum, atque euulſa cadauere tela.
Raptum Galba procul (neque enim virtutis amorem
Aduerſa exemiſſe valent) vt vidit ab hoſte
Auferri ſignum, conniſus corpore toto
Victorem adſequitur, letalique occupat ictu.
Ac dum comprenſam caeſo de corpore praedam
Auellit, tardeque manus moribunda remittit,
Transfixus gladio propere adcurrentis Amorgi
Occidit, inmoriens magnis non proſperus auſis.

Haec inter, veluti nondum ſatiaſſet Enyo
Iras ſaeua truces, ſublatum puluere campum
Vultur-

XXII, 48. — 192. *viros* recte, opinor, emend. N. Heinſ. quod recepit Drak. cf. ad VIII, 659. — 193. *euulſa* Col. Vulgo *auulſa*. 196. *conniſus*, non *connixus*, ſcripſi. cf. ad II, 123. — 200. *accurrentis* Col. Vulgo *occurrentis*; probb. Dausq. et Lef. 201. *proſperus auſis* Col. Put. R. 2. et Marſ. *Inmori auſis* dicitur, vt *clauo* XIV, 404 et *haſtae* Val.

XXII, 48. Appianus b. Hannib. c. 20 et 22 Celtiberis illud tribuit, non Numidis. *turbine*, vt I, 41. *miſcent bella* v. ad I, 69. *Subcincti dolis*, vt contra *diſcingere dolos* VII, 153. — 192. 3. *Adreptis ſcutis, quae paſſim inter aceruos caeſorum corporum ſtrata erant, auerſam adoriuntur Rom. aciem*, Liv. l. c. 196. *conniſus c. t.* vt II, 629. IX, 379 et Virg. A. X, 127. *occupat ictu*, φθάνει πλήξας. cf. ad V, 520. Sic et φθάνει μὲν βαλὼν, φθῇη ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς, φθῇσιν ὀρεξάμενος χρόα, dixit Hom. Od. χ, 91. Il. π, 861. ψ, 805. *praedam*, ſignum, vexillum.

202. *Enyo*, Ἐνυὼ, graecum nomen Bellonae, de qua cf. IV, 439 ſq. et V, 220 ſq. *puluere campum*, pro puluerem campi ſ. in campo. *canden-*

Vulturnus rotat, et candentes torquet arenas.
Iamque reluctantes ſtridens inmane procella
Per longum tulit ad campi ſuprema, cauiſque
Adflictos ripis tumidum demerſit in amnem.
Hic tibi finis erat, metas hic Aufidus aeui
Seruabat tacito, non felix Curio, leto.
Namque, furens animi dum conſternata moratur
Agmina, et obpoſitu membrorum ſiſtere certat,
In praeceps magna propulſus mole ruentum
Turbatis hauritur aquis, fundoque volutus
Hadriaca iacuit ſine nomine mortis arena.

Ingens ferre mala, et Fortunae ſubdere colla
Neſcius, aduerſa fronte incurrebat in arma
Vincentum Conſul: pereundi Martius ardor,
Atque animos iam ſola dabat fiducia mortis;
Quum Viriathus agens telis, regnator Hiberae
Magnanimus terrae, iuxta atque ante ora furentis
Obtruncat Paulli feſſum certaminis hoſtem.
Heu dolor, heu lacrimae! Seruilius optima belli,

 Poſt

Val. Fl. VI, 570, Drak. Vulgo *proſper in auſis.* 204. *canentes* malebat N. Heinſ. Sed cf. IX, 497 ſq. 502. — 205. *reluctantes procellas* Col. quod olim N. Heinſ. ad Claudian. in Eutrop. II, 171 probauit, ſed in not. ad h. l. recte reiecit. v. not. 208. *erit* Col. 219. *Viriathus,* non

candentes v. V. L. 205. 6. *Procella*, ex vehementiori Vulturni flatu conſtans, reluctantes et inuitos milites ad vltimam partem campi tulit; Drak. *ſtridens i. procella*, vt ap. Virg. A. I, 102. cf. ad VII, 573. - 209. *tacito leto*, v. ad III, 145. et cf. inf. v. 403. — 214. *ſine nomine* cf. ad IX, 373. *Hadriaca a.* vt *ad litora H. ponti* I, 54.

215. *Fortunae ſubdere colla*, v. ad VI, 414. *Conſul*, Aemilius Paulus. 217. 8. cf. ad I, 559 ſq. De *Viriatho* v. ad III, 354. *regnator H. t.* imperator Luſitanorum. *Magnanimus* cf. ad I, 29. *hoſtem*, Seruilium conſularem, de quo v. ad VIII, 664. — 222. cf. V, 190. *optima belli pars*, vt ap. Virg. A. X, 427. 737. cf. ad V, 329. *addi-*

Poſt Paullum belli pars optima, conruit ictu
Barbarico, magnamque cadens leto addidit vno
Inuidiam Cannis. Triſtem non pertulit iram
Conſul, et inſani quamquam contraria venti
Exarmat vis, atque obtendit puluere lucem,
Squalentem rumpens ingeſtae toruus arenae
Ingreditur nimbum, ac ritu iam moris Hiberi
Carmina pulſata fundentem barbara caetra
Inuadit, laeuaeque fodit vitalia mammae.
Hic fuit extremus caedum labor. addere bello
Haud vltra licuit dextram, nec tanta relictum eſt
Vti, Roma, tibi poſthac ad proelia Paullo.
Saxum ingens, vaſto libratum pondere, caeca
Venit in ora manu, et perfractae caſſidis aera
Oſſibus infodiens, compleuit ſanguine vultus.
Inde pedem referens, labentia membra propinquo
Inpoſuit ſcopulo, atque, vndanti vulnere anhelans,

Sedit

non *Viriatus*, Col. v. ad III, 354. — 227. *obtundit*, vel *obtexit*, vel *offundit* ſcribendum cenſebat N. Heinſ. Sed v. not. *abtendit* Tell. et R. 2. — 229. *ritu moris* mira dictio. Forte leg. *ritu victoris Hiberi*. 233. *eſt* in Col. A reliquis libris abeſt. *cauta* pro *tanta* coni. N. Heinſ.

239.

addidit inuidiam Cannis, Cannenſis cladis memoriam ingratiorem ipſamque calamitatem acerbiorem fecit. cf. VI, 402. *contraria vis venti exarmat*, hebetat, *lucem*, aciem oculorum. *inſani*, vt VI, 175. *Obtendi* proprie dicuntur res, quibus vela obducuntur vel tenebrae, vnde *obtendit* h. l. tegit, occultat, velat. cf. Val. Fl. III, 718. Intpp. ad Virg. Ge. I, 248. Heinſ. ad Claud. R. P. II, 226 et Gigantom. 92. Barth. ad Stat. Th. II, 248 et V, 45. Gronov. ad Senec. Oed. 625. Erneſti ad Tac. Hiſt. III, 56. — 229. 230. cf. ad III, 348 et IV, 215. *vitalia* membra, vnde vita maxime pendet, vt ap. Lucan. VI, 194. 197. VII, 620. IX, 743 al. Eodem ſenſu *qua fata celerrima* dixiſſe Virg. A. XII, 507 obſeruat Leſ. 235. ſqq. cf. Liv. XXII, 49: *caeca manu*, v. ad V, 3. *perfractae c. a.* vt ap. Lucan. VI, 193 Leſ. 239. *vndanti vulnere*,

vt

Sedit terribilis clipeum ſuper ore cruento:
Inmanis ceu, depulſis leuioribus haſtis,
Adcepit leo quum tandem per pectora ferrum,
Stat teli patiens media tremebundus arena,
Ac, manante iubis rictuque et naribus vnda
Sanguinis, interdum languentia murmura torquens,
Effundit patulo ſpumantem ex ore cruorem.
Tum vero incumbunt Libyes ſuper. ipſe citato
Ductor equo, qua flatus agit, qua peruius enſis,
Qua ſonipes, qua belligero fera belua dente.
Obrutus hic telis ferri per corpora Piſo
Rectorem vt vidit Libyae, conniſus in haſtam
Ilia cornipedis ſubrecta cuſpide tranſit,
Conlabſoque ſuper nequidquam incumbere coeptat:

239. *vulnere*, non *puluere*, ſcripti et R. 2. — 243. *teli inpatiens* et *fremebundus* emend. N. Heinſ. Vtrumque probauit Drak. et recepit Le-feb. Sed h. l. agitur de Paulo et leone, qui, inruenti hominum multitudini inpares, pedem referunt, et letali vulnere adcepto, patienter magnoque animo mori malunt, quam fugere. cf. not. 247. *incumbunt*, non *incubuit*, Col. Put. R. 2. — 251. *conniſus*, non *connixus*, ſcripti. v. ad II, 123. — 252. *ſubiecta* Put. Tell. R. 1. 3. Parm. Med. et al. 253. Hic verſus ſi non totus interpolatricem manum, certe vel incuriam poetae vel corruptelam redolet: nam locutio *ſuper incumbere*

vt ap. Virg. A. X, 908. Stat. Th. I, 449. II, 124. et *vnda ſanguinis* mox v. 244 et ap. Val. Fl. VI, 573. cf. Heyne ad Virg. A. IX, 700. et Heinſ. ad Claud. R. P. III, 127. — 241. *ſqq.* cf. Virg. A. IX, 792 ſqq. vbi v. Heyne. *tremebundus*, vt *territus* ap. Virg. l. c. cf. V. L. et Hom. Il. λ, 553. ρ, 111 ſq. *arena* amphitheatri. *murmura torquens*, vt IV, 278. *ſpumantem cruorem*, vt *canentem* I, 424 vbi v. V. L.

248. *Ductor*, Hannibal. *flatus*, Vulturnus, Poenos adiuuans. *ferri*, equo citato vehi, *per corpora*, cadauera Rom., inter quae ſaucius iacet Piſo. *ſubrecta cuſpide*, v. ad VII, 650. *tranſit* Piſo, propr. cuſpis. *Conligere*

Quum Poenus, propere conlecto corpore, quamquam
Cernuus inflexo ſonipes effuderat armo;
Vmbraene Auſoniae rediuiua in bella retractant
Poſt obitum dextras? nec in ipſa morte quieſcunt?
Sic ait, atque aegrum coeptanti adtollere corpus
Arduus inſurgens totum permiſcuit enſem.

Ecce, Cydonea violatus arundine plantam,
Lentulus effuſis campum linquebat habenis;
Quum videt in ſcopulo rorantem ſaxa cruore,
Toruoque obtutu labentem in Tartara Paullum.
Mens abiit; puduitque fugae. tum viſa cremari
Roma viro, tunc ad portas iam ſtare cruentus
Hannibal, et totum tunc primum ante ora fuere
Sorbentes Latium campi. Quid deinde relictum,
Craſtina cur Tyrios lux non deducat ad Vrbem,

Deſeris

bere modo praeceſſit, et verbum *coeptare* mox ſequitur. 254. *Cum* Col. Ox. R. 1. 3. Parm. Med. et Venetae Marſi. Vulgo *Cui*. 255. *effunditur*. Parm. et Beneſ. *effudatur* R. 1. ſed *effunditur* vel *effuderat* a m. ſec. 256. *rediua* Put. *recidiua* recte, puto, emend. N. Heinſ. et recepit Leſ. v. ad I, 106. — 260. *libatus* ſuſpic. N. Heinſ. quo ſenſu et *deguſtare* atque *perſtringere* dicitur. Sed v. not. ad V, 602. — 266. *totum tunc primum* Oxon. *totum tunc primi*, vel *Aetoli tunc primum*, quod Leſ. recepit, coni. N. Heinſ. 267. Ita Col. Vulgo *relictum eſt*. 269.

gere corpus, ſe erigere. 255. cf. Virg. A. X, 894 et ibi Heyne. 256. 7. Num exanimes Romani reuiuiſcunt et arma retractant? Lefeb. hunc locum putat expreſſum ex Hom. Il. Φ, 55. Similem Silii locum me ſupra legere memini, quem tamen nunc fruſtra requiſiui. *Arduus inſurgens*, vt *alte i.* I, 401. et *adſurgens* IV, 610. *permiſcuit* viſceribus, h. e. infixit.

260-275. cf. Liv. XXII, 49. *Cydonea a.* v. ad II, 90, et Heyne ad Virg. A. XII, 858. *rorantem ſ. c.* v. ad IV, 447. et Heinſ. ad Claud. in Rufin. I, 383. — 264. ſqq. Mortuo Paulo Roma ipſi et omne Latium perire videbatur.

Deſeris in tantis puppim, ſi, Paulle, procellis?
Teſtor Coelicolas, inquit, ni damna gubernas
Crudelis belli, viuisque in turbine tanto
Inuitus; plus, Paulle, (dolor verba aſpera dictat)
Plus Varrone noces. cape, quaeſo, hunc, vnice rerum
Feſſarum, cape cornipedem. languentia membra
Ipſe leuabo humeris, et dorſo tuta locabo.

Haec inter, lacero manantem ex ore cruorem
Eiectans, Conſul, Macte o virtute paterna!

Nec

269. *ſi*, non *ſic*, Col. 270. *damna ſuperſtas* coni. N. Heinſ. Sed *damna* h. l. dicitur bellum damnoſum et exitiabile, cuius calamitas v. 269-271 imaginibus, a re bellica petitis, adumbratur. 273. *Cape, ſpes, hunc, vnica rerum*, vel *cape, dux, quaeſo, vnice rerum Feſſarum, hunc cape cornipedem* corrig. Burm. inprob. Lefeb. qui monet, τὸ *vnice* ad nobilius genus ſpectare, quo et ipſe illud retuli in not. ad V, 495. At nunc nodum ita ſolui poſſe vix crediderim, et prior potius. Burm.

tur. *campi* Cannenſes in Apulia *ſorbentes Latium totum*, ſanguinem totius Italiae. cf. XI, 565. 6, et ad I, 50. 51. — 270. ſqq. Erneſti monet, poëtam manifeſte veritatem Liuii non adſecutum eſſe, apud quem Lentulus non adhortetur Paulum, vt ne deſit Romanis nec mortem vitae praeferat, (quod nunc non integrum fuiſſet ei vulneribus confecto et moribundo) ſed hoc modo poſtulet ab eo, vt dum aliquid virium ſuperſit, hoſtibus ſe eripiat, ne in ipſa pugna conſul moriatur. Meo vero qualicumque iudicio Silius recte mentem Liuii cepit. Non tam triſte fuit et acerbum, conſulem, in acie, quam talem virum perire. Vulnera autem Pauli forte ſanari potuiſſent, niſi obſtinato ad moriendum fuiſſet animo. Ipſe ap. Liv. l. l. a Lentulo petit, vt *patiatur ſe exſpirare, ne aut reus iterum e conſulatu ſit, aut adcuſator* collegae *exſiſtat*. Quod non rogaſſet, ſi nulla vitae ſpes reliqua fuiſſet. 270. cf. V. L. *rerum feſſarum* v. ad I, 566. *vnice r. f.* v. V. L.

276-291. Reſpondet Paulus, at multo loquacius, quam in Liuio, (XXII, 49) cuius omnis narratio naturae rei

et

Nec vero ſpes anguſtae, quum talia reſtent
Pectora Romuleo regno. calcaribus aufer,
Qua vulnus permittit, equum: atque hinc ocius Vrbis
Claudantur portae. ruet haec ad moenia peſtis.
Dic, oro, rerum Fabio tradantur habenae.
Noſtris pugnauit monitis furor. amplius acta
Quid ſupereſt vita; niſi caecae oſtendere plebi
Paullum ſcire mori? feror an conſumtus in Vrbem
Vulneribus? quantine emtum velit Hannibal, vt nos
Vertentes terga adſpiciat? nec talia Paullo
Pectora, nec manes tam parua intramus imago.
Ille ego — Sed vano quid enim te demoror aeger,
Lentule, conqueſtu? perge, atque hinc cuſpide feſſum

Eripe

Burm. emendatio probanda videtur, coll. IV, 815 et VII, 1. — 278. *reſtant* Put. R. 1. 3. Parm. Med. 281. *poſtes* pro *portae* Put. 283 *et* ante *rerum* inſerendum putabat N. Heinſ. et ita diſtinguendum: *atque hinc ocius vrbis c. portae, (ruet haec ad m. p.) Dic, oro; et rerum F.* cet. *Dic ergo* Put. R. 1. 3. Med. 283. *actae Q. ſ. vitae* vel *acta Quid ſuper e vita* opinabatur N. Heinſ. 285. *Feror*, non *Ferar*, Col. *Furor* Parm. *in Vrbem* ſcripti. Vulgo *eidem*, ſc. plebi. *eodem*, h. e. in vrbem, tentabat N. Heinſ. 286. *Quantine* Col. et Tell. Vulgo *Quantiue*, quod ſeruauit Lef. *Quanti heu* ſuſpic. N. Heinſ. *Vulnere quantiuis emtum* Dausq. 289. *vano*, non *vario*, Col. 291. *Erige* Col.

et tempori conuenientior videtur; Ern. Enimuero Silius huic narrationi vix quidquam addidit praeter ornatum poeticum. *Macte v. p.* vt ap. Liv. l. c. cf. ad IV, 475. Laudatur iuuenis virtus, quoniam is equi ſui vſum conſuli obtulerat, eiusque loco mori cupiebat. *Qua*, quatenus, *permittit vulnus* in planta v. 260. *haec peſtis*, Hannibal. cf. ad I, 174. — 282. cf. I, 144. *Noſtris monitis pugnauit*, obſtitit, *furor* Varronis, Marſ. *caecae plebi* v. ad VII, 540. — 286 ſq. cf. Virg. A. XII, 678 ſq. En *animae magnae Prodigum Paulum, ſuperante Poeno*, vt verba Horat. Od. I, 12, 37 mea faciam. *Quantine emtum v. H.* cf. ad V, 601. 2. — 288. v. ad VIII, 145. 6. *imago* v. ad I, 97. *Ille ego* — abrupta oratio, de qua v. ad VI, 110. De formula loquendi *ille ego* cf. Heinſ. ad

Eripe quadrupedem propere. Tum Lentulus Vrbem,
Magna ferens mandata, petit: nec Paullus inultum,
Quod ſupereſt de luce, ſinit. ceu vulnere tigris
Letifero cedens tandem, proiectaque corpus
Luctatur morti, et languentem pandit hiatum
In vanos morſus, nec ſubficientibus irae
Ictibus, extrema lambit venabula lingua:
Iamque coruſcanti telum, propiusque ferenti
Greſſum exſultantem, et ſecuro caedis Iertae
Non exſpectatum ſurgens defixerat enſem;
Sidoniumque ducem circumſpectabat, in illa
Exoptans animam certantem ponere dextra.
Sed vicere virum coeuntibus vndique telis

Et

Col. vnde *Exige* coni. N. Heinſ. coll. v. 482. *quadripedem* Col. cf. ad I, 162 et Pier. ad Virg. Ecl. V, 26. et Aen. XI, 714. — 297. *Rictibus* emend. N. Heinſ. quod probauit Drak. et recepit Leſ. Sed non *ſufficientes irae ictus* a *languente hiatu* et *vanis morſibus* non differre, idque a luxuriante Silii ornatu non abhorrere iam monuit Ern. 299. *Iertae* Col. *Inerte* Ox. Put. et priſcae edd. *Inerti* vtraque Ven. Marſ. *Ilerthae* Iunt. Nicandri et quae inde fluxere. *Ilerdae* repoſuit Cell. vt ab Ilerda, Hiſpaniae vrbe, dictus ſit. 300. Forte leg. *Ante exſpectatum*. v. ad II, 151. *deflexerat* Col. pro *defixerat* h. e. penitus infixerat. 302. *Ultimam reſtantem*, vel *bellantem* coni. N. Heinſ. *luctantem* Drak. *in illa Exoptans anima certantem ponere dextram* Burm. vt ſenſus ſit, exoptaſſe Paulum, vt caedes Hannibalis vltimum facinus foret; non vero, vt ab Hannibale caederetur. Sed v. not. *cedentem* c. Tell. quod recepit Leſ. Non male, iudice Ern. 303. *fixere* ſuſpic. N. Heinſ. et mox *Celta* Burm. quoniam reliqui populi numero ſingulari memorantur, vnde et tacite

ad Ouid. Triſt. V, 7, 55. — 292 ſqq. Paulus extremas vires in hoſtibus vlciſcendis conſumit: ſcena heroica, exiguam veri ſimilitudinem habens, at narrata probabiliter; Ern. 293 ſq. Similis comparatio ſup. v. 241 ſq. et I, 421 ſqq. *proiectaque corpus*, vt *proiecto lucis amore* ſup. v. 42. cf. ad V, 226. *Luctatur morti* v. ad II, 514. *extrema*, extremo. 298. *coruſcanti telum*, vt ictum daret. cf. ad I, 434. *ſecuro caedis*, qui non dubitabat, quin Paulum facile occideret. 302 Exoptabat mori in certamine cum Hannibale, viro fortiſſimo. Sic *tuaque animam hanc effundere dextra* dixit Virg. A. I, 98. cf. ſup. ad

v.

Et Nomas, et Garamas, et Celtae, et Maurus, et Aſtur.
Hic finis Paullo. iacet altum pectus et ingens
Dextera, quem, ſoli ſi bella agitanda darentur,
Aequares forſan Fabio. mors additur Vrbi
Pulcra decus, miſitque viri inter ſidera nomen.

Poſtquam ſpes Italum mentesque in Conſule labſae,
Ceu truncus capitis, ſaeuis exercitus armis
Sternitur, et victrix toto fremit Africa campo.
Hic Picentum acies, hic Vmber Martius, illic
Sicana procumbit pubes, hic Hernica turma.
Paſſim ſigna iacent, quae Samnis belliger, et quae
Sarraſtes populi, Marſaeque tulere cohortes;
Transfixi clipei, galeaeque, et inutile ferrum,
Fractaque conflictu parmarum tegmina, et ore
Cornipedum derepta fero ſpumantia frena.
Sanguineus tumidas in campos Aufidus vndas

Eiectat,

tacite ita edidit Leſ. 305. *Haec finis* edd. Iunt. Ald. et Gryph. cf. Gell. XIII, 20. Heinſ. ad Virg. A. II, 554. III, 145. et ad Ouid. A. A. I, 284. quosque Drak. laudauit, Victorius ad Cic. Epiſt. ad fam. X, 32. Lambin. ad Lucret. I, 108 et Gron. ad Liv. IV, 11. — 306. *Dextra* perperam ed. Marſi poſter. et pleraeque eam ſecutae. *quam* emend. N. Heinſ. Sed v. not. ad V, 495. et ad h. l. 307. *mors addidit decus* corrig. Dausq. Sed adpoſitio haec longe magis poetica et elegans, iudice etiam N. Heinſ. 311. *fremit* Col. Vulgo *furit*. *tuto campo* Put. 312. *Picenum*, h. e. Picenorum, R. 3. — 316. *Transfixos clipeos* — *Aufidus eiectat* primum edidit Nicander in Iunt. 317. *ori* coni. N. Heinſ. quem v. ad Ouid. Met. III, 52. — 318. *derepta*, Col. *deiecta* Tell. Vulgo *direpta*. cf. ad IX, 29. — 319. *tumidis vndis* ed. Iunt. et aliae

inde

v. 67 ſq. et ad II, 705. — 305 *ingens dextera*, vir fortiſſimus. *Dextera, quem*, vt βρέφος φέροντα Anacr. III, 17. vbi v. Intpp. σώματα ὅστις Sophocl. Aiac. 760. vbi v. Brunck. cf. ſup. ad V, 495. et Köppen ad Hom. Il. B,

278. *darentur*, data fuiſſent.

309. *mentes labſae*, animus Rom. fractus eſt. *in Conſule*, morte Pauli. 313 *Sicana pubes* cf. V, 489 ſq. *Sarraſtes p.* v. ad VIII, 536. — 319. cf. VIII, 669 ſq.

321

Eiectat, redditque furens ſua corpora ripis.
Sic Lagea ratis, vaſto velut inſula ponto
Conſpecta, inliſit ſcopulis vbi nubifer Eurus,
Naufragium ſpargens operit freta; iamque per vndas
Et transtra, et mali, laceroque apluſtria velo,
Ac miſeri fluitant reuomentes aequora nautae.

At Poenus, per longa diem certamina ſaeuis
Caedibus emenſus, poſtquam eripuere furori
Inſignem tenebrae lucem, tum denique Martem
Dimiſit, tandemque ſuis in caede pepercit.
Sed mens inuigilat curis, noctisque quietem

Ferre

inde expreſſae. 320. *ferens* maluerit N. Heinſ. et v. 323. *Naufragia operit*, vt ap. Flor. II, 11. Vulgo male poſt *ſcopulis* et *freta* ponuntur commata. 324. *ampluſtria* Ox. Put. Med. Drak. laudauit verba Feſti: *Apluſtria, nauium ornamenta; quae, quia erant amplius, quam*

erant

321 ſqq. *Lagea r.* v. ad I, 196. Drak. ſuſpicabatur, poetam reſpexiſſe ad naues portentoſae magnitudinis, a Ptolemaeo Philopatore exſtructas, (v. Athen. Deipnoſ. V, 8. p. 203 et Plut. Demetr. 59) vel ad naues Antonianas, de quibus v. Heyne ad Virg. A. VIII, 691 ſqq. ex quo loco etiam nauis cum *inſula* comparatio petita eſt. *Apluſtre* ſ. apluſtrum, ἄφλαϛον ſ. ἄπλαϛον, ornamentum puppis, tabulatum, in quo poſt diaetam erigebatur baculus, ϛηλὶς, e quo dependebat *velum*, h. e. linteum ſ. faſcia, (ταινία, *Flagge*) quae motum venti indicabat. cf. Köppen ad Hom. Il. O, 717. Geſneri Theſ., et, quos Drak. laudat, Scheffer. de re nav. II, 6. Salmaſ. Exerc. Plin. p. 403 ſq. Cuper. Apoth. Hom. p. 50. et 196. Fabrett. ad Column. Trai. p. 117. et Beger. Theſ. Brand. T. III. p. 408. cf. et V. L. *aequora*, aquam.

326 ſqq. Hannibal poſt victoriam Cannenſem extemplo Romam contendere et obpugnare conſtituit: in quo poeta non hiſtoricam veritatem, (v. Liv. XXII, 51) ſed rationem poeticam et epiſodii de machinatione Iunonia (v. 337 ſqq.) comminiſcendi occaſionem ſpectauit. 329. *ſuis*, ſuorum labori, *in caede* Rom. peragenda;

Dausq.

Ferre nequit. Stimulat dona inter tanta Deorum,
Corque acuit nondum portas intraſſe Quirini.
Proxima lux placet. Hinc ſtrictos ferre ocius enſes,
Dum feruet cruor, et perfuſae caede cohortes,
Deſtinat, ac iam clauſtra manu, iam moenia flamma
Occupat, et iungit Tarpeia incendia Cannis.

Quo turbata viri coniux Saturnia coepto,
Irarumque Iouis Latiique haud inſcia fati,
Incautum ardorem atque auidas ad futile votum
Spes iuuenis frenare parat. ciet inde quietis
Regnantem tenebris Somnum; quo ſaepe miniſtro
Edomita inuiti componit lumina fratris.

Atque

erant neceſſaria vſui, etiam ampluſtria dicebantur. 331. 2. Vulgaris lectio, *Stimulat d. i. t. Deorum: Hortatur nondum* cet. haud dubie incuria et ſtupore librariorum corrupta eſt, nec temperare mihi potui, quo minus eam desererem, etſi coniecturam meam non praeſtare vel cuiquam obtrudere auſim. *Hortator* emend. Barth. Adv. II, 12. *Hortatus* Liuineius. *mens* — *ſtimulat d. i. t. Deorum Hortatu* N. Heinſ. qui praeterea poſt τὸ *Quirini* verſum excidiſſe putabat. Eum *mens ſtimulat d. i. t. Deorum Cunctatum n. p. i. Q.*, (quod cunctatus eſſet in tam felici rerum curſu, nec iam antea ad Vrbem duxiſſet exercitum) Burm. cui τὸ *Hortatur* gloſſa vocis *ſtimulat* eſſe videbatur. *mens* — *Ferre nequit, ſtimulat, d. i. t Deorum, Hortatur nudi portas i. Q.* (h. e. moenia Rom. nuda auxilio et defenſoribus poſt tantam cladem) Lefeb. *Stimulat d. i. t. D. Optatas n. p. i. Q.* Erneſti, vt ſenſus ſit, excitat Hannibalem cogitatio haec, ſe nondum Romam occupaſſe. Ego pro vulg. lectione *Hortatur*, quam ex compendio ſcripturae ortam eſſe ſuſpicor, leui mutatione *Corque acuit* repoſui, et h. l. ita interpretor: id, quod Romam nondum ceperit, in tam ſecunda rerum fortuna, *cor* eius *ſtimulat et acuit*, vt ſup. I, 113. vbi v. not. Infinitiuo autem centies ita Silius vtitur, v. c. v. 379. — 333. *huc* pro *hinc* ſubſtituendum cenſebat N. Heinſ. et v. 334. *furor* pro *cruor*. 338. *haud inſcia* Col. vt I, 41. Vulgo *haud neſcia*. 339. *ad futile nomen* Put. 342. *inuiti* ſcripti et R. 2. cf. VII, 204. et Intpp. ad Val.

Dausq. 331. 2. cf. V. L. 334. Dum recens eſt ardor militum. *Occupat* et *iungit*, ſpe et cogitatione.

340 ſq. Similiter *Somnus* mittitur ad Agamemnonem Hom. Il. β, 6 ſq. ad Neptunum Il. ξ, 354 ſq. ad Iouem Il. ξ, 230 ſq. quo et h. l. v. 342 ſpectat. *quietis tenebris*, a veſtibulo et aditu locorum inferorum, vbi Somni ſedes,

v.

Atque huic adridens, Non te maioribus, inquit,
Auſis, Diue, voco; nec poſco vt mollibus alis
Des victum mihi, Somne, Iouem. non mille premendi
Sunt oculi tibi, nec ſpernens tua numina cuſtos
Inachiae multa ſuperandus nocte iuuencae.
Ductori precor inmittas noua ſomnia Poeno,
Ne Romam et vetitos cupiat nunc viſere muros,
Quos intrare dabit numquam regnator Olympi.

Imperium celer exſequitur, curuoque volucris
Per tenebras portat medicata papauera cornu.

Aſt

Val. Fl. I, 116. Vulgo *inuicti*. 347. *multa morte* Put. 348. *bona ſomnia* coni. N. Heinſ. et v. 349. *ſibi* pro *nunc*. 350. *Quis* tacite et ſine auctoritate ſcripſit Leſ. cf. ad VI, 498. 351. *volucres* ſuſpic. N. Heinſ. Sed verba *volucris* (h. e. velociter) *portat* iungenda ſunt, et τὸ *volucris* etiam

v. Heyne ad Virg. A. VI, 278. et Köppen ad Hom. Il. ξ, 231. *fratris*, Iouis. *maioribus auſis*, ad maiora auſa. *mollibus alis*; χρυσέαις πτερύγεσσιν Orph. Arg. 1009. Ὄνειροι μελανοπτέρυγες Eurip. Hecub. 71. Somnus alis vel, vt mox v. 356 virga tangit, quibus ſoporem inmittit. cf. Broukh. et Heyne ad Tibull. II, 1, 89. III, 4, 55. Cuper. Apoth. Hom. p. 178. Spanh. ad Callim. H. in Del. v. 234. et Herderi *zerſtreuete Blätter* T. II. p. 322. — 345-7. Non Argus tibi ſopiendus eſt, cuſtos Ius, filiae Inachi, in vaccam mutatae: quae fabula vel tironibus nota eſt ex Ouid. Met. I, 624 ſqq. *mille oculi*, Argus πανόπτης, de quo v. Heyne ad Apollod. p. 252 ſq. Centum ei oculos tribuunt Ouidius et alii. Cur *ſpernat numina* Somni, docebit idem Ouid. l. c. v. 626 ſq. et 685 ſq. *nocte*, ſomno. v. ad II, 563. *multa*, propter multos oculos. *noua ſomnia*, inuſitata, ab ipſo Somno inmiſſa. Lefeb. *étranges*. Drak. quae cum aliquo terrore animum percellunt, aut forma ac modo inuſitato metum atque horrorem incutiunt, vt ap. Tibull. II, 7, 19. (al. 6, 37) vbi v. Broukh. — 349. 350. cf. VI, 599-605. et XII, 605 ſq. Drak. *vetitos m.* cf. ad III, 501. IV, 788.

351 ſq. cf. ad II, 543 ſq. Somnus manu tenet *cornu*, vnde ſoporem infundit, (v. Burm.

Aſt vbi, per tacitum adlabſus, tentoria prima
Barcaei petiit iuuenis, quatit inde ſoporas
Deuexo capiti pennas, oculisque quietem
Inrorat, tangens Lethaea tempora virga.
Exercent rabidam truculenta inſomnia mentem:
Iamque

etiam maſc. genere dici, docet Drak. coll. XIII, 345. Sic contra *volucer fama* Petron. Sat. c. 123. vbi v. Burm. cf. et inf. v. 470. — 353. *Atque vbi*

Burm. ad Val. Fl. IV, 16. VIII, 72. Heyne et Cerda ad Virg. A. I, 692. Cl. Doering. Eclogae poett. lat. p. 249. Spencii Polymet. XII. p. 264. Barth. et Lutat. ad Stat. Th. II, 144. VI, 27. Leſſing. *wie die Alten den Tod gebildet* p. 1. 45. al.) et *papauera* (propter vim ſoporificam, quae nigro inprimis papaueri ineſt, vnde opium paratur) effundit, de quo v. Martin. ad Virg. Ge. I, 78. IV, 545. Ouid. Met. XI, 605 ſq. Signum a Tollio poſt Cic. Or. pro Archia et a Drak. ad h. l. editum, Mariett. Traité des pierres grauées T. II. p. 1. n. LX. (vbi Somnus ex manu Noctis, cui tres Ὄνειροι a tergo ſtant, papauerum manipulum adcipit) et auctor libri, qui inſcribitur, *papauer ex omni antiquitate erutum* Norib. 1713. 4. p. 155 ſq. 170 ſq. *medicata* cf. Heyne ad Virg. A. IV, 486 et VI, 420. *per tacitum adlabſus*, vt *Ille volat, nullos ſtrepitus facientibus alis* ap. Ouid. Met. XI, 650; Drak. cf. ad VII, 527. *Barcaei i.* Hannibalis. cf. I, 72. *ſoporas pennas* cf. ad v. 344. *Quatit d. c.* ſupra caput, *ϛῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς* Hom. Il. *β*, 21. vbi v. Köppen. *oculis quietem inrorat* cf. ad VIII, 121 in Var. Lectt. Heyne et Cerda ad Virg. A. I, 691. et III, 511. Burm. ad Val. Fl. IV, 16. — 356. Imitat. Virg. A. V, 854 ſq. vbi Heyne coll. Apollon. IV, 156 monet, *virgam* vel *ramum* proprie adcipiendum, et rem ab aqua luſtrali ductam eſſe. cf. Barth. ad Stat. Silv. V, 4, 18. Doering. Eclog. poett. lat. p. 242. Gronov. Obſſ. II, 1. p. 210 ſq. Turneb. Adverſ. XXI, 4. et Burm. ad Val. Fl. VIII, 84. Sic et Mercurius *ῥάβδῳ ὄμματα θέλγει* Hom. Od. *ε*, 47. v. Gronov. l. c. Erneſti *virgam* h. l. ipſa papauera dici putat. *Lethaea v.*, vt *ληθαῖον πτερὸν ὕπνου* dixit Callim. H. in Del. v. 234. cf. Virg. Ge. I, 78. IV, 545. et Aen. V, 854. *inſomnia*, ſomnia, vt XI, 102. Virg. A. VI, 897. et Tibull.
III,

Iamque videbatur multo ſibi milite Thybrim
Cingere, et inſultans adſtare ad moenia Romae.
Ipſe refulgebat Tarpeiae culmine rupis,
Elata torquens flagrantia fulmina dextra,
Iupiter, et lati fumabant ſulfure campi,
Ac gelidis Anio trepidabat caerulus vndis;
Et denſi ante oculos iterumque iterumque tremendum
Vibrabant ignes. Tunc vox effuſa per auras:
Sat magna, o iuuenis, prenſa eſt tibi gloria Cannis.
Siſte gradum; neque enim ſacris inrumpere muris,
Poene, magis dabitur, noſtrum quam ſcindere coelum.
Adtonitum viſis maioraque bella pauentem
Poſt confecta Sopor Iunonia iuſſa relinquit;
Nec lux terribili purgauit imagine mentem.

Quos inter motus ſomni vanosque tumultus,

 Dedita

vbi Leſ. e c. Tell. 362. *Latii campi* coni. N. Heinſ. 365. *aures* Col. vnde *offuſa per aures* opinabatur N. Heinſ. quem v. ad Val. Fl. IV, 482. et Gronov. Obſſ. IV, 21. ad Liv. 28, 29. 33, 7. ad Sen. Ep. 82. et natur. Quaeſt. V, 3. Sed vulgatam lect. firmauit Drak. e lib. IV, 260. et Virg. A. IX, 112. — 366. *preſſa eſt* ſcripti; vnde *preſſis Cannis* vel *preſſae tibi gloria Cannae* coni. N. Heinſ. coll, v. 487. *parta eſt* ſuſpic. Drak. Sed *prenſa* exquiſitius quam *parta* videtur Ern. 368. *exſcindere* opinabatur N. Heinſ. quem v. ad Claud. Gigant. v. 31. cf. IV, 473. XII, 580. et Virg. A. VI, 583. *ſcandere* coni. Caſaub. ad marg. ed Gryph. Sed *ſcindere* id. qd. reſcindere vel exſcindere. 369. *viſus* ed. Gryph. prob. N. Heinſ. qui etiam *viſi* tentabat. 370. *relinquit*, non *reliquit*, ſcripti. 372. *vanosque*,

III, 4, 1. vbi v. Broukh. Singula h. l. ἐναργῶς et apte expreſſa, inpr. adparitio oratioque Iouis. *videbatur ſibi*, ſomniabat. 363. cf. ad I, 49. et V, 542. — 367. 8. Haec grauiter et ad dignitatem maieſtatemque Rom. vrbis adumbrandam adcommodate dicta. *ſacris muris* v. ad III, 501. *inrumpere muris* cf. ad II, 378. in V. L. *Inrumpere* proprie ſignificat, quo non licet penetrare, v. c. in adyta et penetralia, de profanis et non initiatis. v. Heinſ. ad Ouid. Triſt. II, 305. et Burm. ad Quinctil. II, 1. p. 320.

371. Etiam vigili imago nocturna menti obuerſabatur; Ern.

Dedita per noctem reliquo cum milite caſtra
Nuntiat, et praedam pleno trahit agmine Mago.
Huic ductor laetas Tarpeio vertice menſas
Spondenti, quum quinta diem nox orbe tuliſſet,
Celatis Superum monitis clauſoque pauore,
Vulnera et exhauſtas ſaeuo certamine vires,
Ac nimium laetis excuſat fidere rebus.
Tum ſpe deiectus iuuenis, ceu vertere ab ipſis
Terga iuberetur muris, ac ſigna referre,
Tanta mole, inquit, non Roma, vt credidit ipſa,
Sed Varro eſt victus. quonam tam proſpera Martis
Munera

nosque, non *variosque* ſcripti et R. 2. cf. v. 367. 8. *monitus ſomni* coni. N. Heinſ. cf. not. ad IV, 120. et mox v. 377. *Quos i. motus animi variosque t.* non male emend. Burm. quoniam dies iam orta fuerit, ſoporque Hannibalem reliquerit, qui monitus ſomni ſecum reuoluerit, vnde motus hi et aeſtus animi orti. *Motus* autem animi paſſim *tumultus* dici monet Drak. coll. Hor. Od. II, 16, 10. Claud. in Rufin. I, 20 et Lucan. VII, 183. Sed *motus ſomni et tumultus* crediderim eſſe motus animi, per ſomnium excitatos. 375. *vertice*, non *in vertice*, Col. *lautas menſas* coni. N. Heinſ. quia *laetis rebus* mox ſubiunxit poeta. Drak. contulit XI, 370. et Stat. Silv. IV, 6, 60. 378. *exuſtas* Put. 382. *Roma (vt credidit) ipſa* vulgo legitur, quod mutauit N. Heinſ. qui etiam *vt creditur ipſi* reponi poſſe monet, quum in Put. exſtet *vt creditur ipſa*. Forte leg. *vt credis inepte*, h. e. alieno tempore, praeter rem, vt *res mihi inepte nocet* ap. Cic. ad Div. VI, 7. Vix certe adſequaris, quomodo nunc iam nouerit Mago, Romam id credidiſſe. 383. *Quenam* R. 1. 2. vnde *Quaenam*

Ern. 373 ſq. cf. Liv. XXII, 52. *pleno*, onuſto praeda. 375-386. cf. Liv. XXII, 51. in cuius tamen imitatione Silius ingenio ſuo indulſit, his additis, illis reſecatis. 375. 6. Dictum hoc, *die quinto victor in Capitolio epulaberis* — quod Silius Magoni tribuit, et de quo vid. Gell. X, 24 et, qui eum deſcripſit, Macrob. I, 4, Maharbali dedere Liv. XXII, 51 et Val. Max. IX, 5. ext. 3. Adherbali vero Florus II, 6. vbi tamen Graeuius Maharbalis nomen ex Mſtis reſtituendum docuit; Drak. Poſſunt plures vno conſilium dediſſe; Dausq. et Cell. *monitis* cf. ad IV, 120. *clauſo*, diſſimulato, celato, *pauore*, a ſomnio ſibi incuſſo. *Vulnera excuſat*, h. e. iis ad excuſandum vtitur, ſe iis excuſat. 382 *Tanta mole*, tantis conatibus. Mago eleuat res ab Hannibale geſtas, ſpiritusque eius reprimit. 383.

4.

Munera deſtituis fato, patriamque moraris?
Mecum exſultet eques: iuro hoc caput, adcipe muros
Iliacos, portasque tibi ſine Marte patentes.

Dumque ea Mago fremit cauto non credita fratri;
Iam Latius ſeſe Canuſina in moenia miles
Conligere, et profugos vicino cingere vallo,
Coeperat. Heu rebus facies inhonora ſiniſtris!
Non aquilae, non ſigna viris, non Conſulis altum
Imperium, non ſubnixae lictore ſecures.
Trunca atque aegra metu, ceu magna eliſa ruina,
Corpora debilibus nituntur ſiſtere membris.
Clamor ſaepe repens, et ſaepe ſilentia fixis

nam edidit Leſ. qui haec verba e Lucano VII, 107. deſumta putat, et hoc ſenſu capit: quam proſperos ſucceſſus (vt I, 443. IV, 648. XIII, 870.) tradis, committis fortunae? Idem reſcripſit: *patriamne moreris?* h. e. diu haerentem in Italia militem patriae detinebisne? Sed v. not. 387. *tanto* pro *canto* Ox. et Put. 389. *profugus* ſc. ex proelio Cannenſi, maluerit N. Heinſ. et v. 397. *Detracto*, vel *Deterto*, vel *Deterſo*, vel *Derepto*. Ibid. *pugnantibus*

4. Quonam triſti adverſoque fato fit ſ. efficitur, vt tam felicem rerum curſum non perſequaris? *Vincere ſcis, victoria vti neſcis* Liv. XXII, 51. *patriam moraris*, quatenus tergiuerſando et cunctando patriam imperio iam prope comparato fraudas; vel etiam milites diu haerentes in Italia patriae detines; Erneſti. Imo *patriam* poeta dixit pro ſpe patriae; vt *vota meliora morari* Stat. Th. III, 651. — 385. *Sequere: cum equite, vt prius veniſſe, quam venturum, ſciant, praecedam*, Liv. l. c. *iuro hoc caput*, cf. ad VIII, 105.

387 ſq. cf. Liv. XXII, 50. et 52. *Latius miles*, decem millia hominum, qui duce Sempronio ex maioribus caſtris Canuſium peruenerunt. Alii Venuſiam, vel Cannas, vel in ſiluas profugerunt; et qui in minoribus caſtris reſtiterant, capti ſunt. cf. Appian. b. Hannib. c. 26. *Seſe conligere* v. ad VI, 399. *vicino* vrbi. 390 ſq. Poeta ad ſimilem rem transtuliſſe videtur narrationem Liuii IX, 5. et 6. 393. *eliſa r.* cf. V, 509. *carpſere*, decerpſere, deripuere. *damnarunt*, reſpuerunt, prae moerore proiecerunt, *M. honores*, illud

In tellurem oculis, nudae pleriſque ſiniſtrae
Detrito clipeo: deſunt pugnacibus enſes:
Saucius omnis eques: galeis carpſere ſuperbum
Criſtarum decus, et damnarunt Martis honores.
At multa thorax perfoſſus cuſpide; et haerens
Loricae interdum Mauruſia pendet arundo.
Interdum maeſto ſocios clamore requirunt.
Hic Galba, hic Piſo, et, leto non dignus inerti,
Curio deflentur; grauis illic Scaeuola bello.
Hos paſſim; at Paulli pariter, ceu dira parentis
Fata gemunt: vt vera mali praeſentia numquam
Ceſſarit canere, et Varronis ſiſtere mentem.
Vtque diem hunc toties nequidquam auerterit Vrbi;
Atque idem quantus dextra. Sed cura futuri

Quos

bus Put. et priſcae edd. 399. *damnati* vel *damnatos* omnino ſcribendum putabat N. Heinſ coll. inf. v. 639. et XI, 161. Sed. v. not. 400. *Ac* corrig. N. Heinſ. vt a ſuperioribus haec dependeant. *perſuſus* Tell. 404. *deflentur*, non *defletur*, Col. Ox. et primae edd. 405. *Hos paſſim*, h. e. perfunctorie, *at Paulli grauiter – gemunt* coni. Burm. Sed v. not. 406. *mali praeſagia* non male ſuſpic. Barth. Adv. II, 13, quod recepit Lef. qui et *menti*, ſed perperam, refinxit. 408. *Vtque*, non *Atque*, Col. *toties* ſcripti

ſuperbum decus criſtarum, et reliqua ornamenta inſigniaque militaria. *Loricae*, in lorica haerens. 402. Verba Virg. A. I, 217 vbi v. Heyne. 403 *Galba*, v. ſup. v. 194 ſq. et VIII. 470. *Piſo* cf. v. 250 ſq. et VIII, 463. *Curio* cf. v. 209. et VIII, 426. *leto inerti*; nam in Aufido perierat. cf. ad v. 209. et III, 123. 145. *Scaeuola* cf. IX, 370 et VIII, 383. – 405. 6. Hos duces paſſim hic et ille per exercitum, non omnes ſimul, ſed vt quisque in hunc vel illum animatus erat, lugent: at Pauli fata omnes pariter gemunt; Burm. *pariter ceu*, vt ὁμοιως ὡς, Lef. Male! *vera mali p.* vera et certo futura, quae nunc praeſentia ſunt; Cell. Milites commemorabant inter ſe, vt ille ſaepe praedixerit hanc calamitatem praeſentem; Ern. *canere* cf. v. 60 ſq. *ſiſtere*, cohibere, *mentem*, conſilia, vel θυμὸν, μένος, ſurorem et iram. *quantus dextra*, quam fortis fuerit.

Quos premit, aut foſſas inſtant praeducere muris,
Aut portarum aditus (vt rerum eſt copia) firmant:
Quaque patet campus planis ingreſſibus hoſti,
Ceruorum ambuſtis imitantur cornua ramis,
Et ſtilus occulitur, caecum in veſtigia telum.

Ecce, ſuper clades et non medicabile vulnus,
Reliquias belli atque inperdita corpora Poenis
Inpia formido ac maior iactabat Erinnys.

 Trans

ſcripti et priſcae edd. *quoties* primus edidit Nicander. 410. *praeducere* pro *producere* poſt Lipſ. de Mil. V, 5. et Scalig. reſcripſit N. Heinſ. coll. Tac. Ann. XIV, 32. Caeſ. b. G. VII, 46. 69. et B. Civ. I, 27. al. cf. Gronov. et Ern. ad Tac. Ann. XI, 20. et Heyne Obſſ. ad Tibull. IV, 1, 83. — 411. *adituque* perperam ed. Dausq. et Cell. 414. *ſtilus* Col. Ox. et antt. edd. *ſilus* Tell. et Marſ. quem praeter alios ſecutus eſt Lefeb. cuius haec nota eſt: "*Silus* vox eſt celtica et orientalis de *acie* vel *acumine*. Supereſt apud Suecos *ſyl*, gall. *poinçon*, et *ſkoſyl* vox compoſita de *ſubula*, alêne. Ita apud orientales *ſil*, *ſilon*, de *ſpina*, a pungendo; apud Graecos *είλω*, *είλλω pungo*." Marſus *ſilum* exponit per telum, in terram defixum, aciem ſurſum verſam habens; et ad Feſtum prouocat, quo teſte *ſilus* proprie dicitur *naſus ſurſum verſus et repandus*. 417. *raptabat* R. 1. Parm.

rit. 413. Terrae infigunt ſtipites ramoſos, in formam cornuum ceruinorum truncatos, qui aggeribus committendis muniendisque, vel adſcenſui hoſtium prohibendo inſeruiebant, quorumque *ſtili* h. e. cuſpides, ex terra exſtantes et frondibus vel herbis occultatae, equorum pedes laedebant inpediebantque. Dicuntur inde *cerui* Tibull. IV, 1, 84. (vbi v. Heyne et Broukh.) Varr. L. L. IV. p. 30 et 51. (vbi v. Scalig.) Caeſ. B. G. VII. 72. Liv. XLIV, 11. *ceruuli* Frontin. Strateg. I, 5, 2. (vbi v. Tennul.) *caecum vallum*, vt h. l. *caecum telum*, Feſto et Caeſ. B. C. I, 28. *ſtili caeci* Hirt. b. Afric. 31. *ſtimuli* Caeſ. B. G. VII, 73. et *tribuli* Veget. III, 24. cf. Caeſ. B. G. V, 18. Cerda, Guell. et Serv. ad Virg. Ecl. II, 29. Lipſ. Poliorc. II, 2. et al. *caecum* v. ad V, 3.

415-427. Haec ad verbum fere adumbrata ex Liv. XXII. 53. cf. Val. Max. V, 6, 7. et Oroſ. IV, 6. — 416. Verba Virg. A. I, 30. et X, 430. *iactabat*, mouebat, agitabat, vel vexabat. cf. ad VIII, 291. *Erinnys*, furor, inſania. *euadere*, effugere. *coelo*, plaga coeli.

Dux

Trans aequor Tyrios enſes atque arma parabant
Punica et Hannibalem mutato euadere coelo.
Dux erat exſilio conlectis Marte Metellus,
Sed ſtirpe haud parui cognominis. Is mala bello
Pectora degeneremque manum ad deformia agebat
Conſultà; atque alio poſitas ſpectabat in orbe,
Quis ſeſe occulerent, terras, quo nomina nulla
Poenorum, aut patriae penetraret fama relictae.

Quae poſtquam adcepit flammata Scipio mente,
Quantus Sidonium contra, fera proelia miſcens,
Ductorem ſtetit in campis, rapit ocius enſem,
Atque, vbi turpe malum Latioque extrema coquebant
Coepta viri, ruptis foribus ſeſe arduus infert.
Tum, quatiens ſtrictum cum voce ante ora pauentum
Mucro-

Parm. Med. 420. *ex illo c. Marte*, h. e. ex proelio Cannenſi, emend. N. Heinſ. quod probauit Drak. et recepit Lef. Hac vero ratione admiſſa, vox *Sed* plane ab h. l. aliena eſt. *exilis* (haud bello ſpectatus) coni. Livineius, quod monet Erneſti, qui tamen ipſe h. l. ſententiam ſuam non expromit. Meo qualicumque iudicio vel nihil mutandum eſt, (v. not.) vel poeta *parui vir nominis* ſcripſit. Voc. *vir* facile excidere potuit, iisdem fere literis praecedentibus, et τὸ *cognominis* acumen interpolatoris redolere videtur, qui nouerat, *Metellum* proprie cognomen, non nomen Caeciliae gentis fuiſſe. 421. *Is mala* Ox. R. 3. et Beneſ. cf. Gronov. Obſſ. I, 13. *is mana* Col. *Ismara* R. 1. Parm. Med. *bismara* Tell. Vulg. *is noua*. 431. *ſtrictum*

Dux erat exſilio, ad exſilium, *conlectis Metellus*, *Marte* quidem *parui cognominis*, *ſed ſtirpe haud p. c.* h. e. non bello quidem et factis, ſed genere clarus. cf. ſup. v. 59-69. *cognominis* pro nominis, vt ap. Gell. X, 12. Prop. IV, 1, 69. Virg. A. III, 133. 350. XII, 845 et al. *Nomen* autem, vt ὄνομα, pro fama et gloria dici, vix eſt quod moneam. cf. XIII, 98. et ad IX, 373. *mala bello p.* homines timidos et inbelles.

426 ſqq. Cf. auctores ad v. 415 laudati. *Quantus*, quanto animo. *proelia miſcens* v. ad I, 69. *extrema coepta* cf. ad VIII, 25. *coquebant* v. ad II, 327. *foribus ſeſe arduus infert*, vt ap. Virg. Ge. II, 145. et Aen. XI, 36. *cum voce*

Mucronem, Tarpeia, pater, qui templa ſecundam
Incolis a coelo ſedem, et Saturnia nondum
Iliacis mutata malis, tuque aſpera pectus
Aegide Gorgoneos virgo ſubcincta furores,
Indigetesque Dei, ſponte inter numina noſtra,
Perque caput; nullo leuius mihi numine, patris
Magnanimi iuro, numquam Lauinia regna
Linquam, nec linqui patiar, dum vita manebit.
Ocius, en, teſtare Deos, ſi moenia taedis

 Flagra-

ſtrictum vagina mucronem opinabatur N. Heinſ. fruſtra. 434. *Italicis* Col. et ita Lef. coll. XI, 26. *Iticis* forte Tell. 436. *numina veſtra* Col. Vulgatam lect. *ſponte inter numina noſtra* probat Barth. Adv. II, 13. et iungit *ſponte noſtra*, h. e. noſtro allectu in Deorum numerum relati. *ſpondeus per n. veſtra*, — *iuro* (h. e. ſpondeo iurans ſ. iureiurando, vt σὺ δὲ σύνθεο, καί μοι ὄμοσσον, Hom. Il. α, 76.) conj. N. Heinſ. *ſponte*, (per emphaſin, vt *vltro*, *volens*, v. c. ap. Virg. A. X, 677.) *en*, *per numina veſtra*, *P. c. n.* l. *m. nomine*, cet. edidit Lef. cui vox *en*, quae tamen mox ſequitur, in deliciis eſt. Ego legendum crediderim *Indigetesque Dei patrii*, (vel *et patrii*) *per numina veſtra*, (coll. Virg. Ge. I, 498 vbi v. Heyne) vel, quod minus a lectione cod. Col. recedit, *ſancte hic per numina veſtra* — *iuro*, vt ap. Terent. Hec. II, 2, 26. Plaut. Capt. IV, 2, 112 et Ciſt. II, 3, 27. — 440. *anteſtare* (quod vetus iuris verbum eſt ap. Hor. Sat. I, 9, 177. Plaut. Perſ. IV, 9, 10. et al.) opinabatur N. Heinſ. et v. 441. *nullas efferre*, *Metelle*, *Orſurum*, vel *Auſonia in terras g.* Ibid. *nullos te ferre, M. Auſurum in terras* (ſc. exteras, quo abire in animo habes) *greſſus* emend. Scal.

voce cf. ad IV, 660. — 432-5. Jupiter, Iuno et Minerua praecipue in templo Capitol., quamuis diuerſis cellis, colebantur, vnde frequenter iunctim et inuocantur, (vt ap. Cic. Or. pro Domo c. 57. et in Verr. V, 72. Val. Max. V, 10. ex. 2. al.) et in numis aliisque monimm. vett. (ap. Rycquium de Capit. c. 13. Bellorium lucern. ſepulcr. P, II. n. 9 et 10. et inpr. Wildium in gemmis num. 129) occurrunt; Drak. cf. Iani ad Hor. Od. I, 12, 20. *Iliacis*, Romanis, vt V, 595. VI, 106 al. *nondum mutata* mentem, mitigata. 435. cf. ad IX, 441 ſq. 462. Virg. A. II, 616. VIII, 435. 438. ex quibus locis etiam intelligitur, cur poeta caput Meduſae *furores Gorg.* dixerit, ſcil. propter oculos toruos et obliquos, irae furorisque indices. *Indigetes D.* cf. IX, 294. — 437. cf. VI, 113. 123. 416. *Magnanimi* v. ad I, 29. — 440. *moenia* Romae. *Quem tremis* cf.

Flagrabunt Libycis, nullas te ferre, Metelle,
Auſurum in terras greſſus. ni talia ſancis,
Quem tremis, et cuius ſomnos formidine rumpis,
Hannibal hic armatus adeſt. moriere, nec vllo
Poenorum melior parietur gloria caeſo.
His excuſſa incepta minis. iamque ordine iuſſo
Obſtringunt animas patriae, dictataque iurant
Sacramenta Deis, et purgant pectora culpa.

Atque ea dum Rutulis turbata mente geruntur,
Luſtrabat campos, et ſaeuae triſtia dextrae
Facta recenſebat, pertractans vulnera viſu,
Hannibal, et, magna circumſtipante caterua,
Dulcia praebebat trucibus ſpectacula Poenis.
Quas ſtrages inter, confoſſus pectora telis,

Semine-

Scalig. 444. *moriere* Col. (duo ſcripti, teſte Leſ.) et R. 2. *morere* Put. *periere* R. 1. Med. Ben. *perimere* ad marg. R. 1. Vulgo *maiore*. 446. *iuſſi* (iurare ordine obſtringunt) coni. Burm. cf. Heyne in Var. Lect. ad Virg. A. X, 444. — 453. *pendebat* R. 1. Parm. Med. vitioſe pro *pandebat*, vt ap. Hor. Sat. II, 2, 26; N. Heinſ. 454. Ita ſcripti et Marſi edd.

cf. ad II, 53. *cuius formidine ſomnos rumpis*, ſomnus tuus rumpitur, turbatur. 444. *Haud ſecus pauidi, quam ſi victorem Hannibalem cernerent, iurant omnes;* Liv. XXII, 53. — 445. Non maior mihi gloria parietur caede vllius Poenorum, quam tui. 447. *dictata* a Scipione, qui ea verbis praeiuit.

449 ſqq. cf. Liv. XXII, 51. et ſup. V, 668 ſq. VI, 1 ſqq. 47 ſq. IX, 511 ſq. quibus locis poeta iam ea, quae Liuius l. c. tradit, in rem ſuam conuertere occupauit. His itaque praetermiſſis nouam nunc eamque ſatis miram narrationem de equo Cloelium dominum adnoſcente, comminiſcitur: qualia in recentt. poetis, a vita heroica remotioribus, diſplicere, iam recte monuit Erneſti. cf. Heyne ad Virg. A. XI, 89. Similia tamen de Centareti equo tradunt Aelian. H. A. VI, 44. et Plin. VIII, 42. *pertractans viſu*, vt *praecontractare videndo* ap. Ouid. Met. VI, 478. *oculis comedere* et *devorare* Martial. IX, 59 et Iuſtin.

Seminecem extremo vitam exhalabat in auras
Murmure deficiens iam Cloelius, oraque niſu
Languida vix aegro et dubia ceruice leuabat.
Adnouit ſonipes, adrectisque auribus acrem
Hinnitum effundens, ſternit tellure Bageſum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorſo.
Hinc, rapidum glomerans curſum, per lubrica pingui
Stante cruore ſoli et mulctata cadauera caedi
Euolat, ac domini conſiſtit in ora iacentis.

Inde

edd. Vulgo *Quas inter ſtrages.* 455. *exhalabat*, non *exhalarat*, Col. Ox. R. 1. Parm. Med. Ben. necdum enim exhalarat, ſed exhalabat moribundus; quod iam monuere Dausq. Barth. et N. Heinſ. *exhalatat* R. 2. — 456. *Murmure* haud dubitanter cum Leſ. repoſui pro *Munere* ex emend. N. Heinſ. et Gron. Obſſ. IV, 17. cf. Stat. Th. X, 435. et ſup. ad III, 680. — 459. *Bageſum* Col. R. 1. Parm. et Med. vnde cum Leſ. recepi. Vulgo *Vageſum.* 461. *pingui*, non *pinguis*, ſcripti et Parm. 462. *Stagna ſoli* (h. e. ſolum cruore ſtagnans, vt VI, 36. XII, 43. 127.) malebat N. Heinſ. et mox *caedis* vel *mactata caedi*, vt ap. Virg. A. XI, 197. Nec tamen diffitetur, noſtram quoque lect. bene ſe habere. *mulctata cadauera caedi* ſcripti R. 1. Parm. Med. vnde recepi. *Caedi* pro *caede*, (v. not. ad III, 88.) et *mulctata c.* pro caeſa, vt *m. morte* ap. Virg. A. XI, 839. vbi *mulcatam* ſcribendum putabat Heinſ. vt h. l. *mulcata* Drak. qui laudat VV. DD. ad Plaut. Moſtell. IV, 2. 23. ad Auſon. VI, 90. Gron. ad Liv. 28, 30. Graev. ad Suet. Caeſ. 17. Victor. ad Cic. Brut. c. 22. Sed v. Heyne ad Virg. l. c. cui tamen, vt Burm., *multatam* ſcribendum videtur. Ego optimorum libb. ſcripturam retinui: nam verba *mulctare* et *mulcta* formata videntur a *mulgere*, et vulgari olim ſermone *mulgere* aliquem ſc. pecunia, vt *emungere*, pro *priuare* ſ. *damnum inferre*, dictum fuiſſe, non inprobabilis eſt coniectura Schelleri in Praeceptis ſtili bene lat. T. I. p. 37. et 86. *mutata c. caede* Marſ. quem ſecuti ſunt alii. 463. *in ore* maluerit N. Heinſ.

Iuſtin. XXI, 1. ſimiliaque plura ap. Heuman. Parerg. Crit. p. 147; Drak. 455. *Seminecem vitam*, vt *mortuam v.* dixit Lucret. III, 1061; Drak. 460. *captiuo*, captiuus, ab eo captus. *glomerans curſum*, propr. greſſus, pedes in curſu. cf. ad III, 336. *pingui*, vt *vberior* III, 261. et *nutritas ſanguine fruges* ap. Petron. Sat. CXX vbi v. Intpp. *Stante c.*, ſtagnante, vt ap. Lucan. II, 103. nam Feſtus aliique *ſtagnum* a voce *ſtare* deducunt, et *ſtagnans aqua* eſt ſtans, paludoſa ac limo turbida, de quo v. Gron. Diatr. Stat.

Inde, inclinatus colla, et ſubmiſſus in armos,
De more inflexis praebebat ſcandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.
Milite non illo quisquam felicius acri
Inſultarat equo, vel ſi reſupina citato
Proiectus dorſo ferretur membra, vel idem
Si nudo ſtaret tergo, dum rapta volucris
Tranſigeret curſu ſonipes certamina campi.

At Libys, humanos aequantem pectore ſenſus
Haud parce miratus equum, quinam ille ſiniſtrae
Depugnet

Heinſ. (cf. ad III, 66.) *ad ora* Burm. *latentis* Ox. 464. Ita ſcripti et edd. antt. niſi quod vitioſe in c. Ox. *marinos* pro *in armos*, et in Ven. Marſi *ſubnixus* reperitur. *inclinatus collum*, *ſubmiſſus et armos* primus dedit Nicander. 466. *propero* coni. Barth. Adv. II, 13. *prono* N. Heinſ. qui tamen τὸ *proprio* probauit coll. III, 515. Idem legendum putabat *vt quondam*, quia *quondam* in Put. 468. 9. *citati* ſc. equi fruſtra, ſed *ferretur*, quod recepi, pro vulg. *ferret cum* recte, opinor, emend. Gron. Obſſ. IV, 17. p. 741. probb. Erneſti et N. Heinſ. qui tamen *Prouectus* vel *Proreptus* praeſtare exiſtimabat, et *citatum dorſum* non inepte dici, vt ſimilia XII, 521. Sen. Agam. 326. et Med. 852. Stat. Th. VI, 768. Claud. laud. Stil. v. 335. cf. not. ad VI, 21. *ferret ſua membra* corrig. Burm. *Porrectus* Leſ. 470. *dum*, non *cum*, ſcripti R. 1. Parm. Med. *volucri curſu* R. 1. Parm. Med. Ben. prob. N. Heinſ. 472. *pectora* Col. h. e. *κατὰ p.*, vnde forſan non ſpernendum. 473. *ſiniſtrae ſorti*, vel *ſiniſtro Marti* opinabatur N. Heinſ.

Stat. c. 28; Heinſ. et Drak. 464. *ſubmiſſus in a.* vt ap. Stat. Achill. I, 124; Leſ. 468 ſqq. Reſpexit Silius ad duplicem equitis artem, quum citato curſu, vel, capite per dorſum in nates equi inclinato, reſupinus iacet, vel erectus in pedes in tergo equi ſtat; Burm. *proiectus*, iacens, vt paſſim. *citato d.* v. V. L. 470. 1. Velocitatis notio luxuriante ornatu expreſſa. *rapta*, raptim. cf. ad I, 569. *Tranſigeret curſu*, celeriter, vt ap. Virg. A. IV, 154; Drak. *certamina campi*, campum, in quo certatur; Ern. *quinam ille* cf. ad II, 645 in V. L. *ſiniſtrae depugnet morti*, luctetur cum morte acerba; Cell. cf. ad I, 234. *leti compendia donat*, adcelerat Cloelio mortem, iubendo, vt telo conficiatur; Cell. Neque *donare* ſine delectu dictum: nam beneficium exhibet tali miſero, cui vitae retinendae nulla

Depugnat morti iuuenis, nomenque, decusque
Erogitat, letique ſimul compendia donat.
Hic Cinna (ad Tyrios namque is ſua verterat arma,
Credulus aduerſis, et tum comes ibat ouanti)
Auribus huic, inquit, ductor fortiſſime, origo eſt
Non indigna tuis. Quondam ſub Regibus illa,
Quae Libycos renuit frenos, ſub Regibus olim
Roma fuit. Sed enim, ſolium indignata Superbi,
Vt ſceptra exegit, confeſtim ingentia bella
Cluſina venere domo: ſi Porſena fando
Auditus tibi, ſi Cocles, ſi Lydia caſtra.
Ille, ope Maeonia et populo ſubcinctus Etruſco,
Certabat pulſos per bella reponere Reges.
Multa adeo nequidquam auſi; preſſitque tyrannus
Ianiculum incumbens. vbi mox, iam pace probata,
Compreſſere odia, et poſitum cum foedere bellum,
Obſidibusque obſtricta fides, manſueſcere corda
Neſcia, pro Superi! et nil non inmite parata
Gens Italum pro laude pati! Bis Cloelia ſenos

Nondum

Heinſ. 476. *Hic*, non *Hinc*, Col. Ox. R. 1. Med. et Venetae Marſi. 477. *aduerſis*, *et tum* Col. *aduerſi ſat tum* Ox. et Put. *ſat tunc* R. 1. Med. *aduerſi*, *et tum* Venetae Marſi et Mart. Herb. *aduerſi*, *qui tum* edidit Nicander et deinde alii. 482. *Vi ſceptra exegit* coni. Barth. Adv. II, 13. Male! 489. *cum*, non *tum*, ſcripti et primae edd. 494. *pignore* R. 1.

et

nulla ſpes eſt, qui mortem ei adcelerat; Ern. 476. 7. Tranſiit, vertit ſe ad Hannibalem, *credulus aduerſis*, credens, aduerſam fortunam non receſſuram ab Romanis; Cell. *ouanti*, victori, Hannibali. *Libycos renuit frenos*, Poenorum adſpernatur imperium, ſe Poenis ſubmittere recuſat. *ſceptra exegit*, Tarquinium Superbum regno et vrbe expulit. 483 ſq. Hiſtoria vel tironibus nota ex Liv. II, 9. 14. *fando*, fama. *Lydia*, Etruſca, Porſenae, Cluſini regis. cf. ad IV, 719. *Maeonia*, id. qd. Lydia. v. ad IV, 721. *Reges*, rex eiusque familia, vt ap. Liv. I, 39. II, 2. 8. al. *reponere* vt V, 533. — 490. cf. ad II, 653. — 492 ſq. cf. XIII, 828 ſq. *Cloelia — primaeui corporis*, vt ap. Virg. A. X,

345.

Poſtera quum thalamis Aurora rubebit apertis,
Imperat; armorumque iubet conſurgere aceruos,
Arſuros, Gradiue, tibi. Tum munera iuſſa,
Defeſſi quamquam, adcelerant, ſparſoque propinquos
Agmine proſternunt lucos: ſonat acta bipenni
Frondoſis ſilua alta iugis. Hinc ornus et albae
Populus alma comae, validis adciſa lacertis,
Scinditur, hinc ilex proauorum condita ſeclo.
Deuoluunt quercus, et amantem litora pinum,
Ac, ferale decus, maeſtas ad buſta cupreſſos.

Fune-

p. a., *geminans*, *en*, *gaudia* cet. tacite et ſine fide libris repoſuit Lef. 528. *ſparſoſque* edidit Marſus et deinde alii. 529. *iſta* coll. Virg. A. VI, 180. et XI, 135. recte, opinor, emend. N. Heinſ. Idem v. 530. pro *ſilua alta*, quam pro nutrita ſumi poſſe putabat, coni. *ſilua atra*, quia vox *alta* confeſtim ſequitur. Nam mox vulgo legitur *altae Populus alba c.*, (vt δρῦς ὑψικόμος dixit Hom. Il. ψ, 118.) in c. Put. *albae P. alta c.*, quod Heinſiis ſuadentibus recepit Drak. qui tamen *albae P. alma c.* ſcribendum ſuſpicabatur, quod cum Lef. repoſui, quoniam c. Oxon. habet *alte P. alma comae*. 532. *ilex conſita* corrigendum eſſe, iam monuere N. Heinſ. et Drak. qui multa exempla, quibus opus non eſt, congeſſere, vt et Broukh. ad Prop. I, 14, 5. et Bentl. ad Horat. Od. III, 10, 6. Lefeb. *condita* exquiſite pro *conſita* poni arbitratur, vt ἔκευθε *condidit* pro ſeuit in hymno pſeudhomer. v. 431. et forte *abdere ſulco ſemina* III, 350. Sed *arbores* quoque hoc ſenſu *conditas* cuiquam dici haud memini. 533. *Aduoluunt* tentare poſſis coll. Virg. A. VI, 182. Sed vulgata quoque lectio bene ſe habet: *devoluunt* ſc. de *iugis* v. 530. — 534. *Ac* ſcripti. *Ad* R. 1. Med. et al.

Vulgo

Heyne. 526. 7. Comparant Liv. VIII, 30 med. XXX, 6. XLI, 12. Virg. A. VIII, 562. et Fabrett. ad Columm. Trai. c. IX. p. 312. *munera*, inpr. arma, vt ap. Virg. A. XI, 195. *ſparſo agmine*, militibus paſſim per ſiluam miſſis. 531. *comae*, vt IV, 682. *albae*, nam folia interius candida ſunt. cf. Heyne et Broukh. ad Tibull. I, 4, 30. *alma* v. ad III, 203. *ilex p. c. ſ.* vt fere ſup. v. 165. *amantem litora pinum*, quia naues inde conficiuntur: an quia in litoribus creſcit? Lefeb. ad ſeptimam pini ſpeciem reſpici exiſtimat, de qua v. I. Bauhin. Theatr. Botan. Zwingeri p. 158. — 534. cf. Heyne ad Virg. A. III, 64. et VI, 216. Iani ad Hor. Od. II, 14, 23. *maeſtas ad buſta c.* quae circa rogum poſitae triſtem praebent adſpectum. *certamine* v.

ad

Funereas tum deinde pyras certamine texunt,
Officium infelix et munus inane peremtis;
Donec anhelantes ſtagna in Tarteſſia Phoebus
Merſit equos, fugiensque polo Titania caecam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.
Poſt, vbi fulſerunt primis Phaethontia frena
Ignibus, atque ſui terris rediere colores,
Subponunt flammam, et manantia corpora tabo
Hoſtili tellure cremant. Subit horrida mentem
Formido incerti caſus, tacitusque pererrat
Intima corda pauor, ſi fors ita Martis iniqui
Mox ferat, ac ipſis inimica ſede iacendum.

At

Vulgo *At.* Mox *maeſtas ad iuſta c.* putabat N. Heinſ. et v. 535. *Funereo certamine.* 546. *aſt ipſis* ſcripti et priſcae edd. *eſt i.* R. 1. ad oram. *hac s. i. ſede* (hic in Italia) coni. N. Heinſ. *atque ipſis* tacite et ſine librr. auctoritate

ad VII, 719. *Officium infelix* ſuperſtitibus amicis, vt *triſte miniſterium* Virg. A. VI, 223. et *munus inane peremtis*, qui neque ſentiunt illud, neque eo in vitam reuocantur, vt ap. Virg. A. VI, 886 et *vanus honor* Aen. XI, 52. quod iam alii monuere. 537. cf. ad III, 399 et VI, 1. *ſtagna* v. ad VII, 282. *Titania orbita*, ſolaris currus, ſol. Eadem res vario ornatu expreſſa. 540. 1. cf. V, 55 ſq. *Phaethontia frena*, ſolis equi, vt *P. vngula* VII, 206. cf. Virg. A. V, 105. *colores ſui terris rediere*, h. e. tenebris inuoluti et abſconditi rurſum adparebant; Drak. coll. V, 56 et Virg. A. VI, 272. *Subponunt f.* aceruo armorum. Aeuo heroico (Hom. Il. ψ, 154. 226 ſq. ω, 788 ſq.) rogus interdiu quoque ſtrui, ſed veſperi adcendi, et per noctem ardere ſolebat; quod iam monuit Heyne ad Virg. A. XI, 202. quo tamen loco initium potius noctis deſignari, vt v. 188 ſq. ea, quae interdiu *circa adcenſos rogos* facta ſint, referri crediderim. 543 ſq. Merito hos verſus inter lumina carminis Siliani refert Erneſti, monetque in tam funeſto loco nos veluti recreari notatione indolis animi noſtri, qui aliena mala conſiderans facile ſoleat in hanc cogitationem deduci: quid, ſi tibi olim ſimilia adcidant?

546.

At tibi, bellipotens, ſacrum, conſtructus aceruo
Ingenti mons armorum ſurgebat ad aſtra.
Ipſe, manu celſam pinum flammaque comantem
Adtollens, ductor Gradiuum in vota ciebat:
Primitias pugnae et laeti libamina belli
Hannibal Auſonio cremat haec de nomine victor,
Et tibi, Mars genitor, votorum haud ſurde meorum,
Arma electa dicat ſpirantum turba virorum.
Tum, face coniecta, populatur feruidus ignis
Flagrantem molem, et, rupta caligine, in auras
Actus, apex claro perfundit lumine campos.
Hinc citus ad tumulum donataque funera Paullo
Ibat, et hoſtilis leti iactabat honorem.

Subli-

ctoritate ſcripſit Leſ. *iacentum* Col. 547. *At* Put. et primae edd. vnde recepi. *Ac* Col. Vulgo *Aſt*. 549. *flammamque* Med. 551. *leto* Put. *leti* Mart. Herb. et Cell. *lethi* Colin. et Dausq. 552. *ductor* Put. 554. *ſuperantum*, h. e. victorum, vel *ſpirantum e ſtrage virorum* corrig. N. Heinſ. et

546. cf. IV, 77 et ad II, 574. — 547 ſq. Hunc locum de tropaeo Marti erigendo agere, et maximam partem e Virg. A. XI, 5 ſq. expreſſum eſſe, obſeruat Erneſti. Sed arma, deorum cuipiam ſacrata, non tropaea incendi ſolebant. cf. v. 526. 7. et loca ibi laudata. *pinum*, facem, vt ap. Virg. A. IX, 72. cf. v. 555. *flamma comantem* v. ad VI, 183. *in vota ciebat* v. ad II, 115. *Primitias p.* et *libamina belli*, vt ap. Virg. A. XI, 16 vbi v. Heyne. cf. IV, 827. XI, 376. XV, 262. *Auſonio de nomine*, de Romanis. *genitor* v. ad I, 606 et III, 126 in V. L. *votorum haud ſurde m.* cf. ad I, 692. *ſpirantum*, viuentium. Ineſt ſimul gratiarum actio pro vita conſeruata; Ern. *Flagrantem molem*, aceruum armorum. *caligine*, fumo, vt ap. Virg. A. XI, 187. *rupta*, flamma fumum perrumpente. *apex* v. ad II, 631.

559. Haec non ad adrogantiam, ſed ad generoſum aliquem ſenſum munificentiae erga hoſtem, at virum magnum, referenda eſſe, monet Ern. Humanitati id quoque tribuere Valer. Max. V, 1. ext. 6. notauit Drak. qui etiam laudauit ſup. VI, 670 ſq. et Dempſter. ad Roſin. Antt. Rom.

Sublimem eduxere pyram, molleſque vitenti
Stramine compoſuere toros. Superaddita dóna,
Funereum decus: expertis inuiſus et enſis,
Et clipeus; terrorque modo atque inſigne ſuperbum,
Tum laceri faſces captaeque in Marte ſecures.
Non coniux natiue aderant, non iuncta propinquo
Sanguine turba virum, aut celſis de more feretris
Praecedens priſca exſequias decorabat imago.

G 2 Omnibus

et v. 556. *ruptas.* Sed v. not. 560. *rubenti Stramine* (h. e. texto Tyrio ſ. purpureo, quod toris mortualibus locupletiorum inſternebatur) vel *virenti Gramine* coni. idem. At v. not. 563. *terrorque modum* Ox. Put. et primae edd. vnde *clipeus terror Nomadum* emend. Barth. Adv. II, 13. et N. Heinſ. quod recepere Drak. Leſ. et Ern. Non male! Sed vulgata forte lectio non ſpernenda. *inſigne ſupernum*, h. e. galea criſtis exornata, in mentem venit Barth. l. c. 564. Hic verſus in Col. non exſtat. *laceri*, non *lateri*, Ox. et Put. *ruptaeque* Ox. prob. Barth. *fractaeque* putabat N. Heinſ.

568.

Rom. V. cap. vlt. cf. etiam inf. XII, 473 ſqq. et XV, 387 ſq. Exſequiarum quidem honos Paulo habitus humanitatis ſenſum indicat; ſed verba *hoſtilis leti i. h.* vix aliam explicationem admittunt, quam quod ſimul de caede tanti viri gloriatus ſit Hannibal, vel quod tam honeſtum Pauli letum laudauerit. Haec interpretandi ratio propter v. 520 ſq. (*cui fortia et hoſte me digna - corda* cet.) et 572 ſq. praeferenda: ſed et ſic haec verba aliquam certe ſuperbiam produnt et redolent. 560. 1. cf. Virg. A. XI, 64-67. et Stat. Th. VI, 54 ſq. Drak. qui et *torum* monet eſſe feretrum, lectum exequialem, de quo v. Gron. Diatr. Stat. c. 17. et Kirchman. de Fun. II, 9. 561. ſqq. cf. Virg. A. XI, 72-92. et 193 ſq. Lucan. VIII, 727 ſq. Stat. Th. VI, 201 ſq. et ſup. v. 527. De more autem, arma inſigniaque mortui cum eius cadauere comburendi v. Kirchman. de Fun. III, 5 et al. 563. 4. Faſces cum ſecuribus, qui modo terror et ſuperbum fuerant inſigne, nunc vel laceri erant et fracti, vel in pugna ab hoſtibus capti. 565 ſq. Exſequiae Pauli non decorabantur pompa funebri; ſed eam laudes Hannibalis abunde compenſabant. *Praecedens priſca i.*, maiorum imagines praelatae. De quo more et de orationibus funebribus, (*laudationibus*, λόγοις ἐπιταφίοις) quae pro Roſtris haberi ſolebant, et ad quas poetam

Omnibus exuuiis nudo iamque Hannibal vnus
Sat decoris laudator erat; fulgentia pingui
Murice ſuſpirans inicit velamina et auro
Intextam chlamydem, ac ſupremo adfatur honore:
I, decus Auſoniae, quo fas eſt ire ſuperbas
Virtute et factis animas. tibi gloria leto
Iam parta inſigni. noſtros Fortuna labores
Verſat adhuc, caſusque iubet neſcire futuros.
Haec Libys; atque repens crepitantibus vndique flammis
Aethereas anima exſultans euaſit in auras.

Fama

568. *exuuiis* ſcripti et Ben. Vulgo *exſequiis* prob. Burm. modo *namque* legatur. O. *exuuiis nudas* corrig. N. Heinſ. vt haec a ſuperioribus dependeant. *nudae* Put. 569. *decori* repoſuit Leſ. Sed iunge *laudator decoris*, et

tam v. 569. reſpexiſſe iam monuit Drak., v. inpr. Polyb. II, 53. 54. vbi cf. Schweigh. *laudator*, vt ap. Liv. II, 47 et Plin. Ep. II, 1. *Hic ſupremus felicitati eius cumulus adceſſit laudator eloquentiſſimus.* 569 ſq. cf. Virg. A. XI, 72 ſq. *pingui murice*, dibapha purpura. Sic fere *pinguem colorem* dixit Plin. XXXVII, 8. extr. et *pingue aurum* Perſ. II, 52. cf. ad VII, 354. *inicit* v. ad I, 113. *auro intextam c.* vt ap. Virg. A. VIII, 167. cf. Heinſ. ad Ouid. Met. XIV, 345. *honore* v. ad II, 483. — 572 ſqq. Nobiliſſimi verſus, translati e Virg. A. XI, 96 ſq. vbi v. Heyne. *ſuperbas*, magnas, praecellentes, vt θυμὸς ὑπέρβιος ap. Hom. Od. O, 212; D. Heinſ. Poſſis et ornatas, vel auguſtas, venerandas, ποτνιας, exponere. cf. Lucan. VI, 807. Val. Fl. VI, 735. Heyne ad Virg. A. I, 21. XII, 326. et Gron. ad Sen. Oed. 804. *Fortuna labores verſat*, vario modo regit, vt ap. Virg. Ecl. IX, 5. Forte et poeta ad Fortunae rotam reſpexit, de qua v. ad VI, 121. — 577. Veteres rogo demum incenſo animas in coelum ſubuolare putabant, vt de anima Pompeii Lucan. IX, 1 ſqq. Barth. Ad hanc ſuperſtitionem pertinet mos in conſecratione Imperatorum vſitatus, vt nempe, incenſo rogo, ex ſumma eius parte dimittatur aquila, qui ipſam principis animam in coelum ferre putatur: (v. Herodian. IV,

2.

Fama dehinc gliſcente ſono iam ſidera adibat;
Iam maria ac terras primamque intrauerat vrbem.
Diffidunt muris: ſolam pauitantibus arcem
Sperauiſſe ſat eſt. nec enim ſupereſſe iuuentam,
Ac ſtare Auſoniae vacuum ſine corpore nomen.
Quodque adeo nondum portis intruperit hoſtis,
Contemtu ceſſare putant. Iam tecta cremari,
Ac delubra rapi, caedesque ante ora nefandae
Natorum, ſeptemque arces fumare videntur.
Lux vna euerſas bis centum in ſtrage curules,
Ac iuuenum bis tricenis orbata gemebat
Millibus exhauſtae nutantia moenia Romae;
Atque ea poſt Trebiam, poſt Tuſci ſtagna profundi,
Nec ſocium numero pariter leuiore peremto.
Sed vero ſed enim reliqui pia turba Senatus

et τὸ *decoris* adcipe vt II, 324. — 582. *Auſoniae* ſcripti R. 1. 3. Parm. Med. et al. *Auſonium* Marſ. et Mart. Herb. *Auſonia* Iunt. Ald. Gryph. *Auſoniam* R. 2. Buſchii ed. Baſil. et inde aliae, prob. I.ef. *Nec ſtare* R. 1. Parm. Med. 587. *in ſtrage* Ven. Marſi. *n. ſtār* Tell. *in ſtare* R. 2. *aſtare* Parm. et Med. *hac ſtrage* vel (*infame*) coni. Burm. Vulgo *inſtare*. 592. *Sed*

2. extr.) vnde conſecratio in numis nunc ſola aquila, nunc ei inſidente Imperatoris effigie indicatur; Drak.

578. *Fama* cladis Cannenſis. Silius ante oculos habuit locum Virg. A. IV, 175 ſq. ex quo tamen non niſi pauca orationis ſuae pigmenta et lenocinia adoptauit, deſperans, ſe eius praeſtantiam adſequi poſſe. cf. VI, 552 ſqq. *gliſcente ſono*, creſcente rumore. *primamque* v. ad II, 235 in V. L. — 581 ſq. cf. Liv. XXII, 54. et ſup. VI, 555 ſq. 580. 1. In arce Tarpeia ſ. Capitolio omnem ſpem ponunt. *ſtare* v. ad II, 639 in V. L. *vacuum ſ. c. n.* v. ad I, 293. *rapi*, diripi, vt ap. Virg. A. II, 374. Lucan. III, 99. al. — 587 ſq. De numero caeſorum Romanorum, qui varie traditur et quem poeta more ſuo non ſubtiliter exſequitur, v. Polyb. III, 117. Appian. b. Hannib. c. 25. VV. DD. ad Liv. XXII, 49 et 50. *Magazin für Philologen* Brem. 1796. T. I. p. 71 ſqq. — 587. Senſus eſt, ducentos Romanos, quibus ius fuerit in ſella curuli ſedendi, obcubuiſſe; Drak. 589. cf. VII, 378. 592-604. Silius et variauit et contraxit et amplificauit narrationem Liv. XXII, 55. *Sed vero*

Munera ſortito inuadunt. Celer omnia luſtrans
Clamitat adtonitis Fabius: Non vlla relicta eſt
(Credite) cunctandi ratio. adproperemus, vt hoſtis
Nequidquam armatos auſit ſubcedere muros.
Dura inter pauidos alitur fortuna ſedendo,
Et gliſcunt aduerſa metu: ite, ite ocius, arma
Deripite, o pubes, templis. vos atria raptim
Nudate, et clipeos in bella refigite captos.
Sat

Sed vero ſed enim ſcripti R. 2. Ven. Ben. vt XII, 332. *Sed non* (*nō* pro *nō*) *ſed enim* R. 1. et Med. Vulgo *Haec inter ſed enim.* 594. *adtonitis* pro *adtonitus* recte, opinor, legendum cenſuere Dausq. Barth. et N. Heinſ. *relicta eſt*, non *relicta*, ſcripti, R. 1. 3. Parm. Med. 596. *armatis muris* inuitis libris repoſuit Lef. coll. XI, 75. Sed v. Heinſ. et Burm. ad Ouid. Met. XIII, 611. Heyne in V. L. ad Virg. A. III, 541. et VII, 161. 598. *ite, ite ocius*, Ox. Put. ed. Marſi et inde aliae; quod retinui, quoniam et metro et adfectui conuenientius eſt. Alterum *ite* deeſt in Col. R. 1. Parm. Med. probb. N. Heinſ. et Drak. Neque ignoramus, einsmodi hiatus in Silio et Marone paſſim occurrere: ſed cur ſine neceſſitate eos poetis obtrudamus? 599. *Deripite* pro *Diripite* ex emend. N. Heinſ. cf. ad IX, 29. 600. Praeſtiterit fere *refingite*, h. e. renouate. cf. Heyne ad Virg.

vero ſed enim v. ad I, 33. *omnia luſtrans*, ratione animoque, vt ap. Cic. Off. 1, 17. h. e. ſecum reputans. *Adproperemus* quae ad vrbem defendendam pertinent. *Sedere*, vt ἧσθαι, et καθῆσθαι, tempus inutiliter et nihil agendo conſumere, perdere vt ſaepe ap. Sil. v. Ind. et exempla larga manu ſuppeditata ab Heinſ. et Drak. inf. ad XII, 64. Heinſ. ad Virg. Aen. XII, 237. Graev. Lectt. Heſiod. c. 11. et 12. Klotz. ad Tyrt. p. 143 ſq. Bergler. ad Alciphr. I, 25. Vpton. ind. Epict. v. κάθημαι, Krebs. ad Plut. περὶ ἀκού-ειν p. 153. Sic et *ſtare* paſſim, de quo v. ad I, 341. IV, 44. XII, 41. *gliſcunt aduerſa*, creſcit calamitas et periculum. 599. *Vetera hoſtium ſpolia detrahunt templis et porticibus* Liv. XXII, 57. cf. Flor. II, 6, 23. et ſup. I, 617 ſq. IV, 12 ſq. *refigite*, de pariete atrii deripite, reuellite. cf. Iani ad Horat. Od. I, 28, 11. et Heinſ. ad Ouid. Ep. Her. VI, 104. Spolia tamen plerumque non in atriis, ſed poſtibus et foribus, in adſpectum praetereuntium ſuſpendi ſolebant. cf. VI, 434. 446. et Lipſ. de Mil. Rom. V,

Sat patriae ſumus, e numero ſi ad proelia noſter
Nil minuit pauor. In patulis illa horrida campis
Sit metuenda lues: muros haud fregerit vmquam,
Exſultare leuis nudato corpore, Maurus.

Dum Fabius labſas acuit formidine mentes,
Varronem aduentare vagus per moenia rumor
Spargit, et occulto perfundit pectora motu:
Haud ſecus, ac fractae rector ſi forte carinae
Litoribus ſolus vacuis ex aequore ſoſpes

 Adnatet

Virg. Ge. IV, 202. Sed v. not. 601. *noſtre* Ox. *noſtrae*, teſte Leſ., tres ſcripti cum R. 1. et 2. *noſtro* e Ven. Marſi, ſuadente N. Heinſio, recepere Drak. Leſ. Ern. *Sat p. ſ. a numero, ſi ad p. noſtri* ſcribendum videbatur Barthio Adv. II, 13. 605. *laſſas* Put. R. 1. 3. Parm. Med. *quaſſas* opinabatur N.

V, 17. — 601 ſqq. Summa δεινότης in his verbis ineſt. Et numero et viribus ad patriam defendendam ſatis etiam nunc valemus, modo fortes erimus. *horrida lues*, Hannibal, vir ſaeuus et exitiabilis, vt et *peſtis, labes*, ὄλεθρος et al. 604. Maurus agilis ad exſultandum, non ad vrbem obpugnandam, et *nudato corpore*, ſine clipeo et galea. cf. Claudian. loc. claſſ. de inbelli hoc populo b. Gildon. v. 432-441. Bentl. et Iani ad Hor. Od. I, 2, 39.

605 - 639. Haec fere omnia, ſed apte et probabiliter, poeta comminiſcitur. Liuium certe non niſi obiter aduentus Varronis ad vrbem mentionem facere lib. XXII, 61. extr. iam monuit Ern. *acuit*, v. ad I, 113. *labſas m.* vt ſup. v. 309. IV, 745. — 608 ſq. Comparatio apta rei praeſenti, cuius veſtigia iam ſup. v. 269 ſq. vidimus, et quae tota eo redit, vt varii animorum motus ſignificentur, quibus Varronem aduentantem exceperint; Ern. Potiſſimum tamen indignatio popularis adumbratur, vt et v. 613. 4. quos idem V. Cl. ita interpretatur: quaenam ſatis digna infamiae nota inuri poteſt viro, qui poſt res tam male geſtas ad vrbem adcedere audet? Sed linguae forte conuenientior eſt haec ſententia: ſecum animo reputant, quanta infamia maneat virum, qui cet. vt ap. Virg. A. VII, 271. al. niſi malis: quanta ſit ignominia vel calamitas, ſuperſtitem eſſe tali viro, nec potius in acie cum reliquis occidiſſe.

617.

Adnatet; incerti trepidant, tendantue, negentue
Iactato dextras, ipſamque odere ſalutem
Vnius amiſſa ſuperantis puppe magiſtri.
Quam reſtare viro labem, qui adcedere portis
Audeat, ac dirum veniat pauitantibus omen!

Hos mulcens queſtus Fabius deforme docebat
Cladibus iraſci, vulgumque arcebat ab ira.
Aduerſis etenim ferri non eſſe virorum,
Qui Martem inſcribant genti, non poſſe dolores
Condere, et ex poena ſolatia poſcere luctus.
Si vero exprobrare ſinant, ſibi triſtius illum
Inluxiſſe diem, quo caſtris viderit ire
Varronem, quam quo videat remeare ſine armis.
His dictis ſedere minae, et conuerſa repente
Pectora: nunc fati miſeret, nunc gaudia Poeno
Conſulibus reputant caeſis erepta duobus.

Ergo

N. Heinſ. vt XII, 7. — 610. *tendantue negentue* Col. *Tendantne vagentue* Ox. *tenduntue negentue* Put. *tendantne negentne* R. 1. et Med. Vulgo *tendantne negentue.* 611. *Luctato* Put. 617. *ferri* Col. prob. N. Heinſ. Id recepi cum I. ef., qui recte, opinor, ſuſpicatur, vulgatum *frangi* gloſſam eſſe. 618. *generi*

617 ſq. Praeclara et ad animos ſedandos aptiſſima ſententia. *aduerſis ferri,* moveri, ſe iis dare ac permittere, vt *ferri auaritia, libidine, crudelitate* ap. Cic. Quinct. 11. Cluent. 5. 71. Tuſc. Qu. III, 2. *dura populari non conſilio ferri* ap. Liv. VI, 11. et *agi ſecundis* inf. XI, 391; N. Heinſ. et Drak. cf. Ern. clav. Cic. et Burm. ad Ouid. Ep. Her. XV, 140. *Qui Martem i. g.* qui genus Martis eſſe glorientur; Barth. Adv. II, 13. *condere dolores*, diſſimulare, coercere iram, *et ex poena ſ. p. l.*, aliorum poenis et ſuppliciis iram ſedare et ſolatia quaerere; Ern. 620. 2. Callide Fabius culpae partem ad ipſos ciues transfert, quorum ſuffragiis et fauore Varro conſul et dux belli creatus eſſet: at modeſte et occulte loquitur, ne exprobratione commoueat, quos modo hortatu ſedauerat animos; Ern. *ire caſtris,* ad caſtra, vt *ire ſorori* XV, 327; Drak. 623. *ſedere*, ſedatae ſunt. 624-9. cf. Liv. XXII, 61. extr. et Frontin. Strateg. IV, 5, 6. *effundit ſe* v. ad II, 151.

Ergo omne effundit longo iam ſe agmine vulgus
Gratantum, magnaque actum ſe credere mente
Teſtantur, quod, fiſus auis ſceptrisque ſuperbis,
Laomedontiadum non deſperauerit vrbi.

Nec minus infelix culpae, grandique pudore
Turbatus, Conſul titubantem ad moenia greſſum
Portabat lacrimans: deiectum adtollere vultum,
Ac patriam adſpicere, et luctus renouare pigebat.
Quod vero reduci tum ſe populusque Patresque
Obferrent, non gratari; ſed poſcere natos
Quisque ſuos, fratresque ſimul, miſeraeque parentes
Ire videbantur laceranda ad Conſulis ora.
Sic igitur muto lictore inuectus in vrbem,
Damnatum Superis adſpernabatur honorem.

At Patres Fabiusque, procul maerore remoto,
Praecipitant curas. raptim delecta iuuenta

G 5 Seruitia

neri et *nec* pro *non* malebat N. Heinſ. 626. *effundi longo iamiam* et v. 628. *Teſtantum* coni. idem. 633. *renouare* Col. vt et Liv. XXII, 61. Vulgo *reuocare.* 636. *miſerique* primae edd. 638. *multo* ſcripti et primae edd. *Sic amoto igitur lictore* emend. N. Heinſ. ſed ad Ouid. A. A. III, 702. *Sic igitur moto l.* h. e. ſine lictore. Eodem ſenſu *nullo lictore* ſcripſit Leſ. 640. *ſimul* pro *procul* Marſus et poſt eum alii. 641. Ita ſcripti et antt. edd. *et raptim d. i.* Iunt. et al. *raptim et delecta i.* ed. Colin. et inde aliae. *raptim d. i. et Seruitia a.* coni. Barth. Adv. II, 13. *raptim delecta iubentur S. a.*

151. — 628 *auis ſ. ſ.* priſcis Romanis et potenti ac claro illorum imperio; Marſ. coll. v. 645. *Laomedont.* Troianorum, et hinc Romanorum.

630 ſqq. Ingenioſe Varro, culpae ſibi conſcius, deiectis oculis incedere et iram populi poenamque metuere fingitur. cf. IX, 651 ſqq. 630-3. cf. ſup. v. 393-9. *ſe obferrent*, obuiam irent. 638. Lictores, Varronem praecedentes, non audebant obuiam plebem ſolemni formula, *date viam conſuli*, ſubmouere, ſed taciti ibant; Dausq. et Cell. *Damnatum Superis*, quoniam diis iratis factum erat, vt Varro vinceretur; Ern.

640 ſqq. cf. Liv. XXII, 57. extr. et Iuſtin. V, 6. *delecta i.*,

Seruitia armantur; nec claudit caſtra ſaluti
Poſtpoſitus pudor. infixum eſt Aeneia regna
Parcarum in leges quacumque reducere dextra,
Proque arce et ſceptris et libertatis honore
Vel famulas armare manus. Primaeua ſuorum
Corpora praetexto ſpoliant velamine, et armis
Inſolitis cingunt. Puerilis caſſide vultus
Clauditur, atque hoſtis pubeſcere caede iubetur.
Idem obſecrantes, captiuum vulgus vt auro
Penſa-

S. a. Burm. *delecta iuuentae S.* N. Heinſ. vel potius *iuuentas* h. e. *iuuentus*, de quo v. ipſe ad Virg. A. V, 398. ad Claud. Epithal. Hon. et Mar. v. 84. ad Ouid. Met. IV, 17. Broukh. ad Tibull. I, 4, 33. et Harleſ. ad Ouid. ex P. I, 10, 12. *iuuentus* edidit Leſ. fruſtra. Si quid mutandum, reponerem *deleta iuuenta Seruitia armantur*, vt ap. Flor. II, 6, 22. *deerat iuuentus; in ſacramentum militiae liberata ſeruitia*, et ap. Val. Max. VII, 6. 1. *aliquot aduerſis proeliis ſecundo Punico bello exhauſta militari iuuentute Romana, ſenatus cenſuit, vti publice ſerui emerentur.* 642. *claudit clauſtra* Ox. quod ad ergaſtula referendum ſuſpicari poſſis: ſed alii tradunt, ſeruos illos emtos prius, poſtea in militiam adſcitos eſſe; Barth. Adv. II, 13. 650. Vulg. *Iidem.*

i., delecti iuuenes, et quidem *ſeruitia* h. e. ſerui *armantur*, vt ap. Liv. l. c. *octo millia iuuenum validorum ex ſeruitiis.* cf. V. L. et ad III, 383. — 642. Non puduit Romanos armare ſeruos pro ſalute patriae; Marſ. Serui enim, niſi ſumma neceſſitate cogente, a militia arcebantur, quod vel tironibus notum eſt. *Infixum*, decretum, *eſt, Aeneia r.*, remp. Rom. *quacumque dextra*, quibuscumque militibus, *in leges Parcarum reducere*, ita tueri, vt ad imperium orbis terrarum, fato conſtitutum, (*ſceptra* v. 645 et ſup. v. 630) peruenire poſſet. cf. IX, 475 et al. 647. *Iuniores ab annis ſeptemdecim et quosdam praetextatos ſcribunt* Liv. l. l. *Primaeua corpora*, iuuenes. cf. v. 493. *praetexto v.*, praetexta, qua praeter magiſtratus et ſacerdotes etiam pueri puellaeque ingenuae vtebantur, vnde *praetextati* et pueri dicuntur. 648. 9. cf. II, 318. 9. *hoſtis caede*, in caſtris et bello. 650 ſqq. cf. Liv. XXII, 58 ſqq. et Cic. Off. III, 32. *Iidem* Patres Fabiusque (v. 640) legatos captiuorum, *obſecrantes* vt redimerentur, Hannibali, Romanorum conſtantiam animique magnitudinem *miranti*, *prodere durarunt*, tradendos perui-

Penſarent paruo, (nec pauca fuere precantum
Millia) miranti durarunt prodere Poeno.
Cuncta adeo ſcelera et noxam ſuperauerat omnem,
Armatum potuiſſe capi. Tunc terga dediſſe
Damnatis Siculas longe meritare per oras,
Inpoſitum, donec Latio decederet hoſtis.
Haec tum Roma fuit; poſt te cui vertere mores
Si ſtabat fatis, potius, Carthago, maneres.

peruicacius cenſuerunt. *nec pauca millia,* octo ap. Liv. XXII, 59. med. *durarunt* cf. ad II, 463. — 655. 4. Nihil turpius, imo ſceleſtius videbatur, quam ciues armatos capi potuiſſe, cf. Liv. XXII, 59. pr. Eutrop. III, 6. et Cic. l. l. 654-6. Iis, qui *damnati* erant, quod fugerant, *inpoſitum*, vt in Sicilia *meritarent*, vel mererent ſc. ſtipendia, donec in Italia bellum eſſet. cf. Liv. XXIII, 25. — 657. Talis, et tanta tum fuit Romanorum virtus et animi magnitudo! *cui reſpicit Romam:* poſt tuum, o Carthago, exoidium ſi fatis placuit, Romae mores mutare in deterius, (quod omnino contigiſſe ſatis notum eſt) potius vellem, vt tu, Carthago, maneres; Cell.

C. SI-

C. SILII ITALICI
PVNICORVM
LIBER VNDECIMVS.

ARGVMENTVM.

Poſt Cannenſem pugnam a Romanis ad Poenos deficiunt Samnites, Bruttii, Apuli, Hirpini, Atellani, Calatini, et Graecorum omnis fere ora, Tarentini, Crotonienſes, Locrique, et Cisalpini omnes Galli. v. 1-27. Horum exemplum ſequitur etiam Capua, etſi vrbs iſta a Troianis, vt Roma, originem habuit. 28-32. Nam diuitiae, quibus adfluebat, iam dudum deſidiam, luxum, libidinem, peccandi licentiam, perditosque mores inuexerant, et praeterea plebs a Patribus diſſentiebat. 33-54. Aegram hanc ciuitatem ad Poenos trahit Pacuuius, homo popularis et malis artibus opes nactus, qui nunc, adflictis Romanorum rebus, legatos Romam mittendos cenſet, qui poſtulent, vt alter Conſul e Campanis creetur; non dubitans, quin repulſam laturi ſint, et ita animi ciuium ſuorum, ira exacerbati, ad defectionem ſpectaturi. 55-63. Haec ſuadenti adſentiuntur omnes, et legati Romam proficiſcuntur, vbi Virrius, princeps eorum, mandata in frequenti ſenatu exponit, ſed ingenti clamore, a cunctis Patribus ſublato, interpellatur. 64-72. Torquatus adeo non tenet iram, vt ſe exemplo T. Manlii, proaui ſui, qui Annium, praetorem Latinorum, eadem olim poſcentem, e curia exturbarit, legatis vim manusque inlaturum eſſe minetur. 73-87. Eius furorem reprimit Fabius, ſed ſtolida ſimul Virrii poſtulata acerbioribus verbis perſtringit. 87-97. Huius oratio interrumpitur a Marcello, quippe qui acrius inuehitur in Varronem conſulem, quod inſaniam effeminatorum hominum patienter ferat. 97-108. Tum Patres conſurgunt, clamorque eorum circumſonat legatos, qui citato gradu ex templo ſe proripiunt, et ira commoti ſe foedus cum Hannibale facturos eſſe edicunt. 109-113. Abeuntes Fulvius,

vius, gloriam expugnatae Capuae iam mente praeſagiens, conuiciis conſectatur; neſcius, ſuperbos aliquando Campanos, etſi ſerius Poenis, ius Latii conſequuturos, et ita ſibi aditum ad ſummos Romanorum honores ipſumque conſulatum comparaturos eſſe. 114-129. Legatione renunciata, confeſtim omnes defectionis conſilium capiunt, resque ab Hannibale geſtas ſummis ad coelum efferunt laudibus. 129-154. Decius ſolus, ne legati ad Poenum mittantur, ſumma ope reſiſtit grauique oratione docet, magni animi eſſe, fidem, rem ſanctam, non in proſperis, ſed in aduerſis amicorum rebus ſeruare, inſipientis vero et ingrati, a vetuſtiſſimis ſociis, iisdemque bene de Campania meritis et conſanguineis, deſciſcere ad Hannibalem, foederum ruptorem ferorumque populorum ducem, qui ius ac fas omne deleat. 155-188. Nihilo ſecius foedus cum Hannibale iungitur, et ab eo Capuam mittitur praeſidium, quod ipſe mox ſequitur: quo audito Decius primo, ne recipiantur barbari, palam vociferatur; deinde, vt vel recepti eiiciantur, vel, ſi malum facinus, quod a ſociis ſuis defecerint, forti ac memorabili facinore purgare velint, interfectis Poenis, reſtituant ſe Romanis. 189-200. Haec quum relata Hannibali eſſent, mittit, qui vocent Decium ad ſeſe in caſtra; isque quum ferociter negaſſet ſe iturum, concitatus ira Poenus cum modico praeſidio Capuam contendit, vrbemque ingreditur comitante ſenatu ac plebe cum coniugibus ac liberis, qui, ſtudio viſendi tot iam victoriis clarum imperatorem, obuiam ipſi iuerant. 201-224. Tum Decius, qui neque fugit, neque priuatim ſe tenet, ſed in foro otioſe inambulat, comprehenſus ante pedes deſtituitur Hannibalis, qui ſtolidam inbellis viri temeritatem acerbe increpat, eique catenas iniici iubet. 225-241. Is, manente ferocia animi, dum vinculis conſtringitur, inmanem Hannibalis crudelitatem grauiter obiurgat, et obuoluto capite ocius extra portam in caſtra Poenorum rapitur. 242-258. Reliquam diei partem victor viſenda vrbe conſumit, et veſperaſcente coelo excipitur conuiuio, omnibus voluptatium inlecebris inſtructo, cuius ſplendidum adparatum Poeni adtoniti mirantur, ſed dux eorum tacite damnat, donec ipſius quoque animus larga meri potione relaxatur. 259-287. Teuthras, Cumanus, ad lyram canit de gente Capyis, conditoris Capuae, in cuius honorem conuiuae vinum libant. 288-302. Interea Pacuuii filius, qui ſolus vino non incaluerat, clam inſidias Hannibali molitur. 303-311. Patrem, ex conuiuio egreſſum, ſequutus, vbi in ſecre-

ſecretum (hortus erat poſticis aedium partibus) perueniunt, toga reiecta ab humero, latus ſubcinctum gladio nudat, et conſilium expromit. 312-328. Quae vt videt auditque ſenex, tremebundus pedibusque filii aduolutus, eum per iura parentis ſuamque ſalutem obteſtatur, vt incepto abſiſtat, neque vel ſanguine polluat hoſpitia, vel temere ſe in extremum certumque capitis diſcrimen inferat, quum ſolus ne Hannibali quidem, tanto viro, cuius vultum vel armati exercitus ſuſtinere nequeant, nedum tot conuiuis, par ſit. 329-350. Qua periculi commemoratione ferocem gloriaeque cupidiſſimum iuuenem magis incenſum, quam deterritum cernens, ſe corpus ſuum dicit obpoſiturum pro corpore Hannibalis, adeoque per paternum pectus petendum illum ferro transfigendumque eſſe. 351-360. Quo audito filius lacrimabundus fidem dat, ſe nihil facturum tale, et cum patre, quo minus res ſuſpecta ſit, ſe ipſe conuiuio reddit. 360-368. Poſtero die vbi primum inluxit, Mago nuncius victoriae Carthaginem proficiſcitur, et annulos aureos aliaque ſpolia ſecum auehit. 369-376. Eodem mittitur Decius: at tempeſtas nauem defert Cyrenas, vbi vinculis liberatur iuſſu Ptolemaei regis, in cuius regno non ita multo poſt moritur. 377-384. Venus interea optatam ſibi ad animos corporaque Poenorum luxurie eneruanda oblatam occaſionem amplectitur, et cum Cupidinibus agit, vt telis ſuis clam Poenis inexplebilem libidinum deliciarumque cupiditatem inmittant, et ita, quos nec arma, nec ignes, nec mala vicerint, nimia bona ac voluptates inmodicae perdant, duxque eorum ſeueram viuendi rationem cum effeminata mollitie commutet. 385-409. Cupidines imperata faciunt, et repente Poeni a temperantia et virtute bellica degenerant, neque vino, epulis, cantu, ſcenisque conuiualibus exſatiari poſſunt. 410-430. Hannibal maxime oblectatur arte Teuthrantis citharoedi, qui mirifica facinora, ab Amphione, Arione, Chirone et Orpheo vi lyrae edita, canit. 431-482. Dum Poeni ita Capuae luxuria diffluunt et perduntur, Mago Carthaginem venit, vbi magno plebis gaudio plauſuque excipitur. 483-499. Tum, ſenatu ipſi dato, inſignem exponit victoriam, a fratre ad Cannas et Aufidum de duobus Romanorum Conſulibus partam, quorum alter, toto exercitu amiſſo, vix cum paucis effugerit, alter, ſummus hoſtium imperator, fortiſſime pugnans occiderit. 499-531. Ad fidem deinde tam laetarum rerum, effundi in veſtibulo curiae iubet aceruum annulorum aureorum, equitibus Romanis detractorum;

vtque

vtque Roma, hac clade adflicta, funditus euertatur, Hannibalem ſubplemento, pecunia, elephantis et frumento iuuandum cenſet. 532-541. Simul, laetis omnibus, locum Hannonis increpandi eſſe ratus, per ludibrium ab eo quaerit, vtrum etiam nunc poeniteat belli Romanis inlati, et dedi Hannibalem iubeat? 542-553. Is contra, tum inuidia tum ira percitus, reſpondet, ſe nihil ex priſtina voluntate mutaſſe, et nunc potiſſimum ſibi pacem expetendam videri; non plura etiam poſſe a victis ducibus rogari, quam nunc victores poſcant; hoſtes praeterea, dolore atque ira incenſos, fortuna aliquid variante, atrociores poſt hanc cladem fore, et forſan ne daturos quidem, nedum petituros eſſe pacem, quippe quae facilius a victoribus, quam a victis Romanis inpetrari poſſit; ſi autem vera ſint, quae modo Mago iactauerit, ad internecionem Romani imperii pugnatum ad Cannas eſſe, ſe non ſatis mirari poſſe, quid cauſae ſit, quod inuictus ille imperator, qui Marti ſimilis et cui nemo par putetur, non ex Cannenſi acie protinus exercitum ad vrbem Romanam duxerit; denique Hannibalis conſilia non niſi ad tyrannidem et dominatum ſpectare; proinde, ſi a pace abhorreant ciues ſui, quae tamen optima rerum humanarum innumeriſque triumphis potior ſit, furorem certe ſuperbi hominis nulla re alendum eſſe. 554-600. Sed oratio Hannonis, quem ſimultas cum familia Barcina leuiorem auctorem faciebat, interpellatur clamore contradicentium, ingentique conſenſu fit ſenatusconſultum, vt Hannibalis exercitus militibus, in Africa et Hiſpania conductis, ſubpleantur. 601-611.

Nunc, age, quos clades inſignis Iapyge campo
Verterit ad Libyam populos Sarranaque caſtra,
Expediam. Stat nulla diu mortalibus vsquam,
Fortuna titubante, fides. adiungere dextras

Certa-

1-3. Nunc recenſebo populos, qui poſt cladem Cannenſem ad Poenos defecere. cf. Liv. XXII, 61. *Iapyge c.* v. ad I, 51. *Sarrana c.* cf. ad I, 72. 3. 4. Comparant Virg. A. X, 861. Sed magis huc ſpectant loca, quae de inconſtantia amicorum in fortuna aduerſa agunt. cf. VV. DD. ad Petron. c. 80. Ill. Harleſ. ad Ouid. Triſt. I, 5, 16 et

Certauere palam rumpenti foedera Poeno,
Heu! nimium faciles laeſis diffidere rebus:
Saeuior ante alios iras ſeruaſſe repoſtas,
Atque odium renouare ferox in tempore Samnis.
Mox leuis et ſero preſſurus fata pudore
Bruttius, ambiguis fallax mox Appulus armis.
Tum gens Hirpini vana indocilisque quieti,
Et rupiſſe indigna fidem. ceu dira per omnes
Manarent populos foedi contagia morbi.
Iamque Atella ſuas, iamque et Calatia adegit,

Fas

7. *Scenior ante oculos alios ſeruaſſe*, vel *alios iras ſeruaſſe r.* Ox. vnde *Saeuior ante oculos animos* (iras, adfectus) *ſeruaſſe repoſtos* coni. Barth. Adv. III, 10. 8. *renocare* Put. 9. *fata* Col. Vulgo *facta*. 10. *Bruttius*, non *Brutius*; Col. v. ad VI, 15. *Apulus* Col. cf. Dausq. Orth. P. II. 11. *Irpini* Col. prob. N. Heinſ. propter verba Feſti: *Irpini adpellati lupi nomine, quem Irpum Samnites dicunt*. Sed cf. Dausq. l. c. Sigon. ad Liv. XXIII, 1. et de lupo, fabuloſo Hirpinorum, coloniae Samnitium, deductore Strab. V. extr. vbi ἵρπος legitur, vt *hirpus* ap. Serv. ad Virg. A. XI, 785. *Irpinum* Parm. et Med. *indocilisque quieti* (h. e. inquieti) Col. vt I. 237. et Iuuenal. XIV, 40. *quietis* fruſtra repoſuit Lef. coll. XII, 726. Vulgo *quietem*. 12. *Erupiſſe* Ox. 12. *dura* Put. et priſcae edd. praeter R. 2. — 14. *Calatia* ſcripti. *adegit* ſcripti, R. 1. 2. 3. Parm. Med. Vulgo *Gallatia abegit*.

22.

et ei. Ind. v. *Amici*. 6. *faciles laeſis*, adflictis, aduerſis, *diffidere rebus*, proni ad metum. 7. 8. cf. VIII. 562. 3. et ibi not. *in tempore, ἐν καιρῷ*, data occaſione, tempore opportuno, vt paſſim ap. Liv. et alios, quos laudarunt Drak. ad h. l. et VV. DD. ad Frontin. Strat. I, 1. ex. 1. — 9. *Bruttii* vltimi cum Romanis in gratiam rediere *ſero pudore* defectionis; Dauſq. Iidem primi ad Hannibalem deſciuere, (*leuis*) et inde, aeque ac Picentes et Lucani, a Romanis ignominiae cauſa non pro ſociis habiti ſunt, et ad ſeruilia miſerrimaque, magiſtratibus Rom. praeſtanda, miniſteria deiecti, de quo v. Gell. X, 3. et Strab. V. extr. *preſſurus fata*, adgrauaturus ſortem. *ambiguis a.* propter fidem ambiguam. *indigna rupiſſe fidem*, indigne, inhoneſte, turpiter rumpens fidem; qua indignum, cui turpe eſt, rumpere fidem. 14 ſqq. Poeta et in his exornauit verba Liv. XXII, 61. *Atella*, vetus Oſcorum opp. in Campania, vnde *Atella* ſ. *Atellana fabula* dicta. *Calatia*

cf.

Fas ſuperante metu, Poenorum in caſtra cohortes.
Inde Phalanteo leuitas animoſa Tarento,
Auſonium laxare iugum. Patefecit amicas
Alta Croton portas, Afrisque ad barbara iuſſa
Theſpiadum docuit ſubmittere colla nepotes.
Idem etiam Locros habuit furor. ora vadoſi
Litoris, Argiuos maior qua Graecia muros
Seruat, et Ionio luitur curuata profundo,
Laetas res Libyae et fortunam e more ſequuta,
Iurauit pauitans Tyrio ſua proelia Marti.

Iam

22. *lauitur* (a v. *lauere* pro *lauare*) coni. Burm. 23. *in Marte* quatuor ſcripti et priſcae edd. ſed *Marti* mox denuo ſequitur. *in morte* Marſ. et plerique eum ſequuti. *errore* Baſil. Dausq. Cell. et al. *e more* emend. Barth. Adv.

cf. VIII, 542. *Fas*, fidem Romanis iure praeſtandam. *Phalanteo Tarento* v. ad VII, 665. Etiam huic vrbi tanta fuit *leuitas a.*, h. e. inconſtantia et audacia, vt *iugum A.*, a Romanis ſibi inpoſitum, excuteret. *Croton alta* dicitur, propter montes, Latymnum et Phyſcum, de quibus v. Schol. ad Theocrit. IV, 19. 23. vel potius propter arcem, de qua v. Liv. XXIV, 3. *Theſpiadae*, Herculis e Theſtii L filiabus filii, eorumque poſteri, quorum pars in Boeotiam miſſa, pars duce Iolao in Sardiniam, vnde in Italiam venerunt, et vnus eorum, Myſcelus, iuſſu Herculis, eo loco, quo is Crotonem, hoſpitem ſuum, incaute a ſe occiſum, ſepeliuerat, in huius memoriam Crotonem condidit; vnde Crotoniates h. l. *Theſp. nepotes* dicuntur. cf. Ouid. Met. XV, 12-60. Strab. VI. p. 252 ſq. Diodor. IV, 29. V, 15. Heyne ad Apollodor. p. 331 ſq. 467. et 486 ſq. *Afris ſubmittere colla* cf. ad VI, 414. — 20-24. Coloniae graecae, modo memoratae et aliae, in ora Ionii maris, *Tyrio marti*, Poenis, *iurarunt ſua proelia*, ſe pro iis arma capturos eſſe, illis ſacramentum dixere, ad eos deſciuere. *Graecia maior* h. e. magna, quo nomine maxime dictus eſt tractus orae maritimae a Tarento vsque ad Locrorum ſedes pertinens, in quo plurimae Graecorum coloniae fuerunt; Erneſti. *luitur* pro vulg. adluitur. *e more*, vt fieri ſolet; Barth. et N. Heinſ. coll. v. 3. Poſſis etiam interpretari: *fortunam*

Iam vero, Eridani tumidiſſimus adcola, Celtae
Incubuere malis Italum, veteresque doloris
Tota ſe ſocios properarunt iungere mole.

Sed fas id Celtis, fas inpia bella referre
Boiorum fuerit populis. Capuaene furorem,
Quem Senonum genti, placuiſſe? et Dardana ab ortu
Moenia barbarico Nomadum ſociata tyranno
Quisnam, mutato tantum nunc tempore, credat?
Luxus, et inſanis nutrita ignauia luſtris,

Con-

Adv. III, 10. — 26. *Italum* omnes ſcripti. Vulgo *iterum*, prob. Dausq. Sed duarum inimiciſſimarum gentium nomina iungi, plus energiae habet, iudice Barth. Adv. III, 10. *veteresque doloris* Put. et Tell. *veteresque dolores* R. 1. Med. al. Vulgo *veterisque doloris*. 28. *fas ſit* R. 1. Parm. Med. Idem coni. N. Heinſ. vel *fas*, *Di*, *Celtis*. 31. *Nomadum* eſt ex emend. N. Heinſ. et Gronov. Obſſ. III, 9. *iam tum* Marſi Ven. In aliis libris *numquam*, vel *tandem*, ſed in plerisque *nondum* legitur ſine ſenſu. *demum* corrig. Barth. l. c. 32. *mutatos* emend. Dausq. perperam. Gronouius l. l. verſum

tunam ſuam *e more*, more ſuo, vt ſolebant, *ſecuta*.

25. *Celtae*, vt mox *Boii* et *Senones*, Galli Ciſalpini. *Incubuere malis*, ea adcelerarunt et auxerunt. cf. ad IV, 731. *veteres doloris*, vetere ira, odio et dolore perciti. v. ad IV, 530. — 28 ſq. Haec defectio in Celtis forte excuſanda, tamquam in peregrino populo, cui iniuſtum olim bellum Romani intulerunt, iure gentium violato: (de quo v. Liv. V, 36) ſed Capuam, quae eadem, quam Roma, originem habuit, ad Poenos, feros populos, deſcituram eſſe, quis vmquam crediſſet? cf. inf. v. 177-184. *bella referre*, iterare, reſumere, vt XVI, 77; N. Heinſ. 30. *Dardana ab ortu moenia*: nam Capuam a *Capye*, Troiano rege, qui a Dardano, Iouis filio, genus ducebat, adpellatam, veteres tantum non omnes credebant. cf. v. 177 ſq. 299 ſq. Suet. Iul. 81. Cluver. Ital. ant. IV, 1. Heyne Exc. VI. ad Virg. Aen. III, et Exc. VII. ad Aen. VII. p. 129. Strabo L. V. p. 248 hanc vrbem a capite, quod caput eſſet XII oppidorum, ſed alii, v. c. Plin. III, 5. ſ. 9. Liv. IV, 37 et Diodorus, a campeſtri agro, quod propius vero eſt, dictam putabant. *barbarico Nom. t.* Hannibali. 32. v. V. L. 33-43. De luxu perditisque Capuae moribus

Conſumtusque pudor peccando, vnisque relictus
Diuitiis probroſus honor, lacerabat hiantem
Deſidia populum, ac reſolutam legibus vrbem.
Inſuper exitio truculenta ſuperbia agebat.
Nec vitiis deerant vires. non largior vlli
Auſoniae populo (ſic tum Fortuna fouebat)
Aurique argentique modus: madefacta veneno

 Aſſyrio

verſum hunc, inquit, qui languor et ſopor eſt ipſe, atque eneruem reddit iratam admirationem, ſi perſuadere poſſim ὑποβολιμαῖον eſſe, cancellaverim libens. Sic tota oratio, quod Drak. monuit, eſt admirantis, quae per verbum infinitiuum proferri ſolet; quod genus conſtructionis quum librarii non intelligerent, explendo, vt putabant, ſenſui addiderunt verſum ſubditicium, de quo v. idem Gron. Obſſ. II, 14. Ipſe quoque non diſſimulo, hunc verſum, quem Erneſti et reliqui interpp., praeter Drak., ſilentio, quod mireris, praetermittunt, ſemper me obſendiſſe; quod tamen non poetae, ſed librariorum culpa factum videtur. Vix enim dubito, quin legendum ſit: *Quis, niſi mutato tantum nunc tempore, credat?* h. e. quisnam hoc credat, niſi nunc, quo tempora tantopere mutata ſunt, vel, niſi tantum nunc tempora mutata eſſent? Ita haec vel ad tempora poetae, vel ad ea, quibus Capua a Romanis defecit, ſpectant, et optime cohaerent cum verbis ſeqq., quibus ratio continetur, cur tanta rerum morum-

moribus cf. Liv. XXIII, 2 et 4. Quantopere vero etiam in his ſermo poetae a narratione hiſtorici diſcrepet, non eſt quod moneam. *Inſana luſtra* dici longum tempus luxuria exercenda conſumtum putat Erneſti. Sed *luſtra* ſunt ganeae. *Conſumtus*, omiſſus, ceſſauit, *pudor peccando*, diuturna peccandi conſuetudine. *vnis*, vnice, *rel. div. probroſus honor*, quatenus eam tantum ob cauſam pretium habere creduntur, quod flagitiis et voluptatibus facultatem dant et materiam. *hiantem*, oſcitantem (*gähnend*) *deſidia*, luxu, qui ignauiam, languorem et oſcitantiam gignit, vt forte XII, 75. Gr. χάσκοντας, D. Heinſ. cf. Gron. Diatr. Stat. c. 27. *reſolutam legibus*, liberam exſolutamque legum vinculis ac metu. 40. *Aſſyrio veneno* vt ap. Virg. Ge. II, 465. vbi v. Heyne. *Venenum*, vt φάρμακον, quilibet ſuccus, inpr. acrior. De purpura Aſſyria v. Heinſ. ad Claud. in Rufin. I. 208. *madefacta*, infecta, tincta, *v. A. manibus*, eſt *veſtis*, h. e. induunt tunicas manicatas ſ. manuleatas, χειριδωτὰς ſ. καρπωτὰς, cultum mulierum molliumque virorum, de quibus v. loc. claſſ.
Gell.

Aſſyrio manibus veſtis, medioque dierum
Regales epulae, atque ortu conuiuia ſolis
Depꝛenſa, et nulla macula non inlita vita.
Tum populo ſaeui Patres, plebesque Senatus
Inuidia

morumque mutatio facta ſit. 41. *madidis* h. e. viris ebriis pro *manibus* legendum putabat Barth. Adv. III, 10. Sed vox *madefacta* proxime praecellit. *madefacta v. A. iam bis veſtis* tentabat N. Heinſ. vt veſtis murice bis tincta ſ. dibapha induatur, et τὸ *iam* eleganter atque adpoſite hic poſitum ſit, vt paſſim ap. Silium, v. c. XIV, 23. 661. *maribus*, quod minus a vulg. ſcriptura recedit, coni. Gronov. vt poeta Campanos traducat, apud quos ipſi etiam viri purpureis veſtibus vſi ſint, quae vix feminis concedendae eſſent. Id probauit Drak. et recepit Lef. coll. XIII, 353. et XV, 116. 117. Sed veſte purpurea et dibapha non tam molles, quam ſummi viri ſolent eſſe ornati. Forte legendum *madefacta veneno A.* (κατὰ) *manicas veſtis*, et haec non differt a *lato clauo*, *ad manus fimbriato*, quo Caeſarem, delicatorum hominum more, vſum tradit Sueton. Iul. c. 45. cf. not. 43. *inclita* Col. et Ox. *nulli maculam non i. v.* emend. N. Heinſ. vt ſit graeciſmus, nec ſonus quatuor vocum ſimiliter deſinentium aures obſendat. 44. Lefeb. huic verſui praepoſuit v. 51-55. *Quin etiam — menſis*, quod ſuaſerant Barth. Adv. III, 10. et Drak. vt Silius Campanorum luxuriae et conuiuiis adiungat crudelitatem caedesque in iisdem vſitatas, et inde tranſeat ad cauſas defectionis a Romanis, quae eos in perniciem coniecerit, ad iuuenum ſenumque crimina, ad aegrum ſtatum ipſius reipubl. et denique ad occaſionem adgrediundi dominii, ab Hannibale captam. Non male: ſed poeta non ſemper hanc ordinis ſubtilitatem curat, quod iam monuit Ern. *populo auerſi*, vel potius *populo ſerui Patres* (quos plebi et Pacuuio obnoxios fuiſſe, non vno loco teſtatur Livius)

Gell. VII, 12. Virg. A. IX, 616. Cic. or. Catil. II, 10. Barth. ad Stat. Th. VII, 657. Caſaub. ad Sueton. Caeſ. 45. et Erneſti clav. Cic. v. *manicatus*. Haec vulgaris interpretandi ratio contextui aptiſſima eſt: ſed vellem minus contorta eſſet et inpedita. cf. V. L. *medio dierum:* nam homines frugi Romae (loquitur autem poeta Romanus) hora demum nona vel decima, luxurioſi contra iam *de die*, immo *de medio die* coenare, vel conuiuia in multam noctem et ad *ortum* adeo *ſolis* (quem morem Silius vſ. ſq. perſtringit) producere ſolebant. v. Iani ad Hor. Od. I. 1, 20. et Bentl. ad Hor. Epiſt. I, 18. 91. — 44-50. Haec ſpectant ad ſeditionem Capuae inter Patres plebemque ortam, de qua v. Liv. XXIII. 2. qui etiam lib. XXIV. 2 monet, *vnum velut morbum inuaſiſſe omnes Italiae ciuitates, vt plebes ab optimatibus diſſentirent; ſenatus*

Inuidia laeta, et conlidens diſſona corda
Seditio. Sed enim interea temeraria pubis
Delicta augebat, pollutior ipſa, ſenectus.
Nec, quos vile genus deſpectaque lucis origo
Foedabat, ſperare ſibi et depoſcere primi
Deerant imperia ac patriae pereuntis habenas.
Quin etiam exhilarare viris conuiuia caede
Mos olim, et miſcere epulis ſpectacula dira
Certantum ferro; ſaepe et ſuper ipſa cadentum
Pocula, reſperſis non parco ſanguine menſis.

Has, aſtu adgreſſus, quo verteret acrius aegras
Ad Tyrios mentes, quia nulla ſorte daturam

H 3 Certus

vius) malebat N. Heinſ. quem v. ad Ouid. Amor. I, 6, 74. — 45. *laeta* Col. Vulgo *lacera.* Sed *elata*, h. e. adrogans et potens facta, coni. N. Heinſ. coll. v. 493. — 46. *pubis* pro *pubes* ex emend. Barthii. *ſed enim teneris* vel *in teneris temeraria ephebis* (vt ap. Martial. IX, 9. et Stat. Th. I, 423.) legendum putabat N. Heinſ. Si quid mutandum, *tenerae* reponerem pro *interea.* 48. *diſpectaque* Col. 50. *imperio* primus edidit Marſus et poſt eum alii. 52. *diro* praeſtiterit iudice etiam N. Heinſ. 55. *Hac* (qua patebat reſp. Capuana, per viros nimirum humili ſtirpe et prauis moribus) corrig. Barth. l. c. Sed v. Gronov. Obſſ. IV, 4. Verſum 58. huic verſui praepoſuit Leſ. Male! 56. *que* priſcae edd. *quae* Put. Tell. Marſ.

natus Romanis faueret, plebs ad Poenos rem traheret. ſaevi, irati, infenſi. *laeta plebes S. inuidia*, libenter et cupide inuidiam Patribus concitare ſolebat. cf. I, 170. II, 481. III, 575. VI, 482. et al. *conlidens*, inter ſe committens. *deſpecta l. o.*, humile genus. *Deerant* cf. ad VII, 498. — 51-54. Campani olim, vt et Romani, caedibus gladiatorum in ipſis conuiuiis oblectabantur: de quo barbaro more vide, quos laudant, Liv. IX, 40. Athen. IV, 13. Lipſ. Saturn. I, 6. et Strab. V. p. 175. vbi cf. Caſaub.

55 ſqq. Silius, quod iam alii obſeruarunt, praetermiſſis iis, quae Liuius XXIII, 2-6 de Pacuuio et de legatione, ad Varronem Coſ. miſſa, (quae ad capiendum defectionis conſilium plurimum contulit) memorauit, ea tantum exornat, de quorum veritate ipſe Liuius dubitat lib. XXIII, 6. extr. *Romam* ſcil. *legatos miſſos eſſe a Campanis, poſtulantes, vt alter Conſul* *Campa-*

Certus erat Romam, neque enim impetrata volebat,
(Pacuuio fuit haud obſcurum crimine nomen)
Hortatur ſummi partem depoſcere iuris,
Atque alternatos ſociato Conſule faſces:
Et, ſi partita renuant ſediſſe curuli,
Aequatumque decus geminasque videre ſecures,
Vltorem ante oculos atque ora adſtare repulſae.
Ergo electa manus greſſu fert dicta citato.
Antiſtat cunctis praecellens Virrius ore:
Sed genus obſcurum, nullique furore ſecundus.
Qui poſtquam coetu Patrum ingentique Senatu
Inpia

Marſ. quod recte forſan reuocauit Lef. 57. Verba *neque e. i. volebat* et *fuit haud o. c. nomen* parentheſibus incluſit Barth. *temperata* pro *impetrata* contra metri leges edidere Marſ. et Mart. Herbip. vt ſenſus ſit: excedebat modum in votis et petitione. 58. *Pacuuiò* Marſi ed. Ven. cf. Gron. l. c. *Paculo* Col. Vulgo *Poctulo*. 62. *gemino faſcique ſecurique*, vel *faſci geminaeque ſecuri* coni. N. Heinſ. Sed per ſolas *ſecures* hic conſulatum innui, vt per ſolos *faſces* inf. v. 152. et XIII, 269, nec opus eſſe, vt ſimul et faſces et ſecures memorentur, iam monuit Drak. Praeterea *faſcium* modo mentio facta. Ego totum potius verſum eiiciendum putarem, ne eadem res et notio quinque modis varietur, niſi in poeta luxuriantis ingenii verſarer. 65. *Virrius* Col. vt et inf. paſſim. *Viribius* Med. *Virruis* R. 1. Vulgo *Virius*. In marmm. et inſcriptt. nunc *Virrius*, nunc *Virius* legitur. cf. Gron. et Drak. ad Liv. XXIII, 6. — 67. Hunc verſum primus eiecit Marſus,

Campanus fieret, ſi rem Rom. adiuuari vellent; et indignatione orta, ſubmoueri a curia iuſſos eſſe. Id Pacuuii conſilio factum poeta fingit. *Has*, iuuentutem et ſenectutem, Lef. Immo *has mentes* iunge. *nulla ſorte*, nullo modo. 57 ſq. Pacuuius petebat, quae certus erat, numquam Romanos daturos, quaeque etiam impetrare nolebat, vt hoc praetextu ad Poenos deſciſcere poſſet; Drak. 58. Eadem conſtructio eſt X, 93. XIII, 32. XIV, 149. ap. Liv. XXII, 6. XXXII. 2. XLI, 4. et al. Drak. 62. v. V. L. 65. *Antiſtat*, princeps legationis Vibius Virrius, de quo cf. Liv. XXIII, 6. *Senatu ingenti*, vt *S. magno* XVII, 9 et ap. Stat. Silv. I, 1, 101; Drak. *tumidis* cf. ad II, 288. *incendit* ira *aures*, audientes. Lefeb. confert Virg. A. IX, 500. X, 895. *Quisque fatigat*, ſcil. templum clamore, Ern. Poſſis etiam ad *concilium* referre. cf. ad II, 74. Sed v. V. L. *templum*, curia. v. ad I, 617. cf. ad v. 55.

73-87.

Inpia dementis vulgi, ac vix tota, profudit
Conſulta, et tumidis incendit vocibus aures;
Concordi fremitu renuentum effunditur aſper
Toto e concilio clamor. Tum quisque fatigat
Increpitans, vocumque tremit certamine templum.

Hic Torquatus, auum fronte aequauiſſe ſeuera
Nobilis, Heu Capua portantes talia dicta
Romuleis duraſtis, ait, ſubcedere muris?
Ad quos non auſi Carthago atque Hannibal arma
Poſt Cannas adferre ſuas? numquamne per aures
It veſtras, in Tarpeia quum ſede Latini
Orarent paria, haud verbis, haud voce, ſed acri
Propulſum dextra, qui tum mandata ſuperbo
Ore adportabat, tanto per limina templi
Turbine praecipitem reuoluti corporis actum,
Vt, ſaeuo adflictus ſaxo, ſpectante piaret

 Triſtia

Marſus, quem plerique editores perperam ſequuti ſunt. 68. *ac* Col. Vulgo *et*. Neutrum legitur in Put. R. 1. Med. et Marſi edd. 71. *concilio* ſcripti. Vulgo *conſilio*. Forte h. l. legendum; *Toto e concilio clamor, quem quisque fatigat J.*, vel *quod* (ſcil. concilium) *quisque fatigat J.* (clamore ſ. increpatione) vel denique *quo quisque fatigat* ſc. concilium. v. de his formulis not. ad I, 63. 675. et II, 75. In vulgata certe lectione conſtructio verborum paulo inpeditior eſt, et vox *tam* minus apta, quoniam nihil noui traditur, ſed idem aliis verbis enunciatur. 74. *Capuae dicta* malebat N. Heinſ. Sed iunge: ex *Capua portantes*. 75. *Romuleos muros* ſcribendum ſuſpicor. v. ad X, 596. — 77. *offerre* Tell. *efferre* R. 2. — 81. *apportabat* Col. Tell. R. 1. Parm. Med. quod etiam ex coni. repoſuit Cell.

73-87. Silius non modo hiſtoriae, ex Liv. VIII, 5. et 6 notiſſimae, mentionem facit v. 77 ſq., ſed eamdem quoque rem iterum hoc tempore contigiſſe comminiſcitur. *auum* non proprio ſenſu capio. De *ſeueritate* Manlii Torquati Coſ. v. Liv. VIII, 7. *aequauiſſe nobilis* cf. Bentl. ad Hor. Od. I, 1, 6 *duraſtis*, paſſi eſtis. *Poſt Cannas*, poſt pugnam et victoriam Cannenſem. cf. Erneſti ad Tac. Hiſt. III, 49. pr. *in Tarpeia ſede*, in Capitolio, vbi tum ſenatus legatis datus. v. Liv. VIII, 5. pr. 80. Intell. Annius, cuius oratio exſtat ap. Liv. l. c. *Propulſum dextra*: in

Triſtia dicta Ioue, et lueret verba inpia leto?
En ego progenies eius, qui ſede Tonantis
Expulit orantem, et nuda Capitolia Conſul
Defendit dextra. Rabidum hinc, palmasque virorum
Intentantem oculis, proauitaque facta parantem
Vt vidit maiore adeo crudeſcere motu,
Excipit his frendens Fabius; Pro cuncta pudendi!
Sedes, ecce, vacat, belli viduata procella:
Quem, quaeſo, e vobis huic inpoſuiſſe paratis?
Inque locum Paulli quemnam datis? an tua, Virri,
Prima atque ante alios ſors, concedente Senatu,
Te citat, ac noſtris aequat iam purpura Brutis?
I, demens, i, quo tendis? tibi perfida faſces
Det Carthago ſuos. Medio feruore loquentis,

Inpa-

Cell. quoniam vulg. lectio *aſportabat* auferendi vim habet. 87. *Rabidum* Ald. Vulgo *Rapidum*, quod perperam reſtituit Leſ. *hinc*, non *hunc*, Col. 90. *Pro*, non *prob*, Col. et R. 2. vt ſemper in optimis libris. *prope iuncta* coni. N. Heinſ., et Burm. *pro monſtra! pudendi* cet. vt *pudendum bellum* ſit, quod tam male geſſerit Varro, cuiusque culpa interemtus ſit Paulus, ac ſedes conſularis vacet. 94. *ante alias* ſcil. ſortes, e Col. recepit Leſ. 100. *Quo* coni. N. Heinſ. *tam* pro *quam* e duobus ſcriptis, neſcio quibus, repoſuit

in his, et v. 85-87 Silium diſcrepare a Liuio VIII, 5 et 6. iam monuere Cell. et alii. *ſpectante Ioue*, cuius numen ſpreuerat, quum Torquatus ad eius ſimulacrum conuerſus auxilium Dei inploraſſet. 87-89. Silium in his iterum τραγῳδεῖν et a Liuio lib. XXIII, 6. extr. omnia moderatiora narrari, obſeruat Erneſti. Sed poeta hunc Torquatum inducit *parantem proauita facta*, h. e. imitantem ferociam proaui, qui, teſte Liv. VIII, 5, *adeo non tenuit iram, vt gladio cinctum in ſenatum venturum ſe eſſe palam diceret* cet. *crudeſcere* v. ad IV, 449. *motu* animi, ira. *pro cuncta pudendi*, o homines plane probroſi, et omni ex parte famoſi, quos iam luxuriae, crudelitatis ac ſuperbiae veſtrae pudere debet; Drak. Graecismus et dura formula obfendit Ern. et alios. v. V. L. *Sedes belli*, conſulis imperium, *viduata* morte Pauli. 95. Tune primus eris Conſul e Campanis, vt Brutus e Romanis? *i*

quo

Inpatiens vltra gemitu cohibere furorem,
Fulminea toruum exclamat Marcellus ab ira:
Quae tandem, et quam lenta tenet patientia mentem,
O confuſe nimis Gradiui turbine Varro,
Vt perferre queas furibunda inſomnia Conſul?
Nonne exturbatos iam dudum limine templi
Praecipites agis ad portas? et diſcere cogis
Semiuiros, quod ſit noſtro de more creati
Conſulis imperium? non vmquam ſobria pubes
Et peritura breui, moneo, ocius Vrbe faceſſe.
Muros ante tuos (vt par eſt) debita ductor
Armatus reſponſa dabit. Conſurgere cuncti
Hinc pariter, magnoque viros clamore premebant.
Nec non et foribus propere Campana iuuentus
Extulit ipſa gradum, tantaeque dolore repulſae
Concitus Hannibalem voluebat Virrius ore.

repoſuit Leſ. 102. *perferre*, non *praeferre*, libri vetuſti. *furibunda examina* ſuſpicabatur N. Heinſ. vt legati Capuani ita dicantur. *furibundi ſomnia* coni. Burm. Ego leuiori mutatione *furibundi inſomnia* legendum arbitror. 111. *e foribus* tacite edidit Leſ. 112. *ipſa* Col. cum priſcis edd. *illa* Put. Vulgo *acta*, quod ſeruauit Leſ. *tantoque* Parm. *tacitoque* coni. Liuin.

quo tendis, adſpira ad conſulatum apud Poenos. 98 ſq. Inducitur praeter Torquatum et Fabium, etiam Marcellus, cuius acerbam ad Varronem orationem nemo nunc deſiderauerit: non enim ad rem praeſentem pertinet; Erneſti. Recte: ſed poeta quamvis occaſionem Varronis perſtringendi captat. *Fulminea ira* v. ad I, 421. *ab ira* cf. ad II, 139. *toruum exclamat*, vt ap. Virg. A. VII, 399. *Confuſus*, συγχυθεὶς, perturbatus. *Gradiui turbine*, vt II, 4. *furibunda*, inſana. *inſomnia* id. qd. *ſomnia*, (v. ſup. ad X, 357) h. e. vana res, opinio et perſuaſio, (vt noſtrum *Träume*) ſtulta illa Campanorum petitio et poſtulatio. *Semiuiros*, Campanos luxu effeminatos, vt mox *non vmquam ſobria pubes*. 113. *Hannibalem*, foedus cum eo a Campanis faciendum. cf. v. 133. et verba Virrii ap. Liv. XXIII, 6.

Fuluius, (huic nam ſpondebant praeſagia mentis
Venturum decus, et Capuae pereuntis imago
Iam tum erat ante oculos) Non ſi Carthaginis, inquit,
Ductorem veſtris deuinctum colla catenis
Romam victor agis, poſthac intrare Quirini
Sacratas dabitur ſedes. tende ocius, oro,
Quo mens aegra vocat. Referunt haec inde citati
Mixta minis et torua trucis reſponſa Senatus.

Tantane, omnipotens, caligine merſa latere
Fata placet? Veniet quondam felicior aetas,
Quum pia Campano gaudebit Conſule Roma,
Et per bella diu faſces perque arma negatos
Vltro ad magnanimos referet ſecura nepotes.
Poena ſuperborum tamen haec durabit auorum,
Quod non ante ſuos Capua ad ſuffragia mittet,
Quam

Liuin. 114. *nam*, non *iam*, Col. 117. *noſtris* Ox. et vett. edd. *deuinctum* Marſi Ven. ſec. et inde plures. 118. *agis* Col. Vulgo *agas*: ſed illud concinnius, iudice N. Heinſ. qui v. 119. *hortor* maluerit pro *oro*. 125. *et per arma* R. 1. Parm. Med. ſed ad marg. R. 1. *per et a.* quod etiam N. Heinſio in mentem venit. 126. *referet* Col. *referret* Tell. et R. 1. Vulgo *referat*.

114 ſq. *Fuluio* tribuit poeta has partes, quia is mox cum Claudio collega Capuam obſedit; Cell. *Venturum decus*, futuram expugnatae Capuae gloriam. 117. cf. ad VIII, 276. 7. *agis*, adducis. *Sacratas ſedes* cf. ad III, 501. et X, 367.

122 ſqq. Quis tum temporis cogitaſſet, Campanos cunctosque Italos aliquando (finito ſcil. bello Marſico ſ. Sociali, legibusque a L. Iulio Caeſare, et a Carbone Siluanoque latis) ciuitatem Rom., quae nunc tanto animorum impetu ipſis negabatur, conſecuturos, et ita aditum ſibi ad ſummos Rom. honores ipſumque conſulatum comparaturos eſſe? *pia Roma* cf. ad V, 255. *magnanimos* v. ad I, 29. *nepotes*, poſteros horum Campanorum adrogantia tam peruulgata fuit, vt *Campanum ſupercilium* et *Campana ſuperbia* etiam prouerbii loco diceretur. cf. Gell. I, 24. Auſonii Capua, et inpr. Cic. Or. II. de lege agrar. c. 33-37. *ſuos ad ſuffragia* ferenda

Quam Carthago ſuos. Poſtquam nunc dicta Senatus,
Nunc facta expoſuit, tum veris falſa per artem
Virrius admiſcens cecinit fatale cruenti
Turbatis ſignum belli. Furiata iuuentus
Arma, arma, Hannibalemque volunt. ruit vndique vulgus,
Et Poenos in tecta vocant: ingentia facta
Sidonii iuuenis celebrant, vt ruperit Alpes
Herculei ſocius decoris, Diuisque propinquas
Tranſierit curſu rupes: vt caede referta
Clauſerit Eridani victor vada: victor vt idem
Lydia Romano turbarit ſtagna cruore:
Vt Trebiae ripas aeterno nomine famae
Tradiderit, Paullumque idem inter proelia, et idem
Flami-

referat. 130. *fata* primum legitur in Marſi Ven. 2. 132. *Turbatis* non *Turbati*, R. 1. Parm. et Med. 133 Ita ſcripti cum R. 1. Parm. et Med. cf. Heinſ. ad Ouid. Met. XI, 377. Alterum *arma* perperam omiſſum eſt in edd. Marſi, Nicandri, R. 2. et al. *Arma ſibi* ed. Gryph. et al. 135. *vt vicerit* Put. R. 2. edd. Marſ. et inde al. prob. Leſ. qui *Alpes* pro incolis Alpium adcipit. 137. *refecta* edd. Marſi. *reuerta* et a m. ſec. *cruenta* in R. 1. — 140. *Vt*, non *Et*, R. 1. 2. Parm. Med. Gryph.

renda *mittet* Romam: nam ciuitas praecipue continebatur iure ſuffragiorum. *Carthago*, colonia Rom. deducta. Dausq. putabat innui Gaditanos, Poenorum olim imperio obnoxios, et quidem Corn. Balbum maiorem, Gaditanum, qui primus externorum, gratia Caeſaris, ad conſulatum peruenit, teſte Plin. VII, 43. — 129-154. cf. Liv. XXIII, 6. *ſignum cecinit belli*, defectionem a Romanis ſuaſit. *fatale*, quod Capuae fuit exitio. *Turbatis* v. ad I, 477. *Hannibalem*, vt ſup. v. 113. — 135. 6. cf. II, 356. III, 90 ſq. et IV, 4. *Clauſerit vada caede*, cadaueribus ita fluuium repleuerit, vt ſtagnaret, et curſus aquarum praecluderetur. cf. inf. v. 519. et ſup. ad IV, 621. *Eridani*, Ticini fl., qui Eridano ſ. Pado miſcetur, vt paſſim. *vada* v. ad I, 52. *Lydia ſtagna*, Traſymenum. cf. ad IV, 719. *famae trad.* cf. ad IV, 73. *demiſerit vmbris*, vt I, 439. *His ſuper*, vt I, 60. vbi v. V. L. *primori Marte*

Flaminium, proceres rerum, demiſerit vmbris.
His ſuper exciſam primori Marte Saguntum,
Et iuga Pyrenes, et Hiberum, et ſacra parentis,
Iuratumque viro bellum puerilibus annis
Adcumulant. vnum, ducibus tot caede peremtis,
Tot fuſis acie, ſtare inter proelia nullis
Adtactum telis. Superum quum munere detur
Huic ſociare viro dextras et foedere iungi;
Faſtus exſanguis populi vanumque tumorem
Nimirum Capua et dominatum perferat Vrbis,
Ceu famulis faſces aequataque iura negantis?
Prorſus enim tanto potiorem nomine habendum
Varronem, vt fugiat Conſul fulgentior oſtro.

Talia iactantes iam lectam ſorte parabant
Mittere, quae Tyrios adiungat foedere, pubem.
Sed non inuictum ponebat pectore robur
Tum ſolum Decius Capuae decus. isque receptus

In

Gryph. Aſul. 142. *dimiſerit* ſcripti. v. ad I, 439. — 150. Ita Col. Vulgo *Faſtus et exſanguis*, contra leges metri. *et foedere iungi Fas ſit, vt exſanguis* cet., vel *Faſtum an vt exſanguis* coni. N. Heinſ. et *Faſtum et exſanguis* Leſ. 151. *vrbi* Col. 154. *vt fugit*, h. e. quoniam ſ. a quo tempore

Marte pro vulg. *primoribus annis*, vt I, 511. *iuga Pyrenes*, quae transgreſſus ſit. cf. III, 415 ſq. *Iberum* V. ad I, 480. *ſacra parentis* cf. I, 77 ſqq. *Adcumulant*, laudibus eius addunt. 146-8. Nimis laudatur Hannibal. v. I, 522-555. Liv. XXI, 6 et 57. — 150. *populi exſanguis*, p. Romani, cladibus continuis ad internecionem prope redacti. cf. II, 230 et XII, 318. 9. Dausq. bene laudauit locum Valer. Max. V, 3, 2. *Africanus ſuperior non ſolum contuſam et confractam belli Punici armis rempubl., ſed paene iam exſanguem atque morientem, Africae dominam reddidit. tumorem* v. ad II, 288. — 153. 4. Vim ſarcasmi facile ſentiet lector. *tanto nomine* ſcil. conſulis.

155 *iactantes*, dicentes, et quidem tam glorioſe de ſe, quam acerbe de Romanis. 157 ſq. De *Decio Magio* v. omnino Liv. XXIII, 7. — 161.

In medios coetus, neque enim differre dabatur;
Itis, ait, ciues violanda ad iura parentum?
Damnatumque caput temerati foederis aris
Iungitis hoſpitio? Quae tanta obliuio recti,
Sacram atque in magnis poſitam populisque virisque
Aduer-

tempore fugit, e c. Tell. recepit Leſ. 163. *Magnam atque in magnis poſitam populisque virisque Aduerſam oſtentare fidem* non male edidit Leſ., qui tamen poſt *fidem* non punctum, ſed exclamandi ſignum poſuit, (vt *oſtentare fidem!* ſit pro, quaſi an oſtendetis cet.) et interrogationis notam, quae v. 162 poſt *recti* in cunctis libris reperitur, ſeruauit. Ita legitur in omnibus codd. et ſcripris et editis ante Baſil. Wolfii, niſi quod *Magna* in Col. R. 2. Marſi ed. Pariſ., *Magnum* in Ox., *Magnum in magnis poſitum* in Marſi ed. Ven., *in magnas* in Put. *in magnis rebus* in Ald. et Pariſ. ed. Marſi, et *oſtendere* in Ox. — *Magnum vtique in magnis rebus p. v. Aduerſis ſeruare fidem* Wolfii ed. Baſil. quam ſcripturam, etſi non vno mendo inquinatam, praeter Dausq. et Cell., retinuit Drak. qui, iudice Leſéb., ineptit hic ineptiſſime, (haec ſunt lepidi viri verba) et, fas ſit dixiſſe, ignariſſime cum Heynſio, dum a veteribus omnibus diſcedit. Qua graui tamen cenſura non deterritus eſt Erneſti, quo minus Drak. ſequeretur. Ipſi enim in tanto librorum vett. diſſenſu, non vituperanda videtur modeſtia eius, qui vulgatam ſcripturam ſeruet, cuius hic ſenſus ſit, quamuis moleſte verbis expreſſus: in magnis rebus aduerſis magnum h. e. egregium, praeclarum eſt, fidem ſeruare. Sed inter veteres profecto libros parum discrepat, et, quamuis modeſtia criticus magnopere commendatur, tamen ab animo meo impetrare non potui, vt, ſpreta fere omnium codicum auctoritate, adquieſceret in ea lectione, quae non niſi in vna alteraque, et quidem recent. editione exſtat, adeoque ne pro vulgata quidem habenda, et praeterea ex inepti omnino interpolatoris ingenio profecta eſt: quis enim vmquam *in magnis rebus aduerſis*, vel *magnum eſt, in magnis rebus* cet. dixit? Neque tamen mihi prorſus ſatis faciunt N. Heinſ. et Burm. coniecturae. Hic legendum putabat *Dignum atque in magnis poſitum, p. v. Aduerſis ſeruare fidem*, vel *Haud verſam oſtentare fidem*: ille vero *Magnam, agite, inque manu poſitam p. v. Aduerſi oſtentate fidem*, vel *Magnum atque in manibus poſitum* (vt VII, 35. XII, 197. Val. Fl. VI, 460. Stat. Th. X, 29. et Lucan. VII, 253. IX, 388.) *p. v. Aduerſam oſtentare fidem*, vel denique, quod verum ei videbatur, *Magnum a. in magnis poſitum p. v. Aduerſa oſtentare fidem*. Mea qualicumque ſententia

161. Hannibalem, diis inuiſum, propter rupta foedera; Cell. 162 ſq. *Quae tanta o. r.*, quomodo iuſti et aequi tam inmemores eſſe poteſtis, vt *fidem ſacram* (v. ad I, 481 et in V. L. II, 479) *atque in magnis poſitam*, quae magni aeſtimatur, vel venerabilis eſt et *populis* et *viris*, ſingulis hominibus, adeoque et publice et priuatim ſanctiſſime

Aduerſam oſtentare fidem? Nunc tempus inire
Proelia pro Rutulis; nunc ſigna aciemque mouere,
Dum trepidae res, et medicinam vulnera poſcunt:
Is locus officio, quum ceſſant proſpera, quumque
Dura ad opem Fortuna vocat. nam laeta fouere,
Haud quaquam magni eſt animi decus: huc, age, adeſte.
Noui Dis animas ſimiles et pectora magnis
Numquam anguſta malis: capiunt (mihi credite) Cannas,
Et Traſymena vada, et Paulli memorabile letum.
Hi ſunt, qui veſtris infixum moenibus hoſtem
Deiecere manu, et Capuam eripuere ſuperbis
Samnitum iuſſis. hi ſunt, qui iura dedere
Terrore expulſo, Sidicinaque bella remorunt.

Quos

ſententia interrogationis nota, poſt voc. *recti* v. 162 in omnibus libris poſita, fraudi fuit viris doctis; qua ſublata et in locum puncti poſt *fidem* ſubſtituta, non video, quid in lectione cod. Col., quocum reliqui, ſi librariorum errores exceperis, conſpirant, diſplicere poſſit, praeter voc. *Magna* vel *Magnam fidem*, pro quibus *Sacram fidem* repoſui, niſi *Sanctam f.*, et pro *Aduerſam* forte *Auerſam* vel *Inuerſam* malis. Vox *ſacram* facile in *magnam* mutari, vel haec illam extrudere potuit, quum mox ſequatur: neque etiam improbabili iudicio ſuſpicari mihi videor, *τὸ magnam* eſſe interpretamentum verborum *in magnis poſitam*, et e margine in contextum irrepſiſſe. cf. not. 167. *Sit*, vel *Fit*, vel *Eſt locus o.* coni. N. Heinſ. coll. Stat. Th. XII, 302. — 169. *huc*, non *hic*, ſcripti et primae edd. 171. *Cannas* Col. Vulgo *Cannae*. 173. *noſtris* Ox. R. 1. Parm. Med. 176. Verbis *Terrore expulſo* ne mendum ſubeſſet

ſime ſummaque religione colitur, *aduerſam* Romanis *oſtentetis*, vel ſimpl. violetis? 170 ſq. cf. II, 315-324. *Dis ſimiles*, ϑεοειδέας, ϑεοεικήλους, Dausq. *pectora anguſta*, animum humilem et timidum. *capiunt Cannas* cet. non fracti ſunt cladibus ad Cannas cet., ſed his aduerſis ferendis pares ſunt Romani. cf. ad VI, 617. et Gronov. Obſſ. I, 17. — 173 ſq. Decius commemorat beneficia Romanorum, quae nunc remunerari deceat. 174-6. cf. Liv. VII, 29 ſqq. Flor. 1, 16. *iura dedere*, vobis leges et libertatem reddidere. *Terrore*, hoſte. *Sidicina b. r.*, propulſarunt bellum, quod Samnites intulerant propter Sidicinos,

qui

Quos fugitis? ſocios quosue additis? ille ego ſanguis
Dardanius, cui ſacra pater, cui nomina liquit
Ab Ioue ducta Capys, magno cognatus Iulo;
Ille ego, ſemihomines inter Naſamonas, et inter
Saeuum atque aequantem ritus Garamanta ferarum,
Marmarico ponam tentoria mixtus alumno?
Ductoremque feram, cui nunc pro foedere proque
Iuſtitia eſt enſis, ſolaeque e ſanguine laudes?
Non ita, non Decio permixtum fasque nefasque
Haec vt velle queat. Nullo nos inuida tanto
Armauit Natura bono, quam ianua mortis

Quod

ſubeſſet metuebat N. Heinſ. 177. Ita ſcripti et priſcae edd. niſi quod *auditis* in Col. et *odiſtisue* pro *quosue additis* in Put. et R. 2. *Quos f. ſocios odiis? quosue additis? ille Dardanius* ed. Marſi et inde al. *Quos fugietis? eho! ſanguis vos edidit ille D.* coni. Barth. Adv. III, 10. Male! 181. *rictum* pro *ritus*, et v. 186. *vos* pro *nos* primus edidit Marſus. Ibid. *viuida* conſ. non nemo teſte Dausq. qui tamen probat τὸ *inuida*, nouerca licet natura. 187. *morti* ſuſpicari poſſis coll. Virg. A. II, 661. vel *Mortis*,

qui ad opem Campanorum confugerant; Cell. cf. ad V, 551. *fugitis* ſc. Romanos. *additis* Poenos. cf. ad III, 350. in V. L. 177 ſq. Nouum argumentum, a cognatione Campanorum cum Romanis petitum. cf. ſup. ad v. 30. De progenie Dardani, filii Iouis, v. Ouid. Faſt. IV, 31 ſqq. et Heyne Exc. VI ad Virg. Aen. III. *Capys*, filius Aſſaraci et pater Anchiſis, cuius filius Aeneas et nepos Iulus fuit. *magno Iulo* cf. Virg. A. I, 267 et 288. — 180-2. Acerbe in Poenos ſ. Afros, populos barbaros et ſaeuos. cf. VI, 531. — 183. 4. cf. ad I, 58. et II, 504. — 185. *Non ita*, vt ap. Virg. A. II, 583 vbi v. Heyne. *Decio*, δεινῶς pro, mihi. *permixtum fas nefasque*, vt ap. Virg. Ge. I, 505. Hor. Od. I, 18, 10. al. — 186-8. Nihil mihi praeſtantius natura dedit, quam arbitrium et poteſtatem vitae meae finiendae: ſententia tenuiter et argute expreſſa; Ern. cf. ad II, 576. *ianua mortis p.* vt ap. Virg. A. II, 661. at quanto ibi aptius, quantoque cum adfectu elatum! Ern. *vita non aequa*, iniqua, infelici.

189.

Quod patet, et vita nōn aequa exire poteſtas.
Haec vana auerſas Decius iactauit ad aures.

Aſt delecta manus iungebant foedera Poeno.
Iamque aderant praemiſſa duci turbante tumultu
Autololes numeroſa cohors. Ipſe agmine magno
Feſtinata citus per campos ſigna mouebat.
Et Decius, Nunc hora, viri, nunc tempus. adeſte,
Dum Capua dignum, dum me duce dextera vindex
Molitur facinus; procumbat barbara pubes.
Pro ſe quisque alacres rapite hoc decus. hoſtis adire
Si parat, obſtructas replete cadauere portas,
Et ferro purgate nefas. hic denique ſolus
Eluerit ſanguis maculatas crimine mentes.

Dumque ea nequidquam non vlli laeta profatur,
Audita aſperitate viri coeptoque feroci,
Multa feta gerens ira praecordia, Poenus
Adſtabat muris, propereque arceſſere lectos
Inmitem

tis, vt perſona ſit. 188. *e vita* ed. Marſ. et inde al. *ac* Leſ. *vitam non aequam*, vel *vitae non aequa* (vt *anguſta loci* V, 174 et alia) *exire p.* malebat N. Heinſ. non inprob. Drak. vt verbum *exire* cum quarto caſu conſtruatur, vt XIV, 455. Lucret. VI, 1217. Virg. A. V, 43×. et Tac. Ann. VI, 49. — 190. *iungebant*, et mox *aderant*, R. 1. Parm. Med. Vulgo *iungebat* et *aderat*, prob. Leſ. 198. *replete* Put. R. 1. Parm. Med. Vulgo *praebete*. 199. *Aut* ſiue *Vel* pro *Et* legendum crediderim. v. not. 204. *arceſſere*, non *accerſere*, Put. R. 1. Parm. Med. cf. ad I, 264. — 208.

189. *vana*, fruſtra. 190-200. cf. Liv. XXIII, 7. — 197. *rapite* v. ad I, 570. *decus hoc*, vt ſcil. arceatis Poenos ab vrbe. *obſtructas replete* cf. ad IX, 99. — 199. 200. Decius ap. Liv. l. c. *primo, ne reciperetur praeſidium*, (Autololes v. 192 definite, poetarum more) *vociferatus eſt: deinde, vt receptum aut eiiceretur, aut, ſi malum facinus, quod a vetuſtiſſimis ſociis conſanguineisque defeciſſent, forti ac memorabili facinore purgare vellent, vt, interfecto Punico praeſidio, reſtituerent ſe Romanis.*

201 ſqq. cf. omnino Liv. XXIII, 7. ſq. *feta ira p.* cf. ad X, 14 in V. L. *arceſſere caſtris*, in caſtra ſua, non procul

Inmitem caſtris Decium iubet. Horrida virtus,
Armatumque fide pectus, rectique cupido,
Et maior Capua mens inperterrita mole
Inuicta ſtabat, toruoque minacia vultu
Iuſſa ducis, verbisque etiam inceſſebat amaris.
Quem Libyae rector tot ſigna tot arma ferentis
Spernentem increpitans magno clamore profatur:
Poſt Paullum, poſt Flaminium componimur, eheu!
Vecordi Decio, mecum certaſſe volenti
In decus et famam leti. rapite, ite citati,
Signa, duces. pateatne mihi Campana vetante
Vrbs Decio, explorare libet, noua bella mouenti
Cui patuere Alpes, ſaxa inpellentia coelum,
Atque vni calcata Deo. Subfuderat ora
Sanguis, et à toruo ſurgebant lumine flammae.
Tum

208. *minacia* Col. Vulgo *minantia*, vulgari errore. Vide, quos Drak. laudauit, Heinſ. ad Claud. b. Gild. v. 39. Broukh. ad Prop. III, 7, 47. et Bentl. ad Hor. Od. II, 12, 12. — 210. *ductor* R. 1. et Med. *ferentes* ed. Gryph. et ſic coni. Barth. Adv. III, 10. h. e. omnem Hannibalis exercitum. Sed *ferentis* ἀρχαϊκῶς ſcriptum tantumdem eſt. 212. *eheu*, non *heu*, *heu*, Col. cf. Pier. et Burm. ad Virg. Ecl. II, 58. Broukh. ad Prop. II, 19, 22. et VV. DD. ad Horat. Epod. XV, 23. — 214. *ite* ſcripti, R. 2. Marſ. et Mart. Herbip. Vulgo *inde*. 215. *pateatne*, non *pateatque*, Col., vel, teſte Lef., duo ſcripti. 218. *diffuderat* Ox. 219. *fulgebant*

procul ab vrbe poſita. *Horrida virtus* v. ad I, 58. 207. 8. cf. Virg. A. X, 770. ſ. vbi v. Heyne. *maior Capua* mente ſ. animo ciuium.

212. *componimur* v. ad I, 39. *In decus et famam leti*, vt mors, a tanto viro, quantus ego ſum, ipſi inlata, glorioſior ſit. cf. ad II, 705. et III, 123. — 217. *ſaxa coelum inpellentia*, tangentia, in illud adſurgentia, vt *coelum pulſantes ſcopulos* XII, 71. cf. ad v. 136. XV, 167. IV, 2. 742. et Iani ad Horat. Od. I, 1, 36. *vni calcata Deo*, ab Hercule: cf. ad II, 356. IV, 4. al. Sed Galli quoque ante Hannib. tranſiuerant: (v. Liv. XXI, 30.) hi colebant Herculem, cui aram, (v. Petron. de bello civ.) transgredientes montem, dicarunt, vnde nata fabula de tranſitu Herculis; Lefeb. *Subfuderat ora S.* cf. ad V, 275. IX, 459. 460.

 Surge-

Tum rictus ſpumans, et anhelis faucibus acta
Verſabant penitus dirum ſuſpiria murmur.
Sic vrbem inuectus, toto comitante Senatu,
Et vulgo ad ſpectanda ducis ſimul ora ruente,
Effundit cunctam rabiem irarumque procellas.

Nec non et Decio propiora pericula mentem
Flammarant, tempusque adeo cernebat adeſſe,
Quo laudes ducis inuicti ſuperaret inermis.
Non illum fuga, non clauſi occuluere penates;
Sed liber, veluti nullus penetraſſet in vrbem
Hannibal, intrepido ſeruauerat otia vultu:
Quum iuuenem ſaeuis (horrendum) concitus armis
Inuadunt globus, et pedibus ſublime ſedentis
Ductoris ſiſtunt. Tonat inde ferocibus alte
Inceſſens victor dictis, Solusne ruentem
Fulcire, et reuocare paras a funere, Romam?

O

gebant Put. 220. *rictus ſpumans*, quatuor ſcripti. *rictu ſpumans* R. 1. Parm. Med. *rictu ſpumante* ed. Marſi Ven. Vulgo *rictu ſpumas*. 221. *Verſabat* Parm. *ad ſuſpiria* R. 1. Parm. Med. 222. *inuectus*, non *ingreditur*, Col. Ox. R. 2. Marſ. et Mart. Herb. *toto*, non *tanto*, ſcripti. 232. *Inuadunt*, non *Inuadit*, Col. 233. *ſiſtunt* ex emend. N. Heinſ. Vulgo

ſurgebant flammae, ira Hannibalis. cf. ad IV, 262. et V, 105 in V. L. Maiorem ornatum, qui in v. 220. et 221. ineſt, nemo facile deſideraverit. Moderatius poeta iram H. ſup. V, 603, ſq. deſcripſerat: *rictus* vero et *fauces* indigne de homine, quamuis furente et irato; Ern. *Rictus* quidem et *fauces* hominibus, etiam non furore et ira concitatis, aeque ac beſtiis tribuuntur. Sed ira turpior eſt *ſpumante rictu*, qualem Sueton. in Claud. c. 30. notauit. *Suſpiria*, irae, vt *gemitus* ap. Virg. A. III, 664. VII, 15; Ern. Proprie tamen non ſunt irae, ſed iis tribuuntur. 222-4. cf. Liv. XXIII, 7.

225-260. Etiam in his comparandus omnino Liv. l. l. et c. 10. Orationem Hannibalis v. 233 ſq., vt ſup. v. 212 ſqq. poeta ipſe, nec inepte, commentus eſt. 232. *pedibus D. ſ.*, ap. Liv. c. 10. D. *ante pedes deſtitutum cauſam dicere*

O demens! en, qui Diuum mihi munera tanta
Eripiat. Decio prorſus ſeruabar inerti
Vincendus, Decio inbelli, cui femina nulla,
Orta in Agenoreis noſtrae Carthaginis oris,
Ceſſerit: huic agedum, (nam cur indigna feramus?)
Magnanime o miles, meritas innecte catenas.
Dixerat haec: necdum finem conuicia norant.

I 2 Inla-

Vulgo *ſiſtit*. 240. *hac* Put. 241. *Magnanime o miles* Tell. R. 1. Parm. Med. Ben. *Magnanime miles* Ox. et Put. Vulgo *magnanimo miles*, vt poeta inridens *magnanimum* dicat, quem modo *inertem* et *inbellem* vocauerit. *Magnanime*, *i*, *miles* malebat N. Heinſ. *Magnanimo*, *miles*, *meritas*, *i*, *necte catenas* coni. Bentl. ad Horat. Epod. XVII, 72. vbi docet, bonos ſcriptores numquam dixiſſe *innectere alicui catenas*, ſed *innectere aliquem catenis*, vel *nectere alicui catenas*. Poſſis itaque et reponere *hunc agedum*, *Magnanime o* vel *i miles*, *meritis innecte catenis*. 242. *haec* in *et* primus Nicander, et *nec dum* in *nondum* Marſus mutauit. Hunc verſum in vulg. edd. excipiunt duo alii, ab eodem Nicandro profecti, *Quum fera gens Decii conſtanti pectore corpus Inuadit*, *vincitque manus poſt terga catenis*. Eos tamquam ſpurios eieci, auctoribus N. Heinſ. et Drak., exemploque Lefeb. ſed refrag. Erneſti, quo iudice non commode poſſunt abeſſe, quum ſequens ab iis pendeat comparatio. Eam ob cauſam quatuor, qui ſequuntur, verſus, *Inlatus — iuuencum*, poſt v. 231. inſeruit Lef. At verba haec loco, quem in omnibus libris occupant, aptiora videntur, illa vero ratione admiſſa, conſtructio eorum inpeditior fit, et vox *quum* bis poſita languet. Omnia forſan bene inter ſe cohaerent, modo voc. *Inlatus* non ad leonem, ſed ad militem (v. 241.) vel ad ipſum adeo Hannibalem retuleris, vt ſenſus ſit: *Inlatus* eſt, h. e. intulit ſe, inruit in Decium, velut leo, quum ſeſe inpoſuit armentis cet. Poſſis etiam lacunam, quam extruſis Nicandri verſibus oriri putant, leui mutatione explere, ſi pro *Illatus* ſcripſeris *Illi* (milites v. 241.) *tum* ſcil. ſeſe inpoſuere Decio, velut leo quum

cere iuſſit. *ſublime ſedentis*, v. ad III, 9. — 236. *Diuum munera*, victorias, quas diis debeo. Quod fere abhorret a perſona Hannibalis, qui res feliciter a ſe geſtas non diis, ſed gladio et virtuti ſuae tribuere ſolet, cuius poeta inmemor fuiſſe videtur. 238 ſq. cf. ad II, 361. *Agenoreis* v. ad I, 15. *Magnanime* v. V. L. et ad I, 29. — 243 ſq. Praeclara et graphica comparatio, qualis fere ap. Virg. A. X, 723 ſqq. Hom. Il. γ, 23 ſq. inpr. λ, 172 ſq. et ρ, 61 ſq. cf. Burm. ad Val. Fl. II, 458 ſq. vbi gemmae ex Gorlaei Dactyl. P. II. n. CXIX et nummo ex Morell. Specim. rei num. tab. XXVI, quibus Drak. ad h. l. imaginem leonis,

Inlatus, velut armentis ſuper ardua colla
Quum ſeſe inpoſuit, victorque inmane ſub ira
Infremuit leo, et inmerſis grauis vnguibus haeſit;
Mandit anhelantem pendens ceruice iuuencum.
At Decius, dum vincla ligant, Necte ocius, inquit,
(Nam ſic Hannibalem decet intrauiſſe) catenas,
Foederis infauſti pretium. ſic victima prorſus
Digna cadat Decius. nec enim te, ſanguine laetum
Humano, ſit fas caeſis placaſſe iuuencis.
En dextra! en foedus! nondum tibi Curia, necdum
Templorum intrati poſtes: iam panditur acri
Imperio carcer. perge, ac primordia tanta
Adcumula paribus factis. mihi fama ſub vmbras
Te feret obpreſſum Capuae cecidiſſe ruinis.

Nec

quum ſeſe inpoſuit armentis cet. 244. *victorque inmanis ab ira* non male opinabatur N. Heinſ. nec inprob. Drak. cf. not. ad II, 139. 246. *prendens* ex Put. recepit Leſ. Sic λαβὼν κρατεροῖσιν ὀδοῦσι Hom. Il. ρ, 63. Praeſtiterit *frangens*, quod proprium in hac re verbum eſt, vt ἐξ αὐχέν' ἔαξε ap. Hom. Il. λ, 175. et ρ, 63. cf. Heinſ. ad Claud. Stilic. II, 211 et Burm. ad Val. Fl. II, 459. Sed vulgata quoque lectio bene ſe habet. 249. *praeſul* pro *prorſus* Put. *preſſus* R. 1. Parm. Med. *Poenis* emend. N. Heinſ. 250. *cadit* ſcripti et Ven. Marſi. 253. *intranti* a Marſo inuectum. 255. *ſub vmbras* Col. vt fere ap. Virg. A. IV, 387. cf. ad VI, 150. Vulgo *vmbris*.

nis, tum tauri, tum cerui tergo inhaerentis, oculis propoſuerat, addit alteram Gorlaei gemmam T. I. n. 528. v. et V. L. *haeſit* vt ap. Virg. A. X, 726.

247-258. cf. Liv. XXIII, 10. vbi tamen Decius ciues, non Hannibalem, neque tam acerbis conuiciis laceſſit. 250. *ſanguine l. h.* saeuum, inmanem, ſanguinis ſitientem militem Poenum dicit, (niſi forte ipſum Hannibalem, vt I, 59.) nec opus eſt, cum Marſo cogitare de ritu Punico humanas victimas caedendi, quamuis non plane aliena foret ab ira Decii acerba illa adluſio; Ern. 252. *Vnum eſſe exſortem Punicae amicitiae foederisque ſecum facti* cet. Liv. l. c. 254. *primordia* cet. vt XV, 654. *Mihi fama ſub vmbras feret* cf. V. L. et ad I, 398. — 256. Hoc eſt, quod Marcellus ap. Liv. XXIII, 45 dixit,

Nec plura effari conceſſum. obnubitur atra
Veſte caput, trahiturque ferox ante ora ſuorum.

Exin victor ouans ſedato pectore tandem
Spectandis vrbis tectis templisque ſerenos
Laetus circumfert oculos, et ſingula diſcit:
Quis muris ſator, et pubes ſit quanta ſub armis,
Quot bello pateant argenti aerisque talenta.

I 3 Nunc

bris. 257. *arta Veſte* coni. Drak. 262. *muri* Med. *Qui* ed. Lef. *pator* vel, quoniam haec vox non niſi inferioris aeui ſcriptoribus in vſu fuit, *poſitor* (vt ap. Ouid. Faſt. II, 63.) emend. Burm. *auctor* e Virg. A. VIII, 134. repoſuit Lefeb. qui neminem id vidiſſe miratur, et Burm. ineptire dicit. cf. Bentl. ad Hor. Od. III, 3, 65. qui et *ſtructor* legi poſſe putabat. Ego potius miror, viros doctos non vidiſſe, omnibus his coniecturis metri leges aduerſari. Si quid mutandum, *pater* reſcriberem. cf. Virg. l. l. Ouid. Met. XV, 861. Prop. IV, 10. 17. et ſup. II, 654. vbi tamen Drak. monet, τὸ *ſator* tantumdem eſſe, et *aeternûm moerûm ſator* Pacuv. in Periboea ap. Nonium Marcell. cap. de Numeris et Caſibus dici ex emend. Gulielm. Veriſim. I, 17. cf. Bentl. l. c. 263. Ita Col. et Ox. cum R. 1. (niſi quod in hac ed. errore typogr. *argentique aeris t.*) vnde cum Lefeb. recepi, etſi poetam *aurique* pro *aerisque* ſcripſiſſe ſuſpicor. *Quot b. p. auri argentique talenta* Put. Parm. Med. forte rectius. cf. Virg. A. X, 531. *Quotque auri pateant bello argentique t.* ed. Marſi, quem ſequuti ſunt alii, etiam Drak. *armisque* pro *aerisque* coni. N. Heinſ. et *lateant* ſcil. in aerario Burm. 266.

xit, *Capuam Hannibali Cannas fuiſſe;* Cell. 258. Haec *vociferanti obuolutum caput eſt, ociusque rapi extra portam iuſſus* Liv. XXIII, 10. Reliqua Decii fata memorantur inf. v. 377 ſq.

259 ſq. Silius exornauit verba Liuii XXIII, 7. extr. 261. *diſcit*, cognoſcit a Campanis, vt XII, 568. vbi v. not. 263. *bello*, in vſum belli, *pateant*, parata et in promtu ſint. *frenata acies*, equitatus. *Capitolia*, arcem Capuae, (cf. ad I, 541) vt ap. Sueton. Tiber. 40. et Calig. 57. Sic et aliarum vrbium arces ac templa magnifica, primoribus diis dicata Capitolioque Rom. ſimilia, dicuntur. cf. VV. DD. ad Plaut. Curc. II, 2, 19. Suet. Gramm. 9. quosque Drak. laudauit, Sauaro ad Sidon. Apoll. XXIII, 40 ſq. et Gothofr. ad l. 34. cod. Theod. de Annon. et Tribut. *Campus Stellatis*, fertiliſſimus, in mediterranea Campania, de quo v. Cic. Agrar. I, 7. II, 31. Sueton. Iul. 20. Liv. IX, 44. X, 31. XXII, 13. Cluuer. Ital. Ant. IV, 5. p. 1172. et inpr. Camil-

Inter bella tubae permulcet cantibus aures.
Namque Iouem et laetos per furta canebat amores,
Electraeque toros Atlantidos: vnde creatus,
Proles digna Deum, tum Dardanus: isque Tonanti
Vt det Erichthonium magna de ſtirpe nepotem.
Hinc Tros, hinc Ilus, generis tunc ordine longo
Aſſaracus, nulloque minor famaue manuue
Tum Capys vt primis dederit ſua nomina muris.
Concelebrant plauſu pariter Sidonia pubes,
Campanaeque manus. Ante omnes ductor honori
Nominis auguſto libat carcheſia ritu;
Cetera quem ſequitur, Bacchique e more liquorem
Inrorat menſis turba, ardeſcitque Lyaeo.

Interea, Tyrio reſoluta in gaudia coetu
Conuerſo, (neque enim, iuuenis non digne ſileri,
Trans-

453. et ap. Virg. Ecl. VI, 31.) ex ſcriptis recepi, auctore N. Heinſ. Vulgo *Iamque*, prob. Leſ. quoniam hic incipiat Muſicus. 297. *primus* Marſi ed. et inde aliae. cf. ad II, 235. — 300. *Numinis* (Dianae, numinis tutelaris Campanorum) emend. Dausq. coll. XIII, 124. et Euſtath. ad Hom. Il. λ. Καὶ φασὶν ἐν Καπύῃ πόλει Καμπανῶν ἀνακεῖσθαι Ἀρτέμιδι ποτήριον ἐν τοιούτῳ σχήματι, ὃ λέγεται εἶναι τοῦ Νέστορος. Non male; nec tamen neceſſe. Idem *honori auguſto* iungebat. Praeſtiterit forte: *honori Nominis auguſti* (vt in cod. Tell. niſi *auguſto* doctius pro *auguſti* poſitum cenſeas) *libat c. rite*, vt ap. Virg. A. V, 77. — 301. e pro vulg. *ex* recepi ex ſcriptis et priſcis

291-7. Aptum carminis argumentum eſt genus Capyis, conditoris Capuae, a Ioue, eiusque filio, Dardano ductum. cf. ſup. ad v. 30. et 177. ſq. *furta*, v. ad VII, 487. — 298. cf. Virg. A. I, 747. *ductor*, Hannibal. *honori nominis*, in honorem Capyis. cf. ad IV, 729. et V, 161. *libat*, non προπίνει, ſed σπένδει, libatione effundit. vt mox *inrorat menſis*. cf. ad VII, 759. Virg. A. I, 736. V, 77. et VIII, 279. *carcheſia*, v. Macrob. Sat. V, 21. Triſtan. Comment. hiſt. T. II. p. 604 ſq. et Heyne ad Virg. Ge. IV, 380. *ritu auguſto*, ſancto. cf. V. L.

303-368. De Pacuuio Calauio et Perolla, eius filio Deciique Magii amico, vitae Hannibalis inſidiante, cf. Liv. XXIII, 8. et 9. qui, iudice quoque

Tranſmittam tua coepta libens, famamque negabo
Quamquam inperfectis, magnae tamen indolis, auſis)
Mens vna inuiolata mero, nulliſque venenis
Potando exarmata, decus pugnaeque, neciſque
Sidoniae tacito voluebat pectore molem.
Quoque eſſet miranda magis tam ſacra libido,
Pacuuio genitus patrias damnauerat artes.
Is variis oneratum epulis atque atria tardo
Linquentem greſſu comitatus pone parentem,
Poſtquam poſſe datum meditata aperire, nouosque
Pandere conatus, et liber parte relicta
Tectorum a tergo patuit locus, Adcipe digna
Et Capua et nobis, inquit, conſulta. togaque

I 5 Arma-

priſcis edd. 307. *vni* recte, puto, corrig. N. Heinſ. nec male mox *venenis Potanti*, (cf. ad III, 580.) et *poenaeque* pro *pugnaeque*. In ed. Parm. *τὸ decus* coniungitur *τῷ exarmata*, noto graeciſmo. 310. *tam* R. 1. Med. et Ben. Vulgo *tum*. 311. *Facunio* Put. Parm. Ven. Marſi et Ben. *Pacculo*

quoque Erneſti, maiori cum elegantia atque adfectu rem narrauit, et ſententias ornauit, non, vt Silius, ſola verba. *gaudia reſoluta*, diſſoluta, inmodica. Proprie, ſed ſenſu paulum diuerſo, frons et mens gaudio diſſolui, vel, vt inf. XIV, 681, *in gaudia reſolui*, vt contra triſtitia contrahi dicuntur. cf. quos Drak. laudauit, Barth. ad Claud. Conſ. Olybr. et Prob. v. 248. et Burm. ad Petron. Sat. c. 131. — 306. Similiter Ouid. Met. II, 328. cf. inf. v. 363 ſq. *nullis venenis p. e.* moleſto ornatu variata ſententia proxime antecedens: nempe vinum largius ſumtum, ceu venenum, vires animi frangit; Ern. *necis S.* Hannibalis *molem*, quia et magnus et difficilis conatus. 310. 311. Quod maxime mireris, Hannibali necem parabat filius eius, qui in primis auctor defectionis ab Romanis fuerat. De malis *artibus*, quibus Pacuuius ad dominatum adſpirabat, v. Liv. XXIII, 2 ſq. *ſacra l.* v. ad VII, 9. *atria*, atrium, in quo veteres epulabantur; Drak. qui laudauit Serv. ad Virg. A. I, 726. — 313-6. *Patrem, ex conuiuio egreſſum, ſequutus filius, vbi in ſecretum (hortus erat poſticis aedium partibus) peruenerunt* cet. Liv. XXIII, 8. *datum*, data ei occaſio eſt conſilii

Maieſtas aeterna ducem. Si admoueris ora,
Cannas, et Trebiam ante oculos, Traſymenaque buſta,
Et Paulli ſtare ingentem miraberis vmbram.
Quid? tanto in caſu comitum iuxtaque iacentum
Torpebunt dextrae? parce, oro, et deſine velle,
Cui nequeas victor ſupereſſe. an triſtia vincla
Et Decius non erudiunt componere mentem?

Talia commemorans, famae maioris amore
Flagrantem vt vidit iuuenem ſurdumque timori:
Nil vltra poſco, refer in conuiuia greſſum;
Adproperemus, ait. non iam tibi pectora pubis
Sidoniae fodienda manu tutantia regem.
Hoc iugulo dextram explora. namque haec tibi ferrum,
Si Poenum inuaſiſſe paras, per viſcera ferrum
Noſtra eſt ducendum. tardam ne ſperne ſenectam.
Obponam membra, atque enſem extorquere negatum
Morte mea eripiam. Lacrimae tunc ore profuſae,
Et magna Superum cura ſeruatus in arma

Scipia-

virum tot caedibus, vel *vltro t. c. armat* ſc. inermem (h. e. quantumuis, vt inf. v. 516.) ſcribendum videbatur N. Heinſ. quoniam *viri* praeceſſit: ſed interiectis demum tribus verſibus. 347. *tanta in rabie* ſuſpicari poſſis, coll. Liv. XXIII, 9. *quid tot dextrae? torpeſcentne in amentia illa?* 348. *deſine belli* (vt X, 84. vbi v. not.) coni. N. Heinſ. et *Cum nequeas* Dausq. 352. *timoris* malebat N. Heinſ. coll. I, 692. et X, 553. — 356. *haec*, non *hoc*, Col. Ox. R. 2. *huc* putabat N. Heinſ. 357. *lenta* pro *ferrum* ſubſtituit

parauit Lucan. II, 75 ſq. *Pauli ingentem vmbram* cf. ad I, 97. VIII, 146. et X, 288. *in caſu*, periculo, vel fortuna aduerſa, vel nece, *tanto*, tanti viri; niſi malis, in tam graui re. *iuxta*, prope eum, *iacentum*, ad menſam adcumbentium. *Torpebunt d.* cf. Liv. l. l. *deſine velle* aliquid, *cui n. v. ſ.* quod ſi tibi ex voto ſucceſſerit, pernicioſum tibi et cauſa interitus erit; Ern. *vincla et Decius*, v. Decio indita. *erudiunt*, docent, commouent. *componere m.*, ſedare animi aeſtum, et a propoſito declinare.

352. *ſurdum timori*, non deterritum periculo eiusque metu. cf. ad I, 692. — 356. *Hoc iugulo*, et *haec per viſcera* δεικτικῶς dicta. 361. Dii vitam H. ſeruarunt, vt a

Scipione

Scipiadae Poenus; nec tantum fata dederunt
Externa peragi dextra. Pulcerrimus irae,
Et dignus fieri compos memorabilis auſi,
Amiſit quantam poſito conamine laudem,
Cui tantum eſt voluiſſe decus? Tum reddere ſeſe
Feſtinant epulis, et triſtia fronte ſerenant;
Donec laeta virum ſoluit conuiuia ſomnus.

Poſtera lux Phaethontis equos proferre parabat,
Iam rapido ſummis curru ſplendente ſub vndis;
Et iuuenis, magno generatus Hamilcare, duras
Iam dudum exercet curas. Carthaginis arces
Ire ferox Mago, et Patribus portare iubetur
Nuncia facta ducis. Praeda et captiua leguntur
Corpora,

ſtituit Nicander. *laeta* coni. Dausq. cf. not. ad II, 26. — 366. *tanta* maluerit N. Heinſ. 370. Ita Col. *rapidos vndis* Parm. *rapidos omnis* Ox. Put. R. 1. et Med. *rapidos' omni* Marſi ed. et inde plures. *parabat Iam rapidos, imis curru* ad marg. R. 1. a manu docta emend. 371. *En* tacite ſcripſit Leſ.

Scipione vinci poſſet. *Scipiadae*, Scipionis. v. ad VII, 107. *tantum* facinus, *peragi*, perfici: niſi malis, tantum virum vinci et occidi, vt *peragit* ap. Val. Fl. I, 146. vbi v. Burm. *dextra externa*, Campani hominis. 363-6. Haec ſententia exiguam vim habet, ſed argutas verborum antitheſes, poetae delicias; Ern. *triſtia fronte ſerenant*, triſtitiam ſerena fronte diſſimulant. cf. Virg. A. IV, 477. et ibi Heyne. Ceterum Silius h. l. diſcrepat a Liuio, (XXIII, 8. et 9. extr.) quo teſte ſolus pater conuiuio ſe reddidit, non filius, qui in eo haud interfuerat: nam *vnus nec dominorum inuitatione, nec ipſius interdum Hannibalis, vinci potuit; ipſe valetudinem excuſans, patre animi quoque eius haud mirabilem interturbationem cauſante.*

372. Proprie curae nos exercent, fatigant. v. ad I, 260. et 675. *Iam dudum* de tempore non longe praeterito; Drak. coll. inf. v. 489. Plaut. Amphitr. II, 2, 59 ſq. et Tibull. III, 6, 63. vbi v. Broukh. 372 ſq. cf. Liv. XXIII, 11. — 374 ſq. Spolia iam poſtridie eius diei, quo pugna fuerat, lecta. v. Liv. XXII, 51. 52. Nunc exquiſitiora tantum *eliguntur*, vt

Corpora, dereptaeque viris ſub Marte cruento
Exuuiae, fauſti Superis libamina belli.
Altera curarum Libycis demittitur oris
Heu! Decius, reduci lentas ſeruatus ad iras;
Ni poenae iuuenem indignae miſeratus ab alto
Iupiter antiquam Batti vertiſſet ad vrbem.
Hic Pellaea virum Ptolemaei ſceptra vehentum
Eripuere minis, reſolutaque vincula collo.
Atque eadem vitae cuſtos mox deinde quieto
Adcepit tellus oſſa inuiolata ſepulcro.

Nec

Leſ. vt paſſim. *At* et *crudas* pro *duras* legendum videbatur N. Heinſ. 375. *dereptaeque*, non *direptaeque*, Col. cf. ad IX, 29. — 379. *indignum* coni. N. Heinſ. qui tamen vulgatam ſcripturam non damnabat. cf. Heinſ. Burm. et Heyne ad Virg. A. VI, 332. et inpr. X, 686. et Gronov. ad Minuc. Fel. in Octav. c. 28. — 381. *Pellaea* pro *Pellea* ſcripſi. 389. *tantas* Ox. *te-*

ctas

vt Mago ea ſecum Carthaginem auehat, et *exuuiae* inpr. ſunt annuli equitum. *fauſti S. libamina belli* cf. ad X, 551. — 377 ſq. cf. Liv. XXIII, 10. *Libycis d. o.*, Carthaginem mittitur. *reduci*, Hannibali, confecto bello in patriam redeunti. *lentas ſ. ad iras*, ſero ei poenas daturus. *Batti vrbem*, Cyrenas. v. ad II, 61. et III, 252 ſq. Illuc nauem detulerat tempeſtas, quod poeta Ioui tribuit. Inde eum Alexandriam deportatum *Pellaea P. ſceptra*, h. e. Ptolemaeus, rex Aegypti, *eripuit minis vehentum*, eorum manibus et vinculis liberauit. *ſceptra P.*, Ptolemaeus rex. cf. ad III, 383. et IV, 599. *Pellaea*, Macedonica, (a Pella, vrbe et regia Maced. vbi Alexander natus) et, quoniam Alexander Aegyptum expugnauit ibique Alexandriam condidit, vel Aegyptiaca, vt ap. Virg. Ge. IV, 287. (vbi v. Heyne) et Lucan. VIII, 475. 607. IX, 1016. vel Alexandrina, vt ap. Lucan. IX, 153. X, 511. De Ptolemaeis, ſub quorum imperio Cyrenaica fuit, poſtquam Macedones Aegypto potiti, v. a Drak. iam laudatum Spanhem. ad Callim. H. in Apoll. v. 68. — 383. 4. Decius deinde Alexandriae, vel in Aegypto certe, in regno eius, quem vitae libertatisque vindicem habuit, et vixit et mortuus eſt. cf. Liv. XXIII, 10. extr. vbi tamen non *mox deinde* obiiſſe traditur.

385.

Nec Venerem interea fugit exoptabile tempus
Poenorum mentes caeco per laeta premendi
Exitio, et luxu corda inportuna domandi.
Spargere tela manu paſſim fallentia natis
Inperat, et tacitas in pectora mittere flammas.
Tum pueris dulce adridens: Eat inproba Iuno,
Et nos (nec mirum, quid enim ſumus?) acta ſecundis
Deſpiciat. valet illa manu, valet illa lacertis:
Paruula nos arcu puerili ſpicula ſenſim
Fundimus, et nullus noſtro de vulnere ſanguis.
Verum, agite, o mea turba, precor, nunc tempus, adeſte,
Et Tyriam pubem tacitis exurite telis.
Amplexu,

ctas coni. Drak. 391. *acta ſ.* corrig. D. Heinſ. et ſic primae edd. 394. *it nullus* ex emend. N. Heinſ. edidit Leſ. prob. Drak. cf. not. ad IV, 205. — 396. *taedis* maluerit N. Heinſ. Sed v. not. ad V, 19. — 399. *immiſſis* Put. R. 1.

385-483. Capuae Poenorum animi et corpora luxu deliciisque ita eneruabantur, vt Capuam Hannibali Cannas fuiſſe veteres iam ſcriptores recte iudicauerint. Tam gravi itaque rei paullo diutius poeta inmoratus eſt, et exornauit narrationem Liv. XXIII, 18. Veneris miniſterio commode vſus eſt propter odium eius in Poenos ipſamque rei indolem. In tota vero huius deae machinatione Silio ante oculos fuiſſe Virg. A. I, 657 ſqq. (qui locus tamen non prorſus cum noſtro congruit) iam obſeruauit Marſus. Ceterum poeta more ſuo ordinis hiſtorici minus, quam epici ornatus rationem habuit. Res enim, ab Hannibale, priusquam in hiberna Capuam conceſſerat genioque indulſerat per hiemem, geſtae, quas Liuius lib. XXIII, 14-18. ordine expoſuit, a Silio demum lib. XII, 1-425. memorantur. *caeco exitio*, dum libidinem luxumque mentibus inſinuat, atque veluti ex inſidiis obpugnat animos; Ern. qui eodem pertinere monet v. 388. 9. *tela fallentia* et *tacitas flammas*, v. 396. *tacita tela*, v. 423. *occultam ſagittam*, et ap. Virg. A. I, 688. et IV, 2. *occultum* atque *caecum ignem*. cf. Virg. A. IV, 67. et Heinſ. ad Ouid. Amor. I, 2, 6. *inportuna*, dura et violenta, vel fera et inmanſueta. Liuius XXIII, 18. Hannibalis *exercitum aduerſus* *omnia*

Amplexu, multoque mero, ſomnoque virorum
Profliganda acies, quam non perfregerit enſis,
Non ignes, non inmiſſis Gradiuus habenis.
Combibat inlabſos ductor per viſcera luxus,
Nec pudeat picto fultum iacuiſſe cubili,

Nec

R. 1. Parm. Med. et Marſi edd. *in miſſis* Tell. et R. 2. *admiſſis* etiam legi poſſe, vt ap. Val. Fl. VI, 303, monuit N. Heinſ. Vulgo *emiſſis*. 400. *elapſos*

omnia humana mala ſaepe ac diu duratum, bonis inexpertum atque inſuetum vocauit. *Nati* Veneris Ἔρως et Ἀντέ-Ἔρως, vel ρως et Ἵμερος, a quibus diſtinguuntur multi Ἔρωτες, ὀπαδοὶ Ἀφροδίτης, Νυμφῶν παῖδες. v. ad VII, 446. Sed a Silio confunduntur, vnde v. 395. *turba* Veneris, et v. 411. *exercitus* Cupidinum. *Spargere tela* cf. ad I, 267. V, 19. et VII, 443 ſq. *flammas* v. ad V, 19. *dulce adridens* cf. ad VII, 467. *Eat i. Iuno*, σαρκαστικῶς, vt et cetera. cf. VV. DD. ad Petron. Sat. c. 115. *quid enim ſumus?* quam imbecilli, ſi Iunoni comparamur? *acta ſecundis*, inpulſa et elata rebus proſperis; Cell. cf. ad X, 617. *Paruula ſpicula* cf. VII, 443. *nullus ſanguis:* ergo caecum ſ. tacitum vulnus eſt, tantoque periculoſius; Ern. Sed contemtim potius et ironice Venus de ſe ipſa et de natis ſuis loquitur, vt contra ſuperbe Hector καὶ ἐμὸν βέλος ὀξὺ πάροιθεν ap. Hom. Il. υ, 437. et Turnus *noſtro ſequitur de vulnere ſanguis* ap. Virg. A. XII, 51. ex quo loco Silius orationis colorem petiit. *noſtro*, quod nos infligimus. *mea turba* v. ad VII, 446. *exurite telis* v. ad V, 19. — 397 ſq. cf. Liv. XXIII, 18. *Amplexus*, honeſtum voc., quo res turpes, res Venereae et inliciti amores exprimuntur; Drak. coll. XIII, 639. et aliis locis. *inmiſſis Gradiuus habenis*, pugna acerrima. cf. ad IV, 681. Virg. A. V, 662. (vbi v. Heyne) VI, 1. XI, 889. Val. Fl. VIII, 139. *Combibat luxus*, inbibat, quaſi longo hauſtu et ore pleno, vt ap. Virg. A. I, 749. πίνειν αὔρας, ἔρωτα et ſimilia ap. Anacr. XIX et al. cf. ad V, 274. Poenos *nimia bona ac voluptates inmodicae eo inpenſius perdidere, quo auidius ex inſolentia in eas ſe merſerant;* Liv. l. l. *pugnet*, repugnet, recuſet. *Amomum*, frutex, et deinde vnguentum inde paratum. Optimum eſt Armenium, teſte Dioſcor. I, 14. vnde *Aſſyrio* h. l. pro *Armenio*

Nec crinem Aſſyrio perfundere pugnet amomo.
Ille ſub hiberno ſomnos educere coelo
Iactator tectis malit conſumere noctes;
Ac ponat ritus veſcendi, ſaepe citato
Dum reſidet ſub caſſide equo, diſcatque Lyaeo
Inbellem donare diem tum deinde madenti
Poſt epulas ſit grata chelys, ſegnisque ſoporas,
Aut noſtro vigiles ducat ſub numine noctes.

Haec poſtquam Venus, adplaudit laſciuus, et alto
Mittit ſe coelo niueis exercitus alis.
Sentit flammiferas pubes Mauruſia pennas,
Et pariter fuſis tepuerunt pectora telis.

Bacchi

elapſos Tell. 402. *nitet* pro *pugnet* R. 1. et Med. *vitet* emend. ad marg. R. 1. Sed gloſſa eſſe videtur. 403. *abducere* Tell. *ſe ducere* recte, opinor, emend. Barth. Adv. III, 10. Litera ſ facile excidere potuit, quoniam proxime praecedit. 404. *Iactato* Put. *Iactatus* (h. e. qui vulgo fertur, dicitur) e cod. Tell. recepit Lef. et ita coni. Burm. Non male! *Laetatus* corrig. N. Heinſ. vt ſenſus ſit: Hannibal, qui olim tempore hiberno ſub Ioue frigido ſomnos capere gaudebat, cet. Sed τὸ *iactator educere* graecissantem et duriorem formulam eſſe pro *gaudens et glorians* exiſtimat Ern. *telis* pro *tectis* Ox. *de* — Col. *taedis* coni. Barth. et *dapibus* N. Heinſ. qui et vnum alterumque verſum excidiſſe ſuſpicabatur. Sed vulgata lectio commode

nio poſitum. cf. Plin. XII, 13. XVI, 32. Heyne et Martin. ad Virg. Ecl. III, 89. IV, 25. et inpr. Heinſ. ad Ouid. Ep. Heroid. XV, 76. — 403. 4. cf. V. L. et XII, 20. *educere ſomnos*, vt v. 409. *ducere noctes.* cf. Bentl. ad Hor. Epiſt. I, 2, 31. et Burm. ad Val. Fl. I, 251. — 405. 6. Dediſcat ex equo veſci: quae eſt ſeueriſſima ratio viuendi, omnes delicias excludens; Ern. *Inbellem*, otioſum, (quo non pugnatur h. e. otioſe,

diem Lyaeo donare, compotationi addicere. cf. XII, 103. 4. — 407-9. Verecundius loquitur Venus. *madenti*, βεβρεγμένῳ, ebrio. cf. Var. Lect. ad XII, 18. *chelys*, χέλυς, teſtudo, cithara, lyra. *noſtro ſub numine*, amore. *laſciuus exercitus*, Amores. v. ad VII, 446. *niueae alae*, ornate, vt in re laeta; Ern.

412. *flammiferas pennas* v. ad V, 19. *fuſis telis tepuerunt p.* cf. ad I, 267. et V, 19.

Bacchi dona volunt, epulasque, et carmina rurſus
Pieria liquefacta lyra. Non acer aperto
Deſudat campo ſonipes: non vlla per auras
Lancea nudatos exercet torta lacertos.
Mollitae flammis lymphae languentia ſomno
Membra fouent, miſerisque bonis perit horrida virtus.
Ipſe etiam, adflatus fallente Cupidine, ductor
Inſtaurat menſas dapibus, repetitque volentum
Hoſpitia, et patrias paullatim decolor artes
Exuit, occulta mentem vitiante ſagitta.
Altera iam patria, atque aequo ſub honore vocatur
Altera Carthago Capua, intactumque ſecundae
Fortunae

commode ſe habet. 414. *carmina pulſu Pieriae l. lyrae* malebat N. Heinſ. et 417. *nodatos*, vt ad amentum referatur, quod Silius frequenter *nodum* adpellet. Sed in omnibus fere exercitiis, et inpr. iaculatoribus, brachia olim fuiſſe nudata, quis ignorat? 418. *nymphae* Put. 419. *obruta virtus* coni. N. Heinſ. et 423. *ſagina.* 425. *intectumque* quae-

19. — 414 ſq. Memorantur plura genera luxuriae, cuius deſiderio Poeni telis Amorum incenduntur. *Bacchi dona* v. ad VII, 748. *Carmina liquefacta lyra*, h. e. pura, ſuauia, canora, λιγεῖα, quae ad lyram canebantur, λιγαινόμενα, vt *c. liquida*, et *fluens cantus*, quibus *rauca*, *raua*, *torrida* et *arida vox* obponitur, ap. Lucret. IV, 982. V, 1386. Virg. Ge. I, 410. Val. Fl. III, 158. et alios, quos Drak. laudauit. cf. Iani ad Hor. Od. I, 24, 3. *Pieria*, epith. orn. a monte Macedoniae Muſis ſacro. *rurſus;* nam muſica Teuthrantis adeo grata fuit Poenis, vt ſubinde iterum atque iterum illum cantantem audire cuperent; Drak. *mollitae flammis*, tepidae, *lymphae M. fouent*, poſt prandium aut coenam ſe lavant, quod Gr. ἀπολύψασθαι et λαύσασθαι dicitur; D. Heinſ. *miſeris bonis*, abundantia omnium rerum et deliciis, quae miſeros reddunt homines. *horrida virtus* v. ad I, 58. *volentum* cf. ad v. 443. et V, 167. *patrias artes*, morum ſeueritatem virtutemque, *exuit* v. ad VII, 496. Inde *decolor*, degener, deterior, ſibi diſſimilis. cf. Heinſ. ad Ouid. Ep. Her. IX, 4. et Virg. A. VIII, 326. — 423. cf. ad v. 386. — 425. 6. *Quos nulla mali vicerat vis, perdidere nimia bona ac voluptates inmodicae;*

Fortunae ingenium vitia adlatrantia quaſſant.
Nec luxus vllus merſaeque libidine vitae
Campanis modus: adcumulant, variasque per artes
Scenarum certant epulas diſtinguere ludo;
Vt ſtrepit adſidue Phrygiam ad Nilotica loton
Memphis Amyclaeo paſſim laſciua Canopo.

K 2 Inprimis

quaedam edd. h. e. contra blanditias voluptatum non munitum: nam τὸ *fortunae* caſus dandi. Ita Cell. 426. *adlatrantia*, non *ad latrantia*, priſcae edd. 430. *ad Phrygiam Nilotica loton* emend. N. Heinſ. et *Phrygiae ad Nilotida loton* Dausq. male. *Nilotida* ed. Baſil. 431. Verba explicatu difficillima *paſſim laſciua* ſilentio praetermittunt interpretes, exceptis Burm. et Drak., qui certe non diſſimulant, ſe ad τὸ *paſſim* haeſiſſe, ſed ipſum nodum non expediunt. Suſpicari poſſis, poetam ſcripſiſſe, *Memphis*, h. e. Aegyptus, *Amyclaei in foſſa* vel *ad foſſam laſciua* (h. e. laſciuiens) *Canopi*; niſi malis, *Amyclaeo foſſae* ſiue *foſſam inſultante* (vel ſimile quid pro *laſciua*, quod voc. ex margine in contextum inrepſiſſe videri

modicae; et eo inpenſius, quo auidius ex inſolentia in eas ſe merſerant; Liv. XXIII, 18. *intactum ſ. Fortunae*, vt ap. Liv. l. c. *exercitum bonis inexpertum atque inſuetum. Vitia adlatrantia*, cum impetu animum inpugnantia, vel, vt al. *latrantia*, inpetuoſa, turbulenta, ſaeua. cf. Barth. ad Stat. Th. II, 338. et VV. DD. ad Petron. Sat. c. 119. — 430. 1. Conuiuia Campanorum ſtrepunt cantu et ſaltationibus laſciuis, vt *Canopus*, vrbs Aegypti, ad Canopicum Nili oſtium, non longe ab Alexandria, ſita, quae luxu et libidinibus infamis fuit: de quo v. Strab. XVII. p. 800. 1. Senec. Epiſt. LI. Iuuen. VI, 84. XV, 46. Prop. III, 11, 39. Ammian. Marcell. XXII, 16. Vlit. ad Grat. Cyneg. v. 43. et inpr. Heinſ. ad Ouid. Amor. II, 13, 7. *Nilotica Memphis*, celeberrima Aegypti vrbs, ſedes regni, in ſiniſtra Nili ripa, h. l. pro tota Aegypto poſita. *Phrygiam loton* v. ad VIII, 504. Tibia vero eſt, non ſiſtrum, cuius in laſciuia Aegyptiorum frequentem vſum quomodo ex h. l. probare potuerit Heyne ad Virg. A. VIII, 696, non adſequor. *Amyclaeo C.*, vt ὁ Ἀμυκλαῖος Κάνωβος ap. Dionyſ. Perieg. v. 13. et *Therapnaeus C.* ap. Stat. Silv. III, 2, 111. Nam Spartani hoc oppidum, propter ſepultum ibi Canopum, Menelai gubernatorem, condidiſſe credebantur, quod notum ex Tac. Ann. II, 60. Strab. l. c. et Serv. ad Virg. Ge. IV, 287. Sed v. Heyne Opuſc.

Inprimis dulcem, Poeno laetante, per aures
Nunc voce infundit Teuthras, nunc pectine cantum.
Isque vbi mirantem reſonantia pollice fila
Ductorem vidit Libyae, canere inde ſuperbas
Aoniae laudes ſenſim teſtudinis orſus,
Concordem citharae mouit per carmina linguam,
Vincere linquentes vitam quae poſſit olores.
Atque haec e multis carpſit molliſſima menſae.

Argolicis quondam populis (mirabile dictu!)
Exaudita chelys, lapidem teſtudine felix

Ducere,

videri poteſt) *Canopo*, h. e. incolis Canopi. Quam emendationem h. l. aptiſſimam eſſe, intelligitur ex loco claſſico Strabonis, qui de Canopo agit, lib. XVII. p. 801, A. Ἀντὶ πάντων δ' ἐςὶν ὁ τῶν πανηγυριςῶν ὄχλος τῶν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας κατιόντων τῇ διώρυγι. (*in foſſa*) Πᾶσα γὰρ ἡμέρα καὶ νὺξ (*adſidue*) πληθύει τῶν ἐν τοῖς πλοιαρίοις καταυλουμένων (*ſtrepit*) καὶ κατορχουμένων (*inſultante*) ἀναίδην (*laſciua*) μετὰ τῆς ἐσχάτης ἀκολασίας καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. 439. *molliſſima Muſae* coni. N. Heinſ. Poſt hunc verſum in recentt. edd. alius legitur, a Nicandro profectus, *Facta antiqua virûm, placidas quîs mulceat aures*, quem eieci exemplo Cell. et Leſ. 441.

Pro

Opuſc. Acad. T. I. p. 397. *paſſim laſciua* v. V. L. 433. cf. ſup. v. 288 ſq. *Aoniae* Boeotiae, et deinde Muſis ſacrae, propter Heliconem montem et Aganippen fontem, in Boeotia, ab Aonibus olim habitata, Muſis dicatos; vnde *Aonia lyra, vertex, vates, ſorores* cet. 438. Cycnos ſuauiſſime canere, potiſſimum morientes, olim credidere non ſolum poetae, qui vulgares opiniones fabulasque ſequi et ſolent et poſſunt, ſed et alii v. c. Plato de Rep. X. et in Phaedone p. m. 397. Ariſtot. H. Anim. IX, 12. et 16. Aelian. H. A. II, 32. V, 34. X, 36. Cic. Tuſc. Qu. I. at in dubium iam vocarunt idem Aelian. hiſt. var. I, 14. Plin. X, 23. (vbi v. Hard.) et Lucian. in dial. de electro ſ. cycnis. cf. Spanhem. aliique VV. DD. ad Callim. H. in Apoll. v. 5. et in Del. v. 249 ſq. Iani ad Hor. Od. I, 6, 2. II, 20. IV, 2. 25. et inpr. Herman. Mythol. T. III. p. 353 ſq. *e multis*, quae canere poterat, *haec carpſit*, elegit. *molliſſima menſae*, iucundiſſima et ad conuiuas exhilarandos maxime idonea; Cell.

440-480. Recenſentur miracula (*ſuperbae laudes* v. 435.) ab Amphione, (v. 440-5)

Ducere, et in muros poſuiſſe volentia ſaxa;
Haec Amphionio vallauit pectine Thebas,
Ac, ſilice aggeribus per ſe ſcandente vocatis,
Iuſſit in immenſum cantatas ſurgere turres.
Altera, turbatum plectro moderata profundum,
Et tenuit phocas, et in omni Protea forma
Traxit, et aequoreo portauit Ariona dorſo.
Nam, quae Peliaca formabat rupe canendo
Heroum mentes et magni pectora Achillis,

K 3 Centauro

Pro *teſtudine* forte legendum *vel* (adeo) *pectine*. v. not. *felix* Oxon. Put. R. 1. Parm. Med. Vulgo *promta*. D. Heinſ. coni. *lapidem promtum*, vt mox *ſaxa volentia*. Praetiiterit *blandu Ducere*, h. e. blando cantu ducens, vt ap. Hor. Od. I, 12, 11. Sed τὸ *felix* etiam bene ſe habet, et *promta* gloſſam redolet. 442. *in muris* e c. Tell. R. 1. e Ben. recepit Lef. *volentia ſaxa*, non *volantia*, Col. 444. *locatis* ſuſpicabatur N. Heinſ. et 447. *Detinuit*, vt ap. Prop. III, 1, 41. (al. III, 2, 2) vbi v. Broukh. Sed *tenere* pro *detinere* dicitur I, 640. XII, 474. Ouid. Faſt. II, 84. Val. Fl. II, 406. et al. Drak. 449. *Iam* ex emend. Dauſq. et Burm. recte, opinor, edidit Lef. refrag. N. Heinſ. Nam de alia, et quidem tertia, lyra agitur, vt taceam τὸ *Nam* mox ſequi. Poſſis etiam *Tum* reponere, vt ſup. v. 295. et 297. *formabat* Col. Ox. R. 1. Parm. Med. Ven. Marſi et Ben. *firmabat*

5.) Arione, (v. 446-448.) Chirone (449-458.) et Orpheo (v. 459 ſq.) per lyram edita. cf. ſup. ad I, 96. Prop. III, 2, 1 ſq. Hor. Od. III, 11. et al. Vides autem, quanto ſtudio poeta ornatum ſectetur. Aliud carminis argumentum fuit ſup. v. 291 ſq. *Argolicis p.*, a Graecis. *Chelys*, ἡ χέλυς, teſtudo, et hinc lyra: vnde verba, *chelys, teſtudine felix ducere* cet., ſi non plane inepta ſunt, certe languent, vt taceam, voc. *teſtudinis* modo praeceſſiſſe. *Felix*, peritus, οἷος, ἱκανὸς, δυνατὸς, qui poteſt; vt ap. Virg. A. IX, 772. et al. *felix lapidem ducere*, vt ap. Hor. A. P. 394 ſq. Fabula de Amphione, lyrae ſono muros Thebarum ſtruente, vel tironibus nota. *volentia ſaxa*, vt v. 421. VII, 174. XV, 473. XVI, 142. 219. N. Heinſ. Alia exempla congeſſere Drak. ad h. l. Heinſ. et Burm. ad Ouid. Met. II, 128. ad Virg. Ge. II, 41. et Aen. V, 219. Ita mox dicitur *ſilice per ſe ſcandente*, h. e. ſponte, vt ap. Prop. I, 2, 13. (vbi v. intpp.) Cic. pro Roſc. Com. c. 7. (vbi v. Graev.) Ouid. Met. I, 102. VIII, 680; Drak. *vallauit*, muro (*aggeribus* v. ſq.) cinxit.

Centauro: dilecta chelys: compeſceret iras,
Percuſſa fide, vel pelagi vel triſtis Auerni.
Namque chaos, caecam quondam ſine ſidere molem
Non ſurgente die, ac mundum ſine luce canebat.
Tum Deus vt liquidi diſciſſet ſtagna profundi,
Tellurisque globum media compage locaſſet:

Vt

firmabat Put. Vulgo *frenabat.* 453. *Iamque* corrig. Dausq. Sed cf. ad v. 291. — 455. *diſciſſet* Col. *diſcuſſet* (pro diſcuſſiſſet) Put. R. 1. Parm. Med. Ben. quod et in mentem venerat Gron. Diatr. Stat. p. 112. *diſſepſſet* vel *diſcreſſet* emend. N. Heinſ. ad Ouid. Met. I, 69. *diſcluſit* coni. Cerda ad Virg. Ecl. VI, 35. ſed ſequitur *locaſſet* et *dediſſet.* Vulgo *diſcuſſit;* male, eamdem ob cauſam. 456. *locaſſet*, non *ligaſſet*, ſcripti.

459.

xit. *vocatis*, et mox *cantatas* v. ad I, 96. — 446 ſq. Fabula *Arionis* nota ex Herodot. I, 23. 24. Ouid. Faſt. II, 83 ſq. et Hygin. Fab. 194. vbi v. Munker. *Altera chelys*, ſ. lyra. *moderata*, ſedans, compeſcens, *turbatum p.*, maris aeſtum. *Protea in omni*, quam induit, *forma traxit*, adtraxit, deliniuit. cf. VII. 420 ſq. *dorſo aequoreo*, in ſuperficie maris, vt ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης ap. Hom. Il. β, 159. et quidem ope delphini, in cuius dorſo ſedebat; niſi *acquoreo dorſo* adcipere malis pro dorſo belluae aequoreae, delphini. 449 ſq. Agitur de lyra Chironis, *Centauri*, qui *Pelium* montem, eoque a Lapithis pulſus Maleam, inhabitaſſe, et *Achillem*, Aeſculapium, Iaſonem, Actaeonem aliosque *heroas* inſtituiſſe dicitur. cf. Orph. Argon. 375 ſq. Heyne ad Apollod. p. 353. 355. 565. Hermanni Mythol. T. I. p. 195. T. II. p. 346. *formabat* v. ad I, 441. *dilecta C. c.* vt I, 167. vbi v. V. L. *iras pelagi* cf. ad I, 101. et IV, 299. *fide*, fidibus lyrae. 453-8. Chiron originem rerum, a priſcis poetis philoſophisque traditam, canit, vt Orpheus, cum Chirone decertans, ap. perſonatum Orph. Argon. v. 419 ſq. et inter Argonautas ap. Apollon. I, 496 ſq. quae loca iam laudauit Drak. Inde ſuſpicari poſſis, hos verſus poſt v. 461. inferendos eſſe. Sed idem carminis argumentum, ex phyſicis et coſmogonia deſumtum, tribuitur etiam Iopae et Sileno ap. Virg. A. I, 742 ſq. et Ecl. VI, 31 ſq. ad quae loca v. Heyne, et in Argum. Ecl. VI. *ſine ſidere* vt *non ſurgente die* et *ſine luce*; quae luxuriantis ingenii indicia

ſunt.

Vt celſum Superis habitare dediſſet Olympum,
Caſtaque Saturni monſtrabat ſecula patris.
Sed, quos pulſabat Rhipaeum ad Strymona, nerui,
Auditus Superis, auditus manibus Orpheus,
Emerito fulgent clara inter ſidera coelo.
Hunc etiam mater, tota comitante ſororum

 Aoni-

459. *quis* corrig. Scaliger ad oram ed. Raphel. Male! *neruis* Col. *verbis* Put. *neruos* reſcripſit Cell. cui vulgaris vocum traiectio nimis dura videbatur. *Rhiphenm*, *Riphaeum*, *Rhiphaeum*, *Ryphaeum* multi h. l. ſcribunt, et XII, 7. Sed τὰ Ῥίπαια vel Ῥιπαῖα ὄρη dicuntur. 461. *coelo* ſcripti et R. 2. *ſeclo* R. 1. Parm. Med. Vulgo *Emerito Plectro*, quod Dausq. ad cantum feriatum referebat, quo ſenſu dicuntur *emerita ſtipendia*, *anni* cet.

ſunt. *diſciſſet*, pro diſcidiſſet. cf. XII, 118. XIV, 16. Ouid. Met. I, 22. Heinſ. ad Claud. b. Gildon. v. 297. et ad Val. Fl. I, 827. Bentl. ad Hor. Od. I, 3, 21. *Tellurisque g. m. c.* *locaſſet* cf. Ouid. Faſt. VI, 269-276. et ei. Met. I, 12. 13. *compage*, vt *congeries* ap. Ouid. Met. I, 33. *habitare*, habitandum, *dediſſet.* cf. ad IV, 716. et V, 324. *Caſta*, aurea, *ſecula*, in quibus homines erant caſti, h. e. pii et ſancti. v. ad I, 481. et II, 698. *patris*, vt I, 606. vbi v. not. vel proprie, quoniam Chiron Saturni et Philyrae filius fuit. *monſtrabat*, vt *refert* ap. Virg. Ecl. VI, 42. — 459-480. Conf. Ouid. Met. X, tot. et XI, 1-66. Virg. Ge. IV, 454-527. quae loca Silio ante oculos fuere. *Nerui*, *quos pulſabat Orpheus*, *fulgent inter ſidera*, quo ſumma eorum praeſtantia declaratur. Lyram Orphei Iupiter, precibus Muſarum motus, inter aſtra collocaſſe fingebatur. v. Eratoſth. Cataſter. 24. Alii v. c. Lucianus (adv. indoct. T. II. Opp. p. 385. ed. Graev. Amſt. 1687.) memorant, eam in Lesbo inſ. et quidem in templo Apollinis pependiſſe, donec Neanthus, Pittaci tyranni filius, eam abſtulerit. 459. *Rhipaei* Scythiae montes; *Strymon* fluuius Thraciae in Macedoniae limite: ſupra Thraciam vero Scythia, vnde laxior haec geographia, et *Rhipaeus* id. qd. *Threicius*; Cell. Poetae omnino quosuis fere ſeptemtrionales montes *Rhipaeos* vel *Hyperboreos* adpellant. cf. Virg. Ge. IV, 508. et 518. An legendum *Rhodopeum*, h. e. Thracium? *auditus manibus* cf. mox v. 472 ſq. *Emerito coelo* v. ad VII, 19. in V. L. *mater*, Calliope: ſecnon-

Aonidum turba, mater mirata canentem.
Non illo Pangaea iuga aut Mauortius Haemus,
Non illo modulante ſonos ſtetit vltima Thrace:
Cum ſiluis venere ferae, cum montibus amnes.
Inmemor et dulcis nidi, poſitoque volatu
Non mota volucris captiua pependit in aethra.
Quin etiam Pagaſaea ratis, quum caerula nondum
Cognita

coe. 465. *moderante* Put. 469. *Pegaſea* Parm. *Pangea* R. 1. et Med. 470. *terrenae* ſcripti. *terrene* R. 2. *Tyrrhenae* R. 1. et Med. *Cognitum iter terris*, vel, quod propius ad lectionem MSS. adcedit, *Cognita terrenis* (vt loco ſimil. Lucan. VI, 400. 1. et al.) coni. N. Heinſ. *negarent*, ſcripti R. 1. 3. Parm. Med. *negaret* in vulg. *Quin etiam*, *Pagaſaea ratis quum caerula n. C. t. pontumque intrare* (v. ad VI, 498.) *negaret*, *Ad puppim — venit mare*, corrig. Drak. cui inconcinnius videbatur, *caerula* et *pontum* iungi, ſed a Silii ſtylo non alienum. *P. ratis*, *quum c. n. C t. pontumque i. negaret*, *Ad puppim — Adductum cantu vidit mare* emend. Burm. Verbum *vidit* recepere Lefeb. et Erneſti. *vetat* pro *venit*, R. 2. Ego leviſſima mutatione *verrit* ſcribendum arbitror, vt nautae dicuntur *verrere caerula* et *vada* Virg. A. III, 208. V, 778. VI, 320. vel *delphines aequora* Aen. VIII, 674. et *venti mare* vel *nubila* Lucan. V, 572. Lucret. I, 280. Vulgata lectione admiſſa, ſermo erit ἀνακόλουθος, quoniam nihil eſt, ad quod τὸ *Pagaſaea ratis* referri poſſit, vt adeo Silius, dum hanc periodum inciperet, aliter ſcribere in animo habuerit, aliter vero ſcripſerit, de quibus locutionibus, vel potius vitiis et ſoloeciſmis, v. Graev. et Ern. ad Cic. in

nonnullus Polyhymnia. v. Schol. Apollon. I, 23. *Aonides* ſ. Aoniae *ſorores*, Muſae. cf. ſup. ad v. 436. — 464 ſq. cf. Hor. Od. I, 12, 7 ſq. *Pangaea iuga* et *Haemus*, montes Thraciae, quae propria Martis ſedes fuit, vnde *Mauortius H.* v. ad II, 73. et I, 433. *Non ſtetit*, eum ſequuta eſt, cantus ſuauitate perlecta. 467, 8. Argute vis cantus exprimitur. *captiua*, cantus dulcedine capta, *pependit in a.* vt ap. Ouid. Met. I. 12. — 469-472. Orpheus inter Argonautas fuit, adſcitus a Iaſone conſilio Chironis, vt Sirenas feliciter praeterueherentur, v. Heyne ad Apollod. p. 212. et Schol. Apollon. I, 24. et 31. In naui celeuſma cecinit, feroſque heroum animos cantu et manſuefecit et deliniuit. *Pagaſaea ratis*, Argo, nauis non procul a Pelio monte conſtructa in naualibus Pagaſarum, opp. Theſſaliae, quod inde (a παγῆσαι, *compingere* ſc. nauem) nomen adcepiſſe Strabo et alii putarunt. *caerula*

Cognita terrigenis, pontoque intrare negarent,
Ad puppim ſacrae, cithara eliciente, carinae
Adductum cantu venit mare. pallida regna
Biſtonius vates flammisque Acheronta ſonantem
Placauit plectro, et fixit reuolubile ſaxum.

in Verr. I, 9. §. 25. Gron. Obſſ. I, 12. Dauiſ. ad Hirt. b. Afric. c. 25. et ad Caeſ. B. G. I, 18. Ita Drak. 473. *Biſtonius* ſcripti et vetuſtae edd.

rula v. ad I, 21. *nondum cognita t.* cf. Lucan. III, 193-7. et VI, 400. 1. *terrigenis*, hominibus, vt ap. Lucret. V, 1410. 1426. Sed δεινῶς adhibita vox, et h. l. ſignificat homines, quorum ſit, in terra viuere, non per mare vehi, vt fere *terrenum equitem* dixit Horat. Od. IV, 11, 27. cf. Lucan. III, 195. 6. *ponto intrare* v. ad VI, 498. in V. L. *negarent* cf. ad IX, 534. — 471. 2. Ita et ap. Stat. Theb. V, 340. ſq. ſed in Orphei Argon. 231-275. nauis, quum nimio pondere depreſſa arenae inhaereret, et ab Argonautis in pontum deduci non poſſet, ad cantum Orphei ſponte in mare deſiluiſſe dicitur: quod iam monuit Drak. cf. V. L. *ſacrae carinae*, vt *ſacra Argo* Ouid. Ep. Her. VI, 65. et *diua ratis* Val. Fl. IV, 336. quoniam Minerua, cuius maxime conſilio et auctoritate haec nauigatio cum ſuſcepta tum perfecta eſt, et in conſtruenda naui Argum adiuuiſſe, (v. Apollon. I, 19. et Apollod. I, 9, 16.) et in puppi (ſed ſec. Apollod. l. c. κατὰ τὴν πρῶραν) lignum, ex Dodonide ſilua exciſum, quod vocale (φωνῆεν φηγοῦ τῆς Δωδωνίδος ξύλον ap. Apollod. l. l.) et oraculi loco fuit, ſingitur, vnde *fatidicam ratem* Val. Fl. I, 2. et λάληθρον κίσσαν Lycophr. v. 1379. dixit. cf. Aeſchyl. ap. Hygin. Aſtron. Poet. II, 37. Val. Fl. I, 301-5. (vbi v. Burm. et Carr.) et Claud. b. Get. 14 ſq. Quod hi de ligno illo memorant, alii de carina, et alii denique de malo nauis tradunt. v. Apollon. IV, 582. Meurſ. et Tzetz. ad Lycophr. 1313. et 1319. — 472-4. Orphei deſcenſus ad inferos notiſſimus vel ex Virg. Ge. IV, 467 ſqq. et Ouid. Met. X, 11 ſqq. *Biſtonius*, Thracius, *vates*, Orpheus, filius Oeagri, regis Thraciae. *fixit r. ſaxum*, vi cantus effecit, vt Siſyphus, eo captus, ſaxum in montem voluere paululum deſiſteret. cf. Ouid. Met. I, 41 ſq. Virg. Ge. IV, 481-4. Prop. IV, 11, 23. Claud. R. P. II.

O dirae Ciconum matres, Geticique furores,
Et damnata Deis Rhodope! tulit ora reuulſa
In pontum, ripis vtrimque ſequentibus, Hebrus.
Tum quoque, quum rapidi caput a ceruice reciſum
Portarent fluctus, ſubito emicuere per vndas
Ad murmur cete toto exſultantia ponto.
Sic tum Pierius bellis durata virorum
Pectora Caſtalio frangebat carmine Teuthras.
Interea placida adtulerant iam flamina terris
Magonem Libycis. lauro redimita ſubibat

Optatos

edd. Vulgo *Biſtonios.* 477. *vtraque* (ſc. parte) eleganter, iudice N. Heinſio, ſcripti et R. 2. vnde recepit Leſ. *ripis queréntibus* olim conii. Drak. coll. Ouid. Met. XI, 50 ſq. ſed poſtea praetulit vulg. lect., cuius ſententia ſit, ripas, ſiue arbores et feras in ripis, ſequutas eſſe deciſum Orphei caput, ſecundo flumine in mare labens. 483. *adpulerant* legendum putabat N. Heinſ. forte etiam *placita flamina*, quod probauit Drak. quia *placida flamina* ſint leuia, quae etiam aduerſa eſſe potuerint, *placita* autem

P. II, 335 ſq. *reuolubile ſ.* vt *r. pondus* ap. Ouid. in Ibin v. 191. — 475 ſq. De Orpheo, a Bacchis diſcerpto, cf. Virg. Ge. IV, 520 ſq. Ouid. Met, XI, 1 ſqq. Pauſan. Boeot. c. 30. et Heyne ad Apollod. p. 34. *Ciconum m. Geticique f.* v. ad II, 75. *damnata Deis*, exſecrabilis. 476 ſq. cf. Virg. Ge. IV, 523 ſq. et Ouid. Met. XI, 50 ſq. qui neſcio an minus in hac re ludant, quam Silius, quem inſanae ſubtilitatis inſimulat Erneſti. Praeter luſum tamen ingenii diſplicet etiam h. l. luxuria in oratione. *Ad murmur*, ad nenias flebileſque ſonos a capite editos. Apud Ouid. l. c. *flebile lingua Murmurat exanimis* cet. cf. et Virg. l. l. *emicuere* prae gaudio, dulcedine ſonorum capta.

481. *Pierius*, *ἀοιδὸς*. cf. ad v. 415. *bellis durata v. P.* v. ad I, 558. et VI, 308. *Caſtalium carmen*, a Caſtalio fonte Parnaſſi, Apollini (*Παρνασῶ τε κράναν Κασταλίαν Φιλέοντι* Pind. Pyth. *α*, 75.) et Muſis ſacro. *pectora durata frangebat*, exquiſite pro emolliebat. cf. ad I, 262. Dauſq. comparat *τὰ ὦτα κατεαγότας* ap. Phot. c. 242. et D. Heinſius *τὰ κατεκλασμένα μέλη*, molles effeminatoſque modos, et *τὴν κατεαγυῖαν μουσικὴν* obpoſitam *τῇ ἀνδρώδει* ap. Plut. de Muſica p. m. 1136. et 1138. — 483 ſq. cf. ſup. v. 372 ſq. et Liv. XXIII, 11. med.

Optatos puppis portus, pelagoque micabant
Captiua arma procul celſa fulgentia prora.
At, patulo ſurgens iam dudum ex aequore, late
Nauticus inplebat reſonantia litora clamor,
Et, ſimul adductis percuſſa ad pectora tonſis,
Centeno fractus ſpumabat verbere pontus.
Nec lentum in medios rapienda ad gaudia vulgus
Procurrit fluctus, elataque turba fauore
Certatim ingenti celebrant noua gaudia plauſu.
Aequatur rector Diuis. illum vndique matres,
Illum turba minor moniti gaudere nepotes,
Et

autem ſecunda, quae Magoni placuerint properanti. 487. *ex* ſcripti et ed. Gryph. Vulgo *et*, otioſe et contra leges metricas, vnde *et in* edidit D. Heinſ. 493. *celebrat* Col. et Ox. 495. *laudare* ed. Baſ. et inde al. 502.

med. cuius narrationem poeta exornauit. *Laurus* victoriae ſignum, vnde faſces victoris, literae victoriam nuntiantes et lancea nuntii victoriae laureata apud Romanos; Cell. *Nauium laureatarum* meminit etiam Vitruv. II, 8. a Drak. laudatus. 487. *iam dudum* cf. ſup. ad v. 372. *Nauticus clamor*, celeuſma, nec tamen proprie ita dictum, (de quo v. ad loc. ſimil. VI, 360 ſq.) ſed clamores, quibus nautae vel remiges ſe inuicem hortantur; et quidem h. l. vt ocius nauis ad litus adpellatur. Ita ap. Virg. A. III, 128. Val. Fl. I, 186. (vbi v. Voſſ. et Burm.) et Lucan. II, 688. *ſimul adductis — pontus*, vt fere ſup. VI, 362. 3. vbi v. not. *Centeno verbere*, centenis remis, vt *centena arbore* ap. Virg. A. X, 207. vbi v. Cerda et Heyne. *fractus pontus* remis, vt ap. Val. Fl. I, 363. vbi v. Burm. *Rapere gaudia*, raptim ea percipere. cf. ad I, 570. Vox *gaudia* mox perperam repetitur, vt et τὸ *turba*, niſi haec vulnera librarii poetae inflixerunt. *elata fauore*, vt *efferri ſtudio*, *laetitia*, *dolore* cet., de quauis animi commotione, et de his, quae inde oriuntur. cf. Erneſti Clavi Cicer. 495. *moniti gaudere*, quia cauſam gaudii ignorant, adeoque eius ſenſu deſtituuntur. Conf. quos N. Heinſ. et Drak. laudant, Lucan. VII, 38. 39. (vbi tantus omnium luctus fuiſſe dicitur, vt etiam *pueri iniuſſi* h. e. vltro plorauerint, non moniti et inpulſi a parentibus nutricibusve)

Et ſenior manus, et iuxta populusque, Patresque,
Mactatis Superum dignantur honore iuuencis.
Sic patriam Mago et portas ingreſſus ouantes
Fraternae laudis fama. ruit inde Senatus,
Et multo Patrum ſtipatur curia coetu.
Tum, Diuos veneratus auum de more vetuſto,
Martem, ait, egregium et fractas, quis Itala tellus
Nitebatur, opes, pars ipſe haud parua laborum,
Nuntio. pugnatum Superis in vota ſecundis.
Eſt locus, Aetoli ſignat quem gloria regis,
Poſſeſſus quondam priſca inter ſecula Dauno:
Humentes rapido circumdat gurgite campos
Aufidus, et ſtagnis intercipit arua refuſis;
Mox fluctus ferit Hadriacos, magnoque fragore
Cedentem inpellit retrorſus in aequora pontum.
Hic Varro et magnum Latia inter nomina Paullus
Nomen, quis rerum ducibus permiſſa poteſtas,
Vix dum depulſa nigrae caligine noctis,
Inuadunt campum, et late fulgentibus armis
Adcendunt vltro lucem ſurgentis Eoi.

Nos

502. *agit* Colin. et Dausq. 507. *Vmentes* Col. *Viuentes* Ox. *Vuentes* malebat N. Heinſ. v. ad II, 469. et III, 522. — 510. *retrorſus* ſcripti. Vulgo *retrorſum*, quod in leges metricas peccat. 511. *magnum Latio* e c. Tell. edidit Leſ. et perperam illuſtrauit. 512. *Lumen* coni. N. Heinſ. Sed in his repetitionibus frequenter ludere poetas, Drak. probauit ex Ouid. Faſt. VI, 26. et Met. II, 604. XV, 30. Senec. Troad. 732. et al.

cf.

ve) Martial. I, 34, 2. Stat. Th. X, 562. 3. et Senec. Troad. v. 716 ſq. 499. *fama*, nuntius.

501-530. Oratio Magonis, qui ap. Liv. XXIII, 11. omnes res a fratre adhuc in Italia geſtas exponit, non, vt h. l., ſolam pugnam Cannenſem. *Diuos veneratus*, poſtquam gratias egerat diis et ſacra fecerat. *Martem egregium*, victoriam. *pars ipſe h. p. laborum*, vt fere ap. Virg. A. II, 6; Drak. *Aetoli regis* v. ad I, 125. *Dauno* cf. ad I, 291. — 509. 510. Ornate pro, Aufidus in mare Hadriaticum fluit. cf. I, 52 ſqq. *Nomen magnum* cf. ad IV, 729. et V, 77. 515. *Adcendunt*,

Nos contra (nam germanum furor acer agebat
Optatae pugnae) caſtris cita ſigna mouemus.
Intremit et tellus, et pulſus mugit Olympus.
Hic fluuium et campos abſcondit caede virorum,
Ductor, quo numquam maiorem ad bella tulerunt
Rectorem terrae: Vidi, quum turbine ſaeuo
Auſonia et ſonitu bellantis fuſa per agros
Vni terga daret. vidi; quum Varro citato
Auferretur equo, proiectis degener armis.
Quin et magnanimum, perfoſſo corpore telis,
Strage ſuper ſocium vidi te, Paulle, cadentem.
Aegates ille et ſeruilia foedera larga
Vltus caede dies: non plus optaſſe liberet,
Quam

cf. inf. XII, 221. XIII, 116. et Harles ad Ouid. Triſt. V, 10, 11. 518. *Intremit et* ſcripti. Vulgo *Intremuit*. Sed tacite et ſine librorum auctoritate, vt ſolet, *Intremit en tellus pulſusque inmugit* O. repoſuit Lefeb. qui tamen τὸ *inmugit* in c. Tell. legi teſtatur. 519. *accendit* priſcae edd. *ſtrage* pro *caede* primus ſubſtituit Nicander. 522. *tonitru bellantis* vel *bellanti* maluerit N. Heinſ. cf. ad I, 436. et Klotz. ad Tyrt. p. 126. — 526. *Strage* pro *Stare* eſt ex emend. Dausq. Barth. et N. Heinſ. cf. ad X,

cendunt, geminant, augent (vt *adcendere ſitim, curam, vitia*, vel *incendere annonam, luctus, vires*) *lucem Eoi*, Luciferi vel aurorae, ex qua reſplendent arma; niſi malis, efficiunt fulgore armorum, vt clarius luceat aurora, (qua ratione ſenſus non mutatur) vel eliciunt quaſi et late ſpargunt lucem aurorae. cf. Burm. ad Val. Fl. V, 370. Heyne ex Virg. Ge. I, 251. (vbi operarum incuria *adſcendit* pro *adcendit* legitur) hunc Silii verſum putat expreſſum: ſed ille locus noſtro parum reſpondere videtur. *vltro* v. ad VI, 678. in V. L. 518. *pulſus*, pulſatus clamore, (v. ad III, 436) *mugit O.*, vt ap. Virg. A. IX, 504: *Sequitur clamor, coelumque remugit.* 519. *caede*, cadaueribus, ſtrage caeſorum, *abſcondit*, obpleuit, obtexit, vt inf. XVII, 49. cf. ſup. v. 137. 8. IV, 621. et VI, 708. *turbine*, impetu. *ſonitu* armorum, h. e. armis ſonantibus. 523. 4. cf. IX, 644 ſq. *degener*, vt X, 68. XII, 287. XV, 76. — 525. ſq. cf. X, 234. 303 ſq. *magnanimum* v. ad I, 29. *Aegates* vt I, 61. *ſeruilia*, inhoneſta, turpia, *dedecus parentum*,

Quam tum conceſſit dexter Deus. altera iam lux
Si talis redeat; populis ſis omnibus vna
Tum, Carthago, caput, terrasque colare per omnes.
Teſtes hi ſtragis, quos ſignum inluſtre ſuperbis
Mos laeua geſtare viris. Tum funditur ante
Ora admirantum praefulgens annulus auro;
Datque fidem verbis haud paruo inſignis aceruo.
Hinc iterum repetens: Reſtat nunc ſedibus imis
Vertenda atque aequanda ſolo iam ſubruta Roma.
Adnitamur, ait, vires refouere tot hauſtas
Caſibus, et pateant non parca aeraria dextris,
Quas,

X, 587. — 529. *Quam tum* Col. Vulgo *Quantum.* 530. Ita Col. et Tell. In reliquis libris *Si redeat, populis certe ſis.* 531. *colare* ed. Ald. et Gryph. Vulgo *colere*, non inprob. Leſ. quum haec mutatio modi frequens ſit. 534. *perfulgens* ed. Parm. 536. *reſletne* Put. 538. *refouere* Parm. Vulgo *refouete.* 539. *vt* Col. et ſic Drak. Ego vulg. lect. retinui

rentum ſup. I, 62. *Deus dexter*, propitius. 532-5. cf. Liv. XXIII, 12. et ſup. ad VIII, 675. vbi deſcriptio annulorum minus apta quam h. l. Iis enim, ad quos Mago nunc verba facit, certe plerisque, tam dignitas equeſtris, quam mos ille ignotus erat, et inde tamen potiſſimum magnitudo grauitasque cladis Romanae intelligi poterat. Hinc et Liuius l. c. tradit, Magonem *adieciſſe deinde verbis, quo maioris cladis indicium eſſet, neminem, niſi equitem, atque eorum ipſorum primores, id gerere inſigne.* Vereor itaque, vt iure h. l. verborum inpendium reprehenderit Ern. 536 ſq. cf. Magonis oratio ap. Liv. XXIII, 12. *ſubruta*, quaſſata quaſi et labefactata. Imago petita a muro, qui ab imo ſubruitur; quo facto exitium vrbis inminet. *pateant*, eorum vſus nobis pateat et permittatur *dextris, quas emimus bello*, ad milites emendos vel mercede conducendos. Sic *patere* fere ſup. v. 263. et *omnia Ciceronis patere Treboniano*, vel *res familiaris patuit fortunae meae* ap. Cic. ad Div. VI, 10. et XIII, 29. *Dextras emere*, vt *dextras mercari* et *legere* inf. XV, 495. 564. cf. et I, 500. V, 501. et Gronov. Diatr. Stat. c. XL. *belua*, elephanti, *triſtis*, acer, vehemens,

Quas emimus bello. deſit iam belua, triſtis
Auſoniis terror: nec non alimenta fatigant.

Atque ea dum memorat, toruo conuerſus in ora
Hannonis vultu, quem gliſcens gloria prauum
Ductoris ſtudio iam dudum agitabat acerbo.
Iamne tibi dextras inceptaque noſtra probamus?
Iam fas Dardanio me non ſeruire colono?
Anne iterum Hannibalem dedi placet? Atra veneno
Inuidiae nigroque vndantia pectora felle,
Tandem tot titulis totque exorata tropaeis,
Infelix muta. dextra en, en dextera, quam tu
Aeneadis lacerare dabas, et litora, et amnes,
Et ſtagna, et latos inpleuit ſanguine campos.
Haec Mago, atque animos fauor haud obſcurus alebat.

Cui,

retinui cum Leſ. 540. *bello*, non *bellis*, Col. Ox. R. 2. 540. *deſit* Ox. *caſtris* pro *triſtis* coni. N. Heinſ. et *criſtis*, h. e. criſtatis militibus, Burm. qui acute id dictum putabat, quia criſtae ad terrorem incutiendum galeae olim inpoſitae ſint. Sed v. not. 541. *fatiſcunt*, h. e. deficiunt, recte, opinor, emend. Burm. 544. *Ductori* e Col. edidit Lefeb. et exponit, in, aduerſus ductorem. 545. *Iamne*, non *Iamque*, Col. et ad marg. R. 1. 549. Hunc verſum D. Heinſius poſt v. 551. ponendum putabat, quod recte iam inprobauit Dausq. *exorata* Col. *exoraata* Tell. *exornate* R. 1. et Ben. Vulgo *exornata*. 550. *dextra en*, non *d. haec*, Col. Ox. R. 2. cf. Heinſ. ad Ouid. Met. XV, 677. — 552. *Latios* coni. N. Heinſ. 553. *alebat*, non *habebat*, ſcripti et R. 2. Pro *haud* in R. 2. *ā*, vnde originem falſae lectionis *An* pro *Haud* ſup. II, 299. patere monet

mens, dirus, vel ſaeuus, funeſtus, exitiabilis, vt *tellus triſtis coelo* inf. XII, 371. vel *triſtis fragor* XII, 603. *triſtis ira*, *vrſa* cet. ap. Hor. Od. I, 16, 9. Stat. Achill. II, 409. et al. cf. V. L. *alimenta fatigant* ſc. nos penuria, Leſ. aegre comparantur, Ern. cf. V. L.

542-553. cf. Liv. XXIII, 12. vbi tamen non Mago, ſed Himilco, vir factionis Barcinae, hanc occaſionem Hannonis increpandi amplectitur. De *Hannone* et factione Barcina cf. ad II, 276 ſq. Verba *quem gliſcens — acerbo* expreſſa ex Virg. A. XI, 336. 7. — 547. *iterum*: nam idem iam olim cenſuerat. v. ſup. II, 377. *Inuidiae veneno*, cf. Ouid. Met. II, 777. et 801. *vndantia p. f.*

cf.

Cui, ſimul inuidia atque ira ſtimulantibus, Hanno:
Talia veſani iuuenis conuicia miror
Haud equidem: tumet ingenio, fraternaque corda
Non tarde adnoſcas et virus futile linguae.
Quin, ne mutatum vanis abſiſtere credat,
Nunc pacem orandum, nunc inproba foedere rupto
Arma reponendum, et bellum exitiale cauendum
Auctor ego. atque adeo vosmet perpendite, quaeſo,
Quid ferat: haud aliud nobis cenſere relictum eſt.
Tela, viros, aurum, claſſes, alimenta precatur,
Belligeramque feram. victus non plura dediſſem.
Sanguine Dardanio Rutulos ſaturauimus agros,
Et iacet in campis Latium. deponere curas
Tandem ergo, bone, da, victor, liceatque ſedere
In patria; liceat non exhaurire rapacis

Inpenſis

monet Leſ. 558. *Quin* ed. Ven. Marſi, prob. N. Heinſ. Nec tamen ſpernenda videtur vulg. lectio, *Qui ne — credat*, quam reuocauit Leſ. *credat* Col. Vulgo *credas*: non male, ſi τὸ *Quin* genuinum eſt. 559. *orandum* Col. et mox *reponendum* R. 1. Parm. Med. Beu. Vulgo *orandam* et *reponenda*. v. ad VIII, 36. — 563. *claſſes* ſcripti et R. 2. Vulgo *claſſis*, quae antiqua ſcriptura eſſe poteſt, modo poſt hanc vocem comma ponatur, quod in plerisque edd. omittitur. 564. *victo* ed. Raphel. prob. Barth. Adv. IV, 10. *victis dediſſem*, vel *victus*, vel *victis*, vel *victo num plura petiſſet*, (h. e. Hannibali Mago) opinabatur N. Heinſ. 567. Hunc

verſum

cf. ad VIII, 288. *tropaeis*, victoriis, et *titulis*, gloria victoriis parta. *Infelix*, vt σχέτλιε ap. Hom. *lacerare dabas* v. ad V, 324. *dabas*, actus pro conatu, vt *reſeravit* I, 14. vel *recludis* XIII, 523. et al. *animos*, animum, ferociam, iram, θυμὸν, *favor* Patrum *alebat*, vt al. *nutrire* et *augere*.

554-600. cf. oratio Hannonis ap. Liv. XXIII, 12. — 556. 7. cf. ſup. II, 288. et ibi not. *Non tarde*, facile. 562. *Quid ferat*, prae ſe ferat, vel proferat, dicat, vt ap. Virg. A. II, 161. et al. *haud aliud* cet. acerbe haec dicta ſunt, vt pleraque in hac oratione. 564. Ap. Liv. l. l. *Quid aliud rogares, ſi eſſes victus? Hoſtium* cet. 565. 6. cf. ad X, 264 ſq. *bone victor* v. ad II, 240. *ſedere*, quiete et pace frui, vt III, 561. et al. *penates*, patriam et ciues. *vacua-*

tos,

Inpenſis belli vacuatos ſaepe penates.
Nunc en, nunc, inquam, (falſa vt praeſagia noſtra
Sint, oro, mensque augurio ludatur inani)
Haud procul eſt funeſta dies. atrocia noui
Corda, ac proſpicio natas e cladibus iras.
Vos ego, vos metuo, Cannae. ſubmittite ſigna,
Atque adeo tentate, agedum, ac depoſcite pacem.
Non dabitur. parat ille dolor (mihi credite) maius
Exitium adcepto: citiusque haec foedera victor,
Quam victus, dabit. atque adeo, qui tanta ſuperbo
Facta ſonas ore, et ſpumanti turbine perflas
Ignorantum aures, dic, en, germanus in armis
Ille tuus par Gradiuo, per ſecula tellus
Cui ſimilem numquam ductorem in bella creauit,
Moenia Romuleae cur nondum viderit vrbis?
Scilicet e gremio matrum rapiamus in hoſtem
Nondum portandis habiles grauioribus armis?

Aeratas

verſum perperam omittunt R. 1, Parm. Med. 583. *vicerit* coni. N. Heinſ. Sed multo acerbius Hannon dicit, Hannibalem ne tantum quidem animi habuiſſe, vt Romam obpugnatum proficiſceretur. 584. *e*,

non

tos, exhauſtos. 573. Mente proſpicio, iram Romanorum ipſa hac clade atrociorem futuram, et grauius exarſuram eſſe. *Submittite ſigna*, vt *ſubmittere vexilla fortunae ſuae* dixit, Stat. Silv. IV, 2, 43. — 577. Hanc pacem facilius olim a victoribus, quam nunc a victis Romanis, impetrabitis. Grauis ſententia et vera: nam Romanos numquam pacem, niſi victis hoſtibus, feciſſe, nec vmquam a victoribus eam petiiſſe conſtat. 580-3. Perſtringuntur verba Magonis ſup. v. 520 ſq. 584-9. Hannibalis conſilia ad dominatum ſpectare arguit Hanno, vt in inuidiam eum adducat. *Scilicet* v. ad V, 114. — 585. Pueros dicit mittendos, quo innuit, nihil iam virorum ſupereſſe, qui conſcribi poſſint et in caeſorum ſubſtitui locum. *belua*, elephanti. *armatos proroget annos*, bellum trahat, ſummumque in eo imperium diu teneat. cf. V. L. *fati*, mortis, vnde *fatifer*. *caſtrisque potentum* cet. deſiſtite, Hannibalem et Magonem, qui iam

nimis

Aeratas iuſſi texamus mille carinas,
Atque omnis Libyae quaeratur belua terris?
Vt longa imperia, atque armatos proroget annos
Hannibal, et regnum trahat vsque in tempora fati?
Vos vero, (neque enim occulto circumdamur aſtu)
Ne dulces ſpoliate domos; caſtrisque potentum
Atque opibus ſancite modum. pax optima rerum,
Quas homini nouiſſe datum eſt: pax vna triumphis
Innumeris potior: pax, cuſtodire ſalutem
Et ciues aequare potens, reuocetur in arces
Tandem Sidonias; et fama fugetur ab vrbe
Perfidiae, Phoeniſſa, tua. Si tanta libido
Armorum tenet, atque enſes non reddere perſtat
Poſcenti patriae; nil ſuppeditare furori
Hortor, et haec fratri Magonem dicta referre.

Plura adnectentem (neque enim ſatiauerat iras
Dicendo) clamor turbat diuerſa volentum.
Si, Libyae decus, haud vlli ſuperabilis armis,
Hannibal eſt irae tibi, deſtituemus ad ipſas
Victorem

non *a*, Col. 586. *iuſſit* Put. *iuſſu* primus edidit Marſus. *Ceratas carinas* etiam legi poſſe putabat N. Heinſ. Sed aptiores h. l. ſunt *naues aeratae*, h. e. bellicae et roſtratae vel aere praefixae: nam roſtra ex aere, et hoc olim ferri loco fuiſſe nota res eſt. 588. *armatos annos* ſcripti, vt ap. Iſcan. bell. Troi. IV, 435. *armatos in pacem reddidit annos*, et ſup. v. 405. *inbellis dies*, vel inf. XII, 104. *inertes atque actos ſine Marte dies*; Drak. Vulgo *armatus*. 597. *tuae* Col. Tell. R. 1. 2. Parm. Med. Ben. 603. *vllis* Tell. et Put. *Sic, Libyae — eſt irae tibi?* coni. Drak. 604. *curae* vel *oneri* pro *irae* reponendum videbatur N. Heinſ. *ſuperabilis ira* perperam tentabat Leſ. coll. Val. Fl. III, 510. 648. Sed recte praetulit vulg.

nimis potentes ſunt, militibus, pecunia et commeatu adiuuare. 592 - 5. Verba praeclara! *fama perfidiae* cf. ad I, 5. *Phoeniſſa*, Dido. *tenet* ſc. Hannibalem. *nil ſuppeditare furori*, furenti nec milites, nec pecuniam vel commeatum dare, non ita quaſi alimenta furori eius ſubminiſtrare.

601 - 611. cf. Liv. XXIII, 13. *turbat*, interpellat. 603-6. Verba ſenatorum, *diuerſa volentum*, qui ab Hannone diſſidebant. *irae eſt*, odio eſt, vt

Victorem metas? nec opum adiumenta feremus?
Inuidia vnius ſceptra vt iam parta retardet?
Inde alacres tribuunt, quae belli poſceret vſus;
Abſentique ſuum iactant ſub teſte fauorem.
Mox eadem terris placitum traducere Hiberis,
Dum malus obtrectat facta inmortalia liuor,
Nec ſinit adiutas ductoris creſcere laudes.

vulg. lect. v. not. 605. *opem* Put. 608. *Aſſentique* R. 1. et *Aſſenſique* a m. ſec. *ſub corde* Put. 611. *aduitas* Put. et R. 2. *adtritas ductoris*, vel *ad inſtas ductorem* c. l. putabat N. Heinſ. Poſſis et *ad metas*. Sed v. not.

vt ap. Virg. A. X, 714. vbi v. Heyne. *deſtituemus*, num eam ob cauſam opera noſtra deerimus victori *ad ipſas metas*, bello fere feliciter confecto. *ſceptra*, victoriam, et imperium orbis terrarum, de quo cum Romanis contendimus. *ſub teſte*, praeſente Magone declarant, quantopere abſenti eius fratri faueant. 609. *eadem*, quae belli vſus poſceret, ex Hiſpania ad exercitum Hannibalis in Italia, vel *terris Hiberis*, h. e. in Hiſpaniam et ad exercitum, qui ibi eſſet, *traducenda* cenſuerunt: (cf. Liv. XXIII, 13. extr.) niſi forte ſenſus eſt, *eadem*, quae in fauorem honoremque Hannibalis decreuerant, iuſſerunt etiam *traducere*, nota facere, indicare Hiſpanis, vt *traducere carmina*, *ſecreta*, *poemata* ap. Martial. I, 54, 3. Petron. 17. et 41. *liuor*, inuidia. *laudes adiutas*, conſenſu plurimorum firmatas.

C. SILII ITALICI
PVNICORVM
LIBER DVODECIMVS.

ARGVMENTVM.

Miteſcente iam hieme Hannibal a Capua mouet, viciniſque oppidis trepidationem iniicit. V. 1-14 Sed luxus milites ita eneruauerat, vt vix arma ferre poſſent. 15-26. Cupidus maritimi oppidi potiundi, quo curſus nauibus tutus ex Africa eſſet, primum Neapolim petit, quae vrbs Graeca, doctorum virorum ſeceſſu illa aetate celebris et Parthenope olim a tumulo Sirenes adpellata, ab eo, famae ſuae timente, omnibus quidem viribus, at inrito conatu obpugnatur. 27-59. Inde Cumas, aliam vrbem maritimam, ducit, vbi templum Apollinis, a Daedalo in colle exſtructum, contemplatur, ſed copias, Campana luxuria marcentes, nequidquam acuit ad priſtinam virtutem, et a Ti. Sempronio Graccho repellitur. 60-103. Obſidione igitur Cumarum ſoluta, Puteolos repente mouet caſtra, et, dum ea quoque vrbs fruſtra operibus cingitur, ipſe tractum perluſtrat propinquum, Baias, Lucrinum Auernique lacum, Acheruſiam paludem, vaſtas in litore ſpeluncas, loca ſulfure ac bitumine ſcatentia ignibusque ſubterraneis aeſtuantia, Prochyten, Inarimen, Veſuvium, Miſenum promontorium, Baulos et aeſtum maris, quae omnia ei a primoribus Capuae monſtrantur. 104-160. A Puteolis Nolam agmen conuertit, et ſcalas admouet muris: enim vero M. Claudius Marcellus, inſtructo ad portas ſub aduentum hoſtium exercitu, eruptionem facit, et, Poenis fugatis, ducem eorum ad ſingulare certamen prouocat. 161-198. Quod non detrectare Hannibalem fama nominis ſui ſuadet; ſed Iunonis admonitu ab eo auocatur, et acerba ignauiae increpatione foedam ſuorum fugam ſiſtit. 199-211. Reſtituta acie ac pugna, a Pediano, Patauino, qui non minus belli artibus atque virtute quam literarum ſtudio excellebat,

lebat, Cinyps, formoſiſſimus Poenorum galeaque Aemilii Pauli conſulis, qui in proelio Cannenſi occiderat, ornatus, telo transfigitur et ſpoliatur. 212-252. Marcellus, laudata victoris virtute, in ipſum Hannibalem haſtam coniicit, cuius tamen ictum excipit Geſtar. 253-265. Quo adtonitus periculo Poenus ad caſtra trepide refugit, et vehementer in milites invehitur: Marcellus autem, qui primus Romanos docuerat, Hannibalem vinci poſſe, magna hoſtium edita ſtrage praedaque ingenti facta, Nolam ſe recipit et ad coelum tollitur laudibus. 266-294. Primo tandem victoriae nuntio recreatis Romae ciuibus, non minore animo res domi, quam militiae, geritur, et Cenſores notant eos, qui poſt Cannenſem pugnam Metello auctore conſilium de relinquenda Italia inierant, quique, quum a Poenis, vt de captiuis redimendis agerent, fruſtra Romam miſſi eſſent iuraſſentque ſe regreſſuros, extemplo in caſtra hoſtium redierant, vt hac fraude ſe exſoluerent iureiurando. 295-305. Simul omnia in bellum conſilia conuertuntur, et in ſumma pecuniae inopia matronae aurum ornamentaque ſua in aerarium deferunt: quae voluntaria conlatio et certamen adiuuandae rei publicae excitat ad aemulandum animos primum Patrum, dein equeſtris ordinis et reliquae plebis. 306-319. Spes quoque Romanorum confirmatur a legatis Delphos miſſis, qui reſponſum renuntiant, res eorum iam meliores faciliores que fore, eamque ob cauſam Diis, maxime vero Ioui, ſacra eſſe facienda: quae res diuinae ſubplicationesque confeſtim in Capitolio fiunt. 320-341. Dum haec Romae atque in Italia geruntur, Hampſagoras eiusque filius Hoſtus in Sardinia (cuius inſulae ſitus, forma, nomina, origo, bona et indoles vna cum coloniis, a Sardo, Troianis ſ. Ilienſibus, Iolao, duce Theſpiadarum, et Ariſtaeo illuc deductis deſcribuntur) a T. Manlio Torquato praetore fugantur, et ſiluarum latebras quaerunt. 342-375. Punica deinde claſſe adpulſa Haſdrubali ſe iungunt, et cum Romanis decertant proelio, in quo Ennius centurio et poeta, Rudiis natus oriundusque a Meſſapo rege, ingentem Sardorum Poenorumque caedem facit. 376-402. In eum haſtam coniicit Hoſtus; ſed ictus ab Apolline auertitur, et Hoſtus in acie cadit: qua filii nece audita Hampſagoras mortem ſibi conſciſcit. 403-419. Per idem fere tempus Hannibal Acerris Nuceriaque direptis atque incenſis, capit Caſilinum, et Petiliam, alteram Saguntum, ad ſolum exurit. 420-433. Inde Tarentum expugnat praeter arcem, a Romanis occupatam, et naues Tarentinorum, ſinu exiguo intus incluſas, quum

clauſtra portus hoſtis haberet, plauſtris machinisque admotis per mediam vrbem ad mare transuehit. 434-448. Certior tamen factus per nuntios de obpugnatione Capuae, obſidione arcis Tarentinae abſiſtit, raptimque contendit in Campaniam. 449-462. Obuiam ei veniunt duo Romanorum exercitus, quibus duces ſtultitia et temeritate pares, M. Centenius Penula et Cn. Fuluius praetor, praeſunt, quique ad internecionem caeduntur; nec quidquam iter victoris moratur niſi Ti. Sempronii Gracchi proconſulis, ab hoſpite ſuo Lucano in inſidias praecipitati, exſequiae, quas ipſe celebrat, vt famam conligat humanitatis. 463-478. Interea Romanorum duces omnem belli vim in Capuam vertunt, nuntio adcepto de Hannibalis aduentu, qui in valle occulta poſt Tifata montem huic vrbi imminentem conſidet. 479-488. Is vero vbi videt per caſtra hoſtium non perrumpi ad Capuam poſſe, multa ſecum conſilia voluenti ſubit animum impetus, caput ipſum belli Romam petendi. 489-506. Itaque deductas nocte ad Vulturnum flumen copias traiicit ante lucem, et ſpe Romae potiundae ad maturandum iter incendit. 507-523. Tum praeter Cales in Sidicinum, mox in Allifanum et Caſinatem, deinde praeter Aquinum in Fregellanum, et per Fruſinatem Anagninumque in Labicanum venit agrum: inde, Algido, Tuſculo Gabiisque relictis, ad Anienem fluuium caſtra admouet, et Iliae Nymphisque aduentu ſuo terrorem incutit. 524-544. Nec minor trepidatio eſt Romae, vbi matronae, in publicum effuſae, paſſim diſcurrunt, Patres vero ingentem metum toruo vultu diſſimulant, et praeſidia paſſim in collibus murisque diſponuntur. 545-557. Inter haec Hannibal, qui, continuo itinere confecto, ne nocturnum quidem tempus ad quietem ſibi reſeruauerat, cum Numidis moenia ſitumque vrbis obequitans contemplatur, donec ab equitibus inmiſſis a Fuluio Flacco, qui cum exercitu a Capua profectus Romam venerat, ſubmouetur atque in caſtra redigitur. 558-573. Poſtero die ſub lucem omnes copias in aciem educit, et ad priſtinam virtutem tuendam excitat, docens Roma capta bellum eſſe confectum. 574-586. Neque detrectant certamen Romani, infantium vagitu, gemitu ac precibus parentum, et Fuluii adhortatione exſtimulati. 587-602. At inſtructis vtrimque exercitibus Iupiter craſſas repente coelo obducit tenebras, et a monte Capitolino fulmina in Hannibalem iaculatur. 602-626. Is liquefactis armis in caſtra iratus ſe recipit; quo facto mira ſerenitas cum tranquillitate oritur, et ſubplicatio Ioui habetur in Capitolio. 627-645. Poſtridie

die prima luce acies inſtructas eadem tempeſtas dirimit, quam eadem excipit ſerenitas. 646-667. Poenus inanem fulminis vim ridet vanumque militum timorem increpat. 668-685. Vt vero Romam adeo ſecuram metuque vacuam eſſe comperit, vt milites ſub vexillis in ſubplementum Hiſpaniae profecti ſint; ira incenſus vrbem obpugnare ſtatuit. 686-690. Quam ob cauſam Iupiter agit cum Iunone, vt non amplius alat ferociam eius, ſed potius coerceat. 691-700. Dea Hannibali in conſpectum venit manifeſta, eiusque viſum acuit, vt Deos cernere poſſit, qui colles Romae campumque Martium tueantur. 701-725. Quo adſpectu perculſus Poenus caſtra ab vrbe refert, minitans ſe mox rediturum eſſe. 726-730. Eum vt abeuntem vident Romani, primum fraudem ſubeſſe rati non omnem deponunt timorem: mox hoſte ex oculis ſublato, laeti ſacra Diis faciunt, et certatim portis ruunt ad viſenda loca, vbi caſtra poſuerant Poeni. 731-752.

Iam terra glaciale caput, fecundaque nimbis
Tempora, et auſtrifero nebuloſam vertice frontem
Inmitis condebat hiems, blandisque ſalubre
Ver Zephyris tepido mulcebat rura ſereno.
Prorumpit Capua Poenus, vicinaque late
Praemiſſo terrore quatit. ceu condita bruma,
Dum Rhipaea rigent Aquilonis flamina, tandem

 Euoluit

2. *aſtrifero* R. 1. — 7. *Riphaea*, *Rhiphaea*, *Rhiphea*, *Ryphaea* alii. Sed v. ad XI, 459. *flamina* ſc. κατὰ; ſed *flamine* poetam ſcripſiſſe crediderim.

1-14. Poeta exornauit Liviana, (lib. XXIII, 19.) *miteſcente iam hieme, eductus ex hibernis miles.* Notio *hiemis*, cuius, vt perſonae, et *caput* et *tempora* et *vertex* advmbrantur, ac veris aduentus luxuriantius exprimitur, quam a Virg. Ge. I, 43 ſq. II, 330 ſq. IV, 51 ſq. Lucr. I, 10. 11. Hor. Od. I, 4, 1. 2. et al. *hiems glaciale caput condit terra*, docte pro, frigus terram ſubit, terra clauſa vel adſtricta glacie *mulcetur*, h. e. ſoluitur. *ſereno*; v. ad V, 58. *vicina* loca *terrore quatit*, ἐκπλήττει, percellit. 6-10. Commoda et prae-

Euoluit ſerpens arcano membra cubili,
Et ſplendente die nouus emicat, atque coruſcum
Fert caput, et ſaniem ſublatis faucibus efflat.
At Libyci ducis vt fulſerunt ſigna per agros,
Deſolata metu cuncta, et, ſuadente pauore,
Vallo ſe clauſere ſimul, trepidique ſalutis
Exſpectant ipſis metuentes moenibus hoſtem.

Sed non ille vigor, qui ruptis Alpibus arma
Intulerat, dederatque vias, Trebiaque potitus

Maeo-

derim. 9. *ſpondente die* Col. Tell. et R. 2. quod recepit Lefeb. putans *diem* eſſe tempus, ſiue tempus anni, ὥραν. Sed Silius expreſſit Maroniana *in lucem* et *ardnus ad ſolem* Aen. II, 471. 475. et Ge. III, 439. vbi v. Ill. Voſs. Noua cutis maxime micat, coruſcat, repercuſſis radiis ſolis, ad quem caput extollit ſerpens. 10. *afflat* Ox. et Put. 16. *Inpulerat* coni. N. Heinſ. coll. Lucan. I, 69. VII, 16. et aliis locis, quae laudauit

praeclara comparatio, quam poeta debet Maroni Aen. II, 471 ſqq. (vbi v. Heyne) et minus apte inf. XVII, 448 ſq. repetiit. Serpentes vere ineunte exuuias ponunt, et e latibulis prolabuntur. cf. Barth. ad ſimil. loc. Stat. Theb. IV, 95 ſq. Denotatur ſimul nouus militum *vigor*, (cf. mox v. 15) longa quiete conlectus, forte et furor, quo certe ſerpens maxime ardet exuuiis poſitis. cf. Virg. Ge. III, 435 ſq. *ſerpens condita bruma,* hiberno tempore, ſub terra, glacie conſtricta. *Rhipaea,* pro quouis monte et quidem praealto. cf. ad IV, 363. et XI, 459. *arcano cubili*, in quo per hiemem delituerat. *ſublatis faucibus*, erecto capite ac collo, vt ap. Virg. Ge. III, 426. (vbi v. Cerda) et Aen. II, 474. V, 277. vbi v. Heyne. *ſaniem ſ. f. efflat;* cf. ſup. VI, 185. ſqq. Hoc duriuſcule dictum videbatur Barthio Adv. IV, 10. Sed locutionem illam multis poetarum locis firmarunt N. Heinſ. et Drak. 12. *Deſolata*; v. ad III, 429. et Gron. Obſſ. IV, 21. *trepidi ſalutis;* cf. ad II, 234.

15-26. Poeta expreſſit Liv. XXIII, 18. extr. ſed inpr. verba Marcelli ipſiusque Hannibalis ibid. cap. 45. *ruptis Alpibus arma intulerat* ſcil. Alpinis gentibus, de quo v. ſup. III, 540 ſqq. vel *Alpes* potius docte pro his gentibus poſitae. *Maeonios fluctus,* Traſymenum lacum, cf. ad IV,

Maeonios Italo ſcelerauit ſanguine fluctus,
Tunc inerat. molli luxu madefacta meroque,
Inlecebris ſomni torpentia membra fluebant:
Quis gelidas ſuetum noctes thorace grauatis
Sub Ioue non aequo trahere, et tentoria ſaepe
Spernere, vbi hiberna ruerent cum grandine nimbi,
Ac ne nocte quidem clipeiue enſesue repoſti,
Non pharetrae aut iacula, et pro membris arma fuere;

L 5 Tunc

laudauit ad epiſt. Vlixis Sabiniani v. 68. Sed v. not. 18. *Molli luxu labefacta meroque*, *Et ſomni illecebris t. m. f.* opinabatur N. Heinſ. coll. I, 256. III, 557. Virg. Aen. IV, 395. VIII, 390. Lucret. IV, 1112. Val. Fl. VII, 175. et al. Sed Drak. bene monet, τὸ *madefacta* apprime conuenire ac coniungi et τῷ *fluebant*, (quum *luxu fluere* dicatur homo eo eneruatus Liv. VII, 29. et 32.) et voci *mero*. Sic et *fluere mollitia* vel *diffluere luxuria* dixit Cic. et poetae paſſim *vino madere*, *madidum eſſe*, *inrigari*, *dilui*, *tingui*, *proluere ſe*, βρέχεσθαι, τέγγεσθαι, quin et *madet mens* Lucret. III, 477. quem Drak. praeter alios laudauit. *Madefacta* et *madida* etiam dicuntur vel omnino repleta, plena, propr. vino, (vt *madere* ſ. *madidum eſſe vitiis*, *artibus*, *iocis*, *Socraticis ſermonibus* ap. Gell. XIII, 8. Martial. I, 40, 3. IV, 14, 12. Hor. Od. III, 21, 9. vbi v. Iani) vel quae madida ſunt aqua, et hinc mollia, effeminata. Vtraque notio h. l. apta. Ceterum poſſis etiam diſtinguere poſt *madefacta*, et iungere *mero torpentia m. f.* Membra, largiore meri vſu in ſomnum delabſa, torpent; vnde *merum* poeta egregie per adpoſitionem vocauit *ſomni inlecebras*. Sed praeſtiterit haec verba tam ad *luxum*, quam ad *merum* referre. N. Heinſius *luxum* de Venere tantum adcipit, et Erneſti *inlecebras ſomni* verecunde pro Venere poni putat. Neutrum defendere auſim. 23. *clipeiue* Put. et Tell. Vulgo *clipei*, claudicante verſu: quam tamen licentiam non inſolentem forte in poeta eſſe, monet Lefeb. 24. *arma fouere* haud dubitanter emend. N. Heinſ. coll. VIII,

IV, 719 ſq. 738. V, 9 ſq. *ſcelerauit*, δεινῶς pro infecit, quia ſacer quaſi ſanguis Romanorum, et atrox caedes illa fuit. 18. 19. v. Var. Lect. 20-24. cf. I, 242-267. *trahere*, exigere, traducere, *noctes*, quae *gelidae*, hibernae, et hinc longae ſunt. *Sub Ioue*, aëre ſ. coelo, ſub dio, ὑπὸ Διός, *non aequo*, iniquo, ſaeuo, aſpero, turbulento ſ. tempeſtuoſo et frigido. cf. Horat. Od. I, 1, 25. 22, 19. 20. — 24. *pro membris arma fuere*, arma tam militi, quam membra neceſſaria; Cell. Commentarii inſtar eſt locus Cic. Quaeſt. Tuſc. II, 16. quem Dausq. iam laudauit et poeta haud dubie imitatus eſt: *Qui labor et quantus agminis? ferre plus dimidiati menſis cibaria; ferre*,

Tunc graue caſſis onus, maioraque pondera viſa
Parmarum, ac nullis fuſae ſtridoribus haſtae.

Prima inſtaurantem ſenſit certamina mitis
Parthenope, non diues opum, non ſpreta vigoris:
Sed portus traxere ducem ſecura volentem
Aequora, quae peteret veniens Carthagine puppis.
Nunc

VIII, 92. 128. IX, 43. Lucan. IV, 152. et al. Sed v. not. 28. Verba *non ſpreta vigoris* corrupta videbantur Barthio Adv. IV, 10. vbi hanc putabat poetae mentem eſſe, non propter opes, nec quod gloriam ex victoria quaereret, H. ad Neapolim mouiſſe, ſed portus gratia. Negandi vero particula contrarium infert. Hinc et *tum ſpreta vigoris* corrig. N. Heinſ. *non lacta* vel *non feta vigoris* Burm. *non aſpra* (pro *aſpera*) *vigoris* Marcil. ad Horat. Epod. V. Sed omnibus his non opus: neque ea forte in mentem veniſſent viris doctis, niſi de vrbe otio ac mollitie diffluente cogitaſſent. Sed poeta ipſe memorat v. 41 ſq. et 53 ſq. Neapolitanos fortiter olim Hannibali repugnaſſe, nunc vero (v. 31. 32.) in otio viuere. cf. not. 30. *quos peteret* ſuſpic. N. Heinſ. vt ad *portus* referretur. Sed doctior forte vulgata.

ferre, ſi quid ad vſum velint; ferre vallum. nam ſcutum, gladium, galeam, in onere noſtri milites non plus numerant, quam humeros, lacertos, manus. arma enim membra militis eſſe dicunt: quae quidem ita geruntur apte, vt, ſi vſus ferat, abiectis oneribus, expeditis armis, vt membris, pugnare poſſint. cf. Lipſ. de Mil. Rom. V, 11. Opp. T. III. p. 321 ſq. *fuſae haſtae;* v. ad I, 267. *nullis ſtridoribus*, adeoque ſine vi. cf. ad I, 334. IV, 567.

27 ſqq. In his et reliquis, quae ad finem fere huius libri traduntur, poeta maxime receſſit ab ἀκριβείᾳ hiſtorica, ſolumque ſequutus impetum ſuum ex iis, quae Liuius lib. XXIII. XXIV. XXV. et XXVI. adcurate ac copioſe narrauit, illa tantum ſelegit nullaque ordinis temporumque ratione habita memorauit, quae grauiora viderentur ornatumue epicum admitterent, et in Italia, non extra eam, in Hiſpania, geſtae eſſent. De hoc poetae more diſſerui in Comm. de vita et carm. Sil. p. XXXIV ſq. 27-59. Hannibal *ad mare proxime Neapolim deſcendit, cupidus maritimi oppidi potiundi, quo curſus nauibus tutus ex Africa eſſet;* Liv. XXIII, 15. cf. et cap. 14. *Parthenope* vetus nomen Neapolis. v. ad VIII, 534. — 28-30. Neapolim, non quod diues eſſet, nec quod

Nunc molles vrbi ritus, atque hoſpita Muſis
Otia, et exemtum curis grauioribus aeuum.
Sirenum dedit vna ſuum memorabile nomen
Parthenope muris Acheloias; aequore cuius
Regnauere diu cantus, quum dulce per vndas
Exitium

vulgata. 31. *Nunc* Col. Ox. et Tell. cum edd. Marſi, quod recte probauit N. Heinſ. coll. v. 396 ſq. et Virg. Aen. II, 21. (quibus locis add. ſup. I, 293.) vt poeta agat de ſuo tempore, qua ſtudia maxime Neapoli exculta ſint. Idem et *Iam molles* legi poſſe arbitrabatur. cf. ad XI, 41. *Huc* Put. *Hinc* Parm. Vulgo *Nam*. Male! 33. *et* ante *memorabile* inſeruit Nicander: in ſcriptis certe et omnibus ante Iuntinam edd. non legitur. *ſuis* — *muris* caſtigandum opinabatur N. Heinſ. non inprob. Drak. vt vel τὸ *ſuis* poſitum ſit pro *eius*, ſc. Neapolis, (quem reciproci vſum vindicari dicit a Perizon. ad Sanctii Minerv. II, 11. Victor. ad Cic. Ep. ad Att. XII, 28. Rittersh. ad Gunth. Ligur. I, 452. Giſan. in Ind. Lucret. v. *diſpanſus*, Barth. Adv. XII, 13. ad Rutil. I, 292. et Muncker. ad Hygin. fab. CXXI.) vel Neapolis dicatur vrbs Parthenopes Sirenis, quae *ſuis muris* ſ. ſuae vrbi, ex ſe nomen inpoſuerit, vt *Sirenum domus* Petron. Sat. c. 5. —
38.

quod incolarum virtutem ſperneret, potiſſimum ac prae aliis tentare ſtatuit Hannibal, ſed vt portum haberet, in quem ſecure naues, quae commeatum ac ſubſidia Carthagine ſubueherent, adpellere poſſent. Ita Drak. et iam ante eum Dausq. 31. 32. Neapolim inde a Sullae temporibus ſummi doctique viri ſecedebant, vt ibi otio Muſarum fruerentur, et leuioribus ſtudiis, in Graecis gymnaſiis, theatris, agonibus cet., operam darent: vnde et ſup. v. 27. *mitis P.* cf. Ouid. Met. XV, 711. Martial. V, 78. Petron. Sat. c. 5. Virg. Ge. IV, 564. Stat. Silv. III, 5, 85. Geſner. ad Horat. Epod. V, 43. inpr. Strab. V. p. 378. et Camilli Peregrini Campan. felic. Diſſ. II. §. 21. *Otia hoſpita*, familiaria, grata, *Muſis*, viris doctis. Ea eſſe Virgilio amata, et ad huius monimentum (de quo v. ſup. Comm. de Silii vita T. I. p. XVIII.) poetam reſpexiſſe ſuſpicabantur Dausq. et Cell. 33-36. cf. ad VIII, 534. *Sirenes Acheloïades* h. e. Acheloi filiae; nam matris nomen non idem ab omnibus editur, de quo v. Heyne ad Apollod. I, 3, 4. p. 37. et I, 7, 10. p. 113. Muncker. ad Hygin. p. 10. 13. 187. et 210. De earum nominibus, forma, cantu, et tribus petris, non longe a Capreis, Surrentino prom. obiectis ac propter naufragia olim infamibus, v. ſup. ad VIII, 534. Euſtath. et Didym. ad Hom. Odyſſ.
μ,

Exitium miſeris caneret non proſpera nautis.
Haec pone adgreſſus (nam frontem clauſerat aequor)
Moenia, non vllas valuit perfringere Poenus
Tota mole vias, fruſtraque inglorius auſi
Pulſauit quatiens obſtructas ariete portas.
Stabat Cannarum Graia ad munimina victor
Nequidquam, et cautae mentis conſulta probabat
Euentu, qui poſt Dauni ſtagnantia regna
Sanguine Tarpeias ire abſtinuiſſet ad arces.

En,

38. *non vlla v. p. P. Tutas mole vias*, vel *non vllas Tuta mole vias* corrig. N. Heinſ. coll. v. 70. et 108. vt *moles tuta* ſint moenia oppidi. At v. not. 48.

μ, 39 ſq. Muncker. ll. cc. Heyne l. l. nec non ad Virg. Aen. V, 864 ſq. et Tibull. IV, 1, 69. *muris*, vrbi, Neapoli. *diu*, iam inde ab Argonautarum et Vlyſſis temporibus: quod notum ex Apollon. IV, 891. ſq. Hom. Od. *μ*, 39 ſq. et al. *Exitium dulce*, dulci Sirenum cantu genitum.

39. *Tota mole*, omni conatu ac molimine, totis viribus; vt inf. v. 143. et XI, 27. Drak. cf. ad III, 46. et IV, 449. *Inglorius auſi*, qui fruſtra aliquid conatur, et ignominioſe incepto deſiſtere cogitur. 41. *Graia munimina*, Graecà vrbs, Neapolis. v. ad VIII, 533. 534. Sed h. l. contemtim ita dicitur, vt *Graia manus* et *Graiae vrbes* v. 49. et 69. cf. ad III, 178. *Cannarum victor*, tantus vir, qui proelio Romanos ad Cannas vicerat; quo rei indignitas augetur. *Stabat*, haerebat, vt inf. v. 69. et 105. vel vt paſſim *ſedere* adhibetur. v. ad X, 597. — 42 ſq. *Euentu* infelici huius rei, inrita obpugnatione Graeci et inbellis oppidi, et ſibi et militibus *probabat* cautionem ac prudentiam, qua olim conſilium Romae obpugnandae repudiauerit, de quo v. X, 330 ſq. 337 ſq. 375 ſq. Eodem argumento mox in concione ad milites habita v. 45 ſq. vtitur ad eamdem ignauiam, quam ipſi antea exprobraſſent, increpandam. *qui* docte pro coni. quod, vt paſſim, et Gr. ὅς. *poſt Dauni ſt. r. S.*, poſt victoriam Cannenſem, in Apulia. cf. ad I, 291. *Tarpeias arces* Romam dicit, deſignans ſimul difficultatem grauitatemque conatus. v. ad I, 7. 541. VI, 604.

En, qui nos ſegnes, et neſcire addere curſum
Fatis iactaſtis, quod vobis ſcandere nuper
Non acie ex ipſa conceſſum moenia Romae;
Intrate, atque epulas promiſſas ſede Tonantis
His, quae Graia manus defendit, reddite tectis.
Talia iactabat, famaeque pudore futurae,
Inritus incepta primus ſi abſiſteret vrbe,
Audebat cuncta, atque acuebat fraudibus enſes.
Sed ſubitae muris flammae, totoque fluebant
Aggeris

48. *aede Tonantis* maluerit N. Heinſ. Sed *ſedem*. *T*. etiam aedem Iouis dici poſſe, vel Tarpeium montem, in quo eius templum fuerit, iam monuit Drak. coll. X, 432. XI, 85. XII, 517. al. Add. XIII, 55. — 51. *primis* Col. et Ox. *incepti* Marſ. in not. Vulgata lectio haud dubie corrupta. *Irritus inceptûs prima ſi a. u.* coni. Barth. Adv. IV, 10. *Irritus incepti*, vel *inſeſſa*, vel *obſepta primus ſi a. u.* Dausq. *Irritus incepti* (vt VII, 131. et ſimilia paſſim millies) *primi* vel *prima ſi a. vrbe* N. Heinſ. Poſterius et mihi in mentem venit, idque ed. Lefeb. et prob. Drak. vt ſenſus ſit, Neapolin primam in Italia vrbem fuiſſe, quam obpugnauerit Hannibal. 53. *e muris* coni. N. Heinſ. et mox *pluebant*, quod recepit Lefeb. qui illud a Petrarcha lib. VI. ex h. l. petitum putat. cf. Stat. Theb. VIII, 417. et ſup. ad I, 311. Nec tamen video, quid ſit, quod vulg. diſpliceat. v. not. ad

604. — 45 ſq. Singula acerbe dicta, inpr. v. 48. *Addere curſum fatis*, proſpera fortuna victoriaque vti. cf. ad I, 268. IV, 731. et VII, 241. *epulas promiſſas ſede Tonantis*, in Capitolio. v. ad X, 375 ſq. 49. cf. ad v. 41.

50. *pudore*, ſollicitus et metuens *famae futurae*, vel de f. f. 51. v. Var. Lect. 52. *acuebat enſes*, vim armorum augebat, *fraudibus*, ſtrategemate; quia noctu clam tentauit ſcalis admotis in vrbem tranſilire; Marſ. quem tacite ſequutus eſt Erneſti. Sed ita certe admodum obſcure loquutus eſt poeta, quum in toto h. l. nihil occurrat praeterea, vnde ſuſpicari poſſis, tale conſilium a Poeno captum eſſe. Praeſtiterit *fraudes* adcipere de veneno. cf. ad I, 219. 323. et inpr. 325. Alibi *fraudes* dicuntur inſidiae, (v. ad VII, 134.) quae tamen ab h. l. alienae.

53-59. Neapolitani flammis et telis muros defenderunt, inſtar aquilae ſerpentem a nido coercentis; Erneſti V. C. qui etiam recte iam monuit, comparationem ſatis

Aggeris anfractu tela inprouiſa per auras.
Haud ſecus, occuluit ſaxi quos vertice fetus
Ales fulua Iouis, tacito ſi ad culmina niſu
Euaſit ſerpens, terretque propinquus hiatu;
Illa, hoſtem roſtro atque adſuetis fulmina ferre
Vnguibus inceſſens, nidi circumuolat orbem.

Tandem

ad II, 131. et inpr. Heyne Obſſ. in Tibull. I, 10, 68. — 55. *quae* pro *quos* reponendum putabat N. Heinſ. et *quum* Dausq. In vtramque coniecturam ego quoque incidi, et poſterior praeferenda videtur, quia ſequitur *illa*, et antiqua ſcriptura *quom* facilius vitioſam lectionem *quos* gignere potuit. 61. ſatis quidem aptam eſſe aliisque multis vſurpatam, (quos vellem nominaſſet vir doctiſſ. nam imagines quidem ab aquila petitas paſſim reperire memini, non vero eamdem comparationem) ſed illud vanum et tumidum videri, quod *vngues* dicantur *fulmina ferre adſuetae*, quaſi nunc de illo phantasmate poetico, nec potius de vera aquila ſermo eſſet; neque excuſari poetam eo quod antea *alitem Iouis* dixerit, quae poetica ſit aquilae deſcriptio. cf. ſup. X, 108. 109. vbi poeta ſimiliter, nimio ornatus ſectandi ſtudio ductus, peccauit. Ceterum h. l. etiam notanda eſt nimia hiſtoriam turbandi licentia, quam poeta, vt paſſim, ſibi ſumſit: nam quae Liuius XXIII, 37. de Cumarum obpugnatione tradit, huc tranſtuliſſe videtur. *Ales fulva Iouis*, [illegible] Aen. XII, 247. Drakenb. coll. Aelian. H. A. IX, 10. notat, non omnem aquilam *Iouis alitem* dictam eſſe, ſed herbis, non carne, veſcentem. 58. 59. Aelian. H. A. II, 40. Ζηλοτυπώτατον δὲ ἦν ζῶον αἰετὸς περὶ τὰ νεόττια· ἐὰν γοῦν θεασήται τινὰ προσιόντα, ἀπελθεῖν ἀτιμώρητον οὐκ ἐπιτρέπει· παίει γὰρ τοῖς πτεροῖς αὐτὸν, καὶ τοῖς ὄνυξι λυμαίνεται, καὶ ἐπιτίθησίν οἱ πεφεισμένως τὴν δίκην· οὐ γὰρ χρῆται τῷ ςόματι. Quae vltima verba aperte contra Silium eſſe monet Drak. Si vero poeta per errorem labſus eſt, debet illum Maroni Aen. XI, 756. quem locum habuit ante oculos, ſed variauit. At bene Erneſti: talia, inq[illegible] non ſunt vrge[illegible] Aelianum i[illegible] fabulas ſa[illegible] ritate [illegible]

Tandem ad vicinos Cumarum vertere portus
Defeſſos ſubiit; varioque laceſſere motu
Fortunam, et famae turbando obſtare ſiniſtrae.
Sed cuſtos vrbi Gracchus, tutela vel ipſis
Certior, arcebat, muris, iterumque ſedere
Portis, atque aditus iterum ſperare vetabat.

Luſtrat

61. Vulgo legitur *Defeſſus ſubigit*, quod Erneſti ſeruauit et ita interpretatur: cogit, imperat militibus ad Cumas ſe *vertere*. Quam rationem, etſi valde contortam, concoquerem tamen, modo *militum* vel in his vel in praecedd. verbis mentio fieret. Quae difficultas tollitur, ſi leui mutatione *Defeſſos* repoſueris auctore Barth. Adv. IV, 10. *ſubiit* Col. vnde *Defeſſo ſubiit* (h. e. ſuccurrit, in mentem venit) coni. N. Heinſ. prob. Drak. *Defeſſum ſubiit* ed. Lefeb. Sed neutra emendatione nodus ille ſoluitur. Hinc ſcripſi *Defeſſos ſubiit*, qua lectione admiſſa nihil ſupereſt, quod diſplicere et lectorem obſendere poſſit. *Defeſſos* milites ad Cumas *vertere*, ducere, *ſubiit*, coepit, conatus eſt Hannibal. Sic *ſubiſti pellere tela*, et *torquere carinam*, dixere Stat. Silv. V, 2, 105. et Claudian. de conſ. Mall. Theod. 46. — 65. Reduxi vulgatam, etſi ſuſpectam, lectionem, quoniam nulla VV. DD. coniectura mihi ſatisfacit. *Sedere* pro adſidere vel obſidere poſitum exiſtimabat Cell. quod non plane repudiandum videtur: nam verba ſimplicia centies pro compoſitis, et haec pro illis occurrunt, inpr. in ſcriptoribus poſterioris aeui. *Portus* Col. quod etiam coniecerat Dauſq. idque adridere poteſt coll. v. 29. et verbis Liv. XXIII, 36. *Hannibal, quia Neapolim non potuerat, Cumas ſaltem, maritimam urbem, habere cupibat.* cf. not. ad v. 27 ſq. Sed eamdem notionem poeta iam v. 60. expreſſerat, et hinc conſilium vrbis obpugnandae declarauerat voce *portus* nomini eius adiecta. Itaque voc. *iterum* eiusque repetitio ad ea, quae v. 37.

60-103. cf. Liv. XXIII, 36. 37. Quae in Liuio inde a cap. 15. leguntur, poeta vel plane ſilentio praetermiſit, vel infra demum, confuſis temporibus, memorauit, v. c. obpugnationem Nolae v. 161 ſqq. *Cumarum portus;* cf. Var. Lect. ad v. 65. — [illegible] v. Varr. Lectt. *Laceſſere*, [illegible]e, et hinc tentare, ex[illegible] *fortunam*, incertum [illegible]ntum. cf. inf. XV, [illegible] ad I, [illegible]V, [illegible]ne ad V[illegible] X, 10. et Cl. Doering. ad Eclog. vett. poett. latt. p. 259. vbi monet, eum dici *fatum laceſſere*, qui quaſi ὑπὲρ μόρον temere aliquid tentet; de qua locutione Homer. v. Köppen ad Il, β, 155. et Erneſti ad Odyſſ. α, 34. 35. *turbando*, vario impetu et motu, quo hoſtes conturbaret, vt ſi vno in loco male res ceſſiſſet, in altero tamen forte felicior eſſet; Ern. 63. Ti. Sempronius *Gracchus* Coſ. a. V. 538. (cf.

Caſu geſta putent? Per vos Tyrrhena fauentum
Stagna Deum, per ego et Trebiam, cineresque Sagunti
Obteſtor, dignos iam vosmet reddite veſtra,
Quam trahitis, fama, et reuocate in pectora Cannas.

Sic ductor feſſas luxu adtritasque ſecundis
Erigere, et verbis tentabat ſiſtere mentes.
Atque hic perluſtrans aditus, fulgentia cernit
Arcis

per Tyrrhena cet. primus edidit Nicander apud Iuntam. Sed v. ad I, 658. — 81. *veſtrae* Col. vnde *dignos veſtrae famae* ſcribendum putabat N. Heinſ. cf. not. ad VIII. 383. Mihi potius pron. *veſtra* languere videtur, quoniam iungitur verbis *quam trahitis*, et *vosmet* modo praeceſſit. Neque etiam facile expedias formulam loquendi *famam trahere*; vtrum ſit poſſidere, an ſecum quaſi ducere, an, quo ſenſu Ern. adcepit, huc vsque comparaſſe. Nihil horum ſatisfacit, et crediderim potius legendum eſſe, *dignos iam vosmet reddite*, *geſtis* (h. e. ex vel a rebus geſtis) *Quam trahitis*, *fama*. Sic *famam trahere a cenſu* dixit Iuuenal. XI, 23. *nomen e cauſis t.* Plin. XV, 14. et ſimilia alii, vt et *ducere nomen* cet. ex vel *ab aliqua re*. 82. *in pectore* primus edidit Marſus. Male. cf. Heinſ. ad Claudian. in Rufin. II, 79. — 84. *Arrigere* tacite et contra librorum fidem ſcripſit Lefeb. *mentes*, non *mentem*, ſcripti. 85. *hinc perluſtrans*, poſtquam nempe militum

vobis geſta veſtraque ignauia, *quaecumque labore*, virtute, *paraſtis*, *caſu*, fortuna coeptis adſpirante, *geſta* videri? *Labor*, aerumnae, inpr. bellicae, res fortiter geſtae, etiam bellum et pugna, vt πόνος et μόχθος. v. Cort. ad Salluſt. Cat. 7, 4. p. 50. Musgrav. ad Eurip. Hecub. 1292. — 79ſq. cf. I, 658 ſq. et V, 82 ſq. *Tyrrhena ſtagna*, Traſymenus, lacus Etruriae: *ſtagna Deorum f.* pro Dei. cf. IV, 725-738, 828. V, 4-23. *Quam trahitis*, *fama*, v. Var. Lect.

83. *feſſas luxu a. ſ.* cf. ad III, 506. *Siſtere mentes*, firmare, confirmare animum, vt fere ap. Virg. Aen. VI, 859. et forte Liv. III, 20. extr. Sed v. Stroth. ad Liv. II, 29. et III, 16. — 85-103. Haec ornatus ſectandi ſtudio efficta a Silio ad ductum Maronis, Aen. VI, 9-19. ad quem locum, a poeta noſtro maiore verborum copia expreſſum, v. Heyne in not. et Excurſu III. *fulgentia*, ap. Virg. *aurea tecta*. *Templa*, templum Apollinis, in *iugo arcis*, montis (v. ad I, 7.) ad Cumas; de quo v. Heyne l. l. *Virrius inmitis*, inmitia minatus Romanis, et *ductor Capuae*, princeps Campanorum, vel dux olim et caput

c

Arcis templa iugo, quorum tum Virrius, altae
Inmitis ductor Capuae, primordia pandit.
Non eſt hoc, inquit, noſtri, quod ſuſpicis, aeui:
Maiores fecere manus. Quum bella timeret
Dictaei regis, ſic fama eſt, linquere terras
Daedalus inuenit, nec toto ſigna ſequenti
Orbe dare, aetherias aliena tollere in auras
Auſus ſe penna, atque homini monſtrare volatus.
Suſpenſum hic librans media inter nubila corpus
Enauit, Superosque nouus conterruit ales.
Natum etiam docuit falſae ſub imagine plumae
Adtentare vias volucrum; labſumque ſolutis
Pennarum remis, et non felicibus alis
Turbida plaudentem vidit freta. dumque dolori

militum animos adhortando erexerat, coni. N. Heinſ. coll. III, 45. 46. — 86. Vulgo *Virius*, vt et v. 104. cf. ad XI, 65. — 87. *Inmeritus*, vel *Ante omnes ductor*, (vt inf. v. 299.) vel *Intuitus ductor* opinabatur N. Heinſ. *Inſidus ductor* Burm. Sed v. not. 89. *bella timeret* Col. *timeret* ſcripti et R. 2. cum aliis vetuſtis edd. teſte N. Heinſ. Sed priſcae edd., quas Drak. conſuluit, in vulgatum *regna teneret* conſpirant, niſi quod *tenerent* legitur in ed. Beneſ. et in marg. R. 1. Vox *regna* e Virg. Aen. VI, 14. margini adſcripta,

ſ. princeps legationis. cf. XI, 65 ſq. et Liv. XXIII, 6. — 89 ſq. cf. Virg. Aen. VI, 14. 19. vbi v. Heyne, et ad Apollod. p. 890 ſq. Mem. de l'Acad. des Inſcr. T. XIII. Iuvenal. Sat. III, 25. et Gierig ad Ouid. Met. VIII, 183 ſqq. *Dictaei regis*, Minois Cretenſis; nam *Dicte* mons Cretae. *ſigna*, veſtigia fugae, *dare ſequenti*, Minoi ipſum perſequenti. *aliena penna*, pennis, auibus, non homini, propriis, *pennis non homini datis* Horat. Od. I, 3, 35. Sic *alieno* et contra *ſuo Marte* *pugnare* de equitibus dixit Liv. III, 62. extr. et *alienis menſibus* Virg. Ge. II, 149. — 94. *librans*, v. ad I, 317. *Enauit*, vt mox *Pennarum remi*; v. ad III, 662. Sic etiam ταρσοὶ et πτερὰ. v. Doruille ad Charit. p. 104. *Natum*, Icarum; qui mythus vel tironibus notus. 97. *ſolutis*, ſolis ardore liquefactis. *plaudentem*, labſu percutientem, *freta*, mare Icarium. 99. 101. Commentum luxuriantis ingenii, nec tamen inlepidum. *planctu moderante duxit*, produxit, *volatus*, volandi

Indulget ſubito, motis ad pectora palmis,
Neſcius heu! planctu duxit moderante volatus.
Hic pro nubiuago gratus pia templa meatu
Inſtituit Phoebo, atque audaces exuit alas.

Virrius haec. ſed enim ductor numerabat inertes
Atque actos ſine Marte dies, ac ſtare pudebat.
Ingemit aduerſis, reſpectansque inrita tecta
Vrbe Dicarchaea parat exſatiare dolorem.
Hic quoque nunc pelagus, nunc muri ſaxea moles
Obſicit audenti, defenſantumque labores.
Dumque tenet ſocios, dura atque obſepta viarum
Rumpere nitentes, lentus labor; ipſe propinqua
Stagnorum terraeque ſimul miracula luſtrat.

Primores

adſcripta, et deinde recepta videtur. 105. *atros* pro *actos* Put. 106. *innia tecta* coni. N. Heinſ. vel *irrita coepta*, quod recepit Lefeb. Sed exquiſitior

landi vires aluit, dum manibus ad pectus admotis, etiam alas mouebat; Ern. Recte, puto, ſi ſenſum reſpexeris; ſed Silianae verborum vbertati conuenientius forte eſt, verba *moderante duxit* ſimpl. adcipere pro moderatus eſt, direxit, et hinc adiuuit. 102. *meatu*, volatu, vt ap. Petron. 122. cf. Heinſ. ad Claud. R. P. II, 74.

104-160. Hannibal *inrita tecta*, h. e. Cumas, quas fruſtra obpugnabat, relinquit, *reſpectans*, adeoque inuitus, (v. inf. ad v. 594.) et *Puteolos* exercitum admouet. De vero profectionis tempore et cauſa v. Liv. XXIV, 12. 13. Quae praeterea ibi memorantur, poeta ſilentio praeterit, eorumque loco ea ſubſtituit, quae a poetis fabuloſe traduntur de Tartaro, Cimmeriis tenebris, campis Phlegraeis, Gigantibus et inferorum fluuiis ac lacubus; quos mythos peperit antiqua tractus Cumani, Baiani ac Puteolani natura, vbi paſſim colles vel ſiluis inadceſſis continuisque conſiti, vel variis ſpecubus perfoſſi erant, totusque ager inter Cumas et Baias bitumine, ſulphure calidisque aquis ſcatebat; de quo v. Heyne Exc. II. ad Virg. Aen. VI. et Strab. V. p. 244. 245. *ſtare;* v. ſup. ad v. 41. De *vrbe Dicarchaea* v. ad VIII, 533.

113.

Primores adſunt Capuae: docet ille, tepentes
Vnde ferant nomen Baiae, comitemque dediſſe
Dulichiae puppis ſtagno ſua nomina monſtrat.
Aſt hic Lucrino manſiſſe vocabula quondam
Cocyti memorat, medioque in gurgite ponti
Herculeum commendat iter, qua diſcidit aequor
Amphitryoniades, armenti victor Hiberi.
Ille, olim populis dictum Styga, nomine verſo
Stagna inter celebrem nunc mitia monſtrat Auernum;
Tum, triſti nemore atque vmbris nigrantibus horrens,
Et formidatus volucri, letale vomebat
Subfuſo virus coelo, Stygiaque per vrbes
Religione ſacer ſaeuum retinebat honorem.

 Hinc

quiſitior et doctior eſt vulgata lectio. v. not. 118. Vulg. *diſpulit aequor*, quod primus edidit Nicander, et Dausq. etiam inprobauit. 119. *victor* Col. Vulgo *vector*. N. Heinſ. emendabat *abductor*, vel *rector*, vel *ductor*. 121. Verbum *monſtrat* ſuſpectum videri poteſt vel in h. v. vel ſup. v. 115. Sed

113-115. cf. ad VIII, 539. *Dulichiae p.* Vlyſſis, qui praeter Ithacam vicinas quoque Ionii maris inſulas, et in his Dulichium ſ. Dulichiam, imperio tenebat. cf. ad I, 379. 116 ſq. Silius *Cocytum* in *Lucrino*, et v. 120 ſq. *Stygem* in *Auerno* quaerit, viam autem ad inferos v. 126 ſq. per Acheruſiam paludem, in quo diſcrepat a Marone, quod iam monuit Heyne in Exc. IX. ad Virg. Aen. VI. vbi docet, quantopere poetae in fluminibus inferorum varient ſeu turbent. *Lucrinus* lacus, prope Baias, inclytus oſtreis et portu Iulio, quo Auguſtus eum eum lacu Auerno et ipſo mari coniunxit; de quo v. Heyne ad Virg. Ge. II, 161 ſq. et Cluuer. Ital. ant. IV, 2. p. 1121. — 119. Hercules inter Lucrinum lacum et mare aggerem vel viam muniiſſe fingitur, qua Geryonis boues traduceret, et qua arceret lacum, ne in mare influeret. vid. Strab. V. p. 169. al. 236. al. 375. Diodor. IV, 22. Cic. Agrar. II, 14. Propert. I, 11, 2. III, 18, 4. Lycophr. V, 697. Cluuer. l. l. p. 1122. Hunc aggerem Agrippa refecit et exornauit, de quo v. Plut. vit. Marcell. p. 215 ſq. *commendat*, oſtendit cum laude Herculis. 119. cf. I, 276. 7. — 120. *Ille*, alius e primoribus Capuae. 120-125: cf. Virg. Aen. VI,

237

Hinc vicina palus (fama eſt, Acherontis ad vndas
Pandere iter) caecas ſtagnante voragine fauces
Laxat, et horrendos aperit telluris hiatus,
Interdumque nouo perturbat lumine manes.
At iuxta caligantes, longumque per aeuum
Infernis preſſas nebulis, pallente ſub vmbra
Cimmerias iacuiſſe domos, noctemque profundam
Tarta-

Sed huius incuriae culpa in ipſo forte poeta reſidet. 127. *voramine* Col. a *vorare*, iudice Lefeb. 130. *At iuxta caligantes*, *longumque* Col. et R. 2. niſi quod in hac *iuſta* legitur errore typ. Vulg. *Ac iuxta caligante ſitu*, quod quum metri legibus repugnaret, D. Heinſius τὸ *Ac* ſuſtulit, quem ſequutus eſt Rapheleng. prob. Richter. Specim. Obſſ. Crit. p. 74. Illud *ac* etiam omiſſum in ed. Baſil., at *iuxta* poſt *ſitu* poſitum. *Iuxta ac caligante ſitu* Cell. *caligante*, omiſſo τῷ *ſitu*, Put. teſte N. Heinſ. ſed, ſi Lefeb.

237 ſq. (vbi v. Heyne in Exc. II.) Strab. V. p. 169. al. 235. 236. al. 244. al. 374. Cluuer. l. l. p. 1126. et ſup. not. ad VI, 154. *Auernum nunc celebrem* et *mitia ſtagna* dicit poeta, quoniam Agrippa inmenſam, quae lacum cingebat, ſiluam excidendam curauerat, et laetiorem triſti loco dederat faciem. v. Strab. l. l. *Stygia religione ſacer*, propter νεκυομαντεῖον his locis inſtitutum, et *ſaeuum honorem*, ſacra, quibus et euocari Manes et placari ſolebant. cf. Strab. et Heyne ll. ll. *Stygia*, magica. v. ad I, 94.

126 ſq. *palus* Acheruſia, Cumis vicina, (Plin. III, 6.) vbi *iter ad vndas A.*, aditus ad inferos. cf. XIII, 397 ſq. et Heyne l. c. *Hinc palus laxat* cet. pro, hinc Hannibali a primoribus Capuae monſtratur palus, quae laxat cet. 129. cf. Ouid. Met. II, 261. et Burm. ad Petron. c. 120.

130 ſqq. *Cimmerii*, in conualle inter Baias et Cumas, et in litore circa Miſenum, vbi cautes paſſim excauatae et cauernae, quae priſcis hominibus pro domibus erant, vnde nata fabula de Cimmeriis perpetuisque, quibus eorum terra prematur, tenebris; quod iam monuere Ephorus ap. Strab. l. c. et Heyne l. l. quem v. etiam cum Broukh. ad Tibull. IV, 1, 64 ſq. *Cimmerium oppidum quondam iuxta lacum Auernum*, Plin. III, 5. ſ. 9. *iacuiſſe*, ſitas fuiſſe in conualle vel depreſſa valle inter montes. *Iacere* et *ſedere* dicuntur loca depreſſa et profunda. cf. ſup. ad VI, 645.

Tartareae narrant vrbis. Tum ſulfure et igni
Semper anhelantes coctoque bitumine campos
Oſtentant. Tellus, atro exundante vapore
Suſpirans, vſtisque diu calefacta medullis,
Aeſtuat, et Stygios exhalat in aëra flatus.
Parturit, et tremulis metuendum exſibilat antris:
Interdumque cauas luctatus rumpere ſedes,
Aut exire fretis, ſonitu lugubre minaci
Mulciber inmugit, laceratаque viſcera terrae

 Maudit,

ſeb. fides habenda, *At mixta caligantis locumque.* 135. *Oſtentant* Tell, quam veram lectionem, quod mireris, primus Nicander reuocauit in ed. Iunt. *Obſtentant* Put. *Oſtentat* Col. et Ox. cum priſcis edd. At proxime praeceſſiſſe *narrant*, et mox ſequi *tradunt*, iam monuit Drak. 138. τὸ *Parturit* mendoſum videbatur Barth. Adv. IV, 10. (vbi leues has adtulit rationes: "illud *exſibilat* minime de igni capere potes, nec ad id, quod ſequitur, intelligendum, quum ibi *inmugit* legatur, neque tellurem *exſibilare* dicere licet; quare neceſſe eſt, ad τὸ *flatus* referas.") et N. Heinſ. Ille emendabat *Pars ruit*, pars flatuum intus conceptorum exhalatur, cum furore et magno impetu; hic *Par furit*, vel *Perfurit*, vt haec verba referri poſſint ad illa de Vulcano, quae ſequuntur, *Mulciber inmugit*, et prius agatur de flamma ac vapore hic locorum exundante, nunc de fremitu, qui ſub terris audiatur, vt ap. Petron. c. 120. *Eſt locus, exciſo penitus demerſus hiatu, Parthenopen inter magnaeque Dicarchidos arua, Cocyta perfuſus aqua, nam ſpiritus, extra Qui furit effuſus, funeſto ſpargitur aeſtu.* Haec coniectura non inprobanda videtur, niſi potius vel hic vel praec. verſus eiiciendus eſt et gloſſam redolet: ſenſu certe parum differunt, et *aeſtuat* reſpondet τῷ *parturit*, vt *exhalat* τῷ *exſibilat.* Non ignoro quidem, me in poeta luxuriantis ingenii verſari; at vix crediderim, eum tam abrupte dixiſſe, *tellus aeſtuat et exhalat, parturit et exſibilat.* Lefeb. monet, Barthium et Heinſ. mirum quantum ineptire, et Erneſti, eorum coniecturis non opus eſſe: ſed neuter rationes adiecit. 140. *fretis* Col. Ox.

645. Broukh. ad Tibull. I, 3, 67. et Drakenb. ad Liv. T. IV. p. 704. et ad h. l. vbi laudauit Ouid. Faſt. II, 392. et Lucan. II, 416. IV, 52. *narrant* et mox *oſtentant* ſcil. primores Capuae Hannibali. v. ſup. v. 113 ſq. 133 ſq. cf. ſup. ad v. 104 ſq. Cluuer. Ital. ant. p. 1144. Vitruv. II, 6. *anhelantes campos*, exaeſtuantes cum ſonitu et veluti gemitu quodam, vt mox *tellus ſuſpirans;* Ern. 135 ſq. cf. VI, 146 ſq. *Suſpirans*, v. ad IV, 777. — 141-151. cf. ad IV, 275 ſq. et VIII, 537-541. Heyne ad Virg. Aen. III, 571-582. ex quo loco etiam orationis colores potiſſimum

Mandit, et exeſos labefactat murmure montes.
Tradunt Herculea proſtratos mole gigantas
Tellurem iniectam quatere, et ſpiramine anhelo
Torreri late campos, quotiesque minantur
Rumpere compagem inpoſitam, expalleſcere coelum.
Adparet Prochyte ſaeuum ſortita Mimanta:
Adparet procul Inarime, quae turbine nigro
Fumantem premit Iapetum, flammasque rebelli
Ore eiectantem, et, ſi quando euadere detur,
Bella Ioui rurſus Superisque iterare volentem.
Monſtrantur Veſuina iuga, atque in vertice ſummo
Depaſti flammis ſcopuli, ſtratusque ruina
Mons circum, atque Aetnae fatis certantia ſaxa.
Nec non Miſenum ſeruantem Idaea ſepulcro
Nomina,

Ox. R. 2. *fletis* Put. et Tell. Vulgo *foras.* 143. *gigantas* pro *gigantes* primus edidit Drak. ex emendat. N. Heinſ. v. ad IX, 309. — 145. *minatur* primus repoſuit Aldus, errore forſan operarum. 147. *Munanto* Ox. *Numanton* Put. *Numanta* priſcae edd. ſolenni varietate v. ad III, 494. et IV, 276. Veram ſcripturam primus reſtituit Wolf. in ed. Baſil. et defendit Delr. ad Senec. Herc. Fur. v. 980. — 150. *eructantem* coniicere poſſis. Sed v. Burm. ad Val. Fl. II, 30. et Heinſ. ad Ouid. Met. V, 353. — 152. *Veſuina* Put. quod reduxit N. Heinſ. pro vulg. *Veſeua*, cuius voc. prima ſyllaba a poetis corripitur. *Besuina* Col. v. not. ad VIII, 654. *Veſuuina* tamen in Put. legi teſtatur Lefeb. 153. *ſtratusque ruina*, h. e. obſtratus ſaxis exeſis et late eiectis, ex probabili coni. N. Heinſ. *ſtatusque* Put. Vulgo *fractusque.* 154. *Aetnae ſaxis certantia ſaxa*, h. e. inmenſae altitudinis, coni. Dausq. et Dorleans ad Tac. Ann. IV. p. 499. vbi tamen vulgatum quoque non prorſus reſpuit, et recte ita explicat, vt Veſuuius eadem fata, quae Aetna habere dicatur, globos ſcil. ſaxaque ignea eodem

tiſſimum petiiſſe videtur Silius. *Herculea mole*, vi ac virtute (v. ad IV, 599.) Herculis, cuius praecipuae in gigantomachia partes fuere. v. Apollod. I, 6, 1. 2. et II, 7, 1. ibique Heyne. *compagem* terrae, h. e. terram. *coelum*, deos. 149. *Iapetus* ab aliis in Titanas, ab aliis in Gigantas refertur: hi enim a poetis confundi ſolent.

152. *Veſuina iuga;* v. ad VIII, 654. — 153. 154. v. Var. Lect. 155. *Miſenum*, v. ad VIII, 538. *ſeruantem Idaea nomina*, Troianum nomen, quod adcepiſſe dicitur a

Nomina, et Herculeos videt ipſo in litore Baulos.
Miratur pelagique minas terraeque labores.

Quae poſtquam perſpecta viro, regreſſus ad altos
Inde Pherecyadum muros, frondentia laeto
Palmite deuaſtat Nyſaea cacumina Gauri.

M 5 Hinc

eodem modo voluens. 159. *Pherecïadum* Col. prob. N. Heinſ. At vellem, rationes adiecisset. *et* poſt *muros* perperam additur in priſcis edd. non in ſcriptis libris, et bene illud extruſere D. Heinſ. Raphel. et Cell.

168.

a Miſeno, tubicine Aeneae, ibi ſepulto. v. Virg. Aen. VI, 212 - 235. *videt*, Hannibal. *Bauli*, nobilis villa, inter Baias lacumque Lucrinum, (v. Martial. IV, 63. Tac. Ann. XIV, 4. et Dio Caſſ. LIX. p. 652.) vbi *Hercules* caulas bubus Geryonis feciſſe dicitur, vnde h. l. *Herculei*, et *Bauli* quaſi *Boaulia*, a βοῦς et αὐλή. v. Serv. ad Virg. Aen. VII, 662. Symmach. Epiſt. I, 1. Lipſ. ad Tac. l. c. Cluuer. Ital. ant. IV, 2. p. 1124. Holſten. ad Cluuer. p. 236. *Tirynthiam aulam* dixit Stat. Silv. II, 2, 109. *pelagi minas*, fluctus cum impetu ingruentes, et *terrae labores*, litus adpulſu maris labefactatum, et ruinam minans, cautes excavatas et prominentes; Ern. Ego potius crediderim, *terrae labores* dici loca bitumine, ſulphure calidisque aquis ſcatentia et ſubterraneis ignibus aeſtuantia. cf. ſup. v. 112. et III, 46 ſq.

158. Hannibal rediit Puteolos. cf. v. 110 ſq. *Pherecyadum* contr. pro *Pherecyadarum*. Ingenioſa eſt h. l. Drakenb. coniectura: "Puteolanos, inquit, ita dictos eſſe crediderim a Pherecyde Pythagorae praeceptore: is enim, quamuis Syrius (immo Scyrius) fuerit, tamen per aliquod tempus in inſula Samo habitauit, (v. Diog. Laert. I, 116.) et Puteoli a Samiis conditi ſunt; (v. Steph. Byz. v. Ποτίολοι et Euſeb. Chron. Olymp. LXIV.) neque haec cuiquam nimis longe petita videri debent." cf. ad I, 5. 6. Marſus ita dictos putabat Cumanos Neapolitanosque a Pherecyde, quo duce in Italiam nauigaſſent. Huius autem nemo, quod ſciam, mentionem fecit. 160. De *Gauro* v. ad VIII, 532. in not. et var. lect. vbi docui, locum illum non cum noſtro pugnare. Neque opus eſt ratione Capaccii (Antiq. Puteol.

Hinc ad Chalcidicam transfert citus agmina Nolam.
Campo Nola ſedet, crebris circumdata in orbem
Turribus, et celſo facilem tutatur adiri
Planitiem vallo: ſed, qui non turribus arma
Defendenda daret, verum vltro moenia dextra
Protegeret, Marcellus opem auxiliumque ferebat.
Isque vbi Agenoream procul aduentare per aequor,
Et ferri ad muros nubem videt; Arma, cruentus
Hoſtis adeſt, capite arma, viri, clamatque, capitque.
Circumſtant rapidi iuuenes, aptantque frementi
Sanguineas de more iubas: ſonat inde, citato
Agmina diſponens paſſu, Tu limina dextrae
Seruabis portae, Nero: tu conuerte cohortes
Ad laeuam patrias et Larinatia ſigna,

Clarum

168. *ferri* ſcripti et R. 2. quod etiam coni. Dausq. *fere* R. 1. Vulg. *ferte*, et ſic quoque ed. Lefeb. ſed errore typ. *pubem* Rapheleng. ed. 169. *capite* ſcripti et R. 2. Vulg. *rapite*; at ſequitur *capitque*. 170. *Circumdant rapide* malebat N. Heinſ. et v. 171. *volat* pro *ſonat*. Sed *ſonat* Marcellus, i. e. clara voce, ita vt audiri poſſit, dicit, quae a Nerone et Tullio fieri velit; Drak. 174. *Larinantia* Ox. et ed. Dausq. 179. *reuellere* Col. et

Puteol. c. 22.) ab Erneſti probata, qua tres montes in Campaniae finibus Gauri nomine adpellati cenſentur, primus prope Maſſicum et Minturnas, alter circa Nuceriam et Surrentum, in quo naualis materia ſit caeſa, tertius prope Auernum et Lucrinum. *Nyſaea*, vitifera. cf. ad VII, 198.

161-294. De obpugnatione Nolae et Marcelli virtute cf. Liv. XXIII, 14-16. et de *Chalcidica Nola* ſup. ad VIII, 534. *ſedet* in *campo*, planitie, ad montium radices prope Veſuuium. cf. ad v. 132. et VI, 645. 647. — 167 ſq. cf. IV, 94 ſq. *Agenoream nubem*, Poenorum copias. v. ad I, 15. et 341. *aequor*, campos. 170 ſqq. De acie a Marcello inſtructa cf. Liv. XXIII, 16. Poeta vero alios ſubſtituit duces, et diuerſas Nolae expugnationes confudit, in quarum tertia Neronis partes fuere, teſte Liv. XXIV, 17. quod iam monuit Ern. De *Nerone* et *Tullio* cf. VIII, 404 ſq. 412 ſq. 170. 1. cf. V, 131. et ad V, 165. 166. — 172 ſq. cf. IV, 823 ſq. *Larinatia ſigna*, auxilia Fren-

Clarum Volſcorum Tulli decus: aſt vbi iuſſo,
Per tacitum ruptis ſubita vi fundite portis
Telorum in campos nimbum, ferar ipſe reuulſa
In medios, equitumque traham certamina, porta.
Dumque ea Marcellus, iam clauſtra reuellere Poeni,
Et ſcalis ſpretos tentabant rumpere muros.
Inſonuere tubae paſſim, clamorque virorum,
Hinnitusque, ſimul litui, raucoque tumultu
Cornua, et in membris concuſſa furentibus arma.
Fertur acerba lues disiectis incita portis,
Effuſaeque ruunt inopino flumine turmae;
Inpro-

et R. 2. quod tamen, quia modo praeceſſit, corruptum et e gloſſa ortum videri poteſt. Vulg. euellere. 180. *tentare irrumpere* emend. Lefeb. Sed *rumpere* poetis etiam eſt id. qd. irrumpere, intrare, vt ap. Val. Fl. II, 37. Virg. Aen. XII, 683. et al. cf. not. ad I, 54. — 182. *Hinnitusque* (equorum) Col. *Innitusque* Ox. Vulgo *Tinnitusque ſimul litui*, quod ipſum quoque recte dicitur et apte. v. not. ad XIII, 146. 184. *vndique* pro *incita* Put. vnde recepere Drak. et Ern. ſuadente N. Heinſ. Sed quomodo hoc ex illo oriri potuerit, difficile dictu eſt, et τὸ *vndique* gloſſam potius redolet vel emendationem. *disiectis portis* (vt VII, 523. et 568.) Put. Tell. et R. 2. recte, quoniam de erumpentibus ſermo eſt. *d. turmis* Col. perperam e v. ſeq. Vulgo *d. telis*. 185. *flumine* ſcripti, ſi fides habenda N. Heinſ. Sed Lefeb. contendit, in omnibus et ſcriptis et editis libris legi *turbine*, quod idcirco reduxit. Verba certe *turbine turmae* auribus ingrata ſunt, et τὸ *flumine* tum elegantius eſt, tum aptius τῷ *effuſae*. v. not. et Heinſ. ad Claud. in Rufin. II, 427. vbi etiam *turbae* e ſcriptis recipiendum putauit. Eum ſequuti ſunt Cell. Drak. et Ern. Ego vulgatum *turmae* reuocaui cum Lefeb. et verſ. praec. ad pedites, hunc vero ad equites refero. Silius expreſſit Liv. XXIII, 16. *Patefacta repente porta,*

Frentana. v. ad VIII, 402. — 175. cf. ad VIII, 404 ſq. *iuſſo* pro iuſſero, vt ap. Virg. Aen. XI, 467. (vbi v. Heyne) et *dixis* ap. Plaut. Mil. glor. III, 2, 29. Drak. *Per tacitum*, v. ad VII, 527. *Telorum nimbum*; v. ad I, 311.

180. *ſpretos muros*, quia intra muros Romani ſe recuperant, (v. Liv. XXIII, 16.) adeoque nullus armatus in iis conſpiciebatur; Ern. 181 ſq. cf. V, 188 ſq. 183. *concuſſa arma*, clipei percuſſi. De armis cum impetu quodam adprehenſis a militibus, proelium inituris, intelligit Ern. quo ſenſu Virg. Aen. VIII, 3. (quem locum Silius imitatus ſit) dixerit *impellere arma*.

Inprobus vt fractis exundat molibus amnis,
Propulſum vt Borea ſcopulis inpingitur aequor,
Vt rupto terras inuadunt carcere venti.
Nec, torrente, Libys, viſo armorumque virumque
Deiectus, ſperare valet. dux Dardanus inſtat
Adtonito, praegreſſus equo, tergisque ruentum
Incumbens haſta, ſocios nunc voce fatigat:
Perge, age, fer greſſus. dexter Deus; horaque noſtra eſt.

Hac

porta, Marcellus ſigna canere, clamoremque tolli, ac pedites primum, deinde equites, quanto maximo poſſent impetu, in hoſtem erumpere iubet. 187. *aut Borea* malebat N. Heinſ. Tum vero vſ. ſeq. etiam *Aut* vel *Et rupto* ſcribendum erit. Silium contra in illo ter repetito *vt* elegantiam captaſſe putabat Drak. 189. *terrente* R. 2. et hinc alii. *viſo* Put. quod recepit Drak. vt ſenſus ſit: Hannibal, viſo militum in ſe ingruentium torrente deiectus, victoriam ſperare non audet. *viſu* Ox. R. 1. Med. et recent. edd. Vulgatam lect. *terrente viſu* non inprobat Drak. ſi exponatur: Hannibal non ſperare poteſt, ſe truci vultu (qualis deſcribitur ſup. XI, 337 ſq.) arma et viros deiecturum, ſ. repulſurum eſſe. Ita quoque Erneſti verba *armorum v. deiectus ſperare valet* interpretatur, vt *deiectus* ſit vox ſubſtant. non participium, ne *ſperare* nude ponatur et dura efficiatur ſententia. *torrente niſu* Col. et ex eo Leſeb. qui coll. XVI, 248 et Virg. Aen. XI, 852. hanc putat eſſe h. l. ſententiam, eleganter et graphice expreſſam: H. deiectus vehementiſſimo impetu Romanorum, non valet ſperare. Nihil horum ſatisfacit; et poetam ſcripſiſſe crediderim; *Nec, torrente, Libys, viſo armorumque virumque Deiectus ſpe,* (vt ap. Caeſ. B. G. I, 8.) *ſtare valet.* cf. mox v. 195. 196. Si quis tamen noſtram lectionem retinere malit, ea ſic videtur explicanda: *viſo torrente*, multitudine *armorum virumque*, Romanorum, cum impetu inruentum, (v. not. ad v. 185.) *deiectus* animo (vt ap. Virg. Aen. X, 858.) *non* bene *ſperare valet.* 190. *Deiectum* Marſ. et inde alii. 191. *praegreſſus* Col. vt *praeuectus* V, 170. vbi v. Var. Lect. Vulg. *progreſſus.* Quidam iungunt *adtonito equo*, et Drak. malebat legere *dux D. inſtat Adtonitis*, militibus Punicis. Sed τὸ *Adtonito* referendum ad praec. *Libys.* 192. *aſta* Med. et Rom. 1. ad cuius marginem docta manu emendatum eſt *aſtat.* 193. *fert* h. e. regit *greſſus dexter Deus* corrig. N. Heinſ. Sed *fer greſſus* eodem ſenſu dici, quo XV, 559.

arma. v. ibi Heyne. *Fertur lues portis*, id. qd. mox *effuſae ruunt turbae* Romanorum. *Fertur;* v. ad I, 261. *lues;* cf. ad I, 174. et X, 603. *Effuſae ruunt flumine*, vt mox v. 189. *torrente.* v. ad II, 151. et III, 159. — 186-8. Triplex comparatio parum grata, et luxuriantis ingenii indicium. Singulas exornavit Silius ſup. IV, 520 ſq. V, 395 ſq. et VII, 569 ſq. *rupto carcere;* cf. Virg. Aen. I, 54. — 189. 190. v. Var. Lect. *Dux D.*, Marcellus. v. ad I, 14.

Hac iter ad muros Capuae. Nunc rurſus in hoſtem
Conuerſus, Sta. quo raperis? non terga tuorum,
Te, ductor Libyae, increpito. ſta. campus, et arma,
Et Mars in manibus. dimitto a caede cohortes.
Spectemur ſoli. Marcellus proelia poſco.
Sic rector Latius: iuuenique inuadere pugnam
Barcaeo ſuadebat honor pretiumque pericli.

Sed non haec placido cernebat pectore Iuno,
Coeptoque auertit ſuprema in fata ruentem.
Siſtere perculſos ille et reuocare laborat.
Talesne e gremio Capuae tectisque ſiniſtris
Egredimur? ſtate, o miſeri, quis gloria ſumma
Dedecori eſt. nil vos hodie (mihi credite) terga
Verten-

559, monuit Drak. 194. *ad muros*, non *in m.*, ſcripti. 196. *ſta* ſcripti et R. 2. *ſtat campus* in vulg. *ſtet campus* emend. Dausq. non inprob. Barth. Adv. IV, 10. qui tamen malebat *ſtent* et *Mars bis manibus*. Sed τὸ *ſta* δισσῶς repetitur, et *in manibus* dicitur, vt ap. Val. VI, 460. Stat. Theb. X, 29. Lucan. VII, 253. et al. v. not. ad VII, 35. — 197. Τὸ *a* abeſt a Col. et hinc ab ed. Lefeb. *e caede* Put. *dimitte* coni. N. Heinſ. et v. 205. *ſumma*

14. *voce fatigat ſocios*, auxilia. cf. ad I, 63. *Dexter Deus*, vt I, 514. et V, 227. *hora noſtra eſt;* v. ad I, 118. — 195 ſq. Verba Marcelli, quibus Hannibalem ad ſingulare certamen prouocat. *Marcellus;* v. ad II, 29.

199. *inuadere pugnam;* cf. ad IX, 12. *Barcaeo iuueni;* v. ad I, 72. — 201 ſq. Miniſterio deorum vti Silium more poetarum epicorum, ſaepe iam vidimus. v. ſup. T. I. p. XXXV. 203, *perculſos,* trepidos milites ſuos. 204-9. Imitat. Liv. XXIII, 45. vbi tamen de altera Nolae obpugnatione agitur: nam diuerſas huius vrbis obpugnationes poeta confundit. Simili quoque acerbitate fugientes et ignaui milites increpantur ſup. v. 68 ſqq. et alibi paſſim, vt pudore et memoria priſtinae virtutis ad eam acuantur. Non video itaque, cur ducem haud deceat increpare milites, ſed potius conqueri aliisque modis fortitudinem in pectora reuocare, curque abſurda ſit v. 204. Hannibalis interrogatio, quod putat Erneſti. Non ignorabat ille, Capuam virtutis bellicae ſcholam

Vertentes fidum exſpectat. meruiſtis, vt omnis
Ingruat Auſonia, et ſaeuo Mauorte paraſtis,
Ne qua ſpes fuſos pacis vitaeque maneret.
Vincebat clamore tubas, vocisque vigore
Quamuis obſtructas ſaeuus penetrabat in aures.

Polydamanteis iuuenis Pedianus in armis
Bella agitabat atrox, Troianaque ſemina et ortus
Atque

ſummo Dedecori. Idem v. 208. pro *ſaeuo*, quod mox ſequitur, reponendum putabat *laeuo*, quod recepit Lefeb., vel *foedo* vel *ſcaeuo*. 212. *Polydamanteis* praeter alios ſcribendum cenſebat Heinſ. ad Ouid. Met. XII, 547. quod in Πολύδαμας prima corripiatur. Sed idem recte monet ad Ouid. Epiſt. Her. V, 94. membranas veteres in locis Ouidii, Silii, Propert. III, 1, 29. et Perſ. I, 4. conſtanter pro vulgata ſtare ſcriptura, et Graecis non modo Πολύδαμας et Ion. Πουλύδαμας, ſed etiam dialecto Dor. et Aeol. Πωλύδαμας dici, vt Κοράλλον, Κυράλλον et Κωράλλον. Ολυμπος, Οὔλυμπος aliaque

lam non fuiſſe, ſed miratur, tantopere milites ibi degeneraſſe a priſtina virtute, et interrogationi magna vis ineſt exprobratioque acerba. *e gremio C.* v. ad II, 574. et III, 678. *quibus gloria ſumma*, rebus praeclare olim geſtis parta, *dedecori eſt*, quoniam nunc labem ei aeternam adſpergitis; quibus minori dedecori ac pudori fuiſſet, gloriam non cepiſſe, quam perdidiſſe et ignauia foedaſſe. Magna eſt vis et grauitas verborum, nec minor v. 207 ſq. *meruiſtis*, digni eſtis, quibus nunc arma inferat omnis Italia depoſito timore, quo adhuc torpebat: niſi *meruiſtis* eſt id. qd. *paraſtis*, vt ſenſus h. l. ſit: *ſaeuo Mavorte*, aerumnis bellicis et cruentis, quas de populis Italiae reportaſtis, victoriis nihil aliud conſequuti eſtis, quam vt hi omnes nunc metu vacui arma capiant, et ne pacis quidem vitaeque, nedum belli feliciter perficiendi, ſpes vobis reliqua ſit. 211. *obſtructas*, tumultu bellico vel clangore tubarum; et *ſaeuus*, cum ſummo niſu et contentione clamans; Ern.

212 ſqq. Epiſodium, nimia verborum vbertate paſſim expreſſum, et, vt ſimilia aliis locis, intextum haud dubie a poeta in gratiam amici ſui, *Q. Aſconii Pediani* Patauini, cuius patria, mores et ingenium adumbrantur. cf. Fabricii Biblioth. lat. L. II. c. 6. T. II. p. 65. ed. Ern. et Voſſ.
de

Atque Antenorea ſeſe de ſtirpe ferebat,
Haud leuior generis fama ſacroque Timauo
Gloria, et Euganeis dilectum nomen in oris.
Huic pater Eridanus, Venetaeque ex ordine gentes,
Atque Apono gaudens populus, ſeu bella cieret,
Seu Muſas placidus doctaeque ſilentia vitae
Mallet, et Aonio plectro mulcere labores,
Non vllum dixere parem; nec notior alter
Gradiuo iuuenis, nec Phoebo notior alter.
Qui poſtquam, effuſis vrguens veſtigia frenis
Poenorum, iuxta galeam atque inſigne peremti

Adnouit

que ſimilia. Idem iam animaduertit Dausq. 220. *Aonio plectro* Col. Recte. Vulgo *Aonios*, et ſic quoque ed. Drak. errore typ. 221. *duxere parem* ſuſpicabatur N. Heinſ. prob. Drak. 222. Hunc verſum, qui a vulgatis libris abeſt, reuocauit Modius e cod. Col. in quo tamen *notior* inuenit N. Heinſ. qui coni. *gratior* vel *carior*. At vid. ad XI, 512. —

225.

de hiſtor. lat. p. 143. Pedianus genus duxiſſe fingitur a *Polydamante* (de quo v. Hom. Il. μ, 60 ſq. 210 ſq. ο, 522. ξ, 449. 518. σ, 260. χ, 100.) et *Antenore Troiano*, Patauii conditore, de quo et de *Euganeis* v. ad VIII, 602 ſq. *Polydamanteis* autem ſimpl. pro *Troianis* dictum videtur. *Bella agitabat*, vt I, 394. et X, 307. Verba *ſemina et ortus* et *ſtirpe* languent. Luxurianter etiam Patauina regio deſignatur, memoratis quinque gentibus ac fluuiis. 215. *Sacri* dicuntur fluuii et fontes ob numina, quae in iis habitare putabantur. v. Spanhem. ad Callim. H. in Apoll. v. 112. De *Timauo* fl. Patauio et Antenore v. Heyne Exc. VII. ad Virg. Aen. I, 244. *pater Eridanus*, v. ad I, 606. *Aponus* fons prope Patauium, de quo v. Suet. Tib. 14. Caſſiodor. II, 39. et Claudian. Epigr. VIII. 218-222. Pedianus ille et belli artibus, et literarum ſtudio excellebat: quae ſententia argute et luxurianter ornatur; Ern. *doctae ſilentia vitae*, otium literatum. cf. ad III, 145. *Aonio plectro;* v. ad VIII, 594. et Iani ad Horat. Od. I, 26, 11. *mulcere labores*, v. ad IV, 748. et VI, 386. *Phoebo*, Apollini, Muſarum poetarumque praeſidi et chorago, auctori carminis et tutelae ingeniorum, cui ars vaticinandi et enthuſiaſmus tribuitur. 224. *inſigne*

Adnouit ſpolium Paulli — puer illa gerebat,
Non paruo laetus ductoris munere, Cinyps,
Dilectus Poeno Cinyps, quo gratior ora
Non fuit, ac nulla nituit plus fronte decoris;
Quale micat, ſemperque nouum eſt, quod Tiburis aura
Paſcit, ebur, vel qui miro candoris honore
Lucet in aure lapis, rubris aduectus ab vndis —
Quem poſtquam, egregium criſtis et caſſide nota
Fulgentem, extremo Pedianus in agmine vidit,
Ceu ſubita ante oculos Paulli emerſiſſet imago
Sedibus

225. Vulgo poſt *Paulli*, et *decoris* v. 228, et *vndis* v. 231. puncta ponuntur. Sed apodoſis ſequitur demum v. 234 ſq. et verba *puer illa gerebat* — *aduectus ab vndis* pro parentheſi habenda ſunt; quae quoniam longa eſt, memoriae iuuandae cauſa protaſis v. 232. et 233. repetitur. cf. inf. ad v. 441. Hinc diſtinctionem mutaui. 227. *ora*, Col. R. 1. Parm. Med. Marſi et Martini Herbip. edd. *hora* cum adſpirat. Oxon. cf. Heinſ. ad Claud. de laud. Stilic. II, 136. *ore* Put. et vulg. edd. 231. *ab Indis* primae edd. 234. *Ceu*, non *Cum*, Col. Ox. Parm. 242. *ſpoliatque iacentem*

ſigne Aemilii *Pauli* Coſ. *peremti* in pugna Cannenſi. Hoc inſigne poteſt eſſe ſagum aliaque Aemilii arma, vt *inſignia* v. 241. At ex v. 232. 237. 251. 253. intelligitur, non aliud praeter galeam inſigne conſulis deſignari. *ductoris*, Hannibalis, *munere;* v. ad V, 321 ſqq. — 227 ſqq. Imitat. Virg. Aen. I, 588-593. et inpr. X, 132-8. ad quae loca v. Heyne. 229. Ebur Tiburtino aere et vi aurae e calidis ſulphureisque Albulis ipſoque Aniene, (qui per Tiburtinum agrum fluit, et quidem *ſulfureis vndis* inf. v. 539.) ſurgentis, candidius fieri, ſemperque candidum colorem retinere; numquam palleſcere vel luteum fieri et flaueſcere dicitur. cf. Martial. IV, 62. VII, 12. al. 13. VIII, 28. Propert. IV, 7, 81. vbi v. Broukh. 231. *lapis*, vnio, margarita, (vt ap. Catull. 70. Claud. Conſ. Hon. IV, 598. et Tibull. I, 9, 39. vbi v. Broukh.) *qui lucet in aure*, (de quo aures margaritis ornandi more v. Intpp. ad Petron. Sat. c. 55.) *aduectus ab vndis rubris*, a mari Indico, quod *rubrum* et *erythraeum* dicitur, et vnde optimae vniones (v. Relandi Diſſ. de mari rubro §. 5.) extrahebantur; Drak. cf. Martial. V, 37. al. 39, 4. VIII,

Sedibus infernis, amiſſaque poſceret arma,
Inuadit frendens, Tune, ignauiſſime, ſacri
Portabis capitis, quae non ſine crimine veſter
Inuidiaque Deum geſtaret, tegmina, ductor?
En Paullus! Vocat inde viri ad ſpectacula manes,
Et fugientis agit coſtis penetrabile telum.
Tum, delabſus equo, galeam atque inſignia magni
Conſulis abrumpit dextra, ſpoliatque videntem.
Soluitur omne decus leto, niueosque per artus
It Stygius color, et formae populatur honores.

Ambro-

centem coni. Burm. At v. not. 244. *honorae* Parm. vnde *et formae populator honorae* corrig. N. Heinſ. quod legitur in R. 1. et Med. Verius tamen putabat eſſe *et formae populatur honorem*, vt ap. Iſcan. de bell. Troi. IV, 70. At *honores* doctius dixit Silius pro honore, vt Virg. Aen. I, 591. — 245.

VIII, 28, 14. Stat. Silv. IV, 6. 18. — 236. *Tune* cet. vt ap. Virg. A. XII, 947. Leſ. 239. *En Paulus*, en me tamquam alterum Aemilium eiusque vindicem. *Vocat viri*, Pauli, *manes*, vt laeti ſpectarent vindictam, et quaſi inferias, quibus Manes adeſſe putabantur. *penetrabile telum*, v. ad VII, 649. *delabſus*, deſultans: impetum et celeritatem deſilientis ex equo expreſſit; Ern. *ſpoliat videntem*, adhuc viuentem, vnde v. 276 *viuis auulſa tegmina bellantum*, Drak. 243-252. Nimium et luxuriantem in formae laudibus ſe praeſtitit poeta, praeſertim quum vſ. 227 ſq. ſubſicere poſſent, et Venerem moribundam, an militem pingat, aegre diſtinguas; ita colores vndique adreptos in vna hac imagine conſumſit, ita v. 243 ſq. omnia ludens variat vertitque dicendo, et v. 247 ſq. ad abſolvendam luxuriem ornandi etiam comparationem addit; Ern. *color Stygius*, mortis, pallidus, qualis eſt vmbris. *formae honores*, v. ad IV, 755. et Heyne ad Virg. Aen. I, 591. qui locus Silii animo oculisque obuerſatus videtur. *Ambroſiae comae*, diuinae et pulcerrimae, vel vnguentis optimis delibutae, vt XV, 24. cf. Cerda et Heyne ad Virg. Aen. I, 403. vbi tamen proprie, de dea, epith. adhibetur. *violata ceruix*, vulnerata, laeſa vulnere, et quidem altero forte, quum Pedianus ſaucio galeam detraheret; (nam per coſtas, non per ceruicem telum adegerat) aut, quae

Ambroſiae cecidere comae, violataque ceruix
Marmoreum in iugulum collo labente recumbit.
Haud ſecus Oceano rediens Cythereius ignis,
Quum ſeſe Veneri iactat ſplendore refecto,
Si ſubita inuadat nubes, hebetatur, et, atris
Decreſcens tenebris, languentia lumina condit.
Ipſe etiam, capta, Pedianus, caſſide, nudos
Adtonitus ſtupet ad vultus, iraſque coercet.

Tum, galeam magno ſocium clamore reportans,
Inmitem quatiebat equum, ſpumantia ſaeuo

Frena

245. *tum lactea ceruix* emend. N. Heinſ. noſtra verba nihili eſſe putans: et dubius haerebat Drak. Si quid mutandum, reponerem *et violacea cervix.* At v. not. 248. *ſacrat* vel *ſaccat* pro *iactat* Col. 251. *rapta caſſide* maluerit N. Heinſ. coll. v. 258. — 253. *ad ſocios* primus edidit Nicander

quae colorem amiſit; Drak. Sic et Ern. deformatam intelligit, colore in morte mutato. Idem mihi in mentem venit: at nunc, re adcuratius perpenſa, exſpecto potius ac deſidero epithet. ornans, vt *niuei artus, ambroſiae comae, marmoreum iugulum.* Suſpicor itaque, *violatam ceruicem* eſſe violaceam, vel, vt Horatii verbis vtar Od. III, 10, 14. *tinctam viola*, h. e. quae colorem violaceum, adeoque flauum vel candidum vel purpureum, habeat, cui ſit *color candidus violam ſentiens*, Plin. XXXIV, 13. extr. cf. Heyne ad Virg. A. XII, 67. et Intpp. Horat. Epiſt. II, 1, 207. Perperam Lefeb. "*ceruix*, pars pro toto, de *capite labanti.*" 245. 6. Nota miram hic palilogiam, *cervix* labente *collo* in *iugulum* recumbit, Drak. *Marmoreum iugulum*; candidum, vt Λύγδινος τράχηλος, (Anacr. XXVIII, 27.) Δειρὴ Λυγδινέη καὶ στήθεα μαρμαίροντα, (Anthol. Gr. VII. epigr. 201.) Δάκτυλα μαρμαίροντα. (Nonn. Dionyſ. XV, 331.) Drak. qui et multa e Rom. poetis exempla congeſſit poſt Dauſq. cf. Cerda et Heyne ad Virg. Ge. IV, 523. — 247 ſq. cf. VII, 639. 640. et ibi not. *Cythereius ignis*, Lucifer, Veneris ſtella. *Jeſe iactat*, ſuperbiens quaſi ſplendore ac pulcritudine; vel placet, vt ſup. VII, 640. *Laudatur Veneri.* cf. Erneſti clav. Cic. v. *iactare.* 251. 2. cf. VII, 470. 1.

254. *Inmitem — morſu*, ἵππον θυμοειδῆ, λυκοσπάδα. D. Heinſ.

Frena cruentantem morſu, cui turbidus armis
Obuia Marcellus rapido tulit ora tumultu:
Adnoſçensque, Decus macte o virtutis auitae,
Macte Antenoride. nunc, inquit, rapta petamus,
Quod ſupereſt, Libyci ductoris tegmina, et ardens
Terrificis ſaeuam fundit ſtridoribus haſtam.
Nec forſan voti vanus foret, obuia ni vis
Geſtaris obpoſito tenuiſſet corpore telum.
Qui dum vicinis ductorem protegit armis,
Transabiit non hunc ſitiens grauis haſta cruorem,
Ingentesque minas mutata morte peregit.
Auehitur raptim ductor, diſcrimine leti
Turbatus, curſumque furens ad caſtra capeſſit.

N 2 Iamque,

tander apud Iuntam. 258. *Antenorida* tacite edidit Lefeb. ex emendat. N. Heinſ. cf. ad III, 650. et Serv. ad Virg. A. III, 475. — 266. Suſpicor legendum eſſe *diſcrimine vitae*, (quae lectionis varietas et vocc. *leti* ac *vitae* permutatio paſſim reperitur v. c. ap. Virg. A. X, 511.) vel *Auehitur paruo ductor diſcrimine leti Turbatus*. cf. Heyne ad Virg. Aen. IX, 143. X, 511. et Heinſ. ad Ouid. Met. VII, 426. 267. *furens*, quod coniecerat Dausq., eſt in ſcriptis, teſte N. Heinſ. cui et *fremens* in mentem venit. At Lefeb. reduxit vulgatum *ferens*, et haec notat: "In nullo cod. vidi *furens*,

Heinſ. *Inmitem*, ferocem, indomitum. *ſpumantia — morſu*, vt ap. Virg. Ge. III, 203. et Aen. IV, 135. *turbidus*, cf. ad I, 477. *Decus macte* cet. vt X, 278. et IV, 475. vbi v. not. *Antenoride*, cf. v. 214. *tegmina* capitis, galeam, vt I, 402. et al. nam galeam Cinypi abſtulerat Pedianus. *ſtridoribus*, v. ad I, 334. et IV, 567. *fundit haſtam*, v. ad I, 267. *non foret*, fuiſſet, *vanus voti*, vt *irritus incepti*, VII, 131. *vis Geſtaris*, fortis Geſtar. v. ad IV, 599. — 262. Nota Homeri et inde poetarum conſuetudo, heroum armigeros, vel vicinos milites alios ſubſtituendi, qui tela excipiant, diuinitus quidem, ne heros ipſe feriatur; Ern. 264. *Transabiit*, vt ap. Virg. A. IX, 432. *ſitiens cruorem haſta*, v. ad V, 274. *non hunc ſ. g. h. c.* cf. VII, 630. — 265. Telum et ictus Marcelli mortem, quam minitabatur, intulit quidem, ſed Geſtari, non, cui deſtinata erat, Hannibali. 266. *diſcrimine leti*, vt

Iamque, fugae inmodicus, tendit certamine greſſum
Praecipitem verſis Poenorum exercitus armis.
Adſequitur telis hoſtis, longasque viritim
Exſatiant iras cladum, coeloque cruentos
Certatim oſtentant et Dis vltoribus enſes.
Ille dies primus docuit, quod credere nemo
Auderet Superis, Martis certamine ſiſti
Poſſe ducem Libyae. Raptant curruſque, viroſque,
Maſſylamque feram; et viuis auulſa reportant

Tegmina

ſurens, et *ferens* parum tute mutatur in, *ſurens*: idiotiſmus eſt ſolentiſſimus auctoris." 273. *primus*, non *primo*, Col. et Put. cf. ad II, 235.— 277.

vt *mutata morte.* cf. Var. Lect. 268. *certamine*, ὁρμῇ, vt VI, 327. (cf. XVI, 494.) vel potius certatim, vt I, 184. et ap. Virg. Ge. III, 103. Certatim veluti agmine facto fugiunt, vel certantes inter ſe de fuga et curſu; Ern. *tendit greſſum*, vt v. 512. XVI, 494. 629. Virg. A. I, 410. 656. *longas iras cladum*, iram, quam diu geſſerant Romani, propter clades, a Poenis ſibi inlatas. In his verbis et iis, quae mox ſequuntur, magna vis ineſt. 273 ſq. *Ingens eo die res, ac neſcio, an maxima illo bello geſta ſit: non vinci enim ab Hannibale vincentibus difficilius fuit, quam poſtea vincere*, Liv. XXIII, 16. extr. *Marcellus primus et Hannibalem vinci, et Syracuſas capi poſſe docuit*, Valer. Max. IV, 1, 7. cf. et Claudian. b. Get. v. 138 ſq. *quod* vel *ſuperis* adfirmatibus *credere nemo auderet*; de eo, quod incredibile eſt, et nimis laetum fortunatumque, quam vt aliquis illud exſpectare ac ſperare potuiſſet, adeoque, vbi nuntiatur, credere queat. Comparant Virg. A. V, 17. IX, 6. Ouid. Triſt. IV, 8, 43. 44. et Stat. Theb. V, 724. vbi v. Barth. et Lutat. *ducem Lybyae*, eius impetum continuamque fortunam, *ſiſti*, curſum fortunae et victoriarum eius inhiberi *poſſe.* 276. *Maſſylam feram*, elephantos. cf. ad I, 101. III, 459. IV, 611. *viuis auulſa tegmina b.* cf. ſup. v. 242. *ſub cuſpide*, vt *ſub ictu* IV, 42. vbi v. not. *vidiſſe terga ducis*, fugientem Hannibalem ac terga vertentem, vt v. 283. Valer.

Tegmina bellantum, atque abeunt, ſub cuſpide terga
Contenti vidiſſe ducis. Tum Martis adaequant
Marcellum decori. graditur comitante triumpho
Maior, quam ferret quum victor opima Tonanti.

Inde furens, poſtquam vallo vix depulit hoſtem,
Ductor Agenoreus, Quando hanc, quantoque cruore
Hoſtili labem eluerim? mea terga videre
Contigit Auſoniae? mene, inquit, ſumme Deorum,
Poſt Trebiam ſtatuis tam turpi funere dignum?
Vosque, inuicta diu, nunc, heu! ſine Marte, iuuentus
Debellata bonis Capuae, non degener ipſe
Geſtorum Auſoniis verti victricia ſigna,
Vobis terga dedi. vidi, quum ad bella vocarem,

N 3 Non

277. *ſub caſſide* coni. Dausq. 285. *mene — ſtatui* ſcil. decet, vel aequum ſ. par eſt, emend. N. Heinſ. Recte puto: nam elliptica talis oratio, quod iam monuit Drak. qui tamen vulgatam lect. ſine neceſſitate non repudiandam putabat, iratis et indignantibus, quique turbato ſunt animo, maxime conuenit. cf. Virg. A. I, 37. Gronov. ad Stat. Theb. IX, 65. Lambin. ad Horat. Epod. VIII, 1. et Sat. II, 4, 83. *iam* pro *tam* R. 1. 2. Ben. et Marſi ſec. ed. quod edidit Lefeb. *turpi* pro vulg. *triſti* e ſcriptis et R. 2. recepi cum eodem, probb. N. Heinſ. et Drak. *tam turpi crimine dignum* ſuſpicari poſſis coll. ſimili loco Virg. A. X, 668. et 681. vbi Heyne monet, fugae flagitium a viro forti *crimen* adpellari. 289. *ad* abeſt a Put. vnde *quum*

ler. Max. II, 7. ex. 2. et Petron. Sat. c. 123. Drak. 280. v. ad I, 133.

282-292. Haec oratio et perſonae temporique adcommodatiſſima eſt, et pleniſſima grauitatis atque adfectus. Silio praeiuit Virgilius in loco praeclaro Aen. X, 668 ſq. cuius tamen vim et pathos non prorſus adſequutus eſt. 285. *Trebiam*, victoriam ad T. *funere*, morte Cinypi inlata; de quo cf. v. 225. 226. vid. et Var. Lect. 286. Heus tu, *iuuentus debellata*, victa et debilitata *bonis Capuae*, luxu Campano, non ego *Auſonios* fugi, veluti *degener geſtorum*, et priſtinae virtutis meae oblitus, immo vero *vobis*, propter veſtram ignauiam, qua me deſeruiſtis, et ad fugam quaſi coegiſtis, *terga dedi*, acerba increpatio Hannibalis, cum qua callide ſuae virtutis defenſionem coniungit; Ern. *ſine Marte*, imbellis. *Mars* pro virtute,

Non ſecus atque Italo fugere a ductore pauentes.
Quid reliquum prisci Martis tibi, qui dare terga
Me reuocante potes? Fundebat talia Poenus;
Et Latiae ſeſe Nolana ad moenia turmae,
Portantes ſpolium inſigni clamore, ferebant.

At, conſueta graues per longum audire ſuorum
Euentus, Roma, et numquam recreata ſecundis,
Adlato tandem fauſtae certamine pugnae,
Erigitur, primoque Deum ſe munere tollit.
Ante omnes pigra in Martem, fugiensque laborum,
Dum bellum tonat, et ſeſe furata iuuentus

Dat

quum bella vocarent (de qua locutione v. ad X, 112. et not. ad IV, 508.) coni. N. Heinſ. cui tamen vulgata ſcriptura videbatur verior, quam Drak. firmauit coll. II, 452. VII, 103. IX, 647. XII, 345. XVI, 53. — 294. *ſpolium* (ſc. galeam Pauli v. 224 ſq.) e Col. recepi ſuadente N. Heinſ. Vulgg. *ſpolia*. 296. *recreata*, non *recreare*, Col. Tell. Rom. 2. — 304. *meditati* — *Metelli* Col. et Ox. *meditari* Put. et Med. *meditatum* R. 1. *meditan-*

virtute, vt v. 291. — 292. *Fundebat talia* verba, vt IV, 526. X, 231. XIII, 539. *ſeſe ferebant*, v. ad IV, 261.

298. *Poſt Cannenſem illam calamitatem primum Marcelli ad Nolam proelio populus ſe Rom. erexit*, Cic. Brut. c. 3. *primo D. munere*, prima victoria, Deorum fauori debita. 299 - 305. Silii errores et turbas iam notauit Erneſti his verbis: "Duplex hominum ignauorum, qui poenas dare Romanis debebant, genus indicatur, primum ii, qui auctore Metello poſt pugnam Cannenſem ex Italia migrare parabant, deinde illi, qui iureiurando adacti, vt negata captiuorum permutatione in caſtra Poenorum redirent, id iuſiurandum migraſſent. De illo genere Silius memorauit ſup. X, 415 ſqq. et Liv. XXII, 53. de hoc Liv. XXII, 61. Cic. Off. III, 32. Gell. VII, 18. At Silius varias Nolae obpugnationes commiſcuit, veluti vna tantum facta fuiſſet. Nam quae de poena transfugarum et periurorum narrat a Romanis ſumta, ea Liuius demum lib. XXIV, 18. memorat, quum tertia Nolae expugnatio facta eſſet." 300. *bellum tonat*, v. ad IV, 436. in Var. Lect. *ſeſe furata*, v. ad X, 74.

Dat poenas latebrae: tum, qui dulcedine vitae
Inuenere dolos, iurataque ſoedera Poeno
Conrupere, notant, et purgant crimine gentem.
Punitur patriam meditati linquere terram
Conſilium infelix ſceleratanque culpa Metelli.
Talia corda virum. Sed enim nec femina ceſſat
Mente aequare viros, et laudis poſcere partem.
Omnis, prae ſeſe portans capitisque manusque
Antiquum decus ac derepta monilia collo,
Certatim matrona ruit, belloque miniſtrant.
Haud tanta ceſſiſſe viros in tempore tali
Laudis ſorte piget; factoque in ſecula ituro
Laetantur tribuiſſe locum. Tum celſa Senatus
Subſequitur turba. in medium certamine magno
Priuatae cumulantur opes. nudare penates,
Ac nihil arcanos vitae melioris ad vſus

ditantam Marſus et alii eum ſequnti. 305. *Concilium* emend. Heinſ. ad Claud. in Eutrop. II, 325. in marg. Male! Eidem τὸ *ſcelerata* mendoſum videbatur: at Drak. monet, poetam, quum Metelli conſilium mitiori, quam par eſſet, vocabulo *culpam* vocaſſet, ingrauaſſe inſuper, culpam *ſceleratam* dicendo; mitius enim eſſe *culpam*, quam *ſcelus*, et has idcirco voces vbique ab Ouidio, inpr. Triſt. IV, 1, 24. diſtingui. 306. *ceſſat*, non *ceſſit*, ſcripti. R. 1, 2. Med. 309. *derepta*, non *direpta*, ſcripti. cf. ad IX, 29. X, 318. — 310. *ruunt* tacite ſcripſit Lefeb. Leuiori mutatione *miniſtrat* reponi poteſt. Sed nec ea forte opus eſt. 311. *tantae* malebat

74. — 303. *notant* h. l. proprie dicitur de nota cenſoria. v. Liv. XXIV, 18. *notant* ſcil. Romani, et quidem Cenſores, eos, *qui dulcedine* cet. 305. cf. X, 423.

306-319. Eadem memorant Liv. XXVI, 36. et Flor. II, 6, 23. ſed diu poſt Nolae obpugnationem facta ſunt; vnde poetam iterum non adcurate tempora diſtinxiſſe, monet Ern. Similia tamen iam prius variisque temporibus facta refert Liuius, v. c. lib. XXIII, 48. 49. quin eodem tempore lib. XXIV, 18. et de matronis lib. V, 25. 50. — 311. *in tempore tali*, v. ad VII, 227. *facto in ſecula ituro*, v. ad II, 511. — 317.

Sepoſuiſſe iuuat. coit et ſine nomine vulgus.
Corpore ſic toto ac membris Roma omnibus vſa,
Exſangues rurſus tollebat ad aethera vultus.

Addunt ſpem miſeris dulcem Parnaſia Cirrha
Portantes reſponſa viri. nam laeta ferebant
Exaudiſſe adytis, ſacra quum voce tonaret
Antrum, et mugiret Phoebo iam intrata ſacerdos.
Soluite, gens Veneris, grauiores corde timores:
Aduerſa, et quidquid duri ſub Marte manebat,
Exhauſtum eſt vobis. reſtant leuiora laborum,
Et ſine pernicie terror. Dis vota preceſque.
Ferte modo, et tepidos aris libate cruores.
Neu date terga malis. aderit Gradiuus, et ipſe
Delius auertet propiora pericula vates,

Troia-

malebat N. Heinſ. 320. *Cirrha* non eſt in Col. *Parnaſide Cirrha* (vt ap. Ouid. Met. XI, 165. et ſimiliter *Argolis*, *Taenaris*, *Cecropis* et alia) corrig. N. Heinſ. qui conf. ad Ouid. Epiſt. Her. VI, 81. VIII, 72. ei. Art. Am. I, 172. et al. Id prob. Drak. cui *Parnaſia reſponſa* languere videbantur. Vulgg. *Parnaſſia:* at in codd. melioris notae ſcribitur *Parnaſus* et *Parnaſius*. v. Perizon. ad Aelian. V. H. VIII, 11. Pier. et Heinſ. ad Virg. Ecl. X, 11. Caſaub. ad Perſ. Prol. v. 2. Graecis tamen tam Παρνασσὸς, quam Παρνασὸς et Παρνησὸς dicitur. 323. *intacta* Put. vnde *inſtincta* (vt ap. Lucan. V, 150.) coni. Lefeb. 325. *Aduerſi et q. duro ſub M. m.* Put. *Aduerſi en quidquid duro ſ. M. m.* vel *Aduerſo en q. duri ſ. M. m.* (vt ap. Ouid.

Faſt.

317. *ſine nomine*, v. ad VIII, 508. et IX, 373. *Exſangues*, v. ad XI, 150.

320-336. Poeta exornauit, quae ap. Liv. XXII, 56. et XXIII, 11. leguntur, et iam paulo poſt Cannenſem cladem facta ſunt; adeoque et in his tempora turbauit. *Portantes*, adferentes a *Cirrha*, Delphis, (propr. nauali Delphorum) *reſponſa Parnaſia*, oraculi Delphici. cf. ad III, 97. *Antrum* in Parnaſo, cui tripos inponebatur, et ex quo Pythia dei adflatum excipiebat, χάσμα, de quo v. Diodor. XVI. *mugiret*, vt ap. Virg. A. VI, 99. *Phoebo intrata ſacerdos*, v. ad I, 124. et III, 697. *gens Veneris*, Romani, a Troianis et Aenea, Veneris filio, oriundi. 327. *Dis vota preceſque ferte*, cf. ad VIII, 264. in Var. Lect. *Neu date terga malis*, v. ad III, 507. — 330. I.

Imitat.

Troianos notus ſemper minuiſſe labores.
Sed vero, ſed enim ante omnes altaria fument
Centum feſta Ioui: centum cadat hoſtia cultris.
Ille trucem belli nubem ſaeuasque procellas
In Libyam violentus aget; ſpectabitis ipſi
Aegida turbato quatientem in proelia mundo.

N 5 Atque

Faſt. I, 60.) ſuſpicab. N. Heinſ. 331. *meminiſſe* Put. R. 1. Med. *miſeraſſe* coni. N. Heinſ. coll. Virg. A. VI, 56. Sed cur poetam non deceat, variare verba? 335. *violentus* Col. Tell. et R. 2. quod recepi cum Lefeb. pro vulg. *violenter*, quod gloſſam redolet. Illud doctius eſt. *violentis* Ox. 337.

Imitat. Virg. A. VI, 56. Apollo ſemper Troianos iuuit, quod ex Homero notum. *Delius vates*, vt ap. Virg. A. VI, 12. cf. ad v. 222. et Iani ad Horat. Od. III, 4, 64. *Sed vero ſed enim*, v. ad I, 33. *ante omnes* deos. *centum altaria fument Ioui*, cf. Virg. Ecl. I, 44. Aen. I, 416. 7. et ſup. ad I, 91. *centum*, multa; numerus definitus pro infinito. De ἑκατόμβῃ adcipiunt alii: at tum *centum cultros* paulo argutius dixiſſe poetam, quia non opus ſit, vt hi victimarum numerum exaequent, monet Erneſti. D. Heinſius haec notauit: "Ego de ἑκατόμβῃ ſumo: nam per *cultros centum* centum hoſtias αἰνίττεται. Erat autem numerus ille mirum in modum receptus, praeſertim in ſacris antiquorum et religionibus. Sic Dii ἑκατομπέδους ναοὺς, βωμοὺς et ἀνδρῶνας, vel παρθένῶνα ἑκατόμπεδον habebant, (v. Harpocrat.) et Iupiter aegida ἑκατονθύσανον. Neque tamen me fallit, τὸ ἕκατον et ἑκατόμβῃ et hic ἀοριστίαν optime et τὸ πολὺ deſignare poſſe. Ab Lacedaemoniis autem profectum videtur, qui, centum vrbes quum haberent, ἑκατόμβαια celebrabant; cuius auctorem Cononem quemdam fuiſſe reperio." 334 ſq. Hannibal ex Italia in Libyam reuocabitur et bellum transferet. *belli nubem*, v. ad I, 311. *procellas*, vt VI, 105. et XI, 91. *turbato mundo*, commoto coelo, vel turbatis ipſis Superis, vt *terrae* pro hominibus ponuntur; Dausq. et Drak. cf. ad III, 611. Gron. Obſſ. I, 9. Caſtal. ad Rutil. Itin. I, 117. Taubm. ad Virg. Ge. I, 5. Heinſ. ad Ouid. Met. II, 157. Sic et κόσμος, de quo v. Weſſeling. ad Diodor. T. I. p. 225. et Photius c. 249. Turbas bellicas, ab H. in Hiſpania motas, ſimpl. intelligit Ern. coll. v. 62.

Atque ea Parnaſi poſtquam clamata ſub antris
Adlatum, vulgique Deus peruenit ad aures;
In Capitolinas certatim ſcanditur arces,
Sternunturque Ioui, et delubrum ſanguine honorant.
Tum Paeana canunt, reſponſaque fida precantur.

Interea adſuetis ſenior Torquatus in armis,
Sardoas patrio quatiebat milite terras.
Namque,

337. *Atque*, non *Aſt*, Col. *Parnaſi*, non *Parnaſſi*, omnes antiqui. cf. ad v. 320. — 343. *Sardoas p. quatiebat m. turres*, vt XIII, 36. 107. 267. Horat. Od. IV, 6. et Lucan. VI, 136. maluerit N. Heinſ. qui tamen *terras*

v. 62. Imago Iouis, qualis Martis ſup. I, 433 ſq. IV, 430 ſq. et Palladis IX, 442 ſq. vbi v. not.

337. *clamata*, per oraculum edita: vt *tonare*, et *mugire* ſup. v. 322. 3. *Adlatum*, vt I, 456. *Deus*, reſponſum oraculi. *Sternuntur*, proſternunt ſe, *προσκυνοῦσι* et ſupplicant Ioui. *honorant delubrum*, propr. Iouem, in cuius honorem ſacra fiunt. *Paeana canunt*, hymnum in honorem Apollinis. cf. Spanhem. ad Callim. H. in Apoll. 21. et 98.

342-419. Memorantur res a T. Manlio Torquato in Sardinia geſtae, praeeunte Liv. XXIII, 32. 34. et inpr. 40. et 41. De *Hampſagora*, principe Sardiniae, defectionem moliente, eiusque filio, *Hoſto* ſ. Hioſto v. Liv. ibid. Erneſti et nunc emblema hiſtoricum adnoſcit, et, qui rerum geſtarum ex cauſis ſuis nexum quemdam argumentique vnitatem requirant, eos hoc tranſitu poetae, quo in medias res easque diuerſiſſimas abripiat lectores, obfendi arbitratur. Silius tamen h. l. minus tempora et res tum geſtas turbat quam ſupra, et voce *interea* tranſitus ſatis apte deſignatur, vt ap. Liv. quoque paſſim. *adſuetis in armis;* nam ante b. Punicum II. in conſulatu iam ſubegerat Sardos et de iis triumphauerat. v. Liv. XXIII, 34. Eutrop. III, 1. *patrio*, Romano, Italico. 344. Poeta, qui doctrinam vbiuis oſtentare ſolet, reſpexiſſe videtur *Ilienſes*, Ἰλιεῖς, (*Teucros* v. 362.) antiquiſſimos celeberrimosque Sardiniae populos, qui Ilio diruto huc confugiſſe traduntur. *Οἱ τε Τρῶες ἐς τῆς νήσου τὰ ὑψηλὰ ἀναφεύγουσι — Ἰλιεῖς μὲν ὄνομα καὶ ἐς*

Namque, ortum Iliaca iactans ab origine nomen,
In bella Hampſagoras Tyrios renouata vocarat.
Proles pulcra viro, nec tali digna parente,
Hoſtus erat: cuius fretus fulgente iuuenta,
Ipſe aſper paci, crudos ſine viribus annos,
Barbarici ſtudio ritus, refouebat in armis.
Isque vbi Torquatum raptim properata ferentem
Signa videt, pugnaeque auidas adcendere dextras,
Fraude loci nota, tenebroſa per auia ſaltus
Euolat, et, prouiſa fugae compendia carpens,
Virgulta tegitur valle ac frondentibus vmbris.

Inſula,

ras quoque et *campos quati* exemplis ſup. I, 297. probauerat. 345. *Hampſicora* ſ. *Hampſicoras* in membranis legitur Liv. XXIII, 32. 40. et 41. in vulgatis *Harſicoras*, v. ibi Drak. qui ſcriptorum fidem ſequutus eſt. *Hypſagoras* vel *Hapſagoras* ſcribendum putabat Dausq. 347. *Hoſtus erat, cuius* Col. *Ortus erat Cumis* Oxon. Put. R. 1. Parm. Med. Vulgo *Oſcus erat, cuius*. cf. v. 403. 413. et ſup. ad I, 437. — 348. *Aſper pacis*, vt *lenis belli* in vet. exemplari Stat. Theb. VII, 26, Rom. 1. Ben. et inde Leſ. 351. *accendere*, h. e. adhortari, Put. R. 1. Parm. Med. cf. IV, 169. IX, 244. (vbi v. Var. Lect.) Claud. in Rufin. II, 173. et 296. ad quae loca v. Barth. et Heinſ. Vulgatum *accedere* reduxit Lefeb. non improb. Drak. modo iungas *pugnae auidis dextras*, h. e. milites pugnandi cupidos. Sic *dextrae* ſup. XI, 539. inf. XVI, 18. et al. v. Gron. Diatr. Stat. c. 40. p. 263. — 352. *tenebroſa* Col. vnde recepi. *nemoroſa inuia* inf. v. 376. *ſalebroſa* coni. N. Heinſ. Vulgo *latebroſa*. 353. *profuſa* primus edidit Marſus, et perperam defendit Dausq. vt ſit longa ſemita. *fuga* Ox. *captans* Modius e Col. 354. *Virgulta — valle*, h. e. virgultis obſita, (vt ap. Salluſt. in Fragm. p. 1009. ed. Cprt.) Oxon. vel potius, ſi Lefeb. fides habenda, tres ſcripti et R. 2. v. not. ad I, 173. Vulgo *Occulta valle*, vt VII, 133. et ap. Liv. X, 14. XXVI, 5. XXVIII, 11. Sed τὸ *virgulta*, quod elegantius eſt et doctius, quam vt ab indoctis librariis excogitari potuerit, praeferunt Barth. (Adv.

ἐς ἐμὲ ἔτι ἔχουσι, Pauſan. X, 17. cf. Diodor. V. p. 296. Mela II, 7. Liv. XL, 19. XLI, 10. 16. Polyb. V, 78. et 111. XXIII, 3. Plin. III, 7. vbi v. Harduin. 348. *aſper*, alienus, infeſtus, vt ap. Virg. A. VIII, 365. *crudos ſ. v.* *annos*, v. ad I, 405. — 351. v. Var. Lect. 352. cf. ad v. 376 ſq. *compendia fugae*, vt contra *diſpendia f.* ap. Stat. Theb. I, 320. Leſ. *carpens*, v. ad I, 570. *Virgulta valle*, v. Var. Lect. *vmbris*, vt IV, 679. vbi v. not.

355-

Inſula, fluctiſono circumuallata profundo,
Faſtigatur aquis, compreſſaque gurgite terras
Enormes cohibet nudae ſub imagine plantae.
Inde Ichnuſa prius Graiis memorata colonis,
Mox, Libyci, Sardus, generoſo ſanguine fidens
Herculis, ex ſeſe mutauit nomina terrae.

Adflu-

(Adv. IV, 10.) Heinſ. Drak. Lefeb. et Ern. 356. *Faſtigatur* Col. vnde recepi cum Lefeb. qui exponit, ex aquis earumque verticibus altiſſimis eminet. Sed v. not. ad V, 50. *Senſim faſtigans compreſſa cacumina nectit.* Ibi Drak. laudauit Caeſ. B. G. II, 8. IV, 17. B. Civ. II, 10. Plin. XXIV, 19. Elmenh. ad Appulei. Florid. p. 346. et Sauaro. ad Sidon. Apollin. Epiſt. III, 6. Vulgo *Caſtigatur*, h. e. comprimitur, coercetur, conſtringitur et nonnullibi coartatur, ne continua ſit, aut procurrat latius in pontum. Ita bene Barth. Adv. XXII, 14. et Drak. qui lectores remiſit ad Gron. Diatr. Stat. c. 24. Dreſem. ad Iſcan. bell. Troi. I, 157. Barth. ad Stat. Theb. IX, 687. et Burm. ad Petron. Sat. c. 47. Homer. *ἱμάσσειν* Il. β, 782. contulit D. Heinſ. 357. *ſub margine* Marſus edidit errore librariorum, et hinc alii.

355-375. Deſcriptio venuſta Sardiniae, de qua locus claſſ. eſt Pauſan. X. ſ. Phocic. c. 17. vnde poetam profeciſſe haud dubitat Ern. Conf. etiam Claud. b. Gild. 507 ſq. Salmaſ. Exerc. Plin. p. 70. et Cluuer. Sardin. ant. c. 1. p. 481 ſqq. 356. Inſula non lata, ſed longa eſt. cf. Var. Lect. 357 ſq. Sardinia olim a ſpecie *plantae* pedis, quam praebet, *ἀπὸ τȢ ἴχνȢ*, dicta Ἰχνȣ̃σα et Σανδαλιῶτις. *Sardiniam ipſam Timaeus Sandaliotin adpellauit ab effigie ſoleae, Myrſilus Ichnuſam a ſimilitudine veſtigii*, Plin. III, 7. ſ. 13. *Ὄνομα τὸ ἀρχαῖον, ὅτι μὲν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἐγένετο, ȣ̉κ οἶδα. Ἑλλήνων δὲ οἱ κατ' ἐμπορίαν ἐσπλέοντες Ἰχνȣ̃σαν ἐκάλεσαν, ὅτι τὸ σχῆμα τῇ νήσῳ κατ' ἴχνος μάλιϛά ἐϛιν ἀνθρώπȣ*, Pauſan. l. l. cf. Strab. V. p. 155. ibique Caſaub. Scalig. ad Manil. IV, 629. Claudian. l. c. et Auctor libri mirab. auſcultat. p. 1159. — 359. Pauſan. l. c. *Πρῶτοι διαβῆναι λέγονται ναυσὶν ἐς τὴν νῆσον Λίβυες. ἡγεμὼν δὲ τοῖς Λίβυσιν ἦν Σάρδος ὁ Μακήριδος* ἩΡΑΚΛΕΟΥΣ *ἐπονομασθέντος ὑπὸ Αἰγυπτίων τε καὶ Λιβύων — — Καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τȢ Σάρδȣ τȣ́τȣ μετέβαλεν ἡ νῆσος. Οὐ μέντοι τȣ̀ς γε αὐτόχθονας ἐξέβαλεν ὁ τῶν Λιβύων ϛόλος· σύνοικοι δὲ ὑπ' αὐτῶν οἱ ἐπελθόντες ἀνάγκῃ μᾶλλον, ἢ ὑπὸ εὐνοίας ἐδέχθησαν. Sardinia a Sardo filio Herculis adpellata,*

Adfluxere etiam, et ſedes poſuere coactas
Diſperſi pelago, poſt eruta Pergama, Teucri.
Nec paruum decus, aduecto cum claſſe paterna
Agmine Theſpiadum, terris, Iolae, dediſti.
Fama eſt, quum laceris Actaeon flebile membris
Supplicium lueret ſpectatae in fonte Dianae,
Adtonitum nouitate mali fugiſſe parentem

Per

alii. 366. *in* deeſt in Oxon. et Put. 370. *inuiduata* Oxon. prob. Barth. qui exponit, prorſus viduatae. et *viduata* Put. *viduata veneni* emend. N. Heinſ.

lata, Martian. Capella lib. VI. — 361. 2. v. ad v. 344. *Adfluxere*, cf. ad VIII, 604. in Var. Lect. 363. 4. *Theſpius* (al. Theſtius) Theſpiarum in Boeotia conditor et rex, cuius L. filias Hercules grauidas reddidit, et ex quibus L. ſuſcepti filii, quorum *Theſpiadarum* pars in Boeotia remanſit, pars in Sardiniam miſſa eſt, duce *Iolao*, filio Iphiclis, (qui Amphitruonis et Alcmenae filius Herculisque frater fuit) ac perpetuo Herculis comite. De hac colonia v. Diodor. IV, 29. Strab. V. p. 155. (vbi cf. Caſaub.) et Pauſan. X, 17. de Theſpio, Theſpiadis, Iphicle et Iolao Heyne ad Apollod. p. 123. 324. 331. 439. 467. 486. 7. 490. 498. de Iolao Diodor. IV, 24. 29. 30. 40. Pauſan. Arcad. c. 14. Eliac. c. 8. Phoc. 29. Boeot. 23. et Att. c. vlt. Hinc Ἰολαεῖς vel Ἰολάειοι dicti, *Iolaenſes*, (Strab. l. c. et Diodor. V. p. 296.) diuerſi ab Ilienſibus, quod ignorabat vel negabat Salmaſ. Exerc. Plin. p. 70. et ad Solin. p. 29. et 99. — 365 ſqq. Vltimam coloniam in Sardiniam deduxit *Ariſtaeus*, Apollinis et *Cyrenes* filius, qui, quum *Actaeon* filius, ab irata *Diana*, quam nudam vidiſſet, in ceruum mutatus eſſet et a canibus laceratus, doloris inpatiens patria exſulauit et Thebis migrauit Ceam, deinde in Libyam, Sardiniam, vbi diu commoratus eſt, et Thraciam. v. Diodor. IV, 83 ſq. Solin. c. 10. et Salluſt. Fragm. De triſti *Actaeonis* fato et fabula varie a poetis relata v. Spanhem. ad Callim. H. in Lavacr. Pall. v. 108-113. Muncker. ad Hygin. f. 180. 181. et Heyne ad Apollod. p. 564 ſq. de *Ariſtaeo* Heyne ibid. p. 558. et ad Virg. Ge. I, 14. IV, 283 ſq. 317-558. — De aliis autem coloniis in Sardiniam deductis, v. c. Hiſpanorum, duce Norace, conditore Norae, Locrenſium,

Poeno-

Per freta Ariſtaeum, et Sardoos iſſe receſſus:
Cyrenen monſtraſſe ferunt noua litora matrem.
Serpentum tellus pura, ac viduata venenis;
Sed triſtis coelo, et multa vitiata palude.
Qua videt Italiam, ſaxoſo torrida dorſo
Exercet ſcopulis late freta, pallidaque intus
Arua

Heinſ. coll. II, 247. Sed v. exempla ibi laudata, et Bentl. ad Horat. A. P. 60. — 371. *triſti coelo* ſcribendum cenſebat N. Heinſ. Sed vulgata doctior eſt. 373. *ſqualidaque intus Arua* corrig. idem Heinſ. prob. Drak. qui *pallida Arua* quae ſint, non ſatis ſe intelligere fatetur. cf. not. ad I, 211. Sed exquiſitior eſt vulgata lectio, et *pallida arua* ſunt, quae nimio ſolis ardore nimiaque ſiccitate *torrida*, pallent, quorum ſeges, frondes, gramina cet. *palleſcunt*, h. e. natiuum perdidere colorem. Sic *vitio coeli pallet aegra ſeges*, dixit Ouid. Faſt. I, 688. et *Ceres non ſic pallet aduſta gelu*;

Poenorum cet. v. Pauſan. Strab. et Diodor. 370. cf. Strab. V. p. 155. ibique Caſaub. *Venenum ibi non naſcitur, niſi herba per ſcriptores plurimos et poetas memorata*, Iſidor. Orig. XIV, 7. Haec eſt *herba Sardonia*, de qua v. Solin. 4. (10.) Plin. XX, 11. Martin. et Heyne ad Virg. Ecl. VII, 41. Praeterea ibi ſolifugae ſ. ſolipugae ſ. ſolpugae, venenatum genus formicarum, de quo v. Solin. l. c. et Plin. XXII, 25. XXIX, 4. *viduata venenis*, expers veneni, et quidem omnis, non ſerpentini tantum. 371. *Coelum* Sardiniae eſt *triſte*, h. e. aer noxius et grauis propter *paludes* et ſalinas, violentos auſtros monteſque altiſſimos, (vnde quidam *Inſani* dicuntur) qui ſalubrem Boreae flatum auertunt. cf. ad XI, 540. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα διὰ μέσης αὐτῆς ὄρη χθαμαλώτερα· ὁ δὲ ἀὴρ ὁ ἐνταῦθα θολερός τε ὡς ἐπίπαν ἐστὶ καὶ νοσώδης, Pauſan. l. c. cf. Mela II, 7. Tac. Ann. II, 85. extr. Martial. IV, 60, 6. (vbi peſtilens Sardinia Tiburi obponitur) et Strab. l. c. 372-4. Pars inſulae, quae Italiam et ſeptemtr. ſpectat, (in quo tractu ſunt *Inſani Montes*) montoſa et aſpera. Τῆς νήσου τὰ πρὸς τῆς ἄρκτου καὶ ἠπείρου τῆς κατὰ Ἰταλίαν ἐστὶν ὄρη δύσβατα, τὰ πέρατα συνάπτοντα ἀλλήλοις, Pauſan. l. c. *quae reſpicit Arcton, Inmitis, ſcopuloſa, procax, ſubitiſque ſonora Flatibus: Inſanos infamat nauita montes. Hinc hominum pecudumque lues, hinc peſtifer aer Saeuit, et excluſis regnant aquilonibus auſtri*, Claud. b. Gild. 511 ſq. 373. 374. v. Var. Lect. *Exercet ſcopulis freta*, vt

Arua coquit nimium, Cancro fumantibus Auſtris.
Cetera propenſae Cereris nutrita fauore.

Hoc habitu terrae nemoroſa per inuia crebro
Torquatum eludens hoſtis, Sidonia pugnae
Tela exſpectabat, ſociosque laboris Hiberos.
Qui poſtquam adpulſis animos auxere carinis;
Haud mora, prorumpit latebris; aduerſaque late
Agmina inhorreſcunt, longumque coire videtur,

Et

gelu, *Quantum, ſi culmos Titan incalfacit vdos* ibid. IV, 918. *palleſcunt frondes* Ouid. Art. III, 704. cf. Senec. Oedip. 45. Rutil. I, 479. et Paſſerat. ad Prop. I, 15, 39. Erneſti monet: "ad naturam factum epitheton *pallida*, h. e. exuſta nimio ſole, quo ſenſu *pallorem anni* dixit Plin. II, 30." Hunc locum iam contulerat Lefeb. qui non mirum eſſe dicit, ſi *pallida* illic arua, vbi *triſte* eſt *coelum* quia ἀὴρ δολερὸς, et vbi ſol vix puro ſplendet lumine. Plinius tamen de pallore ſolis deficientis loquitur. — 374. *nimio cancro atque humentibus* vel *vuentibus Auſtris* emend. N. Heinſ. Id vero a vulgata ſcriptura nimis recedit, et *humentes Auſtri* h. l. non conueniunt. Drak. hanc poetae mentem eſſe putabat, Sardiniam tam inclementi ſole tamque torrido cancro infeſtari, vt omnem humiditatem omnesque nubes, quas Auſter ſecum aduehere ſoleat, ſiccet, et in fumum ire cogat. Erneſti vero ita vulgatam lectionem interpretatur: "venti ardentes nimio ſole, calidiſſimi: fumus enim ignem conſequitur; vnde *fumantia ſaxa* de monte igniuomo Virg. A. VIII, 417." Neutra ratio ita comparata eſt, vt in ea adquieſcere poſſis, et *fumus* a vento alienus eſſe videtur. Silius forte ſcripſit *Cancro candentibus Auſtris*. cf. I, 193. 194. 256-258. — 375. *fauoris* Put. *propenſo fauore*, et v. 376. *creber* maluerit N. Heinſ. 377. *Hoſtus*, et 378. *Vela*, et 379. *Cui poſtquam* emend. idem. 381. *videntum* Put. *videntur*, vel *iubentur*, et v. 383. *campi vt properatis* conſ.

vt *fatigare* et *laſſare*. v. ad I, 208. et 363. — 375. Reliqua Sardiniae pars fertiliſſima: vnde etiam in horreis Romae Italiaeque refertur. cf. Pauſan. l. c. Mela II, 7. Polyb. I, 79. et 82. Cic. pro l. Manil. c. 12. Valer. Max. VII, 6, 1.

376 ſq. *Hioſtus temere proelio inito fuſus fugatusque.* — *Alius exercitus primo per agros ſiluasque fuga palatus.* (cf. ſup. v. 352 ſq.) — *debellatumque eo proelio in Sardinia eſſet, ni claſſis Punica cum duce Haſdrubale in tempore ad ſpem rebellandi aduenisſet*, Liv. XXIII, 40. vbi etiam verba, quae ſequuntur, ſunt conferenda. *Agmina inhorreſcunt* armis, cf. VIII, 570. et ad I, 423. — 381 ſq. Longum militibus videtur tempus eundi in hoſtes, quos ideo

Et conferre gradum. media interualla patentis
Corripiunt campi properatis eminus haſtis.
Donec ad expertos enſes, fidiſſima tela,
Peruentum. dira inde lues, caeduntque, caduntque,
Alternique animas ſaeuo in mucrone relinquunt.

Non equidem innumeras caedes totque horrida facta
Sperarim tanto digne pro nomine rerum
Pandere, nec dictis bellantum aequare calorem.
Sed vos, Calliope, noſtro donate labori,
Nota parum magni longo tradantur vt aeuo
Facta viri, et meritum vati ſacremus honorem.
Ennius, antiqua Meſſapi ab origine regis,
Miſcebat

coni. N. Heinſ. 384. *exſertos enſes* idem et iam ante Liuineius recte, opinor, ſcribendum putauit. Id recepere Cell. ac Lefeb., et probauit Drak. coll. Stat. Theb. X, 450. et XI, 377. v. ſup. ad IX, 314. et h. l. not. Heinſ. ad Val. Fl. III, 246. et Claud. in Rufin. II, 400. vbi praeterea *Deuentum*, ſed memoriae haud dubie vitio, ſcripſit, quod nolim in locum τȣ *Peruentum* a Cell. ſubſtitutum eſſe. 385. *dira inde lues, caeduntque caduntque* Col. et R. 2. cf. V, 623. Lucan. IV, 558. Heinſ. ad Valer. Fl. III, 246. IV, 426. Vulgo *dura inde lues, ceduntque c.* 387. *fata* opinabatur N. Heinſ. quoniam *facta* mox ſequuntur; ſed quatuor demum verſibus interiectis. 391. *vt*, non *in*, ſcripti et R. 2. 393. *Meſapi, Merſapi, Meſappi*

ideo eminus iam telis laceſſunt; Drak. Ardor pugnandi deſcribitur, quem ſaltem ſimulacro pugnae explent; et ſingula cum delectu, at luxuriantius expreſſa, Ern. *Corripiunt*, v. ad I, 570. *properatis*, properanter miſſis. 383 ſq. Sic ap. Liv. II, 46. *Pilis inter primam trepidationem abiectis temere magis quam emiſſis, pugna iam in manus, iam ad gladios, vbi Mars eſt atrociſſimus, venerat.* cf. ad IX, 314. in Var. Lect. *expertos enſes*, vt *expertam clementiam* dixit Liv. III. et ſimilia alii: experientia vero haec cauſa eſt, cur *enſes* a poeta dicantur *fidiſſima tela*; Dausq. cf. tamen Var. Lect. 386. cf. Virg. Ge. IV, 238. — 387 ſq. cf. IV, 525 ſq. et IX, 340 ſqq. *tanto pro nomine rerum*, tantis rebus. cf. ad V, 161. — 390. *vos, Calliope*, v. Var. Lect. et not. ad III, 222. — 391. Fac, o Muſa, vt laudes Ennii, magni viri, meis carminibus ad memoriam poſteritatis tradantur.

393 ſqq. Elogium Q. Ennii poetae, quem Silius fortiter pugnan-

Miſcebat primas acies, Latiaeque ſuperbum
Vitis adornabat dextram decus: hiſpida tellus
Miſerunt Calabri; Rudiae genuere vetuſtae:
Nunc Rudiae ſolo memorabile nomen alumno.
Is prima in pugna (vates vt Thracius olim,
Infeſtam bello quateret quum Cyzicus Argo,
Spicula

ſappi alii. Sed *Meſſapi* Col. cf. Intpp. ad Virg. A. VII, 691. Gruter. Inſc. p. 297. Turneb. Adv. XXII, 3. — 395. *dextram* eſt ex emendat. Gron. in Diatr. Stat. Vulgo *dextra.* 399. *Infauſtam Argo* male corrig. Dauſq. Infauſtus potius Cyzicus fuit, non Argonautae, niſi quod inprudentes et ignari illum, hoſpitem ſuum, obtruncarunt. *Infectam* Merula in vita Ennii p. XII. Vulgatum tuetur Drak. et *infeſtum* exponit infeſtatum, qui infeſtatur, coll. Gell. IX, 12. (*Infeſtus adpellatur, qui malum infert cuipiam, et contra, cui aliunde inpendet malum* cet.) Non. Marc. v. *Infeſtum* et Barth. Adv. XXII, 9. cf. not. ad II, 99. Sed v. not. ad h. l. *Cyzicus*, non *Cizicus*,

pugnantem inducit. Ennius obiit anno aetatis LXXII, V. C. 585, et XXXIII. poſt confectum b. Punicum II. Natus eſt *Rudiis* prope Tarentum (vnde Tarentinum eum prodit Hieron. Chron. Euſeb. Olymp. 135.) in *Calabria*, (quae *Meſſapia* Graecis et Iapygia vulgo dicitur) et a *Meſſapo rege* originem duxiſſe perhibetur. v. Fabric. Bibl. Lat. lib. IV. c. 1. et Heyne in Exc. VIII. ad Virg. Aen. VII, 691. *Rudiae* hodie *Ruia* ſ. *Muſciagna* in *Terra d'Otranto. Miſcebat acies*, v. ad I, 69. *Latiae ſuperbum vitis decus*, v. ad VI, 43. Ennius poeta centurionis olim munere fungebatur in Sardinia. 397. cf. ſup. ad v. 31. in Var. Lect. 398 ſq. cf. Claud. de laud. Stilic. lib. III. Praef. v. 11 ſqq. *prima in pugna*, inter προμάχους vel ἀριστεῖς *vates Thracius*, Orpheus, Argonautarum comes, cui apte comparatur Ennius. 399. *Cyzicus* rex Dolionum in inſula Propontidis, quae olim Dolionis, et ab eo Cyzicus dicta eſt, (Plin. V, 32. Strab. XII. p. 575. Apollon. II, 767. Flor. III, 5.) *Argo* navem h. e. Argonautas, qui, quum hoſpitio benigne ab eo excepti diſceſſiſſent, noctu tempeſtate orta ad eamdem inſulam reiecti erant, *bello quaſſit*, h. e. adortus eſt putans eos hoſtes eſſe, (vnde h. l. *infeſtam*, h. e. quos infeſtos vel hoſtes eſſe arbitrabatur) et quidem Macrienſes vel Macrones, Pelaſgicae ſtirpis: ipſe vero a Iaſone, ignaro quis eſſet, occiſus eſt et

Spicula depoſito Rhodopeiá pectine torſit)
Spectandum ſeſe non parua ſtrage virorum
Fecerat, et dextrae gliſcebat caedibus ardor.
Aduolat, aeternum ſperans fore, pelleret Hoſtus
Si tantam labem, ac perlibrat viribus haſtam.
Riſit nube ſedens vani conamina coepti,
Et telum procul in ventos dimiſit Apollo.
Ac ſuper his: Nimium, iuuenis, nimiumque ſuperbi
Sperata

cus, Col. *Argo*, non *Argon*, Col. Med. Marſ. et Martin. Herbip. 401. *Spectandum is ſeſe*, vt τὸ *is* repeteretur, malebat N. Heinſ. 402. *dextris caedibus*, emend. Barth. Adv. IV, 10. vt ſenſus ſit: ſucceſſu pugnae virtus augebatur. At vulgata lectio bene ſe habet, et τὸ *dextrae* tam cum *ardor*, quam cum *caedibus* iungi poteſt. *Dextra* paſſim pro virtute, et manu viri fortis. 403. *ſpernens* Col. et Ox. *hoſtis* Col. et R. 1. *Hoſtus* R. 2. et ita legendum duxerat N. Heinſ. Vulgo *Oſcus*. cf. ad v. 247. — 404. *perlibrat turbidus* (v. ſup. not. ad I, 477.) vel *feruidus* (vt V, 320. IX, 129. 422.) opinabatur N. Heinſ. Sed conf. II, 124. Virg. A. IX, 431. et Ouid. Met. V, 32. Drak. 407. Haec verba varie emendauit N. Heinſ. *nimiumque ſuperbe S. h.*; (quod etiam coni. Scalig. et recepit Cell.) *ſuperbi Sperati hauſiſti*; *ſuperba Sperata h.*; (vt et non nemo ap. Dausq.) *nimiumque ſuperbi*

et poſtero die ſepultus. cf. Var. Lect. Apollon. I, 948 ſqq. Orph. Argon. v. 499-593. Hygin. f. 16. et 273. Conon. Narr. 41. Apollod. I, 9, 18. Euphorion ap. Parthen. Erot. c. 28. Valer. Fl. lib. II. et III. Mela I, 19. *Rhodopeia*, Thracia, epith. orn. *pectine*, lyra, vt V, 205. et al. 403. *aeternum fore ſe*, h. e. nomen ſuum, gloriam ſibi a. fore, *ſi pelleret*, repelleret vel adeo occideret, *tantam labem*, hoſtem tam exitiabilem: niſi malis, ſi tantam calamitatem ac perniciem, quam Ennius Poenis virtute ſua moliretur, auerteret, propulſaret, ſcil. caede eius. *Labes*, vt al. *lues*, *peſtis*, *pernicies* al. cf. ad I, 174. VIII, 21. X, 603. *perlibrat*, v. ad I, 317.

405 ſq. Iterum θεὸς ἀπὸ μηχανῆς, in periculo, quod magno viro inminet, vt paſſim. *Apollo* tutor et praeſidium vatis. *Riſit vani conamina coepti*, praeclara idea et magnifica, vt ap. Horat. Od. III, 29, 30. (vbi v. Iani) et Pſalm. II, 4. Languent tamen *conamina coepti*. 407. *ſuper his* ſc. dixit. v. ad I, 60. in Var. Lect. *Sacer*, quia vates eſt. cf. Iani ad Horat. Od. III, 1, 1-3. IV, 9, 28. *ſororum Aonidum*, v. ad VIII,

Sperata hauſiſti. ſacer hic, ac magna ſororum
Aonidum cura eſt, et dignus Apolline vates.
Hic canet inluſtri primus bella Itala verſu,
Adtolletque duces coelo; reſonare docebit
Hic Latiis Helicona modis, nec cedet honore
Aſcraeo famaue ſeni. Sic Phoebus, et Hoſto
Vltrix per geminum tranſcurrit tempus arundo.

ſuperbi Irrita ſpes auſi eſt, vel *Spes ablata auſi eſt*, vel *Spe fata hauſiſti*. Si quid mutandum, equidem maluerim, *Nimium en vanam nimiumque ſuperbam Spem mente hauſiſti*, vt ap. Virg. A. X, 648. Turnus *animo ſpem turbidus* (forte *turgidus*) *hauſit inanem*. Vulgatam lectionem, quae omnino corrupta videri poteſt, tuetur Dausq. et Barth. Ad. IV, 10. Ille intelligebat *ſuperbi* viri *ſperata*, vt *monſtrata* ſupra; (ſ. V, 364.) hic: nimium ſuperbi et nimium iuuenis ſperata animo concepiſti. Reliqui intpp. h. l. tacent. 408. *auxiſti* pro *hauſiſti* Tell. et R. 2. — 409. τὸ *eſt* primus omiſit Marſus operarum lapſu, et recte iam reſtituerunt Gryphius, Nutius, D. Heinſ. et alii, etſi hiatum illum exemplis firmauit Barth. Adv. XX, 18. et ad Calpurn. ecl. V, 12. — 412. *Latiis* R. 1. Parm. Med. Vulgo *latis*, ſolenni aberratione. cf. Heinſ. ad Claud. de Raptu Proſ. II, 177. ad Ouid. Met. I, 560. et Faſt. II, 555. V, 241. Merula in fragm. Ennii p. 2. Grot. ad German. Arat. Phoen. p. 3. Silium tamen h. l. Heſiodi tantum, nec potius Homeri meminiſſe, recte obſendit Barth. Ad. IV, 10. et Weſſeling. Obſſ. varr. L. II. c. 30. p. 280. 281. Hinc ille emendabat *Aſcraeo Smyrnaeve ſeni*; hic vero, *nec cedet Homero*, quod omnino adridere poteſt; niſi potius verba *Aſcraeo ſeni* a docta manu ex Virg. Ecl. VI, 70. margini olim adſcripta in textum irrepſerunt, et vera lectio fuit, *nec cedet honore Cumaeo* vel potius *Smyrnaeo famaue ſeni*. cf. not. ad VIII, 594. Comparatio certe Ennii cum Heſiodo parum apta eſt, quum non eodem carminum genere inclaruerit: nam quod graecam Euemeri hiſtoriam de origine Deorum latine et quidem proſa oratione reddidit, nihil facit ad rem. 413. *Hoſto* Col. et R. 2. *Hoſco* Tell. Vulg. *Oſco*. cf. ad v. 347. et 403.

VIII, 594. XI, 436. 464. — 410 ſq. Praeclari verſus de Ennio, carminis epici apud Romanos parente, qui eo Annalium Rom. libros XVIII ſcripſit. Conf. inſignis locus Lucret. I, 118 ſq. quem Silius ante oculos habuiſſe videtur. *Adtollet coelo*, vt I, 1. — 412. *Latiis modis*, Romano ſ. latino carmine epico. cf. Horat. Od. III, 30, 13. 14. et Epiſt. I, 3, 12. 13. II, 2, 143. al. *Aſcraeo ſeni*, Heſiodo, cuius patria Aſcra, vicus Boeotiae, vt ap. Virg. Ecl. VI, 70. et Ge. II, 176. — 414. cf. V, 447. — 414-9. Conf. Liv. XXIII, 41. *effuſae*, v. ad II, 151. *turbidus irae*, vt IX, 23. v. ad I, 477. *Barbaricum*, incondito clamore,

Vertuntur iuuenis caſu perculſa per agros
Agmina, et effuſae pariter dant terga cateruae.
Tum pater, audita nati nece, turbidus irae,
Barbaricum atque inmane gemens, transfigit anhelum
Pectus, et ad manes vrguet veſtigia nati.

At Libyae ductor, Marcello fractus, et acri
Contuſus pugna, campos damnarat, et arma
Verterat ad miſeras non aequi Martis Acerras.
Inde, vbi permiſit flammis atque enſibus vrbem,
Nuceriae, nihilo leuior nec parcior ira,
Incuſſit ſeſe, atque aequauit moenia terrae.
Poſt Caſilina ſibi, multum obluctatus iniquis
Defendentum armis, aegre reſerauerat aſtu
Limina,

403. — 417. *Tum* ſcripti. Vulgo *Dum.* 424. *irae* coni. N. Heinſ. et Gron. Obſſ. I, 17. idque tacite recepit Lefeb. cf. ad IV, 542. *iras* Put. 426. *iniqui* Col. 427. *animis* corrig. Dausq. quia praeſidium Rom. quod Caſilini fuerit, magna animorum pertinacia oppidum defenderit. Recte; ſed et *armis.* v. Liv. XXIII, 18. Mihi potius τὸ *aſtu* alienum ab h. l. videtur: nam Hannibal non dolis, ſed fame Caſilinum expugnauit. Poeta ſorte ſcripſit: *et* (h. e. etiam) vel *vix re reſerauerat arta.* cf. II, 103. V, 477.

more, qualis barbarorum eſſe ſolet. cf. III, 346. *vrget veſtigia*, exquiſite pro feſtinat, morte adcelerata; Ern.

420-3. cf. Liv. XXIII, 17. *fractus*, victus a *M.* ad Nolam, vt vidimus ſup. v. 266 ſqq. *Contuſus*, v. ad I, 34. *campos*, iuſta proelia in campis apertis. *Acerras*, v. ad VIII, 535. *non aequi Martis*, non pares viribus Poenis. *Acerranis plus animi quam virium erat*, Liv. l. c. *Miſeras*, quas, noctu ab incolis deſertas, Hannibal diripuit atque incendit. Aliam cauſam tradit Val. Max. IX, 6. ext. 2. — 423. cf. Heinſ. ad Claud. b. Gild. v. 126. — 424. 5. cf. Liv. XXIII, 15. quo auctore hoc ante pugnam Nolanam factum. De *Nuceria* v. ad VIII, 532. *Incuſſit ſeſe*, omnem iram ac vim inmiſit *Nuceriae*. cf. Virg. A. I, 69. et ibi Heyne.

426-8. Copioſius haec memorat Liv. XXIII, 17-20. *iniquis*, vt *non aequi* v. 422. nam paruum Caſilini erat praeſidium Rom. 427 cf. Var. Lect.

Limina, et obſeſſis vitam penſauerat auro.
Iamque, in Dauniacos transfundens agmina campos,
Flectebat rabiem, quo praeda vel ira vocaſſet.
Fumabat verſis incenſa Petilia tectis,
Infelix fidei, miſeraeque ſecunda Sagunto,
At quondam Herculeam ſeruare ſuperba pharetram.
Verterat et mentem Tyria ad conata Tarentus,
Portisque intrarant Poeni. ſed enim arce coruſca,

O 3 Fiſa

477. VII, 280. — 428. *obſeſſos* Oxon. *at obſeſſus v. p. auro* emend. Barth. Adv. V, 6. Non male! cf. II, 35. Sed doctior forte et exquiſitior eſt vulgata lectio. v. not. 429. *Dauniacos* (vt *Iberiacis* XIII, 510.) eſt ex emendat. Scalig. et N. Heinſ. qui putabat, *Dauniagos* vitioſe ſcriptum fuiſſe, et hinc *Dauniuagos campos* enatos, quae vulgaris lectio eſt. *transfundens* ſcripti, prob. N. Heinſ. qui olim *effundens* correxerat. *profundens* opinabatur Linineius. Vulgo *perfundens*, et ſic quoque ed. Erneſti, ſed operarum, opinor, labſu. 430. *vocaſſent* malebat N. Heinſ. 433. *At* Col. Put

Lect. *Limina*, portas oppidi. *obſeſſis vitam penſauerat*, donauerat adpenſo *auro*, vt fere Florus III, 15, 6. dixit *caput Gracchi percuſſoribus auro penſatum.* cf. Var. Lect. et de re ipſa Liv. XXIII, 19. — 429. 430. cf. Liv. XXIV, 20. vbi tamen narrantur, quae poſt receptum a conſulibus Rom. Caſilinum facta ſunt, vnde poeta duplicem huius oppidi expugnationem et tempora iterum confudiſſe videtur. *Dauniacos campos*, Apuliam. v. ad I, 291. — 431-3. cf. Liv. XXIII, 20. et 30. *Petilia* vel *Petelia*, (Gr. Πετηλία et ita paſſim in numis, nunc *Strongoli*, ſi fides habenda Holſten. p. 307.) in Bruttiis ſita, et *fide* Romanis ſeruata non minus inclyta, ſed nec minus *infelix Sagunto. Petelini vni ex Bruttiis manſerant in amicitia Rom.* cet. Liv. XXIII, 20. — 433. Petilia condita a Philoctete, perpetuo comite Herculis. qui moriens illi *pharetram*, arcum et ſagittas hydrae veneno imbutas dono dederat. v. Strab. VI. p. 254. Virg. A. III, 401. 2. (vbi cf. Serv. aliique Intpp.) Tzetz. et Potter ad Lycophr. v. 55. et 911. Diodor. IV, 39. et Hygin. f. 102 vbi cf. Muncker. *ſuperba ſeruare p.* vt ſup. III, 374.

434-448. De expugnatione Tarenti plura v. ap. Liv. XXV, 7-11. Polyb. VIII, 26-36. ed. Schweigh. et Appian. hiſt. Hannib. c. 32-34. *Verterat et — Tarentus*, h. e. a Romanis ad Poenos defecerat. *Portis intrarant*, v. ad VI, 498. in Var. Lect. 435. 6.

Fiſa loco, manus Auſoniae ſtipata ſedebat.
Hic, miranda mouens, claſſem, quae condita portu
Adſtabat, (namque anguſtis e faucibus aequor
Erumpit ſcopulos inter, patuloque receſſu
Infundit campis ſecretum gurgite pontum)
Incluſas igitur, quibus haud enare dabatur,
Arce ſuperpoſita, clauſtris maris extulit aſtu,

Perque

Put. R. 1. Med. Marſ. et al. edd. *Ab* coni. Dausq. Vulgo *Ac*. 437. *Hac* Parm. *Hinc* vel *Huic* (*mirum*) *amouit claſſem* legi iubebat N. Heinſ. Sed ſola diſtinctionis mutatione obſcuritatem h. l. remouit Gronov. ad Senec. de Ira I, 3. vbi et reliquos verſus erudite illuſtrauit. 438. *anguſtis ſe faucibus aequor Erumpit* inuitis licet codd. ſcriptis corrigendum videbatur N. Heinſ. idque tacite recepit Lefeb. v. ad VII, 355. — 440. *Infundit* Col. *Diffundit* R. 2. Vulg. *Effundit*. 441. Hunc verſum expungendum putabat Barth. Adv. V, 6. Sed Gronov. l. c. bene docuit, eo contineri repetitionem verborum *claſſem, quae condita portu Adſtabat*, ſimilesque repetitiones, propter interpoſitionem iuuandae memoriae cauſa inuentas, paſſim occurrere; interdum vero ipſas voces prius poſitas repeti, interdum iis alias eiusdem poteſtatis ſubſtitui. cf. idem ad Liv. II, 12. XXV, 27. et loca a Drak. laudata, ſup. IX, 530 ſq. inf. XIII, 34 ſq. XVI, 686 ſq. Virg. A. IX, 210 ſq. et al. 442. *extulit aeſtu* coni. Dausq. Male. Recte vero *expulit* N. Heinſ. prob. etiam Drak. quia *tulit* mox ſequitur: niſi malis

exſuit

6. *Arcem* tenebant Romani. *Arx loco plano poſita, non altitudine tuta, ſed et mari, quo in peninſulae modum pars maior circumluitur, praealtis rupibus, et ab ipſa vrbe muro et foſſa ingenti ſepta*, Liv. c. 11. *coruſca* forte propter illas rupes praealtas et murum. N. Heinſius eam putabat *coruſcam* dici, vt ſup. v. 85. *fulgentia Arcis templa iugo;* Erneſti vero, vt vrbe paulo elatiorem, et e longinquo, inprimis a mari, conſpicuam. *Sed enim*, v. ad I, 33. — 437-448. Romani tenebant arcem et *clauſtra portus;* Tarentinorum autem *naves ſinu exiguo intus incluſae* erant: hinc eas Hannibal plauſtris machinisque ſubductas per mediam vrbem transvexit, et altera eius parte inmiſit in mare, vt non amplius vrbs, ſed arx commeatibus maritimis excluderetur. Ita Liv. c. 11. et Polyb. VIII, 36. cf. Scheffer. de re nav. III, 3. et Var. Lect. *faucibus* portus, adeo *anguſtis*, vt ponte iungerentur clauderenturque. v. Strab. VI. p. 278. et Appian. de reb. Hannib.

c. 34.

Perque auerſa tulit portatas arua carinas.
Lubrica roboreis aderant ſubſtramina plauſtris,
Atque, recens caeſi tergo prolabſa iuuenci,
Aequoream rota ducebat per gramina puppim.
Et iam, per colles dumosque ad litus adacta,
Innabat pelago veniens ſine remige claſſis.
Nuntius interea vectis non more carinis
Terrentem freta curarum feruoribus inplet,
Dum procul Oebalios amet expugnare nepotes,
Et primus roſtris ſulcet naualibus arua,

 Adſeſſos

exſuit cum Gronov. ad Senec. de Ira I, 3. — 443. *portatas arua carinas* Col. vt iam h. l. caſtigauerat Scalig. ad oram edit. Heinſ. Vulgo *portatus arua* vel *in arua*. 444. *ſederant* Col. *ſidunt*, vel *iterant*, vel *addunt* emend. N. Heinſ. *ſubſtamina* ſcripti. 445. *perlapſa* conſ. Scalig. et recepit Cell. 449. *ſine more* corrig. N. Heinſ. v. not. ad X, 31. Sed quum ſimpl. dicatur *more aliquid facere*, (v. Heinſ. ad Phaedr. I, 12.) etiam dici poſſe *more non facere* monet Drak. 451. *auet* edidit Nicander et hinc alii. *Oebalios penates* conj. N. Heinſ. qui tamen ipſe fatebatur, ſibi videri nihil neceſſe mutare. Ceterum vulgo perperam punctum poſt *inplet* poſitum, etiam in ed. Drak. *Nuntius* vſſ. 451-4. continetur. 452. *Vt* ſcripti,

c. 34. — 443. *tulit portatas*, v. ad IX, 99. *Lubrica ſubſtramina*, vt ap. Virg. A. II, 235. *rotarum lapſus*. Πορεῖα ὑπότροχα dixit Polyb. l. c. Erneſti intelligit terga boum recens caeſorum, per quae machinae ducerentur facilior negotio, ita vt magis *prolabi* quam pertrahi viderentur. *Labi* enim ea monet dici, quae lubrico in ſolo, vel propria lubricitate ſua moveantur, vt ap. Virg. A. I, 147. et II, 225. — 445. cf. Virg. A. V, 328 ſqq. 447. Haec poeta abſurde prope et contra veritatem hiſtoricam finxit, vt ſtrategematis miraculum augeret; Ern.

449 ſqq. Hannibal Tarentinae arcis obpugnatione abſiſtit raptimque contendit Capuam, quam obſideri a Romanis compererat. cf. Liv. XXV, 13 ſq. inpr. XXVI, 4. 5. quibus locis accuratius omnia fuſiusque narrantur. *Terrentem freta*, mare. v. ad I, 49. et III, 463. Tarentini dicuntur *nepotes Oebalii* h. e. Spartani, quorum coloniam Tarentum deduxit Phalantus. v. ad VII, 665. *Oebalus* priſcus Lacedaemonis rex, Tyndarei pater, vnde et *Tyndarium Tarentum* dixit Silius inf. XV, 320. cf. ad I, 6. — 452. Primus in terra quaſi nauiget. Sed idem iam fecerat Lyſander,

Adſeſſos Capuae muros, clauſtra ipſa reuelli
Portarum, ac totum miſeris incurrere bellum.
Linquit coepta ferox, pennasque addente pudore
Atque ira ſimul; inmani per proxima motu
Euolat, et minitans auida ad certamina fertur.
Haud ſecus, amiſſo tigris ſi concita fetu
Emicet, adtonitae paucis luſtratur in horis
Caucaſus, et ſaltu tramittitur alite Ganges;
Donec fulmineo partus veſtigia curſu
Conligat, et rabiem prenſo conſumat in hoſte.

Obuius

ſcripti, R. 1. Parm. Med. 453. *Aſſeſſos* vel *Adſeſſos* Col. Ox. R. 1. Parm. *Adſeſſos* Put. et Med. *Obſeſſos.* Marſ. et inde alii. v. ad IX, 624. — 454. *incumbere* malebat N. Heinſ. putans tamen, vulgatam lect. alio Silii loco, IV, 651, firmari. 456. Poſt *inmani* diſtinguendum cenſebat N. Heinſ. quem ſequutus eſt Drak. Non multum intereſt. 457. *noua ad certamina* (v. ad I, 549.) legendum putabat N. Heinſ. et *auide* Drak. quod tacite inuexit Lefeb. Sed adiect. doctius pro aduerbio poſitum videri poteſt. cf. inf. v. 715. — 462. *Colligat* et *conſumat* ſcripti. Vulgg. *Colligit* et *conſumit.*

463.

der. v. Frontin. Strateg. I, 5, 7. — 455. *pennas addente pudore*, vt *pedibus timor addidit alas* ap. Virg. A. VIII, 224. — 458 ſqq. Comparatio ſatis frequens apud poetas, et nunc apte ad beſtiae atrocitatem verbis expreſſa, ſi a luxurie quadam receſſeris, qua curſus celeritatem tribus modis variauit; quamuis, meo quidem ſenſu, *paucae* illae *horae* nunc valde frigent, et vim ſummae celeritatis et impetus infringunt; Ern. Enimuero luxuries illa h. l. minus diſplicet, vbi celeritatis notio potiſſimum erat exprimenda, neque *paucae* *horae* admodum frigent, quoniam de Caucaſo, altiſſimo Aſiae monte ac parte Tauri, qui ſimul deſignari videtur, ſermo eſt. Conf. Plin. VIII, 18. ſ. 25. Stat. Theb. IV, 316 ſq. Dempſter. ad Roſin. Antiq. Rom. II, 11. et ſup. ad IV, 331 ſq. *Emicet* vt II, 238. III, 85. IV, 468. al. *adtonitae*, ab adtonita, ob metum amiſſi fetus. *luſtratur* diſcurſu, vt II, 266. Virg. A. II, 528. al. *fulmineo curſu*, v. ad I, 421. *Conligere veſtigia* exquiſite pro reperire, adſequi; Ern. 448. cf. Stat. Theb. VIII, 577. Cic. ad Heren. IV, 8. al.

463.

Obuius huic ſparſo Centenius agmine raptim
Funditur, audendi prauus, facilisque periclis.
Sed paruum decus Hannibali. nam, vitis honore
Perfunctus Latiae, ſubito ſtimularat agreſtes,
Semiermemque manum ſternendam obiecerat hoſti.
Bis ſeptem demiſſa neci, nec ſubſtitit agmen,
Millia: bis ſeptem, quae non ſollertior enſe,
Sed genus inſignis, iuſtis ducebat in armis
Fuluius: aſt aeque per corpora fuſa iacentum
Raptum iter eſt, victorque moram non paſſus eundi:

O 5 Exſe-

463. *Obuius hinc* Put. 464. *facilisque pericli* Put. quod recepit Lefeb. 466. *ſubitos* malebat N. Heinſ. 467. *Semermemque* alii, etiam Drak. Leſ. Ern. Sed v. ad III, 16. — 468. *dimiſſa* Put. At v. not. 469. In hoc loco, quem Intpp. ſilentio praetermittunt, ſemper obſendi. Si lectio ſaua eſt, poſt *bis ſeptem* ſuppl. demiſſa neci. Sed praeter hanc duritiem aliae quoque eaeque multo maiores concoquendae ſunt, quod ſcil. res plane diuerſa ac noua tam abrupte ſubnectitur, et poeta a veritate hiſtorica nimis deflectit. Hi nodi tamen leui vulgatae lectionis, quae ex compendio ſcripturae orta videtur, mutatione ſolui poſſunt, et vix dubito quin poeta ſcripſerit: *Plus ſeptem demiſſa neci* (*nec ſubſtitit agmen*) *Millia. Bis ſeptem quoque* (ſc. millia) *non ſollertior enſe — Fuluius: aſt aeque per corpora* cet. Centenio octo tantum millia militum data eſſe, ex Liv. XXV, 19. intelligitur. Idem tradit ibid. cap. 21, duodeuiginti millibus hominum praefuiſſe Fuluium, et ex iis duo millia haud amplius euaſiſſe. Inde v. 469. *bisque nouem* ſuſpicari poſſis. Sed quis poetam rediget ad tantam ſubtilitatem? 472. *euntis* Ox. Put. omnesque edd. ante Baſil. Wolfii, Id concinnius

463-468. Conf. Liv. XXV, 19. et ſup. ad v. 27 ſq. nam res a Silio memorata ab h. l. aliena eſt. *facilis periclis*, v. ad I, 615. *vitis honore Latiae*, vt VI, 43. vbi v. not. *agreſtes ſemiermemque manum*, v. Liv. l. c. *demiſſa neci*, v. ad I, 439. *Nec ſubſtitit agmen* victoris, Hannibalis. cf. v. 471. 2. — 469 ſq. cf. Liv. XXV, 21. et Var. Lect. *non ſollertior enſe*, ap. Liv. l. c. *dux ſtultitia et temeritate* Centenio par. *inſignis* (κατὰ) *genus*, nobilior Centenio. De gente Fuluia v. meas Tabulas Geneal. *Iuſta arma* et iuſtus exercitus Fuluii praetoris, non tumultuarius ac ſemiermis, neque precario ipſi traditus, vt Centenio, centurioni primipili. *iacentum*, v. ad II, 574. *Raptum iter eſt*, v. ad I, 570. *moram non paſſus eundi*, inpatiens morae, quam itineri faciendo inpendebat; Heinſ.

473-8.

Exſequiae tantum famam nomenque volentem
Mitificae mentis tenuerunt funere laeto.
Namque per inſidias (infandum!) et ab hoſpite caeſus,
Con-

cinnius videbatur Barth. Adv. V, 6. quod recte mirabatur N. Heinſ. qui vulgatam lect. defendit, additis tamen his verbis: "Si quid mutandum ſit, reſcribam, *moram non paſſus ouandi*, ne quidem tempus triumpho ducendo impendens." Quod nollem excidiſſet tanto viro: non enim de duce Rom. ſed de Hannibale agitur, et quomodo is et in Italia de triumpho cogitare poterat? *eunte* Ven. Marſi, quod monuit N. Heinſ. ſed negauit Drak. 474. *Mitificae* Col. et Put. *Artifice* Oxon. Vulgo *Horrificae.* Dauſq. conl. *Honorificae* et *Iuſtificae*, quae cadaueri iuſta facit; Barthius Adv. V, 6. *Rectificae*, aequitatis reſpiciens, vel potius *nomenque levantem Horrificae mentis*, famam crudelitatis, qua omnibus exoſus erat, leuare cupientem ſepeliendis hoſtium ducibus; N. Heinſius *nomenque foventem Mitificae mentis*, ſed ipſe *volentem* non temere mutandum cenſebat. 475. *ab hoſpite caeſo* Col. et Ox. *ab h. ceſſo* Put. *in h. caeſo* R. 1. Parm. Med. Nihil mutandum videbatur N. Heinſ. et Drak. vel cuiquam alii. Sed lectio vulgata *primum* ſuſpecta fit tot tantisque auctoritatibus; *deinde* a genio linguae lat. aliena eſt et ſcabram efficit orationem; (nam, *ab hoſpite caeſus*, *caeco circumdatus aſtu*, *Occiderat*, vix dixerit poeta, et copula *et* certe poſt *caeco* inſerenda) *denique* hiſtoriae contraria eſt: Gracchus enim non ab hoſpite caeſus, ſed in inſidias praecipitatus ibique a Magonis militibus occiſus eſt. Praeterea non placet, nec, ſi bene noui Silium, probabile eſt, eum ſic nude *hoſpitem* dixiſſe, ſine epitheto, quo inſignis eius perfidia et inprobitas deſignaretur; vt taceam, verba *caeſus occiderat* languere. Forte legendum *ab hoſpite falſo* h. e. fallaci, vt *falſus*
homo

473-8. Commentarii inſtar eſt Liv. XXV, 16. 17. cf. et ſup. ad X, 559 ſq. Citum Hannibalis iter morabantur Ti. Sempronii Gracchi Procoſ., qui *hoſpitis Lucani* dolo perierat, *exſequiae*, quas Hannibal ipſe celebrabat, *volens*, h. e. optans, cupiens, deſiderans, captans, (vt Gr. θέλων) *famam mitificae* h. e. mitis (vt ap. Apul. de Mundo extr. et Prudent. Hamart. 963 et περὶ στεφ. hymn. VII, 42. vbi v. Heinſ.) *mentis*, humanitatis et miſerationis. *funere*, v. ad V, 156. *laeto*, non modo quod Gracchus hoſtis fuerat et dux fortis bellique peritus, adeoque metuendus, ſed quod armatus exercitus circa rogum eius cucurrit cum tripudiis Hiſpanorum motibusque armorum et corporum. v. Liv. l. c. 475. cf. Var. Lect. *caeco aſtu*, v. ad V, 3. *laudem L. rapiebat h.*, tum honoris et famae gratia, tum raptim et ὡς ἐν παρόδῳ funus curabat: ipſa autem verba nihil prope niſi verſum explent; nam res ipſa ex antecedd. nota erat; Ern.

Conloquium et promiſſa petit dum perfida gentis
Lucanae, Gracchus, caeco circumdatus aſtu,
Occiderat, laudemque Libys rapiebat humandi.

Sed non, vt ſcitum celerare ad moenia Poenum,
Adſtabat res vlla loco. Iam Conſul vterque
Praecipites aderant; Nola vis omnis, et Arpis
Aeui floridior Fabius rapida arma ferebat;
Hinc Nero, et hinc volucris Silanus nocte dieque
Inpellebat agens properata ad bella cohortes.
Vndique conueniunt, pariterque obponere cunctos
Vni ductores iuueni placet. Arduus ipſe
Tifata inſidit, propior qua moenibus inſtat
Collis, et e tumulis ſubiectam deſpicit vrbem.

Verum

homo dicitur Salluſt. Cat. 10. al. — 480. *Sat ſtabat* coni. Dauſq. et edidit Lefeb. *Reſtabat ſpes vlla loco*, vel *Hoc ſtabat ſpes illa loco* emend. N. Heinſ. Vulgata lectio vtique mendum redolet, ſed eam retinere malui, quam dubia pro certis venditare. 482. *rabida arma* Col. vt ſup. VII, 253. Sed vulgata lectio h. l. aptior. cf. V. 98. *ferebat* Col. vt mox *Inpellebat* de Nerone et Silano. Vulgo *ferebant*, quod ſeruauit Lefeb. 483. *volúcris ἀρχαϊκῶς* Col. vnde recepi, quod et tacite fecit Lefeb. Vulg. *volucres*. *Silanus* Col. Iuniae gentis cognomentum, quod tubum vel fiſtulam ſignificat; N. Heinſ. cf. Feſt. v. *Tullios*, et Lucret. VI, 1263. Celſ. III, 18. Hygin. f. 169. Vulg. *Syllanus*. quae vox nihili eſt. 487. *inſidit* Col. *inſedit* Parm. et Ben. etiam bene. *incidit* Ox. et Put. *incedit* R. 1. et Med. *inuadit*

479-488. Conf. Liv. XXVI, 5. vbi tamen pro *Fabio* et *Silano* Fuluius memoratur. *vt ſcitum*, cognitum, auditum eſt. *moenia*, Capuam. *non adſtabat res vlla loco*, ſumma omnium perturbatio erat; Ern. coll. Liv. l. c. *res nec explorata Romanis* (quae tamen verba in ed. Drak. et Ern. non leguntur) *ingentem praebuit terrorem*. v. Var. Lect. 481. 2. cf. Liv. XXIII, 46. et XXIV, 46. *vis omnis*, exercitus Nolae in praeſidio relictus. *Aeui floridior*, cf. ad I, 61. *Inpellebat agens*, cf. V, 623. *Vni iuueni*, Hannibali. cf. ad IX, 562. *inſidit*, cum quarto caſu iunctum. v. ad V, 3. in Var. lect. et Heinſ. ad Valer. Fl. V, 536. Sic paſſim ap. Liv. 487. Hannibal *in valle occulta poſt Tifata montem imminentem Capuae conſedit*, Liv. XXVI, 5. cf. id. VII, 29. et ſup. ad IV, 363.

489-523.

Verum vbi, tot ſeſe circumfundentibus armis,
Vallatas ſocium portas, vnaque negari
Intrauiſſe ſibi, Capuaeque erumpere cernit,
Anxius aduentus, nunc ferro frangere coetum
Obſtantum meditatur; init nunc auia coepto
Conſilia, atque aſtu quaerit tot millia portis
Abſtrahere artatis, cinctosque reſoluere muros.
Sic igitur ſecum, curasque ita corde fatigat:

Quo,

innadit Marſ. et hinc alii. 490. *vnaque* ſcripti et ed. Parm. *vnamque* R. 1. Med. Marſi et Martini Herbip. *vnique* ed. Iunt. et inde aliae, quod perperam retinuit Lefeb. 491. *Capuaeque* ſcripti et priſcae edd. ante Iunt. in qua Nicander primus *Capuaque* repoſuit. *Capuaeque inrumpere* emend. N. Heinſ. v. ad II, 378. Sed v. not. 492. Verba explicatu difficilia *anxius aduentus* Intpp. ſilentio praetermittunt, excepto Erneſti V. C. cui videtur obſcura breuitate elata formula pro, ſollicitus praeſenti fortuna ſua, qua ad Capuam vtebatur. Si lectio ſana eſt, verborum hunc crediderim ſenſum eſſe: dolebat Capuam veniſſe. Sed tum poeta male dixit *anxius*. Suſpicor potius, eum ſcripſiſſe *Anxius euentus*, vel *Anxius en mentis*; niſi malis *Ambiguus* (h. e. dubius) *mentis*. (vt *ambiguus conſilii* ap. Tac. Hiſt. II, 83.) quod tamen a vulgata ſcriptura magis recedit. 493. *init* Col. *et huc* Ox. *et hunc* Put. *huic* Ben. Vulgo *et huic*. Deinde *non* pro *nunc* Ben. *auia coepti* malebat N. Heinſ. vt *deuia recti* VIII, 316. Sic et *deuius aequi* I, 57. At haec verba etiam cum ſexto caſu iungi monet Drak.

ardua

489 - 523. Conf. omnino Liv. XXVI, 7. *armis*, vt VII, 61. et ſup. v. 482. *Vallatas*, cinctas a Romanis, *portas ſociorum* ſuorum, incolarum Capuae. 490. *vna*, ſimul, *ſibi negari*, ſe prohiberi a Romanis vrbem obſidentibus, *intrauiſſe*, intrare Capuam, *et Capuae*, Campanis, ſociis ſuis, ſcil. negari, *erumpere* portis. Lefeb. notandam h. l. dicit audaciam trium militum e Val. Max. III, 2, 20. *Anxius aduentus*, v. Var. Lect. 493. - 506. Hannibal *abſcedere inrito conſilio et mouere a Capua ſtatuit caſtra. Multa ſecum, quoniam inde ire pergeret, voluenti, ſubiit animum impetus, caput ipſum belli Romam petendi* cet. Liv. l. c. cf. Polyb. IX, 3. 4. *auia coepto*, diuerſa a priori conſilio, ſcil. ferro et impetu in hoſtes inrumpendi; Ern. qui recte monet, omnem hunc locum (a v. 490 - 495.) laborare duritie quadam auribus elegantioribus et Virgilianae concinnitati adſuetis moleſta. *Coeptum* vero non conſilium eſt, ſed conatus ſcil. Capuae obſidione liberandae, quam ob rem iter erat ingreſſus. 496. *curas fatigat*, v. ad I, 675.

Quo, mens aegra, vocas? rurſusne pericula ſumam,
Non aequus regione loci? Capuaque vidente
Terga dabo? an, reſidens vicini vertice montis,
Exſcindi ante oculos patiar ſocialia tecta?
Non ita me experti Fabius Fabiique magiſter
Turbatum, Heſperio quum clauſos milite colles
Euaſi victor, ſparſosque per arua iuuencos
Iactare adcenſis ſtimulaui cornibus ignes.
Haud dum omnes abiere doli. defendere nobis
Si Capuam ereptum eſt, dabitur circumdare Romam.

Haec poſtquam placita, et tenuit ſententia mentem,
Non exſpectato, Titan dum gurgite lucem
Spirantes proferret equos, inpellit in agmen

Voce

ardua coepto vel *coepti* placebat Burm. 498. *Non aequi* arbitrabatur N. Heinſ. Miror vero, τὸ *Capuaque* nemini diſplicuiſſe: equidem *Capuaue* ſcribendum crediderim, quae permutatio frequentiſſima eſt. Nouum ac plane diuerſum deſignatur conſilium, quod Hannibalis animo obuerſabatur. 501. *Fabiique* Col. et ed. Parm. Vulgo *Fabiuque.* 502. *Turbatum* eſt ex emend. N. Heinſ. *Turmarum* Parm. *Turbarum* in reliquis libris. *Heſperio* Parm. et Ben. vt iam olim coni. N. Heinſ. *aſperior* Col. *Heſperior* Ox. *experior* Put. Vulgo *expertor.* Vulgatam lect. male correxerunt Dausq. et Barth. Adv. V, 6. Ille tentabat *Fabiuque magiſter Turbarum inceptor*, vel *Fabiique m. Turbarum expertem;* hic *Fabiique magiſter Turmarum* vel *Turbarum, experto clauſos cum milite campos* cet. ſed cum Modio amplectendam potius cenſebat ſcripturam cod. Colon. *Turbarum aſperior*, promtior ad turbanda omnia. 507. *Haec poſtquam placita intentae* vel *adtonitae ſententia menti* opinabatur N. Heinſ. 508. *exſpectatum* Ben. 509. Suſpicor

675. *Rurſus*, vt ad Nolam. *Periculum ſumere* pro ſubire etiam dixit Tac. Hiſt. III, 69. et al. *Non aequus regione loci*, inpar Romanis, qui opportuna loca tenent; Cell. et Ern. 501. Imitat. Virg. A. XI, 396 ſq. *magiſter* equitum, Minucius. *Turbatum*, confuſum et conſilii inopem. 502 ſqq. cf. ſup. VII, 272 ſq. et 310 ſq. *Heſperio,* Italo, Romano. v. ad I, 4. *victor*, voti compos, ἐπιτυχών. v. Heyne ad Virg. A. II, 329. VIII, 61. X, 409. XI, 565. et Georg. III, 9. Burm. ad Valer. Fl. IV, 528. et ad Petron. c. CXII.

507. *tenuit ſententia mentem*, ei ſtetit; ſtabilem habuit ſententiam. *Non exſpectato* ablat. abſol. vt *audito* V, 106. vbi v. not. 509. *equos* Solis

Voce manuque viros, et coepta inmania pandit:
Perge, age, vince omnem, miles, virtute laborem;
Et, quantum humani poſſunt ſe tendere paſſus,
Arduus adcelera. Romam petis. hoc iter Alpes,
Hoc Cannae ſtrauere tibi. eia, incute muris
Vmbonem Iliacis, Capuaeque repende ruinas;
Quam tanti fuerit cadere, vt Palatia cernas,
Et demigrantem Tarpeia ſede Tonantem.

Inſtincti glomerant greſſus. Roma auribus haeret,
Roma oculis. creduntque ducis ſollertibus actis
Aptius

cot poetam ſcripſiſſe, *inpellit en agmen Voce manuque*, (vt ap. Virg. A. V, 241. et al.) *viris et coepta inmania pandit:* nam verba, quae ſequuntur, in itinere dicta videntur iisque milites ad illud adcelerandum incenduntur. 511. *rumpe* pro *vince* R. 1. Parm. Med. 512. *poſſint* maluerit N. Heinſ. 514. *ſtrauere*, non *ſtatuere*, Col. et Put. 515. *Terrorem* pro *Vmbonem* ſuſpicari poſſis; aries certe h. l. aptior vmbone. 517. *demigrantem* eſt ex emendat. Modii. In plerisque libris legitur *denigrantem*, in quibusdam *denigrante*. *Et de Tarpeia nigrantem* (νεφεληγερέτην) *ſede T.* vel *Et de nigranti Tarpeia ſede T.* coni. Dausq. 518. *Inſtincti* Col. Ox. Put. et priſcae edd. *Inſtructi* Tell. R. 2. Marſi edd. et hinc aliae. Male! v. ad VIII, 242.

lis *ſpirantes lucem*, cf. Virg. A. XII, 115. ibique Heyne. *inpellit in agmen*, conuocat, militum concionem facit; Ern. quod ab vſu loquendi alienum videtur. cf. Var. Lect. 513-7. Praeclari verſus, quibus magnum ineſt pathos. *Incutere vmbonem*, vt ſup II, 256. cf. V. L. *Iliacis*, Romanis. 516. 7. Non magna eſt iactura Capuae, ſi poſſeſſio quaſi Romae praeſensque eius potiundae ſpes ea redimitur. 517. cf. ad II, 365. 592. et Klotz. ad Tyrt. p. 78.

518. *Inſtincti*, incitati et incenſi, Drak. cf. Var. Lect. *glomerant greſſus*, v. ad III, 336. — 518 ſq. Bene Erneſti: "Exquiſita ratio militum adplauſus ſignificandi, *Roma auribus haeret, Roma oculis*; at quam tenuis et diluta ſententia eſt, *credunt ducis* cet. Laudant milites Hannibalem, quod nunc demum, nec ſtatim poſt pugnam Cannenſem Romam petere inſtituerit. Quis, quaeſo, nunc hanc militum ſententiam deſideret? Aptior ea erat tranquillae deliberationi, quam huic tempori, quo cuncti ardore Romam vindicandi flagrant. Contrariam adeo Liuius XXVI, 7. Hannibalis et militum ſententiam

Aptius id coeptum, quam ſi duxiſſet ab ipſo
Fatali Aeneadis campo. Vulturna citata
Tranſmittunt alno vada, poſtremique relinquunt
Tardandis Italis conruptas igne carinas.
Tum Sidicina legunt pernicibus arua maniplis,
Threiciamque Calen, veſtras a nomine nati,
Orithyia, domos. hinc Allifanus Iaccho
Haud inamatus ager, Nymphisque habitata Caſinis
Rura euaſtantur: mox et vicinus Aquinas,
Et, quae fumantem texere giganta, Fregellae
Agmine carpuntur volucri. Fert concitus inde
Per

242. — 520. *quaſi* quidam. *duraſſet* Put. vnde *ductaſſet* in mentem venit N. Heinſ. et v. 521. *cauata alno* ex Virg. Ge. I, 136. — 522. *alno* Col. et Tell. Vulg. *alueo*, quod tuebatur Marcilius ap. Dausq. quia *alnus* Graecis ac Latinis γαστὴρ νεώς. *alueo* (h. l. naui, vt inf. XIV, 428. Virg. A. VI, 412. vbi v. Cerda) legendum putabat Dausq. quae vox et ſup. IV, 602. inf. XIV, 428 paſſimque ap. Virgil. diſſyllaba eſt, (v. Barth. ad Stat. Theb. V, 1.) ſed ſemper in fine verſus. 526. *Alliſanus* R. 1. et Med. *Aeliſanus* Col. Vulgo *Aliſanus*. v. ad VIII, 535. — 527. *inaratus* primus edidit Marſus et deinde alii: quod operoſe, ſed fruſtra tuebatur Dausq. *Caſinis* Col. Vulg. *Caſini*. 529. *At* Col. vnde *Ac* legendum videbatur N. Heinſ.

tentiam adfert: *Cuius rei* (ſc. Romam petendi) *ſemper cupitae occaſionem praetermiſſam poſt Cannenſem pugnam et alii vulgo fremebant, et ipſe non diſſimulabat.*" 521. *campo* Cannenſi. *Aeneadis*, Romanis. *Vulturna vada* v. ad I, 52. et VIII, 528. *alno*, v. ad III, 458. *citata*, celeriter. 523. *Fuluium Vulturnus tenuerat amnis, nauibus ab Hannibale incenſis, rates ad traiiciendum exercitum, in magna inopia materiae, aegre comparantem*, Liv. XXVI, 9. — 524 - 541. Deſcribitur iter H. praeeunte Liuio l. c. cf. Polyb. IX, 5. *Sidicina arua Threiciamque Calen* et *Orithyia*, v. ad VIII, 511. 512. *arua legunt*, vt VII, 132. *Alliſanus Iaccho H. i. a.* v. ad VIII, 535. *Iaccho haud inamatus*, cf. I, 237. Bentl. ad Horat. Od. II, 6, 18. et Gronov. Diatr. Stat. c. XLIII. *Caſinis*, v. ad IV, 227. *Nymphis h.*, quia ad Lirim fl. ſita. *Aquinas*, incolae Aquini pro oppido, de quo v. ad VIII, 403. *Fregellae* v. ad V, 542. *fumantem texere giganta*, quoniam in regione bituminis

Per iuga celſa gradum, duris qua rupibus haeret
Bellator Fruſino, et ſurgit ſuſpenſa tumenti
Dorſo frugiferis Cerealis Anagnia glebis.
Iamque adeo eſt campos ingreſſus et arua Labici,
Linquens Telegoni pulſatos ariete muros,
Haud dignam inter tanta moram. nec amoena retentant
Algida, nec iuxta Iunonis tecta Gabinae.
Praeceps ad ripas inmani turbine fertur,

Sulfureis

Heinſ. 531. *thuris* pro *duris* Col. 534. *Labyci* Col. Sed *Labicus* ſemper in optimis libris, et Gr. Λαβικος, v. not. ad VIII, 366. — 540. Vulgo

nis et ſulphuris plena ſitae, Ern. cf. ad VIII, 537-540. *carpuntur*, v. ad II, 458. *iuga celſa* inter Fregellas et Fruſionem. *haeret*, vt al. *pendere*, et mox *ſuſpenſa*. v. ad I, 128. III, 556. VI, 645. VIII, 565. *Fruſino*, v. ad VIII, 398. — 533. cf. ad V, 543. VIII, 392. et Heyne ad Virg. A. VII, 684. *Labici*, v. ad VIII, 366. *Telegonis muros*, Tuſculum. v. ad VII, 692. *Linquens* hanc vrbem regionemque, quae, quamuis amoeniſſima, non tamen morabatur iter Hannibalis *inter tanta* molimina, in tantis coeptis. *Algidum* opp. et *Algidus* mons nemoroſus et paſcuus (h. l. *amoenus*) Latii in Aequis, XVIII. M. P. a Roma diſtans. v. Iani ad Horat. Od. I, 21, 6. III, 23, 9. IV, 4, 58. *Algida*, vt *Taygeta*, *Gargara*, *Maenala* cet. v. ad IV, 363. *Gabii*, opp. Latii, medio fere inter Romam et Praeneſte loco ſitum, vbi *Iuno* inpr. colebatur. cf. Virg. Aen. VII, 682. et ibi Heyne. 538. *Praeceps fertur*, properat inde Hannibal. v. ad IV, 261. *turbine*, impetu, velocitate. *Anio ſerpit ad genitorem T.*, influit in Tiberim. Mirantur Drak. et Erneſti Anienem dici h. l. *ſerpentem leniter* et *labentem ſine murmure*. Sed v. ad IV, 224. in Var. Lect. *Sulfureis*, flauis, luteis, vt VIII, 400. nam *gelidus* etiam vocatur; Ern. Rectius forte Drak. propter aquas Albulae (fluminis Piceni in Marchia Anconitana, hod. *Ragnola*) in Anienem influentes et ſulfureas. v. Barth. ad Stat. Silv. I, 3, 75. et intpp. Suet. Aug. 82. et Ner. 31. cf. ſup. ad v. 229. et ad VIII, 400. *genitorem*, quia in Tiberim influit, (vt *patre Benaco* dixit Virg. A.

Sulfureis gelidus qua ſerpit leniter vndis
Ad genitorem Anio labens ſine murmure Thybrim.

Hic vt ſigna ferox dimenſaque caſtra locauit,
Et ripas tremefecit eques, perterrita pulſis
Ilia prima vadis ſacro ſe coniugis antro
Condidit, et cunctae fugerunt gurgite Nymphae.
At matres Latiae, ceu moenia nulla ſuperſint,
Adtonitae paſſim furibundis greſſibus errant.
Ante oculos adſtant lacerae trepidantibus vmbrae,
Quaeque grauem ad Trebiam, quaeque ad Ticina fluenta
Obpetiere necem, Paullus Gracchusque cruenti,
Flaminiusque ſimul, miſeris ante ora vagantur.
Clauſit turba vias. Stat celſus et aſper ab ira,
Ingentemque metum toruo domat ore Senatus.
Interdum tamen erumpunt ſub caſſide fuſae

Per

Vulgo *Tibrim* vel *Tybrim*. Sed v. ad VIII, 367. — 546. Hic verſus proxime ſequenti perperam poſtponitur in c. Col. 556. *atque euentum*

A. X, 205.) vel quia hic maior fluuius eſt. cf. I, 606. 7. ibique not.

542 ſq. Terror etiam fluviis eorumque Nymphis tribuitur. cf. I, 48. III, 463 ſq. IV, 443 ſq. 601. VII, 413 ſq. *Ilia* vel Rhea, Amulii iuſſu Aniene vel Tiberi merſa, et hinc ab aliis huic, ab aliis illi nupta fingitur. v. Iani ad Horat. Od. I, 2, 13-20. — 545 ſq. cf. Liv. XXVI, 9. cuius elegans grauitas multo magis placet, quam ornatus Silianus; Ern. v. et Polyb. IX, 6. *furibundis greſſibus*, v. ad I, 458. *lacerae vmbrae*, quae etiam nunc ſeruant vulnera, quibus olim occubuerunt: tali enim habitu vmbrae ad inferos deſcendere credebantur, quali erant tempore mortis; Drak. cf. Adverſ. Heinſii in Broukh. ed. Tibull. p. 461. et Cerda ad Virg. A. II, 272-9. *Gracchus*, de quo v. ſup. v. 475 ſq. *Stat*, in foro, vbi magiſtratibus praeſto eſt, (Liv. l. c.) in viis et in turba hominum. *celſus Senatus*, vt ſup. v. 313. niſi malis, in muris. Magno animo eſt in tantis periculis; Cell. *aſper ab ira*, cf. XVI, 521. et ad II, 139. *domat*, diſſimulat. *Per tacitum*, v. ad VII,

Per tacitum lacrimae; quidnam Fortuna minetur,
Quidue parent Superi? Pubes diſperſa per altas
Stat turres, atque huc ventum ſub corde volutat,
Vt iam Roma ſatis credat, defendere muros.

Poenus, vt ad ſomnos vix totam curſibus actae
Indulſit pubi noctem, vigil ipſe, nec vllam,
Ad requiem facilis, credensque abſcedere vitae,
Quod ſopor eripiat, tempus; radiantibus armis
Induitur, Nomadumque iubet prorumpere turmas.
Inde, leuis frenis, circum pauitantia fertur
Quadru-

tum ſub c. v. Et iam R. ſ. credit d. m. emend. Dausq. Sed nihil magis perſpicuum eſſe his verſibus, iam monuere Barth. et N. Heinſ. 559. *ipſe*, non *ille*, ſcripti et R. 2. — 563. *leuis freni* opinabatur N. Heinſ. 567.

VII, 527. *quidnam F. minetur* ſc. triſtes et anxii expendunt, tacite quaerunt. *Quidve parent Superi*, vt I, 136, *ſub corde volutat*, ſecum cogitat, *huc ventum* eſſe, rem eo iam rediiſſe, *vt Roma ſatis credat*, ſatis habeat, contenta ſit et eſſe debeat, *defendere muros.*

558-573. cf. Liv. XXVI, 10. *pubi curſibus actae*, militibus raptim actis et itinere feſſis. 560. *credens abſcedere — tempus*, verba ſomno deditis notanda. 562 ſq. *Cum duobus millibus equitum a porta Collina vsque ad Herculis templum eſt progreſſus atque, vnde proxime poterat, moenia ſitumque vrbis obequitans contemplabatur*, Liv. l. c. 563. *leuis frenis*, quae celeritatis vel artis laus nunc aliena; et arguta doctrina eſt, qua dicit *quadrupedanti ſono ferri* pro obequitare; Ern. Sed verba ſic iungenda: *leuis frenis fertur circa moenia Romae, perculſae ſono quadrupedante*, h. e. quadrupedum, equorum: neque video, cur non celeriter obequitaſſe cenſendus ſit Hannibal, vrbem contemplaturus, etſi propius ad eam adceſſerit. cf. ſup. v. 66. 67. et Virg. A. VIII, 596. *fruitur*, delectatur, Drak. coll. Martial. VIII, 30, 3. et Claud. in Rufin. I, 237. At malim exponere, vtitur, in rem ſuam conuertit, et fructum inde percipit. *lentus adſtans in collibus*, lento obtutu, vt admirabundus, colles contemplans; Barth. Adv. V, 6. et Erneſti,

Quadrupedante ſono perculſae moenia Romae.
Nunc aditus luſtrat, clauſas nunc cuſpide pulſat
Infeſta portas, fruiturque timore pauentum.
Nunc, lentus celſis adſtans in collibus, intrat
Vrbem oculis, diſcitque locos, cauſſasque locorum.
Ac legeret viſu cuncta, et penetraret in omnes
Spectando partes, ni magno turbine adeſſet
Fuluius, haud tota Capuae obſidione relicta.
Tum demum caſtris turmas inflexit ouantes,
Spectata, ductor, ſatiatus pectora Roma.

Atque, vbi nox depulſa polo, primaque rubeſcit
Lampade Neptunus, reuocatque Aurora labores,
Effundit rupto perſultans agmina vallo,
Et quantum clamare valet, Per plurima veſtra,

 O

567. *lentus* ſcripti. Vulg. *laetus.* 572. *inflexit* Col. Put. Parm. *inflixit* Oxon. teſte N. Heinſ. ſed, ſi Barthio Adv. V, 6. fides habenda, *ſuffluxit.* *inflixit* R. 1. et Med. *induxit* ad marg. R. 1. *infoelix* Marſ. et Mart. Herbip. *ſuffexit* Nicander et alii. *ſuffixit* Gryph. et al. *ſubduxit* coni. Burm. *ſuſpexit*, *ſuffecit* et *ſuffexit* Dausq. qui et *ſuffixit* tuebatur. 573. *Spectanda* Put. et hinc Lefeb. coll. XI, 260. Sed nunc Hannibal iam ſpectauerat vrbem. 577. *veſtra* ſcripti, vnde recepi probb. N. Heinſ. et Drak. vt per ſuam ipſorum famam et gloriam milites hortetur Hannibal. Vulgo *noſtra*: non

Erneſti, coll. II, 639. Immo, ſtans in collibus, vt *vrbem oculis intrare*, introrſus perſpicere poſſit. Voce autem *lentus* ſecuritas deſignatur. v. ſup. ad II, 489. et Broukh. ad Tibull. I, 5, 45. *diſcit locos c. l.* explicari ſibi loca quaeque, et vnde ſingula nomen adceperint, iuſſit; Marſ. cf. ad XI, 261. — 569 ſq. cf. Liv. XXVI, 10. *legeret*, legiſſet, *viſu*, oculis quaſi percurriſſet, cognouiſſet, vt ap. Virg. A. VI, 755. —

571. Q. *Fuluius* Flaccus, a Capua obſeſſa Romam cum exercitu profectus, ceteris ducibus Rom. ibi relictis, vnde *haud tota* cet. cf. Liv. XXVI, 8-10.

574 ſqq. cf. Liv. XXVI, 11. — 574. 5. cf. Virg. A. III, 588. 9. IV, 6. 7. VII, 148. *Effundit*, vt II, 151. vbi v. not. 577. *quantum clamare valet*, ſcil. clamat: Oro vos vel obteſtor *per plurima* cet. v. ad I, 658. *ſacras in ſanguine*

O ſocii, decora et ſacras in ſanguine dextras,
Vobis ite pares, et tantum audete ſub armis,
Quantum Roma timet. reliquam hanc exſcindite molem;
Nil, quod vincatis, toto reſtabit in orbe.
Neu populi vos Martigenae tardarit origo;
Intratam Senonum capietis millibus vrbem,
Adſuetamque capi. fortaſſe curulibus altis
Iam vos, exemplo proauorum, ad nobile letum
Exſpectant de more ſenes, mortique parantur.

Talibus hinc Poenus: ſed contra Oenotria pubes
Non vllas voces ducis aut praecepta requirit.
Sat matres ſtimulant, natique, et cara ſupinas
Tendentum palmas lacrimantiaque ora parentum.
Oſten-

non male! 578. *ſaturatas ſanguine* corrig. N. Heinſ. *ſatiatas ſ.* Drak. 579. *Votis ite pares* edidit Nicander et deinde alii, quod perperam prob. Barth. Adv. V, 6. quia vix tantum vouere auſi ſint olim, quantum nunc Fortuna obtulerit. v. not. In Put. cod. tamen ita iam legi contendit Lefeb. *ne* pro *ite* R. 2. — 582. *Ne* Col. quod tacite recepit Lefeb. *Heu* R. 1. et Med. 585. *ad* Col. bene. Vulg. *ac*, quod ſeruauit Lefeb. 587. *hic* Marſ.

guine dextras, dura breuitate dictum pro, per dextras veſtras ſanguine hoſtium fuſo *venerabiles;* Ern. cf. ad VII, 9. et h. l. Var. Lect. *Vobis pares ite*, tam fortes, vt olim et hactenus, vos praeſtate. cf. Heinſ. ad Ouid. Epiſt. Her. XX, 62. et inf. XV, 445. *reſtabit*, ſupererit; nam Roma capta vrbes et prouinciae, Romanorum imperio ſubiectae, ſponte Poenis ſe ſubmittent. Nihil eſt itaque, quod τὸ *reſtabit* cum Dausq. exponas, reſiſtet, repugnabit. *populi Martigenae*, cf. Virg. A. I, 276. VI, 873. al. 585. *exemplo proauorum*, vt olim, Roma a Senonibus capta, quod vel tironibus notum ex Liv. V, 41. pr. et Flor. I, 13. *morti parantur*, ad mortem, ad moriendum ſe parant.

587. *Oenotria pubes*. Romana iuuentus. cf. ad I, 2. — 589-599. Scena miſerationis plena, e Liv. XXVI, 9. adumbrata, at paulo abſolutior: qualibus locis inmorentur velim, qui Silium moroſius faſtidiunt; Ern. Eumdem Liuii locum

Oſtentant paruos, vagituque incita pulſant
Corda virum, armatis inſigunt oſcula dextris.
Ire volunt, et pro muris obponere denſi
Pectora, reſpectantque ſuos, fletumque reſorbent.
Vt vero inpulſo patefactae cardine portae,
Et ſimul erupit motis exercitus armis,
Funditur inmixtus gemitu precibusque per altos
Ad coelum muros plangor, ſparſaeque ſolutis
Crinibus exululant matres, atque vbera nudant.
Fuluius anteuolans agmen, Quis neſciat, inquit,
Non ſponte ad noſtros Poenum veniſſe penates?
A portis fugit Capuae. Subnectere plura
Conantem triſtis coeli cum murmure vaſto
Turbauit fragor, et ſubita de nube procellae.

P 3 Iupiter,

Marſ. et inde alii. *contraque* pro *ſed contra* Put. 592. *deſigunt* Put. 596. *motis* Col. Vulg. *iunctis*, niſi quod *nictis* in Put. pro *iuctis*. 598. *plangor* eſt ex emend. N. Heinſ. *clangor* ſcripti et vett. edd. 600. *neſcius* et mox *veſtros* Put. 602. *bis dictis* pro *triſtis* legendum cenſebat N. Heinſ. cui τὸ *triſtis fragor* diſplicebat. Drak. contra monet, τὸ *triſtis* etiam cum voc. *coeli* poſſe iungi, *triſte* autem *coelum* dici in nubes ac tempeſtates coactum, vt *laetum* ac *hilare* ſerenum. Sed bis in vno verſu adiect. iungi cum ſubſtant., nullis interpoſitis vocibus, plane abhorret a more poetarum,

locum Silius expreſſerat ſup. v. 545 ſq. cf. et Liv. VII, 11. med. 591. *pulſant corda*, vt ap. Virg. Ge. III, 106. cf. ad II, 213. (in V. L.) et 580. — 594. *reſpectant ſuos*, quos ſc. inuiti relinquunt: vt ap. Quinctil. Decl. X. p. 174. *Inuitus ille vaneſcebat ex oculis, multum reſiſtens, ſaepe reſpiciens* cet. cf. ad VIII, 108. *fletum reſorbent*, reprimunt. cf. Senec. Herc. Oet. 1285. et Stat. Theb. V, 654. — 598. 9. cf. VI, 560 ſqq. 600 ſqq. Breuis, at apta tempori et efficax admonitio: non timendus eſt hoſtis, qui *non ſponte* h. e. expulſus e Capua (immo repulſus a Capua, quam obſidione liberare non potuerat) venit et veluti in fuga verſatur; Ern. Silius vero Fuluio tribuit, quae Fabius dixit ap. Liv. XXVI, 8.

603 - 663. Poeta exornauit Liuianam (lib. XXVI, 11.) deſcriptionem tempeſtatis, qua proelium bis diremtum: quod cum iudicio feciſſe cenſendus eſt, quum res ipſa tanti fuerit

Iupiter, Aethiopum remeans tellure, minantem
Romuleo Poenum vt vidit ſubcedere vallo,
Coelicolis raptim excitis, defendere tecta
Dardana, et in ſeptem diſcurrere iuſſerat arces.
Ipſe e Tarpeio ſublimis vertice cuncta,
Et ventos ſimul, et nubes, et grandinis iras,
Fulminaque, et tonitrus, et nimbos conciet atros.
Concuſſi tremuere poli, coelumque tenebris
Clauditur, et terras caeco nox condit amictu.

Inſtat

rum, qui vbiuis fere ea disiungunt. Si lectio mutanda, *dictis* reponerem ſine *bis*, vel *dirus*. Vid. tamen not. ad XI, 540. — 607. *Coelicolas excitos* emend. Gronov. Obſſ. I, 17. quod locutio *iubere alicui* in optimis ſcriptoribus vel numquam vel rariſſime ſaltem ſit obuia. cf. Burm. ad Petron. c. LXXI. Duker. ad Liv. XXIII, 21. XXVI, 41. Drak. ad Liv. XXXII, 16. Gron. ad Liv. XLII, 43. Oudend. ad Caeſ. B. C. III, 98. Erneſti ad Tac. Ann. IV, 72. XI, 32. XIII, 15. clav. Cic. v. *iubeo*. Enimuero Perizon. ad Sanctii Minerv. L. II. c. 4. extr. recte monet, omnia iſtaec et plura eiusmodi loca, a ſe et Sanctio laudata, non temere coniecturis ſollicitanda videri, et, ſi vel maxime ſoloeca ſit locutio, nullam tamen h. l. mutandi cauſam eſſe, quum τὰ *Coelicolis excitis* poſſint eſſe ablatini abſoluti. 609. *iuncta — ſimul* corrig. N. Heinſ. *nutu* pro *cuncta* repoſuit Lefebr. coll. v. 724. Non male! 611. *concitat* Put. 612. *Concuſſi* ſcripti, Parm. et al.

fuerit momenti. Colores imaginis potiſſimum petiit e Virg. Ge. I, 322 ſqq. et Aen. I, 84 ſq. IV, 160 ſq. Huius tamen tempeſtatis nulla mentio fit ap. Polyb. IX, 6. 7. vbi aliae memorantur cauſae, cur Hannibal abiecerit ſpem vrbis capiendae et inde diſceſſerit. *triſtis fragor*, v. V. L. 605. *Iupiter Aethiopum remeans tellure* fingitur exemplo Hom. Il. α, 423 ſq. et Odyſſ. α, 22 ſq. ſed minus apte, nec niſi doctrinae oſtentandae cauſa. A deorum quoque maieſtate abhorrere videtur, quod iubentur *diſcurrere in ſeptem arces* h. e. colles, in quibus ſita eſt Roma. Id tamen coll. vſ. 707-725. minus diſplicebit. 609. *e Tarpeio v.* monte Capitolino, Ioui impr. ſacro. cf. X, 360 ſqq. *grandinis iras* docte pro grandine, quam iratus mittit. 613. *Claudi coelum* dicitur *tenebris* vel nubibus ac frigore, vt contra *aperiri, recludi, reſerari, reſolui* luce, ſole ac calore. v. Weitz. et Burm. ad Valer. Fl. I, 655. Cerda et Heyne ad Virg. Ge. I, 393. IV, 52. et Aen. I, 155. 394. VIII, 523.

Inſtat tempeſtas oculis, hoſtique propinquo
Roma latet iactae in turmas per nubila flammae
Stridorem ſeruant, membriſque inſibilat ignis.
Hinc Notus, hinc Boreas, hinc fuſcis Africus alis
Bella mouent, quantis animos et pectora poſſint
Irati ſatiare Iouis. Fluit agmen aquarum,
Turbine confuſum piceo et nigrante procella,
Atque omnes circa campos ſpumantibus vndis
Inuoluit. Celſus ſummo de culmine montis
Regnator Superum ſublata fulmina dextra
Librauit, clipeoque ducis, non cedere certi,
Incuſſit. Summa liquefacta eſt cuſpis in haſta,
Et fluxit, ceu conreptus fornacibus enſis.
Ambuſtis ſed enim ductor Sidonius armis
Siſtebat ſocios, et caecum e nubibus ignem,

 Murmu-

al. edd. vett. *Concuſſu* R. 1. Med. et al. 616. *membriſque*, non *membris*, Col. 618. *quantamque* Put. 619. *ruit agmen a.* malebat N. Heinſ. idque Drak. videbatur multo aptius exprimendo deſuper cadentium imbrium ac procellarum impetum. Sic et Schol. Statii Theb. I, 356. legit ap. Virg. Ge. I, 322. Sed v. ibi Burm. 622. *celſi* vel *Coeli* (h. e. Coelii montis) corrig. N. Heinſ. neutrum bene. Coelius mons ab h. l. alienus, (cf. v. 609.) et *celſus* doctius quam *celſi*. *Celſus* eſt in monte celſo conſiſtens, vt

523. *caeco*, atro, nigro, *amictu*, vt V, 36. *inſibilat i.* vivaciter, vt σίζειν ap. Hom. Odyſſ. IX, 394. Dausq. 617. Venti promiſcue ponuntur, omiſſo Euro. Sic Aquilo non memoratur Virg. Aen. I, 85. vbi v. Heyne Exc. III. *fuſcis alis*, v. ad I, 589. et III, 524. Haec vero verba non ad ſolum Africum, ſed etiam ad Notum ac Boream referenda eſſe, iam monuit Drak. *Bella mouent*, cf. VII, 569 ſqq. *agmen aquarum*, v. Salmaſ. Exerc. Plin. p. 59. et Heyne ad Virg. Ge. I, 322. *turbine piceo*, cf. II, 630. 1. V, 37. et VI, 321. 2. Virg. A. III, 573. (vbi v. Heyne.) et Ge. I. 320. *nigrante procella*, cf. Virg. A. IV, 120. — 622. *montis* Capitolini. cf. v. 609. *non cedere certi*, vt IV, 448. — 625. 6. cf. ſimil. loca, a Drak. laudata, Lucan. VII, 158 ſq. et Claud. Conſ. Hon. VI, 344 ſq.

627. *ſed enim*, v. ad I, 33. *Siſtebat ſocios*, reuocabat milites ſuos in aciem prodeuntes. 628. 9. Haec ad verbum

Murmuraque a ventis miſceri vana docebat.
Tandem poſt clades ſocium coelique ruinam,
Non hoſte in nimbis viſo, non enſe, referri
Signa iubet caſtris, maeſtasque reſuſcitat iras.
Ventis debebis nimirum hiemisque procellis
Vnum, Roma, diem. ſed non te craſtina nobis
Lux vmquam eripiet; deſcendat Iupiter ipſe
In terras licet. Infrendens dum talia fatur,
Ecce ſerenato clarum iubar emicat axe,
Purgatusque nitet diſcuſſis nubibus aether.
Aeneadae ſenſere Deum, telisque repoſtis
Submiſſas tendunt alta ad Capitolia dextras,

Et

vt VII, 124. et *arduus* ſup. v. 486. vel *ſublimis* ſup. v. 609. Drak. 633. *hiemique*, *procellisque* coni. N. Heinſ. vt ſit verſus hypermetros, quales apud Maronem frequenter occurrant. cf. ad IV, 187. — 636. *accenſus* pro *infrendens* R. 1. 3. Parm. Med. Ben. haud dubie e gloſſa. *miſcendus* Ox. Vulgo

bum fere translata e Virg. Aen. IV, 209. 210. vbi v. Heyne, qui verbum *miſcere* alio ſenſu, quam Silius cepit. cf. inf. XVII, 327 ſq. Ex his locis Drak. colligebat, hanc Carthaginienſium de tonitru et fulmine opinionem fuiſſe. Enimuero deſignatur potius Hannibalis intrepidus et inuictus animus, contemtusque deorum. cf. omnino ſup. I, 58. (vbi v. not.) et 250-255. Idem Drak. coll. Plin. II, 43. monet, fulmina haec *vana* proprie et ex diſciplina augurali *bruta* vocari, *vt quae nulla veniant ratione naturae.* 630. *coeli ruinam*, v. ad I, 251. — 633. *hiemis*, v. ad III, 197. *nimirum*, vt ſup. v. 71. et *ſcilicet* V, 114. — 635. Ζεὺς καταιβάτης, de quo v. Burm. Diſſ. 637. 8. *Vbi recepiſſent ſe in caſtra, mira ſerenitas cum tranquillitate oriebatur*, Liv. XXVI, 11. qui tamen poſtero demum die id factum memorat, quum eodem loco acies inſtructas eadem tempeſtas diremiſſet, vt inf. v. 664 ſq. *iubar* ſolis, vt ap. Virg. A. IV, 130. *axe*, coelo. v. ad VIII, 650. — 639. *Aeneadae*, Romani, *ſenſere Deum*, cognouerunt voluntatem mentemque benignam Iouis. cf. IV, 120. — 640-645. Silius ante oculos habuit Virg. A. XI, 477-485. vt hic Hom. Il. Z, 86 ſq. 269 ſq. 305 ſq. Preces ſaltem inde

Et feſta cingunt montis penetralia lauro.
Tum vultus, modo non paruo ſudore madentes,
Nunc laetos Iouis adſpectant. Da, ſumme Deorum,
Da, pater, vt ſacro Libys inter proelia telo
Concidat. haud alia potis eſt occumbere dextra.

Sic adeo orantes preſſere ſilentia, poſtquam
Abſtulerat terras nigrantibus Heſperus vmbris.
Quem ſimul adtollens rutilantem lampada Titan
Obruit, et vitae rediit mortalibus vſus,
Poenus adeſt, nec ſe caſtris Oenotria pubes

 Conti-

Vulgo male poſt *infrendens* interpungitur. 650. *clauſtris* emend. Burm. prob. Drak. quia non in caſtris, ſed in vrbe fuerint Romani. Enimuero Liuius lib. XXVI, 10. memorat, Fuluium inter, Conſulesque circa portas Collinam Esquilinamque caſtra poſuiſſe, et c. 11. vtramque aciem recepiſſe ſe in caſtra, quae forte die proelii longius ab vrbe mota ſunt. cf. Polyb. IX, 6. 7. qui tradit, Conſules primum caſtra ante vrbis moenia communiſſe,

inde petitae. *Submiſſas tendunt dextras*, v. ad I, 673. et IV, 409. — 641. In publica laetitia arae ac templa deorum coronari ſolebant, ſuſpenſis in horum poſtibus ſertis, frondibus et infulis. cf. inf. v. 743. Heyne ad Virg. A. II, 248. 9. Gierig ad Ouid. Met. VIII, 264. Toup. Opuſc. T. II. p. 102. Barth. ad Stat. Silv. IV, 8, 1. Koeppen ad Hom. Il. α, 39. *montis penetralia*, templum Iouis in monte Capitolino. 642. De hoc triſti prodigio v. ad I, 86. 98. et VIII, 645. *vultus* ſtatuae. *ſacro telo*, v. ad I, 253. et IX, 538. — 645. Haec magnifice dicta de Hannibale, ſed indigne de Romanis, qui tamen non omnes ita ſenſiſſe vel certe dixiſſe cenſendi ſunt.

646. *Silentium premere*, vt *tenere*, *obtinere*. 647. *Abſtulerat terras*, earum adſpectum, *Heſperus*, Veſper. cf. IX, 327. — 648-667. *Poſtero die eodem loco acies inſtructas eadem tempeſtas diremit. vbi recepiſſent ſe in caſtra, mira ſerenitas cum tranquillitate oriebatur*, Liv. XXVI, 11. *Quem* Heſperum *ſimul*, ſimulac, *Titan obruit*, luce radiisque ſuis vicit, eius adſpectum abſtulit et ſplendorem reſtinxit vel obſcurauit. cf. Stat. Achill. I, 293. et Tac. Agric. 17. *adtollens lampada*, graphice, proferens lucem; Ern. *Oenotria p.* vt

Continet. Haud dum enſes ſtricti, mediumque iacebat
Tantum ad bella loci, quantum transmittere iactae
Subficerent haſtae, quum fulgor hebeſcere coeli
Per ſubitum coepit, denſaeque ſubire tenebrae;
Atque dies fugere, atque armari ad proelia rurſus
Iupiter. Incumbunt venti, craſſusque, rotante
Auſtro, nimborum feruet globus. Intonat ipſe,
Quo tremat et Rhodope, Taurusque, et Pindus, et Atlas,
Audiuere lacus Erebi, merſusque profundis
Adnouit tenebris coeleſtia bella Typhoeus.
Inuadit Notus, ac, piceam cum grandine multa
Intorquens nubem, cunctantem et vana minantem
Circumagit, caſtrisque ducem ſubcedere cogit.

Verum

niſſe, et mox poſuiſſe decem ſtadia ab hoſtium caſtris. 651. *mediique* praeſtat iudice N. Heinſ. 654. *redire* (ſc. vt pridie) *tenebrae* malebat Burm. ne *ſubitum* et *ſubire* in eodem verſu legantur. 658. *Quod tremat* ex Put. et R. 2. recepit Lefeb. tamquam elegantius, et quod ſic certe Horatius loquutus ſit. Quem vero eius locum reſpexerit nescio, forte Od. III, 20, 19. vbi *tremere* cum quarto caſu iungitur, quod tamen poetis ſolenne eſt. v. ſup. not. ad II, 53. Alius Horatii locus noſtro ſimilior, Od. I, 34, 9 ſq. vulgatae lectioni fauet. *Quot* Tell. 660. *regna* pro *bella* Tell. 662. *contantem* R. 1. *conantem* ed. Iunt. et inde aliae. *mouentem* pro *minantem*

vt v. 587. *Haud dum enſes ſtricti*, cf. ad v. 384. et ad IX, 314. in Var. Lect. 651-3. v. ad IV, 101. 2. *bella*, proelium. v. ad I, 621. *Subficerent*, valerent, poſſent, vt ap. Virg. A. V, 22. al. 653 ſqq. In tempeſtatis inſtauratae imagine expende artem non contemnendam poetae colores variandi, quae eſt pars ingenii Siliani maxime inſignis et ferax; Ern. *Per ſubitum*, v. ad VII, 527. *Incumbunt* terris, in eas inruunt, ingruunt. cf. Heyne ad Virg. A. I, 85. et Ge. II, 311. III, 197. Iani ad Horat. Od. I, 3, 31. *craſſus globus* flammarum, fulmina *nimborum*, ſpiſſis atrisque nubibus excuſſa. cf. ſup. IV, 441. — 657-660. cf. V, 384-8. Virg. Ge. I, 328 ſq. et Horat. Od. I, 34, 5-12. Senſus h. l. eſt: Tonitru tota natura et terrae tam altiſſimae quam profundiſſimae infimaeque, nec non remotiſſimae (nam *Atlas* terminus orbis terrarum verſus occidentem) parteſ contremuere. *Erebi lacus*, infera loca

Verum, vbi depoſitis ſepſit ſeſe aggere telis,
Laeta ſerenati facies aperitur Olympi,
Nullaque tam mitem credas habuiſſe Tonantem
Fulmina, nec placido commota tonitrua coelo.
Durat, et adfirmans non vltra ſpondet in ipſos
Venturam coeli rabiem, modo patria virtus
In dextras redeat, nec Romam exſcindere Poeni
Credant eſſe nefas. vbi nam tunc fulmina tandem
Inuicti latuiſſe Iouis, quum ſterneret enſis
Aetolos

nantem quaedam edd. vett. 666. *iam* primus edidit Nicander et hinc alii. 668. *obſirmans* legendum putabant Cort. et N. Heinſ. aut *adſirmans* eodem ſenſu adcipiendum, vt ap. Catull. Epigr. 77. et Cic. ad Att. I, 7. vbi *in iracundia adſirmatior* in vett. quibusdam exemplaribus non *obſirmatior*. *ipſo* Oxon. 669. Vulgo *Venturam crebroque diem*, quae mendoſiſſima eſſe, vix eſt quod moneam. *crebra* Col. Hinc optime Lefeb. repoſuit *Venturam coeli rabiem*, quod recipere non dubitaui. cf. II, 290. et Virg. A. V, 802. Minus certe probabiles ſunt aliorum intpp. coniecturae. *Ventorum e coelo rabiem*, vel, quod noſtram lectionem proxime adcedit, *Venturam coelo rabiem*, emend. Dausq. *non u. ſ. in ipſos*, *Venturam retroque luem*; (non contra ipſos venturam luem, ſed retro contra hoſtes ituram) vel *in ipſos Venturam*, *retro ire luem*, vel *diem*, filiam Iouis, quum ipſe *Dieſpiter* dicatur, Barth. Adv. V, 6. *Secuituram aethrae rabiem*, vel *Venturam hanc aethra rabiem* N. Heinſ. *Ventorum reſtare diem* Liuineius. 670. *ne* ed. Iunt. et aliae inde expreſſae. 672. *latuiſſe*, non *iacuiſſe*, Col. *Inuiſi Iouis* coni. N. Heinſ. inprob. Drak. qui haec notat: "Quum Hannibal ſe Romanos ad Traſymenum lacum ac Cannas deuiciſſe glorietur, Iouem, qui

loca et manes. De *Typhoeo* v. ad VIII, 540. *Inuadit ducem*, Hannibalem. *vana minantem*, v. ad I, 306. in Var. Lect. 665-7. Poeta bene variauit, quae ſup. v. 637. 8. dixerat.

668 ſqq. Bene Erneſti V. C. "Spernens irata numina Hannibal ſpondet militibus ſuis, ſi modo fortes futuri ſint, ſimilem diem in poſterum numquam rediturum eſſe. Non poterat ſuperba inpietas hominis luculentius et inuidioſius adumbrari. Scilicet artem nunc poetae, non rei dignitatem exploramus." Egregie autem ſingula reſpondent perſonae partibusque, Hannibali a poeta adſignatis. cf. I, 58. (vbi v. not.) et 250-5. *Durat*, cf. ad II, 463. VI, 308. Virg. A. I, 207. vbi v. Cerda et Heyne. 672. *ſterneret*, ſtrauiſſet ſc. hoſtium cadaueribus. *Aetolos campos*, vt

Aetolos campos? vbi, quum Tyrrhena natarent
Stagna cruore virum? pugnat pro moenibus, inquit,
Si rector Superum tot iactis fulmine telis,
Inter tot motus cur me contra arma ferentem
Adflixiſſe piget? ventis hiemique fugaces
Terga damus. remeet, quaeſo, mens illa vigorque,
Qua vobis, quum pacta Patrum, quum foedera adeſſent,
Integrare acies placitum. Sic pectora flammat;
Donec equum Titan ſpumantia frena reſoluit.
Nec nox compoſuit curas, ſomnusue frementem
Auſus adire virum, et redeunt cum luce furores.
Rurſus in arma vocat trepidos, clipeoque tremendum
Increpat, atque armis imitatur murmura coeli.

Vt vero adcepit, tantum confidere Diuis
Auſonios Patres, ſubmiſſaque Baetis ad oras
Auxilia,

qui eos tuebatur, per ironiam *Inuictum* vocat. 675. *fulminis alis* non male opinabatur N. Heinſ. h. e. fulminibus alatis, vt *ni Iupiter aethere vulſo Pacificas rubri torſiſſet fulminis alas* ap. Claud. R. Proſ. II, 229. cf. not. ad VIII, 476. P. Burmannus malebat, *pugnat pro m. i. Si rector Superum, cur tactis fulmine telis Inter tot motus cur me* cet. vt τὸ *cur* repetatur; vel *Superum, tot tactis fulmine telis, Inter tot mortes* cet. vt inſultet Ioui, qui, fulmine tactis armis et telis, plurimos milites in terram proſtrauerit, Hannibalem vero non adflixerit. Vulgata certe lectio, *iactis fulmine telis*, languet. 679. *vobis*, non *nobis*, Col. R. 2. Parm. 681. *reſoluat*

vt I, 125. *Tyrrhena ſtagna*, Traſymenus lacus in Etruria. *telis*, v. ad I, 253. et IX, 538. cf. V. L. 676. Cur me ſibi reſiſtentem Iupiter non puniit? non numen ergo eſſe, cui Poeni cedant, ſed ventorum et tempeſtatis fortuitum caſum, patet; Cell. *hiemi*, vt III, 197. — 679. 680. Haec, ni fallor, ſpectant ad ea, quae memorantur ſup. II, 11 ſq. 36 ſq. 681. cf. VI, 1 ſq. 684. *trepidos*, bis tempeſtate repulſos. *Increpat clipeo*, vt Mars ap. Virg. A. XII, 332. vbi v. Heyne. 685. Ita et fulmina adcenſis ignibus imitatur v. 700. vt vanam tempeſtatis ipſiusque Iouis vim eludat trepidosque erigat milites, qui cum numine ſibi pugnandum credebant.

686 ſqq. *In religionem ea res apud Poenos verſa eſt. Minuere*

Auxilia, et noctu progreſſum moenibus agmen:
Sic agitare fremens obſeſſos otia, iamque
Securam Hannibalis Romam, violentior inſtat.
Iamque propinquabat muro, quum Iupiter aegram
Iunonem adloquitur curis, mulcetque monendo:
Nullane Sidonio iuueni, coniuxque ſororque
Cara mihi, non vlla vmquam ſine fine feroci
Addes frena viro? fuerit delere Saguntum,

Exae-

reſoluat R. 1. Parm. Med. Rectius, iudice N. Heinſ. 684. τὸ *arma*, vel, quod mox ſequitur, *armis* mendoſum videtur, certe aures obfendit. 698.

Minuere etiam ſpem Hannibalis aliae, parua magnaque res: magna illa, quod, quum ipſe ad moenia vrbis Romae armatus ſederet, milites ſub vexillis in ſupplementum Hiſpaniae *profectos audiuit; parua* cet. *His motus ad Tutiam fluuium caſtra retulit;* Liv. XXVI, 11. Poeta autem ita rem variauit, vt potius eam ob cauſam *violentius inſtiterit*, et Iouis demum Iunonisque interuentu a veſano conamine et conſilio, Romae Capitoliique Ioui ſacri, obpugnandi deterritus ſit. Quod commentum et Hannibalis et Vrbis dignitati conſentaneum eſt, atque deſumtum ex Virg. A. II, 588-623, vbi Venus Aeneam ab audaci conſilio Troiae defendendae reuocat. Ibid. v. 604 ſq. Venus Aeneae, vt inf. v. 707ſq. Iuno Hannibalis viſum acuit, vt varias vrbis partes et Deos, qui ipſi eas euertant, videre poſſit. Colles tamen Romae et campus Martius, quos Iuno Poeno oſtendit, a Diis tutelaribus ac praeſidibus defenduntur, non diruuntur. *Baetis ad oras*, in Hiſpaniam. cf. ad I, 146. — 689 *fremens* cet. indignans, Romam obſeſſam tam ſecuram eſſe et metu vacuam. 693. *coniuxque ſororque* ſecundum mythum antiquiſſimi temporis, quo ſorores etiam fratribus nubebant. cf. Virg. A. I, 47. ibique Heyne et Cerda. *Addes frena*, bellandi pugnandique ardorem iniicies. cf. I, 36 ſq. 695 ſq. cf. VI, 600 ſq. *Fuerit*, vt *fas fuerit* VI, 604. v. ad I, 163. *Exaequare*, adſcendere et ſuperare. *inponere vincula E.* vt *claudere cadaueribus* vel *caede* Eridanum vel Trebiam ſup. IV, 621. VI, 708. XI, 138. Ita et Erneſti V. C. haec verba interpretatur. Marſus vero ad pontem retulit, quo H. iunxerit

Exaequare Alpes, inponere vincula ſacro
Eridano, foedare lacus. etiamne parabit
Noſtras ille domos, noſtras perrumpere in arces?
Siſte virum. namque (vt cernis) iam flagitat ignes,
Et parat adcenſis imitari fulmina flammis.

His dictis, grates agit, ac turbata per auras
Deuolat, et prenſa iuuenis Saturnia dextra,
Quo ruis, o vecors? maioraque bella capeſſis,
Mortali quam ferre datum? Iuno inquit, et atram
Dimouit nubem, veroque adparuit ore.
Non tibi cum Phrygio res Laurentiue colono.
En, age, (namque, oculis amota nube parumper,
Cernere cuncta dabo) ſurgit qua celſus ad auras,
Adſpice,

698. *Prorumpere* Put. 703. *maiorane* praeſtiterit. 704. *datum*, non *datur*, ſcripti. *atrum D. nimbum* ſuſpicari poſſis, quia mox *nube* ſequitur. 710. *tumet et* Tell. vnde *Parrhaſio. plena, tumet*, (v. ad II, 626.) *en. reſonante p.* repoſuit Lefeb. cuius haec verba ſunt: "Frigide in Drak. et aliis *tenet et*. Certe ſi intendat arcum, debet illum *tenere*; nec opus id dixiſſe." Enimuero Apollo non *tenet arcum*, ſed *Palatia*, h. e. collem Palatinum occupat,

xerit fluuium et tranſierit. Sic *magno vincula Ponto iacta* (h. e. Helleſponto a Xerxe iniecta) dixit Virg. Cul. 30. *Eridano* pro Trebia et Ticino. v. ad I, 132. et XI, 138. *ſacro*, v. ad v. 215. *foedare* ſanguine *lacus*, Traſymenum lacum. 698. Capitolium. 700. cf. ad v. 685.

701. *grates agit* Iuno Ioui, quod Hannibalem, cui fauebat, coercendi, atque ita Iouis irae eripiendi et a periculo liberandi occaſionem ſibi dederit; Ern. *turbata*, v. ad I, 477. — 705. Iuno, denſa nube, qua inuoluta adceſſerat, dimota, ipſa ſpecie diuina ſe videndam praebet Hannibali. Sic Dii heroibus hominibusque a ſe amatis in conſpectum veniunt. v. Heyne Exc. XIII. ad Virg. A. I, 402 ſq. et cf. Aen. II, 589 ſq. — 706 ſqq. cf. ſup. ad v. 686 ſq. et Virg. A. II, 601 ſqq. *Non tibi res* eſt et pugnandum *cum Phrygio L. c.*, cum Romanis et hominibus, ſed cum Diis tutelaribus Romae. cf. ad I, 106. 110. 514. II, 352. *vocitata Palatia regi P.*, montem Palatinum. v. ad VI, 631 ſq. *vocitata regi*, cf. IV, 59. ibique Var. Lect. *Parrhaſio*, Arcadio: nam Parrhaſia

Adſpice, montis apex, vocitata Palatia regi
Parrhaſio plena tenet et reſonante pharetra,
Intenditque arcum, et pugnas meditatur Apollo.
At, qua vicinis tollit ſe collibus altae
Molis Auentinus, viden', vt Latonia virgo
Adcenſas quatiat Phlegethontis gurgite taedas,
Exſertos auidae pugnae nudata lacertos?
Parte alia, cerne, vt ſaeuis Gradiuus in armis
Inplerit dictum proprio de nomine campum.

Hinc

occupat, et *τὸ en*, quod Lefeb. in deliciis eſt, modo praeceſſit. 712. *At qui* ſcripti et vett. edd. 713. De quantitate vltimae ſyll. voc. *vide* et *viden'* multa diſputant Intpp. ad Val. Fl. V, 595. Heinſ. ad Ouid. Ep. Her. XII, 71. et Bentl. ad Horat. Epiſt. I, 1, 91. — 715. *Exſertos* (*aude*) *pugnae* cet. coni. Dausq. vel *auide*, quod prob. Barth. Adv. V, 6. et recepere Cell. Drak. Lef. Ern. Sed et ſup. v. 457. *auida certamina* dici, vel vtroque loco *rabida*

rhaſia vrbs et Parrhaſius mons Arcadiae. *Apollo* praeſidet monti Palatino et *Palatinus* olim dictus a ſplendido marmoreoque templo, quod Auguſtus in Palatio in memoriam victoriae Actiacae exſtruxerat, et cui addita porticus cum bibliotheca Latina Graecaque. v. Suet. Aug. 29. Dio LIII, 1. p. 496. Propert. II, 31. et IV, 6. *pugnas meditatur*, cf. ad V, 315. et Heyne ad Virg. A. X, 455. — 713. Haec efficta, quoniam in monte Auentino inter reliqua opera publica aedesque ſacras eminebat templum Dianae commune, Romanorum Latinorumque ſumtibus conſilio Seruii Tullii exſtructum, vnde Diana etiam *Auentina* dicta, et mons Martial. XII, 18, 3. *collis dominae Dianae*. cf. Liv. I, 45. Dionyſ. Hal. I. p. 25. Alex. Donati Roma vetus et recens c. 13. p. 213. et Nardini Roma antica lib. VII. c. 8. p. 445. — 714. Ita Erinnys ſup. II, 610. (vbi v. not.) et ap. Virg. Cul. 245. *nudata pugnae*, ad pugnam, *κατὰ lacertos exſertos*, niſi malis iungere *nudata lacertos exſertos pugnae*, ad pugnam; more venatricum et bellatricum, vt Dianae ac Nympharum, quarum humerus pectusque dextrum in numis et ſtatuis nudatum conſpicitur. v. ſup. ad II, 78. 79. Heyne ad Virg. A. I, 492. et inpr. XI, 649. Spanhem. ad Callim. H. in Dian. v. 212. 213. — 716. 7. Mars campum Martium obtinet. *Inplerit* armis, curru et comitatu; (cf. ad

IV,

Hinc Ianus mouet arma manu, mouet inde Quirinus,
Quiſque ſuo de colle Deus. ſed enim adſpice, quantus
Aegida commoueat nimbos flammasque vomentem
Iupiter, et quantis paſcat ferus ignibus iras.
Huc vultus flecte, atque aude ſpectare Tonantem,
Quas hiemes, quantos concuſſo vertice cernis
Sub nutu tonitrus! oculis qui fulgurat ignis!
Cede Deis tandem, et Titania deſine bella.
Sic effata virum, indocilem pacisque modique,
Mirantem Superum vultus et flammea membra,
Abſtrahit, ac pacem terris coeloque reponit.

Reſpectans

rabida ſcribendum eſſe, monuit N. Heinſ. cf. ſup. ad v. 457. — 718. *arma* pro *inde* Put. 719. *quantus* Col. Ox. Tell. R. 2. *quantos* Put. Vulgo *quantum*. v. not. 724. *fulgurat*, non *fulguret*, ſcripſi. - 736. *volentis* Col.

IV, 324 ſq. 430 ſq.) vel potius, armorum et currus ſtrepitu, vt IV, 436. vel denique, vt IX, 448. *clipeo campum inuoluens*. *proprio*, vt VIII, 422. — 718. *Ianus* tuetur Ianiculum, et *Quirinus* collem Quirinalem. 719 ſq. Iupiter in monte Capitolino ſe parat proelio. *quantus A. c.* v. ad I, 642. — 720. cf. Virg. A. VIII, 354. ibique Heyne. Docte autem aegis ipſa dicitur *vomere nimbos flammasque*, h. e. fulmina, quae Iupiter dextra iaculatur, dum laeua concutit aegidem. 723. *hiemes*, vt III, 197. *concuſſo vertice*, capite tuo. *Sub nutu*, poteſtate Iouis, ad eius quaſi nutum paratos, vt IV. 712. Nam de nutu, quo Iupiter totum tremefacit Olympum, (Hom. Il. α, 528 ſq. Virg. A. IX, 106. X, 115.) vix cogitandum videtur. *bella Titania*, h. e. bellum cum Diis, quale Titanes geſſerunt. *deſine bella*, v. Heinſ. ad Ouid. A. A. II, 725. — 727. *flammea membra* ad oculos inprimis referenda, qui flammei et flammantes dici poetis ſolent in iratis et atroci vultu conſpicuis; Ern. Sed eo potius *vultus flammei* ſpectant, vtrumque vero maxime ad inſignem ſplendorem multamque lucem, in qua Dii, quos Iuno Hannibali videndos praebuerat, hominibus a ſe amatis heroibusque (nam alii mortales ne adſpectum quidem eorum ferre poſſunt) manifeſti nonnumquam in conſpectum veniunt. cf. Heyne Exc. XIII. ad Virg. A. I, 402 ſqq. *Abſtrahit*, invitum,

Reſpectans abit, et caſtris auulſa moueri
Signa iubet ductor, remeaturumque minatur.
Redditur extemplo flagrantior aethere lampas,
Et tremula infuſo reſplendent caerula Phoebo.
At procul e muris videre vt ſigna reuelli
Aeneadae, verſumque ducem; tacita ora viciſſim
Oſtentant, nutuque docent, quod credere magno
Non audent haerente metu; nec abire volentis,
Sed fraudem inſidiasque putant, et Punica corda:
Ac tacitae natis infigunt oſcula matres,
Donec procedens oculis ſeſe abſtulit agmen,
Suſpectosque dolos demto terrore reſoluit.
Tum vero paſſim ſacra in Capitolia pergunt,
Inque vicem amplexi permixta voce triumphum
Tarpeii clamant Iouis, ac delubra coronant.

Iamque

Col. et Marſi edd. *volentem* Put. Vulgo *volentes*. 738. *tacitae*, non *tacite*, R. 1. ad marg. Parm. Ald. Marſi, Iunt. et Gryph. 743. *coronant* ſcripti, R. 2.

vitum, et cum vi, a Roma vel eius obpugnatione et audaci conatu, auertit. Sic *auellere Poenum* ſc. inuitum ac nolentem, inf. XVI, 637. cf. ad III, 591. in Var. Lect. *reponit*, reddit, reſtituit. cf. ad V, 535.

729. *Reſpectans*, v. ſup. ad v. 594. et ad VIII, 108. *auulſa S.* vt v. 733. *reuelli ſigna*, noto more, cum caſtra mouerentur. 731. 2. Coeli ſerenitas extemplo oritur vel redit diſcuſſa tempeſtate. cf. ſup. v. 637 ſq. 664 ſq. — 732. cf. II, 663. 4. et ibi not. *caerula*, vt I, 21. *infuſo P.* cf. Gronov. Obſſ. II, 7.

733.-743. Bene Erneſti: "Egregius locus expreſſa veritate naturae. Romani Hannibalem abeuntem vident. Iam reſpirant, idque primum vultu et ore taciti ſignificant. Nam *metus haeret* adhuc in animis, et fraudis ſuſpicionem alit. Senſim tollitur timor, ſublato ex oculis hoſte. Tum demum laetabundi ſacris faciundis vacant." 737. *Punica corda*, v. ad I, 5. et et II, 56.

743. *delubra coronant*, v. ad v. 641. — 744 ſqq. Imitat. Virg. A. II, 26 ſqq. Diluta verbis grauitas Maroniana; at iniquior Clemens, (Eſſai cri-

tique

Iamque omnes pandunt portas; ruit vndique laetum,
Non ſperata petens dudum ſibi gaudia, vulgus.
Hi ſpectant, quo fixa loco tentoria regis
Adſtiterint: hi, qua celſus de ſede vocatas
Adfatus fuerit turmas: vbi belliger Aſtur,
Atque vbi atrox Garamas, ſaeuusque tetenderit Hannon.
Corpora nunc viua ſparguntur gurgitis vnda:
Nunc Anienicolis ſtatuunt altaria Nymphis.
Tum feſtam repetunt, luſtratis moenibus, vrbem.

R. 2. Ben. et al. Vulgo *decorant*, cuius verbi ſyll. ab optimi aeui poetis corripitur, quidquid contra dicat Daumius de cauſ. amiſſ. rad. ling. lat. p. m. 473. — 749. *Hannon* Col. Ox. Tell. R. 2. *Hanno* Ben. et al. *Anno* quidam. *Amon* Put. *Hammon* Marſ. et alii, qui exponunt, Naſamones milites. 752. *feſta* primus edidit Marſus in Ven. poſter. forte operarum incuria, *feſta* pro *feſtā*.

tique T. I. p. 58.) quod in ſingulis verbis Silium carpebat; Ern. 746. *regis*, Hannibalis. v. ad IV, 196. *celſus de ſede Adfatus f. t.* cf. ſup. v. 567. 577 ſq. et 622. in Var. Lect. *Aſtur*, Hiſpani, pars exercitus Poenorum. cf. I, 231 ſq. *Garamas* pro Afris, altera exercitus parte. cf. ad I, 142. 414. III, 313. *atrox et ſaeuus*, fortis. v. ad I. 2. *Hannon* forte pro ſupplemento Carthagine vel ex Hiſpania miſſo, cui praefuiſſe videtur. *tetenderit*, v. ad III, 274. — 750 ſq. Nota expiatio et luſtratio, ante ſacrificia, preces ſolennes, ludos aliasque feſtiuitates. cf. Virg. A. III, 278 ſq. IV, 635. *viua vnda*, pura, gelida et fluente. cf. VIII, 125. Virg. A. II, 719. *Nymphis A.*, Anienis, ad cuius ripam Hannibal caſtra poſuerat. *feſtam vrbem*, vt XI, 270. *luſtratis moenibus*, amburbio. cf. Lucan. I, 592 ſq. Vopiſc. Aurel. 20. et Feſt.

C. SI-

C. SILII ITALICI PVNICORVM

LIBER DECIMVS TERTIVS.

ARGVMENTVM.

Hannibal lente ad Tutiam riuum caſtra refert, vbi muliebrem ignauiam exprobrat militibus ſuis, qui, nullo vulnere adcepto, imbre ac tempeſtate perterriti proeliis exceſſerint. v. 1-18. Ita ſenſim reſtituit ardorem pugnandi, iamque Romam redire parat. 19-29. At edoctus a Daſio quodam, transfuga Romano, Vrbem illam inexpugnabilem eſſe propter Palladium, (cuius hiſtoria narratur v. 35-81.) ad lucum Feroniae pergit ire, et, ſpoliato ibi templo, diuitiis ea tempeſtate inclito, ad Bruttium vsque agrum, ad fretum Rhegiumque agmine progreditur. 30-93. Interea Q. Fuluius conſul Roma redit Capuam, et, copiis ſuis ad perfidiam Campanorum vindicandam excitatis, turres arietesque cum vineis vrbi admouet. 94-110. Animus ſuis creſcit oblato omine fauſto ceruae mille annorum, numinis loco a Campanis cultae, quae noctu luporum incurſu conſternata ex oppido profugit, et a Romanis capta Dianae inmolatur. 111-137. Quo facto Fuluius Capuam corona cingit, et obſeſſis trepidantibus Taurea, longe omnium Campanorum fortiſſimus eques, prouectus ante hoſtium ſtationes equo, Claudium Romanum, non inferiorem rei artisque militaris gloria, ad ſingulare in campo certamen prouocat, quo Claudius ſuperior factus refugientem ad vrbem Tauream proſequitur, et patenti hoſtium portae inuectus, per alteram, ſtupentibus miraculo Campanis, incolumis euadit. 138-178. Quo virtutis exemplo exſtimulati Romani omnes eodem furore Capuam obpugnant, et Fuluius Numitorem, vnum e tergeminis, qui variis armis excubias agebant, haſta transfigit. 179-212. Tum Virrius porta ſe proripit cum multis ciuibus, et Veliternum Mariumque Calenus, robuſtus homo, hunc deinde Scipio, ac Voleſus Aſcanium obtruncat. 213-248. Campani tamen, qui in caſtra hoſtium

Tutia deducit tenuem ſine nomine riuum,
Et tacite Tuſcis inglorius adfluit vndis.
Hic modo primores ſocium, modo iuſſa Deorum,
Nunc ſeſe increpitat. Dic o, cui Lydia caede
Creuerunt ſtagna, et concuſſa eſt Daunia tellus
Armorum tonitru, quas exanimatus in oras
Signa refers? qui mucro tuum, quae lancea tandem
Intrauit pectus? Si nunc exſiſteret alma
Carthago ante oculos, turrita celſa figura,
Quas abitus, miles cauſſas, inlaeſe, dediſſes?
Imbres, o patria, et mixtos cum grandine nimbos
Et tonitrus fugio. Procul hanc expellite gentis
Femineam Tyriae labem, niſi luce ſerena
Neſcire ac liquida Mauortem agitare ſub aethra.

Terror

ſignaretur, Turiam vel Tutiam, riuum tennem et exiguum, quum ripas non haberet, pro ripis *gramina radere*, (v. not. ad IV, 350.) h. e. per plana et campos labi. At v. not. 5. *Tutia* Tell. R. 2. Med. Marſi, Mart. Herbip. Iunt. Ald. Gryph. Nut. vnde recepi cum Lefeb. et Ern. *Tucia* Ox. Put. R. 1. *Tuſcia* Parm. *Turia* ed. Baſil. et hinc aliae recentt. forte et ſic Col. ac vulgg. edd. Liv. XXVI, 11. vbi tamen Sigonius *Tutiam* ex vetuſtis libris praetulit, quam lect. retinuere Gron. Drak. et Ern. Cf. Cluuer. Ital. ant. II, 10. p. 710. Praeter Silium et Liuium nemo mentionem facit huius fluminis ſiue riui, quem Dausq perperam confundebat cum Thuriis, magnae Graeciae vrbe, quae et Sybaris dicebatur. Notior eſt Turia ſ. Turias et Turius, Hiſpaniae fl. (hod. *Guadalabiar*) de quo v. Plin. III, 3. Mel. II, 6. Sall. Hiſt. II. 12. *ſi nunc ſe ſiſteret* maluerit N. Heinſ. inprob. Lefeb. qui confert I, 585. — 15. *grandine* ſcripti. Vulgo *ſanguine*. 16. *gentes*, vel *menti*

ſup. XII, 701-728. — 7-29. Bene et apte Hannibal, turpem nunc diſceſſum animo ſecum reputans, indignatione exarſiſſe, et Romam redeundi conſilium cepiſſe fingitur. *Lydia ſtagna*, Traſymenus Etruriae lacus. cf. ad IV, 719 ſq. *Daunia tellus*, Cannenſis campus in Apulia. v. ad I, 291. *exanimatus*, anxius, timidus. 12. *alma C.* v. ad III, 203. *turrita c.* ſi ob alta moenia et Byrſam arcem, in celſiſſima rupe ſitam. *abitus* a Roma. *miles inlaeſe*, qui turpiter ac timide diſceſſiſti, ſine certamine ac vulneribus. 15. *Imbres-fugio*, verba militum, quibus turpis defenſio continetur. 17. *hanc labem*, *neſcire M. agitare*, turpem ignauiam, quae acie dimicare non audet, *niſi luce ſerena ac ſub aethra liquida*, h. e. pura, clara, ſerena.

19.

Terror adhuc inerat Superum, ac redolentia in armis
Fulmina, et ante oculos irati pugna Tonantis.
Parendi tamen, et cuicumque incumbere iuſſo
Durabat vigor, ac, ſenſim diffuſus ad aures,
Signa reportandi creſcebat in agmine feruor.
Sic, vbi perrupit ſtagnantem calculus vndam,
Exiguos format per prima volumina gyros,
Mox, tremulum vibrans motu gliſcente liquorem,
Multiplicat crebros ſinuati gurgitis orbes;
Donec poſtremo laxatis circulus oris
Contingat geminas patulo curuamine ripas.

menti coni. N. Heinſ. et *genti* Drak. 24. *perrupit* Ox. et Put. Vulgo *perrumpit*. 28. *poſtremus* ad marg. R. 1. — 30. *Argiripae prenum decus* Col. vnde veram lectionem Silio reſtituit N. Heinſ. Tertia ſyll. voc. *Argyripa* corripitur, vt ſup. IV, 554. et inf. XVII, 321. ad exemplum Virg. A. XI, 246. vbi v. Heyne. *Aggripe paruum decus* Put. *Agrippae paruum d.* R. 1. Parm. Med. *Argiripps* Marſi ed. Ven. *Agrippae haud paruum d.* edd. Marſi, Iunt. Ald. et al. *Agrippa haud paruum d.* ed. Wolfii Baſil. et inde aliae.
Eandem

19. *inerat* in mentibus militum. *redolentia in a. F.* cf. XII, 625-7. *incumbere iuſſo*, vt *i. labori* IV, 818. — 24 ſqq. Imago ardoris pugnandi paulatim creſcentis Silio propria, et luxurie quidem orationis, ſed graphice adumbrata, quae recte laudabatur a Scalig. Poet. VI, 6. cf. ſup. ad VII, 141 ſqq. Drakenb. bene comparauit verba Senec. Nat. Quaeſt. I, 8. *Quum in piſcinam lapis miſſus eſt, videmus in multos orbes aquam diſcedere, et fieri primum anguſtiſſimum orbem, deinde latiorem, ac deinde alios maiores, donec euaneſcat impetus, et in planitiem inmotarum aquarum ſoluatur.* Perperam autem Dausq. examuſſim h. l. delineari putabat ludum puerilem, (forte illum, qui deſcribitur a Minuc. Fel. in Octav. c. 3. vbi v. Intpp.) et parum apte laudabat Senec. Herc. fur. 683 ſq. — 28. Donec in vtraque ripa gyri deſinunt. euaneſcunt, et veluti abſorbentur: nam tum *patulum* curuamen oritur, quum gyrus a ripa interrumpitur et quaſi aperitur; Erneſti. Enimuero *patulum curuamen* eſt late patens, orbis latior. Idem V. C. hoc comparandi genus exemplo Maronis excuſat, quum potius ſuauiſſimum ſit. v. Scalig. l. c. Heyne ad Virg. A. VIII, 22 ſq. et Lowth. ibi laud. cf.
inf.

At contra Argyripae prauum decus, (inclita namque
Semina ab Oenea ductoris ſtirpe trahebat
Aetoli) Daſio fuit haud ignobile nomen,
Laetus opum, ſed clauda fides, ſeſeque calenti
Addiderat Poeno, Latiae diffiſus habenae.
Is, voluens veterum memorata antiqua parentum,
Longo,

Eaedem aliaeque aberratt. v. ap. Virg. l. l. 31. *Oenea* ſcripſi. *Aeneae* R. 1. Parm. Med. Vulgo *Oenei.* 32. *Autolidas id fuit ignobile nomen* Col. et Put. ex quorum veſtigiis felici et admodum probabili coniectura veram lectionem reuocauit N. Heinſ. qui bene ſuſpicabatur, nomen hic latere viri cuiusdam, et intelligenda haec eſſe de Daſio Altinio Arpinate, principe ciuitatis opulentoque homine, qui, ſequutus primo partes Punicas, poſtea ad Romanos defecerit. v. Liv. XXIV, 45. Noti quoque alii Daſii proditores, Brunduſinus et Salapinus, e Liv. XXI, 48. et XXVI, 38. De conſtructione hac, *Daſio fuit haud i. nomen*, v. not. ad XI, 58. *Aethalidas inter fuit* R. 2. Vulgo *Oetolidas inter fuit haud i. n.* Male! *Oenidas* (h. e. Aetolos) *inter fuit* coni. Dausq. quod recepit Cell. qui et *Aetolos* reponi poſſe notauit. 43. Secunda ſyll. voc. *Therapnaeis* corripitur. v. ad VI, 303. et Heinſ. ad Ouid. Met. VI, 468. *Ilion Ceſſuram* malebat N. Heinſ. quem vide ad Ouid. Epiſt. Her. I. 48. et Met. XIV, 47. Cf. et Bentl. ad Horat. Od. III, 3. 21. Sic et *Exciſa ferro eſt Pergamum* dixit Seneca Troad. v. 14. vbi v. Gron. Sed

inf. XIV, 189 ſq. et ſup. VII, 141 ſq.

30-81. Poenum a reditu auocat Daſius transfuga, docens, Romam inexpugnabilem eſſe propter Palladium, cuius hiſtoriam intexit poeta ornatus ſectandi doctrinaeque oſtentandae ſtudio, ſequutus varios auctores, neſcio quos, ſed inpr. Virg. A. II, 164 ſq. Conf. ibi Heyne in Excurſu IX, et ad Apollod. p. 744-752. Spanhem. ad Callim. H. in Lav. Pall. v. 39. Totum tamen commentum h. l. aptiſſimum eſt. De *Argyripa* (propr. *Argyrippa*) v. ad IV, 554. de *Oeneo* ſup. III, 367. et de *Daſio* h. l. Var. Lect. *prauum decus*, homo nobiliſſimis natalibus ortus, ſed prauus fidei et moribus corruptis; N. Heinſ. *Semina*, originem. *ductoris Aetoli*, Diomedis, nepotis Oenei. cf. ad I, 125. et XI, 505. *Laetus opum*, vt ap. Valer. Fl. III, 659. vbi v. Burm. *clauda fides*, vt *manca virtus* Cic. Fin. III, 9. *calenti Poeno*, cf. ad XV, 337. *Latiae habenae*, Romanorum rebus et imperio. 35. *voluens*, vt ap. Virg. A. I, 262. *miles*, Graeci. *ſtaret*, v. ad IV, 44. *Calchas* vates notiſſimus ex Hom. Il. α, 69. al. *Sollicitis Calchas.* — *Sed Calchas Danais*, cf. ad XII,

Longo, miles, ait, quaterent quum Teucria bello
Pergama, et ad muros ſtaret ſine ſanguine Mauors,
Sollicitis Calchas (nam ſic fortiſſimus heros
Poſcenti ſocero ſaepe inter pocula Dauno
Narrabat memori Diomedes condita mente)
Sed Calchas Danais, niſi clauſum e ſedibus arcis
Armiſonae curent ſimulacrum auellere Diuae,
Non vmquam adfirmat Therapnaeis Ilion armis
Ceſſurum, aut Ledae rediturum nomen Amyclas.
Quippe Deis viſum, ne cui perrumpere detur,
Effigies ea quas vmquam poſſederit, vrbes.
Tum meus adiuncto monſtratam euaſit in arcem
Tydides Ithaco, et, dextra molitus in ipſo

Q 5 Cuſto-

Sed tam Ἴλιον, *Ilium* et *Ilion*; quam Ἴλιος et *Ilios* ſcribitur. v. Heinſ. l. c. 47. *exadit* Put. 48. *amolitus* coni. N. Heinſ. Sed v. not. 50. *male* e R. 2. recepit

XII, 441. in Var. Lect. 41. *e ſedibus arcis*, e templo *Armiſonae Diuae*, Palladis, in arce Ilii ſito. *armis Therapnaeis*, Spartanis, h. e. Graecorum, inter quorum principes erat Menelaus, frater Agamemnonis et rex Lacedaem. cf. ad I, 6. VI, 303. et VIII, 412. *Ledae nomen*, Helenam, Ledae filiam, vt *nomen Echionium* ap. Virg. A. XII, 515. vbi v. Serv. et Heyne. *Amyclas*, Spartam, vel Laconiam. 47 ſq. Quidam poetae *palladium* a Diomede et Vlyſſe, (cf. tabula Iliaca num. 95.) alii a ſolo Vlyſſe, (v. Gorlaei Dactyl. P. II. n. 95. Fabrett. Comm. ad tabul. Iliac. p. 364. et Begeri Theſ. Brand. T. I. p. 94.) ante Troiam captam, alii vero poſt captam demum vrbem (quod ex Pauſan. Phocic. c. 26. intelligitur) Troianis furto ablatum fuiſſe memorant; Drak. cf. Heyne Exc. IX. ad Virg. A. II. et Meziriac. Comment. ſur les Ep. d'Ouide T. I. p. 67. *Tydides*, Diomedes, *meus* cognatus. cf. v. 31. *adiuncto Ithaco*, cum Vlyſſe. cf. ad I, 14. et II, 180. *molitus*, caedens, interficiens, Erneſti; quae verbi vis admodum dubia eſt. Rectius forte Lefeb. perrumpens impetu facto, vel N. Heinſ. amoliens. Sic *moliri montes ſede ſua*, *obices*, *portam*, *fores* cet. dixere Liv. IX, 3. VI, 33. XXIV, 46. XXV, 36. XXVII, 28. Tac. Ann. I, 39. et alii dixere. cf. ad I, 645. IV, 788. V, 385. et

Cuſtodes aditu templi, coeleſte reportat
Palladium, ac noſtris aperit mala Pergama fatis.
Nam poſtquam Oenotris fundauit finibus vrbem,
Aeger delicti, Phrygium placare colendo
Numen, et Iliacos parat exorare Penates.
Ingens iam templum celſa ſurgebat in arce,
Laomedonteae ſedes ingrata Mineruae:
Quum medios inter ſomnos altamque quietem,
Nec celata Deam, et minitans Tritonia virgo:
Non haec, Tydide, tantae pro laudis honore
Digna paras, non Garganus, nec Daunia tellus
Debentur nobis. quaere in Laurentibus aruis,
Qui

cepit Lefeb. et ſic ſcribendum putauerat N. Heinſ. prob. Drak. vt ſententia h. l. eſſet, vt damnum et perniciem noſtram effecit, vt Troia capi potuerit. Eodem tamen ſenſu Erneſti vulgatam adcepit lectionem, quae et placebat Burm. coll. v. 61. neque diſplicebat Drak. ſi *mala* exponerentur infelicia, et v. 51 *Sed*, non *Nam*, legeretur. 51. *Nam* Col. Ox. R. 1. Parm. Med. Marſ. et Mart. Herbip. quod h. l. pro *en*, *ecce*, vt paſſim in Virg., poſitum notat Lefeb. Cf. Heyne ad Virg. *Ge.* IV, 445. et Aen. VI, 378. Vulgo *Sed.* *Oenotriis* Ald. Gryph. et alii. At v. not. ad VIII, 46. — 60. *vobis* R. 2. Enimuero ipſa Pallas non Arpis, ſed Lauinii et deinde Romae

et ad rem Virg. A. II, 166. *coeleſte P.* διïπετὲς. cf. Heyne ad Apollod. p. 744. — 50 ſqq. cf. Var. Lect. et Virg. A. II, 169 ſq. De Palladio autem Lauinium a Diomede, et inde Romam translato v. Spanhem. ad Callim. H. in Lav. Pall. v. 39. et de Diomedis ſedibus in litore Apuliae Daunorumque finibus, vbi Dauni regis filia in matrimonium ducta (cf. inf. v. 70.) Arpos ſ. Argyrippam *urbem* (Ἄργος ἵππιον) condidit, Heyne Exc. I. ad Virg. A. XI, 243 ſq. *Oenotris*, v. ad I, 2. et VIII, 46. *Aeger delicti*, propter Palladium furto abductum; vnde et *inpius* Virg. A. II, 163. dicitur. cf. Heinſ. ad Valer. Fl. III, 737. *Phrygium N. et I. Penates*, Palladem. cf. ad I, 43. *ſurgebat*, exſtruebatur, vt VII, 747. Virg. A. I, 437. al. *Laomedont.* vt VII, 437. *ſedes*, vt XII, 48 vbi v. V. L. 57. *Nec celata Deam*, forma diuina, vt *vero ore* XII, 705. vbi v. not. *Tritonia virgo*, cf. ad III, 323. *Garganus* et *Daunia tellus*, Apulia. v. ad I, 291. et IV, 561. — 60 ſq. Quaere Aeneam, qui in Laurenti agro nouam Troiam exſtru-

Qui nunc prima locant melioris moenia Troiae,
Huc vittas caſtumque refer penetrale parentum.
Quis trepidus monitis Saturnia regna capeſſit.
Iam Phryx condebat Lauinia Pergama victor,
Armaque Laurenti figebat Troia luco.
Verum vbi Tyrrheni peruentum ad fluminis vndas,
Caſtraque Tydides poſuit fulgentia ripa,
Priamidae intremuere metu. Tum, pignora pacis
Praetendens dextra ramum canentis oliuae,
Sic orſus Dauni gener inter murmura Teucrum:
Pone, Anchiſiade, memores irasque metusque;

Quid-

mae vult coli. 61. *nomina* Put. *meliori* malebat N. Heinſ. et ſic tacite edidit Lefeb. 62. *Huc vittas* Col. Tell. R. 2. *Huc intras* Ox. et Put. *Huc mitras* R. 1. Parm. Med. Deinde *caſtumque* Col. R. 1. Parm. Med. Ben. Vulgatae lectionis, *Huc intra captumque*, auctor eſt Marſus. *raptumque* (a Diomede et Vlyſſe) malebat Burm. Sed v. not. 67. Hic verſus N. Heinſio ſuſpectus erat, quia Diomedes non manu venerit armata, (cf. v. 78.) et *fulgentia caſtra* ab h. l. aliena. At v. not. 68. *pignore* Col. Sed elegantior adpoſitio; N. Heinſ. 69. *candentis* priſcae edd. et v. 71. *Anchiſiadae.* Male! *Anchiſiada* putabat N. Heinſ. quod tacite recepit Lefeb. v. ad III, 650. —

75.

exſtruxit, (v. Heyne Exc. III. ad Virg. A. VII.) et Palladium Troianis redde. 62. *vittas et penetrale* ſignum Palladis: (v. ad I, 668. Cic. Nat. D. II, 27. et Virg. A. II, 168.) niſi *vittas* Veſtae cum N. Heinſ. intelligere malis. cf. Heyne not. et Exc. IX. ad Virg. A. II, 296. *caſtum p.*, ſignum Palladis, virginis perpetuae: cuius ſolenne epith. eſt, vt et ſacrorum.

64. *Phryx*, Troianus; *victor* Turni, Aeneas. *Lauinia Pergama*, nouam quaſi Troiam, quam a coniuge ſua Lauinium dixit. 66. *Tyrrheni fl.* cf. v. 6. et ad VIII, 362. *Caſtra*, claſſem in ſtatione poſitam, *fulgentia*, vt XII, 435. *arx coruſca*; Drak. cf. Cerda et Heyne ad Virg. A. III, 519. IV, 604. V. 669. Heuſing. ad Corn. Nep. Alcib. 8. — 69. Imitat. Virg. A. VIII, 116. 128. XI, 101, 332. *canentis oliuae*, vt *pallentis* ap. Virg. Ecl. V, 16. Drak. 70. *Dauni gener*, cf. ad v. 50 ſq. *memores iras m.* v. ad III, 65. et Heyne ad Virg. A. I, 4. *Idaeos*, Troianos fluuios. *Sanguine ſudatum*,

Quidquid ad Idaeos Xanthum Simoentaque nobis
Sanguine ſudatum Scaeaeque ad limina portae,
Haud noſtrum eſt: egere Dei duraeque ſorores.
Nunc, age, quod ſupereſt, cur non melioribus, aeui,
Ducimus auſpiciis? dextras iungamus inermes.
Foederis, en, haec teſtis erit. Veniamque precatus
Troianam oſtentat trepidis de puppe Mineruam.
Haec auſos Celtas inrumpere moenia Romae
Conripuit leto; neque tot de millibus vnum
Ingentis populi patrias dimiſit ad aras.
His fractus ductor conuelli ſigna maniplis
Optato laetis abitu iubet. Itur in agros,
Diues vbi ante omnes colitur Feronia luco,
Et

75. *aeuum* Put. 76. *inermes* quatuor ſcripti et R. 2. Vulgo *inertes*. Cf. Heinſ. et Heyne ad loca ſimilia Virg. A. X, 595. XI, 414. 672. XII, 311. — 78. *trepidus* Col. Male. cf. v. 68. — 81. *aras*, non *oras*, Col. Oxon. et R. 2. Eleganter *aras patrias* poeta dixit pro patria. Cf. Heinſ. et Heyne ad Virg. A. XI, 269. vbi lectio *patriis aris* etiam Silii imitatione firmatur. 84. *Diues vbi annoſo* vel *antiquo luco* legendum eſſe et ſequentia id confirmare

datum, cf. II, 455. ibique not. 72. 73. cf. Virg. A. III, 350. 351. *Haud noſtrum eſt* cet. haud noſtra, ſed deorum et Parcarum voluntate, fato, actum eſt. *Sorores durae*, vt I, 281. vbi v. not. 76. *Dextras iungamus inermes*, noto pacis, amicitiae et foederis ſigno. cf. Var. Lect. *haec*, δεικτικῶς. 79 ſq. Res notiſſima e Liv. V, 49. cf. ſup. I, 624 ſq. et IV, 150 ſq. Poeta vero cladem Gallorum palladio, non virtuti Camilli tribuit. *aras patrias*, v. Var. Lect.

82-91. Conf. Liv. XXVI, 11. *His* Daſii verbis *fractus* *ductor*, Hannibalis animus, furor, impetus, conſiliumque fractum, vel ipſe a ſententia abductus eſt. *conuelli ſigna*, vt XIII, 729. 733. — 84. *Feronia*, dea Latii Indiges, (v. Heyne ad Virg. A. VII, 800. VIII, 564. et Struv. Synt. Ant. Rom. c. 1. p. 162.) cuius triplex in Italia lucus cum fano memoratur: primus ad Tarracinam ſ. Anxur in Latio et via Appia; (de quo v. Virg. l. c. Horat. Sat. I, 5, 24. et Cluuer. Ital. ant. II, 2. p. 460.) alter in Etruria inter Lunam et Piſas ad Veſidiam fl.; (ſi fides habenda inſcriptioni ap. Gruter. p. 220.) tertius, de quo h. l. agitur,

Et ſacer humectat fluuialia rura Capenas.
Fama eſt, intactas longaeui ab origine fani
Creuiſſe, in medium congeſtis vndique donis,
Inmenſum per tempus opes, luſtrisque relictum
Innumeris aurum, ſolo ſeruante pauore.
Hac auidas mentes et barbara corda rapina
Polluit, atque armat contemtu pectora Diuum,
Auia tunc longinqua placent, quae ſulcat aratro
Ad freta porrectis Trinacria Bruttius aruis.

Dum Libys haud laetus Rhegina ad litora tendit,
Victor, ſubmoto patriis a finibus hoſte,
Fuluius

firmare opinabatur N. Heinſ. 86. *fani* Col. Vulgo *Fauni:* Male! 90. *Hac* Col. R. 1. Parm. Med. *Hanc* Ox. et Put. *Hec* Marſus errore librariorum, qui tamen vulgatam lect. *Haec* peperit. 91. *contemtus* malebat Burm. 94. *haud lentus* (vt ap. Liv. XXVI, 12. pr. *repentino aduentu*) emend.

agitur, in eadem Etruria, inter Veios et Tiberim, in agro *Capenate*, ad radices Soractis montis, de quo v. Liv. XXVII, 4. 5. Virg. A. VII, 697. Cluuer. II, 3. p. 547. *Fanum* hoc diuitiis inclitum, ibique forum totius Italiae mercatumque frequentem, Deam vero in illo communiter a Sabinis et Latinis cultam fuiſſe, tradunt Liv. I, 30. XXVI, 11. et Dionyſ. Hal. II, 6. III, 32. cf. ſup. ad V, 175 ſq. Capena ſ. Capenas et Capenus (Frontin. p. 121.) notum Etruriae oppidum, ſed fluuius *Capenas* ignotus. *ſacer*, tamquam adcola et cuſtos ſacri nemoris ac fani; Marſ. cf. et ad XII, 215. — 89. *Solus pauor*, h. e. religio, (v. ad I, 82.) *ſeruabat*, tuebatur opes templi, ab iis diripiendis homines abſterrebat. Dausqueius non male comparabat locum Diodori lib. V. *Ἴδιον δέ τι συμβαίνει καὶ παράδοξον παρὰ τοῖς ἄνω Κελτοῖς περὶ τὰ τεμένη τῶν Θεῶν γιγνόμενον· ἐν γὰρ τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμένεσιν ἐπὶ τῆς χώρας ἀνειμένος ἔῤῥιπται πολὺς χρυσὸς ἀνατεθειμένος τοῖς θεοῖς· καὶ τῶν ἐγχωρίων μηδεὶς ἅπτεται τούτου διὰ τὴν δεισιδαιμονίαν, καί περ ὄντων τῶν Κελτῶν φιλαργύρων καθ' ὑπερβολήν.* cf. et Virg. A. VII, 60. — 91. *armat c. p.* vt IV, 249.

92 ſq. cf. Liv. XXVI, 12. pr. *ſulcat aratro*, vt *Thraces arant* ap. Virg. A. III, 14. et ſimilia paſſim. v. ad VIII, 564. — 94. *Haud laetus*, triſtis:

Fuluius infauſtam Campana ad moenia clauſis
Portabat famam, miſeriſque extrema mouebat.
Tum prenſans paſſim, cuicumque eſt nomen in armis:
Dedecus hoc defende manu! cur perfida, et vrbi
Altera Carthago noſtrae, poſt foedera rupta,
Et miſſum ad portas Poenum, poſt iura petita
Conſulis alterni, ſtat adhuc? et turribus altis
Hannibalem ac Libycas exſpectat lenta cohortes?
Miſcebat dictis facta, et nunc robore celſas
Educi turres, quis vinceret ardua muri,
Cogebat, nunc coniunctas adſtringere nodis
Inſtabat ferroque trabes, quo frangeret altos

Porta-

emend. N. Heinſ. et edidit Lefeb. Non male! Vid. tamen not. *Regina* Oxon. cum nonnullis ex primis edd. non inprob. Drak. cuius nota eſt haec: "Qui nomen a ῥήγνυμι deducunt, quod fama ſit, eo in loco impetu maris Siciliam ab Italia abruptam eſſe, *Rhegium* malunt: his vero, qui a *Rege* deriuant propter loci ſplendorem, *Regium* placet, vt Graeuio ad Cic. Epiſt. Fam. XII, 25. Antiqui lapides literati, nunc addita, nunc detracta adſpiratione, vtramque orthographiam agnoſcunt." 97. *miſerique* Marſ. et quidam alii. 99. *vrbis* Col. 101. *admiſſum* Oxon. cum priſcis edd. 106. *con-*

ſtis: eum enim inuitum, et Deorum portentis territum, ac tandem Daſii narratione permotum, Romae capiendae ſpem poſuiſſe, et inde mouiſſe, ex initio huius et fine ſuperioris libri conſtat; Drak. 97. *miſeris*, obſeſſis Capuae ciuibus *extrema* mala *mouebat*, parabat. Erneſti: ita vrbem obſidebat, vt ſpes nulla ſalutis ciuibus relinqueretur. *prenſans*, rogans. v. ad VI, 461. 2. *cuicumque eſt nomen in armis*, fortiſſimos militum, viros ſpectatae virtutis. 99-103. Verba Fuluii. *Dedecus defende*, vt V, 490. vbi v. not. Erneſti: iniurias a Campanis nobis factas armis vlciſcimini. Sed *dedecus* eo ſpectat, quod tam perfida vrbs tam diu nequidquam obſidetur. cf. ſeqq. *foedera rupta*, cf. XI, 29 ſq. *miſſum ad portas Poenum*, Hannibalem arceſſitum, quum Campani ad eum deficerent, de quo v. XI, 132 ſq. et XII, 449 ſq. *poſt iura petita Conſulis alterni;* cf. XI, 55 ſqq. 103. *lenta*, ſecura, ſine metu, et in otio. cf. ad II, 489. *robore*, e ligno, ligneas. *coniunctas adſtringere nodis*, palilogia, de qua v. ad IX, 99. *trabes*, arietes. *morantia clauſtra*, vt VII, 130. —

109.

Portarum poſtes, quateretque morantia clauſtra.
Hic latera intextus ſtellatis axibus agger,
Hic grauida armato ſurgebat vinea dorſo.
At poſtquam properata ſatis, quae commonet vſus,
Dat ſignum, atque alacer ſcalis transſcendere muros
Imperat, ac ſaeuis vrbem terroribus inplet,
Quum ſubito dextrum obfulſit conatibus omen.

Cerua fuit, raro terris ſpectata colore,
Quae candore niuem, candore anteiret olores.
Hanc

coniunctis Put. 111. *At* Col. et Put. Vulgo *Ac*. 114. *Tum* emend. Dausq. Sed vulgata quoque lectio bene ſe habet. *offulſit* Col. cf. Heinſ. ad Virg. A. IX, 110. 731. et Valer. Fl. IV, 482. Vulg. *effulſit*. 115. *Teucris* pro *terris*

109. Dausq. Cell. et Frneſti intelligunt turres et machinas, quarum lateribus *ſtellati axes* h. e. rotae radiatae fuerint adnexae. Sed de *aggere* ſermo eſt; vnde *axes ſtellati* videntur potius ligna dici ſiue tigna, cancellatim, ad inſtar ſtellae radiatae vel potius radiorum rotae, directa, transverſa et decuſſata, quibus latera aggeris varie ligabantur. Ipſa autem verba petita ſunt e Lucano III, 455. cf. Lipſ. Poliorcet. II, 3. — 110. *Dorſum armatum* dicuntur milites, vineis tecti; vel tectum vineae permunitum, et, vt vtar verbis Veget. IV, 15, *duplici munitione*, *tabulatis* (f. *tabulis*) *cratibusque contextum*; (quod tamen tabulatum magis proprie pluteorum fuit) aut vinea dicitur *grauida dorſo armato*, quia a tergo et dorſo armatum militem reuelat et oſtendit. Ita Lipſ. Poliorc. I, 7. *grauida*, vt *foeta armis* et *grauis* ap. Virg. A. II, 238. et VI, 516. ad quae loca v. Heyne. *ſurgebat*, vt v. 54.

115 ſqq. Commentum ornatus ſtudio carmini intextum, et depromtum e Virg. A. VII, 483 ſqq. ſed Siliana orationis luxurie expreſſum. cf. Heyne ad Virg. l. c. et Calpurn. VI, 32. *Cerua*, in Virg. *ceruus*. cf. ad III, 39. in Var. Lect. 116. cf. Virg. A. XII, 84. ibique Cerda et Heyne. *Capys*, de quo v. ad XI, 30. *moenia ſulco ſignaret*, ambitum eorum locumque vrbis nouae aratro definiret, h. e. Capuam conderet. Res nota ex Iſidor. Orig. XV, 2. Serv. ad Virg. A. V, 755. et Intpp. Ouid. Faſt. IV, 819. *mollitus*, captus. Quod feram

Hanc agreſte Capys donum, quum moenia ſulco
Signaret, grato paruae mollitus amore,
Nutrierat, ſenſusque hominis donarat alendo.
Inde exuta feram, docilisque adcedere menſis,
Atque vltro blanda adtactu gaudebat herili.
Aurato matres adſuetae pectine mitem
Comere, et humenti fluuio renocare colorem.
Numen erat iam cerua loci; famulamque Dianae
Credebant, ac tura Deum de more dabantur.
Haec, aeui vitaeque tenax, felixque ſenectam
Mille indefeſſos viridem duxiſſe per annos,
Seclorum numero Troianis condita tecta
Aequabat: ſed enim longo nox venerat aeuo.
Nam, ſubito incurſu ſaeuorum agitata luporum,
Qui noctis tenebris vrbem (miſerabile bello
Prodigium) intrarant, primos ad luminis ortus
Extulerat ſeſe portis, pauidaque petebat

Con-

terris ſcribendum cenſebat N. Heinſ. 118. *paruam molitus* emend. idem, putans *moliri* eſſe id. qd. moderari, fingere, regere, vt *moliri parua tela manu*; *iter*, *terras*, ap. Senec. in Hippol. Oedipo et Troad. 682. quae tamen exempla ad hanc verbi vim probandam nihil faciunt. Neque hanc coniecturam mihi perſuaſit Lefeb. coll. Ouid. A. A. II, 319. — 123. *renouare* Nicander et poſt eum alii edidere. 129. *ſed enim*, non *ſed iam*, ſcripti. Cf. not. ad I, 33. Deinde *nox* ſcripti, R. 1. Parm. Med. *mox* R. 2. Vulgo *mors*, ex interpretamento. v. ad II, 574. Vocab. tamen *nox* nude poſitum pro morte nunc, praeſertim de cerua, recte, opinor, diſplicuit Erneſto

ram captam occidi noluerat; Burm. 119-123. Verba Virg. A. VII, 487-490. ornatu parum apto et iucundo variata. *exuta feram*, ferina natura ſ. feritate exuta, depoſita, h. e. manſuefacta. cf. ad VI, 100. et VII, 496. — 124. 5. cf. ad VI, 283-8. et Gron. Obſſ. I, 13. — 126-9. Quae Plinius VIII, 32. ſ. 50. (vbi v. Harduin.) et alii de grandi ceruorum aetate tradant, fabuloſa eſſe, iam monuit Ariſtot. Hiſt. An. IX, 6. et hodie ſatis conſtat, raro triginta annis maiores inueniri. *Mille* tamen ceruorum *anni* a nemine, quod ſciam memorantur, et poeta nimis rem auxit. 129. *nox*, mors. v. Var. Lect. 131. *miſerabile bello prodigium*,

Conſternata fuga poſitos ad moenia campos.
Exceptam laeto iuuenum certamine ductor
Mactat, Diua, tibi, tibi enim haec gratiſſima ſacra,
Fuluius, atque, adſis, orat, Latonia, coeptis.

Inde, alacer fidensque Dea, circumdata clauſis
Arma mouet, quaque obliquo curuantur in orbem
Moenia flexa ſinu, ſpiſſa vallata corona
Adligat, et telis in morem indaginis ambit.
Dum pauitant, ſpumantis equi fera corda fatigans,
Euehitur porta ſublimis Taurea criſtis
Bellator, cui Sidonius ſuperare lacerto

Ductor

Erneſto V. C. vt et N. Heinſ. inf. v. 270. — 136. *Mactat, Diua, tibi enim gratiſſima ſacra* Col. mendoſe! *Mactat, Diua, tibi, tibi enim hunc, gratiſſima ſacra* coni. N. Heinſ. *tibi, tibi enim hanc* non male repoſuit Lefeb. coll. loco ſimillimo Virg. VIII, 84. vbi v. Heyne de vſu voc. *enim.* 141. *terris* Parm. 142. *Tum* R. 1. Parm. Med. *pauitans* ſcripſi, R. 1. Parm. Med. 145.

gium, vt ſup. VIII, 638. vbi v. not. 134. *conſternata*, cf. Heinſ. ad Ouid. Met. II, 314. — 135. Cogita milites omine fauſto laetos inter ſe certaſſe, quis primus caperet ceruam; Ern. *Excipere* verbum proprium venatoribus, qui feras dolo ac fraude capiunt, vt δέχεσθαι. v. Burm. ad Quinctil. Inſt. Or. II, 12. et Phaedr. I, 11, 6. vbi conf. etiam Hartman. in Chreſtom. Phaedr.

138 ſqq. *Capua etſi nihilo ſegnius obſeſſa per eos dies fuerat, tamen aduentum Flacci ſenſit*; Liv. XXVI, 12. *ſpiſſa vallata corona adligat*, vrbem corona cingit; noto obpugnandi modo, de quo v. Lipſ. Poliorc. I, 4. *telis in morem indaginis ambit*, tam arte Capuam obſidet, vt venator ſaltus ac ferarum latibula *indagine*, h. e. ingenti retium caſſiumque ſerie, cingere ſolet, ne vlla elabendi occaſio detur; quo ſenſu et inf. XIV, 368. *naualis indago* dicitur nauium corona ac ordo; Drak. cf. X, 80. et Cerda ad Virg. A. IV, 121. — 142 ſqq. Poeta, confuſo temporum rerumque ordine, huc transtulit narrationem Liv. XXIII, 46. 47. de Taureae Campani ſingulari certamine cum Claudio Aſello, fortiſſimo Romanorum milite. *pauitant* Campani arte obſeſſi. *ſublimis criſtis*, heroum more. cf. Heyne ad Virg.

Ductor et Autololas dabat et Mauruſia tela:
Is, trepido ac lituum tinnitu ſtare neganti
Imperitans violenter equo, poſtquam auribus hoſtis
Vicinum ſeſe videt, et clamore propinquo,
Claudius huic, inquit, (praeſtabat Claudius arte
Bellandi, et merita mille inter proelia fama)
Huic, inquit, ſolum, ſi qua eſt fiducia dextrae,
Det ſeſe campo, atque ineat certamina mecum.

Vna mora Aeneadae, poſtquam vox adtigit aures,
Dum daret auſpicium iusque in certamina ductor.
Praeue-

145. *dabat*, non *dedit*, Col. *parere lacerto* coni. N. Heinſ. *ſuperante* ad marg. Silii ſui notauerat Corte laudaueratque Markl. Epiſt. crit. p. 40. Sed v. not. — 146. Vulgo *alituum*. Male! *et lituum* Marſ. ed. Ven. *ac lituum* eſt ex emend. Dausq. et N. Heinſ. non eſt lectio c. Col. quod N. Heinſ. teſtari falſo monet Drak. *Is trepido alipedi, ac hinnitu ſtare n.* perperam quoque coni. Dausq. et *Is trepido lituum tinnitu* Scalig. quod recepit Cell. *ſtrepitu ac lituum tinnitu* cet. emend. Burm. quod admodum adridebat Drakenb. non mihi: nam *ὁμοιοτέλευτα ſtrepitu* et *tinnitu* auribus ingratiſſima ſunt, et ſimpliciſſima eſt N. Heinſii medicina. De *lituum tinnitu* v. ad XII, 181. *Trepidus* autem *equus* eſt properus, feſtinans, inquietus; quod iam notauere Dausq. et Drak. Cf. ad VIII, 222. — 147. *violentus* R. 1. et Ben. forte verius, iudice Lefeb. 148. *et* Col. Put. R. 2. Vulgo *ac*, quod pro confeſtim ſ. propere h. l. poſitum putabat Dausq. *huic* coni. N. Heinſ. vt ter repetatur. *en* edidit Lefeb. quae mutatio et leuiſſima eſt et haud dubie vera. 149. *huc* Put. quod recepit Lefeb. qui eam ob cauſam et v. 151 *Huc* repoſuit. 153. *vox accidit aures* non male coni. Drak. coll. Plaut. Stich. I, 2, 31. Curt. IV, 4. Heinſ. ad Valer. Fl. II, 452. et Ouid. Faſt. V, 960. Giſan. Ind. Lucret. in voce *Accidere*, Colv. et Elmenh. ad Appul. Met. V. p. 160. Neque tamen vulgatam lect. damnabat. 154. *iusque* Col. *atque* Put. *ſuus* perperam corrig. Carr. Vulgo *vsque*, inepte, iudice etiam Dausq.

Virg. A. I, 468. et Koeppen ad Hom. Il. β, 816. *ſuperare lacerto dabat*, quum praepoſuit ceteris; Marſus. Male! Recte Lefeb. fatebatur, concedebat, Hannibal, Tauream Mauris praeſtare lacerti viribus. 146. et 148. v. Var. Lect.

153. 154. *Haec vbi Aſello nunciata ſunt in caſtra, id modo moratus, vt conſulem percunctaretur, liceretne extra ordinem in prouocantem hoſtem pugnare? permiſſu eius arma extemplo cepit;* Liv. l. l. *Aeneadae*, Romano. *auſpicium* (vt XVII, 563.) *iusque in certamina*, poteſtatem ac veniam pugnandi; N. Heinſ. quem vide ad Ouid. Amor. I, 1, 5. *Capital*, ἀρχαϊκῶς

Praenetitum namque et capital, committere Martem
Sponte viris. Erumpit ouans, vt Fuluius arma
Imperio ſoluit, patulumque inuectus in aequor.
Exigit vndantem glomerato puluere nubem.
Indignatus opem amenti, ſocioque iuuare
Expulſum nodo iaculum, atque arceſſere vires
Taurea vibrabat nudis conatibus haſtam.
Inde, ruens ira, telum contorquet in auras.
At non idem animus Rutulo: ſpeculatur, et omni
Corpore perluſtrat, qua ſit certiſſima ferro
In vulnus via. nunc vibrat, nunc comprimit haſtam,
Mentiturque minas: mediam tunc transiit ictu

R 2 Parmam

Dausq. 155. *Praenebitur* Ox. *in certamina ductor Praenebitur. namque ex Capua* R. 1. Parm. Med. *Praenetitum namque et capital* recte Col. et Put. *namque et capita* Oxon. *Praenetitum namque capiti* Marſ. et Mart. Herbip. *Praenetitum capitis poena* Ben. vt coni. Dausq. *Praenetitum capiti poena* Nicander in Iunt. edidit et ad eius exemplum alii. 162. *contorſit* Put. *furens ira*, vel *ruens tenerat telum contorſit in auras* opinabatur N. Heinſ. quem vide ad Virg. A. IX, 699. — 163. *ſpeculatur* eſt ex emend. N. Heinſ. pro vulg. *ſpectatur*. Cf. ad VII, 123. *ab omni* Tell, R. 1. Ben. *ſpeculatur in omni Corpore., perluſtrat* cet. edidit Lefeb. Forte leg. *ſpectatur in o. C. perluſtrans*. 165. *librat* maluerit N. Heinſ. et tacite recepit Lefeb. non inprob. Drak. quum *vibrabat* proxime praeceſſerit. Cf. ad I, 351. III, 319. IX, 523. — 166. *tunc transiit* Col. vt ap. Iſcan. bell. Troi. VI, 51. ſup. X, 253. et alibi *intrare* ac *penetrare*. Vulgo *transigit*, quod ſeruauit Lefeb. et *nunc*, pro quo tamen et in Oxon. *tunc* legitur. *transfigit* Put. et R. 2. *Mentitusque minas*

χαϊκῶς pro *capitale*, ſcil. facinus ſ. crimen, poena capitis luendum. v. Erneſti clav. Cic. De poenis militum, qui pugnam niſi iuſſi inierant et diſceſſerant a ſignis, v. Lipſ. Mil. Rom. IV, 4. *arma imperio ſoluit*, pugnandi poteſtatem dederat. 158. cf. ad V, 535. — 159 ſq. Taurea, vt vires lacerti (cf. v. 144.) oſtentaret, haſtam ope *amenti* vel *nodi* vibrare noluit, ſed *nudis conatibus*, ſine illorum ope, ſola lacertorum vi, iecit. cf. ad I, 219. 318. IV, 14. 291. *Indignatus*, reſpuens, tamquam rem indignam et inhoneſtam.

163 ſq. Haec eleganter et ad naturam apte memorari, iam monuit Ern. *Rutulo*, Italo, Romano, Claudio Aſello. *comprimit*, retinet ictum, vt VI, 538. IX, 650. *Mentitur minas*, ſimilis eſt minanti h. e. iaculanti, ſimulat ſe iam iactu-

At contra Argyripae prauum decus, (inclita namque
Semina ab Oenea ductoris ſtirpe trahebat
Aetoli) Daſio fuit haud ignobile nomen,
Laetus opum, ſed clauda fides, ſeſeque calenti
Addiderat Poeno, Latiae diffiſus habenae.
Is, voluens veterum memorata antiqua parentum,
Longo,

Eaedem aliaeque aberratt. v. ap. Virg. l. l. 31. *Oenea* ſcripſi. *Aeneae* R. 1. Parm. Med. Vulgo *Oenei*. 32. *Autolidas id fuit ignobile nomen* Col. et Put. ex quorum veſtigiis felici et admodum probabili coniectura veram lectionem reuocauit N. Heinſ. qui bene ſuſpicabatur, nomen hic latere viri cuiusdam, et intelligenda haec eſſe de Daſio Altinio Arpinate, principe ciuitatis opulentoque homine, qui, ſequutus primo partes Punicas, poſtea ad Romanos defecerit. v. Liv. XXIV, 45. Noti quoque alii Daſii proditores, Brunduſinus et Salapinus, e Liv. XXI, 48. et XXVI, 38. De conſtructione hac, *Daſio fuit haud i. nomen*, v. not. ad XI, 58. *Aethalidas inter fuit* R. 2. Vulgo *Oetolidas inter fuit haud i. n.* Male! *Oenidas* (h. e. Aetolos) *inter fuit* coni. Dausq. quod recepit Cell. qui et *Aetolos* reponi poſſe notauit. 43. Secunda ſyll. voc. *Therapnaeis* corripitur. v. ad VI, 303. et Heinſ. ad Ouid. Met. VI, 468. *Ilion Ceſſuram* malebat N. Heinſ. quem vide ad Ouid. Epiſt. Her. I. 48. et Met. XIV, 47. Cf. et Bentl. ad Horat. Od. III, 3. 21. Sic et *Exciſa ferro eſt Pergamum* dixit Seneca Troad. v. 14. vbi v. Gron. Sed

inf. XIV, 189 ſq. et ſup. VII, 141 ſq.

30-81. Poenum a reditu auocat Daſius transfuga, docens, Romam inexpugnabilem eſſe propter Palladium, cuius hiſtoriam intexit poeta ornatus ſectandi doctrinaeque oſtentandae ſtudio, ſequutus varios auctores, neſcio quos, ſed inpr. Virg. A. II, 164 ſq. Conf. ibi Heyne in Excurſu IX, et ad Apollod. p. 744-752. Spanhem. ad Callim. H. in Lav. Pall. v. 39. Totum tamen commentum h. l. aptiſſimum eſt. De *Argyripa* (propr. *Argyrippa*) v. ad IV, 554. de *Oeneo* ſup. III, 367. et de *Daſio* h. l. Var. Lect. *prauum decus*, homo nobiliſſimis natalibus ortus, ſed prauus fidei et moribus corruptis; N. Heinſ. *Semina*, originem. *ductoris Aetoli*, Diomedis, nepotis Oenei. cf. ad I, 125. et XI, 505. *Laetus opum*, vt ap. Valer. Fl. III, 659. vbi v. Burm. *clauda fides*, vt *manca virtus* Cic. Fin. III, 9. *calenti Poeno*, cf. ad XV, 337. *Latiae habenae*, Romanorum rebus et imperio. 35. *voluens*, vt ap. Virg. A. I, 262. *miles*, Graeci. *ſtaret*, v. ad IV, 44. *Calchas* vates notiſſimus ex Hom. Il. α, 69. al. *Sollicitis Calchas*, — *Sed Calchas Danais*, cf. ad XII,

Longo, miles, ait, quateret quum Teucria bello
Pergama, et ad muros ſtaret ſine ſanguine Mauors,
Sollicitis Calchas (nam ſic fortiſſimus heros
Poſcenti ſocero ſaepe inter pocula Dauno
Narrabat memori Diomedes condita mente).
Sed Calchas Danais; niſi clauſum e ſedibus arcis
Armiſonae curent ſimulacrum auellere Diuae,
Non vmquam adfirmat Therapnaeis Ilion armis
Ceſſurum, aut Ledae rediturum nomen Amyclas.
Quippe Deis viſum, ne cui perrumpere detur,
Effigies ea quas vmquam poſſederit, vrbes.
Tum meus adiuncto monſtratam euaſit in arcem
Tydides Ithaco, et, dextra molitus in ipſo

 Cuſto-

Sed tam Ἴλιον, *Ilium* et *Ilion*; quam Ἴλιος et *Ilios* ſcribitur. v. Heinſ. l. c. 47. *euadit* Put. 48. *amolitus* coni. N. Heinſ. Sed v. not. 50. *male* e R. 2. recepit

XII, 441. in Var. Lect. 41. *e ſedibus arcis*, e templo *Armiſonae Diuae*, Palladis, in arce Ilii ſito. *armis Therapnaeis*, Spartanis, h. e. Graecorum, inter quorum principes erat Menelaus, frater Agamemnonis et rex Lacedaem. cf. ad I, 6. VI, 303. et VIII, 412. *Ledae nomen*, Helenam, Ledae filiam, vt *nomen Echionium* ap. Virg. A. XII, 515. vbi v. Serv. et Heyne. *Amyclas*, Spartam, vel Laconiam. 47 ſq. Quidam poetae *palladium* a Diomede et Vlyſſe, (cf. tabula Iliaca num. 95.) alii a ſolo Vlyſſe, (v. Gorlaei Dactyl. P. II. n. 95. Fabrett. Comm. ad tabul. Iliac. p. 364. et Begeri Theſ. Brand. T. I. p. 94.) ante Troiam captam, alii vero poſt captam demum vrbem (quod ex Pauſan. Phocic. c. 26. intelligitur) Troianis furto ablatum fuiſſe memorant; Drak. cf. Heyne Exc. IX. ad Virg. A. II. et Meziriac. Comment. ſur les Ep. d'Ouide T. I. p. 67. *Tydides*, Diomedes, *meus* cognatus. cf. v. 31. *adiuncto Ithaco*, cum Vlyſſe. cf. ad I, 14. et II, 180. *molitus*, caedens; interficiens, Erneſti; quae verbi vis admodum dubia eſt. Rectius forte Lefeb. perrumpens impetu facto, vel N. Heinſ. amoliens. Sic *moliri montes ſede ſua*, *obices*, *portam*, *fores* cet. dixere Liv. IX, 3. VI, 33. XXIV, 46. XXV, 36. XXVII, 28. Tac. Ann. I, 39. et alii dixere. cf. ad I, 645. IV, 788. V, 385. et

Parmam, ſed grato fraudata eſt ſanguine cuſpis.
Tum ſtrictum propere vagina detegit enſem.
Et iam ferrata rapiebat calce volantem
Taurea cornipedem, fugiens minitantia fata.
Nec Rutulus leuior cedentis perdere terga.
Nam profugo rapidus fuſis inſtabat habenis.
Vtque metus victum, ſic ira et gloria portis
Victorem inmiſit, meritiqu̕e cupido cruoris.
Ac dum vix oculis, vix credunt mentibus, hoſtem
Confiſum nullo comitante inrumpere tectis,
Per mediam propere trepidantum interritus vrbem
Egit equum, aduerſaque euaſit ad agmina porta.

Hinc ardore pari niſuque incurrere muris
Igneſcunt animi, penetrataque tecta ſubire.
Tela

minas mediam tunc transigit ictu P. corrig. N. Heinſ. 168. *deripit enſem* e c. Tell. recepit Lefeb. coll. Hom. Il. μ, 190. ν, 284. et ſic coniecerat Burm. 169. *quatiebat* opinabatur N. Heinſ. (cf. ad VII, 696. 7. ac not. ad II, 71.) et *fodiebat* (vt VI, 212. VII, 67. Virg. A. VI, 882.) Drakenb. qui tamen τὸ *rapiebat* multum facere arbitrabatur ad feſtinationem Taureae, qua ſe pugnae ſubduxerit, augendam. 171. *prendere* Col. probb. Modio et N. Heinſ. idque recepere Drak. et Ern. Vulgatum tamen *perdere* recte, opinor, tuentur Dausq. Barth. Adv. VIII, 7. (vbi Claudium dicit leuiorem fuiſſe, quam vt perdere Taureae terga, h e. amittere, tangere non potuiſſet; vel eum non leuem ad perdenda Taureae terga, ſed adtentum, vt ante in duello, rem ſumma prudentia geſſiſſe) Burman. et Lefeb. quos ſequutus ſum. v. not. *pergere* Put. Hunc verſum ſequenti iungebat Burm. et *Iam* legebat pro *Nam*. Deinde *cedentia terga* maluerit N. Heinſ. quod vtique elegantius eſt. vid. a Drak. coll. VIII, 1. XV. 729. XVI, 55. et Heinſ. ad Ouid. Epiſt. Her. II, 93. et Met. I, 541. Broukh. ad Prop. III, 7, 57. — 172. *rapidum effuſis habenis*, et v. 178 *auerſaque* (remotiori) *porta* emend.

iacturum eſſe haſtam, vt metum incutiat hoſti. 169. v. Var. Lect. h. l. et VII, 696. — 171. *Rutulus*, Romanus, *leuior*, velocior, (v. ad III, 394.) *non perdere*, h. e. non perdebat, premebat, (ita iam Lefeb. coll. Virg. A. II, 530. XII, 754.) *terga cedentis*. cf. ad I, 422. *fuſis habenis*, vt VII, 696. — 175. *credunt* Campani. 178. *porta aduerſa*, e regione oppoſita illi, per quam Claudius Capuam intrauerat; Drakenb. Recte. cf. Liv. XXIII, 47. extr.

179 ſqq. Summa luxuries poetica eſt, qua iam communis omnium pugnandi ardor deſcri-

Tela ſimul flammaeque micant. Tunc ſaxeus imber
Ingruit, et ſummis adſcendunt turribus haſtae.
Nec pronum audenti virtutem excellere cuiquam:
Aequarunt irae dextras. Dictaea per auras
Tranat, et in medium perlabitur vrbis arundo.
Laetatur non hortandi, non plura monendi

emend. N. Heinſ. At v. nott. 182. *adduntur turribus* legendum cenſebat idem N. Heinſ. coll. VI, 21. IX, 105. XV, 722. Stat. Theb. II, 579. *et miſſae ſuccedunt t. b* Markl. Ep. crit. p. 42. *ſummis accedunt*, vel *funduntur* Drak. et *deſcendunt* Burm. vt non Capuae turres intelligantur, ſed machinae in modum turrium, quas obſeſſores muris admouerint, et vnde haſtas miſerint in defenſores. Eodem ſenſu vulgatam lect. cepit Erneſti V. C. qui tamen ad exemplum Lefeb. monet, voc. *adſcendunt* fruſtra ſollicitari a viris doctis, neque agi de obſeſſis, ſed de obſidentibus. De iisdem etiam Intpp. illi adceperunt haec verba, etſi alio ſenſu, quam Lefeb. qui coll. Virg. A. IX, 568 exponit, haſtae iactantur ad faſtigia turrium Capuae. Ita et ego dudum haec verba intellexi; at ſemper quoque veritus ſum, ne aures poeticae concinnati adſuetae iis obfenderentur; nam haſtae miſſae non bene *turribus adſcendere* dicuntur. Silius forte memor fuit loci Virg. A. II, 237. *Scandit fatalis machina muros*, et, quod de Equo illo in vrbem inlato vel immiſſo praeclare dicitur, perperam tranſtulit ad haſtas. 183. Vulgata lectio eſt: *Nec pronum audendi virtutem e. c.* Eam in re dubia ſeruaui, librorum auctoritatem ſequutus, niſi quod *audenti* pro *audendi* e c. Put. recepi. Inde ſententia non inepta exoritur: *non cuiquam*, nemini, *audenti virtutem excellere* aliis, *pronum*, facile id erat; niſi malis, *nec pronum*, facile, *cuiquam audenti*, forti viro, *v. excellere*; vel denique, *nec pronum audenti*, fortibus erat, *v. excellere cuiquam*, τὸ *virtutem* retinui, quoniam Silius quam maxime graeciſmos amat: neque tamen intercedo, quo minus *virtute* reponatur, vt legitur in c. Put. (in quo tamen *et ſcendere* perperam pro *excellere*) et ed. Ben. *audendi virtutem extendere* coni. N. Heinſ. vel, vt Dausq., *audendi virtute excellere*, quod recepere Drak. Ern. et Lefeb. qui exponit: "nullus vult vt ab alterius virtute ſua ſuperetur virtus." *Nec pronum audenti virtutem oſtendere c.* emend. Burm. hoc ſenſu: cuiquam forti et audenti non facile erat, virtutem ſuam praecipuam oſtendere, quum omnes ſimul et confuſim pugnarent, et *irae aequarent dextras*, h. e. omnes eodem furore et ira pugnarent. Recte ſententiam h. l. percepit Burm. ſed eadem quoque vulgatae lectioni ineſt, (quin eodem modo et Erneſti lectionem ſibi probatam interpretatus eſt) neque adſequor, cur non

tam

deſcribitur; Ern. *Igneſcunt*, incenſi ſunt, *ardore*, cupiditate pugnandi. cf. ad III, 136. et 305. *pari*, communi; vel potius eodem, quo Claudius intrauerat vrbem; eius exemplo incitati. *tecta*, Capuam. *ſaxeus imber*, v. ad I, 311. — 182. et 183. v. Varr. Lectt. *Dictaea a.* v. ad II, 90. *Tranat*, v. ad III, 682. *Rapiunt ſibi q. laborem*, eleganter, vt

XI,

Fuluius eſſe locum. rapiunt ſibi quisque laborem.
Quos vbi tam erectos animi videt, et ſupereſſe
Fortunae ſibi quemque ducem; ruit impete vaſto,
Ad portam, magnaeque optat diſcrimina famae.

Tres clauſtra aequaeuo ſeruabant corpore fratres,
Quis delecta manus centeni cuique ferebant
Excubias, vnaque locum ſtatione tenebant.

Forma

tam bene *virtute excellere* dicatur, quam *virtutem oſtendere*. 188. *iam* maluerit N. Heinſ. 189. *Fortunae* ex ed. Ven. Marſi recepit Drak. ſuadente N. Heinſ. *Fortuna* Parm. Ald. Florent. et Gryph. edd. prob. Dausq. Vulgo *Fortunam:* quod non ſpernebat Barth. Adv. XXII, 8. modo *ſupereſſe* exponeretur praeeſſe, de quo v. Gell. I, 22. malebat tamen legere *Fortuitum ſibi q. d*, quemque, vt Fortuna datum, rebus ſuis ipſummet ducem futurum. Idem Adv. VIII, 7. ſcribendum cenſebat, *et ſuper eſſe Fortunam ſ. q. d*, ſuper h. e. praeter Fortunam eſſe ſibi quemque ducem ſ. inſtar ducis. Hanc diſtinguendi explicandique rationem amplexus eſt Lefeb. coll. perperam Virg. A. XII, 714. nec laudato ſententiae huius auctore. Ea nihil contortius eſſe monet Erneſti, qui noſtram lectionem ita interpretatur: quemque fortunae ſuae auctorem eſſe. Sed poetam, qualis Silius eſt, *ſupereſſe* dixiſſe pro *eſſe* vix crediderim. Illa vero diuiſio forte non reſpuenda, ſi *ſuper* pro *inſuper* ſc. videt, (v. ad I, 60. et 340.) et verba *eſſe Fortunae ſibi quemque ducem* eo ſenſu poſita adceperis, quo Liuius lib. XXII, 5. (quem locum Silius ante oculos habuiſſe videtur) dixit: *ſibi quisque dux adhortatorque factus ad rem gerendam.* Sic tamen *Fortuna* praeſtiterit; niſi aliud mendum

XI, 197. 491. XII, 478. cf. ad I, 569. — 188. 9. v. Var. Lect. *magnae optat diſcrimine famae,* quo ſenſu Curtius VIII, 13. extr. dixit *gloriam ſibi ex periculis arceſſere.*

191-257 Narratio variarum cladum, ad Capuam factarum, in qua poeta magis ingenio ſuo ad quaeuis mira (quis enim non illud ſtatim ſtudio quaeſitum putet, quod tres fratres, iidemque varia armorum genera tractantes in vno loco excubias agunt?) et atrocia narranda prono indulſit, quam hiſtoriae fidem ſeruauit; Ern. Silius turbato temporum rerumque ordine, vt paſſim, inpr. lib. XII, huc tranſtulit, quae Liuius lib. XXVI, 5. 6. de pugna ad Capuam commiſſa tradit, et quae ſup. XII, 488. carmini intexere debuerat. *aequaeuo corpore fratres,* vt *tergemini f.* ſup. IV, 355. — 192. Imitat. Virg. A. IX, 161. 2. Drak. *ferebant,* tenebant, *Excubias vnaque l. ſtatione tenebant,* cf. Burm. ad Val. Fl. V, 252. —

197.

Forma ex his Numitor, curſu plantaque volucri
Praeſtabat Laurens, membrorum mole Laburnus.
Sed non vna viris tela. Hic mirabilis arcu,
Ille haſtam quatere, ac medicatae cuſpidis ictu
Proelia moliri, et nudo non credere ferro,
Tertius aptabat flammis ac ſulfure taedas.
Qualis Atlantiaco memoratur litore quondam
Monſtrum Geryones inmane tricorporis irae,
Cui tres in pugnam dextrae varia arma gerebant.
Vna ignes ſaeuos, aſt altera pone ſagittas
Fundebat, validam torquebat tertia cornum,
Atque vno diuerſa dabat tria vulnera niſu.
Hos vbi non aequis variantes proelia Conſul
Conſpexit telis, et portae limina circum
Stragem, ac perfuſos ſubeuntum ſanguine poſtes;
Concitat intortam furiatis viribus haſtam.
Letum triſte ferens auras ſecat Itala taxus,

mendum latet. 190. *parat* coni. N. Heinſ. 194. *voluevis* Col. 195. *Taburnus* corrig. N. Heinſ. quia Silius nomina militum a fluuiis montibusque vt plurimum ſoleat deriuare, (v. ad I, 306.) et Taburnus ſit mons Samnii, a Marone Ge. II, 38. et Aen. XII, 715 memoratus, nec remotus admodum a Capua. 199. *armabat* coni. Burm. vt *enſes veneno armari* dicuntur paſſim. *actabat* Tell. quod placet Lefeb. vt veteres dixerint *agere, actare, actitare*, vt *iacere, iactare, iactitare:* certe anteced. pro conſeq. vel *aptabat* pro *aptabat et vibrabat* poſitum monet. 202. *paria*, h. e. totidem, *arma* opinabatur N. Heinſ. Sed cuiuis dextrae *arma varia* h. e. diuerſi generis, alteri ignes, alteri ſagittas, tertiae *cornum* ſ. haſtas (v. not. ad II, 124.) tribui, et hinc Geryoni comparari tergeminos, quibus *non vna tela* ſ. arma fuerint, (cf. v. 196.) iam monuit Drak. Rectius *in pugnam* emend. N. Heinſ. quod recepi, quia et linguae conuenientius et auribus ſuauius eſt, atque in duobus antiquis, neſcio quibus, *pugnā* legi monet Lefeb. qui *pugnas* repoſuit. Cf. ad VII, 67. — 208. *ac*, non *et*, Col. 211. *ſpicula fundit*

197. *medicatae cuſpidis et nudo ferro*, v. ad I, 219. VII, 453. et Heyne ad Virg. A. XII, 857. — 199. cf. IX, 336. — 200 ſq. cf. ad I, 277 ſq. *Atlantiaco litore*, in Erythia inſ. v. Heyne ad Apollod. p. 71. et 386 ſq. *Geryones*, v. ad III, 422. in Var. Lect. *ſagittas fundebat*, v. ad I, 267. — 206. *non aequis*, non paribus, et iisdem, ſed variis. 210. *taxus*, cf. ad IV, 255. 567. *fundit*, vt v. 204.

214.

Et, qua nudarat, dum fundit ſpicula ab alto,
Arcum protendens, Numitor latus, ilia tranſit.
At, non obſepto contentus limine Martem,
Exercere leuis bello, ſed turbidus auſi,
Virrius incauto feruore eruperat amens
Recluſa in campum porta, miſeramque furori
Vincentum obtulerat pubem. Ruit obuia in arma
Scipio, et oblatum metit inſatiabilis agmen.

Tifata, vmbrifero generatum monte Calenum
Nutrierant, audere trucem: nec corpore magno
Mens erat inferior. ſubſidere ſaepe leonem,
Nudus inire caput pugnas, certare iuuenco,
Atque obliqua trucis deducere cornua tauri
Adſuerat, crudoque aliqua ſe adtollere facto.

Is,

fundit Put. 213. *obſepti c. l. M. E. tenus valli*, vel *breui vallo*, vel *leui bello*, putabat N. Heinſ. 221. *ſibi ſubdere ſaepe leonem* emend. Barth. Adv. VIII, 7. et *ſubſiſtere* (h. e. ſuſtinere impetum, vt ap. Liv. I, 4. extr. et IX, 31.) Gronov. Obſſ. I, 17. vbi tamen in curis ſecundis vulgatam ſcripturam defendit, et *ſubſidere* exponit venatu et inſidiis capere, propr. in inſidiis ſubſidere (Liv. I, 14.) ſ. latere, more venatorum, qui ita feras obuias clamore in laqueos praecipitant, et inde *ſubſeſſores* vocantur v. c. Senec. Hippol. v. 52. Cf Gron. l. l. Heinſ. et Heyne ad Virg. A. XI, 268. Paſſer. ad Prop. I, 8, 15. Lucan. V, 226. Marſus ſimpl. explicat ſternere, non inprob. Ern. quum eo tandem redeat illa ex inſidiis occupatio. 224. *crudo-*

214. *leuis bello*, inbellis, nullarum virium, nullius artis ac momenti in bello: v. ad VIII, 515. *turbidus auſi*, audax. *Virrius*, de quo v. ad XI, 65 ſq. XII, 86. — 218. *metit*, cf. ad IV, 213. 462. *Tifata*, v. ad XII, 487. *audere trucem*, audaciſſimum; noto graeciſmo. Audacia et vires Caleni mox omnibus fere poeticae orationis coloribus adumbrantur. *Subſidere leonem*, v. Var. Lect. *Nudus caput*, ſine galea. cf. ad III, 358. *Deducere* Barthius Adv. VIII, 7. exponit tenuare et in rectam ſeriem deflectere, vt *deductum carmen*, quod ſubtile vnoque tenore fluens dici poſſit: ſed rectius Gronov. Obſſ. I, 17. ad terram detrahere, coll. Suet. Claud. 21. Ouid. Met. IX, 84. Plin. VIII, 45. *crudo facto*, v. ad I, 405. V, 423. *aliqua* ſc. via et ratione, ſ. ex parte, vt ap. Virg. Ecl. III, 15. cf. Intpp. ad Plaut. Epidic. I, 2, 49. et Heinſ. ad Ouid.

Is, dum praecipites expellit Virrius vrbe,
Seu ſpreto, ſeu ne fieret mora, nudus in aequor
Thorace exierat, leuiorque premebat anhelos
Pondere loricae, et palantes victor agebat.
Iamque Veliternum media transegerat aluo,
Iam, ſolitum aequali ludo committere equeſtres
Scipiadae pugnas, Marium tellure reuulſo
Perculerat ſaxo. Miſer inplorabat amicum
Cum gemitu exſpirans, ſcopulusque premebat hiantem.
Sed, validas ſaeuo vires duplicante dolore,
Effudit lacrimas pariter cornumque ſonantem
Scipio, ſolamen properans optabile in armis
Hoſtem proſtrato morientem oſtendere amico.
Tranauit, liquidas volucris ceu ſcinderet auras,
Haſta viri pectus, rupitque inmania membra.
Quanta eſt vis agili per caerula ſumma liburnae,

R 5 Quae,

crudoque aliqua ſe a. facto Col. v. not. *crudoque oblique ſe a. fato* Ox. Parm. Med. Marſ. Mart. Herbip. *c. obliquo ſe a. fato* Put. *crudo oblique et ſe a. fato* Iunt. Ald. Gryph. Illud *oblique*, quod iam Drak. monuit, male ab obſcitante librario ex vſ. praec. hic reuocatum. Cf. ad VIII, 466. *crudoque olim ſe a. fato* Baſil. Wolfii et inde plurimae aliae. *crudoque olim* (quum iuuenis eſſet) *ſe adtollere caeſtu* corrig. Burm. nam qui caeſtibus pugnant, in digitos pedis erecti ſunt, (cf. Virg. A. V, 426. Stat. Theb. VI, 747. Valer. Fl. IV, 267.) et *crudus caeſtus*, vt ap. Virg. A. V, 69. Stat. Theb. VI, 730. al. Non male, iudice Drak. qui tamen lectionem c. Col. praeferebat, quum τὸ *olim* primum in ed. Baſil. vidiſſet. 235. *Effudit* ſcripſi. Vulgo *Effundit*, quod reuocauit Lefeb. et in duobus ſcriptis legi teſtatur. 238. *volucris*

Ouid. Triſt. III, 4, 75. — 226. *nudus*, ſine *thorace*. cf. ad IV, 313. *leuior*, velocior ac expeditior, (cf. ad III, 394.) quum ſine lorica eſſet, *premebat* et vrgebat Romanos, curſu et armorum pondere feſſos. 230. *Marium*, aequalem *Scipiadae*, Scipionis. v. ad VII, 107. *Perculerat ſaxo*. cf. ad IX, 395. *hiantem*; bene de eo, qui *ſcopuli* h. e. ſaxi pondere premitur, et hianti ore auram captat. *Effudit cornum ſonantem*, cf. ad I, 267. II, 124. et IV, 567. *Hoſtem morientem* tamquam *ſolamen in armis*, viris in acie cadentibus. cf. II, 258. *Tranauit*, v. ad III, 682. — 240 ſq. Comparatio haec, qua velocitas haſtae declaratur, acutiſſima reſte videbatur Barthio Adv. XXII,

Quae, pariter quoties reuocatae ad pectora tonſae
Percuſſere fretum, ventis fugit ocior, et ſe,
Quam longa eſt, vno remorum praeterit ictu.
Aſcanium Voleſus, proiectis ocius armis,
Quo leuior peteret muros, per aperta volantem
Adſequitur planta. Deiectum protinus enſe
Ante pedes domini iacuit caput: ipſe ſequutus
Conruit vlterior procurſus impete truncus.
Nec ſpes obſeſſis vltra reſerata tueri
Moenia. conuertunt greſſus, recipique precantes
Infandum! excludunt ſocios. tum cardine verſo
Obnixi torquent obices, munimina fera.

Acrius

volucris liquidas ceu Put. 246. *deſectum* malebat N. Heinſ. Sed vulgatam lect. bene firmauit Drak. imitat. Virg. A. IX, 770. — 250. *precantes*, non *petentes*, Col. *Recipine precantes, Infandum! excludant ſocii?* perperam emend. et edidit Lefeb. qui *excludant ſocii* et interrogatiue in c. Tell. legi monet. Praeſtiterit forte *excludunt ſocios, qui cardine verſo*, porta clauſa, *Obnixi torquent obices*, eos refringere conantur. 252. *munimina ſera* Col. Ox. Put. R. 2. probb. Drak. Lef. et Ern. vt Silius dicat, ſero Campanos adcepta clade et ſpe ſalutis amiſſa obiice portam muniiſſe, quum ſatius fuiſſet eam loco non mouiſſe obductamque tenuiſſe. Vulgo *muni-*

XXII, 8, et Ern. qui tamen in 243. ludentem poetam adnoſcit. *Liburnae* ſ. *Liburnicae* ſc. naues, leuiſſimae ac *agiles*, velociſſimae, quibus Liburni, Illyrici et Epiri populus, mare infeſtabant. *caerula*, v. ad I, 21. — 241. cf. XI, 489. et Ouid. Met. XI, 461 ſq. *ſe, quam longa eſt*, ſpatium menſurae ac magnitudinis ſuae, etſi longiſſimum eſt.

245. *leuior*, vt v. 171. et 227. *per aperta*, apertum ſ. patentem campum, *volantem*, vt *per apertum fugientes ceruos* dixit Horat. Od. III, 12, 8. — 246. 7. Verba Maroniana Aen. IX, 770. 1. *procurſus impete*, ex niſu et impetu procurrendi: res ad miraculum vsque exaggerata; Ern. 249 ſqq. Poeta expreſſit Liv. XXVI, 5. 6. (cf. ad v. 191 ſq.) et Virg. A. XI, 883 ſq. *Obſeſſi* Campani, qui duce Virrio eruperant in campum recluſis portis, (cf. v. 215 ſq.) quum *moenia reſerata* tuendi ſpes relicta non eſſet, fuga repetunt vrbem, et primi intrant, poſtremi vero ab his, qui confeſtim portas claudunt, ne hoſtis ſimul inrumpat, excluduntur. 251. 252. v.

Acrius hoc inſtant Itali, clauſosque fatigant.
Et, ni caeca ſinu terras nox conderet atro,
Perfractae rabido patuiſſent milite portae.

Sed non in requiem pariter ceſſere tenebrae.
Hinc ſopor inpauidus, qualem victoria mouit:
At Capua, aut maeſtis vlulantum flebile matrum
Queſtibus, aut gemitu trepidantum exterrita patrum,
Tormentis finem metamque laboribus orat.
Muſſat perfidiae ductorque caputque Senatus
Virrius, a Poeno nullam docet eſſe ſalutem,
Vociferans, pulſis viuendi e pectore curis;

Speraui

munimina ferae; non inprob. Drak. modo *obicis* ſcribatur: nam ſi *fera* ſubſtant. eſt, prior vocis ſyll. vbiuis corripitur, neque obices ſunt munimina ferae, ſed portarum. *munimina abena* corrig. Barth. Adv. VIII, 7. *Obnixi intorquent obicis munimen ahenae*, vel *munimina ferreae* vel *ferrea* N. Heinſ. Hoc prae ceteris placebat Drak. vt obices non totae ex ferro, (v. IV, 23. 24.) ſed laminis ferreis aeneisque munitae, ne diſſecari poſſent, (v. Caſaub. ad Aeneae Tactic. c. 17. vnde *poſtes aerati*, *ferrati*, *cardo aeratus*, *porta aëna*) intelligantur, et verſus ſit hypermetros, de quo v. ad IV, 187. Poſſit etiam *τὸ e* in *ferrea* eliſum videri, de quo v. Heinſ. ad Ouid. Met. VII, 223. vbi etiam de h. l. egit. Si quid tamen mutandum, malim cum Burm. reponere *munimina ſaeua*, quae ſocios excludebant; quod et mihi in mentem venit. 255. *rapido* (h. e. raptim admoto vrbi et fugientibus inſtante) e ſcriptis recepere Drak. et Ern. Ego vulgatam lect. *rabido* reduxi cum Lefeb. Nam Romanos Campanis inſtitiſſe poeta iam dixerat v. 253. vnde furor, quo portas perfringere conantur, h. l. aptior eſt. 256. *in requiem pariles* opinabatur N. Heinſ. 257. *monit* Col. *norit* Put. Vulgo *nouit*. Poſſis et *fouit* auctore N. Heinſ. 261. *Muſſat perfidia, et ductorque*, vel *vt ductorque*, vel *Muſſat perfidiae ſtructorque* legendum cenſebat

v. Var. Lect. 253. *clauſos* in vrbe; niſi malis excluſos intelligere, qui, clauſa porta, a Romanis premebantur caedebanturque, de quo v. Liv. XXVI, 6. — 254. cf. V, 36. et XII, 613. — 256. 7. Campanorum ſomnus erat turbulentus, Romanorum placidus ac dulcis.

258. 9. Has deditionis cauſas Silius finxit, quia a tali reipublicae Campanae ſtatu non abhorrebant, et erant ornatui poetico aptiores; Ern. Alias adfert Liuius XXVI, 12 ſqq. 261 - 299. Conf. omnino Liv. XXVI, 13. 14. *Virrius*, *defectionis ab Romanis auctor*, Liv. l. c. cf. XI,

Speraui ſceptra Auſoniae, pepigique, ſub armis
Si dexter Poenis Deus et Fortuna fuiſſet,
Vt Capuam Iliaci migrarent regna Quirini:
Qui quaterent muros Tarpeiaque moenia, miſi:
Nec mihi poſcendi vigor abfuit, alter vt aequos
Portaret faſces noſtro de nomine Conſul.
Hactenus eſt vixiſſe ſatis, dum copia noctis.
Cui cordi comes aeterna eſt Acherontis ad vndam
Libertas, petat ille meas menſasque dapesque;
Et, victus mentem fuſo per membra Lyaeo,

Sopito-

ſebat idem. 268. *Nec — afuit* Col. Vulgo *Hoc affuit* vel *abfuit*; Male! *aequus* ed. Baſil. Wolfii et inde aliae. 270. *mortis* pro *noctis*, vel *dum copia voti eſt* corrig. N. Heinſ. Cf. ſup. ad v. 129. Vulgo poſt *ſatis* punctum ponunt, et Scaliger ita diſtinguebat ſeqq. *Dum copia noctis*, *Cui cordi, comes (aeterna eſt A. ad v. L.) petat ille* cet. Ita Cell. qui hanc poetae mentem eſſe credebat: dum moram adhuc nox concedit, cui cordi et commodum eſt, me ſequatur ad ferale conuiuium. 273. *vinctus mentem* coni. N. Heinſ. quem v. ad Ouid. Met. XI, 238. Id recepit Lefeb. Sed mentis potius alienatio deſignatur. v. not. Praeterea et *vinciri* et *vinci* vino ac

ſomno

XI, 65 ſq. XII, 86. — 264 ſqq. cf. XI, 59 ſqq. *ſceptra Auſoniae*, alterum Conſulem Rom. e Campanis creatum iri. *dexter*, vt V, 227. — 268. *vigor*, animus, audacia. *Hactenus eſt vixiſſe ſatis*, v. ad IV, 795. *dum copia noctis*, mortis mihi conſciſcendae. cf. ſup. ad v. 129. in Var. Lect. 271 ſqq. *Quibus veſtrum ante fato cedere, quam haec tot tam acerba videant, in animo eſt, iis apud me hodie epulae inſtructae parataeque ſunt* cet. Liv. l. l. c. 13. — 273. *Alienatis mentibus vino ab imminentis ſenſu mali venenum omnes ſumſerunt*, Liv. c. 14. *necis morſu*, dolore, vt XVII, 345. ac *morſus curarum* et *exſilii* ap. Ouid. ex Ponto I, 1, 73. 3, 43. cf. ſup. ad VII, 271. et Erneſti clav. Cic. *medicamina cladis*, venenum, quod cladem arcet et *fata exarmat*, h. e. crudele mortis genus nobis imminens et ſupplicium ab irato hoſte timendum propulſat. cf. verba Virrii ap. Liv. l. c. *Romanos Roma circumſeſſa — a Capua non auerterunt: tanta auiditas ſupplicii expetendi eſt — nos idem feciſſemus, ſi data fortuna eſſet. Itaque quando aliter Diis inmortalibus viſum eſt, quum mortem ne recuſare quidem debeam; cruciatus contumeliasque, quas ſperat

Sopitoque necis morſu, medicamina cladis
Hauriat, ac placidis exarmet fata venenis.
Haec ait, et turba repetit comitante penates.

Aedibus in mediis conſurgens ilice multa
Exſtruitur rogus, hoſpitium commune peremtis.
Nec vulgum ceſſat furiare dolorque pauorque.
Nunc menti ſerae Decius redit, et bona virtus
Exſilio punita truci. Deſpectat ab alto
Sacra Fides, agitatque virum fallacia corda.
Vox occulta ſubit, paſſim diffuſa per auras:
Foedera, mortales, ne ſaeuo rumpite ferro;
Sed caſtam ſeruate Fidem. fulgentibus oſtro
Haec potior regnis. Dubio qui frangere rerum
Gaude-

ſomno recte dici monet Drak. 275. *ac* Col. Vulg. *et*. 278. *auſpicium* melius videbatur D. Heinſ. Vulgatum recte defendit Dausq. coll. III, 627. et aliis, qui ſepulcrum adpellant *diuerſorium*, *portum corporis* et *καταγώγιον*, v. c. Prudent. Hamart., Enn. ap. Cic. Tuſc. I, 44. et Antiphane. Praeterea h. l. de conuiuio agitur. 281. *Exilio punita. Truces deſpectat* coni. N. Heinſ. 283. *auras* ſcripſi et R. 2. quod recepi cum Leſeb. Vulgo *aures*. Cf.

rat hoſtis, dum liber, dum mei potens ſum, effugere morte, praeterquam honeſta, etiam leni, poſſum cet.

280. 1. cf. XI, 158-258. et 377ſq. - 280-291. Verſus praeclari de fide conſtanter ſeruanda. *Fidei* Deae miniſterio poeta vſus erat et ſup. II, 479 ſqq. Saguntinis ibi propitia, Campanis perfidis h. l. infeſta bene fingitur. *ab alto*, de coelo. *Sacra Fides*, v. ad I, 481. et ad II, 479. in Var. Lect. *Vox occulta* Fidei, in nubibus abditae; niſi malis Erinnyos, quod ex v. 291 ſq. probabile ſit. *ſubit*, vt al. *venit*, h. e. audita eſt, p. *diffuſa per auras*, cf. IV, 260. vbi v. Var. Lect. *caſtam ſeruate Fidem*, cf. ad I, 481. — 285. 6. cf. II, 700. 1. *Fulgentia oſtro regna* pro imperiis ſummis, ſplendidiſſimis, inuſitate dictum et incommode, niſi ſub regnis munera intelligas, ad quorum ſplendorem purpura pertinet; Ern. Idem V. C. verba *dubio rerum* dandi caſu adcipit pro, ei, cuius ſpes dubiae, tenues ſunt, vt mox dicitur. Ego *dubio rerum* docte poſitum crediderim pro, in dubio rerum ſtatu et euentu, in rebus dubiis, vt *in dubiis* ſup. I, 562. —

289

Gaudebit pacta, ac tenues ſpes linquet amici,
Non illi domus, aut coniux, aut vita manebit
Vmquam expers luctus lacrimaeque. aget, aequore ſemper
Ac tellure premens, aget aegrum nocte dieque
Deſpecta ac violata Fides. Adit omnia iamque
Concilia, ac menſas contingit, et, abdita nube,
Adcumbitque toris, epulaturque inproba Erinnys.
Ipſa etiam Stygio ſpumantia pocula tabo
Porrigit, et large poenas letumque miniſtrat.
Virrius interea, dum dat penetrare medullas
Exitio,

Cf. not. 287. *tenuis* ſuſpicabitur N. Heinſ. idque recepit Lefeb. e c. Put. et R. 2. Sed Drak. iam monuit, ex mente Silii omni eum luctu et aerumnarum genere mactatum iri, non qui tenuem et minus potentem amicum, quum ei adhuc ſubpetat ſpes, relinquat, ſed qui amicum in rebus dubiis ac *tenui ſpe* (vt ap. Liv. XXV, 38. Cic. pro Roſc. Com. 14. al.) deſerat. 291. *namque* Col. idque ex coni. D. Heinſ. recepit Cell. Sed τὸ *iam* h. l. aptius, et Silio in deliciis eſt. 292. *et* deeſt in Put. vt *abdita* edidit

289 ſqq. *Erinnys* aduocatur in deſperato conſilio Virrii, noto more poetarum: nam Furiis agitantur homines ſcelerum ſibi conſcii, et illae ipſae ſunt vltrices perfidiae aliorumque flagitiorum; Ern. A Furiis quoque homines, tam probi quam inprobi, in furorem aguntur, iisque tribuitur, quod inſania efficit. cf. ad II, 595. et 609 ſqq. Ibi lampada Phlegethontis in vndis tinctam quaſſat Erinnys, qua inſtincti Saguntini rogum exſtruunt; h. l. *pocula Stygio tabo*, h. e. atro ac mortifero veneno, vel potius ex Styge hauſto, cuius aqua certe epota illico necat, (v. Plin. II, 103. ſ. 106. XXX, 16. XXXI, 2. et ſ. 19. XXXIX. extr. Pauſan. Arcad. c. 18. L'hiſt. de l'Acad. des Inſcr. T. IV. p. 554.) cf. inf. XIV, 99. *ſpumantia porrigit* Virrio ac XXVII. ſenatoribus, et ita *large poenas letumque miniſtrat*, omnes necat ac perfidiam eorum punit. *Miniſtrare* verbum conuiuiale. cf. ad II, 674. in Var. Lect. et Burm. ad Petron. Sat. c. 31. — 296 ſq. *Venenum omnes ſumſerunt: inde miſſo conuiuio, dextris inter ſe datis, vltimoque complexu, conlacrimantes ſuum patriaeque caſum, alii, vt eodem rogo cremarentur, manſerunt* cet. Liv. XXVI, 14. *dum dat*, concedit, *Exitio*, veneno letifero,

Exitio, adſcenditque pyram, atque amplexibus haeret
Iungentum fata, et ſubici iubet ocius ignes.

Stringebant tenebrae metas, victorque ruebat.
Iamque ſuperſtantem muro, ſociosque Milonem
Voce adtollentem pubes Campana videbat.
Pandunt adtoniti portas, trepidoque capeſſunt
Caſtra inimica gradu, quis leto auertere poenas
Defuerant animi. patet vrbs, confeſſa furorem,
Et reſerat Tyrio maculatas hoſpite ſedes.
Matronae puerique ruunt, maeſtumque Senatus
Concilium, nullique hominum lacrimabile vulgus.

Stabant

dit Lefeb. 298. *Iungentum* Col. *Iungent tum* Ox. Vulgo *Iungere tum.* Deinde *ſubici* tres ſcripti et R. 2. Vulg. *ſubiici*, claudicante verſu. 300, *muros*, et v. 304. *Defuerunt* malebat N. Heinſ. 307. *illacrimabile vulgus*, vel

fero, dum finit veneni vim pen. med. *Exitium, pernicies; peſtis, lues*, ὄλεθρος, dicitur poetis omne, quod noxium et exitioſum eſt. v. ad I, 174. *Inpletae cibis vinoque venae minus efficacem in maturanda morte vim veneni fecerunt* cet. Liv. l. c. *Iungentum fata*, ſenatorum, qui cum ipſo perfungebantur fato, ſ. voluntariam mortem obpetebant. *ſubici*, v. ad I, 113.

299. *Stringebant tenebrae metas*, vt V, 24. vbi v. not. *victorque* Romanus *ruebat*, inrumpebat, vel muros adſcendebat; quod primus feciſſe fingitur *Milo*, de quo cf. v. 365. Is *ſocios voce adtollit*, dum laeto eos clamore et hortatu ad murum adſcendendum excitat. 302 ſqq. *Poſtero die porta Iouis, quae aduerſus caſtra Romana erat, iuſſu proconſulis aperta eſt — et C. Fuluius legatus ſenatum Campanum* (qui non cum Virrio et XXVII. ſenatoribus necem ſibi conſciuerant) *ire in caſtra ad imperatores Romanos iuſſit* cet. Liv. XXVI, 14. *Tyrio hoſpite*, hoſpitio, amicitia et foedere, cum Poenis iuncto. 307. *nullique hominum lacrimabile vulgus*, vt ap. Hom. οἱ τυχόντες et ἄκλαυστοι, qui in bello vel nullum, vel ἄκριτον, commune cum multis, non ſingulare, nanciſcuntur ſepulcrum; D. Heinſ. Aptior eſt Drakenb. nota: Merito ſuo haec plebem Campanam pati, nec dignam eſſe, quae defleatur, innuere vult Silius: nam ingens eam momentum ad defectio-

Stabant innixi pilis exercitus omnis,
Spectabantque viros, et laeta et triſtia ferre
Indociles, nunc propexis in pectora barbis
Verrere humum, nunc foedantes in puluere crinem
Canentem, et turpi lácrima precibusque pudendis
Femineum tenues vlulatum fundere in auras.

Atque ea dum miles miratur inertia facta,
Exſpectatque ferox ſternendi moenia ſignum,
Ecce repens tacito percurrit pectora ſenſu

Religio,

vel *multisque h. lacrimabile v.* emend. Dausq. 308. *omnis*, non *omnes*, ed. Gryph. Raphel. et R. 1. ad marg. prob. N. Heinſ. vt metro conſúlatur. Vide eum ad Ouid. Met. IX, 425. et nos ſup. ad. XI, 232. — 310. *propexis in pectore barbis* ſuſpicari poſſis coll. Virg. A. X, 838. Sed vulgata quoque lectio recte ſe habet. 313. *effundere* coni. N. Heinſ. 319. *traxiſſe* Col.

defectionem adtuliſſe patet ex lib. XI. pr. et Liv. XXIII. *innixi pilis*, vt ap. Virg. A. IX, 229. cf. ad IV, 550. *exercitus* Romanorum *ſtabat exſpectans ſignum moenia diruendi*, v. 315. *et laeta et triſtia ferre indociles* praeclare dicuntur ciues Capuae, qui olim, fortuna ſuperbi, popoſcerant, vt alter Conſul Rom. e Campanis crearetur, (v. XI, 59 ſq.) et nunc, ſaluti ſuae deſperantes, femineo plangore vrbem complent; qui itaque luxuria diffluentes neque ſecundam neque aduerſam fortunam ſapienter ferre didicerant, in illa animi nimis elati ac inſolentis, in hac nimis fracti ac humilis. cf. VIII, 544. 5. — 310 ſq. cf. ad VI, 560 ſq. et XII, 597 ſq. De *propexis* h. e. promiſſis *barbis* v. Heinſ ad Ouid. Amor. III, 1, 7. et Faſt. I, 259. et de hoc ſummi moeroris indicio Intpp. ad Suet. Calig. 24. de praecepto autem grammaticorum, qui barbam de homine, *barbas* de animalibus dici notant, Burm. ad Petron. Sat. c. 99. et Beroald. Adnot. in Serv. p. m. 265. quos Drak. laudauit. Poetas praeterea plurali ac ſingul. numero indifferenter vti vel tironibus notum eſt. *vlulatum fundere*, v. ad XII, 292.

316 ſqq. Poeta vrbem ſeruatam dicit partim ob religionem Iouisque voluntatem, partim v. 323, vt Liuius XXVI, 16, *propter praeſentem vtilitatem et agrum, quem omni fertilitate terrae ſatis conſtabat*

bat

Religio, et ſaeuas componit numine mentes;
Ne flammam taedasque velint; ne templa ſub vno
In cinerem traxiſſe rogo. Subit intima corda,
Perlabens ſenſim, mitis Deus. Ille ſuperbae
Fundamenta Capyn poſuiſſe antiquitus vrbi,
Non cuiquam viſus, paſſim monet: ille refuſis
In ſpatium inmenſum campis habitanda relinqui
Vtile tecta docet. Paullatim atrocibus irae
Langueſcunt animis, et vis mollita ſeneſcit.

Pan Ioue miſſus erat, ſeruari tecta volente
Troia, pendenti ſimilis Pan ſemper, et imo
Vix vlla inſcribens terrae veſtigia cornu.

Dextera

Col. Ox. et Tell. cum Parm. Ben. Ald. Florentina Iuntarum, Nut. Gryph. Raphel. *ſtruxiſſe* Put. Vulgo *tranſiſſe*. De ſingul. num. *cinerem* cf. Heinſ. ad Ouid. Epiſt. Her. I, 24. 327. *imo* Col. vt coni. Gron. Obſſ. I, 17. Vulgo *vno*:

bat primum in Italia eſſe. Aliae cauſae latent in vſ. 318-322, qui ſpectant ad illa Liuiana ibid. *non ſaeuitum incendiis ruinisque in tecta innoxia murosque; et cum emolumento quaeſita etiam apud ſocios lenitatis ſpecies, incolumitate vrbis nobiliſſimae opulentiſſimaeque, cuius ruinis omnis Campania ingemuiſſet*. Nec male poeta templorum et antiquitatis vrbis rationem habuit. Quae vero finxit v. 326-347, ad ornatum poeticum pertinent. *componit mentes*, vt XI, 350. *velint*, vt II, 518. — 321. cf. ad XI, 30 et 297 ſq. *Non cuiquam viſus*, more Deorum, qui nube vel caligine inuoluti cum mortalibus agere ſolent. cf. Heyne Exc. XIII. ad Virg. A. I. *refuſis*, expanſis, *in ſ. i. campis*, cf. ad III, 464. *ſeneſcit*, inminuta eſt. cf. ad II, 457.

326. *tecta Troia*, vt *Dardana moenia* XI, 30. vbi v. not. 327-342. Locus claſſ. de *Pane* eiusque habitu, in quo poeta Hymnum Hom. ante oculos habuiſſe videtur, quocum conferendus eſt Orphicus Hymn. X. et Val. Fl. III, 47 ſq. De vtroque hymno et de tota fabula v. Hermanni Mythol. Lyricorum p. 188 ſq. et Heyne antiq. Aufſätze Faſc. II. p. 53 ſqq. — 327. 8. Inceſſus deorum plerumque fingitur leuis, celer, ſuſpenſus, pendulus, (*ſchwebend*) *pendenti ac volanti ſimilis*, vt ſe per

Dextera laſciuit caeſa Tegeatide capra
Verbera laeta mouens feſta per compita cauda.

Cingit

uno: male! *unco* corrig. Barth. Adv. VIII, 7. At v. not. 330. *feſto ludo* et *Verbera feta* (h. e. fecunda, vt ad Lupercos et Lupercalia adludatur, quibus ſteriles matronae ſe percutiendas dederint) emend. N. Heinſ. h. l. et *caeſae Tegeatica caprae Vellera ſecta mouens feſto per c. ludo* in curis ſecundis ad Ouid. Faſt. V, 102. Ego nihil mutandum crediderim, excepta *feſta cauda*, pro

per auras *librent*, (cf. v. 337.) et *vix terrae inſcribant veſtigia* h. e. eam pedibus adtingant. v. Heyne Exc. XIII. ad Virg. A. I. et Koeppen ad Hom. Il. Δ, 75 ſq. E, 778. N, 62 et 70. Dii praeterea agreſtes ac ſilueſtres ſunt agiles, leues, veloces, leuiter ſalientes, ἐλαφροι, κυφοι, (v. ad III, 394. et Iani ad Horat. Od. I, 17, 1.) vnde et Pan ipſe σκιρτητης, περιδρομος et συγχορος νυμφων dicitur in Orph. Hymno X. *imo cornu*, vngulis corneis: *imo*, ad differentiam eius, quod ſummum eſt et in fronte protuberat; quod iam monuit Gronov. Obſſ. I, 17. Nam Pan non modo duo *cornua parua* in *fronte* habet, (cf. v. 332. et de origine huius commenti ſup. ad I, 415. et Herman. l. c. p. 188.) vnde δικερωτης dicitur Hom. l. c. et Ζευς ὁ κεραστης Orph. ſed etiam pedes cornutos, *cornipedem plantam* inf. v. 338. vnde et ipſe vocatur *cornipes*, *capripes*, αἰγοποδης Hom. αἰγομελης Orph. κεροβατης Heſych. et Suid. 329. 330. *Dextra* tenet ac *mouet verbera*, *caeſa capra*, h. e. flagellum ex pelle caprina factum. *Laſciuire* hic notare videtur petulans et proteruus eſſe, ita vt omnis abſit obſcoenitas; Drak. coll. Liv. I, 5. (*nudi iuuenes, Lyceum Pana venerantes, per luſum atque laſciuiam currunt*) Budaeo ad Pand. p. m. 619. et Gron. Obſſ. III, 4. *Tegeatide*, epith. orn. Tegeaea ſ. Tegeatica, h. e. Arcadica, a Tegea, vrbe Arcadiae: nam Pan ἐπιχωριος Arcadiae Deus, qui in ea eiusque oppidis montibusque, inpr. Maenalo, Lycaeo, et Parthenio, potiſſimum colebatur. cf. inf. v. 345. 346. et Spanhem. ad Callim. H. in Dian. v. 87-89. — 330. Poeta adludit ad Lupercalia, feſtum Panis, (vnde forte *feſta cauda*) quo diſcurrebant Luperci et ſcuticis, e corio caprino factis, percutiebant manus ac terga obuiorum, praecipue mulierum, quae ita fecundae fieri credebantur: quod vel tironibus notum ex Ouid. Faſt. II, 425 ſq. et V, 102. vbi v. Heinſ. cf. V. L.

331.

Cingit acuta comas, et opacat tempora, pinus,
Ac parua erumpunt rubicunda cornua fronte:
Stant aures, imoque cadit barba hiſpida mento.
Paſtorale Deo baculum, pelliſque ſiniſtrum
Velat grata latus tenerae de corpore damae.

S 2 Nulla

pro qua *feſto curſu* ſ. *ſaltu* ſ. *ludo* reponendum videtur. 331. *opaca* mendoſe ed. Marſi Ven. poſterior et inde aliae. 332. *erepunt* coni. N. Heinſ. ad Ouid. Met. XV, 621. et Faſt. V, 102. Sed in notis ad h. l. nihil mutandum cenſet et confert Oppian. Cyneg. III, 474. de camelopardali, Ἐκ δὲ μέσης κεφαλῆς δίδυμον κέρας ἰθὺς ὀρούει. Putabat tamen h. l. et *vara cornua* pro *parua* legi poſſe, de quibus vide eum ad Ouid. Amor. I, 3. Bene autem monet Drak. in boue quidem *vara* et diſtorta cornua laudari, et parua in vitio poni; at Pani non bouina cornua, ſed caprina tribui, quae retro flexa et parua ſint, non *vara*. 332. *imoque* Col. quod diſplicebat N. Heinſ. quum *imo cornu* paulo ante (v. 327.) praeceſſiſſet. Hinc vulgatum *ſummo* (h. e. extremo, vt ap. Martial. XII, 78. *Stans ſummos reſupinus vsque in vngues*) retinendum, vel potius *ſimoque* caſtigandum putabat, quam ingenioſam coni. recepit Lefeb. neque inprobauit Drak. nam Pani, Faunis, Satyris ac Silenis naſus mentumque reſimum tribuitur ipſique *ſimi* vocantur, vt capellae et capri, quorum facie fingi ſolent. De hac voce v. Heinſ. ad Ouid. Faſt. III, 754. et Met. XIV, 95. — 335. *rapta*, h. e. corpori damae derepta; pro *grata* malebat N. Heinſ. quem v. ad Ouid. Met. III, 52. XV, 304. et Faſt. V, 102. *teneri* pro *tenerae* tacite repoſuit Lefeb. inuitis libris.

Cf.

331. cf. Ouid. Epiſt. Her. V, 137. et Met. I, 699. XIV, 633. Heyne ad Virg. Ge. I, 20. atque Ecl. X, 24. Heinſ. et Burm. ad Valer. Fl. III, 50. et, vbi ratio huius commenti redditur, Geopon. Graec. XI, 10. — 332. cf. ad v. 327. 328. Obſeruent tirones cum delectu eleganti, poſita verba *erumpunt, ſtant, cadit* pro vulgari; habet cornua in fronte, erectiores aures, barbam; Ern. *fronde rubicunda*, moris, ebuli ſucco et minio. v. Serv. et Heyne ad Virg. Ecl. II, 31. VI, 22. X, 27. *Stant aures*, erectae ſunt et acutae. Sic *ſtare* I, 587. IV, 142, 620. V, 319. 521. et al. Contra *cadit barba*, promiſſa eſt, et *hirſuta*; (qualis conſpicitur in Muſ. Florent. T. I. t. 86. n. 6. Begeri Theſ. Brand. T. III. p. 448. Mariette pier. grav. T. II. P. II. p. 27.) vnde Pan. ἠϋγένειος Hom. quod leonis et pardi epitheton eſt Il. ο, 275. ρ, 109. al. *Paſtorale baculum* Pani tribuitur, quia armenti paſtorumque curam gerere credebatur; Drak. Inde et νόμιος dicitur Hom. *Baculum* pro vulg. *baculus*. v. Heinſ. ad Ouid. Met. II, 681. — 335. Pan nebride vel ſtellata pelle pardi ſ. leopardi indutus fingitur. cf. Phurnut.

de

Nulla in praeruptum tam prona et inhoſpita cautes,
In qua non, librans corpus, ſimilisque volanti
Cornipedem tulerit praeciſa per auia plantam.
Interdum inflexus, medio naſcentia tergo
Reſpicit adridens hirtae ludibria caudae.
Obtendensque manum ſolem inferueſcere fronti
Arcet, et vmbrato perluſtrat paſcua viſu.
Hic, poſtquam mandata Dei perfecta, malamque
Sedauit rabiem, et permulſit corda furentum,
Arcadiae volucris ſaltus et amata reuiſit
Maenala; vbi argutis longe de vertice ſacro
Dulce ſonat calamis, ducit ſtabula omnia cantu.

At

Cf. tamen Serv. et Heyne ad Virg. Ecl. VIII, 28. et Ge. III, 539. — 337. *In quam* recte, puto, emend. Lefeb. 344. *perfulſit* et *praefulſit* quidam. 345. *volucer* legendum cenſebat N. Heinſ. Sed v. ad X, 351. — 340. *Tegeae*

de N. D. c. 27. Serv. l. c. et Montfauc. Suppl. aux Antiq. expl. T. I. pl. 64. Pan λαῖφος δ'ἐπὶ νῶτα δαφοινὸν λυγκὸς ἔχει ap. Hom. Hymn. v. 23. de quo v. Hermanni Mythol. Lyric. not. 351. — 336-8. Deſcribitur Pan οὔρειος, (Eurip. Iphig. in Taur. 1126.) ὀρεσιβάτης, (Sophocl. Oed. Tyr. 1110.) et *montiuagus*; Drak. cf. Hom. Hymn. v. 6 ſqq. et Ouid. Faſt. II, 285 ſq. *librans corpus ſimilisque volanti*, cf. ſup. ad v. 327. et I, 317. V, 284. XII, 94. *Cornipedem p.* cf. ad v. 328. — 341. 2. Videtur Silius imaginem ante oculos habuiſſe, quum haec ſcriberet; Ern. Ita non Pana quidem, ſed alium quemdam exhibet gemma, (in Gorlaei Dactyl. P. II. n. 9.) Drak. *Obtendens*, cf. ad III, 613. in Var. Lect. 343. *mandata Dei*, Iouis, v. 326. *permulſit c. f.* nam Pan Deus hilaris, λιγυρῇσιν ἀγαλλόμενος φρένα μολπαῖς, et ἡδυγέλως, Hom. Hymn. 24. 37. nec non Πειθοῦς pater. Πᾶνα δέ μιν καλέεσκον, ὅτι φρένα πᾶσιν ἔτερψε ibid. v. 47. quae tamen etymologia eſt inepta. 345. cf. ad v. 329. et I, 27. *Maenala*, vt *Taygeta* IV, 363. vbi v. not. 346. 7. Pan, Deus paſtoralis, canit *calamis*, fiſtula, συρίγγι, et huius quoque inuentor fuiſſe fingitur; quod notum vel ex Ouid. Met. I, 689-705. Virg. Ecl. II, 31 ſq. Pauſan. Arcad. c. 38. *argutis Dulce*, dulciter, *ſonat calamis*,

vt

At legio Auſonidum, flammas ductore iubente
Arceri portis, ſtantesque relinquere muros,
(Mite decus mentis) condunt enſesque facesque.
Multa Deum templis domibusque nitentibus auro
Egeritur praeda, et victus alimenta ſuperbi,
Quisque bonis periere, virum de corpore veſtes
Femineae, menſaeque alia tellure petitae,

S 3 Pocula-

geae de vertice ſacro (nam *Maenalus in Tegea*, teſte Vibio Sequeſt. qui tamen poetas magis, quam Geographos ſequi ſolet) coni. idem et v. 347 *ſonans*,

vt in Hom. Hymno v. 15. δονάκων ὑπὸ μοῦσαν ἀθύρων Νήδυμον — χέει μελίγηρυν ἀοιδήν, et v. 24. λιγυρῇσιν ἀγαλλόμενος φρένα μολπαῖς. *de vertice ſacro*, Maenali, montis ipſi facri. *ducit cantu*, adficit et oblectat, eoque movet et ad obſequium ſuauiter trahit; Cell. et Drak. coll. XV, 458. Claud. Conſ. Mall. Theod. 20. et Praef. in Ruſin. I, 13. Sed Pan potius cantu fiſtulae *ſtabula* h. e. oues et armenta, (v. ad III, 383.) vt Amphion et Orpheus cantu lyrae feras, lapides aliasque res inanimas, *duxiſſe*, ad ſe adlexiſſe, fingitur, quod ad ſummam cantus vim atque praeſtantiam adumbrandam ſpectat. cf. ad I, 96. XI, 441 ſq. 464 ſq. et Broukh. ad Prop. III, 1, 41.

348. Romani iuſſu Fuluii non delent Capuam. cf. v. 315 ſq. 351 ſq. Poeta, qui adripit, quidquid poteſt, ſi id modo ornatum epicum capit, exaggerauit, quae de conlatis ſpoliis memorat: apud Liv. XXVI, 14. eius rei leuia tantum veſtigia reperiuntur; Ern. Neſcio tamen, vtrum hiſtorico id magis an poetae vitio vertendum ſit: nam ſpolia opulentiſſimae vrbis inmenſa fuiſſe probabile eſt. cf. XI, 38 ſq. Sed v. Liv. XXVI, 34. — 354. *Femineae veſtes*, non tam ob formam, quam materiam, ſcil. ſubſericae, Coae, aliaeque, quas vix feminas, multo minus viros decere Romani putabant: nam Silius h. l. ad ſui ſeculi mores reſpexiſſe videtur; Drak. coll. locis ſimil. Lucan. I, 163 ſq. et Petron. Sat. c. 119. Idem putabat, poetam quoque, vt ſup. XI, 40, ad colorem veſtium reſpexiſſe videri poſſe; quod mihi non perſuaſit. cf. Intp. ad Iuuenal. II, 65 ſq. *Menſae alia tellure petitae*, citreae, quas ex Africae ſiluis aduectas Romani inſano pretio emebant; Drak. coll. Intp. ad Petron. l. c. Meurſ. de

luxu

Poculaque Eoa luxum inritantia gemma.
Nec modus argento, caelataque pondera facti
Tantum epulis auri; tum paſſim corpora longo
Ordine captiua, et domibus depromta talenta,
Paſcere longinquum non deficientia bellum,
Inmenſique greges famulae ad conuiuia turbae.

Fuluius, vt finem ſpoliandis aedibus, aere
Belligero reuocante, dedit, ſublimis ab alto
Subgeſtu, magnis fautor non futilis auſis:
Lanuuio generate, inquit, quem Soſpita Iuno

Dat

ſonans, quod tacite, ſed recte, opinor, recepit Lefeb. 360. *gregis* edidit Nicander, et poſt eum alii. 363. *auctor* pro vulg. *fautor* legendum putarunt Scaliger, N. Heinſ. et iam neſcio quis ap. Dausq. Haec coniect. firmatur loco ſimill. Virg. A. XI, 339. et recepta eſt a Cell. Drak. Lef. Ern. Ego tamen non video, cur Silio nihil liceat mutare ac variare, nec cur vulg. lect. diſpliceat, modo *fautor* ſit Fuluius, qui virtutem Milonis amplo adficiebat praemio et ita alios ad eamdem excitabat, non, vt Dausq. notauit, Milo. 364. *Lanuuio* Col. Vulgo *Lauino*, ſolenni errore. Cf. ad VIII, 361. in not. et V. L. Antiquiorem ſcripturam eſſe *Laninium* monuit

Iani

luxu Rom. c. 9. et Kobierz. de luxu Rom. II, 10. Vid. et VV. DD. ad Iuuen. I, 75. et 137. — 355. 6. De poculis *gemmeis* ac *caelatis* v. Intpp. ad Iuuenal. I, 76. et V, 38 ſq. Drak. laudauit Kobierz. l. c. Meurſ. de luxu Rom. c. 8. Cerd. ad Virg. Ge. II, 506. et Aen. I, 728. *pondera auri, epulis tantum facti*, vaſa aurea magni ponderis, in vſum conuiualem facta. 359. Pecunia ſubficiens ſumtibus in bellum, quamuis diuturnum, faciendis. 360. Silius reſpexit ad innumeram ſeruorum turbam, inpr. ad conuiuia, quam ditiores Romani alebant; Drakenb. qui contulit ſup. XI, 274 ſq. Quinctil. Declam. XIII. p. 237. Reineſ. et Burm. ad Petron. Sat. c. 37. et 47. Kobierz. l. c.

361. *aere belligero*, tuba. 364 ſq. Fuluius coronam muralem dono dat *Miloni*, qui primus muros adſcenderat, de quo v. ſup. v. 300. 1. cf. XV, 257. Poetam autem h. l. adluſiſſe ad Milonem, dictatorem *Lanuuinum*, quem Cicero defendit, iam notarunt Cell. et alii. De *Lanuuio* et *Iunone Soſpita* v. ad VIII, 360. 1. *Gradiui honorem*, praemium virtutis. *Tempora turrita;* nam corona muralis turres aut pinnas murorum

praefe-

Dat nobis, Milo, Gradiui cape victor honorem,
Tempora murali cinctus turrita corona.
Tum fontes procerum meritosque piacula prima
Adciit, et iuſta punit commiſſa ſecuri.
Hic atrox virtus, (nec enim obculuiſſe probarim
Spectatum vel in hoſte decus) clamore feroci,
Taurea, Tune, inquit, ferro ſpoliabis inultus
Te maiorem animam? et iuſſo lictore reciſa
Ignauos cadet ante pedes fortiſſima ceruix?
Haud vmquam hoc vobis dederit Deus. Inde, minaci
Obtutu toruum contra et furiale renidens,
Bellatorem alacer per pectora tranſigit enſem.
Cui ductor: Patriam moriens comitare cadentem.
Qui nobis animus, quae dextera, quidue viritim
Decernet Mauors. tibi, ſi rebare pudendum
Iuſſa pati, licuit pugnanti obcumbere letum.

limi ad Horat. Od. III, 27, 3. — 366. *cunctis* Marſi edd. vnde ad multas alias propagatum eſt. 368. *Acciet* Ox. et Put. *Accit*, et *interea* primae edd. 369. *probarim* Silio reſtituit Modius e c. Col. probb. N. Heinſ. Drak. et Lefeb. qui tamen in c. Col. *precarim* legi monent. *p̄carum* Ox. *precatur* priſcae edd. *prātū* Tell. Vulgo *probatum*: ſed proxime ſubſequitur *Spectatum*; vnde *probatur* coni. Markl. Ep. crit. p. 45. — 371. *Tune* Col. R. 1. Parm. Med. vt etiam coni. Scaliger. Vulg. *tunc*. Deinde *inulto* malebat N. Heinſ. 372. *viſo lictore* Oxon. quae lectio non minus bona videbatur Barth. Adv. VIII, 7. Male! Cf. ad IX, 504. — 374. *vobis* Col. Vulgo *nobis*. 378. *quae dextera cuique viritim* opinabatur N. Heinſ. Poſſis et *quaeue viritim* ſc. dextera ſit, vel *quidue virilis*. 379. *Decernat* R. 1. et Ben. Non male! Dausqueius hic aliquid deſiderari putabat, quod ita ſupplebat, *Decernet Mauors, tellus Campana videbit, Romaque; iuſti erimus: tibi ſi rebare* cet. Sed v. not. 380. *Iuſſa* dedit Nicander in Iunt. et inde alii. Deinde

praeferebat. cf. de coronis, militum praemiis, loc. claſſ. Gell. V, 6. et Lipſ. de Mil. Rom. V, 17. — 367-380. Conf. Liv. XXVI, 15. 16. *atrox virtus*, v. ad I, 58. et VI, 378. *virtus, Taurea inquit*, h. e. Taurea, vir fortiſſimus. cf. ad IV, 599. — 371-379. Imitat. Virg. A. X, 739 ſqq. vbi v. Heyne. 378. Fuluius reſpondet ad verba Taureae v. 371. 2. *Qui nobis* ſit *animus* ac virtus, *quidue* animi *viritim*, cuique noſtrum, *decernet M.* decernetur bello, ex belli exitu intelligetur; vel, vt ap. Virg. l. c. *Aſt de me Diuum pater viderit*. Lefeb. comparauit Hom. Il. *υ*, 435. et *χ*, 365.

381.

Dum Capua infauſtam luit haud ſine ſanguine culpam,
Interea geminos terra crudelis Hibera
Fortuna abſtulerat, permiſcens triſtia laetis,
Scipiadas, magnumque decus, magnumque dolorem.

Forte

Deinde *pugnantum* vel *pugnantem occumbere leto* coni. Dausq. Poſterius etiam placebat N. Heinſ. vel *pugnanti leto*, vt *bellantem ſomnium* VII, 229. Sed Drak. iam bene monuit, in vulg. lect. nihil poſſe iure diſplicere, (tibi pugnanti licuit o. l.) et *occumbere letum* non minus recte dici, quam *o. leto*. 381. *infandum* Put. *infandam luas culpam* corrig. N. Heinſ. quum non ſatis ſit dixiſſe Conſuli de tanta perfidia *infauſtam culpam*. Idem tamen vulgatam lect. probabat ſublata diſtinctione maiori, quae in omnibus fere libris poſt *culpam* poſita eſt ante Drakenb. in qua hic verſus recte connectitur

381-895. Recte Erneſti V. C. "In Hiſpania interea Cn. et P. Scipiones ceciderant. v. Liv. XXV, 36. coll. XXVI, 18. Hinc Silius occaſionem adripit in longum epiſodium excurrendi, quo Scipionem filium adiiſſe inferos, vt ibi vmbras parentis et patrui ſpectaret, narrat ad exemplum Virgilii Aen. VI., quo tamen, ſiue opportunitatem huius epiſodii inferendi, ſiue modum tractandi enarrandique, artem et grauitatem vel dignitatem rerum et verborum, conſideremus, inferior manſit; quamuis ſuo modo multa bene et grauiter expreſſit." Ad excuſandum tamen ac defendendum poetae conſilium valent pleraque eorum, quae ſup. T. I. p. XXXIV ſq. et p. 393 ſq. diſputaui, quaeque Heyne monuit in Exc. I. ad Virg. Aen. VI. et in nota, Argumento eius libri ſubiecta; ad quae lectores breuitatis ſtudio remittimus. Notandum in primis eſt, Scipionem Africanum alterum quaſi huius carminis heroem eſſe, qui gloriam quoque confecti belli Punici II. ſibi comparauerit; neque Silium temere Maronis inſtitiſſe veſtigiis, ſed, quod doctum poetam decet, multa paſſim variaſſe, ad exemplum potiſſimum Homeri. Qui vero v. 385 ſq. nimis abrupto tranſitu obfenduntur, carmen Silianum perperam exigunt ad leges vel ἐποποιΐας vel perfectae narrationis hiſtoricae; de quo v. ſup. T. I. p. XXII ſq. *Fortuna permiſcens triſtia*, necem Scipionum omniumque fere, quibus praefuerant, copiarum, *laetis*, tot tantisque rebus per octo fere annos ab illis feliciter geſtis; quas poeta mox *magnum decus*, vt *triſtia* illa *magnum dolorem* adpellat. Praeſtat tamen verba *permiſcens triſtia*

laetis

Forte Dicarchea iuuenis dum ſedit in vrbe
Scipio, poſt belli repetens extrema penates,
Huc triſtis lacrimas et funera acerba ſuorum
Fama tulit. duris quamquam non cedere ſuetus,
Pulſato lacerat violenter pectore amictus.
Non comites tenuiſſe valent, non vllus honorum
Militiaeue pudor. pietas irata ſiniſtris
Coelicolis furit, atque odit ſolatia luctus.
Iamque dies, iterumque dies abſumta querelis.
Verſatur ſpecies ante ora oculosque parentum.

S 5 Ergo

tur cum proxime ſeq. 385. *conſedit* primus edidit Marſus et inde alii. *cum ſedit* R. 2. *tum ſedit* putabat N. Heinſ. et mox forte *belli externa*. Illud recepit Lefeb. 394. *parentum*, non *parentis*, ſcripti, prob. N. Heinſ. vt et parentibus adcenſeatur patruus, vt inf. v. 403. Cf. Liv. XXVI, 41. Idem monet, *parentum* etiam conſtrui poſſe cum *ſuorum*, quod ſubſequatur, amota

laetis de Fortuna vniuerſe poſita adcipere, et illa *magnum decus m. d.* ad Scipiones referre, qui *magnum decus* Romanorum vocantur propter virtutem, et *magnus dolor*, quum periiſſent, non tam Romanorum, quam totius Hiſpaniae; de quo v. Liv. XXV, 36. extr. *Scipiadas*, vt VII, 107. vbi v. not. *Dicarchea in vrbe*, v. ad VIII, 533. et XII, 107 ſq. *ſedit*, commoratur, tempus terit in otio. cf. ad III, 142. et X, 597. *poſt belli extrema*, finem, h. e. poſt expugnationem Capuae. cf. inf. v. 454. *penates*, patriam, Romam, domum. 390. *tenuiſſe*, luctum eius ſedare, *non honorum pudor*; quaſi vero in honoribus id eſſe deberet, vt a luctu ſe abſtineret, qui illis conſpicuus eſſet: alia ratio *militiae* eſt, quae profecto fortis animi praeſidia adfert; Erneſti. Enimvero qui honoribus fungitur, inferioribus, quique militibus praeeſt, iis exemplo eſſe debet ac ſolet. 391. 2. Similes querelas inpatientes et paene inpias aduerſus Deos paſſim legimus in ſimilibus veterum locis, et ap. Kirchmann. de fun. Rom. p. 168 ſq. qui multos congeſſit; Erneſti. Recte; quod tamen nemini mirum videbitur, qui loca illa non ad noſtram de diuina natura cogitandi rationem, ſed ad notiones, quas veteres ſibi de ea animo et informaſſe et informare debuiſſe notum eſt, exegerit. 394. *parentum*, v. Var. Lect. *excire manes a. ſ.* v.

Ergo excire parat manes animasque ſuorum,
Adloquioque virum tantos mulcere dolores.
Hortatur vicina palus, vbi ſignat Auerni
Squalentem introitum ſtagnans Acheruſius humor.
Noſcere venturos agitat mens protinus annos.

Sic ad Cymaeam, quae tum ſub nomine Phoebi
Autonoe tripodas ſacros antrumque tenebat,
Fert greſſus iuuenis, conſultaque pectoris aegri
Pandit, et adſpectus orat contingere patrum.
Nec cunctata diu vates, Mactare repoſtis
Mos vmbris, inquit, conſueta piacula nigras
Sub lucem pecudes, recluſaeque abdere terrae

Manani

amota diſtinctione. 400. *Sic ad Grynaeam* Put. et Pariſ. prob. Scalig. nec inprob. N. Heinſ. Cf. ad IX, 57. *Crineo antro* Put. inf. v. 498. *Sic ad Gryneam* R. 1. Parm. Med. *Sed ad Crineam* Ox. Vulgo *Sic et Grynaeam.* Sed *Cymaeam* Col. probb. N. Heinſ. et Drak. Cf. ad VIII, 531. Deinde *ſub numine* malebat N. Heinſ. et *Autonoen.* 401. *ſacrum* edd. vetuſtiſſ. *ſacrumque* ad marg. R. 1. 405. *Mox* Marſi Ven. poſterior et inde plurimae edd.

v. ad I, 97. 98. — 397 ſq. cf. ad XII, 121. et 126 ſqq. 400 ſqq. *Autonoe,* ſacerdos Phoebi, vt iam Erneſti monuit, adumbrata ex Homerica Circe, quae Vlyſſem ſimili modo inſtituit, (Odyſſ. κ, 488 ſqq.) et diuerſa ab alia Sibylla vate, (v. inf. v. 409 ſq. 444. et 488 ſq.) vt ap. Virg. Deiphobe ſacerdos a Sibylla, ſecundum ſententiam Holdsworthi et Spencii, quibus tamen refragatur Heyne, qui in Exc. V. ad Aen. VI. ad vnam feminam omnia refert, vt Ouid. Met. XIV, 104 ſq. *Cymaeam,* cf. ad VIII, 531. *ſub nomine,* praeſidio, tutela, patrocinio. cf. ad I, 93. in Var. Lect. et Burm. ad Ouid. Triſt. II, 551. IV, 2, 9. *tripodas ſacros antrumque tenebat,* vt Pythia, quae tripodi inſidens Delphis vaticinabatur. De *antro* Sibyllae cf. Heyne Exc. III. ad Virg. A. VI. — 404 ſqq. De euocatione Manium et Homeri imitatione v. ad I, 97. 98. Hom. Od. κ, 524 ſq. et Heyne Exc. XIV. ad Virg. Aen. VI. Qui ad Manes et inferos adcedunt, eos *piaculari* ſacro placare ſolent. cf. Homer. l. c. Heyne et Cerda ad Virg. A. VI, 153 ſq. quae loca Silius imitatus eſt. *nigras pecudes,* cf. ad I, 119. et Hom. l. c. *Sub lucem,* poſt mediam noctem,

Manantem iugulis ſpirantum caede cruorem.
Tunc populos tibi regna ſuos pallentia mittent.
Cetera, quae poſcis, maiori vate canentur.
Namque tibi Elyſio repetita oracula campo
Eliciam, veteriſque dabo inter ſacra Sibyllae
Cernere fatidicam Phoebei pectoris vmbram.
Vade, age, et, a medio quum ſe nox humida curſu
Flexerit, ad fauces vicini caſtus Auerni
Duc praedicta ſacris duro placamina Diti.
Mella ſimul tecum et puri fer dona Lyaei.

Hoc

edd. *furuas* pro *nigras* repoſuit Lefeb. inuitis libris et ne admonito quidem lectore.

ctem, more huius ſacri. cf. v. 413. et 420. ſup. ad VIII, 124. Cerda et Heyne ad Virg. A. VI, 252. 255. et 535 ſq. Perperam D. Heinſ. verba *ſub lucem* h. l. et VIII, 124. exponit, ore vultuque ad lucem ſolemque ſurgentem conuerſo, coll. Sophocl. Oed. Col. 468. et Electra 425. quibus locis Schol. monet, τὰ καθάρματα, luſtrationes, expiationes, etiam ſomniorum, et ſimilia ſacra ita fieri. *recluſae abdere terrae cruorem*, v. ad I, 98. et conf. inf. v. 427-434. Homer. Od. λ, 25 ſq. (quem locum Silius ante oculos habuit) Ouid. Met. VII, 243 ſq. Horat. Sat. I, 8, 28. 29. Orph. Argon. 569 ſq. et Cuperi Obſſ. I, 12. *ſpirantum*, vt I, 121. *ſuos populos*, κλυτὰ ἔθνεα νεκρῶν, Odyſſ. κ, 526. *maiori vate*, mox *veteri Sibylla*, cuius animam Autonoe euocatura erat. *veteris S.*, vt *anus* v. 494. propter grandem eius aetatem, de qua et de variis Sibyllis v. Heyne Exc. IV. et V. ad Virg. A. VI. Petiti et Gallaei libellos de Sibyllis, Intp. ad Propert. II, 2, 16. 24, 34. et alios. 413. cf. ad V, 24. *nox humida*, v. ad I, 259. in Var. Lect. *Flexerit ſe* proprie, vt *verti* dixere Stat. Theb. III, 33. Senec. Herc. fur. 131. et στρέφεται ἐς δύσιν ἄρκτος Theocrit. XXIV, 11. Drak. *duro Diti*, ſaeuo, inexorabili, inlacrimabili, truculento; Drak. coll. Virg. A. XII, 199. — 416. Melle, vino et lacte libatio fiebat Manibus et inferorum Diis. cf. inf. v. 434. et ad I, 98. Homer. Od. κ, 519 ſq. λ, 27. Orph. l. c. Eurip. Oreſt. 115. Apollon. III, 1034 ſq. 1209 ſq. *dono Lyaei*, vt XI, 414. v. ad VII, 748.

417.

Hoc alacer monitu, et promiſſae nomine vatis,
Adparat occulto monſtrata piacula coepto.
Inde, vbi nox iuſſam procedens contigit horam,
Et ſpatia aequarunt tenebras transacta futuras,
Conſurgit ſtratis, pergitque ad turbida portae
Oſtia Tartareae; penitus quis abdita vates
Promiſſa impleverat, Stygioque ſedebat in antro.
Tum, qua ſe primum rupta tellure recludit
Inuiſus coelo ſpecus, atque eructat acerbam
Cocyti laxo ſuſpirans ore paludem,
Inducit iuuenem, ferroque cauare refoſſam
Ocius vrguet humum, atque, arcanum murmur anhelans,
Ordine mactari pecudes iubet. ater operto
Ante omnes taurus Regi, tum proxima Diuae
Caeditur Hennaeae caſta ceruice iuuenca.

Inde

lectore. Cf. VIII, 119. et ad V, 220. — 425. *Inuiſus* Col. R. 1. Parm. Med. vnde recepi cum Lefeb.. Cf. Serv. et Heinſ. ad Virg. A. VII, 568. Vulgo *Inuiſum*. 429. *ater*, non *acer*, ſcripti. 431. *Hennaeae* Col. Vulgo *Ennaeae*

417-434. Imitat. Virg. A. VI, 236-254. et Hom. Od. λ, 22 ſq. *promiſſae vatis*, Sibyllae, nomine. cf. v. 409 ſq. *horam iuſſam*, conſtitutam ab Autonoe v. 413. *ſpatia aequarunt*, poſt mediam noctem. 425. 6. *Cocytum* Silius ponit ſub ipſius ſpeluncae ſ. antri Stygii ingreſſum, vbi victimae parantur, diſcrepans a Virg. A. VI, 295 ſq. cuius tamen verba aemulatus eſt; Erneſti. Sed illum Maronis locum expreſſit potius inf. v. 571. 2. et h. l. Aen. VI, 107. vbi v. Heyne. Pro Acheronte tamen Cocytum poſuit: nam in fluminibus inferis mire ſeu turbant ſeu variant poetae; de quo v. Heyne Exc. IX. ad Virg. Aen. VI. *ſuſpirans*, ſpirans, exhalans. cf. XII, 136. et ad IV, 777. *ferro cauare refoſſam humum*, foſſam ſ. ſcrobem facere. ἐγὼ δ' ἄορ ὀξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ Βόθρον ὄρυξα cet. Hom. Od. λ, 24. 36. et κ, 517. cf. ad I, 98. — 429. *Ater taurus*, vt *nigras pecudes* v. 405. vbi v. not. *operto Regi*, ſubterraneo, Plutoni, *Stygio regi* Aen. VI, 252. vbi et v. 140. *telluris operta* dicuntur loca infera. *Diuae Hennaeae*, vt I, 93. vbi v. not. *caſta ceruice iuuenca*, non ἄζυξ vel ἀδμής, (Odyſſ. δ, 637.) quae haud paſſa eſt iugum, vt D. Heinſ. notauit

et

Inde tibi, Alecto, tibi, numquam laeta Megaera,
Corpora lanigerum procumbunt lecta bidentum.
Fundunt mella ſuper Bacchique et lactis honorem.
Sta, iuuenis, faciemque, Erebo quae ſurgit ab omni,
Exclamat vates, patere. adcedentia cerno
Tartara, et ante oculos adſiſtere tertia regna.
Ecce ruunt variae ſpecies, et quidquid ab imo
Natum hominum exſtinctumque chao eſt. Iam cuncta videbat,
Cyclopas, Scyllamque, et paſtos membra virorum
Odryſiae telluris equos. Contende tueri,

Eductum-

naeae vel *Enneae*. v. ad I, 93. — 434. In ſacris Eumenidum vinum non adhiberi, e Sophocl. Oed. Col. v. 472 notauit D. Heinſius, et Stanlei. ad Aeſchyli Eumenid. v. 107. vbi monet, eam ob cauſam hunc Silii locum caute legendum, et vel μνημονικὸν eius ἁμάρτημα eſſe, vel poſt *bidentum* certe punctum ponendum, vt hic verſus ad v. 430. et 431. pertineat. Hoc conſilium ſequutus eſt Drak. Totum vero verſum poſt v. 431. poſuit Lefeb. ne adiuncta quidem huius mutationis cauſa. 435. *Sta* ex emend. D. et N. Heinſ. Vulgo *Stat*, et mox *in omni*, quod primus edidit Nicander. 439. *videbis* legendum crediderim, vt et haec ſint vatis verba, vt quae proxime

et Dausq. (qui adeo ex Virg. Ge. IV, 551. *intacta ceruice iuuenca* ſubſtituendum putabat) ſed quam Hom. Od. λ, 30. ϛεῖραν βοῦν, et inde Virg. A. VI, 251. *ſterilem vaccam* adpellat, quod iam monuere Drak. et Ern. 432. Ipſis Eumenidibus ſacrum fit, non matri Eumenidum, vt ap. Virg. A. VI, 250. Drak. — 434. cf. Var. Lect. et ſup. ad v. 416. Voc. *honorem* abundare putabat D. Heinſ. et Plautum ſimil. dixiſſe *florem vini veteris*, Eurip. οἴνου ἄχνην, Pind. ἄνθεα μήλων et ὕμνων, vel ἄνθεμα χρυσοῦ. Sed v. ſup. ad III, 218.

435 ſq. Adcedentibus Manibus horret Scipionis animus, quem Autonoe erigere conatur. *faciem*, quae mox *variae ſpecies* dicuntur. *patere*, vt v. 441. *contende tueri interritus*. 437. *tertia regna*, vt VIII, 116. — 438 ſq. cf. Hom. Od. λ, 36 ſqq. Virg. Ge. IV, 471 ſq. et Aen. VI, 305 ſq. *ab imo chao*, a prima mundi origine, quum adhuc chaos eſſet; Ern. cf. XI, 453. Ouid. Met. I, 1 ſq. Heſiod. Theog. 116 ſqq. *Odryſiae telluris*, Diomedis Thracis, *equos paſtos m. v.* ἀνδροφάγους. cf. ad III, 38. et IV, 431.

Tum iuuenis: Gens o veteris pulcerrima Clauſi,
Haud vlla ante tuam, quamquam non parua fatigent,
Curarum prior exſtiterit. namque iſta per omnes
Diſcri-

et vulgo *patriis*. Sed *patris* Col. R. 1. 2. Parm. Med. vnde *putres* recte, opinor, emend. Dausq. et N. Heinſ. Ego ἀρχαϊκῶς et leuiſſima mutatione ſcripſi *putris*, vnde et τὸ *patris*, et vulgatum *patriis* ortum videtur. *Phariis* ſcribendum cenſebat Barth. Adv. VIII, 7. vt Appius Aegyptiorum condituras, medicamina exotica, deprecetur, et more Romano tumulari cupiat. *Vrge, quae patriis* (terris, in patrias terras reportandos) *artus* (integros) *m. ſeruant*; vel *Arce*, (quo citius cremer) *quae putres* cet. vel *Vrge, quae putres* cet. vel denique *Arce, quae patrios artus* cet. tentabat Dausq. Sed v. not. 466. *Clauſi* ed. Ven. Marſi. Recte. v. not. *Dauni* Put. Vulgo *Claudi*. 467. *Haud vlla ante mihi*, vel *animum quamquam non parua fatigant*, et v. 468 *nam iuſta per omnes Diſcrimen ſeruant p.* coni. N. Heinſ.
469.

VI, 325 ſq. (vbi v. Heyne) et ſup. ad I, 154. IV, 669. V, 156.

466. *Gens*; cf. ad II, 185. De Atta vel Atto *Clauſo*, auctore gentis Claudiae, (cuius familia ſunt Appii) qui e Sabinis migrauit Romam, ibique *Appius Claudius* dictus eſt, v. Liv. II, 16. ſup. ad VIII, 412. Heinſ. ad Ouid. Faſt. IV, 305. et meas Tabulas genealog. 467. cf. Hom. Od. λ, 80. *Nulla mihi cura prior erit ante tuam*, quam cura tuae ſepulturae. 468-487. Totum hunc locum e Lucret. III, 883-906. expreſſum cenſet Lefeb. ego potius ex Cic. Tuſc. Qu. I, 45. Bene vero Erneſti V. C. "Omnem hanc recenſionem variorum generum mortuos tractandi et ſepeliendi, quae apud diuerſos populos obtineant, ſemper maxime abſurdam iudicaui. Non poteſt vlla probabilis ratio inueniri, quare poeta haec Scipionem diſputantem induxerit. Certe, ſi in ſolatium Appii dicta quis putauerit, ridiculus conſolandi modus mihi videtur. Credo poetam, quum vellet doctrinam exprimere, et variandi ornatus artem oſtentare, non ſenſiſſe, quam abſurde et contra dignitatem carminis epici id faceret. Eum omnem locum, ſi quem alium, ex carmine Siliano, vt abſit, optauerim." Idem Vir Ill. monet, τὸ *namque* nihil habere, ad quod referatur. Sed *namque* h. l. dicitur, vt γὰρ ab initio orationis; (v. Heyne ad Virg. Aen. VI, 378. et Ge. IV, 445.) vel vt δὴ γάρ τοι, vero, vel enim vero, atqui, quo ſenſu *enim* occurrit ap. Virg. A. V, 850. VI, 52. VIII, 84. X, 874. ad quae loca v. Heyne. *Enim, nam* et *namque* centies ap. Cicer. et alios tranſitioni ſeruire,

Diſcrimen ſeruat populos, variatque iacentum
Exſequias tumuli et cinerum ſententia discors.
Tellure (vt perhibent) is mos antiquus Hibera,
Exanima obſcoenus conſumit corpora vultur.
Regia quum lucem poſuerunt membra, probatum eſt
Hyrcanis adhibere canes. Aegyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora, et a menſis exſanguem haud ſeparat vmbram.

Exhauſto

469. *cadentum*, et v. 471. *Telluri ut p. eſt mos a. Hiberae* maluerit idem. 475. *odoratu* Tell. *odorato taxo* ingenioſe emend. D. Heinſ. h. e. reconditorio, e taxo fabrefacto, θηκαίῳ οἰκήματι Herodot. II, 86. *odorata capſa*, h. e. arca lignea, in qua cadauer includitur, coni. Burm. vel *odorato gypſo*, quod Kircherus ex Herodoto (forte III, 24.) notauerit, Aegyptios gypſo indu-

vire, praeter alios notauit Erneſti ad Tac. Hiſt. IV, 11. et in clav. Cic. cf. ſup. ad I, 33. *iſta* cura ſepeliendi, *diſcrimen ſeruat*; diuerſa eſt apud populos diuerſos: quae ſententia mox argute variatur verbis; Ern. *iacentum*; v. ad II, 574. et Klotz. ad Tyrt. p. 93. — 471-487. De variis variorum populorum ſepeliendi ritibus multa veterum loca congeſſit Kirchman. de fun. Rom. App. c. 2 ſqq. 471. 2. cf. not. ad III, 341 ſq. 473. 4. v. eadem nota, Cuperi Obſſ. I, 8. et Cic. Tuſc. Qu. I, 45. *probatum eſt*, more receptum, Cell. νενόμισται D. Heinſ. 475. De ratione, qua *Aegyptii* mortuorum corpora condierint, loca claſſ. ſunt Diodor. Sic. II, 5. et Herodot. II, 86. vbi praeter alia haec leguntur, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα, ποιησάμενοι δὲ ἐσεργνῦσι τὸν νεκρὸν, καὶ κατακληΐσαντες οὕτω θησαυρίζουσιν ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἱστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον, vnde Silius dixit *ſtantia*. Pro lignea effigie vel arca et capſa h. l. *ſaxum odoratum*, vnde Drak. τὸ *ſaxum* refert ad opus arcuatum, ſub quo cadauera ſepulta fuerint, et in quod ſe deſcendiſſe referat de la Valle; (Itiner. P. I. c. 25.) Dausq. autem ad pyramidas, (tum *corpora* regum intell. vt v. 473.) et epith. *odoratum* ad ipſum corpus vnguentis conditum. cf. Var. Lect. 476. In conuiuiis ad memoriam mortalitatis ſceleton circumferunt; Cell. Ad luxum hoc pertinere, monet Dausq. Conferunt loc. inſignem Herodot. II, 78. et Plut. Conv. VII Sap. ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια προτίθενται, καὶ παρακαλοῦσι μεμνῆ-

Exhauſto inſtituit Pontus vacuare cerebro
Ora virum, et longum medicata reponit in aeuum.
Quid, qui recluſa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid, qui ſaeuo ſepelire profundo
Exanimos mandant Libycis Naſamones in oris?
At Celtae vacui capitis circumdare gaudent
Oſſa (nefas) auro, ac menſis ea pocula ſeruant.
Cecropidae ob patriam Mauortis ſorte peremtos

Decre-

induxiſſe cadauera. At v. not. 478. *medicatu* Col. *moricata* Tell. *mercata* Ox. Put. et priſcae edd. *myrrhata* edd. Marſi et inde aliae, quod gloſſema τȣ̃ *medicata* videbatur Drak. *reponere* malebat N. Heinſ. — 481. *Exanimos* ſcripti.

μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοὺς ἐσομένους. Kirchm. de Fun. Rom. lib. I. c. 8. comparauit Lucian. de luctu: *ταχιρεύει δ' ὁ Αἰγύπτιος οὗτος μέν τοι, λέγω δὲ ἰδὼν, ξηράνας τὸν νεκρὸν σύνδειπνον καὶ συμπότην ἐποιήσατο.* Aethiopes quoque mortuos doliis vel arcis vitreis ligneisue incluſos menſis adponere ſolebant. cf. Herodot. III, 24. Diodor. T. I. p. 128. Middleton Monum. erud. ant. p. 253. Salmaſ. ad Solin. T. II. p. 850. et inpr. Intpp. ad Petron. Sat. c. 34. — 477. Bene Cell. "Hoc Aegyptiis tribuit Herodot. II, 86. *σκολιῷ σιδήρῳ*, incuruo ferro per nares cerebrum extrahere, in eiusque locum pharmaca inferre. Ab his Ponticae gentes habuere, quia Colchi colonia Aegyptiorum, eodem Herodoto auctore II, 104." *medicata*, vt *medicamina* v. 464. et *odorato* v. 475. — 479. Antiquiſſimi rudesque populi ſepulcra non lapidibus ſeu pauimentis ſternere, et arcuato opere exſtruere vel parietibus circumſepire, ſed ſcrobes in terra cauare ſolebant, quibus *nuda* cadauera *infodiebantur* potius quam ſepeliebantur. cf. Kirchman. de fun. Rom. III, 15. pr. De *Garamantibus* v. ad I, 414. — 480. 1. Idem Strabo XVI de Chelenophagis, et XVII de Meroes adcolis tradit. Dausq. *ſepelire profundo*, proiicere in mare: nam *ſepelire*, vt *θάπτειν*, de quouis cadauera condendi modo, de combuſtione cet., dicitur. cf. mox v. 487. et Cuper. Obſſ. I, 7. De *Naſamonibus* v. ad I, 408. — 482. 3. Idem Thracibus tribuere Flor. III, 4. Scythis Strab. VII. p. 458. (al. 298.) Solin. c. 15. et 22. Mel. II, 1. Herod. IV. Plin. VII, 2. Eſſedonibus Melam et Solin. ll. cc. ſed et Boiis Liv. XXIII, 24. iam monuere intpp. cf. Dempſter. ad Roſin. Ant. Rom. III, 30. — 484. 5. Athenienſes

Decreuere ſimul communibus vrere flammis.
At gente in Scythica ſubfixa cadauera truncis
Lenta dies ſepelit, putri liquentia tabo.

Talia dum memorant, vmbra veniente Sibyllae,
Autonoe, Finem hic, inquit, ſermonibus adde
Alternis. haec, haec veri fecunda ſacerdos,
Cui tantum patuit rerum, quantum ipſe negarit
Plus nouiſſe Deus. me iam comitante tuorum
Tempus abire globo, et pecudes iinponere flammis.

At grauida arcanis Cymes anus adtigit ore
Poſtquam ſacrificum, delibauitque cruorem,

 In

ſcripti. Vulgo *Exanimes.* 487. *tabe* malebat N. Heinſ. ad III, 342. vt ap. Lucan. II, 166. VI, 88. VII, 808. VIII, 778. Cf. Erneſti ad Tac. Ann. II, 69. Nil intereſt. 491. *quanto* coni. Barth. Adv. VIII, 7. et *quantum ipſe negarit Praenouiſſe Deus* N. Heinſ. refrag. Lefeb. quum ſimiliter *multum ditior* et *multum maiora* inf. v. 683 et 708 dicatur. 494. *Cymaea anus* Put. *Crines anus* Ox. R. 1. Med. *Crines anus* aliae edd. priſcae. *Cymeias* opinabatur

ſes illis, qui in proelio ceciderant, publicum ſepulcrum extra vrbem in Ceramico erigebant; Drak. qui laudauit Leſbon. in Protrept. p. m. 210. et Meurſ. Ceram. gemin. c. 22. et 23. (in Theſ. Gronov. T. IV.) cf. et Kirchman. de fun. Rom. II, 25. et inf. ad v. 659. — 486. Hunc ritum, mortuos, et nonnunquam adeo viuos, ex arboribus vel patibulis ſuſpendendi, Tibarenis quoque Porphyrius et Hieron., Colchis vero tamquam proprium tribuunt Aelian. V. H. IV, 1. Nicol. ap. Stob. ſerm. 120. et Apollon. Arg. III, 200-209. ex cuius loco claſſ. intelligitur, viros tantum ita ab iis ſuſpenſos, mulieres autem terra obrutas eſſe. cf. ibi Schol. (qui haec ex Nymphodoro hauſta notat) Cuper. Obſſ. I, 7. et Kirchm. de Fun. Rom. App. c. 2. extr. *Lenta dies*, vt *longa d.* ap. Ouid. Met. XIV, 148. Drak. cf. Bentl. ad Horat. Epiſt. I, 1, 21. *ſepelit*, conſumit. cf. ad v. 480. *putri tabo*, ſanie, putredine. cf. v. 464. et V. L.

488 ſq. cf. v. 409 ſq. — 494. *grauida arcanis* vt *veri fecunda* v. 490. vel *noxa grauido* v. 542. et *feta furore* v. 592. cf. Heinſ. ad Ouid. Faſt. III, 238. *Cymes anus*, v. ad VIII, 531. *anus*, cf. ad v. 411.

adtigit

In decus egregiae vultus intenta iuuentae,
Aetherea fruerer quum luce, haud ſegniter, inquit,
Cymaeo populis vox noſtra ſonabat in antro.
Tunc te permixtum ſeclis rebusque futuris
Aeneadum cecini. Sed non ſat digna mearum
Cura tuis vocum. nec enim conquirere dicta,
Aut ſeruare fuit proauis ſollertia veſtris.
Verum age, diſce, puer, (quando cognoſcere cordi eſt)
Iam tua, deque tuis pendentia Dardana fatis.
Namque tibi cerno properatum oracula vitae
Hinc petere, et patrios viſu contingere manes.
Armifero victor patrem vlciſceris Hibero,
Creditus ante annos Marti, ferroque reſolues
Gaudia

batur N. Heinſ. non improb. Drak. Cf. ad II, 117. et VIII, 531. — 496. *egregiae*, non *egregium*, ſcripsi. 503. *quoniam* pro *quando* Col. quae tamen vulgatae lectionis gloſſa videbatur Drak. Deinde *eſt* in ſcriptis. Vulgo omittitur. 505. *properatim* Put. *properandum* emend. Scalig. quod recepit Cell. *Namque tibi certum properatae oracula vittae* coni. N. Heinſ. 508. *Marte* Put. et R. 2. vnde *Martem* edidit Lefeb. cuius haec nota eſt: "Nempe vt XVI, 686. *puero credita bella*; et IV, 425. *tenerae qui praelia dextrae credebat puer*. Iunior erat Scipio vt conſul crearetur, quum iuit in Hiſpaniam: ideo hac victa et pacata non triumphauit, qua Priuatus enim eam recuperauerat. Poſt creditum ipſi bellum Hiſpanicum, maius ad imperium vocatus fuit, vt ait poeta v. 511, atque victo Hannibale triumphauit, quia tum non vt priuatus, ſed qua conſul bellum geſſit. Nil intellexit hic Drak. qui legit *marti*, vt vulgati libri." Sed vereor ne haec difficiliora

adtigit ore — cruorem, v. ſup. ad v. 448. — 496. Vultum intendens in Scipionem, iuuenem formoſum. *Cymaeo antro*, cf. ad VIII, 531. — 499. In libris Sibyllinis olim Romanorum et tua fata expoſui; ſed eos contemſiſtis: quibus verbis adluditur ad Tarquinium Superbum, ad quem quum delati eſſent nouem libri fatidici, ſex combuſtis, tres tantum ſeruauit; Ern.

504. Magna Scipionis laus. 505. *Cerno*, *tibi* h. e. a te *properatum* fuiſſe, vt peteres oracula; Lefeb. Video itineris tui hoc conſilium eſſe, vt fata tua cognoſcas; Ern. 507-515. Vaticinium Sibyllae, vt Tireſiae ap. Hom. Od. λ, 99 ſq. — 507. *patrem*, patris necem. cf. v. 382 ſq. *ante annos*, quatuor et viginti ferme annos natus, *Marti creditus*, cum imperio et ad bellum miſſus in

Gaudia Poenorum, et miſſum laetabere bello
Omen, Hiberiacis victa Carthagine terris.
Maius ad imperium poſt haec capiere, nec ante
Iupiter abſiſtet cura, quam cuncta fugarit
In Libyam bella, et vincendum duxerit ipſe
Sidonium tibi rectorem. pudet vrbis iniquae,
Quod poſt haec decus hoc patriaque domoque carebit.
Sic vates, greſſumque lacus vertebat ad atros.

Tum iuuenis, Quaecumque datur ſors durior aeui
Obnitemur, ait: culpa modo pectora ceſſent.
Sed, te oro, (quando vitae tibi cauſſa labores
Humanos iuuiſſe fuit) ſiſte, inclita virgo,
Paullisper greſſum, et nobis maneſque ſilentum
Enumera, Stygiaeque aperi formidinis aulam.

Adnuit illa quidem; ſed, Non optanda recludis
Regna, ait. hic tenebras habitant, volitantque per vmbras
Innumeri quondam populi. domus omnibus vna.

T 3 In

ſciliora intellectu ſint quam vulgata lectio. 511. *poſthac* Col, *rapiere* malebat N. Heinſ. vt celeritas deſignaretur, qua Scipio ante annos ad Conſulatum euectus ſit. Non male! 513. *abduxerit* vel *hnc duxerit* emend. idem. Poſſis et *duxerit illuc*. 515. *Quod poſt haec — carebit* ſcripti. *Quod poſt hoc — carebit* Tell. et R. 2. Vulgo *Quod tu poſt — carebis*. 517. *Dum* Col. *Cum* putabat N. Heinſ. 523. *recludes* Put. *recludit* Tell. a m. ſec. *optanda recludi* coni. N. Heinſ. quod et mihi in mentem venit. At v. not. 524. *habitant* ſcripti et R. 2. vt iam coni. Dausq. Vulgata lectio *agitant* ex ant. ſcriptura *abitant*, ſine adſpiratione, orta videbatur Drak. Mox *per auras*

in Hiſpaniam. cf. Liv. XXVI, 18. — 510. *Carthago* Hiſpaniae capta *omen* fuit ſuperandae Carthaginis in Africa; Cell. *Maius imperium*, Conſulatum. cf. Liv. XXVIII, 38. — 514. 5. Haec ſpectant ad accuſationem et exſilium Scipionis, de quibus v. Liv. XXXVIII, 50-53. *iniquae*, ingratae in virum de patria tam bene meritum.

522. *Stygiae f. a.* Orcum horrendum. *Οἰκία θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι Σμερδαλέ᾽, εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ*, Hom. Il. *υ*, 64. 65. *recludis*, actus pro conatu, vt inf. v. 726. I, 14. et XI, 551. — 525. *Ἐπὶ ἔθνε᾽ ἀγείρατο μυρία νεκρῶν*,

In medio vaſtum late ſe tendit inane.
Huc, quidquid terrae, quidquid freta, et igneus aer
Nutriuit primo mundi genitalis ab aeuo,
(Mors communis agit) deſcendunt cuncta: capitque
Campus iners, quantum interiit, reſtatque futurum.
Cingunt regna decem portae; quarum vna receptat
Belligeros, dura Gradiui ſorte creatos.
Altera, qui leges poſuere atque inclita iura
Gentibus, et primas fundarunt moenibus vrbes.
Tertia ruricolas Cereris, iuſtiſſima turba
Quae

auras Put. 527. *aer* quatuor ſcripti. Vulg. *aether*, non inprob. Drak. quia *aether* ab αἴθω vro proprie *igneus* dicatur, vt ſup. I, 139. — 532. *cruda* *forte* coni. N. Heinſ. Deinde *crematos* ſine auctoritate ac perperam repoſuit Lefeb. Ego maluerim *dura Gradini forte necatos*, vt ſup. v. 484. *Mavortis* *forte*

νεκρῶν, Hom, Od. λ, 631. — 526 ſqq. In tota hac inferorum deſcriptione diſcrepat Silius ab Homero et Marone. nec ſatis conſtat, quos potiſſimum auctores ſequutus ſit. cf. Heyne Exc. VIII. ad Virg. A. VI. qui ſuſpicatur, ei v. 531 ſqq., vbi decem portas vel ſepta in illis conſtituit, circulos Platonis ante oculos fuiſſe. Erneſti V. C. putat, Homeri quoque σιδήρειας πύλας Il. Θ, 15. poetae ingenio hoc phantaſma ſubiicere potuiſſe. Sed hae ſunt Tartari portae, (Virg. A. VI, 552. 573. 631. ſexta porta inf. v. 542 ſq. et *oſtia Ditis* v. 587.) a Tartaro autem diverſi Orcus et Hades. 526. 30. cf. Senec. Herc. fur. v. 673 ſqq. 529. *agit* omnia huc, in hanc inferorum voraginem detrudit. *Campus iners*, vt *pigra vorago* v. 562. cf. ad VI, 146.

531 ſqq. In hac inferorum deſcriptione poeta paſſim quidem colores ab Homero et Virgilio mutuatus eſt, ſed multa quoque variauit, et, quae illi iam copioſe ornateque extulerant, ſapienter contraxit primisque velut lineis deſignauit. *regna* inferorum. 532 ſqq. Conf. Virg. A. VI, 660 ſqq. quem locum Silius manifeſte imitatus eſt, ſed ita variauit, vt cuiuis piorum generi ſingularem adſignauerit locum, non omnia in Elyſium tranſtulerit, et pro *ſacerdotibus piis* ſubſtituerit ruricolas. 533. 4. cf. Horat. Sat. I, 3, 105. et Art. poet. v. 399. — 535. 6. Conf. locum praeclarum Virg. Ge. II, 458.

Quae venit ad manes, et fraudum inlaeſa veneno.
Exin, qui laetas artes vitaeque colendae
Inuenere viam, nec dedignanda parenti
Carmina fuderunt Phoebo, ſua limina ſeruant.
Proxima, quos venti ſaeuaeque hauſere procellae,
Naufraga porta rapit; ſic illam nomine dicunt.
Finitima huic, noxa grauido et peccaſſe fatenti,
Vaſta patet populo. poenas Rhadamanthus in ipſo
Expetit introitu, mortemque exercet inanem.
Septima femineis reſeratur porta caternis,
Liuentes vbi caſta fouet Proſerpina lucos.
Infantum hinc gregibus, verſasque ad funera taedas

T 4 Paſſis

forte peremtos. 542. *hinc* Put. 544. *noctemque* Oxon. teſte et prob. N. Heinſ. Sed in excerptis huius cod. duplicibus lectionem iſtam non notatam vidit Drak. 546. *Vmentes* Col. vnde *Humentes* edidere Drak. et Ern. *Viuentis* Oxon. et Put. *Lucentes* emend. Barth. Adv. VIII, 7. et *Vuentes* N. Heinſ. Cf. ad I, 259. et II, 469. Vulgo *Liuentes*, vt in Tell. R. 1. 2. Marſ. Ben. et al. quod reſtitui cum Lefeb. non inprob. Drak. quia poetae loca infera ſemper *liuentia* fingant. v. not. 547. *verſasque*, non *verſas*, ſcripti.

458-540. de vitae ruſticae amoenitate et innocentia, ibique Heyne *Cereris iuſtiſſima turba*, et *fraudum inlaeſa veneno*, cf. Virg. l. c. v. 467. 473. 474. 499. *fraudum veneno*, v. ad III, 580. *inlaeſa*, non imbuta et corrupta. 537-9. cf. Virg. A. VI, 662 ſq. et ibi Heyne. *Exin* cet. de porta ſ. ſepto quarto agitur. 540. *Proxima*, quinta porta. cf. ad IV, 668 ſq. 542-4. Breuis fit mentio Tartari, vt mox 550 ſq. Elyſii, quoniam vtrumque iam ornatiſſime deſcripſerat Virg. A. VI. 548-627. et 637-893. cf. ibi Heyne in not. et Exc. VIII. *Rhadamanthus*, iudex in inferis ap. Virg. A. VI, 566 ſq. et feriores poetas, a quibus demum fabula de tribus inferorum iudicibus inuenta eſt. v. Heyne Exc. XI. ad Virg. A. VI. *mortem inanem*, mortuos, vmbras inanes, *exercet*, vexat, poenis. cf. Virg. A. VI, 543. 739. et ſup. ad I, 260. 363. et 675. — 546. *Liuentes*, atros, *lucos*: nam loca infera et quae in iis ſunt, poetis plerumque *atra*, *nigra*, *liuentia*, *pallida*, *furua* dicuntur. cf. ad I, 119. X, 137. Broukh. et Heyne ad Tibull. III, 1, 28. *Proſerpina*, Dea, feminarum cateruis praeficitur. *caſta*, cf. Virg. A. VI, 402. ibique Heyne. 547 ſq.

Imita-

Paſſis virginibus, turbaeque in limine lucis
Eſt iter exſtinctae, et vagitu ianua nota.
Tum, ſeducta loco, et laxata lucida nocte,
Clauſtra nitent, quae ſecreti per limitis vmbram
Elyſios ducunt campos. hic turba piorum,
Nec Stygio in regno, coeli nec poſta ſub axe:
Verum, vltra Oceanum ſacro contermina fonti,
Lethaeos potat latices, obliuia mentis.
Extrema hinc, auro fulgens, iam lucis honorem
Sentit,

ſcripti. 548. *Paſſim* Marſi Ven. poſter. et Pariſ. operarum errore, in reliquas edd. ante Drak. propagato. 554. *contermina* ſcripti. *certamina* R. 1. et 2. Vulgo *certamine*; vnde *ſacro certamine fontis* corrig. Dauſq. Male! 555. *potant* Put. quod verius videbatur N. Heinſ. et Lefeb. Cf. ad XI, 222.
Sed

Imitatio dulciſſimi loci Virg. A. VI, 426 ſq. vbi v. Heyne. *hinc eſt iter* cet. porta octaua. *verſas ad funera taedas Paſſis*, in ipſo nuptiarum adparatu mortuis; Drak. cf. ad II, 184. *in limine lucis*, initio vitae. cf. V, 423. Lucret. II, 959. Senec. Herc. fur. 1132. — 550 ſqq. cf. ad v. 542. et Virg. A. VI, 637 ſq. *laxata nocte*, diſſoluta, ſine caligine, *lucida clauſtra*, cf. Virg. A. VI, 640. vbi v. Heyne. *Clauſtra*, porta ſ. ſeptum nonum. 553. 4. Elyſium non, vt ap. Virg. A. VI, 637 ſq. ſub terra et in *Stygio regno*, h. e. in Orco, loco tenebris circumfuſo, neque *ſub axe coeli*, in orbe ſtellarum fixarum vel lunae, (de qua opinione v. Natal. Com. III, 19.) ſed in inſulis Fortunatis, ad extremum occidentem et *Oceanum*, (non, vt ap. ſeriores paetas, in ipſo Oceano) collocatur, vt ap. Hom. Od. δ, 563 ſq. et Heſiod. Ἔργ. 170 ſq. vbi v. Cleric. cf. Heyne ad Virg. l. c. et Hermanni Mythol. T. I. p. 407. 8. — 555. Haec ſunt ipſa verba Virg. A. VI, 715. *Lethe, ſacer fons* h. e. fluuius, ad Lethen, Hiſpaniae fl. qui in Oceanum influit, effictus; Ern. cf. ad I, 236. Commentum de hoc fluuio eſt Platonicum. v. Heyne ad Virg. A. VI, 703. 705. 749. et Exc. XIII. Pythagorae tribuitur a Lactant. Inſt. III, 18. §. 16. et Orpheo a Diodoro I. p. 58. et 61. — 556-9. Hic locus concinnatus e Virg. A. VI, 719-751. vbi purgatio *animarum*, in noua *corpora* tranſiturarum, copioſius ornatiusque exponitur. cf. de ea Heyne in notis et Exc. XIII. *Extrema*, decima porta. *mille peractis luſtris*,

Sentit, et admoto ſplendet ceu ſidere lunae.
Hac animae coelum repetunt; ac, mille peractis,
Oblitae Ditem redeunt in corpora, luſtris.
Has paſſim nigrum pandens Mors lurida rictum
Itque reditque vias, et portis omnibus errat.

Tum iacet in ſpatium ſine corpore pigra vorago,
Limoſique lacus: late exundantibus vrit
Ripas ſaeuus aquis Phlegethon, et, turbine anhelo
Flammarum reſonans, ſaxoſa incendia torquet.
Parte alia torrens Cocytos ſanguinis atri

T 5 Vortici-

Sed *turba* — *poſta* — *contermina* — *potant* vix bene dicitur. 557. *admotae lunae* malebat N. Heinſ. 560. *Hac* Col. et a m. ſec. Tell. 567. *verticibus*

luſtris, non *annis*, vt ap. Virg. A. VI, 748. vbi v. Heyne. 560. 1. Iisdem coloribus *Mors* adumbratur ſup. II, 548. (vbi v. not.) forte et VI, 53. In aditu inferorum *Letum* conſtituit Virg. A. VI, 277. Commentum vero Silii non minus ingenioſum videtur.

562 ſqq. De fluminibus inferorum, quorum nomina Silius more poetarum temere poſuiſſe videtur, v. Heyne Exc. IX. ad Virg. A. VI. vbi praeter alia docet, Platoni in Phaedone (p. 83. B. ed. Frf.) vetuſtiorum Theologorum exemplo (v. Heſiod. Theog. 740 ſq. 807 ſq.) Tartarum *voraginem* eſſe, in quam omnia flumina confluant et vnde rurſus effluant. Quod commentum animo Silii obuerſatum eſſe ſuſpicari poſſis cum Erneſti V. C. cui tamen verba *ſine corpore* nimis argute dicta videntur de voragine, quum in tractu inferorum nullum omnino corpus, ſolae vmbrae reperiantur. cf. ad VIII, 145. et Heyne ad Virg. A. VI, 292. — 563 ſq. De *Phlegethonte*, a φλέγειν vel φλεγέθειν dicto, cf. inf. v. 836 ſq. et Virg. A. VI. 550. 1. Πυριφλεγέθων dicitur Hom. Od. κ, 513. et Platoni in Phaedone p. 84. Notandae autem h. l. verborum ambages. 566. In *Cocyto* Silius diſſentit a reliquis poetis, qui eum plerumque lacrimarum flumen faciunt a κωκυτῷ, vt Claud. in Ruf. II, 491 ſq. et R. Proſ. I, 86. Stat. Theb. VIII, 30. nam v. 577. alium *lacrimarum amnem*, anonymum ponit, incerta auctoritate vſus; Drakenb. (ad v. 577.) et Ern. De illa nominis etymologia cf. Serv. ad

Vorticibus furit; et ſpumanti gurgite fertur.
At, magnis ſemper Diuis regique Deorum
Iurari dignata palus, picis horrida riuo,
Fumiferum voluit Styx inter ſultura limum.
Triſtior his Acheron ſanie craſſoque veneno
Aeſtuat, et, gelidam eructans cum murmure arenam,
Deſcendit nigra lentus per ſtagna palude.
Hanc potat ſaniem non vno Cerberus ore.
Haec et Tiſiphones ſunt pocula, et atra Megaera
Hinc ſitit, ac nullo rabies reſtinguitur hauſtu.
Vltimus erumpit lacrimarum fontibus amnis
Ante aulam, atque aditus, et inexorabile limen.

Quanta cohors, omni ſtabulante per atria monſtro,
Excubat, et manes permixto murmure terret!

Luctus

cibus R. 1. et ad marg. manu docta emend. *verticibus*. Cf. not. ad III, 475. — 574. *Hanc optat* edidit Marſ. et deinde alii. 576. *Hic* ed. Marſi Ven. poſter. et inde aliae. *reſtinguitur*, non *exſtinguitur*, Col. *atra Megaerae rabies* putabat N. Heinſ. 579. *Quanta*, non *Quarta*, ſcripti et R. 2. Deinde *atria* Col. Ox. Toll. R. 2. Vulgo *auia*. 580. *terrent* malebat N. Heinſ.

587.

ad Virg. A. VI, 132: et, qui primus eius mentionem facit, Plato l. c. de ipſo fluuio ſup. ad XII, 116 ſq. 568. 9. Hoc notum ex Hom. Od. ε, 185. Il. ξ, 271 ſq. ο, 37 ſq. Heſiod. Theog. 400. 774 ſqq. Virg. A. VI, 324. IX, 104 ſq. *palus*, quoniam ei ſimilis et tarda eſt, vnde et *lacus* dicitur. cf. Virg. A. VI, 134. 369. 414. *picis horrida riuo-limum*, cf. Pauſan. VIII, 18. Virg. A. IX, 105. X, 114. — 571 ſqq. Imitat. Virg. A. VI. 295 ſq. vbi v. Heyne Exc. IX. et not. ad v. 107. *Triſtior*, atrocior, funeſtior: quam triſtitiam in Acherontis imagine ſatis graphice et abſolute poeta expreſſit, niſi quod rei foeditas faſtidio et nauſea animum inplet; Ern. *ſanie*, cf. ad VI, 187. — 573. Drak. notat, Acherontem rapidum et Stygem lentum deſcribi a Seneca Herc. fur. 712 ſq. vnde *raptus* forte pro *lentus* h. l. legendum cenſet Lefeb. 574. *non vno ore*: nam Cerberus vulgo triceps fingitur, πεντηκοντακάρηνος Heſiod. Theog. 312. et ἑκατοντακέφαλος Pind. vnde *centiceps* Hor. Od. II, 13, 34. — 577. cf. ad v. 566.

579 ſqq. Silius expreſſit, ſed additis aliis, aliis variatis

et

Luctus edax, Macieſque, malis comes addita Morbis,
Et Maeror paſtus Fletu, et ſine ſanguine Pallor,
Curaeque, Inſidiaeque, atque hinc queribunda Senectus,
Hinc augens vtraque manu ſua guttura Liuor,
Et deforme malum ac ſceleri procliuis Egeſtas,
Errorque inſido greſſu, et Diſcordia gaudens
Permiſcere fretum coelo: ſed et oſtia Ditis
Centenis ſuetus Briareus recludere palmis,
Et Sphinx, virgineos rictus infecta cruore,
Scyllaque, Centaurique truces, vmbraeque Gigantum:
Cerberus hic ruptis peragrat quum Tartara vinclis,
Non ipſa Alecto, nec feta furore Megaera
Audet adire ferum, dum fractis mille catenis
Viperea latrans circumligat ilia cauda.

Dextra vaſta comas nemoroſaque brachia fundit
Taxus, Cocyti rigua frondoſior vnda.

Hic

587. *ſedet* Put. 588. *excludere* Baſil. Wolfii et hinc aliae. 592. *non feta* Ox. et Put. 595. *Dextra*, non *Dextera*, ſcripsi, R. 1. ad marg. et

et exornatis, locum Virg. A. VI, 273 ſq. vbi v. Heyne. cf. ſup. II, 548 ſqq. vbi iidem ſunt Mortis comites. *Luctus edax*, v. ad VII, 271. — 584. Imago *inuidiae*, quae neſcio an alibi reperiatur. Aliis eam coloribus adumbrauit Ouid. Met. II, 760-808. — 585. cf. Heyne ad Virg. A. VI, 276. *Permiſcere fretum coelo*, vt fere XV, 714. XVII, 377. Virg. A. I, 133. V, 790. XII, 705. — 587 ſq. Imitat. Virg. A. VI, 285 ſq. De *Briareo* ἑκατογχείρῳ cf. Hom. Il. α. 402 ſq. (vbi v. Koeppen) Virg. A. VI, 287. et X, 565 ſq. de eodem et reliquis Centimanis, Cotto ac Gyge, Herman. Mythol. T. I. p. 56 ſq. 592. *feta furore*, cf. ad v. 494.

595 ſq. Hoc phantaſma Silio, certe Senec. Herc. fur. 686 ſq. (ex quo loco ſimill. noſtrum expreſſum non male putat Lefeb.) ſubiecit Virg. A. VI, 282 ſq. vbi Heyne iam monuit, ab vtroque vlmum, Somniorum ſedem, ſatis commode in taxum et ſedem bubonum, ſtrygum Harpyiarumque mutatam eſſe. Taxus feralis arbor et peſtifera, ideo inferis tributa, et a Lucano quoque VI, 645. Ditis domo; Cell. *comas*, v. ad IV, 682. *nemo-*

Hic dirae volucres, paſtusque cadauere vultur,
Et multus bubo, ac ſparſis ſtrix ſanguine pennis,
Harpyiaeque fouent nidos, atque omnibus haerent
Condenſae foliis: ſaeuit ſtridoribus arbor.
Has inter formas coniux Iunonis Auernae,
Subgeſtu reſidens, cognoſcit crimina regum.
Stant vincti, ſeroque piget ſub iudice culpae:
Circumerrant Furiae, Poenarumque omnis imago.
Quam vellent numquam ſceptris fulſiſſe ſuperbis!
Inſultant duro imperio non digna nec aequa

Ad

et R. 2. *numeroſaque* maluerit N. Heinſ. At v. not. 597. *paſtus cadauera* Put. vt ſup. v. 440. Virg. Ge. III. 528. (vbi v. Heinſ. et Heyne) et Aen. II, 471. Sed vulgatam quoque lect. bene ſe habere (v. Ind.) et omnes fere libros pro ea ſtare monet Drak. 600. *nutat* pro *ſaeuit*, primus edidit Nicander. Ta *ſuenit* tuebatur N. Heinſ. coll. IV, 98. Virg. A. V, 257. et Val. Fl. IV, 455. vbi v. eius not. 602. *Suggeſto* Put. 603. *ſeraeque culpae* malebat N. Heinſ. 604. *Poenarumque* ſcripſi pro *poenarumque:* nam poenas a Minoe vel Plutone vmbris inrogatas ab iis expetunt Ποιναὶ, Ἀλάστορες καὶ Ἐριννύες. Cf. not. ad II, 551. et Barth. ad ſimil. loc. Stat. Theb. VIII, 21 ſq. *Forte ſedens media regni infelicis in arce Dux Erebi, populos poſcebat crimina vitae, nil hominum miſerans iratusque omnibus vmbris. Stant Furiae circum, variaeque ex ordine Mortes, Saeuaque multiſonas exercet*

nemoroſa, vt *inſtar nemoris* V, 482. cf. Ouid. Met. VIII, 744. et Epiſt. Her. XV, 160. — 598. *Striges* aues diri ominis (vt *bubones*) et nocturnae, quae vbera infantium exſorbere fingebantur. v. Intpp. ad Ouid. Faſt. VI, 130 ſqq. Harduin. ad Plin. XI, 39. ſ. 95. extr. Burm. ad Petron. 36. 63. et 134. Heyne ad Tibull. I, 5, 52. et Virg. A. XII, 862 ſq. — 601 ſq. Nouo phantaſmate Silius *reges* a *coniuge Iun. Au.* h. e. Plutone iudicatos infert; Ern. Vmbrarum tamen iudicem Statius et alii Plutonem inducunt. v. ad v. 604. in V. L. *Iuno Auerna*, Proſerpina, vt ap. Ouid. Met. XIV, 114. et *Iuno inferna* ap. Virg. A. VI, 138. vbi v. Heyne. *Subgeſtu* (θρόνῳ Hom. Il. υ, 62.) *reſidens*, vt ap. Montfauc. Ant. expl. T. I. P. I. pl. 37. n. 3. *Rude ſolium* ei tribuitur a Claud. R. P. I, 79. et ſella in Maffei gem. ant. P. II. t. 36. — 604. De *Furiis* pauca dixit Silius ſapienter, quia ornatiſſime iam omnia extulerat Virg. A. VI, 555 ſq. 570 ſq. *poenarumque* v. Var. Lect. 605. Imitat. Virg. A. VI, 436. vbi v. Heyne. 606 ſq. *Manes* eorum,

Ad ſuperos paſſi manes: quaeque ante profari
Non licitum viuis, tandem permiſſa queruntur.
Tunc alius ſaeuis religatur rupe catenis:
Aſt alius ſubigit ſaxum contra ardua montis:
Vipereo domat hunc aeterna Megaera flagello.
Talia letiferis reſtant patienda tyrannis.

Sed te maternos tempus cognoſcere vultus,
Cuius prima venit non tardis paſſibus vmbra.
Adſtabat fecunda Iouis Pomponia furto.
Namque, vbi cognouit Latio ſurgentia bella
Poenorum, Venus, inſidias anteire laborans

Iunonis,

cet Poena catenis. 610. *ſubicit* Tell. et R. 2. *ſubiicit* Ben. Deinde *contra* ſcripti. Vulgo *perque.* 611. *alterna Megaera* emend. N. Heinſ. Sed Drak. recte interpretatur, Megaera aeternum, ſemper domat, vt *Conditus Inarimes aeterna* (h. e. aeternum) *mole Typhoeus* ap. Lucan. V, 101. Cf. ad III, 26. — 612. *faciferis* Put. teſte N. Heinſ. qui eam ob cauſam *fatiferis* coniiciebat. Sed *laetiferis* in hoc cod. legi contendit Lefeb. vid. etiam Drak. ſi tanti eſt. 615.

Ioui

rum, qui *ad ſuperos*, apud viuos, inter homines, in terra, (vt ap. Virg. A. VI, 481.) ſub *duro imperio* regum indigna et iniqua *paſſi* erant, nunc iis *inſultant*, libere illos adcuſant et grauiter, vel adeo *αἰκίζειν*, vt ap. Senec. Herc. fur. 737 ſq. *Vidi cruentos carcere includi duces, Et impotentis terga plebeia manu Scindi tyranni.* 609 ſq. Imitat. Virg. A. VI, 616 ſqq. vbi Heyne monuit, non neceſſe eſſe, vt poeta ſolum Ixionem et Siſyphum reſpexerit. *alius religatur rupe*, vt Prometheus, qui, ob ignem in terram delatum, non Caucaſo tantum monti, ſed in inferis quoque rupi adfixus fingebatur, de quo v. Ariſtot. Poet. c. 17. — 610. *alius*, vt Siſyphus, de quo v. Iani ad Hor. Od. II, 14, 19. 20. *ſubigit*, agit in montem. cf. XV, 218. et Gron. ad Liv. XXVI, 7. *Vipereo domat flagello*, cf. Virg. A. VI, 570 ſq. *aeterna M.* v. Var. Lect.

613 ſqq. Sic matris vmbram videt Vlyſſes et cum ea conloquitur Odyſſ. λ, 140 ſq. 615 ſq. v. ad IV, 476. *fecundo* olim *Iouis furto*, vt VII, 487. vbi v. not. *Latio ſurgentia bella*, vt ap. Virg. A. IV, 43. — 617 ſq. Non male Venus, vt aduerſus Iunonis machinationes et conſilia tueretur Romanum imperium, et Scipio, vindex

Iunonis, fuſa ſenſim per pectora patrem
Implicuit flamma. Quae ni prouiſa fuiſſent,
Sidonia Iliacas nunc virgo adcenderet aras.
Ergo vbi guſtatus cruor, admonuitque Sibylla,
Et dedit alternos ambobus noſcere vultus,
Sic iuuenis prior: O magni mihi numinis inſtar,
Cara parens, quam, te vt nobis vidiſſe liceret,
Optaſſem Stygias vel leto intrare tenebras.
Quae ſors noſtra fuit, cui te, quum prima ſubiret,
Eripuit ſine honore dies, et funere carpſit?

Excipit

Ioni Tell. quod placet Lefeb. 618, *Iunoni* Tell. non inprob. Lefeb. *vt inſidiis anteire Iunoni* ſit idiotismus Ciceron. quo ſenſu *capere ante dolis* dixerit Virg. A. I, 673. Praeſtiterit *fuſam — patri Inplicuit flammam*, quod facile a librariis in *fuſā patri — I. flammā* mutari potuit. Vid. not. 620. *Sidonis* e coni. N. Heinſ. recepit Lefeb. Deinde *Italicas* Put. ex interpretamento.

dex eius, naſceretur, Iouem amore Pomponiae inflammaſſe fingitur; quod commentum et Veneri conſentaneum eſt, et ad inſignem Scipionis laudem valet. 618. 9. Exquiſitius *oſſibus inplicare ignem* dixit Virg. A. I, 660. vbi v. Heyne. cf. ſup. II, 516. 7. — 620. Veſtales virgines ex Carthaginienſibus caperentur, h. e. Romano imperio potiti Poeni forent; Cell. Virgines Punicae in altaribus Rom. ſacrificarent; Marſ. quod, etſi eodem redit, rectius videtur Ern. qui bene monet, hanc argutam et longinquius petitam Silii rationem eſſe imperium Rom. deſignandi. Excuſari tamen poteſt, quum ab igni Veſtae aeterno Palladioque, in eius aede ſeruato, imperii ſalus pendere crederetur. cf. ſimil. loc. ſup. I, 542 ſq. ibique not.

621. *guſtatus cruor*, cf. Odyſſ. λ, 152. et ſup. ad v. 448. — 626. *cui*, ſc. mihi. ſ. nobis. *te, quum prima ſubiret — dies*: nam in partu mortua mater, et filius vtero eius exciſus, ſi fides habenda Plinio VII, 9. Solin. c. 4. et Tertull. de animo c. 25. cf. mox v. 629 ſq. 637-646. Hinc Drak. coniiciebat, matrem P. et L. Scipionum, cuius meminerit Polyb. X, 4. Publii nouercam, et Lucii, fratris minoris natu, matrem fuiſſe. *honore* et *funere* pro exſequiis; Ern. Sed *funus* certe pro morte dictum, et *dies te funere carpſit*, vt ſup. V, 591.

vbi

Excipit his mater: Nullos, o nate, labores
Mors habuit noſtra: aethereo dum pondere partum
Exſoluor, mihi dextra Cyllenia proles
Imperio Iouis Elyſias deduxit in oras;
Adtribuitque pares ſedes, vbi magna moratur
Alcidae genetrix, vbi ſacro munere Leda.
Verum age, nate, tuos ortus, ne bella paueſcas
Vlla, nec in caelum dubites te tollere factis,
Quando aperire datur nobis, nunc denique diſce.
Sola die caperem medio quum forte petitos
Ad requiem ſomnos, ſubitus mihi membra ligauit
Amplexus, non ille, meo veniente marito,
Adſuetus, facilisque mihi: tum luce coruſca,
Inplebat quamquam languentia lumina ſomnus,
Vidi (crede) Iouem. nec me mutata fefellit
Forma Dei, quod, ſqualentem conuerſus in anguem,
Ingenti traxit curuata volumina gyro.
Sed mihi poſt partum non vltra ducere vitam
Conceſ-

ro. 629. *partus* Put. vnde *aetherei partus* ſuſpicabatur N. Heinſ. *partu*, per adpoſitionem, ed Marſi Ven. poſter. et inde aliae. *partum Exſoluo* R. 1. in cuius marg. manus docta emend. *Exſoluo.* 631. *in* ſcripſi et R. 2. Vulgo *ad.* 632. *ſacro numine* Put. vnde *limine* coni. N. Heinſ. 635. *te adtollere* Put. Tell. et R. 2. — 636. *nobiscum denique diſce* Col. 637. *medio* ſcripſi pro vulg. *media*, quod tamen poetis familiarius eſſe monent Drak. et Broukh. ad Prop. III, 9, 50. 640. *coruſcas* Col. vnde *coruſcans* coni. N. Heinſ. *coruſcum* repoſuit Lefeb. ſine auctoritate, etſi non male.

650.

vbi v. not. 628. *labores*, vt VI, 386. *aethereo pondere partum*, diuinitus genitum; Ern. At iunge *aethereo pondere Exſoluor κατὰ partum*, partu; h. e. te, ex Ioue conceptum, partu edo, pario. 630. *Cyllenia proles*, Mercurius, Iouis filius, (cf. III, 203.) ψυχοπομπὸς ſ. πομπαῖος, de quo v. Heyne ad Virg. A, IV, 243. Iani ad Hor. Od. I. 10, 17. et Hermanni Mythol. T. I. p. 128. — 633. Verba *ſacro* (h. e. Iouis) *munere* etiam ad *Alcidae genetricem*, Alcmenam, refero, quae poſt mortem Iouis iuſſu a Mercurio in Elyſium deducta ibique Rhadamantho nupta perhibetur. v. Antonin. Liber. c. 32. Similia forte de *Leda* commenti ſunt poetae neſcio qui. 640. *luce coruſca vidi Iouem*, cf.

Conceſſum. Heu, quantum gemui, quod ſpiritus ante,
Haec tibi quam noſcenda darem, diſceſſit in auras!
His alacer colla amplexu materna petebat:
Vmbraque ter fruſtra per inane petita feſellit.

Subcedunt ſimulacra virum concordia, patris
Vnanimique ſimul patrui. Ruit ipſe per vmbram,
Oſcula vana petens, iuuenis, fumoque volucri
Et nebulis ſimiles animas adprendere certat.
Quis te, care pater, quo ſtabant Itala regna,
Exoſus Latium Deus abſtulit? Hei mihi! nam cur
Vlla fuere adeo, quibus a te ſaeuus abeſſem,
Momenta? obpoſito mutaſſem pectore mortem.
Quantos funeribus veſtris gens Itala paſſim

Dat

650. *conſortia* malebat N. Heinſ. quia *vnanimi* mox ſubiungitur. At quoties Silius bis pluriesque idem dixit? 654. *Qui* tacite edidit Leſch. Cf. ad II, 645. *Queis* quidem male. Deinde *quod ſtabant* Col. et *cum ſtabant* Med. 655. *Latium* ſcripſi. Vulgo *Latio*. 661. *plures medio* Col. *plura, et*

medio

cf. ad XII, 705. De hoc commento v. ad IV, 476. — 647. *Haec*, quae ad diuinam originem tuam ſpectant. 648. 9. cf. Hom. Od. λ, 205 ſq. Virg. A. II, 792 ſq. et VI, 700 ſq. ad quae loca v. Heyne. *per inane*, vt I, 97. et X, 151.

650. *ſimulacra*, εἴδωλα. cf. ad I, 97. et Bronkh. ad Prop. I, 19, 11. *patris et patrui*, P. et Cn. Scipionum, qui in Hiſpania perierant, quorumque cauſa Scipio iuuenis deſcenderat ad inferos. cf. ſup. ad v. 381 ſq. 651-3. cf. Cerda et Heyne in not. et Var. Lect. ad Virg. A. II, 794. VI, 702. et Ge. IV, 499. — 654. 5. Color orationis vt ſup. v. 450. vbi v. not. *quo ſtabant I. r.* cf. ad III, 173. — 656. Haec mihi frigent, ſaltem his verbis expreſſa: et cur *ſaevus?* quum opem ferre patri abſens non poſſet; Ern. Enimvero ſatis apte de eo queritur Scipio, quod patri non praeſens adfuerit in Hiſpania, vt eum mortis periculo, ſicut in pugna ad Ticinum, (cf. IV, 454 ſq.) iterum eripere potuerit. *Saeuus* itaque et impius ſibi videtur eſſe, quatenus a patre diſceſſit, neque cum eo, vt pium filium decebat, in Hiſpaniam profectus eſt. *Obpoſito pectore*, vt ſup. II, 117. *mutaſſem mortem*, pro te ſubiiſſem, vel a te depuliſſem, vt ſup. II, 118.

praeri-

Dat gemitus! Tumulus vobis, cenſente Senatu,
Mauortis geminus ſurgit per gramina campo.
Nec paſſi plura, in medio ſermone loquentis
Sic adeo incipiunt. Prior haec genitoris imago:
Ipſa quidem virtus ſibimet pulcerrima merces;
Dulce tamen venit ad manes, quum gratia vitae
Durat apud ſuperos, nec edunt obliuia laudem.
Verum age, fare, decus noſtrum, te quanta fatiget
Militia. Heu, quoties intrat mea pectora terror,
Quum repeto, quam ſaeuus eas, vbi magna pericla
Contingunt tibi! Per noſtri, fortiſſime, leti
Obteſtor cauſſas, Martis moderare furori.
Sat tibi ſint documenta domus! Octaua terebat
Arentem culmis meſſem crepitantibus aeſtas,

Ex

medio emend. N. Heinſ. 664. *gratia vitae* ſcripti et R. 2. vt *gratia facti* et *factorum* ap. Virg. A. VII, 232. et Tac. Ann. III, 53. Lefeb. Vulgo *gloria vitae*, quod firmabat Drak. verbis Cic. Philipp. V, 13. *Neque enim vllam mercedem tanta virtus praeter hanc laudis gloriaeque deſiderat.* Parum intereſt. 665. *Duret* et *edant* priſcae edd. Poſt *ſuperos* colon ponit Lefeb. vt ſenſus ſit: tum non edunt obliuia laudem. 670. *cauſa* Col. *cauſum* opinabatur N. Heinſ. 671. *Sat tibi ſint* Col. vt ap. Prop. IV, 11, 81. Vulgo *Sat tibi ſunt*.

praeripere letum; Ern. cf. ad XII, 265. — 659. 660. Viris de republ. praeclare meritis nonnumquam Romae ex SCto ſepulcra et oenotaphia in campo Martio vel Eſquilino, vt Athenienſibus, qui in bello pro patria ceciderant, publico ſumtu in Ceramico, exſtruebantur; de quo v. Kirchman. de fun. Rom. II, 25. et ſup. ad v. 484.

663. Stoicus erat Silius; Lef. Omnium ſententiarum in hoc poeta numeroſiſſima eſt haec his tribus verſibus, quam nemo feliciſſimorum poetarum rotundius, latinius, nervoſius, ſapientius vmquam extulerit; Barth. Adv. XXII, 8. quem vide etiam ad ſimil. loc. Claud. de Conſ. Mall. Theod. v. 1 ſq. *Dulce venit ad manes* cet. dulcis eſt nuntius, qui Manibus adſertur, gratam memoriam ſuam in terris ſupereſſe ac vigere. *edunt o. l.* cf. ad VII, 271. — 671. cf. VI, 122. — 671-702. Conf. Liv. XXV, 32-36. et XXIV, 41. 42. *Octava — tellus*, octauo anno *cuncta Tarteſſia tellus*, tota Hiſpania, (cf. VI, 1. XV, 5.)

Ex quo cuncta mihi calcata, meoque ſubibat
Germano deuexa iugum Carteſſia tellus.
Nos miſerae muros et tecta renata Sagunto,
Nos dedimus Baetin nullo potare ſub hoſte.
Nobis indomitus conuertit terque quaterque
Germanus terga Hannibalis. Pro barbara numquam
Inpolluta fides! Peterem quum victor adeſum
Cladibus Hasdrubalem; ſubito venale, cohortes
Hiſpanae, vulgus, Libyci quas fecerat auri
Hasdrubal, abrupto liquerunt agmine ſigna.
Tunc hoſtis ſocio desertos milite, multum
Ditior ipſe viris, ſpiſſo circumdedit orbe.
Non ſegnis nobis nec inultis, nate, peracta eſt
Illa ſuprema dies, et laude incluſimus aeuum.

Excipit

ſunt, non male, iudice Drak., vt ſup. VI, 122. — 674. *Carthesia* R. Y. et Med. *Carcbeſia* Put. vnde *Carteia* vel *Carpeſia* ſuſpicari aliquem poſſe monet Drak. Cf. Heinſ. ad Ouid. Met. XIV, 416. *Tarthesia* et *Tharteſia* alii. 681. *Libyci quas fecerat auri* ſcripti, eleganter, iudice N. Heinſ. et Barth. Adv. VIII, 7. Vulg. *Libyco quas fecerat auro* ſc. venales, h. e. corruperat; forte rectius: illud certe inſolentius dictum videtur etiam Ern. An praeſtiterit, *Libyco quas emerat*, vel *ceperat auro*? 685. *eſt* ex ſcriptis. Vulgo omittitur. 686. *laudi indulſimus aeuum* coni. N. Heinſ. at vel *ſed* malebat Drak.

693.

a me et fratre meo expugnata. *Octaua terebat meſſem aeſtas*, v. ad VIII, 61. *aeſtas terebat meſſem*, exquiſite pro, aeſtate terebatur meſſis in area. cf. Hor. Sat. I, 1, 45: *calcata*, cf. ad III, 85. *ſubibat deuexa iugum*, ſub iugum mittebatur. 675. 6. Scipiones Saguntum *vi pulſo praeſidio Punico receperunt, cultoribusque antiquis reſtituerunt*, Liv. XXIV, 42. coll. XXVIII, 39. *Baetin potare dedimus* cet., effecimus, vt Saguntini in Hiſpania eſſent tuti ab hoſte, nam *Baetis* Hiſpaniae fl. cf. ad I, 146. VIII, 367. 564. — 677. Hasdrubal ſaepius a nobis victus. cf. Liv. XXIII, 26-29. — 678 ſq. Conf. omnino Liv. XXV, 33. de perfidia Celtiberorum. *adeſum cladibus*, v. ad VII, 271. — 683-6. cf. Liv. XXV, 34-36. — 686. *laude incluſimus aeuum*, cum laude fortiter pugnans vitam finiui; Drak. qui recte monet, *includere* pro ſimpl. *claudere* poſitum eſſe, et *includere* pro finire dixiſſe Propert. II, 12, (al. 15.) 54. (vbi

v.

Excipit inde ſuos frater coniungere caſus.
Excelſae turris poſt vltima rebus in artis
Subſidium optaram, ſupremaque bella ciebam.
Fumantes taedas, ac lata incendia paſſim,
Et mille iniecere faces. Nil nomine leti
De Superis queror. Haud paruo data membra ſepulcro
Noſtra cremauerunt in morte haerentibus armis.
Sed me luctus habet, geminae ne clade ruinae
Ceſſerit adfuſis obpreſſa Hiſpania Poenis.

Contra quae iuuenis turbato fletibus ore:
Di, quaeſo, vt merita eſt, dignas pro talibus auſis
Carthago expendat poenas. Sed continet acres
Pyrenes populos, qui, veſtro Marte probatus,
Excepit feſſos, et notis Marcius armis
Subceſſit bello. fuſos quoque fama ferebat
Victores acie, atque exacta piacula caedis.

693. *in Martem hortantibus armis* Put. 700. *Marcius* ex emend. N. Heinſ. Cf.

v. Paſſerat.) et Senec. Epiſt. XII. (vbi v. Gronov.) vt *claudere* Sil. inf. XV, 655. al. et *excludere* Stat. Silv. II. praef. cf. IV, 172. et XVII, 119.

687-693. cf. Liv. XXV, 36. *Excipit* inſolentius dictum pro continuauit, perrexit, finita oratione fratris coepit. cf. Heinſ. et Burm. ad Ouid. Met. VII, 476. *rebus in artis*, vt II, 103. V, 477. al. *optaram*, elegeram. v. Cerda, Heinſ. et Heyne ad Virg. A. I, 425. et 552. Ern. clav. Cic. 692. 3. Ludentem verbis poetam audio, non Cn. Scipionem; Ern. Splendidiſſimas exſequias conſequutus ſum: turris enim mihi pro rogo fuit, ſimulque cum eo arma combuſta ſunt, vt in funeribus heroum fortiumque virorum; Drak. et D. Heinſ. qui comparant ſup. X, 559 ſq. (vbi v. not.) inf. XV, 390 ſq. Hom. Odyſſ. λ, 74. et Il. ζ, 418. Virg. A. VI, 217. Kirchman. de fun. Rom. III. 5. *in morte haerentibus*, mihi mortuo, vel cadaueri adhaerentibus. 695. *adfuſis*, cf. ad IV, 251. in Var. Lect. *expendat*, vt VI, 588. — 698 ſq. Conf. Liv. XXV, 37. *veſtro Marte probatus et notis Marcius armis:* nam de eo Liv. l. c. *impiger iuuenis, ad cuius ſummam indolem adceſſerat Cn. Scipionis diſciplina, ſub qua*

His laeti rediere duces loca amoena piorum:
Proſequiturque oculis puer aduenerat*us* euntes.
Iamque aderat multa vix adnoſcendus in vmbra
Paullus, et epoto fundebat ſanguine verba:
Lux Italum, cuius ſpectaui Martia facta,
Multum vno maiora viro, deſcendere nocti,
Atque habitanda ſemel ſubigit quis viſere regna?
Cui contra tales effundit Scipio voces:
Armipotens ductor, quam ſunt tua fata per Vrbem
Lamentata diu! quam pene ruentia tecum
Traxiſti ad Stygias Oenotria tecta tenebras.

Tum

Cf. ad VI, 403. Vulgo *Martius*. 705. *muta vmbra*, et mox *at epoto* repoſuit Lefeb. cuius haec nota eſt: " *Muta*, quia vmbra corporis ſepulti vel cremati, nec biberat ſanguinem. At vmbra Appii, qui non ſepultus, poterat loqui, non epoto ſanguine, (ſup. v. 448. Iam vero *muta* erat *vmbra*, vt in Virg. A. VI, 264 *vmbrae ſilentes*. Aliis *multa* inepte. Dic, in ſua vmbra *muta*, quia tot vulneribus confoſſus fuerat, vt ni loquutus fuiſſet, non agnouiſſet eum Scipio." Sed cur inepta eſt vulgata lectio? Verba vel ſic iungi et exponi poſſunt: *Paulus aderat vix adnoſcendus in multa vmbra*, propter multitudinem vmbrarum; vel, quod praeſtat, ita: *Paulus in multa vmbra*, inter multas vmbras, *aderat*, *vix adnoſcendus* propter multa vulnera, quae eum deformabant: nam vmbrae, quae ipſis fuerant in terris, cupiditates et adfectus animi, vitae inſtituta, arma, vulnera cet. retinent, et mortui iisdem notis, quibus viui, cognoſcuntur. Cf. Hom. Od. λ, 37-41. et 386 ſq. Virg. A. VI, 494 ſq. quem locum Silius ante oculos habuit. 708. *nocti* Col. *noſti* Ox. Put. R. 2. Vulg. *nunc te*, ſcil. ante fatum, cui mox *ſemel* reſpondet, vnde prob. Cell. At exquiſitius τὸ *nocti*. v. not. 709. *ſubicit* R. 2. *ſubiit* Tell. 710. *Cui* Col. *Qui* Ox. et Put. Cf. ad XII, 379.

Vulgo

qua per tot annos militiae artes edoctus fuerat. 704. cf. Virg. A. VI, 476. *aduenerat*us, de officio, quo proſequimur amicum, cum ſignificatione honoris, vt vtar verbis Heynii ad Tibull. I, 5, 33.

706. Aemilius *Paulus*, qui in acie Cannenſi ceciderat. Similis eſt de Deiphobo locus Virg. A. VI, 494 ſq. *vix adnoſcendus*, v. Var. Lect. *epoto fundebat ſ. v.* cf. ſup. ad v. 448. *Lux Italum*, vt *lumen* VI, 130. vbi v. not. *deſcendere nocti*, vt *demittere neci* vel *vmbris*. cf. ad I, 439. et infra v. 759. *Nox*, loca infera, perpetuis tenebris obſita, vt contra XIV, 243. *dies* pro locis ſuperis; Drak. qui multa poetarum exempla congeſſit. 709. cf. Virg. A. VI, 531 ſq. — 713. *Oenotria tecta*, Italiam et Romam.

Tum tibi defuncto tumulum Sidonius hoſtis
Conſtituit, laudemque tuo quaeſiuit honore.
Dumque audit lacrimans hoſtilia funera Paullus,
Ante oculos iam Flaminius, iam Gracchus, et aegro
Abſumtus Cannis ſtabat Seruilius ore.
Adpellare viros erat ardor, et addere verba:
Sed raptabat amor priſcos cognoſcere manes.
Nunc meritum ſaeua Brutum inmortale ſecuri
Nomen, nunc Superos aequantem laude Camillum,
Nunc auro Curium non vmquam cernit amicum.
Ora Sibylla docet venientum, et nomina pandit.
Hic fraudes pacis Pyrrhumque a limine portae

 Deiecit

Vulgo *Quem.* 716. *lacrimas* R. 1. Lefeb. "Sic forte amaſſem e v. 387. ni in Virg. A. VI, 686 ploraret etiam Anchiſae vmbra." Quaſi id non paſſim obuium eſſet. 722. *Superos aequantem* ſcripti, R. 2. Parm. Marſ. in notis, et ad marg. R. 1. vt I, 611. et inf. v. 789. 803. *Superis aequatum* Ven. Marſi et Cell.; non male, iudice N. Heinſ. qui et *Superis aequandum* coniecit. *aequantum* Tell. et R. 2. Vulgo *Superis aequantem*; ſed *Superis aequatum*, vel

mam. cf. ad I, 2. — 714. 5. cf. X, 520 ſqq. *laudem tuo quaeſiuit honore*, cf. XII, 473. 478. *funera hoſtilia*, exſequias ab hoſte ipſi factas eſſe: quae humanitas Paulum ita mouet, vt lacrimas non teneat, etſi Scipio id laudis cupiditate factum dixerat. 717. *Flaminii* mors nota ex lib. V, 655 ſq. *Gracchi* ex XII, 475 ſq. et *Seruilii* ex VIII, 664 ſq. et X, 222 ſq. *ſtabat aegro ore*, triſti vultu.

720-867. Iudicium conſiliumque, quod poeta in hoc animarum recenſu ſequebatur, eo ſpectabat omnino, vt ex antiqua patriaque potiſſimum hiſtoria exempla virorum, gloria rerum geſtarum, ingenii ac virtutum prae ceteris conſpicuorum, ſeligeret, omiſſis iis, quae Maro in necyia ſua recenſuerat, et ſic tam argumenti delectu, quam ornatu exquiſitiore et doctrina, ciuium ſuorum animos teneret.

721. *ſaeua ſecuri*, qua ſuos et ſororis filios feriri iuſſit, quod notum ex Liv. II, 5. cf. Virg. A. VI, 819 et 825. *Curium non vmquam auro amicum*, quoniam aurum Samnitium repudiauit, de quo v. Val. Max. IV, 3. Aurel. Vict. 33. Iuuenal. XI, 78. Sententia languido ornatu elata; Ern. Similiter *amica luto ſus* dicitur Horat. Epiſt. I, 2, 26. et ſimilia al. 725. 6. *Hic viſus orbus*, Appius Claudus Caecus, qui pacem cum Pyrrho ineundam graui oratione diſſuaſit, quam Plut. in Pyrrho p. 394. excerptam tradit; de quo Flor. I,

Deiecit, viſus orbus. Tulit ille ruentem
Thybridis in ripas regem, ſolusque reuulſo
Pone ferox ponte excluſit redeuntia regna.
Si tibi dulce virum, primo qui foedera bello
Phoenicum pepigit, vidiſſe; hic inclitus ille
Aequoreis victor cum claſſe Lutatius armis.
Si ſtudium et ſaeuam cognoſcere Hamilcaris vmbram;
Illa eſt, (cerne procul) cui frons nec morte remiſſa
Irarum ſeruat rabiem. Si iungere cordi eſt
Conloquium, ſine guſtato det ſanguine vocem.
Atque vbi permiſſum, et ſitiens ſe inpleuit imago,
Sic prior increpitat non miti Scipio vultu:
Taliane, o fraudum genitor, ſunt foedera vobis?
Aut

vel *ſe aequantem*, vel *Superos aequantem* emend. ium Dausq. 730. *inclitus* ſcripti, (teſte N. Heinſ.) R. 2. Ben. *medius* Ox. R. 1. Med. Marſi, Martini Herbip. aliaeque edd. Vtraque lectio in c. Tell. reperta a Lefeb. qui tamen non monuit, quaenam a m. pr. fuerit. *Martius* Baſil. Wolfii et inde aliae. 731. *vltor* pro *victor* Put. Deinde *Lutatius* ſcripti R. 1. Parm. Med. et al. Vulgo *Luctatius*, quod vel metro aduerſatur. Cf. ad VI, 687. — 733. *meſta* pro *morte* Oxon. *meſte* Put. *maeſta* Parm. *caede* R. 1. *veſte* et *in hoſte* alii, teſte Lefeb. neſcio qui. Deinde *remiſſam* coni. vir doctus, haud dubie Liuineius, quod Cortius ad marg. edit. ſuae notauit. Sed vulgata lectio exquiſitior eſt. v. not. 737. *mitis* quatuor ſcripti et R. 2. Male. 739. *Haud* praetulerit N. Heinſ. ſublata interrogationis nota. *Atque* Put. quod

I, 18, 20. ac Ouid. Faſt. VI, 203 ſq. conferendi; Cellar. 726. *ille*, Horatius Cocles, qui Porſenam *regem tulit* h. e. impetum eius et Cluſinorum ſuſtinuit in primo aditu pontis ſublicii, eoque *pone*, poſt tergum ſuum, *reuulſo* a Romanis, *regna redeuntia*, reges, h. e. Tarquinios, (v. ad III, 383. et X, 486.) redituros, reditum Porſenae ope parantes ac ſperantes, (actus pro conatu; v. ſup. ad v. 523.) *excluſit* moenibus Romae. Res nota ex Liv. II, 10. cf. ſup. X, 483 ſq. — 729 ſq. cf. ad I, 33 ſq. et VI, 684 ſqq. — 732 ſq. Hamilcaris vmbra idoneo cum delectu iuxta Lutatium cernitur, cum quo ille vana pacis foedera pepigerat; vnde ſenſum v. 738. 9. expedias licet; Ern. 733. 4. cf. ad V, 673. *Frons remitti* vel *explicari*, *ſolui* et *exporrigi* dicitur, quae ſerena ac laeta eſt, vt contra, quae grauis ac triſtis, *contrahi*, *adtrahi*, *adduci*. 735. 6. cf. ſup. ad v. 448. — 738. *fraudum genitor*,

Aut haec Sicania pepigiſti captus in ora?
Bella tuus toto natus contra omnia pacta
Exercet Latio, et, perruptis molibus, Alpes
Eluctatus adeſt, feruet gens Itala Marte
Barbarico, et refluunt obſtructi ſtragibus amnes.
Poſt quae Poenus ait, Decimum modo coeperat annum
Exceſſiſſe puer, noſtro quum bella Latinis
Concepit iuſſu: licitum nec fallere Diuos
Iuratos patri. quod ſi Laurentia vaſtat
Nunc igni regna, et Phrygias res vertere tentat,
O pietas, o ſancta fides, o vera propago!
Atque vtinam amiſſum reparet decus! Inde citato
Celſus abit greſſu, maiorque receſſit imago.
  Exin deſignat vates, qui iura ſub armis
Poſcenti dederint populo, primique petitas
Miſcuerint Italis Piraeo litore leges.

 Laeta-

quod recepit Lefeb. 741. *praeruptis* Put. quod non diſplicebat N. Heinſ. qui tamen malebat *perruptae molibus Alpis*, vt *Alpis* vnitatis numero dicatur, quod poetis non infrequens eſſe, multis exemplis docuit Drak. 746. *placitum* Put. 751. *inceſſit* Put. quod ex Virg. A. I, 405, ad quem locum Silius adluſerit, petitum putat Lefeb. At h. l. non de Dea ſermo eſt. 758.

tor, v. ad III, 126. in Var. Lect. 739. *captus*, cf. ad VI, 689. in Var. Lect. 742. *feruet Marte*, vt ap. Virg. A. VIII, 676. *refluunt obſtructi ſtragibus amnes*, vt ſup. I, 47. 48.

744 ſq. Conf. I, 77-119. et ad II, 349 ſq. *Concepit bella*, v. ad I, 109. *Laurentia regna*, v. ad I, 110. *Phrygias vertere res*, euertere, delere Rom. imperium. cf. I, 514. II, 352. — 750. cf. I, 61. 62. 106 ſq. *maior imago*, cf. ad VIII, 145. et Ouid. Faſt. II, 503.

752 ſqq. Decemuiri legibus ſcribendis deſignantur, quorum hiſtoria nota ex Liv. III, 31. 35. *ſub armis*, quia tum penes Decemuiros ſumma rei publ. erat; Ern. Sed iungenda, opinor, verba *populo iura poſcenti ſub armis:* nam de lege a Terentio lata nonnumquam tanta inter patres plebemque contentio fuit, vt altera pars vi pelleretur foro. cf. Liv. III, 9. et 11. *Italis*, Italicis legibus. *petitas Piraeo litore*, Athenis: nam *Piraeus* portus pagusque Athenienſis

Laetatur, ſpectatque virum inſatiabilis ora
Scipio, et adpellet cunctos, ni magna ſacerdos,
Admoneat turbae innumerae: Quot millia toto
Credis in orbe, puer, luſtras dum ſingula viſu,
Deſcendiſſe Erebo? nullo non tempore abundans
Vmbrarum huc agitur torrens, vectatque capaci
Agmina mole Charon, et ſubficit inproba puppis.
Poſt haec, oſtendens iuuenem, ſic virgo profatur:
Hic ille eſt, tellure vagus qui victor in omni
Curſu ſigna tulit; cui peruia Bactra Dahaeque:
Qui Gangem bibit, et Pellaeo ponte Niphaten
Adſtrinxit; cui ſtant ſacro ſua moenia Nilo.

Incipit

758. *dum ſecula* Put. Cf. Heinſ. ad Claud. R. P. H. ſub finem. 762. *iuvenem* Col. et Tell. Vulgo *iuueni*, ſc. Scipioni, quod non inprob. Drak. 764. *curſim* emend. Modius et N. Heinſ. Nihil mutandum, vel *vago curſu* legendum cenſebat Drak. Deinde *Dahaeque* ſcripti et R. 1. Vulgo *Dacaeque* contra metri leges. Cf, Intpp. ad Virg. A. VIII, 728. Gronov. ad Senec. Thyeſt. 370. et 603. Grot. ad Lucan. II, 296. *Daaeque* emend. Delrio ad Senec.

nienſis. 757-761. cf. Virg. A. VI, 305-330. *Deſcendiſſe Erebo*, v. ad v. 708. et I, 439. *Vmbrarum torrens*, vt *vndae* IV, 159. vbi v. not. 760. 1. cf. ad IX, 250. 1. *inproba puppis* id. qd. *capax moles*, h. e. magna cymba. cf. ad I, 58. VI, 525.

762. *iuuenem*, Alexandrum Magnum. 764 ſq. Victoriae Alexandri in Scythia, India et Armenia deſignantur. cf. III, 612 ſq. *Bactra* (nunc *Balck*) caput Bactrianae, regionis extremae imperii Parthici, in qua et in Sogdiana Alexander octo oppida condidit aliaque diruit, teſte Strab. p. 517. *Dahae* ſ. Daae, Nomades in Scythia, vltra Hyrcanos et Caſpium mare. cf. Var. Lect. *Niphates*, mons Armeniae, ſed h. l. fluuius, vt ap. Lucan. III, 245. Iuuenal. VI, 409. et Martial. XII, 21. cuius tamen geographi mentionem non faciunt. cf. Intpp. ad Hor. Od. II, 9, 20. *Pellaeo ponte*, v. ad XI, 381. *ſua moenia*, Alexandria Aegypti. *ſua*, ſuo nomine dicta; et *Nilo* ad diſtinctionem: octodecim enim Alexandrias enumerat Stephanus; D. Heinſ. *Nilus* h. l. *ſacer* dicitur, non tam perpetuo fluuiorum epitheto, (v. ad XII, 215.) quam quia ab Aegyptiis ſummi numinis

Incipit Aeneades: Libyci certiſſima proles
Hammonis, quando exſuperat tua gloria cunctos
Indubitata duces, ſimilique cupidine rerum
Pectora noſtra calent, quae te via, fare, ſuperbum
Ad decus et ſummas laudum perduxerit arces.
Ille ſub haec: Turpis lenti ſollertia Martis.
Audendo bella expedias. pigra extulit artis
Haud vmquam ſeſe virtus. tu magna gerendi
Praecipita tempus: mors atra inpendet agenti.
Haec effatus abit. Croeſi mox aduolat vmbra,
Diues apud ſuperos; ſed mors aequarat egenis.

V 5 Atque

Senec. l. c. — 768. *quando* Col. quod iam coni. Dausq. Vulg. *quanto*. 770. *fare* Col. et Tell. Vulgo *ſcire*. 771. *arces*, non *artes*, Col. et Parm. 773. *artis* Col. Vulgo *aſtris*. 774. *tum magna g. Praecipitat t.* Put. *dum m. g. Praecipitas*, vel *vt Praecipites*, (h. e. quamuis p.) vel *ni Praecipitas* tentabat N. Heinſ. Sed vulgata exquiſitior et neruoſior breuitas. 777. Hic

minis loco coli, (v. Plut. de Iſ. et Oſir. Opp. T. II. p. 353. Heliodor. Aethiop. IX. p. 423. Max. Tyr. Diſſ. XXXVIII. p. 393.) et vel Oceani, (Diodor. I. p. 8. Heliodor. l. c. p. 445.) vel Oſiridis ac Iouis nominibus condecorari ſolebat, (Plut. Sympoſ. VIII. Qu. 8. p. 729. Aelian. Anim. X, 46. Schol. ad Pind. Pyth. IV, 99. Iablonſky Panth. Aegypt. II, 1, 4. IV, 1, 14.) vnde in eius honorem templa quoque exſtructa et feſta (Niloa) inſtituta. v. Stephan. v. Νεῖλος, Heliod. l. c. p. 423. Spanhem. de V. et Pr. N. T. I. p. 174. *Aeneades*, Romanus, Scipio. *Libyci proles Hammonis*, v. ad I, 415. et IV, 478. Gell. XIII, 4. Aelian. V. H. V, 12. IX, 37. Plut. in Alex., Arrian. et Intpp. ad Curt. IV, 7. VIII, 5. et 10. *certiſſima proles H.* vt ap. Virg. A. VIII, 301. — 771. *ſummas laudum arces*, ſummas laudes, ſummum gloriae faſtigium. Drak. laudat Savaron. ad Sidon. Apoll. carm. XXIII, 140. et epiſt. VIII, 6. Barth. ad Claud. Paneg. Mall. Theod. v. 6. — 772-5. Breuitas grauitasque ſententiarum magnum et virum et poetam decet. *bella expedias*, conficias. *extulit ſeſe*, emerſit ex *artis* rebus, vel potius, in iis excelluit, eminuit. cf. ad II, 103. — 777. cf. V, 264 ſq. et ibi not.

778.

Inde viro ſtupet Aeacide, ſtupet Hectore magno,
Aiacisque gradum venerandaque Neſtoris ora
Miratur, geminos adſpectat laetus Atridas,
Iamque Ithacum, corde aequantem Peleia facta.
Victuram hinc cernit Ledaei Caſtoris vmbram:
Alternam lucem peragebat in aethere Pollux.
Sed ſubito vultus monſtrata Lauinia traxit.
Nam virgo admonuit, tempus cognoſcere manes
Femi-

800. *Ire viro* ſcripti et priſcae edd. Vlcus hic Chironium latere, et *In torno*, vel *In primo ſtupet A.* legendum putabat N. Heinſ. Sic *ſtupere in aliquo* dixere Val. Fl. I, 262 et Horat. Serm. I, 6, 17. *Hinc viſo*, vel *In Phthio*, vel *In diro*, vel denique *Inde fero ſtupet A.* conj. Burm. *Irato ſt. A.* corrig. Hoeufft in Periculis poet. quod eſt Achillis epith. ap. Homerum, Horat. Ep. II, 2, 42. Ouid. Am. II, 18, 1. Claud. Conſ. Stilic. I, 99. Non male, modo minus ab antiqua vel vulg. lectione aberraret. *Iuque vno* emend. Corte vel potius Liuin. *Inque viro* Ernetti. *Ecce viro* repoſuit Lefeb. qui ſe diu dubium haeſiſſe dicit, antequam auctorem in ipſo auctore detexerit. Sed vereor, vt acu rem tetigerit, mirorque, eum non τὸ *En*, quod ipſi in deliciis eſt, pro *Inde*, et tum *diro* pro *viro* maluiſſe, quod certe praeſtiterit, etſi nondum mihi ſatisfacit, et epitheton Achillis, vt mox *magno*, omnino latere videtur. Olim ſuſpicabar *Inmiti ſtupet A.* vt ap. Virg. A. I, 30. III, 87. Nunc pluribus coniecturis indulgere nec lubet nec vacat. 802. *aſpectat* ſcripti. *geminosque aſpectat* coni. Dausq. et *geminos iam ſpectat* N. Heinſ. Vulgo *aſpectans.* 805. *Alterno in aethere*, et mox

h. e. laetantium. Sed v. Var. Lect. 801. *Aiacis gradum*, vt Αἴας μακρὰ βιβὰς dicitur Hom. Il. η, 213. loco inſigni, qui Silii animo obuerſatus videtur. 803. *Ithacum*, Vlyſſem, (v. ad II, 180.) *corde*, eloquentia, verſutia, prudentiaque, *aequantem facta Peleia*, res geſtas et virtutem Pelidae h. e. Achillis; non minus prudentia inſignem, quam Achilles virtute. Notus ex Homero Vlyſſes πολύτροπος, πολύμητις, πολυμήχανος, Διὶ μῆτιν ἀτάλαντος. 804. 5. cf. ad IX, 295. *Victuram*, mox in coelum redituram. *Alternam lucem*, cf. Var. Lect. 806 ſq. Silius, vt nullam varietatis et poetici ornatus adhibendi occaſionem praetermitteret, illuſtres etiam feminas recenſet: in quo exemplum quoque Virg. A. VI, 445 ſq. ſequutus eſt. Bene autem ita rem variauit, vt non ex mythis, ſed priſca Romanorum hiſtoria petierit exempla, et pro heroinis ſubſtituerit clariſſimas gentis ſuae feminas. *vultus* Scipionis *traxit*, ad ſe conuertit, *Lauinia*, Aeneae coniux; quae tamquam auctor generis Rom. commode memoratur. 807. *virgo*, Sibylla,

Femineos, ne cunctantem lux alma vocaret.
Felix haec, inquit, Veneris nurus, ordine longo
Troiugenas iunxit ſociata prole Latinis.
Vis et Martigenae thalamos ſpectare Quirini?
Herſiliam cerne: hirſutos quum ſperneret olim
Gens vicina procos, paſtori rapta marito
Intrauitque caſae, culmique e ſtramine fultum
Preſſit laeta torum, et ſoceros reuocauit ab armis.
Adſpice Carmentis greſſus. Euandria mater

Haec

mox *ſubitos vultus* malebat N. Heinſ. Vulgatam lect. *Alternam lucem* bene tuebatur Drak. coll. Virg. A. VI, 121. et Ciris v. 397. Hom. Od. λ, 302. — 814. *Intrauitque caſue* Col. *Luſtrauitque caſae* Ox. Pun. R. 1. Parm. Med. *Inſtrauitque caſae* edd. Marſi et Mart. Herbip. quam proxime vero. Vulg. *Luſtra-*

la, admonuit, tempus eſſe, *cognoſcere* cet. *Lux alma*, vt ap. Virg. A. I, 306. (vbi v. Heyne) et VIII, 455. cf. ſup. ad III, 203. *vocaret* ſc. ad ſuperos: nam orto ſole infera loca a viuis relinquenda, et a Manibus repetenda ſunt. Silius ad verbum fere expreſſit Virg. A. VI, 538 ſq. vbi v. Heyne.

811. *Martigenae Quirini*, vt *Mauortius Romulus* ap. Virg. A. VI, 778. *thalamos*, conſortem thalami, vxorem. cf. ad III, 383. *Herſilia* nota e Liv. I, 11. et Ouid. Met. XIV, 848. — 812 ſq. cf. de raptu Sabinarum Liv. I, 9-13. et Ouid. Faſt. III, 179-228. *hirſutos procos*, priſcos Romanos, horridam incultamque vitam agentes. cf. ad I, 613. in Var. Lect. *Gens vicina*, Sabini. *paſtori*, Romulo, *rapta* eſt Herſilia, vt eius coniux eſſet. *Caſa* Romuli in Capitolio, vbi diu ſuperſtes fuit. cf. Vitruv. II, 1. Ouid. Faſt. l. c. v. 184 ſq. Cerda ad Virg. A. VIII, 654. Prop. II, 16, 20. et IV, 1, 6 ſqq. *Intrauit caſae*, cf. ad VI, 498. in Var. Lect. Verba *culmi ſtramine fultum torum* paſtoritiae horridaeque vitae conſentanea. Silius forte reſpexit loca Ouid. Faſt. III, 185. et Virg. A. VIII, 654. qui tamen verſus, niſi mala manu inlatus, certe corruptus eſt. *ſoceros reuocauit ab armis*, quod Herſiliae etiam tribuit Ouid. Faſt. III, 206 ſqq. Liuius I, 11. pr. et 13. pr. tradit, Caeninenſes Antemnateſque Herſiliae, Cruſtuminos vero mulierum Sabinarum precibus reconciliatos eſſe Romanis. 816. cf. ad

VII,

Haec fuit, et veſtros tetigit praeſaga labores.
Vis et, quos Tanaquil vultus gerat? haec quoque caſtae
Augurio valuit mentis, venturaque dixit
Regna viro, et dextros adnouit in alite Diuos.
Ecce pudicitiae Latium decus, inclita leti
Fert frontem atque oculos terrae Lucretia fixos.
Non datur, heu! tibi, Roma, nec eſt, quod malle deceret,
Hanc laudem retinere diu. Virginia iuxta,
Cerne, cruentato vulnus ſub pectore ſeruat,
Triſtia defenſi ferro monimenta pudoris,
Et patriam laudat miſerando in vulnere dextram.
Illa eſt, quae Thybrim, quae fregit Lydia bella,
Nondum paſſa marem, quales optabat habere
Quondam Roma viros, contemtrix Cloelia ſexus.
Quum, ſubito adſpectu turbatus, Scipio poſcit,

Quae

Luſtrauitque caſam. 817. *cecinit* coni. Drak. 824. *Verginia* Col. quae ſcriptura in lapidibus literatis frequentius quam *Virginia* reperitur; et

Graecis

VII, 18. — 817. cf. Virg. A. VIII, 340. 1. ibique Heyne. *tetigit* quaedam leuiter, non omnia cecinit; Lefeb. *labores*, vt V, 561. — 818 ſq. Silius expreſſit Liv. I, 34. Tarquinio *aquila pileum aufert, et rurſus capiti apte reponit: quod augurium adcepiſſe laeta dicitur Tanaquil, perita, vt vulgo Etruſci, coeleſtium prodigiorum mulier. Excelſa et alta ſperare complexa virum iubet* cet. — *caſtae mentis*, qualis vatibus eſt. cf. ad I, 481. et II, 698. *dixit*, praedixit, vaticinata eſt; vocab. propr. de vate. v. Heinſ. ad Ouid. Ep. Heroid. V, 33. et Paſſerat. ad Prop. I, 9, 6. *in alite*, vt V, 405.

822. Apta pudicitiae pudorisque imago. 823. 4. Iuſto dolori indulget poeta, cuius aeuo vix pudicae mulieres, nedum talia pudicitiae exempla reperiebantur. *Lucretia* vel pueris nota e Liv. I, 57 ſq. et *Virginia* e Liv. III, 44-48. — 828 ſq. cf. ſup. X, 492 ſqq. *Lydia bella*, vt *Lydia caſtra* X, 484.

831-849. Scipio procul, a ſiniſtra forte, videt *Tartarum*, de cuius ſede et de *poenis*, quas damnati in eo luunt,

v.

Quae poenae cauſſa, et qui ſint in crimine manes.
Tum virgo: Patrios fregit quae curribus artus,
Et ſtetit adductis ſuper ora trementia frenis,
Tullia, non vllos fatis exhauſtura labores,
Ardenti Phlegethonte natat. fornacibus atris
Fons rapidus furit, atque vſtas ſub gurgite cautes
Egerit, et ſcopulis pulſat flagrantibus ora.
Illa autem, quae tondetur praecordia roſtro
Alitis, (en quantum reſonat plangentibus alis
Armiger ad paſtus rediens Iouis!) hoſtibus arcem
Virgo

Graecis conſtanter eſt Οὐεργίνιος; Drak. 833. *Tum virgo: En, patrios* emend.

v. Heyne in not. et Exc. VIII ad Virg. A. VI, 557 ſq. Harum tamen poenarum et Tartari Silius iam ſup. v. 542 ſq. et 601 ſq. mentionem fecerat; vnde nunc contentus eſt poenas mulierum memoraſſe. Quoniam enim inde a v. 809. feminas optimi exempli recenſuerat, nunc peſſimi alias iis adiungit, vt nulla varietatis ornatusque materies praetermittatur. *poſcit*, requirit, quaerit. 832. cf. Virg. A. VI, 560. 1. — 833 ſq. *Tullia* eiusque ſcelera notiſſima e Liv. I, 46. 47. 48. cf. Ouid. Faſt. VI, 603 ſq. *ſtetit* vel ipſa *ſuper ora* patris, vel in curru, qui ſubſtitit *adductis frenis*. Vtroque ſcelus augetur: ſed neutrum alibi legere memini, et is, qui iumenta ageret, frenos potius inhibuiſſe dicitur, ne per patris corpus ageretur. Itaque vel τὸ *adductis* pro ſimpl. *ductis* poſitum, vel atrocitas ſceleris a Silio aucta videtur. *non vllos labores*, nullum poenarum exquiſitiſſimarum genus (cf. ad VI, 386. et XII, 78.) *ſatis exhauſtura*, ſatis diu luitura. 836 ſq. cf. v. 563 ſq. et Virg. A. VI, 550. 1. *Fornacibus*, ſubterraneis receptaculis ignis, qui inde proſilit. *ſcopulis*, ſaxis *flagrantibus pulſat ora* Tulliae; cuius poena apte efficta. 839-843. *Tarpeia* eiusque flagitium notum e Liv. I, 11. Poenam eius poeta non male comminiſcitur ſecundum fabulam de Prometheo, cuius cor, continuo renaſcens, aquila, vt Tityi vultur, exedere fingitur. De illo v. Heſiod. Theog. v. 521 ſq., de hoc Hom. Od. λ, 575 ſq. et Virg. A. VI, 597 ſq. Eundem mythum reſpexit Silius inf. v. 873. *tondetur*, ἀνακείρεται, κατακείρεται, vt ſimili loco Virg. A. VI,

Virgo (inmane nefas) adamato prodidit auro
Tarpeia, et pactis reſerauit clauſtra Sabinis.
Iuxta (nonne vides? neque enim leuiora domantur
Delicta) inlatrat ieiunis faucibus Orthrus,
Armenti quondam cuſtos inmanis Hiberi,
Et morſu petit, et polluto euiſcerat vngue.
Nec par poena tamen ſceleri; ſacraria Veſtae
Polluit, exſuta ſibi virginitate, ſacerdos.

Sed ſatis haec vidiſſe, ſatis: mox deinde videnti
Nunc animas tibi, quae potant obliuia, paucas

In

emend. N. Heinſ. Non male. 845. *Orthrus* Col. et Oxon. *Orcbus* Put. vnde *Ortbus* coni. Balbus ad Val. Fl. III, 555. et Lefeb. Vulgo *Orcus*, quo nomine Cerberum deſignari putabat Barth. Adv. XXII, 8. et Geryonem Marſus. At v. not. 847. *pollutam* repoſuit Lefeb. vt ad Veſtalem referatur, quod librarii more ſuo ad proximum ſubſtant. retulerint. *praeacuto vngue* coni. N. Heinſ. quum mox ſequatur *Polluit*, eamdemque vocem redden-

VI, 598. et Senec. Agam. 18. *Armiger Iouis*, vt X, 108. et al. 843. *pactis*, qui mercedem cum ea pacti erant. 844-9. Deſcribitur mira, et modo memoratae ſimilis poena inceſtus, quam virgo Veſtalis ſoluit. *domantur*, puniuntur. *Othrus*, quod iam D. Heinſ. monuit, biceps canis Geryonae et Cerberi frater comesque in inferis, (v. Stat. Silv. II, 1, 230. qui locus inde lucem adcipit) qui Ὄρθρος dicitur Apollodoro et Qu. Calab. VI, 253. Ὄρθος Euſtathio, Heſiodo, eius et Apollonii Schol. Ὄρος Palaephato c. 40. (vbi cf. tamen Fiſch.) et Gergittius Polluci V, 5. cf. Heyne ad Apollodor. p. 390. *morſu petit* virginem. *euiſcerat*, vt ap. Virg. A. XI, 723. et Cic. Tuſc. Qu. I, 44. (in loco Ennii) et II, 9. Drak. 849. Minuciam deſignari ſuſpicatur Lefeb. coll. Liv. VIII, 15. Sed aliarum quoque Veſtalium inceſtum et poenas memorant Liv. XXII, 57. XXVIII, 11. XLI, 2. et alii.

851. 2. cf. ſup. ad v. 555 ſq. — Mirum phantaſma eſt Silii, quod res geſtas Marii, Sullae, Pompeii et Caeſaris ita vates praedicit, vt illas ex Orco in terras mox prodituros narret; Erneſti. Quod cur mirum ſit, non adſequor: nam Marius XL. circiter anno poſt bellum Punicum II. natus eſt, eiusque temporibus

In fine enumeraſſe paro, et remeare tenebris.
Hic Marius (nec multa dies iam reſtat ituro
Aethereum in lucem) veniet tibi origine parua
In longum imperium Conſul, nec Sulla morari
Iuſſa poteſt, aut amne diu potare ſoporo.
Lux vocat, et nulli Diuum mutabile fatum.
Imperium hic primus rapiet: ſed gloria culpae,
Quod

reddendam cenſebat Martiali VIII, 58 pro *piceata* vel *piperata*. 852. *enumeraſſe* Col. et Ox. Vulgata lectio *enumerare*, quam reuocauit Lefeb., gloſſam redolet et aures obfendit. 854. *veniens ab origine parua* ſcribendum videbatur N. Heinſ. et v. 856. *Iuſſa*. Sed caue quidquam mutes. 864.

bus vixit Sulla, nec ita multo poſt Pompeius et Caeſar. Neque etiam mirus eſt omnino recenſus poſteritatis, quem multo prolixiorem dedit Virg. A. VI, 748 893. in quo Caeſaris quoque et Pompeii mentio fit v. 827 ſqq. *Paucas* eiusmodi *animas* ſapienter et cum dilectu poeta recenſuit, non multas: nam primum Maro hoc argumentum iam ſummo ornatu ſummaque arte ac copia tractauerat; deinde quae ille hac occaſione in gratiam Caeſarum dixit, Silius iam vaticinio inſeruerat ſup. III, 593 ſq. reges vero Albani ac Romani cum aliis, quorum Virgilius meminit, iam ante b. Punicum I. vixerant, et ab eorum recenſu poeta doctus, cui alia magnorum virorum exempla ſuppeditabat hiſtoria antiqua, abſtinuit, vt res variaret, non easdem repeteret; denique hic liber copioſiore rerum futurarum commemoratione in nimiam molem excreuiſſet. 854. De *origine parua* C. *Marii* cf. Iuuenal VIII, 245 ſq. ibique Intpp. *veniet in longum imperium;* nam ſepties conſul fuit. *veniet tibi*, v. ad I, 46. in Var. Lect. 855-7. *Sulla* non poteſt *morari iuſſa* et *fatum nulli Diuum mutabile*, h. e. leges fati et tempus (*mille luſtra* v. 558.) iis definitum, quo perfecto *lux vocat* animas, h. e. illis in noua corpora et ad ſuperos redeundum eſt: nec *diu* amplius *potabit amnem ſoporum*, aquam Lethes bibet, h. e. mox naſcetur; quo ſenſu etiam de Mario dicitur *nec multa dies iam reſtat ituro aetheream in lucem.* cf. ſup. ad v. 554-9. Ita, niſi me omnia fallunt, hic locus explicandus eſt, non, vt Erneſti putat: Sulla non poteſt impedire leges fati, quod Marium Romae deſtinauit. 858-860. Sulla

Quod reddet ſolus; nec tanto in nomine quisquam
Exſiſtet, Sullae qui ſe velit eſſe ſecundum.
Ille, hirta cui ſubrigitur coma fronte, decorum
Et gratum terris Magnus caput: ille Deum gens,
Stelligerum adtollens apicem, Troianus Iulo
Caeſar auo; quantas moles, quum ſede recluſa
Hac tandem erumpent, terraque marique mouebunt!
Heu miſeri, quoties toto pugnabitur orbe!
Nec leuiora lues, quam victus, crimina victor.

Tum

864. *quantos montes* Put. 865. *Hanc* Col. quod perperam recepit Lefeb. Cf. ad I, 268. et h. l. not. 866. *pugnabitis* Col. 868. *haec dura* maluerit

Sulla *primus* dictaturam perpetuam *rapiet*, in quo *culpandus* quidem erit, ſed laudandus quoque propterea quod *ſolus* eam ſponte et breui tempore poſt deponet legibusque remp. reddet; Caeſar contra et Caeſares vel Imperatores ſummam in re publica poteſtatem ad exemplum eius ſuſcipient, ſed illa ſe abdicare nolent. Res notiſſima ex hiſtoria Rom. *Sullae ſecundum* poteſtate, eo inferiorem, (vt ap. Virg. A. XI. 441. al.) vel ſecundum ab illo. 861-7. Imitat. Virg. A. VI, 827-836. *Ille*, quem vides, eſt Pompeius *Magnus*. *Hirta frons* maieſtati conciliandae, Barth. Adv. XXII, 8. cf. inf. XVI, 121. — 862. *ille* Iulius *Caeſar Troianus*, *Deum gens*, qui originem refert ad *Iulum* Troianum, Aeneae filium, Veneris nepotem. cf. ad II, 185. et Virg. A. I, 286 ſq. VI, 835. 6. De *ſtelligero apice* v. Suet. Caeſ. c. 88. ſup. ad III, 629. et Broukh. ad Prop. IV, 6, 59. *Iulo auo*, auctore generis. 864 ſq. Silius ad verbum fere expreſſit locum Virgilii de bello ciuili, inter Pompeium et Caeſarem geſto, Aen. VI, 828 ſqq. *ſede hac* in inferis *recluſa*, poſt ingreſſum vitae et reditum ex inferis. *tandem*, poſt mille luſtra, ſup. v. 558. *erumpent* exquiſite de cupiditate, qua ardent quaſi, ad vitam redeundi et rebus geſtis inclareſcendi. *Heu miſeri* Romani. His verbis et v. 868. 9. bene ac commode deploratur bellorum ciuilium calamitas; et mox δεινῶς *crimina* dixit poeta. 867. Et *victus* Pompeius interficietur, et *victor* Caeſar: quod notum vel ex Suet. Caeſ. 35. et 82. Appian. b. Civ. II, 84 ſq. et 111-117.

869.

Tum iuuenis lacrimans: Reſtare haec ordine duro
Lamentor rebus Latiis. ſed luce remota
Si nulla eſt venia, et merito mors ipſa laborat;
Perfidiae Poenus quibus aut Phlegethontis in vndis
Exuret ductor ſcelus, aut quae digna tenaces
Ales in aeternum laniabit morſibus artus?
Ne metue, exclamat vates non vita ſequetur
Inuiolata virum: patria non oſſa quieſcent.
Namque vbi fractus opum, magnae certamine pugnae
Pertulerit vinci, turpemque orare ſalutem,
Rurſus bella volet Macetum inſtaurare ſub armis.

X 2 Damna-

rit N. Heinſ. et ego. 878. *Macetum* Col. et R. 2. *Macetu* Ven. ſec. Marſi. Vulgo

869. *luce remota*, vita finita, poſt mortem in inferis. *venia* criminum. *mors ipſa laborat*, doloribus, calamitate, h. e. mortui quoque et animae in inferis plectuntur et patiuntur mala. Haec formula docta eſt, et exquiſita, non dura, vt notat Ern. 871-893. Conf. ſimil. loc. de poenis, a *Poeno*, Hannibale, olim luendis, et extremis eius fatis, ſup. II, 699 ſqq. *in vndis exuret ſcelus*, cf. XVII, 564. et Virg. A. VI, 742. ibique Heyne. 873. cf. ſup. ad v. 839. *Inuiolata vita*, eſt vel flagitiis non contaminata, a ſcelere pura, vel quae malis non vrgetur aut vexatur, adeoque iucunda et felix: hoc aptius eſt loco noſtro. *patria non oſſa quieſcent*, v. ad II, 574. et 701 ſq. *magnae pugnae* ad Zamam, de qua v. inf. 292 ſq. 386 ſq. Liv. XXX, 29 ſqq. — 877. Expreſſit poeta verba Liv. XXX, 35. extr. *Hannibal faſſus in curia eſt, non proelio modo ſe, ſed bello victum, nec ſpem ſalutis alibi, quam in pace impetranda eſſe*; et cap. 36. *Decem legati auctore Hannibale miſſi ad petendam pacem — orantes implorantesque fidem et miſericordiam Scipionis.* cf. Polyb. XV, 18. et de ipſis conditionibus pacis Liv. l. l. c. 37. — 877. Hannibal clam nuncios literasque ad Antiochum Syriae regem miſiſſe eumque ad bellum Romanis inferendum ſollicitaſſe credebatur. cf. Liv. XXXIII, 44. *Macetes*, Μακέτες, vel *Macetae* (tum *Macetum* pro Macetarum) Macedones, vt inf. XIV, 5. XVII, 415. 633. ſic dicti a Μακετία, parte Macedoniae. cf. Intpp. ad Gell IX, 3. pr. et Iuſtin. VII, 1. Scalig. Lect.

Damnatusque doli, deſertis coniuge fida
Et dulci nato; linquet Carthaginis arces,
Atque vna profugus luſtrabit caerula puppe.
Hinc Cilicis Tauri ſaxoſa cacumina viſet.
Pro, quanto leuius mortalibus aegra ſubire
Seruitia, atque hiemes, aeſtus, fugamque, fretumque,
Atque famem, quam poſſe mori! Poſt Itala bella
Aſſyrio famulus regi, falſusque cupiti
Auſoniae motus, dubio petet aequora velo;
Donec, Pruſiacas delatus ſegniter oras,
Altera ſeruitia inbelli patietur in aeuo,

Et

Vulgo *Macedum* ſolenni lapſu. v. not. 879. *deſertus* Put. 886. *faſſusque* Parm. *caſſusque* coni. N. Heinſ. 889. *inbelli* ſcripti. *in bellis* R. 2. Vulgo *inbellis*. Deinde *patiatur* quaedam edd. *in aula* pro *in aeuo* ſuſpicabatur N. Heinſ.

Lect. Auſon. I, 23. et Gron. ad Senec. Herc. fur. 980. *Macetum arma* pro Syris dixiſſe videtur Silius, quia Antiochus M. abnepos fuit Seleuci Nicatoris, ducis Macedonum, qui poſt Alexandri M. mortem regnum Syriae obtinuit. An reſpexit foedus inter Antiochum Philippumque ictum, bellumue Philippicum, quod Antiochico occaſionem dedit? cf. Polyb. III, 2. 7. et 32. XV, 20. XVIII, 22. Sed illa ratio praeſtiterit: Silius autem epitheta longius petita amat. v. ad I, 6. — 879-883. Hannibal a Romanis accuſatus Carthaginem relinquit et in Aſiam ad Antiochum M. perfugit. cf. Liv. XXXIII, 47-49. *Taurus* maximus mons Aſiae minoris, cuius pars eſt *Cilicia*. *Cilicis T.* vt ap. Ouid. Met. II, 217. Nota eſt *Cilicia* extra et intra Taurum, aſpera ſ. τραχεια et campeſtris. 883 ſqq. cf. II, 223 ſq. ibique not. 886. *Aſſyrio*, Syrio, (vt XI, 41.) *regi*, Antiocho M. *famulus*, cui operam ſuam addicet, vt deinde Pruſiae, vnde v. 889. *altera ſeruitia*; quod iam notauit Drak. cf. Liv. XXXIV, 60. *falſus cupiti A. motus*, fruſtratus ſpe in bello Antiochico aduerſus Romanos poſita, quod male ceſſit. cf. Liv. XXXVI, 19 ſq. *dubio velo*, dubius quo contendat. 888-892. Ad Pruſiam regem Bithyniae confugiet, et, ne Romanis tradatur, venenum ſumet, quod ante praeparatum ad tales caſus habebit. cf. Liv. XXXIX, 51.

Et latebram munus regni. Perſtantibus inde
Aeneadis, reddique ſibi poſcentibus hoſtem,
Pocula furtiuo ſapiet properata veneno,
Ac tandem terras longa formidine ſoluet.
Haec vates, Erebique cauis ſe reddidit vmbris.
Tum laetus ſocios iuuenis portumque reuiſit.

Heinſ. 893. Hic verſus abeſt a nonnullis edd. 894. *reddidit* Col. Vulgo *retulit*, quod reuocauit Leſeb. 895. *laetus* ſcripti et R. 2. Vulg. *laetos*.

51. *inbelli in aeuo*, in ſeneƈtute. 892. cf. II, 705-7. — 893. Verba Maroniana Ecl. IV, 14. et morientis Hannibalis ap. Liv. XXXIX, 51. — 894. Verba Homeri Od. λ, 149. et 626. vt v. 895. Virg. A. VI. 900. Nemini perſuadere volumus, vt credat Silium ex apertis Virgilii et Homeri voluminibus haec ſimilia verba nunc deſcripſiſſe: ſed tamen poetam illorum leƈtione imbutum ex hac ſimilitudine adnoſcimus, quod genus imitationis maxime intelligi volumus, quum de imitatione loquimur; Erneſti.

C. SILII ITALICI PVNICORVM

LIBER DECIMVS QVARTVS.

ARGVMENTVM.

Silius nunc bellum, a Romanis, Marcello duce, in Sicilia geſtum, commemoraturus, primum huius inſulae ſitum, fertilitatem, poetas, veteres incolas, (qui fuere Laeſtrygones, Cyclopes, Sicani ex Hiberia, Ligures eo ducti a Siculo, Cretenſes cohors Minois, Troiani, Aceſtes ſcil. et Helymus, Meſſenii ex Peloponneſo, a quibus Zancle dicta eſt Meſſana, et Corinthii, quorum imperator Archias coloniam duxit Syracuſas) loca ignibus ſubterraneis aeſtuantia, inſulas Aeolias, et tria promontoria recenſet. v. 1-78. Tum belli cauſas et originem tradit. Mortuo enim Hierone, miti rege ac fido Romanorum ſocio, regnum ad Hieronymum, nepotem eius, translatum erat; puerum, vixdum libertatem, nedum dominationem, modice laturum, inflatumque adſentationibus eorum, qui illum non Hieronis tantum, ſed Pyrrhi etiam regis, materni aui, meminiſſe iubebant. 79-95. Qui quum ad Poenos defeciſſet, et propter crudelitatem ſuperbiamque cum omni ſtirpe regia a coniuratis eſſet occiſus: pars Siculorum Poenis, pars Romanis fauebat. 96-109. In hac turbatione rerum variisque animorum motibus M. Claudius Marcellus Praetor, qui iam ter Conſul fuerat, claſſem in Siciliam adpellit, et, de diſcordiis ciuilibus certior factus, bellum comparat. 110-124. Cum omni exercitu proficiſcitur in Leontinos, et facilem ab inbelli populo victoriam reportat: in qua pugna Aſilus, miles Tyrrhenus, Beryam Poenum, veterem dominum, iam humi proſtratum, adnoſcit, et, quia benigne olim ab eo tractatus erat, a morte reuocat. 125-177. Leontinis expugnatis Marcellus mouet extemplo caſtra ad Syracuſas, et legatis, quos praemiſerat, vt pacis conditiones ferrent, re infecta reuerſis, terra marique vrbs obpugnatur. 178-191. Auxilia Syracuſanis mittunt duce

Grospho

Grospho Meſſana, Catane, Camarina, Hybla, Selinus, Myle, Eryx, Centuripae, Entella, Thapſos, Acrae, Agyrium, Tyndaris, Agrigentum, Gela, Halaeſa, Palici; Aceſta, quique Acim, Hypſam, Alabin, Achaten, Chryſam, Hipparim, Pantagiam et Symaethum fluuios, adcolunt, praeterea Termae Himerenſes et Henna. 192-247. Romanos contra adiuuant Petraea, Callipolis, Enguion, Hadranum, Ergetum, Melite, Calacte, Cephaloedis et Taurbmenium. 248-257. Reliquae Siciliae vrbes a Poenorum partibus ſtant, Agathyrna, Trogilos, Facelinae Dianae Fanum, Panormos, Herbeſos, Nautocha, Morgentia, Menae, Amaſtra, Tiſſe, Netum, Mutyce, Achaetus, Drepane, Helorus, Triocola, Arbela, Ietas, Tabae, Coſſyra, Mute, Megara, Gaulum. 258-276. Syracuſae ipſae, quae ex quatuor vrbibus maximis conſtabant, armatorum multitudine, muris et in primis magno portu, munitiſſimae erant, et praeterea militibus memoria victae olim Athenienſium claſſis a ducibus incenditur animus, plebi autem ab Hippocrate et Epicyde, praetoribus, Carthagine natis et Poenis materno genere. 277-291. Marcellus itaque, ſpe deditionis abſciſſa, omnem adparatum obpugnandarum vrbium admouet muris, et Cimber turrim Syracuſanorum mirae altitudinis incendio delet. 292-315. Omnia vero conſilia coeptaque Romanorum disiicit ars vnius hominis, Archimedis, celeberrimi ſpectatoris coeli ſiderumque, mirabilioris tamen inuentoris ac machinatoris bellicorum tormentorum operumque, quibus ea, quae hoſtes ingenti mole agunt, ipſe perleui momento ludificatur. 316-352. Interea aduentat claſſis Punica, quae, iuncta Syracuſanae, cum Romana concurrit. 353-384. Inter cunctas naues eminet praetoria Himilconis, qui ipſe gubernatorem Romanum, et mox Taurum, in locum eius ſuccedentem, ſagittis configit. 384-407. In hanc vero nauem Corbulo ex turri, nauibus pluribus iunctis impoſita, ignes coniicit, quibus vbiuis diffuſis, Himilco, in minus nauigium ope funis delabſus, e manibus hoſtium effugit, 480-451. Bato gubernator pectus ſuum gladio trauſigit. 452-461. Daphnis, formoſi paſtoris huius nominis progenies, hauritur flammis. 462-476. Ornytos in aduſto tranſtro natat, 477-480. et Scyron aquas innans roſtro nauis transfigitur. 481-486. In ipſum quidem Marcellum impetum faciunt Lilaeus et Podaetus, iuuenis ferox multarumque artium peritiſſimus: at illi manus amputantur bipenni, hic haſta transiicitur. 487-515. Parte alia nauis Punica, in qua Crantor et Polyphemus vehuntur, con-

 currit

currit cum Romana, quae tandem nimio Poenorum, in eam inruentium, pondere depreſſa mergitur. 516-559. Multis deinde nauibus iam igni conreptis Himilco fugam capeſſit, et capta hoſtium nauigia ad litus ducuntur. 559-579. Hac Romanorum victoria Syracuſanis animus frangitur, et vrbs iam facilis captu fuiſſet, niſi ſubito intoleranda vis aeſtus, tempore autumni in locis natura grauibus, genuiſſet peſtilentiam, qua animi auertuntur a belli conſiliis, et multi Romanorum, Siculorum Poenorumque abſumuntur. 580-617. Mali huius vi paulatim inminuta, animum recipiunt Romani, et, quia ferro potius quam morbo mori cupiunt, ſummo ardore inuadunt vrbem, quae et primo impetu expugnatur. 618-640. Victores moenia ingreſſi inmenſa pretioſarum rerum operumque artis vetuſtae praeda potiuntur. 641-665. Marcellus autem militibus, vt a caedibus temperent, aedificiisque parcant tam ſacris quam profanis, edicit, et lacrimans miſeratur triſtem ſortem vrbis atque Archimedis, quem in tanto tumultu intentum formis, quas deſcripſerat in puluere, miles ignarus, quis eſſet, interfecerat. 665-679. Certatim deinde laetantur Romani et Syracuſani, illi de victoria, hi de Marcelli humanitate. 680-684.

Flectite nunc veſtros, Heliconis numina, cantus
Ortygiae pelagus Siculique ad litoris vrbes.
Muneris hic veſtri labor eſt, modo Daunia regna
Aeneadum, modo Sicanios adcedere portus,
Aut

1. *Heliconia numina*; vt ſupra *Heliconia turba*, opinabatur N. Heinſ.
3. Praeſtiterit forte *hinc*, ab hoc tempore. 4. *Sicanos* R. 1. Parm. et Med.
vt

1 ſqq. Tranſitus ad nouas res, et quidem in Sicilia a Claudio Marcello geſtas. 1. cf. Virg. A. VII, 641. X, 163. *Ortygia* inſula, a Syracuſis mari disiuncta anguſto, et deinde vrbi ponte adiuncta eiusque pars, quae et Νᾶσος ſ. Νῆσος, *Naſus*, *Inſula*, dicebatur. v. Cic. Verr. IV, 53. Virg. A. III, 692 ſq. Liv. XXV, 24. 29. 30. et al. — 3 ſq. Bellum, quod a me deſcribitur, ab hoc inde tempore *ſparſis in oris* (v. 9.) h. e. diuerſis ac remotis in regionibus a Romanis geſtum eſt. Quae terrae poeticis coloribus

Aut Macetum lustrare domos et Achaia rura,
Aut vaga Sardoo veſtigia tinguere fluctu,
Vel Tyriae quondam regnata mapalia genti,
Extremumue diem et terrarum inuiſere metas,
Sic poſcit ſparſis Mauors agitatus in oris.
Ergo, age, qua litui, qua ducunt bella, ſequamur.

Auſoniae pars magna iacet Trinacria tellus,
Vt ſemel expugnante Noto et vaſtantibus vndis

vt paſſim. 5. *Macetum* Col. v. ad XIII, 878. Vulgo *Macetum*. Deinde *Achaïa* Oxon. quod pro vulg. *Achaica* repoſuit Drak. quia optimi quique poetae illud malint, vt et *Troïus*, *Balearius*, *Bacchius* aliaque ſimilia. Cf. XV, 306. Intp. Virg. A. II, 462. Iani ad Horat. Od. I, 15, 35. Heinſ. ad Ouid. Ep. Her. I, 28. et ad Met. II, 727. III, 517. al. 6. *tinguere* ſcripſi. *tingere* R. 2. Vulg. *cingere*, quod fruſtra tuebatur Dauſq. 7. *magalia*, vel rectius *magaria* pro *mapalia* ſcribendum videtur. *Mapalia* vel omnino nihili ſunt, vel diuerſa a *magaribus*, agreſtibus aedificiis ſtatiuis, inpr. ſuburbiis Carthaginis, nam Orientalibus מגור vel مغارة *habitatio* dicitur. Cf. omnino Heyne ad Virg. A. I, 421. in Var. Lect., Petit. ad Plaut. Poen. Prol. v. 86. Schweighaeuſ. ad Appian. de reb. Pun. c. 117. De *mapalibus* v. loc. claſſ. inf. XVII, 89. 90. et Liv. XXX, 3. extr. Cf. ſup. ad II, 85. et III, 290 ſq. — 8. *Extremumue* ſcripſi et R. 2. Vulg. *Extremumque*.

bus deſignantur. Obſeruanda etiam varietas verborum *adcedere*, *luſtrare*, *vaga veſtigia tinguere fluctu*, *inuiſere*. *Daunia regna A.* Apulia, vel tota Italia. v. ad I, 291. *Sicanii portus*, Sicilia, de qua hic liber agit. *Macetum domus*, Macedonia, vbi cum Philippo bellatum. cf. XIII, 878. et XV, 286 ſqq. *Achaïa rura*, Graeca regio, Aetolia. Bella ab Aetolis, gente ingenio inquieta, primum aduerſus Philippum, deinde aduerſus Romanos geſta, e Liuio nota ſunt. cf. inf. XV, 286 ſq. *Sardoi fluctus* pro Sardinia. *magalia*, Libya, vbi olim Poeni, *gens Tyria*, regnarunt. cf. Var. Lect. *Extremum diem et terrarum metas*, Hiſpaniam. cf. ad I, 141. et VII, 172.

11. 12. Sicilia, Italiae olim coniuncta, ſed poſtea motu terrae diremta. Conf. Virg. A. III, 414 ſqq. Cluueri Sicil. ant. I, 1. et Claud. de Raptu Proſ. I, 140 ſq. vbi v. Geſn. Hanc opinionem defendit Fazelli de reb. Sic. ſed inpugnauit Valguerner de Sic. incol. *Trinacria t.* cf. ad V, 489. *caeruleo tridente*, vt

Adcepit freta, caeruleo propulſa tridente.
Namque per occultum caeca vi turbinis olim
Inpactum pelagus laceratae viſcera terrae
Diſcidit, et, medio perrumpens arua profundo,
Cum populis pariter conuulſas tranſtulit vrbes.
Ex illo, ſeruans rapidus diuortia, Nereus
Saeuo diuiduos coniungi pernegat aeſtu.
Sed ſpatium, quod diſſociat conſortia terrae,
Latratus fama eſt (ſic arta interuenit vnda)
Et matutinos volucrum tramittere cantus.
Multa ſolo virtus, iam reddere foenus aratris,
Iam montes vmbrare olea, dare nomina Baccho,
Cornipedemque citum lituis generaſſe ferendis,
Nectare

16. *Diſcidit* ſcripti et edd. antt. ante Iunt. in qua Nicander *Disiicit* perperam primus edidit. *Diſſicit* coni. Coluius ad Appul. p. 108. Sed v. ſup. ad XI, 455. — 17. *conuulſis* Col. Oxon. et R. 2. vnde recepit Lefeb. 18. Suſpicari poſſis *rabidus Nereus*, et mox *diuiduas* terras, Italiam et Siciliam. 19. *aeſtus* ſcripti. 23. *foenus* Col. *ſonus* Oxon. *ſcimus* But. Vulgo *ſemen*. 24. *Dea pro olea* Oxon. R. 1. Med. non inprob. Barthio Adv. IX, 30. vt Pallas

Neptunia cuſpis in ſimili loco Valer. Fl. II, 618. vbi v. Burm. *per occultum*, vt *per ſubitum* et al. V. ad VII, 527. *caeca vi*, cf. ad V, 3. *viſcera laceratae terrae*, vt I, 232. et V, 396. — 18. *Ex illo* tempore. *Nereus*, mare. 20-22. Tam anguſtum ibi fretum eſt, vt et canum *latratus* et *cantus* gallorum inuicem audiri dicatur; quod et de Boſporis duobus tradit Plin. IV, 1. quem locum comparauit N. Heinſ. *volucrum*, gallorum gallinaceorum, vt ὄρνις et ὄρνιθες ap. Theocrit. XXII, 72. XXIV, 63. et al. Drak.

23-26. Fertilitas Siciliae notiſſima. cf. I, 214. Liv. XXVI, 40. XXVII, 5. Cic. orat. frument. et pro l. Manil. 12. *virtus*, praeſtantia, vt ἀρετή ap. Strab. VI. p. 419. al. 213. Ern. *reddere foenus aratris* de terra vel ſolo frugifero, vt ap. Cic. de Sen. 15. Plin. H. N. V, 6. XVIII, 17. Manil. V, 273 ſq. Sen. Hippol. 455. et aliis locis, quae Drak. laudauit. cf. ſup. ad VII, 160. *dare nomina Baccho*, vina varii generis ac nominis gignere; vt Mamertina, Potulana, Taurominitana, de quibus v. Plin. XIV, 6. Dausq. 25. Equos

Nectare Cecropias Hyblaeo adcedere ceras.
Hic et Paeonios arcano ſulfure fontes,
Hic Phoebo digna et Muſis venerabere vatum
Ora

las ſubintelligatur. *Deae* Pat. 26. *accedere* eſt ex emendat. Barthii Adv. IX. 3. N. Heinſii, Salmaſii ad Solin. p. 106. (p. 75. ed. poſt.). et Gron. Obſſ. III, 7. Vulgo *accendere*. 27. Secunda ſyll. voc. *Paeonios* corripitur, vt paſſim ap. poetas, quod mirum videri poteſt. v. Heyne ad Virg. A. VII, 769. — 28. *digna*, non *dignum*, ſcripti, R. 1. 2. *venerabere* eſt ex emend. Gron. Obſſ. III, 7. et N. Heinſ. Vulg. *venerabile*. v. not. *Haec Phoebo digna et Muſis venerabile!*) *vatum Ora* (locus, inſula, regio) *excellentum*, vel *Hic et Paeonius arcano ſulphure fons eſt, Haec Phoebo digna et Muſis, fecundaque vatum Ora e.* opinabatur Barth. Adv. IX, 3. Neutra ratio probanda.

31.

Equos bello aptos alit. cf. Virg. A. III, 704. — 26. Mel Hyblaeum, Hyblae, in Sicilia, factum, *adcedit*, h. e. non cedit *Cecropio*, i. e. Attico, ex Hymetto, monte Atticae. cf. inf. v. 199. 200. *Nectar* dicitur, quidquid dulce eſt ac ſuaue, vinum, lac, et h. l. mel, vt *ceras*. cf. Virg. Ge. IV, 162. et 164. *Hybla* non montis nomen, vt vulgo putant, ſed trium in Sicilia vrbium, *maioris* prope Centuripas in Catinenſium agro, (hod. *Paderno*) *paruae*, quae et *Galeotis* ac *Megara*, *minoris*, quae et *Hera* vel *Hiraea* dicebatur. De parua Strab. VI. p. 185. al. 267. al. 410. τὰ Μέγαρα οὐκ ἔτι ἐςί, τὸ δὲ τῆς Ὕβλης ὄνομα συμμένει διὰ τὴν ἀρετὴν τῦ Ὑβλαίυ μέλιτος. cf. Serv. ad Virg. Ecl. I, 55. et Cluuer. Sicil. I, 11. II, 8. Sed Drak. inf. ad v. 200. non male monet, Silium aliud ſenſiſſe, quum v. 200. *Hyblam* inter vrbes Romanis fauentes, et v. 273. inter eas cenſuerit, quae a Poenorum ſteterint partibus. De *Hymettio* melle v. Plin. XI, 13. et Strab. IX. p. 397. *adcedere*, vt *adſurgit* ap. Virg. Ge. II, 98. et *non Hymetto mella decedunt* ap. Horat. Od. II, 6, 14. quem locum Silio haec ſcribenti ſuccurriſſe non dubitabat N. Heinſ. 27. *Paeonios fontes*, aquas calidas, vt ſunt thermae ſ. aquae Selinuntiae, Segeſtanae, Himerenſes, Pertieianenſes et ad Thermas, coloniam Romanorum prope Selinuntem. Θερμῶν ὑδάτων ἀναβολὰς κατὰ πολλὰς ἔχει τόπυς ἡ νῆσος cet. Strab. VI. p. 189. *Paeonios*, medicos, medicabiles, ſalutares, vt ap. Virg. A. VII, 769. al. a *Paeone*, Deo et deorum medico, quod nomen ſeriores poetae Apollini tribuere, de quo v. Koeppen ad Hom. Il. ε, 401. et Valcken. ad Eurip. Hippol. 1472. *ſulfure arcano*, occulto et virium occultarum. cf. ad v. 55 ſqq. — 28 ſqq. *vatum*, Steſichori

Ora excellentum, ſacras qui carmine ſiluas,
Quique Syracoſia reſonant Helicona Camena.
Promtae gens linguae. aſt eadem, quum bella cieret,
Portus aequoreis ſueta inſignire tropaeis.
Poſt dirum Antiphatae ſceptrum et Cyclopia regna,
Vomere verterunt primum noua rura Sicani.

Pyrene.

31. *quum bella cierent* malebat N. Heinſ. quo ſenſu *arma* ac *bella vocare* dicuntur. Cf. not. ad IV, 508. — 33. *Cyclopia* Col. *Ceclopia* Put. Vulgo *Cyclopea.* Sed v. Heinſ. ad Virg. A. I, 201 et 665. — 34. *Sicani* Put. Vulgo *Sicane.*

ſichori Himeraei, Cleonis Siculi, (Curt. VIII, 5.) Empedoclis Agrigentini, Epicharmi, qui plerumque *Siculus* dicitur, quia vix trimeſtris in Siciliam venit, Phormi, (v. Suid.) Moſchi et inpr. Theocriti, Syracuſanorum. cf. Virg. Ecl. IV, 1-3. et VI, 1. ad quae loca v. Heyne. *Ora vatum,* vt XIII, 796. Hor. Serm. I, 4, 43. et Ὅμηρος, τὸ Καλλιόπας γλυκερὸν στόμα Moſch. Id. III, 72. Πιερίδων τὸ σοφὸν στόμα, θεῖον Ὅμηρον, vel Στησίχορον ζαπληθὲς ἀμέτρητον στόμα Μούσης in Anthol. Gr. lib. III. c. 25. epigr. 4. et 62. Drak. *Phoebo digna*, quae cecinere carmina Phoebo digna. cf. ſup. XIII, 538. *venerabere*, cum admiratione et veneratione adnoſces, mirabere, Gron. Obſſ. III, 7. *ſilvas* ad carmen bucolicum et Theocriteum refert Ern. coll. Virg. Ecl. IV, 3. Ad Theocritum quidem potiſſimum, nec tamen ſolum reſpexiſſe crediderim poetam, et *ſiluae ſacrae* videntur potius nemora eſſe Muſis ſacra in *Helicone* et ad radices huius montis, cuius mox mentio fit, quo ſenſu *lucos pios* dixit Horat. Od. III, 4, 6. vbi v. Iani. *reſonant*, reſonare faciunt, vt ap. Virg. A. VII, 12. — 31. Siculi loquaces dicacesque fuiſſe dicuntur, vnde et σικελίζειν ac *gerrae Siculae* in prouerbium venerunt. Iidem *acuti* vocantur a Firmico Aſtron. I, 1. *faceti* a Cic. de Orat. II, 54. *genus hominum acutum* ab eod. in Verr. I. cf. Fazellus de reb. Sic. I, 1. — 32. Siculi non lingua tantum, ſed manu quoque promti. cf. Fazelli l. c. et inf. v. 281 ſq.

33-55. Locus claſſ. de priſcis Siciliae incolis. cf. Strab. VI. Thucyd. VI. pr. Cluuer. Sicil. I, 2. et Doruill. Sicil. — 33. Primi Siciliae incolae fuere *Laeſtrygones* et *Cyclopes*. Laeſtrygonum rex fuit *Antiphates* tyrannus. v. ad VII, 276. et VIII, 529 ſq. De *Cyclopum* ſede in Sicilia v. Heyne ad Virg. A. I, 201. et III, 569 ſqq. — 34 ſq. Poſt Cyclopas

Pyrene miſit populos, qui nomen ab amne
Adſcitum patrio terrae inpoſuere vacanti.
Mox Ligurum pubes, Siculo ductore, nouauit
Poſſeſſis bello mutata vocabula regnis.
Nec Cres dedecori fuit adcola: duxerat actos
Moenibus e centum non fauſta ad proelia Minos,
Daeda-

Sicano. Male! *primo* etiam vel *primi* malebat N. Heinſ. 36. *Abſcitum* Oxon. quod perperam probabat Barth. Adv. IX, 3. quia nomen demtum fluuio, vt eius memoria penitus exoleſceret, et nouae terrae adſueſceretur melius. 39. 40. *Nec res dedecori fuit: accola duxerat actos Moenibus e centum — Minos* Colon. Ita quoque codices ſcripti et priſcae edd. niſi quod in Oxon. *duxerat anos Moenibus enentum*, in Put. *duxerit actus Moenibus ereptum*; in R. 1. Parm. ac Med. *duxerat arctos Moenibus baerentum*, in edd. Marſi et Martini Herbip. *duxerat actos M. Eteretum.* Peſſime locum primus conrupit Nicander in ed. Iunt. nouo inſerto verſu, *Nec res dedecori fuit aut mutaſſe pudebat Sicanum Siculo nomen: mox adcola Minos Duxerat Eteretum non fauſta ad bella cobortes:* quam ſcripturam edd. recentt. expreſſerunt. Vocem *Eteretum* quum nihili eſſe videret Dausq., emendabat *Dux Eteocretum, non fauſta ad bella cobortans, Daedaleam repetit pennam.* Rectius Cluuer. in Sicil. ant. I, 2. et Salmaſ. ad Solin. p. 105. al. 74. *Duxerat et Cretum — cobortes*; Scaliger ad marg. edit. D. Heinſii Raphel. *Duxerat et Cretam*; Cellar. *Duxerat e Creta.* Sed veram Silio lectionem reſtituit N. Heinſ. ex coniectura et libris priſcis. *actum* pro *actos* repoſuit

pas inmigrarunt *Sicani*, Iberica gens, ex Hiſpania pulſa a Liguribus, qui late olim tenebant oram maritimam Iberiae, Galliae et Italiae. cf. Iuſtin. IV, 2. Heyne ad Guthrian. hiſtor. T. III. p. 73. et in Exc. I. ad Virg. A. VII. quaeque ibi laudauit loca Thucyd. VI, 2. Dionyſ. I, 22. et Diodor. V, 6. *Vomere verterunt rura*, vt *metunt* VIII, 564. vbi v. not. *Pyrene*, mons Hiſpaniae, pro ipſa Hiſpania. *ab amne patrio*, ἀπὸ τοῦ Σικανοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐν Ἰβηρίᾳ Thucyd. l. c. qui Hiſpaniae fluuius videtur idem eſſe, qui vulgo *Sicoris*, et nunc *Segre* vocatur. Solinus Siciliam dictam tradit Sicaniam a Sicano rege, qui magnam Iberorum manum advexerit. 37. 38. Siculi, (*Ligurum pubes*, de qua denominatione v. Heyne l. c.) ab Aboriginibus et Pelasgis pulſi ex locis, quae inter Tiberim et Lirim incolebant, duce *Siculo* binis trinisue ante bellum Troianum aetatibus in Siciliam traieciſſe dicuntur. v. Dionyſ. I, 22. et Heyne Exc. II. ad Virg. A. VIII.

39-44. Deinde Cretenſes venerunt in Siciliam, quo Daeda-

Daedaleam repetens poenam, qui fraude nefanda
Poſtquam perpetuas iudex conceſſit ad vmbras,
Cocalidum inſidiis, feſſo Minoia turba
Bellandi ſtudio Siculis ſubſedit in oris.
Miſcuerunt Phrygiam prolem Troianus Aceſtes,
Troianusque Helymus, ſtructis qui, pube ſequuta,
In longum ex ſeſe donarunt nomina muris.

Nec

repoſuit Lefeb. quaſi *Crès adcola* non collectiue dici poſſit. 41. *pennam* idem: Nicander primus edidit. 43. *caſſo* vel *miſſo* coni. Dausq. pro *feſſo*. Sed poeta docte loquutus eſt pro *turba feſſa bellandi ſtudio*. 45. *Aceſta*

R. 1.

Daedalum perſequutus erat Minos: qui quum ibi in balneo periiſſet, feruida aqua a filiabus *Cocali* regis capiti infuſa, Cretenſes in hac inſula remanſerunt. De Daedali fuga cf. ad XII, 89 ſq. et de Minois morte Conon ap. Photium, Tzetz. Chil. I, 19. Pauſan. in Achaicis. Athen. I, 8. Diodor. IV, 81. Strab. VI. p. 419. et 427. Euſeb. in Chron. vbi v. Scalig. p. 51. Meurſ. in Creta III, 3. Boeſſ. ad Ouid. Ib. v. 291. Lefeb. ad h. l. ita: "Verius haec tradit Valer. I, 704 ſq. non inſequutus eſt Minos. Error a nomine vrbis *Minoa*, quae non a Mino rege, ſed ſic adpellata a Phoenicibus, apud quos ſonat *habitatio*. hebr. *Minoa* vel *Minua*. Dicta etiam haec vrbs *Makera* a *ker*, *kir*, Celtice *Caer*, vrbs. Inepte Graeci omnia turbarunt. "Sed ineptius Lefeb *Moenibus*, vrbibus, *e centum*: nam ἑκατόμπολις Κρήτη. cf. Clarke ad Hom. Il. β, 649. Iani ad Hor. Od. III, 27, 33. Heyne ad Virg. A. III, 106. *Daedaleam*, a Daedalo. 42. Vulgo non Minos II, ſed primus, illius auus, *iudex* inferorum factus creditur. Sed hi paſſim confunduntur. cf. Heyne ad Apollod. p. 535. et 537.

45-7. *Aceſtes* et *Helymus* Troiani iam ante Troiae excidium perueniſſe in Siciliam, ibique *Aceſtam* (Ἀκέστην, Αἰγέσταν, *Aegeſtam*, *Egeſtam*, *Segeſtam*) et Ἔλυμα condidiſſe dicuntur. cf. inf. v. 220. Virg. A. V, 36 ſq. 73 ſq. 711 ſq. 718. 749 ſq. ibique Heyne in not. et Exc. I. ac III. *Aceſtam* vero ab Aegeſta vel Egeſta et Segeſta diuerſam, et hanc inter Syracuſas et Pachynum in orientali, illam in occidentali Siciliae latere inter Erycem et Drepanum ſitam fuiſſe, putabat Salmaſ. ad Solin. p 78 ſqq. *ſtructis*, cf. Bentl. ad Hor. Od. III, 3, 65.

Nec Zanclaea gerunt obſcuram moenia famam,
Dextera quam tribuit poſito Saturnia telo.
Sed decus Hennaeis haud vllum pulcrius oris,
Quam quae Siſyphio fundauit nomen ab Iſthmo,
Et multum ante alias Ephyraeis fulget alumnis.
Hic Arethuſa ſuum piſcoſo fonte receptat
Alpheon, ſacrae portantem ſigna coronae.

At

R. 1. in cuius marg. *Aceſtus* emend. manus docta. 49. *zelo* pro *telo* Oxon. 50. *Hennaeis* Col. *Hannaeis* Ox. *Hannadis* Med. *Ethneis* Put. *Aetneis* Cell. ex emend. Scalig. Vulgo *Ennaeis*. Cf. ad I, 93. — 51. *ab Hiſta* Col. Ox. R. 1. Parm. Med. 53. *recepit* primae edd. praeter R. 2. Sed *receptare* dicitur,

65. — 48. 49. Poſtea Meſſenii ex Peloponneſo venerunt in Siciliam, ibique *Zanclen* condiderunt, quae vrbs a Saturni *telo poſito* h. e. falce ibi abiecta nomen adcepit. cf. omnino ſup. ad I, 662. et Cluuer. Sicil. ant. I, 6. — 50-52. Graeci etiam, et quidem Corinthii duce Archia, in Siciliam traiecerunt, a quibus conditae *Syracuſae*, caput Siciliae. cf. Strab. VI. p. 186. (al. 269. et 413.) VIII. p. 380. (al. 583.) Tertull. de Pall. c. 2. Pauſan. Eliac. I, 7. Scalig. ad Euſeb. Chron. a. 1283. Cluuer. l. c. I, 12. Thucyd. VI, 3. Corinthus autem in *Iſthmo* ſita, condita a *Siſypho*, (v. Apollod. I, 9, 3. et Euſeb. Chron.) et primum Heliopolis dicta, deinde Pagos, poſteaque *Ephyra:* vnde ornatum h. l. expedies. *Hennaeis oris,* Siciliae. cf. ad I, 93. *Quam quae* vrbs, Syracuſae. *ab iſthmo* Achaiae. cf. inf. v. 341. 642. *multum ante alias* Siciliae vrbes. 53. *Arethuſa*, fons Siciliae ad Syracuſas, quocum iungitur *Alpheus*, Elidis fluuius, qui ſubter terram ac mare in Siciliam procurrere perhibetur: de quo v. Plin. II, 97. et 103. XXXI, 5. ſ. 30. Strab. VI. p. 187. al. 270. et 415. Intpp. ad Ouid. Met. V, 494-641. et Virg. Ecl. X, 1-5. Aen. III, 694. ſqq. Senec. Nat. Qu. III, 26. Gesner. ad Claud. R. P. II, 60. D'Oruille Sicula I. p. 198. Cluuer. Sicil. ant. I, 12. p. 156. 163. *piſcoſo fonte*, cf. Cic. Verr. IV. c. 53. *Alpheum portantem*, ſecum in Siciliam auferentem *coronas*, in Olympiis ludis, qui ad Piſam et Alpheum agebantur in Elide, in hunc fluuium coniectas; cuius fabulae etiam meminit Strabo VI. p. 190. al. 275. al. 422. τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν Ἀρκαδικὴν Ἄβιαν (leg. ex L. VIII. p. 236. Ἀσέαν, vicum Megalo-

At non aequus amat Trinacria Mulciber antra,
Nam Lipare, vaſtis ſubter depaſta caminis,
Sulfureum vomit exeſo de vertice fumum.
Aſt Aetna eructat tremefactis cautibus ignis
Incluſi gemitus, pelagique imitata furorem
Murmure per caecos tonat inrequieta fragores
Nocte

dicitur, vt *imperitare*, *coeptare*, *factare*; Drak. 58. *ignis Incluſi gemitus* ſcripti.

galopolitidis, vbi fontes Alphei et Eurotae vicini ſunt) ὑποβρύχιον ὠθεῖν ὀψέ ποτε τόν τε Εὐρώταν καὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀναδίδωσιν, ὥς τε καὶ πιστευθῆναι μυθῶδές τι, ὅτι τῶν ἐπιφημισθέντων στεφάνων ἑκατέρῳ καὶ ῥιφθέντων εἰς τὸ κοινὸν ῥεῦμα, ἀναφαίνεται κατὰ τὸν ἐπιφημισμὸν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκείῳ ποταμῷ. Hinc Alpheus loco Nonni, a Drak. citato, Dionyſ. XXXVII. v. 173. dicitur ἄγων στεφανηφόρον ὕδωρ. Similiter fimum vel cineres Piſis in Siciliam deferri tradunt Plin. et Senec. ll. ll.

55 ſqq. De ſolo Siciliae Iuſtin. IV, 1. *Ipſa terra eſt tenuis ac fragilis, et cauernis quibusdam fiſtulisque ita penetrabilis, vt ventorum tota ferme flatibus pateat; nec non et ignibus generandis nutriendisque ſoli ipſius naturalis materia; quippe intrinſecus ſtratum ſulphure et bitumine traditur; quae res facit, vt ſpiritu cum igne inter interiora luctante, frequenter et compluribus locis nunc flammas, nunc vaporem, nunc fumum eructet. Inde denique Aetnae montis per tot ſecula durat incendium.* 55. *non aequus*, non propitius, noxius, vt III, 260. *Mulciber*, Vulcanus, ignis. 56. 57. De *Lipara*, maxima inſularum Aeoliarum ſ. Vulcaniarum circa Siciliam, eiusque ignibus ſubterraneis, (vnde officina ibi ac camini Vulcani et Cyclopum, vt in Aetna, eſſe fingebantur) v. Strab. VI. p. 190. al. 275. al. 423. Heyne ad Virg. A. VIII, 416 ſq. (quem locum Silius ante oculos habuit) et Spanhem. ad Callim. H. in Dian. v. 47. *ſubter depaſta c.* vt *ſubter ſpecus et Cyclopum exeſa caminis Antra Aetnaea* ap. Virg. l. c. *vertice*, monte, colle. 58-69. Conf. Virg. A. III, 571 ſqq. (vbi v. Heyne et Cerda et ſimill. loc. Claud. de R. Proſ. I, 164 ſqq. Non male Silius colores variauit: ſed praeter ceteros mirum phaenomenon verticis, in tanta ignis profuſione niue et glacie obtecti, inprimis ornauit, non ſine luxuria verborum,

Nocte dieque ſimul. fonte e Phlegethontis vt atro
Flammarum exundat torrens, piceaque procella
Semiambuſta rotat liquefactis ſaxa cauernis.
Sed quamquam largo flammarum exaeſtuet intus
Turbine, et adſidue ſubnaſcens profluat ignis,
Summo cana iugo cohibet (mirabile dictu!)
Vicinam flammis glaciem; aeternoque rigore
Ardentes horrent ſcopuli: ſtat vertice celſi
Collis hiems, calidaque niuem tegit atra fauilla.

Quid referam Aeolio regnatas nomine terras?
Ventorumque domos, atque addita clauſtra procellis?
Hic verſi penitus Pelopea ad regna Pachyni
Pulſata Ionio reſpondent ſaxa profundo.
Hic, contra Libyamque ſitum Caurosque furentes,
Cernit

ſcripti. Vulgo *ignes*, *I. gemitus*, cet. 64. *exaeſtuet* et mox *profluat* Col. Vulgo *exaeſtuat* et *profluit:* in Put. et priſcis edd. *perfluat*, in Oxon. *ſuperfluat*, in Cell. perperam *profugit*. Dausq. coni. *profurit*, *proruit* et *proſilit*; quibus omnibus non eſt opus. 66. *cana* Oxon. *plana* ſcribendum putabat Dausq. 69. *altamque* vel *canamque niuem* emend. Dausq. et recte forſan *calidamque niuem* Drak. 70. *Aeolio numine*, et v. 72 ac 74 *Hinc* malebat N. Heinſ. 72. *Pelopea* Col. *Pelopei* Put. Vulgo *Pelopeia*. 73. *reſplendent* ſuſpicari poſſis; vulgata certe lectio et languet et inpeditior eſt. 74. *Libyemque* Put. *Libycamque ſitim* priſcae edd. 76. *terrae* ſcripti et R.

borum, vna re ſexties variata; Ern. 61-3. cf. ſup. XIII, 563 ſq. et 836 ſq. — 64 ſqq. Comparant Senec. Epiſt. 79. — 66. *cana* Aetna ob aeternam glaciem ac niuem. cf. I, 205. III, 479. 534. — 69. *Collis*, vt Αἰτναῖος ὄχθος in Eurip. Cycl. v. 114. vbi v. Cl. Hoepfner.

70. 71. cf. ſup. IX, 491 ſq. Virg. A. I, 51 ſq. ibique Heyne in Exc. I. *terras*, inſulas circa Siciliam, quae Aeoliae, Liparenſes, Vulcaniae ſ. Ἡφαιστιάδες et Plotae dicebantur. *Aeolio nomine* Graece pro, ab Aeolo. cf. ad V, 161. et Caſaub. ad Athen. I, 14. — 72 ſqq. Tria Siciliae promontoria, a quibus dicta eſt Trinacria, deſignantur, eorumque ſitus, de quo diſcrepant antiqui ſcriptores. v. Cluuer. Sicil. ant. I. 3. *Pelopea ad regna verſi*, Peloponneſum et orientem proſpectantis. *reſpondent*, ex aduerſo ſita ſunt, vt ap. Virg. A. VI, 23. cf. V. L. 74. 5. Lily-

Cernit deuexas Lilybaeon nobile Chelas.
At, qua diuerſi lateris frons tertia terris
Vergit in Italiam prolato ad litora dorſo,
Celſus arenoſa tollit ſe mole Pelorus.

His longo mitis placide dominator in aeuo
Praefuerat terris Hieron, tractare ſereno
Imperio vulgum pollens, et pectora nullo
Parentum exagitare metu, pactamque per aras
Haud facilis temerare fidem, ſocialia iura
Auſoniis multos ſeruarat caſta per annos.
Verum, vbi fata virum fragili ſoluere ſenecta,
Primaeuo ceſſit ſceptrum exitiale nepoti,
Et placida indomitos adcepit regia mores.

Namque,

R. 2. — 79. *placide* ſcripti et priſcae edd. *placido* edd. Ben. Iunt. et inde aliae

Lilybaeum prom. reſpicit Africam, quae obnoxia eſt furori *Caurorum*, (v. ad I, 469.) et ſubiacet *chelis*, ſigno coeleſti. Χηλαὶ propr. forfices ſcorpionis, quae deinde *librae*, ζυγȣ, nomen adceperunt. cf. Herman. Mythol. T. III. p. 99-107. Intpp. ad Virg. Ge. I, 33 ſq. et Ouid. Met. II, 195 ſq. Caue cum Dausq. intelligas gemellos colles Plin. III, 8. vel cum Ortelio duo Africae promontoria Apollinis et Mercurii, quae ſinum Carthag. veluti duabus cancrorum chelis amplectantur. *deuexas*, dependentes, et late extentas. 76. *diuerſi*, aduerſi. cf. ad I, 264. in Var. Lect.

79 ſqq. Belli Siculi origo et cauſae traduntur. De hoc bello et *Hierone* v. Liv. XXIV, 4 ſq. et Polyb. I, 13-64. *longo in aeuo:* nam Hieron annos amplius XC vixit, et LIV regnauit. v. Polyb. VII, 8. et Liv. l. c. *mitis placide praefuerat*, βασιλεὺς πραῢς ἀςοῖς, ȣ̓ φθονέων ἀγαθοῖς, ξείνοις τε θαυμαςὸς ἀνὴρ Pindar. cf. Polyb. VII, 8. *ſereno*, miti, manſueto. 84. *multos*, quinquaginta ap. Liv. XXIV, 4. et 28. *caſta*, ſancta et inviolata. cf. ad I, 481. — 85 ſq. Hieroni ſucceſſit in imperio Hieronymus, eius *nepos* ex Gelone, *puer quindecim ferme annorum, et vixdum libertatem, nedum dominationem modice laturus.* Ita Liv. XXIV, 4. cf. Polyb. VII, 4. et 7. *ſceptrum exitiale*, et ipſi, (cf. v. 99 ſqq.) et Syracuſanis.

89.

Namque, bis octonis nondum rex praeditus annis,
Caligare alto in ſolio, nec pondera regni
Poſſe pati, et nimium fluxis confidere rebus.
Iamque breui nullum, delicta tuentibus armis,
Fas notum, ignotumque nefas: viliſſima regi
Cura pudor. tam praecipiti materna furori
Pyrrhus origo dabat ſtimulos, proauique ſuperbum
Aeacidae genus, atque aeternus carmine Achilles.
Ergo ardor ſubitus Poenorum incepta fouendi:
Nec ſceleri mora. coniungit noua foedera, pacto,

 Cederet

allae. 88. *perditus* Col. *proditus*, pro editus, natus, coni. N. Heinſ. prob. Burm. qui tamen *proditus* pro *creatus*, *renunciatus* dictum adcipiebat, vt *prodere Flaminem*, *Interregem* cet. 90. *flexis* Put. Tell. et R. 2. — 92. *regni* Tell. et nonnullae edd. prob. Dausq. vt ſenſus ſit, pudicitiam regni inſuper habebat; vel vt interpungatur: *viliſſima regni Cura. pudor!* nullius rei minus, quam regni curioſus erat; poſtrema ea cura, quae debuit eſſe prima. pudor! 9 . *tum* Med. Idem, vel *jam* reponendum cenſebat N. Heinſ. 97. *coniungit* eſt ex emendat. D. Heinſ. pro vulg. *iungit*, ne

89. *Caligare* de iuuene rege, quem ſplendor imperii, cui non par eſt, quadam veluti vertigine occupat, vt oculis caecis agat; Ern. cf. I, 299. *fluxis rebus*, cf. ad VII, 17. — 92. cf. Virg. Ge. I, 505. — 93. *Pudor* ſignificat verecundiam peccandi, quiduis turpiter aut inciuiliter agendi fugam, cui *ἔνοικος καὶ πάρεδρος Δίκη· Φόβον ψόγου καὶ δέος ἀδοξίας*. Ita Gron. Obſſ. III, 7. — 94. 5. Hieronymus *inflatus adſentationibus eorum, qui eum non Hieronis tantum, ſed Pyrrhi etiam regis, materni aui, iubebant meminiſſe*, Liv. XXVI, 6. cf. Polyb. VII, 4. vbi a Nereide, Pyrrhi filia, natus dicitur. Comparanda et loca ſimilia ſup. III, 246 ſq. et inf. XV, 291 ſq. *Pyrrhus origo*, a quo originem ducebat maternam. Ipſe autem Pyrrhus, Epiri rex, ab *Aeaco*, Pelei patre et *Achillis* auo, oriundus. v. ad I, 6. 7. *Achilles aeternus carmine*, aeternum nomen conſequutus Iliade Homeri; Drak. coll. XIII, 796. 7.

96-8. Hieronymus, ſocietate Roman. repudiata et cum Hannibale iuncta, (Polyb. VII, 2. 3.) bis legatos Carthaginem miſit, et primum Poenis foedus propoſuit de diuidenda Sicilia, deinde vero (quae ſunt *noua foedera*) poſtulauit, vt *victor Sidonius*, Hanni-

Cederet vt Siculis victor Sidonius oris.
Sed ſtabant poenae, tumulumque negabat Erinnys,
Qua modo pactus erat ſocium non cernere, terra
Saeuos namque pati faſtus, iuuenemque cruento
Flagrantem luxu, et miſcentem turpia diris,
Haud vltra faciles, quos ira metusque coquebat,
Iurati obtruncant; nec iam modus enſibus: addunt
Femineam caedem, atque inſontum rapta ſororum
Corpora proſternunt ferro. noua ſaeuit in armis
Liber-

ne verſus claudicet. *quin iungit*, quod recepit Cell., vel *Nec ſceleri quin iungit enim noua f. p.* corrig. Barth. Adv. IX, 3. *coniungit*, vel *iunguntur*, vel *iungebat noua foedera pacto*, paciſcenti, vt Poeni cederent Sicilia, N. Heinſ. *nam iungit* Lefeb. *Nec ſceleri mora fit. iungit* cet. Burm. 99. Forte leg. *ſtabant Poenae*, h. e. adſtabant, circumſtabant, aderant tyranno Poenae vltrices, vt ſup. II, 551. — 102. *diris* Col. *dictis* Put. *ducis* Ox. Vulg. *duris*.

Hannibal, omnino Sicilia *cederet*, et totius inſulae imperium ſibi permitteretur. cf. Polyb. VII, 4. et qui eum ad verbum fere expreſſit, Liv. XXIV, 6. Erneſti V. C. ſuſpicatur, Silium in h. l. Hieronymi leuitatem et iactationem animi, cuius eum Liuius (l. l. cap. extr.) ex duplici legatione illa arguat, exprimere voluiſſe, dum primum *ardorem ſubitum* Poenum adiuuandi, et mox *noua foedera* commemoret, quibus ille fauor quodammodo ſublatus ſit. *pacto*, quum pepigiſſet, vt ap. Liv. XXVIII, 21. cf. ſup. ad V, 106. et, quos Drak. laudat, Heinſ. ad Vellei. I, 7. Gron. ad Liv. I, 41. Bentl. ad Hor. Serm. I, 6, 126. et al. Sed v. Var. Lect. 99-106. Caedem Hieronymi accuratius exponunt Liv. XXIV, 7. et Polyb. VII, 6. *ſtabant poenae*, inſtabant, vel fixae erant. cf. Var. Lect. 99. 100. *Relata tyranni foeda ſcelera foedioresque libidines adeo mutauere animos, vt inſepultum iacere corpus paulo ante deſiderati regis paterentur*, Liv. XXIV, 21. *Erinnyes*, Furiae, vltrices ſcelerum: vel *Erinnys* h. l. pro furore coniuratorum Syracuſanorumque, qui odium tyrannidis et tyranni perceperant. cf. ad XIII, 289 ſq. *ſocium*, Hannibalem et Poenos. Poſſis etiam ad Romanos referre. 103. *quos ira metusque coquebat*, v. ad II, 327. *Iurati*, coniurati. *enſibus*, caedi. 105. 106. cf. omnino Liv. XXIV, 25. et 26. *Corpora ſororum*, v. ad VI, 572.

iugum

Libertas, iactatque iugum. pars Punica caſtra,
Pars Italos et nota volunt; nec turba furentum
Deſit, quae neutro ſociari foedere malit.

Tali Trinacriae motu, rebusque Sicanis
Exitio regis trepidis, ſublimis honore
(Tertia nam Latios renouarat purpura faſces)
Marcellus claſſem Zanclaeis adpulit oris.
Atque vbi cuncta viro, caedesque expoſta tyranni,
Ambiguaeque hominum mentes, Carthaginis arma
Quos teneant, et quanta, locos, quod vulgus amicum
Duret Troiugenis, quantos Arethuſa tumores
Concipiat, perſtetque ſuas non pandere portas:
Incumbit bello, ac totam per proxima raptim
Armorum effundit flammato pectore peſtem.
Non aliter Boreas, Rhodopes a vertice praeceps
Quum ſeſe inmiſit, decimoque volumine pontum
Expulit in terras, ſequitur cum murmure molem
Eiecti maris, et ſtridentibus adfremit alis.

duris. 126. *diro* ſcripti et R. 2. Vulg. *duro.* 130. *placitos* Col. R. 2. Marſ. et

iugum ſeruile *iactat*, vt alibi *excutit*, *exuit*. 107-9. cf. Liv. XXIV, 27 ſqq. *nota*, antiquum foedus Roman.

110 ſqq. cf. Liv. XXIV, 27 ſq. et Polyb. VIII, 3. — 112. Marcellus tertium Conſul. *Zanclaeis*, Meſſanae, vel Siculis. cf. ad v. 48 et I, 662. — 116. *quod vulgus amicum d. T.*, quinam Romanis etiam nunc faueant. *Arethuſa* pro Syracuſis. cf. ad v. 53. *tumores*, v. ad II, 288. *Portas* incommode infert, quum de fonte dixerat; Ern. 120. *Armorum effundit peſtem*, cf. ad II, 151. — 121 ſqq. Impetus Marcelli et copiarum eius comparatur Boreae. cf. ad I, 468 ſqq. 587-595. et IV, 243 ſqq. *Rhodope* mons Thraciae, *οἰκητήριν ἀνέμων*, vnde *Thracius Boreas* I, 587. vbi v. not. *decimo volumine*, decumano fluctu, *τρικυμία*, Drak. cf. Intpp. ad Ouid. Met. XI, 530. et Triſt. I, 2, 50. *molem maris*, vt III, 46. *ſtridentibus a. alis*, vt I, 589.

Prima Leontinos vaſtarunt proelia campos,
Regnatam diro quondam Laeſtrygone terram.
Inſtabat ductor, cui tarde vincere Graias
Par erat, ac vinci, turmas, ruit aequore toto;
(Femineum credas maribus concurrere vulgum)
Et Cereri placitos fecundat ſanguine campos.
Sternuntur paſſim; pedibusque euadere letum
Eripuit rapidus Mauors. Vt cuique ſalutem
Promiſit fuga, praeueniens dux occupat enſe.
Ite, gregem metite inbellem, ac ſubcidite ferro,
Clamat, cunctantes vrguens vmbone cateruas.

Pigro

et al. Vulgo *placidos*. 134. Copulam *et* ante *metite* perperam primus inſeruit

125-177. cf. Liv. XXIV, 29-33. *Leontini*, ſ. Λεόντιον Ptolem. (hod. *Lentini*) opp. Siciliae, in ora maris Siculi, inter Syracuſas et Catanam, de cuius ſitu et partibus v. Polyb. VII, 6. *Campi Leontini* olim dicti *Laeſtrygonii*, (v. Plin. III, 8. et ſup. ad v. 33.) ac *Xutkia*, a Xutho, priſco domino, teſte Diodor. V, 8. De fertilitate agri Leontini v. Plin. XVIII, 10. Sidon. carm. 22. Cic. in Frumentar. c. 18. in Philipp. II, 17. in Verrinis paſſim v. c. Act. II. L. III. c. 64. *diro Laeſtrygone*, vt *dirum Antiphatae regnum* ſup. v. 33. — 127. 8. *Ductor* Rom., Marcellus, *inſtabat*, cui *par*, idem erat, tarde vincere inbelles et Graecos origine Leontinos, et vinci; quia nulla laus eſt molles vincere, niſi celeriter vincantur; Cell. *Marcellus tanto ardore militum eſt vſus ab ira inter conditiones pacis interfectae ſtationis, vt primo inpetu vrbem expugnarent;* Liv. XXIV, 30. pr. Leontini a Naxiis oriundi: Naxum autem in Sicilia Corinthii eodem tempore, quo Syracuſas et Megara, condiderunt. v. Strab. VI. p. 186. et 189. Hinc *Graias turmas* Leontinos dixit poeta, et quidem contemtim. v. ad III, 178. Inde et *femineum vulgus*. v. ad II, 361. *Cereri placitos campos*, Leontinos feraciſſimos. v. ad v. 125. et cf. I, 237. XII, 526. 7. *fecundat ſanguine campos*, v. ad III, 261. X, 461. et Intpp. Horat. Od. II, 1, 29. et Petron. Sat. c. 120. *Eripuit euadere*, facultatem euadendi *letum*, effugiendi. 133. *occupat*, v. ad V, 520. et X, 197.

134 ſq. Verba Marcelli. *metite*; cf. ad IV, 213. — 135. Notus *vmbonum* vſus ad propellen-

Pigro luctandi ſtudio certamen in vmbra
Molle pati docta, et gaudens ſplendeſcere oliuo,
Stat, mediocre decus vincentum, ignaua iuuentus.
Haec laus ſola datur, ſi viſo vincitis hoſte.
Ingruit, audito ductore, exercitus omnis;
Solaque, quod ſupereſt, ſecum certamina norunt,
Quis dextra antiſtet, ſpoliisque excellat opimis.
Euboici non, per ſcopulos inliſa Caphareo,
Euripi magis vnda furit; pontumue ſonantem

 Eiicit

ſeruit Nicander in Iunt. 129. *ſi viſi vincitis hoſtem* coni. Gron. Obſſ. III, 7. idque recepit Cell. ſed male expoſuit: ſi aperto Marte, non inſidiis, vincitis. Barthio (Adv. IX, 31) neruoſius videbatur *ſi viſu vincitis hoſtem*, quod Drak. confirmat epigr. in Catalect. Pithoei L. II. p. m. 51. *Conſpectu deuicta tuo, Germanice Caeſar.* 141. *norant* omnino ſcribendum cenſebat N. Heinſ. quidquid obſtent codices vetuſti; idque recepere Drak. Lefeb. Ern. Sed vulgata quoque lectio non male ſe habet: non alia certamina nouerant milites, quam ſecum facienda, non cum hoſte, qui primo impetu ſternebatur. Eadem non diſplicet Lefeb. qui comparat verba Liv. VII, 40.

pellendum repellendumque. 136-8. Mollities Leontinorum et gymnaſtica exercitia Graecorum deſignantur. Comparant Claud. in Eutrop. II, 407 ſq. Lucan. VII, 270 ſq. et al. *Iuuentus docta pati molle certamen in vmbra pigro luctandi ſtudio*, cf. ad III, 123. 145. et 578 ſqq. *oliuo*, vnguentis, in gymnaſiis, et athleticis certaminibus. 139. Caeſareum illud adluditur, *veni, vidi, vici*, Barth. Adv. IX, 3. cf. ſup. v. 127. 8. – 141. 2. Certant tantum milites Marcelli, quis ceteris virtute antecellat, et ſpolia referat opima. cf. L. V. *Spolia opima* proprie quidem dicuntur ampliſſima, quae dux exercitus duci hoſtium a ſe interfecto detrahit, (v. Liv. IV, 20.) ſed deinde et egregia alia, vt h. l. et ap. Liv. XXIII, 46. Flor. II, 17, 11. et al. cf. Perizon. Animaduerſſ. hiſt. c. 7. vbi copioſe et docte de his ſpoliis diſputauit. 143-7. Luxuriatur poeta, vt ſolet, comparationibus cumulandis; Ern. 143. 4. cf. Senec. Herc. Oet. 775 ſqq. *Caphareus* prom. Euboeae, periculoſum nauigantibus propter vortices ſcopuloſque latentes, et infame naufragiis, inpr. Graecorum a Troia redeuntium. cf. Heyne ad Virg. A. XI, 260. Muncker. ad Hygin. Fab. 116. Harleſ. ad Ouid. Triſt. I, 1, 83. Hinc cum delectu h. l. ponitur, vt et

Eiicit anguſto violentius ore Propontis;
Nec feruet maiore fretum rapiturque tumultu,
Quod ferit Herculeas extremo Sole columnas.

Mite tamen dextrae decus inter proelia tanta
Enituit fama. Miles Tyrrhenus, (Aſilo
Nomen erat) captus quondam ad Traſymena fluenta,
Seruitium facile et dominantis mollia iuſſa
Expertus Beryae, patrias remearat ad oras
Sponte fauentis heri; repetitisque inpiger armis
Tum veteres Siculo caſus Mauorte piabat.
Atque is, dum medios inter fera proelia miſcet,
Inlatus Beryae, cui, pacta ad regia miſſo
Poeno-

40. pr. *nec, praeter externa, nouerant bella*. Cf. not. 149. *Aſilo* Col. R. 1, Parm. Med. Vulgo *Aſylo*. Suſpicari poſſis *Aſylae*, quod Etruſcum nomen eſſe notauit Seruius, a Drak. laudatus, ad Virg. A. XII, 127. — 152. *Beryae* Col. vt et v. 156, *Boreae* Put. et priſcae edd. *Boree* Ox. R. 1. Med. *Verri* Parm. Vulgo *Berrae*. Deinde *remearat*, non *remeabat*, ſcripsi, R. 1; Parm.

et *Euripus*, fretum inter Euboeam et Boeotiam, de quo Liv. XXVIII, 6. *Euripi fretum non ſepties die, ſicut fama fert*, (cf. Mel. II, 7. Plin. II, 97. et Senec. l. l.) *temporibus ſtatis reciprocat; ſed temere in modum venti, nunc huc, nunc illuc verſo mari, velut monte praecipiti deuolutus torrens rapitur*. cf. Strab. IX. p. 278. — 145. cf. Plin. IV, 12. — 147. cf. XVI, 659. et ſup. ad I, 141, 142, et VII, 172.

148-177. Inſeritur epiſodium, qualia amat Silius, ne vlla pugna memorabili aliquo facinore careat; Ern. Idque fit optimorum poetarum exemplo. 152. *patrias ad oras*, in Etruriam. *veteres caſus*, inpr. captiuitatem, *piabat*, vlciſci volebat in Poenis; Ern. 156 ſqq. *Beryas* Poenus, a Carthaginienſibus ad Hieronymum regem foederis firmandi cauſa miſſus, qua occaſione ſe Siculis ſeu Leontinis, cum Romanis bellum gerentibus, ſocium adiunxerat; Drak. *proelia miſcet*, v. ad I, 69. *Inlatus*, vt XI, 243. *Aeratum munimen* oris, περιγναθίς, *buccula* Iuuen. X, 134. et *flexilium laminarum vincula* Soll. Apollin. III. epiſt. 3. p. 64. laminae galearum, quibus aures buccaeque tegebantur, et quae *vinculis* conſtringebantur ſub mento, vel loris,

Poenorum a populis, ſociataque bella gerenti,
Aerato caſſis munimine clauſerat ora,
Inuadit ferro iuuenem, trepideque ferentem
Inſtabiles retro greſſus proſternit arena.
At miſer, audita victoris voce, trementem
Cunctantemque animam Stygia ceu ſede reducens,
Caſſidis a mento malefidae vincula rumpit,
Iungebatque preces, atque addere verba parabat.
Sed, ſubito adſpectu et noto conterritus ore,
Tyrrhenus ferrumque manu reuocauit, et vltro
Talia cum gemitu lacrimis effudit obortis:
Ne, quaeſo, ſupplex lucem dubiusque precare;
Fas hoſtem ſeruare mihi. Multo optimus ille
Militiae, cui poſtremum eſt primumque, tueri

 Inter

Parm. Med. 159. Ita Oxon. et Put. Vulgo *Inuadit iuuenem ferro.* 161. *At*, non *Ac*, ſcripti, R. 1. Parm. Med. 162. *ceu* Col. Put. R. 2. *cui* Oxon. Vulgo *tunc.* 163. *rumpit*, non *rupit*, ſcripti. 165. *conterritus* Oxon. 167. *effundit* Put. R. 1. Parm. Med. In iisdem *abortis*, quod plurimis locis Ouidio perperam adſeri a Gebhardo Crep. I, 12. monuit Drak.

177.

loris, quae Suidas ὀχεῖς adpellat. cf. mox v. 163. Lipſ. Mil. Rom. III, 5. et Cl. Schlichtegroll in *Abbildungen aegypt. griech. u. röm. Gottheiten* P. III. p. 135. vbi et ab his bucculis non diuerſa fuiſſe putat φάλαρα: quae tamen laminae potius erant vel ſcutula leuigata, (vnde φάλαρα a φαλὸς, ſplendidus) quae ornatus tantum cauſa galeis adfigebantur, vnde τρυφάλεια, τετραφάληρος. cf. Koeppen ad Hom. Il. ε, 743. Ien. Allg. Lit. Zeit. a. 1796. N. 105. p. 6. Lennep. Etym. p. 1044. et Intp. Heſych. T. II. c. 1492. 29. — 162. cf. VII, 586. 724. 741. *Caſſidis male fidae*, quatenus nunc, quum agnoſci ab hoſte vellet, caſſis incommodo tempore vultum et os tegebat; Erneſti. Immo *male fida* dicitur, quia nullo vſui fuerat Beryae, isque fruſtra ei confiderat: nam *fida* arma, quod idem V. Cl. recte monet, vocantur, quae nos tegunt aduerſus impetum hoſtis. cf. ad IV, 24. — 169. *Multo*, longe *optimus militiae*, miles. cf. ad IV, 530. et VII, 619. Haec tamen in tali carmine languere, recte putat Ern. 170. Prouerbialis locutio, de qua

Inter bella fidem: tu letum euadere nobis
Das prior, et ſeruas nondum ſeruatus ab hoſte.
Haud equidem indignum memet, quae triſtia vidi,
Abnuerim, dignumque iterum in peiora reuolui;
Si tibi per medios ignes mediosque per enſes
Non dederit mea dextra viam. Sic fatur, et vltro
Adtollit, vitaque exaequat munera vitae.

At, compos Sicula primum certaminis ora
Coepti, Marcellus victricia ſigna, quieto
Agmine

177. Poſſis et *victoque exaequat*, iudice N. Heinſ. 178. *At campis Sicula primi c. o. Captis Marcellus* R. 1. Parm. Med. *Coepti Marcellus* ſcripti. Vulgo *Marcel-*

qua v. Erasm. in Adag. tit. 2. Drak. cf. XI, 163 ſq. — 171. 2. Erneſti: "*letum das prior euadere*, dabas olim, quum mihi parceres et captiuum tecum abduceres, et tunc *ſeruabas me nondum ſeruatus*, h. e. priusquam te mihi beneficio ſeruatae vitae obligaueram. In verbis ludentem antitheſibus poetam adnoſcas. Sed quotusquisque poeta eſt, qui ita non ludat?" *indignum* iis, *quae triſtia* cet. 173 ſqq. Putauerim me captiuitate priſtina, atque adeo multo atraciore dignum, ſi te nunc non defenderem ab hoſtibus: quae ſingula ad grati animi ſenſum adcommodate dicta ſunt, ſed languidius, meo ſenſu, quam vt altius animum lectoris adficere poſſint; Ern. 175. Imitat. Horat. Od. IV, 14, 24. vbi Iani monet, *medios ignes* dici medium pugnae feruorem, τὸ θερμὸν τῆς μάχης, vt ap. Hom. δαῒς, πῦρ αἰθόμενον et θεσπιδαὲς, Il. κ, 246. ν, 286. μ, 177. vbi v. Koeppen. Διὰ πυρὸς, per ſummum periculum, dixiſſe Eurip. Androm. v. 488. et Electr. v. 1182. (vbi v. Barneſ.) notauit Doering V. Ill. in Eclog. vet. poett. lat. ad noſtrum Sil. XV, 41. *vita exaequat munera vitae*, beneficium reddit, ſeruans vitam Beryae, cui ipſe ſuam debebat.

178. *compos certaminis coepti*, victor in primo proelio, quod in Sicilia commiſerat. *quieto agmine*, a nullis hoſtibus iam laceſſito, Lefeb. quia experiri voluit, an Syracuſanos poſſet ad officium reducere, Marſ. Hinc primum Syracuſas miſit legatos, quibus demum re infecta redeuntibus vrbem obpugnare coepit.

Agmine progrediens, Ephyraea ad moenia vertit.
Inde Syracoſias caſtris circumdedit arces.
Sed ferri languebat amor. ſedare monendo
Pectora caeca virum, atque iras euellere auebat.
Nec (renuant ſi forte ſibi, et ſi mitia malle
Credant eſſe metum) laxis ſeruatur omiſſa
Obſidio

Marcellus coepti. 183. *euellere* ſec. Marſi Ven. et inde aliae edd. ſono auribus ingrato. *hauebat* Col. *habebat* Ox. et Put. 184. *renuant ſi forte, ſibi et ſi* cet. diſtinguebat Barth. Adv. IX, 3. qui ſenſum huius loci non percepit. 185. *ſeruatur*, non *aſſertur*, ſcripti et priſcae edd. 187. *frontem*

pit. cf. v. 182. 3. et Liv. XXIV, 27 ſq. et 33. *Ephyraea moenia* Syracuſae. v. ſup. ad v. 52. — 181. *arces* quatuor inf. v. 281. Ea tanta erat vrbs, vt ex quatuor vrbibus maximis conſtaret, quae *Inſula* ſ. *Naſus*, Νᾶσος, Νῆσος, vel *Ortygia*, *Acradina*, (Ἀχραδινὴ Plut. in Marcello p. 308. et Diodor. XI, 68. XIV, 64.) *Tyche* et *Neapolis* dicebantur: vnde *quadruplices Syracuſae* ap. Auſon. de vrbib. XI, 1. De hiſce partibus v. Cic. Verr. IV, 53. et Liv. XXV, 24 ſqq. Iis ab aliis additur quinta, *Epipolae*, vrbs praerupta et minus habitata, quam Dionyſius muro circumdatam Syracuſis adiunxit. v. Diodor. XIV, 19. Inde Syracuſae πεντάπολις ap. Strab. VI. p. 186. al. 270. al. 415. Florus vero triplicem vrbi murum totidemque arces tribuit lib. II, c. 6. cf. Doruill. Itin. Sic. p. 177 ſq. et Schweigh. ad Polyb. VIII, 5. — 184 ſq. Obſidio quamvis remiſſa, tamen non eſt neglecta, ſi forte Syracuſani monitis Marcelli morem non gerant, eumque exiſtiment propter metum mitius agere; Ern. Praeiuit Gron. Obſſ. III, 7. vbi h. l. ita inluſtrauit: "*Nec omiſſa*, et non remiſſa (vt *omiſſus* adiect. pro *negligens* ap. Terent. Heaut. V, 2, 9. et Adelph. V, 3, 44.) ſiue diligens, laxis et remotioribus ab vrbe clauſtris, obſidio ſeruatur (vt *vigilias ſeruat* ap. Senec. de tranq. an. c. 3.) a Marcello, ſi forte repellant ſeſe, et, quod ſolet fieri, credant diffidentia virium pacem obferri a Romanis." Lefeb. haec notauit: "*Metum:* non abſimile quod Galli in Iuſtino XXIV, 5. *Breui ſenſurum* cet. Nemo autem Marcello moderatior. v. Val. Max. IV, 1, 7. In voc. *ſeruatur* fruſtra otiantur Gron. et alii. Locus clarus deſumitur e verbis Liv. XXIV, 36. *ne fruſtra adſidendo ſpectandoque obſidionem ſocio-*

Obſidio clauſtris: quin contra intentior ipſe
Inuigilat cautis, frontem inperterritus, armis;
Et ſtruit arcana necopina pericula cura.
Haud ſecus Eridani ſtagnis ripaue Cayſtri
Innatat albus olor, pronoque inmobile corpus
Dat fluuio, et pedibus tacitas eremigat vndas.

Interea, dum incerta labat ſententia clauſis,
Exciti populi atque vrbes ſocia arma ferebant:
Incumbens Meſſana freto, minimumque reuulſa
Discreta Italia, atque Oſco memorabilis ortu:
Tum Catane, nimium ardenti vicina Typhoeo,

Et

tem Oxon, probb. N. Heinſ. Drak, et Gron. Obſſ. III, 7. *nunc* Put. *tunc* vetuſtae edd. Vulgatam lect. *fronte* reduxit Lefeb. 194. *Meſſena* Col. et Ox. Gr. Μεσσήνη. Sed in numis Graecorum Siculorumque vt plurimum ΜΕΣΣΑΝΙΩΝ occurrit, niſi quod apud Parutam exſtat numus argenteus, in quo latinis literis MESSENION, et alius, in quo MESSANI; N. Heinſ. 196. *Catane* ed. Parm. Gryph. Raphel. et ad marg. R. 1. Gr. Κατάνη, et ſic quoque ſemper Rom. Vulgo *Catine*, quam poſterioris aeui ſcripturam

eſſe

ſociorum tempus tereret." Sed ibi de Himilcone et longe alia re ſermo eſt. 188. *necopina*, vt IX, 98. *pericula ſtruit arcana cura*, quatenus omnia ad obpugnandam vrbem neceſſaria inſtruxerat, vt praeſto eſſent, quum primum iis opus haberet: quam ſecretam Marcelli curam et tacitam machinationem poeta illuſtrat v. 189 ſq. conſuetudine oloris, qui, quamuis inmobili corpore vndis innatans, tamen ſub aqua pedibus agitandis remigare ſolet; Ern. De tali comparationum genere cf. ad VII. 141 ſq. et XIII, 24 ſqq.

192-276. Liuius XXIV, 35-39. memorat, Marcellum, Syracuſis obſidione clauſis, cum tertia fere exercitus parte profectum eſſe ad recipiendas vrbes Siciliae, quae in motu rerum ad Poenos defeciſſent. Hinc poeta, more ſuo, ſingula recenſet oppida, quae et Punicarum (v. 194-247. 258-276.) et Romanarum partium (248-257.) fuerint, in quo fere arbitrium ſuum ſequitur. cf. ad III, 222 ſqq. et VIII, 356 ſqq. — 194. 5. *Meſſana, Oſco memorabilis ortu*, v. ad I, 662. *Incumbens freto*, ad fretum Siculum ſita, vbi Sicilia ab Italia *minimum diſcreta* eſt, diſtat. *reuulſa Italia*, v. ſup. ad v, 11 ſqq. — 196. *Catane*, Κατάνη,

Et generaſſe Pios quondam celeberrima Fratres,
Et, cui non licitum fatis, Camarina, moueri.
Tum, quae nectareis vocat ad certamen Hymetton,
Audax Hybla, fauis, palmaeque arbuſta Selinus:
Et

eſſe putabat Cluüer. in Sicil. ant. I, 9. refrag. Salmaſ. Exerc. Plin. p. 78. *Catane*, ſi non vbique, certe h. l. ſcribendum cenſebat Drak. quia Silius nomen huius vrbis Graeco more per ſecundam vocalem terminauerit, adeoque probabile ſit, totum nomen Graece ab eo elatum eſſe. 198. *Camarina*, Graecorum more, non *Camerina*, Ox. cum edd. R. i. Parm. Gryph. Marſi et Martini Herbip. cf. Heinſ. ad Claud. R. P. II, 52. Pier. et Heyne ad Virg. A. III, 701. — 200. Vulgo *palmis quoque onuſta Selinus:* ſed *palmaque arbuſta* in ſcriptis et priſcis edd. vnde *palmisque arbuſta S.* repoſuit Lefeb. coll. Plin. X, 29. qui *arbuſtum agrum* pro agro arboribus conſito dixit, non vero *agrum palmis arbuſtum.* Noſtram lectionem recepere Cell. Drak. et Ern. ex emend. Gron. Obſſ. III, 7. qui tamen ſuſpicabatur,

τάνη, ſ. *Catina*, (v. Varr. Lect.) *nimium vicina* (vt ſimil. loc. Virg. Ecl. I, 28.) *ardenti Typhoeo*, h. e. Aetnae, quae huic giganti inpoſita credebatur. v. ad VIII, 540. *Aetna mons vltra ſolitum exarſit, et torrentibus igneis ſuperfuſis lateque circumfluentibus Catanam vrbemque fineſque eius obpreſſit*, Oroſ. V, 13. cf. Diodor. IV. et Strab. VI. p. 185. al. 269. al. 412. Plura de hoc opp. v. in Doruillii Sicula c. 13. et Cluueri Sicil. ant. I, 9. *Pios fratres*, Amphinomum et Anapiam ſ. Anapin et Anapum, qui parentes ſuos humeris ſublatos per medias Aetnae flammas portarunt, v. Strab. l. c. Conon Narr. 43. Senec. de Ben. III, 37. Solin. c. 11. Val. Max. V, 4, 4. Claud. Idyll. 7. de Piis Fratribus, (vbi v. Barth. N. Heinſ. et Geſn.) Salmaſ. Exerc. Plin. p. 78. Olear. ad Philoſtr. vit. Apollon. Tyan. I, 17. et Cluueri Sic. ant. I, 9. — 198. Verba Virg. A. III, 700. vbi Seruius haec notauit: "*Camarina* palus eſt iuxta eiusdem nominis oppidum; de qua quodam tempore, quum ſiccata peſtilentiam creaſſet, conſultus Apollo, an eam penitus exhaurire deberent, reſpondit: Μὴ κίνει Καμαρίναν. ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων· quo contemto exſiccauerunt paludem, et carentes peſtilentia, per eam partem ingreſſis hoſtibus, poenas dederunt." cf. Heyne ad Virg. l. c. Cluuer. Sic. ant. I, 14. Vib. Sequeſt. p. 275 ſq. ed. Oberl. et *Brydon's Travels through Sicily and Malta*, qui noxias huius paludis (*Lago di Camarana*) exhalationes etiam nunc procul in locis, qui mille paſſus diſtent, ſentiri teſtatur. 199. 200. Vid. ſup.

Et, iuſti quondam portus, nunc litore ſolo
Subſidium infidum fugientibus aequora, Myle.
Nec non altus Eryx, nec non et vertice celſo
Centuripae, largoque virens Entella Lyaeo,
Entella, Hectoreo dilectum nomen Aceſtae.

Non

tur, latere vocabulum loci, quem Selinus palmarum fertilitate, vt Hymetton Hybla fauis, prouocare videatur, et forte legendum eſſe, *palmis Phoenica*, vel *palma Hierichunta Selinus*. cf. Plin. XIII, 4. Sed noſtra lectio vera videbatur N. Heinſ. qui cum Gron. contulit Lucan. III, 216 *arbuſto palmarum diues Idume*. Ita Selinus exquiſite dicitur *palmae* h. e. palmarum *arbuſta*, vt *palmoſa* Virg. A. III, 705. (vbi v. Heyne) niſi cum Cell. ſic verba iungere malis: Selinus ad certamen vocat palmarum arbuſta, vt Hybla Hymetti mella. 202. *Mylae* ſcribendum cenſebat N. Heinſ. Recte, opinor: praeter Silium certe nullus auctor, neque Graecus neque Romanus, ſingulari numero vrbis nomen extulit. Locum enim Liuii XXIV, 30, a Dausq. laudatum, ad Mylam fluuium ſpectare, iam monuit Drak. 203. *nec non et* Put. vt XI, 114. et 277. Virg. A. I, 707. al. probb. N. Heinſ. et Drak. Vulgatam lect. *nec non e* reuocauit Lefeb. 204. *Centuripae* Col. αἱ Κεντόριπαι Ptol. et ſic Cic. Plin. et al. At τὰ Κεντόριπα Strab. Polyb. aliisque Graec. auctoribus dicitur, et ΚΕΝΤΟΡΙΠΙΝΩΝ paſſim legitur in antiquis huius oppidi numis, vnde et *Centoripae* h. l. legi poſſe monet N. Heinſ. Cf. Weſſel. ad Antonin. Itiner. p. 93. et Doruillii Sicula p. 167. Vulgo *Centu-*

ſup. ad v. 26. *Selinus*, nunc *Selinonte*, ad fluv. eiusd. nominis, prope Lilybaeum, vrbs a Syracuſanis condita et ab Hannibale diruta, ſed ab Hermocrate reſtituta. *palmae arbuſta*, v. Var. Lect. 201. 2. *Myle* vel potius *Mylae*, (v. Var. Lect.) vrbs marit. prope Pelorum, de qua v. Plin. II, 98. III, 8. Suet. Aug. 16. Vellei. II, 79. Polyb. I, 9. et 23. Appian. b. civ. V, 105-116. Cluuer. Sic. II, 5. αἱ Μύλαι λιμὴν ap. Scylac. p. 10. Ibi naufragium fecit Vlyſſes, de quo v. Scalig. ad Phot. c. 190. — 203. *Eryx* opp. ad radices Erycis montis, in quo templum Veneris Erycinae. cf. ad VI, 697. Polyb. I, 55. et 58 ſq. II, 7. Strab. VI. p. 188. *altus*; nam Eryx maximus Siciliae mons poſt Aetnam. v. Polyb. et Strab. ll. cc. *Centuripae* XII M. P. ab Aetna, ſi fides habenda Itiner. Anton. p. 93. cf. Cluuer. Sic. Ant. II, 6. et Doruillii Sicula p. 167. qui vrbem (hod. *Certolibi*) in iugis Aetnaeis ponit. vid. et Var. Lect. et Cic. orat. frument. c. 45. *Entella* ad Crimiſſum fl. *largo v. Lyaeo*, vino abundans. cf. Cluv. Sic. ant. II, 12. Cic. l. c. cap. 6. et 43. — 205. cf. Virg. A. V, 387 ſq. ibique Heyne in Exc. III. vbi monet, Silium ſequi Maronis fidem, ſecundum quam Entellus inter

ceteros

Non Thapſos, non e tumulis glacialibus Acrae
Defuerunt: Agyrina manus, geminoque Lacone
Tyndaris adtollens ſeſe adfluit. Altor equorum
Mille

Centuripe, ſine exemplo. 206. *Thapſus* eſt ex emend. N. Heinſ. Graec. Θάψος. Cf. Intpp. ad Ouid. Faſt. IV, 477. et Virg. A. III, 689. Cluuer. Sic. ant. I, 11. Vulgo *Tapſos*. 207. *Agyrina* recepi cum Cell. ex emend. Gron. Obſſ. III, 7. pro vulg. *Agathyrna*: nam *Agathyrna* inf. v. 259. inter vrbes Poenis fauentes recenſetur, neque gentile eſt, vt cum *manus* iungi poſſit. Idem, vel *Agyrena*, quod receptum eſt a Lefeb. et Ern., coni. N. Heinſ. Nam Ἀγύρινα dicitur Steph. Byz. et Ἀγυριναῖοι Diodoro; at aliis Ἀγύριον, (vnde *Agyrinus*) Ἀγύρινα, (vnde Ἀγυριναῖοι in numis) Ἀγύριον Ptol. *Agurium* Antonino, *Agyrium* (et inde *Agyrinenſis*) Cic. frument. c. 27. et in Verr. II, 9. III, 18 et 27. V, 62. Ἀγύριον Diodor. (cuius patria fuit) lib. I, 4. pro quo Ἀγύριον ſcribendum putabat Cluuer. Sic. ant. II, 6. refrag. Holſten. quia vrbs hodie *Argyro* ſ. *Argirone* vel *S. Filippo d'Argirone* (ad dextram Symaethi fl. ripam, non procul a Centuripis) dicatur. *Abacaena* etiam legi poſſe credebat N. Heinſ. Ἀβακαῖνον vrbs prope Tyndarim, quacum etiam h. l. coniungitur. v. Diodor. XIV, 79. et Cluuer. II, 12. *Agathyrſa manus* corrig. Hermol. Barb. ad Plin. III, 8. Male! v. ad v. 259. — 208. *adfluit* Col. v. ad VIII, 604. Vulg. *adfuit*. Sed illud exquiſitius eſt, et paulo ante praeceſſit *defuerunt*. Deinde *altor* Col. Sed *altus*, h. e. in edito loco ſitus Ox. et Put. cum priſcis edd. ante Iunt. in qua Nicander primus *altor* reſtituit. Vtraque lectio firmari poteſt ex Virg. A. III, 703. 704. *Arduus Acragas — magnanimum quondam generator equorum.* Τὸ *altor* vero duriorem efficit orationem: *Acragas altor equorum rapit turmam mille* ſcil. equorum.
209.

ceteros Aceſtae comites ante Aeneae tempora in Siciliam venerit eique iunctus fuerit amicitia. 206. *Thapſus* peninſula, non procul Syracuſis, cum oppido. v. Steph. Byz., Thucyd. VI. p. 478. Heyne ad Virg. A. III, 689. et Cluv. Sic. ant. I, 11. *Acrae*, a Syracuſanis conditae prope mare Ionium et Pachynum prom. cf. Steph. Byz., Thucyd. VI. p. 413. et Cluuer. II, 10. *e tumulis glacialibus*, propter ſitum editiorem, quem ipſum quoque vrbis nomen indicat. *Agyrina manus*, v. Var. Lect. *Tyndaris*, Τυνδαρις ſ. Τυνδάριον, ad Heliconem amnem, de quo v. Diodor. XIV, 79. et Cluuer. II, 5. *adtollens ſeſe*, ſuperba, (vt XIII, 224.) h. e. clara origine: nam nomen deducitur a *gemino Lacone*, Caſtore et Polluce, *Tyndaridis*, *Tyndarei* et Ledae filiis; quo ſignificatur oppidum a Laconibus conditum. *adfluit*, copioſe, multis cum copiis aduenit, vt ap. Virg. A. II, 796. Liv. XXXIX, 31. al. cf. ad VIII, 604. — 208 ſq. *Agragas*, vel rectius forte *Acragas*, mons et oppidum in eo, quod vulgo *Agrigentum* dicitur, et adcuratiſſime
deſcri-

Mille rapit turmam, atque hinnitibus aera flammat,
Puluerεam voluens Agragas ad inania nubem.
Ductor Groſphus erat, cuius caelata gerebat
Taurum parma trucem, poenae monimenta vetuſtae.
Ille, vbi torreret ſubiectis corpora flammis,
Mutabat gemitus mugitibus; actaque veras
Credere

209. *turmam* Col. Ox. Tell. *turbam* Put. Vulgo *turmas*, laborante verſu, nec reſtituitur metrum, ſi τὸ *atque* deleueris cum D. Heinſ. *Mille rapit turmas, quae h. a. flammant* emend. Dausq. *flammant* — *Agragas* Col. non inprob. N. Heinſ. coll. III, 222, vbi plura laudaui exempla, quae tamen diuerſi ſunt generis. Cf. Heyne ad Virg. A. VI, 209. — 210. *Agragas*, non *Acragas* in omnibus fere libris et ſcriptis et editis, v. Heinſ. ad Ouid. Faſt. IV, 475. et Intpp. ad Virg. A. III, 703. Memorabilis potiſſimum locus Steph. Byz. v. Ἀκράγαντες. Πολύβιος φησὶ, τὸν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς χώρας ὠνομᾶσθαι Ἀκράγης (vel rectius forte Ἄκρα γῆς, vel Dor. Ἄκρα γᾶς, praeſtantiſſima terrae) διὰ τὸ εὔγειον, h. e. propter ſoli fertilitatem. *ad inania* ex emend. Gron. Obſſ. III, 7. pro vulg. *ad moenia*. 211. *Creſpus* Put. Sed *Grosphus* nomen Siculum fuit, v. c. Grosphus amicus Horatii ex Sicilia oriundus; Drak. coll. Schol. Crucq. ad Hor. Epiſt. I, 12, 22. — 213. *vbi torrerent ſubiectae corpora flammae* malebat N. Heinſ. quod mireris: nam vulgata

deſcribitur a Polyb. IX, 27. cf. idem I, 17-19. II, 7. XII, 25. *Altor equorum Acragas*, vt ap. Virg. A. III, 704. vbi v. Heyne. Agrigentinos ad ἱππομανίαν vsque equos aluiſſe, monet Erneſti coll. Plin. VIII, 42. ſ. 64. *Agrigenti complurium equorum tumuli pyramides habent.* — *rapit*, v. ad IV, 218. *hinnitibus aëra flammat*, vt *coelum* vel *vrbem clamoribus incendere* dixit Virg. A. X, 895. et XI, 147. ad quae loca v. Heyne. *Puluream voluens nubem*, vt II, 174. *ad inania*, in coelum ſ. aërem. cf. Ind. et ſup. ad I, 97. — 211 ſqq. *Grosphus, ductor* Agrigentinorum, in clipeo gerens caelatam effigiem tauri Phalaridis, tyranni Agrigentini. cf. ad I, 407. Taurus ille aeneus fuit et tanta arte factus, vt, ſi homines in eum incluſi lente ſubdito igni torrerentur ſonumque lugubrem ederent, mugitus tauri audiretur: Perillus vero, *conditor dirae artis*, h. e. inventor tauri artificioſi, primus in eo incluſus eſt. Haec vel tironibus nota ex Ouid. A. A. I. 653 ſq. et Triſt. III, 11, 41 ſqq. Plin. XXXIV, 8. Cic. Verr. IV, 33. et al. Ea falſo in fabulas relata eſſe a Timaeo, docet Diodor. XIII. p. 211. Sed mirum eſſe Silianae phantaſiae luſum, quo res remotiſſimae ex inprouiſo adreptae, et ſatis quidem apte, con-

Credere erat ſtabulis armenta effundere voces.
Haud inpune quidem: nam dirae conditor artis
Ipſe ſuo moriens inmugit flebile tauro.
Venit, ab amne trahens nomen, Gela; venit Halaeſa,
Et, qui praeſenti domitant periura, Palici,
Pectora ſupplicio; Troianaque venit Aceſta;
Quique per Aetnaeos Acis petit aequora fines,
Et dulci gratam Nereida perluit vnda.
Aemulus ille tuo quondam, Polypheme, calori,
Dum fugit agreſtem violenti pectoris iram,

In

vulgata lectio exquiſitior eſt. 218. *Halaeſa* Col. Gr. Ἄλαισα, Ἄλεσα, (Diodor. XIV, 17.) Ἄλαισος ποταμὸς et Ἀλαισῖνοι, Strab. Ptol. et Gruter. p. 212. vnde rectius forte *Alaeſa* ſcribitur. *Haleſa* et *Haleſini* ap. Cic. in Verr. Vulgo h. l. legitur *et Haeſa* vel *Eſa*, et *Heſa*, quorum nominum nulla ſunt oppida Siciliae. *Haleſa* iam coni. Cluuer. Sic. ant. II, 4. et *Aleſa* Dausq. vel *et Helas*, quod fluuii nomen eſt ap. Plin. III, 8. — 219. *damnant*

malueris

coniungantur, bene monet Erneſti. 215. *Credere erat*, vt I, 163.

218. *Gela fluuii cognomine dicta* ap. Virg. A. III, 702. vbi v. Heyne. cf. Oberlin. ad Vib. Sequeſtr. p. 116 ſq. *Halaeſa* ad Halaeſum fl. v. Var. Lect. 219. *Palici* gemelli, Iouis et Aetnae Nymphae vel Thaliae filii, deorum loco culti et a terra, quae grauidam hauſerat matrem, vt tutam a Iunonis ira eam praeſtaret, in lucem editi iuxta duo ſtagna, (λίμνας, ſ. κρατῆρας Παλικῶν, *Dellos*) per quae iurari ſolebat, et quorum aqua mergebantur periuri. v. Macrob. V, 19. Diodor. XI, 89. Serv. Cerda et Heyne ad Virg. A. IX, 585. Heinſ. et Burm. ad Ouid. ex P. II, 10, 25. et Met. V, 406. Berkel. ad Steph. Byz. p. 618. Cluuer. Sic. II, 9. Salmaſ. ad Solin. p. 73. Olear. ad Philoſtr. Apoll. Tyan. I, 6. Fazelli Rer. Sicul. Dec. I. L. III. c. 2. *Palici* h. l. pro incolis Palicae vrbis, iuxta fanum, oraculum et ſtagna vel lacus Palicorum, nec longe ab Eryce ſitae. 220. *Troiana Aceſta*, v. ſup. ad v. 45. et 205. — 221. *Acis* fl. (nunc *Aci*, *Iaci*, *Chiaci*) qui decurrit ab Aetna et in mare fluit. 222-6. In hunc fluuium *Galatea*, *Nerei* filia, Acin, puerum formoſum, quem amabat, conuertiſſe fingitur, quum Polyphemus, eiuſdem Nymphae amo-

re

In tenues liqueſactus aquas euaſit et hoſtem,
Et tibi victricem Galatea inmiſcuit vndam.
Nec non qui potant Hypſamque Alabimque ſonoros,
Et perlucentem ſplendenti gurgite Achaten:
Qui fontes, vage Chryſa, tuos, et pauperis aluei
Hipparim, ac facilem ſuperari gurgite parco
Panta-

maluerit N. Heinſ. 227. *Hypſamque* Col. Vulgo *Hyſpamque.* Deinde *Alabimque* Col. Vulgo *Alabinque.* Sed *Alabumque ſonorum* R. 1. Parm. Med. non inprob. N. Heinſ. Ἄλαβος Ptol. et Plut. in Timol. p. 252, vbi Ἄλαβον pro Ἄβολον legendum eſſe iam monuit Cellar. in Geogr. Ἀλαβῶν Steph. Byz., Diodor, IV. 80. et Vib. Sequeſter. Ἀλαβὼς Heſych. mendoſe, iudice N. Heinſ. *Albimque* Put. *Atymque* vel *Atynque* coni. Ortel. et Dausq. quod *Atym* et *Hypſam* iungat Plin. III, 8. vbi tamen non *Atys et Hypſa*, ſed *Achates*, *Mazara et Hypſa* legendum docuere Harduin. et Salmaſ. Exerc. Plin. p. 80. — 229. *vage Chryſa* Col. veriſſime. *vage Chirſa* R. 2. *vage Craſſa* Put. *Vagedraſa* Ox. *vage Draſa* R. 1. Parm. Med. Vulgo *Vagedruſa*, quem Cluuerius putabat eſſe amnem inter Achaten et Gelam, qui incolis nunc *Manumuzza* diceretur. Sed huius nominis fluuius a nullo ſcriptore memoratur. Hinc *Ericuſa*, vel *Diana*, vel *Agathyrſa* coni. Dausq. et *Arethuſa* Ortel. male: quia Syracuſani a Punicis partibus ſtabant. 230. *Hipparim* Col. prob. N. Heinſ.

re captus, eum ſaxo ingenti percuſſiſſet. Fabula nota ex Ouid. Met. XIII, 750-897. cf. Cluuer. Sic. ant. I, 9. et Caſaub. lectt. Theocr. c. 2. *perluit* et mox *inmiſcuit*, quia in vndas conuerſus Nereidi ſe miſcuit. *calori*, amori. 227. *qui potant*, v. ad VIII, 367. et 564. *Hypſa*, magnus fluuius, qui, in Panormitanis montibus ortus auctusque Crimiſo ſ. Crimiſſo, non longe a Selinunte in mare fluit. Duplex Hypſa videtur fuiſſe apud Siculos, alter Agrigento, Selinunti alter vicinus; N. Heinſ. cf. Cluuer. I, 15. et 18. *Alabis* vel potius *Alabus* fluuius, inter Mylas et Megaram. v. Var. Lect. et Cluuer. I, 11. — 228. *Achates* fl. inter Gelam et Camarinam. *perlucentem ſplendenti gurgite*, quoniam in eo, vel, ſi Plinio XXXVII, 10. et Solino c. 5. fides habenda, ad eius ripas primum reperta eſt achates gemma. cf. Cluver. I, 15. *Chryſas* fl. per Agyrinorum Aſſorinorumque agros fluens. v. Cluuer. II, 7. Diodor. XIV, 96. Vib. Seq. et Cic. Verr. IV, 44. vbi Vrſinus monet, hoc nomen ſine adſpiratione legi in numismate, quod ipſe poſſideat. Sic quoque *Cryſas* reperiri in numo aereo apud Parutam ſub tit. *d'Aſaro*, docet nos N. Heinſ. 230. *Hipparis* fl. qui in Camerinum lacum ſe exone-

Pantagiam, rapidique colunt vada flaua Symaethi.
Litora Thermarum, priſca dotata Camena,
Armauere ſuos, qua mergitur Himera ponto
Aeolio. nam diuiduas ſe ſcindit in oras;
Nec minus occaſus petit incita, quam petit ortus.
Nebrodes gemini nutrit diuortia fontis,

Z 2 Quo

Heinſ. niſi quod *Hipparin* ſcribi iubeat; cuius auctoritatem ſequuti ſunt Drak. et Ern. *Hipparem* Tell. et R. 2. *Iparem* vel *Ipparem* Put. *Hyparim* Ox. *Hyppatem* R. 1. et Med. *Hyppaten* Parm. Vulgo *Hypaten*, cuius nominis fluuius apud ſcriptores non occurrit. 231. *Simethi* in omnibus fere libris legitur. Sed *Symaethi* iam emend. Dausq. et Cell. Cf. N. Heinſ. ad

exonerat et *ἀστήρικτος* dicitur Nonno in Dionyſ. XIII, 317. vt h. l. *pauperis aluei:* cuiusque etiam meminit Pindarus et numus Camarinae ciuitatis ap. Vrſin. in not. ad rei ruſticae ſcriptores; N. Heinſ. cf. Cluuer. I, 14. *Pantagias* paruus fl. hod. *Fiume di Porcari.* v. Heyne ad Virg. A. III, 689. *Symaethus* (nunc *Giaretta*) maximus fl. Siciliae.

232 234. Hunc locum docte ac copioſe inluſtrauit Drakenb. e cuius notis haec excerpſiſſe ſufficiat: "Silius *Thermas* Himerenſes reſpicit, biennium poſt Himeram vrbem ab Hannibale, Giſgonis filio, exciſam, a. V. C. CCCXLIII a Poenis conditas (v. Diodor. XIII, 79.) ad eius nominis fluuium, (Cic. Verr. II, 35.) qui in *pontum Aeolium*, h. e. Tuſcum ſ. Tyrrhenum, in quo ſunt inſulae Aeolides, decurrit, (cf. Cluuer. Sic. II, 3.) non, quod Salmaſ. Exerc. Plin. p. 80. ſtatuebat, ad alterum flumen Himeram, in Libycum mare influens. Verba autem *priſca dotata Camena* non, quod Dausq. putabat, ad Steſichori ſtatuam Thermis poſitam, (v. Cic. l. l.) vel ad arundines Thermitanas, vnde tibiae fiebant, (Solin. c. 11.) ſed ad ipſum Steſichorum, domo Himeraeum, referenda eſſe, recte docuerunt N. Heinſ. et Salmaſ. Exerc. Plin. p. 82." De Steſichoro, ſummo poeta lyrico, Himerae nato, cf. Iani ad Horat. Od. IV, 9, 8. Aelian. V. H. V, 26. et Conon Narr. 42. *Thermae* autem illae nunc *Termini* dicuntur. 234-237. Nam duo huius nominis fluuii ſunt, qui ex diuerſis *fontibus* in *Nebrode* monte (v. Grat. Cyneg. extr. Solin. c. 5. et 11. Cluuer. II, 11.) oriuntur, et in contrarias partes currunt. Alter Himera in ſeptemtrionem, alter in auſtrum fluit,

Quo mons Sicania non ſurgit ditior vmbrae.
Henna Deum lucis ſacram dedit ardua dextram.
Hic ſpecus, ingentem laxans telluris hiatum,
Caecum iter ad manes tenebroſo limite pandit,
Qua nouus ignotas Hymenaeus venit in oras.
Hac Stygius quondam, ſtimulante Cupidine, rector
Auſus adire diem, maeſtoque Acheronte relicto
Egit in inlicitas currum per inania terras.
Tum rapta praeceps Hennaea virgine flexit
Adtonitos coeli viſus lucemque pauentes
In Styga rurſus equos, et praedam condidit vmbris.
Romanos Petraea duces, Romana petiuit

Foedera

ad Virg. A. IX, 584. et Ouid. Met. XIII, 750. — 237. *vmbrae*, non *vmbra*, ſcripti et R. 2. — 238. *Henna*, non *Enna*, ſcripti. v. ad I, 93. *ſacra dextra* ſcripti, R. 1. Parm. Med. *ſacras dextras* h. e. milites, recte, opinor, emend. N. Heinſ. idque probauit Drak. et tacite recepit Lefeb. 242. *Hac Stygius poſtquam* emend. Gron. Obſſ. III, 7. Sed leuiori mutatione N. Heinſ. *venit in oras, Ac Stygius quondam* cet. quae vera videtur lectio. 244. *Egit in inlicitas* Col. et Ox. *Egit pollicitas* Put. proxime verum Vulgo *Inlicitas egit.* 245. *Cum* recte, puto, emend. Gronov. l. l. Deinde *flexit*, non *ceſſit*, Col. Ox. Parm. 246. *Adtonitos coeli viſus*, non *viſu*, ſcripti, vnde recepi probb. N. Heinſ. et Drak. Cf. ad VI, 231. et X, 370. Mox *pauentes*, non *cauentes*, ſcripti et Parm. 248. *Petreia* in quibusdam edd. *Patherea* Put.

fluit, et ille nunc *fiume grande* ſ. *fiume di Termini*, hic *fiume ſalſo* vocatur, ſi fides habenda Cluuer. Sic. ant. II, 3. et 11. — 238-247. cf. ad I, 93. et inpr. Cic. Verr. IV, 48. Diodor. V, 3. Ouid. Met. V, 385 ſq. et Claud. de raptu Proſ. *Henna ardua*, in loco edito ſita. v. Cic. et Diodor. ll. cc. *ſacram dextram* paulo argutius de militibus ex Henna, religione et cerimoniis Proſerpinae ſacra, ad bellum excitis; Ern. *dextram*, vel potius *dextras*, milites, vt paſſim. v. Ind. et ad XI, 539. *Sacri* proprie ſunt *luci*, de quibus, vt et de *ſpecu*, Plutone et raptu Proſerpinae v. Cic. et Diodor. ll. ll. 242 ſq. cf. VII, 689 ſq. *adire diem*, v. ad XIII, 708. *maeſto*, vt al. triſti, inamabili. *inlicitas terras*, v. ad III, 501. et Intpp. ad Val. Fl. I, 197. et 627. *inania*, v. ad I, 97. — 246. cf. V, 617 ſqq. et ibi not.

248. *Petraea*, Petra, hod. *Petraglia*. cf. Var. Lect. *Callipolis* vrbs incerti ſitus, quam cum

Foedera Callipolis, lapidoſique Enguion arui,
Hadranum, Ergetiumque ſimul, telaque ſuperba
Lanigera Melite, et litus piſcoſa Calacte,
Quaeque procelloſo Cephaloedias ora profundo

 Caeru-

Put. Vrbs *Petrina* ſ. *Petrinae* (ſ. aquae) dicitur Antonino. Πέτρα Ptol. et aliis. Hinc *Romanos et Petra duces* fortaſſis legendum videbatur N. Heinſ. qui tamen et *Petraea* (Πετραΐα πόλις) bene ſe habere monebat. 249. *lapidoſique Engion arui* Col. vnde *Enguion* ſine contr. *Engyon* recte emend. N. Heinſ. et Gron. Obſſ. III, 7. Illud recepere Drak. Lefeb. et Ern., hoc Cell. Vulgo *Engion*, et *arcu* Ox. *amni* Put. *artus* in omnibus edd. ante Cell. excepta Parm. in qua *arcus* exſtat. *Engeon arcus* coni. Dausq. vt fornix natiuus intelligatur, vt ap. Ouid. Met. III, 30. — 250. *Adranum* forte rectius. Gr. Ἄδρανον. Sed *Hadranitani* ap. Plin. III, 8. Mox *Ergetumque* Put. probb. N. Heinſ. Drak. et Cluuer. II, 8. *Ergetinumque* Col. quod recepi. Ἐργέτιον Philiſto ap. Steph. Byz. *Ergetini* Plin. III, 8. Σεργέντιον Ptol. *Hergetumque* Tell. et R. 2. prob. Lefeb. *Ergentumque* Ox. R. 1. Parm. Med. Vulgo *Hergentumque*. Deinde *teloque ſuperba Lanigero* Put. *telaeque ſuperba Lanigerae* malebat N. Heinſ. 251. *Calacte* recepi cum Lefeb. et Ern. ex emend. Cluueri Sic. II, 4 et 5. Cell. et N. Heinſ. Galacte ſ. Calacta vicina Cephaloedio atque Halefae, (v. Antonin.) et ad originem vocis reſpexit poeta; Cell. in not. et Geogr. Καλὴ ἀκτή, bonum litus, dicitur Herodoto VI, 23. et Diodor. XII, 8. *Malecte* Put. *Melatte* Parm. Vulgo *Melacte*: oppida ignota. 252. *Cephaledias* quidam libri: *Cephaledum* et *Cephaleditani* Cic. Verr. II, 52. Sed *Cephaloedias* h. l. Col. et optimi libri. Κεφαλοίδιον Strab. et Diodor. XIV, 79. Κεφαλοιδίς Ptol. *Cephaloedis* Plin. Cf. Caſaub. ad Strab. VI. p. 184. et

cum oppidis prope fretum, et in orientali latere ſitis coniungunt Marcian. Heracl. p. 12. et Herodot. VII, 155. cf. Cluuer. II, 13. *Enguion*, Ἐγγύϊον Plut. in Marcello p. 309. Ἔγγυον Ptol. et Diodor. XVI, 73. hod. *Gangi*, inter Himeram et Symaethum fluuios, vnde Ἐγγυῖνοι Steph. *Enguini* Plin. III, 8. *Engyni* ap. Cic. in Verr. III, 43. IV, 44. V, 72. cf. Cluuer. II, 11. — *Hadranum* ſ. *Adranum*, (nunc *Aderno*) a Dionyſio conditum, ad radices Aetnae. v. Steph. Byz. et Diodor. XIV, 38. *Ergetum* circa Symaethum et Chryſam, hod. *Citadella*. cf. Var. Lect. *Melite* (nunc *Malta*) inſ. inter Siciliam et Libyam, diuerſa ab illa, quae in mari Hadriatico ad oram Dalmatiae ſita eſt, et hodie *Meleda* vocatur. cf. Intpp. ad Acta Apoſt. XXVIII, 7. Eius linteamina ſubtiliſſima laudat Diodor. V, 12. *Melitenſes veſtes*, e goſſypio factas, et *textrinum* Cic. Verr. II, 72. et IV, 46. *tela ſuperba L.* vt fere ſup. III, 374. *Calacte*, v. Var. Lect. 252. *Cephaloedis* ſ. Cepha-

Caeruleis horret campis, paſcentia cete,
Et qui, correptas ſorbentem vorticis hauſtu,
Atque iterum e fundo iaculantem ad ſidera, puppes,
Tauromenitana cernunt de ſede Charybdim.
Haec Latium manus et Laurentia ſigna mouebat.

Cetera Eliſſaeis aderat gens Sicana votis.
Mille Agathyrna dedit, perflataque Trogilos Auſtris,
Mille

et 188. al. 417. et Weſſeling. ad Anton. Itin. p. 92. — 254. *verticis* Ox. et priſcae edd. Cf. not. ad III, 475. — 256. *Tauromenitana* Col. *Tauromentana* Oxon. Vulgo *Taurominitana*. Ita paſſim, et *Taurominium*, ap. Cic. et alios ſcriptores Rom. Sed *Tauromenium* in priſcis codd. Plin. III, 8. Ταυρομένιον Graecis dicitur, et Ταυρομενίτ.. Strab. TAVROMEN. et ΤΑΥΡΟΜΕΝΙΤΑΝ. in nummis. Cf. Heinſ. ad Ouid. Faſt. IV, 475. — 257. *ſoueba*t emend. Barth. Adv. IX, 3. et N. Heinſ. prob. Drak. coll. VII, 10. XI, 168. XIV, 97. Virg. A. I, 281. X, 93. Non male! v. tamen not. 258. *Eliſſaeis* Col. Vulgo *Elyſaeis*, vel *Eliſaeis* et *Elyſeis*. v. ad I, 81. — 259. *Agatyrna* ſcripti. *Agathina* Parm. *Agatinnum* certe et *Agantinnum* dicitur Antonino et tabulis Itinerariis. Vulgo *Agathyrna*, prob. Drak. *Agyrina* coni. N. Heinſ. Sed v. ad v. 208. Deinde *Trogilos* Ox. R. 1. Parm. Med. *Troylos* Col. *Troialos* Put. Vulgo *Strongylos*: ſed recte iam monuit N. Heinſ., hanc inſulam Aeoliam intempeſtiue h. l. inculcari, et Gr. Στρογγύλην, Lat. *Strongulen*, non *Strongylon*, dici. Idem coni. *Trotilon*, (Τρώτιλον, *Trotilum*, opp. ad mare ſitum non longe a Syracuſis) vel *Mille Acradina dedit, perflataque*

Cephaloedium, opp. maritimum inter Thermas Himerenſes et Alaeſam in boreali inſulae latere; Cell. De hoc oppido et ad illud cetariis v. Cluuer. II, 4. *ora horret cete*; propr. cete horrent ad oram in mari. cf. ad I, 423. *caeruleis campis*, vt *aequor maris* et *campi liquentes* ap. Virg. A. II, 780. VI, 724. vel *humentes* inf. v. 368. — 254-6. cf. ad II, 306 ſq. Strab. VI. p. 185. al. 268. al. 411. Senec. Epiſt. 79. et Pacati panegyr. c. 26. vid. et Heinſ. ad Ouid. Amor. II, 16, 26. *qui — cernunt*, Tauromenitani. *Tauromenium* (hod. *Taormina*) vrbs in orientali ora Siciliae ſita, et in Tauro monte condita, quae vino ac marmore inclaruit, et, Naxo excifa, eius incolis aucta eſt, v. Diodor. XIV, 60. XVI, 7. Salluſt. fragm. lib. V. Cluuer. I, 7. — 257. *Haec manus*, hi populi antea enarrati, *Latium et L. ſ. mouebat*, pro Romanis arma gerebant et militabant; Ern. *Laurentia ſ.* v. ad I, 110. *Eliſſaeis votis*, Poenis. v. ad I, 81.

259. *Agathyrna*, Ἀγάθυρνα Polyb. ap. Steph. *Agathyr-*

Mille Thoanteae ſedes Facelina Dianae.
Tergemino venit numero fecunda Panormos;
Seu ſiluis ſectere feras, ſeu retibus aequor
Verrere,

flataque Trogilos auſtris: at Acradina eſt pars Syracuſarum; quae vrbs v. 277. memoratur. 260. *Facelina Dianae* Col. probb. Cluuer. Sic. II, 6. et N. Heinſ. qui monet, *Dianae* Φακελίνης vel Φακελίτιδος nomen deriuari a φάκελος, qui eſt faſcis ſarmentorum, quo Oreſtes ſimulacrum Dianae ex Scythia Ariciam in Italiam adtuliſſe dicitur. v. Serv. et Pompon. Sabin. ad Virg. A. II, 117. et Bucol. pr. Munker. ad Hygin. fab. CCLXI et ad Antonin. Liber. fab. XXVII. Cluuer. l. c. et Heyne ad Donati vit. Virg. §. 85. *Phacetina* R. 2. vnde *Phacelina* rectius, opinor, ſcripſit Lefeb. vt in Lucilii fragm. ap. Pompon. Sab. l. c. Eadem ſcriptura aliis corruptis lectionibus h. l. firmatur. *Placentina Chanae* Tell. R. 1. Parm. *Pharetia Chanae* Med. *Placentia Aganae* a manu docta in R. 1. *facetia caue* Put. Vulgo *Faſcellina* vel *Faſcelina Dinae*, quod nomen Dianae, (al. *Faſcelis* ſ. *Faſcelitis*) a *faſce* lignorum deducitur. Pompon. Sabinus l. c. Deam hanc *Facelinam* a *facibus* dictam putabat. 261. *Panhormos* Oxon. v. nott. *Panhorphoi* Tell. 262. *ſectere* recte Col. et R. 2. Vulg. *ſectare*, quod perperam pro

thyrnum Plin. Ἀγαθύρνου Diodor. V. p. 991. ab Agathyrno rege, Ἀγάθυρσον corrupte Strab. et Ἀγαθύριον Ptol. ad fluuium cognominem, inter Meſſanam et Panormum, vbi nunc S. Marci opp. *Trogilos*, Τρώγιλος, opp. Syracuſis et mari vicinum, (v. Thucyd.) cum portu, (v. Liv. XXV, 23.) vnde *perflata auſtris*. 260. *Thoanteae D.* v. ad IV, 769. *ſedes Facelina*, fanum Dianae F. inter Mylas et Naulochum, non longe a Peloro prom. cf. Var. Lect. Locum deſignat Appianus B. Civ. V, 116. Ἀρτεμίσιον, πολίχνη βραχυτάτη, ἐν ᾗ φασὶ τὰς ἡλίου βοῦς γενέσθαι, vnde ap. Ouid. Faſt. IV, 486. *ſacrorum Melan paſcua laeta boum:* nam Melas oppidum praeterfluit, idemque *Phacelinus* dictus. *Phacelinus Siciliae iuxta Peloridem, confinis templo Dianae*: Vib. Sequeſt. ed. Oberlin. p. 170 ſq. *Panormos* (hod. *Palermo*) vrbs condita a Phoenicibus, (Thucyd. VI.) et colonia Rom. (Strab. VI.) cum portu peropportuno ad adpellendum, vnde nomen adcepit a πάνυ ὁρμή. Hinc et *Panhormus* ſ. *Panhormum* dicitur, v. c. ap. Plin. III, 8. et *Panhormitani* in lapidibus vetuſtis ap. Spon. p. 176. et al. vt ſpiritus voc. ὁρμή ſ. ὅρμος exprimatur. *Tergemino numero*, tribus militum millibus. *fecunda* omnis generis animalibus, feris, piſcibus, volucribus; quod mox poeticis coloribus adumbratur. *Verrere aequor retibus*, vnde rete *verriculum* e *euerri*

Verrere, ſeu coelo libeat traxiſſe volucrem:
Non Herbeſos iners, non Naulocha pigra pericli
Sederunt; non frondoſis Morgentia campis
Abstinuit Marte infido: comitata Menaeis
Venit

pro *ſectari* dictum adcipiunt. *agitare* emend. Bentl. ad Horat. Serm. II, 3, 235. quod a vulgata lectione nimis recedit. 263. *Verrere* Col. Ox. et in marg. R. 1. Vulgo *Vertere*. 264. *Herbeſſos* ſcribendum cenſebat N. Heinſ. Rectius forte *Erbeſſos*. Gr. Ἑρβησσὸς Polyb. I, 18. Ἑρβησσῖνοι ap. Steph. Sed *Herbeſſus* in optimis libris Liv. XXIV, 30. 35. et *Herbeſſenſes* ap. Plin. III, 8. — 265. *Morguentia* R. 1. et ad marg. *Morguntia*. Forte leg. *Morgantia*. Μοργάντιον Strab. VI. p. 186. Μοργαντίνη Thucyd. IV. et Diodor. XIV, 96. *Murgantia* Liv. XXIV, 27. XXVI, 21. ΜΟΡΓΑΝΤ. in numis. Sed Μοργαντῖνοι Steph. *Murgentini*. Plin. III, 8. et *Murgentinus ager* Cic. Verr. III, 18. et V, 47. — 266. *Menaeis* ſcripti et vetuſtae edd. ante Marſum, qui primus *Nemaeis* dedit. *Noaenis* emend. Maſer. ad Val. Fl. II, 495. coll. Plin. III, 8. vbi potius *Noaei* memorantur, Νοαῖοι, quorum vrbs Νόαι, hod. *Neara*. Cluuerius caſtigabat *Nomaeis*, a Νόμαις, perobſcuro oppido, quod in tabulis ſuis geographos Ameſtrato ſ. Amaſtrae vicinum poſuiſſe, deceptos depra-

euerriculum. cf. ad XI, 472. in Var. Lect. et Bentl. ad Hor. Sat. II, 3, 235. *coelo traxiſſe* h. e. deducere, vt *trahere creſcente arundine praedam* dixit Martial. IX, 54. de quo aucupio cf. ſup. VII, 674 ſq. — *Herbeſos* ſ. Erbeſſus (v. Var. Lect.) ad fontes Anapi, qui in portum magnum Syracuſ. effluit, vbi nunc Cryptae, *la Grotte*, ſi fides habenda Fazello Rer. Sic. I, 10. Cluuerus (Sic. ant. II, 10. et 11.) duplex huius nominis oppidum in Sicilia fuiſſe putabat, alterum ſupra Agrigentum inter Acragantem Halycumque amnes, quod ex Polyb. I, 18, alterum Syracuſis vicinum, quod ex Liv. XXIV, 30. colligebat. Haec tamen coniectura parum probabilis videbatur Cellar. Geogr. T. I. p. 810 ſq. *Naulocha*, al. Naulochus ſ. Naulochum, et Ναύλοχοι Appian. B. Civ. V, 116. et 121, prope Pelorum prom. cum ſtatione nauium, vnde nomen adcepit. cf. Suet. Aug. 16. et 101. *non iners* et *pigra pericli*, vt *piger militiae* ap. Hor. Epiſt. I, 2, 124. h. e. non pigra ad periculum in bello ſubeundum. Sic *piger in militia* dixit Cic. ad Div. VII, 17. et *gens pigerrima ad militaria opera*, h. e. ignaua, inbellis, Liv. XXI, 25. *Sederunt*, v. ad III, 142. et X, 597. — *Morgentia*, (v. Var. Lect.) ſupra oſtium Symaethi non longe a mari. *Marte infido*, bello ancipiti, vel, vt Marſus exponit, pro infidis Poenis. *Menaeis viris* a

Venit Amaſtra viris, et paruo nomine Tiſſe,
Et Netum, et Mutyce, pubeſque liquentis Achaeti.
Sidonios Drepane, atque vndae clamoſus Helorus,
Et mox ſeruili vaſtata Triocala bello,

 Sidonios

deprauatis illis editionibus, bene monuit N. Heinſ. 267. *Tiſſe* Col. Τίσσα Ptol. *Tiſſae* priſcae edd. non improb. N. Heinſ. Τίσσαι Steph. Vulg. *Thiſſe*. 268. *Mytice* Col. vnde *Mutyce* emend. Cluuer. II, 10. Cell. et N. Heinſ. Vulg. *Micite*. Deinde *Achaeti* Col. *Arethi* Put. R. 1. Parm. Med. *Arbeti* Oxon. Vulgo *Acheti*. Quae omnia mendoſa videntur. *Acithi* non male coni. Dausq. et N. Heinſ. Ἀκίθιος fluuius ap. Ptol. de quo v. Cluuer. I, 18. Hinc forte *liquentis*, pro quo *ingentis* ſcribendum putabat D. Heinſ. An legendum *Echetlae*? De eo opp. v. Polyb. I, 15. Diodor. XX, 32. et Steph. — 269. *Sidonios* ſcripti et quaedam edd. antt. *Sidonias* R. 1. et Med. prob. N. Heinſ. ad Ouid. Heroid. XV, 164. Cf. ad II, 117. et not. ad IV, 648. Vulgo

a Μέναις opp. quod lacui Palicorum ſubiacebat inter Syracuſas et Hennam. Μεναὶ Steph. Μέναινον Diodor. XI, 78. hod. *Meneo*. Hinc *Menenii* Cic. Verr. III, 43. *Menanini* Plin. III, 8. ΜΕΝΑΝΙΝΩΝ, ΜΕΝΑΙΝΩΝ et ΜΗΝΑΙΝΩΝ in numis Parutae, forte et Goltzii. — *Amaſtra* ad Halaeſum fl. Ἀμήστρατος vel Ἀμίστρατος Steph. Μυττίστρατον Polyb. I, 24. Μυτίστρατον Zonar. Μύστρατον Diodor. in Eclog. p. 876. hod. *Miſtretta*. — *Tiſſa* ad radices Aetnae, nunc forte *Randazzo*. *paruo nomine*, vt ap. Cic. Verr. III, 38 pr. *perparua et tenui ciuitate*. cf. ad XIII, 5. — *Netum*, Νῆτον Ptol. nunc *Noto, Citta ingenioſa*, prope Pachynum. — *Mutyce*, Μοτύκα Ptol. III, 4. Μότυκα et Μότυκα al. hod. *Modica*, inter Syracuſas et Pachynum. cf. Cluuer. II, 10. Hard. ad Plin. III, 8. Graev. et Ern. ad Cic. Verr. III, 43. — *liquentis Achaeti*, v. Var. Lect. 269. *Sidonios*, Poenos, *iuvere Drepane*, *Helorus* cet. *Drepane*, vulgo *Drepanum*, (Δρέπανον et τὰ Δρέπανα Polyb. I, 41. 46. 55. *Drepanis* Anton.) prom. et opp. cf. Cluver. II, 1. Virg. A. III, 707 ſq. *Helorus* fluuius, praeter opp. eiusdem nominis, et inter ſpecus primum rupesque exeſas procurrens, vnde *clamoſus vndae*. v. Heyne ad Virg. A. III, 698. et Cluuer. I, 13. cf. ſup. ad III, 471. et IV, 524. — *Triocala* opp. mediterr. inter Crimiſſum et Himeram fl. Τριόκαλα Diodor. in Ecl. lib. XXXVI. p. 913. Τριόκλα Ptol. III, 4. Τρίκαλα Steph. TRIAKAΛA in numis Parutae, hod. *Troccoli*; vnde *Triocalini* Plin. III, 8. et Cic. Verr.

Sidonios, Arbela ferox, et celſus Ietas,
Et bellare Tabas docilis, Coſſyraque parua,
Nec maior Megara. Mute concordibus auſis
Iuuere, et ſtrato Gaulum ſpectabile ponto,

Quum

Vulgo *Sidynis et.* Verum τὸ *Sidonios* praeſtat, quod mox repetitur. 271. *Arbela* Col. vnde *Arbela* emend. Cluuer. II, 13. et N. Heinſ. qui tamen *feram* pro *ferox* corrigendum cenſebat. Ἀρβίλη Steph. Ἀρβίλαι Suid. Oppidum incerti ſitus, et forte ab h. l. alienum, quoniam ſecunda ſyll. producitur. Vulgo *Arabeia*, quae nihili eſt. Forte leg. *Herbita*, vel *Acrilla*, vel *Onobala*. Ὀνοβάλα fl. ap. Appian. B. Civ. V, 109. qui Vibio Sequeſt. (v. edit. Oberlin. p. 198. 199.) *Tauromenius* et nunc *Cantara* dicitur, ſi Fazello et Cluuer. fides habenda. *Herbita* et, quae mox memorantur, *Tabae* adiacent Heraeis montibus. *Acrilla*, vel *Acrillae*, non procul a Syracuſis, inter Acras (ſup. v. 206.) et Agrigentum. v. Liv. XXIV, 35. et Steph. Byz. 272. *Tubas* Col. *Thabas* primae edd. *Thebas* Put. Vulgatam lect. *Tabas*, quae mendoſa videbatur N. Heinſ., defendit Cluuer. Sic. ant. II, 13. putans, hoc oppidum eſſe hod. caſtellum *Tapi* ad Heraeos montes. 273. *Necmaior*, h. e. aequalis, vna voce ſcribendum putat Lefeb. vt *necopina* ſup. v. 188. et alia IX, 98. et XVI, 608. ex helleniſmo. Deinde *Iuuere* pro *Mute* Col. *Mite* vel *Myte* Oxon. *Motyce* ſ. *Mutyca* corrig. Cluuer. Sic. ant. I, 11. cuius tamen vrbis poeta iam meminit v. 268. *Motye* vel *Mutye* legendum videbatur Drak. Idem vero oppidum Silio *Muten* dici putant Dauſq. Lefeb. et Ern. Μοτύη opp. marit. non longe a Lilybaeo, (non Pachyno, vt ap. Pauſan. Eliac. I, 25.) vel in inſula eiuſdem nominis, (Diodor. XIII, 63. et 88. XIV.) Phoenicum κτίσμα, (Thucyd. VI, 2.) vel colonia Poenorum iisque fidiſſima, ſi fides habenda Diodoro l. c. Cf. Polyaen. Strateg. V, 2. n. 6. — 274. *Gaulum* ſcripti. *Gaprum* R. 1. et Med. *Gauros* Parm. Vulgo *Caulum*. Male! *Caulon* inepte coni. Dauſq. quod Italiae opp. eſt et *Aulon* quoque vocatur. *ſtrato Gaulos* (*ſpectabile*) *ponto*, vel *ſtrato, Gaulos, ſpectabile p.* (vt inf. v. 292. *poſtquam immedicabile viſum Seditio*)

Verr. V, 4. *mox ſeruili vaſtata bello*, arx belli a ſeruis capta et ſumma vi diruta. v. Diodor. l. c. et Cluuer. II, 12. — *Arbela ferox*, v. Var. Lect. — *Ietas*, Ἰεταὶ Steph. nunc *Iato*, ad Crimiſſum fl. in excelſo monte, vnde *celſus*, vt *ardua* v. 238. Hinc *Ietenſes* ap. Plin. III, 8. vbi v. Harduin. — *Tabas* v. Var. Lect. — *Coſſyra parua* inſ. inter Siciliam et Africam, hod. *Pantalarea*. Κόσσουρα Ptol. IV, 3. extr. Κόσσυρα Strab. VI. p. 191. COSSVRA in numis ap. Parutam et Holſten. ad Steph. Κόσυρος Scyl. ac Steph. *Coſura* Mel. II, 7. *Coſyra* Plin. III, 8. V, 7. et Ouid. Faſt. III, 567. vbi v. Heinſ. et Burm. Nullam eius mentionem fecit Cluuer. qui eam forte ad Africam retulit. — 273. *Megara*, v. ſup. ad v. 26. *Mute*, v. Var. Lect. 274.

Gaulum,

Quum ſonat Halcyones cantu, nidosque natantes
Inmota geſtat, ſopitis fluctibus, vnda.
Ipſa Syracuſae patulos vrbs incluta muros
Milite conlecto variisque inpleuerat armis.
Ductores facilem inpelli laetamque tumultus
Vaniloquo plebem furiabant inſuper ore:
Numquam hoſte intratos muros, et quatuor arces,
Et Salaminiacis quantam Eoisque tropaeis
Ingenio portus vrbs inuia fecerit vmbram.
Spectatum proauis; ter centum ante ora triremes
Vnum naufragium, merſasque inpune profundo
Clade

ditio) emend. Gron. Obſſ. III, 7. quod inſula illa ceteris ſcriptoribus non *Gaulum*, ſed *Gaulos* dicatur. 277. *Syracoſae* Col. *Syracuſe* ad marg. R. 1. *Syracoſias* coni. N. Heinſ. 280. *plebem*, non *pubem*, ſcripti. 281. *hoſti* maluerit N. Heinſ. idque recepit Lefeb. 282. *Eisque* R. 1. et *Actaeisque* ad eius marg. *trophaeis* quidam male. Eſt Gr. τρόπαιον ſ. τροπαῖον. Poſt *tropaeis* Drak. punctum, Lefeb. vero et Ern. poſt *vmbram* v. 283. ſignum exclam. poſuere. E contextu *refert* vel ſimile quid ſubintelligendum cenſet Lefeb.

Gaulum, al. *Gaulos*, inſ. Siculi maris prope Meliten, Pachyno aduerſa. Γαῦλος πελαγία καὶ λιμέσιν εὐκαίρως κεκοσμένη, Φοινίκων ἄποικος, Diodor. V, 12. Hinc et *ſtrato ponto*, plano et tranquillo mari. v. ad III, 55. in Var. Lect. 275. *Halcyone, auis paulo amplior paſſere, colore cyaneo ex parte maiore, tantum purpureis et candidis admixtis pennis, collo gracili ac procero: quam videre rariſſimum eſt, nec niſi Vergiliarum occaſu et circa ſolſtitia brumamue, naue aliquando circumuolata ſtatim in latebras abeuntem. Fetificant bruma, qui dies halcyonides vocantur, placido mari per noctes et nauigabili, Siculo maxime;* Plin. X, 32. vbi v. Harduin. et ad II, 47. cf. Intpp. ad Virg. Ge. I, 399. Plaut. Caſin. Prol. v. 26. et Poen. I, 2, 143. Varr. L. L. VI, 5.

277. *Ipſa vrbs inclita Syracuſae impleuerat patulos muros*, ibi multi milites conſcripti erant, qui Poenis auxilio mitterentur. Verba *patulos muros* ad magnitudinem vrbis ſpectant. Πεντάπολις ἦν τὸ παλαιόν, ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος, Strab. VI. p. 186. al. 270. al. 415. Hinc et mox v. 281. *quatuor arces*, vrbes, de quibus v. ſup. ad v. 181. *furiabant*, v. ad VII, 617. — 281-6.

Clade pharetrigeri ſubnixas regis Athenas.
Flammabant vulgum geniti Carthagine fratres,
Poeni matre genus; ſed quos, ſub crimine pulſus
Vrbe Syracoſia, Libycis eduxerat oris
Trina-

Lefeb. Sed v. not. — 288. *ob crimina* coni. N. Heinſ. et v. 293. *inſurgebat.*
At

6. Verba ductorum, qui dicunt: in huius vrbis moenia ac portus numquam penetraſſe hoſtem, et a *proauis ſpectatum* eſſe, h. e. maiores vidiſſe, *quantam vmbram fecerit vrbs* hoſtibus *inuia* (vt inf. v. 639.) *tropaeis Salam. Eoisque*, h. e. quantopere obſcurauerit gloriam victoriae, ab Athenienſibus de Xerxe, rege Eoo, Orientis, ad Salamina reportatae; horum naves *ter centum ante ora* proavorum *vnum naufragium*, vnam cladem fuiſſe, h. e. omnes periiſſe, vel *ter centum triremes — vnum naufragium —* ipſasque *Athenas* quaſi *merſas* eſſe mari. Intpp. bene comparant locum Cic. Verr. V, 37. quem Silius expreſſit: *Quo Athenienſium claſſis ſola poſt hominum memoriam CCC nauibus vi ac multitudine inuaſit: quae in eo ipſo portu, loci ipſius portusque natura,* (vt h. l. *ingenio portus*) *victa atque ſuperata eſt. Hic primum opes illius ciuitatis victae, comminutae depreſſaeque ſunt: in hoc portu Athenienſium nobilitatis, imperii, gloriae naufragium factum exiſtimatur.* De bello, quod Athenienſes, ducibus Demoſthene et Nicia, cum Syracuſanis geſſerunt, tempore belli Peloponneſiaci, et in quo bis victi ſunt a Gylippo, qui Spartanis, Syracuſanorum ſociis, praeerat, v. Iuſtin. IV, 4. et 5. Thucyd. VII, 2 ſqq. Diodor. XIII, 7 ſqq. Plut. in Nicia et al. de duplici vero *portu* Syracuſano Cic. Verr. IV, 52. V, 37. et Doruill. ad Charit. p. 282. et 598. *Ingenio*, vt IV, 91. vbi v. not. *Vnum naufragium*, vt fere *tumulis* ſup. I, 50. vbi v. not. *merſas p. Athenas*, δεινῶς de Athenienſibus, ad internecionem caeſis. *ſubnixas* vt ſup. VIII, 243. vbi v. not. *pharetrigeri regis*, Xerxis, regis Perſarum. Perſae ac Parthi proprie *pharetrigeri* ac *pharetrati* dicuntur. cf. Intpp. ad Virg. Ge. IV, 290. — 287 ſq. *fratres*, Hippocrates et Epicydes, praetores, *flammabant vulgum*, de quo v. Liv. XXIV, 26 ſq. Hi *nati Carthagine, ſed oriundi ab Syracuſis exſule auo, Poeni ipſi materno genere*, Liv. ibid. c.
6.

Trinacrius genitor, geminaque a ſtirpe parentum
Aſtus miſcebant Tyrios leuitate Sicana.

Quae cernens ductor, poſtquam inmedicabile viſum
Seditio, atque vltro bellum ſurgebat ab hoſte,
Teſtatus Diuos Siculorum, amnesque, lacusque,
Et fontes, Arethuſa, tuos, ad bella vocari
Inuitum, quae ſponte diu non ſumſerit, hoſtem
Induere

At nihil mutandum. 296. *Inuitum, quia* ex Col. recepit Drak. *Inuitumque a ſponte non ſ. b.* Oxon. *Inuitumque a ſponte diu non* Put. *quia ſponte Deum non ſumſerit* corrig. N. Heinſ. h. e. diis fauentibus adnuentibusque; quod multis exemplis docetur, quibus opus non erat. Ego ſeruaui vulgatam lect. exemplo Lefeb. et Ern. Eamdem non inprobabat Drak. et *ſumſerit* vel poſitum pro ſumſiſſet, vel in *ſumeret* mutandum putabat. Mireris viros doctos nodum in ſcirpo quaeſiſſe, et Lefeb. primum percepiſſe h. l. ſententiam, quam his verbis enuntiat: hoſtis induit Marcello arma, quae ipſe Marcellus diu ſponte *distulit*

6. cf. Polyb. VII, 2. *ſub crimine*, ſub praetextu criminis, Burm. et Drak. coll. Suet. Ner. 35. et Tac. Hiſt. II, 26. *eduxerat*, et genuerat et educaverat; Lefeb. 291. *leuitate Sicania*, cf. ſup. ad v. 31.

292 ſqq. Accuratius belli cauſas exponit Liv. XXIV, 33 ſqq. *ductor* Rom., Marcellus. *inmedicabile vi*, pro, inmedicabilis viſa. *ſurgebat*, oriebatur; Drak. coll. I, 686. et XIII, 617. — 294. ſq. Haec adumbrata ex oratione Marcelli ap. Liv. XXIV, 38. extr. *Vos, Ceres mater* cet. Ern. cf. Virg. A. XII, 581. et Ouid. Met. V, 44. 45. *Diui Siculorum*, Orcus, Triptolemus, Ceres, Proſerpina, Palici, Diana, Minerva, Iupiter, Olympius, Apollo, aliique; Dausq. *Arethuſa*, cf. ſup. v. 53 ſq. *ad bella* non cum Poenis gerenda, quod Dausq. putabat, ſed cum Syracuſis, cui vrbi diu pepercerat Marcellus, abſtinendo hoſtilibus, e longinquo obſidione ſeruanda, legatos mittendo; Gron. Obſſ. III, 7. — 296. Teſtatus Deos, *hoſtem induere ſibi* (Marcello) *arma*, h. e. ſe inuitum cogere ad arma capienda, *quae ſponte*, conſilio et de induſtria, *diu non ſumſerit* (Marcellus), quorum vſu diu abſtinuerit, ſperans, Syracuſanos non extrema experturos eſſe. cf. ſup. v. 179 ſqq. Similis eſt locus Liv. XXX, 31. *Neque patres noſtri priores de Sicilia, neque nos de Hiſpania fecimus bellum: et tunc Mamertinorum ſociorum periculum, et nunc Sagunti exci-*

Induere arma ſibi, telorum turbine vaſto
Adgreditur muros, atque armis intonat vrbi.
Par omnes ſimul ira rapit, certantque, ruuntque.
Turris, multiplici ſurgens ad ſidera tecto,
Exibat, tabulata decem cui creſcere Graius
Fecerat, et multas nemorum conſumſerat vmbras.
Armatam hinc igni pinum et deuoluere ſaxa
Certabant, calidaeque picis diffundere peſtem.
Huic procul ardentem iaculatus lampada Cimber
Coniicit, et lateri telum exitiabile figit.
Paſcitur adiuto Vulcanus turbine venti,

Gliſcen-

tulit ſumſiſſe. v. not. — 303. *pinum* ſcripti. Cf. Heinſ. ad Claud. R. P. III, 987. Vulgo *molem*. 305. *Huic* ſcripti. *Hinc* R. 1. Med. aliaeque priſcae edd. Vulgo *Hic*. 307. *adiutus* Put. et ad marg. R. 1. quod recepi cum Lefeb. et Ern. Idem, vel *adiecto*, vel *adiuncto* coni. Dausq. Vulgatam lect. *adiuto* h. l. probabat N. Heinſ. qui ſup. ad XI, 614. verebatur, ne mendoſa eſſet.

excidium nobis pia ac iuſta induerunt arma. 297. *telorum turbine*, v. ad I, 311.

300-315. Erneſti: "De hac turri excelſa, quae igni Rom. adcenſa prima ruinam in muris Syrac. dedit, omnia a Silio ficta ſunt; nonnulla tamen leguntur ap. Liv. XXIV, 34. vnde in turris cogitationem adduci facile poterat. Talia Silius numquam e manibus dimittit, et plerumque graphice, nec ſine arte pingit, ſed nec ſine nimiae luxuriae vitio, vt h. l. altitudinem turris et inpr. incendium." Poeta autem noſter ante oculos habuit ſimilem locum Virg. A. IX, 530 ſqq. *multiplici tecto*, tabulato, de quorum numero ſaepe ingenti ac fine v. Lipſ. Poliorc. II, 4. *Exibat* ad ſidera; vt *ad coelum* ap. Virg. Ge. II, 81. vel ſimpl. eminebat, vt ap. Ouid. Met. III, 78. Sic et *exſiſtere* ſup. I, 585. vbi v. not. *tabulata creſcere*, vt v. 309. *creſcentia tecta*. v. ad VII, 676. *Graius*, Archimedes, Syracuſanus, de quo v. inf. v. 341 ſq. Cur *Graius* dicatur, intelligitur ex v. 50 ſq. *nemorum vmbras*, vt IV, 679. vbi v. not. *pinum*, taedas, vt v. 420. IX, 336. X, 549. et πεύκη ap. Ariſtoph. Nub. Act. I. extr. Drak. *picis peſtem*, v. ad I, 174. — 307 ſqq. Colores orationis poeticae paſſim obuii. cf. IV, 680 ſq. V, 510 ſq. VII, 351 ſq. IX, 602 ſq. et inf. v. 419 ſq. *Paſcitur*, vt IX,

Gliſcentemque trahens turris per viſcera labem,
Perque altam molem et toties creſcentia tecta,
Scandit ouans, rapidusque vorat crepitantia flammis
Robora, et, ingenti ſimul exundante vapore
Ad coelum, victor nitentia culmina lambit.
Inplentur fumo, et nebula caliginis atrae
(Nec cuiquam euaſiſſe datur) ceu fulminis ictu
Conreptae rapido in cineres abiere ruinae.

Par contra pelago miſeris fortuna carinis.
Namque vbi ſe propius tectis vrbique tulere,
Qua portus muris pacatas adplicat vndas,
Inprouiſa nouo peſtis conterruit aſtu.
Trabs fabre teres, atque, eraſis vndique nodis,
Nauali

eſſet. Omnino doctior videri poteſt, et auribus certe gratior eſt. 309. *toties* Col. Put. R. 2. Parm. Ben. Vulgo *turris.* Deinde *creſcentia*, Col. Vulg. *naſcentia* non inprob. Barth. Adv. IX, 3. vt ſenſus ſit: Tam alta erat turris, vt, vbi finem habitura videretur, ibi denuo nouo tabulato renaſceretur, et ſuperiora tabulata enaſcerentur velut ex inferioribus iisque maioribus ſurſum procedendo. *texta* coni. N. Heinſ. et *tectis creſcentia tecta* Dausq. 310. *rapidusque* ſcripti et R. 2. quod recepi, etſi perperam ita legi putabat N. Heinſ. Mea qualicumque ſententia exquiſitius eſt vulgato *rapidisque*, et pro *rapprim* poſitum, vt ap. Virg. A. XI, 906. XII, 81. al. In iisdem ſcriptis recte *crepitantia*, non *trepidantia*. Cf. Bentl. ad Horat. Od. IV, 11, 11. et Drak. h. l. 312. *ſurgentia culmina* Ven. Marſi teſte N. Heinſ. Sed vulgatam lect. in vtraque Marſi ed. Ven. reperit Drak. *nutantia* ingenioſe coni. Dausq. h. e. ruinam minitantia. 318. *adpulit vndas*, vt inf. v. 418, Put. 320. *Trabs trabe cincta teres, eraſis u. n.* Put. Hinc *Trabs trabe iuncta teres deraſis* (vt *deciſis vndique ramis* ap. Virg. A. XI, 5.) *vndique*

IX, 603. *labem*, vt v. 304. *peſtem.* cf. ad VIII, 21. *creſcentia tecta*, v. ad VII, 676. *ouans victor*, Vulcanus, h. e. ignis. *exundante vapore ad coelum*, v. ad II, 631. *lambit*, vt ap. Virg. A. II, 684. et III, 574.

316-9. Ab altera parte nauibus Romanorum non minus detrimenti inlatum eſt Archimedis arte. 320-332. Deſcribitur machina Archimedis, qua nauibus hoſtium nocuit, *tolleno*, Gr. καρχήσιον. v. Liv. XXIV, 34. Polyb. VIII, 7. (vbi cf. Schweigh.) Athenaeus V. p. 208. Plut. in Marcello Opp. T. I. p. 306. ed. Frft. Tzetz. Chil. II, 35. Oribaſ. de machinam. VI, 24.
Tela

Nauali ſimilis malo, praefixa gerebat
Vncae tela manus: ea celſo ex aggere muri
Bellantes curui rapiebat in aera ferri
Vnguibus, et mediam reuocata ferebat in vrbem.
Nec ſolos vis illa viros, quin ſaepe triremem
Belligerae rapuere trabes, quum deſuper actum
Incuterent puppi chalybem morſusque tenaces.
Qui, ſimul adfixo vicina in robora ferro
Suſtulerant ſublime ratem, (miſerabile viſu!)
Per ſubitum rurſus laxatis arte catenis
Tanta praecipitem reddebant mole profundo,
Vt totam haurirent vndae cum milite puppem.
His ſuper inſidiis anguſta foramina murus
Arte cauata dabat, per quae confundere tela
Tutum

que nodis emend. Lefeb. quia duae certe trabes requirantur. 325. *vis villa* Col. *vix illa*, *quin ſ. t.* Put. *Nec ſolos fixura viros* ſuſpicabatur N. Heinſ. 327. *tenaci* Col. 334. *cum fundere* Col. *clam fundere* coni. Burm. et recepit Lefeb. Recte, puto. Sic in loco Liuii, quem in notis laudauimus,

Tela vncae manus, mox *vngues curui ferri*, et v. 327. *chalybs morſusque tenaces.* Liuio l. l. dicuntur *ferrea manus*, Polyb. VIII, 8. χεῖρ σιδηρᾶ ἐξ ἁλύσεως δεδεμένη, Plut. in Marcello l. c. χειρες σιδηραι ἠ ϛοματα εικασμενα γερανων, et *harpagones* aliis. *aggere muri*, v. ad I, 265. — 323. *Bellantes*, milites e nauibus adreptos Silius de ſuo addidit: Liuii narratio ad naves tantum conreptas et in mare depreſſas pertinet, quam poeta vſſ. 326-332. luculenter et eleganti ornatu expreſſit; Erneſti. Sed congruit Polybius, ex quo Liuius etiam ſua hauſit, lib. VIII. c. 9. οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ταῖς χερσὶ ταῖς ἐκ τῶν μηχανῶν ἐκακοποίουν· σὺν αὐτοῖς γὰρ τοῖς ὅπλοις τοὺς ἄνδρας ἐξαιροῦντες ἐῤῥίπτουν. *morſus tenaces*, cf. ad VII, 624. — 330. *Per ſubitum*, v. ad VII, 527.

333-7. Archimedes, *vt ſui vulnere intacti tela in hoſtem ingererent, murum ab imo ad ſummum crebris cubitalibus fere cauis aperuit, per quae caua pars ſagittis, pars ſcorpionibus modicis ex occulto petebant hoſtem.* Liv. l. c. cf. Polyb. VIII, 7. ibique Schw. et Plut. l. l. *His ſuper i.* cf. ad I, 60. in Var. Lect. 333. 4. cf. Virg. A. IX, 534. *confundere*

Tutum erat, obpoſito mittentibus aggere valli.
Nec ſine fraude labos, arta ute rurſus eodem
Spicula ab hoſte via vicibus contorta redirent.
Calliditas Graia, atque aſtus pollentior armis
Marcellum tantasque minas terraque marique
Arcebat; ſtabatque ingens ad moenia bellum.

Vir fuit Iſthmiacis decus inmortale colonis,
Ingenio facile ante alios telluris alumnos,
Nudus opum; ſed cui coelum terraeque paterent.
Ille nouus pluuias Titan vt proderet ortu
Fuſcatis triſtis radiis; ille haereat, anne
Pendeat inſtabilis tellus; cur foedere certo

Hunc

mus, *pars ſagittis, pars ſcorpionibus ex occulto petebant hoſtem.* 335. *adpoſito* Put. non inprob. Drak. vt poſitum ſit pro vicino, proximo, de quo v. Gron. ad Senec. Epiſt. IV. — 336. *Tum ſine* priſcae edd. Mox *artae viae* malebat *fundere tela*, pro ſimpl. fundere, Drak. vel ſine ordine iacere, Burm. qui tamen perperam confert Horat. Od. I, 17, 23. et Val. Fl. V, 581. vbi v. ei. not. cf. Var. Lect. *aggere valli*, v. ad I, 265. — 338 ſq. cf. Liv. XXIV, 34. extr. *Calliditas Graia*, Archimedis Graii. cf. ad v. 301. *aſtus pollentior armis*, cf. Liv. l. c. pr. et Polyb. VIII, 5. et 9. *bellum*, obpugnatio, *ſtabat*, vt ſup. IV, 44.

341-352. Poeta exornauit verba Liv. XXIV, 34 pr. ſed, vt ſolet, definite et per partes ſingulas Archimedis ingenium et artem adumbrat; Ern. *Iſthmiacis colonis*, Syracuſanis. v. ad v. 50 ſq. — 343 ſq. Venuſta Mathematici deſcriptio. 344. *Ille nouerat* (v. 348.) ex ortu ſolis, an futura eſſet pluuia; Marſ. *nouus Titan*, oriens ſol. *Fuſcati radii*, quorum lucem nubes coelo obductae hebetant ac condunt. 345. *ille nouerat, haereatne tellus*, ſtetne inmobilis, *an pendeat i.*, moueatur. Alii olim philoſophi hoc, alii illud ſtatuebant. v. Plut. de Plac. Philoſ. III, 13. Cic. Acad. IV, 39. et al. 346. 7. *cur Tethys* h. e. mare *hunc globum*, orbem terrarum, cingat, circumfluat. Nam Oceanus, vt veterum opinio ferebat, *πόταμος ἀψόῤῥοος*, Ὅς *περικυμαίνει γαίης περιτέρμονα κύκλον.* cf. Orph. Hymn. LXXXII, 3. Koeppen ad Hom. Il.

Hunc adfuſa globum Tethys circumliget vndis,
Nouerat, atque vna pelagi lunaeque labores,
Et pater Oceanus qua lege effunderet aeſtus.
Non illum mundi numeraſſe capacis arenas
Vana fides: puppes etiam conſtructaque ſaxa
Feminea traxiſſe ferunt contra ardua dextra.

Hic

malebat N. Heinſ. et v. 344. *nouo ortu.* 347. *vlnis* coni. idem ingenioſe, putans, τὸ *vndis* ex gloſſa inrepſiſſe. 349. *refunderet* corrig. N. Heinſ. vt inf. v. 551. Stat. Theb. IX, 464. al. Sed *effundere* hoc ſenſu legi ap. Mel. III, 1. et ſimplex *fundere* ap. Lucan. I, 410. monet Drak. Verbum compoſ. h. l. pro ſimplici. Cf. not. ad III, 464. — 351. *Vna fides* recepit Drak. e Col. et Put. prob. N. Heinſ. vt ſenſus ſit: *non vna*, h. e. non ſolum *fides* eſt, creditur, illum arenam mundi numeraſſe, ſed *ferunt etiam* cet. Id firmat ex Val. Fl. II, 167. (in omnibus Mſtis) et IV, 598. Stat. Theb. II, 689. XII, 114. Senec. Herc. Oet. 608. Vulgo *Vana fides*, vt ap. Virg. A.

Il. ξ, 200. 245. σ, 399. al. *Tethys* vero poetis eſt mare, eademque Oceani et coniux et ſoror. *certo foedere*, certa lege ac ratione, vt ap. Virg. A. I, 62. — 348. 9. cf. ad III, 58. *Oceanus pater* omnium deorum, fluminum, fontium ac rerum: nam mare cunctarum rerum principium, ſecundum Thaletis aliorumque philoſophorum priſci aeui ſententiam. cf. Koeppen ad Hom. Il. ξ, 201. 246. φ, 195 ſq. Virg. Ge. IV, 382. Orph. l. c. 1 ſqq. al. 350. cf. Horat. Od. I, 28, 1. ibique Iani. Omnino autem reſpexit Silius ad Archimedis librum, qui ψαμμίτης inſcriptus fuit, quo probare conabatur, numerum arenae non eſſe infinitum, ſed efferri et colligi poſſe, ſi vel maxime totus terrarum orbis arena conſtaret; Drak. Hinc ille iactabat, Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου δ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης, et Graeci coeperunt, ſicut διακόσιοι et ſimilia, ſic ψαμμακόσιοι a numero arenae ſubputare, pro infinita et inexplicabili multitudine; D. Heinſ. Exſtat etiam nunc eius ψαμμίτης ſ. libellus de numero arenae ad regem Gelonem, quo oſtendit, vniuerſum non eſſe infinitum. 351. 2. Haec ſpectant non ad ignauiam et imbelliam, quam Archimedi h. l. obiici putabat Barth. Adv. IX, 3. ſed ad mechanicam eius artem et machinas, (treſpaſtum ſ. polyſpaſtum et helicen) quibus nullo negotio grauiſſima onera vel ſuſtulit vel tranſtulit, et ingentem Hieronis nauem deduxit in aquam. v. Euſtath. ad Hom. Il. μ. p. 866. Plut. in Marcello (Opp. T. I. p. 305.

Hic dum Italum ductorem aſtu Teucroſque fatigat,
Adnabat centum late Sidonia velis
Claſſis ſubſidio, et ſcindebat caerula roſtris.
Erigitur ſubitas in ſpes Arethuſia proles,
Adiungitque ſuas, portu progreſſa, carinas.
Nec contra Auſonius tonſis aptare lacertos
Addubitat, merſisque celer fodit aequora remis.
Verberibus torſere fretum: ſalis icta frequenti
Albeſcit

A. IV, 12. et Val. Fl. V, 75. Id non diſplicebat Drak. et recte, puto, iam reuocatum eſt a Lefeb. et Ern. nam loca illa, a N. Heinſ. laudata, vel dubia

305. 306. ed. Frft.) Athenaeus V. p. 217. Tzetz. Chil. II. 130. Procl. ad Euclid. I, 2. p. 18. I. Andr. Schmid de Archimede (Ien. 1688. 4.) et Dutens Origines des découvertes des Anciens T. II. p. 207. *conſtructa ſaxa*, ingentes moles, (*Saxea pila, magnis quam molibus ante Conſtructam iaciunt ponto*, ap. Virg. A. IX, 711.) quas parvo momento de loco in locum, et quidem *arduum*, tranſtulit, cuiusuis infirmiſſimi hominis, et vel *feminae* manu; Gron. Obſſ. III, 7. cf. ad IV, 295 ſq. et Suet. Veſp. 18. Caue *dextram* cum D. Heinſ. exponas multitudinem, quo ſenſu paſſim *manus* dicitur, et *conſtructa ſaxa* vel domum actam ingenio Archimedis, vel cum Dauſq. ſtruem congeriemque ſaxorum, quo oneroſior eſſet nauis, quia Plut. l. l. dixerit ἐμβαλῶν ἀνθρώπους τοὺς πολλοὺς καὶ τὸν συνήθη φόρτον.

353-579. Haec pugna naualis ficta a Silio, e dictis Liv. XXV, 27. et multa habet poeta e Lucano III, 510-774. ſed non abſurdus vt Lucanus; Lefeb. *Teucros*, Romanos, et *Sidonia claſſis* pro Punica. 354. *Bomilcar edoctis Carthaginienſibus, in quanto res Syracuſ. diſcrimine eſſet, cum centum nauibus poſt paucos dies redit*, Liv. XXV, 25. At v. cap. 27. *caerula*, vt I, 21. *roſtris ſcindebat*, vt VII, 411. Vt grauius hoſtiles naues vulnerarent, aqua per rimam ſuccedente, roſtra depreſſa habebant, non exſtantia ſuper aquas; Cellar. e Schefferi Mil. nav. II, 5. *Arethuſia*. Syracuſana. cf. ad v. 53. *tonſis aptare lacertos*, cf. XI, 489. et XIII, 241. *Verberibus torſere fretum*. mare. cf. ad XI, 490. — 360 ſq. Graphica imago commotae remis aquae, obruta illa quidem coloribus, at non ſine arte facta, Ern. *ſalis facies*, maris

Albeſcit pulſu facies, perque aequora late
Spumat canènti ſulcatus gurgite limes.
Inſultant pariter pelago: ac Neptunia regna
Tempeſtate noua trepidant. Tum vocibus aequor
Perſonat, et clamat ſcopulis clamoris imago.
Ac iam diffuſus vacua bellator in vnda
Cornibus ambierat patulos ad proelia fluctus,
Nauali claudens humentem indagine campum.
At ſimili curuata ſinu diuerſa ruebat
Claſſis, et artabat lunato caerula gyro.
Nec mora: terrificis ſaeuae ſtridoribus aeris,
Per vacuum late cantu reſonante profundum,

Incu-

dubia ſunt, vel aliena. 365. Haec nihili eſſe putabat N. Heinſ. qui conī. *clangoris imago*, vel *et clamat ſcopulis vaga Martis imago*, vel *ingeminat ſcopulis clamoris imago*, vel denique *icta redit ſcopulis clamoris imago*, vt ap. Ouid. in Liv. v. 220. *Tunc vox aduerſis collibus icta redit*. Lefeb. contra miratur, verſum elegantiſſimum diſplicuiſſe Heinſio dormienti, quum *clamare* pro *reſonare* ſolenne ſit apud antiquos. Id quidem neque nos ignoramus. v. ad III, 471. Sed *clamorem clamare* quis vnquam dixit, vel dici ferat? Forte reponendum *clangit*, h. e. reſonat; niſi potius vera lectio *reſilit* culpa librariorum excidiſſe cenſenda eſt, et vicina vox *clamoris* peperit inportunum *clamat*. Olim ſuſpicabar *plaudit* vel *plangit ſcopulos*. 368. *viuentem* Oxon. ſolenni lapſu librariorum. v. ſup. ad I, 259. — 369. *Ac* Col. 370. *arabat* Col. *arquabat* conī. N. Heinſ. vt *arquatum* h. e. arcuatum *curuamen Iridis* ap. Ouid. Met. XI, 590. vbi v. Heinſ. 371. *terrifici* malebat N. Heinſ. 372. *vaſtum* forte leg. pro *vacuum*, quae vox praeceſſit

maris ſuperficies, vt mox *aequora*. *Inſultant pariter p.* cf. XI, 489. et XIII, 241. — 365. *imago*, Echo. v. Cerda ad Virg. Ge. IV, 50. Iani ad Horat. Od. I, 12, 4. 20, 8. et Intpp. Val. Fl. III, 597. *clamat*, v. Var. Lect.

366-370. Claſſes vtrimque in ſemicirculum et cornua diſpoſuerant; Cell. Luxurioſior poeta eſt, nec tamen moderatius eadem pinxit Lucan. III, 529 ſq. Ern. *diffuſus*, ſparſus, diſperſus. *Cornua* aciei *ambiunt fluctus*, vt mox *curuata ſinu claſſis* et *lunato gyro*. *Indago* propr. venatorium verbum, de quo v. ad XIII, 141. *humentem campum*, mare. cf. ſup. ad v. 253. *caerula*, vt I, 21. *artabat*, claudebat, vel, vt ap. Virg. A. IV, 582. *latet ſub claſſibus aequor*. 371. *ſaeuae tubae incubuere*, v. Var. Lect. *ſtridoribus* de tuba. v. Burm. ad Val. Fl. VI, 28.

Incubuere tubae, quis excitus aequore Triton
Expauit tortae certantia murmura conchae.
Vix meminere maris; tam vaſto ad proelia niſu
Incumbunt proni, poſitisque in margine puppis
Extremae plantis nutantes ſpicula torquent.
Sternitur effuſis pelagi media area telis,
Celſaque anhelatis exſurgens ictibus alnus
Caerula nigranti findit ſpumantia ſulco.
Aſt aliae latere atque incuſſi roboris ictu
Detergent remos: aliae per viſcera pinus
Tramiſſis ipſo retinentur vulnere roſtris,

ceſſit v. 366. Deinde *late* Put. Vulg. *latae*. 373. *Increpuere* (vt V, 188. XVI, 95. Virg. A. IX, 504.) recte haud dubie emend. Gron. Obſſ. III, 7. prob. N. Heinſ. qui et coni. *Incinuere*. Vulg. lectio non ferenda, quoniam mox ſequitur *Incumbunt*. 374. *tortae ad certantia* Gryph. et Dausq. Male! 381. *latere* Col. et R. 2. *lattere* Put. Vulgo *lacerae:* ſed ſi ipſae lacerae, quomodo aliarum remos potuerunt detergere, vtpote inualidae; N. Heinſ.

387.

28. — 374. *murmura*, ſonum tubarum. *certantia conchae*, cum concha ſua eiusque ſono. cf. ad I, 234. *conchae*, buccinae, quam Triton inflat, vt ap. Virg. A. VI, 171 ſq. (quem locum Silius in mente vel ante oculos habuiſſe videtur) X, 209. Ouid. Met. I, 333 ſq. Lucan. IX, 348 ſq. *tortae conchae*, quam Graeci στρόμβηλον vocant, et Lycophr. v. 250. στρόμβον, D. Heinſ. qui multa docte, vt ſolebat, ſed parum apte diſputauit. 375 ſqq. Imago atrociter pugnantium ex ſummo puppium margine; (vnde *nutantes*, in tam incertis veſtigiis) et ſingula ad naturam apte adumbrata; Ern. Luxuriantior Lucan. III, 567-582.

Vix meminere maris, ſe in mari, non in terra pugnare. 378. *area p.* ſuperficies. *media*, inter duas claſſes. 379. 380. *Anhelati ictus*, de remigibus ſub labore remorum anhelantibus; ex naturae veritate expreſſum, vt et *nigrans ſulcus:* nam ſulcus mari impreſſus vmbram nigricantem et lumen efficit, quibus etiam pictores fluctus deſignant; Ern. *alnus*, nauis. cf. ad III, 458.

381. Naues nauibus colliduntur. *Detergent*, frangunt, *remos*, vt παραούρειν τὰς ταρσὰς dixit Diodor. XI, 18. cf. Scheffer. Mil. nav. III, 6. et Freinshem. Ind. in Flor. 3, 83. 4. Comparant Lucan. III, 564. —

385.

Clade pharetrigeri ſubnixas regis Athenas.
Flammabant vulgum geniti Carthagine fratres,
Poeni matre genus; ſed quos, ſub crimine pulſus
Vrbe Syracoſia, Libycis eduxerat oris

Trina-

Lefeb. Sed v. not. — 288. *ob crimina* coni. N. Heinſ. et v. 293. *inſurgebat.*

At

6. Verba ductorum, qui dicunt: in huius vrbis moenia ac portus numquam penetraſſe hoſtem, et a *proauis ſpectatum* eſſe, h. e. maiores vidiſſe, *quantam vmbram fecerit vrbs* hoſtibus *inuia* (vt inf. v. 639.) *tropaeis Salam. Eoisque*, h. e. quantopere obſcurauerit gloriam victoriae, ab Athenienſibus de Xerxe, rege Eoo, Orientis, ad Salamina reportatae; horum naues *ter centum ante ora* proauorum *vnum naufragium*, vnam cladem fuiſſe, h. e. omnes periiſſe, vel *ter centum triremes — vnum naufragium* — ipſasque *Athenas* quaſi *merſas* eſſe mari. Intpp. bene comparant locum Cic. Verr. V, 37. quem Silius expreſſit: *Quo Athenienſium claſſis ſola poſt hominum memoriam CCC nauibus vi ac multitudine inuaſit: quae in eo ipſo portu, loci ipſius portusque natura,* (vt h. l. *ingenio portus*) *victa atque ſuperata eſt. Hic primum opes illius ciuitatis victae, comminutae depreſſaeque ſunt: in hoc portu Athenienſium nobilitatis, imperii, gloriae naufragium factum exiſtimatur.* De bello, quod Athenienſes, ducibus Demoſthene et Nicia, cum Syracuſanis geſſerunt, tempore belli Peloponneſiaci, et in quo bis victi ſunt a Gylippo, qui Spartanis, Syracuſanorum ſociis, praeerat, v. Iuſtin. IV, 4. et 5. Thucyd. VII, 2 ſqq. Diodor. XIII, 7 ſqq. Plut. in Nicia et al. de duplici vero *portu* Syracuſano Cic. Verr. IV, 52. V, 37. et Doruill. ad Charit. p. 282. et 598. *Ingenio*, vt IV, 91. vbi v. not. *Vnum naufragium*, vt fere *tumulis* ſup. I, 50. vbi v. not. *merſas p. Athenas*, *δεινῶς* de Athenienſibus, ad internecionem caeſis. *ſubnixas* vt ſup. VIII, 243. vbi v. not. *pharetrigeri regis*, Xerxis, regis Perſarum. Perſae ac Parthi proprie *pharetrigeri* ac *pharetrati* dicuntur. cf. Intpp. ad Virg. Ge. IV, 290. — 287 ſq. *fratres*, Hippocrates et Epicydes, praetores, *flammabant vulgum*, de quo v. Liv. XXIV, 26 ſq. Hi *nati Carthagine*, *ſed oriundi ab Syracuſis exſule auo, Poeni ipſi materno genere*, Liv. ibid. c.

6.

Trinacrius genitor, geminaque a ſtirpe parentum
Aſtus miſcebant Tyrios leuitate Sicana.

Quae cernens ductor, poſtquam inmedicabile viſum
Seditio, atque vltro bellum ſurgebat ab hoſte,
Teſtatus Diuos Siculorum, amnesque, lacusque,
Et fontes, Arethuſa, tuos, ad bella vocari
Inuitum, quae ſponte diu non ſumſerit, hoſtem
Induere

At nihil mutandum. 296. *Inuitum, quia* ex Col. recepit Drak. *Invitumque a ſponte non ſ. h.* Oxon. *Inuitumque a ſponte diu non* Put. *quia ſponte Deum non ſumſerit* corrig. N. Heinſ. h. e. diis fauentibus adnuentibusque; quod multis exemplis docetur, quibus opus non erat. Ego ſeruaui vulgatam lect. exemplo Lefeb. et Ern. Eamdem non inprobabat Drak. et *ſumſerit* vel poſitum pro ſumſiſſet, vel in *ſumeret* mutandum putabat. Mireris viros doctos nodum in ſcirpo quaeſiſſe, et Lefeb. primum percepiſſe h. l. ſententiam, quam his verbis enuntiat: hoſtis induit Marcello arma, quae ipſe Marcellus diu ſponte *diſtulit*

6. cf. Polyb. VII, 2. *ſub crimine*, ſub praetextu criminis, Burm. et Drak. coll. Suet. Ner. 35. et Tac. Hiſt. II, 26. *eduxerat*, et genuerat et educaverat; Lefeb. 291. *leuitate Sicanis*, cf. ſup. ad v. 31.

292 ſqq. Accuratius belli cauſas exponit Liv. XXIV, 33 ſqq. *ductor* Rom., Marcellus. *inmedicabile τὶ*, pro, inmedicabilis viſa. *ſurgebat*, oriebatur; Drak. coll. I, 686. et XIII, 617. — 294. ſq. Haec adumbrata ex oratione Marcelli ap. Liv. XXIV, 38. extr. *Vos, Ceres mater* cet. Ern. cf. Virg. A. XII, 581. et Ouid. Met. V, 44. 45. *Diui Siculorum*, Orcus, Triptolemus, Ceres, Proſerpina, Palici, Diana, Minerva, Iupiter, Olympius, Apollo, aliique; Dausq. *Arethuſa*, cf. ſup. v. 53 ſq. *ad bella* non cum Poenis gerenda, quod Dausq. putabat, ſed cum Syracuſis, cui vrbi diu pepercerat Marcellus, abſtinendo hoſtilibus, e longinquo obſidione ſeruanda, legatos mittendo; Gron. Obſſ. III, 7. — 296. Teſtatus Deos, *hoſtem induere ſibi* (Marcello) *arma*, h. e. ſe inuitum cogere ad arma capienda, *quae ſponte*, conſilio et de induſtria, *diu non ſumſerit* (Marcellus), quorum vſu diu abſtinuerit, ſperans, Syracuſanos non extrema experturos eſſe. cf. ſup. v. 179 ſqq. Similis eſt locus Liv. XXX, 31. *Neque patres noſtri priores de Sicilia, neque nos de Hiſpania fecimus bellum: et tunc Mamertinorum ſociorum periculum, et nunc Sagunti exci-*

Inrumpit Cumana ratis, quam Corbulo ductor
Lectaque complebat Stabiarum litore pubes.
Numen erat celſae puppis vicina Dione.
Sed ſuperingeſtis propior quae ſubdita telis
Bella capeſſebat, media ſubſedit in vnda,
Diuiſitque fretum. Clamantum ſpumeus ora
Nereus inplet aquis, palmaeque, trahente profundo,
Luctantum fruſtra ſummis in fluctibus exſtant.
Hic, audax ira, magno per caerula ſaltu

Corbulo

ficulter diſtingui poſſint. Cf. ad II, 52. — 409. *Lectaque* Col. et Ox. h. e. delectu habito conſcripta. *Leſcaque* Put. Vulgo *Laetaque*. Deinde *complebant* Put. venuſte, iudice N. Heinſ. Denique *ſtabularum* Ox. et Put. cum veterrimis edd. *Baiarum litore* coni. N. Heinſ. quod Baiae Cumis vicinae, Stabiae autem, quamquam Campani litoris oppidum, ſatis tamen iis remotae fuerint. Sed Drak. bene haec notauit: "Vix verosimile videri poteſt, librarios indoctos notiſſimam vocem *Baiarum* in minus notam *Stabiarum* commutaſſe: quare ſi quid h. l. mutandum, legam potius verſu praec. *Campana* pro *Cumana*." 410. *Nomen* Col. *ſubducta* pro *vicina* Parm. *Numen erat celſae puppi Lucrina Dione* coni. N. Heinſ. cui vulgatum certe non de Venere Erycina, ſed Lucrina, Baiis, non Stabiis vicina, (v. Stat. Silv. III, 1. Martial. XI, 81. et Heinſ. ad Ouid. Met. X, 558.) intelligendum videbatur. *celſae puppi vicina* repoſuit et iunxit Lefeb. 413. *clamantem* primus edidit Marſus. *damnatum* R. 2. et Marſ. in comment. 416. *irae* optime in Ven. ed.

409. v. Var. Lect. 410. *Numen*, praeſidium ſ. tutela nauis, quae ſemper in puppi, et vel deus vel dea eſt; vt contra παράσημον ſ. inſigne, a quo nauis nomen adcipiebat, in prora, effigies dei, vel herois, vel animalis, vel aliarum rerum. Sed nonnumquam vtrumque eiusdem ſigni erat, et naui nomen dabat. cf. v. 437 ſqq. 543. 565 ſqq. Cerda et Heyne ad Virg. A. V, 116 ſq. 663. X, 171. Heinſ. et Harleſ. ad Ouid. Triſt. I. 10, 1. Meurſ. ad Lycophr. Caſſandr. v. 110. 1299. Intpp. Val. Fl. I, 301. Petron. Sat. c. CV. et CVIII. Senec. Agam. 423. et Acta Apoſt. XXVIII, 11. *Dione*, Venus. v. ad IV, 106. *vicina* Romanis in Sicilia bellum gerentibus, propter templum eius in Eryce; Marſ. Dausq. Cell. Drak. Ern. cf. Var. Lect. et ſup. ad VI, 697. *propior* nauis Romana. *ſubſedit*, merſa eſt, et ſic *diuiſit* mare. cf. Lucan. III, 630 ſq. cuius tamen ingenium nimis luxuriat. 414. *Nereus*, mare. 416 ſq. Corbulo nauem merſam vlturus ignes in magnam Himilconis nauem coniicit;

Corbulo tranſgreſſus (nam textam robore turrim
Adpulerant nexae ferri compage triremes)
Euadit tabulata ſuper, flammaque comantem
Multifida pinum celſo de culmine quaſſat.
Inde atros alacer paſtosque bitumine torquet,
Amentante Noto, Poenorum apluſtribus ignes.
Intrat diffuſos peſtis Vulcania paſſim,
Atque inplet diſperſa foros: trepidatur omiſſo
Summis remigio; ſed enim tam rebus in artis

 Fama

ed. Marſi legi teſtatur N. Heinſ. ſed negant Drak. et Lefeb. 422. *Amentante* Coll. Vulgo *Aduentante* inepte, etſi defendat Dausq. et ex Virg. Ge. IV, 192. expreſſum putet. *Augmentante* emend. D. Heinſ. *Adiutante* poſt Dausq. N. Heinſ. ad Claud. Conſ. Manlii Theod. 321. qui tamen in not. ad noſtrum loc. τὸ *Amentante* praefert, quum nihil elegantius dici poſſit. 425. *iam* pro *tam* recte, opinor, ſcribendum videbatur N. Heinſ. 427. *At*

iicit; Cell. 417 ſq. *Iunctae naues binae ad quinqueremes turres contabulatas machinamentaque alia quatiendis muris portabant*, Liv. XXIV, 34. Machinas has nauibus inpoſitas *ſambucas* potiſſimum fuiſſe, docent, a Dausq. iam laudati, Plut. in Marcello, (Opp. T. I. p. 305. ed. Frft. ὑπὲρ δὲ μεγάλου ζεύγματος νεῶν ὀκτὼ πρὸς ἀλλήλας συνδεδεμένων μηχανὴν ἄρας, et p. 306. ἦν δὲ ὁ Μάρκελλος ἀπὸ τοῦ ζεύγματος ἐπῆγε μηχανήν, σαμβύκη μὲν ἐκαλεῖτο δι' ὁμοιότητα τινὰ σχήματος πρὸς τὸ μουσικὸν ὄργανον) et Polyb. VIII, 6-8. vbi v. Schweighaeuſ. V. Cl. et ad V, 37. qui de ſambucis docte ac copioſe diſſeruit. *tabulata* turris, *creſcentia tecta* ſup. v. 309. *flamma comantem*, v. ad VI, 184. *pinum*, facem. v. ad X, 549. et ſup. v. 303. *Multifida* proprie fax, quo facilius flammam concipiat, vt ap. Ouid. Met. VIII, 644. et Senec. Med. 111. *bitumine paſtos*, pingues, vt ap. Val. Fl. III, 124. vbi v. Burm. cf. inf. v. 427. et Lucan. III, 681. *Noto amentante*, vento adiuuante flammas taedarum, quemadmodum amentum auget vim haſtilium. cf. ad I, 318. IV, 14. et inpr. IX, 508 ſq. Lucan. VI, 221. Erneſti clav. Cic. et Heinſ. ad Claud. Conſ. Manlii Theod. 321. Lefeb. contulit ἀνεμοτρεφὲς ἔγχος Hom. Il. λ, 256. vbi v. Koeppen. *apluſtribus*, in *apluſtria*, de qua voce v. ad X, 324. et Erneſti clav. Cic. 424. *foros*, tabulata nauis. v. Salmaſ. ad Solin. p. 646. — 425. *Summis*,

Fama mali nondum tanti penetrarat ad imos.
At rapidus feruor, per pingues vnguine taedas,
Inlabſus, flammis victricibus inſonat alueo.
Qua nondum tamen inpulerat vim Dardana lampas,
Parcebatque vapor, ſaxorum grandine dirus
Arcebat, fatumque ratis retinebat, Himilco.
Hic miſer, igniferam dum ventilat aere pinum,
Murali ſaxo per lubrica ſanguine tranſtra
Voluitur in fluctus, Lychaei vulnere, Cydnus.
Fax nidore graui foedauit comminus auras,
Ambuſto inſtridens pelago. Ferus inde citatum
Miſſile adorata contorquet Sabrata puppe.

Hammon

At Col. R. 1. Parm. Med. Ben. al. *Ac* Ox. et Put. Vulgo *Et*, quod primum in Marſi Ven. ſec. operarum errore editum fuit. 429. *inpulerat* Put. vt ap. Ouid. Met. XII, 552. Cf. Heinſ. ad Claud. Paneg. Mall. Theod. v. 325. Vulgo *intulerat*, quod reſtituit Lefeb. 434. *Lycchaei* Col. vnde *Lychaei* ſcripſit Drak. *Luchei* Oxon. R. 1. Parm. Med. Vulg. *Lichei*. Deindè *Cidus* Put. et *Ciclus* Ox. R. 1. Parm. Med. Cf. ad III, 338. — 437. *Sabraca* Put. *Sabatra* malebat N. Heinſ. quod Africae ciuitatis nomen ſit. Ea tamen *Sabrata* potius dicitur, et haec eſt vulgata lectio, quam reuocaui. *Sabratha* edidit Drak. ſine auctoritate. Cf. ad III, 256. Poſſis et *Sabatha*, quae eſt vrbs Sabaeorum et caput regni in Arabia. Ceterum pro *adorata* legendum crediderim *ab aurata — puppe*, vt ap. Virg. A. X, 171. *aurato fulgebat Apolline puppis*. Et tutela et inſigne nauis ex auro, vel ebore, vel ſimili

Summis, qui in ſuperiori parte nauis erant, vt mox *imi*, qui in carina verſabantur; Ern. *rebus in artis*, v. ad II, 103. et V, 477. in Var. Lect. — 428. *inſonat* crepitans. *alueo*, in carina. cf. ad XII, 522. in Var. Lect. *Dardana lampas*, taedae Rom. 429. cf. v. 450. *Qua parcebat vapor*, argute dictum pro, quae in loca fumus nondum penetraverat, adeoque adcedi ſine periculo ſuffocationis poterat; Ern. *ſaxorum grandine*, v. ad I, 311. *Arcebat* Romanos, vel potius *fatum ratis*, interitum. 432. *pinum*, vt v. 420. *Lychaei vulnere*, inlato a Lychaeo, h. e. *ſaxo*, quo Lychaeus eum vulneraverat, percuſſerat. Drak. bene comparauit Virg. A. II, 436. Mel. II, 7. (vbi *Romana clades* dicitur, quam Romani intulere Poenis) et Gell. IX, 12. — 437. *Sabrata* nomen Poeni militis, ductum ab Africae opp. de quo v. ad III, 256. cf. ad I, 306. in Var. Lect.

Hammon numen erat Libycae gentile carinae,
Cornigeraque ſedens ſpectabat caerula fronte.
Fer, pater, adflictis, fer, ait, Garamantice vates,
Rebus opem, inque Italos da certa effundere tela.
Has inter voces tremulo venit agmine cornus,
Et Neptunicolae transuerberat ora Telonis.

Vrguebant nihilo leuius iam in limine mortis,
Quos fuga praecipites partem glomerarat in vnam
Puppis adhuc vacuam taedae: ſed proxima curſu
Fulmineo populatus ineuitabilis ardor
Conreptam flammis inuoluit ouantibus alnum.
Primus, ope aequorei funis delabſus in vndas,
Qua nondum Stygios glomerabat Mulciber aeſtus,
Ambuſtus ſocium remis aufertur Himilco.
Proxima nudarunt miſerandi fata Batonis
Deſertam ductore ratem. Bonus ille per artem
Crudo

ſimili materia eſſe ſolebat. 444. *Vrguebant* Col. quod et coni. Gron. Obſſ. III, 7. Vulgo *Vrgebat.* 449. *aequoreas in vndas* forte rectius iudice N. Heinſ. 452. *Batonis* Col. nomen Pannonicum; N. Heinſ., *Baconis* Parm.

Lect. *adorata puppe*, precibus fuſis ad Iouem Hammonem, deum tutelarem nauis. cf. ad v. 410. et h. l. Var. Lect. 438 ſq. cf. ad I, 414 ſq. et III, 10. — 441. *certa tela*, v. ad II, 112. *agmine*, vt XI, 284. vbi v. not. *cornus*, vt II, 124. *Neptunicolae*, mare incolentis, *Telonis:* quibus verbis poeta adluſit ad Telonem, qui Capreis regnauit; Marſ. et Cell. cf. ad VIII, 541. *Telon* nomen gubernatoris ap. Lucan. III, 592.

444. *Vrgebant* telis Romanos et coeptis inſtabant *nihilo leuius* Poeni, *quos fuga* cet. etſi iam erant in *mortis limine*, h. e. ſummo ac praeſente periculo, vt ſup. V, 423. et ap. Lucret. VI, 1155. 1206. — 445. 6. cf. Virg. A. IX, 539 ſq. *Fulmineo curſu* v. ad I, 471. *alnum*, vt v. 379. *flammis ouantibus*, vt *victricibus* v. 428. — 449. cf. Scheffer. de mil. nav. II, 5. — 452. *fata*, mors. Poſt Himilconem miſere periit Bato, gubernator nauis. 453-7. Bene comparant Lucan. III, 592 ſq. cf. et ſup. I, 687 ſq. et IV, 713 ſq. Tria praecipue laudantur, ars nauis gubernandae,

Crudo luctari pelago, atque exire procellas.
Idem, quid Boreas, quid vellet craſtinus Auſter,
Anteibat: nec peruigilem tu fallere vultum,
Obſcuro quamuis curſu, Cynoſura, valeres.
Is, poſtquam aduerſis nullus modus, Adcipe noſtrum,
Hammon, ſanguinem, ait, ſpectator cladis iniquae.
Atque, acto in pectus gladio, dextra inde cruorem
Excipit, et large ſacra inter cornua fundit.

Hos inter Daphnis, deductum ab origine nomen
Antiqua, fuit infelix, cui linquere ſaltus,

Et

Parm. Vulgo *Bathonis*. 454. *obluctari* malebat N. Heinſ. Sed cf. IX, 553. et not. ad I, 234. — 456. Pro *Anteibat* poeta forte ſcripſit *Callebat*, vel *Anticipans*, vel *Anticipat* ſcil. mente, vt ap. Cic. Nat. D. I, 27. — 460. *inde* Put. et vetuſtiores edd. Vulgo *deinde*, claudicante verſu. 465. *parabit*

dae, quum tempeſtas eſt in mari, ſcientia ventorum, et peritia ſiderum; Ern. *Bonus luctari*, vt ap. Virg. Ecl. V, 1. 2. (vbi v. Heyne) et ſup. I, 681. *Crudo*, aſpero, ſaeuo. v. ad I, 405. *luctari pelago*, v. ad I, 234. *Procellas exire*, vitare, declinare; metaphora e gladiatoria re ducta. cf. Lucret. V, 1329. VI, 1217. Intpp. Virg. A. V, 438. et Gifan. Ind. Lucret. *Anteibat*, ante ſciebat, praeſciebat; quae tamen verbi vis non alio exemplo firmari poteſt. Prouidebat; Marſ. *Anteire* eſt aliquid, antequam fiat, deprehendere, ab iis, qui fugitiuos certis itineribus anteibant, vt fugam eorum ſiſterent, et eorum propoſitum reſciſcerent; Barth. Adv. XXII, 14. cf. Burm. ad Val. Fl. I, 31. Erneſti exponit: praeſtabat ſcientia ventorum. Recte, ſi cum *ſcire*, vel alio verbo iungeretur, vt ſup. V, 355. ſed h. l. nude ponitur. cf. Var. Lect. *Cynoſura*, v. ad III, 665. — 461. *inter cornua* Hammonis, picti vel caelati in puppe; Cell.

462-476. *Hos inter*, qui in et cum naue Himilconis peribant, *Daphnis* flammis confectus moritur, (cf. v. 476.) progenies formoſi in Sicilia paſtoris, qui poetae, ſedulo praeſertim talia anquirenti, et, quum nomina fingeret, ea maxime deligenti, in quibus ornatus poetici materia exſtaret, facile occurrere poterat, quum in Sicilia verſaretur; Ern. De Daphnide, Siculo paſtore, v. Intpp. ad

Et mutare caſas infido marmore viſum.
At princeps generis quanto maiora parauit
Intra paſtorem ſibi nomina! Daphnin amarunt
Sicelides Muſae. dexter donauit auena
Phoebus Caſtalia, et iuſſit, proiectus in herba
Si quando caneret, laetos per prata, per arua
Ad Daphnin properare greges, riuosque ſilere.
Ille vbi, ſeptena modulatus arundine carmen,
Mulcebat ſiluas, non vmquam tempore eodem
Siren adſuetos effudit in aequore cantus:

Scyllaei

parabit Put. *parauit* R. 1. Parm. Med. 466. *Inter paſtores* emend. N. Heinſ. non inprob. Drak. *Intra paſtores* edidit Lefeb. qui haec notauit: "*Intra* notat habitum vel perpetuum quid. Non tantum erat inter paſtores, ſed et paſtor ipſe intra paſtores: vt in Celſo Praef. p. 17. ed. Krauſe, *medicina intra vſum eſt ipſi intra profeſſionem.*" 470. *riuosque cieri* vel *citari* coni. N. Heinſ. At ſenſus h. l. eſt, quod Drak. iam monuit, canente Daphnide fluuios aquarum murmura continuiſſe et ad vocem eius inmobiles ſtetiſſe, vt ap. Ouid. Faſt. II, 84. et Prop. III, 1, 41. 42. al. III, 2, 1. 2. vbi v. Broukh.

475.

ad Ouid. Met. IV, 276 ſq. Timaeus ap. Parthen. Erot. c. 29. Heyne ad Virg. Ecl. V. in Argum. et, quos hic laudat, Theocrit. Id. I. VII. XIX. Diodor. IV, 84. et 86. Aelian. V. H. X, 18. ibique Intpp. *cui viſum*, ᾧ ἔδοξε. *infido marmore*, cum periculoſo mari, h. e. nauali bello ſe inpſicuit, quum potuiſſet in caſis et ſiluis, exemplo progenitoris, (*principis generis*) tutus latitare; Cell. Ἅλα *μαρμαρέην* dixit Hom. Il. ξ. 273. — 465 ſq. Daphnis Siculus carminis bucolici inventor. v. Diodor. l. l. et al. Praeſtantia carminis eius pulcris, ſed notis coloribus advmbratur. 466. *Intra paſtorem*, in vita paſtorali, Marſ. et Ern. paſtoritia ſua vita et fortuna contentus, Barth. Adv. XXII, 14. vbi monet, *intra rem* ſ. v. c. *fortunam eſſe* dici pro, ea eſſe contentum, vt ap. Prop. III, 9, 2. et *paſtorem* pro paſtoritia fortuna, vt *Hannibalem* pro furore eius ſup. I, 346. et *iuuenem* pro aetate iuuenili VII, 596. cf. Var. Lect. *Dexter*, vt V, 227. *auena*, fiſtula paſtoris. *Caſtalia*, cf. ad XI, 482. — 469 ſq. cf. XI, 440 ſqq. 464 ſq. *ſeptena arundine*, fiſtula ſeptem cannis diſparibus compacta; de qua v. Cerda ad Virg. Ecl. II, 36. et Broukh. ad Tibull. II, 5, 31. 32. *Mulcebat ſiluas*, vt ap. Virg. A. VII, 34. — 473. De cantu et forma *Sirenum* nota fabula. v. Heyne

ad

Scyllaei tacuere canes: ſtetit atra Charybdis:
Et laetus ſcopulis audiuit iubila Cyclops.
Progeniem hauſerunt et nomen amabile flammae.

Innatat ecce ſuper tranſtris fumantibus aſper
Ornytos, ac longam ſibimet facit aequore mortem;
Qualis Oiliades, fulmen iaculante Minerua,
Surgentes domuit fluctus ardentibus vlnis.
Transigitur valida medius, dum ſe adleuat, alni
Cuſpide

475. *ſedauit iubila Cyclops*, h. e. cantus ſuos continuit et compreſſit intentus audiendo paſtori, emend. Gron. Obſſ. III, 7. non inprob. Drak. quia *iubilum* nullibi ponatur de carmine, quod laudem mereatur. Cf. tamen not. *laeta e ſcopulis audiuit* coni. N. Heinſ. At neque huic, neque Drak. et Ern. vulgata lectio diſplicuit. *lentus audiuit* repoſuit Lefeb. coll. VII, 440. et Virg. Ecl. I, 4. — 479. *Oiliades* ſcripti, R. 1. et Med. *Oliades* Put. *Olides* R. 2. et Marſi Ven. prior. *Oilides* Marſi Ven. 2. omnesque reliquae edd. ante Drak. 480. *Vrguentes* malebat N. Heinſ. 481. *alni* Col. vel potius,

ad Apollod. p. 37. et Hermanni Mythol. T. I. p. 376. *Siren* (Sirenes) *non eodem tempore* cecinit, ſed tacuit admiratione capta. *effudit*, fudit. cf. ad XII, 292. — 474 ſq. Cum iudicio Silius nunc maxime e tractu Siculo, in quo carmen verſabatur, Scyllaeos canes, Charybdim et Cyclopes adpellauit, cantum Daphnidis admiratos; Ern. Sic et *Sirenas*, quae proprie ſunt tres petrae non longe a Capreis. v. Heyne ad Virg. A. V, 864 ſq. De *Scylla* et *Charybdi* v. ad II, 306 ſq. *Charybdis atra*, ſaeua, vt *inplacata C.* ap. Virg. A. III, 420. vel propter colorem maris in inpetuoſiore vndarum fluxu ac vortice. 475. *Iubila*, quod iam Drak. notauit, propr. feri clamores, vt et *iubilationes* ap. Apul. Met. VIII. p. 209. ed. Elm. (nam *iubilare* eſt voce ruſtica inclamare, de quo v. Feſt. et Varr.) ſed h. l. forte cantus paſtorales Daphnidis, vt ap. Calpurn. I, 30. VII, 3. cf. Bocharti Hieroz. II, 23.

477. *aſper*, fortis, vel iratus, vel ſaeuus, *Ornytos*, de quo nomine v. Bentl. ad Hor. Od. III, 9, 14. *longam ſibi facit a. m.*, moram mortis natando adſequitur. 479. 480. Silius legit veſtigia Virg. A. I, 39-45. vbi v. Heyne. *Oiliades*, Αἴας Ὀϊλῆος, Oilei f. *Surgentes*, vt I, 646. Drak. 481 ſq. Nouum et mirum mortis genus: *Scyron, dum ſe adleuat* ex aqua, (nam is quoque

Cuſpide Marmarides Scyron. pars ſubnatat vnda
Membrorum, pars exſtat aquis; totumque per aequor
Portatur, rigido (miſerandum) inmortua roſtro.
Adcelerant puppes vtrimque, atque ora ruentum
Sanguinei feriunt remorum adſpergine rores.
Ipſe adeo ſenis ductor Rhoeteius ibat
Pulſibus, et valido ſuperabat remige ventos.
Quam rapidis puppem manibus frenare Lilaeus
Dum tentat, ſaeua truncatur membra bipenni,
Ac fert haerentes trabibus ratis incita palmas.

Sicania Aeoliden portabant tranſtra Podaetum.
Hic, aeuo quamquam nondum exceſſiſſet ephebos,
Seu

potius, Lefeb. teſte, tres ſcripti et R. 2. *alno* Parm. Vulgo *alui*, prob. Dausq. vt iungantur *medius alui*. Sic et *medius alni* iungebat N. Heinſ. (vt *medius teli* ſup. I, 207. vbi v. not.) qui tamen ita maluerit *medium dum ſe adleuat alni*. 484. *ferro* pro *roſtro* Put. prob. N. Heinſ. vt ſit teli ferrum, quo transfixus fuerit Scyron, non *roſtrum*, cui hic nullum putabat eſſe locum. At v. not. 487. *autem* pro *adeo* Put. Deinde *ſenis* Col. Vulgo *ſaeuis*, quod ex antiqua ſcriptura *ſeuis* ortum. 491. *At* Col. *At* Put. R. 1. Parm. Med. *Art fert* Oxon. *Aufert* etiam legi poſſe monebat N. Heinſ. Sic tamen *Aufertque* ſcribendum. At *ferri* pro *auferri* dictum, vt ſup. I, 361. Drak. 492. *Podaetum*, non *Podetum*, Col. 493. *ephoebos* vel *ephebos*

quoque natando elabi volebat) *alni cuſpide*, roſtro nauis inruentis ita medio in corpore *transigitur*, vt roſtro veluti veruto cuidam inhaereret, atque ſic vna parte corporis in vnda demerſa, altera ex vndis exſtante per mare cum naue ferretur; Ern. vt iam ante Marſ. et Cell. *Alnum* perperam de telo adcepere N. Heinſ. et Lefeb. cf. ad III, 458. et ſup. v. 379. 448. *Marmarides*, Afer. cf. ad II, 57.

487. *ductor Rhoeteius*, Romanus, Marcellus. cf. ad I, 115. et II, 51. *adeo* eleganter παρέλκει, vt I, 20. X, 488. 584. XI, 561. XIV, 488. Drak. *Pulſibus ſenis*, ſex remigum ordinibus, vt *ſenis verberibus* ap. Lucan. III, 536. cf. inf. v. 574. — 489. *frenare*, retinere. 490. 1. cf. Lucan. III, 610 ſqq.

492-515. Podaeti adoleſcentis ferocis et Marcellum petentis caedes: locus moratus, imaginem temeritatis et ferocis φιλοτιμίας notans; Ern. *exceſſiſſet ephebos*, pro *ex ephebis*, (Terent. Andr. I, 1, 24.) vt *excedere fidem* et

Seu laeui traxere Dei, ſeu feruida corda
(Nec ſat maturus laudum) bellique cupido,
Arma puer niueis aptarat picta lacertis,
Et freta gaudebat celſa turbare Chimaera.
Iamque ſuper Rutula, ſuper et Garamantide pinu
Ibat ouans, melior remo meliorque ſagitta:
Et iam turrigerum demerſerat aequore Neſſum;
(Heu puero maleſuada rudi noua gloria pugnae!)
Dum criſtam galeae trucis exuuiasque precatur
De duce Marcello Superos temerarius, haſta
Excepit raptim vulnus letale remiſſa.
Pro qualis! ſeu ſplendentem ſub ſidera niſu
Exigeret diſcum, iaculo ſeu nubila ſupra
Surgeret,

bos ſcripti, R. 2. Marſi et Martini Herbip. edd. Vulgo *ephebis*. 500. *ſummerſerat* R. 1. Parm. Med. *turrigeram Neſſum* malebat N. Heinſ. vt *Centauro magna* ap. Virg. A. V, 122. quod certe neceſſarium non eſſe Drak. probat ex v. 572. et 578. — 505. *Pro qualem* (*ſeu ſplendentem — velox ſaltu*) *decuere labores* refinxit Lefeb. qui tamen hunc locum ita potius corrupit,

et alia, vel *exire procellas* ſup. v. 455. et ſimilia; N. Heinſ. et Drak. *Dei laeui*, cf. ad III, 94. *Nec ſat maturus laudum*, ad gloriam in bello quaerendam. cf. XVI, 657. *Chimaera* et mox *Neſſus* nomina nauium, vt inf. v. 516. 7. *Perſeus* ac *Io*, et v. 567 ſq. *Cyane*, *Siren*, *Europe*, *Nereis*, *Python*, *Hammon*, *Eliſſa*, *Anapus*, *Pegaſus*, *Libya*, *Triton*, *Aetne*, *Sidon*, ab inſignibus earum ducta. cf. ad v. 410. et Virg. A. V, 116 ſqq. — 498. 9. Naues Romanas et Poenas anteibat remigando; Ern. *Neſſus* nomen nauis, propr. Centauri, noti ex Ouid. Met. IX, 101 ſq. et Apollod. II, 7, 6. vbi v. Heyne p. 470 ſq. — 501. Vberrima ſententiarum breuitate elatus verſus: O miſerum puerum, cui *noua gloria*, h. e. nimia ex nouitate gloriae cupido, ſuadebat *rudem pugnam*, cui nondum par erat ob iuuentutem; Ern. 504. *haſta remiſſa* a Marcello vel eius milite. 505-9. cf. I, 641 ſq. et de his exercitationibus campeſtribus et gymnaſticis generoſorum iuvenum Horat. Od. I, 8, 3-12. vbi v. Iani. *Pro qualis* quantusque erat! quam variis excellebat artibus! *Exigeret*, v. ad I, 307. et 642. De *diſco* v. Iani ad Hor. Od. I, 8, 11.

Surge-

Surgeret, aligeras ferret ſeu puluere plantas
Vix tacto, vel dimenſi ſpatia inproba campi
Tranſiret velox ſaltu, decuere labores.
Sat prorſus, ſat erat decoris diſcrimine tuto,
Sat laudis. Cur fata, puer, maiora petebas?
Illum, vbi labentem pepulerunt tela ſub vndas,
Oſſa Syracoſio fraudatum naufraga buſto,
Fleuerunt freta, fleuerunt Cyclopia ſaxa,
Et Cyane, et Anapus, et Ortygie Arethuſa.

Parte alia Perſeus (puppem hanc Tiberinus agebat)
Quaque vehebatur Crantor Sidonius, Io
Concur-

rupit, quam emendauit. 509. *decuere* Col. quod recte probarunt N. Heinſ. Drak. et Ern. Vulgo *docuere*, male. *nocuere* corrig. Barth. Adv. IX, . et Gron. Obſſ. III, 7. — 511. *fata* ſcripti, probb. Gron. Obſſ. II, 11. N. Heinſ. Drak. al. Vulgo *facta*. 512. *ſub vmbras* Put. 514. *Cyclope*, libri tantum non omnes. v. ad v. 33. — 515 Ita h. l. ex ſcriptis reſtituit N. Heinſ. vt ſimiles verſus bis terue in Virgilio. Vulgo *Cyanes*, ne metrum laboraret, et *Ortygiae Arethuſa* vel *Arethuſae*. Scribendum tamen crediderim *Ortygies Arethuſa*. 516. Ita Col. recte. *praeſens* pro *Perſeus* Oxon. Put. R. 1. Parm. Med. Deinde *puppim hac* Ox. *puppem hanc* R. 1. Parm. Med. Vulgo *Parte alia praeſes puppem Tiberinus agebat*. 517. *vehebatur* Ox. et Put. Deinde *Crantor* Col. *et auctor* Oxon. Tò *Io* autem èſt ex emend. N. Heinſ. qui omnino totum hunc locum reſtituit. Vulgo legitur *Quaque ferebatur ductor Sidonius, io Conclamant*, quod poſtremum verbum inuexit Nicander; nam

Surgeret, vt VIII, 375. Proprie iaculum ſurgit, in altum fertur. *ſpatia inproba*, magna. v. ad I, 58. *decuere labores*, cf. XVI, 495. et Ouid. Met. X, 590. *diſcrimine tuto*, vbi periculum de victoria erat, non de vita, vt in bello; Gron. Obſſ. II, 11. quem vide. Contentus eſſe debebat gloria, quam his artibus pacis ſibi pepererat. 511. *cur petebas maiora fata*, maiorem fortunam, ſpolium ſcil. de Conſule. 513. cf. ad IV, 667. 671. — 514. 5. cf. I, 156. et ad V, 542. *freta*, fretum Siculum. *Cyclopia ſaxa*, litus Cyclopum ſaxoſum prope Aetnam, vt ap. Virg. A. I, 201. vbi v. Heyne. *Anapus* fl. et *Cyane* fons agri Syracuſani, notiſſimi ex Ouid. Met. V, 412 ſqq. et Claud. R. P. III, 245 ſqq. *Arethuſa* fons *Ortygiae* inſ. ac partis Syracuſarum. cf. ſup. ad v. 53. et 181.

516. *Perſeus* nauis Rom. et *Io* Sidonia h. e. Punica, ab

Concurrunt. Iniecta ligant hinc vincula ferri
Atque illinc, ſteteruntque rates ad proelia nexae.
Nec iaculo aut longe certatur arundine fuſa.
Comminus et gladio terreſtria proelia miſcent.
Perrumpunt Itali, qua caedes prima recluſit,
Monſtrauitque viam: vaſtas et mole catenas
Hortatur ſocios et vincla abrumpere ferri,
Ac parat hoſtili reſoluta puppe receptos
Auehere, et paribus pelago diducere ab armis.

Aetnaeo Polyphemus erat nutritus in antro;
Atque inde antiquae nomen feritatis amabat.
Vbera praebuerat paruo lupa: corporis alti
Terribilis moles, mens aſpera, vultus in ira
Semper, et ad caedes Cyclopia corde libido.
Isque relaxatis membrorum pondere vinclis

Inpule-

nam *Concurrunt* in omnibus edd. ante Iuntinam. Prior veró ſyll. voc. *io*, quum ſit exclamantis, corripitur. 519. *ſternuntque* Put. 521. *at gladio* repoſuit Lefeb. quem ſequutus eſt Erneſti. Vulgata vero lectio haud dubie exquiſitior eſt: nam *cominus* opponitur *τῷ longe*, et *gladius iaculo*; visque h. l. augetur omiſſa coniunctione disiunct. *ſed*. 523. *mole* ſcripti et priſcae edd. ante Marſum, qui primus *Maela* edidit. *Mela* Cell. *vaſta ſub mole* coni. N. Heinſ. et rectius *vaſta ſed mole* Lefeb. h. e. vaſto niſu abrumpere hortatur catenas. Vterque autem aeque ac Drak. et Ern. haec verba referunt ad Crantorem, qui hortatus ſit ſocios cet. quae ratio admodum dura eſt. Videtur omnino in hoc verſu nomen propr. latere, quod librariorum incuria ac ſtupore exciderit, vt paſſim ſupra vidimus. Pro *et* etiam *ſed* vel *at* legendum crediderim. 530. *multus in ira* opinabatur N. Heinſ. vt ap. Cic.

ab *Io* Inachi filia. 518 ſqq. Conf. omnino Lucan. III, 565 ſqq. *arundine*, ſagitta, *longe*, eminus, *fuſa*, miſſa. v. ad I, 267. *proelia miſcent*, v. ad I, 69. — 524 ſq. *Hortatur* Crantor, vel Mela, vel neſcio quis. v. Var. Lect. *hoſtili*, Romana. *receptos* Romanos, in nauem Poenorum transgreſſos. *diducere*, ſeiungere, *paribus ab armis*, a ſuis, a ſociis. 527-538. Conſilium illud exſequi conatur Polyphemus, ſed a Laronio occiditur. *Polyphemus* miles fingitur oriundus a Cyclope illo, qui notus eſt ex Virg. A. III, 641 ſq. et eiusdem feritatis homo. *Aetnaeo in antro*, antris et officinis Cyclopum. cf. Virg. l. l. et v. 570 ſq. vbi v. Heyne. 530. *vultus in ira* h. e. iratus erat. Per hypalla-

Inpulerat puppim, et mergebat gurgite tonſas,
Duxiſſetque ratem, preſſa Laronius haſta
Ni propere duro nitentem exſurgere velox
Adfixet tranſtro. Vix morte incepta remittit.
Namque manus ſeruat dum ſuetos languida ductus,
Ignauum ſumma traxit ſuper aequora remum.
Perculſi cuneo Poeni denſentur in vnum,
Quod caret hoſte, latus; ſubito quum pondere victus,
Inſiliente mari, ſubmergitur alueus vndis.
Scuta virum, criſtaeque, et inerti ſpicula ferro,
Tutelaeque Deum fluitant. Hic robore fracto

 Pugnat

Cic. et alios *multum eſſe in re aliqua*, *in opere* cet. 534. *Latronius* Col. Sed *Laronii* ac *Laroniae* nomen apud Iuuenalem, et non ſemel in inſcriptt. antt. occurrere, iam monuit N. Heinſ. 535. *Tyrio* pro *duro* coni. N. Heinſ. 536. *Affixit* Put. et Med. Sed *adfixet* pro *adfixiſſet* poſitum. 538. *Ignarum remum* coni. N. Heinſ. quia vox illa ad res inanimales quandoque a poetis transferatur. At v. not. *ſummo* Col. *ſomno* Put. R. 1. Parm. Med. *ſompno* Oxon. Deinde *traxit* Col. Ox. R. 1. Parm. Med. et aliae edd. antt. vnde recepi. *atraxit* Put. Vulgo *adtraxit*. 539. *Percuſſi* Put. et edd. vetuſtae. v. ad II, 213. *denſentur* ſcripti R. 2. et Ven. v. ad IV, 159 Vulgo *denſan-*

pallagen pro, ira in vultu; Drak. Leſ. et Ern. 533. *mergebat gurgite tonſas*, remos mari immittebat, vt nauem ſuam a Romana amoueret. *Gurges* μέγα λαῖτμα ἁλὸς ſ. θαλάσσης. 536 ſq. Arguta ſententia, quales in deliciis habent huius aetatis poetae: transfixus haſta et iamiam moribundus Polyphemus pergit remum *ignauum* (languida manu pertractum a moribundo, qui proprie ipſe ignauus h. e. debilis erat) mouere, vt fit ab his, qui in medio actu, et manuum agitatione repente telo occupantur; Ern. Similis ingenii luſus ſup. XI, 479 ſq. *ſeruat ductus*, pergit remos *ducere*, adducere et mouere. cf. ad I, 334. in Var. Lect. et Gron. Obſſ. I, 13. *Ignauum*, ignauiter, *manu languida*, Drak.

539 ſqq. Imitat. Lucan. III, 647 ſqq. *Percuſſi Poeni denſentur*, v. Var. Lect. *cuneo*, v. ad IV, 144. in Var. Lect. *alueus*, nauis Rom. 542. 3. cf. Virg. A. I, 101. 119. *inerti ferro*, quod nunc ſine vi et inutile erat. cf. ad VII, 629. *Deorum tutelae*, imagines in puppe. v. ſup. ad v. 410. — 543 ſqq. Imitat. Lucan. III, 670 ſqq. *robore fracto*, fragmine

Pugnat inops chalybis, ſeſeque in proelia rurſus
Armat naufragio: remis male feruidus ille
Feſtinat ſpoliare ratem, diſcrimine nullo
Nautarum interdum conuulſa ſedilia torquens.
Non plectro ratis, aut frangendae in vulnera prorae
Parcitur, et pelago repetuntur nantia tela.
Vulneribus patulis intrat mare. Mox ſua ponto
Singultante anima propulſa refunditur vnda:
Nec deſunt, qui correptos amplexibus artis
Inmergant pelago, et, iaculis ceſſantibus, hoſtem
Morte ſua perimant. Remeantum gurgite mentes
Crudeſcunt, ac pro ferro ſtat fluctibus vti.

Haurit

denſantur, quod operarum vitio etiam legitur in ed. Drak. 548. *in vulnera* ſcripti R. 1. Ben. Vulgo *in vulnere*, et ſic quoque ed. Drak. ſed iterum culpa typographi. 549. *e pelago* malebat N. Heinſ. 553. *Inpellant pelago* Put. quod rectius videbatur N. Heinſ. qui et v. 554. *Mole ſua*, h. e. incumbendo iis ac deprimendo ſub fluctu, ſcribendum cenſebat, coll. VI, 32.

gmine trabis ligneae: nam remos abreptos mox commemorat ſeparatim; Ern. *inops chalybis*, deſtitutus ferro, telis, gladiis. *naufragio*, ruinis fragminibusque nauis merſae. 548. *plectro*, vt ſup. v. 402. *frangendae in vulnera p.* vt ea pro telo vterentur et hoſtibus vulnera inferrent, quo ſenſu *in pugnam fregere rates* dixit Lucan. III, 674. Drak. 550. cf. Lucan. III, 660. 1. Verſum 551. Silius addidit, quo eam imaginem abſolueret: *vnda* e vulneribus *propulſa refunditur*, propellitur *ponto, ſingultante anima*, h. e. motu illo conuulſiuo, et veluti ſingultibus quibusdam, qui animae exitum conſequuntur; Ern. cf. ad II, 362. Verba tamen h. l. ſic iunxerim: *vnda*, quae intrauerat in vulnera, *refunditur ponto*, in pontum, *propulſa* e vulneribus *ſingultante anima*, ſingultibus morientium.

552-5. Et haec petita ex Lucano III, 693-6. cf. etiam ſup. IV, 589. 590. *Morte ſua*, ita vt ſimul cum eo demerſi moriantur, vt *permixta morte* IV, 590. et *mergentes mori* ap. Lucan. l. c. *Remeantum gurgite*, ex vndis emergentium. *Crudeſcunt mentes*, vt IV, 449. vbi v. not. *ſtat*, vt II, 235. *pro ferro fluctibus vti*, quos ferro interficere non poſſint, fluctibus inmerſos ſuffo-

Haurit ſanguineus contorta cadauera vortex.
Hinc clamor, gemitus illinc, mortesque, fugaeque,
Remorumque fragor; flictuque ſonantia roſtra.
Perfuſum bello feruet mare: feſſus acerbis
Terga fuga celeri Libyae conuertit ad oras,
Exigua ſeſe furatus Himilco carina.

Conceſſere mari tandem Graiusque Libysque,
Et iam captiuae vinclis ad litora longo
Ordine ducuntur puppes. Flagrantibus alto
Stant aliae taedis. Splendet lucente profundo
Mulciber, et tremula vibratur imagine pontus.
Ardet nota fretis Cyane, pennataque Siren.

92. et Tac. Ann. II, 17. extr. At v. nott. — 558. Hic verſus, qui vulgo omittitur, reſtitutus e c. Col. Exſtat quoque in Oxon. Put. et R. 2. in quibus tamen *fluctu* pro *flictu* legitur. 559. *ferro* pro *bello* Put. 563. *En* tacite ſcripſit Lefeb. vt paſſim. 565. *Nant aliae textis* coni. N. Heinſ. vt *texta carinae* et *texta pinea* pro nauibus. 567. *Ardent* ed. Gryph. non inprob. N. Heinſ. *pinnataque* repoſuit Lefeb. cuius haec nota eſt: "Foedam labem hic reliquit et tuetur Drak. ſcribendo *pennata*. *Penna* pro *pluma* generatim de auibus, *pinna* de piſcibus, quod recte de Sirene, monſtro thalaſſio. Atque ita diſtinguit Quinctilianus: ſed et *pinna* de auium alis et cauda. Sic etiam Cupido *pinnatus* non *pennatus*. Hoc ſenſu intelligendus locus Licinii in Gell. XVII, 21. in fine, de Muſis." Pleraque perperam dicta, quae refellere nihil adtinet. Piſcium forma Sirenibus quidem tribuitur in Chartarii Imagin. 35. p. 109. ſed non ab antt. ſcriptoribus. Alatas vero eas fingi, notum ex poetis et vett. monimm. Cf. Broukh. et Heyne ad Tibull. IV, 1, 69. Intpp. Ouid. Met. V, 552 ſq. Fabrett. ad Column. Trai. in Add. pag. vlt. Montfauc. Antiq. expl. T. I. P. II. pl. 222. Chauſſe gem. ant.

ſuffocare; Ern. cf. Lucan. l. l. 558. *flictu*, vt IX, 322. *Perfuſum bello feruet mare*, cf. Virg. A. VIII, 676. 7. et ſup. I, 456. VIII, 620. *ſeſe furatus*, vt X, 74. et XII, 300. pro, clam, furtim diſcedens.

562. *Graius*, Syracuſani. cf. ſup. ad v. 50 ſqq. — 564. *alto*, in mari. 565. 6. cf. ad II, 663. 4. — 567 ſqq. *Cyane*, *Siren*, *Europe* cet. nomina nauium. cf. ad v. 500. *Cyane* et v. 575. *Anapus* naues, ita dictae a fontibus, de quibus v. ad v. 515. *nota fretis*, quoniam Cyane fons in Anapum fl. isque in portum magnum Syracuſarum influit. *pennata*, velox, Marſ. ſed rectius Drak. a pennata ſ. alata Sirene nomen

Ardet et Europe, niuei ſub imagine tauri
Vecta Ioui; ac prenſo tramittens aequora cornu;
Et quae, fuſa comas, curuum per caerula piſcem
Nereis humenti moderatur roſcida freno.
Vritur vndiuagus Python, et corniger Hammon,
Et, quae Sidonios vultus portabat Eliſſae,
Bis ternis ratis ordinibus graſſata per vndas.
At vinclis trahitur cognata in litora Anapus,
Gorgoneasque ferens ad ſidera Pegaſus alas.

Ducitur

ant. fig. t. 128. al. 569. *Ioui* Put. Vulgo *Ioue.* 570. *Quaeque effuſa comas* coni. N. Heinſ. et *curuum p. c. priſtem* vel *priſtim*, quod recepit Lefeb. qui monet, fruſtra hic nugari Drak. et repugnare duos veteres. 572. *Python* Col. *Piton* R. 2. Vulgo *Phyton* vel *Phiton.* 573. Vulg. *Eliſae.* Sed v. ad I, 81. — 575. *At*, non *Ac*, Col. *At vinctus* malebat N. Heinſ. quia *vinclis* praeceſſit v. 563. Sed vndecim verſus interpoſiti ſunt, et ipſe ſup. v. 500.

men habens. cf. Var. Lect. 568. 9. *Europe* nauis, ſic dicta ab Europa, *quae niuei* cet. Haec fabula notiſſima vel ex Ouid. Met. II, 850 ſq. Ad eius originem h. l. reſpici putabat D. Heinſ. coll. Polluc. I, 83. *ἔστι μέν τινα πλοῖα Λύβια λεγόμενα κριοὶ καὶ τράγοι (καὶ ταῦροι), ὡς εἰκάζειν, ὅτι τοιοῦτον ἦν πλοῖον καὶ ὁ ταῦρος, ὁ τὴν Εὐρώπην ἀγαγών.* cf. Tzetz. et Meurſ. ad Lycophr. Caſſ. v. 1299. p. 319 ſq. Feſtus V. et al. 570. 1. *Nereis*, nomen nauis, proprie forſan Thetis, quae *curuo piſce* h. e. delphine vehitur; Drak. Recte: ſed et reliquae Nereides belluis marinis vehi ſolent. v. Heyne et Broukh. ad Tibull. I, 5, 45. (al. 6, 10.) Burm. ad Val. Fl. I, 130 ſq. Claudian. de nupt. Hon. et Mar. 159 ſq. Montfauc. Suppl. aux Antt. expl. T. I. pl. 27. Lippert. Dactyl. I, 74. Borioni collect. antiq. t. 49. Maffei gem. ant. P. III. t. 90. et 91. Pitt. ant. d'Ercol. T. III. t. 16. et 17. *fuſa comas*, cf. Virg. Ge. IV, 337. de Nereidibus, et ſup. ad IV, 137. — 572. *Python* nomen nauis ductum a dracone, Oraculi Delphici cuſtode, quem Apollo occidit. *corniger Hammon*, cf. ſup. v. 438 ſq. *Eliſſae*, vt I, 81. *Bis ternis ratis ordinibus*, cf. ſup. ad v. 487. *cognata in litora*, quia Anapus propr. fluuius eſt. cf. ad v. 515. et 567. *Gorgoneas alas*: nam *Pegaſus* propr. equus alatus, et progenies Neptuni ex Meduſa, quae *κατ' ἐξοχὴν Gorgon* dicebatur, etſi plures Gorgones fuiſſe finguntur.

Ducitur et Libyae puppis ſignata figuram,
Et Triton captiuus, et ardua rupibus Aetne,
Spirantis rogus Enceladi, Cadmeaque Sidon.

Nec mora, quin trepidos hac clade inrumpere muros
Signaque ferre Deum templis iam iamque fuiſſet,
Ni ſubito inportuna lues inimicaque peſtis,
Inuidia Diuum pelagique labore, parata,

 Polluto,

v. 560. naulum nomina genere femin. efferenda credebat. 578. *Aetne* Ox. et Put. *Ethe* R. 1. *Aetnae* Med. et Ven. Marſi. Vulgo *Aetna.* 581. *ferre — ruiſſet* conî. N. Heinſ. Cf. ad I, 170. Sed v. not. 583. *pelagique vapore, parata*, vel *pelagine vapore coorta* emend. N. Heinſ. qui recte monuit, inter cauſas peſtilentiae etiam maris ac fluuiorum exhalationes recenſeri.

tur. De *Pegaſo* et *Gorgonibus* v. Apollod. II, 3, 2, et 4, 2. ibique Heyne p. 288. 295-308. Hermanni Mythol. T. I. et III. *ſignata figuram*, h. e. figura *Libyae*, filiae Epaphi, vnde Libya terra nomen adcepiſſe fertur. v. Heyne ad Apollod. II, 1, 4. p. 258. *Triton*, cf. ſup. v. 373. — 579. Aetna ſup. v. 196. non *Enceladio*, ſed Typhoeo inpoſita dicitur, de qua fabularum diuerſitate v. ad VIII, 540. et Heyne ad Virg. A. III, 578. ex quo loco Enceladum petiit Silius, qui ſup. v. 196. aliorum poetarum auctoritatem ſequutus eſt, et vel eorum, quae ſupra dixerat, inmemor fuit, vel doctrinam expromere voluit, quod tamen intempeſtiue feciſſe cenſendus eſt. *Cadmea*, Phoenicia, vt *C. Tyros* ap. Prop. III, 13, 7. quia Cadmus fuit Phoenix. cf. ad I, 6.

580-637. Leui tranſitu poeta, vt ſolet in omni carmine, ad peſtilentiam illa in clade ortam deſcribendam progreditur: cauſas morbi et omnem hanc calamitatem Liuius XXV, 26. adcuratius enarrat; Ern. Conf. ſimiles peſtilentiae deſcriptiones ap. Virg. Ge. III, 474 ſqq. et Aen. III, 137 ſq. Thucyd. II, 47 ſq. Lucret. VI, 1136 ſqq. Manil. I, 880 ſqq. Ouid. Met. VII, 518 ſqq. Lucan. VI, 80 ſqq. et alios, quos laudat Heyne ad Virg. ll. ll. *Nec mora*, nihil impediiſſet, obſtitiſſet, *quin fuiſſet* datum, conceſſum, h. e. licuiſſet; ſine inpedimento ac difficultate hac occaſione in vrbem inrumpere potuiſſet Marcellus. cf. ad I, 163. *Signa ferre*, exercitum ducere, *templis D.* ad templa, vt I, 142. — 583. *Inuidia Diuum*, cf. ad III, 78. (in V. L.) VI, 84. 340. 402. et VII, 61. *pelagi*

Polluto, miſeris rapuiſſet gaudia, coelo.
Criniger aeſtiferis Titan feruoribus auras,
Et patulam Cyanen lateque paluſtribus vndis
Stagnantem Stygio Cocyti obpleuit odore,
Temporaque auctumni, laetis florentia donis,
Foedauit, rapidoque adeendit fulminis igni.
Fumabat craſſus nebulis caliginis aër:
Squalebat tellus, viciato feruida dorſo;
Nec victum dabat, aut vllas languentibus vmbras.
Atque ater picea vapor exſpirabat in aethra.
Vim primi ſenſere canes. mox nubibus atris
Fluxit

censeri, vt ap. Claud. Conſ. Hon. VI, 241. *omnisque vapore Saeviat aucta lues.* Sed vulgata forte lectio eodem ſpectat. v. not. — 585. *aeſtiferis* ſcripti. Vulgo *aſtriferis.* 588. *laetis* Col. Put. et priſcae edd. *lactis* Oxon. Vulgo *latis.* Deinde *pomis* pro *donis* coni. N. Heinſ. Sed *dona auctumni* dici poma, vt *Bacchi* et *Cereris dona* vinum et frumentum, iam monuit Drak. 590. *craſſae caliginis* emend. Gron. Obſſ. III, 7. prob. N. Heinſ. Cf. ſup. v. 313.

pelagi labore, vt XV, 179. Lefeb. In calamitate pugnae naualis cogitari poſſunt adfecta ex humoribus marinis, frigore, cadaueribus, quibus *pollutum coelum* dicitur, corpora: quae omnia per partes mox poeta enumerat; Ern. 585-93. Poeta exornauit verba Liv. XXV, 26. *Tempore auctumni, et locis natura grauibus, multo tamen magis extra vrbem, quam in vrbe, intoleranda vis aeſtus per vtraque caſtra omnium fere corpora mouit.* Haec luxuriante varietate imaginum elata, et in v. 590-2. ſingula fere verba rei imaginem ſiſtunt, ſed ad miraculum quoque aucta ſunt; Ern. cf. Senec. Oed. 37 ſqq. *Titan*, Sol, *criniger*, propter radios, vel quia Apollo crinitus et intonſus eſt. v. ad I, 358. et VII, 196. *Cyanen*, v. ſup. ad v. 515. *Stygio odore Cocyti*, peſtifero vapore, qualis Cocyto eſt. cf. ad VI, 146 ſq. 154. XII, 117 ſq. 137. XIII, 566. *Tempora auctumni foedauit et adcendit*, cf. Virg. Ge. III, 479. ibique Heyne, et Horat. Od. II, 14, 15. vbi v. Iani. Proprie aër inflammatur et vaporibus corrumpitur. *Squalebat tellus*, v. ad I, 211. *dorſo*, ſuperficie telluris. 592. cf. Virg. A. III, 137-142. — 593. cf. Scalig. Poet. V, 11. *picea aethra*, vt mox *nubibus atris*.

594 ſq. Peſte primum adficiuntur animalia, vt ap. Virg. Ge.

Fluxit deficiens penna labente volucris:
Inde ferae ſiluis ſterni: tum ſerpere labes
Tartarea, atque hauſtis populari caſtra maniplis.
Arebat lingua, et gelidus per viſcera ſudor
Corpore manabat tremulo: deſcendere fauces
Abnuerant ſiccae iuſſorum alimenta ciborum.
Aſpera pulmonem tuſſis quatit, et per anhela
Igneus efflatur ſitientum ſpiritus ora.

v. 313. — 598. *Ardebat lingua* praeſtiterit, vt lingua aſpera inflammatione et intumeſcens deſignetur. v. Heyne ad Virg. Ge. III, 508. — 599. *deſcendere fauci* vel *fauce ſicca* reponendum putabat N. Heinſ. coll. XIII, 708. 759. Rectius forte *deſcendere fauces Abnuerant ſiccas — alimenta* Drak. *iuſtorum* vel *miſſorum ciborum* quidam ap. Dausq. Pro *ſiccae* malim *ſeptae*, vt ap. Lucret. VI, 1146. *vlceribus vocis via ſepta coibat.* Cf. Heyne ad Virg. Ge. III, 508.

Ge. III, 480. 494 ſq. et, quos Drak. laudauit, Thucyd. II, 50. Lucret. VI, 1222 ſq. Ouid. Met. VII, 536 ſq. Claud. in Rufin. I, 303 ſq. et Ammian. Marcell. XIX, 4. vbi v. Lindenbrog. Dausq. ad h. l. "Poetae magiſtri veſtigiis inhaereſcunt Hom. Il. α, 50. (quod etiam Ammian. l. l. notauit) ratio autem, quod boues, oues aliaque pecora et iumenta ſolo incubant, indeque perniciabilem vaporem prima trahunt. Quod praecipue verum, ſi inferne ea labes oboritur: nam ſi coelo, aëriae volucres contagionem primae ſentiant. Eſt et in canibus peculiaris ratio, quia narem mergunt odoribus, et auram vitiatam vberius ſibi inſpirant." *Fluxit*, defluxit, delabſa eſt. cf. ad II, 131. et VII, 633. *Tartarea labes*, vt *Acheruſia peſtis*, v. 613. cf. ad VI, 154. et VIII, 21. — 598-605. Graphice morbi ſymptomata et indicia adumbrantur, ſed breuiter tantum, quia ornatius eadem extulerant poetae ſup. ad v. 580. laudati. *Abnuerant fauces ſiccae*, faucium ſiccitas inpedierat, vt *niſi abnueret duritia* ap. Plin. XXXVII, 10. cf. Var. Lect. *fauces ſiccae* et tumidae, quas *obſeſſas* dixit Virg. Ge. III, 508. vbi v. Heyne. *ciborum iuſſorum*, quos quis iuſſerat deſcendere, vel capere voluerat, iubente ac cogente fame et natura. cf. ad IX, 504. — 601. cf. Lucret. VI, 1187. et Virg. Ge. III, 496. 7. *Tuſſis aſpera*, quae aſperos facit homines et fauces raucas, vt ap. Martial. XI,

Lumina, ferre grauem vix ſubficientia lucem,
Vnca nare iacent, ſaniesque inmixta cruore
Exſpuitur, membrisque cutis tegit oſſa pereſis.
Heu dolor! inſignis notis bellator in armis
Ignauo rapitur leto. Iactantur in ignem
Dona ſuperba virum, multo Mauorte parata.
Subcubuit medicina malis. Cumulantur aceruo
Labentum, et magno cineres ſeſe aggere tollunt.
Paſſim etiam deſerta iacent inhumataque late
Corpora, peſtiferos tetigiſſe timentibus artus.
Serpit paſcendo creſcens Acheruſia peſtis,
Nec leuiore quatit Trinacria moenia luctu,
Poeno-

508. — 609. *acerui* coni. N. Heinſ, et Scalig. Poet. V, 11. Sed vulgatam lect.

XI, 87, 1. — 603. *Lumina iacent*, deiecta ſunt et demiſſa in terram, vt ap. Ouid. Met. IV, 144. et XI, 618. *Iacens vultus languido obtutu ſtupet* dixit Seneca Agam. 238. et in deſcriptione peſtis Oedip. 187. *Oculi rigent*, vt Virg. Ge. III, 523. *oculos ſtupor vrget inertes*. Sed poſſis etiam intelligere oculos depreſſos, vel vt ſup. II, 465. *lumina retro exeſis fugientia genis*. Sic *cauati oculi* ap. Lucret. VI, 1192. *Vnca nare*, vt ap. Lucret. VI, 1191. *Compreſſae nares, naſi primoris acumen Tenue*, et ap. Senec. Oed. 189. *Stillatque niger naris aduncae Cruor*. 607. *Ignauo leto*, vt *ignobile letum* III, 123. vbi v. not. 609. *Subcubuit medicina malis*, vt ap. poetas, a Drak. iam laudatos, Lucret. VI, 1224. (*Nec ratio remedi communis certa dabatur*) Manil. I, 885. (*Nec locus artis erat medicae, nec vota valebant*) Ouid. Met. VII, 527. — 609 ſq. cf. Liv. XXV, 26. Manil. I, 887 ſq. Lucret. VI, 1213 ſq. 1233-1256. Scalig. Poet. V, 11.

613-7. Magna orationis luxurie poeta expreſſit verba Liv. XXV, 26 extr. *Multo maior vis peſtis Poenorum caſtra quam Romana adfecerat* cet. *Acheruſia peſtis*, v. ad v. 597. Tria verba *ſerpit paſcendo creſcens* eiusdem ſignificatus eſſe putabat Barth. Adv. XXII, 14. Eum tamen ineptire, et nullam hic eſſe tautologiam monet Lefeb. *Nec leuiore luctu* et *parem laborem*; immo *multo maior vis peſtis* ap. Liv. l. l. *Trinacria*, Sicula, *moenia*, Syracuſas.

Poenorumque parem castris fert atra laborem.
Aequato par exitio, et communis vbique
Ira Deum, atque eadem leti verſatur imago.
Nulla tamen Latios fregit vis dura malorum,
Incolumi ductore, viros, cladem que rependit
Vnum inter ſtrages tutum caput. Vt grauis ergo
Primum letiferos repreſſit Sirius aeſtus,
Et minuere auidae mortis contagia peſtes:
Ceu, ſidente Noto quum ſe maria alta reponunt,
Propulſa inuadit piſcator caerula cymba;
Sic tandem ereptam morbis graſſantibus armat
Marcellus pubem, luſtratis rite maniplis.
Circumſtant alacres ſigna, auditisque tubarum
Reſpirant laeti clangoribus. Itur in hoſtem;
Et, ſi fata ferant, iuuat inter proelia ferro
Poſſe mori. Socium miſeret, qui ſorte pudenda
In morem pecudum effudere cubilibus atris
Inlaudatam animam. Tumulos inhonoraque buſta
Reſpiciunt, et, vel nullo iacuiſſe ſepulcro,
Quam debellari morbis, placet. Ardua primus

Ad

lect. e verbis ſeq. *magno ſeſe aggere tollunt* firmat Lefeb. 618. *Latio* Put. Deinde *vis dira* maluerit N. Heinſ. vt *dira lues* ap. Ouid. Met. VII, 523. — 619. *clademque*, non *cladesque*, ſcripti. 620. *aegre* pro *ergo* malebat N. Heinſ. 622. *minuere* Col. quod etiam coni. Gron. Obſſ. III, 7. *timuere* Ox. Put. R. 1. Parm. Med. *poſuere* R. 2. Ben. Marſi ed. et inde aliae, quod placet Lefeb. ſed diſplicebat Gron. et N. Heinſ. quia *reponunt* proxime ſubſequitur. 627. Ita ſcripti omnes et R. 2. niſi quod per compend. ſcripturae *audisque* in Tell. et hinc vitioſe *auidisqae* in Ox, Put. et priſcis edd. Vulgo *Signaque circumſtant alacres, auidisque tubarum* cet. 628. *ad* pro *in* Parm. *ire et in hoſtem* vel *ire per hoſtem* coni. N. Heinſ. 630. *forte* Tell.

cuſas. *laborem*, cf. ad VI, 386. et XII, 78. — 618-635. Adcuratius rerum ordinem exponit Liv. XXV, 27 ſq. 30 ſq. *Sirius* h. l. aeſtus coeli, qui eo oriente ingruit, et peſtilentiae cauſa eſt, vt XVI, 99. et ap. Virg. A. III, 141. et Ge. IV, 425. ad quae loca v. Heyne.

632. *Inlaudatam animam*, et *inhonora buſta*, cf. ad III, 123. — 634. *placet* ſcil. *magis* vel *potius*, quae particulae

in

Ad muros dux ſigna rapit. Tenuata iacendo
Et macie galeis abſcondunt ora, malusque,
Ne ſit ſpes hoſti, velatur caſſide pallor.,
Infundunt rapidum conuulſis moenibus agmen,
Condenſique ruunt: tot bellis inuia tecta,
Totque vno introitu capiuntur militis arces.
Totum, qua vehitur Titan, non vlla per orbem
Tum ſeſe Iſthmiacis aequaſſent oppida tectis.
Tot delubra Deum, totque intra moenia portus,

Adde

Tell. *ſorte* in reliquis ſcriptis et edd. vetuſtis. Vulgo *morte*. 636. *Et macie*, pro vulg. *Et maciem* ex vet. ed. Marſi recepit Drak. vt et coni. Dausq. et vir doctus ad marg. R 1. *Marcidaque in galeis* emend. N. Heinſ. quem vide ad Claud. in Eutrop. I, 111. *Et macie in galeis* Barth. Adv. IX, 3. — Mox *malisque* Put. non inprob. N. Heinſ. vt ſenſus ſit: ne ſpes et fiducia hoſti ſubnaſcatur ex vitalis ſuis. 637. *vallatur* Put. *celatur* coni. N. Heinſ. vulgare verbum ſubſtituens poetico. 640. *una* forte iudice N. Heinſ. 648.

in comparationibus paſſim omittuntur, vt Gr. μᾶλλον. cf. Stroth. ad Liv. III, 40. not. b. Erneſti ad Tac. Ann. I, 57. Intpp. Plaut. Rud. IV, 4, 70. et Iuſtin. VI, 1. Schol. ad Hom. Il. κ, 117. Koen, ad Gregor. p. 20. et Valken. ad Herodot. III, 40. Nolim tamen id inter hebraiſmos referre cum Lefeb. 635 ſq. Mirum poetae commentum, galeis et caſſide milites ora ex morbo marceſcentia et pallida contexiſſe: ſed id quodammodo excuſat addita cauſa, *ne ſit ſpes hoſti*, ne conſpecto militum pallore et macie hoſtes ſpem victoriae concipiant; Ern. *iacendo*; languendo, vt ap. Tibull. I, 4, 31. vel potius aegrotando, vt ap. Plin. Ep. V, 9. et Cic. ad Div. IX, 20 extr, 636. Quoniam pallor vtique hoſti videndus fuiſſet, ſi milites caput ſolum texiſſent, non et faciem, veteribus etiam clauſiles fuiſſe galeas, quales recentiori aeuo, ab equitibus praecipue, in bello geſtatae ſint, putabat Barth. Adv. XXII, 14. ad Stat. Theb. IV, 20. XI, 373 ſq. et ad Claud. in Rufin. II, 257. quod ex eo repetiit Fabrett. ad Columm. Trai. c. VII. p. 213. cf. tamen Lipſ. Mil. Rom. III, 5. Drak. — 639. *tot bellis inuia tecta*, cf. ſup. v. 281 ſq. *Tot arces*, v. ſup. ad v. 181. et 277 ſqq. *Iſthmiacis tectis*, Syracuſis. v. ad v. 50 ſq. et 341. — 643-665. De direptione vrbis cf. Liv. XXV, 25. et 31. Silius eam ita de-

finite

Adde fora, et celſis ſubgeſta theatra columnis,
Certantesque mari moles, adde ordine longo
Innumeras ſpatioque domos, aequare ſuperbas
Rura. Quid, incluſos porrecto limite longis
Porticibus, ſacros iuuenum certamine lucos?

Quid

648. Forſan ſcribendum *ſacros, iuuenum certamina, lucos*, h. e. lucos ſacros, (quod perpetuum eſt epith. lucorum, qui ſacri ſunt diis) in quibus loca ſunt

finite et per partes more poetico effert, vt recenſum faciat operum et monimentorum in Syracuſis memorabilium, de quibus paſſim diſputauit Cicero in Verrinis; Ern. Liuius (XXV, 31.) contentus eſt dixiſſe, in hac vrbe *tantum fuiſſe praedae, quantum vix capta Carthagine tum fuiſſet, cum qua viribus aequis certabatur.* — *Tot delubra D.* cf. Cic. Verr. IV, 53-59. *tot portus:* duo tantum, quod ſciam, memorantur, maior, et minor, qui *Laccius* dicebatur. v. Doruill. ad Charit. p. 282. *intra moenia portus*, v. Cic. Verr. IV, 52. extr. 53. pr. V, 37. et Doruill. l. c. p. 598. *ſubgeſta*, exaltata, inpoſita. *Certantes mari moles*, fluctibus obpoſitas marisque impetum frangentes, ingentium ſaxorum ſubſtructiones; recte Marſ. et Dausq. coll. II, 408. IV, 295 ſq. Virg. A. IX, 711. al. *Vrbs eſt ſitu munito*, et *in Inſula fons aquae dulcis, cui nomen Arethuſa eſt, quique fluctu totus operiretur, niſi munitione ac mole lapidum a mari disiunctus eſſet*, Cic. Verr. IV, 52. 53. Erneſti monet, ambiguum eſſe, vtrum poeta pilas in litore Syrac. collocatas deſignet, an vero iis comparet grandia vrbis aedificia. Neſcio an mentem V. C. recte ceperim: ad haec tamen aedificia verba iſta referri non poſſunt, quia voce *adde* a molibus diſtinguuntur. *aequare* ſpatio *ſuperbas*, vt III, 374. et XII, 433. *Rura*, villas. *Quid* ſc. memorem. *porrecto limite lucos*, magni ſpatii. cf. ad I, 267. et IV, 461. — 648. Intell. gymnaſia; Cell. Parum apte, opinor, ab Erneſti V. Cl. comparatur locus Virg. A. IX, 584. vbi eiusmodi Martis lucum deſignari ſuſpicatur, quo iuuenes certaminibus bellicis exerceri conſueuerint. Sermo eſt h. l. de gymnaſiis, quae et *porticibus* (ϛοαις) et vmbroſis ſiluis cingi ſolebant, vnde notus eſt verſus Eupolis Ἐν εὐσκίοις δρόμοισιν Ἀκαδήμου ϑεῦ, et Horatii (Epiſt. II, 2, 45.) *Atque inter ſiluas Academi*

Quid tot captiuis fulgentia culmina roſtris?
Armaque fixa Deis, aut quae Marathonius hoſtis
Perdidit, aut Libya quae ſunt aduecta ſubacta?
Hic Agathocleis ſedes ornata tropaeis:
Hic

ſunt certaminum iuuenilium, i. e. gymnaſia. 649. *fulgentia limina* Put. 652. *aedes* pro *ſedes* coni. N. Heinſ. quoniam in templis ſpolia ab Agathocle fuere ſuſpenſa. Non male: ſed *ſedem* etiam regiam dici poſſe, in qua

Academi quaerere verum. cf. Var. Lect. — 649. *culmina,* aedes ſacras deorum, quibus praeda naualis, ἄφλαςα, ἀκροςόλια, κόρυμβα aliaque nauium fragmenta, olim v. c. a Syracuſanis, quum Athenienſes deuiciſſent, dedicari ſolebant. cf. Potteri Archaeol. Gr. T. II. L. III. c. 22. Koeppen ad Hom. Il. ι, 241. et Heyne ad Apollod. p. 199. Huc et ſpectant *arma* deuictorum hoſtium *fixa Deis,* poſtibus templorum, ἀναθήματα in templis ſuſpenſa. cf. ſup. I, 617 ſq. Cerda et Heyne ad Virg. A. III, 286 ſq. et VII, 183 ſqq. Koeppen ad Hom. Il. η, 83. Potter. l. l. cap. 12. *Marathonius hoſtis,* Athenienſes, qui h. l. vt ap. Stat. Theb. XII, 196. et al. ita vocantur, non quod ipſi a Syracuſanis in campo Marathonio, (vt Erneſti lapſu haud dubie calami vel memoriae vitio notauit) ſed quod Perſae ibi ab illis duce Miltiade deuicti ſunt; quae ſatis nota res eſt. *Perdidit* in duplici proelio, quo a Syracuſanis et Gylippo Spartanorum duce victi ſunt Athenienſes; de quo v. ſup. ad v. 281 ſqq. *quae ſunt aduecta* ab Agathocle, notiſſimo Syracuſ. tyranno, qui Poenos et in Africa aliquoties deuicit, et Sicilia expulit. v. Diodor. XIX. (in quo libro praeter alia haec leguntur, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Συρακούσας, καὶ τῶν ναῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους τοῖς σκύλοις ἐκόσμησε) et XX. Polyb. VIII, 12. IX, 23. XII, 15. XV, 35. Iuſtin. XXII, 1 ſq. XXIII, 1 ſq. Liv. XXVIII, 43. — 652. *ſedes,* v. Var. Lect. *mites Hieronis opes* Gron. Obſſ. III, 7. recte exponit monimenta ornamentaque pacis ſplendorem ſignificantia, quae vrbi addidit Hiero, vt in paucis pugnis egregius, ita mirificus in tranquillis rebus conſeruandis et otio ciuibus praeſtando. cf. ad II, 601. *ſancta vetuſtas Artificum manibus,* opera artificum, nondum vetuſtatis iniuria victa, venerabili et inuiolata vetuſtate, Gron. l. l. monimenta, quibus vetuſtas ſanctum aliquid et venerandum addebat; Drak. *ſancta vetuſtas,* quatenus animum

Hic mites Hieronis opes: hic ſancta vetuſtas
Artificum manibus. non vſquam clarior illo
Gloria picturae ſeclo: non aera iuuabat
Quem

qua antea Agathocles et tum Hiero habitauerit, iam monuit Burm. 653. *mites H. opes* Col. Ox. Tell. et R. 2. Vulgo *mitis*, vt ſup. v. 79. vbi v. not. Sed illud h. l. aptius. Deinde *hinc* ſcripti. Maiorem vero diſtinct. poſt *manibus* delendam, et poſt *vetuſtas* ponendam putabat Burm. Denique *vetuſtis* emend. Barth. Adv. IX, 3. quod artificum manibus, opere et vetuſtate conſecrari velut et venerabiliora fieri cenſeantur toreumata, picturae et talia. Sed durum eſſe τὸ *ſancta* coniungi cum *gloria*, neque *manus artificum* recte ab eo explicari, iam obſeruauit Gron. Obſſ. III, 7. — 654. *illo* Col. probb. Gron. l. c. et N. Heinſ. Vulgo *vllo*, quod ſeruauit Leſeb. Sed pictura maxime in Graecia floruit, et, vt ſculptura, quatuor ibi potiſſimum ſcholas habuit, Rhodienſem, Corinthiam, Sicyoniam et Athenienſem, quod doctus poeta non ignoraſſe cenſendus eſt. 655. 656. Locus perplexiſſimus. *iuuabat* Col. *iuuabant* reliqui ſcripti et vetuſtae edd. Deinde *Quem ſcire Ephyren* conſtanter ſcripti et edd. priſcae, niſi quod *ex Ephyre* in duobus veteribus, neſcio quibus, reperit Leſeb. Denique *certaret in auro* Put. et Parm. Vulgo *non aera vacabant*, *Quae ſcirent Ephyren fuluo certaret vt auro.* Haec variis coniecturis emendare conati ſunt viri docti. Barthius Adv. IX, 3. non male coni. *non aera vacabant*, deerant, *Quis ſcires Ephyren*, quibus viſis illico Corinthium opus adnoſceres; *fuluo certauerit auro Veſtis*, textura ſ. artificium metallo erat pretioſius, vel illi certauerit. Gronouius in prima edit. Obſſ. III, 7. *non aera iuuabant*, *Qui ſcirent Ephyren*, non aera Corinthia, quamuis auro contra cara, iuuabant intelligentes prae Syracoſiis hisce tam fabre factis, *fuluo certaret vt* (h. e. quamuis) *auro. Veſtis* cet. Sed in altera edit. ex illo loco Stat. Silv. II, 2, 68. (*Aeraque ab Iſthmiacis auro potiora fauillis*) *non aera vacabant*, ne aera quidem vacua artificii, non omiſſa, arti neglecta et inelaborata, inculta, vacantia, erant, *Queis ſcires Ephyren fuluo certaſſe vel auro.* (Etſi enim plures calamitate Corinthi mirabilem illam aeris exſtitiſſe temperaturam, non defuerunt tamen, qui aliter, et quidem ſalua vrbe atque arce, tradiderint) *Veſtis ſpirantes v. ſ. vultus. Quae radio* cet. N. Heinſius coll. ſup. II, 600-4. corrigebat, *non vſquam clarior illo Gloria picturae ſeclo*, *non aeris*, *auitam Qua ſcires Ephyren*, *fuluo certaret vt auro. Veſtis* cet. vel *fuluo conſertaque ab auro Veſtis* cet., vt ſenſus ſit, non defuiſſe ſigna aerea maximi pretii, ex quibus liqueret, Syracuſas a Corinthiis conditas ſ. eorum coloniam eſſe, vel quae facile artis Corinthiacae eſſe

mum ſanctitatis et venerationis cuiusdam ſenſu inplet; Ern. cf. ſup. ad XI, 278. *Artificum manus*, non labor in materia, ſed ipſa exempla, ſiue res effectae, opera, vt Gr. χεὶρ, Gron. l. c. qui auctores et Graecos et Rom. laudauit. cf. Burm. ad Petron. Sat. c. 83. Mox deſignatur artis varietas, quae ſpectabat ad *picturam*, ſculpturam, texturam cet. *Gloria picturae*; cf. Cic. Verr. IV, 55. de tabulis, in quibus picta Agathoclis pugna equeſtris. Ars omnino

Quem adcire ex Ephyre: fuluo certauerit auro
Veſtis, ſpirantes referens ſubtemine vultus,

Quae

eſſe adpareret. Cellarius edidit *non aera iuuabant, Quae ſcirent Ephyren: fuluo certaret vt auro Veſtis — vultus. Quae* cet. vt ſententia h. l. ſit, non adfeciſſe admodum aera Corinthia Syracuſanos prae puro auro, quo res ſuas, veſtes maxime ornauerint. Burmannus malebat *non aere vacabat Quaeſito ex Ephyre*, (h. e. regia illa non carebat aere Corinthiaco) *fuluo certaret vt auro. Veſtis* cet. quae omnia referebat ad regiae ſupellectilis magnificentiam. Lefeb. repoſuit, *non aera iuuabat Quaeſiſſe ex Ephyre:* (Syracuſani non ibant quaeſitum aera Corinthum; quia apud ſe tam pretioſa habebant (*fuluo haud certauerit auro Veſtis, ſpirantes r. ſ. vultus Quos radio* cet. vt τὸ *certauerit* in ſeqq. ſubpleatur: non *certauerit* veſtis referens — Babylon; non *certauerit* Tyros laeta murice picto; non *certauerint*, quae variata per artem cet. Quae clariſſima licet ſint, neminem tamen intellexiſſe miratur. Omnino nexum verborum perturbant, qui poſt *auro* vel *vultus* diſtinguunt: nam τὸ *certauerit* ad ea ſpectat, quae ſequuntur; nec tamen in emendatione Lefeb. eiusque interpretatioue adquieſcendum crediderim. Drakenb. ſcripſit, *non aera iuuabant. Quae ſcirent Ephyren, fuluo certaret vt auro Veſtis, — vultus, Quae* cet. ſed quo ſenſu haec verba adceperit, non docuit nos. Hanc lectionem retinuit Erneſti V. C. niſi quod *certauerit auro* ex veſtigiis cod. Put. et ed. Parm. dedit; verba autem, *non aera iuuabant, quae ſcirent Ephyren*, ita explicat: non valde delectabant et deſiderabantur a Syracuſanis opera artis Corinthiacae; nam ſuis ſuperbire ſatis ſuperque poterant. Enimuero verba *quae ſcirent E.* huic ſententiae parum apta ſunt. — Ego ex Col. recepi *iuuabat*, e ſcriptis *Quem*, et ex duobus veteribus, a Lefeb. inſpectis, *ex Ephyre:* pro *ſcire* autem, quod ſcripti exhibent, leui mutatione *adcire* repoſui. Antiqua ſcriptura fuit, *q̄m accire ex*, quam librarii mutarunt in *quae ſcirent* et *quem ſcire.* Pro *Ephyren* ſcripſi *Ephyre*, niſi quis malit *ex Ephyre: en fuluo certauerit auro V.* Ex *certauerit* autem facile enaſci poterant lectiones deprauatae *certaret vt*, et

omnino pingendi magno in honore fuit Syracuſis, et Siculos primos fuiſſe, qui cum coloribus pingerent, teſtatur Plin. XXXV, 3. — *aera*, ſtatuas, ſigna, vel vaſa ex aere, *non iuuabat aliquem* Syracuſanorum *adcire ex Ephyro*, e Corintho, h. e. nemini in mentem veniebat Corinthia emere. nemo ea cupiebat, deſiderabat, quum Syracuſana non minoris pretii artisque eſſent. *Ephyre*, Corinthus. v. ſup. ad v. 52. Praeſtantiſſima autem erant *Corinthia vaſa*, et *aes*, quod ex diverſis metallis artificioſe miſcebatur, et auro carius erat. De hoc quidem aere locus noſter non capiendus videtur Drak. et Ern. quum excidium Corinthi diu poſt Syracuſas a Marcello captas adciderit, et ex illius vrbis incendio iſta variorum metallorum mixtura ipſaque adeo aera Corinthia nata dicantur. Sed

Quae radio caelat Babylon, vel murice picto
Laeta Tyros, quaeque Attalicis variata per artem
Aulaeis

et *certaret in.* Olim ſuſpicabar *non aera iuuabant Quaeſita ex Ephyre.* Quod etſi eumdem efficit ſenſum, a ſcriptura tamen vetuſtorum codd. longius recedit.

Sed Burmannus iam recte monuit, hanc fabulam eſſe, et quamuis id verum foret, a poetis tamen talia per πρόληψιν fingi poſſe. Romae forſan illud aes poſt dirutam demum a Mummio Corinthum innotuit, aliis vero populis iam diu ante notum fuit. Vid. de eius pretio et origine fabuloſa Harduin. ad Plin. XXXIV, 2. et 3. Duker. ad Flor. II, 16. Bochart. Hieroz. II, 6, 16. Ceterum *aera* poſſunt etiam ſtatuae eſſe ac ſigna: nam praeter ceteras artes ſtatuaria quoque Corinthi maxime vigebat. 656 ſqq. Hos verſus eodem modo, quo dudum eos explicandos vidi, interpretatur Erneſti, et quidem ita: "*Fuluo auro veſtis,* (nam haec iungenda, non *certauerit auro,* vt cetera cohaereant) h. e. veſtis aurata, auro intertexto elaborata, *ſpirantes referens ſ. vultus,* in qua figurae tela textae ea arte erant, vt ſpirare et viuere viderentur, *certauerit* iis, *quae radio caelat Babylon* cet. Iam *radius* eſt inſtrumentum, quo ſubtemen traiicitur inter tramas ſtaminis: *caelare* autem nunc cum delectu ex arte ſtatuaria ad telas traductum, vt earum expreſſas imagines commendet." *Veſtis auro fuluo* dicitur, vt τεύχεσι χαλκῷ Hom. Il. ζ, 504. *ductor nomine tanto* ſup. VI, 462. vel *acuto robore valli, antiquo robore quercus, ſtipites robore duro* et alia ap. Virg. Ge. II, 25. 332. Aen. XI, 893. al. *ſpirantes vultus,* v. ad II, 430. De veterum veſtes texendi arte v. Salmaſ. ad Capit. Pertin. c. 8. — 658. *Colores diuerſos picturae veſtium intexere Babylon maxime celebrauit, et nomen inpoſuit. — Metellus Scipio triclinaria Babylonica ſeſtertium octingentis millibus veniſſe iam tunc, poſuit in Catonis criminibus, quae Neroni principi quadragies ſeſtertio nuper ſtetere;* Plin. VIII, 48. ſ. 74. cf. Martial. VIII, 28. XIV, 150. Lucret. IV, 1023. Plaut. Stich. II, 2, 54. vbi v. Salmaſ. *murice picto,* purpura, quae acu pingebatur; vt mox *acu ſcribuntur.* De *murice,* qui propr. a purpura differt, v. Harduin. ad Plin. IX, 36. et Iani ad Hor. Od. II, 16, 35. — 659. *Aurum intexere* veſtibus *in Aſia invenit Attalus rex,* Plin. l. l. Inde

Aulaeis ſcribuntur acu, aut Memphitide tela.
Iam ſimul argento fulgentia pocula, mixta
Quis gemma quaeſitus honos, ſimulacra Deorum
Numen ab arte datum ſeruantia: munera rubri
Praeterea ponti, depexaque vellera ramis,
Femineus labor. His tectis opibusque potitus
Auſonius ductor, poſtquam ſublimis ab alto
Aggere

recedit. Cf. not. 661. *ſimili argento*, inſcripto, picto, coni. N. Heinſ. qui tamen recte monebat, nihil poſſe planius apertiusque eſſe vulgata lect., quae ſuſpecta videbatur Barthio Adv. IX, 3. Mox *miſtu Quis gemino quaeſitus honor* male legebat Scalig. ad Manil. V, 535. — 665. *pudor* pro *labor* Col. et Oxon. vnde *Femineus ſudor. tectis opibusque* emend. N. Heinſ. Omnino *labor* gloſſema et interpretamentum vocis *ſudor* videri poteſt. Nihil tamen mutandum cenſebant Drak. et Burm. quem vide ad Ouid. Amor. I, 13, 23. — 667.

Inde *Attalica aulaea, veſtis, et tori* ap. Prop. II, 32, 12. (al. 23, 46.) III, 18, (al. 16.) 19. IV, 5, 24. et *Attalica peripetasmata* ap. Cic. Verr. IV, 12. — *tela Memphitide*, Aegyptia. *Plurimis liciis texere, quae polymita adpellant, Alexandria inſtituit;* Plin. l. l. cf. idem XXXV, 11. Martial. XIV, 150. Plaut. Pſeud. I, 2, 14. vbi v. Salmaſ. et Harduin. ad Plin. ll. cc. — 662. *mixta*, inſerta, *gemma quaeſitus honos* poculis argenteis, pretium maius datum, auctum eſt. cf. ad Iuvenal. V, 37-45. *munera rubri ponti*, margaritae. *Praecipue laudatur margarita circa Arabiam in Perſico ſinu maris Rubri;* Plin. IX, 35. ſ. 54. vbi v. Dalech. cf. Martial. V, 39, 4. et Stat. Silv, IV, 6. 18. - *depexa vellera ramis*, v. ſup. ad VI, 4. *Femineus labor* dicuntur ſericum et fila bombycina, quae a mulieribus duci ſolent.

665-675. *Marcellus, vt moenia ingreſſus ex ſuperioribus locis vrbem oculis ſubiectam vidit, inlacrimaſſe dicitur, partim gaudio perpetratae rei, partim vetuſta gloria vrbis* cet. Liv. XXV, 24. et cap. 25. *edixit militibus ne quis corpus liberum violaret* cet. Praeter haec loca Silius etiam Ciceronianum de Marcelli humanitate Verr. IV, 54. ante oculos habuiſſe videtur. Ex eodem Cicer. (Verr. I, 51. 55. II, 21 ſq.) notum eſt, Marcellum poſtea Siciliae patronum fuiſſe, et in eius honorem a Siculis celebrata eſſe Marcellea, quibus Verres ſubſtituerit Verrea: quo forte poeta mox v. 680-684. reſpexit.

Aggere deſpexit trepidam clangoribus vrbem,
Inque ſuo poſitum nutu, ſtent moenia regum,
An nullos oriens videat lux craſtina muros,
Ingemuit nimium iuris, tantumque licere
Horruit, et, propere reuocata militis ira,
Iuſſit ſtare domos, indulgens templa vetuſtis
Incolere atque habitare Deis. Sic parcere victis
Pro praeda fuit, et ſeſe contenta, nec vllo
Sanguine pollutis plauſit Victoria pennis.
Tu quoque ductoris lacrimas memorande tuliſti,
Defenſor patriae, meditantem in puluere formas,

Cc 2 Nec

667. *plangoribus*, et mox *ſtent moenia*, *verum An nullos* opinabatur N. Heinſ. 670. *nimium iuris* R. 1. Parm. Med. Ben. *nimiumque viris*, ſcripti, R. 2. Cell. Vulgo *nimium viris* metro repugnante. *nimium victis* coni. Barth. Adv. IX, 3. *nimirum*, *iris*, *tantumque l.* vel *tantumque viris nimiumque l.* Dausq. *nimias vires* vel *nimius iuris* N. Heinſ. cui tamen verius videbatur *nimium iuris*, h. e. nimium ius, nimium ſibi poteſtatis eſſe, vt *nimium regni* ap. Ouid. Amor. II, 17, 11. Cf. ſup. VI, 81. — 675. *planxit* Put. R. 2. et Marſus in comment.

678.

ſpexit. 667. *clangoribus*, audito tubarum ſonitu, vt ſup. v. 628. — 668. Et poſtquam *in ſuo nutu*, poteſtate, *poſitum* ſcil. videbat. *moenia regum*, Syracuſas, ſedem regiam. *Ingemuit nimium iuris*, v. Var. Lect. Eadem ſententia exprimitur verbis ſeq. *tantumque licere horruit*, quae tamen Barthius Adv. IX. 3. ita exponebat: horrebat tantum militi ſuo, quem reuocandum cenſebat, licere, vt patriae quoque periculum memoriae ſubierit. 673. *parcere victis pro praeda fuit*, acute: non aliter animum ſatiauit parcendo hoſtibus, quam alii praedam diripiendo; Barth. Adv. XXII, 14. — 675. *Victoria* h. l. Dea eſt, quo imago rei fit poetica ac viuida. De *alis Victoriae* res nota, etiam ex numis, gemmis aliisque monimentis antt. cf. XV, 99. 737. Stat. ad Tibull. II, 5, 45. Ill. Doering. Comment. de alatis imaginibus apud veteres, Gothae 1786. Klotz. ad Tyrt. p. 78. — 676 ſqq. De Archimedis nece cf. Liv. XXV, 31. Cic. Fin. V, 19. et Plut. in Marcello. *Tu ductoris lacrimas tuliſti*, tuae neci inlacrimauit Marcellus. cf. Cic. Verr. IV, 58. — 677. *Puluis ac forma* propria vocab. in diſciplina Geometr. et Mathematica; Drak. qui laudat Colv. ad Appul. Apol. p. 284. Barth. ad Claud. Paneg. Mall. Theod.

v.

Nec turbatum animi, tanta feriente ruina.
At reliquum vulgus, reſoluta in gaudia mente,
Certarunt victi victoribus. Aemulus ipſe
Ingenii Superum ſeruando condidit vrbem.

Ergo

678. Poſt hunc verſum in vulg. edd. legitur hic: *Ignarus miles vulgi tam forte peremit*, vel in ed. Cell. ex emendat. Gron. Obſſ. III, 7. extr. *vulgi quem ſorte*, h. e. tanquam vulgarem hominem, non artificem tanti ingenii. Hic verſus, exceptis forte duobus antt. libris, neſcio quibus, qui eum exhibent, ſi Lefeb. fides habenda, comparet neque in ſcriptis, neque in vetuſtis edd. ante Marſum, qui primus eum, ex ignoto nobis fonte hauſtum, vulgauit. Ego totum eieci, quum non modo librorum auctoritate deſtituatur, ſed etiam, quod recte iam monuit N. Heinſius, nihil ſane elegantiae et commodi ſenſus prae ſe ferat. Profectus eſt haud dubie ex ingenio inepti verſificatoris, cui manca et inperfecta videbatur h. l. ſententia, quae tamen, his laciniis reciſis, bene procedit, modo maior diſtinctio poſt voc. *patriae* v. 677. tollatur. v. not. Heinſius quidem verſus adeo complures et totam fortaſſe paginam, quae meritiſſimas Archimedis laudes vitaeque exitum complexa ſit, hic nobis periiſſe ſuſpicabatur: quod perſuaſiſſe videtur Drakenb. qui verſum, a nobis extruſum, incluſit vncinis et ante illum lacunam aſteriſcis deſignandam curauit. Enimuero laudes Archimedis Silius iam ſup. v. 341 ſqq. copioſe celebrauerat, et h. l. mortem eius, breuiter quidem, quum pleniore illum ore iam laudaſſet, at grauibus

v. 128. et al. *tanta feriente ruina*, quum tanta clades, mors tanto viro manu militis, ignari quis eſſet, inlata, obprimeret *meditantem — animi*, h. e. vt Liuii verbis vtar, *Archimeden, in tanto tumultu, quantum capta vrbs in diſcurſu diripientium militum ciere poterat, intentum formis, quas in puluere deſcripſerat.* Poeta forte reſpexit verba Horat. Od. III, 3, 8. *Inpauidum ferient ruinae orbis iuſtum — virum.* Poſſis etiam *ruinam* referre ad expugnationem vrbis, qua tantus vir perierit.

680. *reſoluta in g. m.* cf. XI, 303. — 681 ſq. *Certarunt victi victoribus:* communis omnibus laetitia erat, victoribus, quod viciſſent Syracuſas, victis, quod vrbi et ſibi pepercerat Marcellus, *aemulus ingenii S.* imitator Deorum, clementia et humanitate, qui *ſeruando condidit vrbem*, velvti nouus conditor et reſtaurator vrbis, quam ſeruauerat; (cf. Barth. ad Stat. IV, 3, 72.) quae itaque vrbs *exſtat ſeclis — inſigne tropaeum*, vt inſignis clementiae documentum, vel exemplum et decus

Ergo exſtat ſeclis, ſtabitque inſigne tropaeum,
Et dabit antiquos ductorum noſcere mores.
Felices populi! ſi, quondam vt bella ſolebant,
Nunc quoque inexhauſtas pax noſtra relinqueret vrbes.
At ni cura viri, qui nunc dedit otia mundo,
Effrenum arceret populandi cuncta furorem,
Nudaſſent auidae terrasque fretumque rapinae.

grauibus verbis memorat. 682. *ſedis* pro *ſeclis* Oxon. et priſcae edd. facili et ſolenni errore. Cf. ad II, 52. — 686. *Ac* Col.

cus poſteris commendabitur; Erneſti.

685. 6. Aptiſſime et paucis quidem, ſed grauibus verbis poeta deſignat miſeram conditionem ſaeculi ſui et prouinciarum Rom. quae tum ab auaris hominibus, qui illis praeerant, in pace magis, quam a ducibus olim in bello, *exhauriri* ac diripi ſolebant. Similiter Cicero paſſim in Verrinis act. humanitatem clementiamque Marcelli cum inmani crudelitate et auaritia Verris comparat. 687 ſq. Laus Domitiani, non ſine adulatione. cf. ad III, 594 ſq. et 607 ſq.

C. SILII ITALICI PVNICORVM LIBER DECIMVS QVINTVS.

ARGVMENTVM.

Cnaeo et Publio Scipionibus in Hiſpania caeſis, Senatus Rom. de duce, qui in eorum ſubcedat locum, deligendo conſilia agitat, precibusque ad Deos fuſis ſolliciti exſpectant Patres, vt, qui imperium in Hiſpaniam audeant adcipere, nomina profiteantur. v. 1-9. P. Corneiius Scipio, Publii, qui in Hiſpania ceciderat, filius, quatuor et viginti ferme annos natus, illud quidem petere geſtit, vt patris patruique necem vlciſcatur; ſed abſterretur conſiliis cognatorum, qui iuuenilem reſpiciunt aetatem, horrentque et funeſtam domus fortunam, et gentem terramque mali ominis, vbi inter ſepulcra parentis ac patrui res gerendae ſint, et hoſtes, qui duos ſummos imperatores deuicerint animosque conlegerint ſecundo Marte. 10-17. Iuueni in inpluuio domus ſub lauri vmbra haec ſecum reputanti fluctuantique animo ſubito per aërem adlabſae Voluptas *ac* Virtus *diuerſo oris veſtisque habitu adparent, et vtraque dat operam, vt eam blande adpellando deleniat. 18-31. Voluptas, argumentis ex Epicureorum diſciplina petitis, disſuadet militiam, vitamque mollem, otioſam, bellicis publicisque negotiis, periculis ac curis vacuam, omnibusque voluptatibus diffluentem commendat. 32-67. Virtus contra, ſecundum doctrinam Stoicorum, de diuina animi humani origine, de hominum prae ceteris animalibus praeſtantia, de inani breuique voluptatis fructu et malis, quae inde naſcantur, de veris ac perennibus praemiis virtuti propoſitis, diſputat, et ad ſtudium laudis patriaeque defenſionem exhortatur. 68-120. Haec praecepta iuueni adrident, et Voluptas irata in nubes ſe tollit. 121-128. Scipio igitur, Virtutis inſtinctus monitis, imperium, quod nemo ſibi depoſcere audet, palam profitetur ſe petere, et ora in ſe conuertit omnium, qui patrem eius aut patruum reuixiſſe*

reuixiſſe et renatum ſibi opinantur. 129-134. Impetus quidem animorum et ardor mox reſidet, ſilentio orto ac tacita cogitatione, quanta moles rerum quantumque imperium aetati haudquaquam maturae permittatur.: ſed eum excitant rurſus fauſta omina anguis occidentem verſus per aërem volantis, et tonitru, quo coelum bis terque contremit. 135-145. Iis confirmati omnes Scipioni imperium eſſe in Hiſpania iubent, et certatim dant nomina. 146-151. Ille itaque, precibus ad Neptunum miſſis, cum claſſe oram Tuſci Liguſticique maris, Alpes ac Gallicum ſinum, et deinde Pyrenei promont. et Emporias praeteruectus, Tarraconem proficiſcitur, vbi naues ſubduci iubet. 152-179. Ibidem ei in ſomno obfertur ſpecies parentis, qui filio vehementer auctor eſt, vt prius quam tres Poenorum duces, qui trifariam exercitus in diuerſiſſimas regiones diſtraxerint, caſtra coniungant, Carthaginem Nouam obpugnet, vrbem opulentiſſimam omnium in Hiſpania, ac inſignem praeterea portu, celſo ſitu et vbertate agrorum. 180-199. Eo itaque raptim ducitur agmen, eodemque tempore, quo ad moenia ſubit, C. Laelius cum claſſe intrat portum. 200-231. Contra Aris, Poenorum dux, arcem militibus inſidet, et vrbs potiſſimum altitudine murorum defenditur: rarae enim ſcalae iis aequari poſſunt, et, quo quaeque altiores, eo infirmiores ſunt, ipſoque hominum, qui adſcendunt, onere franguntur. 232-236. Verum Scipio, vbi comperit, aeſtum decedere, et, qua parte ſtagnum claudat vrbem, facilem per illud pedibus ad moenia tranſitum dari, eo ſecum armatos ducit, et, nulla ibi hoſtium ſtatione aut cuſtodia obpoſita, ſine certamine Carthaginem vno die capit. 237-250. Poſtridie Neptuno Iouique tauros mactat, et militibus, prout cuique meritum virtusque fuerat, ante omnes vero C. Laelio, dat dona. 251-262. Tum praedam diuidit, et adultam virginem eximia forma principi Hiſpaniae adoleſcenti, cui ea deſponſa erat, inuiolatam reddit: quae continentia ac benignitas in conuiuio ampliſſimis a Laelio laudibus celebratur. 263-285. Interea Philippus, Macedonum rex, foedere cum Poenis Acarnanibusque iunctus, bellum infert Aetolis, ſociis Romanorum, ſubitamque expeditionem facit in fines Epiri, Illyrici ac Graeciae. 286-311. Idem tamen ſaepius in Macedoniam, a Dardanis aliisque hoſtibus infeſtatam, retro concedit, nec niſi finitimam Graeciam bello vexat, donec, terra marique a Romanis victus, pacem petere cogitur. 312-319. Eodem tempore Tarentus per proditionem recipitur a Fabio Maximo, in cuius exercitu

 citu

citu erat frater mulierculae, quam praefectus praeſidii perdite amabat. 320-333. Anno autem inſequenti in Apulia caeditur M. Claudius Marcellus conſul et vir fortiſſimus, qui, ſi diutius vixiſſet, Scipioni forte gloriam eripuiſſet confecti belli. 334-342. Is, tumulum inter Punica et Romana caſtra occupandum ratus, ipſe eo cum T. Quinctio Criſpino conlega, M. Marcello filio paucisque equitibus, non perturbatus malo omine, ſpeculatum proficiſcitur. 343-365. Ab tergo deinde circumuentus a Numidis, qui ex inſidiis conſurrexerant, fortiſſime pugnat, et forſan euaſiſſet e manibus hoſtium, niſi ſaucium vidiſſet filium: ſed adtonito ea ſpecie arma excidunt e manibus, et mox transfixus lancea prolabitur ex equo. 366-380. Inuentum Marcelli corpus Hannibal comburendum curat, tantumque virum honore ſolemni ac laudatione proſequitur. 381-398. Quae dum in Italia aguntur, fama captae Carthaginis Nouae terrorem incutit Hiſpaniae populis, et tres Poenorum duces omnem ſalutis ſpem in eo poſitam putant, vt exercitus in vnum omnes contrahantur. 399-409. Proximus Scipioni eſt Hasdrubal, Hannibalis frater, qui, quum forte primordia Carthaginis veteris ſacris epulisque celebranda inſtituiſſet, turbatur Romanorum aduentu, et in caſtra trepide confugit. 410-439. Poſtero die praelium committitur, in quo maxime eminet virtus C. Laelii, viri non minus eloquentiae, quam rei militaris gloria conſpicui. 439-470. Poeni fuſi ad Pyrenaeum tendunt, et Scipio caſtris hoſtium potitus ingentem praedam concedit militibus. 471-492. Tum Hasdrubal in Galliam transgreſſus magno auri pondere conducit ibi auxilia, et vere ineunte Alpes transit, vt fratri ſe coniungat. 493-514. Quo nuntio Romam perlato omnia terrore ac tumultu ſtrepunt, et Italiae imago vel genius, aegre ferens hoſtis audaciam et calamitates, quas haec terra per decem iam annos perpeſſa ſit, C. Claudium Neronem conſulem, in Lucanis Hannibali obpoſitum, per ſomnum in eam inpellere mentem conatur, vt, caſtris clam noctu relictis, cum electa manu ad Metaurum, Vmbriae fluuium, proficiſcatur et Hasdrubali obuiam eat, 515-559. Is quoque expergefactus confeſtim de toto exercitu, quod roboris eſt, deligit, magnisque itineribus contendit ad caſtra M. Liuii conlegae, viri fortis ac prudentis, qui, multis ante annis ex conſulatu populi iudicio damnatus, nunc eumdem honorem ſibi delatum, vt laboranti patriae opera et conſilio ſuo ſubueniret, etſi inuitus receperat. 560-600. Hasdrubal mox ex variis indiciis conligit

conligit, multitudinem hoſtium creuiſſe, eaque cura anxius noctu furtim ſigna ferri iubet; at per tortuoſi Metauri amnis ſinus flexusque errorem voluens haud multum procedit. 601-625. Poſtquam itaque orto ſole fuga fit manifeſta, Romani extemplo feſſum agmen hoſtium inſequuntur, et duces orationibus animos militum ad pugnam excitant. 626-665. Tum Liuius, vir exactae iam aetatis, acer in hoſtes ruit, et Nabim, Iouis Hammonis ſacerdotem, armis veneno infectis et conto ferocem, Hasdrubal vero Arabum, in ſpoliando Nabis corpore occupatum, et Canthus Rutulum, pecoris olim ditiſſimum, telo transfigit. 666-710. Inpetum Romanorum non ſuſtinent Galli, intolerantiſſima laboris corpora, et Liuius, iuuenili ardore pugnans, cedentibus inſtat. 711-739. Fugientes nunc precando, nunc caſtigando reuocat Hasdrubal, et leue vulnus infligit Conſuli, quo facto atrox vtrimque editur caedes. 740-777. Tandem Nero, vbi conlegam vulneratum eſſe reſciuerat, ira incenſus caeco inpetu fertur in Hasdrubalem, eumque iaculo ictum gladio obtruncat. 778-807. Caeſo duce reliqui Poeni aut ſternuntur aut fugiunt: Nero autem iam ipſa nocte, quae ſequuta eſt pugnam, raptim ad ſtatiua ſua, in Lucanis poſita, redit. 807-812. Illuc nuntium ingentis cladis adfert, caputque Hasdrubalis, haſtae cuſpidi infixum, oſtendit Hannibali, qui tacito dolore cruciatus caſtra inde mouet. 813-823.

At noua Romuleum carpebat cura Senatum,
Quis trepidas gentes Martemque ſubiret Hiberum,
Adtritis rebus. Geminus iacet hoſte ſuperbo
Scipio, belligeri Mauortia pectora fratres.

Cc 5 Hinc

1. *Tarteſia* R. 2. *Tartheſia* Tell. *Carcheſia* Put. *Cartheſia* R. 1. et Med. Cf.

Hic liber continet hiſtoriam belli in Hiſpania a Romanis duce Scipione Africano geſti, quum Cn. et P. Scipiones ibi periiſſent; de quo v. ſup. XIII, 381 ſqq. — 1-9. cf. omnino Liv. XXVI, 18. *gentes*, copias Rom. *trepidas*, caeſis Scipionibus et vtroque exercitu. *gentesque Martemque Iberum*, h. e. periculoſum copiarum Rom. in Hiſpania

Hinc metus, in Tyrias ne iam Tarteſſia leges
Concedat tellus, propioraque bella paueſcat.
Anxia turba Patrum quaſſo medicamina maeſti
Imperio circumſpectant, Diuosque precantur,
Qui laceris auſit ductor ſubcedere caſtris.

Absterret iuuenem, patrios patruique piare
Optantem manes, triſti conterrita luctu,
Et reputans annos, cognato ſanguine turba.
Si gentem petat infauſtam, inter buſta ſuorum
Decertandum hoſti, qui fregerit arma duorum,
Qui conſulta ducum, ac flagret meliore Gradiuo;

Nec

Cf. ad XIII, 674. — 7. *Anxia turba Patres*, per adpoſit. vt inf. v. 367, malebat N. Heinſ. idque recepit Lefeb. 9. *Quis* opinabatur N. Heinſ. per interrogat. notam, quam poſt *caſtris* exprimendam curarunt Lefeb. et Ern., exemplo Drak. qui etiam punctum poſuit poſt *precantur*. Ego reuocaui vulgatam diſtinctionem, vt ſenſus ſit: a Diis precantur, expetunt, ductorem, qui cet. Nolim quoque cum Burm. pro *laceris* ſubſtituere *vacuis*, h. e. quae ducibus ſuis orbata ſunt. 10. *patrios patruosque* coni. N. Heinſ. quem vide ad Claud. Epithal. Honor. et Mar. v. 39. et ad Ouid. Amor. III, 6, 49. — 12. *cognato e ſanguine* emend. idem, et v. 14. *arma duorum Inconſulta ducum*, quod recte diſplicuit Drak. quum parum dextre argumentati eſſent cognati, ſi Cn. et P. Scipiones ſua temeritate in exitium ruiſſe dixiſſent. 15. Primam ſyll. voc. *Gradiuo* corripi, vt inf. v. 337. et ap. Valer. Fl. V, 650, notandum videbatur Barth. Adv. XXII, 8. Cf. ſup. ad IV, 776. —

17.

ſpania reſiduarum imperium, tamquam graue onus, *ſubiret.* cf. v. 9. — 5. *Tarteſſia tellus*, Hiſpania. cf. ad III, 399. *in Tyrias leges concedat*, imperio et poteſtati Poenorum ſe ſubiiciat; Drak. coll. v. 383. et I, 2. *propiora bella*, in Libya, Hiſpaniae vicina.

10-17. Conf. Liv. XXVI, 18. extr. *iuuenem*, Scipionem Africanum. *patrios manes*, cf. ad VII, 487. *piare*, vindicare, *manes*, mortem. *annos*, iuuenilem aetatem Scipionis, quatuor et viginti ferme annos nati. *cognato ſanguine turba*, cognati. Id toti populo tribuit Liuius l. l. 13. *gentem infauſtam*, Hiſpanam, Scipionibus perniciosam, vel mali ominis. *Decertandum* eſſe Scipioni, *hoſti*, cum hoſte. cf. ad I, 234. *Gradiuo*, belli fortuna

Nec promtum teneris inmania bella lacertis
Moliri, regimenque rudi depoſcere in aeuo.

Has, lauri reſidens iuuenis viridante ſub vmbra,
Aedibus extremis voluebat pectore curas;
Quum ſubito adſiſtunt, dextra laeuaque per auras
Adlapſae, haud paullum mortali maior imago,
Hinc

17. *Melliri* primum operarum errore in ſecunda Marſi Veneta editum. 19. *Aedibus et mediis* ſuſpicari poſſis. Cf. not. 25. *qua* Ox. Put. Tell. R. 1.

fortuna *meliore flagret*, ad virtutem incendatur. 16. Nec facile eſſe puero vel iuueni, tam periculoſi grauisque belli molem ſuſtinere. cf. XVI, 656 ſq.

18-128. Praeclarum commentum, quo fabula de Hercule a Prodico narrata et vel tironibus notiſſima e Xenoph. Mem. Socr. II, 1. §. 21 ſqq. et Cic. Off. I, 32. (quam et Ouid. Amor. III, 1 ſq. Lucian. in Somn. aliique imitati ſunt) ad Scipionem transfertur; facile animum docti poetae ſubire poterat ex iis, quae de origine vulgatae opinionis, qua Scipio diuinae originis vir eſſe credebatur, memorant Liv. XXVI, 19. et Polyb. X, 2. et 5. quae loca inſignia neminem comparaſſe poenitebit. Epiſodium hoc docte illuſtrarunt Ill. *Doering* in Eclogis vett. poett. latin. p. 255 ſqq., quem comment. paſſim laudabo, et Cl. Weiſke in verſ. germ. Xenoph. Mem. Socr. Lipſ. 1794. quem librum mihi nunc ad manus haud eſſe doleo. Conf. qui iisdem coloribus adumbrarunt Virtutem ac Voluptatem, Philoſtr. in Imagin., Philo Iud. de mercede meretr. p. 863., Lactant. VI, 3. et 4. Maxim. Tyr. λογος δ, pr. Baſil. orat. de legendis Graec. libris §. 10. Themiſt. Orat. XXII, p. 280. ed. Hard. 18. 19. Impluuium ſ. cauaedium, (al. cauum aedium) μεσαύλιον, media aedium pars, non modo porticibus cingi, ſed et amoenis arboretis, (vnde h. l. *lauri ſub vmbra*) xyſtis vel ambulationibus ornari ſolebat. v. Heyne ad Virg. A. II, 512 ſq. VII, 59. et ad Tibull. III, 3, 15. Iani ad Horat. Od. III, 10, 5 ſq. Erneſti clav. Cic. v. *impluuium* et *xyſtus*. Hinc *extremas aedes* accipio de extrema parte impluuii, prope ἐπισθόδομον. *per auras*, de coelo, vt Deae. *haud paulum mortali maior imago* iis fuit, vt Diis, qui humana forma,

Hinc Virtus, illinc virtuti inimica Voluptas.
Altera Achaemenium ſpirabat vertice odorem,
Ambroſias diffuſa comas, et veſte refulgens,
Oſtrum qua fuluo Tyrium ſubfuderat auro:
Fronte decor quaeſitus acu, laſciuaque crebras
Ancipiti motu iaciebant lumina flammas.

Alterius

R. 1. Parm. Med. Ben. Marſ. et al. *quam* Col. R. 2. Iunt. et inde al. edd. quod, neſcio quare, placet Lefeb. Dausqueius vel ita interpungendum putabat, *veſte refulgens Oſtrum*, *quam* cet. vel ſcribendum *e veſte refulgens Oſtrum*, *quod fuluo Tyrius* (artifex) *ſ. auro*. Neutra ratio probanda. *quae* Cell. edidit ex emend. Gron. Obſſ. II, 6. quod forte verum eſt et maxime adridet Doering. Noſtram tamen lectionem eodem ſenſu capere poſſis, ſtamini ſcil. purpureo aurum vel aureum ſubtemen intextum fuiſſe.

ma, ſed maiore, pulcriore et auguſtiore, induti hominibus adparent: v. Heyne Exc. XIII. ad Virg. A. I. *Virtuti inimica voluptas*, cf. Cic. de Senect. c. 12. — 23. *odorem*, vnguentum, et quidem h. l. Deorum, ambroſiam, vnde mox *Ambroſias diffuſa comas*, vt de Venere ap. Virg. A. I, 403. cf. ſup. ad VII, 469. et XII, 245. Silius autem ad Voluptatem tranſtulit imaginem Veneris: Ἀφροδίτη γὰρ ἐστιν ἡδονὴ Athen. Deipn. XII. p. 510. *Achaemenium*, Perſicum, pro quouis pretioſo et optimo. cf. ad VII, 647. Plin. XIII, 1. ſ. 1. Salmaſ. ad Solin. p. 947. — 24. 25. Apud Xenoph. Κακία habet ἐσθῆτα, ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμποι. Apud Philoſtr. Ἡ μὲν Κακία χρυσῷ τε κατεσκευασμένη, καὶ ὅρμοις, ἐσθῆτι τε ἁλιπορφύρῳ, καὶ παρειᾶς ἄνθει, καὶ χαίτης ἐμπλοκαῖς καὶ γραφαῖς ὀμμάτων. cf. Var. Lect. 26. *acu* comatoria ſ. crinali vel diſcriminali, qua nodi capillorum a fronte in verticem reductorum (tutuli, κρωβύλοι, κορδύλαι, κορυμβοι, σκορπιοι) figebantur. cf. Salmaſ. Exerc. Plin. p. 534. et Intpp. Petron. c. 21. Eodem forte ſenſu Virg. A. IV, 138. dixit *crines nodantur in aurum*, h. e. acu aurea. Ea ſic *decor quaeritur in fronte*, fronti. Contra v. 28. *frons hirta* eſt, vbi capilli, vt ap. Terent. Heaut. II, 2, 49. paſſi et circum caput reiecti negligenter ſunt; Doering. 26. 27. Sic ap. Xenoph. l. l. ὄμματα ἀναπεπταμένα, oculi huc illuc volitantes τῆς Κακίας, laſciui et mobiles, ap. Lucian. Merced. cond. c. 33. T. I. p. 692. τὸ βλέμμα διασεσαλευμένη; Doer. Philo Iud. l. l. ὑπὸ τρυφῆς τε ἄγαν καὶ χλιδῆς σαλεύουσα τὼ ὀφθαλμώ, οἷς τὰς τῶν νέων ἀγκιστρεύ-

Alterius diſpar habitus, frons hirta, nec vmquam
Compoſita mutata coma; ſtans vultus, et ore
Inceſſuque viro propior, laetique pudoris,
Celſa humeros niueae fulgebat ſtamine pallae.
Occu-

30. *Inceſſusque* ed. Gryph. vnde *et ora Inceſſusque viro propior* coni. Dausq. et

ἀγκιςρεύεται ψυχάς. 28. *Alterius*, Virtutis. *frons hirta*, crinibus negligenter in ea ſparſis. cf. ad v. 26. Sed quoniam haec notio verbis ſeq. exprimitur, malim intelligere frontem rugis horridam et deformem, (vt *hiſpida facies* ap. Horat. Od. IV, 10, 5.) qualis meditabundis eſt, ſiue acribus et induſtriis in rebus gerendis; vel triſtem ac torvam, quae *corrugari*, *contrahi*, *adduci* ſolet, vt contra ſerena ac laeta *exporrigi*, *remitti*, *explicari*, *ſolui*. *Hirtum* vel *hiſpidum* proprie dicitur quidquid non ſatis cultum ac politum, et ſic aſperum vel ingratum adſpectu eſt, quod iam monuit Iani ad Horat. Od. II, 9, 1. Ille vero oris cultus habitusque Virtuti tribuitur a Philoſtr. Ἡ δὲ Ἀρετὴ πεπονηκυῖα μὲν προσφερὴς, τραχὺ δὲ ὁρῶσα cet. et Iuſtitiae ab antiquis poetis, ſculptoribus pictoribusque, (qui eam iisdem coloribus, quibus Virtutem, depingebant) quod vel ex verbis Chryſippi ap. Gell. XIV, 4. intelligitur: σκυθρωπὴ γράφεται, καὶ συνεςηκὸς ἔχουσα τὸ πρόσωπον, καὶ δεδορκὸς βλέπουσα, ὥς τε τοῖς μὲν ἀδίκοις φόβον ἐμποιεῖν, τοῖς δὲ δικαίοις θάρσος. — *nec vmquam compoſita mutata coma*, natiua frontis forma non exornata et mutata fuit criſpatis et arte compoſitis capillis; Doering. *Vultus ſtans*, conſtans, ſemper idem et compoſitus, vel in vnam rem defixus, quod conſtantiae, grauitatis, probitatisque indicium eſt, vt leuitatis contra et laſciuiae, ſi quis oculos perpetuo mouet et vbiuis circumfert, vel obliquat eos, et limis alium adſpicit. cf. v. 27. et ſup. ad III, 173. Stat. Theb. X, 688. Sic συνεςηκὸς ἔχουσα τὸ πρόσωπον ap. Gell. l. l. λογισμὸς ἑςὼς, χρεία et ἔλπις ἑςηκυῖα, vel ἑστη τῇ διανοίᾳ ap. Polyb. III, 105. VI, 25. X, 16. XXI, 9. τὸ τοῦ βλέμματος καθεςηκός ap. Euſtath. in Il. γ. *ore inceſſuque viro propior*; καί μοι ἔδοξεν ἀνδρῶν εἶναι περιττῶν τὰ θεῖα cet. Philoſtr. *laeti pudoris*, grata oris verecundia; κεκοσμημένη τὰ ὄμματα αἰδοῖ, Xenoph. *Laetus pudor* eſt, qui vultum decorat, et animos adſpicientium laeto quodam et iucundo ſenſu adficit; vt Venus ap.

C. SILII ITALICI PVNICORVM

LIBER DECIMVS QVINTVS.

ARGVMENTVM.

Cnaeo et Publio Scipionibus in Hiſpania caeſis, Senatus Rom. de duce, qui in eorum ſubcedat locum, deligendo conſilia agitat, precibusque ad Deos fuſis ſolliciti exſpectant Patres, vt, qui imperium in Hiſpaniam audeant adcipere, nomina profiteantur. v. 1-9. P. Cornelius Scipio, Publii, qui in Hiſpania ceciderat, filius, quatuor et viginti ferme annos natus, illud quidem petere geſtit, vt patris patruique necem vlciſcatur; ſed abſterretur conſiliis cognatorum, qui iuuenilem reſpiciunt aetatem, horrentque et funeſtam domus fortunam, et gentem terramque mali ominis, vbi inter ſepulcra parentis ac patrui res gerendae ſint, et hoſtes, qui duos ſummos imperatores deuicerint animosque conlegerint ſecundo Marte. 10-17. Iuueni in inpluuio domus ſub lauri vmbra haec ſecum reputanti fluctuantique animo ſubito per aërem adlabſae Voluptas *ac* Virtus *diuerſo oris veſtisque habitu adparent, et vtraque dat operam, vt eam blande adpellando deleniat. 18-31. Voluptas, argumentis ex Epicureorum diſciplina petitis, disſuadet militiam, vitamqne mollem, otioſam, bellicis publicisque negotiis, periculis ac curis vacuam, omnibusque voluptatibus diffluentem commendat. 32-67. Virtus contra, ſecundum doctrinam Stoicorum, de diuina animi humani origine, de hominum prae ceteris animalibus praeſtantia, de inani breuique voluptatis fructu et malis, quae inde naſcantur, de veris ac perennibus praemiis virtuti propoſitis, diſputat, et ad ſtudium laudis patriaeque defenſionem exhortatur. 68-120. Haec praecepta iuueni adrident, et Voluptas irata in nubes ſe tollit. 121-128. Scipio igitur, Virtutis inſtinctus monitis, imperium, quod nemo ſibi depoſcere audet, palam profitetur ſe petere, et ora in ſe conuertit omnium, qui patrem eius aut patruum reuixiſſe*

reuixiſſe et renatum ſibi opinantur. 129-134. Impetus quidem animorum et ardor mox reſidet. ſilentio orto ac tacita cogitatione, quanta moles rerum quantumque imperium aetati haudquaquam maturae permittatur: ſed eum excitant rurſus fauſta omina anguis occidentem verſus per aërem volantis, et tonitru, quo coelum bis terque contremit. 135-145. His confirmati omnes Scipioni imperium eſſe in Hiſpania iubent, et certatim dant nomina. 146-151. Ille itaque, precibus ad Neptunum miſſis, cum claſſe oram Tuſci Liguſticique maris, Alpes ac Gallicum ſinum, et deinde Pyrenei promont. et Emporias praeteruectus, Tarraconem proficiſcitur, vbi naues ſubduci iubet. 152-179. Ibidem ei in ſomno obfertur ſpecies parentis, qui filio vehementer auctor eſt, vt prius quam tres Poenorum duces, qui trifariam exercitus in diuerſiſſimas regiones diſtraxerint, caſtra coniungant, Carthaginem Nouam obpugnet, vrbem opulentiſſimam omnium in Hiſpania, ac inſignem praeterea portu, celſo ſitu et vbertate agrorum. 180-199. Eo itaque raptim ducitur agmen, eodemque tempore, quo ad moenia ſubit, C. Laelius cum claſſe intrat portum. 200-231. Contra Aris, Poenorum dux, arcem militibus inſidet, et vrbs potiſſimum altitudine murorum defenditur: rarae enim ſcalae iis aequari poſſunt, et, quo quaeque altiores, eo infirmiores ſunt, ipſoque hominum, qui adſcendunt, onere franguntur. 232-236. Verum Scipio, vbi comperit, aeſtum decedere, et, qua parte ſtagnum claudat vrbem, facilem per illud pedibus ad moenia tranſitum dari, eo ſecum armatos ducit, et, nulla ibi hoſtium ſtatione aut cuſtodia obpoſita, ſine certamine Carthaginem vno die capit. 237-250. Poſtridie Neptuno Iouique tauros mactat, et militibus, prout cuique meritum virtusque fuerat, ante omnes vero C. Laelio, dat dona. 251-262. Tum praedam diuidit, et adultam virginem eximia forma principi Hiſpaniae adoleſcenti, cui ea deſponſa erat, inuiolatam reddit: quae continentia ac benignitas in conuiuio ampliſſimis a Laelio laudibus celebratur. 263-285. Interea Philippus, Macedonum rex, foedere cum Poenis Acarnanibusque iunctus, bellum infert Aetolis, ſociis Romanorum, ſubitamque expeditionem facit in fines Epiri, Illyrici ac Graeciae. 286-311. Idem tamen ſaepius in Macedoniam, a Dardanis aliisque hoſtibus infeſtatam, retro concedit, nec niſi finitimam Graeciam bello vexat, donec, terra marique a Romanis victus, pacem petere cogitur. 312-319. Eodem tempore Tarentus per proditionem recipitur a Fabio Maximo, in cuius exer-

citu erat frater mulierculae, quam praefectus praeſidii perdite amabat. 320-333. Anno autem inſequenti in Apulia caeditur M. Claudius Marcellus conſul et vir fortiſſimus, qui, ſi diutius vixiſſet, Scipioni forte gloriam eripuiſſet confecti belli. 334-342. Is, tumulum inter Punica et Romana caſtra occupandum ratus, ipſe eo cum T. Quinctio Criſpino conlega, M. Marcello filio paucisque equitibus, non perturbatus malo omine, ſpeculatum proficiſcitur. 343-365. Ab tergo deinde circumuentus a Numidis, qui ex inſidiis conſurrexerant, fortiſſime pugnat, et forſan euaſiſſet e manibus hoſtium, niſi ſaucium vidiſſet filium: ſed adtonito ea ſpecie arma excidunt e manibus, et mox transfixus lancea prolabitur ex equo. 366-380. Inuentum Marcelli corpus Hannibal comburendum curat, tantumque virum honore ſolemni ac laudatione proſequitur. 381-398. Quae dum in Italia aguntur, fama captae Carthaginis Nouae terrorem incutit Hiſpaniae populis, et tres Poenorum duces omnem ſalutis ſpem in eo poſitam putant, vt exercitus in vnum omnes contrahantur. 399-409. Proximus Scipioni eſt Hasdrubal, Hannibalis frater, qui, quum forte primordia Carthaginis veteris ſacris epulisque celebranda inſtituiſſet, turbatur Romanorum aduentu, et in caſtra trepide confugit. 410-439. Poſtero die praelium committitur, in quo maxime eminet virtus C. Laelii, viri non minus eloquentiae, quam rei militaris gloria conſpicui. 439-470. Poeni fuſi ad Pyrenaeum tendunt, et Scipio caſtris hoſtium potitus ingentem praedam concedit militibus. 471-492. Tum Hasdrubal in Galliam transgreſſus magno auri pondere conducit ibi auxilia, et vere ineunte Alpes tranſit, vt fratri ſe coniungat. 493-514. Quo nuntio Romam perlato omnia terrore ac tumultu ſtrepunt, et Italiae imago vel genius, aegre ferens hoſtis audaciam et calamitates, quas haec terra per decem iam annos perpeſſa ſit, C. Claudium Neronem conſulem, in Lucanis Hannibali obpoſitum, per ſomnum in eam inpellere mentem conatur, vt, caſtris clam nocte relictis, cum electa manu ad Metaurum, Vmbriae fluuium, proficiſcatur et Hasdrubali obuiam eat. 515-559. Is quoque expergefactus confeſtim de toto exercitu, quod roboris eſt, deligit, magnisque itineribus contendit ad caſtra M. Liuii conlegae, viri fortis ac prudentis, qui, multis ante annis ex conſulatu populi iudicio damnatus, nunc eumdem honorem ſibi delatum, vt laboranti patriae opera et conſilio ſuo ſubueniret, etſi inuitus receperat. 560-600. Hasdrubal mox ex variis indiciis

conligit

conligit, multitudinem hoſtium creuiſſe, eaque cura anxius noctu furtim ſigna ferri iubet; at per tortuoſi Metauri amnis ſinus flexusque errorem voluens haud multum procedit. 601-625. Poſtquam itaque orto ſole fuga fit manifeſta, Romani extemplo feſſum agmen hoſtium inſequuntur, et duces orationibus animos militum ad pugnam excitant. 626-665. Tum Liuius, vir exactae iam aetatis, acer in hoſtes ruit, et Nabim, Iouis Hammonis ſacerdotem, armis veneno infectis et conto ferocem, Hasdrubal vero Arabum, in ſpoliando Nabis corpore occupatum, et Canthus Rutulum, pecoris olim ditiſſimum, telo transfigit. 666-710. Inpetum Romanorum non ſuſtinent Galli, intolerantiſſima laboris corpora, et Liuius, iuuenili ardore pugnans, cedentibus inſtat. 711-739. Fugientes nunc precando, nunc caſtigando reuocat Hasdrubal, et leue vulnus infligit Conſuli, quo facto atrox vtrimque editur caedes. 740-777. Tandem Nero, vbi conlegam vulneratum eſſe reſciuerat, ira incenſus caeco inpetu fertur in Hasdrubalem, eumque iaculo ictum gladio obtruncat. 778-807. Caeſo duce reliqui Poeni aut ſternuntur aut fugiunt: Nero autem iam ipſa nocte, quae ſequuta eſt pugnam, raptim ad ſtatiua ſua, in Lucanis poſita, redit. 807-812. Illuc nuntium ingentis cladis adfert, caputque Hasdrubalis, haſtae cuſpidi infixum, oſtendit Hannibali, qui tacito dolore cruciatus caſtra inde mouet. 813-823.

At noua Romuleum carpebat cura Senatum,
Quis trepidas gentes Martemque ſubiret Hiberum,
Adtritis rebus. Geminus iacet hoſte ſuperbo
Scipio, belligeri Mauortia pectora fratres.

Cc 5 Hinc

1. *Tarteſia* R. 2. *Tartheſia* Tell. *Carcheſia* Put. *Cartheſia* R. 1. et Med. Cf.

Hic liber continet hiſtoriam belli in Hiſpania a Romanis duce Scipione Africano geſti, quum Cn. et P. Scipiones ibi periiſſent; de quo v. ſup. XIII, 381 ſqq. — 1-9. cf. omnino Liv. XXVI, 18. *gentes*, copias Rom. *trepidas*, caeſis Scipionibus et vtroque exercitu. *gentesque Martemque Iberum*, h. e. periculoſum copiarum Rom. in Hiſpania

Non glaciem Arctoam, non experiere furentis
Ardorem Cancri, nec menſas ſaepe cruento
Gramine compoſitas: aberunt ſitis aſpera, et hauſtus
Sub galea puluis, partique timore labores:
Sed current albusque dies, horaeque ſerenae;
Et

et Med. *congeſti* ad marg. R. 1. — 52. Verba *partique timore labores*, quae rellqui interpr. ſilentio praetermittunt, in vitio cubare putant N. Heinſ. et Heyne, qui in Obſſ. ad loc. ſimil. Tibulli I, 1, 4. monet, recte quidem *terrorem* et *laborem* iungi, tamquam militiae comites, *terrere* tamen ea, quae metuantur, mala, pericula, diſcrimina, *laborem* autem, quippe qui tolerandus ſit, premere, vrgere, exercere. Equidem, ſi quid mutandum, legerim, *partique labore timores;* niſi malis *iunctique*, vel *plenique*, vel cum N. Heinſ. quod propius ad literarum ductum accedit, etſi a Lefeb. inter nugas refertur, *paſtique timore labores.* Sed vulgata, opinor, lectio bene ſe docet, belli aut militiae aerumnas et terrores hoſtiles (vnde h. l. *trepidos*) per ſomnos claſſico interruptos a poetis declarari. *abrumpet ſomnos*, vt ap. Virg. Ge. III, 530. et al. Drak. cf. ſup. ad VII, 156. — 50. *menſas ſaepe c. g. poſitas*, vt ſit in vita bellica, quum ſub dio, humi, inter caeſorum cadauera decumbunt ad cibum capiendum; Erneſti, qui et recte iam monuit, in toto h. l. ſingula ad extenuandam illam vitam laboribus et incommodis plenam bene elata eſſe. *hauſtus puluis*, vt ap. Ouid. Met. XIV, 136. Stat. Silv. V, 3, 223. et Theb. VI, 848, quibus locis eleganter *hauriri* dicitur puluis adtractus et conlectus; Doer. *labores parti timore*, aerumnae, quarum cauſa eſt timor ab hoſte. Poſſis etiam interpretari: facta et rerum geſtarum gloria, multis curis et timore parta. Sed illa ratio praeſtiterit. *Labores*, vt πόνος et μόχθος, et aerumnae, et res fortiter geſtae dicuntur. cf. Var. Lect. 53. *Album*, vt al. *candidum*, dicitur bonum, laetum, felix, vel a creta et candido lapillo, quo Thraces Romani aliique populi felices dies, vt infelices atro calculo, ſignabant; (v. Intpp. Plin. VII, 40. et Horat. Od. I, 36, 10.) vel, vt mox *ſerenum*, a coelo ſereno, ac nullis nubibus tenebrisque obducto et contriſtato; vel denique a colore albo, qui olim ſacer, diuinus, ſolennis, laetus, habebatur; vt contra *atrum* et *nigrum* eſt triſte et infauſtum a colore atro, ſigno triſtitiae, et qui rebus inferis proprius eſt. (cf. ad III, 211. et VII, 633.) Sic λευκὸν ἦμαρ

Et molli dabitur victu ſperare ſenectam.
Quantas ipſe Deus laetos generauit in vſus
Res homini, plenaque dedit bona gaudia dextra!
Atque idem, exemplar lenis mortalibus aeui,
Inperturbata placidus tenet otia mente.
Illa ego ſum, Anchiſae Venerem Simoentis ad vndas
Quae iunxi, generis vobis vnde editus auctor.
Illa ego ſum, verti Superum quae ſaepe parentem
Nunc auis in formam, nunc torui in cornua tauri.
Huc aduerte aures. Currit mortalibus aeuum,
Nec naſci bis poſſe datur. fugit hora, rapitque
Tarta-

ſe habet. v. not. 58. *terit* coni. N. Heinſ. 62. *torui* ſcripti et R. 2. Vulg.

μερον φάος dixit Sophocl. Aiac. 723. λευκὸν ἦμαρ, λευκὸν δὲ θέρος Callim. H. in Cer. v. 123. vbi v. Spanh. et ad v. 136. *horae ſerenae*, v. ad VIII, 544. — 54. *molli*, iucundo. 57. 58. Haec iterum ſunt ex dogmate Epicureorum, qui Deos res humanos non curare, et in perpetuo otio feliciter tempora tranſigere exiſtimabant; Drak. coll. Horat. Serm. I, 5, 101 ſq. Sen. de Ben. IV, 4. Cic. Ep. ad Div. VII, 12. Virg. A. IV, 379. (vbi v. Cerda) Gebhard. Crep. I, 17. et Diog. Laert. lib. X. §. 77. vbi v. Menag. Sed ſiue de induſtria, ſiue incuria poetae factum videtur, vt huic otio contradicant, quae de Deorum beneficentia in vſſ. 55. 56. dicebantur; Ern. 59 ſq. Obſerua, Voluptatem in ſeq. oratione iactere, quod alias Venus de potentia ſua iactare ſolet; Doer. Apta calliditate inculcat, Aeneam, Rom. gentis auctorem, ſuis artibus natum eſſe; Ern. cf. ſup. ad v. 23. *Illa ego ſum*, verba eorum, quorum ampliſſima eſt fama. cf. ad IX, 128. *Simoentis ad vndas*, Troiae. *Iungere* de re Venerea. v. Drak. et quem laudat Heinſ. ad Claud. Epithal. Pall. et Cel. v. 32. ad Ouid. Heroid. III, 107. et Rem. Am. v. 407. — 62. *auis*, et aquilae, et oloris, quum Aſteries, Ganymedis et Ledae amore captus eſſet. *tauri*, quum Europam raperet. 63. *Currit mortalibus aeuum*, cf. ad VI, 121. *Nec naſci bis poſſe datur*, ipſa Epicuri verba, quod iam Drak. notauit: Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς δ' οὐκ ἔστι γενέσθαι. v. Gatack. ad Antonin. de ſe ipſo lib. II. §. 6. — 64-66. cf. ad V, 264 ſqq. et Pro-

Tartareus torrens; ac ſecum ferre ſub vmbras,
Si qua animo placuere, negat. Quis luce ſuprema
Dimiſiſſe meas ſero non ingemit horas?

Poſtquam conticuit, finisque eſt addita dictis,
Tum Virtus: Quasnam iuuenem florentibus, inquit,
Pelliçis in fraudes annis, vitaeque tenebras,
Cui ratio et magnae coeleſtia ſemina mentis
Munere ſunt conceſſa Deum? Mortalibus alti
Quantum Coelicolae, tantumdem animalibus iſti
Prae-

Vulg. *terva.* 67. *anras* opinabatur N. Heinſ. quia *hora* praeceſſit. 72. *Munera*

Propert. III, 5, (al. 4.) 13 ſq. — 67. Doering. comparat Tibull. I, 4, 33 ſq.

69-170. Bonae, aureae ſententiae ſunt, quibus Virtus Voluptatem refutat; ſed moleſto verborum adparatu dilutas adnoſco, inprimis quum de hominum ad gloriam et virtutem deſtinatione velut ex cathedra diſputat; Ern. Similiter tamen differit ἡ Ἀρετὴ apud Xenoph. et, ſi vmquam, nunc certe declamatorium acumen, communne illius aeui vitium, quo Lucanus toties lectores obfendit, Silio condonandum eſt. *Vitae tenebras* forte errores dici putat Doering. vt ap. Lucret. II, 15 ſq. 58. et al. Sed aptior h. l. eſt illa notio, quam ad III, 145. expoſui. — 71-78. Diſputat Virtus ex opinione, quam de animo humano fouebant Stoici, qui, quum mentem diuinam ſ. animam mundi ex materie vel aetherea, (Diog. Laert VII, 156. Senec. Ep. 50.) vel ignea (Cic. Acad. Qu. I, 11.) conflatam putarent, animum humanum eiusdem originis, et diuinae mentis ſiue animae mundi σπέρματα quaſi et ἀποσπάσματα eſſe ſtatuebant; Doer. qui et laudat Tiedeman, Geiſt der ſpeculat. Philoſ. T. II. p. 490. Meiners. Grundriſſ. der Geſch. d. Weltw. p. 119 ſq. Heyne ad Virg. A. VI, 730. cf. et Burm. ad Valer. Fl. III, 380. et Lipſ. Manud. ad Philoſ. Stoic. II, 11. *Ratio nihil aliud eſt, quam in corpus humanum pars diuini ſpiritus merſa*, Senec. Ep. LXVI. — 72 ſq. Comparant Oppian. Halieut. V, 4. 5. 10. 11. vbi v. Rittersh. *minores Deo*, ſolis Diis; inferiores quidem Diis, ſed ſecundi ab illis, vt *Te* (Ioue) *minor latum reget aequus orbem* Auguſtus ap. Horat. Od. I, 12, 57. vbi v. Iani, et ad Od. III,

Praecellunt cunctis. Tribuit namque ipſa minores
Hos terris Natura Deo: ſed foedere certo
Degeneres tenebris animas damnauit Auernis.
At, quis aetherei ſeruatur ſeminis ortus,
Coeli porta patet. Referam quid cuncta domantem
Amphitryoniaden? quid, cui, poſt Seras et Indos
Captiuo Liber quum ſigna referret ab Euro,
Caucaſeae currum duxere per oppida tigres?
Quid ſuſpiratos magno in diſcrimine nautis
Ledaeos referam fratres, veſtrumque Quirinum?
Nonne vides, hominum vt celſos ad ſidera vultus

Munera Put. 74. *minore — Deo* ſcripti, eleganter iudice N. Heinſ. Id recepere Drak. et Ern. ſed vellem ſenſum quoque horum verborum expoſuiſſent, quem non ſatis adſequor. *minores Deo* e R. 2. edidi cum Leſeb. et

III, 5, 1-3. *οὐ γάρ τι πέλει καθυπέρτερον ἀνδρῶν Νίσφι θεῶν· μένοισι δ' ὑπείξομεν ἀθανάτοισι*, Oppian. l. l. cf. Pſalm. VIII, 6 ſq. *foedere certo*, certa lege, vt ap. Virg. A. I, 62. — 76 ſq. Drak. bene comparauit locum Cic. Tuſc. Qu. I, 30. *Socrates cenſebat, duas eſſe vias duplicesque curſus animorum e corpore excedentium: nam qui ſe humanis vitiis contaminauiſſent, — iis deuium quoddam iter eſſe, ſeclusum a concilio deorum; qui autem ſe integros caſtosque ſeruaſſent, quibusque fuiſſet minima cum corporibus contagio, ſeſeque ab his ſemper ſeuocaſſent, eſſentque in corporibus humanis vitam imitati deorum, his ad illos, a quibus eſſent profecti, reditum facilem patere.* cf. ib. Dauiſ. et ad cap. 12. *Coeli porta patet*, formula Ennii, ad quem v. Columu. p. 164. cf. Senec. Herc. Oet. 1982 ſq. — 78-83. Poeta ante oculos habuit Cic. Tuſc. Qu. I, 12. et Horat. Od. III, 3, 9-16. vbi v. Iani. 79 ſq. De Bacchi expeditionibus Indicis et triumpho cf. XVII, 647 ſq. Heyne ad Virg. A. VI, 805. et Hermanni Mythol. Lyric. p. 262. De *tigribus* eius currui iunctis v. Heyne ad Virg. Ecl. V, 29. et Iani ad Horat. III, 3, 14. — 83. *Ledaeos fratres*, Dioſcuros, *ſuſpiratos*, optatos, invocatos a *nautis*, quibus ſidera eorum exoptata ſunt. v. Iani ad Horat. Od. I, 3, 2. 12, 27 ſq. et Hermann. l. c. p. 142. — 84-7. Comparant Cic. de Legg. I, 9. et de Nat. D. II,

Suſtulerit Deus, ac ſublimia finxerit ora;
Quum pecudes, volucrumque genus, formasque ferarum
Segnem atque obſcoenam paſſim ſtrauiſſet in aluum?
Ad laudes genitum, capiat ſi munera Diuum
Felix, ad laudes hominum genus. Huc, age, paullum
Adſpice (nec longe repetam) modo Roma minanti
Inpar

et Doering. Forte tamen non ſpernenda vulgaris lectio *minores Deos.* 85. *fixerit* Col. 87. *traxiſſet* R. 2. — 88. *genitum eſt* malebat N. Heinſ. Pro *munera*

II, 56. Ouid. Met. I, 84 ſq. Severi Aetna v. 223 ſq. Iſidor. Orig. XI, 1. Salluſt. Cat. 1. (vbi v. Corte) et Herderi Ideen zur Philoſ. der Geſch. der Menſchh. T. I. p. 219 ſq. — 86. *formas ferarum*, h. e. feras, vt χρῆμα ὑὸς Herodot. I, 36. πρόσωπον παρδαλίων Nonn. Dionyſ. I, 158. τύπος συὸς ap. eumd. D. Heinſ. Sic et *forma*, *ſimulacrum*, *corpus*, ἔργον, periphraſt. poni monuit Drak. coll. Virg. A. VII, 18. 650. Ouid. Met. I, 73. II, 78. IV, 779. Stat. Silv. I, 1, 62. (vbi v. Barth.) Oppian. Halieut. I, 105. vbi v. Rittersh. Vid. et ſup. ad VI, 572. et, quos Doering. laudat, Doruill. ad Charit. p. 204. ac Valcken. ad Theocr. XVIII, 4. *ſtrauiſſet in aluum*, ornate, de animalibus prona ad terram aluo incedentibus, et *obſcoenam*, epitheto rei indignitatem notante, vt *obſcoeni canes* ap. Virg. Ge. I, 470. quatenus mala portendunt; Erneſti. Rectius Doering. eorum capita depreſſiſſet et flexiſſet in aluum, *obſcoenam*, cuius adſpectus teter et foedus eſt, de quo v. ad Catull. LXVIII, 99. *paſſim*, vbique in terra; Doer. Immo, ſine diſcrimine, promiſcue, h. e. omnes. cf. Broukh. et Heyne ad Tibull. II, 3, 41. al. 69. — 88 ſqq. Ἡ Ἀρετὴ ad τὴν Κακίαν ap. Xenoph. l. c. §. 31. τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου ἑαυτῆς ἀνήκοος εἶ, et §. 33. οἱ μὲν νέοι (ſc. τῶν ἐμῶν φίλων) τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἥδονται πράττοντες, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν. ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. 90-93. Copioſius id expoſuit Grat. Cyn. 308-325. *repetam* rem, vel exempla. *Roma modo inpar*, vix par, *Fidenae*,

v.

Inpar Fidenae, contentaque creſcere aſylo,
Quo ſeſe extulerit dextris. idem adſpice, late
Florentes quondam luxus quas verterit vrbes.
Quippe nec ira Deum tantum, nec tela, nec hoſtes,
Quantum ſola noces animis inlabſa Voluptas.
Ebrietas tibi fida comes, tibi Luxus, et atris
Circa te ſemper volitans Infamia pennis:
Mecum Honor, ac Laudes, et laeto Gloria vultu,
Et Decus, ac niueis Victoria concolor alis.
Me cinctus lauro producit ad aſtra triumphus.
Caſta mihi domus, et celſo ſtant colle penates:
Ardua ſaxoſo perducit ſemita cliuo.
Aſper principio (nec enim mihi fallere mos eſt)

 Proſe-

munera in R. 1. *innuam*, et in ora *numina*. 91. Pro *Fidenae* malim *Porſenae* vel *Porſennae*. Fidenates certe a Romanis victi ſunt, non Porſena. 92. *Quae* vel *Que* Ox. Put. R. 1. 2. Med. *Quam* Parm. Deinde *terris* pro *dextris* Put. et Parm. 93. *verteret* Ox. et Put. 95. *Animas illapſa* Ox. Non male, iudice Drak., ſi refingatur *Animos i.* vt ap. Cic. Legg. II, 15. Sed idem vulgatum firmat coll. Virg. A. II, 240. et III, 89. — 96. *foeda* vel *feda* Ox. et Put. 100. *producit* Col. *P̄ducit* Put. ex quo ſcripturae compendio ortum eſt vulgatum *perducit*, quod mox denuo ſequitur. 103. *Aſper*

v. Liv. I, 14 ſq. cf. Var. Lect. *modo*, vt *nuper*, etiam de tempore ſatis longo. cf. Gron. Obſſ. IV, 18. Erneſti clav. Cic. Duker. ad Flor. I, 11. *aſylo* vel tironibus noto ex Liv. I, 8. *Quo ſeſe extulerit*, ad quantum faſtigium euecta ſit. *dextris*, virtute. 93. Poetam reſpexiſſe vrbes Italiae inferioris, Crotonem, Sybarim, Tarentum cet. putat Doering. *verterit*, euerterit, vt inf. v. 408. cf. Intp. Virg. A. I, 20. II, 625. XI, 264. et Erneſti ad Tac. Ann. XII, 45. — 94-99. Locus praeclarus, qui ex alio poeta, forte Graeco, neſcio quo, expreſſus videtur. 95. cf. XI, 400. — 97. *Infamiae*, et mox *Victoriae* alae tribuuntur, ſed illi *atrae*, huic *niueas*. cf. ad XIV, 675. — 101 ſqq. Imitatio manifeſta egregii loci Heſiod. Ἐργ. v. 289 ſq. quem etiam laudauit Xenoph. l. c. §. 20. cf. ſup. ad IV, 603 et 604. — 103. *nec enim mihi fallere mos eſt*, vt ap. Xenoph. οὐκ ἐξαπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ᾽ ᾗπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετ᾽ ἀληθείας. τῶν γὰρ

Proſequitur labor. adnitendum intrare volenti:
Nec bona cenſendum, quae Fors infida dediſſe,
Atque eadem rapuiſſe valet. mox celſus ab alto
Infra te cernes hominum genus. omnia contra
Experienda manent, quam ſpondet blanda Voluptas.
Stramine proiectus duro patiere ſub aſtris
Inſomnes noctes, frigusque famemque domabis.
Idem iuſtitiae cultor, quaecumque capeſſes,
Teſtes factorum ſtare arbitrabere Diuos.
Tunc, quoties patriae rerumque pericula poſcent,
Arma feres primus: primus te in moenia tolles
Hoſtica; nec ferro mentem vincere, nec auro.
Hinc tibi non Tyrio vitiatas murice veſtes,

Nec

Aſper ſcripſi. Vulgo *perducit ſemita cliuo Aſpera* cet. 104. Ita ſcribendum diſtinguendumque viderunt iam Barth. Adv. IX, 17. et N. Heinſ. Vulgo legitur *Proſequitur, labor ad nitendum* cet. 105. *bona cenſendum* Col. et R. 2. v. ad VIII, 36. In iisdem recte *Fors* h. e. Fortuna. Vulgo *bona conſcendunt, quae ſors*, et *concendunt* in Oxon. Denique *dediſſe* Barth. Adv. IX, 17. et N. Heinſ. bene pro vulg. *dediſſet* ſubſtituerunt etſi inuitis libris. 107. *Intra te* Put. non inepte, iudice Drak. quum *intra aliquem* eſſe dicatur, qui minor ſit eo, vt ap. Flor. IV, 11. Senec. Med. 520. vbi v. Gron. Quintil. Inſt. Or. XI, 3. et Prop. III, 7, (al. 9.) 2. vbi v. Broekh. Sed cf. Heinſ. ad Ouid. Triſt. III, 4, 25. et Burm. ad Petron. c. 84. — 108. *ſpondet* Col. Vulgo *ſponte.* 112. Syllabam ſec. voc. *arbitrabere* ab optimis poetis corripi monet Drak. *adſtare* coni. N. Heinſ. prob. Doering. niſi *ſtare* pro *adſtare* poſitum ſit. Immo ſimpl. *eſſe* ſignificat, vt III, 94. et al. v. ad II, 639. — 113. *Tu quoties* legendum videbatur N. Heinſ. 117. Vulgo *flagran-*

γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις. 105. *bona cenſendum* cf. Var. Lect. 106. *Mox celſus*, ſi conſcenderis celſum illum collem, et ad ipſam Virtutem perueneris, *ab alto infra te* cet. multum excelles reliquis hominibus, iis ſuperior ac felicior eris. Hunc nexum ſententiae, quae cum v. 104. tamquam apodoſis cohaereat, verbis v. 105. 6. *Nec bona — valet* incommode interrumpi cenſet Erneſti. 107. *contra — quam*, contraria iis, quae ſpondet cet. 111-115. Aureae ſententiae, vt plures in hac Virtutis oratione, et in veteribus poetis Gnomicis obviae, quae legendae ſunt ab iis, qui talia praecepta non niſi in ſacris libris reperiri etiam nunc opinantur. 112. *ſtare*, v. Var. Lect. 116. 7. cf.

Nec donum deforme viro fragrantis amomi;
Sed dabo, qui veſtrum ſaeuo nunc Marte fatigat
Imperium, ſuperare manu, laurumque ſuperbam
In gremio Iouis excíſis deponere Poenis.

Quae poſtquam cecinit ſacrato pectore Virtus,
Exemplis laetum vultuque audita probantem
Conuertit iuuenem. Sed enim indignata Voluptas
Non tenuit voces. Nil vos iam demoror vltra,
Exclamat. venient, venient mea tempora quondam
Quum docilis noſtris magno certamine Roma
Seruiet imperiis, et honos mihi habebitur vni.
Sic quaſſans caput in nubes ſe ſuſtulit atras.

At iuuenis, plenus monitis, ingentia corde
Molitur, iuſſaeque calet virtutis amore.
Ardua roſtra petit, nullo fera bella volente,
Et grauia ancipitis depoſcit munera Martis.
Adrecti cunctorum animi. Pars lumina patris,
Pars credunt toruos patrui reuireſcere vultus.

flagrantis, non inprob. Dausq. quum vnguenta caleant omnia. Sed recte idem et N. Heinſ. emend. *fragrantis*. Proxime *fraglantis* Tell. 127. *honos*, non *honor*, Col. et Ox. 130. *iuſſaeque* ſcripti et R. 2. Vulg. *viſaeque*. 134. *reuireſcere* ſcripti, R. 1. 2. Parm. Med. Ben. *reuiſcere* Marſi prima Ven.

cf. ad XI, 41. in Var. Lect. *vitiatas* exquiſite pro tinctas, vt *violauerit* ap. Virg. A. XII, 67. vbi v. Heyne. *amomi*, cf. ad XI, 402. — 119. *laurum — deponere*, v. ad IX, 546. — 122. *laetum*, captum et excitatum *exemplis*, quibus virtutis ſtudium commendauerat; Doer. 125 ſqq. Apte inſertum eſt vaticinium eorum temporum, quibus res Romanae luxu et ſuperbia labefactatae ceciderunt; Ern. *docilis* freni, vt XVI, 360. h. e. prona ad voluptatem. *quaſſans caput*, v. ad I, 298. et VI, 600.

131-137. Haec ad verbum fere expreſſa ſunt ex Liv. XXVI, 18. et verſus 133. 134. ex cap. 41. extr. *Ardua roſtra*, ſubgeſtum oratorum in foro Rom. 134. *reuireſcere credunt*, eleganter pro, patris et patrui vultus in iuuentam aetatem reductos adnoſcere ſibi

Sed quamquam inſtinctis tacitus tamen aegra periclis
Pectora ſubrepit terror, molemque pauentes
Expendunt belli, et numerat fauor anxius annos.

Dumque ea confuſo percenſet murmure vulgus,
Ecce, per obliquum coeli ſqualentibus auro
Effulgens maculis, ferri inter nubila viſus
Anguis, et ardenti radiare per aera ſulco,
Quaque ad coeliferi tendit plaga litus Atlantis,
Perlabi reſonante polo. Bis terque coruſcum
Addidit augurio fulmen pater, et vaga late
Per ſubitum moto ſtrepuere tonitrua mundo.
Tum vero capere arma iubent, genibusque ſalutant
Submiſſi augurium, ac iret, qua ducere Diuos
Perſpicuum, et patrio monſtraret ſemita ſigno.

Certa-

Ven. errore operarum. Inde *reuiſere* ſec Ven. et hinc aliae. *ſe viſere* Ald. 135. Ita Col. *poſtquam* Put. R. 1. Ben. Vulgo *quamquam tacitus magnis tamen a. p.* N. Heinſ. corrig. *aegra pericli*, quum *inſtinctis periclis* nihili ſit. Sed recte Leſeb. haec notat: "*inſtinctis* tertius caſus eſt; terror ſubrepit illis inſtinctis pectora, quae aegra erant periclis." 136. *ſubrepſit* R. 1. et Med. 138. *percenſent* Parm. non male. 145. *Ter ſubitum* emend. Barth. Adv. IX, 17. quia numerus ternarius in eiusmodi praeſagiis auſpicatus fuit. Sed v. not. 147. *ac* Col. Vulgo *atque*. 149. *comites operum* malebat N. Heinſ.

ſibi videntur; Barth. Adv. IX, 17. Ipſe Scipio ap. Liv. l. c. cap. 41. *Breui faciam, — vt reuixiſſe aut renatum ſibi quisque Scipionem imperatorem dicat.* cf. ad VIII, 226. — 135 ſqq. cf. Liv. XXVI, 18. extr. *inſtinctis*, adſpectu Scipionis incitatis, quo ſibi egregia patris ac patrui facta in memoriam reuocabant, nec minorem de ipſo ſpem concipiebant; Drak. cf. Var. Lect. *fauor anxius*, qui Scipioni fauebant, ſed de difficultate et exitu rei ſolliciti erant, *numerant annos*, aetatem eius reſpiciunt.

139 ſq. Veritatem rei tradit Liv. XXVI, 19. Omen *anguis* vnde petierit poeta, intelligetur ex not. ad IV, 476. et II, 584 ſq. cf. ad XVI, 52 ſq. *ſqualentibus auro maculis*, vt ſup. II, 585. *ſulco*, cf. ad I, 357. *plaga* coeli. 145. *Per ſubitum*, v. ad VII, 527. *moto mundo*, coelo. v. ad III, 205. (in Var. Lect.) et 611. *ſalutant augurium* clamore, vt II, 411. vbi v. not. *patrio ſigno*,

Certatim comites rerum bellique miniſtros
Adglomerant ſeſe, atque acres ſociare labores
Expoſcunt, laudumque loco eſt isdem eſſe ſub armis.
Tum noua caeruleum deſcendit claſſis in aequor.
It comes Auſonia, atque in terras tranſit Hiberas.
Vt, quum ſaeua fretis inmiſit proelia, Corus
Iſthmon curuata ſublime ſuberigit vnda,
Et, ſpumante ruens per ſaxa gementia fluctu,
Ionium Aegaeo miſcet mare. Celſus in arma
Emicat, ac prima ſtans Scipio puppe profatur:
Diue tridentipotens, cuius maria ire per alta
Ordimur, ſi iuſta paro, decurrere claſſi

Heinſ. *miniſtros* ſcripti. Vulg. *miniſtri.* 151. *iſſe ſub armis*, vt IV, 64. et Lucan. IX, 21, non male coni. Dausq. et recepit Lefeb. 155. *ſuperrigat* opinabatur N. Heinſ. vt *ſuperſpargere* ap. Caton. R. R. 54. vel *ſuperſtagnare* ap. Tac. Ann. I, 79. et *tranſmittere C. cladas vnda* ſup. I, 472. quo ſenſu *Iſthmo incuruatam — vndam* repoſuit Lefeb. quum Corus non ſuberigat Iſthmon, ſed vndam, quam incuruatam Iſthmo ſ. in Iſthmum efferat. At vulgata lectio doctior eſt. v. not. 159. *tridentipotens* ſcripti et R. 2. bene, vt *armipotens*, *arcipotens*, *bellipotens*, *ignipotens* et ſimilia. Vulgo *tri-dente*

ſigno, tonitru, omine miſſo a Ioue, patre Scipionis. v. ad IV, 476. Anguis autem in Hiſpaniam verſus et Libyam volabat. 149. *rerum*, belli, vnde *res gerere*, Drak. Gr. ἔργα πολεμήϊα ſ. μάχης et Ἄρεος. cf. Klotz. ad Tyrt. p. 83. — 152 ſq. cf. Liv. XXVI, 19. — 154 ſq. Comparatio non niſi ad tumultum pertinet et turbam, qua claſſis in mare inmiſſa eſt; et nemo eam, ſi abeſſet, deſiderauerit, vel optaverit certe aptiorem; Ern. cf. I, 468 ſq. V, 395 ſq. VII, 569 ſq. IX, 282 ſq. *curuata vnda*, v. ad I, 479. 472. *Iſthmon* Corinthiacum inter *Ionium* et *Aegaeum* mare. *Iſthmon ſuberigit vnda Corus*, vt *ſublatum puluere campum* ſup. X, 203. et ſimilia paſſim. *ſaxa gementia*, v. ad V, 398. et Bentl. ad Hor. Od. III, 27, 23. *Emicat in arma*, v. ad III, 85. *prima puppe*, cf. ad XII, 398. — 159 ſq. Conf. Liv. XXVI, 45 extr. et Polyb. X, 11. vbi Scipio in oratione ad milites habita dicit, ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐπιβολὴν αὐτῷ ταύτην ὑποδεδειχέναι τὸν Ποσειδῶνα, παραστάντα κατὰ τὸν ὕπνον, καὶ φάναι, συνεργήσειν ἐπιφανῶς κατ' αὐτὸν τὸν τῆς πράξεως καιρὸν οὕτως, ὥστε παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἐξ αὐτοῦ

Da, pater, ac noſtros ne ſperne iuuare labores.
Per pontum pia bella veho. Leuis inde ſecunda
Adſpirans aura propellit carbaſa flatus:
Iamque agiles, Tyrrhena ſonant qua caerula, puppes
Auſonium euaſere latus, Ligurumque citatis
Litora tramittunt proris. Hinc gurgite ab alto
Tellurem procul inrumpentem in ſidera cernunt,
Aerias Alpes. Occurrunt moenia Graiis
Condita, Maſſiliae: populis haec cincta ſuperbis,
Barbarus inmani quum territet adcola ritu,
Antiquae morem patriae cultumque habitumque
Phocais armiferas inter tenet hoſpita gentes.

Hinc

dente potens. 168. *Graiis* Col. et Ox. Vulg. *Graio.* 169. *haec cincta* Col, R. 1. Parm. Med. *haec cuncta* Put. *hinc cincta* Ox. *excincta* edd. Marſi, Martini Herbip. Iunt. Ald. Gryph. *accincta* Baſil. Wolfii, Colin. et Nat. 170. *cum territet* Col. et Put. *tunc et territet* Oxon. *nunc territat* R. 1. Parm. Med. *cum territat* Marſ. Vulgo *quae territat.* 171. *cultumque*, non *cultusque*, Col. 172. *armiferas* ſcripti et R. 2. Vulgo *armiſonas.*

αὐτῷ χρείαν ἐναργῆ γενέσθαι. cf. et ſup. ad v. 18 ſq. — 161. *pater*, v. ad I, 606. — 162. *pia bella*, vel rite indictum bellum; (v. Non. voc. *Fetiales*) vel quod Scipio ſe ducem obtulerat, vt patrem ac patruum, fraude Punica in Hiſpania interemtos, vlciſceretur; vel quia Romani hoc bellum ſuſceperant, vt iniuriam, Saguntinis ſociis a Poenis inlatam, vindicarent, vnde Scipio ipſe ap. Liv. XXX, 31. dixit, *Sagunti excidium Romanis pia ac iuſta induiſſe arma;* Drak. cf. ad VII, 406.

164-179. cf. Liv. XXVI, 19. — 167. cf. ad XI, 217. — 169. *Maſſilia a Graiis condita*, colonia Phocaeorum, vnde mox *Phocais hoſpita.* cf. ad IV, 52. *Populis ſuperbis*, Gallis, vt mox *armiferas gentes.* cf. ad IV, 45. Vel *ſuperbis* eo ſenſu, quo Strabo IV. p. 302. de Gallis ait: *πολὺ τὸ ἀνόητον καὶ ἀλαζονικὸν πρόσεστι*, Ern. 169-172. cf. omnino Strab. IV. p. 270 ſqq. 302 ſq. et Valer. Max. II, 6, 7-9. *barbarus adcola*, Maſſilienſis, *territat* hos populos *inmani ritu*, quo ſacrificia humana Dianae Epheſiae in luco offert; (cf. Lucan. III, 399 ſq. et Strab. l. l.) ſed eadem Maſſilia *antiquae morem patriae tenet*, republica ad normam

Hinc legit Auſonius ſinuatos gurgite ductor
Anfractus pelagi. Nemoroſo vertice celſus
Adparet collis, fugiuntque in nubila ſiluae
Pyrenes: tunc Emporiae, veteresque per ortus
Graiorum vulgus, tunc hoſpita Tarraco Baccho.
Conſidunt portu. Securae gurgite clauſo
Stant puppes; poſitusque labor terrorque profundi.

Nox ſimiles morti dederat placidiſſima ſomnos;
Viſa viro ſtare effigies ante ora parentis,
Atque hac adſpectu turbatum voce monere:
Nate, ſalus quondam genitoris, nate, parentis
Et poſt fata decus, bellorum dira creatrix
Euaſtanda tibi tellus, et caede ſuperbi

Ducto-

nas. 177. *hoſpite* ed. Dausq. vitioſe. Poſt hunc verſum nonnulla excidiſſe ſuſpicabatur N. Heinſ. neſcio quare. 178. Voculam et ante *ſecurae* omnes codd. ſcripti et edd. ante Iuntinam ignorant. 182. Hic et ſeq. verſus deeſt

mam graecam conſtituta; Ern. 173-9. *Gallicum ſinum, et deinde Pyrenaei circumuectus promontorium, Emporiis vrbe Graeca (oriundi et ipſi a Phocaea ſunt) copias expoſuit: inde ſequi nauibus iuſſis, Tarraconem pedibus profectus conuentum omnium ſociorum habuit; naues ibi ſubduci iuſſit* cet. Liv. XXVI, 19. — 174 ſq. cf. III, 415 ſq. — 176. *Emporiae — hoſpita Tarraco Baccho*, v. ad III, 369. *gurgite clauſo*, in portu.

180-207. *Scipio oratione accenſis militum animis Iberum traiecit; vbi quibusdam ſuadentibus, vt, quoniam in tres tam diuerſas regiones diſceſſiſſent Punici exercitus, proximum adgrederetur, periculum eſſe ratus, ne eo facto in vnum omnes contraheret, nec par eſſet vnus tot exercitibus, Carthaginem Nouam interim obpugnare ſtatuit, vrbem cum ipſam opulentam ſuis opibus, tum hoſtium omni bellico adparatu plenam; ſitam praeterea opportune* cet. Liv. XXVI, 42. pr. Hoc Scipionis conſilium poeta parenti eius tribuit, cuius ſpecies filio oblata ſit in ſomno. 183. *ſalus quondam genitoris*, qui me olim in

Ductores Libyae cauta virtute domandi,
Qui ſua nunc trinis diducunt agmina caſtris.
Si conferre manum libeat, coeantque vocatae
Hinc atque hinc acies, valeat quis ferre ruentes
Ter gemina cum mole viros? Abſiſte labore
Ancipiti, ſed nec ſegnis potiora capeſſe.
Vrbs colitur, Teucro quondam fundata vetuſto,
Nomine Carthago. Tyrius tenet incola muros.
Vt Libyae ſua, ſic terris memorabile Hiberis
Haec caput eſt. Non vlla opibus certauerit auri,

Non

deeſt in Put. *adſpectas turbatum* coni. N. Heinſ. coll. XIV, 678. — 186. *tanta virtute* Put. Male: innuit enim, Poenos non virtute tantum, ſed artibus etiam et dolo ſuperandos eſſe; quare filium pater monet, vt videat, ne duces hoſtium diſperſas copias in vnum cogant, ſed vt potius ſingulos adoriatur; Drak. 187. *diducunt*, pro vulg. *deducunt*, ex emendat. N. Heinſii, quae firmatur loco Liuii, in notis laudato. 188. *conſerre manum* (vt VII, 599. et ſimiliter *conſerre gradum*) ſcripti et priſcae edd. *c. manu* ſec. Veneta Marſi, et inde aliae edd. *liceat* et *coeantque conctae* ſc. in vnum, malebat N. Heinſ. 190. *labore* Ox. et Put. Vulgo *labori.* 193. *Nomine C.* (vt ap. Liv. XXI, 31. *Brancus nomine*, Cic. pro Mil. 17. *cognomento Schola*, et Ouid. Am. I, 8, 2. *nomine Dipſas*) Col. et Put. Vulgo *Nomen.* 195. *illa*, ſcil. vetus in Africa Carthago, corrig. Dauſq. quia vrbes ditiores cet. alibi exſtiterint. Sed *vlla* ſc. Hiſpaniae vrbs; Drak. *vrbi* vel *aut vi* pro *auri* ſcribendum putabat N. Heinſ. forte quod ibi non auri, ſed argentifodinas fuiſſe Strabo doceat. Sed τὸ *auri* ad diuitias ci-

vium

in acie ſeruaſti. v. ſup. IV, 454 ſqq. — 186. 7. *In hiberna diuerſi conceſſerunt: Hasdrubal Giſgonis vsque ad Oceanum et Gades: Mago in mediterranea, maxime ſupra Caſtulonenſem ſaltum: Hasdrubal, Hamilcaris filius, proximus Ibero circa Saguntum hibernauit;* Liv. XXVI, 20. et cap. 41. *tres duces diſcrepantes, trifariam exercitum in diuerſiſſimas regiones diſtraxere, — et diduxerunt exercitus; quae patri patruoque meo cauſa exitii fuit.* cf. Polyb. X, 7. — 186. *cauta virtute*, v. Var. Lect. 190. 1. Noli pugnare cum tribus his ducibus, ſed ante omnia ac ſine mora obpugna Carthaginem nouam, quae res multo *potior*, ac grauior eſt. Verſus 194-199. cauſas huius conſilii continent. *Ter gemina*, terna. 192 ſq. v. ad III, 368. — 194-7. cf. Polyb. X, 8. et Liv. XXVI, 42.

ac

Non portu, celſoue ſitu, non dotibus arui
Vberis, aut agili fabricanda ad tela vigore.
Inuade auerſis, nate, hanc ductoribus vrbem.
Nulla acies famae tantum praedaeue pararit.

Talia monſtrabat genitor, propiusque monebat,
Quum iuuenem ſopor et dilabſa reliquit imago.
Surgit, et infernis habitantia numina lucis
Ac ſupplex patribs compellat nomine manes.
Eſte duces bello, et monſtratam ducite ad vrbem:
Vobis vltor ego, et, Sarrano murice fulgens,
Inferias mittam fuſis inſignis Hiberis,
Et tumulis addam ſacros certamine ludos.
Progreditur, celeratque vias, et conripit agmen
Pernici rapidum curſu, camposque fatigat.
Sic, vbi proſiluit Piſaeo carcere praeceps,
Non ſolum ante alios, ſed enim (mirabile dictu!)
Ante ſuos it victor equus; currumque per auras

Haud

vium recte referebat Drak. 207. *ſacras, certamina, ludos* repoſuit Lef. vt deſignentur certamina, quae ſiut ludi ſacri reſpectu funerum. 208. *Praegreditur* Col. 211. 212. Hoc ordine verſus leguntur in cod. Oxon. Put. et, ſi Lefeb. fides habenda, in aliis veteribus, neſcio quibus. Vulgo male transponuntur. 212. *curritque* primus edidit Wolfius in Baſil. et deinde

ac 47. *Vt Libyae ſua* Carthago *caput eſt* cet. 198. *ductoribus* Poenorum *auerſis*, longe remotis et in diuerſiſſimas regiones profectis. cf. ad v. 186.

203. cf. Gronov. ad Tac. Ann. II, 8. — 205. *Sarrano*, v. ad I, 72. — 206. cf. inf. v. 820. et ſup. ad IV, 232. V, 213. — 207. cf. XVI, 293 ſq. — 208-213. Summa orationis luxuries eſt, qua celeritatis notio exprimitur. *campos fatigat*, v. ad II, 74. — 210 ſq. cf. I, 224. Virg. Ge. I, 512 ſq. III, 103 ſq. Ouid. Heroid. Ep. XVIII, 166 ſq. Olympica quadrigarum certamina agebantur ad Alpheum fl. et *Piſam* vrbem Elidis. *carcere*, vt VIII, 279. — 212. *Ante ſuos* etiam, cum quibus eſt ligatus ad currum; Marſ. et Cell. coll. XVI, 401. vbi Panchates equus victor *ſocios trahit prior ipſe iugales*, et poeta eumdem

luſum

Pugnabat natura ſoli; paruoque ſuperne
Bellantum niſu paſſim per prona voluti
Truncato inſtabiles fundebant corpore vitam.
Verum vbi conceſſit pelagi reuolubilis vnda,
Et fluctus rapido fugiebat in aequora labſu,
Quaque modo excelſae ſulcarant caerula puppes,
Hac inpune dabat Nereus transcurrere planta:
Hinc tacite nitens informidatus adire

Ductor

qui et *arce* ſcribi poſſe monet. *Auxiliumque excelſa loci proceſſerat artem* Oxon. *pceſſerat* R. 2. *pteſſerat* Tell. *Auxiliumque excelſa loci praeceſſerat arcem* Put. atque ita omnes priſcae edd. niſi quod R. 1. Parm. Med. al. *protexerat*, aliae vero *praecinxerat* habeant. Vulgatam lectionem *Auxilium excelſamque loci praecinxerat arcem* primum exhibet ed. Baſil. Welſii. *qui cuncta amplexus in arctis Auxilia, excelſam ſociis praecinxerat arcem* coni. Dausq. *qui contra a. in a. Auxilium, qua excelſa loci, protexerat arcem* Barth. Adv. IX, 17. vt ſenſus ſit: arcem non tegebat, qua vrbem ſpectabat, ſed qua editior pelagus, cuius aeſtu recedente Scipio muros ſcandit. *qui contra*, *amplexus inertis Auxilium*, (h. e. perfugium in arcem, non audens in aequo ante muros manum conſerere) vel *qui*, *ponti amplexus in artis Auxilium*, *qua excelſa*, *loci praeſepſerat arcem* emend. Burm. h. e. vrbem incuſtoditam fere relinquebat ab illa parte, qua marinis vndis tuta erat; eam ſolum partem muniebat, qua adiri poterat. Alterutram coni. veram putabat Drak. Sed lectio c. Col. bene ſe habet. 240. *Hic* Oxon. Deinde *plantae* maluerit N. Heinſ. 241. *taciti nectens* Ox. Put. et R. 2. *tacite nectens* in reliquis libris. quod Marſus interpretabatur cogitans. Sed *tacite nitens* bene emendarunt Dausq. (qui et *Hac* malebat) Cell. Drak. Ern.

pluribus operibus, machinis ac militibus. cf. Liv. XXVI, 46. *Pugnabat natura ſoli*, vt ap. Liv. XXVI, 45. *neque viri, nec tela, nec quidquam aliud aeque, quam moenia ipſa ſeſe defendebant.* 235. 6, *Rarae ſcalae altitudini murorum aequari poterant, et, quo quaeque altiores, eo infirmiores erant: itaque — onere ipſo frangebantur* cet. Liv. l. c. *per prona voluti*, cf. Bentl. ad Horat. A. P. v. 60. — 237-245. Quum aeſtus decederet, Romani ab altera parte in ſtagno ſcalas admouerunt vrbi et in moenia adſcenderunt. cf. omnino Polyb. X, 14. et Liv. XXVI, 44. 45. *reuolubilis vnda*, ἀψόῤῥοον ὕδωρ. cf. ſup. ad v. 226. *conceſſit*, receſſit. 239. 240. cf. ſup. III, 55 ſq. et, quos Drak. laudauit, Ouid. ex Ponto IV, 10, 33. 34. Triſt. III. 10, 31. et Senec. Herc. Fur. v. 538 ſq. — 241. *informidatus*, quem obſeſſi non metuebant ab illa parte vrbis, qua mare erat;

Marſ.

Ductor Dardanius, ſubitam trahit aequore pubem,
Perque vndas muris pedes aduolat. Inde citati
A tergo adcelerant, qua fiſus fluctibus Aris
Incuſtoditam ſine milite liquerat vrbem.
Tum proſtratus humi (miſerandum) victa catenis
Poenus colla dedit, populumque addixit inermem.
Hanc oriens vidit Titan, quum ſurgeret, vrbem
Vallari caſtris, captamque adſpexit eamdem
Ocius, Heſperio quam gurgite tingueret axem.

Aurora ingrediens terris exegerat vmbras:
Principio ſtatuunt aras. cadit ardua taurus
Victima Neptuno pariter, pariterque Tonanti.
Tum merita aequantur donis, ac praemia virtus
Sanguine parta capit. phaleris hic pectora fulget;
Hic

Ern. *tacite enitens* coni. N. Heinſ. *tacite innitens* ſcripſit Lefeb. 244. *viſis fluctibus* quaedam edd. et *fixus* aliae. 246. *victa* Col. Ox. et R 2. prob. Drak. quum Poenus non dederit *vincta colla*, ſed *victa*, vt nempe catenis vincirentur. *vincta* Put. Tell. R. 1. aliaeque priſcae edd. non improb. Lefeb. vt non inelegans tautologia ſit, qualis ap. Virg. *incenſum inflammat*, vel in Silio *ſpernor contemta* et ſimilia: quaſi *vincta catenis colla dare*

Marſ. 246, 7. Aris ſe arcemque et praeſidium dedidit. cf. Liv. XXVI, 46. extr. et Polyb. X, 15. *addixit*, in ſeruitutem tradidit; locutione deſumta a debitoribus in iure veteri, qui, ſi ſoluendo non erant, creditoribus dedebantur, vt ſeruiendo nomina expungerent, et proprie *addicti* dicebantur; Drak. coll. Paſſerat. ad Prop. III, 9, 2. Graev. ad Cic. pro Quinct. c. 18. et al. 248 ſq. Ornate pro, vrbs mane obpugnata et ante veſperam capta eſt. cf. inf. v. 107. Liv. XXVI, 48 pr. et Senec. Thyeſt. 612 ſq. *Heſperio gurgite*, vt *Harteſſiaco aequore* ſup. VI, 1. vbi v. not. *tingeret axem*, currum, h. ie. occideret.

251-262. cf. omnino Liv. XXVI, 48. — 253. *Neptuno*, vt militibus ſuis perſuadeat, eius maxime opera factum, vt palus, inuia olim, inſolitis aeſtibus peruia fuerit, idque ſe numen itineris ducem ſequutum eſſe, Drak. cf. ſup. ad v. 159 ſq. — 255. *Phalerae* non modo equorum ornamenta, quod Cerda ad Virg.

Hic torque aurato circumdat bellica colla;
Ille nitet celſus muralis honore coronae.
Laelius ante omnes, cui dextera clara domusque,
Ter dena boue et aequorei certaminis alto
Donatur titulo, Poenique recentibus armis
Rectoris. tunc haſta viris, tunc Martia cuique
Vexilla, vt meritum, et praedae libamina dantur.

Poſt-

dare ſit tautologia! 259. *Ter dena boue* Col. et Marſ. Vulgo *Ter deno b.* cf. ad III, 39. — 261. *tunc Martia* Col. et Ox. *tum M.* Put. Vulgo *et M.* 262. *vt meritum* ſcripti et R. 2. Sic *prout cuique meritum* ap. Liv. XXVI, 48. Vulgo *et meritum*. Poſſe etiam *cuique emerito*, vel *vt meriti* legi monebat

Virg. A. VII, 278. et IX, 359. contendebat, ſed et equitum aliorumque hominum, etiam feminarum, quod ex Petron. c. 55. et Liv. IX, 46. extr. intelligitur. De iis v. Erneſti clav. Cic. Cerda et Heyne ad Virg. ll. cc. Heinſ. et Burm. ad Ouid. Met. VIII, 33. et, quos Drak. laudauit, Lipſ. de Mil. Rom. V, 17. et Intpr. Suet. Ner. 33. In *pectore* erant, et penſiles. Illud ex h. l., hoc ex Plin. XXXVII, 12. patet. 256. cf. Lipſ. l. c. 257. cf. Liv. XXVI, 48. et ſup. ad XIII, 366. — 258 ſq. v. Liv. l. l. *Ter dena boue*, antiquorum more, quorum cenſus in bubus erat et pecudibus, vnde ex bobus et praemia proponi, et mulctae inrogari ſolitae; D. Heinſ. cf. Koeppen ad Hom. Il. β, 449. et ζ, 236. Plin. XXXIII, 2. *aequorei certaminis alto titulo*, nomine Thalaſſiarchae ſ. θαλασσοκράτορος, Dausq. Forte intell. columna roſtrata, vel tropaea. *Poeni recentibus armis R.* v. ad V, 321. — 261. *Haſta* pura praemium eius, qui primus in pugna vicerat. cf. Intpr. Propert. IV, 3, 68. laudatique a Drak. Noriſ. in Cenot. Piſ. II, 5. p. 121. et Salmaſ. Epiſt. 83. — 262. *Vexilla* etiam dona militaria, praecipue pura et ἀπύρφυρα, (purpura non admixta) vel vnius coloris, vel verſicoloria; Drak. coll. Vopiſc. in Aurel. c. 13. Caſaub. ad Lampr. Alex. Sev. c. 37. et Salmaſ. ad Vopiſci Prob. c. 5. *praedae libamina*, partes, his prae ceteris, veluti primitiae quaedam, adſignatae; (nam reliqua praeda poſtea in varias partes *digeſta* v. 264.) vt ap. Ouid. Ep. Her. II, 130. *Tu noua ſeruatae carpes libamina famae*, h. e. primus deguſtabis pudicitiam hactenus ſeruatam; Ern. cf. ſup. X, 551. et ibi not.

263.

Poſtquam perfectae laudes hominumque Deumque
Captiuae ſpectantur opes, digeſtaque praeda.
Hoc aurum Patribus, bello haec Martique talenta,
Hoc regum donis, Diuum hoc ante omnia templis:
Cetera bellantum dextrae pulchroque labori.
Quin etiam adcitus populi regnator Hiberi,
Cui ſponſa et ſponſae defixus in oſſibus ardor.
Hanc notam formae conceſſit laetus ouansque
Indelibata gaudenti virgine donum.
Tum vacui curis vicino litore menſas
Inſtituunt, feſtoque agitant conuiuia ludo.
Laelius adfatur: Macte, o venerande, pudici,
Ductor, macte animi. cedat tibi gloria lausque

 Magno-

nebat N. Heinſ. 264. *vectantur* vel *auectantur* coni. idem. 266. *regi donis Diuum* Tell. et Marſ. vnde *regi donat Diuum*, h. e. Ioui Capitolino, coni. Lefeb. qui tamen vulgatam lect. praefert, quum ſic dona Maſiniſſae regi miſſa memoret Liv. XXX, 17. — 267. *dextris* primus edidit Nicander. 270. *Hanc* emend. Dausq. et N. Heinſ. 274. *effatur* Col. 277. *Mycenaeas*

263 ſq. cf. de praedae diuiſione Polyb. X, 16 ſq. Lipſ. de Mil. Rom. V, 15. et Schelii Diſſ. IX. — 268 ſq. Scipio virginem Allucio, principi Celtiberorum adoleſcenti, deſponſam reddit; de quo v. Liv. XXVI, 50. cf. Polyb. X, 19. qui etiam de reddita vxore Mandonii ſimilia tradit c. 18. *Lucceius* dicitur ſponſus Plutarcho, et *Indibilis* Valer. Max. IV, 3, 1. Memoria autem huius rei ſeruata creditur in clipeo quodam votiuo, in Gallia circa Rhodanum reperto, cuius delineationem ex Tom. IX. epherid. *le Journal des Sauans* exprimendam curauit Drak.

270. *notam formae*, cf. Bentl. ad Hor. Od. II, 2, 6.

274-282. Bene Erneſti: "Ego iudicium poetae in h. l. maxime deſidero. Cur Laelium potiſſimum, cuius in ea re adſentatio magis, quam vera gratiarum actio eſſet, nec potius, ad exemplum Livii, ſponſum vel parentes munificentiam, grauitatem et pudicitiam Scipionis laudantes inducit? Scilicet ſponſus non tam docte laudare poterat. Ergo Laelius Scipionem cum Agamemnone et aliis heroibus Graecorum comparat, qui tempore belli amoribus detinebantur et captiuis non abſtine-

Magnorum heroum, celebrataque carmine virtus.
Mille Mycenaeus qui traxit in aequora proras
Rector, et Inachiis qui Theſſala miſcuit arma,
Femineo ſocium violarunt foedus amore.
Nullaque tum Phrygio ſteterant tentoria campo,
Captiuis non plena toris: tibi barbara ſoli
Sanctius Iliaca ſeruata eſt Phoebade virgo.
Haec, atque his paria, alterno ſermone ferebant;
Donec nox, atro circumdata corpus amictu,
Nigrantes inuexit equos, ſuaſitque quietem.

Emathio interea tellus Aetola tumultu
Feruebat, Macetum ſubitis perculſa carinis.

Proxi-

naeus et *in aequore* Baſil. Wolfii et inde aliae edd. 279. *violarunt* Col. et Put. *vigilauit* Oxon. Vulgo *violauit*. 280. *ſteterunt* malebat N. Heinſ. 283. *ferebant* ſcripti et R. 2. vnde *ſerebant* emend. N. Heinſ. et recepere Drak. Leſ. Ern. Vulgo *requirunt*. 287. *Macetum* Col. Vulgo *Macedum*.

v.

ſtinebant." *Macte*, v. ad IV, 475. — 277. cf, ad III, 229. et VIII, 620. 1. *Inachiis*, Argiuis vel Peloponneſiacis, (ab *Inacho* fluuio ac priſco rege Argolidis) *qui Theſſala miſcuit*, iunxit, *arma*, h. e. Achilles Theſſalus. 280. De heroibus Graecorum, qui ſeruas amarint, v. Horat. Od. II, 4. et Drak. ad h. l. 282. *Iliaca Phoebas*, non quaeuis virgo Veſtalis, oraculorum Sibyllinorum cuſtos, quod putabat Barth. Adv. IX, 17. ſed, quod alii iam monuere, Caſſandra, Priami filia et fatidica, vnde *Phoebas*, h. e. Phoebi adflatu agitata, dicitur Ouid. Am. II, 8, 12. Prop. III, 11, (al. 13.) 62. (vbi v. Broekh.) Senec. Agam. 710. Sidon. Apoll. V, 195. XV, 2. quae loca iam excitauit Drak. Caſſandrae vero Aiax Oilei f. capta Troia in templo Mineruae ſtuprum intuliſſe fertur. v. Intp. Virg, A. I, 41. Hygin. fab. 116. Lipperti Dactyl. II, 194. Maffei Gem. ant. T. II. tav. 73. p. 158. — 283. *ſermone ferebant*, vt ap. Virg. A. VI, 160. *atro amictu*, vt XII, 613. *equos*, v. ad V, 24.

286-319. Breuis hiſtoria belli a Romanis geſti cum Philippo, rege Maced., qui foedere cum Hannibale iunctus et ab Acarnanibus arceſſitus, Aetolos, Romanorum ſocios, vexabat. Adcuratius de eo egit Liuius XXVI, 24. — XL. et Polyb. IV,

Proximus hinc hoſti dextras iungebat Acarnan.
Cauſſa noui motus, Poenis regique Philippo
In bellum Auſonium ſociatae foedere vires.
Hic, gente egregius, veteriſque ab origine regni
Aeacidum ſceptris proauoque tumebat Achille.
Ille et nocturnis conterruit Oricon armis:
Quaque per Illyricum Taulantius incola litus
Exiguos habitat non vllo nomine muros,
Turbidus inceſſit telis. Ille aequore vectus,
Nunc et Phaeacum Theſprotiaque arua laceſſens,
Epirum caſſis luſtrabat futilis auſis.

v. ad XIII, 878. — 288. *hinc*, non *huic*, Col. 294. *Taulentius* Col. 295. *nullo munimine* male coni. non nemo ap. Dausq. 297. *Hinc et* malebat Dausq. Sed v. ad v. 299. *Teſprotiaque* edd. tantum non omnes, etiam Drak. Lefeb. et Ern. Sed Gr. Θεσπρωτία Steph. Θεσπρωτὶς et Θεσπρωτὶς γῆ Thucyd. I. Θεσπρωτοὶ Herodot. VIII, 46. dicuntur. cf. Scylac. Peripl. p. 26. 27. — 298. *caſſi auſi* rectius putabat N. Heinſ. Siliano more. Sed cf.

IV, 15 — V, 112. et VIII, 14. — XXIV, 8. *Emathio*, v. ad III, 400. *Macetum*, vt XIII, 878. *Proximus*, finitimus Aetolis. *hoſti*, Punico, N. Heinſ. Immo Philippo. 289. 290. cf. Liv. XXIII, 33. 34. 39. et Polyb. III, 2. VII, 9. — 292. cf. ad I, 627. et XIV, 94 ſq. Heyne ad Virg. VI, 837-841. Philippus II. genus referebat ad *Achillem Aeaci* nepotem: nam Olympias, coniux Philippi I, filia erat Neoptolemi, filii Achillis. cf. Iuſtin. VII, 6. Similis orationis color ſup. III, 246 ſq. et XIV, 94 ſq. *tumebat*, cf. ad II, 288. — 293 ſq. cf. omnino Liv. XXVI, 25. pr. *Oricos* ſ. Oricum, vrbs Epiri cum portu, hod. *Orco*. v. Plin. III, 23. Liv. XXIV, 40. al. *Taulantius incola*, v. ad X, 508. — 295. Dausq. bene contulit locum Plin. III, 21. ſ. 25. de Illyrico: *populorum pauca effatu digna aut facilia nomina*. 296. *Turbidus*, vt I, 477. vbi v. not. *Phaeacum* inſula, olim *Drepane* et *Scheria* dicta, deinde *Corcyra*, et nunc *Corfu*, Gr. Κέρκυρα, Theſprotiae obiecta. cf. Schol. Hom. Od. ε, 34. et Apollon. IV, 983. Heyne ad Virg. A. III, 291. *Theſprotia*, media Epiri pars. cf. Var. Lect. *futilis*, vanus, vnde h. l. forte ſtultus oſtentator, et quem fortuna ad intolerabilem inflauit ſuperbiam. *caſſis*, inanibus, leuibus. cf. ad VII,

Nunc et Anactoria ſigna oſtentauit in ora,
Ambraciosque ſinus Pellaeaque litora bello
Perfudit rapido. Pepulit vada feruida remis
Leucatae, et Phoebi vidit citus Actia templa.
Nec portus Ithacae, Laertia regna, Samenque
Liquit inadceſſam, fluctuque ſonantia cano
Saxa Cephallenum, et ſcopuloſis Neriton aruis.
Ille

cf. Virg. A. XI, 339. — 299. *Nunc* ſcripti, R. 1. Parm. Med. Vulgo *Hinc*. 300. Pro *Pellaeaque* forte legendum *Pallaeaque*, (Pale ſ. Palle opp. Cephalleniae, inſ. maris Ionii prope Acarnaniam) vel *Pharaeaque*, (Phara ſ. Pherae, vrbs Acarnaniae inter Leucadem et Alyziam in Scylac. Peripl. p. 30. vbi v. Voſſ.) vel *Palaeraque*, a Palaero Acarnaniae opp. ad ſinum ingentem. 301. *Perfudit*, non *Perfundit*, Col. et R. 1. ad marg. ve et coni. Scalig. ad oram libri ſui. 302. *videt incitus* coni. N. Heinſ. Sed *vidit* vt *oſtentauit*, *perfudit*, *pepulit*, *liquit*. 304. *inacceſſam* Col. 305. *ſcopuloſae Neriton arcis* (h. e. rupis, montis, vt ἄκρον et ἄκρα) ingenioſe emend. N. Heinſ. Sic *Neritos ardua ſaxis* dicitur Virg. A. III, 271. *Νήριτος εἰνοσίφυλλος* Hom. Il. β, 632. *ſcopuloſi verticis Anxur* ſup. VIII, 390. —
306.

VII, 698. *Anactorium*, Acarnaniae oppidum, in peninſula et ipſo ore *Ambracii ſinus*. Hic ſinus, Auguſti victoria Actiaca nobilitatus, inter Epirum et Acarnaniam in mare Ionium excurrit, et nunc *Golfo di Larta* vocatur. v. Plin. IV, 1. et Polyb. IV, 63. 66. V, 5. 6. quibus locis et Philippi nauigatio deſcribitur. Ad eum ſita Ambracia, caput Epiri et Pyrrhi regia. *Pella*, caput Macedoniae. v. ad XI, 381. Sed haec vrbs ab h. l. aliena. *Pella* etiam Achaiae opp. ap. Steph. Byz. Sed v. Var. Lect. 302. *Leucate*, (hod. *Cabo Ducato*) prom. Leucadiae, quae olim peninſula erat, Acarnaniae cohaerens, et deinde, per foſſo iſthmo, inſula facta eſt, in qua Leucas vrbs, quae nunc *Leucada* dicitur. v. Liv. XXXIII, 17. Plin. IV, 1. (vbi cf. Hard.) Strab. I. p. 59. X. p. 452 ſq. al. 691. 693. 704 ſq. Heyne ad Virg. A. III, 274. qui locus Silio forte hic ante oculos fuit. *Actium* Acarnaniae opp. et prom. in quo templum Apollinis Actii erat, et ludi Actiaci in memoriam Actiacae victoriae agebantur. v. Strab. VII. p. 325. al. 500. X. p. 452. al. 693. Heyne ad Virg. III, 275. 280. Hard. ad Plin. IV, 1. *portus Ithacae, Laertia regna, Samenque*, vt ap. Virg. A. III, 271. 272. vbi v. Heyne. *Same* opp. Cephalleniae, ſed h. l. diuerſa ab ea inſula, vt ap. Mel. II,
7.

Ille etiam, Pelopis ſedes et Achaia adire
Moenia praegaudens, triſtem Calydona Dianae,
Oeneasque domos, Curetica tecta, ſubibat,
Promittens contra Heſperiam ſua proelia Graiis.
Tum luſtrata Ephyre, Patraeque, et regia Pleuron,

Ee 4 Parna-

306. *Achaica* Put. Sed v. ad XIV, 5. — 307. *praegaudens* Col. eleganter, iudice

7. et Plin. IV, 12. ſ. 19. vbi v. Hard. *Cephallenia*, maxima Graecorum in Ionio mari inſula; hod. *Cefalonia* ſ. *Cefalogna*. *Neriton*, v. ad II, 317.— 306 ſq. cf. Polyb. IV, 67 ſq. Liv. XXVII, 29 ſq. *Pelopis ſedes*, Peloponneſus, cuius nominis origo nota ex Thucyd. I, 9. Herodot. VII, 11. Pauſan. V, 1. Strab. VII. p. 494. Diodor. IV, 73. *Achaia moenia*, vrbes Achaiae in Peloponneſo, vel Graeciae propr. ſiue τῆς Ἑλλάδος, vnde mox Parnaſi mentio fit. Sed cf. Liv. XXVII, 29. extr. 307. *Calydon*, vrbs Aetoliae, cuius agro *Diana*, irata *Oeneo*, qui huic deae ſoli primitias non obtulerat, aprum Calydonium inmiſit. cf. Heyne ad Virg. A. VII, 306 ſq. Koeppen ad Hom. Il. I, 529 ſq. Gierig. ad Ouid. Met. VIII, 270 ſqq. Muncker. ad Hygin. fab. 172. 173. *triſtem*, iratam, (v. Broekh. ad Tibull. IV, 4, 18. et Propert. I, 6, 10.) vel *triſtem Dianae* ſc. ἕνεκα, propter Dianam eiusque iram. *Oeneas domos*, vt III, 367. *Curetica tecta*, vel Aetolia, vel Acarnania, in quam Curetes, ab Aetolo ex Aetolia pulſi, conceſſere. v. Strab. X. p. 319. al. 463. al. 710. 711. Koeppen ad Hom. Il. ι, 525. Heyne ad Apollod. p. 107. et Heinſ. ad Ouid. Met. VIII, 153. — 310. 1. Vrbes remotiſſimae iunguntur. *Ephyre*, Corinthus. cf. ad XIV, 52. Philippum eo veniſſe docet Polyb. IV, 22. et 25. *Patrae* vrbs Achaiae ad mare, quam Philippus aliquoties claſſe adpulit. v. Polyb. V, 2. 3. 28. 91. 101. *Pleuron regia*; nam Pleuron et Calydon principes Aetoliae vrbes, (vnde pro tota Aetolia dicuntur Hom. Il. N. 218. ξ, 116.) a fratribus horum nominum conditae, qui in iis regnabant. v. Apollod. I, 7, 6 ſq. Barth. ad Stat. Theb. II, 727. et IV, 103. *Parnaſus*, notus Boeotiae et Phocidis mons. *biceps*, vt ap. Ouid. Met. II, 221. et Perſ. Prol. v. 2. δικόρυμβος ap. Lucian. in Contempl. (Opp. T. II. p. 210. ed. Schmid.) δικάρηνος ap. Nonn. Dionyſ. XIII. *biuertex* et *vterque* ap. Stat. Theb. I, 628.

Parnaſusque biceps, Phoeboque loquentia ſaxa.
Ac, ſaepe ad patrios bello reuocante penates,
Quum modo Sarmaticus regna infeſtaret Oreſtes,
Aſpera

iudice N. Heinſ. *ganiſum* Put. Vulgo *ganiſus*. 311. *Parnaſus*, non *Parnaſſus*, priſcae edd. Gr. Παρνασὸς et Παρνασσὸς; ſed illa ſcriptura antiquior eſt. cf. XII, 320. Caſaub. ad Perſ. Prol. v. 2. Heinſ. ad Virg. Ecl. X, 11. et Ouid. Met. I, 468. Perizon. ad Aelian. V. H. VIII, 11. vid. tamen Heyne ad Apollod. p. 110. — 313. In hoc verſu et quidem in nominibus propriis, qui a librariis plerumque corrumpuntur, mendum latere crediderim. Pro *Oreſtes* forte leg. *Eropus*, quem incurſaſſe Macedonum fines, et Dardanos etiam conciuiſſe, tradit Liv. XXVII, 32. Eum *Sarmaticum* fingit poëta, quum Liuius *Eropum quemdam* dixiſſet; *Oreſtes* autem notius librariis nomen erat. Poſſis etiam reponere *Quum modo Sulpicius*, vel *Scopas dux*, vel *Dorimachus*, vel denique *Pergamenus* (rex Attalus) *regna infeſtaret*, *Oreſtum Aſpera nunc Dolopum vis exundaſſet in agros*. De *Sulpicio* eiusque incurſionibus in Macedoniam v. Liv. XXVI, 22. 28. XXVII, 7. 10. 22. 31 ſq. XXVIII, 5 ſq. XXXI, 4-40. Polyb. VIII, 3. IX, 42. X, 41. XVIII, 6. de *Scopa* et *Dorimacho*, Aetolorum praetoribus, de illo Liv. XXVI, 24 ſq. Polyb. IV, 5. et 62. V, 11. de hoc Liv. XXVI, 24. Polyb. IV, 67. 77. V, 3. 5. 9. 11. IX, 42. de *Attalo* Liv. XXVIII, 7. XXXI, 46. Polyb. IX, 30. X, 41. XVI, 2 ſq. 30. de *Oreſtis* vel *Oreſtibus* v. not. Sed praeſtiterit haud dubie *Quum modo Sarmata ei regna infeſtaret*, *Oreſtum* vel

628. et VII, 346. Nam duo habuit iuga ſ. vertices, Tithoream et Hyampeum, vel Cithaeronem et Heliconem. cf. Serv. ad Virg. A. X, 163. Ouid. Met. I, 316. Lucan. V, 71 ſq. *Phoebo loquentia ſaxa*, Delphi, cuius vrbis incolae primum Lycoream in ſummo Parnaſi vertice tenuere, et deinde degreſſi Delphos condiderunt in media montis parte circa templum Apollinis. cf. Pauſan. Phoc. c. 6. et Strab. IX. p. 288. al. 637 ſq. *Templum Apollinis, poſitum eſt in monte Parnaſo, in rupe vndique inpendente*, Iuſtin. XXIV, 6. Inde h. l. *ſaxa*, vt ap. Hom. Πυθὼν (quod priſcum Delphorum nomen fuit) *πετρήεσσα* Il. β, 519. et *Δελφὶς πέτρα* ap. Theocr. Epigr. I, 4. Vox *loquentia* ad oraculum ſpectat. cf. I, 416. Similiter vocales fingebantur, quercus Dodonaeae, et Argo nauis vel lignum in eius puppi, *φωνῆεν φηγοῦ τῆς Δωδωνίδος ξύλον* Apollod. I, 9, 16. *αὐδῆεν γλαφυρῆς νηὸς δόρυ* Apollon. IV, 582. cf. Burm. et Carr. ad Valer. Fl. I, 301-304. — 312 ſqq. cf. Liv. XXVII, 32 ſq. XXVIII, 8. extr. XXXII, 13. et Polyb. IV, 29. 64 ſq. V, 30. 97. 109 ſq. *Sarmaticus Oreſtes* Cellario et Ern. videtur fictum eſſe nomen ducis Dardanorum, qui

Aſpera nunc Dolopum vis exundaſſet in agros,
Incepto tamen haud facilis deſiſtere vano,
Belli per Graias vmbram circumtulit oras;

Ee 5 Donec,

vel *Oreſtis* (dat. plur.) *Aſpera nunc* cet. Tum *Sarmata* h. l. pro Dardanis, gente Moeſiae, (hod. Seruiae) et quidem fera (Plin. IV, 1. Strab. VII.) ac tunc temporis infeſtiſſima Macedoniae, quod ex Liv. XXVII, 33. XXVIII, 8. XXXI, 28. 43. XXXIII, 19. XL, 57. notiſſimum eſt. *in agros Oreſtum*, h. e. Macedoniae, cuius pars eſt Oreſtis, et cui non minus tum infeſti erant qui ex Scythia traxerint originem, et Macedoniam illo tempore infeſtauerint, de quo v. Liv. et Polyb. ll. cc. Populum Sarmaticum Thraciumque intelligit Lefeb. in indice Gall. neque ignoro, Oreſtiadem vel Oreſtam vrbem Thraciae memorari a Zonara et Lamprid. Heliog. 7. Idem vero in notis *Oreſtas*, Epiri olim et deinde Macedonum gentem, deſignari putat, quae et Dausq. ac Drak. ſententia eſt. Hi *Oreſtae* dicuntur Liv. XXXIII, 34. XLII, 38. Steph. Byz. *Oreſtes* Curt. IV, 13, 28. eorumque vrbs *Oreſtia* Steph. et regio *Oreſtis*, de qua Liv. XXVII, 33. *Philippo nuncii obcurrunt, Dardanos, in Macedoniam effuſos, Oreſtidem iam tenere* cet. Sed h. l. de hoſte Philippi, regnum eius inuadente, ſermo eſt. cf. Var. Lect. *Dolopes*, populus Epiri et Theſſaliae ad Pindum, ſupra Acarnaniam et Aetoliam, de quo v. Polyb. XVIII, 30. XXII, 8, 14. Liv. XXXIII, 34. XXXVI. 33. XXXVIII, 3-8. XLI, 27. Sed h. l. deſignantur omnino Aetoli, finitimi Acarnaniae, Epiro et Theſſaliae, quarum partes incolebant Dolopes; gens fera ac ferox, vnde h. l. *aſpera*. v. Polyb. II, 3. 4. 45. 46. 49. IV, 3. 67. IX, 38. Liv. XXXI, 28. XXXIII, 11. 44. XXXVI, 17. Iidem Aetoli acerrimi hoſtes Philippi et Acarnanum. v. Polyb. IV, 2 ſq. 62. V, 1-30. IX, 28 ſq. XVIII, 10. 19 ſq. Liv. XXVI, 24 ſq. XXVIII, 5 ſq. XXXI, 41. *Belli vmbram c.*, σκιαμαχία, belli ſimulacro vſus eſt, quo aptius regnum turbatum a ſe peti diſſimularet; Dausq. Finitimam quoque Graeciam bello vexabat, vt ſociis opem ferret, et ne plane *incepto abſtitiſſe* videretur, vel infeſtaretur Macedonia, ſi quod longinquum bellum eum occupaſſet. cf. Liv. XXVIII, 5 ſq. *per Graias oras*, temporibus belli ſocialis, τῦ συμμαχικῦ πολέμυ, Aetolorum et Spartanorum aduerſus Philippum, Achaeos, Acarnanas, Meſſenios, Epirotas, Phocenſes, Theſſalos, Boeotos. v. Polyb.

Donec, nunc pelago, nunc terra exutus, omiſit
Spem poſitam in Tyriis, et ſupplex foedera ſanxit
Dardana, nec legem regno adcepiſſe refugit.

Tunc et Tyndarii Latias Fortuna Tarenti
Auxit opes laudemque ſimul. nam perfida tandem
Vrbs Fabio deuicta ſeni, poſtremus in armis
Ductoris titulus cauti. Sollertia, tutum
Tum quoque adepta decus, captis ſine ſanguine muris.
Namque vt compertum, qui Punica ſigna regebat,
Feminea exuri flamma, tacitusque quietae
Exin virtuti placuit dolus; ire ſorori,
Nam caſtris erat in Rutulis, germanus amatae
Cogitur, et magnis muliebria vincere corda

Pollici-

erant *Dolopes*, h. e. Aetoli. v. not. 320. *Taenarii* etiam legi poſſe pro *Tyndarii*, monet N. Heinſ. At neceſſe non eſt. 323. *tanti* pro *cauti* Put. 325. *et* pro *vt* Col. quod forte non ſpernendum, ne *que* in *tacitusque* abundet, quod certe apodoſi parum conuenit. 326. *quietae*, non *quiete*, Col. et R. 1. ad marg. 327. *ire ſororis* Col. male. v. not. ad X, 621. —

334.

lyb. IV, 3-37. 57 ſq. V, 1-30. 91-105. — 317-9. Philippus a Romanis victus pacem petit. v. Liv. XXXIII, 3-13. 25. 30. XXXIV, 52. Polyb. XVIII, 4-27. *Tyriis*, Poenis. *Dardana*, cum Romanis.

320-333. Tarentum, Hannibali proditum, (v. XII, 434 ſq.) a Fabio Maximo per proditionem recipitur. cf. Liv. XXVII, 15. Appian. de bello Hannib. c. 49. Plut. in Fabio Opp. T. I. p. 186. ed. Frft. Polyb. X, 1. XIII, 4. *Tyndarii Tarenti*, v. ad VII, 665. XI, 16. et XII, 451. — 322. 3. Haec fuit poſtrema res a Fabio praeclare in bello geſta. *cauti*, Cunctatoris. *titulus*, honos, et deinde factum laude dignum. *Sollertia*, Fabius, cautus dux, vt *quieta virtus* v. 326. *tutum*, ſine periculo. 325 ſq. v. Liv. l. l. *qui Punica ſ. r.* Cononeus, Dausq. Sed is Tarentum potius antea Hannibali prodiderat, de quo v. Oudend. ad Frontin. Strat. III, 3, 6. et Appian. b. Hannib. 32. *exuri flamma* amoris. cf. ad V, 15. et 19. — 328. In caſtris Romanis erat frater mulierculae, cuius amore flagrabat praefectus praeſidii Tarentini.

334.

Pollicitis, ſi recluſas tramittere portas
Concedat Libycus rector. votique potitus
Euicto Fabius Poeno circumdata telis
Incuſtodita penetrauit moenia nocte.
Sed quisnam auerſos Phoebum tunc iungere ab vrbe
Romulea dubitaret equos, qui tempore eodem
Marcellum adciperet letum obpetiiſſe ſub armis?
Moles illa viri, calidoque habitata Gradiuo
Pectora, et haud vllis vmquam tremefacta periclis,
(Heu quantum Hannibalem clara fractura ruina!)
Procubuere. iacet campis Carthaginis horror.
Forſan Scipiadae confecti nomina belli
Rapturus, ſi quis paullum Deus adderet aeuo.
Collis Agenoreum dirimebat ab aggere vallum
Auſonio:

334. *aduerſos* quaedam edd. 337. *calidoque* ſcripti et Marſ. Vulgo *validoque*. 339. Forte leg. *Heu quam tum* cet. vt iungantur *quam clara ruina*. Sed *Heu quanta, Hannibalem clarum factura, ruina!* recte, opinor, edidit Lefeb. ex emendat. N. Heinſ. qui tamen contra metrum iungebat *quanta*,

334-398. De morte Marcelli cf. Liv. XXVII, 25 ſq. Polyb. X, 32. Appian. b. Hannib. c. 50. Plut. in Marcello Opp. T. I. p. 315 ſq. — 334. 5. Imitatio loci Virg. A. I, 568. cuius ſententia quoque ex h. l. expedienda videbatur Marſo et Ern. cf. ibi Heyne, qui *ſolem auerſum* etiam ad horrorem et auerſationem nefandi facinoris ſpectare monet, coll. Stat. Theb. V, 297 ſq. Similiter contra Sol, voluptate captus diutius inſpiciendi Nympharum chorum, inhibuiſſe curſum diesque produxiſſe fingitur in Callim. H. in Dian. v. 181. 2. vbi v. Spanhem. 337 ſqq. Graphica imago, et inſignis ac vera Marcelli laus. *Moles viri*, vir magnus ac fortis. *calido inhabitata Marte pectora*, vt *calenti Poeno* XIII, 33. et *calida conſilia* ap. Liv. XXXV, 32. vbi v. Gron. cf. ad VII, 34. — 339. v. Var. Lect. *Carthaginis horror*, vt ap. Lucret. III, 1047. Scipio dicitur. 341. 2. Forſan Scipioni huius belli confecti gloriam et nomen Africani eripuiſſet, ſi vita ei contigiſſet aliquanto longior. *Scipiadae*, v. ad VII, 107.

343. *Tumulus erat ſilueſtris inter Punica et Romana caſtra* cet. Liv. XXVII, 26. —

344

Auſonio: (Dauni Mauors conſederat aruis)
Curarum comes et ſummi Criſpinus honoris
Marcello ſocius communia bella ciebat.
Ad quem Marcellus: Geſtit luſtrare propinquas
Mens ſiluas, medioque viros inponere monti,
Ne Libys occultis tumulum prior occupet auſis.
Si cordi eſt, te participem, Criſpine, laboris
Eſſe velim. numquam deſunt conſulta duobus.
Haec vbi ſedere, ardentes adtollere ſeſe
Iam dudum certant in equos. Marcellus, vt arma
Aptantem natum adſpexit laetumque tumultu,
Vincis, ait, noſtros mirando ardore vigores.
Sit praematurus felix labor. Vrbe Sicana
Qualem te vidi, nondum permitteret aetas
Quum tibi bella, meo tractantem proelia vultu.
Huc,

quanta, *H. c. factura*, *ruina Procubuere.* 349. *occulti aſtus*, vel *occulto aſtu* coni. N. Heinſ. et v. 354. *laetumque tumultus*, et v. 356. *praematuro*, quod tacite recepit Lefeb. 358. *ritu* pro *vultu* opinabatur idem N. Heinſ.

vt

344 ſq. *In Apulia, inter Venuſiam Bantiamque, minus trium millium paſſuum intervallo, conſules* (M. Claudius Marcellus et T. Quinctius Criſpinus) *binis caſtris conſederunt: in quam regionem et Hannibal rediit* cet. Liv. XXVII, 25. *Dauni* in *aruis*, v. ad I, 291 ſq. — 347 ſq. cf. Liv. l. l. c. 26. — 352. *Haec vbi ſedere*, v. ad II, 385. *ardentes certant* iunxerim, (*conſules ingenia feroces* ap. Liv.) non *ardentes in equos*. 354. *Secuti M. Marcellus, conſulis filius, et A. Manlius, tribuni militum*; Liv. l. l. 355-363. Haec apte commentus eſt poeta, et expreſſit forte ex Virg. A. XII, 432 ſqq. — 356. Pater optat, ne filio (quem Silius nondum puberem fingit) hic labor infauſtus ſit; reſpiciens ad illud, quod Seneca dixit Controv. I, 1. *tam inmature magnum ingenium non eſſe vitale*, vel Quinctil. Inſt. Or. I, 3. *illud ingeniorum velut praecox genus non temere vmquam peruenire ad frugem*, et in praef. lib. VI. *celerius occidere feſtinatam maturitatem, et eſſe neſcio quam, quae ſpes tantas decerpat, inuidiam*; Drak. cf. Horat. Serm. II, 7, 4. et ibi Bentl. *Vrbe Sicana*, Syracuſis, a Marcello expugnatis. 358. *meo vultu*, ardore

et

Huc, decus, huc, noſtrum, lateri te iunge paterno,
Et me diſce nouum Martem tentare magiſtro.
Tum, pueri colla amplectens, ſic pauca precatur:
Summe Deum, Libyco, faxis, de praeſide nunc his,
His humeris tibi opima feram. Nec plura, ſereno
Sanguineos fudit quum Iupiter aethere rores,
Atque atris arma adſperſit non proſpera guttis.
Vixdum finitis intrarant vocibus artas
Letiferi collis fauces, quum turba volucris
Inuadunt Nomades iaculis, nimboque feruntur
Aethereo ſimiles, caeca fundente latebra
Armatos in bella globos. Circumdata poſtquam
Nil reſtare videt virtus, quod debeat vltra
Iam Superis, magnum ſecum portare ſub vmbras
Nomen

vt *arte paterna et ſtimulis gaudens* Fabii filius ſup. VII, 713. cf. not. 361. *precatur*, non *profatur*, ſcripti. 362. *nunc his* Col. *vinclis* Put. R. 1. Parm. Med. Vulgo *victor*. 367. *volucris* ſcripti et R. 1. ad marg. Vulg. *volucres*.

et ferocia meae ſimili; Marſ. At vix illo tempore ferocia pugnandi in puero locum habuerit; vnde puto hoc potius notari, imitatum eſſe puerum, quaecumque pater vultu etiam et nutu militibus imperaſſet; Ern. cf. Var. Lect. 360. cf. Virg. A. XII, 435. — 362. *Libyco de praeſide*, duce, Hannibale. *opima feram*, v. ad I, 133. — 364. 5. Aliud omen infauſtum memorat Liv. XXVII, 26. extr. De pluuia cruenta veraque huius portenti cauſa v. Koeppen ad Hom. Il. λ, 54 ſq. (quem locum iam Dausq. contulit) et Heyne Opuſc. Acad. T. II. p. 212. 266. Minus apte Virg. A. VIII, 528. laudauit Ern. 366 ſq. cf. Liv. l. l. cap. 27. — 368. *nimbo*, turbini. *feruntur*, v. ad IV, 261. *caeca latebra*, inſidiis. cf. ad V, 3. — 370 ſqq. Singula ad epicam grauitatem mutata ſunt ex hiſtorica Liuii narratione; nec male poeta nunc locum ita extulit, vt animos legentium mollibus etiam ſenſibus et commiſeratione quadam detineret, quum Liuius non niſi caedes et vulnera narraret; Ern. *Nil reſtare, quod debeat vltra Iam ſuperis*, h. e. preces (v. 362.) ac vota (nam preces olim ſimul vota erant) irrita eſſe, et de ſalute deſperandum. Manifeſta imitatio

Virg.

Nomen mortis auet. Tortae nunc eminus haſtae
Altius inſurgit, nunc ſaeuit comminus enſe.
Forſan et enaſſet rapidi freta ſaeua pericli,
Ni telum aduerſos nati veniſſet in artus.
Tum patriae tremuere manus, laxataque luctu
Fluxerunt rigidis arma infelicia palmis.
Obuia nudatum tramittit lancea pectus,
Labensque inpreſſo ſignauit gramina mento.

At poſtquam Tyrius ſaeua inter proelia ductor
Infixum aduerſo vidit ſub pectore telum,
Inmane exclamat: Latias, Carthago, timere
Deſine iam leges; iacet exitiabile nomen,
Auſonii columen regni. ſed dextera noſtrae
Tam ſimilis non obſcuras mittatur ad vmbras.
Magna-

volucres. 373. *habet*, non *auet*, ſcripti. Deinde *toruae* R. 2. *torta haſta* coni. Lefeb. Male! 375. *enaſſet* Col. Ox. Tell. Parm. Ben. *enoſcet* R. 1. Vulgo *enaſſet* h. e. euaſiſſet. 376. *veniſſet*, non *eueniſſet*, Col. 396. Hunc

Virg. A. XI, 51. 52. vbi v. Heyne. *Altius inſurgit haſtae tortae*, h. e. haſtam altius ſublatam torquet, vibrat. cf. ad I, 401. et IV, 610. — 375. *enaſſet freta pericli*, h. e. Marcellus euaſiſſet e periculo vitae. cf. XVII, 365. et ad III, 662. — 376. Marcellum adoleſcentem, ſaucium et ipſum, effugiſſe cum Criſpino memorat Liuius XXVII, 27. — 378. *Fluxerunt arma palmis*, manibus exciderunt. v. ad II, 131. IX, 120ſqq. — 379. *Marcellum transfixum lancea prolabentem ex equo moribundum videre;* Liv. l. c. 380. cf. ad V, 526.

381-396. Et haec apte a poeta finguntur, qui exornauit Liuiana: *Hannibal magnum terrorem hoſtibus morte conſulis vnius, vulnere alterius iniectum eſſe ratus — inventum Marcelli corpus ſepelit*, XXVII, 28. pr. *aduerſo ſub pectore*, v. ad V, 594. *Latias leges*, cf. ſup. v. 5. *exitiabile nomen*, v. ad IV, 729. — 385. 6. cf. X, 519ſqq. *dextera*, virtus, et hoc pro viro forti. *dextera noſtrae tam ſimilis*, bene, ſeruato adrogantiae charactere, et *obſcurae vmbrae* ſunt illorum, qui ſine funeris et exſequiarum honore ad inferos mittuntur; Ern.

Magnanima inuidia virtus caret. Alta ſepulcri
Protinus exſtruitur, coeloque educitur, ara.
Conuectant ſiluis ingentia robora. credas
Sidonium cecidiſſe ducem. Tum tura dapesque,
Et faſces, clipeusque viri, pompa vltima, fertur.
Ipſe facem ſubdens, Laus, inquit, parta perennis.
Marcellum abſtulimus Latio. deponere forſan
Gens Italum tandem arma velit. vos ite ſuperbae
Exſequias animae, et cinerem donate ſupremi
Muneris officio: numquam hoc tibi, Roma, negabo.

Alterius

Hunc verſum in vulg. libris excipiunt tres alii, a Nicandri ingenio profecti, (nam in Iunt. ed. primum leguntur) *Quod virtute viri titulis decorare ſepulcrum Ingentis bello liceat, nomenque futuros Aeternum in Rutulos poſſis mandare nepotes.* Eos Drak. vncinis incluſit, nos vero abeſſe iuſſimus exemplo

Ern. 387-396. cf. X, 525-565. *Alta ſepulcri — ara*, haec ad verbum expreſſa ex Virg. A. VI, 177. 8. vbi v. Heyne. Drak. ad h. l. "*Ara* non τάφος ſ. tumulus, ſed rogus, qui in formam arae, vel in altitudinem (nam omne, quod eminet, *ara* dicitur) exſtruitur. Ceteroquin *aram* etiam notare vrnam, baſin ſ. cippum funebrem, docuit Fabrett. Inſcript. p. 107. *Aram* autem *ſepulcri* dixit, rogum innuens, quod veteres voc. *ſepelire* non de humatione ſolum vſurparint, ſed etiam de combuſtione et omni alio ſepulturae genere, de quo v. Cuper. Obſſ. I, 7." Sic et θάπτειν. cf. Burm. ad Valer. Fl. V, 10. et Erneſti ad Sueton. Domit. c. 16. — 389. cf. X, 530 ſq. — 390. 1. De donis in rogum coniectis cf. X, 528. 562 ſq. XIII, 692. et Noriſ. ad Cenot. Piſ. III, 5. *faſces:* quinque enim lictores viuos in poteſtatem hoſtium veniſſe, Liuius XXVII, 27. auctor eſt; Drak. *pompa vltima*, vt *extrema munera*, ap. Valer. Fl. V, 13. vbi v. Burm. 392 ſq. cf. X, 550 ſq. — 394 ſq. cf. Virg. A. XI, 24 ſq. *Exſequias ite animae*, vt ap. Terent. Phorm. V. 10, 37. et al. *ire inficias*; Dausq. cf. Heinſ. ad Ouid. Amor. II, 6, 2. — 395. *Cinerem donate* filio vel patriae, vt ſepulcro inferatur; Dausq. Cineres Marcelli Romam relatos, Appianus tradit; oſſa filio remiſſa in Rom. caſtra, Plut.

Alterius par atque eadem fortuna laborum
Conſulis: exanimum ſonipes ad ſigna reuexit.
Talia in Auſonia, ſed non et talis Hiberis
Armorum euentus campis. Carthaginis omnes
Per ſubitum raptae pernix victoria late
Terruerat gentes. Ducibus ſpes vna ſalutis,
Si ſocias iungant vires. Ingentibus orſum
Auſpiciis iuuenem, ceu patria geſtet in armis
Fulmina, ſublimi vallatam vertice montis
Ex oculis vrbem, cumulatam ſtrage virorum,

Non

exemplo Cell. Lefeb. et Ern. 397. *eadem labori* non male coni. N. Heinſ. vt *ex iisdem tibi elementis* ap. Macrob. Sat. I, 11. Drak. Sic et *αὐτός τινὶ* eleganter dicitur, qui alteri par vel ſimilis eſt, nec quidquam ab eo differt, vt *τὰ ὑποδήματα αὐτὰ φορεῖν τοῖς ἀνδράσιν* ap. Aelian. V H. VII, 11. cf. Heinſ. ad Claud. laud. Stil. II, 30. et ad Ouid. Am. I, 4, 1. Cort. ad Salluſt. B. C. c. 20. Erneſti ad Xenoph. Mem. Socr. II, 1, 5. Zeun. ad Xenoph. Cyrop. III, 3, 35. Viger. de Idiot. Gr. L. p. 164. Findeiſen. Ind. in Iſocr. Paneg. et Hoepfner. ad Eurip. Cycl. p. 54. 55. — 399. *Sed non et ſcripti*, vt IV, 43. V, 523. Virg. A. X, 343. cf. Heinſ. ad Claud. Conſ. Hon. IV, 500. ad Ouid. Met. IV, 273. et Ep. Her. III, 4. Vulgo *Sed non eſt.* 404. *ceu patria* Col. Ox. Put. R. 2. *ceu patriae* Tell. *patriae ceu* R. 1. Parm. Med. et prima Marſi ed. 406. *Et ſcopulis*, vel *Et populis* pro *Ex oculis* non male coni. N. Heinſ. quum *ex oculis rapta*, dici nequeat Carthago, quae expugnata quidem, ſed non euerſa ſit. Erneſti iungit verba *vallatam ex oculis*, et intelligit vrbem ita ſublimi in vertice poſitam, vt oculi

eam

Plut. notauit; Ern. 397. 8. De Criſpini vulnere letali ac morte cf. Liv. XXVII, 27. 29. 33.

399 ſqq. Poeta retexit filum narrationis, inde a v. 286. abruptum. cf. Liv. XXVI, 51. et XXVII, 17 ſqq. — 401. *Per ſubitum raptae pernix* verba luxuriantis ingenii. *Per ſubitum*, v. ad VII, 527. *raptae Carth.*, raptim, celeriter captae. cf. v. 407. et ad I, 570. — 402 ſq. cf. Liv. XXVI, 51. extr. *Ducibus* Poenorum. — *iungant vires*, v. ſup. ad v. 186. — 403 ſq. Haec ſunt verba et cogitationes Poenorum. *patria fulmina*, Drak. et Lef. patris et patrui, qui *fulmina belli* dicuntur VII, 106. ſed rectius Ern. Iouis, cuius ille filius credebatur. cf. ſup. v. 148. et ad IV, 476. de ſenſu autem verborum ſup. ad I, 421. *ſublimi vertice montis*, cf. ſup. v. 196. et 228. — 406. v. Var. Lect. *Non toto die*, cf. ſup. v. 248. *rapuiſſe*,

v.

Non toto tapuiſſe die, qua Martius ille
Hannibal in terra conſumto verterit anno,
Nec pube aequandam nec opum vbertate, Saguntum.

Proximus, adplicito ſaxoſis aggere ſiluis,
Tendebat, fratris ſpirans ingentia facta,
Haſdrubal. Hic robur, mixtusque rebellibus Afris
Cantaber, hic volucri Mauro pernicior Aſtur:
Tantaque maieſtas terra rectoris Hibera,
Hannibalis quantus Laurenti terror in ora.
Forte dies priſcum Tyriis ſollemnis honorem
Retulerat, quo, primum orſi Carthaginis altae
Fundamenta, nouam coepere mapalibus vrbem.
Et laetus, repetens gentis primordia, ductor
Feſta coronatis agitabat gaudia ſignis,
Paci-

eam adſequi prope non poſſent. At dura eſt haec et coacta interpretatio, quam exemplo firmari poſſe vix crediderim. — Deinde *cumulata ſtrage* recte, opinor, emend. idem N. Heinſ. quod τὸ *vallatam* iam praeceſſerit. 407. *qua* Ox. Put. Tell. R. 1. Parm. Med. aliaeque priſcae edd. *quo* Col. *quam* Iunt. et inde aliae. *quum* coni. Dausq. 408. *in terra* ſcripti. Vulgo *interea.* Deinde *euerterit* vel *haud verterit* malebat N. Heinſ. et poſterius quidem, v. Drak. iudice, quod Saguntus octauo menſe, (v. Liv. XXI, 15.) adeoque intra annum capta ſit. 409. *Non* Col. 412. et 413. *hic*, non *hinc*, ſcripti, R. 1. Parm. Med. *huic* emend. Liuineius. 418. *cepere* Parm. *ſepſere* coni. N. Heinſ. Pro *mapalibus* rectius ſcribitur *magalibus* vel potius *magaribus.* v. ad XIV, 7. — 420. *agitabat gaudia* ſcripti et R. 2. vt ap. Salluſt. B. C. cap. vlt. vel *agitare otia*, *conuiuia* cet. Vulgo a.

v. ad v. 401. *qua in terra*, Hiſpania. *verterit*, euerterit, v. ſup. ad v. 93. *pube*, militum et incolarum copia.

410 ſqq. cf. Liv. XXVII, 18. pr. *Proximus*, proxime Scipionem, *tendebat*, caſtra habebat, (v. ad III, 274.) *Haſdrubal*, frater Hannibalis. *fratris ſpirans facta*, v. ad III, 240. *Hic robur*, Punicarum copiarum tendebat. *Aſtur*, Hiſpani. cf. I, 231 ſq. 252. V, 192. — 415. *Laurenti in ora*, in Italia. cf. ad I, 110. — 416-440. Epiſodium de natali die Carthaginis veteris, ab Hasdrubale celebrato, a poetae ingenio profectum eſt. *Retulerat*, cf. Heinſ. ad Ouid. Faſt. II, 532. *mapalibus*, v. Var. Lect. 420. De more, feſtis diebus ſigna militaria coro-

Pacificans Diuos. Fraternum laena nitebat
Demiſſa ex humeris donum, quam foederis arti
Trinacrius Libyco rex inter munera pignus
Miſerat, Aeoliis geſtatum inſigne tyrannis.
Aurata puerum rapiebat ad aethera penna
Per nubes aquila, intexto librata volatu.
Antrum ingens iuxta, quod acus ſimilauit in oſtro,
Cyclopum domus. hic recubans manantia tabo
Corpora letifero ſorbet Polyphemus hiatu.
Circa fracta iacent excuſſaque morſibus oſſa.
Ipſe manu extenta Laertia pocula poſcit,
Permiſcetque mero ructatos ore cruores.

Conſpi-

a. *laurea*. 421. *laena*, non *lena*, ſcripti. Eſt Gr. χλαῖνα. 425. *ad*, non *in aethera*, ſcripti et Parm. 426. *librata*, non *vibrata*, ſcripti et R. 2. quam lect. multis exemplis firmauit Drak. ad h. l. et Heinſ. ad Ouid. Am. II, 6, 11. — 427. *ſimilauit*, h. e. ſimile fecit, effinxit, expreſſit, ſcripſi pro *ſimulauit*, et ita vbiuis ſcribendum exiſtimo. cf. ſup. ad II, 553. — 430. *freta* pro *fracta* R. 1. et Med. *fruſta* ad marg. R. 1. *freſſa* coni. non

coronis ornandi v. Lipſ. de Mil. Rom. IV, 5. — 421-432. Imitat. Virg. A. V, 250-257. vbi v. Heyne in not. et Exc. IV. cf. ſup. ad V, 321 ſq. Laena Hasdrubalis erat donum Hannibalis fratris, cui eam *rex Trinacrius* h. e. Siculus, Hieronymus, miſerat, praeter alia *munera*, tamquam *pignus* amicitiae ac *foederis*; de quo foedere cf. XIV, 96 ſq. *Aeoliis*, Siculis, opinor, qui ab Aeoliis inſulis (cf. XIV, 70 ſq.) ita dicti videntur. 425-432. Laenae intexta erant raptus Ganymedis et antrum Polyphemi. Poeta vtrumque picturae argumentum (nam vno non contentus erat) ex Virgilio petiit, illud ex Aen. V, 252 ſqq. hoc vero, certe ornatum, ex Aen. III, 618 ſq. 631 ſq. In illo breuiorem fuiſſe Silium, quum idem vidiſſet a Marone copioſius exornatum, iam monuit Ern. *rapiebat aquila* exquiſite pro, intexta erat aquila, quae rapiebat, vt mox v. 429. *ſorbet*, et 431. *poſcit permiſcetque*. cf. ad II, 406. 417. ali *librata*, v. ad I, 317. et V. L. — 427. *Antrum ingens*, *Cyclopum domus*, cf. ad XIV, 527. — 431. *pocula Laertia*, Vlyſſis, qui eum vino inebriatum excaecauit; quod notum ex Hom. Odyſſ. λ, 346 ſq. Eurip. Cyclope et aliis.

433.

Conſpicuus Siculi Tyrius ſubteminis arte
Gramineas pacem Superum poſcebat ad aras:
Ecce inter medios hoſtilia nuntius arma,
Quadrupedante inuectus equo, aduentare ferebat.
Turbatae mentes, inperfectusque Deorum
Ceſſit honos. ruptis linquunt altaria ſacris:
Clauduntur vallo; tenuemque vt roſcida miſit
Lucem Aurora polo, rapiunt certamina Martis.
Audax Scipiadae ſtridentem Sabbura cornum
Excepit; geminaeque acies velut omine motae.
Exclamat Latius ductor: Prima hoſtia vobis,
Sacrati manes, campo iacet. en age, miles,
In pugnam et caedes, qualis ſpirantibus ire
Adſueras ducibus, talis rue. Dumque ea fatur,
Incumbunt. Myconum Laenas, Cirtamque Latinus,
Et Thysdrum Maro, et inceſtum Catilina Nealcen

non nemo ap. Leſeb. 438. *Ceſſet* Col. *Ceſſat* edidit Leſeb. ex emend. N. Heinſ. 441. *Sabura* Put. et nonnullae edd. cf. Intpp. Lucan. IV, 724. et Caeſ. B. C. II, 38. *Sabrata* emend. Dauſq. cf. ad XIV, 437. — 447. *Laenas*, non *Lenas*, Col. cf. Sigon. ad Liv. VII, 12. — 450. *Ca-ſtabo*

433. *Tyrius*, Poenorum dux, Hasdrubal. *Siculi ſ.* v. ad v. 421 ſq. *arte ſubteminis*, laena, ſumma arte texta. *Gramineas aras*, cf. XVI, 263 et ſup. ad IV, 701. *pacem ſuperum poſcebat*, v. ad IV, 766. — 437. 8. Sacrorum religio hoſtium aduentu aliisque malis ominibus turbabatur, et, ne quid mali ominis exaudiretur, ſacrificantes capita velare, tibicinesque precationibus et ſacrificiis praecinere, profani autem remoueri, et, qui aderant, linguis fauere ſolebant. cf. Virg. A. III, 405 ſq. VIII, 107 ſq. Burm. ad Valer. Fl. III, 120. — 440. *rapiunt*, v. ad I, 570. — 441 ſqq. De proelio, quo Hasdrubal ad Baeculam a Scipione victus eſt, v. Liv. XXVII, 18. et Polyb. X, 38 ſqq. A poeta non adcurate ordinem eius modumque, ſed caedes tantum ſingulares memorari, iam notauit Ern. *Scipiadae*, v. ad VII, 107. *ſtridentem cornum*, v. ad II, 124. et IV, 567. — 444. *Sacrati manes*, patris et patrui. *ſpirantibus*, viuentibus. *ducibus*, Cn. et P. Scipionibus.

Germanae thalamo obtruncat. Cadit obuius acri
Carthalo Naſidio, Libycae regnator arenae.
Te quoque Pyrenes vidit conterrita tellus
Permixtum Poenis, et vix crèdenda furentem,
Magnum Dardaniae, Laeli, decus; omnia felix
Cui natura dedit, nullo renuente Deorum.
Ille foro auditus, quum dulcia ſolueræt ora,
Aequabat Pyliae Neleia mella ſenectae.

Ille,

ſtabo Ox. Put. R. 1. Parm. Med. Vulgo *Cartalo* vel *Kartalo*. Sed *Karthalo* repoſuit Drak. v. ad I, 406. Deinde *Naſidio* Col. quod eſt nomen Rom. v. c. ap. Appian. B. Civ. V, 139. Cic. ad Att. XI, 17. et Phil. VII, 9. (vbi tamen vulgo *Viſidius* legitur) Dion. et al. *Naſcidio* Ox. et Put. *Vaſcidio* Parm. Vulgo *Vaſidio*, prob. Dausq. cui et *Vibidio* vel *Vixidio* in mentem venit. 451. *Pyrenes* Col. Vulgo *Cyrenes*. 452. *furentis — Dardaniae* Col. 455. *ſoluerat* Col. et Tell. vt v. 459. *quum perſtrinxerat*. Vulgo *ſolueret*. 456. *mella* Col. *membra* Ox. et Put. Vulgo *verba*. 458. et

451-462. Laudatur C. Laelius, legatus et a puero ſodalis comesque Scipionis Afr. maioris, auus vero (vel, ſi Cic. Phil. XI, 7. fides potius habenda, pater) C. Laelii Sapientis, qui amiciſſimus Africano minori et eloquentiſſimus fuit, ad quem itaque potiſſimum laus haec ſpectat. Silius enim ita confundere nomina, vel, quas haec illi ideas ſubgerebant, quamque hac occaſione doctrinam oſtentare poterat, expromere ſolet, v. c. XIV, 462 ſqq. 527 ſq. et al. paſſim. Talis quidem ingenii luſus et tale ornatus quaerendi ſtudium, in nominibus praecipue tam notis, vereor vt multis placeat. Singularem tamen huius loci elegantiam et ſuauitatem eſſe, quod ne ipſe quidem Clemens, iniquus carminis Siliani cenſor, negauerit, (Eſſai de critique T. I. p. 85.) recte monuit Ern. *Pyrenes tellus*, Hiſpania. *furentem*, cum furore, h. e. animi feruore et audacia ſumma, perpetrantem, *vix credenda* facta. 456. Laelius eloquentia par erat Neſtori, τοῦ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή, Hom. Il. α, 249. vnde h. l. *mella*, vt ap. Cic. de Sen. 10. Plin. Ep. IV, 3. Auſon. grat. act. c. 8. (vbi v. Heinſ.) et al. Drak. *ſenectae*, ſenis. Epitheta *Pylius* et *Neleius* centies in poetis obuia, nec longe petita ſunt, vt putat Erneſti: nam Neſtor fuit filius *Nelei*, eiusque regia *Pylos;* cuius nominis duae vrbes in Elide, Pylos Triphyliacos et Eliacos, fuere, ac tertia in Meſſenia.

Ille, vbi ſuſpenſi Patres, et curia vocem
Poſceret, vt cantu, ducebat corda Senatus.
Idem, quum ſubitum campo perſtrinxerat aures
Murmur triſte tubae, tanto feruore ruebat
In pugnam atque acies, vt natum ad ſola liqueret
Bella: nihil vitae peragi ſine laude placebat.
Tunc e furtiua tractantem proelia luce
Deiecit Galam. Sacris Carthaginis illum
Subpoſito mater partu ſubduxerat olim.
Sed ſtant nulla diu deceptis gaudia Diuis.

et cantu Marſi Veneta poſterior et inde aliae. attenti d. c. ſenatus conſ. Dausq. Male! 459. ſubitam Put. ſubitae tubae vel ſubitas aures opinabatur N. Heinſ. Sed ſubitum eſt id. qd. ſubito, cf. not. ad VII, 587. — 463. et furtiua luci Col. e furtiuo luſtro, in quo ſcil. ſe condiderat, emend. Burm. et e f. loco N. Heinſ. coll. XVII, 91. At v. not. 464. Gultam Put. R. 1. Parm. Med. Sed Gala nomen eſt Libycum, et v. c. patris Maſaniſſae. 467.

ſenia. Priorem illam Neſtorei regni ſedem fuiſſe, probabile fit ex iis, quae dixit Strabo lib. VIII. p. 519. et 529. — 457. 8. Laelius in conſulendo et perſuadendo artifex: illuc pertinent *ſuſpenſi*, dubii, incerti quid ſequantur, huc *cantus*, cum cuius efficacia dexteritas perſuadendi comparatur; Ern. Eleganter orator dicitur *ducere* auditores, vt ap. Cic. de clar. Orat. 50. Quinctil. Inſt. Or. II, 15. al. quum dicendo perſuadet, animisque motum, quem velit, induit: verba autem *vt cantu* reſpiciunt ad Amphionis et Orphei fabulas, qui cantu lyrae feras resque inanimatas *duxiſſe* perhibentur; Drak. cf. ad XIII, 347. — 461. *natum ad ſola bella*, cf. ad III, 335. in Var. Lect. *nihil vitae*, nec belli, nec pacis tempore. 463. *Furtiua lux* forſan eſt obſcura, qua defenſus Gala ſecure proelia tractabat; Drak. Sed recte Marſus intellexit vitam, quam Gala furto matris habebat, quae *olim* eum *ſubduxerat ſacris* illis *Punicis*, de quibus vi. ſup. ad IV, 765 ſqq. Ergo *ſubpoſitus partus* eſt alienus, oblatusque iis, qui infantem ad ſacra poſcebant; hinc et *deceptos Diuos* expedies, felici breuitate expreſſam ſententiam; Ern. Piaculum duxere Poeni in ſacris Saturni ſuis praeteritis externos puellos coemtos aut ſuppoſiticios mactare; quod cum olim

Tunc Alabim, Murrum, atque Dracen, demiſit ad vmbras,
Femineo clamore Dracen extrema rogantem:
Huius ceruicem gladio inter verba preceſque
Amputat. abſciſo durabant murmura collo.

At non ductori Libyco par ardor in armis.
Frondoſi collis latebras ac ſaxa capeſſit
Auia, nec caedes extremae damna mouebant
Agminis. Italiam profugus ſpectabat et Alpes,
Praemia magna fugae. Tacitum dat teſſera ſignum:
Dimiſſa in colles pugna ſiluasque ferantur
Diſperſi, et ſummam, quicumque euaſerit, arcem
Pyrenes culmenque petat. Tum primus, honore
Armorum exuto, et parma celatus Hibera,
In montes abit, atque volens palantia linquit
Agmina

467. *Murrum*, non *Murum*, Col. omnesque antiquiſſ. edd. Nomen notum ex lib. I, 377 ſq. II, 556. *dimiſit* Put. 470. *abſciſſo* primus edidit Nicander in Iunt. v. ſup. ad III, 552. Duker. ad Flor. II, 2. Markl. ad Stat. Silv. III, 2, 61. et Oudend. ad Frontin. Strat. I, 4, 7. — 480. *volens*

olim factum eſſet, et cauſarentur Saturnum ſibi aduerſari, ducentos nobiliſſimorum puellorum publicitus immolarunt, et facinoroſi facile trecenti ſuapte ſponte hoſtiati ceciderunt; Dausq. coll. Diodor. XX, 14. et Euſeb. Praep. Euang. *Deiicere* vſitata vox eſt in proeliis et venationibus pro interficere; Drak. coll. Virg. A. XI, 642. Ouid. Met. III, 303. al. cf. Burm. ad Val. Fl. I, 191. et Phaedr. II, 1, 1. Stauer. et Harleſ. ad Nepot. Thraſyb. c. 3. — 467. *demiſit ad vmbras*, cf. ad I, 439. *extrema*, extremum, poſtremo, vel potius vehementiſſime. 470. Sic et poeta luſit ſup. IV, 173. vbi v. not.

471 ſqq. cf. Liv. XXVII, 19. pr. Hanc Hasdrubalis fugam Silius ſuo modo, ornandi magis libidine, quam hiſtorica veritate et ordine ductus extulit, vt luxuriantem in his et prope loquacem ſe prodiderit; Ern. 475. De *teſſera* v. ad VII, 347. — 478. *honore armorum*, paludamento aliisque inſignibus ducis. 480. *volens*, cf. ad XI, 443. et

Agmina. Deſertis Latius victricia ſigna
Inmittit miles caſtris. Non vrbe recepta
Plus vlla partum praedae, tenuitque moratas
A caede, vt Libycus ductor prouiderat, iras:
Fluminei veluti deprenſus gurgitis vndis,
Auulſa parte inguinibus cauſſaque pericli,
Enatat intento praedae fiber auius hoſte.
Inpiger occultis Poenus poſtquam abditur vmbris,
Saxoſae fidens ſiluae, maiora petuntur
Rurſus bella retro, et ſuperari certior hoſtis.
Pyrenes tumulo clipeum cum carmine figunt,
HASDRVBALIS SPOLIVM GRADIVO SCIPIO VICTOR.

Terrore interea poſito trans ardua montis
Bebrycia populos armabat Poenus in aula,
Mercandi dextras largus, belloque parata

tens Col. et Ox. *voluens* Put. Vulgo *volans*. 484. *prouiderit* Col. 488. *abditur* ſcripti duo, (teſte Lefeb.) R. 2. Parm. et Raphel. Vulgo *additur*. 496.

et XII, 473. — 481. De caſtris Poenorum a Scipione captis cf. Liv. XXVII, 19 pr. 484 ſqq. Hasdrubal, vt hoſtem in perſequendi ſtudio retardaret, caſtrorum praedam reliquit, ſimilis fibro vel caſtori, qui, ab hominibus exagitatus, teſticulos ſuos morſu auulſos abiicit, vt ipſe ſaluus euadat, quippe qui nouit, ſe propter caſtoreum (quae *cauſa periculi* eſt) maxime expeti. Apta eſt comparatio, etſi continetur errore vulgi, de quo cf. ſimil. loc. Iuuenal. XII, 34 ſq. Plin. VIII, 30. ſ. 47. (vbi v. Harduin.) XXXII, 3. ſ. 13. XXXVII, 6. Ariſtot. hiſt. Anim. VII, 5. Aelian. H. A. VI, 33. et 34. Dioſcor. II, 23. et 26. Horus Hierogl. II, 65. et 214. Solin. c. 23. et al. 488 ſq. cf. Liv. XXVII, 20 pr. *vmbris* nemorum, *ſaxoſae ſiluae* Pyrenaei montis. 490. Scipio omiſſa perſecutione Hasdrubalis reliquos Poenorum duces, quorum victoriam certius ſperabat, obpugnare meditabatur; Ern. cf. Liv. l. c.

493 - 514. Hasdrubal ſuperato *monte* Pyrenaeo in Gallia conducit milites et Alpes tranſit. cf. Liv. XXVII, 20. 36. et 39. *Bebrycia aula* pro tota Gallia, quae et v. 500. 501. fluuiorum nominibus deſignatur. cf. ad III, 423. *Mercandi*

Prodigere in bellum facilis. Praemiſſa feroces
Augebant animos argenti pondera et auri
Parta metalliferis longo diſcrimine terris.
Hinc noua complerunt haud tardo milite caſtra
Venales animae, Rhodani qui gurgite gaudent,
Quorum ſerpit Arar per rura pigerrimus vndae.
Iamque, hieme adfecta, miteſcere coeperat annus.
Inde, iter ingrediens rapidum per Celtica rura,
Miratur domitas Alpes, ac peruia montis
Ardua, et Herculeae quaerit veſtigia plantae,
Germanique vias diuinis comparat auſis.

Vt vero ventum in culmen, caſtrisque reſedit
Hannibalis, Quos Roma, inquit, quos altius, oro,
Adtollit muros, qui poſt haec moenia, fratri
Victa meo, ſtent incolumes? Sit gloria dextrae
Felix tanta precor; neue vsque ad ſidera adiſſe
Inuideat laeuus nobis Deus. agmine celſo
Inde alacer, qua munitum decliuis ab alto
Agger monſtrat iter, properatis deuolat armis.
Non tanto ſtrepuere metu primordia belli:

Nunc

496. *premiſſa* Put. R. 1. et Med. 500. *quae* pro *qui* Put. 511. *neu quis*

candi dextras ſq., cf. ad V, 195 ſq. et XI, 539. *metalliferis terris*, in Hiſpania. *diſcrimine*, bello. *Venales animae*, vt V, 195. *animae, qui* cf. ad V, 495. *Arar pigerrimus vndae*, cf. ad III, 451ſq. — 502. *Hiems adfecta* eſt pene finita, ad finem vergens; Drak. coll. Gell. III, 16. et XV, 5. Proprie *adfectae* dicuntur vires ac res debilitatae et inminutae. *miteſcere* ineunte vere. 504 ſq. cf. II, 356 ſq. III, 496 ſq. IV, 4. al. *domitas*, ſuperatas, vt III, 499. *Germani* Hannibalis.

508 ſq. Miratur Hasdrubal, fratris armis nondum occupatam eſſe Romam, quum tam inmanes montes ſuperauerit; Marſ. et Cell. *haec moenia*, Alpes. *dextrae*, virtutis fraternae ac meae. *vsque ad ſidera adiſſe*, tranſiiſſe Alpes. *Inuideat*, cf. ad III, 78. in Var. Lect. *laeuus Deus*; v. ad III, 94. — 515 ſqq. Silius expreſſit Liv. XXVII, 38. pr. 39.

Nunc geminum Hannibalem, nunc iactant bina coire
Hinc atque hinc caſtra, et paſtos per proſpera bella
Sanguine ductores Italo coniungere Martem;
Et duplicare acies; venturum ad moenia curſu
Hoſtem praecipiti, et viſurum haerentia porta
Spicula, Eliſſaeis nuper contorta lacertis.

His ſuper infrendens ſic ſecum Oenotria tellus:
Tantone, heu Superi! ſpernor contemta furore
Sidoniae gentis, quae quondam ſceptra timentem
Nati Saturnum noſtris conſidere in oris,

Ff 5 Et

quisquam ad ſidera adiſſe coni. N. Heinſ. et v. 517. *belli.* 520. *porta*, non *portae*, ſcripti, R. 1. Parm. Med. 521. Vulgo *Eliſaeis*. Sed v. ad I, 81. — 526.

39. inpr. 40. et 44. pr. *Non tanto ſtrepuere* cet. ne principio quidem belli aduentus ipſius Hannibalis tantum Romanis terrorem incuſſerat. 517. *paſtos ſanguine Italo*, cf. Heinſ. ad Ouid. Amor. III, 8, 10. — 520. *haerentia porta ſpicula*, cf. I, 617 ſq. et XIV, 650. *Eliſſaeis latertis*, a Poenis. cf. ad I, 81.

522-576. Hasdrubali, qui tranſcenderat Alpes, vt ſe Hannibali conitungeret, ingentem inlatam eſſe cladem, opera potiſſimum C. Claudii Neronis conſulis, qui, quum Hannibali in Lucanis obpoſitus eſſet, paruo in caſtris relicto praeſidio, vt hoſtem falleret, clam noctu cum electa manu ad conlegam, M. Liuium Salinatorem conſulem, contendiſſet, notum eſt ex Liv. XXVII, 36-46. Hanc ſummi momenti rem, quae maximum periculum, quod Romae inpendebat, propulſauit, Silius tractauit more poetarum. Erneſti: "hac proſopopoeïa vtitur non inepte, ſi varietatem carminis probes, vt Italiae imaginem, (cf. v. 546.) vel genium quemdam inducat lamentantem hoſtis aduentantis metum, et Claudium Neronem ad auxilium Romae ferendum ex Lucanis excitantem: ſed fortaſſe nimia loquacitas eſt, qua epiſodium ornauit et extulit." *Oenotria tellus*, Italia. v. ad I, 2. et VIII, 46. *ſpernor contemta*, emphatice, vt ap. Virg. A. IV, 54. *incenſum inflammare*, Lefeb. cf. ad IX, 99. — 524 ſq. De Saturno metu nati, Iouis, in Italia latente, cf. Virg. A. VIII, 319 ſq. et ibi Heyne Exc. II. Hinc *Saturnia arua* I, 70. et

S.

Et regnare dedi? Decima haec iam vertitur aeſtas,
Ex quo proterimur: iuuenis, cui ſola ſuperſunt
In Superos bella, extremo de litore rapta
Intulit arma mihi, temeratisque Alpibus ardens
In noſtros deſcendit agros. Quot corpora teri
Caeſorum, ſtratis toties deformis alumnia!
Nulla mihi floret baccis felicibus arbor;
Inmatura ſeges rapido ſubciditur enſe;
Culmina villarum noſtrum delabſa feruntur
In gremium, foedantque ſuis mea regna ruinis.
Hunc etiam, vaſtis qui nunc ſeſe intulit oris,
Perpetiar, miſeras quaerentem exurere belli
Reliquias? Tum me ſcindat vagus Afer aratro,
Et Libys Auſoniis commendet ſemina ſulcis,
Ni cuncta, exſultant quae latis agmina campis,
Vno condiderim tumulo. Dum talia verſat,
Et thalamos clauſit nox atra hominumque Deumque,
Tendit Amyclaei praeceps ad caſtra nepotis.

Is

526. *haec iam vertitur* Put. ac edd. D. Heinſ. et Raphel. Vulgata lectio *iam haec vertitur* in metrum inpingit. 531. *Caeſorum heu ſtratis* Nicander repoſuit et deinde alii. 532. *pacis* Oxon. R. 1, Med, v. ad III, 596. — 535. *mea terga* coni. N. Heinſ. 536. *Hunc*, non *Nunc*, Col. Deinde *vaſtis qui nunc ſeſe intulit armis* ſuſpicari poſſis, quae ſunt ipſa verba Virg. A. X, 768. et tam multitudinem quam magnitudinem armorum armatorumque deſignare poſſunt. 537. *exurere bello* malebat Drak. 542. *Deumque*

S. *ſedes* IV, 442. — 527. Verbis *iuuenis, cui ſola* cet. cum virtus ac fortuna, tum furor et adrogantia Hannibalis deſignatur. *extremo de litore* Hiſpaniae. cf. inf. v. 638, I, 141. VII, 171. 2. De *temeratis Alpibus* v. ad III, 499. — 536. *Hunc* Hasdrubalem. *exurere belli reliquias*, regiones et loca, quae mihi bella reliquerunt, quae Hannibal nondum vaſtauit. cf. ad VII, 490. *vagus Afer*, vt *Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos* ap. Horat. Od. III, 24, 10. cf. ſup. III, 291. — 541. *Vno condiderim tumulo*, vt mox factum videbimus caeſo Hasdrubale. *talia verſat* conſilia in animo Italiae genius vel imago. 543. *Amyclaei nepotis*, Claudii Neronis. cf. ad VIII, 412.

544.

Is tum, Lucanis cohibentem finibus arma,
Poenum vicini ſeruabat ceſpite valli.
Hic iuuenem adgreditur Latiae telluris imago:
Clauſorum decus, atque erepto maxima Romae
Spes Nero Marcello, rumpe, atque expelle quietem.
Magnum aliquid tibi, ſi patriae vis addere fatis,
Audendum eſt, quod, depulſo quoque moenibus hoſte,
Victores feciſſe tremant. Fulgentibus armis
Poenus inundauit campos, qua Sena relictum
Gallorum a populis ſeruat per ſecula nomen.
Ni propere alipedes rapis ad certamina turmas,
Serus deletae poſt auxiliabere Romae.
Surge, age; fer greſſus, patulos regione Metauri
Damnaui tumulis Poenorum atque oſſibus agros.
His dictis abit, atque abſcedens viſa pauentem
Adtrahere, et fractis turmas propellere portis.

Rumpit

Deumque heminumque Ox. et Put. 555. *dilectae* Put. 556. *Metauri* Col. v. ad VII, 486. — 558. *abſcedens* Col. Ben. Aſul. Dausq. Cell. *abſedens* Put. *abſcendens* Tell. Vulgo *aſcendens*. Deinde *iuſſa pauentem* R. 2. et

544. 545. cf. Liv. XXVII, 40 ſq. *ſeruabat*, cf. VII, 522. *Clauſorum decus*, v. ad VIII, 412. et XIII, 466. — 549 ſq. Haec ipſa eſſe Claudii verba ap. Liv. XXVII, 43. iam vidit Drak. *audendum aliquid inprouiſum inopinatum, quod coeptum non minorem apud ciues, quam hoſtes, terrorem faceret, perpetratum in magnam laetitiam ex magno metu verteret.* 549. *ſi patriae fatis vis addere* aliquid, h. e. eius fortunam adiuuare; vt *addere fatis curſum* XII, 45. et ſimilia, de quibus v. ad IV, 731. An poeta *vires* pro *fatis* ſcripſit? cf. Virg. A. IX, 717. *quod victores feciſſe tremant*, quod ita arduum et periculoſum ſit, vt, quum perpetratum fuerit, ipſi victores rei magnitudinem admirentur: qua felici breuitate ſententiam ſummi ponderis et magni ambitus expreſſam adnoſco; Ern. 552. *qua Sena — nomen*, cf. ad VIII, 453. et Liv. XXVII, 46. *Sena* fluuius, et *Sena Gallica* vrbs Senonum in Vmbria. 556. *Metauri*, v. ad VII, 486. *Damnaui*; deſtinaui, ſed illud acerbius et fortius; Ern.

561.

Rumpit flammato turbatus corde ſoporem,
Ac ſupplex, geminas tendens ad ſidera palmas,
Tellurem Noctemque, et coelo ſparſa precatur
Aſtra, ducemque viae tacito ſub lumine Phoeben.
Inde legit dignas tanta ad conamina dextras.
Quaque iacet ſuperi Larinas adcola ponti,
Qua duri bello gens Marrucina, fidemque
Exuere indocilis ſociis Frentanus in armis.
Tum, qua vitiferos domitat Praetutia pubes,
Laeta laboris, agros, et penna, et fulmine, et vndis
Hibernis, et Achaemenio velocior arcu
Euolat. Hortator ſibi quisque; Age, perge, ſalutem
Auſoniae ancipites Superi, et, ſtet Roma cadatne,
In

et alii codices, teſte Marſo, et prob. Lefeb. vt ſenſus ſit, timentem iuſſa *adtrahere* h. e. adtrahebat. 570. *Achemonio* quaedam edd. — 572. *anticipes* Put. non inprob. Lefeb. ſi et *Superi*, *en*, *ſtet* reponatur, vt *anticipare*

561 ſq. Milites contra Claudii Deos, vt fauſtum iter et felix pugna ſit, precantur ap. Liv. XXVII, 45. *Noctem, aſtra* et *Phoeben*, Lunam, *precatur* Claudius, quoniam nocturnum eſt iter. *tacito ſub lumine Phoebes*, cf. V, 2. VIII, 638. et Virg. A. II, 255. vbi v. Heyne. 564. *dextras*, viros fortes. cf. ad XI, 539: *Ipſe de toto exercitu, quod roboris erat, delegit* cet. Liv. XXVII, 43. cf. inf. ad v. 655. — 565-575. cf. Liv. l. l. *Larinas ſuperi adcola ponti*, v. ad VIII, 402. *Marrucina gens*, et *Frentanus*, v. ad VIII, 519. *duri bello*, cf. ad I, 558. et VI, 308. *Praetutianus* ager Piceno adiacet, inter Vomanum et Heluinum fluuios. Vina eius laudat Plin. XIV, 6. et 7. — 569 ſq. Celeritatis notio magna orationis luxurie, vt paſſim, expreſſa. Erneſti ſimilem comparat locum Claud. R. Proſ. II, 198 ſq. cf. et inf. v. 711 ſqq. *penna*, auibus. v. ad III, 344. et IV, 321. De ſagitta adciperem, vt inf. v. 630. VIII, 373. et X, 11. niſi mox *Achaem. arcus* ſequeretur. *Vndae hibernae*, vt χειμέριον ὕδωρ ap. Hom. Il. ψ, 420, torrens e tempeſtate orta; Geſner. ad Claud. l. c. Similiter χείμαῤῥος ποταμὸς ap. Hom. Il. Δ, 452. N, 138. al. cf. Hor. Od. IV, 12, 3. et Serm. I, 7, 26. *Achaemenio arcu*, cf. ad VII, 646. 7. — 571 ſq. cf. Liv. XXVII, 45. extr. 572. 3. Omnis

In pedibus poſuere tuis, clamantque, ruuntque.
Hortandi genus acer habet praecedere ductor.
Illum augent curſus adniſi aequare ſequendo,
Atque indefeſſi noctemque diemque feruntur.

At Roma aduerſi tantum mala gliſcere belli
Adcipiens, trepidate metu, nimiumque Neronem
Sperauiſſe queri, atque vno ſibi vulnere poſſe
Auferri reſtantem animam. non arma, nec aurum,
Nec pubem, nec, quem fundant, ſupereſſe cruorem.
Scilicet Hasdrubalem inuadat, qui ad proelia ſoli
Hannibali ſatis eſſe nequit? Iam rurſus, vbi arma
Auertiſſe ſuo cognorit deuia vallo,
Haeſurum portis Poenum: veniſſe, ſuperbo
Qui fratri certet, cui maxima gloria cedat
Vrbis deletae: fremit amens corde ſub imo

Ordo

pare ſit id. qd. *praeripere* vel *praecipere* inf. v. 656. et ap. Virg. A. XI, 491. quum non *anceps* ſit, qui v. 557. *Damnaui* cet. adfirmatiue dixerit. Sed idem deinde nihil mutandum recte cenſuit. 575. *Illum ardent*, vel *vrguent aequare* ſcribendum videbatur N. Heinſ. At cf. not. *adniſi*, non *adnixi*, ſcripti, R. 1. Med. Marſ. cf. ad II, 123. — 577. *tantum et mala* omnes ſcripti et R. 2. vnde *tantum, en, mala* edidit Lefeb. vt ſit elegantiſſima emphaſis. 579. *Spirauiſſe* coni. N. Heinſ. et v. 581. *quem fundat* non male, vt ad Romam ipſam referatur. 582. ita Col. et Oxon. non, vt vulgo, *inuadant, ad proelia* cet. 587. *imo* Col. Tell. R. 1. Parm. Med. Marſi Ven. prima. *vno* Ox. Put. R. 2. Marſi ſec. Aſul. et aliae, probb. Dausq. et Barth. Adv. IX, 17. vt conſenſus Patrum in timore deſignetur.

594.

Omnis ſpes victoriae et fortunae in celeritate poſita: quae ſententia incommode et nimis argute enunciata; Ern. *Aut ruet in veſtris, aut ſtabit Roma lacertis*, Claud. bell. Gild. v. 460. Silium autem expreſſiſſe Homericum σοὶ ἐν γούνασι κεῖται, ſuſpicatur Lef. 574. Praeire exemplo et labore iis, quos hortamur, efficaciſſimum genus hortandi eſt; Cell. 575. *Milites adniſi illum* ductorem *aequare ſequendo, augent curſus. atque* cet. *feruntur*, v. ad IV, 261.

577 ſq. cf. Liv. XXVII, 44. et ſup. 515 ſq. vbi breuior fuerat poeta. 579. *vno vulnere*, vna clade. *reſtantem animam*, quidquid virium ſuperſit. 584. *Auertiſſe* ſe, auerſa eſſe, *arma* Romanorum a *ſuo vallo*,

ſuis

Ordo Patrum, ac magno interea meditatur amore
Seruandi decoris, quonam ſe fine minanti
Seruitio eripiat, Diuosque euadat iniquos.
Hos inter gemitus obſcuro noctis opacae
Subcedit caſtris Nero, quae coniuncta feroci
Liuius Hasdrubali vallo cuſtode tenebat.
Belliger is quondam, ſcitusque adcendere Martem
Floruerat primo clarus pugnator in aeuo.
Mox falſo laeſus non aequi crimine vulgi,
Secretis ruris triſtes abſconderat annos.
Sed, poſtquam grauior moles terrorque periclo
Poſcebat propiore virum, reuocatus ad arma
Tot caeſis ducibus, patriae donauerat iram.

At

594. *Belliger is* Col. Tell. R. 1. *Belligere is* Put. *Belliger his* R. 2. Vulgo *Belligeris*. 597. *Secretis*, non *Secretus*, ſcripti et R. 2. *ruris*, non *ruri*, Col. 600. *donauerat* Col. Tell. R. 2. et Marſ. in comment. Vulgo *deuouerat*.

ſuis caſtris. cf. ad I, 539. — 589. *fine*, modo, (vt ap. Gell. I, 3. extr. XIII, 20. al.) vel conſilio. *Diuos euadat iniquos*, iram deorum auerruncet.

591-3. cf. Liv. XXVII, 46. *vallo cuſtode*, caſtra vallo munita. 594-600. *M. Liuius erat multis ante annis ex conſulatu populi iudicio damnatus.* (ſcil. *quod praedam non aequaliter diuiſerat militibus*, Frontin. Strat. IV, 1, 45.) *quam ignominiam adeo aegre tulerat, vt et rus migraret, et per multos annos et vrbe et omni coetu careret hominum* cet. Liv. XXVII, 34. quod caput totum legendum eſt. cf. Liv. XXII, 35. Aurel. Victor de viris ill. c. 50. Pighii Ann. ad a. V. C. DXXXIV. et ſup. ad VIII, 286 ſq. — 597. *Secretis ruris*, vt *ſecreta nemorum* dixit Ouid. Met. I, 594. — 598 ſq. cf. Sidon. Apoll. II, 530 ſqq. Drak. *reuocatus*, vt Camillus et alii. *donauerat*, condonauerat, remiſerat *iram* in patriam, vt *inimicitias reip. donare* dixit Cic. ad Div. V, 4. (vbi v. Graev.) et *διδόναι* pro *ἀντιδιδόναι* Graeci. cf. Musgrav. et Hoepfner ad Eurip. Cycl. v. 295. et ſup. ad I, 487. Liuius tamen lib. XXVII, 40. memorat, eum plenum adhuc irae in ciues profectum eſſe ad bellum.

601.

+ At non Haſdrubalem fraudes latuere recentum
Armorum, quamquam tenebris nox texerat aſtus.
Pulueris in clipeis veſtigia viſa mouebant,
Et properi ſignum adcurſus, ſonipesque, virique
Subſtricti corpus, bis clarum buccina ſignum.
Praeterea gemino prodebant iuncta magiſtro
Caſtra regi. Verum, fratri ſi vita ſuperſit,
Qui tandem licitum ſocias coniungere vires
Conſulibus? ſed enim ſolum (dum vera pateſcant)
Cunctan-

voluerat. 601. *repentum*, h. e. repentinorum, malebat N. Heinſ. Sed non video, cur diſpliceat nobis vulgata lectio. Recentes Neronis copiae ex Lucanis adceſſerant. 603. *monebant* Col. et Oxon. vt ap. Liv. XXVII, 47. *Illud veterem ducem — monuit, quod* cet. *manebant* Put. Vulgo *mone-bant.* 604. *Et properi ſignum adcurſus* Col. et Ox. Vulgo *Et propere* [illegible] *ad cu*[illegible] 605. *Stricti corpus, bis clarum quoque buccina ſignum* [illegible] Lefeb. cuius haec nota eſt: " Adcipe de *coartatione*, de [illegible] 6. pr. et quae in eo fuit ſignum *properi adcurſus*, quod [illegible] nani nondum ſat temporis habuiſſe ad caſtra more [illegible] *ſtricti corpus, cla*[illegible] *quoque b. ſ.* emend. N. Heinſ. [illegible] o vid. tamen [illegible] 609. *pateſcant*, non *pateſcunt*, Col.

[illegible] mul- [illegible] a, ἄτροφα. *bis clarum* [illegible] uiſſe [illegible] *ſignum* cet. vt ap. Liv. [illegible] ca- [illegible] *tendant, ſemel biſue* [illegible] *anat in caſtris*, et [illegible] *em ducem adſuetum* [illegible] *hoſti mouit, quod* [illegible] *aetoriis caſtris ſi-* [illegible] *n conſularibus re-* [illegible] *niſſe. duos pro-* [illegible] *eſſe* cet. cf. Lipſ. [illegible] V, 9. p. 308. [illegible] et ſup. ad VII, [illegible] qq. Verba Has- [illegible] o Liv. l. l. *quo-* [illegible] *ter* conſul. *ab* [illegible] *eſſiſſet, cura* [illegible] *ne id, quod* [illegible] *oterat*, cet. 612-

Cunctandi reſtare dolum, Martemque trahendi,
Nec conſulta fugae ſegni formidine differt.

Nox, ſomni genetrix, mortalia pectora curis
Purgarat, tenebraeque horrenda ſilentia alebant:
Erepit, ſuſpenſa ferens veſtigia, caſtris,
Et muta elabi tacito iubet agmina paſſu.
Inlunem nacti per rura tacentia noctem
Adcelerant, vitantque ſonos: ſed percita falli
Sub tanto motu tellus nequit. Inplicat actas
Caeco errore vias, vmbriſque ferentibus arto
Circumagit ſpatio ſua per veſtigia ductos.
Nam, qua curuatas ſinuoſis flexibus amnis
Obliquat ripas, refluoque per aſpera lapſu
In ſeſe redit, hac, caſſo ducente labore,

Exiguum

Col. 614. *Erepit* Col. et R. 2. *Eripit* Ox. *Eripuit* Put. et Parm. Vulgo *Erupit*. 616. *Illunem* Col. Parm. Ben. D. Heinſ. Cell: *In lumen* Ox. R. 1. Med. Marſi Ven. prior. Vulgo *Illumen* vel *Illumem*. 617. *vitantque ſonos* Col. *vitant ſonitus* coni. Barth. Adv. IX, 17. quod recepit Cell. Vulgo *vitant ſocios*. 621. *ſinuoſis* Col. Vulg. *ſinuatis*, vt II, 172. XV, 173.

612-625. cf. Liv. l. l. Poeta hunc locum eleganti oratione extulit, quamuis non ſine luxurie colorum, quibus clandeſtinam Hasdrubalis fugam, eamque noctu factam deſcriberet; Ern. *Nox, ſomni genitrix*, vt *μελαίνης νυκτὸς ἐκπαίδευμα*, Ὕπνος ap. Eurip. Cyclop. v. 597. vbi v. Cl. Hoepfner. 614. Eleganter tacita occultaque Hasdrubalis fuga exprimitur. *ſuſpenſa veſtigia*, vt mox *tacito paſſu*. cf. Ouid. Faſt. I, 425. 6. VI, 338. Drak. ad h. l. et Schwarz. ad Plin. Paneg. c. 22, p. 55. *Inlunem noctem*, vt ap. Anacr. III, 12. *ἀσέληνον νύκτα*, Drak. 618-625. cf. Liv. XXVII, 47. extr. 619. *Per tortuoſi amnis (Metauri) ſinus flexusque errorem voluens haud multum proceſſit*; Liv. l. c. Vias, quas iam perfecerant curſu, repetebant *errore caeco* h. e. nocturno; Cell. 621 ſq. cf. V, 139 ſq. et IX, 227 ſq. Cogitabis Hasdrubalem nocturni itineris errore, et fluminis, quod ſequebatur, curuo flexu ita deluſum, vt veluti in orbem illuc rediret, vnde venerat; et *munus tenebrarum*, quibus

ad

Exiguum inuoluunt fruſtratis greſſibus orbem,
Inque errore viae tenebrarum munus ademtum.

Lux vrguet, panditque fugam. Ruit acer apertis
Turbo equitum portis, atque omnis ferrea late
Tempeſtas operit campos. Nondum arma manusque
Permixtae, iam tela bibunt praemiſſa cruorem.
Hinc, iuſſae Poenum fugientem ſiſtere, pennae
Dictaeae volitant; hinc lancea turbine nigro
Fert letum cuicumque viro, quem prenderit ictus.
Deponunt abitus curam, trepidique coactas
Conſtituunt acies, et ſpes ad proelia vertunt.

Ipſe inter medios (nam rerum dura videbat)
Sidonius ductor, tergo ſublimis ab alto
Quadrupedantis equi, tendens vocemque manusque,
Per decora, extremo vobis quaeſita ſub axe,

Per

173. Nil intereſt. 624. *Irriguum — orbem* coni. N. Heinſ. 627. *omnes* emend. idem. Sed *omnis* ἀρχαϊκῶς pro *omnes* dictum crediderim. 629. *permixta* pro *praemiſſa* ed. Raphel. peſſime. *permiſſa* Marſi Ven. poſterior, probb. Dausq. et Gruter. ad Martial. X, 12. — 632. *prenderit* Col. Vulg. *prendidit*, quod latinum non eſt. 634. *Conſtituunt* ſcripti et Parm. Vulgo *Conſiſtunt*. 635. *dura iubebant* maluerit N. Heinſ. 637. *vocemque*, non *vocesque*, ſcripti. *intendens* emend. N. Heinſ. quem v. ad Valer. Fl. III, 269. Sed *vox tenſior* etiam dicitur Quinctil. XI, 3, 42. et alibi paſſim *manus tendere* ad coelum vel milites, quod tot exemplis a Drak. firmari non opus erat. Poeta autem verbum *tendere* duplici ſignificatu poſuit, (v. ad VI, 179.) vel expreſſit Virg. A. X, 667. *duplices cum voce manus ad ſidera*

ad fugam vti volebat, *ademtum*, quia hae ipſae tenebrae illum errorem viae et orbem itineris fecerant; Ern.

626 ſqq. cf. Liv. XXVII, 48. *Turbo equitum* et *ferrea tempeſtas*, v. ad I, 311. *Tela bibunt cruorem*, v. ad V, 274. *pennae*, v. ad VIII, 373. et X, 11. *Dictaeae*, cf. ad II, 90. *turbine nigro*, cf. inf. v. 765. et ſup. II, 37. IV, 551. — 634. *Conſtituunt acies*, v. Gronov. ad Liv. XXVII, 16.

635-651. cf. Liv. XXVII, 49. quem locum etiam Silius inf. v. 742 ſqq. expreſſit. *Sidonius ductor*, Hasdrubal. 637. cf. Var. Lect. 638. *extremo ſub axe*, v. ſup. ad v. 528. et

Per fratris laudes oro, veniſſe probemus
Germanum Hannibalis: Latio Fortuna laborat
Aduerſis documenta dare, atque oſtendere, quantus
Verterit in Rutulos domitor telluris Hiberae,
Suetus ad Herculeas miles bellare columnas.
Forſitan et pugnas veniet germanus in ipſas.
Digna viro, digna, obteſtor, ſpectacula pleno
Corporibus properate ſolo. Quicumque timeri
Dux bello poterat, fratri iacet: vnica nunc ſpes,
Et poena et latebris infracto Liuius aeuo
Damnatum obfertur vobis caput. Ite, agite, oro,
Sternite ductorem, cum quo concurrere fratri
Sit pudor, et turpi finem donate ſenectae.

At

ſidera tendit. 644. *veniat* Col. et R. 2. quod recepit Leſeb. prob. N. Heinſ. qui ad Ouid. Ep. Her. IV, 53. docuit, τὸ *forſitan* a poetis paſſim cum ſubiunctiuo necti. 645. *Digna, viri*, o corrig. N. Heinſ. 648. *Et poena et* Col. *Et poene et* Tell. *Et poenae e* R. 2. aliaeque priſcae edd. *Et pene e* vulgatae edd. *Ex poenae l.* edidit Cell. ex emend. Barth. Adv. IX, 17. — 651. *turpi*, non *turpis*, Col. 652. *cluſiſſe*, non *clauſiſſe*, Put. R. 1. Parm. Med.

et VIII, 650. — 640-3. Fortuna populo Rom. calamitatibus ſtudet probare, quales ſint milites, qui deuicta Hiſpania in Italiam venerint; Cell. et Ern. 645. *ſpectacula*, vt VIII, 554, vel θέαμα, rem ſpectandam, adſpectum. *pleno*, tecto, conſtrato. 647. *Dux*, Seruilius, Aemilius Paulus, Marcellus. *iacet fratri meo*, ab eo caeſus eſt. 648. 9. Contemtim de Liuio, de quo cf. ſup. v. 596 ſq. *infracto aeuo*, ſenex debilis. cf. v. 651. 658. et 667. qui niſi obſtarent, non ad ſenectutem referrem haec verba, quum vix crediderim, Liuium exactae iam aetatis virum fuiſſe, quippe qui, ſi Liuio XXVII, 34. fides habenda, octauo, vel, ſi aliis, duodecimo poſt damnationem anno ad ſecundum conſulatum pene inuitus protractus eſt. Ex faſtis intelligitur, eum a. V. C. DXXXIV. et DXLVI. conſulem fuiſſe. Quod ſi igitur nunc iam grandis natu fuit, priorem conſulatum ſero obtinuerit neceſſe eſt. 650. *fratri*, Hannibali. *turpi ſenectae*, Liuio, ſeni decrepito, et qui populi iudicio olim damnatus eſt. Sed praeſtat interpretari: cui ad pugnandum ſatis nec animi nec virium eſt. Silio enim praeiuit Virg.

Ge.

At contra Nero: Quid ceſſas cluſiſſe labores
Ingentis belli? pedibus tibi gloria, miles,
Parta ingens. nunc adcumula coepta ardua dextra.
Heu: temere abducto liquiſti robore caſtra,
Ni factum abſoluit victoria. praecipe laudem.
Aduentu cecidiſſe tuo memorabitur hoſtis.

Parte alia, inſignis nudatis caſſide canis,
Liuius: Huc, iuuenes, huc me ſpectate ruentem
In pugnas; quantumque meus patefecerit enſis,
Tantum intrate loci; et tandem praecludite ferro
Iam nimium patulas Poenis graſſantibus Alpes.

Med. al. cf. ad VI, 451. — 655. *adducto* quidam libri. *adductae* Put. Deinde *liquiſti* Col. Vulgo *rupiſti*. 656. *praecipe* Ox. et Put. h. e. cape laudem, victoriam ex hoſte refer, ante aduentum Hannibalis. cf. v. 663 ſq. et ad IV, 802. Vulgatam lectionem *praeripe* tuetur Lefeb. et videtur omnino maior ei vis ſubeſſe. cf. not. ad I, 570. — 661. *tantum praecludite*

Ge. III, 96. vbi v. Cerda et Heyne.

652-7. cf. Liv. XXVII, 45. inpr. 46. et 48. *cluſiſſe*, cf. ad XIII, 686. *Pedibus*, veloci aduentu ex Lucanis. *adcumula a. c. dextra*, virtute. cf. ad XI, 254. *abducto robore*, vt ap. Liv. XXVII, 44. pr. *Caſtra prope Hannibalem hoſtem relicta ſine duce cum exercitu, cui detractum foret omne, quod roboris, quod floris fuerit.* cf. ad v. 564. *Ni victoria factum* temerarium *abſoluit*, culpa liberat et eximit. *Adparebat, quo nihil iniquius eſt, ex euentu famam habiturum*, Liv. XXVII, 44. cf. et cap. 46. extr. *Praecipe laudem*, v. Var. Lect. *Aduentu tuo*, quia vos aduenistis. Ipſe Nero ap. Liv. XXVII, 45. *Gloriae quidem*, inquit, *ex re bene geſta partae fructum prope omnem ipſos laturos. Semper, quod poſtremum adiectum ſit, id rem totam videri traxiſſe*: Erneſti ad Caeſaris expeditionem Ponticam reſpici putat, et titulum trium verborum, *veni, vidi, vici*, in triumpho praelatum.

658-665. Hanc orationem poeta commentus eſt. *inſignis canis* capillis, *nudatis caſſide*, ſine galea. cf. v. 666. 667. — 661. *praecludite ferro Alpes*, h. e. inſigni clade Poenis

Quod ni veloci proſternimus agmina Marte,
Et fulmen ſubitum Carthaginis Hannibal adſit,
Qui Deus infernis quemquam noſtrum eximat vmbris?
Hinc, galea capite adcepta, dicta horrida ferro
Sancit, et, obtectus ſenium, fera proelia miſcet.
Illum, per cuneos et per denſiſſima campi
Corpora tot dantem leto, quot ſpicula torſit,
Turbati fugere Macae, fugere feroces
Autololes, Rhodanique comas intonſa iuuentus.
Fatidicis Nabis veniens Hammonis arenis
Inproba miſcebat ſecurus proelia fati,
Ceu tutante Deo; ac patriis ſpolia Itala templis
Fixurum vano tumidus promiſerat ore.

Ardebat

dite Ox. R. 1. Parm. Med. 665. *Qui*, non *Quis*, ſcripti. cf. ad II, 645. — 672. *Fatidicus* Med. Deinde *Nabus* Put. *Nabin* Aethiopes camelopardalim vocant, (v. Plin. VIII, 18. et Solin. c. 30.) vnde id nomen militi Africano inpoſitum eſſe ſuſpicabatur Drak. Sed נְבִיא orientalibus vatem ac ſacerdotem dici, non male monet Lefeb. 674. *Itala templis* ſcripti et R. 2. Vulgo *inproba terris*; vnde et *tectis* reponi poſſe putabat

Poenis inlata efficite ne iterum Alpes tranſire conentur. Erneſti: Alpes veluti obſtruite cadaueribus. 664. *fulmen Carthaginis*, v. ad I, 421. et VII, 106. — 667. *Sancit dicta ferro*, cf. ad I, 305. *obtectus ſenium*, caput. *proelia miſcet*, v. ad I, 69. — 670. *Macae* et *Autololes* pro Poenis. cf. ad II, 60. et 63. *Rhodani iuuentus intonſa comas*, Galli, qui comam paſcere ſolebant; vnde *Gallia comata*. Ita Dausq. Cell. Drak. Ern. recte coll. Plin. IV, 17. XI, 37. D. Heinſius haec adcipiebat de coma votiua, quam in bellum profecturi, fluuiis potiſſimum, vouere, et reduces tondere conſueuerint, de quo v. Hom. Il. ψ, 144 ſq. Nonn. III, 343 ſq. Stat. Silv. III, 4, 84 ſq.

672 ſq. cf. ſimil. loc. I, 414 ſq. *Nabis*, ſacerdos Iouis Hammonis. cf. ad II, 150. *miſcebat proelia*, v. ad I, 69. *Inproba proelia*, ſaeua, cum inmani furore, (cf. ad IV, 536.) quia *ſecurus fati* (cf. ad XVI, 344.) et fretus auxilio Dei ſui mortem et pericula negligebat; Ern. *ſpolia templis fixurum*, cf. ad I, 617 ſq. et XIV, 650. *Itala*, erepta Romanis eorumque ſociis. *tumidus*, cf. ad II, 288. *Ardebat gemma*

Ardebat gemma Garamantide caerula veſtis,
Vt quum ſparſa micant ſtellarum lumina coelo,
Et gemmis galeam, clipeumque adçenderat auro.
Caſſide cornigera dependens infula ſacros
Prae ſe terrores Diuumque ferebat honorem.
Arcus erat pharetraeque viro, atque incocta ceraſtis
Spicula, et armatus peragebat bella veneno.
Necnon, cornipedis tergo de more repoſtus,
Suſtentata genu per campum pondera conti
Sarmatici prona aduerſos vrguebat in hoſtes.
Tum quoque transfixum telo per membra, per arma,
Conſulis ante oculos, magno clamore Sabellum
Absportabat ouans, et ouans Hammona canebat.

 Non

putabat N. Heinſ. 679. *conigera* malebant Heinſii. At v. not. 680. *Dixique* ſc. Hammonis repoſuit Lefeb. 681. *erant* coni. N. Heinſ. 686. *Tum*

gemma veſtis, vt mox *gemmis galeam clipeumque adcenderat auro*, cf. ad IV, 268. Virg. A. II, 734. V, 88. Claud. Conſ. Hon. VI, 167. Burm. ad Val. Fl. V, 370. *adcenderat* exquiſite pro, clipeo vtebatur, qui adcenſus erat, h. e. fulgebat auro. 679. *Caſſide cornigera*, v. ad I, 415. Perperam D. Heinſ. intelligebat galeam ſaetis equinis ornatam, quod crines etiam *cornua*, vt Virg. A. XII, 89. et κέρατα dicantur. *infula* inſigne ſacerdotis. 681. *incocta ceraſtis*, infecta veneno, vnde mox *armatus veneno*. cf. ad I, 219. et 322 ſq. — 684. *Conti*, haſtae praelongae ac ponderoſae, (vnde *pondera conti*, de quo v. ad II, 246. in Var. Lect.) amentatae, vt retrahi poſſent, prominentes per armos ac capita equorum, et, ob longitudinem pondusque, equitum *genibus ſuſtentatae* et innixae, quibus *Sarmatae* potiſſimum et Scythae vtebantur, vt cominus ferirent hoſtem, vel equo deiicerent. cf. Grat. Cyneg. 117 ſq. Iſcan. b. Troi. VI, 494. Tac. Hiſt. I, 79. inpr. Burm. ad Valer. Fl. VI, 162. et 234 ſq. Gron. et Barth. ad Stat. Achill. II, 418 ſq. Lipſ. de Mil. Rom. III, 7. extr. 688. *Abſportabat*, vt *ſumma in cuſpide portat* ap. Stat. Theb. VIII, 496. et *vehit* ap. Valer. Fl. VI, 252. *magno clamore ouans, et ouans H. c.* cf.

Non tulit hanc iram tantosque in corde tumores
Barbarico ſenior, telumque intorſit, et vna
Praedam animamque ſimul victori victor ademit.
Adſilit, audito triſtis clamore ruinae,
Hasdrubal, et coeptantem Arabum raptare peremto
Gemmiferi ſpolium cultus, auroque rigentes
Exuuias, iaculum a tergo perlibrat ad oſſa.
Iam conrepta miſer geminis velamina palmis
Carpebat propere, et tepidos nudauerat artus.
Concidit, et ſacras veſtes atque aurea fila
Reddidit exanimo, ſpoliatum labſus in hoſtem.
At Canthus Rutulum, Canthus poſſeſſor arenae,
Qua celebre inuicti nomen poſuere Philaeni,
Ditem

Tum quoque, non *Tanto*, Col. et R. 2. — 692. *Adſilit* Col. *Adſiſtit* Oxon. Vulgo *Adſtitit.* 693. *Arabum* ſcripti, R. 1. 2. Parm. Med. Vulgo *Atabum.* Vtrumque nomen in monimentis antt. occurrere ap. Gruter. p. 59. n. 9. p. 687. n. 11. p. 914. n. 13. monuit Drak. 697. *trepidos* Put. Tell. R. 1. 2. Med. Marſi Ven. prior al. 700. Ita ſcripti, R. 2. et Ben. Vulgo *At Canthus Libycae latae poſſeſſor arenae.* In priſcis edd. ex tribus verſſ. vnus factus, *At Canthus Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis*, typographorum errore, in quem eos repetitio voc. *Rutulum* induxit. cf. ad XVI, 568. Marſus tamen in comment. v. 701. et 702. expoſuit, etſi ab eius edd.

cf. ad IV, 215. — 689. *tumores*, v. ad II, 288. *ſenior*, Liuius conſul. 693. *Hasdrubal* Arabum, qui *peremto* Nabi *ſpolia* detracturus erat, occidit. *iaculum perlibrat* in *Arabum coeptantem* cet. niſi potius *coeptanti Arabo - iaculum perlibrat* legendum eſt. Durior eſt interpretatio Erneſti, qui *coeptantem Arabum*, accuſat. abſol. Graecorum more pro coeptante Arabo dictum exſtimat. *auro rigentes*, vt ap. Virg. A. I, 648. vbi v. Heyne. Hinc v. 698. *aurea fila.* cf. Virg. Aen. XI, 75. — 696. *miſer* Arabus. 700-701. *Canthus* erat *poſſeſſor arenae*, loci vel tractus arenoſi ad Syrtes, *qua* parte, vbi, huic tractui *celebre nomen poſuere*, h. e. dedere (v. ad VI, 593.) *Philaeni* fratres Carthaginienſes, qui vitam ſuam deuouerunt patriae, viui obruti, vt reipubl. terminos proferrent. Locus ille ab aris, quae iis ibi conſecrabantur, dictus οἱ Φιλαίνου vel Φιλαίνων βωμοὶ, et ſitus prope maiorem Syrtin, terminus ditionis Poenorum

Ditem ouium Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis
Lanigerae balant ſtabulis. Ipſe, otia molli
Exercens cura, gelido nunc flumine ſoles
Frangebat nimios pecori, nunc laetus in herba
Tondebat niueae ſplendentia vellera lanae,
Aut, pecus e paſtu quum ſeſe ad tecta referret,
Noſcentes matrem ſpectabat ouilibus agnos.
Obcubuit clipei transfixo proditus aere,
Et ſero ingemuit ſtabulis exire paternis.

Acrius hoc Italum pubes incurrit, et vrguet:
Vt torrens, vt tempeſtas, vt flamma coruſci

 Fulmi-

edd. exſulant. 702. *ouium* Col. Vulgo *Obium*. Deinde *Rutulum obtruncat*, non *obtruncat Rutilum*, ſcripti et antt. edd. 705. *herba* ſcripti. Vulgo *vmbra*, quod forte non ſpernendum. *lentus in vmbra*, vt ap. Virg. Ecl. I, 4, non male coni. N. Heinſ. et recepit Lefeb. qui hanc lect. duobus veteribus, neſcio quibus, firmari dicit. 707. *ad ſepta*, h. e. ouile, vt ap. Virg. Ecl. I, 34. et al., malebat N. Heinſ. et v. 708. *matrem* pro vulg. *matres*, vt ambiguitas vitaretur, et *Poſcentes*. Illud recepit Drak. hoc ei acutum videbatur, vt quisque agnorum balatu matrem quaſi vocauerit. 710. *exire* ſcripti. Vulgatum *exiſſe* retinuit Lefeb. Deinde *parentis* Col. 713. *Borea pontus furit* emend. N. Heinſ. 717. *vis ſubita* Col. Ox.

norum in Africa. cf. Salluſt. B. I. 79. Plin. V, 4. Strab. III. et XVII. p. 836. Valer. Max. V, 6. ext. 4. Mela I, 7. Polyb. III, 39. X, 40. Ptolem. IV, 3. Scylax in Periplo p. 45. ed. Voſſ. (p. 113. ed. Gron.) Solin. c. 40. — 702 ſq. Suauiſſimus locus, et tam ſententiarum quam verborum luminibus diſtinctus. Poeta forte exornauit Virgiliana A. VII, 538. 9. — 703. *cura molli*, iucunda, vt ap. Ouid. Faſt. VI, 416. Triſt. V, 3, 9. et al. *Frangebat ſoles*, vim aeſtus minuebat, vt *aeſtus frangere Tago* ap. Martial. I, 50, 15. et *calor ſe frangit* ap. Cic. Or. I, 62. — 708. Ouibus ad paſtum abeuntibus agni in ouilibus concludebantur, quorum quisque matrem domum redeuntem noſcebat; Drak. coll. Martial. III, 58. ibique Gruter. in App. *clipei transfixo proditus aere*, deſtitutus munimine iuſto, quia clipeus perforatus erat; Cell. Nempe aes molle fiduciam domini decepit, tramittendo ictum, cui reſiſtere, quemque retro agere debuerat; Gron. Obſſ. III, 20. cf. ſup. ad II, 247. — 711 ſq. Luxuriantis ingenii verba, quibus Romanorum impe-

Fulminis, vt Boream pontus fugit, vt caua currunt
Nubila, quum pelago coelum permiſcuit Eurus.
Procerae ſtabant, Celtarum ſigna, cohortes,
Prima acies; hos inpulſu cuneoque feroci
Laxat vis ſubita, et feſſos errore viarum,
Nec ſoli faciles; longique laboris anhelos
Auertit patrius genti pauor. Addere tergo
Haſtas Auſonius, teloque inſtare ſequaci,
Nec donare fugam. Cadit vno vulnere Thyrmis,
Non vno Rhodanus; profligatumque ſagitta
Lancea deturbat Morinum, et iam iamque cadentem.
Cedentes vrguet, totas largitus habenas,
Liuius acer equo, et turmis abeuntibus infert
Corni-

Ox. Tell. Vulgo *vi ſubita.* 718. *ſolis faciles*, duo veteres, teſte ac prob. Lefeb. *ac ſolui faciles* conl. Dausq. 719. *genti*, non *gentem*, ſcripſi. 721. *Thyrmis* Col. Vox Gallica, quae fulmen ſignificat; Lefeb. *Thirins* R. 2. In aliis edd. antt. *Tirrus*, vel *Tyrrus* et *Thyrrus.* Vulgatum *Tyrus* primus edidit Marſ. in Ven. poſter. contra metrum. *Turus* repoſuit Cell. quia *Turias* Hiſpaniae fluuius, et nomina quoque *Rhodani* ac *Moſae* a fluuiis ſumta ſint. Non male! cf. ad I, 306. Gallis quidem militibus non recte *Turum* Hiſpanum iungi poſſe exiſtimabat Drak. Sed in exercitu Hasdrubalis etiam Hiſpani erant. 722. *ſagitta* pro vulgato *ſagittae* repoſui cum Lefeb. et Ern. Forte et aliud mendum his verbis ſubeſt. Senſus tamen eſt, quod N. Heinſ. iam monuit, ſaucium ſagittae vulnere Morinum lancea deturbatum porro fuiſſe ex equo. 724. *Cedentes* ſc. turmas Col. *Cedentis* Ox. et Put. Vulgo *Cadentem Cedentemque.* Poſt *habenas* comma poſuere Drak. Lef. Ern. Sed iungenda ſunt verba: *totas largitus*

impetus adumbratur. cf. ſup. 569. 570. — 714. cf. ad XIII, 587. — 715 ſq. Quo modo acies ſteterit, docet Liv. XXVII, 48. — 717 ſq. Gallorum *pars magna ab ſignis aberant, nocte dilabſi ſtratique ſomno paſſim per agros; et qui aderant, itinere ac vigiliis feſſi, intolerantiſſima laboris corpora, vix arma humeris geſtabant;* Liv. l. c. cf. ſup. ad IV, 311. *Nec ſoli faciles*, non idonei ad tolerandos ſolis calores; Marſ. cf. ad I, 615, *laboris*, ob laborem, *anhelos*, eius inpatientes. *pauor genti patrius*, a parentibus traditus, h. e. naturalis, vt ἐμοὶ πατρώϊον ἔτω ap. Callim. H. in Apoll. cf. XVI, 236. ſup. ad I, 82. et Erneſti clav. Cic. *addere*, v. ad X, 105. — 722-727. cf.

Cornipedem. Tunc auerſi turgentia colla
Diripit enſe Moſae. Percuſſit pondere terram
Cum galea ex alto labſum caput, ac reſidentem
Turbatus rapuit ſonipes in proelia truncum.
Hic Cato (nam medio vibrabat et ipſe tumultu)
Si, primas, inquit, bello quum amiſimus Alpes,
Hic iuueni obpoſitus Tyrio foret! Hei mihi! quanta
Ceſſauit Latio dextra, et quot funera Poenis
Donarunt praui ſuffragia triſtia campi!

gitus habenas equo. Sic alibi, *dare* vel *immittere habenas equis, claſſi* cet. 726. *fugientia colla* malebat N. Heinſ. vt *fugientia terga* II, 250. et VIII, 1. cf. ad XIII, 171. — 727. *Deſtitit* ſcripti. *Decidit* Parm. et Med. *Dicidit* R. 1. et Ven. Marſi. *Diſcidit* ad marg. R. 1. *Disiicit* non male coni. N. Heinſ. et proxime lectioni antt. membranarum, in quibus ſemper fere *Diſſicit* vel *Deſſicit* ſcribitur. cf. ad IX, 538. *Deripit* emend. Lefeb. cf. ad IX, 29. X, 318. et not. ad VII, 704. — 730. *vibrarat* Ox. et Put. *vibrat* Tell. 732. Verba *hei mihi! quanta. Ceſſauit Latio dextra* abſunt ab Ox. Put. et primis edd. Poſt *foret* vulgo colon vel comma ponitur, vt verba ſeq. *hei mihi* cet. ſint apodoſis. Ego ſubſtitui ſignum exclamandi. — V.

cf. Var. Lect. 730. Cell. "Porcius *Cato*, leui armaturae praefectus, Liv. XXVII, 48." Sed ibi L. Porcium Licinum memorari iam monuit Ern. *vibrabat* ſc. ſe, vltro citroque ſe mouebat, ferebatur, ardore pugnandi huc illuc raptus. cf. ad I, 539. *medio tumultu* pugnae, vt φλοῖσβος et al. ap. Hom. 731 ſq. Vtinam Liuius conſul primus *Tyrio iuueni*, Hannibali, Alpes tranſituro, *obpoſitus* fuiſſet! *Si* vox optantis, vt *εἰ, εἰ γάρ*. cf. Virg. A. VI, 187. (vbi v. Heyne) VIII, 560. al. *primas*, primum *amiſimus Alpes*, quoniam hic mons propugnaculum quaſi Italiae eſt. *quanta dextra*, quam fortis vir, *ceſſauit Latio* ſuccurrere, vel otioſum ſe ſpectatorem praebuit calamitatis Romanorum. Apud Liv. XXVII, 34. *indigno iniuriam a populo factam, magnoque id damno fuiſſe, quod tam graui bello nec opera nec conſilio talis viri vſa respubl. eſſet.* — *quot funera Poenis donarunt* cet. cf. ad I, 487. et ſimil. loc. II, 326. *ſuffragia triſtia praui campi* Martii, vbi populi iudicio damnatus eſt, et a publicis negotiis remotus. cf. v. 596 ſq. Erneſti haec dicta putat obſcura adluſione ad Varronem conſulem, temerariis populi ſuffragiis creatum,

Iamque inclinabant acies, cunctisque pauorem
Gallorum induerat pauor, et Fortuna ruebat
Sidonia: ad Rutulos Victoria verterat alas.
Celſus, ceu prima reflореſcente iuuenta,
Ibat Conſul, ouans maior maiorque videri.
Ecce, trahens ſecum canentem puluere turmam,
Ductor Agenoreus ſubit, intorquensque lacertis
Tela, ſonat: Cohibete fugam. cui cedimus hoſti?
Nonne pudet? conuerſa ſenex marcentibus annis
Agmina agit: nunc, quaeſo, mihi nunc dextera in armis
Degenerat, noſtrique piget? Mihi Belus auorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen, et ante omnes bello numerandus Hamilcar

Eſt

v. not. 735. *cuneisque* legendum videbatur N. Heinſ. 737. *Rutilos* Col. 743. *annis* Col. *amnis* Tell. Vulgo *armis*. 744. *in annis* Oxon. *num* — *num* coni. N. Heinſ. 747. *mirandus* Oxon. *Belo numerandus* Med. *belli memorandus* (vt *venerandus ſenectae*, *curae*, *ſceptri* II, 409. VI, 574. XVI, 249, *damnandus facti* VI, 191. *laudandus vitae* I, 585. V, 561. *lugendus formae* III, 424. et ſimilia) vel *Belo adnumerandus* emend. N. Heinſ. et poſteriorem coni. recepere Lefeb. et Ern. Ego priorem praetulerim, et verba *memorare* ac *numerare* ſaepe a librariis inter ſe commutari; docent Drak. ad h. l. Heinſ. ad Ouid. Triſt. I, 4, 1. Gron. in guſtu ad Stat. Achill. I.

tum, cladisque Cannenſis auctorem. cf. VIII, 255 ſq. et IX, 636.

735. *cunctis*, ceteris omnibus populis, vnde praeter Gallos Hasdrubalis exercitus conlectus erat; Drak. *pauorem induerat*, incuſſerat. cf. ad I, 38. *fortuna Sidonia*, Poenorum, *ruebat*, vt XVII, 172. et al. v. Ind. *Rutulos*, Romanos. *Victoria verterat alas*, v. ad XIV, 675. — 739. cf. I, 496 ſq. ibique not. et Ouid. Met. VII, 639.

741. *Ductor Agenoreus*, Hasdrubal. v. ad I, 15. — 742 ſq. cf. ſup. ad v. 635. *ſenex* Liuius conſul. 745 ſq. Bene Erneſti: „Heroes vt ſibi auctoritatem concilient, originem et natales iactant, vt v. c. IV, 150. Sed quis adrogantiam iactantis Hasdrubalis ferat? Quamuis haec potius poetae culpa eſt, qui, dum ſingula auget dicendo, in vitium incurrit, et a tramite naturae aberrat.“ De *Belo* cf. I, 71 ſq. et 87. *auorum principium*, generis noſtri

princeps

Eſt genitor: mihi, cui cedunt montesque, lacusque,
Et campi, atque amnes, frater: me magna ſecundum
Carthago putat Hannibali: me Baetis in oris
Aequant germano paſſae mea proelia gentes.
Talia dum memórat, medios ablatus in hoſtes,
Vt noua conſpecti fulſerunt Conſulis arma,
Haſtam praepropero niſu iacit. Illa per oras
Aerati clipei et loricae tegmina ſummo
Incidit haud felix humero, parceque petitum
Perſtrinxit corpus, nec multo tincta cruore:
Vana ſed optanti promiſit gaudia Poeno.

Turbati Rutuli, confuſaque pectora viſu
Terrifico. Tum increpitans conamina Conſul:
Femineis laeſum vana inter cornua corpus
Vngui-

I, 13. cf. ſup. II, 4. — 751. *Aequat* Col. 752. *Talia commemotat*, vel *aufertur in hoſtes* coni. Dausq. 755. *tegmina* Put. recte. Vox petita ex Virg. A. X, 476. ex quo loco etiam *tegmina ſumma* ſuſpicari poſſis cum Drak. h. e. ſuperiorem loricae partem. Sed *ſummo humero* non minus bene et eodem ſenſu dicitur. Vulgo *tegmine*. 757. *Praeſtrinxit* emend. et edidit Lefeb. At v. not. 760. *Tunc* Ox. Put. et R. 1. ad marg. quod recte receperunt Lefeb. et Ern. Vulgo *tum*, contra metri leges. 761. *caeſum* coni. Gron. Obſſ. I, 17. Deinde *vana inter crimina*, vel *vano conamine* vel *certamine* emend. Dausq. *vana inter iurgia* Barth. Adv. IX, 17. et

princeps et auctor; Drak. v. ad I, 479. — 750. *Baetis in oris*, in Hiſpania. cf. ad I, 146. — 752 ſqq. cf. Liv. XXVII, 49. *ablatus* curſu et impetu. cf. ad V, 633. — 753 ſqq. *Inter Liuium Hasdrubalemque ingens contractum certamen erat, atroxque caedes vtrimque edebatur* cet. Liv. c. 48. Hinc poeta fingit, Liuium ab Hasdrubale vulneratum eſſe. 754 ſq. Imitat. Virg. A. X, 476 ſq. vbi *tegmina ſumma* ad loricam, non omnia ad clipeum referenda eſſe, ex voc. *tandem*, et ex noſtro loco probabile fit. Haſta primum per clipei *oram*, ἄντυγα, deinde per loricam adacta in humerum: id quod verbis perſpicuis Silius, et Maro paulo obſcurioribus enuntiat. *parce*, leuiter, *perſtrinxit*, vt *ſtrinxit* ap. Virg. l. c. cf. ad V, 273. 274.

759. *Rutuli*, Romani. 762. 3. Imitat. Hom. Il. λ, 389. Οὐκ

Quod ni veloci proſternimus agmina Marte,
Et fulmen ſubitum Carthaginis Hannibal adſit,
Qui Deus infernis quemquam noſtrum eximat vmbris?
Hinc, galea capite adcepta, dicta horrida ferro
Sancit, et, obtectus ſenium, fera proelia miſcet.
Illum, per cuneos et per denſiſſima campi
Corpora tot dantem leto, quot ſpicula torſit,
Turbati fugere Macae, fugere feroces
Autololes, Rhodanique comas intonſa iuuentus.
Fatidicis Nabis veniens Hammonis arenis
Inproba miſcebat ſecurus proelia fati,
Ceu tutante Deo; ac patriis ſpolia Itala templis
Fixurum vano tumidus promiſerat ore.

Ardebat

dite Ox. R. 1. Parm. Med. 665. *Qui*, non *Quis*, ſcripti. cf. ad II, 645. — 672. *Fatidicus* Med. Deinde *Nabus* Put. *Nabin* Aethiopes camelopardalim vocant, (v. Plin. VIII, 18. et Solin. c. 30.) vnde id nomen militi Africano inpoſitum eſſe ſuſpicabatur Drak. Sed נְבִיא orientalibus vatem ac ſacerdotem dici, non male monet Lefeb. 674. *Itala templis* ſcripti et R, 2. Vulgo *inproba terris*; vnde et *tectis* reponi poſſe putabat

Poenis inlata efficite ne iterum Alpes tranſire conentur. Erneſti: Alpes veluti obſtruite cadaueribus. 664. *fulmen Carthaginis*, v. ad I, 421. et VII, 106. — 667. *Sancit dicta ferro*, cf. ad I, 305. *obtectus ſenium*, caput. *proelia miſcet*, v. ad I, 69. — 670. *Macae* et *Autololes* pro Poenis. cf. ad II, 60. et 63. *Rhodani iuuentus intonſa comas*, Galli, qui comam paſcere ſolebant; vnde *Gallia comata*. Ita Dausq. Cell. Drak. Ern. recte coll. Plin. IV, 17. XI, 37. D. Heinſius haec adcipiebat de coma votiua, quam in bellum profecturi, fluuiis potiſſimum, vouere, et reduces tondere conſueuerint, de quo v. Hom. Il. ψ, 144 ſq. Nonn. III, 343 ſq. Stat. Silv. III, 4, 84 ſq.

672 ſq. cf. ſimil. loc. I, 414 ſq. *Nabis*, ſacerdos Iouis Hammonis. cf. ad II, 150. *miſcebat proelia*, v. ad I, 69. *Inproba proelia*, ſaeua, cum inmani furore, (cf. ad IV, 536.) quia *ſecurus fati* (cf. ad XVI, 344.) et fretus auxilio Dei ſui mortem et pericula negligebat; Ern. *ſpolia templis fixurum*, cf. ad I, 617 ſq. et XIV, 650. *Itala*, erepta Romanis eorumque ſociis. *tumidus*, cf. ad II, 288. *Ardebat gemma*

Ardebat gemma Garamantide caerula veſtis,
Vt quum ſparſa micant ſtellarum lumina coelo,
Et gemmis galeam, clipeumque adcenderat auro.
Caſſide cornigera dependens infula ſacros
Prae ſe terrores Diuumque ferebat honorem.
Arcus erat pharetraeque viro, atque incocta ceraſtis
Spicula, et armatus peragebat bella veneno.
Necnon, cornipedis tergo de more repoſtus,
Suſtentata genu per campum pondera conti
Sarmatici prona aduerſos vrguebat in hoſtes.
Tum quoque transfixum telo per membra, per arma,
Conſulis ante oculos, magno clamore Sabellum
Abſportabat ouans, et ouans Hammona canebat.

 Non

putabat N. Heinſ. 679. *conigera* malebant Heinſii. At v. not. 680. *Diuique* ſc. Hammonis repoſuit Lefeb. 681. *erant* coni. N. Heinſ. 686. Tum

gemma veſtis, vt mox *gemmis galeam clipeumque adcenderat auro*, cf. ad IV, 268. Virg. A. II, 734. V, 88. Claud. Conſ. Hon. VI, 167. Burm. ad Val. Fl. V, 370. *adcenderat* exquiſite pro, clipeo vtebatur, qui adcenſus erat, h. e. fulgebat auro. 679. *Caſſide cornigera*, v. ad I, 415. Perperam D. Heinſ. intelligebat galeam ſaetis equinis ornatam, quod crines etiam *cornua*, vt Virg. A. XII, 89. et κέρατα dicantur. *infula* inſigne ſacerdotis. 681. *incocta ceraſtis*, infecta veneno, vnde mox *armatus veneno*. cf. ad I, 219. et 322 ſq. — 684. *Conti*, haſtae praelongae ac ponderoſae, (vnde *pondera conti*, de quo v. ad II, 246. in Var. Lect.) amentatae, vt retrahi poſſent, prominentes per armos ac capita equorum, et, ob longitudinem pondusque, equitum *genibus ſuſtentatae* et innixae, quibus *Sarmatae* potiſſimum et Scythae vtebantur, vt cominus ferirent hoſtem, vel equo deiicerent. cf. Grat. Cyneg. 117 ſq. Iſcan. b. Troi. VI, 494. Tac. Hiſt. I, 79. inpr. Burm. ad Valer. Fl. VI, 162. et 234 ſq. Gron. et Barth. ad Stat. Achill. II, 418 ſq. Lipſ. de Mil. Rom. III, 7. extr. 688. *Abſportabat*, vt *ſumma in cuſpide portat* ap. Stat. Theb. VIII, 496. et *vehit* ap. Valer. Fl. VI, 252. *magno clamore ouans, et ouans H. c.* cf.

Non tulit hanc iram tantosque in corde tumores
Barbarico ſenior, telumque intorſit, et vna
Praedam animamque ſimul victori victor ademit.
Adſilit, audito triſtis clamore ruinae,
Hasdrubal, et coeptantem Arabum raptare peremto
Gemmiferi ſpolium cultus, auroque rigentes
Exuuias, iaculum a tergo perlibrat ad oſſa.
Iam conrepta miſer geminis velamina palmis
Carpebat propere, et tepidos nudauerat artus.
Concidit, et ſacras veſtes atque aurea fila
Reddidit exanimo, ſpoliatum labſus in hoſtem.
At Canthus Rutulum, Canthus poſſeſſor arenae,
Qua celebre inuicti nomen poſuere Philaeni,
Ditem

Tum quoque, non *Tanto*, Col. et R. 2. — 692. *Adſilit* Col. *Adſiſtit* Oxon. Vulgo *Adſtitit*. 693. *Arabum* ſcripti, R. 1. 2. Parm. Med. Vulgo *Atabum*. Vtrumque nomen in monimentis antt. occurrere ap. Gruter. p. 59. n. 4. p. 687. n. 11. p. 914. n. 13. monuit Drak. 697. *trepidos* Put. Tell. R. 1. 2. Med. Marſi Ven. prior al. 700. Ita ſcripti, R. 2. et Ben. Vulgo *At Canthus Libycae latae poſſeſſor arenae*. In priſcis edd. ex tribus verſſ. vnus factus, *At Canthus Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis*, typographorum errore, in quem eos repetitio voc. *Rutulum* induxit. cf. ad XVI, 568. Marſus tamen in comment. v. 701. et 702. expoſuit, etſi ab eius edd.

cf. ad IV, 215. — 689. *tumores*, v. ad II, 288. *ſenior*, Liuius conſul. 693. *Hasdrubal* Arabum, qui *peremto* Nabi *ſpolia* detracturus erat, occidit. *iaculum perlibrat* in *Arabum coeptantem* cet. niſi potius *coeptanti Arabo iaculum perlibrat* legendum eſt. Durior eſt interpretatio Erneſti, qui *coeptantem Arabum*, accuſat. abſol. Graecorum more pro coeptante Arabo dictum exſtimat. *auro rigentes*, vt ap. Virg. A. I, 648. vbi v. Heyne. Hinc v. 698. *aurea fila*. cf. Virg. Aen. XI, 75. — 696. *miſer* Arabus. 700-701. *Canthus* erat *poſſeſſor arenae*, loci vel tractus arenoſi ad Syrtes, *qua* parte, vbi, huic tractui *celebre nomen poſuere*, h. e. dedere (v. ad VI, 593.) *Philaeni* fratres Carthaginienſes, qui vitam ſuam deuouerunt patriae, viui obruti, vt reipubl. terminos proferrent. Locus ille ab aris, quae iis ibi conſecrabantur, dictus οἱ Φιλαίνου vel Φιλαίνων βωμοὶ, et ſitus prope maiorem Syrtin, terminus ditionis Poenorum

Ditem ouium Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis
Lanigerae balant ſtabulis. Ipſe, otia molli
Exercens cura, gelido nunc flumine ſoles
Frangebat nimios pecori, nunc laetus in herba
Tondebat niueae ſplendentia vellera lanae,
Aut, pecus e paſtu quum ſeſe ad tecta referret,
Noſcentes matrem ſpectabat ouilibus agnos.
Obcubuit clipei transfixo proditus aere,
Et ſero ingemuit ſtabulis exire paternis.

Acrius hoc Italum pubes incurrit, et vrguet:
Vt torrens, vt tempeſtas, vt flamma coruſci

 Fulmi-

edd. exſulant. 702. *ouium* Col. Vulgo *Obium*. Deinde *Rutulum obtruncat*, non *obtruncat Rutilum*, ſcripti et antt. edd. 705. *herba* ſcripti. Vulgo *vmbra*, quod forte non ſpernendum. *lentus in vmbra*, vt ap. Virg. Ecl. I, 4, non male coni. N. Heinſ. et recepit Lefeb. qui hanc lect. duobus veteribus, neſcio quibus, firmari dicit. 707. *ad ſepta*, h. e. ouile, vt ap. Virg. Ecl. I, 34. et al., malebat N. Heinſ. et v. 708. *matrem* pro vulg. *matres*, vt ambiguitas vitaretur, et *Poſcentes*. Illud recepit Drak. hoc ei acutum videbatur, vt quisque agnorum balatu matrem quaſi vocauerit. 710. *exire* ſcripti. Vulgatum *exiſſe* retinuit Lefeb. Deinde *parentis* Col. 713. *Borea pontus furit* emend. N. Heinſ. 717. *vis ſubita* Col. Ox.

norum in Africa. cf. Salluſt. B. I. 79. Plin. V, 4. Strab. III. et XVII. p. 836. Valer. Max. V, 6. ext. 4. Mela I, 7. Polyb. III, 39. X, 40. Ptolem. IV, 3. Scylax in Periplo p. 45. ed. Voſſ. (p. 113. ed. Gron.) Solin. c. 40. — 702 ſq. Suauiſſimus locus, et tam ſententiarum quam verborum luminibus diſtinctus. Poeta forte exornauit Virgiliana A. VII, 538. 9. — 703. *cura molli*, iucunda, vt ap. Ouid. Faſt. VI, 416. Triſt. V, 3, 9. et al. *Frangebat ſoles*, vim aeſtus minuebat, vt *aeſtus frangere Tago* ap. Martial. I, 50, 15. et *calor ſe frangit* ap. Cic. Or. I, 62. — 708. Ouibus ad paſtum abeuntibus agni in ouilibus concludebantur, quorum quisque matrem domum redeuntem noſcebat; Drak. coll. Martial. III, 58. ibique Gruter. in App. *clipei transfixo proditus aere*, deſtitutus munimine iuſto, quia clipeus perforatus erat; Cell. Nempe aes molle fiduciam domini decepit, tramittendo ictum, cui reſiſtere, quemque retro agere debuerat; Gron. Obſſ. III, 20. cf. ſup. ad II, 247. — 711 ſq. Luxuriantis ingenii verba, quibus Romanorum impe-

Fulminis, vt Boream pontus fugit, vt caua currunt
Nubila, quum pelago coelum permiſcuit Eurus.
Procerae ſtabant, Celtarum ſigna, cohortes,
Prima acies; hos inpulſu cuneoque feroci
Laxat vis ſubita, et feſſos errore viarum,
Nec ſoli faciles; longique laboris anhelos
Auertit patrius genti pauor. Addere tergo
Haſtas Auſonius, teloque inſtare ſequaci,
Nec donare fugam. Cadit vno vulnere Thyrmis,
Non vno Rhodanus; profligatumque ſagitta
Lancea deturbat Morinum, et iam iamque cadentem.
Cedentes vrguet, totas largitus habenas,
Liuius acer equo, et turmis abeuntibus infert
Corni-

Ox. Tell. Vulgo *vi ſubita*. 718. *ſolis faciles*, duo veteres, teſte ac prob. Lefeb. *ac ſolui faciles* conl. Dausq. 719. *genti*, non *gentem*, ſcripſi. 721. *Thyrmis* Col. Vox Gallica, quae fulmen ſignificat; Lefeb. *Thirius* R. 2. In aliis edd. antt. *Tirrus*, vel *Tyrrus* et *Thyrrus*. Vulgatum *Tyrus* primus edidit Marſ. in Ven. poſter. contra metrum. *Turus* repoſuit Cell. quia *Turias* Hiſpaniae fluuius, et nomina quoque *Rhodani* ac *Moſae* a fluuiis ſumta ſint. Non male! cf. ad I, 306. Gallis quidem militibus non recte *Turum* Hiſpanum iungi poſſe exiſtimabat Drak. Sed in exercitu Hasdrubalis etiam Hiſpani erant. 722. *ſagitta* pro vulgato *ſagittae* repoſui cum Lefeb. et Ern. Forte et aliud mendum his verbis ſubeſt. Senſus tamen eſt, quod N. Heinſ. iam monuit, ſaucium ſagittae vulnere Morinum lancea deturbatum porro fuiſſe ex equo. 724. *Cedentes* ſc. turmas Col. *Cedentis* Ox. et Put. Vulgo *Cadentem Cedentemque*. Poſt *habenas* comma poſuere Drak. Lef. Ern. Sed iungenda ſunt verba: *totas largitus*

impetus adumbratur. cf. ſup. 569. 570. — 714. cf. ad XIII, 587. — 715 ſq. Quo modo acies ſteterit, docet Liv. XXVII, 48. — 717 ſq. Gallorum *pars magna ab ſignis aberant, nocte dilabſi ſtratique ſomno paſſim per agros; et qui aderant, itinere ac vigiliis feſſi, intolerantiſſima laboris corpora, vix arma humeris geſtabant;* Liv. l. c. cf. ſup. ad IV, 311. *Nec ſoli faciles*, non idonei ad tolerandos ſolis calores; Marſ. cf. ad I, 615, *laboris*, ob laborem, *anhelos*, eius inpatientes. *pauor genti patrius*, a parentibus traditus, h. e. naturalis, vt ἐμοὶ πατρώϊον ἄτω ap. Callim. H. in Apoll. cf. XVI, 236. ſup. ad I, 82. et Erneſti clav. Cic. *addere*, v. ad X, 105. — 722-727. cf.

Cornipedem. Tunc auerſi turgentia colla
Diripit enſe Moſae. Percuſſit pondere terram
Cum galea ex alto labſum caput, ac reſidentem
Turbatus rapuit ſonipes in proelia truncum.
Hic Cato (nam medio vibrabat et ipſe tumultu)
Si, primas, inquit, bello quum amiſimus Alpes,
Hic iuueni obpoſitus Tyrio foret! Hei mihi! quanta
Ceſſauit Latio dextra, et quot funera Poenis
Donarunt praui ſuffragia triſtia campi!

Gg 5 Iamque

gitus habenas equo. Sic alibi, *dare* vel *immittere habenas equis, claſſi* cet. 726. *fugientia colla* malebat N. Heinſ. vt *fugientia terga* II, 250. et VIII, 1. cf. ad XIII, 171. — 727. *Deſtitit* ſcripſi. *Decidit* Parm. et Med. *Dicidit* R. 1. et Ven. Marſi. *Diſcidit* ad marg. R. 1. *Disiicit* non male coni. N. Heinſ. et proxime lectioni antt. membranarum, in quibus ſemper fere *Diſſicit* vel *Deſſicit* ſcribitur. cf. ad IX, 538. *Deripit* emend. Lefeb. cf. ad IX, 29. X, 318. et not. ad VII, 704. — 730. *vibrarat* Ox. et Put. *vibrat* Tell. 732. Verba *hei mihi! quanta. Ceſſauit Latio dextra* abſunt ab Ox. Put. et primis edd. Poſt *foret* vulgo colon vel comma ponitur, vt verba ſeq. *hei mihi* cet. ſint apodoſis. Ego ſubſtitui ſignum exclamandi.

-V.

cf. Var. Lect. 730. Cell. "Porcius *Cato*, leui armaturae praefectus, Liv. XXVII, 48." Sed ibi L. Porcium Licinum memorari iam monuit Ern. *vibrabat* ſc. ſe, vltro citroque ſe mouebat, ferebatur, ardore pugnandi huc illuc raptus. cf. ad I, 539. *medio tumultu* pugnae, vt Φλοῖςβος et al. ap. Hom. 731 ſq. Vtinam Liuius conſul primus *Tyrio iuueni*, Hannibali, Alpes tranſituro, *obpoſitus* fuiſſet! *Si* vox optantis, vt *εἰ, εἰ γάρ.* cf. Virg. A. VI, 187. (vbi v. Heyne) VIII, 560. al. *primas*, primum *amiſimus Alpes*, quoniam hic mons propugnaculum quaſi Italiae eſt. *quanta dextra*, quam fortis vir, *ceſſauit Latio* ſuccurrere, vel otioſum ſe ſpectatorem praebuit calamitatis Romanorum. Apud Liv. XXVII, 34. *indigno iniuriam a populo factam, magnoque id damno fuiſſe, quod tam graui bello nec opera nec conſilio talis viri vſa reſpubl. eſſet.* — *quot funera Poenis donarunt* cet. cf. ad I, 487. et ſimil. loc. II, 326. *ſuffragia triſtia praui campi* Martii, vbi populi iudicio damnatus eſt, et a publicis negotiis remotus. cf. v. 596 ſq. Erneſti haec dicta putat obſcura adluſione ad Varronem conſulem, temerariis populi ſuffragiis creatum,

Iamque inclinabant acies, cunctisque pauorem
Gallorum induerat pauor, et Fortuna ruebat
Sidonia: ad Rutulos Victoria verterat alas.
Celſus, ceu prima refloreſcente iuuenta,
Ibat Conſul, ouans maior maiorque videri.
Ecce, trahens ſecum canentem puluere turmam,
Ductor Agenoreus ſubit, intorquensque lacertis
Tela, ſonat: Cohibete fugam. cui cedimus hoſti?
Nonne pudet? conuerſa ſenex marcentibus annis
Agmina agit: nunc, quaeſo, mihi nunc dextera in armis
Degenerat, noſtrique piget? Mihi Belus auorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen, et ante omnes bello numerandus Hamilcar
Eſt

v. not. 735. *cuncisque* legendum videbatur N. Heinſ. 737. *Rutilos* Col. 743. *annis* Col. *amnis* Tell. Vulgo *armis*. 744. *in annis* Oxon. *nunc — nunc* coni. N. Heinſ. 747. *mirandus* Oxon. *Belo numerandus* Med. *belli memorandus* (vt *venerandus ſenectae*, *curae*, *ſceptri* II, 409. VI, 574. XVI, 249. *damnandus facti* VI, 191. *laudandus vitae* I, 585. V, 561. *lugendus formae* III, 424. et ſimilia) vel *Belo adnumerandus* emend. N. Heinſ. et poſteriorem coni. recepere Lefeb. et Ern. Ego priorem praetulerim, et verba *memorare* ac *numerare* ſaepe a librariis inter ſe commutari, docent Drak. ad h. l. Heinſ. ad Ouid. Triſt. I, 4, 1. Gron. in guſtu ad Stat. Achill. I,

tum, cladisque Cannenſis auctorem. cf. VIII, 255 ſq. et IX, 636.

735. *cunctis*, ceteris omnibus populis, vnde praeter Gallos Hasdrubalis exercitus conlectus erat; Drak. *pauorem induerat*, incuſſerat. cf. ad I, 38. *fortuna Sidonia*, Poenorum, *ruebat*, vt XVII, 172. et al. v. Ind. *Rutulos*, Romanos. *Victoria verterat alas*, v. ad XIV, 675. — 739. cf. I, 496 ſq. ibique not. et Ouid. Met. VII, 639.

741. *Ductor Agenoreus*, Hasdrubal. v. ad I, 15. — 742 ſq. cf. ſup. ad v. 635. *ſenex* Liuius conſul. 745 ſq. Bene Erneſti: „Heroes vt ſibi auctoritatem concilient, originem et natales iactant, vt v. c. IV, 150. Sed quis adrogantiam iactantis Hasdrubalis ferat? Quamuis haec potius poetae culpa eſt, qui, dum ſingula auget dicendo, in vitium incurrit, et a tramite naturae aberrat.“ De *Belo* cf. I, 71 ſq. et 87. *auorum principium*, generis noſtri princeps

Eſt genitor: mihi, cui cedunt monteſque, lacusque,
Et campi, atque amnes, frater: me magna ſecundum
Carthago putat Hannibali: me Baetis in oris
Aequant germano paſſae mea proelia gentes.
Talia dum memorat, medios ablatus in hoſtes,
Vt noua conſpecti fulſerunt Conſulis arma,
Haſtam praepropero niſu iacit. Illa per oras
Aerati clipei et loricae tegmina ſummo
Incidit haud felix humero, parceque petitum
Perſtrinxit corpus, nec multo tincta cruore:
Vana ſed optanti promiſit gaudia Poeno.
Turbati Rutuli, confuſaque pectora viſu
Terrifico. Tum increpitans conamina Conſul:
Femineis laeſum vana inter cornua corpus
Vngui-

I, 13. cf. ſup. II, 4. — 751. *Aequat* Col. 752. *Talia commemorat*, vel *auferturr in hoſtes* coni. Dausq. 755. *tegmina* Put. recte. Vox petita ex Virg. A. X, 476. ex quo loco etiam *tegmina ſumma* ſuſpicari poſſis cum Drak. h. e. ſuperiorem loricae partem. Sed *ſummo humero* non minus bene et eodem ſenſu dicitur. Vulgo *tegmine*. 757. *Praeſtrinxit* emend. et edidit Lefeb. At v. not. 760. *Tunc*. Ox. Put. et R. 1. ad marg. quod recte receperunt Lefeb. et Ern. Vulgo *tum*, contra metri leges. 761. *caeſum* coni. Gron. Obſſ. I, 17. Deinde *vana inter crimina*, vel *vano conamine* vel *certamine* emend. Dausq. *vana inter iurgia* Barth. Adv. IX, 17. et

princeps et auctor; Drak. v. ad I, 479. — 750. *Baetis in oris*, in Hiſpania. cf. ad I, 146. — 752 ſqq. cf. Liv. XXVII, 49. *ablatus* curſu et impetu. cf. ad V, 633. — 753 ſqq. *Inter Liuium Hasdrubalemque ingens contractum certamen erat, atroxque caedes vtrimque edebatur* cet. Liv. c. 48. Hinc poeta fingit, Liuium ab Hasdrubale vulneratum eſſe. 754 ſq. Imitat. Virg. A. X, 476 ſq. vbi *tegmina ſumma* ad loricam, non omnia ad clipeum referenda eſſe, ex voc. *tandem*, et ex noſtro loco probabile fit. Haſta primum per clipei *oram*, ἄντυγα, deinde per loricam adacta in humerum: id quod verbis perſpicuis Silius, et Maro paulo obſcurioribus enuntiat. *parce*, leuiter, *perſtrinxit*, vt *ſtrinxit* ap. Virg. l. c. cf. ad V, 273. 274.

759. *Rutuli*, Romani. 762. 3. Imitat. Hom. Il. λ, 389. Οὐκ

Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite, docete, viri, Romanae vulnera ſuerint
Quanta adferre manus. Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, et denſa ſol vincitur vmbra.
Iamque per extentos alterna ſtrage virorum
Corpora fuſa iacent campos, demerſaque in vndam
Iunxerunt cumulo creſcente cadauera ripas.

Vt,

et Linineius. Recte Erneſti: "*Iurgia*, non *cornua*, omni conſilio comparationis apta ſunt: nam in ſeueris iurgiis erret fortaſſe, qui feminarum vngues leues vel ſuaues exiſtimet." Sed quomodo librarii *cornua* pro *iurgiis*, et tam difficilem expeditu lectionem pro tam perſpicua ac vulgari ſubſtituere potuerint, vix adſequor. Equidem *vana proelia* reponerem, niſi et haec ſcriptura a vulgata nimis abhorreret. Ita plane congrueret locus Horat. Od. I, 6, 17. *proelia virginum Sectis in iuuenes vnguibus acrium*, et *proelia* h. l. *vana* dicerentur, quia mulierum ſunt, non virorum, et in quibus leuia, non letalia infliguntur vulnera, (cf. v. 763. 4.) vel *ſectis* pugnatur *vnguibus*, quae dilectum hoſtem non admodum *laedunt*, h. e. vulnerant. 767. *demerſaque* Col. Ox. Tell. Aſul. *demenſaque* Put.

Vulgo

Οὐκ ἀλέγω, ὡσεί με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων, e quo vno duos verſus efficit Silius; D. Heinſ. *Cornua* Barthius (Adv. IX, 17.) refert ad inſultus, vel ad ſacrorum muliebrium carmina buccinarumque feſtarum concentum; Gronouius (Obſſ. I, 17.) ad furores orgiorum Bacchi feminarumque bacchantium, quarum vulnera, *inter cornua* inflicta, h. e. canentibus tibiis, (quae *cornua* dicuntur Ouid. A. A. II, 380. Met. III, 533. XI, 16. et Faſt. IV, 181. Val. Fl. I, 726. III, 238. Iuvenal. II, 90.) minime ſuperſtitioſus Conſul eleuet; Leſeb. ad iram muliebrem caſſamque. Rectius forte adceperis de muliebri animo vel audacia, quo ſenſu *cornua* dicuntur Horat. Od. III, 21, 18. Ouid. Am. III, 11, 6. et A. A. I, 239. Sed v. Var. Lect. 763. *ſuerint*, conſueverint. *Quanta vulnera*, quae Florus II, 7. vltra mortem patere dixit; Drak. 765. cf. ſup. ad v. 631. — 766. *extentos*, late ſparſos, ſtratos. Proprie *extenta*, late fuſa iacent corpora in campo. *fuſa*, recumbentia, vt *fuſa iacent* pro ſimpl. *iacent* dictum ſit, (v. ad III, 57. in Var. Lect.) vel potius proſtrata, caeſa. v. ad II, 112. — 768. *Iunxerunt cadauera ripas* Metauri, quoniam alueus iis replebatur totus, et fluuius ſtrage eorum tamquam ponte iungebatur. cf. I, 52. et VIII, 668 ſq. —

769

Vt, quum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluuiosque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent. exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam,
  Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaeuus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? hunc ſi non vincitis hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina vt adſpexit, rabidi ceu belua ponti,

Per

Vulgo *diuerſaque.* 773. Hunc locum, inmutatis quibusdam verbis, et duobus additis verſibus, foede interpolauit Nicander hoc modo: *Turba ruit, curſuque leues nemora auia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arua. Tum per ſaxa ferae* cet. 774. *et per ipſa* Ox. *per ſpiſſa cubilia*, vt IV, 303, putabat aliquando N. Heinſ. 777. *Gratam* Col. et R. 2. *Et latam* Ox. Put. et

primae

769 ſqq. Poeta non numerum caeſorum exſequitur, vt Liuius XXVII, 49. ſed eorum multitudinem epicis adumbrat coloribus, paſſim obuiis. cf. inpr. Homeri hymn. II. in Dian. et Ouid. Met. II, 441 ſqq. *Saltus exercere*, vt al. *fatigare.* cf. ad I, 63. 363. inpr. II, 74. *Dictynna*, v. ad II, 71. *Maenala*, cf. ad IV, 363. *Naiades* paſſim quaeuis Nymphae dicuntur. *ſtridunt*, cf. ad I, 334. et IV, 567. De *corytis* v. ad II, 106. *fuſae*, v. ad v. 767.

778-807. Et haec commentus eſt poeta in gratiam Claudii Neronis, cui potiſſimum debebatur victoria. *rumpit iter*, vt I, 54. vbi v. not. *virorum*, Romanorum Poenorumque, *aequali pugna*, dubia, in qua aequo Marte pugnabatur. 780 ſq. Pauca aeſtuantis animi, ſed magni ponderis verba, quibus dictis confeſtim exemplum virtutis datur militibus. 784 ſq. Balaenae, vt leoni, lupo aliisque feris famelicis, comparatur vir fortis et in hoſtem ruens.

Rabida

Quod ni veloci proſternimus agmina Marte,
Et fulmen ſubitum Carthaginis Hannibal adſit,
Qui Deus infernis quemquam noſtrum eximat vmbris?
Hinc, galea capite adcepta, dicta horrida ferro
Sancit, et, obtectus ſenium, fera proelia miſcet.
Illum, per cuneos et per denſiſſima campi
Corpora tot dantem leto, quot ſpicula torſit,
Turbati fugere Macae, fugere feroces
Autololes, Rhodanique comas intonſa iuuentus.
Fatidicis Nabis veniens Hammonis arenis
Inproba miſcebat ſecurus proelia fati,
Ceu tutante Deo; ac patriis ſpolia Itala templis
Fixurum vano tumidus promiſerat ore.

Ardebat

dita Ox. R. 1. Parm. Med. 665. *Qui*, non *Quis*, ſcripti. cf. ad II, 645. — 672. *Fatidicus* Med. Deinde *Nabus* Put. *Nabin* Aethiopes camelopardalim vocant, (v. Plin. VIII, 18. et Solin. c. 30.) vnde id nomen militi Africano inpoſitum eſſe ſuſpicabatur Drak. Sed נָבִיא orientalibus vatem ac ſacerdotem dici, non male monet Lefeb. 674. *Itala templis* ſcripti et R. 2. Vulgo *inproba terris*; vnde et *tectis* reponi poſſe putabat

Poenis inlata efficite ne iterum Alpes tranſire conentur. Erneſti: Alpes veluti obſtruite cadaueribus. 664. *fulmen Carthaginis*, v. ad I, 421. et VII, 106. — 667. *Sancit dicta ferro*, cf. ad I, 305. *obtectus ſenium*, caput. *proelia miſcet*, v. ad I, 69. — 670. *Macae* et *Autololes* pro Poenis. cf. ad II, 60. et 63. *Rhodani iuuentus intonſa comas*, Galli, qui comam paſcere ſolebant; vnde *Gallia comata*. Ita Dauſq. Cell. Drak. Ern. recte coll. Plin. IV, 17. XI, 37. D. Heinſius haec adcipiebat de coma votiua, quam in bellum profecturi, fluuiis potiſſimum, vouere, et reduces tondere conſueuerint, de quo v. Hom. Il. ψ, 144 ſq. Nonn. III, 343 ſq. Stat. Silv. III, 4, 84 ſq.

672 ſq. cf. ſimil. loc. I, 414 ſq. *Nabis*, ſacerdos Iouis Hammonis. cf. ad II, 150. *miſcebat proelia*, v. ad I, 69. *Inproba proelia*, ſaeua, cum inmani furore, (cf. ad IV, 536.) quia *ſecurus fati* (cf. ad XVI, 344.) et fretus auxilio Dei ſui mortem et pericula negligebat; Ern. *ſpolia templis fixurum*, cf. ad I, 617 ſq. et XIV, 650. *Itala*, erepta Romanis eorumque ſociis. *tumidus*, cf. ad II, 288. *Ardebat*

gemma

Ardebat gemma Garamantide caerula veſtis,
Vt quum ſparſa micant ſtellarum lumina coelo,
Et gemmis galeam, clipeumque adcenderat auro.
Caſſide cornigera dependens infula ſacros
Prae ſe terrores Diuumque ferebat honorem.
Arcus erat pharetraeque viro, atque incocta ceraſtis
Spicula, et armatus peragebat bella veneno.
Necnon, cornipedis tergo de more repoſtus,
Suſtentata genu per campum pondera conti
Sarmatici prona aduerſos vrguebat in hoſtes.
Tum quoque transfixum telo per membra, per arma,
Conſulis ante oculos, magno clamore Sabellum
Abſportabat ouans, et ouans Hammona canebat.

putabat N. Heinſ. 679. *conigera* malebant Heinſii. At v. not. 680. *Diuique* ſc. Hammonis repoſuit Lefeb. 681. *erant* coni. N. Heinſ. 686. *Tum*

gemma veſtis, vt mox *gemmis galeam clipeumque adcenderat auro*, cf. ad IV, 268. Virg. A. II, 734. V, 88. Claud. Conſ. Hon. VI, 167. Burm. ad Val. Fl. V, 370. *adcenderat* exquiſite pro, clipeo vtebatur, qui adcenſus erat, h. e. fulgebat auro. 679. *Caſſide cornigera*, v. ad I. 415. Perperam D. Heinſ. intelligebat galeam ſaetis equinis ornatam, quod crines etiam *cornua*, vt Virg. A. XII, 89. et *κέρατα* dicantur. *infula* inſigne ſacerdotis. 681. *incocta ceraſtis*, infecta veneno, vnde mox *armatus veneno*. cf. ad I, 219. et 322 ſq. — 684. *Conti*, haſtae praelongae ac ponderoſae, (vnde *pondera conti*, de quo v. ad II, 246. in Var. Lect.) amentatae, vt retrahi poſſent, prominentes per armos ac capita equorum, et, ob longitudinem pondusque, equitum *genibus ſuſtentatae* et innixae, quibus *Sarmatae* potiſſimum et Scythae vtebantur, vt cominus ferirent hoſtem, vel equo deiicerent. cf. Grat. Cyneg. 117 ſq. Iſcan. b. Troi. VI, 494. Tac. Hiſt. I, 79. inpr. Burm. ad Valer. Fl. VI, 162. et 234 ſq. Gron. et Barth. ad Stat. Achill. II, 418 ſq. Lipſ. de Mil. Rom. III, 7. extr. 688. *Abſportabat*, vt *ſumma in cuſpide portat* ap. Stat. Theb. VIII, 496. et *vehit* ap. Valer. Fl. VI, 252. *magno clamore ouans, et ouans H. c.*

cf.

Non tulit hanc iram tantosque in corde tumores
Barbarico ſenior, telumque intorſit, et vna
Praedam animamque ſimul victori victor ademit.
Adſilit, audito triſtis clamore ruinae,
Hasdrubal, et coeptantem Arabum raptare peremto
Gemmiferi ſpolium cultus, auroque rigentes
Exuuias, iaculum a tergo perlibrat ad oſſa.
Iam conrepta miſer geminis velamina palmis
Carpebat propere, et tepidos nudauerat artus.
Concidit, et ſacras veſtes atque aurea fila
Reddidit exanimo, ſpoliatum labſus in hoſtem.
At Canthus Rutulum, Canthus poſſeſſor arenae,
Qua celebre inuicti nomen poſuere Philaeni,
Ditem

Tum quoque, non *Tanto*, Col. et R. 2. — 691. *Adſilit.* Col. *Adſiſtit* Oxon. Vulgo *Adſtitit.* 693. *Arabum* ſcripti, R. 1. 2. Parm. Med. Vulgo *Atabum.* Vtrumque nomen in monimentis antt. occurrere ap. Gruter. p. 59. n. 8. p. 687. n. 11. p. 914. n. 13. monuit Drak. 697. *trepidos* Put. Tell. R. 1. 2. Med. Marſi Ven. prior al. 700. Ita ſcripti, R. 2. et Ben. Vulgo *At Canthus Libycae latae poſſeſſor arenae.* In priſcis edd. ex tribus verſſ. vnus factus, *At Canthus Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis*, typographorum errore, in quem eos repetitio voc. *Rutulum* induxit. cf. ad XVI, 568. Marſus tamen in comment. v. 701. et 702. expoſuit, etſi ab eius edd.

cf. ad IV, 215. — 689. *tumores*, v. ad II, 288. *ſenior*, Liuius conſul. 693. *Hasdrubal* Arabum, qui *peremto* Nabi *ſpolia* detracturus erat, occidit. *iaculum perlibrat* in *Arabum coeptantem* cet. niſi potius *coeptanti Arabo iaculum perlibrat* legendum eſt. Durior eſt interpretatio Erneſti, qui *coeptantem Arabum*, accuſat. abſol. Graecorum more pro coeptante Arabo dictum exſtimat. *auro rigentes*, vt ap. Virg. A. I, 648. vbi v. Heyne. Hinc v. 698. *aurea fila.* cf. Virg. Aen. XI, 75. — 696. *miſer* Arabus. 700-701. *Canthus* erat *poſſeſſor arenae*, loci vel tractus arenoſi ad Syrtes, *qua* parte, vbi, huic tractui *celebre nomen poſuere*, h. e. dedere (v. ad VI, 593.) *Philaeni* fratres Carthaginienſes, qui vitam ſuam deuouerunt patriae, viui obruti, vt reipubl. terminos proferrent. Locus ille ab aris, quae iis ibi conſecrabantur, dictus οἱ Φιλαίνου vel Φιλαίνων βωμοί, et ſitus prope maiorem Syrtin, terminus ditionis Poenorum

Ditem ouium Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis
Lanigerae balant ſtabulis. Ipſe, otia molli
Exercens cura, gelido nunc flumine ſoles
Frangebat nimios pecori, nunc laetus in herba
Tondebat niueae ſplendentia vellera lanae,
Aut, pecus e paſtu quum ſeſe ad tecta referret,
Noſcentes matrem ſpectabat ouilibus agnos.
Obcubuit clipei transfixo proditus aere,
Et fero ingemuit ſtabulis exire paternis.

Acrius hoc Italum pubes incurrit, et vrguet:
Vt torrens, vt tempeſtas, vt flamma coruſci

 Fulmi-

edd. exſulant. 702. *ouium* Col. Vulgo *Obium*. Deinde *Rutulum obtruncat*, non *obtruncat Rutilum*, ſcripti et antt. edd. 705. *herba* ſcripti. Vulgo *vmbra*, quod forte non ſpernendum. *lentus in vmbra*, vt ap. Virg. Ecl. I, 4, non male coni. N. Heinſ. et recepit Lefeb. qui hanc lect. duobus veteribus, neſcio quibus, firmari dicit. 707. *ad ſepta*, h. e. ouile, vt ap. Virg. Ecl. I, 34. et al., malebat N. Heinſ. et v. 708. *matrem* pro vulg. *matres*, vt ambiguitas vitaretur, et *Poſcentes*. Illud recepit Drak. hoc ei acutum videbatur, vt quisque agnorum balatu matrem quaſi vocauerit. 710. *exire* ſcripti. Vulgatum *exiſſe* retinuit Lefeb. Deinde *parentis* Col. 713. *Borea pontus furit* emend. N. Heinſ. 717. *vis ſubita* Col. Ox.

norum in Africa. cf. Salluſt. B. I. 79. Plin. V, 4. Strab. III. et XVII. p. 836. Valer. Max. V, 6. ext. 4. Mela I, 7. Polyb. III, 39. X, 40. Ptolem. IV, 3. Scylax in Periplo p. 45. ed. Voſſ. (p. 113. ed. Gron.) Solin. c. 40. — 702 ſq. Suauiſſimus locus, et tam ſententiarum quam verborum luminibus diſtinctus. Poeta forte exornauit Virgiliana A. VII, 538. 9. — 703. *cura molli*, iucunda, vt ap. Ouid. Faſt. VI, 416. Triſt. V, 3, 9. et al. *Frangebat ſoles*, vim aeſtus minuebat, vt *aeſtus frangere Tago* ap. Martial. I, 50, 15. et *calor ſe frangit* ap. Cic. Or. I, 62. — 708. Ouibus ad paſtum abeuntibus agni in ouilibus concludebantur, quorum quisque matrem domum redeuntem noſcebat; Drak. coll. Martial. III, 58. ibique Gruter. in App. *clipei transfixo proditus aere*, deſtitutus munimine iuſto, quia clipeus perforatus erat; Cell. Nempe aes molle fiduciam domini decepit, tramittendo ictum, cui reſiſtere, quemque retro agere debuerat; Gron. Obſſ. III, 20. cf. ſup. ad II, 247. — 711 ſq. Luxuriantis ingenii verba, quibus Romanorum impe-

Fulminis, vt Boream pontus fugit, vt caua currunt
Nubila, quum pelago coelum permiſcuit Eurus.
Procerae ſtabant, Celtarum ſigna, cohortes,
Prima acies; hos inpulſu cuneoque feroci
Laxat vis ſubita, et feſſos errore viarum,
Nec ſoli faciles; longique laboris anhelos
Auertit patrius genti pauor. Addere tergo
Haſtas Auſonius, teloque inſtare ſequaci,
Nec donare fugam. Cadit vno vulnere Thyrmis,
Non vno Rhodanus; profligatumque ſagitta
Lancea deturbat Morinum, et iam iamque cadentem.
Cedentes vrguet, totas largitus habenas,
Liuius acer equo, et turmis abeuntibus infert
Corni-

Ox. Tell. Vulgo *vi ſubita*. 718. *ſolis faciles*, duo veteres, teſte ac prob. Lefeb. *ac ſolui faciles* conl. Dausq. 719. *genti*, non *gentem*, ſcripſi. 721. *Thyrmis* Col. Vox Gallica, quae fulmen ſignificat; Lefeb. *Thirius* R. 2. In aliis edd. antt. *Tirrus*, vel *Tyrrus* et *Thyrrus*. Vulgatum *Tyrus* primus edidit Marſ. in Ven. poſter. contra metrum. *Turus* repoſuit Cell. quia *Turias* Hiſpaniae fluuius, et nomina quoque *Rhodani* ac *Moſae* a fluuiis ſumta ſint. Non male! cf. ad I, 306. Gallis quidem militibus non recte *Turum* Hiſpanum iungi poſſe exiſtimabat Drak. Sed in exercitu Hasdrubalis etiam Hiſpani erant. 722. *ſagitta* pro vulgato *ſagittae* repoſui cum Lefeb. et Ern. Forte et aliud mendum his verbis ſubeſt. Senſus tamen eſt, quod N. Heinſ. iam monuit, ſaucium ſagittae vulnere Morinum lancea deturbatum porro fuiſſe ex equo. 724. *Cedentes* ſc. turmas Col. *Cedentis* Ox. et Put. Vulgo *Cadentem Cedentemque*. Poſt *habenas* comma poſuere Drak. Lef. Ern. Sed iungenda ſunt verba: *totas largitus*

impetus adumbratur. cf. ſup. 569. 570. — 714. cf. ad XIII, 587. — 715 ſq. Quo modo acies ſteterit, docet Liv. XXVII, 48. — 717 ſq. Gallorum *pars magna ab ſignis aberant, nocte dilabſi ſtratique ſomno paſſim per agros; et qui aderant, itinere ac vigiliis feſſi, intolerantiſſima laboris corpora, vix arma humeris geſtabant;* Liv. l. c. cf. ſup. ad IV, 311. *Nec ſoli faciles*, non idonei ad tolerandos ſolis calores; Marſ. cf. ad I, 615, *laboris*, ob laborem, *anhelos*, eius inpatientes. *pauor genti patrius*, a parentibus traditus, h. e. naturalis, vt ἐμοὶ πατρώϊον ἔστω ap. Callim. H. in Apoll. cf. XVI, 236. ſup. ad I, 82. et Erneſti clav. Cic. *addere*, v. ad X, 105. — 722-727. cf.

Cornipedem. Tunc auerſi turgentia colla
Diripit enſe Moſae. Percuſſit pondere terram
Cum galea ex alto labſum caput, ac reſidentem
Turbatus rapuit ſonipes in proelia truncum.
Hic Cato (nam medio vibrabat et ipſe tumultu)
Si, primas, inquit, bello quum amiſimus Alpes,
Hic iuueni obpoſitus Tyrio foret! Hei mihi! quanta
Ceſſauit Latio dextra, et quot funera Poenis
Donarunt praui ſuffragia triſtia campi!

gitus habenas equo. Sic alibi *dare* vel *immittere habenas equis, claſſi* cet. 726. *fugientia colla* malebat N. Heinſ. vt *fugientia terga* II, 250. et VIII, 1. cf. ad XIII, 171. — 727. *Deſtitit* ſcripti. *Decidit* Parm. et Med. *Dicidit* R. 1. et Ven. Marſi. *Diſcidit* ad marg. R. 1. *Diſiicit* non male coni. N. Heinſ. et proxime lectioni antt. membranarum, in quibus ſemper fere *Diſſicit* vel *Deſſicit* ſcribitur. cf. ad IX, 538. *Deripit* emend. Lefeb. cf. ad IX, 29. X, 318. et not. ad VII, 704. — 730. *vibrarat* Ox. et Put. *vibrat* Tell. 732. Verba *hei mihi! quanta. Ceſſauit Latio dextra* abſunt ab Ox. Put. et primis edd. Poſt *foret* vulgo colon vel comma ponitur, vt verba ſeq. *hei mihi* cet. ſint apodoſis. Ego ſubſtitui ſignum exclamandi. — V.

cf. Var. Lect. 730. Cell. "Porcius *Cato*, leui armaturae praefectus, Liv. XXVII, 48." Sed ibi L. Porcium Licinum memorari iam monuit Ern. *vibrabat* ſc. ſe, vltro citroque ſe mouebat, ferebatur, ardore pugnandi huc illuc raptus. cf. ad I, 539. *medio tumultu* pugnae, vt φλοῖςβος et al. ap. Hom. 731 ſq. Vtinam Liuius conſul primus *Tyrio iuueni*, Hannibali, Alpes tranſituro, *obpoſitus* fuiſſet! *Si* vox optantis, vt *εἰ, εἰ γάρ.* cf. Virg. A. VI, 187. (vbi v. Heyne) VIII, 560. al. *primas*, primum *amiſimus Alpes*, quoniam hic mons propugnaculum quaſi Italiae eſt. *quanta dextra*, quam fortis vir, *ceſſauit Latio* ſuccurrere, vel otioſum ſe ſpectatorem praebuit calamitatis Romanorum. Apud Liv. XXVII, 34. *indigno iniuriam a populo factam, magnoque id damno fuiſſe, quod tam graui bello nec opera nec conſilio talis viri vſa reſpubl. eſſet.* — *quot funera Poenis donarunt* cet. cf. ad I, 487. et ſimil. loc. II, 326. *ſuffragia triſtia praui campi* Martii, vbi populi iudicio damnatus eſt, et a publicis negotiis remotus. cf. v. 596 ſq. Erneſti haec dicta putat obſcura adluſione ad Varronem conſulem, temerariis populi ſuffragiis creatum,

Iamque inclinabant acies, cunctisque pauorem
Gallorum induerat pauor, et Fortuna ruebat
Sidonia: ad Rutulos Victoria verterat alas.
Celſus, ceu prima refloreſcente iuuenta,
Ibat Conſul, ouans maior maiorque videri.
Ecce, trahens ſecum canentem puluere turmam,
Ductor Agenoreus ſubit, intorquensque lacertis
Tela, ſonat: Cohibete fugam. cui cedimus hoſti?
Nonne pudet? conuerſa ſenex marcentibus annis
Agmina agit: nunc, quaeſo, mihi nunc dextera in armis
Degenerat, noſtrique piget? Mihi Belus auorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen, et ante omnes bello numerandus Hamilcar
Eſt

v. not. 735. *cuneisque* legendum videbatur N. Heinſ. 737. *Rutilos* Col. 743. *annis* Col. *amnis* Tell. Vulgo *armis.* 744. *in annis* Oxon. *num — num* coni. N. Heinſ. 747. *mirandus* Oxon. *Belo numerandus* Med. *belli memorandus* (vt *venerandus ſenectae, curae, ſceptri* II, 409. VI, 574. XVI, 249. *damnandus facti* VI, 191. *laudandus vitae* I, 585. V, 561. *lugendus formae* III, 424. et ſimilia) vel *Belo adnumerandus* emend. N. Heinſ. et poſteriorem coni. recepere Lefeb. et Ern. Ego priorem praetulerim, et verba *memorare* ac *numerare* ſaepe a librariis inter ſe commutari, docent Drak. ad h. l. Heinſ. ad Ouid. Triſt. I, 4, 1. Gron. in guſtu ad Stat. Achill. I,

tum, cladisque Cannenſis auctorem. cf. VIII, 255 ſq. et IX, 636.

735. *cunctis*, ceteris omnibus populis, vnde praeter Gallos Hasdrubalis exercitus conlectus erat; Drak. *pauorem induerat*, incuſſerat. cf. ad I, 38. *fortuna Sidonia*, Poenorum, *ruebat*, vt XVII, 172. et al. v. Ind. *Rutulos*, Romanos. *Victoria verterat alas*, v. ad XIV, 675. — 739. cf. I, 496 ſq. ibique not. et Ouid. Met. VII, 639.

741. *Ductor Agenoreus*, Hasdrubal. v. ad I, 15. — 742 ſq. cf. ſup. ad v. 635. *ſenex* Liuius conſul. 745 ſq. Bene Erneſti: „Heroes vt ſibi auctoritatem concilient, originem et natales iactant, vt v. c. IV, 150. Sed quis adrogantiam iactantis Hasdrubalis ferat? Quamuis haec potius poetae culpa eſt, qui, dum ſingula auget dicendo, in vitium incurrit, et a tramite naturae aberrat.” De *Belo* cf. I, 71 ſq. et 87. *auorum principium*, generis noſtri princeps

Eſt genitor: mihi, cui cedunt montesque, lacusque,
Et campi, atque amnes, frater: me magna ſecundum
Carthago putat Hannibali: me Baetis in oris
Aequant germano paſſae mea proelia gentes.
Talia dum memorat, medios ablatus in hoſtes,
Vt noua conſpecti fulſerunt Conſulis arma,
Haſtam praepropero niſu iacit. Illa per oras
Aerati clipei et loricae tegmina ſummo
Incidit haud felix humero, parceque petitum
Perſtrinxit corpus, nec multo tincta cruore:
Vana ſed optanti promiſit gaudia Poeno.
Turbati Rutuli, confuſaque pectora viſu
Terrifico. Tum increpitans conamina Conſul:
Femineis laeſum vana inter cornua corpus
Vngui-

I, 13. cf. ſup. II, 4. — 751. *Aequat* Col. 752. *Talia commemotat*, vel *aufertur in hoſtes* coni. Dausq. 755. *tegmina* Put. recte. Vox petita ex Virg. A. X, 476. ex quo loco etiam *tegmina ſumma* ſuſpicari poſſis cum Drak. h. e. ſuperiorem loricae partem. Sed *ſummo humero* non minus bene et eodem ſenſu dicitur. Vulgo *tegmine*. 757. *Praeſtrinxit* emend. et edidit Lefeb. At v. not. 760. *Tunc* Ox. Put. et R. 1. ad marg. quod recte receperunt Lefeb. et Ern. Vulgo *tum*, contra metri leges. 761. *caeſum* coni. Gron. Obſſ. I, 17. Deinde *vana inter crimina*, vel *vano conamine* vel *certamine* emend. Dausq. *vana inter iurgia* Barth. Adv. IX, 17. et

princeps et auctor; Drak. v. ad I, 479. — 750. *Baetis in oris*, in Hiſpania. cf. ad I, 146. — 752 ſqq. cf. Liv. XXVII, 49. *ablatus* curſu et impetu. cf. ad V, 633. — 753 ſqq. *Inter Liuium Hasdrubalemque ingens contractum certamen erat, atroxque caedes vtrimque edebatur* cet. Liv. c. 48. Hinc poeta fingit, Liuium ab Hasdrubale vulneratum eſſe. 754 ſq. Imitat. Virg. A. X, 476 ſq. vbi *tegmina ſumma* ad loricam, non omnia ad clipeum referenda eſſe, ex voc. *tandem*, et ex noſtro loco probabile fit. Haſta primum per clipei *oram*, ἄντυγα, deinde per loricam adacta in humerum: id quod verbis perſpicuis Silius, et Maro paulo obſcurioribus enuntiat. *parce*, leuiter, *perſtrinxit*, vt *ſtrinxit* ap. Virg. l. c. cf. ad V, 273. 274.

759. *Rutuli*, Romani. 762. 3. Imitat. Hom. Il. λ, 389. Oὐκ

Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite, docete, viri, Romanae vulnera ſuerint
Quanta adferre manus. Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, et denſa ſol vincitur vmbra.
Iamque per extentos alterna ſtrage virorum
Corpora fuſa iacent campos, demerſaque in vndam
Iunxerunt cumulo creſcente cadauera ripas.

Vt,

et Liuineius. Recte Erneſti: "*Iurgia*, non *cornua*, omni conſilio comparationis apta ſunt: nam in ſeueris iurgiis erret fortaſſe, qui feminarum vngues leues vel ſuaues exiſtimet." Sed quomodo librarii *cornua* pro *iurgiis*, et tam difficilem expeditu lectionem pro tam perſpicua ac vulgari ſubſtituere potuerint, vix adſequor. Equidem *vana proelia* reponerem, niſi et haec ſcriptura a vulgata nimis abhorreret. Ita plane congrueret locus Horat. Od. I, 6, 17. *proelia virginum Sectis in iuuenes vnguibus acrium*, et *proelia* h. l. *vana* dicerentur, quia mulierum ſunt, non virorum, et in quibus leuia, non letalia infliguntur vulnera, (cf. v. 763. 4.) vel *ſectis* pugnatur *vnguibus*, quae dilectum hoſtem non admodum *laedunt*, h. e. vulnerant. 767. *demerſaque* Col. Ox. Tell. Aſul. *demenſaque* Put.

Vulgo

Οὐκ ἀλέγω, ὡσεί με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων, e quo vno duos verſus efficit Silius; D. Heinſ. *Cornua* Barthius (Adv. IX, 17.) refert ad inſultus, vel ad ſacrorum muliebrium carmina buccinarumque feſtarum concentum; Gronouius (Obſſ. I, 17.) ad furores orgiorum Bacchi feminarumque bacchantium, quarum vulnera, *inter cornua* inflicta, h. e. canentibus tibiis, (quae *cornua* dicuntur Ouid. A. A. II, 380. Met. III, 533. XI, 16. et Faſt. IV, 181. Val. Fl. I, 726. III, 238. Iuvenal. II, 90.) minime ſuperſtitioſus Conſul eleuet; Lefeb. ad iram muliebrem caſſamque. Rectius forte adceperis de muliebri animo vel audacia, quo ſenſu *cornua* dicuntur Horat. Od. III, 21, 18. Ouid. Am. III, 11, 6. et A. A. I, 239. Sed v. Var. Lect. 763. *ſuerint*, conſueverint. *Quanta vulnera*, quae Florus II, 7. vltra mortem patere dixit; Drak. 765. cf. ſup. ad v. 631. — 766. *extentos*, late ſparſos, ſtratos. Proprie *extenta*, late fuſa iacent corpora in campo. *fuſa*, recumbentia, vt *fuſa iacent* pro ſimpl. *iacent* dictum ſit, (v. ad III, 57. in Var. Lect.) vel potius proſtrata, caeſa. v. ad II, 112. — 768. *Iunxerunt cadauera ripas* Metauri, quoniam alueus iis replebatur totus, et fluuius ſtrage eorum tamquam ponte iungebatur. cf. I, 52. et VIII, 668 ſq. —

769

Vt, quum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluuiosque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent. exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam,
  Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaeuus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? hunc ſi non vincitis hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina vt adſpexit, rabidi ceu belua ponti,

Per

Vulgo *diuerſaque.* 773. Hunc locum, inmutatis quibusdam verbis, et duobus additis verſibus, foede interpolauit Nicander hoc modo: *Turba ruit, curſuque leues nemora auia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arua. Tum per ſaxa ferae* cet. 774. *et per ipſa* Ox. *per ſpiſſa cubilia*, vt IV, 303, putabat aliquando N. Heinſ. 777. *Gratam* Col. et R. 2. *Et latam* Ox. Put. et

primae

769 ſqq. Poeta non numerum caeſorum exſequitur, vt Liuius XXVII, 49... ſed eorum multitudinem epicis adumbrat coloribus, paſſim obuiis. cf. inpr. Homeri hymn. II. in Dian. et Ouid. Met. II, 441 ſqq. *Saltus exercere*, vt al. *fatigare.* cf. ad I, 63. 363. inpr. II, 74. *Dictynna*, v. ad II, 71. *Maenala*, cf. ad IV, 363. *Naiades* paſſim quaeuis Nymphae dicuntur. *ſtridunt*, cf. ad I, 334. et IV, 567. De *corytis* v. ad II, 106. *fuſae*, v. ad v. 767.

778-807. Et haec commentus eſt poeta in gratiam Claudii Neronis, cui potiſſimum debebatur victoria. *rumpit iter*, vt I, 54. vbi v. not. *virorum*, Romanorum Poenorumque, *aequali pugna*, dubia, in qua aequo Marte pugnabatur. 780 ſq. Pauca aeſtuantis animi, ſed magni ponderis verba, quibus dictis confeſtim exemplum virtutis datur militibus. 784 ſq. Balaenae, vt leoni, lupo aliisque feris famelicis, comparatur vir fortis et in hoſtem ruens.

Rabida

Quod ni veloci proſternimus agmina Marte,
Et fulmen ſubitum Carthaginis Hannibal adſit,
Qui Deus infernis quemquam noſtrum eximat vmbris?
Hinc, galea capite adcepta, dicta horrida ferro
Sancit, et, obtectus ſenium, fera proelia miſcet.
Illum, per cuneos et per denſiſſima campi
Corpora tot dantem leto, quot ſpicula torſit,
Turbati fugere Macae, fugere feroces
Autololes, Rhodanique comas intonſa iuuentus.
Fatidicis Nabis veniens Hammonis arenis
Inproba miſcebat ſecurus proelia fati,
Ceu tutante Deo; ac patriis ſpolia Itala templis
Fixurum vano tumidus promiſerat ore.

Ardebat

dite Ox. R. 1. Parm. Med. 665. *Qui*, non *Quis*, ſcripti. cf. ad II, 645. — 672. *Fatidicus* Med. Deinde *Nabus* Put. *Nabin* Aethiopes camelopardalim vocant, (v. Plin. VIII, 18. et Solin. c. 30.) vnde id nomen militi Africano inpoſitum eſſe ſuſpicabatur Drak. Sed נָבִיא orientalibus vatem ac ſacerdotem dici, non male monet Lefeb. 674. *Itala templis* ſcripti et R, 2. Vulgo *inproba terris*; vnde et *tectis* reponi poſſe putabat

Poenis inlata efficite ne iterum Alpes tranſire conentur. Erneſti: Alpes veluti obſtruite cadaueribus. 664. *fulmen Carthaginis*, v. ad I, 421. et VII, 106. — 667. *Sancit dicta ferro*, cf. ad I, 305. *obtectus ſenium*, caput. *proelia miſcet*, v. ad I, 69. — 670. *Macae* et *Autololes* pro Poenis. cf. ad II, 60. et 63. *Rhodani iuuentus intonſa comas*, Galli, qui comam paſcere ſolebant; vnde *Gallia comata*. Ita Dausq. Cell. Drak. Ern. recte coll. Plin. IV, 17. XI, 37. D. Heinſius haec adcipiebat de coma votiua, quam in bellum profecturi, fluuiis potiſſimum, vouere, et reduces tondere conſueuerint, de quo v. Hom. Il. ψ, 144 ſq. Nonn. III, 343 ſq. Stat. Silv. III, 4, 84 ſq.

672 ſq. cf. ſimil. loc. I, 414 ſq. *Nabis*, ſacerdos Iovis Hammonis. cf. ad II, 150. *miſcebat proelia*, v. ad I, 69. *Inproba proelia*, ſaeua, cum inmani furore, (cf. ad IV, 536.) quia *ſecurus fati* (cf. ad XVI, 344.) et fretus auxilio Dei ſui mortem et pericula negligebat; Ern. *ſpolia templis fixurum*, cf. ad I, 617 ſq. et XIV, 650. *Itala*, erepta Romanis eorumque ſociis. *tumidus*, cf. ad II, 288. *Ardebat gemma*

Ardebat gemma Garamantide caerula veſtis,
Vt quum ſparſa micant ſtellarum lumina coelo,
Et gemmis galeam, clipeumque adçenderat auro.
Caſſide cornigera dependens infula ſacros
Prae ſe terrores Diuumque ferebat honorem.
Arcus erat pharetraeque viro, atque incocta ceraſtis
Spicula, et armatus peragebat bella veneno.
Necnon, cornipedis tergo de more repoſtus,
Suſtentata genu per campum pondera conti
Sarmatici prona aduerſos vrguebat in hoſtes.
Tum quoque transfixum telo per membra, per arma,
Conſulis ante oculos, magno clamore Sabellum
Absportabat ouans, et ouans Hammona canebat.

putabat N. Heinſ. 679. *conigera* malebant Heinſii. At v. not. 680. *Diuique* ſc. Hammonis repoſuit Lefeb. 681. *erant* coni. N. Heinſ. 686. *Tum*

gemma veſtis, vt mox *gemmis galeam clipeumque adcenderat auro*, cf. ad IV, 268. Virg. A. II, 734. V, 88. Claud. Conſ. Hon. VI, 167. Burm. ad Val. Fl. V, 370. *adcenderat* exquiſite pro, clipeo vtebatur, qui adcenſus erat, h. e. fulgebat auro. 679. *Caſſide cornigera*, v. ad I, 415. Perperam D. Heinſ. intelligebat galeam ſaetis equinis ornatam, quod crines etiam *cornua*, vt Virg. A. XII, 89. et *κέρατα* dicantur. *infula* inſigne ſacerdotis. 681. *incocta ceraſtis*, infecta veneno, vnde mox *armatus veneno*. cf. ad I, 219. et 322 ſq. — 684. *Conti*, haſtae praelongae ac ponderoſae, (vnde *pondera conti*, de quo v. ad II, 246. in Var. Lect.) amentatae, vt retrahi poſſent, prominentes per armos ac capita equorum, et, ob longitudinem pondusque, equitum *genibus ſuſtentatae* et innixae, quibus *Sarmatae* potiſſimum et Scythae vtebantur, vt cominus ferirent hoſtem, vel equo deiicerent. cf. Grat. Cyneg. 117 ſq. Iſcan. b. Troi. VI, 494. Tac. Hiſt. I, 79. inpr. Burm. ad Valer. Fl. VI, 162. et 234 ſq. Gron. et Barth. ad Stat. Achill. II, 418 ſq. Lipſ. de Mil. Rom. III, 7. extr. 688. *Abſportabat*, vt *ſummae in cuſpide portat* ap. Stat. Theb. VIII, 496. et *vehit* ap. Valer. Fl. VI, 252. *magno clamore ouans, et ouans H. c.* cf.

Non tulit hanc iram tantosque in corde tumores
Barbarico ſenior, telumque intorſit, et vna
Praedam animamque ſimul victori victor ademit.
Adſilit, audito triſtis clamore ruinae,
Hasdrubal, et coeptantem Arabum raptare peremto
Gemmiferi ſpolium cultus, auroque rigentes
Exuuias, iaculum a tergo perlibrat ad oſſa.
Iam conrepta miſer geminis velamina palmis
Carpebat propere, et tepidos nudauerat artus.
Concidit, et ſacras veſtes atque aurea fila
Reddidit examimo, ſpoliatum labſus in hoſtem.
At Canthus Rutulum, Canthus poſſeſſor arenae,
Qua celebre inuicti nomen poſuere Philaeni,

Ditem

Tum quoque, non *Tanto*, Col. et R. 2. — 691. *Adſilit* Col. *Adſiſtit* Oxon. Vulgo *Adſtitit*. 693. *Arabum* ſcripti, R. 1. 2. Parm. Med. Vulgo *Atabum*. Vtrumque nomen in monimentis antt. occurrere ap. Gruter. p. 59. n. 9. p. 687. n. 11. p. 914. n. 13. monuit Drak. 697. *trepidos* Put. Tell. R. 1. 2. Med. Marſi Ven. prior al. 700. Ita ſcripti, R. 2. et Ben. Vulgo *At Canthus Libycae latae poſſeſſor arenae*. In priſcis edd. ex tribus verſſ. vnus factus, *At Canthus Rutulum óbtruncat, cui mille ſub altis*, typographorum errore, in quem eos repetitio voc. *Rutulum* induxit. cf. ad XVI, 568. Marſus tamen in comment. v. 701. et 702. expoſuit, etſi ab eius edd.

cf. ad IV, 215. — 689. *tumores*, v. ad II, 288. *ſenior*, Liuius conſul. 693. *Hasdrubal* Arabum, qui *peremto* Nabi *ſpolia* detracturus erat, occidit. *iaculum perlibrat* in *Arabum coeptantem* cet. niſi potius *coeptanti Arabo iaculum perlibrat* legendum eſt. Durior eſt interpretatio Erneſti, qui *coeptantem Arabum*, accuſat. abſol. Graecorum more pro coeptante Arabo dictum exſtimat. *auro rigentes*, vt ap. Virg. A. I, 648. vbi v. Heyne. Hinc v. 698. *aurea fila*. cf. Virg. Aen. XI, 75. — 696. *miſer* Arabus. 700-701. *Canthus* erat *poſſeſſor arenae*, loci vel tractus arenoſi ad Syrtes, *qua* parte, vbi, huic tractui *celebre nomen poſuere*, h. e. dedere (v. ad VI, 593.) *Philaeni* fratres Carthaginienſes, qui vitam ſuam deuouerunt patriae, viui obruti, vt reipubl. terminos proferrent. Locus ille ab aris, quae iis ibi conſecrabantur, dictus οἱ Φιλαίνου vel Φιλαίνων βωμοί, et ſitus prope maiorem Syrtin, terminus ditionis Poenorum

Ditem ouium Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis
Lanigerae balant ſtabulis. Ipſe, otia molli
Exercens cura, gelido nunc flumine ſoles
Frangebat nimios pecori, nunc laetus in herba
Tondebat niueae ſplendentia vellera lanae,
Aut, pecus e paſtu quum ſeſe ad tecta referret,
Noſcentes matrem ſpectabat ouilibus agnos.
Obcubuit clipei transfixo proditus aere,
Et ſero ingemuit ſtabulis exire paternis.

Acrius hoc Italum pubes incurrit, et vrguet:
Vt torrens, vt tempeſtas, vt flamma coruſci

 Fulmi-

edd. exſulant. 702. *ouium* Col. Vulgo *Obium*. Deinde *Rutulum obtruncat*, non *obtruncat Rutilum*, ſcripti et antt. edd. 705. *herba* ſcripti. Vulgo *vmbra*, quod forte non ſpernendum. *lentus in vmbra*, vt ap. Virg. Ecl. I, 4, non male coni. N. Heinſ. et recepit Lefeb. qui hanc lect. duobus veteribus, neſcio quibus, firmari dicit. 707. *ad ſepta*, h. e. ouile, vt ap. Virg. Ecl. I, 34. et al., malebat N. Heinſ. et v. 708. *matrem* pro vulg. *matres*, vt ambiguitas vitaretur, et *Poſcentes*. Illud recepit Drak. hoc ei acutum videbatur, vt quisque agnorum balatu matrem quaſi vocauerit. 710. *exire* ſcripti. Vulgatum *exiſſe* retinuit Lefeb. Deinde *parentis* Col. 713. *Borea pontus furit* emend. N. Heinſ. 717. *vis ſubita* Col. Ox.

norum in Africa. cf. Salluſt. B. I. 79. Plin. V, 4. Strab. III. et XVII. p. 836. Valer. Max. V, 6. ext. 4. Mela I, 7. Polyb. III, 39. X, 40. Ptolem. IV, 3. Scylax in Periplo p. 45. ed. Voſſ. (p. 113. ed. Gron.) Solin. c. 40. — 702 ſq. Suauiſſimus locus, et tam ſententiarum quam verborum luminibus diſtinctus. Poeta forte exornauit Virgiliana A. VII, 538. 9. — 703. *cura molli*, iucunda, vt ap. Ouid. Faſt. VI, 416. Triſt. V, 3, 9. et al. *Frangebat ſoles*, vim aeſtus minuebat, vt *aeſtus frangere Tago* ap. Martial. I, 50, 15. et *calor ſe frangit* ap. Cic. Or. I, 62. — 708. Ouibus ad paſtum abeuntibus agni in ouilibus concludebantur, quorum quisque matrem domum redeuntem noſcebat; Drak. coll. Martial. III, 58. ibique Gruter. in App. *clipei transfixo proditus aere*, deſtitutus munimine iuſto, quia clipeus perforatus erat; Cell. Nempe aes molle fiduciam domini decepit, tramittendo ictum, cui reſiſtere, quemque retro agere debuerat; Gron. Obſſ. III, 20. cf. ſup. ad II, 247. — 711 ſq. Luxuriantis ingenii verba, quibus Romanorum impe-

Fulminis, vt Boream pontus fugit, vt caua currunt
Nubila, quum pelago coelum permiſcuit Eurus.
Procerae ſtabant, Celtarum ſigna, cohortes,
Prima acies; hos inpulſu cuneoque feroci
Laxat vis ſubita, et feſſos errore viarum,
Nec ſoli faciles; longique laboris anhelos
Auertit patrius genti pauor. Addere tergo
Haſtas Auſonius, teloque inſtare ſequaci,
Nec donare fugam. Cadit vno vulnere Thyrmis,
Non vno Rhodanus; profligatumque ſagitta
Lancea deturbat Morinum, et iam iamque cadentem.
Cedentes vrguet, totas largitus habenas,
Liuius acer equo, et turmis abeuntibus infert
Corni-

Ox. Tell. Vulgo *vi ſubita.* 718. *ſolis faciles*, duo veteres, teſte ac prob. Lefeb. *ac ſolui faciles* coni. Dausq. 719. *genti*, non *gentem*, ſcripſi. 721. *Thyrmis* Col. Vox Gallica, quae fulmen ſignificat; Lefeb. *Thirius* R. 2. In aliis edd. antt. *Tirrus*, vel *Tyrrus* et *Thyrrus*. Vulgatum *Tyrus* primus edidit Marſ. in Ven. poſter. contra metrum. *Turus* repoſuit Cell. quia *Turias* Hiſpaniae fluuius, et nomina quoque *Rhodani* ac *Moſae* a fluuiis ſumta ſint. Non male! cf. ad I, 306. Gallis quidem militibus non recte *Turum* Hiſpanum iungi poſſe exiſtimabat Drak. Sed in exercitu Hasdrubalis etiam Hiſpani erant. 722. *ſagitta* pro vulgato *ſagittae* repoſui cum Lefeb. et Ern. Forte et aliud mendum his verbis ſubeſt. Senſus tamen eſt, quod N. Heinſ. iam monuit, ſaucium ſagittae vulnere Morinum lancea deturbatum porro fuiſſe ex equo. 724. *Cedentes* ſc. turmas Col. *Cedentis* Ox. et Put. Vulgo *Cadentem Cedentemque.* Poſt *habenas* comma poſuere Drak. Lef. Ern. Sed iungenda ſunt verba: *totas largitus*

impetus adumbratur. cf. ſup. 569. 570. — 714. cf. ad XIII, 587. — 715 ſq. Quo modo acies ſteterit, docet Liv. XXVII, 48. — 717 ſq. Gallorum *pars magna ab ſignis aberant, nocte dilabſi ſtratique ſomno paſſim per agros; et qui aderant, itinere ac vigiliis feſſi, intolerantiſſima laboris corpora, vix arma humeris geſtabant;* Liv. l. c. cf. ſup. ad IV, 311. *Nec ſoli faciles*, non idonei ad tolerandos ſolis calores; Marſ. cf. ad I, 615. *laboris*, ob laborem, *anhelos*, eius inpatientes. *pauor genti patrius*, a parentibus traditus, h. e. naturalis, vt ἐμοὶ πατρώϊον ἔτω ap. Callim. H. in Apoll. cf. XVI, 236. ſup. ad I, 82. et Erneſti clav. Cic. *addere*, v. ad X, 105. — 722-727. cf.

Cornipedem. Tunc auerſi turgentia colla
Diripit enſe Moſae. Percuſſit pondere terram
Cum galea ex alto labſum caput, ac reſidentem
Turbatus rapuit ſonipes in proelia truncum.
Hic Cato (nam medio vibrabat et ipſe tumultu)
Si, primas, inquit, bello quum amiſimus Alpes,
Hic iuueni obpoſitus Tyrio foret! Hei mihi! quanta
Ceſſauit Latio dextra, et quot funera Poenis
Donarunt praui ſuffragia triſtia campi!

gitus habenas equo. Sic alibi *dare* vel *immittere habenas equis, claſſi* cet. 726. *fugientia colla* malebat N. Heinſ. vt *fugientia terga* II, 250. et VIII, 1. cf. ad XIII, 171. — 727. *Deſtitit* ſcripſi. *Decidit* Parm. et Med. *Dicidit* R. 1. et Ven. Marſi. *Diſcidit* ad marg. R. 1. *Diſiicit* non male coni. N. Heinſ. et proxime lectioni antt. membranarum, in quibus ſemper fere *Diſſicit* vel *Deſſicit* ſcribitur. cf. ad IX, 538. *Deripit* emend. Lefeb. cf. ad IX, 29. X, 318. et not. ad VII, 704. — 730. *vibrarat* Ox. et Put. *vibrat* Tell. 732. Verba *hei mihi! quanta. Ceſſauit Latio dextra* abſunt ab Ox. Put. et primis edd. Poſt *foret* vulgo colon vel comma ponitur, vt verba ſeq. *hei mihi* cet. ſint apodoſis. Ego ſubſtitui ſignum exclamandi.

cf. Var. Lect. 730. Cell. "Porcius *Cato*, leui armaturae praefectus, Liv. XXVII, 48." Sed ibi L. Porcium Licinum memorari iam monuit Ern. *vibrabat* ſc. ſe, vltro citroque ſe mouebat, ferebatur, ardore pugnandi huc illuc raptus. cf. ad I, 539. *medio tumultu* pugnae, vt φλοῖςβος et al. ap. Hom. 731 ſq. Vtinam Liuius conſul primus *Tyrio iuueni*, Hannibali, Alpes tranſituro, *obpoſitus* fuiſſet! *Si* vox optantis, vt *εἰ*, *εἰ γάρ*. cf. Virg. A. VI, 187. (vbi v. Heyne) VIII, 560. al. *primas*, primum *amiſimus Alpes*, quoniam hic mons propugnaculum quaſi Italiae eſt. *quanta dextra*, quam fortis vir, *ceſſauit Latio* ſuccurrere, vel otioſum ſe ſpectatorem praebuit calamitatis Romanorum. Apud Liv. XXVII, 34. *indigno iniuriam a populo factam, magnoque id damno fuiſſe, quod tam graui bello nec opera nec conſilio talis viri vſa reſpubl. eſſet.* — *quot funera Poenis donarunt* cet. cf. ad I, 487. et ſimil. loc. II, 326. *ſuffragia triſtia praui campi* Martii, vbi populi iudicio damnatus eſt, et a publicis negotiis remotus. cf. v. 596 ſq. Erneſti haec dicta putat obſcura adluſione ad Varronem conſulem, temerariis populi ſuffragiis creatum,

Iamque inclinabant acies, cunctisque pauorem
Gallorum induerat pauor, et Fortuna ruebat
Sidonia: ad Rutulos Victoria verterat alas.
Celſus, ceu prima refloreſcente iuuenta,
Ibat Conſul, ouans maior maiorque videri.
Ecce, trahens ſecum canentem puluere turmam,
Ductor Agenoreus ſubit, intorquensque lacertis
Tela, ſonat: Cohibete fugam. cui cedimus hoſti?
Nonne pudet? conuerſa ſenex marcentibus annis
Agmina agit: nunc, quaeſo, mihi nunc dextera in armis
Degenerat, noſtrique piget? Mihi Belus auorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen, et ante omnes bello numerandus Hamilcar

Eſt

v. not. 735. *cuneisque* legendum videbatur N. Heinſ. 737. *Rutilos* Col. 743. *annis* Col. *amnis* Tell. Vulgo *armis*. 744. *in annis* Oxon. *nnm — num* coni. N. Heinſ. 747. *mirandus* Oxon. *Belo numerandus* Med. *belli memorandus* (vt *venerandus ſenectae*, *curae*, *ſceptri* II, 409. VI, 574. XVI, 249, *damnandus facti* VI, 191. *laudandus vitae* I, 585. V, 561. *lugendus formae* III, 424. et ſimilia) vel *Belo adnumerandus* emend. N. Heinſ. et poſteriorem coni. recepere Lefeb. et Ern. Ego priorem praetulerim, et verba *memorare* ac *numerare* ſaepe a librariis inter ſe commutari, docent Drak. ad h. l. Heinſ. ad Ouid. Triſt. I, 4, 1. Gron. in guſtu ad Stat. Achill.

I.

tum, cladisque Cannenſis auctorem. cf. VIII, 255 ſq. et IX, 636.

735. *cunctis*, ceteris omnibus populis, vnde praeter Gallos Hasdrubalis exercitus conlectus erat; Drak. *pauorem induerat*, incuſſerat. cf. ad I, 38. *fortuna Sidonia*, Poenorum, *ruebat*, vt XVII, 172. et al. v. Ind. *Rutulos*, Romanos. *Victoria verterat alas*, v. ad XIV, 675. — 739. cf. I, 496 ſq. ibique not. et Ouid. Met. VII, 639.

741. *Ductor Agenoreus*, Hasdrubal. v. ad I, 15. — 742 ſq. cf. ſup. ad v. 635. *ſenex* Liuius conſul. 745 ſq. Bene Erneſti: „Heroes vt ſibi auctoritatem concilient, originem et natales iactant, vt v. c. IV, 150. Sed quis adrogantiam iactantis Hasdrubalis ferat? Quamuis haec potius poetae culpa eſt, qui, dum ſingula auget dicendo, in vitium incurrit, et a tramite naturae aberrat." De *Belo* cf. I, 71 ſq. et 87. *auorum principium*, generis noſtri

princeps

Ardebat gemma Garamantide caerula veſtis,
Vt quum ſparſa micant ſtellarum lumina coelo,
Et gemmis galeam, clipeumque adcenderat auro.
Caſſide cornigera dependens infula ſacros
Prae ſe terrores Diuumque ferebat honorem.
Arcus erat pharetraeque viro, atque incocta ceraſtis
Spicula, et armatus peragebat bella veneno.
Necnon, cornipedis tergo de more repoſtus,
Suſtentata genu per campum pondera conti
Sarmatici prona aduerſos vrguebat in hoſtes.
Tum quoque transfixum telo per membra, per arma,
Conſulis ante oculos, magno clamore Sabellum
Absportabat ouans, et ouans Hammona canebat.

putabat N. Heinſ. 679. *conigera* malebant Heinſii. At v. not. 680. *Diuique* ſc. Hammonis repoſuit Lefeb. 681. *erant* coni. N. Heinſ. 686. *Tum*

gemma veſtis, vt mox *gemmis galeam clipeumque adcenderat auro*, cf. ad IV, 268. Virg. A. II, 734. V, 88. Claud. Conſ. Hon. VI, 167. Burm. ad Val. Fl. V, 370. *adcenderat* exquiſite pro, clipeo vtebatur, qui adcenſus erat, h. e. fulgebat auro. 679. *Caſſide cornigera*, v. ad I. 415. Perperam D. Heinſ. intelligebat galeam ſaetis equinis ornatam, quod crines etiam *cornua*, vt Virg. A. XII, 89. et κέρατα dicantur. *infula* inſigne ſacerdotis. 681. *incocta ceraſtis*, infecta veneno, vnde mox *armatus veneno*. cf. ad I, 219. et 322 ſq. — 684. *Conti*, haſtae praelongae ac ponderoſae, (vnde *pondera conti*, de quo v. ad II, 246. in Var. Lect.) amentatae, vt retrahi poſſent, prominentes per armos ac capita equorum, et, ob longitudinem pondusque, equitum *genibus ſuſtentatae* et innixae, quibus *Sarmatae* potiſſimum et Scythae vtebantur, vt cominus ferirent hoſtem, vel equo deiicerent. cf. Grat. Cyneg. 117 ſq. Iſcan. b. Troi. VI, 494. Tac. Hiſt. I, 79. inpr. Burm. ad Valer. Fl. VI, 162. et 234 ſq. Gron. et Barth. ad Stat. Achill. II, 418 ſq. Lipſ. de Mil. Rom. III, 7. extr. 688. *Abſportabat*, vt *ſumma in cuſpide portat* ap. Stat. Theb. VIII, 496. et *vehit* ap. Valer. Fl. VI, 252. *magno clamore ouans, et ouans H. c.* cf.

Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite, docete, viri, Romanae vulnera ſuerint
Quanta adferre manus. Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, et denſa ſol vincitur vmbra.
Iamque per extentos alterna ſtrage virorum
Corpora fuſa iacent campos, demerſaque in vndam
Iunxerunt cumulo creſcente cadauera ripas.

Vt,

et Livineius. Recte Erneſti: "*Iurgia*, non *cornua*, omni conſilio comparationis apta ſunt: nam in ſeueris iurgiis erret fortaſſe, qui feminarum vngues leues vel ſuaues exiſtimet." Sed quomodo librarii *cornua* pro *iurgiis*, et tam difficilem expeditu lectionem pro tam perſpicua ac vulgari ſubſtituere potuerint, vix adſequor. Equidem *vana proelia* reponerem, niſi et haec ſcriptura a vulgata nimis abhorreret. Ita plane congrueret locus Horat. Od. I, 6, 17. *proelia virginum Sectis in iuuenes vnguibus acrium*, et *proelia* h. l. *vana* dicerentur, quia mulierum ſunt, non virorum, et in quibus leuia, non letalia infliguntur vulnera, (cf. v. 763. 4.) vel *ſectis* pugnatur *vnguibus*, quae dilectum hoſtem non admodum *laedunt*, h. e. vulnerant. 767. *demerſaque* Col. Ox. Tell. Aſul. *demenſaque* Put.

Vulgo

Ουκ αλέγω, ώσεί με γυνὴ βάλοι, ἢ παῖς ἄφρων, e quo vno duos verſus efficit Silius; D. Heinſ. *Cornua* Barthius (Adv. IX, 17.) refert ad inſultus, vel ad ſacrorum muliebrium carmina buccinarumque feſtarum concentum; Gronouius (Obſſ. I, 17.) ad furores orgiorum Bacchi feminarumque bacchantium, quarum vulnera, *inter cornua* inflicta, h. e. canentibus tibiis, (quae *cornua* dicuntur Ouid. A. A. II, 380. Met. III, 533. XI, 16. et Faſt. IV, 181. Val. Fl. I, 726. III, 238. Iuvenal. II, 90.) minime ſuperſtitioſus Conſul eleuet; Lefeb. ad iram muliebrem caſſamque. Rectius forte adceperis de muliebri animo vel audacia, quo ſenſu *cornua* dicuntur Horat. Od. III, 21, 18. Ouid. Am. III, 11, 6. et A. A. I, 239. Sed v. Var. Lect. 763. *ſuerint*, conſueverint. *Quanta vulnera*, quae Florus II, 7. vltra mortem patere dixit; Drak. 765. cf. ſup. ad v. 631. — 766. *extentos*, late ſparſos, ſtratos. Proprie *extenta*, late fuſa iacent corpora in campo. *fuſa*, recumbentia, vt *fuſa iacent* pro ſimpl. *iacent* dictum ſit, (v. ad III, 57. in Var. Lect.) vel potius proſtrata, caeſa. v. ad II, 112. — 768. *Iunxerunt cadauera ripas* Metauri, quoniam alueus iis replebatur totus, et fluuius ſtrage eorum tamquam ponte iungebatur. cf. I, 52. et VIII, 668 ſq. —

769

Vt, quum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluuiosque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent. exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam,
  Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaeuus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? hunc ſi non vincitis hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina vt adſpexit, rabidi ceu belua ponti,

Per

Vulgo *diuerſaque.* 773. Hunc locum, inmutatis quibusdam verbis, et duobus additis verſibus, foede interpolauit Nicander hoc modo: *Turba ruit, curſuque leues nemora auia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arua. Tum per ſaxa ferae cet.* 774. *et per ipſa* Ox. *per ſpiſſa cubilia*, vt IV, 303, putabat aliquando N. Heinſ. 777. *Gratam* Col. et R. 2. *Et latam* Ox. Put. et

primae

769 ſqq. Poeta non numerum caeſorum exſequitur, vt Liuius XXVII, 49. ſed eorum multitudinem epicis adumbrat coloribus, paſſim obuiis. cf. inpr. Homeri hymn. II. in Dian. et Ouid. Met. II, 441 ſqq. *Saltus exercere*, vt al. *fatigare.* cf. ad I, 63. 363. inpr. II, 74. *Dictynna*, v. ad II, 71. *Maenala*, cf. ad IV, 363. *Naiades* paſſim quaeuis Nymphae dicuntur. *ſtridunt*, cf. ad I, 334. et IV, 567. De *corytis* v. ad II, 106. *fuſae*, v. ad v. 767.

778-807. Et haec commentus eſt poeta in gratiam Claudii Neronis, cui potiſſimum debebatur victoria. *rumpit iter*, vt I, 54. vbi v. not. *virorum*, Romanorum Poenorumque, *aequali pugna*, dubia, in qua aequo Marte pugnabatur. 780 ſq. Pauca aeſtuantis animi, ſed magni ponderis verba, quibus dictis confeſtim exemplum virtutis datur militibus. 784 ſq. Balaenae, vt leoni, lupo aliisque feris famelicis, comparatur vir fortis et in hoſtem ruens.

Rabida

Quod ni veloci proſternimus agmina Marte,
Et fulmen ſubitum Carthaginis Hannibal adſit,
Qui Deus infernis quemquam noſtrum eximat vmbris?
Hinc, galea capite adcepta, dicta horrida ferro
Sancit, et, obtectus ſenium, fera proelia miſcet.
Illum, per cuneos et per denſiſſima campi
Corpora tot dantem leto, quot ſpicula torſit,
Turbati fugere Macae, fugere feroces
Autololes, Rhodanique comas intonſa iuuentus.
Fatidicis Nabis veniens Hammonis arenis
Inproba miſcebat ſecurus proelia fati,
Ceu tutante Deo; ac patriis ſpolia Itala templis
Fixurum vano tumidus promiſerat ore.

Ardebat

dite Ox. R. 1. Parm. Med. 665. *Qui*, non *Quis*, ſcripti. cf. ad II, 645. — 672. *Fatidicus* Med. Deinde *Nabus* Put. *Nabin* Aethiopes camelopardalim vocant, (v. Plin. VIII, 18. et Solin. c. 30.) vnde id nomen militi Africano inpoſitum eſſe ſuſpicabatur Drak. Sed נָבִיא orientalibus vatem ac ſacerdotem dici, non male monet Lefeb. 674. *Itala templis* ſcripti et R. 2. Vulgo *inproba terris*; vnde et *tectis* reponi poſſe putabat

Poenis inlata efficite ne iterum Alpes tranſire conentur. Erneſti: Alpes veluti obſtruite cadaueribus. 664. *fulmen Carthaginis*, v. ad I, 421. et VII, 106. — 667. *Sancit dicta ferro*, cf. ad I, 305. *obtectus ſenium*, caput. *proelia miſcet*, v. ad I, 69. — 670. *Macae* et *Autololes* pro Poenis. cf. ad II, 60. et 63. *Rhodani iuuentus intonſa comas*, Galli, qui comam paſcere ſolebant; vnde *Gallia comata*. Ita Dausq. Cell. Drak. Ern. recte coll. Plin. IV, 17. XI, 37. D. Heinſius haec adcipiebat de coma votiua, quam in bellum profecturi, fluuiis potiſſimum, vouere, et reduces tondere conſueuerint, de quo v. Hom. Il. ψ, 144 ſq. Nonn. III, 343 ſq. Stat. Silv. III, 4, 84 ſq.

672 ſq. cf. ſimil. loc. I, 414 ſq. *Nabis*, ſacerdos Iouis Hammonis. cf. ad II, 150. *miſcebat proelia*, v. ad I, 69. *Inproba proelia*, ſaeua, cum inmani furore, (cf. ad IV, 536.) quia *ſecurus fati* (cf. ad XVI, 344.) et fretus auxilio Dei ſui mortem et pericula negligebat; Ern. *ſpolia templis fixurum*, cf. ad I, 617 ſq. et XIV, 650. *Itala*, erepta Romanis eorumque ſociis. *tumidus*, cf. ad II, 288. *Ardebat gemma*

Cornipedem. Tunc auerſi turgentia colla
Diripit enſe Moſae. Percuſſit pondere terram
Cum galea ex alto labſum caput, ac reſidentem
Turbatus rapuit ſonipes in proelia truncum.
Hic Cato (nam medio vibrabat et ipſe tumultu)
Si, primas, inquit, bello quum amiſimus Alpes,
Hic iuueni obpoſitus Tyrio foret! Hei mihi! quanta
Ceſſauit Latio dextra, et quot funera Poenis
Donarunt praui ſuffragia triſtia campi!

 Iamque

gitus habenas equo. Sic alibi *dare* vel *immittere habenas equis, claſſi* cet. 726. *fugientia colla* malebat N. Heinſ. vt *fugientia terga* II, 250. et VIII, 1. cf. ad XIII, 171. — 727. *Deſtitit* ſcripti. *Decidit* Parm. et Med. *Dicidit* R. 1. et Ven. Marſi. *Diſcidit* ad marg. R. 1. *Disiicit* non male coni. N. Heinſ. et proxime lectioni antt. membranarum, in quibus ſemper fere *Diſſicit* vel *Deſſicit* ſcribitur. cf. ad IX, 538. *Deripit* emend. Lefeb. cf. ad IX, 29. X, 318. et not. ad VII, 704. — 730. *vibrarat* Ox. et Put. *vibrat* Tell. 732. Verba *hei mihi! quanta Ceſſauit Latio dextra* abſunt ab Ox. Put. et primis edd. Poſt *foret* vulgo colon vel comma ponitur, vt verba ſeq. *hei mihi* cet. ſint apodoſis. Ego ſubſtitui ſignum exclamandi.

V.

cf. Var. Lect. 730. Cell. "Porcius *Cato*, leui armaturae praefectus, Liv. XXVII, 48." Sed ibi L. Porcium Licinum memorari iam monuit Ern. *vibrabat* ſc. ſe, vltro citroque ſe mouebat, ferebatur, ardore pugnandi huc illuc raptus. cf. ad I, 539. *medio tumultu* pugnae, vt φλοῖςβος et al. ap. Hom. 731 ſq. Vtinam Liuius conſul primus *Tyrio iuueni*, Hannibali, Alpes tranſituro, *obpoſitus* fuiſſet! *Si* vox optantis, vt *εἰ, εἰ γὰρ.* cf. Virg. A. VI, 187. (vbi v. Heyne) VIII, 560. al. *primas*, primum *amiſimus Alpes*, quoniam hic mons propugnaculum quaſi Italiae eſt. *quanta dextra*, quam fortis vir, *ceſſauit Latio* ſuccurrere, vel otioſum ſe ſpectatorem praebuit calamitatis Romanorum. Apud Liv. XXVII, 34. *indigno iniuriam a populo factam, magnoque id damno fuiſſe, quod tam graui bello nec opera nec conſilio talis viri vſa reſpubl. eſſet.* — *quot funera Poenis donarunt* cet. cf. ad I, 487. et ſimil. loc. II, 326. *ſuffragia triſtia praui campi* Martii, vbi populi iudicio damnatus eſt, et a publicis negotiis remotus. cf. v. 596 ſq. Erneſti haec dicta putat obſcura adluſione ad Varronem conſulem, temerariis populi ſuffragiis creatum,

Non tulit hanc iram tantosque in corde tumores
Barbarico ſenior, telumque intorſit, et vna
Praedam animamque ſimul victori victor ademit.
Adſilit, audito triſtis clamore ruinae,
Hasdrubal, et coeptantem Arabum raptare peremto
Gemmiferi ſpolium cultus, auroque rigentes
Exuuias, iaculum a tergo perlibrat ad oſſa.
Iam conrepta miſer geminis velamina palmis
Carpebat propere, et tepidos nudauerat artus.
Concidit, et ſacras veſtes atque aurea fila
Reddidit examimo, ſpoliatum labſus in hoſtem.
At Canthus Rutulum, Canthus poſſeſſor arenae,
Qua celebre inuicti nomen poſuere Philaeni,

Ditem

Tum quoque, non *Tanto*, Col. et R. 2. — 692. *Adſilit* Col. *Adſiſtit* Oxon. Vulgo *Adſtitit.* 693. *Arabum* ſcripti, R. 1. 2. Parm. Med. Vulgo *Atabum.* Vtrumque nomen in monimentis antt. occurrere ap. Gruter. p. 59. n. 9. p. 687. n. 11. p. 914. n. 13. monuit Drak. 697. *trepidos* Put. Tell. R. 1. 2. Med. Marſi Ven. prior al. 700. Ita ſcripti, R. 2. et Ben. Vulgo *At Canthus Libycae latae poſſeſſor arenae.* In priſcis edd. ex tribus verſſ. vnus factus, *At Canthus Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis*, typographorum errore, in quem eos repetitio voc. *Rutulum* induxit. cf. ad XVI, 568. Marſus tamen in comment. v. 701. et 702. expoſuit, etſi ab eius edd.

cf. ad IV, 215. — 689. *tumores*, v. ad II, 288. *ſenior*, Liuius conſul. 693. *Hasdrubal* Arabum, qui *peremto* Nabi *ſpolia* detracturus erat, occidit. *iaculum perlibrat* in *Arabum coeptantem* cet. niſi potius *coeptanti Arabo - iaculum perlibrat* legendum eſt. Durior eſt interpretatio Erneſti, qui *coeptantem Arabum*, accuſat. abſol. Graecorum more pro coeptante Arabo dictum exſtimat. *auro rigentes*, vt ap. Virg. A. I, 648. vbi v. Heyne. Hinc v. 698. *aurea fila.* cf. Virg. Aen. XI, 75. — 696. *miſer* Arabus. 700-701. *Canthus* erat *poſſeſſor arenae*, loci vel tractus arenoſi ad Syrtes, *qua* parte, vbi, huic tractui *celebre nomen poſuere*, h. e. dedere (v. ad VI, 593.) *Philaeni* fratres Carthaginienſes, qui vitam ſuam deuouerunt patriae, viui obruti, vt reipubl. terminos proferrent. Locus ille ab aris, quae iis ibi conſecrabantur, dictus οἱ Φιλαίνου vel Φιλαίνων βωμοὶ, et ſitus prope maiorem Syrtin, terminus ditionis Poenorum

Ditem ouium Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis
Lanigerae balant ſtabulis. Ipſe, otia molli
Exercens cura, gelido nunc flumine ſoles
Frangebat nimios pecori, nunc laetus in herba
Tondebat niueae ſplendentia vellera lanae,
Aut, pecus e paſtu quum ſeſe ad tecta referret,
Noſcentes matrem ſpectabat ouilibus agnos.
Obcubuit clipei transfixo proditus aere,
Et ſero ingemuit ſtabulis exire paternis.

Acrius hoc Italum pubes incurrit, et vrguet:
Vt torrens, vt tempeſtas, vt flamma coruſci

 Fulmi-

edd. exſulant. 702. *ouium* Col. Vulgo *Obium*. Deinde *Rutulum obtruncat*, non *obtruncat Rutilum*, ſcripti et antt. edd. 705. *herba* ſcripti. Vulgo *vmbra*, quod forte non ſpernendum. *lentus in vmbra*, vt ap. Virg. Ecl. I, 4, non male coni. N. Heinſ. et recepit Lefeb. qui hanc lect. duobus veteribus, neſcio quibus, firmari dicit. 707. *ad ſepta*, h. e. ouile, vt ap. Virg. Ecl. I, 34. et al., malebat N. Heinſ. et v. 708. *matrem* pro vulg. *matres*, vt ambiguitas vitaretur, et *Poſcentes*. Illud recepit Drak. hoc ei acutum videbatur, vt quisque agnorum balatu matrem quaſi vocauerit. 710. *exire* ſcripti. Vulgatum *exiſſe* retinuit Lefeb. Deinde *parentis* Col. 713. *Borea pontus furit* emend. N. Heinſ. 717. *vis ſubita* Col. Ox.

norum in Africa. cf. Salluſt. B. I. 79. Plin. V, 4. Strab. III. et XVII. p. 836. Valer. Max. V, 6. ext. 4. Mela I, 7. Polyb. III, 39. X, 40. Ptolem. IV, 3. Scylax in Periplo p. 45. ed. Voſſ. (p. 113. ed. Gron.) Solin. c. 40. — 702 ſq. Suauiſſimus locus, et tam ſententiarum quam verborum luminibus diſtinctus. Poeta forte exornauit Virgiliana A. VII, 538. 9. — 703. *cura molli*, iucunda, vt ap. Ouid. Faſt. VI, 416. Triſt. V, 3, 9. et al. *Frangebat ſoles*, vim aeſtus minuebat, vt *aeſtus frangere Tago* ap. Martial. I, 50, 15. et *calor ſe frangit* ap. Cic. Or. I, 62. — 708. Ouibus ad paſtum abeuntibus agni in ouilibus concludebantur, quorum quisque matrem domum redeuntem noſcebat; Drak. coll. Martial. III, 58. ibique Gruter. in App. *clipei transfixo proditus aere*, deſtitutus munimine iuſto, quia clipeus perforatus erat; Cell. Nempe aes molle fiduciam domini decepit, tramittendo ictum, cui reſiſtere, quemque retro agere debuerat; Gron. Obſſ. III, 20. cf. ſup. ad II, 247. — 711 ſq. Luxuriantis ingenii verba, quibus Romanorum impe-

Fulminis, vt Boream pontus fugit, vt caua currunt
Nubila, quum pelago coelum permiſcuit Eurus.
Procerae ſtabant, Celtarum ſigna, cohortes,
Prima acies; hos inpulſu cuneoque feroci
Laxat vis ſubita, et feſſos errore viarum,
Nec ſoli faciles; longique laboris anhelos
Auertit patrius genti pauor. Addere tergo
Haſtas Auſonius, teloque inſtare ſequaci,
Nec donare fugam. Cadit vno vulnere Thyrmis,
Non vno Rhodanus; profligatumque ſagitta
Lancea deturbat Morinum, et iam iamque cadentem.
Cedentes vrguet, totas largitus habenas,
Liuius acer equo, et turmis abeuntibus infert
Corni-

Ox. Tell. Vulgo *vi ſubita*. 718. *ſolis faciles*, duo veteres, teſte ac prob. Lefeb. *ac ſolui faciles* coni. Dausq. 719. *genti*, non *gentem*, ſcripti. 721. *Thyrmis* Col. Vox Gallica, quae fulmen ſignificat; Lefeb. *Thirias* R. 2. In aliis edd. antt. *Tirrus*, vel *Tyrrus* et *Thyrrus*. Vulgatum *Tyrus* primus edidit Marſ. in Ven. poſter. contra metrum. *Turus* repoſuit Cell. quia *Turias* Hiſpaniae fluuius, et nomina quoque *Rhodani* ac *Moſae* a fluuiis ſumta ſint. Non male! cf. ad I, 306. Gallis quidem militibus non recte *Turum* Hiſpanum iungi poſſe exiſtimabat Drak. Sed in exercitu Hasdrubalis etiam Hiſpani erant. 722. *ſagitta* pro vulgato *ſagittae* repoſui cum Lefeb. et Ern. Forte et aliud mendum his verbis ſubeſt. Senſus tamen eſt, quod N. Heinſ. iam monuit, ſaucium ſagittae vulnere Morinum lancea deturbatum porro fuiſſe ex equo. 724. *Cedentes* ſc. turmas Col. *Cedentis* Ox. et Put. Vulgo *Cadentem Cedentemque*. Poſt *habenas* comma poſuere Drak. Lef. Ern. Sed iungenda ſunt verba: *totas largitus*

impetus adumbratur. cf. ſup. 569. 570. — 714. cf. ad XIII, 587. — 715 ſq. Quo modo acies ſteterit, docet Liv. XXVII, 48. — 717 ſq. Gallorum *pars magna ab ſignis aberant, nocte dilabſi ſtratique ſomno paſſim per agros; et qui aderant, itinere ac vigiliis feſſi, intolerantiſſima laboris corpora, vix arma humeris geſtabant;* Liv. l. c. cf. ſup. ad IV, 311. *Nec ſoli faciles*, non idonei ad tolerandos ſolis calores; Marſ. cf. ad I, 615, *laboris*, ob laborem, *anhelos*, eius inpatientes. *pauor genti patrius*, a parentibus traditus, h. e. naturalis, vt ἐμοὶ πατρώϊον ἔστω ap. Callim. H. in Apoll. cf. XVI, 236. ſup. ad I, 82. et Erneſti clav. Cic. *addere*, v. ad X, 105. — 722-727. cf.

Vt, quum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluuiosque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent. exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam.
  Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaeuus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? hunc ſi non vincitis hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina vt adſpexit, rabidi ceu belua ponti,

Per

Vulgo *diuerſaque.* 773. Hunc locum, inmutatis quibusdam verbis, et duobus additis verſibus, foede interpolauit Nicander hoc modo: *Turba ruit, curſuque leues nemora auia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arua. Tum per ſaxa ferae cet.* 774. *et per ipſa* Ox. *per ſpiſſa cubilia*, vt IV, 303, putabat aliquando N. Heinſ. 777. *Gratam* Col. et R. 2. *Et latam* Ox. Put. et

primae

769 ſqq. Poeta non numerum caeſorum exſequitur, vt Liuius XXVII, 49. ſed eorum multitudinem epicis adumbrat coloribus, paſſim obviis. cf. inpr. Homeri hymn. II. in Dian. et Ouid. Met. II, 441 ſqq. *Saltus exercere*, vt al. *fatigare.* cf. ad I, 63. 363. inpr. II, 74. *Dictynna*, v. ad II, 71. *Maenala*, cf. ad IV, 363. *Naiades* paſſim quaeuis Nymphae dicuntur. *ſtridunt*, cf. ad I, 334. et IV, 567. De *corytis* v. ad II, 106. *fuſae*, v. ad v. 767.

778-807. Et haec commentus eſt poeta in gratiam Claudii Neronis, cui potiſſimum debebatur victoria. *rumpit iter*, vt I, 54. vbi v. not. *virorum*, Romanorum Poenorumque, *aequali pugna*, dubia, in qua aequo Marte pugnabatur. 780 ſq. Pauca aeſtuantis animi, ſed magni ponderis verba, quibus dictis confeſtim exemplum virtutis datur militibus. 784 ſq. Balaenae, vt leoni, lupo aliisque feris famelicis, comparatur vir fortis et in hoſtem ruens.

Rabida

Iamque inclinabant acies, cunctisque pauorem
Gallorum induerat pauor, et Fortuna ruebat
Sidonia: ad Rutulos Victoria verterat alas.
Celſus, ceu prima refloreſcente iuuenta,
Ibat Conſul, ouans maior maiorque videri.
Ecce, trahens ſecum canentem puluere turmam,
Ductor Agenoreus ſubit, intorquensque lacertis
Tela, ſonat: Cohibete fugam. cui cedimus hoſti?
Nonne pudet? conuerſa ſenex marcentibus annis
Agmina agit: nunc, quaeſo, mihi nunc dextera in armis
Degenerat, noſtrique piget? Mihi Belus auorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen, et ante omnes bello numerandus Hamilcar.
Eſt

v. not. 735. *cuneisque* legendum videbatur N. Heinſ. 737. *Rutilos* Col. 743. *annis* Col. *amnis* Tell. Vulgo *armis*. 744. *in annis* Oxon. *nunc — num* coni. N. Heinſ. 747. *mirandus* Oxon. *Belo numerandus* Med. *belli memorandus* (vt *venerandus ſenectae*, *curae*, *ſceptri* II, 409. VI, 574. XVI, 249. *damnandus facti* VI, 191. *laudandus vitae* I, 585. V, 561. *lugendus formae* III, 424. et ſimilia) vel *Belo adnumerandus* emend. N. Heinſ. et poſteriorem coni. recepere Lefeb. et Ern. Ego priorem praetulerim, et verba *memorare* ac *numerare* ſaepe a librariis inter ſe commutari, docent Drak. ad h. l. Heinſ. ad Ouid. Triſt. I, 4, 1. Gron. in guſtu ad Stat. Achill. I.

tum, cladisque Cannenſis auctorem. cf. VIII, 255 ſq. et IX, 636.

735. *cunctis*, ceteris omnibus populis, vnde praeter Gallos Hasdrubalis exercitus conlectus erat; Drak. *pauorem induerat*, incuſſerat. cf. ad I, 38. *fortuna Sidonia*, Poenorum, *ruebat*, vt XVII, 172. et al. v. Ind. *Rutulos*, Romanos. *Victoria verterat alas*, v. ad XIV, 675. — 739. cf. I, 496 ſq. ibique not. et Ouid. Met. VII, 639.

741. *Ductor Agenoreus*, Hasdrubal. v. ad I, 15. — 742 ſq. cf. ſup. ad v. 635. *ſenex* Liuius conſul. 745 ſq. Bene Erneſti: „Heroes vt ſibi auctoritatem concilient, originem et natales iactant, vt v. c. IV, 150. Sed quis adrogantiam iactantis Hasdrubalis ferat? Quamuis haec potius poetae culpa eſt, qui, dum ſingula auget dicendo, in vitium incurrit, et a tramite naturae aberrat." De *Belo* cf. I, 71 ſq. et 87. *auorum principium*, generis noſtri princeps

Vtere Marte tuo, dum noſtris manibus adſit
Actutum vindex. mea ſi ſuprema referre
Fratri verba paras, mando, Capitolia victor
Exurat, cinerique Iouis permiſceat oſſa
Et cineres noſtros. Cupientem adnectere plura
Feruentemque ira mortis transuerberat enſe,
Et rapit infidum victor caput. Agmina fuſo
Sternuntur duce, non vltra fidentia Marti.

Iamque diem ſolisque vias nox abstulit atra,
Quum vires parco victu ſomnoque reducunt;
Ac, nondum remeante die, victricia ſigna,
Qua ventum, referunt clauſis formidine caſtris,
Tum Nero, procera ſublimia cuſpide portans
Ora ducis caeſi, Cannas penſauimus, inquit,
Hannibal, et Trebiam, et Traſymeni litora tecum
Fraterno capite. i, duplica nunc perfida bella,

Et

brata. Nil intereſt. 806. *mortis*, non *Martis*, Ox. Put. Tell. R. 2. Ben. Aſul. Gryph. 809. *vias* ſcripſi et R. 2. *vicens* Tell. Vulgo *vices*, non improb. Drak. quum ſol et luna per vices adpareant. cf. Heinſ. et Burm. ad Valer. Fl. I, 283. et exempla a Drak. congeſta. *ſolisque iubar* malebat N.

Hannibale fratre dignum erat, pugnans cecidit. — *Vtere Marte tuo*, vt ap. Virg. A. XII, 932. cf. ſup. ad I, 118. *manibus adſit vindex*, quod et optat moritura Dido ap. Virg. A. IV, 625 ſq. — 804. 5. cf. III, 86. et ibi not. *cineri Iouis*, ſimulacro eius cinefacto; Dausq. 807. *rapit*, vt VII, 704. *infidum caput*, v. ad v. 790 ſq.

809-812. *Nero ea nocte, quae ſequuta eſt pugnam, citatiore, quam inde venerat, agmine, die ſexto ad ſtatiua ſua atque ad hoſtem* (Hannibalem) *peruenit;* Liv. XXVII, 50. pr. *ſolis vias*, vt XVI, 659. curſum, vel ſpatium, quod ſol percurrit, et hinc ſolem ſ. diem. *parco victu;* nam cibus vberior ſtomacho laſſorum et valetudini nocet. cf. Valer. Fl. II, 70. et ſup. ad VI, 95. — 813 ſqq. *C. Claudius conſul quum in caſtra rediſſet, caput Hasdrubalis, quod ſeruatum cum cura adtulerat, proiici ante hoſtium ſtationes, captiuosque Afros vinctos, vt erant, oſtendi, duos etiam ex iis ſolutos ire*

Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite, docete, viri, Romanae vulnera ſuerint
Quanta adferre manus. Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, et denſa ſol vincitur vmbra.
Iamque per extentos alterna ſtrage virorum
Corpora fuſa iacent campos, demerſaque in vndam
Iunxerunt cumulo creſcente cadauera ripas.

Vt,

et Lioineius. Recte Erneſti: "*Iurgia*, non *cornua*, omni conſilio comparationis apta ſunt: nam in ſeueris iurgiis erret fortaſſe, qui feminarum vngues leues vel ſuaues exiſtimet." Sed quomodo librarii *cornua* pro *iurgiis*, et tam difficilem expeditu lectionem pro tam perſpicua ac vulgari ſubſtituere potuerint, vix adſequor. Equidem *vana proelia* reponerem, niſi et haec ſcriptura a vulgata nimis abhorreret. Ita plane congrueret locus Horat. Od. I, 6, 17. *proelia virginum Sectis in iuuenes vnguibus acrium*, et *proelia* h. l. *vana* dicerentur, quia mulierum ſunt, non virorum, et in quibus leuia, non letalia infliguntur vulnera, (cf. v. 763. 4.) vel *ſectis* pugnatur *vnguibus*, quae dilectum hoſtem non admodum *laedunt*, h. e. vulnerant. 767. *demerſaque* Col. Ox. Tell. Aſul. *demenſaque* Put.

Vulgo

Οὐκ ἀλέγω, ὡσεὶ με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων, e quo vno duos verſus efficit Silius; D. Heinſ. *Cornua* Barthius (Adv. IX, 17.) refert ad inſultus, vel ad ſacrorum muliebrium carmina buccinarumque feſtarum concentum; Gronouius (Obſſ. I, 17.) ad furores orgiorum Bacchi feminarumque bacchantium, quarum vulnera, *inter cornua* inflicta, h. e. canentibus tibiis, (quae *cornua* dicuntur Ouid. A. A. II, 380. Met. III, 533. XI, 16. et Faſt. IV, 181. Val. Fl. I, 726. III, 238. Iuvenal. II, 90.) minime ſuperſtitioſus Conſul eleuet; Lefeb. ad iram muliebrem caſſamque. Rectius forte adceperis de muliebri animo vel audacia, quo ſenſu *cornua* dicuntur Horat. Od. III, 21, 18. Ouid. Am. III, 11, 6. et A. A. I, 239. Sed v. Var. Lect. 763. *ſuerint*, conſueverint. *Quanta vulnera*, quae Florus II, 7. vltra mortem patere dixit; Drak. 765. cf. ſup. ad v. 631. — 766. *extentos*, late ſparſos, ſtratos. Proprie *extenta*, late fuſa iacent corpora in campo. *fuſa*, recumbentia, vt *fuſa iacent* pro ſimpl. *iacent* dictum ſit, (v. ad III, 57. in Var. Lect.) vel potius proſtrata, caeſa. v. ad II, 112. — 768. *Iunxerunt cadauera ripas* Metauri, quoniam alueus iis replebatur totus, et fluuius ſtrage eorum tamquam ponte iungebatur. cf. I, 52. et VIII, 668 ſq. —

769

Vt, quum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluuiosque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent. exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam,
  Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaeuus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? hunc ſi non vincitis hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina vt adſpexit, rabidi ceu belua ponti,

Per

Vulgo *diuerſaque.* 773. Hunc locum, inmutatis quibusdam verbis, et duobus additis verſibus, foede interpolauit Nicander hoc modo: *Turba ruit, curſuque leues nemora auia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arua. Tum per ſaxa ferae* cet. 774. *et per ipſa* Ox. *per ſpiſſa cubilia*, vt IV, 303, putabat aliquando N. Heinſ. 777. *Gratam* Col. et R. 2. *Et latam* Ox. Put. et primae

769 ſqq. Poeta non numerum caeſorum exſequitur, vt Liuius XXVII, 49. ſed eorum multitudinem epicis adumbrat coloribus, paſſim obuiis. cf. inpr. Homeri hymn. II. in Dian. et Ouid. Met. II, 441 ſqq. *Saltus exercere*, vt al. *fatigare.* cf. ad I, 63. 363. inpr. II, 74. *Dictynna*, v. ad II, 71. *Maenala*, cf. ad IV, 363. *Naiades* paſſim quaeuis Nymphae dicuntur. *ſtridunt*, cf. ad I, 334. et IV, 567. De *corytis* v. ad II, 106. *fuſae*, v. ad v. 767.

778-807. Et haec commentus eſt poeta in gratiam Claudii Neronis, cui potiſſimum debebatur victoria. *rumpit iter*, vt I, 54. vbi v. not. *virorum*, Romanorum Poenorumque, *aequali pugna*, dubia, in qua aequo Marte pugnabatur. 780 ſq. Pauca aeſtuantis animi, ſed magni ponderis verba, quibus dictis confeſtim exemplum virtutis datur militibus. 784 ſq. Balaenae, vt leoni, lupo aliisque feris famelicis, comparatur vir fortis et in hoſtem ruens.

Rabida

Quod ni veloci proſternimus agmina Marte,
Et fulmen ſubitum Carthaginis Hannibal adſit,
Qui Deus infernis quemquam noſtrum eximat vmbris?
Hinc, galea capite adcepta, dicta horrida ferro
Sancit, et, obtectus ſenium, fera proelia miſcet.
Illum, per cuneos et per denſiſſima campi
Corpora tot dantem leto, quot ſpicula torſit,
Turbati fugere Macae, fugere feroces
Autololes, Rhodanique comas intonſa iuuentus.
Fatidicis Nabis veniens Hammonis arenis
Inproba miſcebat ſecurus proelia fati,
Ceu tutante Deo; ac patriis ſpolia Itala templis
Fixurum vano tumidus promiſerat ore.

Ardebat

dite Ox. R. 1. Parm. Med. 665. *Qui*, non *Quis*, ſcripti. cf. ad II, 645. — 672. *Fatidicus* Med. Deinde *Nabus* Put. *Nabin* Aethiopes camelopardalim vocant, (v. Plin. VIII, 18. et Solin. c. 30.) vnde id nomen militi Africano inpoſitum eſſe ſuſpicabatur Drak. Sed נָבִיא orientalibus vatem ac ſacerdotem dici, non male monet Lefeb. 674. *Itala templis* ſcripti et R. 2. Vulgo *inproba terris*; vnde et *tectis* reponi poſſe putabat

Poenis inlata efficite ne iterum Alpes tranſire conentur. Erneſti: Alpes veluti obſtruite cadaueribus. 664. *fulmen Carthaginis*, v. ad I, 421. et VII, 106. — 667. *Sancit dicta ferro*, cf. ad I, 305. *obtectus ſenium*, caput. *proelia miſcet*, v. ad I, 69. — 670. *Macae* et *Autololes* pro Poenis. cf. ad II, 60. et 63. *Rhodani iuuentus intonſa comas*, Galli, qui comam paſcere ſolebant; vnde *Gallia comata*. Ita Dausq. Cell. Drak. Ern. recte coll. Plin. IV, 17. XI, 37. D. Heinſius haec adcipiebat de coma votiua, quam in bellum profecturi, fluuiis potiſſimum, vouere, et reduces tondere conſueuerint, de quo v. Hom. Il. ψ, 144 ſq. Nonn. III, 343 ſq. Stat. Silv. III, 4, 84 ſq.

672 ſq. cf. ſimil. loc. I, 414 ſq. *Nabis*, ſacerdos Iovis Hammonis. cf. ad II, 150. *miſcebat proelia*, v. ad I, 69. *Inproba proelia*, ſaeua, cum inmani furore, (cf. ad IV, 536.) quia *ſecurus fati* (cf. ad XVI, 344.) et fretus auxilio Dei ſui mortem et pericula negligebat; Ern. *ſpolia templis fixurum*, cf. ad I, 617 ſq. et XIV, 650. *Itala*, erepta Romanis eorumque ſociis. *tumidus*, cf. ad II, 288. *Ardebat*

gemma

Bruttia maerentem caſus patriaeque ſuosque
Hannibalem adcepit tellus. Hic aggere ſeptus
In tempus poſita ad renouandum bella coquebat:
Abditus vt ſilua, ſtabulis quum ceſſet ademtis,
Amiſſo taurus regno gregis, auia clauſo
Molitur ſaltu certamina, iamque feroci
Mugitu nemora exterret, perque ardua curſu
Saxa ruit; ſternit ſiluas, rupesque laceſſit
Irato rabidus cornu; tremit omnis ab alto
Proſpectans ſcopulo paſtor noua bella parantem.
Sed vigor, hauſurus Latium, ſi cetera Marti
Adiumenta forent, praua obtrectante ſuorum

9. *rabidus*, non *rapidus*, Col. h. e. ob amiſſum regnum gregis in furorem actus; Drak. 11. *hauſurus*, non *hauſturus*, Col. Oxon. et priſcae edd. niſi quod in quibusdam *auſurus*. cf. ad VII, 584. Deinde *Marti*, non *Martis*, ſcripti. 13. *ac ſtare* ex ingenioſa coni. Gron. Obſſ. II. 22. recepere Cell. Drak. Lef. Ern. ſuadente N. Heinſ. Vulgo *agitare*, quod otioſe deſidere interpretatur Barth. Adv. X, 7. vbi perperam prouocat ad verba Porcii, a Donato in vita Terentii laudata. *abitare* emend. Dausq. male. Forte lenior medicina h. l. eſt: *vigor — Inuidia reuocari* ſc. coepit: *animos* (animum curis ac conſiliis variis vel dolis) *agitare negatu Cogebatur*

1 ſqq. cf. Liv. XXVII, 51. extr. et XXVIII, 12. *caſus patriaeque ſuosque*, caedem fratris et exercitus, cui is praeerat; vt *recens vulnus publicum priuatumque* ap. Liv. XXVIII, 12. pr. *adcepit*, vt *cepere* VII, 174. *aggere*, caſtrorum vallo. *bella coquebat*, v. ad II, 327. *In tempus* aliquod, aliquantisper, *poſita*, omiſſa. 4-10. Imitat. Virg. Ge. III, 220-236. vbi v. Heyne, et Scalig. Poet. V, 14. Comparatio ſpectat ad verba v. 10. *noua bella parantem*, et praeclare verbis expreſſa eſt. 11-22. Sententiae ac verba petita e Liv. XXVIII, 12. *vigor*, virtus ac vindictae cupido, *cogebatur reuocare animos*, cohibere inpetum; niſi τὸ *reuocare* pro infin. hiſtor. adcipere malis, et τὸ *cogebatur* ad ipſum Hannibalem referre, quae ratio alteri praeferenda videtur. *hauſurus*, expugnaturus ac perditurus. 12. 13. Supplementa militum, opes aliaque belli inſtrumenta non mittebantur Hannibali ob *inuidiam* Hannonis, infeſti Barcinae factioni. cf. ad II, 276 ſq. VIII,

Non tulit hanc iram tantosque in corde tumores
Barbarico ſenior, telumque intorſit, et vna
Praedam animamque ſimul victori victor ademit.
Adſilit, audito triſtis clamore ruinae,
Hasdrubal, et coeptantem Arabum raptare peremto
Gemmiferi ſpolium cultus, auroque rigentes
Exuuias, iaculum a tergo perlibrat ad oſſa.
Iam conrepta miſer geminis velamina palmis
Carpebat propere, et tepidos nudauerat artus.
Concidit, et ſacras veſtes atque aurea fila
Reddidit exanimo, ſpoliatum labſus in hoſtem.
At Canthus Rutulum, Canthus poſſeſſor arenae,
Qua celebre inuicti nomen poſuere Philaeni,

Ditem

Tum quoque, non *Tanto*, Col. et R. 2. — 692. *Adſilit.* Col. *Adſiſtit* Oxon. Vulgo *Adſtitit.* 693. *Arabum* ſcripti, R. 1. 2. Parm. Med. Vulgo *Atabum.* Vtrumque nomen in monimentis antt. occurrere ap. Gruter. p. 59. n. 8. p. 687. n. 11. p. 914. n. 13. monuit Drak. 697. *trepidos* Put. Tell. R. 1. 2. Med. Marſi Ven. prior al. 700. Ita ſcripti, R. 2. et Ben. Vulgo *At Canthus Libycae latae poſſeſſor arenae.* In priſcis edd. ex tribus verſſ. vnus factus, *At Canthus Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis*, typographorum errore, in quem eos repetitio voc. *Rutulum* induxit. cf. ad XVI, 568. Marſus tamen in comment. v. 701. et 702. expoſuit, etſi ab eius edd.

cf. ad IV, 215. — 689. *tumores*, v. ad II, 288. *ſenior*, Liuius conſul. 693. *Hasdrubal* Arabum, qui *peremto* Nabi *ſpolia* detracturus erat, occidit. *iaculum perlibrat* in *Arabum coeptantem* cet. niſi potius *coeptanti Arabo - iaculum perlibrat* legendum eſt. Durior eſt interpretatio Erneſti, qui *coeptantem Arabum*, accuſat. abſol. Graecorum more pro coeptante Arabo dictum exſtimat. *auro rigentes*, vt ap. Virg. A. I, 648. vbi v. Heyne. Hinc v. 698. *aurea fila.* cf. Virg. Aen. XI, 75. — 696. *miſer* Arabus. 700-701. *Canthus* erat *poſſeſſor arenae*, loci vel tractus arenoſi ad Syrtes, *qua* parte, vbi, huic tractui *celebre nomen poſuere*, h. e. dedere (v. ad VI, 593.) *Philaeni* fratres Carthaginienſes, qui vitam ſuam deuouerunt patriae, viui obruti, vt reipubl. terminos proferrent. Locus ille ab aris, quae iis ibi conſecrabantur, dictus eſt Φιλαίνου vel Φιλαίνων βωμοί, et ſitus prope maiorem Syrtin, terminus ditionis Poe-

norum

Auriferis tandem Phoenix depulſus ab aruis.
Iam Mago, exutus caſtris, agitante pauore
In Libyam propero tramiſit caerula velo.

Hh 3 Ecce

nito quidem lectore. 27. Poſt hunc verſum Lefeb. ex Petrarchae Africa XXXIV. alios inſeruit, quos Silii eſſe putat, et h. l. aptiſſimos, quum Mago non redierit in Africam, ſed antea mortuus ſit. At *tramiſit* tamen *in Libyam*, etſi non adpulit et curſum perfecit. v. not. et de illo fragmento

blemata et ſcenas inſigniores, quam abſolutam narrationem exhibeat; Ern. Duplex etiam Silius proelium ſtatuit, alterum cum Magone, alterum cum Hannone commiſſum; Liuius vero lib. XXVIII, 1. refert, Hannonem, nouum imperatorem, in locum Hasdrubalis Barcini recenti cum exercitu ex Africa tranſgreſſum, cum Magone caſtra iunxiſſe, eodemque proelio vtrumque ducem a M. Silano ſub auſpiciis Scipionis deuictum fuiſſe; Drak. Meo potius qualicumque iudicio verſus 23-27 vniuerſe agunt de aduerſa fortuna Poenorum, ex Hiſpania a Scipione pulſorum, quam deinde poeta adcuratius exponit, et quidem ita, vt Hannonis tantum, pro Hasdrubale caeſo ſubſtituti, mentionem faciat, quemadmodum etiam libro XV. ſolum Hasdrubalem, non et reliquos Poenorum duces, reſpexerat. Silius enim, poetarum more, conſtanter res grauiores, quaeque ornatum poeticum admittunt, ſeligit, leuiores autem vel ſtrictim adtingit, vel plane praetermittit ſilentio. Hinc etiam Magonis forte non meminiſſet, niſi is quoque Hannibalis fuiſſet frater, vt Hasdrubal. cf. ad v. 28. Poſtquam itaque inſignem, quae Romanorum coepta adiuuiſſet in Italia, fortunam libro ſuper. deſcripſerat, nunc ita pergit: Nec tamen in *Auſonia*, Italia, tantum res feliciter a *Dardanidis*, h. e. Romanis, gerebantur, ſed etiam in Hiſpania, vnde mox pellebantur *Phoenices* h. e. Poeni, quorum pars adeo non ita multo poſt, a ſenatu Carthag. *agitante pauore*, quem ei adventus Scipionis incuſſerat, in Africam traiicere iubebatur cum Magone duce, qui tum a Romanis in agro Gallorum Inſubrium victus erat et *caſtris exutus*; de quo v. Liv. XXX, 18. 19. Nam tum demum Mago *in Libyam transmiſit*, nec de alia eius fuga vel proelio cogitandum eſt.

28 ſq.

Fulminis, vt Boream pontus fugit, vt caua currunt
Nubila, quum pelago coelum permiſcuit Eurus.
Procerae ſtabant, Celtarum ſigna, cohortes,
Prima acies; hos inpulſu cuneoque feroci
Laxat vis ſubita, et feſſos errore viarum,
Nec ſoli faciles; longique laboris anhelos
Auertit patrius genti pauor. Addere tergo
Haſtas Auſonius, teloque inſtare ſequaci,
Nec donare fugam. Cadit vno vulnere Thyrmis,
Non vno Rhodanus; profligatumque ſagitta
Lancea deturbat Morinum, et iam iamque cadentem.
Cedentes vrguet, totas largitus habenas,
Liuius acer equo, et turmis abeuntibus infert
Corni-

Ox. Tell. Vulgo *vi ſubita*. 718. *ſolis faciles*, duo veteres, teſte ac prob. Lefeb. *ac ſolui faciles* conl. Dausq. 719. *genti*, non *gentem*, ſcripſi. 721. *Thyrmis* Col. Vox Gallica, quae fulmen ſignificat; Lefeb. *Thirias* R. 2. In aliis edd. antt. *Tirrus*, vel *Tyrrus* et *Thyrrus*. Vulgatum *Tyrus* primus edidit Marſ. in Ven. poſter. contra metrum. *Turus* repoſuit Cell. quia *Turias* Hiſpaniae fluuius, et nomina quoque *Rhodani* ac *Moſae* a fluuiis ſumta ſint. Non male! cf. ad I, 306. Gallis quidem militibus non recte *Turum* Hiſpanum iungi poſſe exiſtimabat Drak. Sed in exercitu Hasdrubalis etiam Hiſpani erant. 722. *ſagitta* pro vulgato *ſagittae* repoſui cum Lefeb. et Ern. Forte et aliud mendum his verbis ſubeſt. Senſus tamen eſt, quod N. Heinſ. iam monuit, ſaucium ſagittae vulnere Morinum lancea deturbatum porro fuiſſe ex equo. 724. *Cedentes* ſc. turmas Col. *Cedentis* Ox. et Put. Vulgo *Cadentem Cedentemque*. Poſt *habenas* comma poſuere Drak. Lef. Ern. Sed iungenda ſunt verba: *totas largitus*

impetus adumbratur. cf. ſup. 569. 570. — 714. cf. ad XIII, 587. — 715 ſq. Quo modo acies ſteterit, docet Liv. XXVII, 48. — 717 ſq. Gallorum *pars magna ab ſignis aberant, nocte dilabſi ſtratique ſomno paſſim per agros; et qui aderant, itinere ac vigiliis feſſi, intolerantiſſima laboris corpora, vix arma humeris geſtabant;* Liv. l. c. cf. ſup. ad IV, 311. *Nec ſoli faciles*, non idonei ad tolerandos ſolis calores; Marſ. cf. ad I, 615. *laboris*, ob laborem, *anhelos*, eius inpatientes. *pauor genti patrius*, a parentibus traditus, h. e. naturalis, vt ἐμοὶ πατρώϊον ἔστω ap. Callim. H. in Apoll. cf. XVI, 236. ſup. ad I, 82. et Erneſti clav. Cic. *addere*, v. ad X, 105. — 722-727. cf.

Fundere non aequam trepidanti coeperat vmbram)
Adgreditur Latius rector, ſubitoque tumultu
Caeduntur paſſim coepti munimina valli
Inperfecta. Supercontexere herbida labſos
Pondera, et in tumuli conceſſit ceſpes honorem.
Vix vni mens digna viro, nouiſſe minores
Quam deceat, pretiumque operis ſit tradere famae.
Cantaber ingenio membrorum et mole timeri
Vel nudus telis poterat Larus. hic fera gentis
More ſecurigera miſcebat proelia dextra.
Et, quamquam fundi ſe circum pulſa videret
Agmina, deleta gentilis pube cateruae,
Caeſorum inplebat ſolus loca: ſeu foret hoſtis

 Commi-

Vulgo male *Inperfecta ſuper contexere* cet. Praeterea *ſupercontexere* vna voce ſcripſit Drak. *ſuper contexeret* Parm. *ſuper contexunt* R. 1. ad marg. *ſuper texerunt* malebat N. Heinſ. quia *conceſſit* ſubiungatur. 45. *operae* primus edidit Nicander in Iunt. Sed *pretium operis* numeroſius eſſe, iam monuit N. Heinſ. 46. *ingenti membrorum mole* corrig. N. Heinſ. cui *ingenium membrorum* inſolentius videbatur. 47. *nudus teli* coni. idem. Sed vulgatum quoque bene ſe habet. cf. IV, 313. V, 449. et inf. v. 172. — 54.

Gr. III, 33. epigr. 33. vel Diogen. Laert. VIII, 78. Obſerua autem orationis luxuriem. 39. *trepidanti* Hannoni *non aequam vmbram*, noxiam, quia propter illam non vidit aduenientes hoſtes; Cell. *Pondera herbida* ſunt *ceſpites*, vallo muniendo congeſti, vnde nunc ſtructi *tumuli*.

44-67. De L. Scipione, Publii fratre, qui h. l. Larum, Cantabrum fortiſſimum occidiſſe fingitur, longe alia tradit Liuius XXVIII, 3. — 44. 45. Inter tot hoſtes vix vni fuit virtus digna poſteritatis memoria. *minores*, poſteri. v. ad VI, 550. *tradere famae*, cf. ad IV, 73. *membrorum ingenio*, forma ac indole. v. ad IV, 91. Burm. ad Ouid. Met. VI, 574. et Klotz. ad Tyrt. p. 85. *nudus telis*, ſine armis. cf. ad IV, 313. et Klotz. ad Tyrt. p. 65 ſq. *More gentis*, Cantabrorum aliorumque populorum, de quo v. Liv. IV, 4. *miſcebat proelia*, v. ad I, 69. — 49-57. Dexteritas et fortitudo Lari, quas pugnando et tractanda bipenni declarabat, per partes ſingulas recenſentur poetico more; Ern. *fundi*, v. ad II, 113. *Caeſorum inplebat*

Iamque inclinabant acies, cunctisque pauorem
Gallorum induerat pauor, et Fortuna ruebat
Sidonia: ad Rutulos Victoria verterat alas.
Celſus, ceu prima refloreſcente iuuenta,
Ibat Conſul, ouans maior maiorque videri.
Ecce, trahens ſecum canentem puluere turmam,
Ductor Agenoreus ſubit, intorquensque lacertis
Tela, ſonat: Cohibete fugam. cui cedimus hoſti?
Nonne pudet? conuerſa ſenex marcentibus annis
Agmina agit: nunc, quaeſo, mihi nunc dextera in armis
Degenerat, noſtrique piget? Mihi Belus auorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen, et ante omnes bello numerandus Hamilcar
Eſt

v. not. 735. *cuneisque* legendum videbatur N. Heinſ. 737. *Rutilos* Col. 743. *annis* Col. *amnis* Tell. Vulgo *armis.* 744. *in annis* Oxon. *num* — *num* coni. N. Heinſ. 747. *mirandus* Oxon. *Belo numerandus* Med. *belli memorandus* (vt *venerandus ſenectae*, *curae*, *ſceptri* II, 409. VI, 574. XVI, 249. *damnandus facti* VI, 191. *laudandus vitae* I, 585. V, 561. *lugendus formae* III, 424. et ſimilia) vel *Belo adnumerandus* emend. N. Heinſ. et poſteriorem coni. recepere Lefeb. et Ern. Ego priorem praetulerim, et verba *memorare* ac *numerare* ſaepe a librariis inter ſe commutari, doceat Drak. ad h. l. Heinſ. ad Ouid. Triſt. I, 4, 1. Gron. in guſtu ad Stat. Achill. I.

tum, cladisque Cannenſis auctorem. cf. VIII, 255 ſq. et IX, 636.

735. *cunctis*, ceteris omnibus populis, vnde praeter Gallos Hasdrubalis exercitus conlectus erat; Drak. *pauorem induerat*, incuſſerat. cf. ad I, 38. *fortuna Sidonia*, Poenorum, *ruebat*, vt XVII, 172. et al. v. Ind. *Rutulos*, Romanos. *Victoria verterat alas*, v. ad XIV, 675. — 739. cf. I, 496 ſq. ibique not. et Ouid. Met. VII, 639.

741. *Ductor Agenoreus*, Hasdrubal. v. ad I, 15. — 742 ſq. cf. ſup. ad v. 635. *ſenex* Liuius conſul. 745 ſq. Bene Erneſti: „Heroes vt ſibi auctoritatem concilient, originem et natales iactant, vt v. c. IV, 150. Sed quis adrogantiam iactantis Hasdrubalis ferat? Quamuis haec potius poetae culpa eſt, qui, dum ſingula auget dicendo, in vitium incurrit, et a tramite naturae aberrat." De *Belo* cf. I, 71 ſq. et 87. *auorum principium*, generis noſtri princeps

Auertit fuga confeſtim diſperſa per agros.
Nec pugnae ſpecies, ſed poenae triſtis imago
Illa erat, hinc tantum caedentum, atque inde ruentum.
Per medios Hannon, palmas poſt terga reuinctus,
Ecce trahebatur, lucemque (heu dulcia coeli
Lumina!) captiuus lucem inter vincla petebat.
Cui rector Latius: Tanta, en, qui regna repoſcant,
Quis cedat toga et armiferi gens ſacra Quirini!
Seruitio ſi tam faciles, cur bella refertis?

Haec inter celerare gradum, coniungat vt arma,
Hasdrubalem ignarum cladis praenuntius adfert

 Explo-

fuga omnium. 71. *caedentum* Col. *cadentum* Oxon. Vulgo *cedentum*. 74. *vitae* primus Nicander ſubſtituit pro *lucem*, quae vox eleganter potius et

rus, Larus, vir fortiſſimus, praeſidium ſuorum. cf. ad II, 576. et inpr. Klotz. ad Tyrt. p. 155 ſq. — 70. 71. Erneſti haec ſimilia eſſe putat verbis Scipionis, alia occaſione dictis, ap. Liv. XXVIII, 32. *diis bene iuuantibus ſequerentur, non tam ad bellum gerendum, quam ad expetendas ab hominibus ſceleſtis poenas.* Ego potius crediderim, poetam ante oculos habuiſſe locum Liuii ſupra laud. XXVIII, 2. vbi refert, anguſtias et loca virgultis aſpera ad fugam inpedimento fuiſſe Celtiberis, eosque ad caedem, velut vinctos, praebuiſſe. 72 ſq. Hanno viuus captus et Romam miſſus. v. Liv. XXVIII, 2. et 4. *lucem*, vitam. *heu dulcia coeli lumina*, vt II, 223. vbi v. not. Ineſt vituperatio Hannonis, qui, vt viueret, captiuitatis ignominiam paſſus eſt; quo et pertinent acerba Scipionis conuicia v. 77, ſi tam facili negotio vos capi patimini et tam ſeruitutis capaces eſtis, cur pugnam nobiſcum reſtauraſtis, cur non prorſus abſtinuiſtis a bello; Ern. 75. 76. Et haec σαρκαστικῶς dicta: En ſtultos et inbelles Poenos, qui regnum adfectant, quod maius ſit Romano! *toga et armiferi gens ſacra Q.* vt *gens togata* ap. Virg. A. I, 282. vbi v. Heyne. *gens ſacra*, v. ad VII, 9. *armiferi Q.* Romuli bellicoſi. *Seruitio faciles*, quia viuos ſe capi paſſi ſunt; Cell. cf. ad I, 615. *bella refertis*, vt III, 165. et XI, 28.

78 ſqq. Paucis deſcribitur pugna Hasdrubalis Giſgonis f.,

Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite, docete, viri, Romanae vulnera ſuerint
Quanta adferre manus. Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, et denſa ſol vincitur vmbra.
Iamque per extentos alterna ſtrage virorum
Corpora fuſa iacent campos, demerſaque in vndam
Iunxerunt cumulo creſcente cadauera ripas.

Vt,

et Livineius. Recte Erneſti: "*Iurgia*, non *cornua*, omni conſilio comparationis apta ſunt: nam in ſeneris iurgiis erret fortaſſe, qui feminarum vngues leues vel ſuaues exiſtimet." Sed quomodo librarii *cornua* pro *iurgiis*, et tam difficilem expeditu lectionem pro tam perſpicua ac vulgari ſubſtituere potuerint, vix adſequor. Equidem *vana proelia* reponerem, niſi et haec ſcriptura a vulgata nimis abhorreret. Ita plane congrueret locus Horat. Od. I, 6, 17. *proelia virginum Sectis in iuuenes vnguibus acrium*, et *proelia* h. l. *vana* dicerentur, quia mulierum ſunt, non virorum, et in quibus leuia, non letalia infliguntur vulnera, (cf. v. 763. 4.) vel *ſectis* pugnatur *vnguibus*, quae dilectum hoſtem non admodum *laedunt*, h. e. vulnerant. 767. *demerſaque* Col. Ox. Tell. Aſul. *demenſaque* Put. Vulgo

Οὐκ ἀλέγω, ὡσεί με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων, e quo vno duos verſus efficit Silius; D. Heinſ. *Cornua* Barthius (Adv. IX, 17.) refert ad inſultus, vel ad ſacrorum muliebrium carmina buccinarumque feſtarum concentum; Gronouius (Obſſ. I, 17.) ad furores orgiorum Bacchi feminarumque bacchantium, quarum vulnera, *inter cornua* inflicta, h. e. canentibus tibiis, (quae *cornua* dicuntur Ouid. A. A. II, 380. Met. III, 533. XI, 16. et Faſt. IV, 181. Val. Fl. I, 726. III, 238. Iuvenal. II, 90.) minime ſuperſtitioſus Conſul eleuet; Lefeb. ad iram muliebrem caſſamque. Rectius forte adceperis de muliebri animo vel audacia, quo ſenſu *cornua* dicuntur Horat. Od. III, 21, 18. Ouid. Am. III, 11, 6. et A. A. I, 239. Sed v. Var. Lect. 763. *ſuerint*, conſueverint. *Quanta vulnera*, quae Florus II, 7. vltra mortem patere dixit; Drak. 765. cf. ſup. ad v. 631. — 766. *extentos*, late ſparſos, ſtratos. Proprie *extenta*, late fuſa iacent corpora in campo. *fuſa*, recumbentia, vt *fuſa iacent* pro ſimpl. *iacent* dictum ſit, (v. ad III, 57. in Var. Lect.) vel potius proſtrata, caeſa. v. ad II, 112. — 768. *Iunxerunt cadauera ripas* Metauri, quoniam alueus iis replebatur totus, et fluuius ſtrage eorum tamquam ponte iungebatur. cf. I, 52. et VIII, 668 ſq. —

769

Vt, quum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluuiosque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent. exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam.
  Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaeuus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? hunc ſi non vinciti hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina vt adſpexit, rabidi ceu belua ponti,
Per

Vulgo *diuerſaque*. 773. Hunc locum, inmutatis quibusdam verbis, et duobus additis verſibus, foede interpolauit Nicander hoc modo: *Turba ruit, curſuque leues nemora auia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arua. Tum per ſaxa ferae cet.* 774. et *per ipſa* Ox. *per ſpiſſa cubilia*, vt IV, 303, putabat aliquando N. Heinſ. 777. *Gratam* Col. et R. 2. *Et latam* Ox. Put. et primae

769 ſqq. Poeta non numerum caeſorum exſequitur, vt Liuius XXVII, 49. ſed eorum multitudinem epicis adumbrat coloribus, paſſim obuiis. cf. inpr. Homeri hymn. II. in Dian. et Ouid. Met. II, 441 ſqq. *Saltus exercere*, vt al. *fatigare*. cf. ad I, 63. 363. inpr. II, 74. *Dictynna*, v. ad II, 71. *Maenala*, cf. ad IV, 363. *Naiades* paſſim quaeuis Nymphae dicuntur. *ſtridunt*, cf. ad I, 334. et IV, 567. De *corytis* v. ad II, 106. *fuſae*, v. ad v. 767.

778-807. Et haec commentus eſt poeta in gratiam Claudii Neronis, cui potiſſimum debebatur victoria. *rumpit iter*, vt I, 54. vbi v. not. *virorum*, Romanorum Poenorumque, *aequali pugna*, dubia, in qua aequo Marte pugnabatur. 780 ſq. Pauca aeſtuantis animi, ſed magni ponderis verba, quibus dictis confeſtim exemplum virtutis datur militibus. 784 ſq. Balaenae, vt leoni, lupo aliisque feris famelicis, comparatur vir fortis et in hoſtem ruens.
Rabida

Per longum ſterili ad paſtus iactata profundo,
Quum procul in fluctu piſcem male ſaucia vidit,
Aeſtuat, et, luſtrans nantem ſub gurgite praedam,
Abſorbet late permixtum piſcibus aequor.
Non telo mora, non dictis. Haud amplius, inquit,
Elabere mihi. non hic nemora auia fallent
Pyrenes, nec promiſſis fruſtrabere vanis,
Vt quondam terra fallax deprenſus Hibera
Euaſti noſtram mentito foedere dextram.

Haec Nero, et intorquet iaculum: nec futilis ictus.
Nam latere extremo cuſpis librata reſedit.
Inuadit ſtricto ſuper haec interritus enſe,
Conlabſique premens vmbone trementia membra,
Si qua ſub extremo caſu mandata referri
Germano vis forte tuo, portabimus, inquit.
Contra Sidonius: Leto non terreor vllo.

Vtere

primae edd. Vulgo *Tum* vel *Tunc latam.* 795. *librata* Col. Vulgo *vibrata.*

Rabida proprie eſt bellua. *Per longum* tempus. cf. ad VII, 527. *ſaucia*, aegrota, laborans, adflicta ſc. fame, vt ap. Apul. Met. IV. p. 152. ed. Elm. Nam *ſaucia* dicuntur corpora, animi omniaque ea, quae grauiter adficiuntur et dolores ſentiunt. 790-3. Haec Marſus et Cell. perperam referebant ad Pyrenaeam ſiluam, quae Scipionem fefellerit, quum Hasdrubalem perſequeretur, (v. ſup. v. 475 ſq, 488.) recte autem Dausq. et Drak. ad dolum *vanaque promiſſa*, quibus Hasdrubal, in Hiſpania loco iniquo deprehenſus, fruſtratus ſit ipſum hunc Neronem, et incolumis ex anguſtiis euaſerit, ſimulans ſe de conditionibus acturum, quibus omni Hiſpania decederet; de quo ſtrategemate v. Zonar. lib. II. Liv. XXVI, 17. XXVII, 44. Frontin. Strat. I, 5, 19. Hinc Hasdrubal dicitur *fallax*, et v. 807. *infidum caput. Euaſti*, euaſiſti. cf. App. 794. *ictus futilis*, vanus, irritus, vt V, 297. cf. ad VII, 629. — 798. 9. Similis ſarcaſmus victoris paſſim obuius. cf. ad I, 383. et 398. — 800 ſqq. Verba virtuti Hasdrubalis conſentanea, de quo Liv. XXVII, 49. *Vt patre Hamilcare et Hanni-*

Vtere Marte tuo, dum noſtris manibus adſit
Actutum vindex. mea ſi ſuprema referre
Fratri verba paras, mando, Capitolia victor
Exurat, cinerique Iouis permiſceat oſſa
Et cineres noſtros. Cupientem adnectere plura
Feruentemque ira mortis transuerberat enſe,
Et rapit infidum victor caput. Agmina fuſo
Sternuntur duce, non vltra fidentia Marti.

Iamque diem ſolisque vias nox abſtulit atra,
Quum vires parco victu ſomnoque reducunt;
Ac, nondum remeante die, victricia ſigna,
Qua ventum, referunt clauſis formidine caſtris,
Tum Nero, procera ſublimia cuſpide portans
Ora ducis caeſi, Cannas penſauimus, inquit,
Hannibal, et Trebiam, et Traſymeni litora tecum
Fraterno capite. i, duplica nunc perfida bella,

Et

brata. Nil intereſt. 806. *mortis*, non *Martis*, Ox. Put. Tell. R. 2. Ben. Aſul. Gryph. 809. *vias* ſcripti et R. 2. *vicens* Tell. Vulgo *vices*, non improb. Drak. quum ſol et luna per vices adpareant. cf. Heinſ. et Burm. ad Valer. Fl. I, 283. et exempla a Drak. congeſta. *ſolisque iubar* malebat N.

Hannibale fratre dignum erat, pugnans cecidit. — *Vtere Marte tuo*, vt ap. Virg. A. XII, 932. cf. ſup. ad I, 118. *manibus adſit vindex*, quod et optat moritura Dido ap. Virg. A. IV, 625 ſq. — 804. 5. cf. III, 86. et ibi not. *cineri Iouis*, ſimulacro eius cinefacto; Dausq. 807. *rapit*, vt VII, 704. *infidum caput*, v. ad v. 790 ſq.

809-812. *Nero ea nocte, quae ſequuta eſt pugnam, citatiore, quam inde venerat, agmine, die ſexto ad ſtatiua ſua atque ad hoſtem* (Hannibalem) *peruenit*; Liv. XXVII, 50. pr. *ſolis vias*, vt XVI, 659. curſum, vel ſpatium, quod ſol percurrit, et hinc ſolem ſ. diem. *parco victu*; nam cibus vberior ſtomacho laſſorum et valetudini nocet. cf. Valer. Fl. II, 70. et ſup. ad VI, 95. — 813 ſqq. *C. Claudius conſul quum in caſtra rediſſet, caput Hasdrubalis, quod ſeruatum cum cura adtulerat, proiici ante hoſtium ſtationes, captiuosque Afros vinctos, vt erant, oſtendi, duos etiam ex iis ſolutos ire*

Et geminas arceſſe acies. haec praemia reſtant,
Qui tua tramiſſis optarint Alpibus arma.
Compreſſit lacrimas Poenus, minuitque ferendo
Conſtanter mala, et, inferias in tempore dignas
Miſſurum fratri, clauſo conmurmurat ore.
Tum, caſtris procul amotis, aduerſa quiete
Diſſimulans, dubia excluſit certamina Martis.

N. Heinſ. Deinde *atras* Put. 822. *caute* pro *quiete* coni. N. Heinſ. et v. 823. *dubii Martis*.

ire ad Hannibalem, et expromere, quae acta eſſent, iuſſit, Liv. XXVII, 51. *Cannas penſauimus* cet. vt ap. Liv. c. 49. *Numquam eo bello vna acie tantum hoſtium interfectum eſt, redditaque aequa Cannenſi clades vel ducis vel exercitus interitu videbatur.* — *Cannas*, cladem Cannenſem, vt *Trebiam* cet. 816. *duplica bella* cet. cf. v. 516 ſq. — 819. *Poenus*, Hannibal, de hac clade certior factus per nuntios. 820. *inferias* cet. cf. IV, 232. 465. V, 213. — 822. 3. *Hannibal tanto ſimul publico familiarique ictus luctu, adnoſcere ſe fortunam Carthaginis, fertur dixiſſe, caſtrisque motis, — auxilia in Bruttium agrum traduxit*, Liv. XXVII, 51. extr. *quiete*, abſtinendo a proelio et omni expeditione militari, ac milites in caſtris continendo; Drak. *Neque ipſe ſe obtulit in tam recenti vulnere publico priuatoque, neque laceſſierunt quietem Romani;* Liv. XXVIII, 12. *excluſit*, vitauit, vel prohibuit. cf. XVI, 1 ſqq.

C. SILII ITALICI PVNICORVM

LIBER DECIMVS SEXTVS.

ARGVMENTVM.

Hannibal, tanto ſimul publico familiarique ictus luctu, in Bruttio agro belli iuſtaurandi conſilia agitat. V. 1-10. Sed inpetus eius et ardor pugnandi languescit odio inuidiaque Hannonis, cuius factio ipſi res ad bellum neceſſarias ab domo mitti prohibet. 11-14. Nihilo tamen ſecius ſola virtutis illius fama ac reuerentia nominis tantam habent vim, vt nec hoſtes quietum laceſſere auderent, nec vlla vel inter milites, ex conluuione omnium gentium mixtos, vel aduerſus ducem ſeditio exſiſteret. 15-22. Romanorum contra coeptis non in Italia tantum adſpirat fortuna, ſed in Hiſpania quoque, vnde Poeni pelluntur. 23-27. Eo quidem Hannon in locum Barcini Hasdrubalis nouo cum exercitu ex Africa transgreditur, dux belli peritiſſimus, ſed multum inferior Scipione, qui caſtra eius veſperaſcente coelo adgreditur, magnamque in iis ſtragem edit. 28-43. Inter hoſtes vix quisquam virtute excellit praeter Larunt, Cantabrum fortiſſimum, qui ſolus reſtituit pugnam, multosque Romanos ſecuri percutit, donec a L. Scipione, Publii fratre, gladio iugulatur. 44-67. Tanti viri praeſidio orbati Poeni terga vertunt, et Hannon viuus capitur. 68-77. Tum Scipio Hasdrubali, Gisgonis filio, obuiam procedit, ſibique iam, cum reliquiis hoſtium pugnandi occaſionem fieri laetatur. 78-93. Vtrimque ſummo inpetu concurritur, et ingens fit caedes. 94-106. Hasdrubal fortiſſime pugnat ſuisque iam cedentibus obſiſtit: at leui vulnere ictus ipſe quoque fugam capeſſit, et nauibus adceptis nocte Tarteſſum reuertitur. 107-114. In Poenorum exercitu virtute eminuerat Maſiniſſa, Nomadum rex, qui nunc omine fauſto flammae e capite micantis, et aduerſa ſociorum Hannibalisque fortuna permotus, ad Romanorum partes tranſit, et cum ipſo Scipione congreſſus, fide data adceptaque, cum donis dimittitur. 115-167. Quo foedere icto Scipio, iam Carthaginis excidium animo agitans, et

Iamque inclinabant acies, cunctisque pauorem
Gallorum induerat pauor, et Fortuna ruebat
Sidonia: ad Rutulos Victoria verterat alas.
Celſus, ceu prima refloreſcente iuuenta,
Ibat Conſul, ouans maior maiorque videri.
Ecce, trahens ſecum canentem puluere turmam,
Ductor Agenoreus ſubit, intorquensque lacereis
Tela, ſonat: Cohibete fugam. cui cedimus hoſti?
Nonne pudet? conuerſa ſenex marcentibus annis
Agmina agit: nunc, quaeſo, mihi nunc dextera in armis
Degenerat, noſtrique piget? Mihi Belus auorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen, et ante omnes bello numerandus Hamilcar
Eſt

v. not. 735. *cuneisque* legendum videbatur N. Heinſ. 737. *Rutilos* Col. 743. *annis* Col. *amnis* Tell. Vulgo *armis*. 744. *in annis* Oxon. *num* — *num* coni. N. Heinſ. 747. *mirandus* Oxon. *Belo numerandus* Med. *belli memorandus* (vt *venerandus ſenectae*, *curae*, *ſceptri* II, 409. VI, 574. XVI, 249, *damnandus facti* VI, 191. *laudandus vitae* I, 585. V, 561. *lugendus formae* III, 424. et ſimilia) vel *Belo adnumerandus* emend. N. Heinſ. et poſteriorem coni. recepere Lefeb. et Ern. Ego priorem praetulerim, et verba *memorare* ac *numerare* ſaepe a librariis inter ſe commutari, docent Drak. ad h. l. Heinſ. ad Ouid. Triſt. I, 4, 1. Gron. in guſtu ad Stat. Achill. I.

tum, cladisque Cannenſis auctorem. cf. VIII, 255 ſq. et IX, 636.

735. *cunctis*, ceteris omnibus populis, vnde praeter Gallos Hasdrubalis exercitus conlectus erat; Drak. *pauorem induerat*, incuſſerat. cf. ad I, 38. *fortuna Sidonia*, Poenorum, *ruebat*, vt XVII, 172. et al. v. Ind. *Rutulos*, Romanos. *Victoria verterat alas*, v. ad XIV, 675. — 739. cf. I, 496 ſq. ibique not. et Ouid. Met. VII, 639.

741. *Ductor Agenoreus*, Hasdrubal. v. ad I, 15. — 742 ſq. cf. ſup. ad v. 635. *ſenex* Liuius conſul. 745 ſq. Bene Erneſti: „Heroes vt ſibi auctoritatem concilient, originem et natales iactant, vt v. c. IV, 150. Sed quis adrogantiam iactantis Hasdrubalis ferat? Quamuis haec potius poetae culpa eſt, qui, dum ſingula auget dicendo, in vitium incurrit, et a tramite naturae aberrat." De *Belo* cf. I, 71 ſq. et 87. *auorum principium*, generis noſtri princeps

Bruttia maerentem caſus patriaeque ſuosque
Hannibalem adcepit tellus. Hic aggere ſeptus
In tempus poſita ad renouandum bella coquebat:
Abditus vt ſilua, ſtabulis quum ceſſet ademtis,
Amiſſo taurus regno gregis, auia clauſo
Molitur ſaltu certamina, iamque feroci
Mugitu nemora exterret, perque ardua curſu
Saxa ruit; ſternit ſiluas, rupesque laceſſit
Irato rabidus cornu; tremit omnis ab alto
Proſpectans ſcopulo paſtor noua bella parantem.
Sed vigor, hauſurus Latium, ſi cetera Marti
Adiumenta forent, praua obtrectante ſuorum

9. *rabidus*, non *rapidus*, Col. h. e. ob amiſſum regnum gregis in furorem actus; Drak. 11. *hauſurus*, non *hauſturus*, Col. Oxon. et priſcae edd. niſi quod in quibusdam *auſurus*. cf. ad VII, 584. Deinde *Marti*, non *Martis*, ſcripſi. 13. *ac ſtare* ex ingenioſa coni. Gron. Obſſ. II. 22. recepere Cell. Drak. Lef. Ern. ſuadente N. Heinſ. Vulgo *agitare*, quod otioſe deſidere interpretatur Barth. Adv. X, 7. vbi perperam prouocat ad verba Porcii, a Donato in vita Terentii laudata. *abitare* emend. Dausq. male. Forte lenior medicina h. l. eſt: *vigor — Inuidia reuocari* ſc. coepit: *animos* (animum curis ac conſiliis variis vel dolis) *agitare negata* Coge-

1 ſqq. cf. Liv. XXVII, 51. extr. et XXVIII, 12. *caſus patriaeque ſuosque*, caedem fratris et exercitus, cui is praeerat; vt *recens vulnus publicum priuatumque* ap. Liv. XXVIII, 12. pr. *adcepit*, vt *cepere* VII, 174. *aggere*, caſtrorum vallo. *bella coquebat*, v. ad II, 327. *In tempus* aliquod, aliquantisper, *poſita*, omiſſa. 4-10. Imitat. Virg. Ge. III, 220-236. vbi v. Heyne, et Scalig. Poet. V, 14. Comparatio ſpectat ad verba v. 10. *noua bella parantem*, et praeclare verbis expreſſa eſt. 11-22. Sententiae ac verba petita e Liv. XXVIII, 12. *vigor*, virtus ac vindictae cupido, *cogebatur reuocare animos*, cohibere inpetum; niſi τὸ *reuocare* pro infin. hiſtor. adcipere malis, et τὸ *cogebatur* ad ipſum Hannibalem referre, quae ratio alteri praeferenda videtur. *hauſurus*, expugnaturus ac perditurus. 12. 13. Supplementa militum, opes aliaque belli inſtrumenta non mittebantur Hannibali ob *inuidiam* Hannonis, infeſti Barcinae factioni. cf. ad II, 276 ſq. VIII,

Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite, docete, viri, Romanae vulnera ſuerint
Quanta adferre manus. Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, et denſa ſol vincitur vmbra.
Iamque per extentos alterna ſtrage virorum
Corpora fuſa iacent campos, demerſaque in vndam
Iunxerunt cumulo creſcente cadauera ripas.

Vt,

et Linineius. Recte Erneſti: "*Iurgia*, non *cornua*, omni conſilio comparationis apta ſunt: nam in ſeueris iurgiis erret fortaſſe, qui feminarum vngues leues vel ſuaues exiſtimet." Sed quomodo librarii *cornua* pro *iurgiis*, et tam difficilem expeditu lectionem pro tam perſpicua ac vulgari ſubſtituere potuerint, vix adſequor. Equidem *vana proelia* reponerem, niſi et haec ſcriptura a vulgata nimis abhorreret. Ita plane congrueret locus Horat. Od. I, 6, 17. *proelia virginum Sectis in iuuenes vnguibus acrium*, et *proelia* h. l. *vana* dicerentur, quia mulierum ſunt, non virorum, et in quibus leuia, non letalia infliguntur vulnera, (cf. v. 763. 4.) vel *ſectis* pugnatur *vnguibus*, quae dilectum hoſtem non admodum *laedunt*, h. e. vulnerant. 767. *demerſaqu* Col. Ox. Tell. Aſul. *demenſaque* Put. Vulgo

Ουκ αλέγω, ὡσεὶ με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων, e quo vno duos verſus efficit Silius; D. Heinſ. *Cornua* Barthius (Adv. IX, 17.) refert ad inſultus, vel ad ſacrorum muliebrium carmina buccinarumque feſtarum concentum; Gronouius (Obſſ. I, 17.) ad furores orgiorum Bacchi feminarumque bacchantium, quarum vulnera, *inter cornua* inflicta, h. e. canentibus tibiis, (quae *cornua* dicuntur Ouid. A. A. II, 380. Met. III, 533. XI, 16. et Faſt. IV, 181. Val. Fl. I, 726. III, 238. Iuvenal. II, 90.) minime ſuperſtitioſus Conſul eleuet; Lefeb. ad iram muliebrem caſſamque. Rectius forte adceperis de muliebri animo vel audacia, quo ſenſu *cornua* dicuntur Horat. Od. III, 21, 18. Ouid. Am. III, 11, 6. et A. A. I, 239. Sed v. Var. Lect. 763. *ſuerint*, conſueverint. *Quanta vulnera*, quae Florus II, 7. vltra mortem patere dixit; Drak. 765. cf. ſup. ad v. 631. — 766. *extentos*, late ſparſos, ſtratos. Proprie *extenta*, late fuſa iacent corpora in campo. *fuſa*, recumbentia, vt *fuſa iacent* pro ſimpl. *iacent* dictum ſit, (v. ad III, 57. in Var. Lect.) vel potius proſtrata, caeſa. v. ad II, 112. — 768. *Iunxerunt cadauera ripas* Metauri, quoniam alueus iis replebatur totus, et fluuius ſtrage eorum tamquam ponte iungebatur. cf. I, 52. et VIII, 668 ſq. —

769

Vt, quum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluuiosque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent. exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam.
  Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaeuus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? hunc ſi non vincitis hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina vt adſpexit, rabidi ceu belua ponti,

Per

Vulgo *diuerſaque.* 773. Hunc locum, inmutatis quibusdam verbis, et duobus additis verſibus, foede interpolauit Nicander hoc modo: *Turba ruit, curſuque leues nemora auia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arua. Tum per ſaxa ferae cet.* 774. *et per ipſa* Ox. *per ſpiſſa cubilia*, vt IV, 303, putabat aliquando N. Heinſ. 777. *Gratam* Col. et R. 2. *Et latam* Ox. Put. et

primae

769 ſqq. Poeta non numerum caeſorum exſequitur, vt Liuius XXVII, 49. ſed eorum multitudinem epicis adumbrat coloribus, paſſim obuiis. cf. inpr. Homeri hymn. II. in Dian. et Ouid. Met. II, 441 ſqq. *Saltus exercere*, vt al. *fatigare.* cf. ad I, 63. 363. inpr. II, 74. *Dictynna*, v. ad II, 71. *Maenala*, cf. ad IV, 363. *Naiades* paſſim quaeuis Nymphae dicuntur. *ſtridunt*, cf. ad I, 334. et IV, 567. De *corytis* v. ad II, 106. *fuſae*, v. ad v. 767.

778-807. Et haec commentus eſt poeta in gratiam Claudii Neronis, cui potiſſimum debebatur victoria. *rumpit iter*, vt I, 54. vbi v. not. *virorum*, Romanorum Poenorumque, *aequali pugna*, dubia, in qua aequo Marte pugnabatur. 780 ſq. Pauca aeſtuantis animi, ſed magni ponderis verba, quibus dictis confeſtim exemplum virtutis datur militibus. 784 ſq. Balaenae, vt leoni, lupo aliisque feris famelicis, comparatur vir fortis et in hoſtem ruens.

Rabida

Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite, docete, viri, Romanae vulnera ſuerint
Quanta adferre manus. Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, et denſa ſol vincitur vmbra.
Iamque per extentos alterna ſtrage virorum
Corpora fuſa iacent campos, demerſaque in vndam
Iunxerunt cumulo creſcente cadauera ripas.

Vt,

et Linineius. Recte Erneſti: "*Iurgia*, non *cornua*, omni conſilio comparationis apta ſunt: nam in ſeueris iurgiis erret fortaſſe, qui feminarum vngues leues vel ſuaues exiſtimet." Sed quomodo librarii *cornua* pro *iurgiis*, et tam difficilem expeditu lectionem pro tam perſpicua ac vulgari ſubſtituere potuerint, vix adſequor. Equidem *vana proelia* reponerem, niſi et haec ſcriptura a vulgata nimis abhorreret. Ita plane congrueret locus Horat. Od. I, 6, 17. *proelia virginum Sectis in iuuenes vnguibus acrium*, et *proelia* h. l. *vana* dicerentur, quia mulierum ſunt, non virorum, et in quibus leuia, non letalia infliguntur vulnera, (cf. v. 763. 4.) vel *ſectis* pugnatur *vnguibus*, quae dilectum hoſtem non admodum *laedunt*, h. e. vulnerant. 767. *demerſaque* Col. Ox. Tell. Aſul. *demenſaque* Put.

Vulgo

Οὐκ ἀλέγω, ὥσεί με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων, e quo vno duos verſus efficit Silius; D. Heinſ. *Cornua* Barthius (Adv. IX, 17.) refert ad inſultus, vel ad ſacrorum muliebrium carmina buccinarumque feſtarum concentum; Gronouius (Obſſ. I, 17.) ad furores orgiorum Bacchi feminarumque bacchantium, quarum vulnera, *inter cornua* inflicta, h. e. canentibus tibiis, (quae *cornua* dicuntur Ouid. A. A. II, 380. Met. III, 533. XI, 16. et Faſt. IV, 181. Val. Fl. I, 726. III, 238. Iuvenal. II, 90.) minime ſuperſtitioſus Conſul eleuet; Lefeb. ad iram muliebrem caſſamque. Rectius forte adceperis de muliebri animo vel audacia, quo ſenſu *cornua* dicuntur Horat. Od. III, 21, 18. Ouid. Am. III, 11, 6. et A. A. I, 239. Sed v. Var. Lect. 763. *ſuerint*, conſueverint. *Quanta vulnera*, quae Florus II, 7. vltra mortem patere dixit; Drak. 765. cf. ſup. ad v. 631. — 766. *extentos*, late ſparſos, ſtratos. Proprie *extenta*, late fuſa iacent corpora in campo. *fuſa*, recumbentia, vt *fuſa iacent* pro ſimpl. *iacent* dictum ſit, (v. ad III, 57. in Var. Lect.) vel potius proſtrata, caeſa. v. ad II, 112. — 768. *Iunxerunt cadauera ripas* Metauri, quoniam alueus iis replebatur totus, et fluuius ſtrage eorum tamquam ponte iungebatur. cf. I, 52. et VIII, 668 ſq. —

769

Vt, quum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naiadum plenis comitata pharetris
Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluuiosque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent. exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam.
Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaeuus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? hunc ſi non vincitis hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina vt adſpexit, rabidi ceu belua ponti,
Per

Vulgo *diuerſaque.* 773. Hunc locum, inmutatis quibusdam verbis, et duobus additis verſibus, foede interpolauit Nicander hoc modo: *Turba ruit, curſuque leues nemora auia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arua. Tum per ſaxa ferae* cet. 774. *et per ipſa* Ox. *per ſpiſſa cubilia*, vt IV, 303, putabat aliquando N. Heinſ. 777. *Gratam* Col. et R. 2. *Et latam* Ox. Put. et
primae

769 ſqq. Poeta non numerum caeſorum exſequitur, vt Liuius XXVII, 49. ſed eorum multitudinem epicis adumbrat coloribus, paſſim obuiis. cf. inpr. Homeri hymn. II. in Dian. et Ouid. Met. II, 441 ſqq. *Saltus exercere*, vt al. *fatigare.* cf. ad I, 63. 363. inpr. II, 74. *Dictynna*, v. ad II, 71. *Maenala*, cf. ad IV, 363. *Naiades* paſſim quaeuis Nymphae dicuntur. *ſtridunt*, cf. ad I, 334. et IV, 567. De *corytis* v. ad II, 106. *fuſae*, v. ad v. 767.

778-807. Et haec commentus eſt poeta in gratiam Claudii Neronis, cui potiſſimum debebatur victoria. *rumpit iter*, vt I, 54. vbi v. not. *virorum*, Romanorum Poenorumque, *aequali pugna*, dubia, in qua aequo Marte pugnabatur. 780 ſq. Pauca aeſtuantis animi, ſed magni ponderis verba, quibus dictis confeſtim exemplum virtutis datur militibus. 784 ſq. Balaenae, vt leoni, lupo aliisque feris famelicis, comparatur vir fortis et in hoſtem ruens.
Rabida

Comminus, expleri gaudebat vulnere frontis
Aduerſae: ſeu laeua acies in bella vocaret,
Obliquo telum reflexum Marte rotabat.
At, quum pone ferox auerſi in terga veniret
Victor, nil trepidans retro iactare bipennem
Callebat, nulla belli non parte timendus.
Huic ducis inuicti germanus turbine vaſto
Scipio contorquens haſtam, cudone comantes
Diſiecit crines. namque altius acta cucurrit
Cuſpis, et elata procul eſt eiecta ſecuri.
At iuuenis, cui telum ingens adceſſerat ira,
Barbaricam adſiliens magno clamore bipennem
Incutit. Intremuere acies, ſonuitque per auras
Pondere belligero pulſati tegminis vmbo.
Haud inpune quidem. remeans nam dextera ab ictu
Deciſa eſt gladio, ac dilecto inmortua telo.
Qui poſtquam murus miſeris ruit, agmina concors
Auertit

54. *refluxum* Col. *reflexus* repoſuit Lefeb. *refugum Mauerte* coni. N. Heinſ. 55. *auerſa in terga ſubiret* malebat idem. 61. *reiecta* opinabatur idem. *deiecta* ſcripſit Lefeb. 67. *directo telo* (coll. Virg. A. VI, 57. parum apte) vel *adducto t.* emend. N. Heinſ. et v. 68. *conſors*, h. e. vna ac par
fuga

bat ſolus loca, ſolus in eorum ſuccedebat locum tantumque virtute praeſtabat, quantum populares, ſi viuerent, praeſtare potuiſſent; iacturam locumque eorum quaſi reſarciebat. *expleri*, explere, ſatiare mentem. *ſeu laeua acies — vocaret*, ſi a latere et oblique eum hoſtis petebat; hinc *obliquus Mars* erit eius qui obliquo ictu hoſtem percellit, et ita *reflectitur* telum cum ipſo corpore pugnantis; Ern. 58. *ducis germanus* L. Cornelius *Scipio*, Aſiaticus poſtea dictus. cf. v. 576. *turbine*, vt I, 41. et al. De *cudone* v. ad VIII, 493. et Turneb. Aduerſ. I, 13. In Gloſſ. Labaei περικεφαλαίας εἶδος. *comantes crines*, v. ad IV, 515. — 62. *cui telum* cet., cuius impetus viresque ira augebantur. *telum*, v. ad II, 576. — 65. *tegminis*, clipei, vt paſſim. 66. *remeans*, retracta. *inmortua telo*, cecidit in terram, tenens ſecurim. cf. XIV, 403. et 484. *dilecto telo*, v. ad I, 167. in Var. Lect. 68. *murus*,

Auertit fuga confeſtim diſperſa per agros.
Nec pugnae ſpecies, ſed poenae triſtis imago
Illa erat, hinc tantum caedentum, atque inde ruentum.
Per medios Hannon, palmas poſt terga reuinctus,
Ecce trahebatur, lucemque (heu dulcia coeli
Lumina!) captiuus lucem inter vincla petebat.
Cui rector Latius: Tanta, en, qui regna repoſcant,
Quis cedat toga et armiferi gens ſacra Quirini!
Seruitio ſi tam faciles, cur bella refertis?

Haec inter celerare gradum, coniungat vt arma,
Hasdrubalem ignarum cladis praenuntius adfert

fuga omnium. 71. *caedentum* Col. *cadentum* Oxon. Vulgo *cedentum*. 74. *vitae* primus Nicander ſubſtituit pro *lucem*, quae vox eleganter potius

rus, Larus, vir fortiſſimus, praeſidium ſuorum. cf. ad II, 576. et inpr. Klotz. ad Tyrt. p. 155 ſq. — 70–71. Erneſti haec ſimilia eſſe putat verbis Scipionis, alia occaſione dictis, ap. Liv. XXVIII, 32. *dîis bene iuuantibus ſequerentur, non tam ad bellum gerendum, quam ad expetendas ab hominibus ſceleſtis poenas.* Ego potius crediderim, poetam ante oculos habuiſſe locum Liuii ſupra laud. XXVIII, 2. vbi refert, anguſtias et loca virgultis aſpera ad fugam inpedimento fuiſſe Celtiberis, eosque ad caedem, velut vinctos, praebuiſſe. 72 ſq. Hanno viuus captus et Romam miſſus. v. Liv. XXVIII, 2. et 4. *lucem*, vitam. *heu dulcia coeli lumina*, vt II, 223. vbi v. not. Ineſt vituperatio Hannonis, qui, vt viueret, captiuitatis ignominiam paſſus eſt; quo et pertinent acerba Scipionis conuicia v. 77, ſi tam facili negotio vos capi patimini et tam ſeruitutis capaces eſtis, cur pugnam nobiſcum reſtauraſtis, cur non prorſus abſtinuiſtis a bello; Ern. 75. 76. Et haec σαρκασμικῶς dicta: En ſtultos et inbelles Poenos, qui regnum adfectant, quod maius ſit Romano! *toga et armiferi gens ſacra Q.* vt *gens togata*, ap. Virg. A. I, 282. vbi v. Heyne. *gens ſacra*, v. ad VII, 9. *armiferi Q.* Romuli bellicoſi. *Seruitio faciles*, quia viuos ſe capi paſſi ſunt; Cell. cf. ad I, 615. *bella refertis*, vt III, 165. et XI, 28.

78 ſqq. Paucis deſcribitur pugna Hasdrubalis Giſgonis f.,

Suaſiſſetque fugam. Rapido certamina linquit
In latebras euectus equo, noctisque per vmbram
Ad Tarteſſiacos tendit per litora portus.

Proximus in pugna ductori Marte manuque
Regnator Nomadum fuerat; mox foedere longo
Cultuque Aeneadum nomen. Maſiniſſa ſuperbum.
Huic feſſo, quos dura fuga et nox ſuaſerat atra,
Carpenti

ſubſtituit Lefeb. vt paſſim. *libaſſet* pro *violaſſet* coni. N. Heinſ. Sed vulgatum firmauit Drak. coll. Virg. A. XI. 277. 591. 848. XII, 797. Ouid. Met. XIII, 279. — 113. *auectus* recte, puto, emend. N. Heinſ. et edidit Lefeb. — 117. *Maſiniſſa* Put. et plerique libri editi, vt et optimi ap. Liuium. *Maſſiniſſa* in tabella aenea ap. Vrſin. ad Cic. de Sen. c. 10. vt *Porſenna*, et metri cauſa *Porſena*, indice Drak. Dausqueius et alii *Maſaniſſa* vel *Maſſaniſſa* vel *Maſſanaſſa* ſcribendum cenſent, forte rectius. Graecis certe plerumque Μασσανίσσης, vel Μασσανάσσης, vel Μασανάσσης dicitur. cf. Cl. Schweigh. ad Polyb. III, 5. XI, 21. et ad Appian. Hiſpan. c. 24. et Pun. c. 10. Gron. et Drak. ad Liv. XXIV, 49. XXV, 34. — 118. *cruda fuga* coni. N. Heinſ. qui illam vocem in deliciis habebat. cf. Burm. ad Val.

De fuga Hasdrubalis v. plura ap. Liv. et Polyb. ll. cc. 114. *Tarteſſiacos portus*, v. ad III, 399. Sed h. l. *Gades* deſignari videntur, quo Hasdrubalem ac Magonem refugiſſe Liuius l. l. tradit, et quam vrbem non diuerſam fuiſſe a Tarteſſo putabant Plin. III, 21. Auien. Deſcr. Orb. 613. Salluſt. in Fragm. et alii. cf. ad III, 396.

115 ſqq. *Maſiniſſa*, filius Galae, regis Numidarum Maſſylorum, et ſocius Poenorum, (v. Liv. XXIV, 49. XXV, 34. XXVIII, 13.) ad Romanorum nunc partes tranſit, (Liv. XXVIII, 16. 35.) et regnum paternum, a Syphace expugnatum, (Liv. XXIX, 29. 34. XXX, 5.) Scipionis ope recuperat, (Liv. XXX, 11.) a quo praeterea ampliſſimis muneribus, Cirta oppido ceterisque vrbibus et agris, quae ex regno Syphacis in populi Rom. poteſtatem venerant, donatur. (inf. v. 130. Liv. XXX. 15. 44.) cf. Polyb. XI, 21. XIV, 3 ſq. 8 ſq. XV, 4. 5. 9. 12. 14. 18. XXI, 9. XXII, 4. et Appian. Punic. 10-28. 32. 37. 41-48. 67. 74. 93. 105 ſq. *proximus ductori*, Hasdrubali, *Marte manuque*, virtute, *fuerat* Maſiniſſa, *Caput rerum in omni hoſtium equitatu*, ap. Liv. XXVIII, 35. *Nomadum*, cf. ad v. 171. *Aeneadum*, Romanorum. *nomen ſuperbum*, cf. ad IV, 729. — 118 ſq. Maſiniſſa

Carpenti ſomnos ſubitus rutilante coruſcum
Vertice fulſit apex, criſpamque inuoluere viſa eſt
Mitis flamma comam, atque hirta ſe ſpargere fronte.
Concurrunt famuli, et ſerpentes tempora circum
Feſtinant gelidis reſtinguere fontibus ignes.
At grandaeua, Deum praenoſcens omina, mater,
Sic ſit, Coelicolae; portentaque veſtra ſecundi
Condite,

Val. Fl. VI, 545: VII, 243. et ſup. ad VI, 78. VII, 3. XIII, 532. — 122. *tempora*, non *pectora*, ſcripti, vt mox v. 128. et ap. Virg. A. II, 684. — 125. *Sic ſic* primus edidit Marſus in Ven. poſter. Antiquiorem lect. revocaui

miſſa fauſto omine obiecto, quod mater explicat, permovetur, vt Scipionem foederis pangendi cauſa adeat: quae res ita coloribus poeticis oblita eſt et figmentis epicis intertexta, vt ſine Liuio veram rerum geſtarum rationem adſequi nullo modo poſſimus; Ern. cf. Liv. XXVIII, 16. et 35. Manifeſta autem eſt et ab aliis iam notata imitatio Virg. A. II, 682 ſqq. vbi v. Cerda et Heyne. cf. et Liv. I, 39: 41. XXV, 39. extr. Barth. ad Claud. Conſ. Hon. IV, 193 ſq. Caſaub. ad Suet. Tib. 14. *Fulgor igneus, ſi vrendo non noceat, celebritatis gloriam adferre creditur.* Saresber. Polycr. I, 13. Silii autem ingenio haec fingendi locum dediſſe crediderim verba Livii XXIV, 49. pr. *Filium Gala Maſiniſſam habebat, ſeptem et decem annos natum, ceterum iuuenem, ea indole, vt iam tum adpareret, latius regnum opulentiusque, quam adcepiſſet, facturum.* Verae gloriae eius miracula addita, vt Marcii ap. Liv. l. c. Aſcanii ap. Virg. et aliorum. *coruſcum* aduerb. *apex*, non pileus, de quo Burm. ad Virg. l. c. et Gesner. ad Claud. l. l. cogitarunt, nam mox *flamma* dicitur; Ern. *Mitis flamma*, vt ap. Virg. *leuis apex*, et *tractu innoxia molli* (vel *mollis*) *lambere flamma comas.* 121. *hirta fronte*, cf. ad XIII, 861. — 122. 3. Ipſa verba Virg. A. II, 684-6. — 124. *mater*, vt Tanaquil ap. Liv. I, 39. et Anchiſes ap. Virg. quorum tamen ſcientia auguralis notior eſt. 125. Verbis *ſic ſit* adripit ex veterum ſuperſtitione anus omen et Deos ſalutat; Barth. Adv. XXI, 15. *portenta v. ſ. Condite*, perficite laeta, quae nobis portenditis. Alii aliter exponunt: Barth. et Ern. firmate, vel conſeruate; D. Heinſ.

Condite, ait. duret capiti per ſecula lumen.
Ne vero, ne, nate, Deum tam laeta paueſce
Prodigia, aut ſacras metue inter tempora flammas.
Hic tibi Dardaniae promittit foedera gentis,
Hic tibi regna dabit, regnis maiora paternis,
Ignis, et adiunget Latiis tua nomina fatis.
Sic vates, iuueniſque animum tam clara mouebant
Monſtra, nec a Poenis vlli virtutis honores,
Hannibal ipſe etiam iam iamque modeſtior armis.

Aurora

vocaui cum Lefeb. et Ern. *portenta o veſtra* maluerit N. Heinſ. 127. *tam laeta* e ſcriptis recepi, quod et rectius videbatur N. Heinſ. In omnibus edd. *tu laeta.* 131. *Latiis faſtis* Gryph. Nut. Raphel. Cell. Modius, refragg. N. Heinſ. Drak. Lefeb. et Ern. ſed prob. Burm. ad Val. Fl. II, 245. vbi monet, ſenſum h. l. eſſe, tua nomina, vt amici et ſocii regis, faſtis Romanis adſcribentur, quibus foedus tecum initum conſignabitur, et per quos nomen tuum in ſecula ibit. Non male! nec tamen ſpernenda lectio antiqua. 134. Hunc verſum in recentt. edd. et primum quidem in

Heinſ. "*Condite ſecundi* eſt ſecunda date: ſecunda enim auſpicia, quae *adteſtata* dicebantur et fulgure conſtabant plerumque, condebant, h. e. confirmabant prima, quum fauſta erant; quum infauſta, quae *paremtalia* vocabantur, tollebant illa et deſtruebant quaſi." Hoc acumen, quod non mireris, diſplicebat Burm. qui ad Valer. Fl. I, 531. multis exemplis docet, *condere*, quod inſtituere et in ipſo principio decernere ſignificet, proprium eſſe fatis verbum. *Duret capiti per ſecula lumen*, perpetua ſit gloria eius aeternumque imperium, vel aeternitati conſecretur nomen eius, cuius caput clarum fore diviso igni circumfuſo portendiſtis. 130. cf. ſup. ad v. 115 ſq. *Latiis fatis*, fortunae Romanorum, quorum poſtea conſtanter ſocius fuit et amicus; vt ap. Lucan. III, 307. *populo communia noſtro fata tulit.* 132 ſqq. Recenſentur cauſae, quibus Maſiniſſa motus partes Romanorum ſequutus ſit et foedus pepigerit cum Scipione, primum *clara monſtra*, h. e. omina manifeſta, quibus imperii hominiſque amplitudo portendatur, deinde quod a Poenis nullo honore aliiſue virtutis praemiis vel adfectus eſſet, vel ea exſpectare poſſet, denique quod Hannibalis fama ac res labi coepiſſent. cf. ad v. 148. *Monſtra* h. l. non malo,

Aurora obſcuri tergebat nubila coeli,
Vixque Atlantiadum rubefecerat ora ſororum:
Tendit ad Auſonios et adhuc hoſtilia caſtra.
Atque, vbi ſe vallo intulerat, ductorque benigno
Adcepit Latius vultu, rex talibus infit:
Coeleſtum monita et ſacrae reſponſa parentis,
Disque tua, o Rutulum rector, gratiſſima virtus
Auul-

in ſunt. excipit alius, a Nicandro procuſus, *Ire videbatur, Martisque liqueſcere famam*, vel *fama*, ex emend. N. Heinſ. qui et *ſeneſcere* coni. quod adridere poteſt coll. Liv. XXIX, 3. extr. *Hannibalem ipſum iam et fama ſeneſcere et viribus.* Erneſti contra *liqueſcere fama* exquiſite putat dici poſſe, cuius exiſtimatio et gloria veluti diluta ſit, et elanguerit ex priſtino quaſi robore. Idem monet, ſe non defendere verſum, ſed ſeruaſſe, vt concinnior eſſet omnis locus, qui ſine illo veluti claudicaret. Ego potius eum deleui cum Modio, Cell. et Lefeb. quoniam auctoritate optimorum librorum deſtituitur, eoque eiecto hic locus, in quo omnia pendent a verbis *animum monebant*, non modo integer eſt, ſed etiam doctior, neque alienus a ſtylo Silii. 137. *in Auſonios* Ox. Put. R. 1. Parm. Med. Marſ.

lo, vt plerumque; ſed bono ſenſu, vt ap. Virg. A. II, 680, ſumuntur; Drak. cf. ad II, 650. *modeſtior armis*, arma bellumque tractans minore impetu, animo, ira ac inſolentia, vt contra victor, et cuius virtuti fortuna coniuncta eſt, *ferox* dicitur, et *bello ſuperbus* Virg. A. I, 21. vel *ſuperbus virtute et factis* ſup. X, 573. κυδιόων Hom. et *inſolentius hoſtem inſequi* Caeſ. B. C. I, 45. Marſus exponit, minoris famae ac nominis in re militari; et Erneſti, adtritus, vel fractus fortuna bellica, et fama priſtina deminutus.

135. *tergebat*, ſerenabat, dimouebat. *Atlantiades ſorores*, Atlantis filiae, Pleiades ſ. Vergiliae, quae ſummo mane occiduut in occident. parte coeli, dum Aurora et ſol interea ab oriente emergunt. v. Heyne ad Virg. Ge. I, 221. et Hermanni Mythol. T. III. not. 258 ſq. — 139 ſq. cf. Liv. XXVIII, 35. Sed in hac oratione, quam ex ea, qua Indibilis ſuo et Mandonii nomine Scipionem ap. Liv. XXVII, 17. adloquutus ſit, deſumtam putabat Drak., poetam ſuum potius ingenium, (a quo etiam profecta oratio Scipionis, et quae de donis, ab eo Maſiniſſae datis, referuntur v. 154-167.) quam Liuium ſequutum eſſe, iam monuit Ern. *monita*, v. ad IV, 120. *ſacrae reſponſa parentis*, cf.

Auulſum Tyriis huc me duxere volentem.
Si tibi non ſegnes tua contra fulmina ſaepe
Viſi ſtare ſumus, dignam te, nate Tonantis,
Adferimus dextram. nec nos aut vana ſubegit
Incertae mentis leuitas, et mobile pectus;
Aut ſpes et laeti ſectamur praemia Martis.
Perfidiam fugio et periuram ab origine gentem.
Tu, quando Herculeis finiſti proelia metis,
Nunc ipſam belli nobiscum inuade parentem.
Ille tibi, qui iam gemino Laurentia luſtro

Poſſe-

Marſ. Gryph. 149. *Tu* Col. Vulgo *Et*. 150. *Hunc* Marſi Ven. pr. operarum errore. Inde *Hanc* caſtigatum in Ven. poſter. quam aliae edd. ſequutae ſunt. *Hinc* ad marg. notauit Cortius, non inprob. Erh. Sed languet, quoniam τὸ *quando* praeceſſit. 151. *tam gemino* Put. *tergemino*, h. e. terno, vt XV, 190, emend. Dausq. et eamdem ob cauſam inf. v. 215. *ter quinos*, non inprob. N. Heinſ. et Lefeb. cuius haec nota eſt: "Placet coni. haec, ſi *luſtrum* pro quatuor annis adcipias, vt diſerte adfirmat Plinius: et verius fuerit, ſi demas vnum annum, quam ſi tres habeas addendos." Luſtrum vero numquam tempus quatuor annorum dicitur, niſi vbi periodus deſignatur, vel de ea re, quae quarto quoquis anno fit aut repetitur, ſermo eſt, vt ap. Plin. II, 47. ſ. 47. et Ouid. Faſt. III, 165. Tempus etiam non exacte conuenit, ſiue *tergemino*, ſiue *gemino* ſcribas, et ſiue quinque, ſiue quatuor annorum ſpatium contineat luſtrum.

cf. ſup. v. 124. — 143. *fulmina tua*, v. ad I, 421. apte inpr. h. l. de Scipione *nato Tonantis*, de quo v. ad IV, 476. — 148. cf. ad I, 5. Recte iam monuit Dausq., Silium reſpexiſſe fallacem conditionem de ſpatio corii taurini magnitudine conſignando, et perfidiam Poenorum, qui Sophonisbam, Maſiniſſae pactam, Syphaci tradiderint; de quo v. Appian. Pun. 10. qui hanc praecipue cauſam Maſiniſſae fuiſſe dicit foederis cum Scipione iungendi. cf. idem de reb. Hiſp. c. 37. — 149. *Herculeis f. p. metis*, totam expugnaſti Hiſpaniam, cf. ad I, 142. et IX, 185. *belli huius parentem*, cauſam et auctorem, ſc. Carthaginem Africae. 151. *gemino luſtro*, rotundiore numero, vt poetis mos eſt: nam Liuius XXVIII, 16. 38. et faſti ab initio belli Punici vsque ad debellatam Hiſpaniam tredecim annos, non quindecim, vt Dausq. et N. Heinſ. volebant, ſtatuunt; Drak. cf. Var. Lect. *Ille, qui* cet. Hannibal. *Laurentia regna*, v. ad I, 110.

154-

Poſſedit regna, et ſcalas ad moenia Romae
Admouet, in Libyam flammis ferroque trahendus.

Sic Nomadum ductor. tunc dextra Scipio dextram
Amplexus, Si pulcra tibi Mauorte videtur,
Pulcrior eſt gens noſtra fide. dimitte bilingues
Ex animo ſocios. magna hinc te praemia clarae
Virtutis, Maſiniſſa, manent. citiusque vel armis,
Quam gratae ſtudio vincetur Scipio mentis.
Cetera quae in Libyam portari incendia ſuades,
Expediet tempus. nec enim ſunt talia rerum
Non meditata mihi, et mentem Carthago fatigat.
Hinc iuueni dona inſignem velamine picto
Dat chlamydem, ſtratumque oſtro, quem ceperat ipſe
Deiecto victor Magone animique probarat,
Cornipedem; tum, qua Diuum libabat ad aras
Hasdru-

luſtrum. cf. not. Neque tamen diſſimulo, coniecturis illis fauere duo huius libri loca inf. v. 628. et 688. — 159. *ſtratae.* Marſi Ven. poſter. errore operarum, quem plerique editorum recentt. fideliter expreſſerunt. 160. *portari*, non *portare*, ſcripti. Τὸ *in* exulat ab omnibus edd. ante Wolfii Baſil. vnde *Libyae portari* vel *properari* conſ. N. Heinſ. Locutionem *portari Libyam* pro *in Libyam* multis exemplis firmant Sanctius Mineru. IV. p. m. 502. et Voſſ. art. gram. VII, 42. Sed inter ſoloeciſmos eam refert Quinctil. Inſt. Orat. I, 5. Drak. 163. *dono* quaedam edd. cf. Gron. Obſſ. IV, 14. — 165. *animique* Col. *animumque* Ox. et Put. Vulgo *animumque.* 166. *tum qua* ſcripti. *cum qua* R. 1. Parm. Med. aliaeque priſcae

154-167. cf. ſup. ad v. 139ſq. *bilingues ſocios*, v. ad II, 56. — 158. 9. Venuſtiſſimae vrbanitatis plena ſententia, mixta grauitate aliqua heroi decora, ex armorum commemoratione; Ern. *Scipio*, ego. 162. *mentem fatigat*, v. ad I, 63. — 164. *ſtratum oſtro cornipedem*, vt ap. Virg. A. VII, 277. *quem ceperat ipſe* cet. cf. ad V, 137. *Deiecto* ex equo, non interfecto, vt XV, 464. nam Magonem aliquem a Scipione occiſum eſſe nemo tradidit. *probarat animi* cauſa, ἕνεκα, propter animum, h. e. ferociam, vt ap. Claudian. Conſ. Hon. IV, 488. cf. Heinſ. curae ſec. ad Claudian. p. 900. Sic et *laudabat leti* IV, 259. ſimiliaque paſſim. 166. 7. Poeta

Hasdrubal, ex auro pateram, galeamque comantem.
Exin, firmato ſociali foedere regis,
Vertendas agitat iam nunc Carthaginis arces.

Maſſylis regnator erat ditiſſimus oris,
Nec nudus virtute, Syphax: quo iura petebant
Innumerae gentes, extremaque litore Tethys.
Multa viro terra, ac ſonipes, et belua, terror
Bellorum, nec non Marti delecta iuuentus.
Nec foret, aut ebore, aut ſolido qui vinceret auro,
Gaetulisue magis fucaret vellus aënis.

Has

priſcae edd. In recentt. et *cum qua*. 168. *formato* Ox. et Put. Deinde *ſociati Regis* recte, opinor, emend. N. Heinſ. 171. *quoi* olim ſcriptum putabat N. Heinſ. pro *cui*, vel *quo litore* iungendum. 175. *Nec forte* Put. *torto ebore*, (quod torno dolatum raſumque erat) vel *nec tereti aut ebore* coni. N. Heinſ. 176. *aënis*, non *abenis*, Col. vnde recepi. cf. ad V,

Poeta et *pateram* facit ſpolium, et equum. *galeam comantem*, v. ad IV, 515.

170-176. cf. Liv. XXVIII, 17. 18. *Maſſylorum* vel Maſſyliorum rex proprie fuit Maſiniſſa, et Maſſaeſylorum Syphax. Inde conſtat, Silium duos populos vicinos conſudiſſe: id autem tanto minus mirandum eſt, quod Syphax aliquando totum Maſiniſſae regnum obtinuit; Drak. cf. Liv. l. l. Strab. XVII. p. 829. 832. Intpp. Liv. XXIV, 48. XXIX, 29. Schweigh. V. Cl. ad Appian. Pun. c. 10. et ad Polyb. III, 33, 15. VII, 19, 1. — 170 ſq. *Magnum in omnia momentum Syphax adfectanti res Africae erat, opulentiſſimus eius terrae rex, bello iam expertus ipſos Carthagienſes', finibus etiam regni apte ad Hiſpaniam, quod freto exiguo dirimuntur, poſitis*, Liv. l. c. cf. XVII, 143 ſq. Appian. Pun. 10. et Hiſp. 37. *nudus virtute*, v. ad IV, 313. *quo*, a quo, vt ap. Curt. V, 7. *regia totius orientis, vnde tot gentes ante iura petebant*. 172. *extrema Tethys*, vt III, 411. fines extremi regni Syphacis, ad oceanum Atlant. et fretum, quo ab Hiſpania dirimuntur, producti. cf. Liv. l. c. et ſup. ad I, 141 ſq. Propr. amnis Mulucha Bocchi Maſſaeſylorumque finis ab occaſu, (Plin. V, 2.) et inde Mauri ad Oceanum vsque. *bellua*, elephanti. 176. *fucaret*, inficeret, (vt VIII, 436.) *vellus*, lanam, *Gaetulis aënis*, purpura

Has adiungere opes auidus, reputansque laborem,
Si vertat rex ad Poenos, dare vela per altum
Imperat, atque animo iam tum Africa bella capeſſit.
Verum vbi peruentum, et portus tenuere carinae,
Iam trepida fugiens per proxima litora puppe,
Haſdrubal adflictis aderat noua foedera quaerens
Rebus, et ad Tyrios Maſſylia ſigna trahebat.

Audito, pariter populorum in regna duorum
Adueniſſe duces, qui tota mole laborent,
Diſceptentque armis, terrarum vter imperet orbi,
Celſus mente Syphax adciri in tecta benigne
Imperat, et tanto regni ſe tollit honore.
Tum laetos voluens oculos aduerſa per ora,
Sic Latium adfatur iuuenem, ac prior incipit vltro:
Quam te, Dardanida pulcerrime, mente ſerena
Adcipio, intueorque libens! quamque ora recordor
Laetus Scipiadae. reuocat tua forma parentem.

Ii 2 Nam

V, 606. et VII, 642. — 179. *fera* pro *Africa* perperam ſubſtituit indoctus Nicander. 190. *prior*, non *prius*, ſcripti. 191. *Dardanide* Put. et ed. Gryph.

purpura Gaetulica. cf. v. 354. 568. 569. Plin. VI, 31. extr. IX, 36. XXXV, 6. — 177-9. cf. omnino Liv. XXVIII, 17. pr. *Has opes*, Syphacem, opulentiſſimum Africae regem, *adiungere*, coniungere ſecum foedere. *reputans laborem*, quanto grauius foret bellum, quanto maior difficultas bellica, ſi vires Poenorum huius regis ſocietate augerentur. 179. *Africa bella*, Africanum bellum, vt XVII, 11. v. ſup. ad I, 252. in Var. Lect. 180 ſq. cf. Liv. l. c. *carinae*, duae quinqueremes. *Hasdrubal* Giſgonis f. Hiſpania pulſus, et ſocer poſtea Syphacis. *ad Tyrios*, Poenos eorumque partes, *Maſſylia ſigna*, Syphacem, *trahebat*, trahere conabatur, vt *reſerauit*, I, 14. et ſimilia paſſim. 184-8. cf. Liv. XXVIII, 18. pr. *Audito* v. ad V, 106. *tota mole*, omnibus viribus.

189-208. Manifeſta imitatio Virg. A. VIII, 152-171. ad quem locum v. Heyne. *Dardanida*, Romane. cf. V. L. *Scipiadae*, v. ad VII, 106. *Reuocat* mihi in mentem, niſi malis,

Nam repeto, Herculeas Erythia ad litora Gades
Quum ſtudio pelagi et ſpectandis aeſtibus vndae
Veniſſem, magnos vicina ad flumina Baetis
Ductores miro quondam me cernere amore.
Tum mihi dona viri praeda delecta tulere,
Arma ſimul, regnoque meo tum cognita primum
Cornipedum frena, atque arcus, quis cedere noſtra
Non norunt iacula, et veteres tribuere magiſtros
Militiae, qui diſperſas ſine lege cateruas
Veſtro formarent ritu ad certamina Martis.
Aſt ego, quum noſtra (in noſtris quae copia regnis)
Nunc auri ferrem, niuei nunc munera dentis,
Nil valui precibus. ſolos ſibi cepit vterque,
Quos cohibebat ebur vaginae ſectilis, enſes.

Quare,

Gryph. Sed v. ad III, 650. — 194. *Erythia* Col. *Erychia* Ox. Vulgo *Erythrea* vel *Erythraea*. 201. *Non nolint* emend. Gron. Obſſ. IV, 6. p. 92. quod impenſe placebat N. Heinſ. qui etiam coni. *qui cedere noſtro Non norint iaculo*, et recte monuit, veriſimilius eſſe, commendari a Syphace ea munera, quam contemni. Hinc *qui cedere noſtris Non norint iaculis* repoſuit Lefeb. quem ſequutus eſt Ern. 201. *veteres* eſt ex emend. N. Heinſ. pro vulg. *veteris*, quod tamen ἀρχαϊκῶς ſcriptum videri poteſt. 204. *Atque ego* ex R. 2. ed. Lefeb. Deinde *veſtra* Put. h. e. munera vobis deſtinata. Non male! *veſtro*, ſcil. patri, ex ed. Parm. et Ben. recepere Drak. Lef. et Ern. ſuadente N. Heinſ. qui aliquando coni. *Aſt ego quum (praeſto in noſtris q. c. r.) Nunc auri obferrem*, et certe *obferrem* malebat. Mihi potius τὸ *ferrem* exquiſitius, et ellipſis in voc. *veſtro* admodum dura videtur. Elegantiam certe eius mihi non perſuaſit locus Terentii, a N. Heinſio laudatus, Andr. IV, 4, 25. vbi ſermo Myſis a Dauo interrumpitur,

malis, refert, reddit, vt II, 634. — 194 ſq. cf. Virg. A. VIII, 166 ſq. et Liv. XXIV, 48. *Erythia*, Ἐρύθεια, inſula, vel eadem cum Gadibus, vel inter Gades et Hiſpaniam ſita, regia Geryonae, cuius boues Hercules, occiſo rege, in Italiam abegit. cf. Heyne ad Apollod. p. 386 ſq. et Harduin. ad Plin. IV, 22. ſ. 36. *Herculeas Gades*, cf. ad III, 14 ſq. — 195. cf. ad III, 45 ſq. — 200. *Frena* equorum Numidis ignota. v. ad I, 215. — 201 ſq. cf. Liv. l. l. *veteres militiae*, v. ad IV, 530. — 205. *niuei munera dentis*, ex ebore facta. cf. IX, 581. 2. — 206. *vterque*, pater et patruus tuus. *ebur vaginae ſectilis*, h. e. vagina ebore ſectili ornata,

Quos iuuet, et longo ſonipes ſpectatus in aeuo.
Euolat ante omnes, rapidoque per aera curſu
Callaicus Lampon fugit, atque ingentia tranat
Exſultans ſpatia, et ventos poſt terga relinquit.
Conclamant, plauſuque fremunt, votique peractam
Maiorem credunt praecepto limite partem.
At, quis interior cura, et prudentia Circi
Altior, effuſas primo certamine vires
Damnare, et caſſis longe increpitare querelis
Indiſpenſato laſſantem corpora niſu:

Quo

vnde *raptoque curru* non male corrig. N. Heinſ. quod recepit Lefeb. 334. *Lampo* Col. cf. ad II, 149. — 337. *praerepto limite* ex ſcriptis et R. 2. edidit Lefeb. recte forſan. v. inf. not. ad v. 390. cf. tamen ſup. ad IV, 802. *limine* malebat N. Heinſ. quum de initio curſus agatur. 339. *vires* Col.

Cyrnus, (v. 334. 342.) Panchatis Iberus (v. 348. 354.) Pelori Durius, et Caucaſi Atlas. (v. 355 ſq. 366. 367.) Haec lectoribus in Siliana certaminis deſcriptione numquam animo dimittenda ſunt, ne ipſis quoque, quod doctiſſimis interpp. contigit, paſſim perturbata vel mendoſa videantur, quae tamen plana ſunt et recte ſe habent. *quos ſpes grata fatiget*, quatenus intenti ſpectant exſpectatione equi iuuenis, qui prima certamina init, *noua f. i. ceruix;* Ern. cf. tamen ſup. ad I, 63. *ſpes grata* victoriae, in equo iuuene poſita. *noua ferre*, vt *vetus bellare* ſup. V, 565. *cruda ſenectus*, v. ad I, 405. — 333. cf. Virg. A. V, 151. 318. *Callaicus*, v. ad II, 397. *tranat*, v. ad III, 662. — 335. cf. v. 499. Virg. A. XII, 84. et ſimilia paſſim. 337. *praecepto*, ante capto, praeoccupato. v. ad IV, 802. in Var. Lect. et inf. ad v. 390. *limite*, via, ſpatio, vt I, 267. IV, 105. inf. v. 488. Drak. 338 ſqq. Inter artes Circenſes erat, ne quis initio certaminis omnibus viribus vteretur, ne nimis cito ſpiritus equos deficeret; Drak. coll. ſup. VIII, 278 ſqq. (vbi v. not.) inf. v. 496 ſq. Sophocl. Electr. v. 735 ſq. Lucan. IV, 620 ſq. et Stat. Theb. VI. 462 ſq. vbi v. Barth. 341. *Indiſpenſato niſu*, inpetu inmoderato, omnibus viribus, ſine ordine ac modo, effuſis. Ex Stat. l. c. intelligitur, eum eſſe nimium in equos inpetum, quo vires equorum non *diſpenſantur*, ſed, vt v. 381, repente *exhauriun-*

Sicana nunc tellus, nunc litora Hibera cruorem,
Cui neſcire licet? quin ergo triſtia tandem
Conſidunt bella, et deponitis arma volentes?
Tu Libya, tu te Auſonia cohibere memento.
Haud deformis erit vobis ad foedera verſis
Pacator mediusque Syphax. Subiungere plura
Non paſſus, gentis morem arbitriumque Senatus
Scipio demonſtrat; vanique abſiſtere coepti
Spe iubet, et Patres docet haec expendere ſolos.
Suadendi modus hic: quodque eſt de parte diei
Exacti ſuper, ad menſas et pocula vertunt.
Atque, epulis poſtquam finis, dant corpora ſomno,
Et dura in noctem curarum vincula ſoluunt.

Iamque nouum terris pariebat limine primo
Egrediens Aurora diem, ſtabulisque ſubibant
Ad iuga ſolis equi, necdum ipſe adſcenderat axem,
Sed proruptùris rutilabant aequora flammis:
Exigit e ſtratis corpus, vultuque ſereno
Scipio contendit Maſſyli ad limina regis.

Illi

namque illum; vnde *iamque illum* emend. Dausq. et Cort. 225. *modus his* Parm. forte pro *is*. 229. *limine* Col. R. 1. Med. Marſi Ven. prior. *lumine*

Tempeſtas δεινῶς de bello, vnde et *torrentia arma* dicuntur. *bibant cruorem*, vt X, 268. et XVII, 412. *bis quinos*, v. ad v. 151. — 219. *memento*, v. ad III, 118. *te cohibere*, eius finibus contentum eſſe. 221. *medius*, arbiter inter duos litigantes, qui barbare *mediator* dicitur, et ſup. VI, 347. *ſequeſter*. cf. Cerda ad Virg. A. VII, 536. Gierig. ad Ouid. Met. V, 564. Barth. ad Claud. Conſ. Mall. Theod. v. 250. et Heinſ. ad Claud. in Rufin. II, 309. — 222 ſq. *Scipio abnuebat, aut priuatim ſibi vllum cum Poeno odium eſſe, quod conloquendo finiret, aut de republ. ſe cum hoſte agere quidquam iniuſſu ſenatus poſſe;* Liv. l. c. 225. *modus*, finis.

229 ſq. cf. ſup. V, 24 ſqq. et ibi not. *ſtabulis* v. ad III, 399. *iuga* et *axem* pro curru. 234. *Maſſyli regis*, v. ad v. 170.

Illi mos patrius fetus nutrire leonum,
Et catulis rabiem atque iras expellere alendo.
Tum quoque fulua manu mulcebat colla iubasque,
Et fera tractabat ludentum interritus ora.
Dardanium poſtquam ductorem adcepit adeſſe,
Induitur chlamydem, regnique inſigne vetuſti
Geſtat laeua decus: cinguntur tempora vitta
Albente, ac lateri de more adſtringitur enſis.
Hinc in tecta vocat, ſecretisque aedibus hoſpes
Sceptrigero cum rege pari ſub honore reſidunt.

Tum prior his infit terrae pacator Hiberae:
Prima mihi, domitis Pyrenes gentibus, ire
Ad tua regna fuit properantem et maxima cura,
O ſceptri venerande Syphax. nec me aequore ſaeuus
Tardauit medio pontus. non ardua regnis
Quaeſumus aut inhonora tuis: coniunge Latinis
Vnanimum pectus, ſociusque adcede ſecundis.

lumine Marſi Ven. poſter. et inde aliae edd. 235. *nutrire* Col. Vulg. *nutriſſe*. 244. *reſident* R. 1. Parm. Med. *reſedit* ad marg. R. 1. cf. ad V, 3. — 246. *Pyrenes montibus* R. 1. et Med. cf. XV, 504. et inf.

170. *mos patrius*, cf. ad I, 82. — 235-8. De hoc Maurorum more cf. I, 406. II, 440. III, 288 ſq. Placebit in his iucunda et grauis verborum varietas, quam plerumque felici ſtudio Silius exſequitur; Ern. 240. *regni inſigne v. d.* ſceptrum. cf. v. 244. *Laeua* manu *geſtari* ſceptrum multis exemplis docuere Dausq. ad h. l. Burm. ad Ouid. Amor. III, 1, 13, et Val. Fl. II, 590. *vitta albente*, faſcia candida ac tenui, caput cingente, h. e. diademate. cf. v. 268. et Lipſ. ad Tac. Ann. VI, 37. — 243. *ſecretis aedibus*, in ſecreta et abdita domus parte. *hoſpes cum rege*, h. e. et rex, *reſidunt*, vt ap. Salluſt. B. I. 101. *Bocchus cum peditibus inuadunt*, et Nep. Phoc. 2. *Demoſthenes cum ceteris in exſilium erant expulſi;* Cell.

245. *terrae pacator Iberae* magnifice de Scipione. cf. ad II, 483. *ſceptri venerande*, magne rex. cf. VI, 574. — 249. *ardua*, difficilia ac moleſta.

Non tibi Maſſylae gentes, extentaque tellus
Syrtibus, et latis proauita potentia campis
Amplius adtulerint decoris, quam Romula virtus
Certa iuncta fide, et populi Laurentis honores.
Cetera quid referam? non vllus ſcilicet vlli
Aequus Coelicolum, qui Dardana laeſerit arma.
  Audiuit laeto Maſſylus et adnuit ore,
Complexusque virum, Firmemus proſpera, dixit,
Omina, nec votis Superi concordibus abſint,
Cornigerumque Iouem Tarpeiumque ore vocemus.
Et ſimul exſtructis ceſpes ſubrexerat aris;
Victimaque admotae ſtabat ſubiecta bipenni;
Quum ſubito abruptis fugiens altaria taurus
Exſiluit vinclis, mugituque excita late
Inpleuit tecta, et fremitu ſuſpiria rauco
Congeminans, trepida terrorem ſparſit in aula.
Vittaque, maiorum decoramen, fronte ſine vllo
Delabſa adtactu, nudauit tempora regis.

Talia

v. 278. — 252. *praetentaque* coni. N. Heinſ. non male, vt plane h. l. reſpondeat Virg. A. VI, 60. cf. Burm. ad Val. Fl. V, 167. — 255. *iuncta* et *honores* ſcripti. Vulgo *inuicta* et *honore*. 265. Vulgo *Exſiliit*. Sed v. ad VII, 46. — 267. *Congeminans*, non *Congeminat*, ſcripti. 272. *Hic* ex

257. Dii non fauent hoſtibus Romanorum, h. e. Fortuna non adſpirat eorum coeptis armisque. *Maſſylus*, cf. ad v. 170. — 261. cf. ad VI, 467 ſq.

262. cf. ad IV, 701. *Bipennis*, vt πέλεκυς, pro ſecuri; de quo copioſe diſputant D. Heinſ. et Drak. 264 ſq. cf. V, 63 ſq. (vbi v. not.) Stat. Theb. XI, 226 ſq. (vbi v. Barth.) Senec. Herc. Oet. 798 ſq. Fecit autem huius ominis mentionem poeta, vt praeſignificaret foedus poſtea a Syphace violatum, qui filia Hasdrubalis in matrimonium ducta ad Poenos defecit; Ern. At interitum potius regni ita portendi, ex vſſ. 270 ſq. intelligitur. 268. 9. cf. ad v. 241. Peſſimi etiam hoc ominis fuiſſe, patet e Senec. Thyeſt. v. 701. et Suet. Galb. 18. ſimileque prodigium Alexandro M. mortem praeſagiiſſe teſtatur

Talia Coelicolae caſuro triſtia regno
Signa dabant, ſaeuique aderant grauia omina fati.
Hinc fractum bello regem ſolioque reuulſum,
Tempus erit, quum ducet agens ad templa Tonantis,
Qui tunc orabat ſocialia foedera ſupplex.
His actis repetit portum, puppesque ſecundo
Dat vento, et notis reddit ſe Scipio terris.

Concurrere auidae gentes, variosque ſubacta
Pyrene miſit populos. mens omnibus vna.
Concordes regem adpellant, regemque ſalutant.
Scilicet hunc ſummum norunt virtutis honorem.
Sed, poſtquam miti reiecit munera vultu,
Auſonio non digna viro, patriosque viciſſim
Edocuit ritus, et Romam nomina regum
Monſtrauit neſcire pati, tum verſus in vnam,
Quae reſtat, curam, nullo ſuper hoſte relicto,
Et Latios ſimul, et vulgum Baetisque Tagique
Conuocat, ac medio in coetu ſic deinde profatur;
Quando ita Coelicolum nobis propenſa voluntas

Adnuit,

ex emend. N. Heinſ. repoſuere Drak. Lef. Ern. vt iungantur *Hic*, *qui tunc orabat* cet. Sed haec ratio duriſſima eſt, quum tot verba interpoſita ſint, et multo ſimplicior faciliorque expeditu vulgata lectio, *Hinc*, h. e. abhinc, poſtea, *tempus erit*, *quum regem ducet* cet. 275. *puppesque*, non *puppemque*, ſcripti. cf. v. 180. — 277. *Concurrere* Col. Put. R. 2. Vulgo *Concurrunt*. 280. *norant* recte, puto, coni. Drak. 284. *tum verſus*, non *conuerſus*, ſcripti. 286. *Latios* ſcripti, niſi quod *Latie* in Oxon. Vulgo

tur Appianus, (de reb. Syr. c. 56.) Drak. 272 ſq. Scipio; *qui tunc orabat ſocialia foedera, ducet* olim Syphacem in triumpho, de quo v. ad XVII. 629 ſq. *ducet agens*, v. ad VIII. 277. — 276. Scipio in Hiſpaniam redit.

277. *auidae*, Scipionem videre geſtientes. *gentes Pyrenes*, Hiſpaniae. 279 ſqq. Poeta huc tranſtulit, quae de regio nomine Scipioni iam prius a deuictis Hiſpanis dato repudiatoque tradunt Polyb. X, 38. 40. et Liv. XXVII, 19. — 285. *ſuper*, v. ad I, 340.

288-591. Scipio ludos funebres in honorem patris patruique inſtituit: quod argumentum

Adnuit, extremo Libys vt deiectus ab orbe
Aut his occideret campis, aut, axe relicto
Heſperio, patrias exſul luſtraret arenas:
Iam veſtra tumulos terra celebrare meorum
Eſt animus, pacemque dare expoſcentibus vmbris.
Mente fauete pari, atque aures aduertite veſtras.
Septima quum ſolis renouabitur orbita coelo,
Quique

Vulgo *Latium.* 290. *excideret* Col. quod recepit Lefeb. *occiderit* et *luſtrarit* emend. N. Heinſ. 293. *Fert animus* maluerit idem, non inprob. Drak.

mentum nullus fere poeta fuit, qui non tractauerit exemplo Hom. Il. ψ, 257 ſqq. Odyſſ. ω, 85 ſqq. et Virg. A. V, 42-603. vbi v. Heyne ad Argum. Aen. V. Silius non Maronis tantum, ſed Homeri etiam loca ante oculos habuit, nec tam arbitrium ſuum ingeniumque, vel ornandi imitandique ſtudium, quam hiſtoricam veritatem ſequutus eſt, quod ex Liv. XXVIII, 21. (vbi vid. inpr. princ. et fin.) intelligitur. Tempus quidem non plane conuenit; ſed leuis haec mutatio non ſine iudicio facta eſt, ne ſcil. hiſtoria belli in Hiſpania inter Poenos ac Romanos geſti, quae hoc et ſuper. libro narratur, tam longo epiſodio interrumperetur. Ea abſoluta commodiſſime poeta aliam rerum varietatem, qua lectores deliniret, circumſpicere, eique diutius inmorari poterat. 288 ſq. cf. Virg. A. V, 44 ſq. *extremo deiectus ab orbe Libys*, Poeni ex Hiſpania pulſi. cf. I, 141. 270. *axe Heſperio*, plaga occidentali, h. e. Hiſpania. *patrias arenas*, terras, Libyam. *veſtra terra*, bene, quae nunc veſtra eſt, vt veſtra virtute parta, victis et expulſis Poenis; Ern. Scipio quoque non Romanos tantum, ſed Hiſpanos etiam adloquitur. cf. v. 286. *tumulos celebrare*, exſequias, funus, exſtructo tumulo vel cenotaphio, donis in rogum coniectis et ſacris factis. *pacem*, quietem, *dare vmbris*, funere facto: nam corpore inſepulto et iuſtorum vel inferiarum honore nondum perſoluto centum annos circa Stygem vel corpus vagatur anima, nec ad loca infera admittitur ibique quieti datur. cf. ad I, 154. — 294. *Fauete mente*, vt al. *ore* vel *linguis*, εὐφημεῖτε. cf. Cerda ad Virg. A. V, 71. et Iani ad Horat. Od. III, 1, 2. — 295 ſqq. Conf. Virg. A. V, 64 ſqq. *orbita ſolis*, via et curſus, h. e. dies, vt X, 540. *Septima*, qui numerus

Quique armis ferroque valent, quique arte regendi
Quadriiugos pollent currus, quis vincere planta
Spes eſt, et ſtudium iaculis inpellere ventos,
Adſint, et pulcrae certent de laude coronae.
Praemia digna dabo, e Tyria ſpolia incluta praeda;
Nec quisquam noſtri diſcedet muneris expers.
Sic donis vulgum laudumque cupidine flammat.
  Iamque dies praedicta aderat, coetuque ſonabat
Innumero campus, ſimilatasque ordine iuſto
Exſequias rector lacrimis ducebat obortis.
Omnis Hiber, omnis Latio ſub nomine miles
Dona ferunt, tumulisque ſuper flagrantibus addunt.
Ipſe, tenens nunc lacte, ſacro nunc plena Lyaeo
Pocula, odoriferis adſpergit floribus aras.

Tum

Drak. qui tamen vtramque dictionem exemplis firmauit. 297. 8. *quis vincere planta Pernici, et, ſtudium* corrig. N. Heinſ. Sed a vulgata lectione haec nimis abhorret, nec video cur illa tantopere frigeat. 300. *e* recte ediderunt Raphel. Cell. Drak. probb. Dausq. et N. Heinſ. cf. inf. v. 449. Vulgo *et*. 304. *ſimilatasque* ſcripſi pro *ſimulatasque.* cf. ad II, 573. — 305. *abortis* Put. 308. Drak. poſt *lacte*, non poſt *ſacro*, diſtinxit, auctore N. Heinſ. Nil intereſt. 309. *odoriferis adſpergit roribus*, h. e. vino, vel vnguentis, coni. N. Heinſ. Sed *floribus* et coronis ſepulcra mortuorum; et quum humarentur, et quotannis, adſperſa eſſe, recte iam monuerunt Drak. et quos laudauit, Cerda ad Virg. A. V, 79. VI, 885. Noriſ. ad Cenotaph. Piſ. III, 6. Broukh. ad Prop. I, 17, 22. et ad Tibull. II, 4, 48.

merus ſacer erat, (cf. Heyne ad Virg. A. V, 85.) vel ex arbitrio a poeta ponitur. 297. *planta*, curſu pedum. *iaculis inpellere ventos*, mouere, vel ſtridore eorum ac ſonitu concutere, quo ſenſu *auras mugitibus inpellere* dixit Ouid. Met. III, 21. cf. ad II, 580. *Corona* quoduis praemium victoriae, vt inf. v. 505. et *palma* v. 389. 462. al. — 301. cf. Virg. A. V, 305. — 303-311. cf. Virg. A. V, 104 ſq. et 75-81. vbi v. Heyne. *ſimilatas exſequias*, fictam pompam funebrem *ducebat*, quae mox narratur; Ern. Quae interpretatio obſcura eſt, et neſcio an conſentanea menti poetae, qui deſignauit cenotaphia et exſequias in honorem eorum ductas, quorum corpora alio loco vel ſepulta erant, vel, vt Scipionum, (cf. v. 293.) inhumata iacebant. 309. *floribus*, v. Var. Lect. 310. cf. v. 577. Scalig. Lect. Auſon.

Tum manes vocat excitos, laudesque virorum
Cum fletu canit, et veneratur facta iacentum.
Inde refert ſeſe Circo, et certamina prima
Inchoat, et rapidos curſus proponit equorum.
Fluctuat aequoreo fremitu rabieque fauentum,
Carceribus nondum reſeratis, mobile vulgus;
Atque fores oculis et limina ſeruat equorum.
Iamque,

48. 7. 14. — 311. *cantet, veneratur* Put. *caneret v.* Col. Vulgo *cantat, veneratur.* Hinc *canit et v.* emend. Barth. Adv. X, 7. (cui *τὸ cantat* muliebre et conuiuio dignius videbatur) *et canere et venerari* N. Heinſ. Hoc in contextum recepit Lefeb., illud vero Drak. et Ern. quos ſequuti ſumus: nam infinit. hiſtor. alienus ab h. l. vbi cum *vocat* iungitur, nec quisquam facile dixerit, *vocat et canere* pro canit. 314. *aequato fremitu* coni.

Auſon. I, 8. Intpp. Virg. A. V, 80. 81. et ſup. ad I, 97. *virorum iacentum*, Scipionum mortuorum. cf. ad II, 574. et Schleusneri Lex. in N. T. v. *κεῖμαι*. 312 ſq. Poeta iam ipſa deſcribit certamina, animis lectorum ſatis ad ea praeparatis: nec video, quaenam ſint illa efficaciora, quae ſententia Erneſti Virgilius ludorum recenſioni praemiſerit, praeter ſerpentis portentum, quod Silius iam ſup. II, 584 ſq. ex eo deſumſerat, et inde h. l. ſapienter praetermiſiſſe ſilentio cenſendus eſt. Idem vir doctiſſ. monet, multo aptius ad victoriae cupiditatem inflammandam dona oculis eorum, qui in certamen deſcendant, expoſita memorari a Marone, quam a Silio poſt victoriam demum expromta et diſtributa. Sed, vt taceam, Silium illam quoque rationem ſequutum eſſe inf. v. 457 ſqq., Scipio iam ſup. v. 299-302. concione ad milites habita praemiisque propoſitis animos eorum ad certandum incenderat. 314 ſq. cf. Virg. A. V, 148 ſq. vbi *ſtudia fauentum* multo aptius dici, quam *rabiem*, iam notauit Ern. *aequoreo*, aequoris, campi, h. e. eorum qui in campo et circo erant. *Fauere* et *fauor* propriae ſunt voces, quibus non ſolum ſtudium, quo populus erga hanc vel illam aurigarum factionem adficitur, indicatur, ſed etiam ſolitae adclamationes, quibus ſtudium indicabat; Drak. *Carceribus*, qui mox *fores* et *limina equorum*, Gr. vero *ὕσπληγξ* ſ. *ὕσπληξ*, et *ἀφετηρία*, dicuntur. *Carceribus reſeratis*, cf. ad VIII, 279. *mobile*, leue, inconſtans, cuius fauor admodum *fluctuat*, h. e.

Iamque, vbi prolato ſonuere repagula ſigno,
Et toto prima emicuit vix vngula cornu,
Tollitur in coelum furiali turbine clamor.
Pronique, ac ſimiles certantibus, ore ſequuntur
Quisque ſuos currus, magnaque volantibus idem
Voce loquuntur equis. quatitur certamine Circus
Certantum, ac nulli mentem non abſtulit ardor.
Inſtant praecipites, et equos clamore gubernant.
Fuluus, arenoſa ſurgens tellure, ſub auras
Erigitur globus, atque operit caligine denſa
Corni-

coni. N. Heinſ. et v. 318. *moto cornu.* 321. *curſus* Col. 322. Verba *certaminis certantum* mireris neminem obfendiſſe, praecipue quum vox *certantibus* modo praeceſſerit. Pro *certantum* forte legendum *hortantum* (ὁμόκλησάν τ᾽ ἐπέεσσιν, et κέκλοντο δὲ οἷσιν ἕκαστος ἵπποις Il. ψ, 363. 371.) vel *caedentum* ſcil. flagris ſeu ſcuticis equos. 324. *praecipites* ex emend. N.

h. e. dubius et mutabilis eſt. cf. ſup. v. 146. et Horat. Od. I, 1, 7. *ſeruat*, vt III, 380. vbi v. not.

317ſqq. Pro certamine nauali, quod Maro iam ſummo ornatu deſcripſerat Aen. V, 114-285. Silius bene ſubſtituit curule. Sed eamdem rem iam occupauerat Homerus Il. ψ, 287 ſq. 351 ſqq. et Virgilius quoque in ſimili re iisdem paſſim coloribus vſus erat. Hinc Silius, quae iniqua ſors eſt ſeriorum poetarum, vtrumque imitari ac variationem circumſpicere cogebatur. *repagula*, funis, vel trabs, quae in terram cadebat, dato *ſigno*, cum tuba, de quo v. Caſſiodor. Ep. III, 51. Solin. c. 47. Intpp. Suet. Ner. 22. — 318. Vix equi extulerant totum pedem e carceribus, amotis repagulis; Marſ. 319. *clamor* aurigarum. *turbine*, inpetu, vt I, 41. et al. paſſim. 320-324. Aurigae et verberibus et verbis equos incitant. Imitat. Hom. Il. ψ, 362 ſqq. cf. Virg. Ge. III, 103 ſq. *Proni — ore ſequuntur currus* et *praecipites inſtant*, cf. inf. v. 385. 6. et ſup. VIII, 281. vbi v. not. 323. Omnes inſano vincendi ardore conrepti ſunt. 324. *Inſtant* verberibus equis. *Inſtant verbere torto* ap. Virg. l. l. 325-7. cf. Hom. Il. ψ, 365 ſq. Virg. Ge. III, 110. — 326. 7. Et equi et aurigae *iam caeco puluere mixti Vna in nube latent*, Stat. Theb. VI, 411.

328

Cornipedumque vias, aurigarumque labores.
Hic ſtudio furit acris equi, furit ille magiſtri.
Hos patriae fauor, hos adcendit nobile nomen
Antiqui ſtabuli. ſunt, quos ſpes grata fatiget,
Et noua ferre iugum ceruix. ſunt, cruda ſenectus
Quos

N. Heinſ. recte ſubſtituit Drak. pro vulg. *praeceptis.* 333. *curru* Col. vnde

328 ſqq. Drak. ad v. 329. et 355. haec iam bene notavit: "Verſus 329 ſpectat ad ſpectatores, quorum alii equo ob patriam fauebant, alii propter *nobile nomen antiqui ſtabuli*, h. e. quod patre nobili, qui ſaepius in Circenſibus victoriam adeptus erat, prognatus eſſet; exiſtimantes fortes fortibus creari, et in equis etiam patrum virtutem eſſe. (cf. Horat. Od. IV, 4, 29 ſq. et Stat. Silv. V, 11, 21 ſq. vbi v. Barth.) Vt autem ex generoſis equis ſobolem ſeruarent, *poſt vigeſimum annum a Circo mittuntur ad ſobolem reparandam*, teſte Plin. VIII, 42. hinc etiam nobilium equorum genealogiae (vt potiſſimum in Arabia) obſeruabantur. (v. Graev. Praef. T. IX. Theſ. Antt. Rom.) Ita Caucaſus equus inf. v. 367 ortus dicitur ex illis, quos Diomedes ab Aenea abſtulit. — Solum vero equi Hiſpani ſunt, quos in hoc certamine memorat Silius, in diuerſis tamen Hiſpaniae regionibus nati. *Lampon* enim equus eſt Callaicus, *Panchates* Aſturicus, *Pelorus* ex campis Vectonum, *Caucaſus* Tyde venerat. Equi autem ſanguinis Hiſpanici vt praeſtantiſſimi ludis Circenſibus frequenter laudantur; inſuper etiam equi Phrygii et Graeci, ſed inpr. Cappadoces. v. Gothofr. ad Cod. Theodoſ. l. 1. de equis curul., et l. vnic. de grege dominico. — Praeterea Silius hic ſequitur morem in Circo vſitatum, vt quarumcumque quadrigarum vnius tantum equus, qui praeſtantiſſimus erat, et ex quo potiſſimum victoria pendebat, recenſeretur, reliqui tres non nominarentur. Atque ita, quum hic quatuor aurigae certarint, Cyrnus, Iberus, Atlas et Durius, et vnusquisque quadrigas habuiſſe videatur, ex qualibet tantum vnus equus memoratur, Lampon, Panchates, Caucaſus et Pelorus. Id pluribus erudite illuſtrauit Salmaſ. Exerc. Plin. p. 630. (al. 897.)" Equi Hiſpani nominantur, tum quod in Hiſpania hi ludi, tum quod olim, vt et hodie, laudatiſſimi inde petebantur equi; Dausq. Rector Lamponis eſt Cyrnus,

Quos iuuet, et longo ſonipes ſpectatus in aeuo.
Euolat ante omnes, rapidoque per aera curſu
Callaicus Lampon fugit, atque ingentia tranat
Exſultans ſpatia, et ventos poſt terga relinquit.
Conclamant, plauſuque fremunt, votique peractam
Maiorem credunt praecepto limite partem.
At, quis interior cura, et prudentia Circi
Altior, effuſas primo certamine vires
Damnare, et caſſis longe increpitare querelis
Indiſpenſato laſſantem corpora niſu:

Quo

vnde *raptoque curru* non male corrig. N. Heinſ, quod recepit Lefeb. 334. *Lampo* Col. cf. ad II, 149. — 337. *praerepto limite* ex ſcriptis et R. 2. edidit Lefeb. recte forſan. v. inf. not. ad v. 390. cf. tamen ſup. ad IV, 802. *limine* malebat N. Heinſ. quum de initio curſus agatur. 339. *vires* Col.

Cyrnus, (v. 334. 342.) Panchatis Iberus (v. 348. 354.) Pelori Durius, et Caucaſi Atlas. (v. 355 ſq. 366. 367.) Haec lectoribus in Siliana certaminis deſcriptione numquam animo dimittenda ſunt, ne ipſis quoque, quod doctiſſimis interpp. contigit, paſſim perturbata vel mendoſa videantur, quae tamen plana ſunt et recte ſe habent. *quos ſpes grata fatiget*, quatenus intenti ſpectant exſpectatione equi iuuenis, qui prima certamina init, *noua f. i. ceruix;* Ern. cf. tamen ſup. ad I, 63. *ſpes grata* victoriae, in equo iuuene poſita. *noua ferre*, vt *vetus bellare* ſup. V, 565. *cruda ſenectus*, v. ad I, 405. — 333. cf. Virg. A. V, 151. 318. *Callaicus*, v. ad II, 397. *tranat*, v. ad III, 662. — 335. cf. v. 499. Virg. A. XII, 84. et ſimilia paſſim. 337. *praecepto*, ante capto, praeoccupato. v. ad IV, 802. in Var. Lect. et inf. ad v. 390. *limite*, via, ſpatio, vt I, 267. IV, 105. inf. v. 488. Drak. 338 ſqq. Inter artes Circenſes erat, ne quis initio certaminis omnibus viribus vteretur, ne nimis cito ſpiritus equos deficeret; Drak. coll. ſup. VIII, 278 ſqq. (vbi v. not.) inf. v. 496 ſq. Sophocl. Electr. v. 735 ſq. Lucan. IV, 620 ſq. et Stat. Theb. VI. 462 ſq. vbi v. Barth. 341. *Indiſpenſato niſu*, inpetu inmoderato, omnibus viribus, ſine ordine ac modo, effuſis. Ex Stat. l. c. intelligitur, eum eſſe nimium in equos inpetum, quo vires equorum non *diſpenſantur*, ſed, vt v. 381, repente *exhauriun-*

Quo nimius, quo, Cyrne, ruis? (nam Cyrnus agebat)
Verbera dimitte, et reuoca moderatus habenas.
Heu ſurdas aures! fertur ſecurus equorum,
Nec meminit, quantum campi decurrere reſtet.
Proximus, a primo diſtans, quantum aequore currus
Occupat ipſe, loci tantum: ſed proximus ibat
Aſtur Panchates, patrium frons alba nitebat
Inſigne, et patrio pes omnis concolor albo:
Ingentes animi, membra haud procera, decusque
Corporis exiguum; ſed tum ſibi fecerat alas
Concitus, atque ibat campo indignatus habenas.
Creſcere ſublimem, atque augeri membra putares.
Ciny-

Col. Ox. Tell. *viris* R. 2. *iuris* Put. Vulgo *voces*. 346. *Proximus a p. distans, quantum a. c. O. ipſe loci diſtans; ſed* cet. coni. Salmaſ. ad Solin. p. 630. — 348. *Paucates* Put. paſſim. *patrio inſigni* ſcribendum videbatur Salmaſ. l. l. Sed per adpoſitionem, poetis ſolennem, haec dicta eſſe, iam monuit N. Heinſ. 351. *enim* pro *tum* coni. N. Heinſ. 354. 5. Ita recte Col.

hauriuntur; Ern. Bene Drak. contulit Liv. XXVII, 50. (vbi v. Gron.) Plin. VIII, 45. Senec. Praef. Contr. I. (*Neſciebat diſpenſare vires ſuas, ſed inmoderati aduerſus ſe imperii fuit.*) et Plin. Paneg. 35. (*Quae ſingula quantum tibi gratiae diſpenſata adiecisſent? at tu ſimul omnia profudiſti.*) 342. *nimius*, nimium, nimio inpetu. *reuoca*, adduc. 344. *ſecurus equorum*, de iis non ſollicitus, eos nil curans. cf. XV, 673. et Virg. A. I, 350 vbi v. Heyne.

346. 7. Minus eſt ſpatium, quod memorat Hom. Il. ψ, 517 ſq. quem Nonnus Dionyſ. XXXVII, 470 ſq. imitatur; Drak. Color orationis ſimilis Virg. A. V, 320 ſq. et inf. v. 489 ſqq. — 348. 9. cf. Virg. A. V, 566 ſq. et Il. ψ, 453. — 350 ſq. De Aſturico equorum genere cf. ad III. 335. *ſibi fecerat alas*, velociſſime currebat, vt al. *volare*, et ap. Hom. Il. ψ, 506. σπεύδοντε πετέσθην. 352. *indignatus habenas*, cf. ad XIII, 159. — 353. Hoc loquendi genus ortum ex allucinatione viſus noſtri, qua illa pars corporis, quae prima aërem ſcindit, maior fieri atque adſurgere ſupra ſe ipſa videtur: ſic vt quae maiora concipimus oculis, *creſcere* dicuntur. et contra quae minora adparere incipiunt, *decreſcere;* Gron. Obſſ. III,

Cinyphio rector cocco radiabat Hiberus.
Tertius aequata currebat fronte Peloro
Caucaſus. ipſe aſper, nec qui ceruicis amaret
Adplauſae blandos ſonitus, clauſumque cruento
Spumeus admorſu gauderet mandere ferrum.
At, docilis freni et melior parere, Pelorus
Non vmquam effuſum ſinuabat deuius axem;
Sed laeuo interior ſtringebat tramite metam.
Inſignis

Col. et Oxon. In reliquis libris, omiſſo verſu integro, legitur, *Cinyphio rector radiabat fronte Peloro. Camphaſus ipſe, aſper* cet. 356. *Caucaſus* vbique Col. *Cauphaſus* Put. *Campaſus* Salmaſ. l. c. p. 631. cf. ad v. 367. — 357. *roſumque* vel *raſumque* malebat N. Heinſ. 364. Ita Col. et Oxon.
Nec

III, 1. quem vide. Equus ferox creuiſſe videbatur, quia caput et pedes in altum movebat; vt contra *decreſcit* Lampon feſſus, demiſſo capite ac ceruice, inf. v. 391. cf. et inf. v. 374 ſq. 394. 398. 442. 444. — 354. *Cinyphio cocco*, Gaetulica purpura. cf. ſup. ad v. 176. et II, 60. — 355. *Caucaſus* et *Pelorus* equi, diuerſis quadrigis iuncti, *currebant aequata fronte*, altero non ſuperato ab altero, vt eorum magiſtri, Atlas et Durius, inf. v. 378 ſqq. et ap. Sophocl. Electr. v. 739 ſq. Κἀξισώσαντες ζυγὰ Ἠλαυνέτην, ποτ' ἄλλος, ἄλλοθ' ἅτερος Κάρα προβάλλων ἱππικῶν ὀχημάτων, Drak. Sic et *aequo discrimine* dixit Virg. A. V, 154. et v. 157 *una ambae iunctisque feruntur frontibus.* 356. *Ipſe*, Caucaſus. *ceruicis adplauſae blandos ſonitus*, quomodo ceteroquin equi permulceri amant et geſtiunt. cf. ad IV, 264. — 358. cf. Virg. A. IV, 135. — 360. 1. *Pelorus numquam deuius*, a proxima ad metam via deflectens, *axem*, currum, *effuſum ſinuabat*, h. e. numquam dextrorſum euagabatur flexu ſinuoſo vel tramite flexuoſo, ſed recta via, *interior*, verſus metam, (non exterior, verſus patentiora circi loca) et *laeuo tramite*, laeua parte ac via, quae breuiſſima eſt, currum ita flectebat circa *metam*; vt eam quam proxime raderet vel *ſtringeret*. cf. ad V, 24. Hom. Il. ψ, 319-341. Heyne et Cerda ad Virg. A. V, 162. 163. 170. 202. 203, Barth. ad Stat. Theb. VI, 440 ſq. Intpp. Ouid. Am. III, 2, 12. A. A. II, 426. et Faſt. V, 68. Taubneri Ind. in Faſt. Ouid. et Geſn. Theſ. v. *interior.*

362.

Inſignis multa ceruice, et plurimus idem
Ludentis per colla iubae: (mirabile dictu)
Nullus erat pater. ad Zephyri noua flamina campis
Vettonum eductum genitrix effuderat Harpe.
Nobilis hunc Durius ſtimulabat in aequore currum:
Caucaſus antiquo fidebat Atlante magiſtro.
Ipſum Aetola, vago Diomedi condita, Tyde
Miſerat: exceptum Troiana ab origine equorum
Tradebant, quos Aeneae Simoentis ad vndas
Victor Tydides magnis abduxerat auſis.
Iamque, fere medium euecti certamine campum,

In

Nec aliter edd. Marſi et Martini Herbip. niſi quod τὸ *ad* omiſſum ſit. *Nullus erat timor. ad Zephyri* Put. *Vnus erat leuis, ad Z.* R. 1. Parm. Med. *Vnus erat leuis, vt Z.* ed. Iunt. et inde aliae. 365. *Vectonum* Col. et edd. tantum non omnes. Sed v. ad III, 378. — 367. *Caucaſus* ſcripti et priſcae edd. Vulgo *Camphaſus*, vt v. 355. — 368. *Ipſumque Aetolo Diomedi c. Tinde* emend. Salmaſ. de quo v. not. ad III, 367. — 370. *Tradebant* Col. *Cadebant* Ox. *Ducebant* Tell. *Cedebant* R. 1. Parm. Med. Vulgo

362. *multa ceruice*, longa et craſſa, vt *plurima ceruix* ap. Virg. Ge. III, 52 vbi v. Heyne. *plurimus iubae*, plurimas vel denſas gerens iubas, *ludentes per colla;* cf. inf. v. 442. Virg. Ge. III, 86. et Aen. XI, 497. — 364. 5. De equabus Luſitanis ex Zephyro concipientibus, et de *Vettonibus* v. ad III, 378 ſq. *Harpe* h. l. equae, et ſup. II, 117. (vbi v. Var. Lect.) virginis bellatricis nomen. 366. *currum*, equum, Pelorum, vt ap. Virg. A. XII, 287. et Ge. I, 514. ἅρματα πεισιχάλινα ap. Pind. Pyth. II, 21. *Durius* (a Durio, Hiſpaniae fl., dictus) erat agitator Pelori, et Atlas Caucaſi. 368. *Ipſum* Caucaſum. *Aetola Tyde* a Diomede *condita*, v. ad III, 367. *vago*, propter tot errores ac peregrinationes, vt *vagus Hercules* ap. Horat. Od. III, 3. 9. — 369 ſqq. Caucaſus oriundus ab equis Aeneae, a Diomede ad Troiam ablatis, de quibus v. Hom. Il. ε, 265 ſq. 323 ſq. ψ, 290 ſq.

372 ſq. *medium campum* puto dici medium decurſum, adeoque tres gyros ac dimidium: nam tota decurſio ſeptem gyris vel ſpatiis continebatur. Confecto dimidio decurſu vel miſſu, maxime vero in extremo gyro, non initio certaminis, (v. ad v.

338

In ſpatia addebant: niſusque adprendere primos
Panohates animoſus equos, ſuper altior ire,
Et praecedentem iam iamque adſcendere currum
Pone videbatur, curuatisque vngula prima
Callaicum quatiens pulſabat calcibus axem.

Kk 2 At

Vulgo *Credebant.* 373. *In ſpatio* ſcripti et R. 2. quod recepere Drak. Leſeb.

338 ſq.) aurigae curſu concitatiore et habenis quam laxiſſimis vehi ſolebant: et haec eſt ſententia verborum *in ſpatia addebant*, quod etiam ex ſimili loco Hom. Il. ψ, 373 — 375 intelligitur. Ipſam loquendi formulam Silius petiit e Virg. Ge. I, 515. vbi interpretes eam vario modo expediunt. Plerique, vt et h. l. N. Heinſ. et Ern. poſt Serv. *in ſpatio* (v. Var. Lect.) *addunt* h. e. intendunt, augent, ſcil. curſum. Heyne: *addunt*, dant ſcil. ſe, inmittunt ſe, ruunt, cum inpetu feruntur *in ſpatia*, h. e. campum ſ. decurſum. (cf. ſup. ad I, 539.) Voſſ. *addunt in ſpatia*, h. e. ſpatiis, ſcil. ſpatia, h. e. gyros multiplicant et repetunt. Dausq. h. l. *addunt* ſe *in ſpatia*, inſiſtunt, qua licentior curſus eſſe potuit, campum patentiorem, expatant, vt ap. Feſtum: *Expatare, in locum patentem ſe dare, ſiue in ſpatium ſe conferre.* Nulla harum rationum eſt, quae non contorta ſit: ſed vereor, vt ſimpliciores dari poſſint, quam illae Heynii et Voſſii,* quos vide ad Virg. l. l. *niſus*, conniſus, *adprendere*, conſequi, (vt *prendere* v. 416.) *primos equos* Cyrni, cuius currui *Callaicus Lampon* iunctus erat, vnde *Callaicum axem* et *C. vires* v. 377. 382. cf. v. 333 ſq. *ſuper altior ire*, ſuperare, praeterire, vel id. qd. mox dicitur, *praecedentem iam iamque adſcendere currum pone videbatur*, vt ap. Hom. Il. ψ, 378. 9. ἐδέ τι πολλὸν ἄνευθ' ἔσαν, ἀλλὰ μάλ' ἐγγύς· Αἰεὶ γάρ δίφρε ἐπιβησομένοισιν ἐΐκτην. *altior*, vt mox *curuatis calcibus*. Ἵπποι ἀερσίποδες, et Ὑψόσ' ἀειρόμενοι ῥίμφα πρήσσεσι κέλευθον, Il. ψ, 475. 501. et Odyſſ. N, 83. de curſu citatiore. cf. inf. ad v. 390. 394. 398. 510. *vngula pulſabat axem*, ad naturam ſcena adumbrata, quum vnus currus alterum inſequens vrget et tangit, vt ap. Hom. Il. ψ, 763. Ὀδυσεὺς θέεν ἐγγύθεν. αὐτὰρ ὄπισθεν Ἴχνια τύπτε πόδεσσι, et ap. Virg. A. V, 324. *Calcem terit iam calce Diores;* Ern. Sed vix crediderim, verba noſtra eo ſenſu

At poſtremus Atlas; ſed non et ſegnior ibat
Poſtremo Durio: pacis de more putares
Aequata fronte et concordi currere freno.
Senſit vt exhauſtas, qui proximus ibat, Hiberus
Callaicas Cyrni vires, nec, vt ante, ſalire
Praecipitem currum, et fumantes verbere cogi
Adſiduo violenter equos, ceu monte procella
Quum ſubita ex alto ruit, vsque ad colla repente
Cornipedum protentus, et in capita ardua pendens,
Concitat ardentem, quod ferret lora ſecundus,
Panchaten, vocesque addit cum verbere mixtas:
Tene, Aſtur, certante feret quisquam aequore palmam
Erepto? conſurge, vola, perlabere campum
Adſuetis

Leſeb. Ern. prob. N. Heinſ. cf. not. et interpr. Virg. Ge. I, 513. — 381. *vt*, non *et*, Col. Tell. R. 2. — 382. *Cyrni* Col. Vulgo *cernit*. 390. Vulgo

ſenſu capi poſſe. Egregie potius, niſi me omnia fallunt, depingitur fallacia viſus vel optica, qua equus, in curſu effuſo *primam vngulam et calces curuans*, h. e. pedes anteriores eleuans, procul eum ſpectantibus *videtur currum praecedentem adſcendere*, et *quatere* vel *pulſare*. cf. ad v. 353.

378 ſq. Atlas et Durius poſtremi et vna, iuxta ſe, *aequatis* equorum *frontibus*, vehebantur. cf. ad v. 355. — 381. *proximus* Cyrno. *exhauſtas* eſſe *vires Callaicas Cyrni*, h. e. equi Callaici, Lamponis, cuius magiſter erat Cyrnus. cf. v. 334. et 342. *ſalire p. currum*, vt ἅρματα ἀΐξασκε μετήορα Il. ψ, 369. cf. Virg. Ge. III, 108. 9. *fumantes* ſudore, vt ap. Virg. Ge. III, 515. — 384. Videtur poeta repentini inpetus, quo Iberus ad *colla cornipedum protentus* fuit, notionem exaggerare voluiſſe: at quis non ſentiat, *procellae ex monte ruentis* imaginem ineptam huic conſilio atque ex ornandi cupidine ortam? Ita bene Ern. 385. 6. cf. VIII, 281. et ibi not. *ardentem* Panchatem equum cum indignatione, *quod ferret lora ſecundus*, quod adhuc ſecundus eſſet, nec dum primus euadere potuerit; Drak. 390 ſq. cf. Hom. Il. ψ, 403 ſq. et ſup. ad IV, 265 ſq. V, 166 ſq. Dictionem *eripere aequor* ſ. *campum* ex lapide antiquo ap. Gruter. p. 337. illuſtrant Sal-
maſ.

Adſuetis velox pennis, decreſcit anhelo
Pectore conſumtus Lampon; nec reſtat hianti,
Quem ferat ad metas, iam ſpiritus. Haec vbi dicta,

Vulgo male poſt *campum* maior diſtinctio poſita. 393. *Qui ferat* repoſuit Lefeb. vt ſenſus ſit: non reſtat hianti ſpiritus, qui ferat illum ad metas. Sed recte etiam dici aliquem poſſe ſpiritum ad metas ferre, iam monuit Ern.

maſ. ad Solin. p. 635. 636. (al. 905.) et Gronov. ad Tac. Ann. I, 63. pr. vbi haec eius nota eſt: "Genus loquendi e circo petitum. Vbi quum quatuor currus ad carceres ſtarent, ſi primo oſtio miſſus palmam meruiſſet, dicebant, *occupauit et vicit;* occupatio enim eſt eorum, qui in vacua veniunt primi: ſi ſecundo, *ſucceſſit et vicit:* ſi tertio, *eripuit* (ſcil. campum praecedentibus) *et vicit.* Idem Silius ſup. v. 337. *praeripere* (ſ. *praecipere*) *limitem* dicit de primo, quod Manilio eſt *praecludere circum* lib. V, 79 ſq. *Vel prima tenentem Agmina in obliquum* (quod Silius repraeſentat inf. v. 406 ſq.) *currus agitare malignos* (ſcil. in aduerſarium, cui hanc moram obiiciunt) *Obſtantemque mora totum praecludere circum,* in quo nullum aduerſario locum dat anteuertendi aut laudem in eo quaerendi." Hinc Drak. h. l. ita interpretatur: "Iberus, qui ſecundus erat agitator, conſpiciens, praegreſſos Cyrni, primi agitatoris, equos ſpiritu iam defici, equum ſuum adhortatur, ne pati velit, quemquam alium ſe certante palmam ferre, *erepto* quamquam *campo*, i. e. licet primo oſtio emiſſus non ſit, ſed vt potius nunc omnibus viribus adnitatur, eumque praeuertere conetur. *Eripuit* itaque hic *campum* agitator, qui, primo oſtio emiſſus, omnes poſt terga relinquit, vt ſup. v. 337. Non nego tamen tertium aliumue quem agitatorem *campum eripuiſſe* dici poſſe, ſi alios prioribus oſtiis miſſos praegreſſus fuerit; ſed ea nunc non eſt mens Silii." Enimuero contorta eſt ratio illa, *erepto* quamquam *campo*, et multo ſimplicior haec: num *quisquam feret palmam aequore erepto* tibi, h. e. dum te curſu praeverterit? cf. I, 331. et 422. *Aſtur* Panchates. cf. v. 348 ſq. *Conſurge*, altius pedes tolle, h. e. curre velocius, vnde *tollit ſe ſonipes* v. 394. cf. ad v. 374. *vola, perlabere campum pennis*, vt τὼ δὲ σπεύδοντε πετέσθην Il. ψ, 506. *Decreſcit*, v. ſup. ad v. 353. —

Tollit ſe ſonipes, ceu tunc e carcere primo
Conriperet ſpatium, et, nitentem obponere curuos
Aut aequare gradus, Cyrnum poſt terga relinquit.
Confremit et coelum, et percuſſus vocibus altis
Spectantum Circus. Fertur ſublime per auras
Altius adtollens ceruicem victor ouantem
Panchates, ſociosque trahit prior ipſe iugales.

At poſtremus Atlas, Durius poſtremus in orbem
Exercent artes, laeuos nunc adpetit ille
Conatus,

Ern. 395. *curuos* ſcripti. Vulg. *laeuos*. 402. *artus* R. 1. Parm. Med. vnde *aſtus* coni. N. Heinſ. qui etiam *laeuo conatu* malebat. Sed Drak. τὰ *artes* firmauit coll. Plin. VIII, 42. *Quum* puderet, *hominum artes ab equis vinci*,

394. *primo*, primum, *e carcere*, vnde initium curſus. *Conriperet ſpatium*, ſtadium, vel campum. cf. ad I, 570. — 395. Panchates ſubito praegreſſus currum Cyrni fruſtratur artem, quam ille parabat, et de qua Salmaſ. in Exerc. Plin. p. 636. ita diſputat: "*Obponere* eſt verbum ex arte circenſi, et quidem proprium praecedenti aurigae. Quum enim, qui praeuerterat, et primus erat, nimis premeretur a ſequenti curru, nec alia arte aut vi vitare poſſet, ne ipſe praeuerteretur, currum obliquum ſubito *obponebat*; quo facto inſtantis et incumbentis aurigae currus, dum nimio inpetu ferretur, inpactus ſaepe frangebatur, vel euertebatur excutiebaturque quadriga, quod ipſe Silius diſertius exponit v. 405 ſq. et Nonn. Dionyſ. XXXVII, 249 ſq. cf. et Manil. V, 80. de quo loco v. ſup. ad v. 390. *curuos gradus*, greſſus equorum, h. e. equos, ſ. currum, vt ap. Manil. I, 740. *curuae quadrigae* dicuntur, quae a recta via deflectunt, et inf. v. 406. *obliquum conuerſis habenis*, vel ap. Manil. V, 80. *in obliquum currus agitare*.

397. cf. Hom. Il. Ψ, 766. 767. Virg. A. V, 148 ſq. 227. 228. inf. v. 419. et ſup. v. 303. 314. 336. — 398 ſq. cf. ad v. 374. *ſocios iugales*, equos iisdem quadrigis iunctos. cf. ad XV, 212. *in orbem*, alterni. *laeuos adpetit conatus*, a laeua parte praeteruehi conatur. *nunc ille premit*, inſtat huic, et *dexter*, a dextra parte, *certat ſubire*, eum praeuertere. *primaeuae flore*

i.

Conatus, nunc ille premit, certatque ſubire
Dexter, et alterni nequidquam fallere tentant;
Donec, confiſus primaeuae flore iuuentae,
Obliquum Durius conuerſis pronus habenis
Obpoſuit currum, atque euerſum propulit axem
Atlantis ſenio inualidi, ſed iuſta querentis:
Quo ruis? aut quinam hic rabidi certaminis eſt mos?
Et nobis et equis letum commune laboras.
Dumque ea proclamat, perfracto voluitur axe
Cernuus, ac pariter fuſi (miſerabile) campo
Diſcordes ſternuntur equi: quatit aequore aperto
Lora ſuis victor, mediaque Pelorus arena
Surgere nitentem fugiens Atlanta reliquit.
Nec longum Cyrni defeſſos prendere currus.
Hunc quoque, cunctantem et ſero moderamina equorum
Diſcentem, rapido praeteruolat incitus axe:
Inpellit currum clamor vocesque fauentum.
Iamque etiam dorſo atque humeris trepidantis Hiberi

 Ora

vinci, peracto legitimo curſu ad metam ſletere. 403. *certatque* libri veteres. Vulgo *certaque.* 405. *primaeuo f. i.* legebat Salmaſ. ad Solin. p. 636. cf. ad I, 61. 376. et Klotz. ad Tyrt. p. 68 ſq. — 406 ſqq. v. ad v. 395. — 408. *iuſta,* iure. *certaminis mos,* cf. Bentl. ad Horat. Od. I, 10, 4. — 410. *laboras,* paras, moliris, vt inf. v. 508. Drak. exponit: Circenſi labore, (vt de ludis v. 328. 494.) agitatione currus tui nobis mortem paras, nos in periculum mortis adducis. 414. *victor* Durius *quatit lora ſuis* equis, incitat eos acrius, laxatis frenis, vt dum Atlas deiectus in arena ſerpat, campum apertum petant; Ern. cf. v. 439. *Pelorus,* equus Durii, (cf. v. 366.) non Iberi, quod putabat Barth. Adv. X, 7. — 416 ſq. *Nec longum,* non ita multo poſt. *prendere,* prendit, adſequitur, (vt v. 373.) Durius vel Pelorus Cyrnum. *Diſcentem moderamina equorum,* moderatiore curſu, non, vt antea, (v. 333 ſq.) nimio inpetu, vehentem, *ſero,* feſſis iam equis, de quo v. ſup. v. 381 ſq. 391 ſq. — 419. cf. ad v. 397. — 420 ſq. Imitat. Hom. Il. ψ, 380 ſq. et 765. Drak. contulit Virg. Ge. III, 111. Nonn. Dionyſ.

Ora ſuperpoſuit ſonipes, flatusque vapore
Terga premi, et ſpumis auriga caleſcere ſentit.
Incubuit campo Durius, miſitque citatos
Verbere quadrupedes, nec fruſtra: aequare videtur,
Aut etiam aequauit iuga praecedentia dexter.
Adtonitus tum ſpe tanta, Genitore, Pelore,
Te Zephyro eductum nunc nunc oſtendere tempus.
Diſcant, qui pecudum ducunt ab origine nomen,
Quantum diuini praecellat ſeminis ortus.
Victor dona dabis, ſtatuesque altaria patri.
Et, ni ſucceſſu nimio laetoque pauore
Proditus elabſo foret inter verba flagello,
Forſan ſacraſſet Zephyro, quas vouerat, aras.
Tum vero infelix, veluti delabſa corona
Victoris capiti foret, in ſe verſus ab ira,
Auratam medio diſcindit pectore veſtem,
Ac lacrimae ſimul et queſtus ad ſidera fuſi.

Nec

cf. ad I, 376. — 429. *praecellat* Col. et Put. *praecellet* Ox. Vulg. *praecellit.* 431. *fauore* emend. Gron. Obſſ. II, 14. At v. not. 436. *perſcindit* R. 1. Parm.

Dionyſ. XXXVII, 628 ſq. Stat. Theb. VI, 603 ſq. Ouid. Met. V, 616 ſq. — 423. *Incubuit campo*, vt IV, 666. vbi v. not. *aequare videtur, Aut etiam aequauit*, eleganter, iudice Drak. vt ap. Stat. Theb. V, 599. 600. et Senec. Phoen. v. 427. vbi plurima exempla congeſſit Gronov. 426 ſq. Verba Durii, quibus Pelorum, equum ſuum, incitat. *Genitore Zephyro e.* cf. ſup. v. 364 ſq. *ducunt nomen*, v. Heinſ. ad Ouid. Faſt. III, 387. *pecudum ab origine* vulgari. 431 ſq. Imitat. Hom. Il. ψ, 382 ſq. ſed ſine deorum miniſterio. *laeto pauore*, acuta antitheſis, cuius vim vt adſequamur, cogitemus neceſſe eſt Durium, mixta metu euentus laetitia adfectum et conſternatum, gaudium inter cordis pulſus ſenſiſſe, vt fit in ſpe propinquae, at nondum praeſentis victoriae; Ern. Durius prae gaudio nimio ſucceſſu conſternatus et confuſus; N. Heinſ. cf. v. 479. 514. inpr. ſup. ad III, 215. et Heyne ad Virg. Ge. III, 105. 106. et Aen. V, 575. *Proditus*, deſtitutus ope *flagelli*, quod ipſi, *inter verba*, haec cum ardore

Nec iam ſubducto parebat verbere currus.
Pro ſtimulis dorſo quatiuntur inania lora.

Interea metis, certus iam laudis, agebat
Seſe Panchates, et praemia prima petebat
Arduus. effuſas lenis per colla per armos
Ventilat aura iubas: tum, mollia crura ſuperbi
Adtollens greſſus, magno clamore triumphat.
Par donum ſolido argento caelata bipennis
Omnibus, at vario diſtantia cetera honore.
Primus equum volucrem, Maſſyli munera regis
Haud ſpernenda, tulit: tulit huic virtute ſecundus
E Tyria, quae multa iacet, duo pocula, praeda,

 Auri-

Parm. Med. vnde *praeſcindit* coni. N. Heinſ. 440. *metae* corrig. Lefeb. vocem poeticam ſubſtituens vulgari. cf. v. 518. — 446. *at*, non *ac*, Col. et R. 1. ad marg. 448. *hinc* pro *huic* Ox. Put. R. 1. Med. et Marſi edd.

re dicenti, *elabſum* erat, manu exciderat. cf. ſup. ad II, 247. — 438. *ſubducto verbere*, amiſſo flagello: vnde mox *inania lora* dicuntur, quatenus ſine flagello ſola non ſubficiebant equis moderandis; Ern. *Stimulis*, flagello, quo equi incitantur, vt ἄνευ κέντροιο θέοντες ap. Hom. Il. ψ, 387. cf. ſup. ad I, 113. *metis*, ad metam. 442. *Arduus*, ſuperbus quaſi et elatus victoria. *Effuſas — iubas*, cf. v. 363. Χαῖται δ' ἐῤῥώοντο μετὰ πνοιῇς ἀνέμοιο, Il. ψ, 367. *mollia crura ſuperbi adtollens greſſus*, vt ap. Virg. Ge. III, 76. vbi v. Heyne, qui tamen non ad ſuperbiam refert, quo certe h. l. ſpectat.

445 ſqq. Sic et Aeneas non victoribus ſolum, ſed etiam omnibus, qui curſu certarent, proponit praemium duo iacula et *argento caelatam bipennem*, deinde victoribus alia propria, ap. Virg. A. V, 305 ſqq. Drak. *argento c. b.* cf. Heyne ad Virg. l. c. 447. Recte illi, qui curuli certamine vicerit, equum proponi praemium, monet Drak. vt ap. Hom. Il. ψ, 265 ſq. Virg. A. V, 310. Stat. Theb. VI, 644. *munera M. regis*, cf. ad V, 321. *Maſſyli regis*, Syphacis. v. ſup. v. 170 ſq. *virtute ſecundus*, vt ap. Virg. A. V, 258. *duo pocula*, vt ap. Hom. Il. ψ, 656. 741. Virg. A. V, 535 ſq. Stat. Theb. VI, 531 ſq. *Aurifero pocula perfuſa*

Aurifero perfuſa Tago. villoſa leonis
Terga feri, et criſtis horrens Sidonia caſſis
Tertius inde honor: et poſtremo munere Atlanta,
Quamuis perfracto ſenior ſubſederat axe,
Adcitum donat ductor, miſeratus et aeuum
Et ſortem caſus. famulus florente iuuenta
Huic datur, adiuncto gentilis honore galeri.
His actis ductor laeta ad certamina plantae
Inuitat, poſitisque adcendit pectora donis:
Hanc primus galeam, hac acies terrebat Hiberas
Hasdrubal: hunc enſem, cui proxima gloria curſus,
Adci-

edd. Alterum *tulit* omittitur in R. 1. et Med. 452. *eſt* pro *et* Put. *eſt: et* Marſ. et Mart. Herb. *at* vel *aſt* recte, puto, corrig. N. Heinſ. qui tamen non damnabat coniect. Dausq. *Tertius inde honor eſt: poſtremo*, quae firmatur c. Put. et recepta eſt a Lef. Deinde *Atlanta* edidi ex emend. N. Heinſ. poſt Lefeb. et Ern. *Atlantem* etiam coni. Cort. vel Liuin. Vulgo *Atlantis.* 454. *Accitum* ſcripti et R. 2. Vulgo *Attritum.* 455. *ſortem caſſam* coni. N. Heinſ. et 457. *lectae* pro *laeta.* 460. *curſus* Col. et Put. *currus* Oxon. Vulgo *curſu.* 463. *diſce-*

perfuſa Tago, vt ſup. II, 404. *Sidonia caſſis*, vt *Argolica galea* ap. Virg. A. V, 314. — 452. *honor*, donum, quod honori eſt ei, cui datur, vt ap. Virg. A. V, 249. 308. cf. ad IX, 199. — 455. Atlanti etiam, quamuis victo, donum datur, et quidem *famulus*, vt ſerua ap. alios poetas. cf. v. 552 ſq. 571. Hom. Il. ψ, 534 ſq. 656. 704. 5. Virg. A. V, 282 ſq. Stat. Theb. VI, 548 ſq. Serua etiam praemium victoris inf. v. 568. et ap. Hom. Il. ψ, 262. 3. *perfracto axe*, cf. v. 411 ſq. *ſubſederat*, ſubſtiterat in curſu. *Adcitum*, quia miſer homo, pudore captus, non ſponte adcedebat. *miſeratus caſum*, vt ap. Virg. A. V, 350. et Hom. Il. ψ, 534. *gentilis galeri*, cf. I, 404.

457 - 526. cf. Hom. Il. ψ, 740 ſq. et Virg. A. V, 286 ſqq. Silius tamen hanc rem, a ſummis iam poetis tractatam, maxime nec ſine arte ac ingenio variauit. *plantae*, vt v. 297. *poſitis donis*, vt ἄλλα τίθει ταχυτῆτος ἄεθλα Il. ψ, 740. et πυγμαχίης θῆκεν ἄεθλα, v. 653. cf. Virg. A. V, 292. et ſup. ad IV, 267. *Galea* Hasdrubalis, et *enſis* Hyempſae ſpolium. cf. Il. ψ, 560. 808. et ſup. ad V, [illegible] ſq. — 460. cf. Il. ψ, 807. *pater* meus, Scipio.

Subſtitit ante oculos, et terrae infixa cohaeſit.
Tum ſubitae frondes; celſoque cacumine rami,
Et latam ſpargens quercus, dum naſcitur, vmbram.
Ad maiora iubent praeſagi tendere vates:
Id monſtrare Deos, atque hoc portendere ſignis.
Quo ſuper augurio, pulſis de litore cunctis
Heſperio Poenis, vltor patriaeque domusque
Auſoniam repetit, fama ducente triumphum.
Nec Latium curis ardet flagrantius vllis,

quod recepit Drak. Vulgo *teſtatus*. 589. *Eſt latam* emend. Barth. Adv. X, 7. ne haereat h. l. ſermo, et repentina mutatio innuatur. *Fit, latam ſpargens, quercus, d. n., n.* coni. Burm. vt ordo verborum ſit: *dum naſcitur, ſit quercus*, cet. — *En latam ſpargunt quercus* repoſuit Lefeb. fide antiquorum, ſi credere fas eſt. Nil forte mutandum. v. not. 591. *praetendere* Oxon. *protendere* Put. Deinde *hoc ſigni* vel *ſigno* corrig. N. Heinſ. et Burm. 594. *fama* vel *palma addicente* coni. N. Heinſ. qui certe aliquid mendi latere ſuſpicabatur. At v. not. 595. *flagrantibus* ed. Dausq. errore

Met. XV, 560 ſq. et Serv. ad Virg. A. III, 46. *Quercum* etiam cum delectu poſitam eſſe, bene monuit Marſus; vt ſcil. portenderetur, a Scipione, hoſtibus ex Italia pulſis ac debellatis, libertatem ſalutemque pratriae ac ciuium ſeruatum iri: nam qui vitam ciuis ſeruauerat occiſo hoſte, corona donabatur ciuica, quae quercea erat. v. Gell. V, 6. *ſubitas*, ſubito enatae ſunt, *frondes, rami, et quercus* cet. Primum frondes et rami, deinde magna ſenſim arbor inde excreuit. *Ad maiora* conamina ac laudes. *monſtrare*, vt *monere* IV, 120. vbi v. not. 592. *de litore Heſperio*, ex Hiſpania. 593 ſq. Scipio Romam redit. cf. Liv. XXVIII, 38 ſq. *vltor domus*, parentis ac patrui, in Hiſpania caeſorum. 594. *Fama* et gloria rerum geſtarum Scipioni inſtar *triumphi*, vel ſola triumphus erat, et huius iacturam conſolabatur, quia priuatus, non conſul, Hiſpaniam recuperauerat; Lefeb. et Ern. coll. Valer. Max. II, 8, 5. et Liv. l. l. *Ob has res geſtas magis tentata eſt triumphi ſpes, quam petita pertinaciter, quia neminem ad eam diem triumphaſſe, qui ſine magiſtratu res geſſiſſet, conſtabat.*

595. 6. cf. Liv. l. c. *iuueni*, Scipioni. cf. ad XV, 12. *Libyam,*

Eurytus: excelſo nutritum colle crearat
Saetabis, atque aderant trepidi pietate parentes.
Tum Lamus, et Sicoris, proles bellacis Ilerdae,
Et Theron potator aquae, ſub nomine Lethes
Quae fluit, inmemori perſtringens gurgite ripas.

Qui poſtquam adrecti plantis et pectora proni,
Pulſantesque aeſtu laudum exſultantia corda,
Adcepere tuba ſpatium, exſiluere per auras
Ocius effuſis neruo exturbante ſagittis.
Diuerſa et ſtudia et clamor, pendentque fauentes
Vnguibus; atque ſuos, vt cuique eſt gratia, anheli
Nomine quemque cient. Grex inclutus aequore fertur,
Nulla-

coni. Modius Nouant. Lect. Ep. LV. Non male! 473. *Eurythus* et *Euritus* al. 474. *Saetabis* pro vulg. *Setabis* ſcripſit Drak. v. ad III, 373. — 478. *pectora*, non *corpora* Put. R. 2. Med. 483. *Vocibus* pro *Vnguibus* coni. N. Heinſ. et *Auribus* Cort. Deinde *laudi* pro *anheli* in Put. vnde *blandi*

ludorum ſedent, propr. ſcenicorum, ſed h. l. circenſium, vt ap. Virg. ll. cc. *Saetabis* in *colle* ſita. cf. III, 373. *trepidi pietate*, inter ſpem et metum ſuſpenſi, de filiorum fortuna et victoria; Ern. *Sicoris* nomen ductum a fluuio, ad quem ſita *bellax Ilerda*. v. ad III, 359. *Theron potator aquae* cet. h. e. adcola Lethes. cf. ad VIII, 367. et 564. *Lethes* fl. cuius *gurges inmemor* eſt, h. e. cuius aqua potata inmemores rerum olim geſtarum facit, earum obliuionem gignit. v. ad I, 236. et XIII, 555. Sic et *inmemor Lethe* ap. Senec. Herc. Oet. v. 936. et Stat. Silv. V, 2, 96. *perſtringens ripas*, v. ad IV, 350.

478. *adrecti plantis*, vt ἐπ' ἀκροτάτοισιν ἀερθεὶς πόδεσσι. ap. Apollon. II, 90. more et currentium et pugilum. cf. Heyne ad Virg. A. V, 426. et Burm. et Val. Fl. IV, 267. Sic et *pendent fauentes vnguibus* mox v. 482. vbi recte Erneſti: "Cogita ſpectatores, dum ſuis adclamant, ſummis pedibus adrectos, et veluti ſuſpenſos, vt fit in tali contentione fauoris et in turba multorum." cf. ad XV, 614. — 479. cf. Virg. Ge. III, 105. 106. ibique Heyne. vid. et ſup. ad v. 431. *Adcepere tuba ſpatium*, h. e. poteſtatem ſignumque currendi. 482. *ſtudia* voc. propr. de fauore ſpectantium, vt ap. Virg. A. V,

Nullaque tramiſſa veſtigia ſignat arena.
Omnes primaeui, flauentiaque ora decori,
Omnes ire leues, atque omnes vincere digni.
Extulit, incumbens medio iam limite, greſſum
Eurytus, et primus breuibus, ſed primus, abibat
Praecedens ſpatiis. Inſtat non ſegnius acer
Heſperos, ac prima ſtringit veſtigia planta
Progreſſae calcis. Satis eſt huic eſſe priori;
Huic ſperare ſat eſt, fieri ſe poſſe priorem.
Acrius hoc tendunt greſſus, animique vigore
Corpora agunt. auget pueris labor ipſe decorem.
Ecce, leui niſu poſtremoque agmine currens,
Poſtquam ſat viſus ſibi concepiſſe vigoris,
Celſus inexhauſtas effundit turbine vires
Non exſpectato, ſubitusque erumpit, et auras
Praeuehitur Theron. credas Cyllenida plantam
Aethe-

blandi ſuſpicabatur N. Heinſ. 484. *grex incitus* eidem legendum videbatur. Non male. cf. tamen v. 464. 486. 487. — 489. *Euritus* Col. Vulgo *Eurythus*, vt v. 473. — 492. *Praegreſſae*, et mox *iſſe* pro *eſſe* coni. N. Heinſ. 496. *leui curſu* perperam opinabatur Dausq. in cuius ed. etiam operarum errore *leni* legitur. Mox *currens* Col. Put. et R. 2. *currus* Ox. Vulgo *curſum*. 497. *viſus* Col. et Put. *viſu* Ox. Vulg. *viſum*. 499. *et auras* Col. vt et coni. Dausq. ac Barth. Vulgo *erumpit ad auras, Praeuehitur T.* 500. *Thero* Oxon. v. ad II, 149. Mox *Cyllenida plantam* ſcripti, Baſil. Wolfii, et Marſ. in comment. *Cyllenia planta* R. 1. et Med. *Cyllenida planta* edd. Marſi in contextu errore operarum, et hinc aliae. *Cyllenide planta* corrig. Barth. Adv. X, 8. ſed ita ſex ablatiui concurrunt.

V, 148. 228. 450. — 485. cf. ad III, 309. et IV, 147. *flauentia ora*, vt ap. Virg. A. X, 324. cf. ad I, 438.

488. *incumbens*, v. ad v. 423. *limite*, vt v. 337. — 489 ſq. cf. ſup. v. 346 ſq. et Virg. A. V, 320 ſq. *prima ſtringit veſtigia planta P. calcis*, vt *calcem terit iam calce* *Diores* ap. Virg. A. V, 324. vbi v. Heyne. 492. cf. ad VII. 226. — 495. cf. XIV, 509, et Ouid. Met. X, 590. — 496 ſq. Theron prudenter initio curſus non omnes profundit vires. cf. ad v. 338 ſq. *turbine*, inpetu, vt paſſim. 500. 1. cf. Virg. A. I, 300 ſq. et IV, 239. 240. *plantam Cyllenida*, pedes Mercurii, et hoc pro ipſo Mercu-

Aethereo nexis curſu talaribus ire.
Iamque hos, iamque illos, populo mirante, relinquit:
Et modo poſtremus, nunc ordine tertia palma,
Heſperon infeſtat ſua per veſtigia preſſum.
Nec iam quem ſequitur tantum, ſed prima coronae
Spes trepidat tantis venientibus Eurytus alis.
Quartus ſorte loci, ſed, ſi tres ordine ſeruent
Inceptos curſus, nequidquam vana laborans,
Tarteſſos fratrem medio Therone premebat.
Nec patiens vltra tollit ſeſe aequore Theron
Igneus, et plenum praeteruolat Heſperon irae.
Vnus erat ſuper, et metae propioribus aegros
Vrebat

currunt. 505. *conſequitur* emend. N. Heinſ. et v. 506. *tactus* pro *tantis*, vel, quod Drak. adridebat, *tantis euentibus* h. e. ſucceſſibus *Eurytus ales*. 509. *Therona* ſcripti perperam. 513. *Vrebat limes*, h. e. vnum ex ſeptem

Mercurio. *Cyllenida*, Cylleniam, vt ap. Ouid. Met. V, 176. — 503. *tertia palma*, tertio ordine currens, tertio loco victor, tertiam palmam ſ. victoriam obtinens, vt inf. v. 573. et ſup. IV, 390. v. Heyne ad Virg. A. V, 339 et 493. Sic et mox v. 506. et Stat. Theb. VI, 327. *ſpem coronae primam* dici eum, qui ſe primum praemium victoriae conſequuturum ſperauerit, iam monuit Drak. Similiter paſſim alia abſtracta adhibentur. v. ſup. ad I, 479. Barth. ad Stat. l. c. et inpr. Klotz. ad Tyrt. p. 105-107. — 505. *Nec iam* is *tantum, quem* Theron proxime *ſequitur*, ſcil. Heſperos, *trepidat*, veretur, ne ab eo vincatur, *ſed Eurytus* etiam, qui ordine primus erat. *coronae*, vt ſup. v. 299. vbi v. not. *tantis venientibus alis*, Therone tanto impetu aduolante; quod iam monuere Lefeb. et Ern.

509. *Tarteſſos fratrem* Heſperum (cf. v. 465.) *premebat*, inſequebatur, *medio Therone*, ita vt hic inter Heſperum et Tarteſſum medius curreret; adeoque hoc ordine ſe inuicem ſequerentur: Eurytus, Heſperos, Theron, Tarteſſus; Ern. *aequore*, in campo. *ſeſe tollit*, vt v. 394. cf. ad v. 390. *Igneus*, v. ad III, 306. — 512. *Vnus* Eurytus *ſupererat* Theroni curſu ſuperandus. *finis metae*, meta, quae curſui finem inponit, vel, vt ap. Ouid. Met. X, 597, *nouiſſima meta*, quoniam vltimum, h. e. ſeptimum

Vrebat finis ſtimulis: quascumque reliquit
Hinc labor, hinc penetrans pauor in praecordia vires,
Dum ſperare licet, breuia ad conanima vterque
Aduocat. aequantur curſus; pariterque ruebant.
Et forſan gemina meruiſſent praemia palma,
Peruecti ſimul ad metas, ni, terga ſecutus
Theronis, fuſam late per lactea colla
Heſperos ingenti tenuiſſet ſaeuus ab ira,
Traxiſſetque comam. Tardato laetus ouansque
Eurytus euadit iuuene, atque ad praemia victor
Emicat,

ſeptem ſpatiis, opinabatur N. Heinſ. 516. *aequatur* primus edidit Marſus et deinde alii. 522. *iuuenes* Put. *iuuenem* R. 2. Hinc *tardatum iuuenem* edidit Lefeb. quod reponendum cenſuerat Drak. Verbum *euadere* ap. Silium quidem plerumque quarto caſui iungitur: (v. Ind.) ſed tum effugere *letum*, *hoſtem*, *vincula* cet. ſignificat, quod h. l. non ſatis couenit. — Mox *ad praemia* ſcripti et R. 2. ad *proelia* R. 1. Parm. Med. et Mart. Herbip. ed. *proelia*, omiſſa praepoſ., edd. Marſi.
in

ptimum ſpatium decurrebant; Drak. cf. Virg. A. V, 327. 8, et inf. v. 558. *aegros*, feſſos. *ſtimulis vrebat*, vt *ſt. acuit* I, 113. vbi v. not. *Vrere*, incitare, excitare, vt *incendere*, καίεσθαι et περικαίεσθαι. Sic *laudibus auorum viros vrere* dixit Val. Fl. I, 476 et ſimilia alii. 513 ſq. Vterque, Eurytus et Theron, quidquid ſupereſt virium conligunt, quum breuis tantum via ad metam reſtaret. *pauor*, v. ad v. 431. — 517 ſqq. Silius et Stat. Theb. VI, 614 ſq. pro commento Hom. Il. ψ, 773 ſq. et Virg. A. V, 327 ſq. bene ſubſtituerunt aliud, quod dignitati carminis epici conuenientius eſt. Drak. haec notauit: "Barthius ad Stat. l. l. Silium inprudentiae adcuſat, quod laeſum per dolum non fecerit reſtitui, aut ſaltem, vt ap. Stat., ex integro cum aduerſario decurrendi copiam adcipere. Sed ſequutus in eo Silius Maronem, qui fingit, Niſum ſanguine prolabſum ſequenti Salio ſe obpoſuiſſe, vt Euryalus primam palmam obtineret. Nec tamen vel Salius reſtituitur, vel ex integro cum Euryalo decurrit. Aeneas autem Salio praemium extra ordinem tribuit, quod duo tantum praemia propoſuerat. Theron dolo Heſperi primum praemium amiſit, ſecundum obtinuit." Poetam quoque in has ſummi iuris anguſtias non includendum eſſe, monet Ern. 519. *lactea colla*, vt IV, 154. *ſaeuus ab ira*, vt XII, 551. — 522. *iuuene*, Therone,

Emicat, et galeae fert donum inſigne coruſcae.
Cetera promiſſo donata eſt munere pubes,
Intonſasque comas viridi redimita corona
Bina tulit patrio quatiens haſtilia ferro.

Hinc grauiora virum certamina, comminus enſis
Deſtrictus, bellique feri ſimulacra cientur.
Nec, quos culpa tulit, quos crimina noxia vitae,
Sed virtus animusque ferox ad laudis amorem,
Hi creuere pares ferro; ſpectacula digna
Marti-

in proelia Iunt. et inde aliae. 528. *Diſtrictus* primus edidit Nicander et poſt eum alii. Male! cf. XVII, 164. vbi Drak. monet, *deſtringere* eſſe nudare re aliqua, *diſtringere* in partes diuerſas trahere. cf. quos laudat, Intpp. Horat. Od. III, 1, 17. Gron. ad Liv. XXVII, 13. Heinſ. ad Ouid. Faſt. II, 99. et 207. Cuperi Obſſ. IV, 5. — 529. *crimine noxia vita* malebat N. Heinſ. 531. *Hi creuere* Col. et Tell. *His creuere* Oxon. *Hic creuere* R. 2. vt et coni. N. Heinſ. *Hi eruere* Put. *Ii creuere* R. 1. Parm. Med. *Decreuere* edd. Marſi in contextu, non in commentt., et inde aliae. *Diſcreuere* perperam corrig. Barth. Adv. X, 7. quum in Oxon. *Hyſcreuere* inue-

rone, qui *pariter* antea *ruebat*, (v. 516.) et ſolus victoriam ei dubiam redditurus videbatur. *euadit* ἦλθε φθάμενος Il. ψ, 779. niſi iungere malis *ad praemia euadit et emicat*, h. e. ad metam celeriter *victor*, primus, peruenit. *Emicat* cet. cf. Virg. A. V, 337 et ſup. II, 238. *galeae donum*, cf. ſup. v. 459. — 524-6. cf. ſup. v. 460-464. et expreſſum a Silio, ſed variatum locum Virg. A. V, 556. 7. vbi v. Heyne. *Intonſas comas*, quae iuuenes decent. cf. ad VII, 196. *patrio ferro*, vt *gentile metallum* ſup. v. 464.

527-556. Certamen gladiatorium Silius reliquis adiecit, tum in gratiam Romanorum, qui eo potiſſimum delectabantur, tum ad ductum Liuii XXVIII, 21. *Gladiatorium ſpectaculum fuit non ex eo genere hominum, ex quo laniſtis comparare mos eſt, ſeruorum, quiue venalem ſanguinem habent voluntaria omnis et gratuita opera pugnantium fuit: nam alii miſſi ab regulis ſunt ad ſpecimen inſitae genti virtutis oſtendendum*, cet. — *belli ſimulacra cientur*, v. ad VII, 119. — 531. *Cernere* et *decernere*, pugnare, vt κρίνειν et διακρίνειν ἀϋτὴν, πόλεμον, ἀγῶνα. cf. Intpp. Virg. A. XII, 709. Salluſt. B. C. 59. Val. Fl. IV, 193. VIII, 319. Quinctil. Inſt. Or. X, 1. Lambin.

Martigena vulgo, ſuetique laboris imago.
Hos inter gemini (quid iam non regibus auſum?
Aut quod iam regnis reſtat ſcelus? inpia Circo
Innumero fratres, cauea damnante furorem,
Pro ſceptro armatis inierunt proelia dextris.
Is genti mos dirus erat; patriumque petebant
Orbati ſolium lucis diſcrimine fratres.
Concurrere animis, quantis confligere par eſt,
Quos regni furor exagitat; multoque cruore
Exſatiata ſimul portantes corda ſub vmbras
Obcubuere; pari niſu per pectora adactus
Intima deſcendit mucro: ſuperaddita ſaeuis

Vltima

inueniſſet. 533. *quidnam non* Marſi Ven. poſt. et Pariſ. *quidam non* Marſi Ven. prior. *Quos inter gemini* (*quidnam non regibus auſum? Aut quodnam regnis* cet. maluerit N. Heinſ. 534. *regnis* Put. *regnus* Oxi Vulgo *regni*. 540. *multumque* emend. N. Heinſ. 541. *ſub vmbris* priſcae edd.

Lambin. ad Lucret. IV, 969. Giſan. Ind. Lucret. Gron. ad Liv. VII, 9. Heinſ. ad Tibull. IV, 1, 103. Harleſ. ad Nepot. Milt. 4. et Hannib. 10. *Martigena vulgo*, exercitu, aut Hiſpanorum vulgo bellicoſo; Cell. 533 ſq. *Neque obſcuri generis homines, ſed clari illuſtresque, Corbis et Orſua patrueles fratres, de principatu ciuitatis, quam Ibem vocabant, ambigentes, ferro ſe certaturos profeſſi ſunt — et inſigne ſpectaculum exercitui praebuere documentumque, quantum cupiditas imperii malum inter mortales eſſet. Maior vſu armorum et aſtu facile ſtolidas vires minoris ſuperauit;* Liv. XXVIII, 21. cf. et Valer. Max. IX, 11, ext. 1. Ab his Silius in eo diſſentit, quod illos *fratres geminos*, non *patrueles* et alterum altero natu minorem vocet, quodque hiſtorici illi maiorem natu victorem euaſiſſe dicant, poeta vtrumque eo certamine obcubuiſſe fingat, vt eorum diſcordiam per omnia illi Thebanorum fratrum (v. mox ad v. 546 ſq.) comparare poſſet; Drak. cf. Barth. ad Stat. Theb. XI, 500. *gemini fratres*, cf. ad IV, 355. — 534. Nullum ſcelus eſt tam inmane, quod regnandi gratia non admittatur; Barth. Adv. X, 7. *cauea*, vt ſup. v. 472. *lucis diſcrimine*, cum vitae periculo. 542. *niſu*, impetu,

Vltima vulneribus verba; et, conuicia voluens,
Dirus in inuitas effugit ſpiritus auras.
Nec manes pacem paſſi. nam corpora iunctus
Vna quum raperet flamma rogus, inpius ignis
Diſſiluit, cineresque ſimul iacuiſſe negarunt.
Cetera diſtincto donata eſt munere turba,
Vt virtus et dextra fuit. duxere iuuencos,
Inpreſſis dociles terram proſcindere aratris:
Duxere adſuetos luſtra exagitare ferarum
Venatu iuuenes, quos dat Mauruſia praeda.
Nec non argenti, nec non inſignia veſtis
Captiuae pretia, et ſonipes, et criſta nitenti
Inſurgens cono, ſpolia exuuiaeque Libyſſae.

Tum iaculo petiere decus, ſpectacula Circi
Poſtrema, et metae certarunt vincere finem
Burrus auis pollens, quem miſit ripa metalli,

Qua

edd. cf. ad XI, 257. — 546. *iuncta* edidit Wolf. in Baſil. et deinde alii. 555. Hactenus Colonienſis liber, qui hinc ad finem vsque pro dolor! mutilus eſt. 558. *ſine* tacite ſcripſit Lefeb. 559. Hic verſus, quem praeter Rom. 2 nulla editio ante Drak. adnoſcit, legitur in Oxon. Put. Tell. R.

petu, vi. 546-8. Silium ad Polynicis et Eteoclis fratrum, de regno Thebano contendentium, discordiam reſpicere, quam animae eorum etiam in morte ſeruaſſe dicuntur, iam monuere Dausq. Drak. et Lef. cf. Ouid. Triſt. V, 5, 33 ſq. et Ibis v. 35 ſq. Stat. Theb. XII, 429-457. Lucan. I, 551 ſq. Hygin. fab. 68. Pauſan. Boeot. c. 5. p. 568. (ed. Han. 1613) Eurip. Phoen. et Sophocl. Oed. Col. *rogus iunctus*, coniunctus, idem.

549. *diſtincto*, diuerſo. *iuuencos*, vt v. 462. *Inpreſſis terram p. a.* vt ap. Lucret. V. 210. *luſtra exagitare*, v. ad VIII, 565. *iuuenes*, vt *famulus* ſup. v. 455 vbi v. not. *Mauruſia praeda*, Mauri captiui, venatores. cf. III, 288.

557 ſqq. In hoc quoque iaculandi certamine Silio praeiuere Hom. Il. ψ, 850 ſq. et Virg. A. V, 485 ſq. Qui quum rem iam ornatiſſime extuliſſent, Noſter breuior eſt, et quaedam variat. *vincere*, adſequi, ferire. *metae finem*, vt v. 512. *auis pollens*, vt VIII, 383. vbi v. not. *ripa metalli*,

v.

Qua Tagus auriferis pallet turbatus arenis,
Et Glagus, inſignis ventos anteire lacerto,
Et, cuius numquam fugiſſe haſtilia cerui
Praerapida potuere fuga, venator Aconteus,
Indibilisque, diu laetus bellare Latinis,
Iam ſocius, volucresque vagas deprendere nube
Adſuetus iaculis, idem et bellator, Ilerdes.
Laus Burri prima, infixit qui ſpicula metae:
Eſt donum ſerua, albentes inuertere lanas
Murice Gaetulo docta. At, quem proxima honorant

 Praemia,

R. 2. Eius loco in ed. Beneſſae, Iunt. et quae inde expreſſae ſunt, poſt v. 560. exſtat hic: *Adcola Burnus auis maiorum et ſtemmate clarus*, qui a Mſtis et antt. edd. abeſt, eamque ob cauſam a Drak. eiectus eſt. Verum ne ſic quidem locum integrum eſſe, nec *ripam metalli* bene dici poſſe ripam, in qua aurum reperiatur, iam monuit Drak. *Burnus, agris pollens quem m. r., m.* emend. Hoeft. Batauus in Peric. crit. vt iungatur: *quem ripa pollens metalli* ex *agris miſit*. Sed recte quaerit Erneſti, an haec quoque commodum habeant ſenſum. Ceterum *Burrus* in Ox. *Burnus* al. vt *Burni* v. 567. vbi *Burim* in Put. et Parm. 564. *Ludibilisque* Ox. et Put. *Miſſilibusque* coni. D. Heinſ. 565. *volucrisque vagam nubem*, h. e. volucrum ingentem numerum, legendum cenſebat N. Heinſ. 567. Hic et quatuor ſeqq. verſus deſunt in Oxon. Tell. R. 1. Med. et edd. Marſi, qui tamen in comment. eos interpretatus eſt. Leguntur, quamuis corrupti, in Put. R. 2. Parm. Ben. in Iunt. vero et, quae inde expreſſae ſunt, edd. hoc ordine ſe excipiunt: *bellator Ilerdes, Cui ludus, nullam — damam. Laus Burri prima* cet. — *His Burim* Put. Vulgo *Laus Burni*. cf. ad v. 559. — 568. *Eſt donum ſerua* ex emend. Barth. Adv. X, 7. et N. Heinſ. (qui etiam *It* et *Fit donum* coni.) edidere Drak. Lef. Ern. *Sidonium Syria* Put. *Et donum ſerua* Parm. Vulgo *Eſt Damnum ſerua*. 569. *Ad quem proxima honore* ex Put. recepit Lefeb. qui τὸ *honore* etiam reperit in R.

v. Var. Lect. 560. cf. I, 155 et 229. — 561. *lacerto*, iaculis, quae lacertis mittebat. 564 ſq. *Indibilis*, Ilergetum regulus, (v. Liv. XXII, 21. XXV, 34.) qui diu bellauerat *Latinis*, aduerſus Romanos, (Liv. XXVIII, 24. 31. 33.) *iam ſocius*, nunc amicus eorum. Liv. XXVIII, 34. Idem tamen ſaepius ab amicitia Romanorum defecerat. cf. Liv. XXVI, 49. XXVII, 17. XXIX, 1. 2. *deprendere*, figere, *volucres vagas*, vt ap. Manil. V, 291. cf. ſup. II, 96. VIII, 524. — 568. *ſerua*, cf. ſup. ad v. 455. *inuertere lanas — docta*, cf. Hom. Il. ψ, 263. 705. et Virg. A. V, 284. *inuertere*, inficere, tingere, *lanas Gaetulo murice*, purpura G. de qua v. ſup.

Praemia, vicinam metae qui propulit haſtam,
Adcepto laetus puero disceſſit Ilerdes,
Cui ludus, nullam curſu non tollere damam.
Tertia palma habuit geminos inſignis Aconteus
Nec timidos agitare canes latratibus aprum.

Quos poſtquam clamor plauſusque probauit honores,
Germanus ducis atque effulgens Laelius oſtro
Nomina magna vocant laeti manesque iacentum,
Atque haſtas ſimul effundunt. celebrare iuuabat
Sacratos cineres, atque hoc decus addere ludis.
Ipſe etiam, mentis teſtatus gaudia vultu,
Ductor, vt aequauit meritis pia pectora donis,
Et frater thoraca tulit multiplicis auri,
Laelius Aſturica rapidos de gente iugales,
Contorquet magnis victricem viribus haſtam.
Conſurgens, vmbrisque dari teſtatur honorem.
Haſta volans (mirum dictu!) medio incita campo
Subſti-

R 2. et Parm. *At cui proxima honore P.* coni. N. Heinſ. 580. *teſtatur* praeſtiterit iudice eodem N. Heinſ. Sed Drak. iam recte cepit hunc verborum nexum: Scipio, gaudia mentis vultu teſtatus, vt fratrem et Laelium meritis donis adfecit, ipſe etiam haſtam contorquet. 585. *teſtatur* Put. quod

ſup. ad v. 176. — 571. *puero*, cf. ad v. 455. *Cui ludus* erat, h. e. res facillima, quam quaſi *per ludum*, h. e. nullo negotio, perficere poterat. cf. Heinſ. ad Claud. Laud. Stil. III, 157. et Erneſti Clav. Cic. Iunge autem *puero, cui ludus* cet. *tollere*, iaculis occidere. *Tertia palma*, vt v. 503, vbi v. not. *habuit*, adcepit, vt ἔξει Il. ψ, 833.

575 ſq. Duces ipſi, ne alieni a ludorum ſocietate viderentur, haſtis eiaculandis omnem ſolennitatem finiunt; Ern. *Germanus ducis*, vt ſup. v. 58. — 577. cf. ſup. ad v. 310. 311. — 582. cf. Virg. A. V, 259. 264. et ſup. ad II, 401. — 583. cf. ſup. v. 350 ſq. et ad III, 355 ſq. — 585. *Conſurgens*, v. ad I, 401. et IV, 610. — 586 ſqq. Silius variauit portentum, quod commentus erat Virg. A. V, 522 ſqq. vbi v. Heyne. Reſpexit tamen haud dubie ad ſimile prodigium, quod Romulo obtigiſſe memorant Ouidius, a Dausq. iam conlatus, Met.

C. SILII ITALICI
PVNICORVM
LIBER DECIMVS SEPTIMVS.

ARGVMENTVM.

Quum inuentum eſſet carmen in libris Sibyllinis inſpectis, hoſtem pelli Italia vincique poſſe, ſi mater Idaea a Peſſinunte Romam transportata eſſet; *quumque oraculum Delphicum dediſſet reſponſum, Deam hoſpitio excipiendam eſſe ab eo, qui vir optimus Romae eſſet: miſſa in Phrygiam naue aduehitur Cybele, et Scipio Naſica, quem Patres iudicauerant in tota ciuitate virum bonorum optimum eſſe, Oſtiam ire iuſſus obuiam Deae, eam adcipit de naue, quae deinde inter cymbalorum tympanorumque ſtrepitus, ſaltationes et cantus a matronis per Tiberim trahitur. V. 1-22. Eadem mox in vado fluminis haeret; at Claudia Quinta propalam precata, vt ita demum ſe ſequeretur, ſi pudicitia, a multis in dubium vocata, ſibi conſtaret, facili eam negotio ſola mouet. 23-45. Tum laeta ſpes belli tandem feliciter conficiendi omnium animos tenet, et Scipio e Sicilia cum claſſe profectus, mactata victima aquilisque viam monſtrantibus, in Africam traiicit. 46-58. Expoſitis ibi copiis, ad Syphacem, qui, ducta in matrimonium Hasdrubalis filia, a Romanis deſciuerat ad Poenos, literas dat, quibus etiam atque etiam monet eum, ne iura hoſpitii ſecum, neu cum populo Romano initae ſocietatis fallat. 59-82. Quo quum nihil profeciſſet, caſtra Numidarum et mapalia arundine texta noctu incendit. 83-91. Flamma late effuſa vno repente omnia haurit incendio, et rex ipſe vix e ſomno expergefactus a ſatellite effugit. 92-108. Mox Syphax, ira, pudore precibusque coniugis motus, reſiduam iuuentutem excit ex regno, et Hasdrubali iunctus concitato inpetu in Romanos incurrit, at, equo grauiter icto effuſus, viuus capitur. 109-145. Quo facto Hasdrubal cum reliquiis Numidarum Poenorumque iterum fugam capeſſit, iamque omnis ſpes Carthaginis*

Quam iuueni Libyam et ſummos permittere faſces.
Sed frigens animis, nec bello proſpera turba
Ancipiti ſenior temeraria coepta vetabant,
Magnosque horrebant cauta formidine caſus.
Ergo, vbi delato Conſul ſublimis honore
Ad Patres conſulta refert, deturque poteſtas,
Orat, delendae Carthaginis, altius orſus
Hoc grandaeua modo Fabius pater ora reſoluit:
Haud equidem metuiſſe queam, ſatiatus et aeui
Et decoris, cui tam ſupereſt et gloria et aetas,
Ne credat nos inuidiae certamine Conſul
Laudibus obtrectare ſuis. Satis incluta nomen
Geſtat fama meum, nec egent tam proſpera laude
Facta noua. verum et patriae, dum vita manebit,
Deeſſe

errore operarum. 597. *fugiens animis* Tell. *non par animis* R. 2. ex interpretam. *annis* notauit Cort. ad marg. 605. *iam* pro *tam* opinabatur N.

Libyam, Africam prouinciam, et *ſummos faſces*, conſulatum. 597 ſqq. cf. omnino Liv. XXVIII, 40. pr. *frigens animis*, v. ad VII, 25. *turba ſenior*, ap. Liv. l. c. *primores Patrum*. — *non proſpera*, non fauens, *bello ancipiti*, in Africa gerendo, committendoque iuueni. 600. *Conſul* Scipio.

604-644. cf. Liv. XXVIII, 40-42. Ibi in argumentis cumulandis et enunciandis tam copioſa et eleganti eloquentia Fabius vtitur, vt nihil in eo genere perfectius et gravius fingi poſſit: epitome vero Siliana valde tenuis eſt, et Fabius ſuadet tantum, vt Italia prius ab hoſte defendatur et plane purgetur, quam in Africam bellum transferatur; quod vnum Silius cum Liuio commune habet; Erneſti. Recte: nec tamen diſſimulandum, Silium alia quoque argumenta etſi ſtrictim adtigiſſe, et poetae nihil fere difficilius eſſe, quam oratoris partes agere, omnium vero difficillimum, cum tali oratore in certamen deſcendere. 604-609. Diſertius haec extulit Liv. cap. 40. *tam*, tantopere, *ſupereſt et g. et a.* quae verba languent poſt illa *ſatiatus aeui et d. Geſtat fama nomen*; nam *fama* eſt alata, volat, et fert, quae nuntiat; Ern. 609. 610. Silius

Deeſſe nefas, animumque nefas ſcelerare ſilendo.
Bella noua in Libyae moliris ducere terras?
Hoſtis enim deeſt Auſoniae: nec vincere nobis
Eſt ſatis Hannibalem. petitur quae gloria maior
Litore Eliſſaeo? Stimuli ſi laudis agunt nos,
Hanc ſegetem mete. compoſuit propioribus auſis
Dignum te Fortuna parem. vult Itala tellus
Ductoris ſaeui, vult tandem, haurire cruorem.
Quo Martem, aut quo ſigna trahis? reſtinguere primum eſt
Ardentem Italiam. tu feſſos obuius hoſtes
Deſeris, ac ſeptem denudas proditor arces.

N. Heinſ. 612. *Auſoniae*, non *Auſonia*, Oxon. et R. 1. ad marg. 614. Vulgo *Eliſaeo*. cf. ad I, 81. — 615. *propioribus auſu* legendum putabat Barth. Adv. X, 7. — 619. *auius* vel *deuius* pro *obuius* coni. N. Heinſ. *Tu feſſos*, ſcil. Romanos, *obuius hoſti*, *deſeris* repoſuit Lefeb. At v. not. 620. *protinus* pro *proditor* edidere Beneſſa et Nicander, quos alii ſequuti ſunt.

lius expreſſit verba Liv. XXVIII, 41 pr. Nefas eſt, me tacere de periculo, quod ita patriae inminere videtur, et eius ſaluti non, quoad vinam, proſpicere. 612. 3. Haec εἰρωνικῶς et cum ſarcaſmo dicta. *Litore Eliſſaeo*, in Africa. cf. ad I, 81. *Hanc ſegetem mete*, praeclare, Hannibalem prius pelle ex Italia, quae (vt Cic. pro Mil. 13. verbis vtar) larga gloriae ſeges ac materia eſt. *Compoſuit* tibi *propioribus auſis*, in propinquo, in Italia, Hannibalem, *parem*, *dignum te*, dignum, quocum in certamen deſcendas. Forma loquendi ex ludo gladiatorio petita, vt ap. Liv. XXVIII, 44. in oratione Scipionis: *habeo, Q. Fabi, parem, quem das, Hannibalem.* cf. ibi Gronov. et ſup. not. ad I, 39. et X, 70. *Reſtinguere ardentem Italiam*, incendium, quo quaſi aduritur, h. e. propulſare ſummum periculum, in quo verſatur, quamdiu Hannibal ibi bellum gerit. Sic *incendium* paſſim de maximo periculo vel exitio. 619. *Tu feſſos* pugnando et paene debellatos hoſtes *deſeris*, non perſequeris, et quidem *obvius* iis, h. e. cum habeas eos in propinquo, in Italia; Ern. *ſeptem arces*, Romam, (vt X, 587.) *denudas* cuſtodia ac praeſidio, copiis in Africam transductis. cf. Liv. XXVIII,

An, quum tu Syrtim ac ſteriles vaſtabis arenas,
Non dira illa lues notis iam moenibus vrbis
Adſiliet? vacuumque Iouem ſine pube ſine armis
Inuadet? Quanti, vt cedas, Romamque relinquas
Emerito, eſt? Tanto perculſi fulmine belli
Siccine te, vt nuper Capua eſt adcitus ab alta
Fuluius, aequoreis Libyae reuocabimus oris?
Vince domi; et trinis maerentem funera luſtris
Auſoniam purga bello. tum tende remotos
In Garamantas iter, Naſamoniacosque triumphos
Molire. anguſtae prohibent nunc talia coepta

Res

ſunt. 622. *notae* corrig. N. Heinſ. vt multiplex ſibilus vitaretur. 624. *Quanti, vt cedas* Ox. Put. Gryph. Vulgo *Quanti eſt, vt cedas*, vel *credas*. — *Quanti eſt, vt eas*, i. e. in Africam abeas, emend. D. Heinſ. et Dausq. probb. Barth. et Cell. *Quanti eſt cedas* reſcripſit Lefeb. 625. *Emerito eſt; tanto perculſi* Put. quod recepi cum Drak. et Ern. mutata interpunctione. *Emerito? aſt tanto percuſſi* Oxon. *aſt* R. 2. Marſ. Aſul. *tacito percuſſi* R. 2. *ac tanti perculſo* Parm. Vulgo *Emerito? at tanti perculſi*. Noſtra lectio inepta videbatur Lefeb. qui *Emerito? aſt tanto percuſſi* edidit. *Emerito?*

XXVIII, 42 extr. Hinc *proditor*, defertor, es patriae, cuius ſalutem tibi creditam deſtituis, non curas, quam ſummo periculo obiicis, quum eam defendere deberes. cf. ad II, 247. — 622. *dira illa lues*, Hannibal. cf. ad X, 603. et I, 174. *notis iam moenibus vrbis*, Romae, quam olim adceſſerat. cf. XII, 518 ſq. 558 ſq. *Iouem*, ſedem Iouis, Capitolium, pro ipſa vrbe, cuius praecipua pars eſt, vt *Tarpeia ſaxa*, *rupes*, *ſcopuli*, *arces* cet. de quibus v. Ind. 624. *Romamque* tuendam. Vocem *Emerito* Marſus ad Hannibalem, lento bello iam in Italia conſeneſcentem, alii vero rectius referunt ad eum, qui loquitur, Fabium, ſenem nunc ideoque bello ineptum. *perculſi*, v. ad II, 213. in Var. Lect. *fulmine belli*, Hannibale. v. ad I, 421. — 626. cf. ad XII, 571. Verba Liv. XXVIII, 41. *Quid? ſi victor Hannibal ire ad vrbem pergat; tum demum te conſulem ex Africa, ſicut Q. Fuluium a Capua arceſſemus? Vince domi* in Italia Hannibalem. *trinis luſtris*, cf. ſup. ad v. 151. — 631. *Anguſtae res*, vt ap. Horat. Od. II, 10, 21. ſup. X, 279. et al. *res adtritae*, *adciſae*, *feſſae*.

Res Italae. Pater ille tuus, qui nomina veſtrae
Addidit haud ſegnis genti, quum Conſul Hiberi
Tenderet ad ripas, reuocato milite primus
Deſcendenti auide ſuperatis Alpibus vltro
Obpoſuit ſeſe Hannibali. tu Conſul abire
A victore paras hoſte, atque auellere nobis
Scilicet hoc aſtu Poenum? Si deinde ſedebit
Inpauidus, nec te in Libyam tuaque arma ſequetur,
Capta damnabis conſulta inprouida Roma.
Sed fac turbatum conuertere ſigna, tuaeque
Claſſis vela ſequi. nempe idem erit Hannibal, idem,
Cuius tu vallum vidiſti e moenibus vrbis.
Haec Fabius: ſeniorque manus paria ore fremebant.
Tum contra Conſul: Caeſis ductoribus olim

Magna-

vito? ah! tanti perculſi emend. Dausq. 640. *haec* poſt *capta* primus inſeruit Wolf. in ed. Baſil. *hen* addendum notauit Cort. Sed libri veteres neutrum adnoſcunt. 644. *fremebat* Put. 651. *coelo* Oxon. quod in contex-

feſſae. 632ſq. cf. Liv. XXVIII, 42. extr. *haud ſegnis*, h. e. virtute ſua. 633 ſq. cf. ad IV, 51 ſq. — 637. *auellere*, cf. ad XII, 728. et III, 591. in Var. Lect. *hoc aſtu*, ſtrategemate, quod laudat Sulpicius conſul ap. Liv. XXXI, 7. et quo Agathocles olim Poenos ex Sicilia expulit, vt Iuſtin. XXII, 4. et Valer. Max. VII, 4. extr. 1. referunt; Drak. cf. inf. v. 690. 1. et Liv. XXVIII, 43 extr. *ſedebit*, manebit in Italia. 642. *idem erit Hannibal*, non minus audax, fortis ac metuendus, quam tum, quum Romam ipſam obſideret. cf. XII, 558ſq. — 644. Drak. notauit imitat. Virg. A. I, 559. vbi Heyne iam monuit, *fremitum* ac murmur adſenſum commotis hominum animis indicare. *ſenior manus*, vt *grandaeua manus* v. 652. et *turba ſenior* ſup. v. 597. vbi v. not. cf. Liv. XXVIII, 43 pr.

645-698. Conf. Liv. XXVIII, 43. et 44. Haec oratio Scipionis Fabium refutantis cum varietate et pondere argumentorum, tum grauitate, acumine, et elegantia verborum Fabianam illam antecellit, quamuis ne ſic quidem poeta vbertatem et maieſtatem Liuianae eloquentiae, quae in Scipionis quoque reſponſione eminet, adſecutus eſt; Ern. 645-6. cf. ſup. XIII, 694.

Magnanimis leto gemino, quum tota ſubiſſet
Sidonium poſſeſſa iugum Tarteſſia tellus;
Non Fabio, non, quis eadem eſt ſententia cordi,
Quoquam ad opem verſo, fateor, primoribus annis
Excepi nubem belli, ſolusque ruenti
Obieci coelo caput, atque in me omnia verti.
Tum grandaeua manus, puero male credita bella,
Atque idem hic vates temeraria coepta canebat.
Dis grates laudemque fero, ſub numine quorum
Gens Troiana ſumus. puer ille, et futilis aetas,
Inbellesque anni, necdum maturus ad arma
Scipio, reſtituit terras inlaeſus Hiberas

Troiu-

contextum recepi cum Lefeb. probb. N. Heinſ. et Drak. Vulgo *telo*; ſed τὸ *coelo* grauius eſt. et aptius iungitur cum *nube belli*. 654. *ſub numine* (vt ap. Virg. A. IX, 247.) ex emend. Dausq. et N. Heinſii ſubſtitui cum Drak. Lef. et Ern. pro vulg. *ſub nomine*, quod non plane diſplicebat Drak.

ſi

694. 5. *ductoribus*, Cn. et P. Scipionibus, *caeſis* in Hiſpania. *Magnanimis*, vt ſup. I, 29. — 647. cf. XIII, 674. — 648 ſq. cf. XV, 1-17. et 129 ſq. Liv. XXVI, 18. *Non Fabio — ad opem verſo*, ad opem laboranti patriae ferendam propenſo; quum nemo imperium in Hiſpaniam adcipere auderet. Haec non ſine ſarcaſmo dicta. *primoribus annis*, cf. ad XV, 12. — 650 ſq. Ego graue petii et adcepi imperium, quod omnes recuſabant, et, periculo omni in me verſo, interitum patriae propulſaui. *nubem belli*, onus ac molem periculoſi belli. cf. ad I, 311. *ruenti coelo* δεινῶς de inminente patriae exitio. cf. ad I, 251. XVII, 253. 607. Horat. Od. III, 3, 7. et Intpp. Val. Fl. I, 829. — 652. 3. cf. XV, 135 ſq. *grandaeua manus*, v. ad v. 644. *idem hic vates*, Fabius, qui olim non minora patriae pericula ac mala ominabatur, quum in Hiſpaniam proficiſcerer, quam nunc, ſi in Africam transferatur bellum. 655 ſq. Ego, qui vobis puer ad tale bellum gerendum ineptus videbar, Hiſpaniam expugnaui expulſis Poenis. Pluribus orationis luminibus coloribusque adumbrat ea, quae breuiter et acerbe v. 648 ſq. dixerat. *puer ille — Scipio*, cf. XV, 12. 16. 17. *Scipio*, ego. *inlaeſus*, quo meritum eius auge-

Troiugenis: pepulit Poenos, ſolisque ſecutus
Extremas ad Atlanta vias, exegit ab orbe
Heſperio nomen Libyae, nec retulit vrbi
Signa prius, quam fumantes circa aequora vidit
Romano Phoebum ſoluentem litore currus.
Adſciuit reges idem. nunc vltimus actis
Reſtat Carthago noſtris labor. hoc ſator aeui
Iupiter aeterni monet. Hannibali ecce ſenectus
Intremit, aut aegros ſimulat mentita timores,
Ne finem longis tandem peperiſſe ruinis

Sit

ſi *nomen deorum* pro ipſis diis poſitum ſit. cf. not. ad V, 161. — 660. *vrbi* ex emend. Dausq. recepi cum Cell. prob. N. Heinſ. Vulgo *auri*, quod praeter Drak. ſeruauit Erneſti, cuius haec nota eſt: "Quid ſi, quod nemo tentauit, ex caſu datiuo vocem intelligamus, et *ſigna* de ſignis tubarum, vt ſit *ſigna auri referre*, receptui canere, vt fit, quum loco mouetur agmen." Sed haec loquendi formula durior eſt, quam vt Silio eam obtrudere auſim. *ante* Parm. Ben. et Lefeb. vt ſit pleonasmus, qualis Terent. *neque eum ante vsquam conſpexi prius.* — *Afris* vel *aruis* corrig. Barth. Adv. X, 7. *inde* vel *vltor* N. Heinſ. (*audi*) Cort. 661. *citra aequora* coni. Barth. l. c. prob. N. Heinſ. vt Scipio dicat, tam prope ſe occidenti ſoli ſtetiſſe victorem, vt citra aequor ſoluentem equos videre potuerit. Hanc coniecturam Cell. firmauit coll. Curt. IV, 14, 24. *per fulgorem ſolis, intra fines regni mei orientis.* 665. *Hannibali* Ox. Put. R. 1, Parm. Med. Vulgo *Hannibalem.* cf. II, 53. et VIII, 60. quae loca huic lectioni

augetur et ars bellica commendatur. *Troiugenae*, vt *gens Troiana*, Romani. *ſolis extremas vias*, cf. ad XIV, 147. et XV, 809. *ad Atlanta*, cf. I, 198 ſq. *ab orbe Heſperio*, vt ſup. v. 289. *nomen Libyae*, quid ibi Poenorum fuit. cf. ad V, 161. *retulit vrbi ſigna*, Romam rediit. cf. Var. Lect. *Romano litore*, h. e. litore Hiſpaniae, quam ego ſub Rom. poteſtatem redegi. *Phoebum ſoluentem currus vidi*, h. e. occidentalem Hiſpaniae partem expugnaui. cf. ad III, 399. et VI, 1. *Adſciuit*, amicos Romanis ac ſocios fecit, *reges*, Syphacem, Maſiniſſam, Indibilem, Mandonium aliosque Hiſpaniae reges, *idem* Scipio, ego. 664. *ſator aeui*, vt IX, 306. *monet* prodigio, de quo v. ſup. v. 586 ſq. *ſenectus*, Fabius et *ſenior* vel *grandaeua manus* ſup. v. 644. et 652. Lefeb. retulit ad ipſum Hannibalem ſeneſcentem (cf. v. 688.) et formidantem Romanos, qui ſimulauerit timores ſuos, quos tamen nouerint Romani.

Sit noſter titulus. Certe iam dextera nobis
Experta, et robur florentibus auximus annis.
Ne vero fabricate moras; ſed currere ſortem
Hanc ſinite ad veterum delenda opprobria cladum,
Quam mihi ſeruauere Dei. Sat gloria cauto
Non vinci pulcra eſt Fabio, peperitque ſedendo
Omnia Cunctator nobis: nec Mago, nec Hannon,
Nec Giſgone ſatus, nec Hamilcare terga dediſſent,
Si ſegnes clauſo traheremus proelia vallo.
Sidoniusne puer, vix pubeſcente iuuenta,
Lauren-

lectioni fauent. 669. *Exſerta* coni. N. Heinſ. vt Scipio innuat, ſe ad pugnam iam paratum eſſe, quum nonnullis, proelium inituris, brachium exſerere moris fuerit. At v. not. 674. *Hannon*, non *Hanno*, Put. cf. ad II, 277. et VIII, 22. — 675. *dediſſet* Put. 676. *Si ſegnes* Tell. R. 2. Marſ. et inde Drak. *Si ſegne* Ox. et Put. *Segnia, ſi* R. 1. Parm. Med. et Mart. Herbip. prob. N. Heinſ. Sed bene Drak. "Scipio, ait, non victorias ſuas extenuare voluit, Magonem, Hannonem cet. ſegnitiae adcuſando; ſed eius ſe culpae adfinem futurum fuiſſe ait, ſi, vt olim Fabius, cunctan-

Romani. *ruinis*, cladibus. *titulus*, gloria. 668. 9. Non eſt, quod timeat ſenior Patrum turba, ne haec in Africam militia infeliciter ſuccedat, quum iam bello Hiſpanico, quid valerem, experti ſint: quin contra maiora nunc de me animo praecipi poſſunt, quod aeui maturior vires etiam maiores adeptus ſim, et virtus bellica aucta ſit; Drak. 670 ſq. *Hic modo nihil morae ſit: — et id eſt viri et ducis, non deeſſe fortunae praebenti ſe, et oblata caſu flectere ad conſilium;* Liv. XXVIII, 44. *currere ſortem hanc ſinite*, patiamini, vt hac opportunitate Poenos vlciſcendi oblata et mihi deſtinata ſine mora vtar; Ern. cf. ad IV, 731. VII, 397. et XII, 45. — 673. *ſedendo*, v. ad III, 142. et X, 597. Nota ſunt verba Ennii: *Cunctator nobis reſtituit rem.* 675. Hasdrubales intell. filios Giſgonis, et Hamilcaris. Omnes autem duces illi Poenorum a Scipione in Hiſpania victi. De *Magone* et *Hannone* v. ſup. v. 26 ſqq. de *Hasdrubalibus* XV, 399 ſq. et ſup. v. 78 ſq. — 677 - 682. Argumentum a pari: ſi *puer Sidonius*, h. e. Hannibal, et quidem puer aut iuuenis, potuit Italiae bellum inferre, cur aetas mihi Scipioni in Africam

Laurentes potuit populos et Troia adire
Moenia, flauentemque ſacro cum gurgite Thybrim?
Et potuit Latium longo depaſcere bello?
Nos Libyae terris tramittere ſigna pigebit?
Et Tyrias agitare domos? Secura pericli
Litora lata patent, et opima pace quieta
Stat tellus. Timeat tandem Carthago, timeri
Adſueta, et nobis, quamuis Oenotria nondum
Hannibale arua vacent, ſupereſſe intelligat arma.
Illum ego, quem vosmet cauti couſultaque veſtra
In Latio fecere ſenem, cui tertia large
Fundenti noſtrum ducuntur luſtra cruorem,
Illum ego ad incenſas trepidantem et ſera pauentem

Auer-

cunctando bellum traheret." 679. Vulgo *Tibrim*. Sed v. ad VIII, 367. — 680. *depaſcere* ex emend. Barth. Adv. X, 7. et N. Heinſ. repoſui cum Drak. et Ern. pro vulg. *depoſcere*, quod Lefeb. defendit coll. III, 202. Sed hunc locum plane diſſimilem, et fortius quoque verbum Scipionis indignationi conſentaneum eſſe, iam recte monuit Ern. 682. *aditare* perperam coni. Dausq. — 690. *ſera*, non *ſaeua*, Ox. et Put. Sed praeſtiterit, opinor, *ſera cauentem*, h. e. ſero cauentem, propulſare comantem incendium Carthaginis; vt *ſera comantem* ap. Virg. Ge. IV, 122. et ſimilia

Africam tranſituro obſtabit? Cell. 678. 9. Italia et Roma variis verborum ambagibus deſignantur. *Laurentes p.* v. I, 110. *Troia moenia*, Romam, quam olim *adiit* Hannibal. cf. XII, 518 ſq. 558 ſq. *flauentem*, cf. ad I, 607. *ſacro gurgite*, v. ad XII, 215. *gurgite*, h. e. aqua Tiberis; niſi malis ad Almonem cum Cell. referre, de quo v. ad VIII, 363. — 682. *agitare*, vexare ſc. bello. cf. ad I, 146. et III, 709. — 685. *Oenotria arua*, v. ad I, 2. et VIII, 46. — 686 ſq. Refutantur verba Fabii v. 612 ſq. 621 ſq. 636 ſq. *nobis ſupereſſe arma*, h. e. milites, in Africam traiiciendos, praeter eos, qui Hannibali in Italia ſe obiiciant. 688. *facere ſenem*, inuidioſius et grauius quam, vos per cunctationem veſtram per tot annos detinuiſtis; Ern. Sarcasmus praecipue ad Fabium cunctatorem ſpectat. *tertia luſtra*, cf. ad v. 151. *ſera*, ſero. Conſternatum ſero aduentu, quum viderit Carthaginem a me praeoccupatam

et

Auertam patriae ſedes. An Roma videbit
Turpia Agenoreae muris veſtigia dextrae?
Carthago inmunis noſtros ſecura labores
Audiet interea, et portis bellabit apertis?
Tum vero pulſet noſtras iterum inprobus hoſtis
Ariete Sidonio turres, ſi templa ſuorum
Non ante audierit Rutulis crepitantia flammis.
Talibus adcenſi Patres, fatoque vocante,
Conſulis adnuerunt dictis, fauſtumque precati
Vt foret Auſoniae, tramittere bella dederunt.

ſimilia paſſim obuia. 691. *Auertam* R. 1. Med. et Baſil. Wolfii. probb. N. Heinſ. Drak. Leſ. et Ern. Vulgo *Aduertam*, quod cum Drak. retinuit Erneſti tamquam non abſurdum, quoniam Hannibal, ſi aduerſus ſit ad patrias ſedes, hoc ipſo ex Italia auerſus ſit. 694. *Audeat* Marſ. et Aſul. *Audiat* R. 2. quod recepit Lefeb. qui propterea etiam *bellarit*, tamquam elegantius, ſcripſit. Sed praeceſſit *videbit*, cui *audiet* et *bellabit* obponuntur. 698. *incenſi* ed. Dausq. 699. *annuerunt* R. 1. Parm. Med. *annuerent* Oxon. Vulgo *annuerant*. At ſequitur *dederunt*. 700. Vulgo *transmittere*. cf. ad IV, 487.

et obpreſſam; Ern. cf. Var. Lect. *Auertam* ex Italia *ad patriam*, vt ap. Frontin. Strat. I, 5. ex. 16. et 27. *auocare*; Drak. cf. ſup. ad v. 637. 638. *Agenoreae*, Poenorum, (v. ad I, 15.) h. e. Hannibalis, qui Romam obſedit. cf. XII, 538 ſq. 558 ſq. *inmunis* et *ſecura*, cf. Virg. A. XII, 559. — 695 ſq. Scipio refutans, quae Fabius v. 639 ſq. obiecerat, Imo vero, inquit, tum demum Hannibal conſilium capiet Romam inuadendi, quum tutam ab hoſtibus Carthaginem ſciet; Ern. *iterum pulſet*, obpugnet per me licet Romam, *ſi non ante audierit* cet. h. e. ante quam Romam iterum obpugnet, incendio Carthaginem delebo, quo audito ab illo conſilio abſtinebit. 698. Minus aequis potius animis auditum eſſe Scipionem, memorat Liv. XXVIII. 45. quo loca et alia leguntur, quae poeta ſilentio praeteriit. 700. *Poſtero die decreta a ſenatu Scipioni Sicilia, permiſſumque, vt in Africam, ſi id e republica eſſe cenſeret, traiiceret;* Liv. l. l. *dederunt*, conceſſerunt, vt V, 40. 410. et al. Sic et δίδωμι paſſim. v. Abreſch. Dilucidd. Thucyd. p. 837. et Schleusneri Lexic. N. T.

C. SI-

C. SILII ITALICI PVNICORVM LIBER DECIMVS SEPTIMVS.

ARGVMENTVM.

Quum inuentum eſſet carmen in libris Sibyllinis inſpectis, hoſtem pelli Italia vincique poſſe, ſi mater Idaea a Peſſinunte Romam transportata eſſet; *quumque oraculum Delphicum dediſſet reſponſum, Deam hoſpitio excipiendam eſſe ab eo, qui vir optimus Romae eſſet: miſſa in Phrygiam naue aduehitur Cybele, et Scipio Naſica, quem Patres iudicauerant in tota ciuitate virum bonorum optimum eſſe, Oſtiam ire iuſſus obuiam Deae, eam adcipit de naue, quae deinde inter cymbalorum tympanorumque ſtrepitus, ſaltationes et cantus a matronis per Tiberim trahitur. V. 1-22. Eadem mox in vado fluminis haeret; at Claudia Quinta propalam precata, vt ita demum ſe ſequeretur, ſi pudicitia, a multis in dubium vocata, ſibi conſtaret, facili eam negotio ſola mouet. 23-45. Tum laeta ſpes belli tandem feliciter conficiendi omnium animos tenet, et Scipio e Sicilia cum claſſe profectus, mactata victima aquilisque viam monſtrantibus, in Africam traiicit. 46-58. Expoſitis ibi copiis, ad Syphacem, qui, ducta in matrimonium Hasdrubalis filia, a Romanis deſciuerat ad Poenos, literas dat, quibus etiam atque etiam monet eum, ne iura hoſpitii ſecum, neu cum populo Romano initae ſocietatis fallat. 59-82. Quo quum nihil profeciſſet, caſtra Numidarum et mapalia arundine texta noctu incendit. 83-91. Flamma late effuſa vno repente omnia haurit incendio, et rex ipſe vix e ſomno expergefactus a ſatellite effugit. 92-108. Mox Syphax, ira, pudore precibusque coniugis motus, reſiduam iuuentutem excit ex regno, et Hasdrubali iunctus concitato inpetu in Romanos incurrit, at, equo grauiter icto effuſus, viuus capitur. 109-145. Quo facto Hasdrubal cum reliquiis Numidarum Poenorumque iterum fugam capeſſit, iamque omnis ſpes Carthaginis*

ginis ſita eſt in Hannibale, ad quem propere ſenatus mittendos cenſet, qui ex Italia eum arceſſant. 146-157. Is quum ſomnio perterritus ſurrexiſſet, de ſummo patriae periculo certior fit per legatos, ac frendens indignatur, nunc auxilium inplorari ſuum ab iis, a quibus ipſe nec ſubplemento nec pecunia adiutus eſſet. 158-200. Terram tamen hoſtilem, etſi inuitus moeſtusque, relinquit, nec Romani duces diſceſſum eius remorantur. 201-217. Enimuero vbi vix in altum euectus e conſpectu Italiae aufertur, illuc redeundi Romamque obpugnandi conſilia agitat. 218-235. Iis deſiſtit, acerrima tempeſtate a Neptuno commota, qua ſaeuiente triſtem lamentatur ſortem ſuam. 236-282. Veneris autem interuentu ira Neptuni ventique remittunt, et Hannibal claſſem adpellit ad Libyam, vbi caſtris Scipionis ſua obponit. 283-291. Tum acie vtrimque inſtructa Hannibal concionem ad milites habet, qua ad virtutem eos acuit, et res in Italia geſtas, tot duces Romanos, tot exercitus occidione occiſos, et ſua cuique decora, vbi ad inſignem alicuius pugnae memoria militem venit, refert. 292-337. Romani contra milites morae inpatientes ſignum proelii committeudi poſcunt. 338-340. Magna haec rerum molimina procul e nubibus moeſto vultu luſtrat Iuno, quam Iupiter exhortatur, vt tandem aliquando Poenos adiuuare deſinat, neque amplius fini huius belli imperioque Romanorum, quod fato fixum ſit, inferat moram. 341-356. Reſpondet Iuno, ſe non eo conſilio pugnam contemplari, vt fata mutare et trahere bellum conetur, ſed id vnum petere a coniuge ac fratre, vt neque Hannibalem perire vel viuum capi, neque Carthaginem dirui patiatur. 357-369. His precibus cedit Iupiter et ſorori hanc veniam dat, vt Hannibalem praeſenti eripiat periculo, ſed docet quoque in fatis ita eſſe, vt ille numquam repetat Italiam, et Carthago mox ab alio Scipione exſcindatur. 370-384. Dum fata pandit rex deorum, in ſupremum de imperio orbis terrarum certamen deſcendunt duorum opulentiſſimorum populorum duo longe clariſſimi duces, duo fortiſſimi exercitus, multa ante parta decora aut cumulaturi eo die, aut euerſuri. 385-405. Haſtis primo inpetu effuſis, res gladiis geritur, et Maſiniſſa, acer iuuenis, in Macedonum legionem incurſans viam facit Romanis, in turbatos ſubmotosque gradum inferentibus. 406-431. Laelius etiam Bruttios milites, Hannibalem ex Italia decedentem ſequutos, acerrime increpat et in fugam vertit. 432-443. Aciem vero inclinatam reſtituit Hannibal, caeſisque Herio ac Pleminio fratribus,

fratribus, reliquos hoſtes profligat. 444-478. Alia campi parte Scipio Poenos, vſu militiae famaque rerum geſtarum Romanis pares, ingenti clade proſternit, et terrorem addit perculſis. 479-508. Mox ipſum quaerit Hannibalem, et ad certamen ſingulare prouocat. 509-521. Sollicita de eius vita Iuno periculum propulſat, obiecta illi falſa Scipionis imagine. 522-533. Eam Hannibal infeſta petit haſta, et fugientem perſequitur, donec procul a proelio ſimulacrum repente oculis ipſius ſubducitur. 534-547. Vbi dolum ſibi a Deo aliquo nexum eſſe ſentit, furibundus repetit campum; ſed equus febri, a Iunone ipſi inmiſſa, correptus ſubito conlabitur. 548-557. Tum Poenus iterum inluſus et inſtinctus furore necem ſibi conſciſcere in animum inducit. 558-566. Iuno autem, in formam habitumque paſtoris mutata, et ſimilans, ſe erranti proximam ad Scipionem viam monſtraturam eſſe, longius eum a campo remouet. 567-580. Interea Poeni, ducem ſuum vel periiſſe, vel ſpe omni abiecta acie exceſſiſſe rati, pauidi terga vertunt, et per patentem circa campum late fuga ſparguntur. 581-596. Hannibalem vero feſſum Iuno ad tumulum propinquum ducit, in quo omnis pugnae ſtragisque facies ante oculos ei verſatur. 597-604. Tandem et ipſe, Romanis colli adpropinquantibus, at ne nunc quidem ſine faſtu ac minis, fugientibus inmiſtus montium latebras quaerit. 605-617. Ita proelio belloque finito conditiones pacis conueniunt, et Scipio Romam profectus non modo primus imperator nomine deuictae a ſe gentis ac terrae nobilitatur, ſed etiam triumpho omnium clariſſimo vrbem inuehitur. 618-628. Currum eius praecedunt Syphax et Hannon cum reliquis captiuis, et tabulae victorum regum, populorum, terrarum, vrbium, fluminumque in ferculis praeferuntur: tum Scipio ipſe, Bacchi Herculisque inſtar, inſignis habitu ac ore inuehitur curru, et, velut alter Romulus aut Camillus, laudibus in coelum tollitur. 629-654.

Inprimis teneamus neceſſe eſt, quatuor praecipuas huius libri partes, Cybelen e Phrygia Romam deportatam, Scipionis in Africam profectionem, victoriam et triumphum, emblemata eſſe coloribus poeticis variis, et epico ornatu elaborata, nullo illa vel leuiſſimo nexu inter ſe apta: cuius rei vel ignoratio vel incuria effecit, vt in nonnullis locis, quae praecipitem ab antecedentibus ad ſequentia tranſitum haberent, viris doctis lacunae etiam ſuſpicio oriretur; Ern.

Hoſtis vt Auſoniis diſcederet aduena terris,
Fatidicae fuerant oracula priſca Sibyllae,
Coelicolum Phrygia genetricem ſede petitam
Laomedonteae ſacrandam moenibus vrbis:
Aduectum exciperet numen, qui, lectus ab omni
Concilio Patrum, praeſentis degeret aeui
Optimus. heu nomen melius maiusque triumphis!
Iamque petita aderat, Latia portante Cybebe
Puppe,

1. *deſcenderet* Put. 2. *tulerant* coni. N. Heinſ. 5. *acciperet* Ox. et Cell. vt v. 14. XVI, 2. et ap. Ouid. Faſt. IV, 260. Liv. XXIX, 14. et Cic. haruſp. reſp. c. 13. Sed vulgatum quoque bene ſe habet. cf. Gron. ad Liv. XXIX, 11. — 6. *degerit* ex Oxon. et Put. recepit Cell. ſuadente Barth. Adv. X, 13. vt et ad praeteritam Scipionis Naſicae vitam pertineat. 8. *petita aderant* ſc. ſacra, repoſuit Nicander et deinde alii. Pro vulg. *Cybellen*, vel *Cybelen* Barth. Adv. XIII, 7. *Cybele* legendum putabat, quod edidere Cell. (qui tamen *Cybelle* ſcripſit) et Lefeb. Ego *Cybebe* edidi, prob.

1-47. Haec notiſſima ex Liv. XXIX, 10. 11. 14. Herodian. I, 11. Appian. b. Hannib. c. 56. Ouid. Faſt. IV, 249-348. Cic. haruſp. reſp. c. 13. Dione Caſſ. Fragm. 63. p. 606. ed. Reim. *Coelicolum genetricem*, cf. v. 36 ſq. *Phrygia e ſede*, Peſſinunte, opp. Phrygiae, vbi Cybeles ſymbolum erat lapis quadrangularis, de quo v. Herodian. l. l. *Laomedonteae vrbis*, Romae, v. ad X, 630. — 5 ſqq. Reſponſum oraculi Delphici: *quum Romam Deam deuexiſſent, tum curarent, vt eam, qui vir optimus Romae eſſet, hoſpitio exciperet;* ap. Liv. l. c. 7. *Haud paruae rei iudicium ſenatum tenebat, qui vir optimus in ciuitate eſſet, veram certe victoriam eius rei ſibi quisque mallet, quam vlla imperia honoresue, ſuffragio ſeu Patrum, ſeu plebis delatos*; Liv. XXIX, 14. — 8 ſq. Notanda breuitas Siliana, qua miſſis omnibus, quae in tali re fieri, deliberari, praeparari ſolent, illico lectores in mediam rem abripit; quae, vt centies diximus, eſt ratio narrandi emblematica, quae, vt in omni carminis oeconomia, ita inprimis in hoc libro vltimo dominatur: nam permulta ſubpleri e Liuio debent, antequam ex fide hiſtorica narratio vsque eo procedat, vt dicere poſſis *iamque aderat;* Ern. Recte: ſed haec quoque communis poetarum ratio eſt; et in quantam molem carmen Silii excreuiſſet, ſi ſingula, etiam leuiſ-

Puppe, adque os amnis, magno cenſente Senatu,
Obuius adcitis properabat Scipio ſacris,
Qui, genitus patruo ductoris ad Africa bella

prob. Drak. v. ad VIII, 363. *Cybeben* emend. N. Heinſ. 9. Verſus foede a librariis corruptus. *atque omnis* vel *in omnis* codd. ſcripti et priſcae edd. praeter Mediol. in qua *intrepidus* legitur, pro quo Wolfius in Baſil., Colin. et Dausq. *in trepidis* ſubſtituere. Deinde *cedente Senatu* Put. Gryph. aliaeque edd. antt. *accedente S.* Oxon. Parm. et al. *ſedente S.* ed. Marſi. Hinc *atque intrepidus, magno cedente Senatu*, edidere Cell. (qui interpretatur, cedente S. id munus tamquam optimo) Drak. et Erneſti, (qui exponit, *intrepidus*, fretus et excitatus Patrum iudicio, ac iuſſus, *cedente Senatu*) prob. Barth. Adv. X, 12. et XIII, 7. Sed ex verbis *cedente Senatu* non, niſi fidiculis adhibitis, commodam extorquebis ſententiam: epitheton vero *intrepidus* non modo alienum eſt ab h. l. et a Scipione, cui nulla timendi vel trepidandi cauſa erat, ſed etiam ab antiqua omnium fere librorum ſcriptura nimis abhorret, et haud dubie ex gloſſa vel emendatione inrepſit. — *atque ominibus*. vel *h. in numerum*, vel *a. in nomen magno cedente Senatu*, (h. e. concedente S. vt XI, 94.) vel denique (quod non diſplicebat Drak. cui tamen ne ſic quidem hic locus perſanatus videbatur) *a. intrepidus, magno cenſente Senatu*, emend. N. Heinſ. *a innocuus magno cenſente S.* (h. e. optimus iudicio Senatus) repoſuit Lefeb. Quae coniect. ceteris omnino praeferenda eſt, iudice etiam Erneſti, qui eam in contextum recepiſſet, niſi eadem ſententia iam v. 5-7 praeoccupata eſſet. Enim vero ſupra oraculi verba expreſſit poeta, nunc docet, Scipionem virum optimum a Senatu iudicatum eſſe. Neque tamen diſſimulo, vocem *innocuus* nimis tenuem eſſe, et vix bene dici poſſe, *innocuus obuius properabat*. Quae quum ita ſint, ego leui mutatione antiquae lect. ſcripſi, *adque os amnis — m. cenſente S.*, niſi malis *iubente S.*, vt *iuſſus* ap. Liv. cf. not. Poſſis etiam h. l. reſtituere: *Puppe; equite en omni magnoque ſequente Senatu, Obuius* cet. quibus verbis plane reſpondet locus Ouid. Faſt. IV, 293. *Omnis eques mixtaque grauis cum plebe Senatus Obuius ad Iuſti*

leuiſſima, rerum momenta Liuii more adcurate perſequi, atque poetice tractare voluiſſet? cf. ſup. Commentat. de Silii vita et carmine p. XXXIV. — 9. 10. Poeta ad verbum expreſſit Liv. XXIX, 14. *P. Cornelius Oſtiam ire iuſſus obuiam Deae* cet. *os amnis*, vt v. 15. *oſtia Thybridis*, et ap. Liv. l. c. *oſtium amnis Tiberini:* nam *in ore Tiberis Oſtia vrbs condita*, vt vtar verbis Liv. I, 33. extr. *cenſente Senatu*, vt XIII, 659. et I, 684. vbi v. not. *magno Senatu*, vt *grauis S.* ap. Ouid. Faſt. IV, 293. et *ingenti S.* ſup. XI, 67. vbi cf. not. *obuius adcitis ſacris*, aduecto Cybeles ſimulacro, vt v. 13. *venientia numina*. 11. *P. Cornelium Scipionem* Naſicam, *Cn. Filium, eius qui in Hiſpania ceciderat, adoleſcentem nondum quaeſtorium, iudicaue-*

Tunc lecti, multa fulgebat imagine auorum.
Isque vbi longinquo venientia numina ponto
Adcepit ſupplex palmis, Tuſcique ſonora
Thybridis adducit ſublimis ad oſtia puppim:
Femineae tum deinde manus ſubiere, per amnem
Quae traherent celſam religatis funibus alnum.
Circum arguta cauis tinnitibus aera, ſimulque
Certabant rauco reſonantia tympana pulſu;
Semiuirique chori, gemino qui Dindyma monte
Caſta

Tuſci fluminis ora venit. 13. *trementia* Oxon. vnde *tranantia* coni. Barth. Adv. X, 13. — 14. *ſonoram puppim*, h. e. cymbalis et tympanis perſtrepentem, quod ſequitur, corrig. N. Heinſ. Non male! 15. Vulgo *Tibridis*.

dicauerunt in tota ciuitate virum bonorum optimum eſſe; Liv. l. c. cf. Plin. VII, 34. ibique Harduin. *ductoris*, Scipionis Africani maioris. *Africa bella*, vt XVI, 179. vbi v. not. *Tunc lecti*, cf. XVI. extr. *longinquo ponto*, vt I, 584. cf. ad III, 422. *Tuſci Thybridis oſtia*, v. ad VIII, 362. et 367. *ſublimis*, e ripa. *P. Cornelius iuſſus Deam de naue adcipere, et in terram elatam tradere ferendam matronis* cet. Liv. l. l. Nauem a matronis quoque *tractam* eſſe, non tradit Liuius; et viris potius id tribuit Ouid. Faſt. IV, 297. Poetae autem eſſe, fabulam inprimis ornare, iam monuit Ern. Tales quoque narrationes plerumque variant. Mirum vero eſt, navem a matronis et Claudia demum tractam eſſe, quum Scipio iam de ea Deam *adcepiſſet*; quod praeter Silium nemo tradidit. *alnum*, navem. cf. ad III, 458. *arguta cauis tinnitibus aera*, cymbala, quae cum *tympanis* pulſantur a *ſemiuiro choro*, h. e. Corybantibus ſ. Curetibus, ſacerdotibus Cybeles caſtratis, (vnde et *ſemimares* dicuntur Ouid. Faſt. IV, 183.) qui in eius cultu et ſacra pompa, ab ipſa in furorem acti, θεοφορέμενοι, armatam ſaltationem, ἐνόπλιον κίνησιν, cum ſtrepitu cymbalorum, tympanorum armorumque conliſorum inſtituebant; de quo loca claſſ. ſunt Strab. X. p. 466. Ouid. Faſt. IV, 181 ſq. Lucret. II, 611-642. cf. ſup. ad II, 93. et Iani ad Horat. Od. I, 16, 5-8. vbi et *acuta aera*, vt h. l. *arguta* dicuntur. *Dindyma* ſ. Dindymus, (v. ad IV, 363.) et *Ida* montes Phrygiae, magnae Matri Deum ſacri

Caſta colunt; qui Dictaeo bacchantur in antro;
Quique Idaea iuga et lucos nouere ſilentes.
Hos inter fremitus ac laeto vota tumultu,
Subſtitit adductis renuens procedere vinclis
Sacra ratis, ſubitisque vadis immobilis haeſit.
Tum puppe e media magno clamore ſacerdos,
Parcite pollutis contingere vincula palmis,
Et procul hinc, moneo, procul hinc, quaecumque profanae,

 Ferte

bridis. Sed v. ad VIII, 367. — 22. *mouere*, aut *liquere*, aut *fouere* (vt *fouere nidum*) emend. N. Heinſ. refragg. Burm. et Drak. quia *noſſe* quis loca dicatur, quae incolat, vel in quibus frequenter verſetur, et *noſcere*, quae adeat. cf. Paſſerat. ad Prop. I, 6, 1. — 23. *nota* Marſi Ven. ſec. operarum

ſacri cum Berecynto, vnde *Dindymene*, *mater Idaea* et Berecyntia dicebatur. cf. Heyne ad Virg. A. IX, 80 ſq. et 617 ſq. Eidem ſacrum *Dictaeum antrum* et Dicte mons Cretae, vnde Curetes religionem Cybeles in Phrygiam inuexiſſe dicuntur. cf. ad II, 93. Dindymus *mons geminus* h. e. biuertex. *Caſta*, vbi caſte ac pie colitur dea. 22. *lucos ſilentes*, ex quo inde emigrauit Mater, N. Heinſ. et Drak. Marſus referebat ad lucos, in quibus recens natus Iupiter enutritus ſit, ne audiretur a patre. Iouem vero non in Phrygiae, ſed Cretae monte Idaeo educatum fingi, iam monuit Drak. Silius tamen, quod Ern. etiam ſuſpicari video, haud dubie reſpexit myſteria Idaea, et locum Virg. A. III, 112, vbi ſimiliter *fida ſilentia in ſacris* et *Idaeo nemore* dicuntur. *nouere*, v. Var. Lect. 23. *fremitus*, ſtrepitus cymbalorum tympanorumque, vel *laetum tumultum*, adclamationes et cantus populi. *vota:* nam Dea primum vrbem ingrediente variis votis a plebe certabatur, quum quisque fatale numen religioſius coleret; Barth. Adv. XIII, 7. Nec mirum quoque, vota potiſſimum concepta eſſe aduentu huius Deae, qua Romam aduecta hoſtem pelli Italia vincique poſſe, carmen in libris Sibyllinis inuentum ſpem fecerat. Vota itaque ad belli quoque finem ſpectabant. cf. v. 46. 47. — 24 ſq. cf. auctores ſup. ad v. 1. laudati. Liuius hanc fabulae partem ſilentio praetermiſit. 27. *Parcite*, abſtinete, h. e. nolite, vt Gr. Φείδεσθε. 28. Nota eſt formula, qua initio

Ferte gradus, nec vos caſto miſcete labori;
Dum ſatis eſt monuiſſe Deae. quod ſi qua pudica
Mente valet, ſi qua inlaeſi ſibi corporis adſtat
Conſcia, vel ſola ſubeat pia munera dextra.

Hic, priſca ducens Clauſorum ab origine nomen,
Claudia, non aequa populi mala credita fama,
In puppim verſis palmisque oculisque profatur:
Coeli-

rarum lapſu, et hinc aliae edd. 34. *mala* R. I. et Med. probb. Barth. Adv. XIII, 7. Drak. Lef. Ern. Vulgo *male credita*, quod Barth. l. c. exponit, ſiniſtro rumore dilata. *non aequae male credita famae* opinabatur N. Heinſ. de qua conieƈt. idem valet, quod de ſimili ſup. ad IV, 569 diximus. *non aequa populo mala credita fama* ſuspicabatur Hoefftius in Peric. crit.

tio ſacrorum myſteriorumque *profani*, inpii et non initiati, βεβηλοι, ἀμυητοι, ἀτελεϛοι, voce ſacerdotis aut praeconis ſubmouebantur: ἑκὰς, ἑκὰς ἐϛὲ βέβηλοι, vel ἑκὰς, ἑκὰς. ὅϛις ἀλιτρὸς, *procul, procul eſte profani!* 29. *caſto labori* trahendae nauis, vt v. 32. *pia munera.* 30. *Dum ſatis eſt monuiſſe Deae*, dum contenta eſt Dea, vos monuiſſe, nec poenas expetit; vel, vt Barth. Adv. XIII, 7. exponit, dum integrum eſt Deae, monitu ſolo contentam vos hinc exeſſe iubere; dum non ad poenam in praeſentes vel adfuturos ira commouetur.

33 ſq. Drak. haec notauit: "Hiſtoria haec ſatis nota eſt; in ea tamen inter auƈtores non conuenit. Praeter Silium enim *Claudia* ſimpl. vocatur ap. Ouid. ex P. I, 2, 143. Suet. Tib. I. Plin. VII, 35. (vbi v. Harduin,) Laƈtant. Inſt. II, 7. et 16. *matrona* ap. Liv. XXIX, 14. Cic. haruſp. reſp. c. 13. Ouid. Faſt. IV, 313. *virgo* ap. Stat. Silv. I, 2, 245. et Claud. de laud. Seren. 28. *virgo Veſtalis* ap. Herodian. I, 11. Aurel. Viƈt. de viris ill. c. 16. Sidon. Apoll. XXIV, 41. aliosque, quos ibi laudat Sauaro; *turritae rara miniſtra Deae* ap. Prop. IV, 11, 51. *muliercula* ap. Auguſtin. de civ. Dei X, 16. Quin et in eo diſcrepant auƈtores, quod alii *crine*, alii *zona* ſ. *cingulo*, alii, quos Silius ſequitur, *fune* Claudiam nauem traxiſſe dicant." Cf. Broekhuſ. ad Propert. l. c. et Ducker. ad Liv. XXIX, 14. *priſca Clauſorum ab origine*, v. ad VIII, 412. et XIII, 466. *non aequa*, iniqua et falſa, *fama populi mala*, inpudica, *credita*, male audiens; vt ap. Ouid. Faſt. IV, 307, quem locum Drak. iam

Coelicolum genetrix, numen, quod numina nobis
Cuncta creas, cuius proles terramque, fretumque,
Sideraque, et manes regnorum ſorte gubernant,
Si noſtrum nullo violatum eſt crimine corpus,
Teſtis, Diua, veni, et facili me abſolue carina.
Tum ſecura capit funem; fremitusque leonum
Auditi viſus ſubito, et grauiora per auras
Nulla pulſa manu ſonuerunt tympana Diuae.
Fertur prona ratis, (ventos inpellere credas)
Contraque aduerſas ducentem praeuenit vndas.

 Extem-

crit. quae lectio eumdem, quem noſtra, ſenſum praebet. v. not. 38. *gubernant* Ox. Put. Tell. R. 1. Parm. Med. prob. N. Heinſ. quum de omni prole Cybeles agatur. Vulgo *gubernat*, quod reuocauit Lefeb. *regno conſorte* malebat Barth. Adv. XIII, 7. vt ſimul iugis illa trium regnorum catena, et fratrum dominantium felix et bonarum rerum fecunda concordia indicaretur. 42. *auris*, h. e. aures, Ox. et Put. *aera* coni. N. Heinſ.
quem

iam contulit, *Caſta quidem, ſed non et credita: rumor iniquus Laeſerat, et falſi criminis acta rea eſt.* 36-38. Erneſti monet, talibus nil poſſe fingi loquacius in precibus, et prorſus ſibi videri poetam oblitum ſui, artique variandi atque ornandi intentum haec ſcripſiſſe. Mihi potius nihil aptius videtur his verbis, quibus ab ea, quae auxilium, et quidem tam ſingulare, numinis inplorat, maieſtas eius ac potentia praedicatur, quo ſimul innuitur, ab eo, et quidem ſolo, id, quod petatur, praeſtari poſſe. Idem vir doctus, quis talia, ait, in poeta epico, poſt Virgilium inprimis lectum, ſuſtineat? Ego contra loquacitatis illius arguerim Maronem in ſimili loco Aen. X, 252 ſq. — Cybele, magna Mater Deum; qui mythus ſatis notus eſt. *cuius proles*, Iupiter, Neptunus et Pluto, qui fratres imperium et partes mundi inter ſe *ſorte* diuiſiſſe finguntur, de qua fabula eiusque varietate v. Spanhem. ad Callim. H. in Iov. v. 59 ſq. — 39. *crimine*, vt VI, 634. *facili carina*, eo, quod facile, nullo negotio, moveatur nauis. cf. ad IV, 433. *ſecura*, certam opis diuinae ſpem alens, eaque freta. *Leones* duo currui Cybeles iuncti finguntur. Miraculum autem, quod poeta comminiſcitur, ſpectat ad indicium voti precumque exauditarum. 45. *ducentem* Claudiam, quae *aduerſo* flumine trahebat navem;
vem;

Extemplo maior cunctis ſpes pectora mulcet,
Finem armis tandem, finemque venire periclis.
  Ipſe alacer Sicula diſcedens Scipio terra
Abſcondit late propulſis puppibus aequor,
Cui numen pelagi placauerat hoſtia taurus,
Iactaque caeruleis innabant fluctibus exta.
Tunc a ſede Deum purumque per aethera labſae
Armigerae Iouis ante oculos coepere volucres
Aequoreas monſtrare vias, ac ducere claſſem.
Augurium clangor laetum dabat. inde, ſecuti
Tantum progreſſos liquida ſub nube volatus,
Quantum non fruſtra ſpeculantum lumina ſeruant,
Litora

quem vide ad Prudent. hymn. Romani v. 200. — 56. *praegreſſos*, et mox *ſeruent*

vem; quo miraculum augetur.

48 ſqq. cf. Liv. XXIX, 27. Res a Scipione in Sicilia et Bruttio agro, vbi Locros recepit, geſtas ſilentio praetermittit poeta. *Abſcondit*, tegit, vt XI, 519. al. de magna multitudine nauium, de qua v. Liv. XXIX, 24. 25. — 50. 51. Dausq. iam bene contulit Virg. A. V, 235 ſq. (vbi v. Cerda) et Liv. XXIX, 27. vbi Scipio ſecundum preces, ad deos marinos fuſas, *cruda exta victimae, vti mos eſt, in mare porricit.* cf. et Appian. Punic. c. 13. et ſup. XV, 159 ſq. vbi v. not. *numen pelagi*, Neptunum, cui non modo agnum, ſed etiam *taurum* ſolennem victimam fuiſſe, monuit Drak. coll. Arriano exped. Alex. M. VI, 19. Plut. p. 83. Meurſii Auctar. Philol. c. 2. Tzetz. ad Heſiodi Ἀσπ. p. 197. et Heſych. v. ταῦρος et ταύρια. 52 ſq. Aquilae Scipioni viam monſtrant in Africam, vt anguis in Hiſpaniam ſup. XV, 138 ſq. nec minus adcommodate ac eum delectu h. l. aquilae ponuntur, *armigerae volucres Iouis*, cuius Dei filius Scipio eſſe credebatur. v. ad IV, 476. Similiter columbas, maternas aues, Aeneae viam ad aureum ramum aperuiſſe ap. Virg. A. VI, 190 ſq., et coruos Alexandro duces fuiſſe ad oraculum Iouis Hammonis ap. Diodor. XVII, et Curt. IV, 7, 15. (vbi v. Intpp.) iam monuit Dausq. 56. 57. Silius variauit verba Maroniana, ab Ern. iam conlata, Aen. VI, 199.

Litora Agenoreae tenuerunt perfida terrae.
Nec ſegnis, tanta in ſemet veniente procella,
Africa terribilem magno ſub nomine molem
Regis opes contra et Maſſyla parauerat arma:
Spesque Syphax Libycis vna, et Laurentibus vnus
Terror erat. Campos pariter vallesque refuſas
Litoraque inplerat, nullo decorare tapete
Cornipedem Nomas adſuetus, denſaeque per auras
Condebant iaculis ſtridentibus aethera nubes.
Inmemor is dextraeque datae iunctique per aras
Foederis, et menſas teſtes, atque hoſpita iura,
Fasque, fidemque ſimul, prauo mutatus amore,

Mm 5 Rupe-

ſernent ſuspicabatur N. Heinſ. 67. *Immemor hic* Put. *Immemoris* Marſi Ven.

199. 200. *Paſcentes illae tantum prodire volando, Quantum acie poſſunt oculi ſeruare ſequentum.* 58. *Agenoreae terrae*, Africae, vel Carthaginis et regni Poenorum. cf. ad I, 15. *perfida*, perfidorum Poenorum. cf. ad I, 5.

59 ſqq. Adcuratius haec tradit Liuius XXIX, 23. 24. et XXX, 5 ſq. *tanta procella* δεινῶς, vt VI, 105. XI, 91. XII, 334. al. pro tot Romanorum copiis in Africam traiicientibus; de quibus v. Liv. XXIX, 24. 25. *contra terribilem molem*, hoſtium multitudinem, *magno ſub nomine*, duce, Scipione, *parauerat regis opes et Maſſyla arma*, ſocietatem et auxilium Syphacis, regis Maſſyliorum. cf. ad XVI, 170. *Laurentibus*, Romanis. v. ad I, 110. — 65. *Nomas*, Numidae et eorum rex Syphax. *nullo decorare tapete*, ſtragulo, *C. adſuetus*, vt forte *nudis equis* II, 349. *denſae Condebant iaculis aethera nubes*, cf. ad I, 311. II, 37. al. *iaculis ſtridentibus*, vt IV, 567. vbi v. not. 67 ſq. Syphax adcepta in matrimonium filia Hasdrubalis foedus rupit, cum Scipione ictum, de quo v. ſup. XVI, 245 ſq. Silius vero ad verbum fere expreſſit locum Liuii inf. ad v. 76. adſcriptum. 68. *menſas* hoſpitales, quae ſacrae erant. Τράπεζα μὲν ἱερὸν χρῆμα, δἰ ἧς ὁ Θεὸς τιμᾶται Φίλιός τε καὶ Ξένιος. Syneſ. Epiſt. LVII. cf. Meurſ. ad Lycophr. Caſſandr. v. 136. Potteri Archaeol. Gr. L. IV. c. 20. p. 665 ſq. et Barth. ad Claud. in Rufin. I, 229. *mutatus* animo, ad defectionem

a

Ruperat, atque toros regni mercede pararat.
Virgo erat eximia ſpecie claroque parente,
Hasdrubalis proles. thalamis quam cepit vt altis,
Ceu face ſubcenſus prima taedaque iugali,
Vertit opes gener ad Poenos, Latiaeque ſoluto
Foedere

Ven. poſter. operarum errore, et inde aliae edd. 77. *miſſique minantur*
ex

a Romanis incitatus. *amore prauo*, quae et perſidiae et exitii cauſa fuit. *toros*, coniugium, *regni mercede pararat*, iactura regni, quam propter illud fecit. Barthius Adv. XIII, 7. et Ern. *regni mercedem* eo referunt, quod Syphax poſt illud connubium regnum et opes ſuas Poenis mercenarias addixerit, vel, vt v. 75. dicitur, *dotalia arma transtulerit*. Idem Barth. l. c. ita diſputat: "In rebus huius regis admodum infelix poeta eſt, languide totam caſtrorum exuſtionem, tantique barbari captiuitatem deſcribens; vt ego plane aliud malim, quam tantae rei tam frigidum narratorem legere. Et fere vbique in talibus recenſendis mera cura hic ſcriptor eſt. Quam inepte mox locutionem Hannibalis ad milites, et ante cum legatis diſceptationem, ipſumque tanti bellatoris diſceſſum proponit! Felicior ſane aliquanto in laudibus declamandis, quod vel ex encomio Scipionis, hunc librum claudente, patere poſſit, non enormi, ſed compoſito, nec maieſtatis orbo." Non inepte ita, at nimis tamen ſeuere iudicat; nec tam languor Silii diſplicebit lectoribus, quam tumor verborum et vanus ſententiarum ſtrepitus. 71 ſq. cf. Liv. XXIX, 23. Filia Hasdrubalis Liuio *Sophonisba*, ſed Graecis auctoribus Σοφονίβα vel Σοφωνίδα dicitur. v. Schweighaeuſ. ad Appian. Punic. c. 27. et ad Polyb. XIV, 1. — 73. Erneſti monet, *face ſuccenſum* dici haud dubie ad ductum Liuii l. c. vbi Hasdrubal, vt Syphacem *adcenſum cupiditate (et ſunt ante omnes Numidae barbaros effuſi in Venerem) ſenſit, virginem ab Carthagine arceſſit, maturatque nuptias*. Bene etiam Drak. "Primus amor fortior putatur, quam ſecundus; vnde ſenſus Silii eſt, tanto amore Syphacem proſequutum fuiſſe Sophonisbam, quaſi ea prima fuiſſet. quam vxorem duxerat. Erat enim viduus, vt patet ex filio eius Vermina, cuius meminere Liuius XXIX, 33. et Appian. Punic. c. 33. vt et ex alio eius filio et tri-
bus

Foedere amicitiae, dotalia transtulit arma.
Sed non Auſonio curarum extrema Syphacem
Ductori monuiſſe fuit, miſſique minantur,
Stet regno, reputet Superos, pacta hoſpita ſeruet:
Longe coniugia, ac longe Tyrios Hymenaeos
Inter Dardanias acies fore. ſanguine quippe,
Si renuat, blando nimium facilique marito
Statura obſequia et thalami flagrantis amores.
Sic

ex emend. N. Heinſ. edidi cum Lefeb. *miſſique minentur* in Oxon. Put. omnibusque edd. ante Iuntinam, in qua Nicander primus hunc locum corrupit, et ex ingenio etiam addidit integrum verſum, *Ductori monuiſſe fuit, ſit fidus, et ictum Obſeruet foedus, neu pacis iura reſoluat, Stet regno* cet. Hanc ſcripturam falſam eſſe, vel ſola vox *Obſeruet*, quam mox ſequitur *ſeruet*, perſuaſit Drak. Nihil tamen mutare ſuſtinuit, nec eo audacior eſſe voluit Ern. qui hac interpolatione expeditiorem reddi orationem monet. Recte: ſed et languidior fit, praemiſſis potiſſimum vſſ. 67 ſq. vbi poeta notionem rupti foederis iam omnibus fere poetarum coloribus adumbrauit; quumque exquiſitior doctiorque eſſet, ab indocto et audaci Nicandro ſententia eius diluta eſt ac dilatata, adſutis laciniis, quibus ſublatis bene procedit. v. not. 78. *pacta* Ox. et Put. cf. Heinſ. ad Ouid. Met.

bus nubilibus filiabus ap. Appian. ibid. c. 17. et 26." cf. ſup. III, 64. — 75. De *dote* non eſt cogitandum, quam Barth. Adv. XXII, 8. non ſolum ſponſo a ſponſa, ſed et huic ab illo conlatam demonſtrat, ſed *dotalia arma* ſimpl. dicuntur, quae poſt coniugium et propter id Syphax Poenis ſubpeditauit; Ern. coll. ſup. V, 22. qui locus tamen diſſimilis eſt. Drak. comparauit Ouid. Met. V, 15. et Claud. R. P. I, 28. vbi v. Barth.

76 ſqq. *Scipio literas dat ad regem, quibus etiam atque etiam monet eum, ne iura hoſpitii ſecum, neu cum populo Rom. initae ſocietatis, neu fas, fidem, dextras, Deos teſtes atque arbitros conuentorum fallat;* Liv. XXIX, 24. cf. ſup. v. 67 ſq. *Auſonio ductori*, Scipioni, *non curarum extrema fuit*, h. e. praecipua cura. *miſſique*, legati, *minantur*, minaciter hortantur, vt *permixta minis monebat* v. 83. *Stet* in *regno*, non inde moueat. 79. 80. cf. I, 301. ibique not. 82. *Sanguine ſtatura obſequia*, conſtitura, Drak. coll. Liv. II, 36. (*magno illi ea cunctatio ſtetit*) XXIII, 30. (*multo ſanguine

Sic Latius permixta minis, at caſſa mouebat
Ductor; nam ſurdas coniux obſtruxerat aures.
Ergo, aſper monitis fruſtra nitentibus, enſes
Aduocat, et, caſtas polluti foederis aras
Teſtatus, varia Martem mouet inpiger arte.
Caſtra, leui calamo cannaque intecta paluſtri,
Qualia Maurus amat diſperſa mapalia paſtor,
Adgreditur, furtum armorum tutantibus vmbris,

Ac

Met. VII, 707. XIV, 36. et Ep. Her. XX, 18. Vulgo *facta*. 83. *at* pro vulg. *et* ſcripſi, probb. Barth. Adv. XIII, 7. N. Heinſ. et Drak. *Haec Latius* et *ſed caſſa* tacite edidit Lefeb. non inprob. Ern. Deinde *monebat* Put. Parm. et al. edd. vt et coni. Barth. l. c. Recte, opinor: et non modo *monita* mox ſequuntur, vnde vulgatum praetulere N. Heinſ. et Drak., ſed et *mouet*. 87. *vafra arte* corrig. N. Heinſ. ad Ouid. Epiſt. Her. XVI, 314. quoniam de vna tantum arte caſtrorum incenſorum h. l. mentio fit. 88. *intecta* pro vulg. *intorta* e Put. recepi non inprob. N. Heinſ. qui tamen malebat *intexta*, quod etiam adriſit Drak. Lefeb. (qui illud edidit) Cort. et nobis. cf. Heinſ. ad Ouid. Met. V, 446. — 90. *furtum*, non *furtim*, Ox. Put. R. 1. Parm. Med. Deinde *nitentibus vmbris* R. 1. Parm. Med. Deinde *nitentibus vmbris* R. 1. Parm. Med. *intentibus v.* Put. *innitantibus v.* coni. N.

guine atque vulneribus ea Poenis victoria ſtetit) Gron. Obſſ. III, 7. et Broekh. ad Prop. II, 7, 8.

85 ſq. Scipio, non Syphax, ad quem Barth. Adv. XIII. 7. haec verba retulit, exaſperatus fuit, poſtquam vidit, monitis ſe efficere non poſſe, vt Regem a ſocietate Poenorum abduceret; quod et ſequentia clare probant; Drak. *nitentibus*, obnitentibus. 88-108. cf. Liv. XXX, 3 ſq. et Polyb. XIV, 5. a quibus ordine ſingula et adcuratius exponuntur. Appianus Punic. c. 21. 22. memorat, ſola caſtra Hasdrubalis incenſa eſſe, et Syphacem trepidum ſociis non ſuccurriſſe, ſed ſimul fugiſſe relictis caſtris ſuis. 88. 89. *Numidae praecipue arundine textis, ſtoreaque pars maxima tectis, paſſim nullo ordine, quidam, vt ſine imperio occupatis locis, extra foſſam etiam vallumque habitabant: quae relata Scipioni ſpem fecerant caſtra hoſtium per occaſionem incendendi*; Liv. XXX, 3. extr. cf. Polyb. XIV, 1. ſup. III, 290 ſqq. et in Var. Lect. ad II, 85. et XIV, 7. Πλεκταὶ στέγαι ἐπ' εὐκύκλοις ὄχοις *mapalia* dicuntur Aeſchyl. Prom. v. 214. *furtum armorum*, arma furtim ſ. clam mota, inſidias et ſtrategemata.

Ac tacita ſpargit celata incendia nocte.
Inde, vbi conlecti rapidam diffundere peſtem
Coeperunt ignes, et ſe per pinguia magno
Pabula ferre ſono, clare exſpatiantur in auras,
Et frenos volucri propellunt lumine flammae.
It totis inimica lues cum turbine caſtris,
Atque alimenta vorat ſtrepitu Vulcanus anhelo
Arida, et ex omni manant incendia tecto.
Sentitur pleriſque prius, quam cernitur, ignis
Excitis ſomno, multorumque ora vocantum
Auxilium inuadunt flammae. fluit vndique victor
Mulciber; et rapidis amplexibus arma viroſque
Conripit: exundat peſtis, ſemiuſtaque caſtra
Ardenti volitant per nubila ſumma fauilla.

Ipſius

N. Heinſ. et mox *celerata incendia*; quod poſterius placere poteſt. τὸ *celata*, h. e. clam inmiſſa, ex compendio forte ſcribendi ortum, et languet, quia cum *tacita* iungitur. Totum potius verſum eiiciendum cenſerem, qui ſaluo ſenſu abeſſe poteſt, niſi in poeta luxuriantis ingenii verſarer. 92. *coniecti* ex probabili coniect. N. Heinſ. edidit Lefeb. 94. *late exſpatiantur* emend. N. Heinſ. et *clarae* ſc. flammae, Burm. prob. Drak. vt ap. Virg. A. II, 569 *dant clara incendia lucem.* cf. ſup. X, 557. 8. Sed τὸ *clare* eodem ſenſu et doctius dictum crediderim. 95. *ramos* pro *frenos* coni. Dauſq. *flumine* (velut torrente) pro *lumine* Barth. Adv. X, 13. *Et volucri effrenes p. l flammas* ſc. ignes, vel *Et ſe mox volucri p. l. flammae* emend. N. Heinſ. *Et Poenos volucri p. flamine* (h. e. adflatu, vel vento, quo alitur incendium) *flammae* tentabat Burm. Sed ſanum eſſe locum recte exiſtimant Lefeb. et Ern. 96. *ceu turbine*, et v. 101 *furit vndique* malebat N. Heinſ. 103. *ſemuſtaque* ſcripſere Drak. Lef. et Ern. cf. ad III, 16. — 104. *Albenti fauilla*

ta, vt *furta belli* et fraus armorumque *doli* ap. Virg. A. XI, 515 et 522. cf. ſup. ad VI, 70. VII, 134 et 487. — 91-108. Luxuriem orationis in hac incendii imagine, quae paſſim adumbratur, v. c. IV, 677 ſq. V, 512 ſq. VII, 353 ſq. IX, 603 ſq., iam notarunt Barth. Adv. XIII, 7. et Ern. *peſtem*, vt v. 96. *lues*, de incendio. v. ad I, 174. *pinguia* *pabula* ignis, vt mox *arida alimenta*, quae facile flammam concipiunt, vt arundo et canna; Ern. *clare exſp. in auras*, v. Var. Lect. 95. cf. ſimil. loc. ſup. IV, 681. ibique not. 98. *manant*, vt v. 101. *fluit*, et v. 103. *exundat peſtis.* cf. ad II, 631. Cerda ad Virg. A. III, 572. Gron. ad Gell. XVII, 10. et Burm. ad Val. Fl. IV, 660.

Ipſius ingenti regis tentoria ſaltu
Lugubre increpitans late circumuolat ardor;
Hauſiſſetque virum, trepidus ni clade ſatelles
E ſomno ac ſtratis rapuiſſet multa precantem.
Verum, vbi mox iuncto ſociarant aggere vires
Maſſylus Tyriusque duces, adcitaque regno
Lenierat pubes infauſtae vulnera noctis,
Ira, pudorque dabant, et coniux, tertius ignis,
Inmanes animos; adflataque barbarus ora
Caſtrorum flammis, et ſe velamine nullo
Vix inter trepidas ereptum ex hoſte cateruas
Frendebat minitans. ſed enim non luce Syphacem,

Nec

fauilla Ox. Put. R. 2. vt *cana f.* ap. Petron. c. 120. et forte *candens f.* ap. Virg. A. III, 573. vnde probauit N. Heinſ. et recepit Leſeb. Vulgatam lect. defendit Drak. coll. Martial. I, 42. et recte iam monuit, *candentem fauillam* in Virg. l. l. eodem ſenſu exponi poſſe, quo etiam illam ceperint ibi Cerda, et Scalig. ad Seuer. Aetn. v. 509. — 108. *Et ſpumo* Put. *Et ſummo* Parm. *Exſomnem*, vel *E ſponda* opinabatur N. Heinſ. De verbis *multa precantem*, quae et me ſemper obſenderunt, Barth. Adv. XIII, 7 ita diſputat: "Haec captiuitatem potius, quam liberationem ab imminentibus flammis, ſignant. *Multa precari* regem in ſuis caſtris, inter manus ſatellitum ſuorum, quam abſonum eſt? potius *dira precantem*, faſtu videlicet barbaro et regio in auſos tam inmane, et quidem furto, hoſtes. Nam regem minime mollem inducere alioqui vult, quum mox pugna commiſſa inter agmina aduerſa medium euolaſſe dicat." Reliqui interpretes h. l. tacent. Poeta forte ſcripſit *multa frementem*. cf. inf. v. 116. — 109. *iuncto agmine* coni. N. Heinſ. qui tamen recte monuit, *iuncto aggere* pro iunctis caſtris dici poſſe. Idem malebat *ſociarunt*. At ſequitur mox *lenierat*.

118.

109 ſq. cf. Liv. XXX, 6-8. vbi res memorantur ordine hiſtorico. *Maſſylus Tyriusque duces*, Syphax et Hasdrubal. De multitudine agreſtium Numidarum omnique iuuentute a Syphace *excita ex regno*, qua *vulnera noctis* h. e. cladem iacturamque, noctu adceptam, reparanit, et de *coniuge animos dante* cf. Liv. XXX, 7. et Polyb. XIV, 7. — 112. *Ira*, *pudor* et *coniux* ſ. amor Syphaci erant *tres ignes*, ſtimuli, incitamenta virtutis. 113 ſq. *Duces ambo, et ex tot millibus armatorum duo millia peditum et quingenti equites ſemiermes, magna pars ſaucii adflatique incendio, effugerunt;* Liv. XXX, 6. — 116 ſq. Verba Syphacis ap. Liv. cap. 7. extr. *Scire incendio, non proelio, cladem adceptam:*

Nec claro potuiſſe die, nec ſole tuente,
A quoquam vinci. iactarat talia vecors:
Sed iam claudebat flatus, nec plura ſinebat
Atropos; et tumidae properantur ſtamina linguae.
Namque, vbi proſiluit caſtris, ceu turbidus amnis,
Qui, ſiluas ac ſaxa trahens, per deuia praeceps
Voluitur, et ripas ſpumanti gurgite laxat,
Ante omnes praeuectus equo, trahit agmina voce.
Contra naua manus Rutuli, celſusque ruebat

Viſo

118. 119. Barth. Adv. XIII, 7. et XV, 7. nota dignum dicit, quod poeta h. l. et v. 114. 212-214. 225. 230. ac al. paſſim, pluribus ſpondeis vulgaribusque verbis compoſitis carmen perdat, quae curſum orationis incidant, curamque illam, a Plinio indicatam, ingenio plane caruiſſe arguant. — Omnino ſtudium poetae in hoc libro et in fine carminis elanguiſſe videtur. cf. tamen Heyne in not. ad Virg. A. VIII, 596. — 120. *properant* vel *properarunt* Put. *properebunt* R. 2. *properabant* coni. N. Heinſ. vel *properabat*, quod ex ed. Beneſſae recepit Lefeb. 124. *agmina prima* Put. oculis librarii in v. 127. euagantibus; Ern. 125. *vana manus* Ox. Put.

ceptam: eum bello inferiorem eſſe, qui armis vincatur. Languent diuerſa vnius rei vocabula, *luce*, *claro die* et *ſole*. *Syphacem* autem δεινῶς pro *ſe*. *ſole tuente*, cernente; niſi malis defendente cum Cell. qui monet, diurno tempore lucem ſolis contra pericula nos tueri, ac detegere, in quae noctu facile inplicemur.

119-148. Syphax, viribus reparatis, Hasdrubali iungitur, et cum Scipione manus conferit, ſed viuus capitur. cf. Liv. XXX, 8. 11. 12. ex quo etiam intelligitur, quod Drak. iam ad v. 134. notauit, Silium ex duobus proeliis vnum feciſſe; Syphax enim alio proelio, quo ſolus cum Laelio et Maſiniſſa, non cum Scipione, nec Hasdrubali iunctus, conflixit, captus eſt. Appianus vltimae tantum pugnae mentionem facit Punic. c. 26. et prioris Polyb. XIV, 7-9. cuius libri maxima pars periit. *Flatus* et *tumida lingua* pro arrogantia. cf. ad II, 288. et Heinſ. ad Ouid. A. A. I, 715. *claudebat*, finiebat, ſcil. proelio aduerſo et captiuitate ſuperbi regis. cf. ad XIII, 686. *nec plura* loqui *ſinebat Atropos*, Parca, fortuna. *ſtamina*, fata extrema ac mors, *tumidae linguae*, ſuperbi et iactantis Syphacis. 121-123. cf. ad IV, 520 ſq. Doruil. ad Chariton. p. 573. et inpr. Klotz. ad Tyrt. p. 127 ſq. *ripas laxat*, ſuper eas effuſus. 125. *Rutuli*,

Viſo rege procul raptis exercitus armis.
Ac ſibi quisque, Videsne? videsne, vt in agmine primo
Maſſylus volitet, depoſcens proelia, rector?
Fac noſtrum hoc, mea dextra, decus. violauit et aras
Coelicolum, et caſti ductoris foedera rupit.
Sit ſatis hunc caſtris ſemel effugiſſe crematis.
Sic ſecum taciti, et certatim ſpicula fundunt.
Prima in cornipedis ſedit ſpirantibus ignem

Naribus

Put. R. 1. Parm. Med. et Mart. Herbip. ed. vnde *naua m.* ex emend. N. Heinſ. edidi cum Leſ. et Ern. prob. Drak. cf. ad I, 549. Vulgo *ſana manus*, vt ſenſus ſit, Romani prudenter pugnantes tamquam ſanae mentis homines; Cell. 127. Ita hunc locum reſtituit N. Heinſ. *vides vt agmine* Ox. Put. Tell. Parm. Med. Mart. Herbip. *vides vt ab agmine* Beneſſa. *agmine primo* Oxon. et Ben. Mox *volitet* Put. Vulgo *Videsne*, *vides*, *ait*, *agmine primus Maſſylus volitat*. 130. Voc. *caſti* ſuſpectum et ex *caſtris*, quod verſu proxime ſubſequenti obcurrit, prognatum videbatur N. Heinſ.

At

tuli, Romani. *naua manus*, ſtrenua, fortis, vt I, 549. vbi v. Var. Lect. Erneſti putat, *nauam manum* haud dubie eſſe, quae non temerario inpetu, quali Numidae, ſed conſiderato ordine pugnauerit. Sed haec notio et ab vſu loquendi, et ab h. l., vbi eadem manus *ruebat raptis armis*, aliena videtur. *celſus exercitus*, milites excelſo animo, feroces; Drak. qui tamen recte monet, *nauam manum* etiam pedites dici poſſe, et *celſum exercitum* equites, vt ap. Stat. Theb. VIII, 563. (*Nunc pedes enſe vago, prenſis nunc celſus habenis*) et *ſublimis* ſup. IV, 219. et ap. Virg. A. VII, 285. idque cum Ern. praetulerim. 127 ſq. Erneſti veretur, ne nimis conſiderati ſint milites, qui in limine pugnae conſtituti eiusmodi ſententiis vacent; in quibus certe, ſi modo recte locum habeant, acuta breuitas maxime requiratur. Mea potius qualicumque ſententia inſignis eſt h. l. ſuauitas: nam non adeo multae militibus ſubgeruntur cogitationes, ſed paucae, et quidem aptiſſimae, in quas non adſequor cur incidere non potuerint, quum ne acie quidem cum hoſte iam dimicauerint, ſed in pugnam demum *ruerint*, et *procul* viderint regem. *in agmine primo*, ἐν προμάχοις. *Maſſylus rector*, Syphax. v. ad XVI, 170. — 129. *hoc decus*, hanc gloriam capti aut caeſi regis. Abrupta oratio adfectui aeſtuique animi adcommodata. 130. *caſti ductoris*, Scipionis. *caſti*, v. ad I, 481. — 133 ſq.

Similis

Naribus haſta volans, erexitque ore cruento
Quadrupedem, elatis pulſantem calcibus auras.
Corruit aſper equus, confixaque cuſpide membra
Huc illuc iactans, rectorem prodidit hoſti.
Inuadunt, vanumque fugae, atque adtollere feſſos
Adnitentem artus, reuocato a vulnere telo,
Conri-

At v. not. 137. *vectorem* emend. N. Heinſ. vt ap. Ouid. A. A. III, 555. Sed Drak. bene monet, *vectorem* etiam equitem dici Tac. Ann. I, 65. (vbi cf. Erneſti) Claud. in Eutrop. II, 423. et Lucan. VII, 550. — 138. *vanumque fugae* ex emend. Dausq. et N. Heinſ. recepi cum Lefeb., qui ita in duobus antiquis, neſcio quibus, legi dicit. Vulgo *vanumque fugam*, ex qua lect. non facile commodam exſculpes ſententiam. 139. *e vulnere* primus edidit Pariſiis Colinaeus, quem ſequuti ſunt pauci, ſed et ipſe Drak.

Similis locus eſt ſup. IX, 594ſq. Vterque autem, et hic quidem ad verbum fere concinnatus eſt ex Virg. A. X, 892 ſq. Iuncta verba ſynonyma, *cornipes, quadrupes, equus*, recte notauit Barth. Adv. XIII, 7. ſed idem perperam putabat, infelicia plane h. l. omnia eſſe et vix communes quoque ſenſus ferre. Nihil aptius dici poterat, quam equum graui vulnere ictum primum cruribus anterioribus eleuatum ſe *erexiſſe*, (quod poetice tribuitur haſtae, quae eum erexerit) deinde calcitraſſe, tum *conruiſſe*, et denique *membra* vulnerata, h. e. caput, *huc illuc iactaſſe*, vt *infixam cuſpidem* excuteret, et quia dolorem ibi ſentiret, vt κυλινδόμενος (volutans caput in terra) περὶ χαλκῷ ap. Hom. Il. Θ, 86. qui locus Silio etiam ante oculos fuiſſe videtur. cf. ibi Koeppen, et Heyne ad Virg. l. l. *ſedit*, vt I, 540. vbi v. not. *Naribus* et *ore cruento*, vt ap. Virg. l. c. *inter caua tempora*, et Aen. XI, 637. (qui locus etiam noſtro ſimilis eſt) *ſub aure*. cf. Il. Θ, 83. 84. *ſpirantibus ignem naribus*, vt ap. Virg. Ge. II, 140. *equus aſper*, τραχὺς, iratus, dolore exaſperatus. *rectorem*, vectorem, (v. Var. Lect.) Syphacem, *hoſti prodidit*, tradidit. cf. ad II, 247. — 138 ſq. *Syphax*, *equo grauiter icto*, *effuſus obprimitur capiturque*, Liv. XXX, 12. pr. *Inuadunt* rectorem, Syphacem, Romani, *vanumque fugae*, fruſtra effugere conantem, *atque adnitentem artus feſſos* labſu equi, qui ei, in latus effuſo ac proſtrato, incumbebat, *adtollere telo*, *a vulnere reuocato*, adducto ad ſe a capite equi vulnerato, vt ſe iacentem

At mihi Cannarum campis, vbi Paullus, vbi illae
Egregiae obcubuere animae, dimittere vitam
Non licitum: vel, quum ferrem in Capitolia flammas,
Tarpeio Iouis ad manes deſcendere telo.

Talia dum maeret, diuerſis flatibus acta
In geminum ruit vnda latus, puppimque ſub atris
Aequoris aggeribus tenuit, ceu turbine merſam.
Mox, nigris altae pulſa exundantis arenae
Vorticibus, ratis aethereas remeauit ad auras,
Et fluctus ſupra, vento librante, pependit.
At geminas Notus in ſcopulos atque horrida ſaxa
Dura ſorte rapit (miſerandum et triſte!) biremes.
Increpuere ictu prorae. tum murice acuto
Disſiliens ſonuit, rupta compage, carina.
Hic varia ante oculos facies: natat aequore toto
Arma inter, galeasque virum, criſtasque rubentes,
Floren-

ac. ſup. I, 530. 532. et II, 476. ibique nott. 264. *vbi illae* Put. et R. 2. Vulg. *et illae.* 267. *Tarpeio*, non *Tarpeii*, tres ſcripti cum R. 2. et Parm. 271. *alte exundantis arenae*, ex imis barathri pontici cauernis ebullientis, vi ventorum ſubtus agente, emend. Barth. Adv. XV, 7. et edidit Cell. Recte, opinor. 278. *It* pro *Hic* coni. N. Heinſ. 280. *Capuae et gaza ſepoſta* R. 1.

V, 526. vbi v. not. 267. *Tarpeio Iouis telo*, h. e. Tarpeii I. fulmine. cf. ad I, 253. et IX, 538.

268 ſq. Imitat. Virg. A. I, 102 ſq. Scena denſis coloribus picta, ſed non ſine doctrina et acumine, quod vtrumque hoc inprimis loco commendatur; Ern. *diuerſis flatibus*, contrariis ventis, *acta*, inpulſa, *vnda ruit in geminum*, vtrumque, *latus* nauis Hannibalis. Ita nauis veluti inter duos *aggeres merſa* tenebatur; Ern. cf. ad I, 265. — 273. cf. Virg. A. I, 106. — 274. cf. Virg. A. I, 108. — 276. *murice acuto*, vt ap. Virg. A. V, 205. vbi Seruius: *murex*, *ſaxi acumen*, *eminens per tranquillitatem*. Iſidor. Orig. XVI, 3. *murices*, *petrae in litore*, *ſimiles muricibus viuis*, *acutiſſimae et nauibus pernicioſiſſimae*. cf. et Non. Marcell. h. v. 278 ſq. Silius exornauit verba Virg. A. I, 119. et VIII, 540. *criſtas*

Agmina, et inuiſus Marti, notusque fugarum
Vertit terga citus damnatis Hasdrubal auſis.

Stabat Carthago, truncatis vndique membris
Vni nixa viro; tantoque fragore ruentem
Hannibal abſenti retinebat nomine molem.
Id reliquum feſſos opis auxiliique ciere
Rerum extrema iubent: huc confugere pauentes,
Poſtquam ſe Superum deſertos numine cernunt.
Nec mora: propulſa ſulcant vada ſalſa carina,
Qui reuocent, patriaeque ferant mandata monentis,
Ne lentus nullas videat Carthaginis arces.

Quarta Aurora ratem Dauni deuexerat oras,
Et fera ductoris turbabant ſomnia mentem.

ceſſerunt: quod tamen eum non obſendit ſup. XVI, 72-74. — 147. *at inuiſus* coni. Barth. Adv. XV, 7. non male, iudice etiam Drak. 150. *innixa* corrig. N. Heinſ. et *innisa* tacite edidit Lefeb. 151. *numine* emend. Barth. l. c. coll. v. 154. 183. et ſup. XVI, 16. 17. vt Hannibalem ob rerum geſtarum magnitudinem nunc ruente pene republ. vt Deum tutelarem ſuſpexerint Poeni. 156. *patrumque* primus edidit Nicander. *monentis* eſt ex emend. N. Heinſ. *mouentes* R. 2. Vulgo *monentes*. 157. *videat*, non *videas*, Ox. Put. R. 1. Parm. Med. Marſ. et Mart. Herbip. Poſt hunc verſum Nicander duos alios inculcauit, *Tolle moras, patriaeque celer ſuccurre cadenti, Hannibal, et noſtris depelle a moenibus hoſtem.* Eos iam eiecit Drak. ſuadente

147. Ter Hasdrubal in *fugam* coniectus, ſemel in Hiſpania, bis in Africa, vnde Liv. XXX, 28. *dux fugaciſſimus* dicitur; Drak. cf. inf. v. 176.

149-157. Conf. omnino Liv. XXX, 9. ac Polyb. XIV, 9. et 10. *truncatis vndique membris*, tropice pro, omnibus fere copiis et auxiliis, in Hiſpania, Italia ac Africa, deletis. *tanto fragore ruentem molem*, praeclare de interitu Carthaginis, reipublicae praepotentis; imagine petita a vaſto aedificio, quod cum ingenti fragore conlabitur, vt *Heſperiae ſonitum ruinae* dixit Horat. Od. II, 1, 32. *abſenti*, quamuis abſens, *retinebat*, ſuſtinebat, *nomine* ſolo, cf. XVI, 19. *feſſos*, v. ad I, 566. *Rerum extrema*, vt VIII, 25. vbi v. not. 157. *lentus*, ſi auxilio venire ceſſet, ſi moretur, nec properet. *nullas*, dirutas. *arces C.* v. ad I, 7.

158. *Dauni oras*, v. ad I, 291. — 159 ſq. Commentum poetae, de quo v. ad II, 704. — 162.

Namque grauis curis carpit dum nocte quietem,
Cernere Flaminium, Gracchumque, et cernere Paullum
Viſus erat ſimul aduerſos mucronibus in ſe
Deſtrictis ruere, atque Itala depellere terra;
Omnisque a Cannis, Traſymenique omnis ab vndis
In pontum inpellens vmbrarum exercitus ibat.
Ipſe, fugam capiens, notas euadere ad Alpes
Quaerebat, terraeque vlnis amplexus vtrisque
Haerebat Latiae; donec vis ſaeua profundo
Truderet, et rapidis daret absportare procellis.

His aegrum viſis adeunt, mandata ferentes,
Legati, patriaeque extrema pericula pandunt:
Maſſyla vt ruerint arma, vt ceruice catenas
Regnator tulerit Libyae, letoque negato,
Seruetur noua pompa Ioui: Carthago laboret
Vt trepidi Hasdrubalis (qui rerum agitarit habenas)
Non vna concuſſa fuga. ſe, triſte profatu,
Vidiſſe, arderent quum bina in nocte ſilenti
Caſtra, et luceret ſceleratis Africa flammis.

Prae-

ſuadente N. Heinſ. 163. *Deſtrictis* R. 1. Parm. Med. Vulgo *Diſtrictis*. v. ad XVI, 528. — 166. *capiens* Oxon. Vulg. *cupiens*. 169. *rapidis* ſcripti, R. 2. Baſil. Wolfii et quaedam aliae. *rapidum* pleraeque edd. priſcae. *raptum* coni. N. Heinſ. 175. *agitarit*, non *agitabat*, ſcripti et primae edd. — *trepida* coni. Liuin. 178. *celeratis* opinabatur N. Heinſ. vt ſup. v. 91. —

180

162. *Viſus erat* voc. propr. de ſomniis, de quo v. Broekh. ad Prop. III, 4, 24. — 167. 8. *Raro quemquam alium, patriam exſilii cauſa relinquentem, magis moeſtum abiiſſe ferunt, quam Hannibalem hoſtium terra excedentem: reſpexiſſe ſaepe Italiae litora, et Deos hominesque adcuſantem, in ſe quoque ac ſuum ipſius caput exſecratum* cet. Liv. XXX, 20. cf. inf. v. 213 ſq. 169. *daret abſportare*, absportandum. v. ad V, 324. 170 ſq. cf. Liv. XXX, 19. *Maſſyla*, Syphacis. v. ad XVI, 170. *ruerint*, vt XV, 736. *Regnator Libyae*, rex Maſſaeſylorum, Syphax. *pompa Ioui*, in triumpho ducendus in Capitolium, Iouis ſedem. 175. *rerum habenas*, vt I, 144. *Non vna fuga*, v. ſup.

ad

Praerapidum iuuenem minitari, Bruttia ſeruet
Litora dum Poenus, detracturum ignibus atris,
In quam ſe referat, patriam, ſuaque incluta facta.
Haec poſtquam dicta, et caſus patuere metusque,
Effundunt lacrimas, dextramque vt numen adorant.

Audiuit toruo obtutu defixus, et aegra
Expendit tacite cura ſecum ipſe volutans,
An tanti Carthago foret: ſic deinde profatur:
O dirum exitium mortalibus! o nihil vmquam
Creſcere, nec magnas patiens exſurgere laudes,
Inuidia! Euerſam iam pridem exſcindere Romam,
Atque aequaſſe ſolo potui, traducere captam

180 ſq. Ita legitur h. l. in MSS. et antt. edd. ante Iuntinam, in qua Nicander pro *referat* repoſuit *referant*, et iterum duos adiecit verſus, *detracturum ignibus atris Omnia, et excidium extremum Carthagini adeſſe. In quam ſe referant patriam, ſuaque inclita facta. Commemorant, ſtrages Italis quas fecerit oris.* Pro *detracturum* N Heinſ. coni. *depaſturum*; recte, opinor; ſaltem ingenioſe. 184. *obtutu* Oxon. prob. Barth. Adv. X, 13. vt non adſpexerit legatos, ob indignitatem rei, ſed obliquis limisue oculis intuitus ſit. Deinde et *aegram Expendit tacite curam, ſecum* cet. ex cod. Tell. recepit Lefeb. Non male! 185. *tacite* Oxon. *tacitus* R. 1. ad marg. Vulgo *tacita ſequis* prob. Barth. Adv. l. l. nec inprob. N. Heinſ. vt *tacite* non ſit aduerb. ſed a *cura* pendeat. 187. *durum* Put. R. 1. Parm. Med. et

ad v. 147. — 179. *iuuenem*, Scipionem. *detracturum ignibus*, vt *in cinerem trahere* ſup. XIII, 319. *ſe ſuaque facta* i. ſe cum gloria ſua, h. e. *ſe*, rebus in Italia praeclare geſtis, *referat*, redeat. 183. *dextram adorant*, ori admouent, exoſculantur, vt dextram *numinis*; qui honor et diis et regibus aliisque dignitate conſpicuis hominibus praeſtari ſolebat. cf. Hom. Il. ω, 478. Plin. XI, 45. ſ. 103. Alex. ab Alex. genial. dier. IV, 16. Potteri Archaeol. Gr. II, 5. T. I. p. 561. 2. verſ. germ. Harmar's Beobacht. über den Orient T. II. p. 49-65.

184-200. Silius ſummam Hannibalis indignationem praeclare adumbrauit, duce Liv. XXX, 20. quem vide. *An tanti C. foret*, h. e. digna foret, cui opem ferat, quam ſibi denegauerit *inuidia* Hannonis, de qua v. ad XVI, 12 ſq. *Dirum exitium* eſt *inuidia*. 187. 8. cf. XII, 613 ſq. — 196.

Seruitum gentem, Latioque inponere leges.
Dum ſumtus, dumque arma duci, feſſosque ſecundis
Submiſſo tirone negant recreare maniplos,
Dumque etiam Cerere et victu fraudaſſe cohortes
Hannoni placet; induitur tota Africa flammis:
Pulſat Agenoreas Rhoeteia lancea portas,
Nunc patriae decus, et patriae nunc Hannibal vnus
Subſidium: nunc in noſtra ſpes vltima dextra.
Vertentur ſigna, vt Patres ſtatuere, ſimulque
Et patriae muros, et te ſeruabimus, Hannon.

Haec vbi detonuit, celſas e litore puppes
Propellit, multumque gemens mouet aequore claſſem.
Non terga eſt auſus cedentum inuadere quisquam,
Non reuocare virum: cuncti praeſtare videntur,
Quod

et Mart. Herbip. cf. Virg. A. XII, 914. ibique interpretes. 199. *Vertantur* ed. Baſil. Wolfii, et inde Colin. D. Heinſ. Dausq. et Cell. 200. Vulg. *Anno.* v. ad II, 277. — 202. *fremens* maluerit N. Heinſ. Sed vulgatum quoque bene ſe habere, iam monuit Drak. coll. Liv. XXX, 20. pr. 203. *redeuntum*, ſcil. in patriam, Ox. Put. R. 1. Parm. Ben. Matt. Herbip. non improb. N. Heinſ. niſi quod praetulerit *terga vertentem*, vel potius *redeunti*, vel *cedenti*, quum ſermonem eſſe de ſolo Hannibale ex ſequentibus adpareat.

196. Romani Carthaginem obpugnant. *Agenoreas p.* v. ad I, 15. *Rhoeteia l.* v. ad I, 115. — 197. 8. Haec acerba cum ironia dicta eſſe, quis non videt? *Nunc* demum, in rebus adflictis, etiam adverſarii mei, qui auctores ſemper fuere, ne quidquam mihi pecuniae vel milites in ſubplementum mitterentur, ad me confugiunt; *nunc* demum videor iis et adpellor *decus patriae* cet. 200. *et te, Hannon,* etſi odio ſemper capitali in me fueris: verba generoſo magnoque animo digniſſima. Nec tamen cum Ern. crediderim, hunc locum fere vnicum in toto carmine eſſe, in quo poeta Liuianum acumen non ſolum adſequutus ſit, ſed et ſuperauerit.

201 ſqq. cf. Liv. XXX, 21. et 28. qui tamen laetitiam Romanorum etiam metu minutam fuiſſe docet, omni belli mole in vnum Scipionem inclinata. 204. 5. Singulari deorum fauore ac beneficio id effectum putant Romani. Hinc et ſupplicatio decreta. v. Liv. l. l. *tandem* reſol-

Quod ſponte abſcedat, Superi, tandemque reſoluat
Auſoniam. ventos optant: et litora ab hoſte
Nuda videre ſat eſt. ceu flamina comprimit Auſter
Quum fera, et abſcedens reddit mare, nauita parco
Interea voto non auras poſcit amicas,
Contentus caruiſſe Noto, pacemque quietam
Pro facili curſu reputat ſalis. Omnis in altum
Sidonius viſus conuerterat vndique miles;
Ductor defixos Itala tellure tenebat
Intentus vultus, manantesque ora rigabant
Per tacitum lacrimae, et ſuſpiria crebra ciebat.
Haud ſecus ac patriam pulſus dulcesque penates
Linqueret, et triſtes exſul traheretur in oras.

reat. Sed cum Hannibale etiam milites eius ex Italia decedebant. 211. *reputat ſatis* ex probabili emend. Scalig. et N. Heinſ. edidit Cell. 212. *viſu*

reſoluat, liberet a metu, ac poſſeſſione quaſi imperioque. *Ex diutina poſſeſſione Italiae eſt detractus*, Liv. XXX, 20. extr. et Hannibalem, *poſt XVI annum ex Italia decedentem, vacuam poſſeſſionem eius reliquiſſe populo Rom.* ibid. c. 28 pr. 207 ſq. Solo diſceſſu contenti ſunt, non poſtulant commodum aut victoriam ab hoſtibus: quam ſententiam inprimis inluſtrat ſequens comparatio, quam inter feliciſſimas numero; ita ſingula apte reſpondent, et ſobrio ornatu expoſita ſunt; Ern. *reddit*, vt fuerat, tranquillum. *auras amicas*, ſecundum ventum, vt ap. Ouid. Triſt. I, 4, 17. et Met. XIII, 440. *Notus* idem qui v. 207. *Auſter* dicitur, ventus procelloſus. *pacem ſalis pro facili curſu reputat*, h. e. contentus mari tranquillo et periculo naufragii ſublato iam non ſtatim poſtulat, vt leni et felici curſu vtatur; in quo ipſo *parcum votum* cernitur; Ern. cf. Var. Lect. 211-3. Imitat. Lucan. III, 3 ſq. *Solus in Ionios ſpectabat nauita fluctus, Solus ab Heſperia non flexit lumina terra Magnus* Pompeius. 213-7. Silius expreſſit verba Liuii, ſup. ad v. 167. laudata. cf. ad VIII, 108. XII, 594. — 214. 5. cf. Liv. XXX, 20 pr.

Vt vero adfuſis puppes procedere ventis,
Et ſenſim coepere procul ſubſidere montes,
Nullaque iam Heſperia, et nusquam iam Daunia tellus;
Haec ſecum infrendens: Mentisne ego compos, et hoc nunc
Indignus reditu, qui memet finibus vmquam
Amorim Auſoniae? Flagraſſet ſubdita taedis
Carthago, et potius cecidiſſet nomen Eliſſae.
Quid tunc? ſat compos, qui non ardentia tela
A Cannis in templa tuli Tarpeia? Iouemque
Detraxi ſolio? Sparſiſſem incendia montes
Per ſeptem bello vacuos, gentique ſuperbae
Iliacum exitium et proauorum fata dediſſem.
Cur porro haec angant? nunc, nunc inuadere ferro
Quis

viſu Gryph. 222. *Sim dignus*, vel *Di*, *dignus* caſtigabat N. Heinſ. At v. not. 224. *numen* Parm. *et totum cecidiſſet nomen E.*, vel *potius cecidiſſent culmina E.* opinabatur N. Heinſ. Vulgo *Eliſae.* v. ad I, 81. — 225. *Quin! tunc ſat* repoſuit Lefeb. *Quid? tum ſat compos?* corrig. N. Heinſ. vt repetitio eſſet verborum v. 221. Ego legendum crediderim: *Quid? tum ſat compos* ſc. mentis fui, *quum non* cet. Sed τὸ *qui* doctius pro vulg. *quum* poſitum

218-290. Poeta epicis coloribus exornauit iter maritimum Hannibalis, quod paucis deſcripſit Liv. XXX, 25. 29. *ſubſidere*, vt *decreſcere* ap. Stat. Achill. II, 308. al. et contra *creſcere*; Drak. v. ad III, 157. in Var. Lect. *Daunia tellus*, v. ad I, 291. — 221 ſqq. Silius expreſſit ac variauit locum Liv. XXX, 20 extr. 221-3. Mentis non compos ſum, neque hoc reditu indecoro indignus, qui ſponte Italia deceſſi; Drak. 223. *ſubdita taedis*, vt IV. 778. vbi v. not. et Var. Lect. *Eliſſae*, v. ad I, 81. — 225. cf. Var. Lect. Apud Liv. l. c. indignatur Hannibal, *quod non cruentum ab Cannenſi victoria militem Romam duxerit.* — *Iouem* Capitolinum *detraxi ſolio*, δεινῶς de expugnatione Romae. *ſeptem montes*, colles Romae. *vacuos bello*, praeſidio deſtitutos, quia omnes milites Cannenſi proelio conſumti fuerant; Ern. 229. cf. I, 115, et ibi not. 230. *Cur porro*, diutius, *haec angant*, haec cogitatio vexet ac cruciet me meamque mentem. *inuadere* Romam.

Quis prohibet? rurſumque ad moenia tendere greſſus?
Ibo: et, caſtrorum relegens monimenta meorum,
Qua via nota mihi eſt, remeabo Anienis ad vndas.
Flectite in Italiam proras, auertite claſſem.
Faxo, vt vallata reuocetur Scipio Roma.
Talibus ardentem furiis Neptunus vt alto
Proſpexit, vertique rates ad litora vidit,
Quaſſans caeruleum genitor caput aequora fundo
Eruit, et tumidum mouet vltra litora pontum.
Extemplo ventos, imbresque, et rupe procellas

 Concitat

poſitum videri poteſt. 231. *Quid prohibet* malebat N. Heinſ. quem v. ad Ouid. Met. X, 88. *greſſus*, non *greſſum* Put. 234. *ac vertite* conj. Liuin. et *age, vertite* N. Heinſ. qui et v. 235 τὸ *vt* poſt *faxo* concinnius abeſſe monuit, idque firmauit multis poetarum exemplis, quibus alia adiecit in not. ad Ouid. Met. XIII, 875. et Drak. ad h. l. 240. *et rupe* Ox. Put. R. 1.

Romam. 231-3. cf. XII, 540 ſqq. 746 ſq. — 234. *auertite* a curſu, quem huc vsque tenuimus, et in diuerſa agite; Drak. *Roma vallata*, a me obpugnata. Eodem conſilio Conſules Rom. olim a Capua abſtrahere conabatur, de quo v. XII, 493 ſq.

236-290. Manifeſta imitatio loci Virg. A. I, 84 ſqq. Similiter Hannibal olim Romam vix relictam reuerti conſtituerat, ſup. XIII, 1 ſq. et quemadmodum tunc Daſii monitis v. 30 ſq. abſterritus fingitur, ſic nunc tempeſtate a Neptuno ei immiſſa. Totum hoc commentum non a grauitate rei ſummorumque poetarum exemplo ac more, neque conſilium Romam redeundi ab Hannibalis perſona alienum eſt. In huius quoque conſilii fictionem facile incidere poterat Silius, lecto Liv. XXX, 20 extr. Ita vero nodum ſibi nexuerat vindice dignum; et a quo aptius ſolvi is poterat, quam a Neptuno? nam in mari erat Hannibal, et deus ille Scipioni fauet, de quo v. ad XV, 159 ſq. et ſup. v. 50 ſq. Neque tamen diffiteor, nimium poetae fuiſſe doctrinae artisque oſtentandae ſtudium. *ardentem furiis*, cf. ad I, 32. *alto*, ex imo maris, regia ſua, (vnde v. 242. *regna intima* Neptuni, et v. 244. *Oceani caput*) *proſpexit*, vt ap. Virg. A. I, 126. *Quaſſans caput*, v. ad I, 298. et VI, 600. *genitor*, v. ad I, 606. et III, 126. in Var. Lect. *aequora fundo eruit*, vt ap. Virg. A. I,

Concitat Aeolias, ac nubibus aethera condit.
Tum, penitus telo molitus regna tridenti
Intima, ab occaſu Tethyn impellit et ortu,
Ac totum Oceani turbat caput. Aequora ſurgunt
Spumea, et inliſu ſcopulus tremit omnis aquarum.
Primus, ſe adtollens Naſamonum ſedibus, Auſter
Nudauit Syrtim conrepta nubilus vnda.
Inſequitur ſublime ferens nigrantibus alis
Abruptum Boreas ponti latus. intonat acer,
Discordi flatu, et partem rapit aequoris, Eurus.

Hinc

R. 1. Parm. Med. Ben. et Marr. Herbip. in quibus etiam mox *imbribus* pro *nubibus* legitur, vt et in Marſi edd. Vulgo *e rupe.* Aliquid grauioris mendi ſubeſſe ſuſpicabatur Barth. Adv. XV, 7. qui et h. l. alia perperam, alia nimis ſeuere reprehendit. 249. *acer* Ox. et Put. Vulgo *ater*, quod praeſtiterit.

I, 84. 125. II, 419. — 241. Epitheton *Aeolias* tam ad *rupem*, montem antrumque Aeoli, quam ad procellas ſpectat. cf. Virg. A. I, 51 ſq. ac ſup. I, 193. et IX, 491 ſq. *molitus*, mouens. v. ad I, 645. et V, 385. *Tethyn*, vt III, 60. vbi v. Var. Lect. …

246 ſq. cf. Virg. A. I, 84 ſq. ibique Heyne in Exc. II. Pro Africo Silius bene ſubſtituit *Boream*, a Marone omiſſum: nam eo potiſſimum claſſis ab Italia ad Africae litora reiicienda erat. Erneſti hunc locum ita taxat: "Recenſus ventorum vt per ſe ambitioſum ſtudium ornandi prodit, ita, quod totus hic furor non parem ſibi euentum habuit, aliquid exinde vani tumoris ille omnis locus traxit." Enimuero ventorum in tempeſtate praecipuae partes ſunt, neque omnes h. l. recenſentur. Eos autem *omnes in vnam tempeſtatem congregari poſſe* negauit quidem et olim Seneca Nat. Qu. V, 16. at v. Heyne l. l. *Auſter*, qui v. 255. *Notus* dicitur, *ſe adtollens N. ſ.*, flans ex Africa. *Naſamones* prope Syrtim maiorem incolunt, (cf. I, 408.) et *Syrtes* potiſſimum *Noto exercitantur*, h. e. vexantur, vt vtar verbis Horat. Epod. IX, 31. *Auſter nudauit Syrtim vnda*, h. e. a Syrtibus vndas repellit et longe agit, vt ap. Lucan. I, 498 ſq. et IX, 320 ſq. — 248. *alis*, vt I, 589. *ponti latus*, quod mox *partem aequoris* poeta dixit.

251.

Hinc rupti reboare poli; atque hinc crebra micare
Fulmina, et in claſſem ruere inplacabile coelum.
Conſenſere ignes, nimbique, et fluctus, et ira
Ventorum, noctemque freto inpoſuere tenebrae.
Ecce, intorta Noto, veniensque a rupe procella
Antennae inmugit, ſtridorque inmite rudentum
Sibilat, ac ſimilem monti, nigrante profundo,
Ductoris frangit ſuper ora trementia fluctum.
Exclamat, voluens oculos coeloque fretoque:
Felix, o frater, Diuisque aequate cadendo,
Hasdrubal! egregium fortis cui dextera in armis
Pugnanti peperit letum, et cui fata dedere,
Auſoniam extremo tellurem adprendere morſu.

At

terit. 255. *veniensque a puppe p.* recte, puto, emend. N. Heinſ. et edidit Lefeb. prob. Drak. qui monet, vento, a puppi vel tergo ſpirante, Hannibalem longiſſime a finibus Italiae reiectum eſſe, et ſimiliter dixiſſe Virg. A. III, 130 *ſurgens a puppi ventus*, et Aen. I, 115 *ingens a vertice* (h. e. deſuper, non, a prora, vt Drak. adcepit, nam ſequitur) *In puppim ferit*, Stat. Theb. III, 29 *ingens a puppe Notus*, Hom. Od. Δ, 357 ἣ λιγὺς οὖρος ἐπιπνείῃσιν ὄπισθεν, et Eurip. Troad. 19 μένουσι δὲ Πρύμνηθεν οὖρον. Erneſti putat, haec loca non ſatis conuenire, inprimis ob ſequentia *antennae inmugit:* quod non ſatis adſequor. 257. *migrante profundo* corrig. Barth. Adv. XV, 7. vbi monet, perire omne videnti profundum, (forte profunditatem, altitudinem) quum nauis imo videatur ſubſeſſura, ipſumque mare migrare ad Superos. Sed v. not. 258. *frementia* omnino legendum videbatur Drak. quia Silius vbique Hannibalem inpauidum finxiſſet. Sed cf. v. 268.

ac

251. *rupti poli*, ruptus polus, coelum. cf. ad I, 135. *ruere coelum*, v. ad I, 251. et XVI, 650. — 254. *a rupe* Aeoli, vt v. 240. At v. Var. Lect. *ſtridor rudentum*, vt ap. Virg. A. I, 87. *ſimilem monti fluctum*, vt ap. Virg. A. I, 105 et, quos Drak. laudauit, Ouid. Met. XV, 509. Hom. Od. γ, 290. λ, 242. cf. Heinſ. ad Ouid. Met. XI, 538. *nigrante profundo*, mari, vt v. 269. *atris aequoris aggeribus*, et μελάνει πόντος, vel κῦμα κελαινὸν et πορφύρεον ap. Hom. Il. η, 64. ι, 6. Odyſſ. λ, 242. Drak. *Ductoris*, Hannibalis. 259-267. Manifeſta imitatio Virg. A. I, 92-101, vbi v. Heyne. cf. omnino ſup. ad II, 705. III, 123. et IV, 669 ſqq. *voluens oculos coelo*, ad vel in coelum, vt I, 1, 277. 370. 508. et al. 261. *fortis dextera* Claudii Neronis. v. ſup. XV, 775-804. *tellurem adprendere morſu*, vt

V,

At mihi Cannarum campis, vbi Paullus, vbi illae
Egregiae obcubuere animae, dimittere vitam
Non licitum: vel, quum ferrem in Capitolia flammas,
Tarpeio Iouis ad manes deſcendere telo.

Talia dum maeret, diuerſis flatibus acta
In geminum ruit vnda latus, puppimque ſub atris
Aequoris aggeribus tenuit, ceu turbine merſam.
Mox, nigris altae pulſa exundantis arenae
Vorticibus, ratis aethereas remeauit ad auras,
Et fluctus ſupra, vento librante, pependit.
At geminas Notus in ſcopulos atque horrida ſaxa
Dura ſorte rapit (miſerandum et triſte!) biremes.
Increpuere ictu prorae, tum murice acuto
Diſſiliens ſonuit, rupta compage, carina.
Hic varia ante oculos facies: natat aequore toto
Arma inter, galeasque virum, criſtasque rubentes,
Floren-

ac ſup. I, 530. 532. et II, 476. ibique nott. 264. *vbi illae* Put. et R. 2. Vulg. *et illae.* 267. *Tarpeio,* non *Tarpeii*, tres ſcripti cum R. 2. et Parm. 271. *alte exundantis arenae*, ex imis barathri pontici cauernis ebullientis, vi ventorum ſubtus agente, emend. Barth. Adv. XV, 7. et edidit Cell. Recte, opinor. 278. *It* pro *Hic* coni. N. Heinſ. 280. *Capuae et gaza ſepoſita* R. 1.

V, 526. vbi v. not. 267. *Tarpeio Iouis telo*, h. e. Tarpeii I. fulmine, cf. ad I, 255. et IX, 538.

268 ſq. Imitat. Virg. A. I, 102 ſq. Scena denſis coloribus picta, ſed non ſine doctrina et acumine, quod vtrumque hoc inprimis loco commendatur; Ern. *diuerſis flatibus*, contrariis ventis, *acta*, inpulſa, *vnda ruit in geminum*, vtrumque, *latus* nauis Hannibalis. Ita nauis veluti inter duos *aggeres merſa* tenebatur; Ern. cf. ad I, 265. — 273. cf. Virg. A. I, 106. — 274. cf. Virg. A. I, 108. — 276. *murice acuto*, vt ap. Virg. A. V, 205. vbi Seruius: *murex*, *ſaxi acumen, eminens per tranquillitatem.* Iſidor. Orig. XVI, 3. *murices, petrae in litore, ſimiles muricibus viuis, acutiſſimae et nauibus pernicioſiſſimae.* cf. et Non. Marcell. h. v. 278 ſq. Silius exornauit verba Virg. A. I, 119. et VIII, 540. *cri-ſtas*

Florentis Capuae gaza, et ſepoſta triumpho
Laurens praeda ducis; tripodes, menſaeque Deorum,
Cultaque nequidquam miſeris ſimulacra Latinis:
Quum Venus, emoti facie conterrita ponti,
Talibus adloquitur regem maris: Hoc ſatis irae
Interea, genitor: ſatis ad maiora minarum.
Cetera parce, precor, pelago: ne tollat acerba
Hoc Carthago decus, nullo ſuperabile bello
Progenuiſſe caput, noſtrosque in funera Poeni
Aeneadas vndis totoque eguiſſe profundo.
Sic Venus: et tumidi conſidunt gurgite fluctus;
Obuiaque aduerſis propellunt agmina caſtris.

Dux

R. 1. Med. Mart. Herbip. *Capuae et gaza et ſepoſta* ed. Baſil. Wolfii, Colin. D. Heinſ. Dausq. Cell. 281. *duci*, h. e. a duce ſepoſta, malebat Lefeb. 289. *motoque* praeſtiterit iudice N. Heinſ. At Drak. putabat emphaſin eſſe in voce *toto:* opus habuiſſe toto maris inpetu ad obprimendum Hannibalem. 291. *tranſtris* vel *roſtris* pro *caſtris* legendum cenſebat N. Heinſ.

Barthius

ſtas rubentes, vt *atras iubas* V, 165. vbi v. not. 280. *Capuae*, vbi Hannibal olim hibernauerat. *ſepoſita*, reſeruata, *triumpho ducis*, Hannibalis. 281. 2. Haec potiſſimum ad ſpoliatum Feroniae templum (v. XIII, 84 ſq.) referenda eſſe, iam videre Marſ. et Cell.

285. *genitor*, vt ſup. v. 238. (vbi v. not.) vel quia Venus e ſpuma maris nata, Ἀφροδίτη, Ποντία, Ἀναδυομένη, Ποντογένεια, Θαλασσίγονος, ἁλιγενής. cf. Heyne ad Virg. A. V, 800. 1. et Iani ad Hor. Od. I, 3, 1. III, 26, 5. — 286 ſq. Scite a poeta haec cogitata ſunt veluti praetextus loco, et digna Dea Poenis infeſta, *ne tollat*, extollat, efferat *Carthago hoc decus*, et honori ſibi ducat, quod *nullo bello ſuperabilem* heroem *progenuerit* Hannibalem, ad cuius *funus* et mortem Romani *vndis eguerint*, quippe quem non alio modo conficere et ſuperare potuerint; Ern. 289. *Aeneadas*, Romanos, *noſtros;* quia iis et Venus fauet, et Neptunus, de quo v. ad v. 236 ſq.

290. 1. Recte, puto, Erneſti: "Ecce grandem poetae ſaltum, qualem in toto carmine vix ſimilem fecit! Fluctus conſidunt, Hannibal e regione *caſtrorum* Scipionis

Rareſcit multo laxatus vulnere miles,
Atque aperit patulas proſtrato corpore late
Inter tela vias. Inrumpit mole ruinae
Auſonius globus, et periuria Graia reſignat.
Archemorum Rullus, Teucrum Norbanus, et ambo
Mantua labenti genitrix dimiſerat aeuo.
Obtruncat Samium bellacis dextra Caleni.
At Clytium Selius, Pellaeum et vana tumentem
Ad nomen patriae Clytium; ſed gloria Pellae
Haud valuit miſero defendere Daunia tela.

Saeuior his Latios vaſtabat Bruttia ſigna
Laelius increpitans: Adeone Oenotria tellus
Dete-

facti quidam veteres teſte Lefeb. *hos* malebat N. Heinſ. et v. 422 *laxatus funere*, quod placebat Drak. 424. *more ruinae*, h. e. vt ſolet ruina, coni. Burm. Male! 426. *Rullus*, nomen Romanum, vt *Norbanus*, *Calenus*, *Selius*, ex emend. N. Heinſ. *Ruilus* Marſ. et Gryph. Vulgo *Rutilus*. Mox *ambo*, non *ambos*, ſcripti et R. 2. Vid. ad IV, 175. — 427. *bibenti aeuo* Oxon. et Put. *flauenti aruo* (ob ſegetes, vt ap. Virg. Ge. I, 316. IV, 126. et Ecl. IV, 28. al. vnde et *flaua Ceres*) emend. N. Heinſ. prob. Drak. cf. not. et ad XI, 325. — 432. *Latio* Marſ. *late vaſtabat* corrig. Heinſii et Livin.

XV, 7. — 422 ſq. cf. V, 381. 2. ibique not. *miles*, Macedones eorumque phalanx. *mole ruinae*, ceu ruina iugentis molis et ponderis; Ern. cf. IX, 504. *periuria Graia*, Macedonas periuros, foedifragos. *reſignat*, ſoluit, rumpit, laxat. 427. *ambo labenti aeuo*, Romani ſenes, quod virtutem auget et inpetum arguit, nec a ratione poetica alienum eſt, quum paſſim, vt IV, 745. et X, 310, *labi* dicantur, quae ad finem vergunt vel pereunt; Ern. Ad ſenectutem iam retulit Marſus. 429. *Pellaeum*, a Pella oriundum, oppido natalibus Alexandri celebri, vnde *vana tumentem*, ſuperbientem illa patria ſua; Ern. cf. ad I, 306. in Var. Lect. et ad XI, 381. *defendere*, v. ad V, 490. *Daunia*, Romana. v. ad I, 291.

432 ſq. *Hannibal in ſecunda acie et ſubſidiariam aciem Italicorum militum* (*Bruttii plerique erant, vi ac neceſſitate plures, quam ſua voluntate, decedentem ex Italia ſequuti*) *inſtruxit;* Liv. XXX, 33. Hos *Latios*, Italos, (v. ad XII, 412. in V. L.) qui per adpoſit. etiam *Bruttia ſigna*

Tu mihi Flaminii portas rorantia caeſi
Ora ducis: noſco dextram. tu primus in ictus
Ingentis Paulli ruis, ac defigis in oſſa
Mucronem. tibi pugnacis geſtantur opima
Marcelli: Gracchusque cadens tibi proluit enſem.
Ecce manus, quae te pulſantem, belliger Appi,
Moenia ſublimis Capuae de culmine muri
Excelſo fuſa moribundum propulit haſta.
Ecce aliud fulmen dextrae, quo nobile nomen
Fuluius excepit non vnum pectore vulnus.
Huç prima te ſiſte acie, cui Conſul in armis
Criſpi-

rit. Neque in verbis quidquam eſt, quod a conſuetudine Silii abhorreat. Sic de militibus obuiam euntibus et ſe oſtendentibus ſup. I, 312. *obuia quisque ora duci portat.* Sic et *rorantia* IV, 447. V, 459. VII, 324." — 299. *perluit* malebat Drak. quia Burm. ad Petron. c. CXX. docuerit, *perluere* maioris efficaciae eſſe, et notare penitus madefacere, *proluere* autem leuiter adſpergere. 302. *protulit* Ox. et Put. *pertulit* edd. Marſi, Iunt. et

VI, 332. et XVI, 513. — 295 ſq. Silius definite extulit et exornauit verba Liv. l. l. *Poenus ſedecim annorum in terra Italia res geſtas, tot duces Romanos, tot exercitus occidione occiſos, et ſua cuique decora, vbi ad inſignem alicuius pugnae memoria militem venerat, referebat.* *Flaminii caeſi* cf. Var. Lect. et ſup. V, 655 ſq. *Portas*, vt mox *ruis*, *defigis* et alia pro *portaſti, ruiſti* cet. 297. cf. X, 304 ſq. — 298. *opima* ſpolia *tibi*, a te, *geſtantur*, occiſo *Marcello*. v. ad XIV, 142. Ipſe Marcellus olim haec ſpolia tulerat; (v. ad I, 133.) quo poeta ſimul reſpexiſſe videtur. De morte *Marcelli* v. ſup. XV, 334-380. et de morte *Gracchi* XII, 475 ſq. *proluit*, vt ap. Stat. Theb. VIII, 711. cf. ſup. IV, 166. VII, 663. *tibi*, tuum *enſem*, a te caeſus. 299 ſq. *Appius* Claudius conſul in obpugnatione Capuae vulneratus, et poſt deditionem huius vrbis mortuus. v. Liv. XXVI, 6. 16. *Capuae ſublimis*, vt *C. altae* ſup. XVI, 626. *fuſa haſta*, v. ad I, 267. — 303. 4. De *Fuluio* v. XII, 469 ſqq. Laus virtutis, qua indignus eſt, ei tribuitur, in gratiam militum, a quibus victus eſt. *fulmen dextrae*, v. ad I, 421. *nobile nomen*, cf. ad IV, 729. VIII, 439. et XII, 470. *excepit pectore vulnus*, v. ad V, 594.

Criſpinus cecidit. me tu comitare per hoſtes,
Qui nobis (memini) ad Cannas laetiſſimus irae
Seruili fers ora ducis ſubfixa veruto.
Cerno flagrantes oculos, vultumque timendum
Non ipſo minus enſe tuum, fortiſſime Poenum
O iuuenis: qualem vidi, quum flumine ſaeuo
Inſignis Trebiae complexum ingentibus vlnis
Merſiſti fundo luctantem vana tribunum.
At tu, qui gelidas Ticini primus ad vndas
Scipiadae patris tinxiſti ſanguine ferrum,
Incepta exſequere, et nati mihi redde cruorem.
Horreſcamne ipſos, veniant ad proelia, Diuos,
Quum ſtetis turmae, vidi certantia coelo

Quas

et Ald. *perculit* Gryph. et Nut. prob. Drak. 306. *comitante* libri veteres tam ſcripti quam editi. *cecidit, me tum comitante per hoſtes*, ed. Beneſſae, prob. Lefeb. 317. *ſi* poſt *veniant* legitur in Put. ed. Iunt. et aliis inde expreſſis. Sed rectius ſubintelligitur; vel, vt Drak. putabat, votum Hannibalis eſt, pugnam cum ipſis Diis exoptantis. cf. not. ad I, 58. — 318. 9. Ita h. l. reſtituit ex vett. libris Lefeb. quem cum Ern. ſequutus ſum. *Cum ſtetis turmae* Oxon. Tell. R. 2. et edd. Marſi, prob. N. Heinſ. quum ad plures ſermonem eſſe, ex ſeqq. ſatis manifeſtum ſit. Idem et coni. *Cum ſtetit pro me*, non inprob. Drak. *Cum ſteteris turmae* Put. *Cum ſteteris turma* R. 1. Parm. Med. et Mart. Herbip. *Cum ſteteris prope me* primus edidit

594. — 306. De *Criſpino* v. ſup. XV, 345. Proprie non *cecidit* in pugna, ſed ex vulnere mox mortuus eſt. v. Liv. XXVII, 33. — 307. *Laetus irae*, qui laetatur hoſte interfecto, qui ſibi gratulatur euentum, quem ira et atrocitas pugnandi habuit; Ern. 308. De *Seruilio* v. ad VIII, 664. et X, 223 ſq. — 309. *flagrantes oculos*, v. ad I, 126. et V, 275. — 311 ſq. cf. ſup. IV, 589 ſq. — 314. 5. cf. IV, 445 ſq. *Scipiadae*, v. ad VII, 106. — 317. cf. ad I, 56 ſq. et h. l. Var. Lect. 318. *Quum ſtetis, turmae, quas, calcantes iuga certantia coelo, vidi volitare* cet. Hic eſt ordo verborum. *ſtetis*, intrepidae ac inmobiles; vel maneatis in acie, quod τῷ *fugere* obponitur; (v. Erneſti clav. Cic.) vel ſtetis in gradu, quod propr. de gladiatoribus dicitur. Lefeb. poſitum putat pro *contra ſtetis*, vt mox v. 324-326. et Virg. A. V, 414. vel ἀντίοι ἵστανται ap. Hom. Il. XII, 44. *iuga* Alpium *certantia*, altitudine, cum *coelo*; cf.

Quas iuga calcantes ſummas volitare per Alpes?
Quum videam, quorum ferro manibusque capaces
Arſere Argyripae campi, num ſegnior ibis
Nunc mihi, qui primus torques in moenia telum
Dardana, nec noſtrae facilis concedere laudi?
Te vero, te, te exſtimulem, qui fulmina contra,
Et nimbos, tonitrusque, ac ſummi numinis iras
Quum ſtarem, perferre ferox haec vana iubebas
Nubila, et ante ducem Capitolia celſa petebas?
Quid vos, quis claro deletum eſt Marte Saguntum,
Exhorter, quos nobilitant primordia belli?

Vt

edidit Nicander et deinde alii. *Cum ſtatis prope me? vidi*, cet. repoſuit Drak. Deinde *Quas iuga calcantes* Put. et R. 2. Vulgo *vidi*, *certantia coelo Cum iuga calcaſtis*, *ſ. v. per Alpes.* — *Dum iuga calcatis* emend. N. Heinſ. quoniam *τὸ cum*, quod praeceſſerit proxime, ac ſubſequatur diuerſa ſignificatione, orationem hic nonnihil reddat perplexam. 322. *docilis* in comment. Marſi. 324. *Ten' vero, tene exſtimulem* legendum putabat N. Heinſ. 326. *ac vana* omnes libri et ſcripti et editi. *haec vana* vel *en vana* emend. N. Heinſ. et illud recepi cum Lefeb. et Ern. etſi ne ita quidem hic locus mihi ſatisfacit. *perſtare ferox ad vana* coni. Livin. non improb. Ern. Sed quis ita dicet *Quum ſtarem*, *perſtare* cet. *videbas* pro *iubebas* R. 2. quod non diſplicebat Lefeb. *docebas* ſcribendum putabat Dausq. coll. XII, 619. — 329. *deleta Saguntus* ed. Baſil. Wolfii et inde paucae aliae, quas ſequutus eſt Lefeb. quia nomen hoc decies octies in Silio et ſemper in femin. gen. occurrat. Sed noſtra lectio firmatur librorum auctoritate, et cur Silio non liceat ſemel alia vocis forma vti, quae non minus

recta

cf. ad I, 234. IV, 2. 742. XI, 136. 217. XII, 73. — 319. *Argyripae campi*, campus Cannenſis in Apulia. v. ad IV, 554. et XIII, 30. in Var. Lect. *campi capaces*, ingentes, qui magnum hominum multitudinem continere poſſunt; Drak. Nam multa ibi hominum millia pugnarunt ac ceciderunt. *Arſere campi ferro igniquе vaſtati*; Marſ. refulgentes armis, vt ap. Virg. A. XI, 602. *campi armis ardent*; Ern. Ego malim intelligere *flagrantes ſanguine*, vt I, 126. (vbi v. not.) vel *fulgentes ſtrage*, vt VII, 486. — 322. *moenia Dardana*, Romana, Romam. cf. XII, 565 ſq. — 324-7. cf. XII, 605 ſq. — 326. Ipſe potius Hannibal fulmina *vana docebat* ſup. XII, 627 ſq. propter quem fulminis contemtum nunc milites laudantur. 329. *primordia belli*, cf. inf. v. 495. et ſup. I, 271. 2. *defendite*, tuemini,

Vt meque et vobis dignum, defendite, quaeſo,
Praeteritas dextrae laudes. Diuum ipſe fauore,
Vincendoque ſenex patriam poſt trina labantem
Luſtra, et non viſos tam longa aetate penates,
Ac natum, et fidae iam pridem coniugis ora,
Confiſus vobis, repeto. non altera reſtat
Iam Libye; nec Dardaniis pugna altera reſtat.
Certatus nobis hodie dominum adcipit orbis.
Hannibal haec: ſed non patiens remorantia verba
Auſonius miles, quoties dux coeperat ora
Soluere ad adfatus, ſignum pugnamque petebant.
Haec procul aeria ſpeculantem nube ſororem
Vt vidit Diuum genitor, maeſtosque ſub acri

Obtutu

recta eſt? cf. ad I, 271. Liv. XXI, 15. 18. al. 336. *Libyae* priſcae edd. Abeſt hic verſus a c. Put. 339. *quoties* ex emend. Dausq. Barth. et N. Heinſ. Vulgo *quatiens*, quae lectio ex antiqua ſcriptura *quotiens* orta. 340. *adfatus*, non *effatus*, Oxon. et ſic iam Cell. ex coni. Deinde *petebant* Oxon. et Put. Vulgo *petebat*. 341. *ſpeculantem*, non *ſpectantem*, Oxon. (tres ſcripti, teſte Lefeb.) et R. 2. cf. ad VII, 123. et XIII, 163. — 342. *ſub*

acri

tuemini, *laudes praet. dextrae*, laudem virtutis hactenus partam. *Diuum fauore vincendoque ſenex*, debilitatus victoriis. cf. ad II, 457. et VIII, 330. Nam a domo ei non milites in ſubplementum mittebantur. Similiter Pyrrhus fatebatur, de ſe actum eſſe, ſi vel vnam de Romanis iterum reportaret victoriam. v. Plut. in Pyrrho. *poſt trina luſtra*, v. ad XVI, 151. *patriam labantem*, infelici proeliorum euentu debilitatam, nutantem, occaſum minitantem, propemodum labentem; Drak. cf. ad II, 392. *natum et coniugem*, cf. III, 62-157. et IV, 770 ſq. — 335 ſq. Verba Hannibalis ap. Liv. XXX, 32. *Roma, an Carthago iura gentibus darent, ante craſtinam noctem ſcituros: neque enim Africam aut Italiam, ſed orbem terrarum, victoriae praemium fore.* cf. v. 390. *Certatus*, de cuius imperio certatur. 338. Pro Scipionis oratione, de qua v. Liv. XXX, 32. et Polyb. XV, 10. poeta ſubſtituit conloquium Iunonis cum Ioue. *remorantia pugnam*.

341 ſqq. Imitat. Virg. A. XII, 791 ſqq. Nec mirum, poetam nunc, in tanto rerum

cardine,

Obtutu vultus, ſic ore effatus amico eſt:
Qui te mentis edunt morſus, da noſcere, coniux:
Num Poeni caſus ducis, et Carthaginis angit
Cura tuae? ſed enim reputa tecum ipſa furores
Sidonios. gentem contra et fatalia regna
Teucrorum quis erit, quaeſo, germana, rebelli
Fractis foederibus populo modus? Ipſa malorum
Non plus Carthago tulit, exhauſitque laboris,
Quam pro Cadmea tu exercita gente tuliſti.
Turbaſti maria ac terras, iuuenemque ferocem
Inmiſti Latio; tremuerunt moenia Romae,
Perque bis octonos primus fuit Hannibal annos
Humani generis. tempus componere gentem.
Ad finem ventum: et claudenda eſt ianua belli.

Tum ſupplex Iuno, Neque ego, mutare laborans,

 Quis

acri vnica voce ſcribendum videbatur N. Heinſ. 343. *adfatus* iterum corrig. idem et edidit Lefeb. 344. *edant* emend. N. Heinſ. 351. *tuleris tu exercita gente* Put. *tuliſti e. gente* Oxon. *tuliſti excita gente* Tell. *ipſa tuliſti exercita gente* R. 1. Parm. Med. al. *Quam pro te, Cadmea tu exercita gente tuliſti* R. 2. Noſtra lectio primum reperitur in edd. Marſi et Ben. *Quam pro C toleraſti exercita genta* ex emend. N. Heinſ. edidit Lefeb. prob. Drak. quia in ſcriptis priſcisque edd. poſtrema verſus verba ſint *exercita gente*, et verbum *tulit* modo praeceſſerit, cuius tamen repetitionem h. l. non inprobandam eſſe, iam recte monuit Ern. 356. *claudenda* ex R. 2. omiſſo τῷ et, recepere Lef. et Ern. Recte, opinor. *occludenda* putabat N. Heinſ. 357. *ego hoc mutare* Put. *ego hec mutare* R. 2. *ego inmutare* vel *haec mutare* corrig. N. Heinſ. ne poſterior ſyll. voc. *ego* producatur, quod tamen

cardine, Deorum interuentu vti. 344. *te mentis edunt morſus*, v. ad VII, 271. et XIII, 274. — 347. *fatalia regna Teucrorum.* Romanorum, quibus fato deſtinatum eſt imperium orbis terrarum. 352. cf. I, 37. — 354. *bis octonos annos*, cf. v. 332. et ad XVI. 151. *componere gentem*, motus Poenorum finire, vel efficere, vt debellati quieſcant pacemque petant. cf. Tac. Hiſt. IV, 3. pr. et Horat. Od. IV, 14, 52. *claudenda eſt ianua belli* formula a Iani templo petita. v. Heyne ad Virg. A. I, 291-96. in Exc. IX. et ad VII, 616 ſq.

357 ſq. Imitat. Virg. A. X, 611 ſq. vbi ſimiliter Iuno Turni

Quis eſt fixa dies, pendenti nube reſedi:
Nec reuocare acies, bellumue extendere quaero:
Quae, donare potes, quoniam mihi gratia languet,
Et cecidit iam primus amor, nil fila ſororum
Aduerſus poſco. vertat terga Hannibal hoſti,
Vt placet, et cineres Troiae Carthagine regnent.
Illud

tamen non praeter exemplum antiquitatis, tam in caeſura, quam extra eam fieri, monuit Drak. et, quos laudauit, Broekhuſ. ad Prop. I, 8, 31. IV, 2, 3. et Voſſ. Art. Gram. I, 27. — 358. *pendenti in nube* Tell. R. 1. Parm. Med. *Poeno duce nube reſedi* audaciſſime caſtigabat Barth. Adv. X, 13. cui ineptum videbatur epitheton *pendenti*, quaſi noua res eſſet, nubem *pendere*, aut Iunonem in *nube pendenti* ſedere. At inepta potius eſt haec cenſura. v. not. 359. *bellumue* Put. Tell. et R. 2. quod ſubſtitui pro vulg. *bellumque*. 362. *Aut fuſos poſco* coni. N. Heinſ. parum apte. 363. *cineres Troiae* Put. R. 2. et edd. Marſi, quod iam edidit Cell. Vulgo *cineres Latii*, quod Dausq. exponebat: "Scipionum duorum cineres, in quorum vltionem armis adcinctus Africanus eam oram debellauit, et regnare potuit, ſi fata tuliſſent; certe eius virtute Africae domina Roma facta eſt." *Vt placet, et curae eſt, Latii C. regnent* infeliciter tentabat Barth. Adv.

ni mortem deprecatur. Recte Erneſti: "Non ſine ingenio et acumine Iunonis character ſeruatus eſt a poeta. Nouimus Deae adrogantiam; iam videt omnia contra fieri quam optauerat. Itaque ad preces confugit vel inuita: at quam inuidioſe id facit, et quam plenae aculeorum ſunt ſententiae, *gratia mihi languet, cecidit primus amor, nil — poſco*. Sed ne ſic quidem magnam propriae artis laudem Silius tuebitur. Nam omnis loci forma deſcripta eſt e Virg. l. l." *Quibus eſt fixa dies*, quae fato deſtinata ſunt, vel quibus finis conſtitutus eſt, vt οἷς θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν, ap. Hom. Il. γ, 309. vel πεπρωμένον αἴσῃ Il. ό, 209. *pendenti nube*, eleganter e natura rei, iudice etiam Heyne ad Virg. Ge. I, 214. cf. ſup. ad I, 128. et VI, 645. — 360. *Quae donare potes — nil* vero *adverſus fila ſororum — poſco*. 361. Ex ſtomacho loquitur, quaſi Iupiter ideo Poenos adfligat, quia Iunonem, illorum fautricem, deſierit amare; Cell. cf. Virg. A. X, 613 ſq. *fila ſororum*, Parcarum, h. e. fata. 363. *cineres Troiae* cum acerba inuidia adpellat Romanos, ex Troiae veluti ruinis et cineribus oriundos; Ern. cf. ad VII, 493. Similiter *gens recidiua Phrygum* dicitur ſup. I, 106. vbi v. not.

365.

Illud te gemini per mutua pignora amoris
Et ſoror et coniux oro, tranare pericla
Magnanimum patiare ducem, vitamque remittas,
Neue ſinas captum Auſonias perferre catenas.
Stent etiam contuſa malis mea moenia, fracto
Nomine Sidonio, et noſtro ſeruentur honori.
 Sic Iuno, et contra breuiter ſic Iupiter orſus:
Do ſpatium muris (vt vis) Carthaginis altae.
Stent lacrimis precibusque tuis. ſed percipe, coniux,
Quatenus indulſiſſe vacet. Non longa ſuperſunt
Fata vrbi, venietque pari ſub nomine ductor,
Qui nunc ſeruatas euertat funditus arces.
Aethereas quoque (vti poſcis) trahat Hannibal auras,
Ereptus pugnae. Miſcere hic ſidera ponto,
Et terras inplere volet redeuntibus armis.
Noui feta viri bello praecordia. ſed lex
Muneris haec eſto noſtri: Saturnia regna

Adv. X, 13. — 366. *vitaeque* Marſi Ven. poſter. et inde aliae. 370. *e contra breuiter* Put. *et contra breuiter* Oxon. *at contra breuiter* coni. Drak. *at breuiter contra* tacite repoſuit Leſeb. cf. ad III, 570. — 372. *percipe* ſcripti, R. 2. et Med. *praecipe* R. 1, Parm, Marſ. et Mart. Herbip. non inprob. N. Heinſ. vt dictum ſit pro, prius percipe. 379. *bello*, non *belli*, Oxon.

365. *tranare pericla*, v. ad III, 662. et XV, 375. *vitamque remittas*, concedas, relinquas. cf. quos Drak. laudauit, Gron. Obſſ. IV, 2. et Gothofr. ad l. 3. cod. Theodoſ. de diuerſ. reſcript. 368. *Stent*, non diruantur, *mea moenia*, Carthago, *et noſtro*, meo, *ſ. h.* cf. ad I, 26 ſq.

370 ſq. Manifeſta imitatio Virg. A. X, 621 ſq. *lacrimis p.*, propter lacrimas. 374. *pari ſub nomine ductor*, Scipio Africanus minor. 376. *Aethereas trahat auras*, viuat, formula ant. et Lucret. cf. Heyne ad Virg. A. I, 387. 546. III, 339 *Miſcere ſidera ponto*, vt XIII, 587. *terras inplere redeuntibus armis*, iterum armatis, Antiocho ad bellum ſollicitato. cf. ad XIII, 877 ſq. vbi Sibylla ſimiliter vltima Hannibalis conamina ac fata canit. *feta bello p.* cf. ad X, 14. et XIII, 592. *lex*, conditio.

Ne poſthac videat, repetat neue amplius vmquam
Auſoniam. nunc inſtanti raptum auehe leto;
Ne, ſi miſcebit latis fera proelia campis,
Romulei nequeas iuuenis ſubducere dextrae.

Dum ſtatuit fata omnipotens vrbique ducique,
Inuadunt acies pugnam, et clamore laceſſunt
Sidera. Non alio grauiores tempore vidit
Aut populos tellus, aut, qui patria arma mouerent,
Maiores certare duces. Diſcriminis alta
In medio merces, quidquid tegit vndique coelum.
Ibat Agenoreus praefulgens ductor in oſtro,
Excelſumque caput penna nutante leuabat
Criſta rubens. ſaeuus magno de nomine terror
Praecedit, Latioque micat bene cognitus enſis.

At

Oxon. Put. et R. 2. — 381. *poſt haec* Oxon. et Put. 386. *acres* vel potius *alacres* pro *acies* malebat N. Heinſ. At nil mutandum. 388. *paria arma* primus edidit Marſus. Non male! *Paribus vterque votis ac viribus imperium*

ditio. 383. *miſcebit proelia,* v. ad I, 69. *Romulei Iuuenis,* Scipionis.

385-596. Deſcriptio poetica pugnae ad Zamam, de qua v. Liv. XXX, 33-35. Polyb. XV, 9-16. et Appian. Punic. c. 40 ſqq. *ſtatuit,* deſtinat praedicendo; Ern. *Inuadunt pugnam,* vt IX, 12. *clamore laceſſunt Sidera,* cf. ad V, 394. *Tubae cornuaque ab Romanis cecinerunt, tantusque clamor ortus, vt elephanti in ſuos verterentur;* Liv. l. l. 387 ſq. *Ad hoc diſcrimen procedunt poſtero die duorum opulentiſſimorum populorum duo longe clariſſimi duces, duo fortiſſimi exercitus, multa ante parta decora aut cumulaturi eo die, aut euerſuri;* Liv. XXX, 32. — 390. Imperium orbis terrarum erat magnum certaminis praemium, in medio quaſi poſitum, h. e. id, de quo certabatur. cf. ſup. ad v. 335 ſq. — 391 ſq. cf. IV, 324 ſqq. *Agenoreus ductor,* Hannibal. v. ad I, 15. — 392. Proprie ipſe eleuabat caput galea tectum, vel criſtae in capite alte eminebant, quo terror incutiebatur hoſtibus. cf. inf. v. 525. et ſup. ad VII, 295. et XIII, 143. *penna nutante,* v. ad I, 460.

At contra ardenti radiabat Scipio cocco,
Terribilem oſtentans clipeum, quo patris et vna
Caelarat patrui ſpirantes proelia dira
Effigies: flammam ingentem frons alta vomebat.
Sub tanta cunctis vi telorumque virorumque,
In ducibus ſtabat ſpes et victoria ſolis.
Quin etiam, fauor vt ſubigit pleroſque metusue,
Scipio ſi Libycis eſſet generatus in oris,
Sceptra ad Agenoreos credunt ventura nepotes.
Hannibal Auſonia genitus ſi ſede fuiſſet,
Haud dubitant terras Itala in ditione futuras.

imperium orbis agitabat; Flor. II, 2. — 399. *virorumque* Oxon, Tell. R. 1. 2. Parm. Marſi Ven. prior, quod, quia ſonantius eſt, recepi cum Lefeb. probb. Barth. Adv. X, 13. Cell. N. Heinſ. Drak. cf. ad IV, 187. Vulgo *virûmque*. 401. Ita Oxon. et Put. Vulgo *ſubigit fauor vt plerumque*. Cortius ſuſpicabatur, inreptitium eſſe hunc verſum. 403. *credunt* Oxon. Put. R. 2. Parm. Vulgo *eſſent*, quod e *cenſent* corruptum eſſe non male ſuſpi-

460. 501. IV, 353. *Criſta rubens*, vt ſup. v. 279. — 395. *ardenti cocco*, ſago ſ. paludamento. cf. inf. v. 526. 27. et ſup. ad IV, 268. Drak. monet, Hannibalem in *oſtro*, Scipionem in *cocco* fingi; nam purpuram genus eſſe, eiusque ſpecies tum ἁλιπόρφυρον, ſ. *oſtrum*, ex oſtreo ſ. ſanie muricis, tum κόκκινον ſ. *coccum*, ex grano ilicis humilis; de quo v. Scalig. Epiſt. XI. et Salmaſ. ad Solin. p. 190 ſq. — 397. *Caelarat*, caelandas curauerat. v. ad I, 407. *ſpirantes proelia*, v. ad III, 240. *flammam frons alta*, h. e. galea, qua frons tecta erat, *vomebat*, vt ap. Virg. A. VIII, 620. vbi v. Heyne. cf. ſup. ad IX, 449. et X, 107. *Sub tanta vi t. v.*, in tanta multitudine militum, vel, etſi tanta eorum copia erat, tamen *cunctis* cet. *ſtabat*, v. ad III, 173. — 401-405. cf. IV, 730 ſq. et VII, 36. 37. Non ſatis congruere videntur verba Liv. XXX, 32, ex quibus haec translata eſſe ſuſpicatur Erneſti: *Anceps ſpes et metus miſcebant animos, contemplantibusque modo ſuam, modo hoſtium aciem, quum oculis magis quam ratione penſarent vires, ſimul laeta ſimul triſtia obuerſabantur.*

Contremuere aurae, rapido vibrantibus haſtis
Turbine, et horrificam traxere per aethera nubem.
Inde enſis, propiorque acies, et comminus ora
Admota, ac dira flagrantia lumina flamma.
Sternitur in medium contemtrix turba pericli,
Quae primis ſe praecipitem tulit obuia telis,
Gentilemque bibit tellus inuiſa cruorem.
Feruidus ingenii, Maſiniſſa, et feruidus aeui,
In primas Macetum turmas inmania membra
Infert, et iaculo circumuolat alite campum.
Caerulus haud aliter, quum dimicat, incola Thules
Agmina

ſuſpicabatur Barth. Adv. X, 13. — 407. *aequora*, h. e. campum, Tell. 412. *bibit* R. 2. Maiſ. Ben. *vidit* Oxon. *videt* Put. R. 1. Parm. Med. Deinde *innita* pro *inuiſa* ex emend. Heinſiorum repoſuere Drak. et Ern. 414. *Macedum* primus edidit Nicander. v. ad XIII, 878. — 415. *campos* Put.

406. *Contremuere*, reſonarunt, *aurae*, ſtrepitu armorum armatorumque. *vibrantibus haſtis*, vt I, 539. vbi v. not. *turbine*, inpetu. v. Ind. *nubem* pulueris. 408. cf. ad IX, 314. in Var. Lect. 409. cf. V, 275. X, 106. *tellus bibit cruorem*, vt X, 268. et XVI, 216. *gentilem*, Poenorum, in terra patria pereuntium. *tellus inuiſa*, et Romanis, et Diis, quia tam ſaepe foedifraga; Lefeb. Ita certe exponere praeſtiterit, quam cum Dausq. *terra* diu *inuiſa*, non viſa Afris, quippe qui diu abfuerint domo. 413 ſq. In ordine pugnae conſertae arbitrium ſuum poeta ſequitur; Ern. 414. Macedonum legionem in ſecunda Poenorum acie fuiſſe, docet Liv. XXX, 33. *Macetum*, v. ad XIII, 878. — 416. *incola Thules*, Britannus: nam Thulen veteres in Britannicis inſulis referebant. v. ad III, 597. *Caerulus*, non quia caerulei maris incola eſt, vt Marſus putabat, ſed quia Britanni fuco caeruleo ſe tingebant; Drak. coll. Caeſ. B. G. V, 14. (*Omnes ſe Britanni vitro* (al. *glaſto*) *inficiunt, quod caeruleum efficit colorem*) Martial.) XI, 54. Propert. II, 14, 25-30. al. II, 18, 23-26. et 31. 32. (vbi v. Broukh.) Pontan. in Auctar. Gloſſar. priſco-Gall. voce *Glaſſus*, et Salm. ad Solin. p. 180. Vir doctus in Miſc. Obſſ. Vol. V. T. I. p. 125. ſuſpicabatur coll. Plin. XXVIII, 51. de ſapone Belgico ad capillos rutilandos adhi-

Agmina falcifero circumuenit arta couino.
Graia phalanx patrio denſarat more cateruas,
Intentisque adſtat nulli penetrabilis haſtis.
Inmemor has pacti poſt foedus in arma Philippus
Miſerat, et quaſſam refouebat Agenoris vrbem.

Oo 5 Rareſcit

Put. 417. *comino* Put. R. 1. Med. *camino* Oxon. *couinno* Parm. vt plures libri ſcripti ap. Lucan. I, 426. vnde hanc orthographiam praetulere N. Heinſ. et Drak. Quae tamen ratio parum firma eſt. 419. *Innitis nulli adſtabat* Put. *Innitisque adſtabat* Oxon. *Innixisque adſtat* R. 1. *Inmiſſisque adſtat* Med. non inprob. Ern. *Innitis* et *Innictis* in aliis antiquis, ſi fides habenda Lefeb. Vulgo *Innixisque adſtat*, inepte. *Innexisque* ex emend. Dausq. recepere Drak. et Ern. prob. N. Heinſ. *Inmixtisque* coni. Drak. quia praecipuum phalangis Macedonicae robur poſitum fuerit in haſtatis, qui, ordinibus aliorum militum, rem telis gerentium, inmixti, haſtas praelongas obiiciendo ſuos ab inpetu aduerſariorum inmunes praeſtiterint. *Intentisque* repoſuit Lefeb. quem ſequutus ſum. Nec tamen contemnenda videtur coniect. Dausq. de qua Erneſti ita: "*Innexae haſtae* ſunt etiam *intentae*, ſed hac adiunctione, vt haſtas, quo fortius reſiſtant inruentibus hoſtibus, veluti oblique inter ſe iunctas et nexas cogitare poſſis." 420. *facti*

adhibito cogitandum eſſe, non de vitro vel glaſto, quo corpus infectum ſit, vt horridior eius adſpectus eſſet in pugna. cf. Barth. ad Prop. II, 18, 23. et 31. vbi etiam monet, *caeruleum* colorem late patere. *Couinus* currus, cuius axes *falcati* erant, proprius Belgarum, a quibus adcepere Britanni, ab illis oriundi. cf. quos Dausq. et Drak. iam laudarunt, Mel. III, 6. Tac. vit. Agric. c. 35. (vbi v. Ern.) Martial. XII, 24. Lucan. I, 426. Pontan. l. l. hac voce, du Cange Gloſſ. med. Latin. et inpr. Scheffer. de re vehic. II, 22. — 418. *Graia*, Macedonica. De *phalange denſata* Macedonum et ſariſſis vel praelongis *haſtis intentis*, h. e. protentis, valli inſtar obiectis, v. Liv. XXXI, 39. XXXII, 17. XXXIII, 8. XLIV, 41. Curt. III, 2. et Polyb. II, 66. XII, 20 ſq. et inpr. XVIII, 9. 12-15. *Intentis*, vt ap. Virg. A. XI, 606. *haſtas protendunt*, et ap. Hom. Il. ε, 300. πρόσθε δόρυ ἔσχον, Lefeb. cf. Var. Lect. 420. 1. Philippus XV anno belli Punici pacem cum Romanis fecerat; (Liv. XXIX, 12. 13.) et poſt illud foedus vel noua auxilia ſubmiſerat Hannibali, vel vetera non reuocauerat; Cell. cf. ſup. XV, 286 ſqq. *has*, cateruas. *Agenoris vrbem*, Carthaginem. v. ad I, 15. *quaſſam*, vt VIII, 250. XIII, 36. XV,

Rareſcit multo laxatus vulnere miles,
Atque aperit patulas proſtrato corpore late
Inter tela vias. Inrumpit mole ruinae
Auſonius globus, et periuria Graia reſignat.
Archemorum Rullus, Teucrum Norbanus, et ambo
Mantua labenti genitrix dimiſerat aeuo.
Obtruncat Samium bellacis dextra Caleni.
At Clytium Selius, Pellaeum et vana tumentem
Ad nomen patriae Clytium; ſed gloria Pellae
Haud valuit miſero defendere Daunia tela.

Saeuior his Latios vaſtabat Bruttia ſigna
Laelius increpitans: Adeone Oenotria tellus
Dete-

facti quidam veteres teſte Lefeb. *hos* malebat N. Heinſ. et v. 422 *laxatus funere*, quod placebat Drak. 424. *more ruinae*, h. e. vt ſolet ruina, coni. Burm. Male! 426. *Rullus*, nomen Romanum, vt *Norbanus*, *Calenus*, *Selius*, ex emend. N. Heinſ. *Ruilus* Marſ. et Gryph. Vulgo *Rutilus*. Mox *ambo*, non *ambos*, ſcripti et R. 2. Vid. ad IV, 175. — 427. *bibenti aeuo* Oxon. et Put. *flauenti aruo* (ob ſegetes, vt ap. Virg. Ge. I, 316. IV, 126. et Ecl. IV, 28. al. vnde et *flaua Ceres*) emend. N. Heinſ. prob. Drak. cf. not. et ad XI, 325. — 432. *Latio* Marſ. *late vaſtabat* corrig. Heinſii et Livii.

XV, 7. — 422 ſq. cf. V, 381. 2. ibique not. *miles*, Macedones eorumque phalanx. *mole ruinae*, ceu ruina iugentis molis et ponderis; Ern. cf. IX, 504. *periuria Graia*, Macedonas periuros, foedifragos. *reſignat*, ſoluit, rumpit, laxat. 427. *ambo labenti aeuo*, Romani ſenes, quod virtutem auget et inpetum arguit, nec a ratione poetica alienum eſt, quum paſſim, vt IV, 745. et X, 310, *labi* dicantur, quae ad finem vergunt vel pereunt; Ern. Ad ſenectutem iam retulit Marſus. 429. *Pellaeum*, a Pella oriundum, oppido natalibus Alexandri celebri, vnde *vana tumentem*, ſuperbientem illa patria ſua; Ern. cf. ad I, 306. in Var. Lect. et ad XI, 381. *defendere*, v. ad V, 490. *Daunia*, Romana. v. ad I, 291.

432 ſq. *Hannibal in ſecunda acie et ſubſidiariam aciem Italicorum militum* (*Bruttii plerique erant, vi ac neceſſitate plures, quam ſua voluntate, decedentem ex Italia ſequuti*) *inſtruxit;* Liv. XXX, 33. Hos *Latios*, Italos, (v. ad XII, 412. in V. L.) qui per adpoſit. etiam *Bruttia ſigna*

Deteſtanda fuit, quam per maria aſpera, perque
Inſanos Tyrio fugeretis remige fluctus?
Sed fugiſſe ſatis fuerit. Latione cruore
Inſuper externas petitis perfundere terras?
Haec dicens Silarum, meditantem in proelia, telo
Praeuenit. Haſta volans imo ſub gutture ſedit,
Et vitae vocisque vias ſimul incita clauſit.
Virgilio Caudinus, acerbo Sarris Amano
Sternitur. adcendunt iras vultusque virorum,
Armorumque habitus noti, et vox conſóna linguae.
Quos vbi nudantes conſpexit Hamilcare cretus
Terga fuga, State, ac noſtram ne prodite gentem,
Vociferans ſubit, et conuertit proelia dextra.
Qualis in aeſtiferis Garamantum feta veneno
Adtollit

vin. prob. Drak. At v. not. 438. *Hoc* Put. 441. *Sanus* Put. *Satis* Marſ. *Saris* Parm. et Gryph. *Sarnus* opinabatur N. Heinſ. a fluuio Italiae deductum nomen, more Silii, de quo v. ad I, 306. — 443. *conſcia* pro *conſona* R. 2. quod valde adridebat Lefeb. 444. *nutantes* ſcripti et edd. priſcae ante Baſil. Wolfii, qui primus *mutantes* ſubſtituit. *nudantes terga fugae* ex ingenioſa emend. Scalig. et N. Heinſ. recepere Cell. Drak. Leſ. Ern. Ego repoſui *nudantes terga fuga:* nam *fuga* legitur in ſcriptis ac primis edd. praeter Tell. R. 2. ac Ven. Marſi; et ſic in Virg. A. V, 586. vbi v. Heyne. cf.

ſigna vocantur, Laelius increpat fugatque. cf. Appian. de reb. Pun. c. 44. et Polyb. XV, 12. qui tamen hos ſolos in laeuo Poenorum cornu ſtationem ſeruaſſe, et Numidas fugiſſe, tradunt. *Saevior his*, quia in populares, etſi perfidos, ſaeuiebat. *Oenotria t.* v. ad I, 2. et VIII, 46. — 436. 7. Fuga veſtra iam ſatis eſt turpis: at multo foedius minusque condonandum, quod nunc paratis nos, populares veſtros, in Africa caedere, Latino ſanguine terram externam inbuere. 438. *meditantem in proelia*, v. ad V, 315. in Var. Lect. *telo praeuenit*, vt *haſta occupat*, V, 237. vbi v. not. 439. 440. cf. IV, 171. 2. IX, 569. Virg. A. X, 346 ſq. *ſedit*, v. ad I, 540. — 442. *virorum*, Bruttiorum. 444 ſq. cf. Appian. rer. Pun. c. 44. — 445. *ne prodite*, v. ad II, 247. — 447 ſqq. cf. XII, 6 ſqq. Ibi tamen multo aptior eſt comparatio quam h. l. vbi vix videas quo referri poſſit, niſi forte, quae et Marſi ſententia

Adtollit campis feruenti paſtus arena
Colla Paraetonius ſerpens, lateque per auras
Vndantem torquet perfundens nubila tabem.
Continuo infeſta portantem cuſpide vulnus
Inpedit anteuolans Herium; cui nobile nomen
Marrucina domus, clarumque Teate ferebat.
Atque illi magnum nitenti, et laudibus hoſtis
Adrecto, capuli ad finem manus ilia fodit.
Quaerebatque miſer morienti lumine fratrem,
Quum iuuenis ſubit, et, leto ſtimulatus acerbo,
Pleminius ſaeuum mucronem ante ora coruſcat,

Ac

cf. ad I, 306. — 449. *Paraethonius* inale a quibusdam ſcriptum, etiam a Drak. Leſ. Ern. 452. *Inpetit* coni. N. Heinſ. non inprob. Drak. Deinde *Herum* Oxon. *Hirium* malebat Dausq. quod nomen notum eſt ex Plin. IX, 55. Sed *Herium* quoque in inſcriptt. antt. memorari, iam monuit N. Heinſ. 455. *ilia* repoſui pro vulg. *incita*, quo ſeruato locus mendoſus eſt, quoniam non dicitur, quam corporis partem foderit. Sic et ſup. V, 255 *ſubſidensque ilia niſu Conantis ſuſpenſa fodit*. Poſſis et *inguina* caſtigare cum Liuineio. *Ilia huic* vel *quoi magnum nitenti — fodit* emend. Barth. Adv. X, 13 quoniam, qui nitatur, ilia tendat; vt faciliora ſint fodienti. *Iliaque huic magnum nitenti — fodit* legendum omnino videbatur N. Heinſ. *manus incita ſedit* tacite ſcripſit Lefeb. quod probauit Hoeft. Batauus in Peric. crit. et recepit etiam Erneſti, qui tamen iam recte monuit, *haſtam* quidem vel *cuſpidem ſedere* paſſim dici, (v. ad I, 540.) non vero *manum*, multo minus *capuli ad finem*. 455. Poſt haec verſum vnum atque alterum excidiſſe ſuſpicabatur N. Heinſ. 458. *Fleminius* Put. *Flamminius* et *Flaminius* in priſcis edd. Vulgatam lect., quae et in R. 2. ac Beneſſae ed. reperi-

tia fuit, ad furorem inpetumque Hannibalis pugnam inſtaurantis. *Paraetonius*, v. ad III, 225. — 452. *Inpedit Herium*, conatum Herii, vulnus infligere parantis. 453. cf. ad VIII, 519. 520. *num* facinus *nitenti*, Hannibalis caedem molienti vel paranti, et hinc omnes conligenti vires. *Adrecto*, incitato, *laudibus hoſtis*, ſpe gloriae, ex caede tanti hoſtis redundaturae.

455. cf. Var. Lect. 456 ſq. Vix in toto carmine vna pugna narratur, cui non fratres, gemini, tergemini etiam, interſint; nempe ita ornatus epici augentur, et h. l. ſine fratrum mentione ſarcasmorum occaſio non fuiſſet; Ern. *Quaerebat*, circumſpiciebat *Pleminium fratrem*, cupiens et exſpectans eius vindictam. 458. *ante ora* Hannibalis. *coruſcat*, v. ad I, 434.

460.

Ac fratrem magno minitans clamore repoſcit.
Huic proles Barcae: Germanum reddere vero
Si placet, haud renuo. maneant modo foedera noſtra,
Hasdrubalem reuocare vmbris. egone aſpera ponam
Vmquam in Romanos odia? aut manſueſcere corda
Noſtra ſinam? parcamque viro, quem terra crearit
Itala? tum manes inimicos aede repellat
Aeterna, ſocioque abigat me frater Auerno.

Sic

reperitur, defendit Drak. quum nota fuerit apud Romanos gens Plemina, etiam circa tempora belli Punici II. — 460. *Auerno* pro *vero* ſcribendum cenſebat N. Heinſ. quod edidit Lefeb. vt ſenſus ſit: ſi Auerno placet, fratrem tuum tibi reddere, per me licet. Erneſti contra miratur, *τὸ vero* displicuiſſe Heinſio, quum illud vſurpetur, inpr. a reſpondentibus, non ſine aliqua emphaſi, quae nunc potiſſimum in Hannibalis ſermone requiratur, ſed magis ſenſu interno percipi, quam verbis enunciari poſſit. "Cogitabimus, ait, haec Hannibalem cum acerbo riſu reſpondiſſe, e quo mox ſola acerbitas et furor relinqueretur." 461. *noſtrum Hasdrubalem reuocari vmbris* malebat N. Heinſ. *reuocari* tacite edidit Lefeb *reuocate* coni. Liuin. 462. *corde* ſuſpicabatur N. Heinſ. 465. Vulgata lectio, quam, etſi manifeſte corruptam, retinuerunt Drak. et Ern., haec eſt: *Tum manes inimica ſede repellat Aeterna*; nec libri variant, niſi quod *Aeternum* reperitur in c. Tell. quod recepit Lefeb. et ex coni. iam repoſuerat D. Heinſ. prob. eius filio. At ne ſic quidem omnis difficultas tollitur, et Auernum ab Hannibale parum apte *ſedem inimicam* vocari, vnde, ſi inimica eſſet, laetus pelleretur, iam monuit Drak. *inimicus* non male coni. Cell. et, quod eodem redit, *inimicos* Linineius, probb. Drak. et Ern. vt ſenſus ſit: Si Italo vel Romano cuiquam pepercerim vel parcere poſſim, tum frater mihi *inimicus* fiat, quod vltionem eius negligam, et *repellat manes* meos aliquando ab *aeterna ſede* vel *Auerno*. Haec ſententia placere poteſt coll. ſimili loco Iuuenal. II, 153-158. ſed *aeterna ſedes* recte, opinor, displicuit Ern. Ego leuiſſima literarum mutatione *inimicos* vel *inimicus aede repellat Aeterna* reponendum crediderim, vt vetus ſcriptura, *ede* fuerit pro *aede*, quae orthographia nota eſt iis, qui priſcos libros, tam ſcriptos quam editos, lectitarunt. *Aedes aeterna* dicitur, vt *domus aeterna* Senec. Hippol. v. 1241. vel δῶμ' Ἀΐδαο Hom. Il. ο, 251. et *aeterna*, vnde mortui numquam redeunt. v. ad III, 36. et not. ad VII, 586. 741. XIII, 611. Succurrit etiam mihi haec lectio, *tum manes inimica mente repellat Aeternam*, quae

tamen

460. *proles Barcae*, Hannibal. cf. ad I, 72. — 460 ſq. Quod ſi tu Hasdrubalem in Italia caeſum mihi reuocaueris, ego tibi reducam Herium: hoc ſit foedus de reſtituendis fratribus; Cell. 465. v. Var. Lect. *ſocio Auerno*, ab inferis vel campis Elyſiis, vbi ſociati ſ. iuncti, h. e. vna olim erimus, *me abigat*, ſocietatem meam ac conſuetudinem

in

Sic ait, et clipei propulſum pondere toto,
Lubrica qua tellus labſantis ſanguine fratris
Fallebat niſus, proſternit, et occupat enſe.
Extendit labens palmas, Heriumque iacentem
Amplexus, iuncta leniuit morte dolorem.
Tum Libys inuadit mixtae certamina turbae,
Conuertitque ruens per longum hoſtilia terga:
Vt quum fulminibus permixta tonitrua mundum
Terrificant, ſummique labat domus alta parentis,
Omne hominum in terris trepidat genus; ipſaque ob ora
Lux atrox micat, et praeſens adſtare viritim
Creditur intento perculſis Iupiter igne.
Parte alia, ceu ſola forent diſcrimina campo,
Qua miſcebat agens truculentus Scipio Martem,
Aſpera

tamen a vulgata magis abhorret. 471. *dolores* Oxon. 476. *ob ora* R. 1. Parm. Med. Ben. cf. Heinſ. ad Virg. A. XII, 865. *ab ora* Oxon. et ed. Ern. errore

in locis inferis fugiat. 469. *Fallebat niſus*, inpediebat et minuebat vim ſtandi pugnandique. cf. I, 554. *occupat enſe*, v. ad V, 237. — 471. Drak. comparauit ſup. IX, 408 ſq. Virg. A. IX, 445. Stat. Theb. II, 642 ſq. Ouid. Met. V, 71 ſq. Eurip. Suppl. 106 ſq.

472 ſq. Hannibalem terga hoſtium vertiſſe, nullibi Liuius quidem diſerte adnotavit; ſed vbique Poeni pedes referunt: vnde ſuſpectum Silium habeo, ne illam ſcenam ideo finxerit, vt ſequenti comparationi, quam apto ornatu et ſatis magnifice extulit, locus eſſe poſſet; Ern. Enimvero Liuiana huius proelii deſcriptio breuior eſt, quam aliorum hiſtoricorum, et Appianus de reb. Pun. c. 44. diſerte memorat, Hannibalem primum reſtituiſſe laeuum cornu, a Laelio et Maſiniſſa fuſum, (vt Silius ſup. v. 444.) deinde cum Liguribus, Gallis, Poenis Afrisque in Romanos inpetum feciſſe, ita vt diu anceps pugna fuerit. cf. et cap. 45. — 474. *mundum*, v. ad III, 611. *labat*, v. ad II, 392. *ſummi parentis*, Iouis, *domus alta*, Ὀλύμπιον δῶμα, Διὸς χαλκοβατὲς δῶ. Il. α, 426. — 477. *viritim*, ſingulis hominibus, non, vt Lefeb. exponit Gall. *en perſonnè*. *intento igne*, vt II, 114. et XI, 88.

479-502. Silius variauit exornauitque verba Liv. XXX, 34. extr. 479-482. *Nouum de*

Aſpera pugna nouas varia ſub imagine leti
Dat formas. Hic enſe iacet proſtratus adacto;
Hic ſaxo perfracta gemit lacrimabilis oſſa;
Aſt hos (turpe) pauor fuſos proiecit in ora;
Horum aduerſa dedit Gradiuo pectora virtus.
Ipſe ſuper ſtrages ductor Rhoeteius inſtat;
Qualis apud gelidum currus quatit altior Hebrum,
Et Geticas ſoluit feruenti ſanguine Mauors
Laetus caede niues, glaciemque Aquilonibus actam
Perrumpit ſtridens ſub pondere belliger axis.
Iamque ardore truci luſtrans fortiſſima quaeque
Nomina

errore haud dubie operarum. *ab hora* Put. *ab orta* al. 483. *Is ſaxo* Ox. et Put. 484. *Aſt hos* ex Oxon. Tell. R. 2. Parm. Ben. recepi cum Lefeb. pro vulg. *Atque hos*. Deinde *proiecit* tres ſcripti cum R. 2. et edd. Marſi. Vulgo *deiecit*. 489. *actam*, non *auctam*, Oxon, Put. et R. 2. — 496. *Quique*

de integro proelium ortum eſt cet. Liv. l. c. Verba *ceu ſola forent d. c.* cet. Scipionis virtutem et inpetum exaggerant, qui nunc demum pericula et extremam perniciem hoſtibus adferebat; Ern. *miſcebat Martem*, v. ad I, 69. *miſcebat agens Martem*, vt *miſcet agens turbam* ap. Virg. A. I, 191. vbi v. Heyne. *nouas leti formas*, vt *mille leti facies* IV, 591. (vbi v. not.) et IV, 437. — 483. *ſaxo*, more heroum iacto, (v. ad IX, 395.) vel e funda emiſſo a Balearibus, quorum copias Hannibal habebat; Ern. 484. 5. Feraciſſima ſententiarum breuitate deſignantur, qui turpi formidine fugientes caeduntur, quique vulnera in pectore adcipiunt; Ern. cf. ad V, 594. Turpiſſimum erat facie prona cadere; Lefeb.

486. *ductor Rhoeteius*, Romanus, Scipio. v. ad I, 115. — 487 ſq. cf. ſup. I, 433 ſq. et IV, 430 ſq. ibique nott. *Hebrum* et *Geticas niues* refer ad Thraciam, propriam Martis ſedem. cf. ad XI, 475 ſq. *Laetus caede*, vt ap. Horat. Od. IV, 14, 51. et ei. Sat. II, 3, 223. *actam*, coactam, conſtrictam, concretam. *ſub pondere ſtridens axis*, currus. cf. IX, 300. et ad IV, 442 ſq. — 491-502. *Nouum de integro proelium ortum eſt: quippe ad veros hoſtes peruentum erat, et armorum genere, et vſu militiae, et fama rerum geſtarum*, (quas poeta ſingulatim recenſet) *et magnitudine vel ſpei vel*

Nomina obit ferro. claris ſpectata per orbem
Stragibus obcumbit late inter tela iuuentus.
Qui muros rapuere tuos, miſeraſque nefandi
Principium belli fecere, Sagunte, ruinas;
Qui ſacros, Traſymene, lacus, Phaethontia quique
Polluerant tabo ſtagna; ac fiducia tanta
Quos tulit, vt Superum regi ſoliumque domoſque
Irent direptum, mactantur comminus vno
Exitio; redduntque animas, temerata ferebant
Qui ſecreta Deum, et primo reſeraſſe negatas
Greſſibus humanis Alpes. formidinis huius
Plena acies propere retro exanimata ruebat.
Haud ſecus, ac tectis vrbis Vulcania peſtis
Quum ſeſe infundit, rapidusque incendia flatus
Ventilat,

Quique tuos malebat Liuin. 497. *Polluerunt* emend. N. Heinſ. quod recte, opinor, probauit Drak. etſi refragg. Leſeb. et Ern. nam ſequitur *tulit*, et praeceſſerunt *rapuere* ac *fecere*. Probabilis etiam eſt fraus librariorum, qui metro timebant; de quo tamen v. ad V, 264. — 499. *mutantur* Put. vnde *multantur* opinabatur N. Heinſ. Sed vulgata lectio exquiſitior eſt, et auctoritate librorum firmatur. 501. *reſeraſſe* libri ſcripti et priſcae edd. ante Baſil. Wolſii, qui primus edidit *preſſere*, quod male ſeruauit Drak. *temerata ferebant Quos ſ. Deum, et primos reſeraſſe* cet. ſcribendum cenſebat N. Heinſ. hoc ſenſu: quos referebant primos reſeraſſe ſecreta Deorum, Alpes hactenus humanis greſſibus inuias. 505. *infundit* e primis edd. recepi pro

vel periculi pares: ſed et numero Romanus ſuperior erat et animo; Liv. XXX, 34 extr. *luſtrans* Scipio. *Nomina*, v. ad IV, 729. *obit*, adgreditur, inuadit, vt IV, 342. — 495. *Principium belli*, v. ſup. ad v. 329. *ſacros lacus*, v. ad XII, 215. Nympha Traſymeni lacus Agylla ſup. V, 17. *Phaethontia ſtagna*, v. ad VII, 149. — 498. *ſolium domusque* Iouis, Capitolium, δεικῶς pro ipſa Roma, vt et paſſim *Tarpeia ſaxa, arces, rupes, ſcopuli*. v. Ind. 500-502. cf. ad III, 496. 499. — 501. Similia paſſim obuia. *temerata*, v. ad I, 11. II, 472. et III, 499. *reſeraſſe* viam per *Alpes*, vt IV, 196. — 502. Recte Erneſti: "*formidinis huius*, cuius? num Scipionis, e v. 491? an *huius*, quam caedum adſpectus praebebat, e v. 493? Alterutrum profecto cogitauit poeta; at languidius (certe obſcurius) cogitata expreſſit." 504 ſq. Formido illa illuſtratur hac comparatione, de qua v.

Ventilat, et volucres ſpargit per culmina flammas:
Adtonitum erumpit ſubita formidine vulgus,
Lateque vt capta paſſim trepidatur in vrbe.
Verum vbi cunctari taedet diſperſa virorum
Proelia ſectantem, et leuiori Marte teneri:
Omnes in cauſſam belli auctoremque malorum
Vertere iam vires tandem placet. Hannibal vnus
Dum reſtet, non, ſi muris Carthaginis ignis
Subdatur, caeſique cadant exercitus omnis,
Profectum Latio: contra, ſi concidat vnus,
Nequidquam fore Agenoreis cuncta arma viroſque.
Illum igitur luſtrans circumfert lumina campo,
Rimatur-

pro vulg. *infudit*, quia ſequuntur *ventilat*, *ſpergit*, *erumpit*. — 506. *culmina*, non *nubila*, tres ſcripti et R. 2. —. 507. *rumpit* R. 2. — 509. *diverſa v. Proelia* coni. N. Heinſ. vt inf. v. 546. et ap. Virgil. de Turno. 514. *exercitus omnis* Ox. et Put. Vulgo *e. omnes* contra metri leges. cf. ad XIII, 308. — 515. *Profectum eſt Latio* primus ſcripſit Nicander. 516. *iuncta arma* malebat N. Heinſ. Sed *cuncta arma viroſque* obponi *vni Hannibali*, vt *vnum Hannibalem* paulo ante *omni exercitui*, iam monuit Drak. 527.

v. ſup. ad v. 91 ſq. *Ventilat*, v. Gothofr. ad l. 5. Cod. Theodoſ. de maleſ. et Mathem. Drak. 509-521. Scipio ipſum Hannibalem quaerit, et ad certamen ſingulare prouocat. Liuius etiam huius certaminis nullam mentionem facit: Appianus autem rer. Pun. c. 45 tradit, duces illos re vera inuicem concurriſſe, quo citius decerneretur. Scipionem *taedet*, *diſperſa proelia ſectari*, inmorari caedibus militum fugientium, in quo eſt magna at inutilis opera; Ern. Sed *diſperſa proelia ſectari* dicitur, niſi me omnia fallunt, qui variis locis pugnat, et modo in hos, modo in illos inpetum facit, praecipue dux, qui paſſim inclinatam aciem reſtituit, vel hoſtes repellit. Sic *ſpargere ferrum* ac *bella* ſup. I, 267. et IX, 277. vbi v. not. Scipio nolebat amplius diuerſis locis, cum *leuiori Marte*, h. e. gregariis militibus viriſque minus fortibus, ſed cum ipſo Hannibale pugnare. cf. IV, 265 ſq. — 515. *non profectum eſſe Latio*, non profuiſſe quidquam Romanis. *Agenoreis*, Poenis. v. ad I, 15. *luſtrans*, luſtrando quaerens, vt X, 43. et XV, 787.

 Drak.

Rimaturque ducem. iuuat in certamina ſumma
Ferre gradum, cuperetque viro concurrere, tota
Spectante Auſonia. celſus clamore feroci
Prouocat increpitans hoſtem, et noua proelia poſcit.

Quas poſtquam audiuit voces conterrita Iuno,
Ne Libyci ducis inpauidas ferrentur ad aures,
Effigiem informat Latiam, propereque coruſcis
Adtollit criſtis: addit clipeumque iubasque
Romulei ducis, atque humeris inponit honorem
Fulgentis ſaguli: dat greſſum habitusque cientis
Proelia, et audaces adicit ſine corpore motus.
Tum par effigies fallacis imagine vana
Cornipedis moderanda cito per deuia paſſu
Belligerae datur ad ſpeciem certaminis vmbrae.
Sic Poeni ducis ante oculos exſultat, et vltro

Scipio

527. *greſſum* Ox. Put. R. 1. ad marg. D. Heinſ. et Raphel. ed. Vulgo *greſſus* contra legem carminis. 528. *adicit* ex Oxon. recepit Drak. pro vulg. *addit*,

Drak. 520. *Celſus*, vt IX, 234. et *ingens adparuit* ap. Virg. A. X, 579. vbi v. Heyne ad v. 572. Scipio *celſus corpore, vultuque ita laeto, vt viciſſe iam crederes:* Liv. XXX, 32 extr.

522 ſqq. Hannibal certamini ſingulari et vitae periculo a Iunone, cui hanc veniam Iupiter ſup. v. 382 ſq. dederat, ſubducitur, et quidem ſimulacro Scipionis conflato, vt eadem huius deae fraude Turnus ap. Virg. A. X, 633 ſqq. quem locum Silius etiam ſup. X, 83 ſq. ſed hic ad verbum fere expreſſit. cf. Heyne ad Virg. l. l. Loca Hom. Il. φ, 599 ſq. χ, 7 ſq. et Virg. A. XII, 468 ſq., a Drak. laudata, conferenda potius ſunt ſup. X, 83 ſq. Ceterum, ſi Appiano rer. Pun. cap. 45 et 46. fides habenda, Hannibal et cum Scipione, et cum Maſiniſſa in certamen ſingulare deſcendit. 523. Nam ſi Hannibal verba Scipionis ad ſingulare certamen ipſum *prouocantis* audiuiſſet, non detrectaſſet illud vir fortis. cf. Heyne l. c. *Effigiem criſtis adtollit*, altiorem facit inpoſita ei galea cum criſtis. v. ſup. ad v. 392. — 525 ſq. Verba fere Virg. A. X, 638 ſq. *iubas*, galeam, propr, criſtas

Scipio Iunoni ſimilatus tela coruſcat.
At, viſo laetus rectore ante ora Latino,
Et tandem propius ſperans ingentia, Poenus
Quadrupedi citus inponit velocia membra,
Et iacit aduerſam properati turbinis haſtam.
Dat terga, et, campo fugiens, volat ales imago,
Tramittitque acies. Tum vero, vt victor, et alti
Iam compos voti, ferrata calce cruentat
Cornipedem, et largas Poenus quatit aſper habenas.
Quo fugis, oblitus noſtris te cedere regnis?
Nulla tibi Libyca latebra eſt, o Scipio, terra.
Haec ait, et ſtricto ſequitur mucrone volantem,
Donec longinquo fruſtratum duxit in arua
Diuerſa ſpatio procul a certamine pugnae.
Tum fallax ſubito ſimulacrum in nubila ceſſit.

 Fulmi-

addit, quod paulo ante v. 525 praeceſſit. *adiicit* R. 9. -- 533. *ſimilatus* ſcripſi pro *ſimulatus*. v. ad II, 553. et XV, 427. -- 534. *At*, non *Ac*, Ox. et Put. 535. *ſpirans ingentia* corrig. N. Heinſ. Recte, puto, certe concinnius. cf. not. ad III, 240. -- 546. *Diuerſo* alii. *Diuerſae pugnae* coni. N. Heinſ. Sed vulgata lectio bene ſe habet, nec aduerſatur metrum. v. ad VII,

criſtas, vt V, 166. — 533. *Scipio Iunoni*, a Iunone, *ſimilatus*, effictus, efformatus, eius effigies. cf. V. L. 535. *propius ſperans ingentia*, variata, et incommode quidem, ſententia proxime antecedens, *viſo laetus rectore Latino ante ora:* Hannibal laetabatur, ſe Scipioni ita propinquum eſſe, vt eum cominus conficere poſſet, atque ita *ingentia ſperabat*, h. e. magnae, inclitae caedis ſpem concipiebat; Ern. cf. Var. Lect. *turbinis* pro vulg. cum turbine, h. e. inpetu. 538. cf. Virg. A. X, 646. Silius luxuriat. *alti voti*, magni. cf. v. 535. *ferrata calce*, vt VII, 696. vbi v. Var. Lect. *noſtris te cedere regnis*, te fugere in Libya. 545. *fruſtratum*, deceptum Hannibalem, *duxit* volans et falſus, ſimilatus Scipio, h. e. ſimulacrum eius. Verba *longinquo ſpatio*, *diverſa*, *procul*, languent. *Diverſa arua*, remota a campo, vbi pugnabatur, vt V, 458.

548.

Fulmineus ductor, Quisnam ſe lumine caeco
Compoſuit nobis, inquit, Deus? aut latet idem
Cur monſtro? tantumne obſtat mea gloria Diuis?
Sed non auelles vmquam, quicumque ſecundus
Coelicolum ſtas Auſoniae, non artibus hoſtem
Eripies verum nobis. Frena inde citati
Conuertit furibundus equi, campumque petebat,
Quum ſubitae occulto peſtis conlabſa tremore
Corni-

VII, 618. — 548. *numine caeco*, h. e. occultato, incognito, non viſo (v. not. ad V, 3.) ex coni. N. Heinſ. et Rom. 2. recepit Lefeb. At v. not. — 553. *citati equi* pro *citatis equis* (vno enim equo vehebatur Hannibal) edidi cum Lef. et Ern. ſuadente N. Heinſ. *citato equo* corrig. Liuin. 555. *ſubitae*

548. *Fulmineus*, v. ad I, 421. *Compoſuit ſe nobis*, v. ad I, 39. *lumine caeco*, imagine ignota, obſcura, quae me inluſit et fefellit, vt mox *monſtrum*, veluti larua, falſum Scipionis ſimulacrum; Erneſti, coll. ſup. I, 496. et Virg. A. VII, 376. vbi Heyne *monſtra* exponit terrores et phantasmata furentis animo obiecta. Meo qualicumque iudicio res et ſententia h. l. omnino ita expedienda eſt: Hannibal ex eo, quod ſimulacrum illud *ſubito in nubila ceſſerat*, conligebat, ſe cum Deo aliquo pugnaſſe, huiusque itaque *lumen* (nam Dii in clara luce mortalibus adparere ſolent, de quo v. Heyne ad Virg. A. I, 402 ſq. in Exc. XIII.) *caecum* fuiſſe; h. e. obſcurum, occultatum, non viſum, (v. ad V, 3.) vel *latuiſſe* hunc deum in *monſtro*, in forma inſolita. v. ad II, 650. *Tantumne obſtat mea gloria Diuis*, num tantopere meam gloriam inuident mihi Dii, vt tali fraude eam mihi eripiant, et ratione tam inhoneſta ipſisque indigna? *ſecundus*, propitius, *ſtas*, es (vel *adſtas*, h. e. adiuuas) *Auſoniae*, Italiae, Romanis. *verum hoſtem*, ipſum Scipionem, non imaginem eius. 553 ſq. Recte Erneſti, quod etiam mihi in mentem venit et aliis haud dubie lectoribus: "Quemadmodum in omni Hannibalis oratione poeta bene et cum iudicio hominis adrogantiam et ἀσέβειαν quamdam expreſſit, ita quoque nunc aptus inluſo Hannibali furor videtur, quo conuerſo equo campum petit, vbi verum Scipionem obſendat. Fallor, aut id conſilium magis heroicum eſt, quam Turni ap. Virg. A. X, 680 ſq." — 555. *peſtis*, febris. *Cornipedis moles*, equus robuſtus,

Cornipedis moles ruit, atque efflauit anhelo
Pectore, Iunonis curis, in nubila vitam.
Tum vero inpatiens, Veſtra eſt haec altera, veſtra
Fraus, inquit, Superi: non fallitis. aequore merſum
Texiſſent ſcopuli, pelagusque hauſiſſet et vndae.
Anne huic ſeruabar leto? Mea ſigna ſecuti,
Quis pugnae auſpicium dedimus, caeduntur; et abſens
Adcipio gemitus vocesque et verba vocantum
Hannibalem. quis noſtra ſatis delicta piabit
Tartareus torrens? Simul haec fundebat, et vna
Spectabat dextram, ac leti feruebat amore.

Tum Iuno, miſerata virum, paſtoris in ora
Vertitur, ac ſiluis ſubito procedit opacis,

Pp 3 Atque

ſubito occulta tres ſcripti. *ſubita occulto* priſcae edd. *ſubito occultae* coni. Drak. quod

buſtus, Cell. Immo ingens. cf. XII, 108. XV, 337. et ad III, 46.

558 ſq. Deiectus de conſilio reuertendi Hannibal iam, apta furoris progreſſione, deſperationis documenta prodit, optat, vt ſe *texiſſent ſcopuli* cet. atque nunc demum de morte ſibi inferenda cogitat; Ern. cf. Virg. A. X, 666 ſq. — 559 ſq. Inpatienter adeo hanc calamitatem fert Hannibal, vt prae tali vita vel mortem in vndis malit, quam pluribus ſup. v. 259 ſq. deteſtatus eſt; Drak. De hac morte v. ad IV, 669 ſq. — 561 ſq. cf. Virg. A. X, 672 ſq. *pugnae auſpicium*, vt XIII, 154. vbi v. not. 564. 5. An haec ſatis congrua ſint Hannibalis animo, addubito: quamuis non ineptum ſit exiſtimare, hominem etiam inmanem et adrogantem ita calamitatis extremae ſenſu frangi et emolliri poſſe, vt haec talia in mentem recurrant; Ern. *Delicta* Hannibalis eo ſpectant, quod auctor fuit belli et calamitatis patriae. *delicta piabit Tartareus torrens*, cf. XIII, 869 ſq. *haec fundebat* verba, vt XII, 292. *Spectabat dextram*, vt manus ſibi inferret, necem ſibi ipſe conſciſceret. cf. II, 705 ſq.

567 ſq. Recte Erneſti: "Quum poeta Hannibalis animum ita adfectum finxiſſet, vt reuerti in aciem cuperet, vel ſpe reditus fruſtratus vitae finem circumſpiceret, non ſatis

Atque his adloquitur verſantem ingloria fata:
Quaenam te ſiluis adcedere cauſſa ſubegit
Armatum noſtris? num dura ad proelia tendis,
Magnus vbi Auſoniae reliquos domat Hannibal armis?
Si velox gaudes ire, et compendia grata
Sunt tibi, vicino in medios te tramite ducam.
Adnuit, atque onerat promiſſis pectora largis
Paſtoris, Patresque docet Carthaginis altae
Magna repenſuros, nec ſe leuiora daturum.
Praecipitem et vaſto ſuperantem proxima ſaltu
Circumagit Iuno, et, fallens regione viarum,
Non gratam inuito ſeruat celata ſalutem.

Interea

quod recepere Lefeb. et Ern. Parum intereſt. 572. *arma* Put. non inprob. Lefeb. cuius haec nota eſt; "An, vt v. 432 *Latios*, *Bruttia ſigna*, mutatione ad nobilius genus?" 573. *audes* Put. 576. *Paſtori* Tell. et inde Lefeb. 578. *ſuperantem* Tell. R. 2. Marſ. Ben. *properantem* Ox. et Put. *praeparantem* R. 1. Parm. Med. *proparantem* ad marg. R. 1. *vaſti ſuperantem proxima ſaltus* emend. N. Heinſ. prob. Drak. vt ambiguitas vitaretur. Lefeb. *ſaltu* pro *ſaltui*, h. e. ſiluae, poſitum exiſtimat. Ego contra ſemper iungendum putaui *vaſto ſuperantem ſaltu*, vt curſus *praeceps* deſignetur: quam ſimplicem rationem nunc etiam defendi video ab Erneſtio, coll. Virg. Ge. III, 141. (vbi tamen non adſequor cur commodius et proprie ſaltus de equis dicatur) et inpr. ſimill. loco ſup. XII, 456. et 460 *immani per proxima motu euolat* Hannibal, et *ſaltu tramittitur alite Ganges* a tigride. 580. *ſeruat Dea laeta ſalutem* coni. N. Heinſ. cui τὸ *celata* hic prorſus

ſatis erat, vt exemplo Virg. A. X, 685 ſq. Iunonem induceret moriendi conſilium inpedientem. Nam tum in Hannibale cupiditas reuertendi iterum valuiſſet. Itaque nouam Iunonis fraudem nectit, qua Hannibalem ſpe reuertendi fallens eo abduceret, vnde reuerti non poſſet." *verſantem ingloria fata*, agitantem conſilia turpia mortis ſibi inferendae. Nam indigna eſt heroe omnis mors, qua non in pugna et manu viri fortis adficitur, praecipue, quam ſibi ipſe inſert, quoniam huius cauſa plerumque eſt timor ac deſperatio. cf. ad II, 705 ſq. et III, 123. — 572. *Magnus Auſoniae Hannibal* Scipio praeclare dicitur. 575. *onerat promiſſis*, multa ac magna facit ei promiſſa. 577. *repenſuros*, penſuros. 578. v. Var. Lect. 580. *celata* Iuno, occultato numine ſuo, ſub effigie paſtoris latens; Drak. Sic *latet* v. 549.

Interea Cadmea manus, deſerta pauensque,
Non vllum Hannibalem, nusquam certamina cernit
Saeui nota ducis. pars ferro obcumbere credunt,
Pars damnaſſe aciem, et Superis ceſſiſſe ſiniſtris.
Ingruit Auſonius, verſosque agit aequore toto
Rector, iamque ipſae trepidant Carthaginis arces.
Inpletur terrore vago cuncta Africa pulſis
Agminibus, volucrique fuga ſine more ruentes
Tendunt adtonitos extrema ad litora curſus,
Ac Tarteſſiacas profugi ſparguntur in oras;
Pars Batti petiere domos, pars flumina Lagi.
Sic vbi, vi caeca tandem deuictus, ad aſtra

Pp 4 Euomuit

prorſus otioſum ac ſuperuacuum videbatur. At v. not. 588. *ſine more*, h. e. ἀκόσμως, edidi eum Lef. et Ern. ex emend. Bentl. ad Horat. Od. II, 19. 17, et N. Heinſ. quam et Drak. probauit. *ſine morte* Put. et Oxon. Vulgo *ſine Marte*. 490. *Hi* repoſuit Lefeb. lepida hac addita ratione: "Male Drak.

581 ſqq. Fugam Poenorum poeta, vt et Appian. rer. Pun. c. 46. abſentiae Hannibalis tribuit, et quae de illa breuiter dixerunt Liv. XXX, 35 pr. et Polyb. XV, 14. extr., exornauit. *Cadmea manus*, Poenorum exercitus. v. ad I, 6. *deſerta* a duce. *damnaſſe aciem*, ſponte et taedio aduerſae fortunae actum pugna exceſſiſſe; Ern. cf. Heinſ. ad Ouid. Met. III, 84. et ſup. ad II, 595. III, 331. VIII, 494. — 585. *aequore*, campo. *Rector*, Scipio. 588. *ſine more ruentes*, v. ad X, 31. et XII, 449. in Var. Lect. 590. In Hiſpaniam traiiciunt. cf. ad VI, 1. *Batti domos*, cf. ad III, 252 ſq. *flumina Lagi*, Aegyptum. v. ad I, 196. — 592 ſq. Cauit ſedulo poeta, ne quis eam fugam vere exſtitiſſe arbitretur: ita ad miraculum vsque eam exaggerat, auctum etiam illud comparatione hac; Ern. Cineres Veſuuii Conſtantinopoli nonnumquam ac Tripoli incidiſſe, Aetnaeosque in Indiam delatos eſſe, memorant etiam hiſtorici, illud Procop. hiſt. Goth. lib. II., hoc Cteſias in Indicis ap. Phot. cod. 72. cf. Fazell. rer. Sicul. Decad. I, 2. cap. 4. Capac. hiſt. Neapol. II, 8. Camarra de Teate Antiq. I, 6. et Barthol. de peregrin. Medici p. 33. Non mirum itaque ingenti hac hyperbole poetas vti, et vel cineres horum montium latiſſime ſparſos, vel ſonitum longiſſime exauditum fingere. cf.

Euomuit paſtos per ſecula Veſbius ignes,
Et pelago et terris fuſa eſt Vulcania peſtis.
Videre Eoi (monſtrum admirabile!) Seres
Lanigeros cinere Auſonio caneſcere lucos.

At feſſum tumulo tandem regina propinquo
Siſtit Iuno ducem, facies vnde omnis, et atrae
Adparent admota oculis veſtigia pugnae.
Qualem Gargani campum, Trebiaeque paludem,
Et Tyrrhena vada, et Phaethontis viderat amnem
Strage virum vndantem; talis (miſerabile viſu!)
Proſtratis facies aperitur dira maniplis.
Tum ſuperas Iuno ſedes turbata reuiſit.
Iamque propinquabant hoſtes, tumuloque ſubibant,
Quum ſecum Poenus: Coelum licet omne ſoluta
In caput hoc compage ruat, terraeque dehiſcant,
Non

Drak. *Ae*, vt libri antiqui." 602. *Strage vera* Oxon. R. 1. Med. *Strage fera*

cf. ad V, 399. Burm. et Heinſ. ad Val. Fl. II, 620. et IV, 509. *vi caeca*, v. ad V, 3. *Veſbius*, v. ad VIII, 654. *peſtis*, v. ad I, 174. De *Eois Seribus* eorumque *lanigeris lucis* v. ad VI, 4. *monſtrum*, cf. ad II, 650. Vides ipſum poetam ſenſiſſe, quanta haec ſit hyperbole.

597. *regina* deorum. *facies*, adſpectus. 600 ſq. Quemadmodum olim Hannibal laetus viderat ingentem Romanorum, ſic nunc triſtis Poenorum ſtragem videt. *campum Gargani*, Apulum, Cannenſem. cf. ad I, 50. et IV, 561. *Tyrrhena vada*, Traſymenum, lacum Etruriae. cf. ad I, 49. et 52. *Phaethontis amnem*, v. ad VII, 149. — 604. *turbata*, vt *turbidus* I, 477. vbi v. not. 606 ſq. Erneſti: "Poetae hoc inſtitutum eſt, quod etiamnum adroganter et cum minis loquitur Hannibal, qui ap. Liv. XXX, 35. *faſſus in curia eſt, non proelio modo ſe, ſed bello victum, nec ſpem ſalutis alibi quam in pace inpetranda eſſe.* Sed nec inepte fecit Silius, quod ex animo Hannibalis nunc ea veluti praemonſtravit, quae ſequenti tempore contra Romanos moliebatur, poſtquam ſe ad Antiochum contulerat." *Coelum — ruat*, cf.

Non vllo Cannas abolebis, Iupiter, aeuo.
Decedesque prius regnis, quam nomina gentes
Aut facta Hannibalis ſileant. nec deinde relinquo
Securam te, Roma, mei: patriaeque ſuperſtes
Ad ſpes armorum viuam tibi. nam modo pugna
Praecellis, reſident hoſtes: mihi ſatque ſuperque,
Vt me Dardaniae matres atque Itala tellus,
Dum viuam, exſpectent, nec pacem pectore norint.
Sic rapitur, paucis fugientum mixtus, et altos
Inde petit retro montes tutasque latebras.

Hic finis bello. reſerantur protinus arces
Auſonio iam ſponte duci. Iura inproba ademta,

Pp 5 Arma-

fera Parm. et Ben. 613. *Praecellis reſides hoſtes* arbitrabatur N. Heinſ. Verba *reſident hoſtes mihi ſatque ſuperque* iungit Barth. Adv. X, 13. vt ſenſus ſit: ſatis hoſtium mihi reſiduum eſt, licet Cannenſi aliisque proeliis innumeros conciderim. Leſeb. *reſident* exponit, tranquilli ab armis abſtinent victi. Sic quoque Erneſti, vt ſententia cum acerbo contemtu dicta ſit haec: profecto hodie hoſtes tui *reſident*, quieſcunt, quum pugna praecellas, et deuictos in fugam conuerteris: Sed mihi ſatis eſt, a Roma metui. Verum ne ita quidem ſatis concinnus eſt hic locus: nam nimis abrupte ac ſine copula dicitur *praecellis, reſident*; neque etiam omnia ſic ſatis cohaerent. Poeta forte ſcripſit: *Dum modo pugna Praecellis, reſident hoſtes mihi ſatque* cet. vt mens eius fuerit; *dum modo*, hoc ipſo momento, quo *pugna p.*, h. e. vincis, *mihi reſident hoſtes*, reſidui ſunt hoſtes, quos ſollicitabo ad bellum tibi inferendum, Antiochus et alii; et quidem hoſtium *ſatis ſuperque*, vt Romani, *dum viuam, me exſpectent*, aduentum vel reditum meum perhorreſcant, *nec pacem pectore norint*, nec vmquam quieta mente conſiſtant. τὸ *ſatis* ita cum nominat. iungi, vel tironibus notum eſt. v. Erneſti clav. Cic. 616. *inmixtus* malebat N. Heinſ. et v. 620 *Atque aeri inciſas*

cf. Lucan. I, 73. et ſup. ad XVI, 650. *in caput hoc*, meum, δεικτικῶς. *Cannas*, memoriam victoriae Cannenſis, *abolebis*, cf. ad I, 61. — 613. v. Var. Lect. 616. *Hannibal cum paucis equitibus inter tumultum elabſus, Adrumetum perfugit: — adcitus inde Carthaginem* cet. Liv. XXX, 35. *Sunt, qui Hannibalem ex acie ad mare perueniſſe, inde praeparata naue ad regem Antiochum extemplo profectum tradant;* ibid. cap. 37 extr. *Sic*, ita animatus, *rapitur*, raptim fugit.

618. *Reſerantur arces*, vt I, 14. — 619 ſq. De pacis conditionibus cf. Liv. XXX, 37. Polyb. XV, 18. et Appian. rer.

Armaque, et inciſae leges, opibusque ſuperbis
Vis fracta, et poſuit geſtatas belua turres.
Excelſae tum ſaeua rates ſpectacula Poenis
Flammiferam adcepere facem, ſubitaque procella
Arſerunt maria, atque expauit lumina Nereus.

Manſuri

inciſae leges, vel *Aeraque et inciſae leges*, h. e. ſenatusconſulta. *Arnaque* coni. Dausq. 624. *fulmina* opinabatur N. Heinſ. et 627 *Securus coepti*; et

rer. Pun. cap. 54. qui inter illas etiam hanc fuiſſe tradunt, *vt liberi legibus ſuis viuerent* Poeni. Hinc Silius ab iis in diuerſa abit, ſi *iura ademta* vel *inciſas leges* cum Drak. ad ademtam Poenis αὐτονομίαν retuleris, vt *inciſae leges* eodem ſenſu dictae ſint, quo *ſpes omnis reditus inciſa* ap. Liv. II, 15. et XXXV, 31. Sed *inproba iura* Dausq. interpretatur licentiam quiduis agendi per nefas, quo veluti iure, ſed inprobo, graſſati ſint Poeni; Lefeb. poteſtatem quiduis nefarie moliendi, contra pacta et foedera; Cell. iura in alienas ciuitates et regiones, vt Maſiniſſae, etiam in inſulas, Siciliam et adiacentes. *Leges inciſas* Dausq. Cell. et Lefeb. exponunt leges pacis, columnis aut tabulis ligneis, lapideis vel aereis inciſas, de quo v. Aretin. de bello Punico primo p. 31. *Arma* Drak. referebat ad naves roſtratas, vel, vt Dausq. et Cell., ad quaeuis arma militaria, de quibus Hannibal ap. Liv. XXX, 44. *Tunc fleſſe decuit, quum ademta nobis arma, incenſae naues, interdictum externis bellis.* — *Vis fracta opibus ſuperbis*: nam Poeni iubebantur *naues roſtratas, praeter decem triremes, tradere, elephantosque, quos haberent domitos, neque domare alios*; (vnde mox *poſuit geſtatas belua turres*) *bellum neue in Africa, neue extra Africam, iniuſſu populi Rom. gerere; frumentum ſtipendiumque auxiliis praeſtare; decem millia talentum argenti ſoluere.* v. Liv. Polyb. et Appian. ll. cc. 622 ſq. Scipio naues a Poenis traditas et *prouectas in altum incendi iuſſit. quingentas fuiſſe omnis generis, quae remis agerentur, quidam tradunt: quarum conſpectum repente incendium tam lugubre fuiſſe Poenis, quam ſi tum ipſa Carthago arderet*; Liv. XXX, 43. extr.

Manſuri compos decoris per ſecula rector,
Deuictae referens primus cognomina terrae,
Securus ſceptri, repetit per caerula Romam,
Et patria inuehitur ſublimi tecta triumpho.
Ante Syphax, feretro reſidens, captiua premebat
Lumina

et 631 *iuuentas*, de quo v. ad X, 632. Eodem v. 631. *Hannon*, non *Hanno*. vel

625 ſq. *Scipio pace terra marique parta, in Siciliam Lilybaeum traiecit. inde Romam peruenit, triumphoque omnium clariſſimo vrbem eſt inuectus;* Liv. XXX, 45. pr. cf. Polyb. XVI, 23. et Appian. rer. Pun. c. 65. et 66. — 626. Ante Scipionem quidem duces Romanos, v. c. Coriolanum, Fidenatem et alios, a populis vel oppidis deuictis cognomina adcepiſſe, ſed *primum* Scipionem a deuicta *terra*, iam monuit Dausq. cf. Liv. XXX, 45. extr. *Securus ſceptri*, certus de ſummo imperio Romae parto Poenis deuictis; Ern. et Lefeb. Male Dausq. et Cell. repudiato titulo regis, oblato illi in Africa, vt antea in Hiſpania, ſup. XVI, 278 ſq. *caerula*, v. ad I, 21. — 629-650. Triumphus Scipionis, qualem Romani nondum viderant, ornate et per partes deſcribitur. cf. Appian. l. l. et ſimilis triumphi pictura ap. Ouid. Triſt. IV, 2. — 629. Syphacem in triumpho ductum tradunt Polyb. XVI, 23. Appian. rer. Pun. c. 28. Val. Max. VI, 2. Corn. Seuerus ap. Senec. Suaſor. VII. et ipſe Silius ſup. XVI, 272 ſqq. Sed Tibure eum haud ita multo ante triumphum Scipionis mortuum eſſe, memorant Liuius XXX, 45. et Mariana lib. II. Hos ſequi Silium, regisque mortui imaginem in ferculo circumlatam eſſe, quoniam non *feretro reſederint*, qui viui in triumpho ſint circumducti, ſed pedibus currum triumphantis imperatoris praeceſſerint, ſuſpicabantur Cell. Drak. et Lefeb. refragg. Dausq. et Erneſti, cuius haec nota eſt: "Videntur mihi argutari et doctrina ſua abuti, qui non viuum Syphacem, ſed eius effigiem a poeta deſcribi exiſtimant, in ſolo ferculo haerentes, quae ſimulacrorum tantum machina fuerit. Quis probet poetam, et Silium inprimis, ita in ordinem cogi? Et cui non *Syphax reſidens, premens lumina, catenis* indutus, viuum potius, quam pictum perſuadeat? Nec rara eſt conſuetudo Silii a Liuiana

Lumina, et auratae ſeruabant colla catenae.
Hic Hannon, clarique genus Phoeniſſa iuuenta,
Et Macetum primi, atque incocti corpora Mauri,
Tum Nomades, notusque ſacro, quum luſtrat arenas,
Hammoni Garamas, et ſemper naufraga Syrtis.
Mox victas tendens Carthago ad ſidera palmas
Ibat, et effigies orae iam lenis Hiberae,
Terrarum finis Gades, ac laudibus olim
Terminus Herculeis Calpe, Baetisque lauare
Solis equos dulci conſuetus fluminis vnda.

Frondo-

vel *Anno*, Oxon. v. ſup. ad II, 277. — 632. *Macetum*, non *Macedum* Put. Tell. R. 2. Marſ. v. ad XIII, 878. — 637. *et ſinis* coni. N. Heinſ. 640. *Fronde-*

viana ſententia diſcrepandi, vbi omnis hiſtoria diſſentit." Huic opinioni fauet alius poetae locus ſup. XVI, 272 ſq. niſi et ibi de picto, non viuo Syphace agi cenſeas. Neque tamen diſſimulandum eſt, ita parum apta eſſe verba *feretro reſidens*. Poeta forte, vel ſuum ingenium, vel alios ſcriptores ſequutus, putauit, Syphacem et animo et corpore aegrum in ferculo ſediſſe. *Lumina premebat*, pudore ſubfuſus, quia *captiuus* erat. *colla*, quae plerumque mox frangebantur laqueo, aut ſecuri feriebantur, *auratae ſeruabant catenae*, v. Broekhuſ. ad Prop. II, 1, 33. — 631. *Hannon*, captus in Hiſpania. v. XVI, 72 ſq. *clari κατὰ genus Phoeniſſa iuuentus*, Poeni. *Macetum*, de quibus v. ſup. ad v. 414. *incocti*, aduſti ſole, *corpora*, nigri, *Mauri*. cf. II, 439. et VIII, 267. *Nomades*, Numidae. *notus ſacro*, *quum luſtrat arenas, Hammoni Garamas*, cf. ad I, 414. et III, 648 ſq. *Syrtis*, Naſamones aliique populi Syrtici, *ſemper naufraga*, cf. ad I, 408. et II, 63. — 635 ſq. In ferculis ſimulacra deuictorum oppidorum, montium, populorum, regum, fluuiorumque portabantur. *victas tendens Carthago ad ſ. p.*, feminae habitu, vt ſolitum, depicta; Cell. Etiam moeſto vultu, cf. Ouid. Triſt. IV, 2, 2. et 43. 44. ad quae loca v. Burm. et Harleſ. Simulacra vrbium eburnea quandoque, quandoque lignea; Dausq. coll. Quinctil. VI, 4. et Plin. V, 5. *effigies orae iam lenis H.*, veluti vultu declarans ſe victam et bello fractam; Ern. 637. 8. cf. ad I, 141. 142. — 638. 9. *Baetis lauare ſolis equos* cet.

vt

Frondoſumque apicem ſubigens ad ſidera mater
Bellorum fera Pyrene, nec mitis Hiberus,
Quum ſimul inlidit ponto, quos adtulit, amnes.
Sed non vlla magis menteſque oculoſque tenebat,
Quam viſa Hannibalis campis fugientis imago.
Ipſe, adſtans curru, atque auro decoratus et oſtro,
Martia praebebat ſpectanda Quiritibus ora.
Qualis odoratis deſcendens Liber ab Indis

Egit

Frondoſumque apicem ſurgens, h. e. ſurrigens, vel frondoſo apice ſurgens, emend. nonnemo, quem refellit N. Heinſ. 644. *ſubientis* R. 2. — 649.

vt vltimus fere Hiſpaniae Occid. fluuius in ſinum Gaditanum influens. cf. ad III, 399. — 640. *ſubigens*, agens, N. Heinſ. (cf. ad XIII, 610.) ſurſum agens, vt *ſubiicere* et *ſubmittere*, Drak. cf. ad I, 673. *mater bellorum fera Pyrene*, quod bellicoſiſſimi populi ſub Pyrenaeis habitant; Cell. Verbis *non mitis Iberus* Dausq. putabat Silium pinxiſſe fluuium velut indignabundum et captiuitati obluctantem. Erneſto ambiguum videtur, vtrum deſignauerit adcolas bellicoſos et feroces, an fluuii ipſius amnibus multis aucti vim et inpetum, quo in mare mediterr. inferatur. At poſterior ſententia non dubia eſt propter verba v. 642. quibus ratio continetur, cur non ſit *mitis*, de qua voce v. ad IV, 85. Omnia h. l. ad ornatum ſpectant. *Amnes* ſunt Saetabis, Turia ſ. Turius, Sucro, Bilbilis, Sicoris aliique. v. Mela II, 6. et Mariana III, 18. — 645. *Ipſe* Scipio. *auro*, corona aurea, (v. Gell. V, 6. Liv. XXX, 15.) et veſte auro ſparſa. (Plin. IX, 36. XXXIII, 3.) *oſtro*, purpura, toga picta et tunica palmata. (cf. Liv. l. l.) Ὁ στρατηγὸς ἔστεπται μὲν ἀπὸ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτίμων, ἔσταλται δ' ἐς τὸν πάτριον τρόπον πορφύραν, ἀστέρων χρυσῶν ἐνυφασμένων· καὶ σκῆπτρον ἐξ ἐλέφαντος φέρει καὶ δάφνην cet. Appian. rer. Pun. c. 66. in deſcriptione triumphi Scipionis. 647. 8. cf. ad III, 615. et XV, 79 ſq. Comparatio Scipionis cum Baccho et Hercule, qualis ap. Virg. A. VI, 802 ſq. qui locus Silio haud dubie ante oculos obuerſabatur. cf. ibi Heyne. *odoratis ab Indis*, ob frutices bene olentes et aromata, quorum ferax eſt India, inpr. cinnamomum et nardos. v. Strab. XV. p. 695. Phot. c. 241. Ouid.

Faſt.

Egit pampineos frenata tigride currus.
Aut quum Phlegraeis, confecta mole Gigantum,
Inceſſit campis tangens Tirynthius aſtra.
Salue, inuicte parens, non conceſſure Quirino
Laudibus, ac meritis non conceſſure Camillo.
Nec vero, quum te memorat de ſtirpe Deorum,
Prolem Tarpeii mentitur Roma Tonantis.

649. *confecta lite* Put.

Faſt. III, 720. *currus pampineos*, pampino inplexos. cf. Virg. I. 4. 649. De Gigantomachia, in qua praecipuae Herculis partes fuere, et *campis Phlegraeis* v. ad IV, 275. *confecta mole Gigantum*, caeſis Gigantibus, monſtris inmenſi corporis. cf. ſup. ad v. 556. *tangens aſtra*, ſumma conſpicuus gloria, vt *ſublimi feriam ſidera vertice* ap. Hor. Od. I, 1, 36. vbi v. Iani. 651. 2. Silius Scipionem Romulo et Camillo aequat, qui ambo adpellantur *vrbis conditores*; Barth. Adv. X, 13. *Salue*, vt χαῖρε, voc. pietatis ac honoris, quo, quicumque eo digniſſimus eſt, et cuius fauorem expetimus, ſiue ſit Deus, ſiue homo, ſiue adeo res, diuino honore colenda, compellatur: cf. Iani ad Horat. Od. I, 32, 15. *parens* vrbis, pater patriae: cuius tituli honos notus eſt. 653. 4. Dignus es et dignum te praeſtas diuinae originis fama. v. ad IV, 475. 476.

ratae fumant felicibus 7, 89 *n*.
Arabum telae 3, 374 *n*.
Arabus 15, 693 *V. L.*
Aradus 1, 380 *V. L.*
Arar ſ. *Araris* piger vndae 3, 451 *n*. 15, 501 *n*.
Arare fluuium 2, 74 *n*. colles, litus cet. 8, 564 *n*.
Aratro ſignare moenia 13, 118 *n*.
Arauricus 3, 402 *V. L.* 5, 557.
Arbacus, *Arbace*, 3, 362 *V. L.*
Arbela 14, 271 *V. L.*
Arbiter penſati auri enſis 1, 625 *n*. fati 8, 251.
Arbor numen habet 3, 691 *n*. inſtar nemoris 5, 482.
Arbuſta palmae Selinus 14, 200 *V. L.*
Arcadius ductor Euander 6, 631.
Arcana ſtagna 1, 666 *n*. pectus 1, 140. cubile 12, 8 *n*. cruor 2, 427 *n*. vſus vitae 12, 316. Lyaeus 3, 395 *n*. lucus 6, 173 *n*. ſulfur 14, 27. *arcanis* laeta dea 2, 481 *n*.
Arcas mater 6, 636 *n*.
Arcet templum lumine 1, 84. remeare piſcem 5, 51. ſolem inferueſcere fronti 13, 341.
Arceſſere, non *accerſere* 1, 264 *V. L.* fata 1, 572. mortem 4, 674. vires menſa 6, 95. vires nodo 13, 160.
Archimedis artes 14, 301 ſq. *n*. 341 ſq. *n*. mors 14, 676 ſq. *n*.
Arcitenens 5, 177.
Arcti diuerſae 1, 198 *n*. non aequae 3, 192 *n*. glacialis 1, 590.
Arctoa glacies 15, 49. axis 3, 614.
Arctus v. *Artus*.
Arcus laxos ſubmittere alicui 3, 612.
Ardea 1, 293 *n*. 667. 8, 359 *n*.
Ardet aliquo, in aliquo, aliquem, in aliquem 5, 15 *n*. extrema malis 7, 33 *n*. non flagrantius vllis curis, quam iuueni permittere bellum 16, 595. veſtis gemma 15, 676 *n*. purpura, aurum; arma 1, 126 *n*. 4, 268 *n*. 11, 679. 17, 395. oculi 1, 126 *n*. 5, 276 *n*. 9, 65. campi ferro, ſanguine 17, 321 *n*. rigore 14, 68 *n*. Furiis 17, 236. animi 9, 262. lingua in peſte 14, 598 *V. L.* *ardentem* Italiam reſtinguere 16, 619 *n*.
Ardeſcit Lyaeo 11, 302. galea flictu 9, 323.
Ardor eſt adpellare 15, 719. purpurae 4, 268 *n*.
Arduus inſurgens 10, 259 *n*. praemia petit 16, 442 *n*. via ad virtutem 2, 578 *n*. Hannibal 6, 61 *n*. iacit, h. e. reducta manu 8, 557 *n*.
Area pelagi 14, 378 *n*.
Arenae poſſeſſor 15, 700 *n*. fatidicae Hammonis 15, 672.
Arethuſa 5, 490 *n*. 14, 53 ſq. *n*. 117. 181 *n*. 515 *n*.
Arethuſia pubes cet. 14, 356 *n*.
Areua et *Areuaci* 3, 362 *V. L.*
Arganthonius longaeuus 3, 396 ſq. *n*.
Argi ſ. *Argos*, vrbs ſacra Iunoni 1, 26 *n*.
Argo nauis ſacra et fatidica 11, 471 ſq. *n*.

Abſcidere vel *abcidere* differt ab *abſcindere* 3, 552 *V. L.* 10, 52. 148. 15, 470 *V. L.*
Abſcondere campos caede virorum 11, 519 *n.* ora galeis 14, 636. aequor puppibus 2, 421 *V. L.* 17, 49 *n.* telum in aëre 1, 316. annos ſecretis ruris 15, 597.
Abſentia corpora mandere vt praeſentia 4, 335 *n.*
Abſiſtit bello 2, 325. ponto 2, 371. gemitu 6, 342. cura 13, 512. labore 15, 190. damnare 6, 448. nec adhuc oculis imago 2, 568. vani coepti 16, 223.
Abſoluere manum 9, 150 *n.* factum victoria 15, 656 *n.*
Abſorbet flamma latices 4, 686 *n.*
Abſtinere ire 12, 44. irarum 10, 84 *n.*
Abſtrahere arboris molem 6, 195 *V. L.*
Abſumere aliquem votis 4, 798 *n.*
Acarnan amnis 3, 42. *n.* dextras iungebat Philippo 15, 288 *n.*
Acca 9, 117 *V. L.*
Accerſere 1, 264 *V. L.*
Accipiter columbas exagitans, et ab aquila fugatus 4, 105 ſq. *n.*
Acer Flaminius 6, 22. hinnitus equorum 4, 96. ruis in enſes 3, 120. axis 2, 186 *V. L.* metiri iuga venatibus 3, 338. metus 2, 231. labor 3, 92. *acris* Rhodanus, grex, moles 3, 463 *n.* pugna 9, 488. *acres* tubas exercere 9, 6 *n.*
Acerba haſta 6, 60. lues 12, 184. palus Cocyti 13, 425. acerbis feſſus 14, 559.
Acerbare queſtu 6, 117 *n.* et *V. L.*
Aceruae 8, 535 *n.* 12, 422 ſq. *n.*
Aceruare queſtu 6, 117 *V. L.*
Aceſta vrbs 14, 220 *n.*
Aceſtes, *Helymus* et *Entellus* ante Troiae excidium profugi in Sicilia condidere *Aegeſtam*, *Helyma* et *Entellam* 14, 45 *n.* 205 *n.* 220.
Achaemenius ritus 7, 647 *n.* odor 15, 23 *n.* arcus 15, 570 *n.*
Achaetus 14, 268 *V. L.*
Achaia rura 14, 5. moenia 15, 306 *n.*
Achates fl. et gemma 14, 228 *n.*
Acheloias 12, 34.
Achelous fl. eiusque lucta cum Hercule 3, 42 *n.*
Achemorus 17, 426.
Acheron triſtior 13, 571 *n.* A. portae 13, 465. A. videbo liber 2, 367 *n.* et *V. L.* vocat 1, 94 *n.* mouet 2, 536 *n.* cf. *Acheruſius.*
Acherras 3, 299 *V. L.* 7, 338.
Acheruſius humor 13, 398. peſtis 14, 613 *n.* palus, Cumis vicina, vbi iter ad vndas Acherontis ſ. inferos 12, 116 *n.* 126 ſq. *n.*
Achilles aeternus carmine 14, 95. eius clipeus et Vulcania arma 7, 120 ſq. *n.* praeceptor Chiron 11, 450 *n.*
Acies inmobilis 9, 317 ſq. *n.* *denſa* 9, 321 ſq. *n.*
Acis fl. et puer formoſus 14, 221 ſq. *n.*
Acithius fl. 14, 268 *V. L.*

Aclys et *aclis* 3, 363 *V. L.* 8, 550 *n.*
Aconteus venator 16, 564.
Acrae 14, 206 *n.*
Acragas 14, 210 *V. L.*
Acrilla ſ. *Acrillae* 14, 271 *V. L.*
Acriſionei muri 1, 661 *n.*
Acrius parcere nato 6, 624.
Actaeon eiusque mors 12, 365 *n.* pater Ariſtaeus 12, 368 *n.*
Actia templa Phoebi 15,302 *n.*
Actus rerum 1, 581. tantos incidit Deus 3, 78. in actus comes ibat 10,136 *n.* ingentes deſerit 1, 459 *n.*
Actutum adſit vindex 15, 802.
Acuere ſtimulis 1, 113 *n.* homines 5, 228. ſpicula veneno 1, 325 *n.* enſes fraudibus 12, 52 *n.* dentem 1, 425 *V.L.* mentes labſas 10,605. *acuunt* extrema periculi 1, 559 *n.*
Acus comatoria 15, 26 *n.* *acu* ſcribere 14, 660 *n.*
Acuta pinus 13, 331.
Adaequare Marcellum decori Martis 12, 278.
Adcedere collem 6, 604 *V.L.* ſiluis 17, 570. ſecundis 8, 326 *n.*
Adcendit mentem 1, 493. pectora donis 16, 459. corda laudibus 17, 292. dextras pugnae 12, 351 *V.L.* mentes in proelia 1, 345. 4, 170. dextras ad funera 5, 258. collem Tarpeium Iupiter 6, 604 *V.L.* Martem 15, 594. pugnas aere 8, 488 *n.* hortando in hoſtem 8, 608. telum in aëre 1, 316 *V.L.* invidiam 8, 258. ſtudia 1,185 *n.* curas 7, 526. lucem Eoi fulgentibus armis 11, 515 *n.* galeam gemmis clipeumque auro 15, 678 *n.* ira hoſtem 4, 272. hos nobile nomen 16, 329. belua flammas 9, 614. Titan tempora autumni rapido igni fulminis 14, 589 *n.* Sirius ignes 16, 99. ſol Olympum 3, 671 *n.*
Adcenſa ira 4, 642. 5, 105. armenta 7, 333 *V. L.* venena ſole 1, 285. vnda feruore 5, 605 *n.* in iram 5, 558. ſcopulus 3, 641. *adcenderet* nunc Sidonia virgo Iliacas aras, ni haec prouiſa fuiſſent 13, 620 *n.*
Adceptare iugum 7, 41.
Adcidit vox aures 13,153 *V.L.*
Adcipit verba 9, 479. 17, 563. eum Poenus 5, 573 *n.* ferrum lateri et pectoribus 7, 626. 10, 7. mortem in viſcera manantem 5, 529. mores indomitos 14, 87. ſpatium tuba 16, 480 *n.* rates facem 17, 623. tellus freta 14, 13. tellus oſſa ſepulcro 11, 384. Bruttia Hannibalem 16, 2 *n.* cornus caedem ab hoſte 4, 141 *n.* Scipio numen 17, 2 *V. L.*
Adciſae gentes 2, 392 *V.L.* 8, 588 *n.* ornus lacertis 10,531.
Adcola lucis 1, 414.
Adcommodare enſem lateri 5, 146 *n.* aciem ripis 5, 219.
Adcumulare praeconia leto, 2, 336 *n.* clades 4, 598. primordia factis 11, 255. coepta dextra 15, 654 *n.*

Adcuſator manus iniectat et trahit 3, 183 *n.*
Addere ſe clauſis 2, 20. ſeſe caſtris 6, 21. nomina genti 16, 633. ſe ſocium caſibus 6, 372. crimen menſis 2, 523. dextram bello 10, 232. quos vmbris 4, 396. modum dextrae 4, 666. vincla viro 17, 141. ſpem miſeris 12, 330. fatis patriae 15, 549 *n.* curſum fatis 12, 45 *n.* iras mentibus 9, 454 *n.* viris pila 8, 547 *n.* 10, 105 *n.* haſtas tergo 15, 719. puero rabiem in fines Italum 1, 71 *n.* in ſpatia, et in ſpatio 16, 373 *n.* propiorem Martem 5, 442 *n.* incendia ramis 7, 161. ſemina ſulco 3, 350 *V. L.* *Addita* Erinnys 2, 595 *V. L.* fata naſcenti 2, 224 *n.*
Addicere populum inermem 15, 247 *n.*
Adducere neruos arcus 1, 334 *V. L.* mare cantu 11, 472. tonſas ad pectora 11, 489. frena 13, 834. greſſus, cutem, artus 4, 391 *V. L.* 10, 18 *V. L.*
Adeo 1, 20 *n.* 14, 487 *n.*
Adeſi plutei 1, 363. montis fragmina 3, 470. cladibus 13, 679 *n.*
Adeſſe alicui 1, 301 *n.* 514 *n.*
Adferri - *adlatum*, feruere partem cet. 1, 456 *n.*
Adfecta hiems 15, 502 *n.*
Adfigere corpora terrae 1, 674 *V. L.* haſtam ripae 4, 588. dextram plectro 14, 403. tranſtro haſta nitentem 14, 536. ferrum in robora 14, 328. cornum campis 7, 616. *adfixus* coelo nauita 7, 363 *n.*
Adfirmare pro *obfirmare* 12, 668 *V. L.*
Adflare montes hinnitibus 1, 578 *n.* *adflata* ora flammis 17, 113. Cupidine 11, 420. Cynthia rotis fraternis 4, 481.
Adflatus cornipedum 1, 436 *n.* tabes 6, 159 *n.* peſtis 6, 240.
Adfligere corpora terrae 1, 674 *V. L.* telluri miſerum Mincium 9, 631. membra ſolo 7, 614. ſaxo 11, 83. patriam 8, 317. *adflictis* rebus opem ferre 14, 440.
Adfluit manus, Teucri cet. 12, 361 *n.* 14, 208 *n.*
Adfremit Boreas alis 14, 124.
Adfulget Venus 7, 467 *n.*
Adfuſa moles 5, 66 *V. L.* 6, 572 *V. L.* carina 15, 219 *n.* puluis 4, 251 *V. L.* Poeni 13, 695 *n.* venti 17, 218 *n.*
Adglomerare arma 5, 238.
Adherbes 7, 601.
Adimitur tibi cecidiſſe 9, 425. *adimit* terras victoria 2, 565.
Adire lingua ad decus dextrae 8, 261. arma obuia 9, 272 *n.* voce domos aethereas 6, 253. vsque ad ſidera 15, 511. diem 14, 243 *n.*
Adiungere fera ad laudes arma 5, 115. aſtus ferro 6, 307. dextras Poeno 11, 4. ſua nomina Latiis fatis 16, 131. *adiuncti* agri 8, 640 *n.* *adiuncta* Venere 4, 667.
Adiuuare haſtam nodo curſuque 4, 289 *n.* 9, 509. *adiuta* pice flamma 7, 354. haſta

haſta vires 6, 250. laus creſcit 11, 611.
Adlabi terris 9, 473. genibus 8, 74. per tacitum 10, 354. per auras 15, 21.
Adlatrat inuidia nigro ore victorem 8, 290 *n.* vitium 11, 426 *n.*
Adligat vallata moenia corona 13, 141.
Admiſcere aſpera telis dicta 1, 443.
Admittere voces et vota precantis 4, 696 *V.L.*
Admordere haſtam 5, 332.
Admouere caſtra 1, 296. ora, 11, 344. fata vrbi 8, 245. ferrum palato 7, 651. genus Superis 8, 293 *n.* oculis 17, 599. *admota* bella 16, 93. ripa perſtringere moenia 8, 455. ſidus lunae 13, 557.
Adnabat claſſis ſubſidio 14, 354.
Adnectere plura 11, 601. 15, 805.
Adniti viribus doloris 2, 123.
Adnoſcere viſu 7, 729. dextros deos in alite, 13, 820.
Adnuit Deus 3, 115 *n.*
Adnumerare patriae pubem 6, 621 *n.*
Adolere focos 11, 276 *n.*
Adorare effigiem aquilae 6, 37. vulnera 9, 350. *adorata* puppis 14, 437 *n.* dextra 17, 183 *n.*
Adpetere ore tellurem 5, 526 *n.* arua morſu 9, 384.
Adplaudere ceruicem equi 4, 264 *n.* 16, 357 *n.*
Adplicat portus vndas muris 14, 318. ſopor ſua munera 6, 96. aggerem ſiluis 15, 410.
Adpoſitus agger 14, 335 *V.L.*
Adprendere tuta 4, 585. primos equos 16, 373 *n.* tellurem morſu 17, 263 *n.*
Adranum 14, 250 *n.*
Adrectae mentes 2, 295. 15, 133. laudibus 17, 455 *n.* plantis 16, 478 *n.* comae furentis 2, 668 *n.* et *V.L.* ſpes 7, 98 *n.*
Adridens ſaeuum 1, 398 *n.* dulce 11, 390 *n.* laeto vultu Victoria 5, 228 *n.*
Adſcendunt turribus haſtae 13, 182 *n.* *adſcendere* videtur equus currum praecedentem 16, 375 *n.*
Adſciſcere reges 16, 663 *n.* nomen 14, 36.
Adſidere arces 9, 624 *V.L.* muros 12, 453.
Adſignare neruo ſagittam 14, 398 *n.*
Adſilit in ferrum 10, 3. manipli 4, 314 *n.* lues moenibus 16, 623. *adſiliens* incutit 16, 63. cf. 4, 381. 15, 692.
Adſimilare faciem 2, 553 *V.L.* abitum fictosque timores 7, 137.
Adſpergit Titan terras ortu, 15, 223 *n.* aras floribus 16, 309. *adſperſus* clipeus caedibus 5, 142. malas lanugine 16, 468 *n.* limina tabo 1, 102. ſomno 8, 121 *V.L.*
Adſpergine inrorat criſtas 4, 654. lacus lauit ſiluas 5, 621.
Adſpicit Libye Arctos 1, 198 *n.* quos mitis Iupiter 6, 105. 7, 240 *n.* reſonare ſolum 6, 179 *n.* et *V.L.* *adſpicite* tantum

tum 4, 406 *n*. *adſpici* ſolo ſexu 3, 114 *n*. *adſpiceres* pavitantem 5, 279 *V. L.*
Adſpirat viro, et vigor nulli 5, 270 *n*. 442 *n*. muris 6, 605 *n*. aura ſ. fortuna 8, 325 *n*. 15, 163.
Adſtabat nulla res loco 12, 480 *n*.
Adſtringere enſem lateri 16, 242. Niphaten ponte 13, 765. coniunctas nodis ferroque trabes 13, 106. *adſtrictus* intortos amictus 5, 367.
Adſtruit auditis pauor 4, 8.
Adſuetae leaenae 2, 440 *n*.
Adſultans ruenti 2, 256. aethera lambit 6, 223. vallo 7, 401.
Adſurgere in haſtam, enſem, gladium 4, 610 *n*.
Adtactu herili gaudet cerua 13, 121.
Adtentare dapes 2, 523. vias 12, 97.
Adteri 7, 151 *n*. 2, 392 *V. L.* *adtrita* opes Africa 6, 301. res 15, 3. mens ſecundis 12, 83. nomen 9, 76.
Adtingere ſummum per altos auos coelum 8, 294. *adtigit* vox aures 13, 153. *adtactus* nullis telis 11, 148.
Adtollit lumina coelo 1, 508. ſe Auſter 17, 246. rictum 2, 156. effigiem criſtis 17, 525 *n*. ſe in equos 15, 352. mollia crura ſuperbi greſſus 16, 444 *n*. ſe facto 13, 224 *n*. 14, 208 *n*. muros ad aethera 3, 384. 9, 241. animos hortando 1, 105. ſocios voce 13, 301. frontem 3, 105. dextram caede cruentam 9, 211. *adtollunt* facta viros 1, 613 *n*. Apenninus caput 2, 314. lux arces 15, 215 *n*. *adtolluntur* et *creſcunt* res propius adcedentibus, vt contra *decreſcere*, *recedere*, *diffugere*, *diſcedere* dicuntur 3, 157 *V. L.* colles 1, 585 *n*.
Adtonitus ſerpentis equus 6, 231 *V. L.* viſus ſ. viſis 10, 369 *V. L.* 14, 246 *V. L.* *adtonitis* vlulatibus 4, 692. *curis* 3, 132 *n*.
Advehere Maeoniam in Latias oras 5, 10.
Aduenerari euntes 13, 704 *n*.
Aduerſa moles 4, 651. vnda 17, 45. pectora et vulnera 5, 594 *n*. 10, 7. 15, 382 *n*. 17, 485. enſis 4, 207 *n*. *aduerſa* non tam fugiſſe cauendo egregium, quam perdomuiſſe ferendo 7, 376 *n*.
Aduertit oculos procellis 6, 106. mentem praedae 5, 426. ſenſus 16, 212. aures 15, 63. 16, 294. aliquem ad incenſas patriae ſedes 16, 691. coloni ſc. ſe, ſ. nauem, et mentem 1, 288 *V. L.* vultus ac mentes huc 4, 822.
Aduocare enſes 17, 86. noctem ad conamina 9, 82.
Aduolat muris 15, 243.
Aduri corpora 8, 267 *n*.
Adyrmachidae 3, 279 *n*. 9, 224 *n*. et *V. L.*
Aeacides 1, 627 *n*. 14, 95 *n*. 15, 292 *n*. *Aeacida* 13, 796 *n*.
Aedes aeterna Manium 17, 465 *V. L.*

Aeatae proles 8, 498 *n*.
Aegaeum mare procelloſum ac periculoſum 1, 468 ſq. *n*. 4, 245 *n*. vnde dictum ſit 1, 468 *V. L.*
Aegates inſ. vbi Hannon a Lutatio victus 1, 61 *n*. 2, 310 *n*. 4, 80. 800. 6, 684 ſq. geminae vel tres 6, 684 *n*.
Aeger fugit 7, 722 *n*. viſis 17, 170. ſtimulis 3, 214 *n*. periclis 15, 135. Auſonia vulneribus 6, 77. 7, 2 *n*. animi 8, 108. curis 12, 691. delicti 13, 52. niſus ad proelia 1, 495. 2, 518. fides 2, 392. ſpina 6, 270 *n*. et *V. L.* timoris Roma 3, 72. mens bonis 7, 726. res. 7, 395. ſpes 9, 543. ſeruitia 13, 883. caſtra amore pugnae 9, 36. nox 7, 305. cura 4, 724 *n*. *aegri* mortales 1, 85 *V. L.* 4, 792 *n*. equi 16, 512 *n*.
Aegeſta, v. *Aceſtes*.
Aegis Minervae 7, 460 *n*. 9, 441 ſq. *n*. Ionis 12, 336 *n*. ſibila torquet 9, 443 *n*. vomit nimbos flammasque 12, 720 *n*.
Aegreſcit cura 8, 212.
Aemilius Paullus oriundus ab Amulio et Ioue 8, 293 ſq. *n*. Conſul olim cum L. Liuio bellum Illyricum confecerat, ſed accuſatus damnatione prope ambuſtus euaſerat 8, 286-296 *n*. Conſul iterum cum Varrone creatur 8, 278 ſq. proficiſcentem hortatur Fabius, vt ſaluti reipubl. conſulat 8, 298-348. inuitus, at fortiſſime pugnat in proelio Cannenſi ac perit 9, 38 ſq. 10, 1-308.
Aemula virtus 1, 510. barba crinibus 5, 439. facta Herculei laboris 4, 4. cf. *Hammon*.
Aeneadae 27, 289 *n*. cf. 2, 55. 295. 428. 3, 70. 4, 817. 5, 187. 8, 2. 12, 734.
Aeneas Dardaniam intulit Latio et ſceptra Lauinia fundauit Teucris 1, 42 ſq. *n*. enſem dono dat Didoni 1, 91 *n*. ab ea ſupplex excipitur, et ſpeluncam cum illa intrat 2, 412 ſq. *n*. eam deſerit 2, 420 ſq. deus indiges Latii 8, 39 *n*. hoſpitio excipit Annam 8, 70-201. eius equi, a Diomede ad Troiam ablati 16, 369 ſq. *n*.
Aeneia regna 7, 562. 10, 50. 643.
Aënis Gaetulis fucare vellus 16, 176 *n*. Agenoreis ſaturare purpuram 7, 642 *n*.
Aeolii Auſtri 1, 193. tyranni 15, 424 *n*. furor 9, 525. *Aeolio* nomine regnatae terrae 14, 70 *n*. pontus 14, 234 *n*. procellae 17, 241 *n*.
Aeolus Vulturnum inmittit Romanis, precibus Iunonis motus 9, 491 ſq. cuſtos ventorum 9, 491 *n*. 14, 71.
Aequaeuo corpore fratres 13, 191.
Aequalis pugna 15, 780 *n*.
Aequana iuga felicia Baccho 5, 465 *n*.
Aequanus 5, 176.
Aequat arenas palmis 6, 38 *n*. ora 4, 237. noctes ſomno 7, 340 *n*. domus rura 14, 646 *n*.

646 *n*. merita donis 15, 254. 16, 581. Superis 4, 810 *n*. 11, 326. Superos virtute 1, 611. ſenium corde ſagaci 8, 465. Gradiuum paſſibus 4, 460. dextras 13, 184. eos nulla aetas 2, 696 *n*. ſenſus humanos pectore 10, 472. viſus currum volantem 15, 213. gradus 16, 396. tenebras 13, 420. ritus ferarum 11, 181. *aequare* videtur, aut etiam aequauit 16, 424 *n*. *aequari* funere 9, 424. munere ſimulacri 8, 232. *aequatum* munus 2, 7. caput Alpibus, et imperio 2, 314. 3, 605. *aequata* fronte currere 16, 355 *n*.

Aequi Faliſci 8, 489 *n*.

Aequicula rura 8, 369 *n*.

Aequor maris 14, 253 *n*. 361 *n*. campi 16, 389 *n*. 510. cf. 3, 378. 5, 328 376 *n*. aequora reuomere 10, 325 *n*.

Aequorea tropaea 14, 32. puppis 12, 446. iuuenci 5, 132 *n*. viae 17, 54. fremitus 16, 314 *n*.

Aequus — *non aequus* Iupiter 2, 364 *n*. 3, 2 *n*. 12, 21. 16, 257. puppibus 3, 473 *n*. regione loci 12, 498. fluctus 3, 260 *n*. Mulciber 14, 55. oculi 6, 106 *V. L.* *non aequa* vita 11, 188. fors 2, 5 *n*. fama 17, 34 *n*. victoria 2, 699 *n*. vmbra 16, 39 *n*. Arcti 3, 192 *n*. cf. *metus*.

Aëra flammare hinnitibus 14, 209 *n*.

Aerata carina 11, 586 *V. L.* in bella bipennis 5, 499 *V. L.* turmae 8, 404 *n*. *aerati* luminis vmbo 2, 211 *n*.

Aereus fulgor 6, 357.

Aeripes cerua 3, 39 *n*.

Aerius vertex 1, 128. mons 4, 740. rupes 1, 371.

Aeriſona antra Curetum 2, 93 *n*.

Aes et *aera* caſſidis 1, 401. 8, 375. cauum ſc. clipei 2, 246 *n*. aere ciere ſ. adcendere pugnas 7, 605 *n*. 8, 488 *n*. 13, 361.

Aeſculus annoſa 5, 481 ſq. *V. L.*

Aeſernia 8, 566 *n*.

Aeſis 8, 444 *n*. et *V. L.*

Aeſtas ſeptima ducitur 3, 383 *V. L.*

Aeſtifer cancer 1, 194. axis 1, 657 *n*. campus 17, 447.

Aeſtus formidinis 2, 360. vulneris 6, 98. laudum 16, 479. Stygii 6, 219. alterni maris 3, 46 ſq. *n*. 392 *n*. 15, 226 *n*. marini cauſa creditur luna 3, 58 ſq. *n*.

Aeternus curſus, Eridani 4, 690 *n*. carmine 14, 95. regnator noctis 7, 688. fluctus 15, 229. gens 1, 28. Megaera 13, 611 *n*. domus ſ. aedes Manium ſ. Plutonis 17, 465 *V. L.* diuortia 3, 419 *n*. dona 9, 118. vmbrae 7. 741 *V. L.* tenebrae 7, 586. antrum 3, 36 *V. L.* pectus 7, 554 *n*. cuncta grandine tecta 3, 479. 14, 67.

Aether leuis 2, 513. *V. L.* igneus 1, 135.

Aetherea flamma 5, 73. lux 13, 497. domi 6, 253. orae 3,

3, 137. mons 3, 480. curſus 16, 501. ſulfur 10, 168. auras trahere 17, 376 *n.*
Aethiopum tellure remeans Iupiter 12, 605 *n.* *Aethiopes* occidentales et orientales 3, 265 ſq. *n.*
Aethra picea 14, 593 *n.* liquida 13, 18 *n.*
Aetna 14, 58 ſq. inpoſita Typhoeo 14, 196 *n.* inpoſita Encelado 14, 579 *n.* eius cineres in Indiam delati 17, 592 ſq. *n.*
Aetnaei triumphi 9, 196. *A.* incendia et enſis 9, 448 *n.* 459. antrum 14, 527 *n.*
Aetola tellus 15, 286. vmbrae 7, 484 *n.* rex 11, 505. 3, 707. campi 15 125 *n.* 8, 351.
Aeuum rude 15, 17. extendere 3, 95 *n.* ſentire 2, 143. *aeui* glacies 3, 460 *n.* *aeui* plus redimere virtute 6, 21 *n.*
Afer vagus 2, 441 ſq. *n.* 15, 538 *n.* leones mulcet, et ſerpentes domat, v. *Mauri.*
Africus et *Corus* ſ. *Boreas* venti contrarii 3, 659. 7, 571 *n.* fuſcis alis 12, 617.
Africa bella 16, 179 *n.* 17, 11. terra geograph. deſcribitur 1, 193 ſq. olim vel ad Europam, vel ad Aſiam referebatur 1, 195 *n.* exundat Meduſaeis chelydris 3, 314 ſq. *n.*
Agamemnonia Mycene 1, 27 *n.*
Agathoclea tropaea 14, 652.
Agathocles Poenos vicit 14, 651 *n.*
Agathyrna ſ. *Agathyrnum* 14, 259 *n.*
Agenor 1, 88 *n.* eius vrbs 6, 387. 17, 421.
Agenorea nubes 12, 167 *n.* aëna et purpura 7, 642 *n.* nepotes 17, 403. arces 1, 15 *n.* 17, 421. ductor 3, 631. 15, 741. 17, 391. dextra 16, 692 *n.* terra 17, 58. portae 17, 196. Agenorei 17, 516 *n.* cf. 6, 303. 15, 343.
Agenorides 8, 1.
Agit Erinnys 2, 595 *n.* ardor Poenos 2, 39 *n.* arte ſedendi, vt cet. 8, 14 *n.* ſe nauis 14, 390. ſeſe metis 16, 440. aliquem ſcil. in triumpho 8, 277 *n.* ſe laetus Dardanidis Mars 16, 23. corpus vigore animi 16, 495. prae ſe 4, 602. quadrupedem 1, 161. currum 7, 690. flammam ignis 4, 677. Gradiuus fluctus in caſtra 9, 528. Apenninus aſtris ſcopulos 2, 354. exitio ſuperbia 11, 37. telum coſtis 12, 240. pectora ad conſulta 10, 422. palantes 2, 163 *n.* tempora obſcura ſedendo 3, 579. clamor bellum 9, 333 *n.* *agitur* famulatum 2, 571 *n.* praeceps 4, 718. pelago 8, 65. per medios 10, 42. acies in caedes 10, 190. in aduerſos 5, 240. ſudor per membra 1, 526. aper latratibus 1, 421 *n.* deſuper chalybs 14, 326. peſtis medullis 2, 462 *n.* tempeſtas procellis 3, 228. trabs tormentis 6, 280. auſpiciis 8, 388. *V. L.* ſilua bipenni 10, 529. glacies aquilonibus 17, 489 *n.*

a 5 ſuſpi-

Amazonum peltae, exercitationes et ſedes in Thracia et ad Thermodontem fl. 2, 73 ſq. *n.* 8, 428 ſq. *n.*
Ambages aeui 8, 44.
Ambigua arma 11, 10. dicta 2, 385. mentes 14, 115. vates 7, 436 *n.* cauſae 7, 265. nati 2, 649. Mars 2, 393.
Ambit fluctus 14, 866. telis 13, 141.
Ambitus malum exitiale Cannas fouebat 8, 257 *n.*
Ambracii ſinus 15, 300 *n.*
Ambroſii ſucci 7, 210 *n.* comae 12, 245 *n.* 15, 23. 24 *n.*
Ambuſta abies comas 4, 682. niuoſis cautibus ſ. frigore 4, 68 *n.* haſta ſine cuſpide 8, 549 *n.*
Amentat Notus 14, 422 *n.*
Amenti ope haſtae vibrantur 1, 318 *n.* 4, 15 *n.* 9, 509. 13, 159.
Ameria 8, 460 *n.*
Amicitiae imago 9, 406 ſq. *n.* inconſtantia 11, 3 *n.*
Amicitur mons arboribus 3, 640 *n.*
Amictus noctis 5, 36 *n.* 12, 613. 15, 284. ſuperius corporis tegumentum, vt *veſtis* interius 7, 447 *n.*
Amicum numen 1, 512. auro 13, 723. aura 17, 209 *n.*
Amiternum 8, 414 *n.*
Amiſere ictus ſpatium 9, 321 *n.* ora calcibus 4, 242 *n.* laudem 11, 365. tenebrae requiem 6, 563. Alpes primas 6, 106 *n.* 15, 731 *n.*
Ammon, v. *Hammon*.
Ammonii 1, 414 *n.*
Amomum Aſſyrium 11, 402 *n.* 15, 117.
Amor primus fortior ſecundo 3, 64 *n.* 17, 73 *n.* 361 *n.* *Amorum* agmen 7, 446 *n.* 11, 388 *n.*
Amorgus 10, 200.
Amouere ſe finibus 17, 223.
Amphinomus v. *Pii fratres*.
Amphion lyrae ope Thebas exſtruit 1, 96 *n.* 11, 441 ſq. *n.*
Amphitryoniades 2, 582. 4, 64. 9, 293.
Amplectitur clipeo terram coelumque 7, 121. fides mentem 6, 132. auxilium loci 15, 232. dextra dextram 16, 155.
Amplexus pro inlicito amore 11, 397 *n.* perenni non fovet Fortuna 7, 245.
Amplius decoris 16, 254.
Ampluſtria non *apluſtria* 10, 324 *V. L.*
Amulius 8, 295 *n.*
Amyclae Ledaeae ſ. Laconia 2, 434. 4, 358. 13, 45. Italicae, ſilentio perditae 8, 528 *n.*
Amyclaeus ductor 6, 504 *n.* Canopus 11, 431 *n.* nepos 15, 543 *n.*
Anactorium 15, 299 *n.*
Anagnia 5, 543 *n.* 8, 392 *n.* 12, 533.
Anapis ſ. *Anapus* et *Anapias*, v. *Pii Fratres*.
Anapus fl. 14, 515 *n.*
Ancipites Superi 15, 572. timor 3, 557. ferrum, ſecuris 4, 188 *n.*
Ancon ſ. *Ancona* eiusque purpura 8, 436 *n.*

Ancora vltima 7, 23. 24 *n.* et *V. L.* in prora 6, 354 *n.*
Andinus cantus 8, 594 *V. L.*
Anfractus aggeris 12, 54. ſilvarum 5, 3. ſinuati pelagi 15, 174 *n.*
Angens ſua guttura liuor 13, 584. vnda 9, 230 *V. L.*
Angitia vel *Anguitia*, Aeetae f. 8, 498 *n.* et *V. L.*
Anguſta ſpes 10, 278. pectora malis 11, 171 *n.* res 16, 631 *n.*
Anhelant venti ac fluctus 1, 592 *n.* 3, 471 *n.* campi ſulfure 12, 134 *n.* vulnere 10, 239. clade 8, 658. Garamantes 3, 10 *n.* orbis ardoribus 16, 100. murmur 5, 604. 13, 428. ictus 14, 379 *n.*
Anhela certamina 2, 430. ilia 4, 179. niſus 1, 531. feruor 9, 627. gurgites 3, 452. pondere 13, 227. equi 1, 209. 298. guttur 4, 171. longi laboris 15, 718 *n.* turbo flammarum 13, 564.
Anien ſ. *Anio* in Tiberim fluens 1, 606 *n.* 10, 363. 12, 539 *n.* praeceps et taciturnus 4, 224 *n.* et *V. L.* 12, 539 *n.*
Anienicolae Nymphae 12, 751. Catilli 4, 225 *V. L.*
Animae Diis ſimiles 11, 170. redeunt poſt purgationem et mille luſtra in corpora 13, 558 ſq. *n.* hominum olim viuentium ex Orco redeuntes 13, 851 ſq. *n.* corporis inſepulti vagatur 1, 154 *n.* 13, 445-465. 16, 293 *n.* cum homine moritur 15, 45 *n.* pars animae mundi et hinc vel aetherea vel ignea 15, 71 ſq. *n.* eius duplex via poſt mortem corporis 15, 76 ſq. *n.* *animam* reſtantem auferre 15, 580 *n.* vel animalis vel rationalis 1, 96. 97 *n.* interfecti hoſtiliter perſequitur eum, cuius ſcelere periit 2, 704 *n.* in coelum ſubuolat rogo incenſo 10, 577 *n.*
Animo mouere arma 2, 352 *n.* *animos* alere 11, 553 *n.*
Anna, Didonis ſoror, confuſa cum Anna Perenna, quae facta inde Nympha Numicii fl. 8, 28-201 *n.* quo die culta ſit a Romanis 8, 200 *n.*
Annius Campanus 11, 77 ſq. *n.*
Annuli equitum in ſiniſtra manu 8, 675 *n.* 11, 532 ſq. *n.*
Annus 5, 7 *V. L.*
Annos transſcendere viribus ſ. factis 1, 226. 2, 348 *n.* 4, 426 *n.* ſuperare aſtu 8, 465.
Annuum tempus poetice deſignatur 8, 61 *n.*
Antaeus 3, 40 *n.* 264.
Ante Argos optauit cet. 1, 26 *n.* tubas 9, 52 *n.* alios ingenio 14, 342. exſpectatum 2, 31 *n.* diem 3, 13 *n.* ante mihi ſit Stygios intraviſſe penates, quam talia videam 6, 488 *n.*
Anteire annos labore 2, 348 *n.* olores candore 13, 116. ventos lacerto 16, 561. cetera 9, 437. inſidias 13, 617. cunctus exigere ferrum 5, 355. quid velit Auſter 14, 456 *n.*
Antemna 8, 365 *n.*
Antenor 8, 603 *n.*

Antenorea

Antenorea ſtirps 12, 214 *n.*
Antenorides 12, 258 *n.*
Anteſtare verbum iuris 10, 440 *V. L.*
Anteuolans 12, 600. 17, 452.
Antiphates 7, 276 *n.* 8, 530 *n.* 14, 33.
Antiqua Heſperia, terra, vrbs 1, 4 *n.* dies 5, 619 *n.*
Antiſtare cunctis 9, 538. 11, 65. 14, 142. legatis 11, 65 *n.*
Anxius fauor 15, 137 *n.* fati 9, 349.
Anxur 4, 532 *n.* 8, 390.
Aonidae ſorores 11, 463 *n.* 12, 409 *n.*
Aonius cantus 8, 594 *n.* teſtudo 11, 436 *n.* plectrum 12, 220 *n.*
Apenninus 2, 314. 4, 742 ſq.
Aperire diem in ſaecula 2, 511 *n.* 9, 541 *n.* cauſas 1, 19 *n.* 13, 636. meditata 11, 314. feſſis regna Latini 3, 644 *n.* locum ruinae 8, 245. *aperitur* coelum luce, ſole, calore 12, 613 *n.* 665.
Apes, earumque vua, examina, laboresc et. 2, 217 ſq. *n.* 221 *V. L.* 8, 635 *n.*
Apex igneus haſtae 1, 467 *n.* fulget vertice 16, 120 *n.* galeae 1, 467 *n.* flammae 2, 631 *n.* 10, 557. ſtelliger Caeſaris 13, 863 *n.*
Apluſtria 10, 324 *n.* et *V. L.* 14, 422 *n.*
Apollinis cultus in Soracte monte 5, 175 ſq. *n.* fauor in Troianos 12, 331 *n.* tuetur Ennium 12, 405 ſq. *n.* Palatinus 12, 709 ſq. *n.*
Aponus fl. 12, 218 *n.*
Apotheoſis v. *Caeſares.*
Appius Italae pars magna ruinae ad Traſymenum 5, 292 ſq. 328 ſq. *n.* alius Hieronem et Poenos vicit 6, 660 ſq. *n.* alius ex vulnere, ad Capuam adeepto, mortuus 13, 445-487 *n.* 17, 299 *n.* Caecus pacem cum Pyrrho diſſuaſit 13, 725 *n.*
Aptare arma 5, 131. tegmina humeris 2, 454. 5, 139. carbaſa vento 3, 130. clauum carinae 6, 357. robora clavae dextris 8, 584. taedas flammis 13, 199. lacertos tonſis 14, 358. arma lacertis 14, 496. iubas 5, 166 *n.*
Aquila fugans accipitrem, et Scipionis galeam roſtro perſtringens 4, 113 ſq. ſignum legionum numinis inſtar in principiis caſtrorum coli et iurari ſolebat 6, 25 *n.* ex auro, et ſacello incluſa 6, 37 *n.* cogit pullos ſuos aduerſos intueri ſolis radios cet. 10, 107 ſq. *n.* armiger Iouis 10, 107 *n.* ales Iouis fulua 12, 56 *n.* roſtro inceſſit ſerpentem 12, 58 *n.* roſtro tondet praecordia Tarpeiae virginis in inferis 13, 839 ſq. *n.* 873 *n.*
Aquileia 8, 604 *n.*
Aquinas et *Aquinum* 4, 544 *V. L.* 8, 403 *n.* 12, 528 *n.*
Aquoſa nubes 2, 217.
Ara ſepulcri 15, 388 *n.* graminea 4, 701 *n.* 7, 747. 15, 434. Maxima Herculis 7, 50 *n.* *aras* tangunt, qui precantur et iurant 3, 82 *n.*

rataę fumant feſſibus 7, 89 *n.*
Arabum telae 3, 374 *n.*
Arabus 15, 693 *V. L.*
Aradus 1, 380 *V. L.*
Arar ſ. *Araris* piger vndae 3, 451 *n.* 15, 501 *n.*
Arare fluuium 2, 74 *n.* collea, litus cet. 8, 564 *n.*
Aratro ſignare moenia 13, 118 *n.*
Arauricus 3, 402 *V. L.* 5, 557.
Arbacus, *Arbace*, 3, 362 *V. L.*
Arbela 14, 271 *V. L.*
Arbiter penſati auri enſis 1, 625 *n.* fati 8, 251.
Arbor numen habet 3, 691 *n.* inſtar nemoris 5, 482.
Arbuſta palmae Selinus 14, 200 *V. L.*
Arcadius ductor Euander 6, 631.
Arcana ſtagna 1, 666 *n.* pectus 1, 140. cubile 12, 8 *n.* cruor 2, 427 *n.* vſus vitae 12, 316. Lyaeus 3, 395 *n.* lucus 6, 173 *n.* ſulfur 14, 27. *arcanis* laeta dea 2, 481 *n.*
Arcas mater 6, 636 *n.*
Arcet templum lumine 1, 84. remeare piſcem 5, 51. ſolem inferueſcere fronti 13, 341.
Arceſſere, non *accerſere* 1, 264 *V. L.* fata 1, 572. mortem 4, 674. vires menſa 6, 95. vires nodo 13, 160.
Archimedis artes 14, 301 ſq. *n.* 341 ſq. *n.* mors 14, 676 ſq. *n.*
Arcitenens 5, 177.
Arcti diuerſae 1, 198 *n.* non aequae 3, 192 *n.* glacialis 1, 590.
Arctoa glacies 15, 49. axis 3, 614.
Arctus v. *Artus.*
Arcus laxos ſubmittere alicui 3, 612.
Ardea 1, 293 *n.* 667. 8, 359 *n.*
Ardet aliquo, in aliquo, aliquem, in aliquem 5, 15 *n.* extrema malis 7, 33 *n.* non flagrantius vllis curis, quam iuueni permittere bellum 16, 595. veſtis gemma 15, 676 *n.* purpura, aurum; arma 1, 126 *n.* 4, 268 *n.* 15, 679. 17, 395. oculi 1, 126 *n.* 5, 276 *n.* 9, 65. campi ferro, ſanguine 17, 321 *n.* rigore 14, 68 *n.* Furiis 17, 236. animi 9, 262. lingua in peſte 14, 598 *V. L.* *ardentem* Italiam reſtinguere 16, 619 *n.*
Ardeſcit Lyaeo 11, 302. galea flictu 9, 323.
Ardor eſt adpellare 15, 719. purpurae 4, 268 *n.*
Arduus inſurgens 10, 259 *n.* praemia petit 16, 442 *n.* via ad virtutem 2, 578 *n.* Hannibal 6, 61 *n.* iacit, h. e. reducta manu 8, 557 *n.*
Area pelagi 14, 378 *n.*
Arenae poſſeſſor 15, 700 *n.* fatidicae Hammonis 15, 672.
Arethuſa 5, 490 *n.* 14, 53 ſq. *n.* 117. 181 *n.* 515 *n.*
Arethuſia pubes cet. 14, 356 *n.*
Areua et *Areuaci* 3, 362 *V. L.*
Arganthonius longaeuus 3, 396 ſq. *n.*
Argi ſ. *Argos*, vrbs ſacra Iunoni 1, 26 *n.*
Argo nauis ſacra et fatidica 11, 471 ſq. *n.*

Argolici

Argolici populi 11, 440.
Argonautae pugnant cum Cyzico 12, 399 *n.* ope et conſiliis Mineruae vtuntur 11, 471 ſq. *n.*
Argus, cuſtos Ius, ſopitus 10, 345 ſq. *n.* eius mille oculi 10, 345 *n.*
Arguta canna 7, 439 *n.* cantus 4, 86. tinnitibus aera 17, 18. calami 13, 346.
Argyripa al. *Arpi* 4, 554 *n.* 8, 242. 13, 30 *V. L.* 17, 321 *n.*
Aricia, vbi nemus lucusque Dianae, et fons Egeriae 4, 367 ſq. *n.*
Arida Barce 2, 62 *n.* 3, 251. vox 11, 415 *n.*
Ariete pulſare turres 16, 696 *n.* reſoluere muros 5, 554.
Arietare in primos 4, 149 *n.*
Arionis lyra 11, 446 ſq. *n.*
Aris ſ. *Arin* dux Poenorum 15, 232 *V. L.*
Arisbas 3, 668.
Ariſtaeus exſul, Apollinis et Cyrenes f. 12, 365 ſq. *n.*
Ariuſia pocula 7, 210 *n.*
Arma ſuperſunt nobis 16, 686 *n.* ordiri, canere cet. 1, 1 *n.* 18. 36. cremantur Marti 10, 526 ſq. *n.* 547 ſq. *n.* cum cadauere mortui comburuntur 10, 560 ſq. *n.* pro membris 12, 24 *n.* ſubita circumveniunt, h. e. armati 7, 61 *n.* nauis 6, 365 *n.*
Armat mentem contemtu 4, 249. 13, 91. tres corpore dextras 1, 279. ſuos vrbs 14, 233. maieſtas ducem 11, 343. ſe naufragio 14, 545. *armatus* veneno 15, 682. mens dolis 1, 183. pinus igni 14, 303. pectus fide 11, 206. ratis 6, 365 *n.* armatos annos prorogare 11, 588.
Armenta elephantorum 9, 574.
Armiferae gentes 4, 45 *n.* orae Geticae telluris 1, 324. Quirinus 16, 76 *n.*
Armiger Iouis 4, 126. 10, 107 *n.* heroum 10, 134 *n.*
Armipotens ductor 13, 711.
Armiſona Diua 13, 42. procella 15, 39.
Armo inflexo equus effundit equitem 10, 255.
Arna 8, 456 *n.*
Arnus fl. et heros ἐγχώριος Etruriae 5, 7 *V. L.* 6, 109.
Arpi v. *Argyripa.*
Arpinum et Arpinates 8, 401 *n.*
Arquare caerula gyro 14, 370. *V. L.*
Arrebaci 3, 362. *V. L.*
Arretium 5, 123 *n.* 7, 29 *V. L.*
Arrotrebae 3, 362 *V. L.*
Ars ei eſt ſentire cet. 3, 237. 4, 121. ſaeuitiae 1, 175. vetuſta, haruſpicina 1, 123 *n.* refuga 4, 320. dira 14, 216 *n.* *per artem* tractare pontum cet. 1, 474. 4, 713 *n.* 11, 130. 428. 14, 453.
Arſacidum monile 8, 467 *n.*
Arſes 7, 598.
Artabrus 3, 362 *V. L.*
Artare caerula gyro 14, 370 *n.*
Artae catenae 2, 340. copia 7, 246. victus 8, 318. fames 7, 280 *n.* arbor 6, 194. res res 2, 103 *n.* et *V. L.* 14, 425. *arta* 15, 232 *n.* millia 5, 565.
Arundo v. *Harundo.*

Arx

Arx 1, 7 *n.* Herculea 4, 71 *n.* Pyrenes 15, 477. verticis 3, 417. ſummae laudum 13, 771 *n.* inexpertae Alpium 3, 496. *arces* Carthaginis 1, 693. 9, 539. 16, 210. 17, 157. ſeptem (Romae) 12, 608. 16, 620.
Asbytae ſ. *Asbyſtae* 2, 58 *V. L.*
Asbyte proles Iarbae 2, 58 *V. L.*
Aſcanius 13, 244.
Aſclum hirſutum 8, 438 *n.*
Aſconius Pedianus 12, 212 ſq. *n.*
Aſcraeus ſenex 12, 413 *n.*
Aſculum hirſutum 8, 438 *n.*
Aſellus v. *Taurea.*
Aſili, Aſiſi, Aſiſium 8, 445 *V. L.*
Aſilus 14, 149 ſq.
Aſper amore ſanguinis 1, 148 *n.* menſis et victu populus 3, 280 *n.* ruit in hoſtes 9, 643. euentu exitus 5, 478. enſe 6, 19 *n.* paci 12, 348 *n.* ab ira 12, 551 *n.* Geſtar 2, 327 *n.* Ornytos 14, 477 *n.* frena pati 3, 387. virtus 7, 51. virgo pectus 10, 434. coepta 3, 701. verba 10, 272. hortamenta 5, 154. pondera caelati auri 11, 277 *n.* ſignis 2, 432 *n.* pectora ferro 6, 480. tuſſis 14, 601 *n.* ponti 5, 359. vis Dolopum 15, 314 *n.* equus 17, 136 *n.* horror 8, 121 *V. L.* Scipio 17, 86. Poenus 17, 541.
Aſperare iram, ignes, metum 4, 774 *n.* hamos loricae auro 5, 141 *n.* ſaxo enſem 4, 19 *n.*
Aſpis ſ. *Clupea* et *Clypea* 3, 243. 244 *n.*
Aſſaraci lar 3, 566 *n.* alumnus 5, 145. proles 3, 701 *n.* gens 8, 347 *n.*
Aſſyria purpura 11, 40 *n.* amomum 11, 402 *n.*
Aſtra tangere 17, 650 *n.*
Aſtur exercitus 1, 252 *V. L.*
Aſtures oriundi ab Aſtyre, Memnonis armigero 3, 332 ſq. *n.* pernices 15, 413.
Aſturiae aurum 1, 231 *n.* equi gradarii, ſ. tolutarii, Aſturcones 3, 335 ſq. *n.*
Aſtus adiungere ferro 6, 307 *n.* Tyrii 14, 291.
Aſtyr Memnonis armiger, v. *Aſtur.*
Aſylo creuit Roma 15, 91.
Atabus 15, 693 *L. V.*
Atauus conſul 2, 10.
Atella 11, 14 *n.*
Ater ſtragibus Eridanus 6, 107. dies 5, 591. 15, 53 *n.* axis 2, 186 *V. L.* ſerpens 7, 423. ripa 1, 154 *n.* cruor, iuba, vinum, formido, ignis, ira, fulmen 4, 431 *n.* 5, 165 *n.* vulnus 6, 68 *n.* pyra 8, 51. planctus 2, 549. flagellum Bellonae 4, 439 *n.* venenum 3, 312. pugna 17, 598. bellum, dies, cura 3, 211 *n.* fera, elephas 3, 463 *V. L.* 9, 570. mens 2, 355 *n.* lues 7, 366. ſulfur 1, 355. palus 3, 484. 5, 619 *n.* veſtis 11, 257. fauces, 6, 198. mors 7, 633 *n.* pennae 15, 96. ſedes 7, 229. feruores 7, 364. aequor 17, 258 *n.* 269. fax cometae 1, 462 *n.* *atra, nigra,*

furua ſunt, quae ad inferos ſpectant, et ibi ſunt 1, 119 *n*.
Athenienſes bellum gerunt cum Syracuſanis 14, 281 ſq. *n*.
Atheſis 8, 595 *n*.
Athos 3, 494.
Athyr 1, 412.
Atina 8, 397 *n*.
Atlantiacum litus 13, 201 *n*. regna 15, 37 *n*.
Atlantiades ſorores 16, 136 *n*.
Atlas mons deſcribitur 1, 201 ſq. *n*. coelifer 1, 202 ſq. *n*. 15, 142. ad Atlanta extremae viae 16, 659.
Atque pro *atqui* 2, 134 *n*. pro continuo ſ. ſtatim 5, 592 *V. L.* bis repetitum 1, 93.
Atrides gemini 13, 802 *n*.
Atrium locus conuiuii 11, 312 *n*.
Atropos claudebat flatus cet. 17, 120 *n*.
Atrox fides 1, 58 *n*. 6, 378 *n*. virtus 13, 369 *n*. ignis 11, 328.
Attalica aulaea 14, 659 *n*.
Aucupis ars 7, 674 ſq. *n*.
Audere iaculis 9, 612. ſcil. egregia 6, 209 *V. L.* 9, 452 *n*. 13, 773. *auſit* certare Tonanti 10, 54 *n*. credere 7, 451. *auſis* ſecundis tumere 7, 73.
Audit manum regentis puppis 14, 393 *n*.
Aueia 8, 518 *n*.
Auellae 8, 518 *V. L.*
Auellere globo 1, 450. praedas ponto 3, 321. Poenum Italia 7, 489 *n*. 16, 637 *n*. Tyriis 16, 141. ceruicem hoſti 5, 417. caput 11, 319. ſimulacrum e ſedibus 13, 42.
Auena Caſtalia 14, 467.
Auens 6, 167.
Auentinus 12, 713.
Auerni lucus 6, 154 *n*. triſtis 11, 455. ſocius 17, 466 *n*. lucus olim Styx dictus, formidatusque volucri, vbi necyomantia fuit et nemus triſte, ab Agrippa exciſum 12, 120 ſq. *n*. tenebrae 15, 76.
Auerrere praedas ponto 3, 321 *L. V.*
Auertere fata 9, 482. ferrum 9, 520. ſitim fluuio 8, 572. amorem 3, 158. ſe magnis auſis 9, 344 *n*. praedas 3, 321 *V. L.* ad patriam 16, 691 *n*. arma populis 9, 548. poenas leto 13, 303. fuga agmina 16, 69. lux equos Phaethontis 13, 458. *auerſos* Phoebi equos ab vrbe 15, 334 *n*. ductores 15, 198 *n*. *auerſa* mens 2, 618 *V. L.*
Aufert ſe oculis 2, 173. 12, 739. Poeno necem parentis 2, 634 *n*. equum calcaribus 10, 279 dolor artes 2, 142. vna dies Fabios 2, 5. ardor mentem 16, 323. nox coelum 9, 327 *n*. pauor vos vobis 4, 403 *n*. terras Heſperus 12, 647 *n*. *auferri* (fuga) 5, 633 *n*. 6, 257 *n*. ſiluis 6, 57. in hoſtes 10, 72. 15, 752 *n*. amore caedum 5, 229 *n*. *ablatus* vultus viro 9, 398 *n*.
Aufidus 1, 52 *n*. 7, 482. 10, 170. 319. reicit cadauera 8, 670 *n*. ſinuat flexibus vndam 9, 227 ſq. 11, 508 ſq.

Augere auos 3, 708 *n.* tumultu latus fluuii 9, 230 *n.*
Auguria ſpernuntur ac ridentur 5, 118 ſq. *n.* inania 11, 571. ſalutare clamore 2, 411 *n.* dextra ac ſiniſtra 4, 115 *V. L.* Cf. *Omina.*
Auguſtus ritus 11, 300 *n.*
Auia coepto conſilia 12, 493 *n.* certamina moliri 16, 5.
Aula lacrimoſa 2, 552. feralis ſerpentis 6, 216 *n.* Stygiae formidinis 13, 522.
Aulocreme 8, 503 *n.*
Aunus 5, 7 *V. L.* 6, 109.
Aura popularis 7, 512 *n.* 8, 291 *n.* inuitat 8, 325 *n.* amica 17, 209 *n.* *auras* aethereas trahere 17, 376 *n.* praeuehi 16, 499. *aurae* eripiunt oculos 9, 501 *n.*
Aurea galea 2, 399 *n.*
Auricomi Bataui, Germani, Galli 3, 608 *n.*
Aurifera terra 3, 401 *n.*
Aurigae proni 8, 281 ſq. *n.* 16, 320 ſq. *n.* inperiti initio certaminis omnibus viribus vtuntur 8, 278 ſq. *n.* 16, 338 ſq. *n.* eorum artes 16, 372 ſq. *n.* 395 ſq. *n.*
Aurorae ortus, primum limen et axis 5, 24 ſq. *n.* 55 ſq. *n.* 7, 206. 16, 136 ſq. 229 ſq. *n.* labores 12, 575. perfuſus lacrimis 3, 332 *n.* equi et roſeae habenae 1, 576 ſq. *n.* 4, 482 *n.* quarta deuexit ratem 17, 158.
Aurum caelatum 13, 357 *n.*
Aurunca caſſis 4, 516 *V. L.*
Auſonia 1, 302 *n.* diues 4, 220 *n.*
Auſonides 13, 348.
Auſonii 14, 84. faſtus 2, 10 *n.* Saguntus 1, 332 *n.* Cf. 2, 47. 455. 3, 119. ductor 17, 76 *n.*
Auſpicium pugnae et ius dare in certamina 13, 154 *n.* 17, 562 *n.* auſpiciis agi 8, 588 *V. L.*
Auſtri ſtrident 6, 321. nubili, a Naſamonum ſedibus ſe adtollentes 17, 246.
Autololes 2, 63 *n.* 3, 306. 15, 674 *n.*
Autonoe ſacerdos Phoebi, quae Scipionem ad inferos ducit 13, 400 ſq. *n.*
Auis pollens 8, 383 *n.* *auos* vetuſtos numerare 1, 73. augere 3, 708 *n.* *auus* multus praefulget titulis 4, 497 *n.*
Axis Heſperius 1, 130 *n.* 16, 290. aeſtifer 1, 657 *n,* medius 8, 650 *n.* ſerenatus 12, 637 *n.* extremus 15, 638 *n.* effuſus 16, 360 *n.* Eleus 1, 224 *n.* Arctous 3, 614. coeli 13, 553.

B

Babylonicae veſtes et texturae 14, 658 *n.*
Baca et *bacca* 3, 596 *V. L.*
Baccatum monile 8, 134.
Bacchae 3, 393 ſq. *n.* 4, 776 ſq. *n.*
Bacchari in antro Dictaeo 17, 21.
Bacchi expeditio Indica 3, 615 *n.* 15, 79 ſq. *n.* 17, 647 *n.* tigres currui iuncti 15, 81 *n.* 17, 648 *n.* currus pampineus 17, 648 *n.* iter in Hiſpaniam, quae a Pane, vt Luſitania (a

Luſo, altero eius comite, nomen adcepit 3, 101 ſq. *n.* 7, 172 *n.* orgia nocturna et arcana, myſtica vannus et ciſtae, nebris 3. 393 ſq. *n.* 4, 776 ſq. *n.* vini vſum docuit Falernum, Oeneum, Icarii *n.* aliosque 7, 162-211 *n.* ſigna praeſentiae dat 7. 194 ſq. *n.* eius corona, corymbi 7, 195 *n.* purpureus vultus, fuſae per colla comae, cantharus et thyrſus 7, 195 ſq. *n.* munera ſ. dona 7, 748 *n.* 11, 414.

Baccifer Sabinus 3, 596 *n.* et *V.L.*

Bactra 3, 613 *n.* 13, 764.

Baculum et *baculus* 13, 334 *n.*

Baeticolae 1, 146 *n.*

Baetigenae 9, 234.

Baetis 1, 146 *n.* 13, 676 *n.* 15, 750. lauat Solis equos 17, 638 *n.* vmbratus cornua Palladio ramo 3, 405 *n.*

Bagas 5, 235 *V.L.*

Bagrada, non *Bragada*, 1, 407. 6, 140 ſq. *n.* et *V.L.*

Baiae 8, 539 *n.* 12, 114 *n.*

Baiurae 3. 303 *n.*

Baius ſ. Baeus, Vlyſſis gubernator 8, 539 *n.*

Balant ei mille lanigerae 15, 703.

Balarus 3, 378.

Baliares 1, 314 *V.L.* 3, 365 *n.* et *V.L.* 5, 193. *Baliari* verbere 1, 314 *n.* telum 7, 297.

Balliſta 6, 214. 269. Phocais et Phoeniſſa 1, 335 *n.* et *V.L.*

Balteus ſinuatur imo tergo 10, 180 *n.*

Baniurae 3, 303 *n.*

Barathrum Aetnae 9, 497.

Barbam alebant priſci Romani 1, 613 *V.L.* ſibi vellebant molles 2, 111 *n.* aemula crinibus vmbrat rictum 5, 439 *n.* ſqualet cruore 10, 511. propexa 13, 310. hiſpida 13, 333.

Barbari populi quomodo proelium ineant, v. *Hiſpani* — tela veneno imbuunt, v. *Venenum* — mortuos male tractant, v. *Heroes.*

Barbaricum decus 4, 269 *n.* gemens 12, 418 *n.*

Barcaeus iuuenis 12, 200 *n.*

Barcas 1, 72 *n.* 17, 460.

Barce arida 2, 62 *n.* 3, 251. Sidonia 4, 356 *n.*

Barcina factio Hannoni infeſta, v. *Hannon.*

Baſſareus 3, 395 *n.*

Bataui auricomi 3, 608 *n.*

Battiadae 2, 61 *n.* 3, 253 *n.*

Battus 2, 61 *n.* 3, 253 *n.* et *V.L.* 8, 57 ſq. 11, 380. 17, 591.

Batulum 8, 564 *n.*

Batus 4, 239.

Bauli Herculei 12, 156 *n.*

Beatus 1, 609 *n.*

Bebryces et *Bebryx* rex 3, 420 ſq. *n.* 15, 494.

Belgicus canis 10, 77 *V.L.*

Belides 1, 75. 3, 650.

Bellans ſomnus 7, 329 *n.* Latinis 16, 564.

Bellator equus 2, 411. enſis 13, 376.

Bellax Ilerda 16, 475.

Belliger currus 1, 434. axis 17, 490. aes 13, 362. campi 4, 471. pondus 16, 65. fera 11, 564.

Bellona,

Bellona, comes Martis 4, 436 ſq. *n.* eius flagellum atrum et haſta 4, 439 *n.* figura, tuba et fax 5, 220 ſq. *n.* Cf. *Enyo.*

Belli ianua claudenda 17, 356 *n.* pro proelio [illegible] 621 *n.*

Belua victrix 8, 670 *n.*

Belus 1, 73 *n.* 87 *n.* 2, 49. 15, 745.

Benignus victus 3, 280 *n.* Ceres 11, 266 *n.*

Berecyntus et *Berecyntia* 17, 20 *n.*

Berenice et *Berenicis* vndoſa 3, 249 *n.*

Beryas 14, 152.

Bibit haſta cruorem 6, 293 *n.* 15, 629. tellus cruorem 10, 268. 16, 216. 17, 412. oculis ſ. auribus 8, 135 *n.* luxum 11, 400 *n.* Gangem 8, 367 *n.* 13, 765 *n.*

Bibulus 7, 623.

Bilingues Libyes 2, 56 *n.* ſocii 16, 156.

Bimembres Centauri 3, 41 *n.*

Binominis Hiſtri 1, 326 *n.*

Bipennis pro ſecuri 16, 263 *n.* argento caelata 16, 445 *n.* ſpecies armorum 2, 189 *n.*

Bis conatus, *bis* cet. 4, 457 *n.* intonuit 1, 537. 15, 143.

Biſtones 1, 433, 2, 76.

Biſtonius vates 11, 473 *n.* orae 1, 432 *n.*

Bitias 2, 409 *n.*

Blandum venenum deſidiae 3, 580 *n.* et telorum 7, 453 *n.* fucus 6, 614. ſonitus ceruicis adplauſae 16, 357 *n.* lumen coeli 2, 223 *n.*

Bocchus 3, 285.

Bogus 4, 429.

Boii victi a Flaminio 4, 704 ſq. *n.* 5, 107 ſq. monſtra hominum, irata tellure ſata, et vix vno vulnere vitam reddentia 5, 108 ſq. *n.* Cf. 4, 148. 159. 11, 29.

Bona virtus 1, 342 *n.* 13, 280. *bone* ianitor vrbis 2, 240 *n.* dictator 8, 269 *n.* *Melior* Gradiuus 15, 15. aeuum h. e. aureum 7, 166 *n.* pietate 9, 437. plantae et planta 10, 76 *V. L.* remo 14, 499. *meliores* Diui 6, 24 *n.* parere 16, 359.

Bononia 8, 599 *n.*

Boreas Thracius, Odryſius, Haemonius, Edonus, Geticus 1, 587 ſq. *n.* 4, 244 *V. L.* 7, 570. 10, 11 *n.* 12, 187. 14, 121 ſq.

Bos ſ. boues cenſus priſcus, praemium et mulcta 15, 259 *n.*

Boſtar 3, 6. 649.

Bouianum et *Bouiania* luſtra 8, 564 *n.*

Bracchia diuerſa relaxare 14, 399 *n.* connectit chorus 3, 414 *n.*

Bragada 6, 141 *V. L.*

Brennus Capitolia cepit 4, 150 *n.* Brenni populus 4, 280.

Brenni, *Breuni*, *Brenci*, *Breuci*, *Breones*, *Briones* 4, 233 *V. L.*

Brettii 6, 15 *V. L.*

Breucus 4, 233.

Briareus 13, 588 *n.*

Britanni ſe tingunt fuco caeruleo, vitro ſ. glaſſo, glaſto 17, 416 *n.* auricomi 3, 608

V.L. conino falcifero turbant agmina 17, 417 *n*.
Bruma conditur ſerpens 12, 6 *n*.
Brundiſium 8, 574 *n*. et *L. V.*
Bruttii et *Brutii* 6, 15 *n*. et *V.L.* 8, 568 *n*. 10, 9. 16, 1.
Brutus 13, 721 *n*. caſtus 8, 361 *n*. rector cet. 8, 608 ſq. *n*.
Buca 5, 540 *V.L.* 8, 564 *V. L.*
Buccina diuidit ſomnum ſ. vigilias 7, 154 *n*. 15, 605.
Buſta Traſymena 11, 345. inhonora 14, 632 *n*. Gallorum 8, 642 *n*.
Buta et *Butes* 5, 540 *L. V.* 7, 598.
Buxentum 8, 583 *n*.
Byrſa 1, 24 *n*. 2, 363 *n*. 3, 242.
Byzacia rura fertiliſſima 9, 204 *n*. et *V. L.*
Byzantes, *Byzantium* 9, 204 *V.L.*

C

Cacumen 5, 50 *n*. 9, 584.
Cadit barba mento 13, 333. Carthalo 15, 449. nomen Eliſſae 17, 224. primus amor 17, 361. huic haſta 4, 392. ſpes virtusque 4, 328. victima 11, 250. 12, 333. taurus Neptuno 15, 252. oculus feſſus 7, 471. ſorti 7, 368 *n*. *caſura* arma 8, 590 *n*.
Cadmei, Poeni 1, 6 *n*. 106. Sidon 14, 579 *n*. manus 17, 581 *n*. gens 17, 351.
Caeca arma 5, 2 *n*. manus 10, 236. moles 11, 453. *caecus* fati 2, 206 *n*. plebs 10, 284 *n*. ictus 9, 105 *n*. caligine regni 2, 299 *n*. turbine ventorum 1, 538 *n*. mens 2, 28. fontes 3, 51. error 15, 619 *n*. procellae 4, 295. lumen 17, 548. fraus paludis 4, 580. aſtus 12, 477. caligo 5, 34. exitium 11, 386 *n*. fauces 12, 127. ignis e nubibus 12, 628. fragores 14, 60. latebra 1, 366 *n*. 15, 369 *n*. ſilua 6, 56. nubes 9, 501. murmur 9, 281. amictus noctis 12, 613. ſuffragia 7, 540 *n*. ſilentia 7, 350. feruntur 2, 222. Cf. *Stili*.
Caede perfuſus 1, 419 *n*. 525. calentia arma 2, 21. rubentia tela 2, 17. rubent ſtagna 4, 605. ſternere valles 6, 603. 11, 137 *n*. 519 *n*. *caedis* cumuli 1, 453 *n*. 5, 665 *n*. in caede telum relinquere 7, 614. *Caedes* cognatorum ob famem 2, 617 ſq. *caedem* adcepit ab hoſte cornus 4, 141 *n*.
Caelare 1, 407. 3, 34 *n*. 10, 175. 16, 445. radio telas 14, 658 *n*. clipeum imagine 8, 384. vaſa aurea 11, 277 *n*.
Caere 8, 472 *n*.
Caerula 1, 21 *n*. 575. 7, 421. 14. 355. 370. 17, 627.
Caerulea vada 2, 1. aquae 4, 82. anguis 2, 585. ſorores 8, 198. campi 14, 253 *n*. antra 3, 49. caput 17, 238.
Caeſar et Pompeius M. 13, 861 ſq.
Caeſares eorumque filii poſt apotheoſin ſidera fiunt, et corona ſ. caput radiatum conſecrationis ſignum eſt 3, 629 *n*. 13, 863 *n*.

Caeſer-

Caeſernia, Ceſernia, Aeſernia 8, 566 *V. L.*
Caeſo 3, 377.
Caetra et *cetra* 3, 278 *n.* et *V. L.* caetras plaudere 3, 348 *n.* 10, 230 ſq. 16, 30 *n.*
Caetrata iuuentus 9, 231 *n.*
Caicus 1, 306. *V. L.*
Caieta 7, 410 *n.* 8, 529 *n.*
Calabri ſaltus 7, 365 *n.* 8, 529.
Calabria 8, 573 *n.* 632 *n.*
Calacte 14, 251 *V. L.*
Calaetia 3, 345.
Calais filius Boreae et Orithyiae 8, 513 *n.*
Calamus volans 2, 118. effuſi fluxere verſa pharetra 2, 131.
Calathis mollita manus 2, 70 *n.*
Calatia 8, 542 *n.* 11, 14.
Calcata fata 6, 550 *n.* foedus 3, 85 *n.* luci Ioui 3, 676 *n.* mihi cuncta tellus 13, 673.
Calchas 13, 41.
Caledonii luci 3, 598 *n.*
Calenus 13, 219.
Calere e ſole 2, 60 *V. L.* caede 2, 21. vigore 10, 520. amore virtutis 15, 130. cupidine 13, 770. *calens* Poenus 13, 33.
Cales 8, 512 *n.* 12, 525.
Calidi ſanguinis aetas 7, 66. Mars, Poenus, conſilium 13, 33 *n.* 15, 337 *n.*
Caligat obtutus 3, 493 *n.* in hoſte 1, 499 *n.* in ſolio alto 14, 89 *n.* domus 12, 130.
Caligine merſa latent fata 11, 122.
Callaecia 3, 345 *n.* et *V. L.*
Callaici ſ. *Callaeci* 2, 397 *n.* 417. 602. 3, 353. 4, 326. 10, 118. 16, 334.
Callere bellis 6, 91 *n.*
Calliope pro omnibus Muſis 3, 222 *V. L.* 12, 390.
Callipolis 14, 249 *n.*
Calores primi in Marte 1, 549 *n.* bellantum 12, 389. amoris 14, 223 *n.*
Calpe 1, 141 *n.* 644 *n.* 5, 395. 10, 174. 17, 639.
Calx ferrata 7, 696 *V. L.* 17, 540.
Calydon triſtis Dianae 15, 307 *n.*
Camarina palus 14, 198 *n.*
Camena Syracoſia 14, 30 *n.* priſca Himerae 14, 232 *n.*
Camerinum ſ. *Camers*, *Camerini* ſ. *Camertes* 4, 157 *n.* 8, 461 *V. L.*
Camillus 1, 626 *n.* 7, 557 ſq. *n.* 13, 722.
Campani poſtulant a Romanis, vt alter Conſul ex ſe creetur 11, 65 ſq. *n.* ius Latii poſtea conſequuti 11, 122 ſq. *n.* *Campanum* ſupercilium ſ. ſuperbia 11, 127 *n.*
Campania mitis 6, 651 *n.* eius potentia, diuitiae, ſertilitas, ambitus, vrbes 8, 524-561 *n.* oppida parua 8, 512 *V. L.*
Campi caerulei, humentes, liquentes 14, 253 *n.* 368 *n.* medius in circo 16, 372 *n.* dantur 2, 315 *n.* *Campus* ſc. Martius 8, 257 *n.* 284. ademtus et reſtitutus 9, 416 *n.* campos damnare 12, 421 *n.*
Cancro ſubdita Libye 1, 194. furentis ardor 15, 50.
Candentes globi 9, 502. arenae 10, 205. Auſtris 1, 194. laminae 1, 171 *n.*

Candore anteire niuem et olores 13, 116.
Canet barba gelu 1, 205. cruor 1, 424 *V. L.* oliua 13, 69. aequor 4, 247. facies pruinae 3, 534. vertex 5. 486 *n.* crinibus 6, 560. puluere 15, 740.
Canere reſponſa 3, 687. diros motus 4, 5. omina 4, 131. ſignum belli 11, 131 *n.* exitium Siren 12, 36. fata 9, 548.
Canina verba ſ. eloquentia 8, 290 *n.*
Canis venaticus et Belgicus 10, 77 ſq. *n.* et *V. L.* Moloſſus 2, 689 *n.* Lacon et Vmber 3, 295 *n.*
Cannae, olim vrbs, poſtea vicus 1, 50 *n.* 8, 622 *n.* tumulus Heſperiae 1, 50 *n.*
Cannas penſare 15, 814 *n.* quot ibi perierint 10, 586 ſq. *n.*
Cannenſis pugna et acies 9, 217 ſq. *n.*
Canopus eiusque luxus 11, 431 *n.* et *V. L.* Menelai gubernator, a quo vrbem dixere Spartani 11. 431 *n.*
Cantabri bellicoſiſſimi 3, 326 ſq. *n.* 5, 195 ſq.
Cantatus ignis 1, 430 *n.* ſopor chelydris 8, 496. turres 11, 445 *n.*
Cantharus Bacchi et Sileni 7, 197 *n.*
Canthus 15, 700.
Cantus vis 14, 469 ſq. *n.* et *V. L.* magicus 3, 301. 5, 353 *n.*
Canus cruor, aqua 1, 424 *V. L.* *canis* inſignis 15, 658 *n.*
Capax velum 14, 388. moles 13, 760. campus 17, 320 *n.* laudum cladiumque 6, 617 *n.*
Capenas ſacer 13, 85 *n.*
Capiunt Cannas 11, 171 *n.* non cadauera ripae 1, 46. campus proelia 3, 660. poſtes volentem 7, 174 *n.* profundum molem 9, 619. *capi* ad maius imperium 13, 511. *capta* bis numina 1, 43 *n.*
Capeſſere arma 1, 35. proelia 1, 424. bella 5, 608. 7, 325. vota 1, 504. nubila et aethera 4, 478. curſum 12, 267. bella animo 16, 179. caſtra gradu 13, 302.
Caphareus prom. infame naufragiis 14, 143 *n.*
Capillaris ſ. capillata arbor 4, 200 *n.*
Capital 13, 155.
Capitolia aurea 3, 623 *n.* reſtituta a Veſpaſiano et Domitiano 3, 622 *n.* in iis praecipue colebantur Iupiter, Iuno et Minerua, ſed diuerſis cellis 10, 432 ſq. *n.* Capuae h. e. arx ſ. templa 11, 265 *n.*
Capreae inſ. 7, 418 *n.*
Captiua vincla 7, 71 *n.* volucris 11, 468. vultus 6, 83. alueus Eridani 9, 188 *n.* Eurus 15, 80.
Capua eiusque origo, diuitiae et luxus 8, 544 *n.* 11, 28-54 *n.* 17, 280. alta ſ. ſublimis 16, 626. 17, 301. a Samnitibus occupata et a Romanis reſtituta 1, 663 *n.* dicta a Capye 11, 30 *n.* expugnatur a Fuluio et ſontes ſecuri percutiuntur 13, 94-380.

Capulo tenus ferrum inpellere 9, 382. 17, 455.
Caput imperiumque Nealces 9, 226. terrarum 1, 8. exitiale 2, 287. inuiolabile 3, 127. gratum terris 13, 862. capitis ſpes 1, 484 *n.* pretium 9, 26. exſerere 1, 29 *n.* efferre 8, 251 *n.* inſerere coelo 7, 19 *n.* vnum tutum 14, 620.
Capys 4, 381. ab eo dicta Capua 11, 30 *n.* 179 *n.* 291 ſq.
Caralis 9, 380 *V. L.*
Carbaſa inania nullos inueniunt ventos 3, 537. aptare vento 3 130. pandere magnis fatis 2, 425 *n.* componere malo erecto 6, 354 *n.* Cf. *Vela.*
Carceres rumpunt equi ſ. referantur 8, 279 *n.* 16, 315 *n.* ventorum 12, 188.
Carcheſia 11, 300 *n.*
Cardo mundi 3, 3 *n.* 4, 779 *n.* vitae 9. 140.
Carmelus 7, 662.
Carmen clipei 15, 401. ſanguine ſignatum 9, 2[illegible]. quo audito flammae ſurgunt 1, 103 *n.*
Carmenta ſ. *Carmentis* 7, 18 *n.* 13, 816 ſq.
Carnifices manus 1, 173 *n.*
Carpathium mare et *Carpathus* inſ. 3, 681 *n.*
Carpit ſomnos 16, 119. quietem 17, 160. decus 4, 138 *n.* ſuperas auras 3, 712 *n.* e multis haec 11, 439 *n.* dies vrbem 2, 458 *n.* cura Senatum 15, 1. dies te funere 5, 591 *n.* 13, 627. vultur membra 3, 343. agmen Fregellas 12, 530. iter, campum, fugam, gradum 1, 243. 570 *n.* 3, 467. 5, 28. 10, 62. 12, 353. galeis decus criſtarum 10, 398 *n.* velamina palmis 15, 697.
Cartama 3, 384 *V. L.*
Carteia 3, 396 *n.*
Carthago, non *Karthago* 1, 3 *V. L.* eius origo 1, 21 ſq. *n.* 444 ſq. 2, 406 ſq. natales celebrantur 15, 416 ſq. *n.* arx Byrſa 1, 24 *n.* ſacra et gratiſſima Iunoni 1, 26 *n.* condita eo loco, quo caput equi effoſſum eſt 2, 410 *n.* ibi ſacrificia humana in vſu 4, 765 ſq. *n.*
Carthago Noua ſ. Spartaria, vel a Teucro, vel ab Hasdrubale condita 3, 368 *n.* eius ſitus et portus 15, 220 ſq. *n.* expugnatur a Scipione 15, 180-285.
Caſca 7, 649.
Caſilinum 12, 426 *n.*
Caſinum 4, 227 *n.* 8, 402 *V. L.* 12, 527 *n.* *Caſinae* Nymphae 12, 527 *n.*
Caſperia 8, 415 *n.*
Caſſinates et *Caſſinum* 8, 402 *V. L.*
Caſſis Aurunca, Sidonia, Aetola 4, 516 *V. L.* dira, minax, torua 7, 295 *n.*
Caſſiterides 3, 362 *V. L.*
Caſſus labor 2, 470. ictus 10, 117. fides 1, 481 *V. L.* 3, 17. flamma ſine robore 5, 572 *n.* vmbra 7, 698 *n.* et *V. L.* auſa 15, 298 *n.* ira 7, 123. *caſſa* monere 17, 84.

Caſtalius fons 3, 97. 98 *n.* et *V.L.* carmen 11, 482. *n.* auena 14, 468.
Caſtigari aquis 12, 356 *V.L.*
Caſtor v. *Fiber*, *Ledaeus*, et *Pollux*.
Caſtra, claſſis 17, 291 *V.L.*
Caſtrum ſc. Inui 8, 359 *n.*
Caſtulo 3, 97 ſq. *n.* 391.
Caſtus ductor 17, 130 *n.* *caſta* paupertas 1, 609 *n.* fides 1, 481 *n.* 2, 525. Saguntus 3, 1. iura ſeruare 14, 84. ſecula Saturni 11, 458 *n.* ſedes piorum 2, 698 *n.* ceruice iuvenca 13, 431 *n.* Dindyma 17, 21 *n.* labor 17, 29 *n.* ara 17, 87. penetrale, Palladium 13, 62 *n.*
Catanaei fratres Pii 14, 197 *n.*
Catane 14, 196 *n.*
Cateia panda 3, 277 *n.*
Catillus 4, 187 *V.L.* 225. 8, 364.
Cato Maior 7, 691 ſq. *n.*
Catus 4, 139.
Cauare humum ferro refoſſam 13, 427. cauata pinus 6, 522. alnus 12, 521.
Caucaſia antra tigris 4, 331 *n.* 5, 148 *n.* 15, 81.
Caudinae fauces 8, 565 *n.*
Cauea concionis in circo 16, 472 *n.* 535.
Cauere capiti cudone 8, 494. ſuis ciuibus 9, 141 *n.* *cauta* 4, 804 *n.* cauta virtus 15, 186.
Caunus 4, 233 *V.L.*
Caurus 1, 469. 2, 290 *n.* 14, 74.
Caua nubes 3, 656. 9, 438. tempora 1, 206. turres 4, 21. vmbrae 13, 894. tinnitus 17, 18. aes ſc. clipei 2, 246 *n.*
Cayſtri olores 14, 189 *n.*
Cecropidae 13, 484.
Cecropius Hymettos 2, 218 *n.* cerae 14, 26 *n.*
Cedit lupatis 1, 217. nocti 5, 677. nox Eoo 9, 180. honos inperfectus 15, 438. in nubila 17, 547. imperio tantum terrae 1, 192. letum haſtae 4, 569 *n.* labori, malis cet. 3, 161 *V.L.* tantum Latio Lyaeo 3, 370.
Celata deam 13, 57 *n.* 17, 580 *n.*
Celebrare aliquem obcurſu 6, 398 *n.* gaudia 11, 493. cineres 16, 578. tumulos 16, 292 *n.*
Celeritatis notio expreſſa 1, 224. 3, 306 ſq. *n.* 4, 145 ſq. *n.* 12, 185 ſq. 13, 240 ſq. 328. 337 ſq. 14, 507 ſq. 15, 208 ſq. 569 ſq. 16, 485 *n.* 501.
Celeusma 6, 360 ſq. *n.* 11, 487 *n.*
Celſus profatur 2, 454 *n.* mente 16, 187. Senatus 12, 313. 551. exercitus 17, 125 *n.* prouocat hoſtem 17, 520 *n.* librat tela 12, 622 *V.L.*
Celtae lenes corde 4, 49 ſq. *n.* 706. 8, 16 ſq. non niſi primo impetu feroces 4, 311 ſq. *n.* 8, 16. monſtra hominum, Gigantum poſteri et Terrae filii 5, 108 ſq. *n.* deficiunt a Romanis ob vetus odium 11, 25 ſq. *n.* pauidi et laboris longi anheli 15, 717 ſq. *n.* Italiam inuaſerunt et expugnarunt Romam 4, 45 ſq. *n.* Cf. *Galli*, *Senones*, *Boii*.
Celtiberorum nomen et origo 3, 340 *n.* Cf. *Hiſpani*.

Celtica

Celtica rura 1, 46 *n*. cruor 5, 143.
Cenchrea, Pirenes et Neptuni f., *cenchreis*, *cenchrites*, ſerpentis genus, 3, 426 *V.L.*
Cenotaphia 3, 86 *n*. 16, 304 *n*. ſignis armisque mortuorum exornata 9, 118 *n*. in Ceramico et in campo Martio 13, 484 *n*. 659 *n*.
Cenſent Patres 1, 684 *n*. 2, 375. 17, 19.
Cenſus ignoti olim 7, 167 *V.L.*
Centauri bimembres, victi ab Hercule 3. 41. 42 *n*.
Centenius 12, 463 *n*.
Centum arae 1, 91 *n*. 12, 333 *n*. ora ſ. linguas exoptant ſibi poetae 4, 526 *n*.
Centuripae 14, 204 *n*.
Cephallenia inſ. 15, 305 *n*.
Cephaloedis ſ. *Cephaloedium* 14, 252 *n*.
Cerae Cecropiae 14, 26 *n*.
Ceramicus locus Athen. 13, 484 *n*.
Ceraſtis incocta ſpicula 15, 681 *n*.
Ceratae carinae 11, 587.
Ceraunia mixta coelo 5, 386 *n*. 8, 631.
Cerbereus ſtridor 6, 178 *n*.
Cerberus 2, 538 *n*. 13, 572. ianitor Stygius et aulae lacrimoſae 2, 552 *n*. 3, 35 *n*. forma triſauci perſonat inſomnis 2, 551 *n*. ab Hercule tractus ex inferis 3, 35 ſq. *n*. ruptis vinculis etiam Furiis terribilis 13, 591 ſq.
Cerealia dona 7, 183 *n*. ſulcus 8, 543 *n*. Anagnia 12, 533 *n*.
Ceres Hennaea 1, 214 *n*. *Cereris* propenſae fauore nutrita 12, 375 *n*. ea fraudare cohortes 17, 194. benigna 11, 266.
Ceretani 3, 357 *V. L.*
Cerillae 8, 579 *V.L.*
Cernere ferro 16, 531 *n*.
Cernuus 10, 255. 16, 412.
Cerretani 3, 357 *n*. et *V. L.*
Certamine greſſum tendere 12, 268 *n*. ſubito 6, 327 *n*. pro certatim 7, 719 *n*. pugnae 9, 136. 12, 297. curule 16, 317 ſq. *n*. *certamina* campi curſu tranſigere 10, 471 *n*. ad certamen fauis vocat Hybla Hymetton 14, 199.
Certare alicui 1, 234 *n*. 248. 2, 101. 3, 308. 4, 202. 707. 5, 16. 7, 199. 14, 374. 645. 656. 17, 318. Tonanti auſit 10, 54 *n*. *certat* ſiſtere 10, 211. 10, 487. 11, 5. 429. 13, 654. *certatus* nobis orbis 17, 337 *n*.
Certa ſagitta 2, 112 *n*. 14, 441. membra ferre 10, 155.
Cerua alba numen 13, 115-137 *n*. Cerynitis aeripes 3, 39 *n*. cornigerae 3, 39 *V.L.*
Cerui et *ceruae* ſynonima 3, 39 *V. L.* vitae tenaces 13, 126 *n*. Cf. *Stili*.
Ceruix adplauſa equi 16, 357 *n*.
Ceſſare fletu 2, 653. culpa 13, 518. Latio 15, 733 *n*. *ceſſata tempora* 5, 533 *n*.
Ceſtus Veneris 7, 447 *V. L.*
Cethegus 8, 575 *n*.
Cetra, v. *Caetra*.
Chalcidica Nola 12, 161 *n*.

Chalybs volucer 2, 197. candens tortoris inſtrumentum 1, 171 *n.* chalybem pati 6, 255.
Chaonia 3, 679 *n.*
Chaos origo rerum 11, 453 ſq. *n.* 13, 439.
Charon vmbris tot laxat ſedem 9, 251 *n.* capaci mole vectat agmina 13, 761.
Charybdis 2, 308 *n.* 14, 254 ſq. atra 14, 474 *n.*
Chelae deuexae 14, 75 *n.*
Chelydri 1, 412. 2, 536. 5, 354.
Chelys grata 11, 408 *n.*
Chimaera 14, 497 *n.*
Chironis ſedes, lyra et inſtitutio heroum 11, 449 ſq. *n.*
Choaspes 3, 317 *V. L.*
Chremes ſ. Chremetes 1, 403 *V. L.*
Chromis 1, 403 *V. L.* 439 *V. L.*
Chryſas fl. 14, 229 *n.*
Cibo parco vires reſtituere 6, 95 *n.* 15, 810 *n.*
Cicatrix mente ſignata 8, 287 *n.*
Ciceronis patria, villa, genus et laus 8, 404 ſq. *n.*
Cicones 2, 75 *n.* 11, 475.
Ciere clamore 3, 437. cunctos nomine 1, 455 *n.* in vota Gradiuum 10, 550. belli ſimulacra 16, 528 *n.* in pugnam 4, 270 *n.* pugnas aeris ſtridore 7, 605 *n.* bella 12, 218. 14, 31. ſuſpiria 17, 215.
Cilnius et *Cilnia* gens Etruſca, e qua Maecenas 7, 29 *V. L.*
Cimini lacus 8, 491 *n.*
Cimmeriae domus 12, 130 ſq. *n.*
Cingere ſinus inadſuetum Poenis 3, 236 *n.*
Cingula ſaxa 10, 34 *n.*
Cineres Troiae 3, 565 *n.* 17, 363 *n.* *cinis* reſtat de tanto nomine 1, 600. Libyae 7, 493 *n.* *cinerem* ad pectora preſſare 8, 129 *n.*
Cinyphium coccum 16, 354 *n.*
Cinyphus ſ. *Cinyps* fl. 2, 60 *n.* 3, 275. 5, 185. 12, 226.
Circaea moenia, dorſum, iuga 7, 692 *n.* 8, 390 *n.*
Circe Picum ſparſit plumis 8, 440 ſq. *n.* eius artes magicae et veneficia 8, 498 ſq. *n.*
Circumflua inſ. et vrbs 1, 289. 8, 595. 15, 221.
Circumfundere ſignum 5, 200 *n.*
Circumligat anguis ſidus 3, 193 *n.* Tethys orbem vndis 14, 347.
Circumſpectare medicamina 15, 8.
Circumſpecta arma 6, 619 *n.*
Circumſtant diſcrimina 8, 170.
Circumtonare armis 4, 253. ſtrepitu aulam 6, 216.
Circumuallata inſula profundo 12, 355. vrbs caſtello 1, 328.
Circumuolitat campum iaculo 17, 415.
Circus 16, 323.
Cirrha, Delphi, et *antra Cirrhaea* 3, 9 *n.* 97 *n.* Parnaſia 12, 320 *n.*
Citare haſtam 4, 536 *n.* citatum dorſum 10, 468 *V. L.*
Clades venientes 1, 41 *n.*

Clamat

Clamat vnda et ventus 4, 524 *n.* procella 9, 516. orator malus 7, 220 *n.* oraculum 12, 337 *n.* imago clamoris 14, 365 *n.*
Clamor nauticus 11, 487 *n.*
Clamoſus Helorus 14, 269 *n.*
Clanis 8, 453 *n.* et *V. L.* 535 *n.*
Clanius 4, 188 *V. L.* 8, 453 *n.* 535 *n.*
Clara petere 1, 570 *n.* flamma 17, 94.
Claſius 8, 453 *V. L.*
Clathris clauſa 1, 569 *V. L.*
Claua heroum et Herculis 2, 155 *n.* nodoſa 2, 246.
Claudit vada ruina 4, 621 *n.* 11, 138 *n.* orbem flexibus 2, 450 *n.* muros aggere 1, 331. portus molibus 2, 408. vultus caſſide 10, 649. pontum 8, 482 *n.* ora caſſis 14, 158 *n.* thorax latus 9, 588. bellum pectore 1, 140. metus ſub corde 6, 381. Alpes 1, 546. nox thalamos 15, 542. murmur vulnere 4, 172. coelum tenebris 12, 613 *n.* ferrum 1, 681. 16, 357. labores belli 15, 652 *n.* *Claudere*, *includere* et *excludere* pro finire et definere 6, 327 *V. L.* 13, 686 *n.* *cludere* 6, 451 *V. L.*
Claudia nauem Cybeles trahens 17, 33 ſq. *n.*
Claudia gens antiquiſſima et nobiliſſima 5, 330 *n.*
Claudius, v. *Appius*, *Clauſus*, *Nero*, *Taurea*.
Clauda fides 13, 33.
Clauigerum numen 3, 14 *V. L.*
Clauus latus, inſigne ſacerdotum Herculis, inuentum a Baliaribus 3, 27 *n.* regendae patriae 4, 711.
Clauſtra vndae 5, 44 *n.* 12, 442.
Clauſus auctor gentis Claudiae 8, 412 *n.* 13, 466 *n.* 15, 547. 17, 33.
Cleadas 7, 637.
Clementer creſcit iugum 1, 274 *n.* 4, 489 *n.*
Clementior Libyae pars 1, 198 *n.*
Cleonae et *Cleonaeus leo* 3, 34 *n.*
Clipei ſeptemplices 5, 318 *n.* in iis origo et imago ſ. hiſtoria maiorum rerumque ab iis geſtarum expreſſa 1, 407 *n.* 415 *n.* aliae imagines 5, 142 ſq. *n.* clipeus Hannibalis 2, 395-452 *n.* periculi 2, 576 *n.* rudis, purus, albus 1, 629 *n.* ex ſiniſtro ſuſpendebatur humero, et dextra haſtam tenebat, vnde ἐπ' ἀσπίδα et ἐπὶ δόρυ 4, 387 *n.* in eo portatur mortuus ex acie 5, 584 *n.* ſubſternebatur dormienti militi 7, 322 *n.* quatitur ab heroe 9, 423 *n.* pro tutela 2, 576 *n.*
Clitumnus fl. cuius aqua pota candidos boues facit 4, 545 *n.*
Cliuoſus trames vitae 6, 120 *n.*
Cloelia 10, 492 ſq. *n.* 13, 828 ſq.
Cloelius eiusque equus 10, 454-502.
Clotho 4, 369. longa 5, 404 *n.*
Cludere, v. *Claudere*.

Clupea vrbs 3, 243 *n.*
Cluſium 5, 124 *n.* 8, 478 *n.* 10, 483.
Clypea 3, 243 *n.*
Clytius Pellaeus 17, 429.
Cocali filiae Minoa occidunt 14, 39 ſq. *n.*
Coccum Cinyphium 16, 354 *n.* purpurae ſpecies, diuerſa ab óſtro 17, 395 *n.*
Cocles 10, 484. 13, 726 ſq.
Cocytos 13, 566 *n.* 14, 586 *n.* Cocyti vocabula manſere Lucrino 12, 116 *n.*
Coelicolum voluntas 16, 288.
Coeli porta patet 15, 78 *n.* lumen 1, 84 *n.* *coelum* alicui eripere 5, 212 *n.* mutare 10, 419 *n.* ei caput inſerere 7, 19 *n.* adtingere per altos auos 8, 294. tenebris clauditur, luce ſ. ſole ac calore aperitur, recluditur, reſoluitur 12, 613 *n.*
Coenare de die 11, 41 *n.*
Coeptare magna 2, 275 *V. L.*
Cogit aquas in arua Vfens 8, 382. *coactis* humeris ferre 3, 638 *n.* *coactas* ſedes ponere 12, 361. Numidae 10, 185 *V. L.*
Cognominis haud parui vir 10, 421 *n.*
Cognitus bene Latio enſis 17, 394.
Cohaeret infixum terrae 16, 587.
Cohibet ſe 7, 151 *n.* fugam 15, 742. ſe Libya 16, 219.
Coire ripas 1, 52.
Collatia 8, 361 *n.*
Collinus 4, 344.
Colla ſubmiſſus dolori 6, 414 *n.* ſubdere fortunae 10, 215 *n.* dare victa catenis 15, 247.
Color mortis 6, 409.
Columbae Veneris aues 3, 683 *n.* 4, 106. conditrices oraculorum 3, 679 ſq. *n.*
Columen regni 15, 385.
Columnae Herculeae 1, 142 *n.* domus liberi 2, 65 *n.*
Coma flammae 1, 358 *n.* 6, 183 *n.* arborum 4, 682 *n.* compoſita 15, 29 *n.* votiua 15, 671 *n.* erecta furentis 2, 668 *n.*
Comantes criſtae 4, 515 *n.* rami auro 6, 183 *n.* pinus flamma 14, 420 *n.* crines cudone 16, 59. galea 16, 167.
Combibere luxus 11, 400 *n.*
Comes dictis haſta 4, 134 *n.* 9, 568 *n.*
Cometes peſtem aliaque mala portendit 1, 461 ſq. *n.* 8, 637 *n.*
Commendat vulnus membra 5, 278 *n.* ſemina ſulcis 15, 539. iter 12, 118 *n.*
Commercia culpae ſeruant pacem 2, 506 *n.*
Compages aetherea 1, 204. 11, 456 *n.* telluris 12, 146. carinae rupta 17, 277. coeli ſoluta 17, 607.
Comparare gladiatores cet. 1, 39 *n.*
Comparationes petitae a celeritate curſus equorum in Olympiis 1, 224 *n.* 15, 210 ſq. *n.* a Dacis, ſagittas veneno infectas iacientibus 1, 324 ſq. ſtellis transcurrentibus 1, 358. 9 *n.* reuulſis Alpium

pium ſcopulis 1, 370 ſq. apro 1, 421 ſq. *n*. Marte 1, 433 ſq. *n*. 17, 487 ſq. *n*. comete 1, 461 ſq. *n*. fluctibus vento tumeſcentibus 1, 468 ſq. *n*. 8, 426 ſq. 15, 154 ſq. *n*. gubernatore nauis 1, 687 ſq. *n*. 2, 289 ſq. *n*. 4, 713 ſq. *n*. Amazonibus 2. 73 ſq. *n*. 8, 428 ſq. *n*. auibus veſperi cateruatim ad nota cubilia redeuntibus 2, 215. 6 *n*. apibus inminente tempeſtate ad aluearia catervatim properantibus 2, 217 ſq. *n*. Furiis 2, 671 ſq. leone 2, 683 ſq. *n*. angue coeleſti 3, 192 ſq. *n*. canibus venaticis 3, 294 ſq. Neptuno et Nereidum choro 3, 410 ſq. *n*. Tartari altitudine 3, 483 ſq. *n*. nauita, oculos aequoribus feſſos adſpectu coeli renouante 3, 535 ſq. *n*. Borea 4, 244 ſq. 10, 11. 14, 121 ſq. Mimante, gigante 4, 275 ſq. *n*. pila et molibus in mare Tyrrhenum iactis 4, 295 ſq. *n*. feris armentisque, incendio diffuſo trepide decurrentibus monte 4, 302 ſq. *n*. pugna ventorum 4, 321 ſq. *n*. 7, 569 ſq. *n*. a tigride valles pererrante, et in pecora abſentia, tamquam praeſentia, ſaeuiente 4, 331 ſq. *n*. leonibus ſecum pugnantibus 4, 372 ſq. *n*. 563 ſq. *n*. torrente 4, 520 ſq. *n*. 12, 185 ſq. 17, 121 ſq. duobus vrſis taurum inuadentibus 4, 563 ſq. *n*. auulſa parte montis 4, 600 *n*. Bacchis 4, 776 ſq. *n*. piſcatore, eſca et naſſa piſces incautos capiente 5, 47 ſq. *n*. 7, 500 ſq. cerua 5, 280. columba 5, 282. lepore 5, 284. leone ſubſidente, conſpecto tauro, qui pugnas meditatur 5, 309 ſq. *n*. tempeſtate, ſ. fulmine 5, 384 ſq. *n*. fragore ventorum et vndarum 5, 393 ſq. *n*. 12, 186 ſq. volucri vix haerente in arbore nutante et a Zephyro agitata 5, 504 ſq. *n*. igni languido, qui ſtipula inani crepitat 5, 571 ſq. *n*. aqua ebulliente in aëno 5, 605 ſq. *n*. anguibus, Gigantum pedibus 6, 181 *n*. hydra Lernaea 6, 182 *n*. dracone, horti Heſperidum cuſtode 6, 184 *n*. turbine ac tempeſtate, ruinam terris minante 6, 321 ſq. *n*. arte capiendi lupos fovea, virgultis tecta, et agnae balatibus 6, 329 ſq. *n*. Achille 7, 120 ſq. *n*. paſtore munitis ſtabulis ſecure dormiente, lupisque fruſtra ſaevientibus 7, 126 ſq. *n*. flexibus Maeandri 7, 139 ſq. *n*. a rebus ſub ſenſus cadentibus cum adfectionibus animi 7, 141 ſq. *n*. ſplendore ſolis, in aquae ſuperficiem incidente et ab ea repercuſſo 7, 143 ſq. *n*. ſubita tranquillitate maris 7, 254 ſq. *n*. multitudine ac fulgore aſtrorum 7, 362 ſq. copia ſparſorum ignium, quibus ſaltus vruntur 7, 364 ſq. *n*. 9, 605 ſq. *n*. ventis inter ſe pugnantibus 7, 569 ſq. *n*. vigore ac virtute Neſtoris 7, 596 ſq. *n*.

fulgore

fulgore Luciferi, Oceani vnda renouati 7, 639 ſq. *n.* 12, 247 ſq. aucupe, aues capiente viſcatis arundinibus 7, 674 ſq *n.* Plutone nigro curru rapiente Proſerpinam 7, 688 ſq. *n.* paſtore, agnam eripiente lupo 7, 717 ſq. *n.* hominibus cumulo caeſorum preſſis, qui redditam deinde lucem ſolemque intueri pauent et conniuent 7, 727 ſq. *n.* auriga indocili, qui confeſtim totas effundit habenas 8, 279 ſq. *n.* fulgore gemmae 8, 467 *n.* mille nauibus Troiam petentibus 8, 619 ſq. matre, cui certa nati mors obuerſatur animo et oculis 9, 41 ſq. *n.* ſonitu maris, ventis agitati 9, 282 ſq. *n.* 15, 154 ſq. *n.* clamore ſtrepituque Gigantum 9, 305 ſq. *n.* ariſtis a vento agitatis 9, 358 ſq. fera in hoſtes inruente, etſi vndique vulnera ei infligantur 10, 2 ſq. *n.* ſagitta 10, 11. 12. venatore, qui conſpecto leone non amplius capream inſectatur 10, 18 ſq. *n.* cane venatico 10, 77 ſq. *n.* aquila, quae pullos ſuos cogit aduerſos intueri ſolis radios 10, 107 ſq. *n.* catulis leaenae, venatores pro matre adgredientibus 10, 124 ſq. *n.* arboribus magnis, vento, ſecuri vel fulmine euerſis 10, 164 ſq. *n.* leone vulnerato 10, 241 ſq. *n.* tigride vulnerata, et languentem hiatum in vanos morſus pandente 10, 295 ſq. *n.* naui vaſta inſtar inſulae, ac naufraga, cuius arma ac partes ſparguntur 10, 321 ſq. *n.* gubernatore nauis, qui facto naufragio ſolus litori adnatat 10, 608 ſq. *n.* leone, in iuuencum inruente eiusque tergo inhaerente 11, 243 ſq. *n.* ſerpentibus vere ineunte exuuias ponentibus et e latibulis prodeuntibus 12, 6 ſq. *n.* 17, 448 ſq. aquila, ſerpentem coercente a nido et roſtro vnguibusque inceſſente 12, 55 ſq. *n.* torrente, aequore et ventis 12, 186 ſq. *n.* ebore et margarita 12, 229 ſq. *n.* ſplendore Luciferi nubibus hebetato 12, 247 ſq. velocitate tigridis, quae amiſſos fetus quaerit 12, 458 ſq. *n.* aqua, cuius circuli ſ. gyri, ex lapide iniecto orti, ſenſim expanduntur 13, 24 ſq. *n.* Geryone, tribus dextris pugnante 13, 200 ſq. celeritate liburnae nauis, quae ſe ipſam vno remorum ictu praeterit 13, 240 ſq. *n.* flammis Phlegethontis 14, 61 ſq. olore, qui inmobili corpore, at pedibus ſub aqua agitandis remigat 14, 189 ſq. *n.* Aiace Oiliade, qui naue percuſſa fulmine Mineruae periit 14. 479 ſq. *n.* piſcatore, qui ceſſante tempeſtate nauem conſcendit 14, 623 ſq. caſtore, teſticulos ſ. inguen, cuius cauſa capitur, auulſum ſibi abiiciente, vt ipſe incolumis effugiat 15, 485 ſq. *n.* Diana, ingen-

ingentem ferarum ſtragem edente 15, 769 ſq. belua ponti famelica, quae piſcem conſpectum auide deglutit 15, 784 ſq. tauro, qui ſolus in ſilua relictus mugit furitque 16, 4 ſq *n*. ſole ſtellas, Nilo flumina, Atlante montes, Oceano maria reliqua ſuperante 16, 35 ſq *n*. ventis, omnia rapientibus 16, 96 ſq. Sirio, cauſa peſtis, qua permulti abſumuntur 16, 99 ſq. Mercurii celeritate nexis talaribus 16, 500 *n*. fluuio, qui disruptis ripis exſpatiatur 17, 121 ſq. *n*. nauita, qui, furore Auſtri ac tempeſtatis ceſſante, non ventum confeſtim ſecundum efflagitat, contentus mare tranquillum eſſe 17, 207 ſq *n*. impetu Britannorum, conuinno agmina turbantium 17, 416 ſq. ſerpente, qui virus effundit 17, 447 ſq. *n*. fulmine, omnia proſternente 17, 474 ſq. *n*. metu, quo ruunt homines, incendio in vrbe ſaeuiente 17, 504 ſq. *n*. triumphis Bacchi et Herculis 17, 647 ſq. *n*.

Commercia culpae ſeruant pacem 2, 506 *n*.

Compendia leti 10, 475 *n*. fugae 12, 353 *n*. viae 17, 573.

Compeſcere dolores morte 2, 144. famem 2, 525. Rhenum ripis 3, 599. arma 9, 16. Iſtrum 3, 617. corda 7, 405.

Competit aetas 1, 114.

Complet ſagitta ſpatium ducti nerui 2, 127 *n*. biſſenos lunae orbes 3, 67.

Componit par pari 1, 39 *n*. 3, 375. 9, 571. 10, 70. 11, 212 16, 615 *n*. 17, 549. ſe alicui 3, 125 *n*. manus monſtro 6, 246 *n*. carbaſa malo 6, 354 *n*. comam 15, 29 *n*. filum lino 3, 375 *n*. mentem 11, 350 *n*, 13, 317. curas 12, 682. gentem 17, 355 *n*. lumina longo ſomno 5, 529 *n*. Somnus lumina 7, 204. mortuum terra 9, 95 *n*.

Compos vix metu 4, 806 *V.L.* pugnae 8, 229 *n*. auſi 11, 364.

Comprendere Romam bello 1, 269. viſu 3, 408. campum lancea 4, 102.

Comprimit flamina Auſter 17, 207. *comprimitur* vrbs freto 8, 530 *n*. fletus 6, 538.

Concani bibentes ſanguinem equinum 3, 361 *n*. et *V.L.*

Concedit in leges Tyrias 15, 5 *n*. vnda 15, 237 *n*. ſcil. vita ſ. fato 3, 20 *V.L.* non vlli dextra et aſtu 13, 452. mari 14, 562. laudi 17, 323. 651. Alpes 9, 187 *n*.

Concha torta Tritonis 14, 374 *n*.

Concita Dea 2, 543 *n*. conciet nimbos 12, 611.

Concilium et *conſilium* commutantur 11, 71 *V.L.*

Concipere bellum, foedus, vadimonium, iusiurandum, vota 1, 109 *n*. 2, 14 *n*. 7, 77 *n*. 13, 746. furorem 5, 182.

Conclamare mortuos, v. *Mortui*.

Concolor 1, 233. 3, 682 *n.*
Concors inſania 4, 100 *n.* lingua citharae 11, 437. fuga 16, 68. frenum 16, 380.
Concretum frigus 3, 518 *n.*
Concurrere viris 14, 129. 17, 519.
Concutere haſtam 16, 108 *n.* thyrſo Calpen 3, 102.
Condenſa arma cet. 1, 365 *n.* 2, 447. 13, 600. 14, 639.
Condere gentem 1, 28 *n.* 4, 765. nox terras 1, 557. 8, 166. 13, 254. mucronem iugulo 2, 260. dolorem 10, 618. mente 13, 40. telis campum 4, 452. telis aethera 2, 37 *n.* 17, 66. nomen ſibi factis 3, 71 *n.* 4, 37. letum ſub gurgite 4, 607 *n.* noctem 4, 480 *n.* ilicem proauorum ſeclo 10, 532 *n.* colle 1, 275 *n.* vrbem ſeruando 14, 682 *n.* portenta ſ. fata 16, 126 *n.* ſe (in) ſociis 5, 279 *n.*
Condiſcere oculis pacem 7, 462 *n.*
Conditor dirae artis 14, 216. t
Confer a denſis maniplis legio 7, 390.
Conferre manus 7, 599 gradum 15, 188 *V. L.* ſe alicui, ſ. par pari 1, 39 *n.* 3, 125 *n.*
Conficere Gigantas 17, 649 *n.*
Confidere pelago 3, 153.
Confremit coelum 16, 397.
Confunditur iter 3, 663 *n.* murmur 15, 138. turbine Gradiui 11, 101 *n.* pectus viſu 15, 760. tela 14, 334 *n.*
Congeminare ſonitum 3, 196, ſuſpiria 16, 267.
Congerere in Rutulos mala 2, 540. opes 5, 266 *n.*
Coniungere dicta 13, 446. Martem 15, 518. *coniunctus* campus 5, 302 *n.*
Coniurationes, v. *Sanguis.*
Conliduntur corda 11, 45 *n.* oſſa 2, 200. corpora 4, 160. viri procurſu 7, 566.
Conligere greſſum 4, 391 *V. L.* 6, 399 *n.* ſe in orbem 7, 309 *V. L.* ſe 6, 399 *n.* hoſtem per vulnera 10, 3 *n.* haſtas 6, 399 *n.* pennas 5, 282 *n.* ſe in arma 10, 128 *n.* flammam 4, 305. 9, 602. 17, 93. iram 9, 477 *n.* corpus 10, 251 *n.* flatus velis 14, 390. veſtigia alicuius 12, 462 *n.*
Conmurmurare clauſo ore 15, 821.
Conneceuntur apes 2, 221 *V. L.* brachia a choro 3, 412 *V. L.* cacumina coelo 3, 675.
Conniuere 7, 729 *n.*
Cononeus Tarentum Hannibali prodit 15, 324 *n.*
Conripere viam, fugam, gradum, campum, tempus, pugnam 1, 570 *n.* 16, 395. leto Celtas 13, 80. agmen curſu 15, 208.
Conrumpere proſpectum 5, 35. foedera 12, 303.
Conſanguineam dextram portendere Sagunto 1, 655. 671 *n.*
Conſcia virtus 1, 493 *n.* 2, 575 *n.* loca rerum ſ. rebus, quae ibi ſunt vel fiunt 3, 393 *n.* 399. 5, 23. 9, 180.
Conſerere thoracem 4, 16 *n.* *conſita* ilex 10, 532 *V. L.*

Conſi-

Conſidunt bella 8, 331. 16, 218. fluctus 17, 290.
Conſilium locorum 9, 219 *n.* Cf. *concilium.*
Conſors Iuſtitiae Fides 2, 486 *n.* thalami 3, 63. *conſortia* terrae 14, 20. coeli longa te manent 3, 611.
Conſtat hac mercede 2, 542 *n.*
Conſules alternis menſibus vel diebus imperium tenebant 9, 17 *n.*
Conſumit pontus viſus 3, 157 *n.* et *V. L.* tela pectore 5, 642 *n.* tela clipeo 10, 128 *n.* vocem 3, 157 *n.* rabiem in hoſte 12, 462 *n.* noctes ſomno tectis 3, 172. 11, 404. 15, 33. *Conſumitur* ira fortunae 9, 47 *n.* vulneribus 10, 285. pudor peccando 11, 34 *n.* annus 15, 408.
Conſurgit in haſtam, enſem, ictum 1, 401 *n.* 4, 610 *n.* 16, 585. columna cet. 6, 664. *n.* 684. 10, 274. 13, 54 *n.* 277. equus currens 16, 390 *n.* excelſo colle Saguntos 2, 446. Cf. *Surgere.*
Contendit neruo ſagittas 1, 323 *n.* iter 5, 125. coelicolis 1, 234 *n.* 5, 104. tueri 13, 441.
Contermina caedis ſ. caeſis cet. aeſculus 5, 510 *V. L.* 8, 39.
Conticuere fibrae 1, 139 *n.*
Contingere adſpectum 13, 403. viſu manes 13, 506.
Contorquet ignis nubila pingui fumo 4, 307. *contortum* pelagus 5, 397.
Contunditur conamen pugnae 1, 33 *n.* pugna 12, 421 *n.* gens 4, 706 *n.* Tyrii 9, 545. moenia malis 17, 368.
Contus, haſta longa inpr. Sarmatarum et Scytharum 15, 684 *n.*
Conuellere veſtigia limo 4, 577 *n.* vulnera queſtu 6, 431 *n.* ſigna 13, 82 *n.*
Conuertit proelia dextra 17, 446.
Coni niueum decus 4, 13 *V. L.* inplumes 8, 419 *n.*
Cooriri ad bellum cet. 10, 185 *V. L.*
Copia Martis fit 8, 4.
Copria prom. 2, 306 *n.*
Coquere iram, conſilia, bellum, extrema coepta 23, 27 *n.* 540. *coquit* ira nos 2, 327 *n.* 14, 103. feruor aethera 1, 258. peſtis inopes 2, 462 *n.* Sardinia arua 12, 373. *coquitur* Africa veneno ſerpentum 1, 212 *n.*
Cor Punicum 12, 737. *cordi* eſt certare dolis 5, 97. ſententia eadem 16, 648. *corde* aequare facta 13, 803 *n.*
Cora 4, 187 *V. L.* 220 *n.* 8, 378.
Corbis et Orſua pugnant 16, 533 ſq. *n.*
Corbulo 14, 408.
Corcyra 15, 297 *n.*
Corduba 3, 400 *n.* 16, 470 *n.*
Corfinium 8, 520 *n.*
Corinthia vaſa et aera 14, 655 *n.*
Cornigera caſſis 15, 679 *n.* Hammon 14, 572.
Cornipes oſtro ſtratus 16, 166 *n.*

Cornu Cydonium 2, 109 *n.* *cornua* antennarum 14, 389 *n.* pro crine 15, 679 *n.* pro tibiis et audacia 15, 761 *n.* inſigne regum Macedoniae, Iouis Hammonis, Bacchi, Panis aliorumque deorum, inpr. fluuiorum 1, 415 *n.* arcus iuncta 2, 126 *n.* imum, vngula 13, 328 *n.*

Cornus, haſta 2, 124 *n.* 14, 442. 15, 441. et ſecundae et quartae declinat. 10, 37 *V. L.*

Corona armata 7, 308. Tyria 5, 200 *n.* quoduis praemium victoris 16, 299 *n.* murali cinctus turrita tempora 13, 366 *n.*

Coronare ſigna militaria diebus feſtis 15, 420 *n.* aras ac templa in publica laetitia 12, 641 *n.* 743.

Corpora redeuntum 6, 572 *n.* *corpus* pro homine eiusque manibus 8, 145 *n.* 11, 242.

Cortona 4, 720 *n.* 5, 123 *n.* 8, 472 *n.*

Coruinus M. Valerius, qui cum Gallo pugnauit, et M. Valerius Meſſala orator cet. 5, 77 ſq. *n.*

Corus 1, 469 *n.* 688. 3, 523 659. 15, 154.

Coruſcare telum 1, 434 *n.* 17, 458.

Coruſci ſcopuli, ſiluae 2, 353 *n.* fulmen 6, 605 *V. L.* arx 12, 435 *n.*

Coruus Phoebea ales 5, 78 *n.*

Corybantes, v. *Curetes.*

Corymbi Bacchi 7, 195 *n.*

Corythus, conditor Cortonae 4, 720 *n.* 5, 123 *n.*

Corytus, pharetra 2, 106 *n.* 7, 443. 15, 773.

Coſſyra, *Coſyra*, *Coſura* 14, 272 *n.*

Cothon 2, 164. 6, 357 *n.*

Couinus falcifer 17, 417 *n.* et *V. L.*

Crantor Sidonius 14, 517.

Crates clipei 5, 522 *n.* laterum 6, 540 *n.*

Creat liberos 4, 357. Roma viros ad bella 1, 4. tellus fecunda viros magnanimos 5, 674. 17, 464.

Creatrix bellorum Hiſpania 15, 184.

Credere ſe pedibus 4, 300. greſſus luco 6, 173 *n.* proelia dextrae, puero 4, 426. 16, 652. vigori 3, 112 *n.* *credi* ante annos Marti 13, 508. *crede* experto 7, 395 *n.* credere hoc ne Superis quidem quis auderet 12, 273. vix credenda furere 15, 452.

Cremera 2, 6 *n.*

Cremona 8, 592 *n.*

Crenae Phrygiae 8, 503 *n.*

Crepitant oſſa 1, 402 *n.* ignis 4, 681 *n.* caetrae 16, 30 *n.* culmi 13, 672 grando 5, 384. arma 9, 280 *V. L.*

Crepuſculi matutini deſcriptio 5, 24 ſq. *n.* 10, 540 ſq. *n.* Cf. *Aurora.*

Cres 14, 39.

Creſcunt artus extenti equuleo 1, 177. Alpes coelo 2, 353. ingens terrae labor filius Hannibalis 3, 75 *n.* iugum clementer 1, 274 *n.* calamus et arundo aucupis 7, 677 *n.* tabulata et tecta 7,

677 *n.* 14, 301 *n.* 309. in armis et arma 1, 642 *n.* et *V.L.* res propius adcedentibus, vt contra *decreſcunt, ſubſidunt, receduht, diffugiunt, diſcedunt* 3, 157 *V.L.* 17, 219 *n.* equi, capita ac pedes in altum mouentes, vt *decreſcunt* feſſi, demiſſis capitibus 16, 353 *n.*

Cretenſes in Sicilia 14, 39 ſq. *n.* ſagittae 2, 90 *n.* 5, 447. 13, 184. vrbes centum 14, 40 *n.*

Crimen, ſub quo pellitur 14, 288 *n.* de adulterio 6, 439 *n.* 634 *n.*

Criniger Titan 14, 585 *n.*

Crines flammae 1, 358 *n.* ardent Maſiniſſae, res fauſti ominis 16, 118 ſq. *n.* alebant priſci Romani 1, 613 *V. L.* in nodum religant Heſperides 2, 78 *V. L.* victores, inpr. Germani, ponebant ſ. conſecrabant diis 4, 200 *n.* rutili Gallorum 3, 608 *n.* 4, 202 *n.* Germani nodo ſubſtringunt, retro ſequuntur et in vertice religant 4, 202 *n.* vellere, iisque paſſis aras ac templa verrere ſolebant matronae in luctu ingenti 6, 560 ſq. *n.*

Criſpare haſtilia 8, 372 *n.*

Criſpinus T. Quinctius collega Marcelli, ſpeculatum profectus vulneratur 15, 343-380. 17, 306.

Criſta 10, 93.

Criſtae rubentes 17, 279 *n.* leuant caput 17, 392 *n.* niveae 4, 13 *V. L.* triplices 5, 134 *n.* rubrae, atrae, ſanguineae 5, 165 *n.* equinae 8, 425 *n.* criſtis ſublimes heroes 13, 143 *n.* dirae 7, 295 *n.* galeis detractae in luctu 10, 398.

Criſtata caſſis 1, 401 *n.*

Critias 4, 371 *V. L.*

Croceus honor plumarum 8, 442 *n.*

Croeſus diues apud Superos, non poſt mortem 13, 776. 7.

Croton alta, a Myscelo in memoriam Crotonis condita 11, 18 *n.*

Crudeſcunt mentes 14, 554 *n.* caedibus 4, 449 *n.* ferrum 1, 432 *n.* motu 11, 89 *n.*

Cruda ſenecta, iuuentus cet. 1, 405 *n.* 13. 224. 16, 331. ſtimulus 5, 226 *n.* Iberus 8, 323 *V. L.* pelagus 14, 454 *n.* parma 5, 525 *n.* *crudis* locorum 3, 514 *n.*

Cruentare frena morſu 12, 255 *n.* equum calce 17, 540.

Cruentus vir 1, 40 *n.* aurum 1, 476 *n.*

Cruſtumium 8, 366 *n.*

Crux, poena et ſummorum et infimorum apud Poenos 1, 153 *n.* 2, 344 *n.*

Cryxus 4, 148.

Cubat vnda 5, 583 *V. L.*

Cudo, galea 8, 493 *n.* 16, 59 *n.*

Culmina fulgentia roſtris 14, 649 *n.* Tarpeia 3, 609 *n.* regni 17, 143.

Cumae, v. *Cyme.*

Cunabula per ſua ducere filium 3, 81 *n.*

Cuncta Cyclas 4, 247 *n.*

Cuneo denſari in vnum 14, 539. feroci laxare 15, 716.

etiam de equitatu et copiis nauaſibus 4, 14a *V. L.*
Cupencus 4, 535 *V. L.*
Cupidinis paruulus corytos, pharetra et aureus arcus 7, 443 *n.* 11, 393. adflatus 11, 420. *Cupidinum* exercitus 7, 446 ſq. *n.* 11, 388 *n.* 395. 411. opera in ornanda Veneris coma 7, 446 ſq. tela blando medicata veneno 7, 453 *n.* ſagittae ardentes 5, 19 *n.* 11, 412 *n.* vincunt ipſum Iouem 7, 454 *n.* aligeri 7, 458 *n.* eneruant Poenos Capuae 11, 385-430.
Cupra 8, 432 *n.*
Cupreſſus moeſta ad buſtum 10, 534.
Curant arcere 3, 22 *n.*
Cures opp. 3, 594 *n.*
Curetum antra 2, 93 *n.* 15, 308 *n.* 17, 21 *n.* ſemiuiri chori 17, 20 *n.* armata ſaltatio, in qua cymbala cum tympanis pulſantur 17, 18 ſq. *n.*
Curio 8, 425 *n.* 9, 415. 13, 723.
Curis ſ. quiris, Sabinorum haſta 8, 418 *n.*
Currunt fata 4, 731 *n.* 7, 307 *n.* aeuum 15, 63 *n.* fors 16, 670 *n.* aqua 6, 140 *n.* dies 15, 53.
Currus ſc. triumphalis 3, 614 *n.* 6, 546 *n.* ſiderum 3, 59 *n.* pro equo 16, 366 *n.* 662. ſtridens ſub pondere Dei 17, 490 *n.* Senatorum 1, 616 *n.*
Curſus certamen 16, 457 ſq *n.* *curſu* pro curſim, raptim 7, 719 *n.*
Curuata vnda 1, 472 *n.* 4, 650. 15, 155. calces equi 16, 376 *n.*
Curule certamen 16, 317 ſq. *n.* ſellae vnde ortae 1, 616 *n.*
Curuus piſcis 14, 570 *n.* gradus equorum 16, 395 *n.* *curva* trabe findere vndas 6, 523. antrum 6, 149 *V. L.*
Cuſpis, ductus ſignat in pulvere 4, 258 *n.* *ſub cuſpide* 4, 42 *n.* 12, 277 *n.* cuſpide flammare equum 4, 195 *n.*
Cuſtos templi 2, 150 *n.*
Cyane 14, 515 *n.* 567. 586.
Cybebe 8, 363 *V. L.*
Cybeles ſimulacrum Peſſinunte Romam translatum 17, 1 ſq. *n.* in Almone ablutum 8, 363 *n.* ſacerdotes, montes, ſacra et myſteria 17, 18 ſq. *n.* magna mater Deum 17, 36 ſq. *n.*
Cyclades 1, 472 *n.* 4, 247 *n.*
Cyclopum camini, antra, ſaxa, 5, 71 *n.* 14, 33. 514 *n.* 527 ſq. 15, 427. libido ad caedes 14, 531. opera praeclarae artis 4, 433 *n.* 9, 448 *n.* fulmina 9, 307. ſedes in inferis 13, 440.
Cycni moribundi canunt 11, 438 *n.*
Cydnus 3, 338 *V. L.* 14, 434.
Cydon latrator 2, 444 *n.*
Cydonea tela et cornu, 2, 90 *n.* 109. 8, 494 *n.* 10, 260 *n.*
Cyllenes antra 3, 203 *n.*
Cyllenida plantam ire talaribus nexis 16, 500 *n.*
Cyllenius 3, 168. 8, 111. 13, 630.

Cymaea vates 9. 57 *V. L.* 13, 400 *n.*
Cyme et Sibylla Cumana 8, 531 *n.* et *V. L.* 13, 400 *n.* 488 ſq. oppugnatur ab Hannibale et a Graccho defenditur 12, 60 ſq. ibi templum Apollinis in iugo montis a profugo Daedalo exſtructum 12, 85 ſq. *n.*
Cymodoce 7, 428 *n.*
Cymothoes vagae regna 3, 58 *n.*
Cynthia 4, 480 *n.*
Cynoſura fidiſſima nautis Sidoniis 3, 665 *n.* 14, 457.
Cyprus eiusque vrbs *Paphos* Veneri ſacra 7, 456 *n.*
Cyrenaei ſ. Battiades 2, 61 *n.*
Cyrene et *Cyrenaica* 3, 249 ſq. *n.* mater Ariſtaei 12, 369 *n.*
Cythereia ales 3, 683 *n.* ignis 12, 247 *n.*
Cytherea 7, 458.
Cyzicum opp. et *Cyzicus* rex 12, 399 *n.*

D

Daci et *Dacia* 1, 324 *n.*
Daedali fata extrema 12, 89 ſq. *n.* 14, 40 ſq. *n.* aliena penna ſe tollere in auras auſus eſt et Icarum docuit 12, 90-101. Cf. *Cyme.*
Dahae 13, 764.
Damnant cibos 2, 595 *n.* vivere paci 3, 331 *n.* veſci 5, 62 *n.* tantos honores eſſe epulis 11. 283 *n.* arcus haſtilibus 8, 494 *n.* agros tumulis 15, 557 *n.* aciem 17, 584 *n.* manus ſanguine 9, 126 *n.* tenebris Auernis 15, 76. *damnati* Superis 4. 229. 11, 476 *n.* nocti Stygiae 5, 242 *n.* manus 7, 648 *n.*
Damnum 1, 41 *n.*
Daphnis paſtor Siculus 14, 462 ſq. *n.*
Dapſilis 8, 376 *V. L.*
Dardaniam inferre Latio 1, 43 *n.*
Dardanidae 16, 24 *n.* *Dardanida* 16, 191 *n.*
Dardanius 1, 486 *n.* 2, 336. 3, 164. 359. 4, 782. 10, 30.
Dardani regnum et fata 1, 14 *n.* genus 11, 177 ſq. *n.* 293 *n.*
Dardanus ductor 1, 14 *n.* moenia 17, 322 *n.* Roma 4, 670. lampas 12, 429 *n.* foedera 15, 319 *n.* *Dardani* 15, 313 *V. L.* Cf. 2, 1. 3, 616. 4, 733.
Dare alicui mentem 1, 63 *n.* 6, 609 *n.* inania famae 4, 73 *n.* virum famae 7, 217 *n.* loca vaſta 7, 212. leto 7, 599. terga montibus 3, 507 *n.* 4, 614. 6, 254. 7, 499. terga malis 12, 329. Diuos 3, 625 *n.* ex ſeſe liberos 7, 492 *n.* vrbem in praedas 1, 455 *n.* quid in cineres 6, 716. faces ferrumque in tecta 5, 636. lacrimas caſibus humanis 8, 58. corpus ſomno 16, 227. alas ſub caſtra 4, 511 *n.* funera 4, 216. ſe alicui 3, 150 *n.* dat iactare, portare cet. 1, 3 *n.* 4, 716 n. 5, 324 *n.* 6, 702. 8, 2. 11, 457. 551 *n.* 17, 169. *dant* mare vento nautae 6, 365 *V. L.*

V. L. mare venti 6, 365 *V. L.* amori ſaeuire 8, 113 *n.* tramittere bella 16, 700 *n.* ſuperare 13, 145 *n.* *datur* ſuperare 1, 14 *n.* fari 1, 78. Cf. 2, 20. 5, 40. 410. 6, 423. 659. 8, 2 10, 57. clamor ad aſtra 6, 252. *dantur* campi 2, 315 *n.* *datum* ſat fidei proauisque 2, 561 *n.* et *V. L.* data foedera 5, 304 *n.* et *V. L.*

Daſius 13, 32 ſq.

Dator iuſtitiae, laetitiae cet. 6, 467 *V. L.*

Dauniacus 12, 429 *V. L.*

Daunus et *Daunius*, *Dauni* arua, campi cet. 1, 291 *n.* 440 *n.* 665 *n.* 2, 557 *n.* 11, 506 *n.* 15, 344. 17, 158. 220. 431. Cf. 4, 502 *n.* 554.

Debellati bonis Capuae 12, 287 *n.*

Debere nil vltra Superis 15, 371 *n.*

Debilis arte belligera 8, 259.

Decemuiri 13, 752 ſq.

Decernere ferro 16, 531 *n.*

Decerpere decus 4, 138 *n.* vndique honorem Veſtae 7, 184 *n.*

Decertare hoſti 15, 14 *n.*

Decidere pectore 2, 628 *n.*

Decimum volumen maris 14, 121 *n.*

Decipiuntur dii 1, 482. 6, 693.

Decius Campanus 11, 155 ſq, 377 ſq.

Decolor moribus 11, 422 *n.* vnda 7, 150.

Decor terribilis 6, 429 *n.*

Decora alta relinquere 3, 144 *n.*

Decreſcit ſtella tenebris 12, 250 *n.* equus feſſus 16, 391 *n.* Cf. *Creſcere.*

Decumanus fluctus 14, 122 *n.*

Decurrit aetas 15, 47. claſſis 15, 160.

Decurſiones ſeptem in circo 16, 372 *n.*

Decus Laurentum 4, 221 *n.* 5, 412 *n.* decoris furor 2, 324 *n.*

Deducere cornua tauri 13, 223 *n.* *deductus* ſtirpe clari parentis 2, 178. claſſis 2, 407 *n.*

Deeſt non cernere 6, 10 *n.* 7, 497 *V. L.* paſcere 7, 497 *V. L.* ſperare 11, 50. fatis 8, 36. patriae 16, 610.

Defendere primos annos venatu et ſiluis 2, 69 *V. L.* ſitim lympha 5, 490 *n.* 7, 170. 13, 99. dedecus morti 5, 490 *n.* miſero tela 17, 431 *n.* tempora lino 3, 271. Cf. *Prohibere.*

Defert torrens monte ſilicem 9, 396 *V. L.*

Defeſſi rebus et *defeſſae* res 1, 566 *n.* Cf *Feſſi.*

Deficit res me et mihi 8, 659 *V. L.* ſcandere 3, 112. paſcere bellum 13, 359. *defici* pro *deficere* 3, 112 *V. L.* *defecta* viris 6, 301 *n.*

Defigere greſſum ſtabilem 4, 655 *n.* telum corpore 4, 454. haſtam terrae 7, 294 *n.* *defixi* omine torpent 9, 253. ardor ſponſae in oſſibus 15, 269. toruo obtutu 17, 184. oculos terrae 8, 73 *n.*

Deformis hiems 3, 489.

Degener

Degener 4, 515. 5, 598 *n*. 7, 291 *n*. 10, 422. 11, 524 *n*. 12, 287. 15, 76.
Degenerat dextra 15, 745.
Deguſtat haſta cruorem 5, 274 *n*.
Dehiſcit terra 17, 607.
Deiectus armorum 12, 190 *V. L.*
Deiicere Galam 15, 464 *n*. Magonem 16, 154 *n*. a limine portae Pyrrhum 13, 726. volucrem coelo 2, 96 *V. L.* caput enſe 13, 246 *n*. *deiici* culmine regni 17, 143. ab extremo orbe 16, 289 *n*. ſpe 10, 380. 12, 189 *V. L.*
Delere milites, vrbem 9, 39. 15, 549.
Delibat corpus haſta 5, 274 *n*. cruorem 13, 495.
Delius vates 12, 330 *n*.
Delphi quando et vbi conditi 15, 311 *n*.
Delphicum oraculum, v. *Cirrha* et *Pythia*.
Delus ſedes Apollonis 5, 204.
Demergere ponto foedera 1, 62 *n*. aluo falaricam 6, 273.
Demetere colla 4, 213 *n*. 5, 286. 16, 102.
Demittere vmbris 1, 439 *n*. Erebo 2, 541. neci 1, 439 *n*. ſtagnis 5, 17. vadis liuentis Auerni 10, 137 *n*. 13, 459. ad Manes 1, 439 *n*. 4, 340. 15, 467. volucrem coelo 2, 96 *V. L.* 8, 522. demiſſus crines vertice 3, 284 *n*. Cf. *Deſcendere*.
Dens niueus elephantorum 9, 581 *n*. 16, 205. inuidiae 7, 271 *n*.
Denſere pro *denſare* 4, 159 *V. L.* 14, 539.
Denſus enſis 1, 500 *n*. volatus 2, 220. lucus abiete 3, 442. ala virgine 2, 84 *n*. aceruo caedis 5, 665 *n*. globo 7, 53.
Denudare vrbem 16, 620 *n*.
Depaſcere bello Latium 16, 680 *n*. ripas gregibus 9, 208. *depaſci* artus 6, 203 *n*. *depaſta* frons 6, 51. caminis 14, 56. ſcopuli flammis 12, 153.
Depellere dedecus 1, 108. filicem monte 9, 396 *V. L.*
Dependere annos venatu ac ſiluis 2, 69 *V. L.*
Depexa vellera (ſerica) ramis 14, 664 *n*.
Deploratus Mars 7, 222.
Deponere vela 2, 11 *n*. gremio gentem, laurum cet. 6, 610 *V. L.*
Depoſcere hiatu populos 3, 202 *V. L.*
Deprendere volucres iaculis 16, 565 *n*. *deprendi* nulli in armis 6, 619 *n*.
Deproperare munus humandi 2, 265 *n*.
Derigere male pro *dirigere* paſſim ſcribitur 2, 92 *V. L.* 4, 540 *V. L.* 9, 583.
Deripere dextras et dextris ſc. arma 9, 29 *V. L.* 15, 727. *V. L.* differt a *diripere* 1, 525 *V. L.*
Deſcendit vertice caeſaries 6, 427. nocti, Erebo, 13, 708 *n*. 759. fauces ſ. fauci 14, 599 *V. L.* vrbs monte 8, 397.
Deſcribit munera pugnae 9, 267 *n*.

Deſerere hoſtes feſſos 16, 620 *n.*
Deſidiae veneno blando virtus euicta ſeneſcit 3, 581 *n.*
Deſinere irae 10, 84 *n.* bella 12, 725 *n.*
Deſiſtere pugnae 10, 84 *n.*
Deſolata metu cuncta 12, 12 *n.*
Deſperare vias 2, 357. vrbi 2, 594 *n.* 10, 629.
Deſperatio crudus ſtimulus 5, 226 *n.*
Deſpecta lucis origo 11, 48.
Deſtituit prospera munera Martis 10, 384.
Deſtringi inter proelia 2, 189 *V. L.* 16, 528 *V. L.* mucrones 17, 163.
Deſueſcere honori 3, 576.
Detegere enſem vagina 13, 168.
Detergere vmbonem ictu 5, 297 *V. L.* remos 14, 382 *n.* ſitum ferro 7, 344 *V. L.* 534. dedecus et foedera 1, 62 *V. L.* honorem Veſtae 7, 184 *V. L.*
Deteri bellis 8, 397 *n.* famae 7, 247 *n.*
Detonare verba 17, 201.
Detrahere ignibus (in) patriam 17, 180 *n.*
Deturbare gladio agmina 7, 715.
Deus dicitur omne numen diuinum, etiam Dea 4, 723 *n.* mite et cognatum homini 4, 795 *n.* *Dii* amant, incolunt et frequentant loca ſibi ſacra 1, 27 *n.* 12, 605 *n.* 13, 345. vrbe expugnanda vel expugnata excedunt 2, 365 *n.* 592 *n.* 12, 517 *n.* praeſentes ſunt et adſunt, vel redeunt 2, 365 *n.* 8, 214. aetate aurea inter homines commorati, poſtea eorum inpietate moti terra ceſſere 2, 496 ſq. *n.* inuident fortunae ac famae hominum 3. 78 *V. L.* 4, 400. 6, 82 ſq. 15, 512. 17, 550 *n.* minores non reſpondent maioribus, ſed extemplo mandata exſequuntur 2, 543 *n.* 4, 430 *n.* aduentus tempeſtate, motu terrae cet. indicatur 1, 95 *n.* 4, 440 ſq. *n.* ingreſſu curruſque ſtrepitu quatiunt coelum ac terram 4, 442 ſq. *n.* 17, 490. fluuiorum arundine ſ glauca fronde capita reuinciunt 4, 659 *n.* 695 *n.* 726. a caede Romanorum oculos auertunt 5, 201 ſq. *n.* eorum culpa, crimine ac dedecore fauſta inprobis et infauſta piis contingunt 6, 84 *n.* 340 *n.* 402 *n.* reuerentia maior aduerſa, quam ſecunda fortuna 7, 88. 89 *n.* eorum vnguentum, ambroſia, et vinum, nectar 15, 23 *n.* diis marinis exta in mare porriciuntur 17, 50 *n.* non adtendunt votis 8, 589 *n.* heroibus auxilio veniunt et inter ſe dimicant acriter 9, 287 ſq. *n.* 438-469. qui Poenis, quique Romanis faueant 9, 290 ſq. heroes nube cinctos ex acie ſubducunt 9, 484 *n.* manus magna 9, 488 *n.* in conuiuiis eorum Apollo lyram pulſat, et Muſae adcinunt 11, 288 ſq. *n.* diſcurrunt in ſeptem colles Romae,

ab

ab Hannibale obpugnatae 12, 608 *n*. 706-725 *n*. acuunt viſum hominum 12, 707 *n*. dimouent nubem, veroque ore adparent heroibus 12, 705 *n*. humana plerumque forma induti adparent 2, 553 *n*. praeſentiae ſigna edunt in diſceſſu 7, 194 ſq. *n*. eorum forma maior et auguſtior humana 6, 426 *n*. 15, 21 *n*. iis deceptis nulla gaudia ſtant diu 15, 466. non curant res humanas, et perpetuum agunt otium, ſecundum Epicureos 15, 57 ſq. *n*.

Deuexa inuia 3, 632. lateri vrbs 6, 645 *V. L.* iugo 8, 360. currus lunae 4, 480 *n*. ſubit iugum tellus 13, 674 *n*.

Deuincere 5, 507. 676 *V. L.*

Deuinctus colla catenis 8, 276.

Deuoluiter ſc. ex equo 4, 566.

Dexter Deus 1, 514 *n*. 5, 227. 11, 529. 12, 193. 14, 467. 494 *n*. pes et hora 7, 172 *n*. tempus ad proelia 5, 85. dextra plena dare gaudia 15, 56. amplecti 16, 155. *dextras* iungere 13, 76. conducere, emere, dare cet. 5, 195. 11, 539 *n*. 14, 238 *n*. 15, 495. 16, 18. *dextra* pro virtute et viro forti 12, 351 *V. L.* 15, 92. 385. 510. 564. 654. 733. 16, 32. 85. 17, 331. *in dextra* ſua ſunt leges cet. 1, 304. magna Iouis 7, 371 *n*.

Diadema eſt vitta candida 16, 241 *n*.

Diana Thoantea ſ. Taurica et Scythica 4, 367 ſq. *n*. 769 *n*. Facelina 14, 260 *n*. Epheſia eiusque ſacrificia humana 15, 170 *n*. irata Oeneo et Calydoni 15, 307 *n*. Campana 11, 300 *V. L.* Auentina 12, 712 ſq. *n*. eius humerus pectusque dextrum nudatum 12, 715 *n*. venationes 15, 769 ſq. *n*.

Dicarchea 8, 533 *n*. et *V. L.* 12, 107. 13, 885.

Dicare vota Iunoni 7, 77. alicui imperium 5, 675.

Dicere, de vatibus 13, 819 *n*. *dicto* citius ſ. non ſegnius 5, 608 *n*. dictis comes haſta 4, 134 *n*, 9, 568 *n*.

Dictaturae maieſtas 7, 94 *n*.

Dicte et *Dictaeum* antrum 2, 90 *n*. 94. 12, 90 *n*. 13, 184. 15, 631. 17, 21 *n*.

Dictynna 2, 71 *n*. 191. 15, 770.

Didita fama 1, 186 *V. L.*

Dido condit Carthaginem 1, 21 ſq. *n*. 444 ſq. 2, 406 ſq. Tyrum deſerit 1, 73 ſq. *n*. moritur 8, 50-159. Annam in ſomnio admonet, vt ab Aeneae inſidiis ſibi caueat 8, 160 ſq. templum 1, 81 ſq. ſe curis exuit morte 1, 85 *V. L.* Aeneam hoſpitio excipit, et, deſerta ab eo, pyram conſcendit 2, 412 ſq. *n*.

Diducta Africa iugis Europes 1, 199 *n*. ab armis paribus 14, 526 *n*. fauces hiatu 3, 194. fera in iras alternas 6, 268 *n*. turmae 9, 610. 15, 187.

Diem ereptum reuocare 9, 36 *n*. *de die* coenare 11, 41 *n*.

Difficilis equus 8, 586 *n*.

Diffin-

Diffingere dolos 7, 153 *V. L.*
Diffluere luxu 12, 18. 19 *V. L.*
Diffugit res, v. *Creſcere.*
Diffulminare turbam 5, 276 *n.*
Diffuſus bellator 14, 366 *n.* ſol in noctem 6, 2. ad aures feruor 13, 22. vox per aures 18, 283. comas 15, 24.
Dignata palus iurari Diis 13, 569.
Dignus auorum 8, 383 *n.*
Dilectus domino enſis 1, 167 *V. L.* Centauro chelys 11, 451 *n.*
Diluit Titan nebulas 5, 57.
Dimittunt venti murmura 7, 257. membra arma 7, 632. 660. verbera 16, 343.
Dindyma, mons geminus Phrygiae, et *Dindymene* 17, 20 *n.*
Diomedes palladium Aeneae reddit 13, 35-78 *n.* vagas 16, 368 *n.* in Daunia conſedit 1, 125 *n.* Tydei f. et Oenei nepos Hiſpaniam adiit et condidit Tyden 3, 367 *n.* eius campi 1, 125 *n.* 8, 241. equi 3, 38 *n.* 13, 440 *n.* aufert equos Aeneae 16, 369 ſq. *n.*
Dione 4, 106 *n.* 6, 697. 14, 409.
Dionyſei thyrſi 3, 393 *n.* et *V. L.*
Dipſas, ſerpens 3, 313 *n.*
Dirigere vulnera ferro 2, 92 *n.* et *V. L.* ſpicula 3, 273. *directum* corpus 6, 228 *V. L.*
Diripere enſe colla 15, 727 *V. L.* differt a *deripere* 1, 525 *V. L.*
Dira vox 4, 260 *n.* laus 8, 384 *n.*
Dis — *dites* ſine vomere glebae 3, 673 *n.* morte aequantur egenis 5, 264 ſq. *n.* promiſſa 3, 512.
Diſcedit nemo expers muneris 16, 301. res, v. *Creſcere.*
Diſceptare armis 16, 186.
Diſcere ſingula 11, 261 *n.* locos 12, 568 *n.*
Diſcidit mare terram 14, 16 *V. L.*
Diſcingere ratione dolos 7, 153 *n.* et *V. L.* *diſcincti* Libyes 2, 56 *n.* 7, 153 *n.* armis 8, 34 *n.*
Diſcordia etiam in morte 16, 546 ſq. *n.* concors 4, 224 *V. L.*
Diſcordia frena fluitant 8, 283 *n.*
Diſcrimen lucis 16, 538 *n.* *diſcrimina* laeua Martis 5, 660. parua leti 12, 266 *V. L.* famae magnae optare 13, 190.
Diſcum exigere 14, 506 *n.*
Diſcurrit teſſera caſtris 7, 347 *n.*
Diſcutit trabs caput 6, 280.
Diſiicere arces telo 9, 538 *n.* et *V. L.* clauſtra portae et poſtes 7, 568, *diſiecta* pax 2, 295. tellus 6, 185. crinem 2, 558. 5, 203. portae 12, 184 *V. L.* cerebrum 2, 200.
Diſpenſare vires 9, 244 *n.* 16, 341 *n.*
Diſpergere vitam in auras 9, 167. gaeſa 1, 267 *n.* 4, 195. 11, 387 *n.* *diſperſa* proelia ſectari 17, 509.
Diſſicere animas 13, 444 *V. L.*

Diſſi-

Diffidere partitis maniplis 7, 736 *V. L.*
Diſſiliens tellus 5, 616.
Diſſoni lingua 16, 19.
Diſſultat ſplendor per tecta 7, 144 ardor 9, 608.
Distermina terris 5, 399.
Diſtinguere primam vocem lingua 1, 78 *n.* veſtem auro et clauo 2, 602. 3, 27. epulas lacte, fauis, ludo, 7, 182. 11, 429.
Diſtrahunt fretum venti 7, 572,
Diſtringi inter proelia cet. 2, 189 *V. L.* differt a *deſtringi* 2, 189 *V. L.* 16, 528 *V. L.*
Ditione caret virtus 7, 506 *n.* magna populi, ſ. regere 8, 423 *V. L.*
Diuerſa ripa 1, 264 *V. L.* orbis 3, 333. 14, 77. Arcti 1, 198 *n.* brachia relaxare 14, 399 *n.* ſilua ſ. arua 5, 458 *V. L.* 17, 546 *n.*
Diues Auſonia 4, 220 *n.* cf. *Dis.*
Diuidere noctem cum buccina 7, 155 *n.* fretum 14, 413 *n.* volucrem coelo 2, 96 *V. L.* *diuiſi* Hiberi 3, 418. montes 9, 302. Lixus gurgite 5, 400. quisque timori 5, 102 *V. L.* caput humeris iacet 4, 239 *n.*
Diuiduae orae 14, 234.
Diuinationis genus triplex 3, 344 *n.*
Diuinae flammae 3, 344 *n.*
Diuortia aeterna terrarum 3, 419 *n.* 14, 18.
Documenta domus 6, 123 *n.* 13, 671 *n.*
Dodonaei oraculi origo 3, 679. 680 *n.*
Dodonis quercus 3, 680.
Dolon teres 3, 250 *n.*
Dolopes 15, 314 *n.*
Dolori ingenti lacrimae conueniunt, non verba 5, 592 *n.*
Domare labores 3, 575. aduerſa 1, 533 *n.* venena 8, 499. frigus famemque 15, 110. rura raſtris 8, 369 *n.* corda luxu 11, 387. fluctus vlnis 14, 479. ſaxa 3, 499 *n.* Alpes 15, 504 *n.* metum 12, 552 *n.* delicta 13, 844 *n.*
Dominans terra 4, 228 *n.* Roma 3, 509.
Dominus Senatus 2, 45 *n.* 363.
Domitat cornipedem in gyros 4, 18 *n.* furores 7, 218.
Domitiani laus et res geſtae 3, 594 ſq. *n.* 607 ſq. *n.* 14, 687 ſq. *n.*
Domitor equorum 3, 376 *n.* tumidi maris 9, 291.
Domus Fidei 1, 598. Ditis 6, 488 *n.* fraudum Carthago 6, 479 *n.* Sidoniae 15, 38 *n.* alta Iouis labat 17, 475 *n.* aeterna Plutonis 17, 465 *V. L.* antiqua 1, 572 *n.* vltima terrae 3, 283 *n.* Alpina 3, 492.
Dona Bacchi 7, 748 *n.* 11, 414 auctumni 14, 588 *V. L.* in rogum conjecta 15, 390 *n.* haſtae 5, 321 *n.*
Donat dextera tibi Alpes 1, 487 *n.* Hannon tibi quantum ſanguinis 2, 326 *n.* patriae iram 15, 600 *n.* ſuffragia Poenis funera 15, 734 *n.* fugam 15,

15, 721 *n*. diem Lyaeo 11, 407 *n*. praedam flammis 2, 608. vincere 3, 597 *n*. paucis mens ire per ora 3, 136 *n*. compendia vitae 10. 475 *n*.
Dorimachus 15, 313 *V. L.*
Dorſum aequoreum 11, 448 *n*. telluris 14, 591 *n*. citatum 10, 468 *V. L.*
Dorylas 2, 126.
Dos a ſponſa et ſponſo data 17, 75 *n*.
Dotalia arma 17, 75 *n*. nomen lacus 5, 22 *n*.
Drepane ſ. *Drepanum* 14, 269 *n*. 15, 297 *n*.
Druentia 3, 468 ſq. *n*.
Dubitantia lumina 10, 153 *n*.
Dubia cuſpis, coena, fames, ala 4, 188 *n*. vela 13, 887 *n*.
Ducarius 5, 645 ſq. *n*.
Ducit ſ. *agit* ſcil. in triumpho aliquem 8, 277 *n*. lympham fluuius 4, 87. greſſus 4, 391 *n*. volatus 12, 101 *n*. luſtra 16, 889. fila 3, 96. 4, 28. bellum 5, 97 *n*. puerum per cunabula patris 3, 81 *n*. 7, 38. alimenta lino 5, 583 *n*. enſem vagina 8, 340 *n*. faſtus atauo conſule 2, 10 *n*. ſtabula cantu 13, 347 *n*. lapidem chelys 11, 442 *n*. 15, 458 *n*. chalybem ſaxo 3, 267 *n*. ſuſpiria, dolorem, ſpiritum 8, 212 *n*. aeſtatem 3, 383. neruos arcus, cornua, remos 1, 334 *V. L.* 2, 127 *V. L.* 14, 536 *n*. habenam circum caput 1, 315 *n*. conamen 9, 519. corda orator 15, 458 *n*. nomen ab origine 16, 428 *n*. noctes ſ. ſomnos 11, 403 *n*. non vltra vitam 13, 645.
Ductus remorum ſeruat manus 14, 536 *n*. in puluere ſignat cuſpis 4, 258 *n*.
Duilius eiusque victoria naualis et columna roſtrata 6, 663 ſq. *n*. et *V. L.* ei funalia praelata cet. 6, 667 ſq. *n*. eius vxor Duilia exemplar pudicitiae 6, 668 *n*.
Dulce mihi venit ad manes, quod gratia vitae durat cet. 13, 664 *n*.
Dulichius et *Dulichium* 1, 379 *n*. 2, 603. 12, 115 *n*.
Dum virtutis venerabile nomen, viuet cet. 6, 548 *n*. dum ſidera coelo lucebunt, dum cet. 7, 476 ſq. *n*. 8, 173 ſq.
Durant tabo viſcera 2, 463 *n*. bellis pectora 11, 481 *n*. hos ſuccedere muris 11, 75 *n*. Hannibal 12, 668 *n*. amicum 14, 117. minae frontibus caeſorum 5, 673 *n*. vita in noſtrum aeuum 6, 296. *durari* ripis Eurotae 6, 311 *n*.
Durius fl. aurifer 1, 234 *n*. 438. 5. 323.
Durae ſorores 1, 281 *n*. mentes 1, 558 *n*. res 2, 596 *n*. curae 11, 371. *duri* Spartani 6, 308 *n*. bello 15, 566 *n*. fuga 16, 118 *V. L.* manipli 1, 248 *n*. vis 3, 161 *V. L.* aures 6, 519 *n*. venatu 8, 516 *n*. Dis 13, 415.
Duci turpe, totam ſomno conſumere noctem 3, 172 *n*. nota militum nomina et ſingulorum facinora 1, 454 *n*. 9, 245 ſq. *n*.

E

Ebur vaginae ſectilis 16,207 *n.* Tiburtino aëre fit candidius 12, 229 *n.*
Ebuſus 3, 362 *n.*
Echetla vrbs 14, 268 *n.*
Echo 5, 433 *n.* 14, 365 *n.*
Ecquando 3, 560 *V. L.*
Edax Luctus 13, 581 *n.*
Edetani, Editani 3, 372 *V.L.*
Edi morſibus mentis 17,344 *n.* obliuiis 13, 665 *n.* longa aetate 4, 22. *edit* ſ. *eſt* viſcera fames 2,465 *n.* *Edita* lymphis Libycis Pallas 9, 297.
Edomita lumina 10, 342 *n.* labores 3, 531.
Edonis et *Edones* 4, 776 *n.* et *V. L.*
Educere liberos 14, 289 *n.* noctes ſ. ſomnos 11, 403 *n.* *educti* in diuerſis partibus orbis 9, 434 *n.*
Effert caput 6, 186. 7, 254. 8, 250 *n.* ſe virtus artis 13, 773. 15, 92 *n.* ſe ſ. gradum portis 1, 427. 9, 92. 11, 112. dextram 9, 626 *n.* ſe Alliae ripis 8, 647. *elatus* futuris 8, 27. fauore, gaudio, dolore, ſtudio 11, 492 *n.*
Effigiem in pelagi 5, 5 *n.*
Effluunt tori marito 2, 628 *n.* praecepta viro 3, 188 *n.* mens 6, 245 *n.*
Effrenare in proelia 9, 496 *n.*
Effrenus furor 14, 688.
Effringit fluctus in vrbem 1, 647 *n.*
Effultus membra tergo 7, 293.
Effundit tela 1, 267 *n.* 335. 9, 312. 15, 764. 16, 481. 578. agmina 2, 151 *n.* 8, 241. 543. 7, 288. 12, 576. cantum ſ. voces 3, 696. 8, 168. 9, 123. 10, 365. 12, 292 *n.* 14, 215. 473. habenas 1, 161. 7, 696 *n.* 8, 280. arma gremio 2, 387. laxos amictus 2, 389. genetrix equum 16, 365. equus equitem 10, 255. vitam 7, 678. animam 14, 630. *effuſa* crinem 1, 93 *V. L.* membra ex aggere 1, 308. axis 16, 360. vires 16, 339. 498. Poeni in gurgite 6, 686 *V. L.* calami pharetra 2, 131 *n.* agmina 2, 151 *n.* 8, 241 *n.* iubae per colla 16, 442 *n.* moles, vis, labor 5, 66 *V. L.* turbae ruunt flumine inopino 12, 185 *n.*
Egerere iras 4, 278 *V. L.* cautes 13, 838.
Egeriae luci 4, 367 *n.* pubes 4, 380.
Egeſtas deforme malum ac ſceleri procliuis 13, 585.
Ego propter emphaſin additur 2, 340. *mecum* erit haec pietas 8, 328 *n.*
Eheu 11, 212 *V. L.*
Eiectat flammas mons 12, 150 *V. L.*
Electra Atlantis 11, 292 *n.*
Electrum, et ſuccinum, et nobilius metallum 1, 229 *n.*
Elementa irarum 3, 77 *n.*
Elephanti atri, nigri, nigrantes, ſqualenti tergo 3, 463 *V. L.* Libyſſae beluae Rhodanum traiectae 3, 459 ſq. in Trebiam acti pereunt ac ſaeuiunt 4, 598-621 *n.* eorum

niuei

niuei dentes 9, 582 *n.* manus ſ. proboſcis 9, 628 *n.*
Eleus axis 1, 224 *n.* carcer 15, 210 *n.*
Elicere numina 8, 101. oracula 13, 411. iras 7, 70.
Elidere nexu ora 3, 33 *V. L.* 4, 242. corpora ruina 5, 509. 6, 236. 10, 393. gemitus niſu 1, 531. orbes oculorum 9, 400.
Eliſſa et *Eliſa* 1, 81 *n.* et *V. L.* 2, 391. 14, 573. 17, 224.
Eliſſaeus 2, 239 *n.* 3, 82. 6, 346 *n.* 14, 257. 15, 521. 16, 614.
Eloquio partum decus 3, 619. 8, 411.
Eludere iras incerto euentu 9, 355.
Eluere mentes crimine 11, 200. labem cruore 12, 283.
Elyſium 2, 698 *n.* 13, 410. 550 ſq. *n.* 631 ſq. 778.
Emathia pugna 3, 400 *n.* 15, 286 *n.*
Emere bene 4, 754 *n.* magni 5, 601 *n.* 10, 286. morte 7, 620.
Emeritum coelum 7, 19 *n.* 11, 461. ſenex 16, 625 *n.*
Emerſere ſe pelago 7, 413 *V. L.*
Emetitur pontum 1, 639. noctes 3, 555. iter ſ. diem caedibus 9, 186. 10, 327. ſol terras 4, 478. annos 3, 398. *emenſus* pontus 1, 636 *V. L.*
Emicare 1, 376 *n.* 2, 238 *n.* 4, 468. 7, 376. 11, 479. 12, 9. 459. 16, 523. in Martem ſ. arma 3, 85 *n.* 15, 158.
Emotus pontus 17, 283.
Emporiae 3, 369 *n.* 15, 176.
Enare valles 3, 662 *n.* volatu 12, 95 *n.* freta pericli 15, 375 *n.* cf. *Tranare.*
Enceladi rogus Aetna 14, 579 *n.*
Enguion et *Engyni* 14, 249 *n.* et *V. L.*
Enim pro *vero*, vnde *ſed enim*, *at enim*, *verum enim*, *enim vero* 1, 33 *n.* Graece ponitur 13, 468 *n.*
Enna, v. *Henna* et Hennaeus.
Ennii laus 12, 393 ſq. *n.*
Enſis praemium 16, 460. cf. *Gladius.*
Entella 14, 204 *n.*
Entellus et *Entella* v. *Aceſtes.*
Enyo ſaeua 10, 202 *n.*
Eoa litora 9, 2 *n.* gemma 13, 355 *n.* ala 7, 636 *n.* ſagitta 2, 102 *n.* Belus 2, 49 *n.* cf. 3, 334. 615. 4, 481. 9, 180 *n.* 14, 282.
Eoi lux 11, 515 *n.*
Ephebos excedere 14, 493 *n.*
Ephyraeus 14, 52 *n.*
Ephyre 14, 52 *n.* 180. 656. 15, 310 *n.*
Epicides 14, 287 *n.*
Epicureorum placita de voluptate, anima, et otio deorum 15, 45 *n.* 57 *n.*
Epiphonemata poetae 2, 696 ſq. *n.* 4, 396 ſq.
Epirotica ſigna Pyrrhi 1, 627 *n.*
Equuleus 1, 176 *n.*
Equi Solis 5, 56. 16, 230. generoſi eorumque genealogia et reparatio ſobolis 16, 328 ſq. *n.* Hiſpani, Graeci et Cappadoces praeſtantiſſimi ludis circenſibus 16, 328 ſq. *n.*

ſq. *n.* quadrigarum non omnes recenſentur, ſed vnus tantum 16, 328 ſq. *n.* Aſturici parui et tolutarii 3, 335 ſq. *n.* amant permulceri ceruicem 16, 356 *n.* Luſitani e Zephyro concipientes 3, 378 ſq. *n.* 16, 364. vulnerati ſe erigunt, calcitrant, conruunt et capita huc illuc iactant 9, 594 ſq. *n.* 17, 133 ſq. *n.* Maurorum et Nomadum virgis, non frenis, reguntur 1, 215 ſq. *n.* equorum ſanguinem qui bibant 3, 360 *n.* ſuſpenſi volant 4, 144 ſq. *n.* eos adloquuntur heroes 4, 265 *n.* ferox, tigrim inſtratus 5, 148 *n.* eorum ora frenis exagitata fouentur oleo, manu et aqua tepida 7, 342 *n.* equus Cloelii domino inter ſemianimes conſpecto dorſum adſcendendum praebet inflexis pedibus 10, 454 ſq. Aeneae, a Diomede ad Troiam ablati 16, 369 ſq. *n.* eos adloquuntur heroes et aurigae 4, 265 *n.* 16, 322 *n.* mollia crura ſuperbi greſſus adtollunt 16, 443 *n.*

Erbeſus ſ. *Erbeſſus* 14, 264 *V. L.*

Erebus 1, 92 *n.* 2, 541. 12, 659 *n.* 13, 759. 15, 43.

Eremigare vndas 14, 191 *n.*

Erepere caſtris 15, 614. gradus et gradu 3, 529 *V. L.*

Ergetum 14, 250 *n.*

Erichthonius 11, 294.

Eridanus 1, 132 *n.* 8, 589. pro Trebia et Ticino 1, 132 *n.* 7, 149 *n.* 15, 35 *n.* Phaethontius 7, 149 *n.* Eridani gentes 8, 589 *n.*

Erigit iras Cryxus 4, 278 *V. L.* *erecti* cornipedes 1, 223. colles 1, 585 *n.* comam furentes 2, 668 *n.* membra cubili 7, 288 *V. L.* in ſpes 14, 356. crura 9, 595.

Erinnys 13, 291 ſq. *n.* 14, 99. feralis 2, 625. addita 2, 595 *n.*

Eripit ſe fluuius retro labentibus vndis 9, 238 *n.* campum in circo 16, 390 *n.* *ereptum* profundum 3, 56 *n.* diem reuocare 9, 36 *n.*

Errat ſomnus per lumina 7, 633 *n.* fluuius gurgite 9, 228. arma 6, 649. flumen flexuoſum 7, 140 *n.*

Eructat paludem ſpecus 13, 425. Aetna gemitus 14, 58.

Erudiunt haec componere mentem 11, 350 *n.*

Erumpit mugitus fluuio 6, 283. ſe flamma 7, 355 *V. L.*

Erymanthia peſtis 3, 38 *n.*

Erythia 3, 4 *n.* 13, 200 *n.* 16, 194 *n.*

Eryx 6, 697 *n.* 14, 203 *n.*

Eſſe, eſt, erat, erit, ſit, fuerit ſiſtere cet. 1, 163 *n.* 6, 488 *n.* 8, 63. 12, 695 *n.* 14, 215. 581. in rem 7, 244 *n.* futuris (hominibus) exemplum dare, 5, 638 *n.* *fuit* ille Regulus 6, 476 *n.*

Eſſeda pacata 3, 337 *n.*

Eteoclis et Polynicis diſcordia etiam in morte 16, 546 *n.*

Etruriae deſcriptio 8, 468 ſq. *n.* XII populi et vrbes 8, 468 *n.*

Etruſci an oriundi a Lydis ſ. Graecis 4, 719 ſq. *n.* 738 *n.*

colles 5, 1 *n*. ab iis petita inſignia regum et Conſulum Rom. 8, 484 ſq. *n*.
Euadere hoſtem 4, 338. 14, 225. Diuos iniquos 15, 590 *n*. equum 16, 522 *n*. gradus 8, 154. in pyram 8, 131. 12, 57.
Euan, *Euius*, *Euare*, *euari*, *euans* Maſſyla 1, 101 *n*.
Euander hoſpitio excipit Herculem, qui ex eius filia Fabium gignit 6, 628 ſq. *n*. Palanteum condit in monte Palatino 6, 631 ſq. *n*.
Euandria regna 7, 18 *n*. mater 13, 816 *n*.
Euaneſcit in tenuem auram 8, 184 *n*.
Euboica teſtudo 11, 288 *n*. Euripus 14, 143 *n*.
Euehi medium campum 16, 372. equo 16, 113.
Euellere iras 14, 183.
Euganei 8, 603 *n*. 12, 216 *n*.
Euicta virtus deſidia 3, 581 *V. L.*
Euincta dextra 2, 48 *V. L.* 341.
Euiſcerare vngue aliquem 13, 847.
Eumachus 4, 371.
Eumenides 2, 559. 4, 437.
Euocare piſcem eſca ex aqua 7, 501.
Euoluit fata 2, 652 *n*. promiſſa 3, 216. funera verbis 5, 421. arcana Deum 7, 494. membra cubili 6, 74. 12, 8. *euoluitur* Nereus antris 3, 49. ſerpens antro 6, 218 *n*.
Euomuit Vesbius ignes ad aſtra 17, 593.
Euripus Euboicus 14, 143 *n*.
Europe vecta Ioui 14, 568 *n*.
Eurotas et exercitationes ad eum 4, 364 *n*. 6, 311 ſq. *n*.
Euro ocior 2, 173 *V. L.* 4, 6. captiuo 15, 80 *n*.
Eurydamas 2, 178 ſq. *n*. et *V. L.*
Eurymachus 2, 178 *n*. et *V. L.*
Eurymedon 2, 637.
Exacuit mentem ad varia conamina 7, 142.
Exaequare Alpes 12, 696 *n*.
Exagitare luſtra 8, 565 *n*. Cf. 1, 346. 7, 342 et *Furiae*.
Examina denſent Senones 4, 159.
Exanimatus miles 13, 10. 17, 503.
Exanimus et *Exanimis* 5, 584 *V. L.*
Exarmare veneno 1, 411 *n*. 11, 308. 13, 275. lucem 10, 227 *n*.
Exaſperare enſem ſaxo 4, 19 *n*.
Excedit ephebos 14, 493 *n*. ei res 15, 35 *n*.
Excidere Poenos 15, 120. id. qd. *exſcindere*, non *exſcidere* 7, 643 *V. L.*
Excidere alicui ſc. ex animo 2, 628 *n*. 15, 35 *n*.
Excipi equo 5, 149 *n*. *excipit* dicere cet. 13, 687. cruorem pectore 14, 461. feras venatu 13, 135 *n*.
Exciuit Calpen 1, 644 *n*. in arma ſuos 9, 182. *excita* mugitu tecta 16, 265.
Excludere certamina dubia Martis 15, 825 *n*. regna redeuntia 13, 728. *excluditur* ſors maioris pericli 7, 251. Marte 8, 238 *n*. Cf. *Claudere*.
Excubiae, v. *Vigiliae*.
Excurrit vrbs in aequor, 15, 228.

Excuſata arma 9, 133 *n*. excuſat vulnera 10, 379 *n*.
Excutit ſollicito Fabium 8, 33 *n*. ornum, ſaxa, tela 1, 337. 475. 2, 128. 135. 7, 657. vates deum 3, 697 *n*. lunam polo 8, 500 *n*. ſede 5, 620. ſomno 8, 185. ventus ignes 1, 254. nemora venatrix 15, 771. virtutem 9, 591. Pauor habenas 6, 556 *n*. turrim 9, 595. *excuſſa* mens, et *excuſſus* mentem 2, 592 *V. L.* 5, 54 *n*. 9, 644 *n*. incepta 10, 466.
Exemplo praeire hortatio efficax 15, 574 *n*. *exemplum* non vnquam fidere laetis 17, 141 *n*.
Exeſae genae famae 2, 466 *n*. mons 5, 396.
Exercet ſitim 1, 260 *n*. curas 1, 675 *n*. 11, 372 *n*. nos cura 3. 72. rem, et Vulcanum 1, 363 *n*. ſaltus venatu 15, 769 *n*. gentem periclis 3, 163. mortem inanem 13, 544 *n*. mentem 10, 357. Sardinia ſcopulis freta 12, 373 *n*. diſcordia ventos 4, 321. proelia 9, 524. Martem 2, 40 *n*. ira regia Manes 2, 672 *n*. tubas 9, 7. bella Latio 13, 741. *exercitus* pro aliquo 17, 351.
Exercitia militum 8. 551 ſq. *n*. Spartanorum 4, 361 ſq. *n*. 6, 311 *n*.
Exercitus Amorum 11, 411 *n*.
Exhalat locus nebulam 5, 35. 6, 646. vitam in auras 10, 153. 455.
Exhaurire labores 13, 835. 17, 350. iras 6, 287 *n*. bellum 6, 656 *n*. lacus hamis 5, 582. vires 10, 378, 16, 381. Marte vrbem 8, 579 *V. L.* cerebrum 13, 477. multum 12, 326. penates 11, 568. vrbem viris 8, 403.
Exigit enſem 1, 515 *n*. trabes 1, 642 *V. L.* telum per viſcera 1, 307 *n*. dentem per membra 9, 585. aurora vmbras terris 15, 251. ſuper galeam ictum 5, 294. Libyen ponto 1, 623 *n*. vires vrbe 8, 480 *n*. 9, 249. per aequor 2, 103. ferrum e corpore 5, 354 *n*. corpus e ſtratis 16, 233. diſcum ſub ſidera 14, 506 *n*. ſceptra 10, 482 *n*. *exacta* reportare 1, 684 *n*.
Exiguo faciles 1, 615 *n*.
Eximitur curis grauioribus aeuum 12, 32.
Exire procellas 11, 188 *V. L.* 14, 454 *n*. ripas ſanguine 6, 603 *n*. ad ſidera ſ. coelum, vel ſimpl. eminere 14, 301 *n*.
Exitium 1, 41 *n*.
Exoſtra 5, 554 *n*.
Expediet haec tempus 16, 161.
Expellere iaculum 13, 160.
Expendere viros bello 3, 574 *n*. ſupplicia 6, 588 *n*. 13, 698. pretium 7, 713.
Experto crede 7, 395 *n*. *expertus* ſagittae 8. 614 *n*. *experti* enſes 12, 384 *n*. non ita me experti Fabius cet. 12. 501 *n*. dextra 16, 669.
Expiatio fiebat, ore vultuque ad ſolem ſurgentem conuerſo 8, 124 *V. L.*
Expleri vulnere 16, 52 *n*.

Explicat membra ſuper nati artus 2, 147 *n.* ſe Garganus in agros 8, 224.
Explorant aduerſa viros 4, 603 *n.* dubiam ſobolem 1, 413 *n.* 10, 111. dextram iugulo 11, 356.
Expromere alicui ritus et gentem 6, 532 *n.*
Exſangues merendo ſenes 2, 320 *n.* manus 5, 328. 10, 117 *n.* populus 11, 150 *n.* corpus 6, 478. vultus 12, 319 *n.*
Exſatiare cruore enſes 7, 535 *n.* corda 16, 541. dolorem 12, 107. iras 12, 271.
Exſcidere vox barbara 7, 643 *V. L.*
Exſcindere animam 4, 672. coelum 10, 368 *V. L.* Cf. 7, 643 *V. L.* 17, 189.
Exſequias ire 15, 394 *n.* Cf. *Sepultura.*
Exſerere alte caput 1, 30 *n.* 3, 448 *V. L.* *exſertus* humero 8, 585 *n.* pugnae lacertus 12, 715 *n.* *enſis* 12, 384 *V. L.*
Exſibilat aeſtus ore 6, 219.
Exſilit ſubito nemus 3, 689 *n.* dux 7, 46 *V. L.*
Exſiſtit collis 1, 585 *n.* 14, 301 *n.*
Exſolui pondere aethereo partum 13, 630.
Exſomnis 9, 5 *V. L.*
Exſpatiantur in auras ignes 17, 94.
Exſpectare caedes 5, 207 *n.* et *V. L.* ante exſpectatum 2, 31 *n.*
Exſpirant equi Martis flammam in latus Heſperium 3, 703. vnda ſonos 9, 285. vapor 14, 593.
Exſtat collis 1, 585 *n.* oſſa 2, 468. flamma 9, 618.
Exſtinguitur gloria 4, 745. primordia tanta 9, 534.
Exſtructae menſae regifice 11, 271.
Exſudati edomitique labores 3, 531.
Exſultant Nomades paſſim 1, 215 *n.* Hamilcar 2, 429 *n.* Viridaſius 5, 556 *n.* Nero 8, 413 *n.*
Exſuperans aſtu 1, 57 *V. L.* criſta nemus 6, 222.
Exſurgit collis ſub aſtra 1, 585 *n.* 7, 275. 12, 74. laudes 17, 188.
Exta in mare porricere 17, 51 *n.* muta 1, 138 *n.*
Extendere vitam venatu 2, 103 *n.* lucem 2, 524. 3, 95. bellum 17, 359. ſpes 9, 543. decus leti 2, 511 *n.* proelia iaculo 3, 339 *n.* vndas 6, 142. breuem vitam 9, 376 *n.* *extenti* campi 15, 766. tellus Syrtibus 16, 252.
Extentus laterum 4, 617 *n.*
Exterior currit in circo 16, 361 *n.*
Exterret ſonus omnis cet. 6, 59. exterriti ſomnos 2, 704.
Extremum noctis 4, 86. *extrema* 1, 464 *n.* 559. 632 *n.* 7, 33 *n.* 320 *n.* res 6, 104. rerum 8, 25 *n.* fati 3, 705 *n.* terrae 1, 270 *n.* 15, 528 *n.* os morientis 4, 173. Sol 14, 147. aedes 15, 19 *n.* rogare 15, 468 *n.* axis 15, 638 *n.* orbis 16, 289 *n.* non extrema cura-

curarum 17, 76 *n*. Tethys 3, 411 *n*. dies, h. e. occidens 7, 172 *n*. extrema mouere miſeris 13, 97 *n*.
Exturbat neruus ſagittas 16, 481. limine 11, 103.
Exuberat feruore liquor 5, 605.
Exuere ſe curis 1, 86. virtutem 6, 125. aſtus 7, 744. artes 11, 423 *n*. fidem 15, 567. monita et Fabium 7, 496 *n*. ſpem 6, 642. virginitatem 13, 849. luctus 6, 315. arma 2, 369. Poenum armis 3, 592. montem arboribus 3, 640 *n*. *exutus* ſenium 6, 100 *n*. feram 13, 120. pelago et terra 15, 317. caſtris 16, 26. pudorem 5, 15.
Exundat fumus et flamma 2, 631 *n*. 14, 311. 17, 98 *n*. 103. Dolopum vis in agros 15, 314. Libya chelydris 3, 316. ſpiritus 5, 455. arena 7, 271.
Exurit caſibus lacrimoſis cet. 7, 490 *n*. 8, 272. belli reliquias 15, 537 *n*. bello arua 1, 678. venas fames 2, 464 *n*. ſcelus 13, 872 *n*. telis 11, 396. *exuſti* Nubae 3, 269 *n*. flamma feminea 15, 326 *n*. Cf. *Vrere*.
Exuuiis ferarum heroes cincti 2, 156 *n*.

F.

Fabii Maximi ingenium praeclarum, ars bellandi et cognomen Cunctatoris 1, 679 ſq. 6, 609-640. 7, 1-750. 15, 323 *n*. laudatus Ioui 6, 640. genus ab Hercule ductum 2, 3 *n*. 6, 627 ſq. *n*. legatus 2, 3 ſq. bellum ſinu geſtat et effundit 2, 380 ſq. Minucium ſeruat 7, 494-750. Hannibali victoriam eripit 7, 567 ſq. *n*. eius orationes et conſilia 8, 298 ſq. 10, 592 ſq. 615 ſq. 11, 87 ſq.
Fabiorum pugna ad Cremeram 2, 4 ſq. *n*. 6, 637 ſq.
Fabius Cunctatoris f. 7, 539 ſq. 713 ſq.
Fabrateria 8, 396 *n*.
Fabre teres trabs 14, 320.
Fabricare moras 16, 670.
Facelina Diana 14, 260 *n*. et *V. L.*
Facere cohortes auri 13, 681 *n*. *faxo* reuocetur 17, 235 *V. L.*
Faceſſe vrbe 11, 107.
Facies leti 4, 591 *n*. pacis 6, 692 *n*. et *V. L.* vna pruinae 3, 533. cladum 5, 510. ſalis 14, 361. 17, 283.
Faciles exiguo 1, 615 *n*. introitu piſces 5, 52 *n*. vita duris 6, 308 *n*. populis laus 2, 579. galea nulli, cera, lutum, coma 4, 433 *n*. 8, 559 *n*. ſoli 1, 615 *n*. 15, 718 *n*. argilla 1, 615 *n*. maritus 17, 82. curſus 17, 211. viro gloria 4, 705 *V. L.* menſae 1, 615 *n*. 11, 284 *n*. campi 3, 467 *n*. periclis 12, 464 *n*. ſeruitio 16, 77 *n*. mens 16, 210. carina 17, 40 *n*. *facilis* ſpreuiſſe medentes 4, 753 *n*. ad requiem 12, 560.
Fadus 5, 565.
Faeſula 8, 477 *n*.

Fagina pocula 7, 188 *n.*
Falarica 1, 351 ſq. *n.* 6, 215 *n.* 272. vſus eius in ipſa pugna 9, 339 *n.*
Falcatus enſis 3, 278 *n.* 8, 583 *n.*
Falerii 4, 223 *n.*
Falerni agri vinum, cuius vſum Bacchus Falernum docuiſſe fingitur 7, 159 - 211 *n.* hoc vinum rubens vel nigrum, et auſterum vel amarum 7, 189 ſq. *n.*
Faliſci et *Faliſca* lina 4, 223 *n.* 8, 489 *n.*
Fallax telum 1, 544. 5, 401 *n.*
Fallit tellus lubrica niſus 17, 469 *n.* eum virtus 1, 493 *n.* iaculum 5, 401 *n.*
Famae dare inania ſ. tradere 4, 73 *n.* 16, 45. *Fama* ducit triumphum 16, 594 *n.* geſtat nomen alicuius 16, 608 *n.* deſcribitur 4, 1 - 9 *n.* 6, 552 ſq. *n.* ſic fama 6, 631 *n.* furit 7, 504 *n.*
Fames deſcribitur 2, 461 ſq. *n.* 612 ſq.
Famulus Naiadum ſerpens 6, 288 *n.* *famula* Dianae cerua 13, 124 *n.* Tyros 1, 74 *n.* arces 3, 138. *famuli* ad limina 1, 66 *n.*
Farfarus 4, 182 *n.*
Fandi vis infita 1, 188.
Fas nefasque permixtum 11, 185 *n.* 14, 92. ſi fas eſt credere 3, 425.
Faſces aequi 13, 269. ſummi 16, 596 *n.* a quibus inuenti 8, 483 ſq. *n.*
Faſti et *faſtus* 2, 10 *V. L.* *faſtis* notanda lux 6, 339 *n.*
Faſtigare rem 5, 50 *n.* 12, 356 *V. L.*
Faſtus Auſonii 2, 10 *n.* et *V. L.* 14, 101.
Fatalia regna Teucrorum 17, 347 *n.* haſta 1, 641 *n.* 2, 400.
Fatidicus lucus 1, 414. 2, 67. 3, 11. murmur quercus 3, 680. vmbra 13, 412. arenae Hammonis 15, 672.
Fatifer arcus 2, 116. dextra 1, 641 *n.*
Fatigat rem, corda cet. precibus, hortatu, ſpe cet. 1, 63 *n.* 363 *n.* 16, 162. curas 1, 675 *n.* 12, 496. amnem remis et curſu, ſiluas venatu 2. 74 *n.* Superos 6, 573 *n.* minas 7, 125. ſocios voce 12, 192 *n.* cautes maria 1, 208 *n.* bella 7, 492 *n.* imperium Marte 15, 118. eum inceſſens 5, 607 *n.* campos 15, 209 *n.* corda equi 13, 142 *n.* eos ſpes grata 16, 330 *n.* *fatigant* multa 3, 61 *n.* et *V. L.* non parua 13, 467 *n.* alimenta 11, 541 *n.*
Fatiſcunt animi 2, 316 *n.* clipei inpulſu clipeorum 9, 323.
Fata nulli Diuum mutabilia 13, 857. Victricia, quibus minores Dii 5, 76 *n.* addita naſcenti 2, 224 *n.* ducunt 2, 105. Batonis nudaruut ratem ductore 14, 452 *n.* maiora petere 14. 511 *n.* *fati* modus in dextra eſt 1, 228 *n.* *fatis* inſtare, incumbere, curſum addere, ea laceſſere, irritare, vrguere, et contra tenere 1, 268 *n.* 4, 731 *n.* 12, 45 *n.* *fatis* vela dare ſ. pandere

dere 2, 425 *n.* extrema fert haſta 4, 255. parentis praecurrere 4, 457. currentia 7, 307 *n.* poſt fata 15, 184. latent caligine merſa 11, 122. vocant 10, 522 *n.*
Fauentia 8, 596 *n.*
Fauere mente, ore, linguis 16, 294 *n.* in ludis circenſibus 16, 314 *n.*
Fauilla cana, candens, albens 17, 104 *V. L.*
Fauni Apenninicolae 5, 626 *n.*
Faunus rex Aboriginum 8, 356 *n.*
Faunigena Arnus 5, 7 *n.*
Fauor populi in ludis circenſibus 16, 314 *n.*
Fax cometae 1, 463 *n.* mentis honeſtae gloria 6, 332 *n.* face (amoris) ſubcenſus 17, 73 *n.* ſubdita f. ſubiecta inuidiae cet. 4, 778 *n.* cf. *Taedae.*
Fecundare campos ſanguine 14, 130.
Fecunda in fraudes 2, 498 *n.* Africa veneno 1, 212. pectus 2, 540 *n.* tempora nimbis 2, 1. veri ſacerdos 13, 490.
Felle nigro vndantia pectora 11, 548 *n.* ſpumant venena 2, 538.
Felix Africa 1, 213 *n.* arbor et vterus 4. 357 *n.* Baccho iugum 5, 465 *n.* baccae 15, 532. Deus fecundat viſa 8, 228 *n.* ducere lapidem chelys 11, 441 *n.* frater, cui pugnanti dextera peperit letum 17, 260 ſq. *n.*
Femen et *femur* num differant 1, 540 *V. L.*
Femina inbellis 2, 361 *n.* 11, 238. feminae viros pugnantes e muris proſpectant 2, 251 *n.*
Feminea labes 13, 17 *n.* vulgus 14, 129. vnguibus laeſum credas corpus 15, 761 *n.* femineum, iacere ſub vmbra 1, 259.
Feralis Erinnys 2, 609. cantus 5, 223. decus 10, 535. claſſicum 5, 188. aula 6, 216.
Ferentinum 8, 393 *n.*
Feretro ſuſpenſa dona opima 5, 168. reſidens Syphax 17, 629 *n.* imagines in funeribus, et triumphis inpoſitae 10, 566 ſq. 17, 629 ſq.
Ferire aures et oculos 2, 580 *n.* 3, 694 *n.* foedus 6, 489 *n.* *ferit* Oceanus Calpen 5, 395 *n.* 14, 147. ruina 14, 678 *n.* muros ariete 12, 65 *V. L.*
Feroniae lucus et templum, ab Hannibale ſpoliatum 13, 84 ſq. *n.*
Ferox Carthago 1, 2 *n.* Rhodanus 4, 61. vinum 7, 211 *n.*
Ferrata ornus 1, 337 *n.* calx 7, 696 *V. L.*
Fert bella, tela, vulnera, plagam 1, 386 *n.* 394 *V. L.* 3, 375 *V. L.* 5, 235 *V. L.* et ſternere 5, 623 *n.* ſe tota mole 1, 497 *n.* 4, 261 *n.* verba, vota, preces 8, 264 *V. L.* 12, 327 *n.* quid 11, 562 *n.* laeta 4. 764. curſus 9, 293. exitium 1, 428. greſſus 3, 180. 4, 95 *n.* 9, 101. 12,

193 *V. L.* ferrum iugulo 9, 518. ſigna columnis 1, 142 *n.* 14, 581 *n.* facta coelo 1, 277*n.* inuidiam coelo 6, 402*n.* promiſſa 9, 494. vmbris proauoque 4, 286 *n.* numen amicum 1, 512 *n.* auras leues, 1, 601 *n.* pectora in deuia recti 8, 316 *V. L.* primus dies extremum 3, 135 *n.* in proelia patriam iram et mentem 6, 585. 8, 328. nomina Hannibalis miles 9, 48 *n.* quid 11, 562 *n.* obuia ora 12, 256. vinum et carmina, diem, annos, vetuſtatem 4, 399 *n.* ſpectacula 2, 231 *n.* lacrimas alicuius 14, 676 *n.* toto ore iram 2, 208. filium marito 7, 666. *ferri* h. e. ire, incedere 1, 65. 99, 521 *n.* 2, 222 *n.* 4, 261 *n.* 15, 368. 576. aduerſis, ſecundis, auaritia, libidine, crudelitate 10, 617 *n.* *fertur* tempeſtas coelo 4, 440. *fer* tecum iura et fidem 1, 481 *n.*

Ferrea tempeſtas 15, 627 *n.*

Feruet Mauors 6, 317. fretum et tellus tumultu 14, 146. 15, 287 *n.* campo 9, 243 *n.* Marte 1, 456 *n.* 13, 742. globus nimborum 12, 657. paſtus 6, 162 *n.* axis 1, 224 *n.* 2, 199. caedibus aruum 9, 483. litore rates mille 8, 620 *n.* mare bello 14, 559 *n.* ſecundis fortunae iuuenis 7, 98.

Feruida conſulta 7, 34 *n.*

Feruore carentes anni 7, 25. decoro 1, 187 *V. L.*

Fera Hannibal 1, 569 *n.* ferae an inter ſe dimicent et in ſuum genus ſaeuiant 4, 372 ſq. *n.* a feris genitus 1, 638 *n.* *ferum* viſu dictuque 1, 175 *n.* *fera* regna 1, 461 *n.* *ferus* abſol. dicitur ſerpens 6, 268 *n.* *ferarum* exuuiae veſtis, et rictus heroum galea 2, 191 *n.* 256 ſq. *n.* 3, 389.

Feſſi 1, 566 *n.* 2, 459. 17, 152. ſecundis ſ. luxu 3, 506 *n.* rerum, ſalutis, belli, viae, ſ. rebus cet. 1, 566 *n.* 2, 234 *n.* *feſſae* res 1, 566 *n.* 2, 492. 6, 590. mentes luxu 12, 83 *n.* *feſſum* imperium 4, 709 *n.* ſtudium bellandi 14, 43. *feſſi* oculi luce nitoris 7, 470.

Feſtae opes 7, 179 *n.* menſae 7, 198. vrbs 12, 752.

Feſtinare pyram 8, 52 *n.*

Fetus chalybis 1, 230 *n.*

Fetus Gradiuo 10, 14 *n.* et *V. L.* ira 11, 203 *n.* furore 13, 592 *n.* bello 17, 379. veneno 17, 447. leaena 1, 406 *n.* 10, 124.

Fiber ſ. caſtor, ab hominibus propter caſtoreum exagitatus, teſticulos morſu auulſos abiicit 15, 485 ſq. *n.*

Fibrae conticuere 1, 138 *n.* extis quaeſitae 5, 163. fibrarum ſagax 3, 344 *n.*

Fibrenus 8, 399 *n.*

Fibula morſus loricae reſoluit 7, 624 *n.*

Fidenae 15, 91 *n.*

Fidere Marti 15, 808. ſanguine 12, 359. non nudo enſi 1, 219.

Fides ſancta 2, 480 *n.* 13, 282. caſta 1, 481 *n.* 2, 525 *n.*

alma

alma 6, 132. et iura, et leges 1, 303 *n.* priſcis numen populis, at nomine ſolo in terris iam nota 1, 330 *n.* cana, priſca, antiqua 1, 330 *n.* a Saguntinis potiſſimum culta 1, 599 *n.* ſacrata 1, 634 *n.* eius ſedes in Olympo 2, 479 ſq. *n.* precibus Herculis mota fractum Saguntinorum animum erigit 2, 483 ſq. *n.* Iuſtitiae conſors, ante Iouem generata cet. 2, 484 ſq. *n.* mutatur cum fortuna 11, 3 *n.* deſpectat ab alto, agitatque fallacia corda 13, 281. eius laus praeclara 13, 284 ſq.

Fidius ſ. Deus Fidius, v. *Sancus.*

Fidus enſis, obex cet. 4, 24 *n.* 3, 665. ſibi praeruptus locus 1, 489 *n.*

Figere nomen titulis 7, 112 *V. L.* templis ſpolia 15, 675. Caicum 1, 305. arma luco 13, 65. oſcula 11, 331. *fixum* eſt 2, 364. 3, 114. 4, 797 *n.* 7, 554. *fixae* leges 9, 475. dies et fata 17, 358 *n.*

Fila Parcarum 17, 361 *n.* vltima ducentes ſenes 4, 28 *n.* reſonantia pollice 11, 434.

Findit alnus caerula 6, 523. 14, 379. *finditur* coelum 1, 135 *n.* 535 *n.*

Fingere mentes 1, 441 *n.* monendo 7, 385. ſe dignum tanto ſanguine 6, 538 *n.* hominis ora 15, 85. cf. *Formare.*

Finis metae 16, 513 *n.* haec 10, 305 *V. L.*

Firmare omen 4, 127. 16, 259. dicta ſanguine 9, 62. tenues ortus vrbis 1, 291.

Firmior aetas 3, 84.

Fiſcellus 8, 517 *n.*

Fiſtula ſeptena 14, 471 *n.*

Flagrant oculi 1, 126 *n.* 5, 275 *n.* 8, 560. 17, 309. lacus ſanguine 1, 126 *n.* corda curis 7, 285. bella 1, 435 *n.* caſtra 1, 296 *n.* luxu 14, 102. lumina flamma 17, 409. meliore Gradiuo 15, 15 *n.* arma 3, 117. purpura 4, 268 *n.*

Flaminius in priore conſulatu vincit Boios, et triumphat 4, 704 ſq. *n.* 5, 107 ſq. 654. iterum fit conſul 4, 708 ſq. dux temerarius 4, 710 ſq. *n.* 5, 24-185. ad Traſymenum perit 5, 186-666. 17, 295.

Flamma dormientis inuoluens caput, nec nocens, bonum omen 16, 120 ſq. *n.* *flammae* diuinae 3, 345 *n.* tacitae 11, 389. oculorum 5, 275 *n.* decoris 17, 294 *n.* galeae 9, 447 ſq. *n.* 10, 107. flammam vomit frons 17, 399 *n.*

Flammare equum cuſpide 4, 195 *n.* iuuenem ad facta 1, 55 *n.* aëra hinnitibus 14, 209 *n.* donis vulgum 14, 287. 16, 302.

Flatus paterni 2, 288 *n.* 17, 119 *n.* *flatu* ſecundo agit puppim 7, 240 *n.*

Flauentia ora decori 16, 486 *n.* arua 17, 427 *V. L.* vertex 1, 402 *n.*

Flaueſcit campus arenis 1, 159.

Flauina 8, 490 *n.*

Flauiae gentis elogium 3, 594 ſq.

Flauus iuuenis et crinis 1, 438 *n*. Tiberis 1, 607 *n*. Ceres et arua 17, 427 *V. L.*
Flectit duras iras lacrimis 6, 508. ſe nox a medio curſu 13, 414.
Flictu ardeſcit galea 9, 322. ſonantia roſtra 14, 558.
Florent viribus anni 1, 226. 9, 534.
Floridior aeui 12. 482 *n*.
Flos primaeuae iuuentae 1, 61 *n*. 376 *V. L.* 3, 84 *n*. 10, 493. 14, 86. 16, 405 *n*.
Fluctiſonum profundum 12, 355.
Fluctuat mobile vulgus 16, 314 *n*. turba in arbore 5, 503.
Fluctus curarum 8, 32 *n*. decumanus 14, 121 *n*. ſimilis monti 17, 257 *n*. in alto ventis tumeſcens et cum ſonitu in litus latum 1, 468 ſq. *n*. 646 *n*. agit Mars 9, 507 *n*.
Fluunt arma 2, 131 *n*. 7, 633 *n*. 9, 52. 120. 12, 53 *V. L.* 626. 15, 378. aues nubibus 14, 595 *n*. caligo in terras, et in terris 5, 57 *V. L.* membra 1, 526 *n*. 12, 19. crinis 2, 77 *n*. chorus Nereidum ab antris 3, 412. frena 8, 283 *n*. ignis 17, 98 *n*. 101 *n*. res 7, 17 *n*. luxu 12, 19 *V. L.*
Fluitant frena 8, 283 *n*.
Flumen turmae 12, 185 *n*. et *V. L.*
Fluuii ſilent et ſtant ad cantum 14, 470 *V. L.* de iis eorumque curſu diuerſa tradunt poetae 4, 224 *V. L.* audito Dei curru ripas relinquunt fontibusque relabuntur 4, 444 *n*. eorum dii capita habent glauca fronde reuincta 4, 659 *n*. 695 *n*. 726. fluuiis mulcere pocula 7, 169 *V. L.* eorum nomina hominibus tributa 1, 306 *V. L.* 15, 721 *V. L.*
Fluxae res 7, 17 *n*. 14, 90. gens morum 4, 50 *n*. Celtae ingenio 8, 16 *n*.
Fluxus ac refluxus maris eorumque cauſae, v. *Mare*.
Fodere pectus 5, 256. 561. equum planta 2, 71 *n*. mentem ſtimulo, in iras 1, 113 *n*. 5, 159 *n*. 7, 512 *n*. aequora remis 14, 359 *n*.
Foedus icere, ferire, percutere 6, 489 *n*. Veneris 2, 83. *foedere* certo 14, 346 *n*. 15, 75. *foederis* arae 6, 692. *foedera* data et icta, de ſponſalibus 5, 304 *n*. et *V. L.* 317 *V. L.* poenae 6, 472 *n*. ſancire h. e. leges 7, 454 *n*.
Foenus reddit ſolum aratris 14, 23 *n*. cf. *Mendax*.
Fonte mulcere pocula 7, 169 *V. L.* reſtinguere ignes 16, 123. mali cuncti Varro 9, 415.
Fontanus 5, 540.
Formae ferarum 15, 86 *n*. leti 17, 482 *n*. formam patris reddunt ora 2, 634 *n*. meditari in puluere 14, 677 *n*.
Formare mentes 1, 441 *n*. 7, 385. 8, 546 *n*. 11, 449 *n*.
Formiae 7, 276 *n*.
Formido, qua colitur templum 1, 81 *n*. 4, 820 *n*. immiſſa in ſomno 3, 167 *n*. qua cerui

cerui praecipitantur 3, 297 *n*.
Fors non aequa labori 2, 5 *n*.
Fortuna laeua coeptis et vertens fauorem 3, 93 *n*. non perenni amplexu fouet 7, 245. fouendo eum opibus donisque referſit opimis 5, 265. rotae inſiſtit 6, 121 *n*. comparatur nauigationi 7, 241 *n*. ſtans ſuper omnia tela 8, 315 *n*.
Foruli 8, 415 *n*.
Fori nauis 14, 424 *n*.
Fora mouere 1, 441 *n*.
Fouet corda hortando 3, 505 *n*. 4, 50. laeta 11, 168. infima vulgi 8, 249. agmina vallo 4, 39 *n*. ambitus Cannas 8, 256 *n*. Cybelen Almone 8, 363. certamina 16, 470. nidos 13, 599. lucos 13, 546. natum ad maiora 5, 14. Cyrenen molli imperio 8, 57. aduerſa iras, et fortunam 5, 225 *n*. 7, 10 *n*. Fortuna amplexu 5, 265. 7, 245. trementem 5, 20 *n*. os equi oleo cet. 7, 342 *n*. incepta 14, 96.
Fragile aeuum 3, 386. 14, 85.
Fragmina adeſi montis 3, 470.
Fragrare ſanguine 1, 126 *V. L.*
Frangit pacta 1, 10. 13, 286. arma 15, 14. equum, iram, vim cet. 1, 262 *n*. fluctum procella 17, 258. aeuum bellis 6, 474 *n*. bella 13, 828. vndam 3, 457. 8, 553. 10, 498. 11, 490 *n*. Iupiter nubem 6, 608. pectora carmine 11, 482 *n*. ſoles flumine 15, 705 *n*. tuba auras ſtridoribus 5, 189. leo ceruicem iuuenci 11, 246 *V. L.* Hannibalem ruina 15, 339 *V. L.* *Fracta* aequora 1, 592 *n*. 3, 55 *V. L.* 8, 427 *n*. vrbs 2, 476. nomen Sidonium 17, 368. coepta 1, 34. virtus 6, 14. res 1, 560. 9, 374. vires 6, 270. aduerſis 10, 617 *V. L.* opum 13, 876. ductor 12, 420. furor 7, 253. murmur 1, 532 *n*.
Fratres Pii 14, 198 ſq. *n*. de regno certantes 16, 532 ſq. *n*.
Fraudare cohortes Cerere 17, 194. *fraudata* decus corporis 3, 232.
Fraus ſ. dolus ſ. venenum 1, 219 *n*. 323. de inſidiis 7, 134 *n*. de ſcelere 9, 129 *n*. *fraudibus* acuere enſes 12, 52 *n*.
Fraxinus irrumpit coſtas 1, 337 *n*. 4, 341. 5, 549.
Fregellae 3, 542 *n*. 8, 478 *V. L.* 12, 529 *n*.
Fregenae 8, 475 *n*. et *V. L.*
Fremunt ſenior manus 16, 644 *n*. Alpes hinnitibus 4, 66 *n*. Mars 5, 457. plauſu 16, 336. ferae iratae 1, 425 *V. L.* 10, 243.
Frena turbata pauore 2, 199 *n*. Phaethontia 10, 540 *n*. rerum 1, 144 *n*. 240. 3, 226. fulua 4, 269 *n*. iis non vtuntur Numidae 1, 215 *n*. 2, 64. fluitantia ſ. vndantia 8, 283 *n*. addere feroci viro 12, 695 *n*. propellunt flammae 17, 95.
Frenare dolores 8, 288. agmina 9, 418 *n*. motus 9, 472. ſpes 10, 340. puppim manibus

bus 14, 489 n. *frenata* acies 11, 264 n. amnis ſtridoribus magicis 8, 501 n.
Frendere caſu ſ. caſum 1, 494. 2, 121 n. et *V. L.* ira 5, 253.
Frentani 8, 519 n. 15, 567.
Freta pericli 15, 375 n. torquere verberibus 14, 360. Neptunia 3, 50.
Friget animo 16, 598 n. ſenecta 5, 570.
Frigidum cor 1, 471. 2, 339. 9, 49.
Frigus Stygium 5, 528.
Frons turrita 1, 327 n. pugnae 4, 404 n. hirta 15, 28 n. vomit flammam 17, 399. contrahitur, corrugatur, adducitur, et contra ſoluitur, remittitur, explicatur, exporrigitur 11, 393 n. 13, 733 n. 15, 28 n. alta, h. e. galea 17, 398 n. *frontibus* caeſorum durant minae 5, 673 n. frontis egenus 6, 304 n.
Frui timore alicuius 12, 566 n.
Fruſinum 8, 398 n. 12, 532.
Fruſtrata litora 2, 460 n. tellus voragine ſoli 4, 576 n. ictus 2, 247.
Fruticantia rura culmis 9, 205.
Fucare colus 8, 436 n. vellus aënis Gaetulis 16, 176 n.
Fucinus lacus 4, 344 n.
Fucus blandus gloriae 6, 614 n.
Fugientia terga ſ. colla 15, 726 *V. L.*
Fulcire domum ſ. familiam 2, 65 n. *fultus* greſſum cuſpide 6, 79. torus ſtramine 13, 814. cubili picto 11, 401.
Fulget ſtrage Metaurus 1, 126 n. 7, 486 n. iuuenis 8, 91 n. 12, 347. 16, 465 n. ſceptris 13, 605. hora 5, 88. multa imagine auorum 17, 12.
Fulginia 4, 545 n. 8, 460 n.
Fulmen gentis, Carthaginis, belli 1, 421 n. 7, 106 n. 8, 222 n. 15, 664. 16, 625. patrium 15, 405 n. telorum 12, 675. linguae 8, 410 n. tuum 16, 143 n. dextrae 17, 303. vertice fundit 11, 340 n. rapta caminis Cyclopum 5, 72 n. vana ſ. bruta 12, 629 n. iaculantur Mars et Minerua 4, 440 ſq. n. 14, 479.
Fulmineus aper, ductor, iuvenis, ira 1, 421 n. lacertus 6, 248. curſus 12, 461. 14, 447. dextra 3, 319.
Fuluius Cn. Praetor victus et caeſus 12, 469 ſq.
Fuluius Flaccus Capuam obpugnat 12, 469 ſq. Hannibalem perſequitur Romam et in caſtra repellit 12, 569 ſq. Capuam expugnat et ſontes ſecuri percutit 13, 94-380.
Fulua caſſis 2, 399 n. 5, 78. *V. L.* frena 4, 269 n. rami 4, 637. cf. 7, 637.
Fumat axis 2, 81 n. 16, 661. vapor ab ore 1, 531. femina belli 1, 654. ruinae caede 1, 419. oſſa 1, 178. 361. Auſtri Cancro 12, 374 *V. L.* equus ſc. ſudore 16, 383 n.
Fumoſi poſtes 7, 175.
Fundae a quibus inuentae 1, 335 *V. L.*

Fundare

Fundare ſ. *fulcire* domum et familiam 2, 65 *n*. ſceptra Lavinia 1, 44. vrbes moenibus 13, 534.
Fundit tela 1, 267 *n*. 314. 326. 2, 109. 5, 214. 7, 637. 11, 577. 12, 260. 14, 520. Lycum 2, 113 *n*. 4, 233. 5, 110. 16, 49. voces 4, 526. 10, 230. 12, 292 *n*. 13, 539. haec 1, 685. 17, 565 *n*. ſe in agros 2, 151 *n*. 11, 522. ſe terris Boreas 1, 590. quietem per membra 6, 97 *n*. flammam per pectora 13, 618. veſper vmbram 16, 39. taxus brachia 13, 595. latebra globos 15, 369. ſonum 4, 173. in auras vlulatum 6, 408. 13, 313. 16, 437. plangorem ad coelum 12, 597. tellus flammas 7, 373. lorica incendia 9, 449. carina vela 2, 25.
Funduntur in agros 2, 151 *n*. tranſtris 3, 57 *V. L.* habenae, comae, barba 4, 137 *n*. 14, 570 *n*. laeti 6, 572 *n*. Lyaeus per membra 13, 273. fides medullis 2, 516. *fuſa* iacent 15, 767 *n*. 774. peſtis pelago et terris 17, 594.
Fundi 8, 529 *n*.
Funis aequorei ope delabi in vndas 14, 449 *n*.
Funere ſ. ſepulcro carere 1, 154 *n*. 4, 667 ſq. *n*. 5, 156 *n*. ab eo reuocare Romam 11, 235. gemino 2, 138. permixto 2, 682. *Funera*, cadauera 2, 647 *n*. Cf. *Sepultura*.
Furari ſe 12, 300 *n*. 14, 561. membra 10, 74 *n*. quid 6, 70 *n*.
Furit ira 6, 253. bellum 7, 41 *V. L.* fluuius 4, 61 *V. L.* 10, 320. ventus 14, 74. milites 1, 32 *n*. vix credenda 15, 452 *n*. *furibunda* inſomnia 11, 102 *n*. greſſus 12, 546 *n*.
Furiae, furor, decoris, laudum, irae 1, 32 *n*. 444 *V. L.* 17, 236. paternae et manes exagitant iuuenem 2, 296 *n*. alumnae Noctis 2, 531 *n*. Saguntinos ad mortem voluntariam ſtimulant 2, 543 ſq. *n*. ſerpentes in capite gerunt 2, 535 ſq. *n*. 546 ſq. *n*. iis ardet Poenus 17, 236. celeres 2, 543 *n*. earum comites Mors, Luctus, Dolor, Poenae cet. 2, 548 ſq. *n*. formam mutant 2, 553 *n*. lampades quaſſant in Phlegethonte tinctas 2, 610 *n*. verberibus Manes hominesque agitant 2, 530 *n*. 616 *n*. 625 *n*. 671 ſq. ſacrum iis factum 13, 432 ſq. *n*. potant ſaniem Acherontis 13, 575 ſq.
Furialia vota 8, 26 *n*. bella 8, 409. turbo clamoris 16, 319.
Furiare 2, 210. 6, 514. 7, 617 *n*. 13, 209. 279. 14, 280. 17, 293.
Furnius 7, 619.
Furor 1, 32 *n*. decoris cet. 1, 32 *n*. 2, 324 *n*. 3, 146.
Furtiua foedera 2, 416. terrae 9, 95. lux 15, 463 *n*. venenum 13, 892.
Furtum noctis 6, 70 *n*. viae 7, 136 *n*. Iouis 7, 487 *n*. 13, 615. armorum 17, 90 *n*.
Furua coma cet. 5, 220 *V. L.*

equi

equi 7, 683 *n.* bidentes 8, 119 *n.*
Fuſcat Heſperus currum 11, 268. *fuſcati* radii 14, 345 *n.*
Fuſcae alae Cori 3, 524 *n.*
Futilis ictus 5, 297. 15, 794 *n.* votum 10, 339. auctor 3, 363. aetas 16, 655. auſis 15, 298 *n.* virus linguae 11, 557. nomen virtus 9, 376.

G

Gabarus 9, 385.
Gabina Iuno 12, 537 *n.*
Gades 1, 141 *n.* Herculeae 16, 194. Tyriae 3, 4 *n.* 16, 467 *n.*
Gaditanus Hercules 3, 14-31 *n.*
Gaeſa Gallorum et Afrorum 1, 629 *n.*
Gaetuli 2, 64 *n.* 3, 287 ſq. *n.* Cf. *Mauri.*
Gaetula purpura 16, 176 *n.* 354 *n.* 569.
Gala 15, 464 *V. L.*
Galaeſus 1, 438 *V. L.*
Galatea Acin in fluuium convertit 14, 222 ſq. *n.*
Galbae genus 8, 469 ſq. *n.*
Galeae clauſiles 14, 158. 636 *n.* vomunt flammam 17, 398 *n.* cornibus arietinis ornatae Iouis Hammonis regumque Macedoniae 1, 415 *n.* in iis, vt in clipeis, expreſſa origo et facta maiorum 1, 415 *n.* linteae 3, 269 ſq. *n.* rictus et exuuiae ferarum 2, 156 *n.* 3, 389. 4, 559 *n.* 5, 132 *n.* ſuper iis Scylla cet. 5, 135 ſq. *n.* ſine criſtis 8, 419 *n.* fuluis criſtis ſubnixae 2, 397 ſq. *n.* Sidonia, Argolica cet. 16, 450 *n.*
Galeri 1, 404 *n.* 16, 456.
Galli armiferi et ſuperbi 4, 45 *n.* 15, 169 *n.* comati 5, 134 *n.* 15, 671 *n.* auricomi 3, 608 *n.* 5, 134 *n.* Cf. *Celtae.*
Ganges 12, 460 *n.*
Gangetica pubes 3, 612 *n.*
Ganymedis raptus 15, 425 ſq. *n.*
Garadus 7, 601.
Garamantes 1, 142 *n.* 414 *n.* 3, 10. 313. 648. 13, 479. 17, 634.
Garamantica ſigna 1, 142 *n.* pubes 4, 445. ritus 11, 181 *n.*
Garamantis gemma 15, 676.
Garamus 2, 110 *V. L.*
Garganus 4, 561 *n.* 7, 366. eius campus 17, 600 *n.*
Gargenus 5, 137 *V. L.* 13, 59.
Gaudent credere 3, 19 *n.* gurgite Rhodani 15, 500.
Gaulum 14, 274 *n.*
Gaurus 8, 532 *n.* et *V. L.* 12, 160 *n.*
Gela fl. et vrbs 14, 218 *n.*
Geleſta 10, 85.
Gemit aper cet. 1, 425 *V. L.* tellus 4, 96. 294. ſaxa fluctu 15, 156 *n.* arma 2, 245. fluctus ac ventus 3, 471.
Geminat dentem aper contra venabula 1, 425 *V. L.* vulnus 1, 163. funus 4, 393. *geminatus* gaudia 10, 513 *n.*
Geminus Lacon 14, 208 *n.* *gemini* fratres 4, 355 *n.* 16, 533. cupido 4, 99 *n.* deus apri 2, 425 *V. L.* *Gemini* tam ſimiles, vt mater nomina eorum etiam poſt mortem commutet 2, 630 ſq. *n.*

Gemitus 1, 495 *V. L.* 3, 643. ignis 14, 59. ſcopulorum 5, 398 *n.* heroum et deorum 1, 530 *n.* 2, 476 *n.*
Gemmans gurges 4, 350. gemmata lumina peltae 2, 167 *n.*
Gener ſc. in ſpe 5, 318.
Genitalis aura 3, 381 *n.*
Genitor bellorum, fraudum, vitiorum 3, 126 *V. L.* Neptunus 17, 238 *n.* Iupiter 4, 417. Tiberis 12, 540 *n.* Divum 17, 342.
Genii locorum 2, 584 ſq. *n.* 6, 283 *n.* 13, 124 *n.*
Gens viri 2, 185 *n.* 7, 637. 13, 862 *n.* *gentes* pro hominibus 5, 264 *V. L.*
Gentile metallum 16, 464 *n.* galerus 16, 456.
Genuinus dens 1, 425 *V. L.*
Gerere in ſe cuncta arma viroſque 7, 8 *n.*
Germani auricomi 3, 608 *n.*
Geryonis ſ. *Geryonae* tria corpora 1, 277 ſq. *n.* 3, 422 *n.* et *V. L.* 6, 629 *n.* in Erythia inſ. habitans et pugnans tribus dextris 13, 200 ſq. *n.*
Geſtamina 1, 529 *n.* 5, 349 *n.*
Geſtar 2, 327 *n.*
Geſtit mens luſtrare 15, 347.
Getae Thracibus adnumerati 2, 75 *n.* in Dacia 1, 324 *n.*
Geticus Boreas 4, 244 *V. L.* niues 17, 488 *n.*
Gigantum angues et pugna cum Diis 1, 435 *n.* 6, 181 *n.* 9, 305 ſq. *n.* 12, 143 ſq. *n.* 529 *n.* poſteri Galli, Terrae filii, vix vno vulnere vitam reddentes 5, 111 *n.*
Giſgo 2, 111.
Gladiatorium certamen 16, 527 ſq. in conuiuiis 11, 51 ſq. *n.*
Gladius ad quod latus ab humeris pependerit 5, 146 *n.* *gladiis* res geri coepta 9, 314 *V. L.*
Glandem fundere 1, 314 *n.*
Glaſtum ſ. glaſſus, vitrum, quo Britanni ſe tingunt 17, 416 *n.*
Glauca fronde reuinctum caput dei fluuii 4, 659 *n.*
Gliſcit ira 2, 239 *n.* greſſu fama 4, 6. 6, 63. 10, 578. furor 7, 216. 9, 393. ardor 4, 111. 12, 402. malum 7, 353. 15, 577. gloria 11, 543. motus 13, 26. aduerſa metu 10, 598.
Globus ſolis 1, 258 *n.* virorum 1, 349. 450. 5, 31. 13, 493. nimborum 12, 657. nigrans 6, 322 *n.*
Glomerat greſſus 3, 336. 12, 518. turmas 3, 225. aeſtus 14, 450. apes murmur 2, 221. fuga 14, 445. volumina 4, 319. curſum 10, 461 *n.*
Gloria ſe tollit coelo 1, 1 *n.* gentis Agenor 1, 88 *n.* ei fine caret, h. e. gloriae cupiditas 3, 122 *n.* fax mentis honeſtae 6, 332.
Gorgonea ora 3, 314 *n.* 9, 442 *n.* vultus 4, 234 *n.* alae 14, 576 *n.* furores 10, 435. *Gorgonum* genus, nomina, ſedes 2, 59 *n.* 14, 576 *n.* cf. 10, 173 ſq. *n.*
Gortynia tela 2, 90 *n.* 5, 447. aduena 2, 148 *n.*
Gracchus Ti. Sempronius Coſ. rebus in Sicilia compoſitis

poſitis Scipioni ad Trebiam coniungitur neque pugnam detrectat 4, 493-524 *n*. Cumas tuetur 12, 63 ſq. ab hoſpite Lucano in inſidias praecipitatus periit eiusque exſequias agit Hannibal 12, 473 ſq. *n*. eius gens clara 4, 495 ſq. *n*.
Gradiuicola Tuders 4, 222 *n*.
Gradiuus 1, 433. 3, 702. melior 15, 15 *n*.
Gradu manent corda, ſtant, mouent 16, 21 *n*. *gradum* erigere et erepere 3, 529 *V. L.* gradus iungere 4, 372 *n*.
Graeca et *Graia* contemtim dicuntur 3, 178 *n*. 12, 41 *n*. 14, 127. pontus 1, 289. aequor 8, 257 *n*. Diomedes 9, 63. Archimedes 14, 301 *n*.
Graecia maior 11, 21 *n*.
Gramen pinguius fit incendio 7, 364 ſq. *n*. 9, 605 ſq. *n*. *gramina* ſignare inpreſſo mento 15, 380 *n*.
Graminea ara, v. *Ara*.
Grandaeua manus 16, 652 *n*.
Grando telorum 1, 311 *n*. 2, 38. 9, 578. 14, 430.
Graſſari ad clara 1, 570 *n*. per vndas rati 14, 574.
Gratum eſt, o Superi, dum non cet. 6, 584 *n*.
Grauari rem, et re 2, 598 *n*.
Grauida telis pharetra 7, 445 *n*. apes mellis 2, 220. vites nectare 7, 164. anus arcanis 13, 494. aluus venenis 6, 156. populus noxa 13, 542. vinea armato dorſo 13, 110 *n*.
Grauii 1, 235 *n*. et *V. L.* 3, 366 *n*.
Grauis curis 17, 161. *graues* chelydri 1, 412 *n*. 6, 158 *n*.
Grauiſcae 8, 473 *n*.
Grauitas foeda (odoris) 6, 158 *n*. laeta 8, 609 *n*.
Gremium Libyae 2, 574 *n*. Thebes 3, 678 *n*. patriae 4, 786. Capuae 12, 204. in gremium Iouis Capitolini delata laurus 6, 610 *V. L.* 9, 546 *n*. gremio tuto deponere gentem 6, 610 *n*.
Grex elephantorum 3, 463 *n*. equarum 3, 380.
Grosphus 14, 211.
Grouii 1, 235 *V. L.*
Gryneus 9, 57 *V. L.*
Gubernatoris artes 14, 453 ſq. *n*.
Gurges Sicanius 1, 34. Tiberis 1, 607. *gurgite* mergere tonſas 14, 533 *n*. clauſo 15, 178 *n*. Heſperio 15, 250 *n*. ſacro 16, 679 *n*. ſepteno pontum inpellit Nilus 1, 197 *n*. imo 4, 685 *n*. conduntur montes 1, 593.
Gyas 1, 439 *V. L.*
Gylippus 14, 281-6. *n*.
Gymnaſia porticibus et ſiluis cincta 14, 648 *n*. cf. 14, 136 ſq. *n*.
Gyri ſeptem in circo 16, 372 *n*. in gyros domitare equum 4, 19 *n*. ſinuare gyros 4, 318 *n*. per orbem artare 4, 451 *n*. leues et laeui equi 7, 644 *n*. breues 7, 645 *n*.

H

Habenae rerum 1, 144 *n*. 10, 282. 11, 50. primae 7, 384.

Latiae

Latiae 13, 34. excuſſae Pauoris 6, 556 *n.* ſalutis 6, 611. Martis 7, 222. 17, 175. ducta circum caput 1, 315 *n.* torta Baliaris 5, 193 *n.* *habenis* inmiſſis victor Vulcanus et Gradiuus 4, 681 *n.* 11, 399 *n.* *habenas* totas largiri ſ. dare equo, claſſi cet. 15, 724 *V. L.* Cf. *Frena* et *Largus.*

Habet ſub ictu 5, 46 *n.* ripas 8, 368 *n.* certamina 9, 274. canes ſc. praemio 16, 573 *n.* dicere, polliceri, intrare 16, 208 *V. L.*

Habiles ad aratra 8, 366. portandis armis 11, 585. enſes 8, 374 *n.* nulli galea 4, 433 *n.*

Habitata pruinis Nurſia 8, 416. Gradiuo pectora 15, 337.

Habitus terrae 12, 376.

Hactenus 4, 265 *V. L.* ſit ſatis 4, 795 *n.* Cf. 9, 347. 13, 270. 17, 373.

Hadranum 14, 250 *n.*

Hadria, Hadriacus, Hadriaticus 1, 54 *V. L.* 8, 438 *n.* 10, 214 *n.* 11, 509.

Haemonius Boreas 10, 11 *n.*

Haemus 3, 495. Mauortius 11, 464 *n.*

Haeret dies 6, 406 *n.* primo in aeuo 6, 425. humi 6, 278. 7, 618. terrae 17, 168 Roma auribus 12, 518. in morte 13, 693. locis 8, 565 *n.* dubius reſponſi 6, 570. vultus intentus 3, 155. rupibus Fruſino 12, 531 *n.* metus 12, 736.

Halcyone et *halcyonides* dies 14, 275 *n.*

Halaeſa ad *Halaeſum* fl. 14, 218 *n.* et *V. L.*

Haleſus Argolicus 8, 474 *n.*

Hamilcar in Didonis templo filium iureiurando adigit, 1, 77 - 139 *n.* in proelio aduerſus Vettones perit 1, 141 ſq. *n.* arte conciliabat viros 1, 240 *n.* exſultat in Sicilia 2, 429 ſq. conloquitur cum Scipione in inferis 13, 732 ſq.

Hammonis oraculum 1, 414 *n.* 3, 8 ſq. *n.* 666 ſq. *n.* 677 *n.* cornua 1, 415 *n.* 14, 572. templum 3, 666 *n.*

Hammonii 1, 414 *n.*

Hampſagoras 12, 345 ſq.

Hampſicus 7, 671.

Hami torti loricae 5, 140 *n.*

Hannibal magnus Auſoniae, 17, 572 *n.* Hamilcaris f. et oriundus a Barca 1, 71 ſq. auidus motus, perfidus, aſtutus, contemtor Deorum, laborum patientiſſimus, idemque fortiſſimus 1, 56 ſq. *n.* 239 - 267 *n.* Hasdrubale caeſo admodum adoleſcens a toto exercitu Poenorum in Hiſpania imperator ſalutatur 1, 183 ſq. in templo Didonis puer iurat, ſe bellum olim Romanis inlaturum eſſe 1, 70 - 139. 2, 349 ſq. 426 ſq. Saguntum obpugnat 1, 268 ſq. vulneratur a Saguntinis 1, 520 ſq. clipeum ſumma arte elaboratum dono adcipit ab Hiſpanis 2, 395 - 452 *n.* euerſa Sagunto Gades adet, vbi in templo Herculis donaria deo vota ſuſpendit, et receſſum adceſſumque maris admira-

admiratur 3, 1-60. oraculum Hammonis conſulit 3, 5 ſq. 647-714. Himilcen vxorem cum filio in Africam amandat 3, 61-157. hortatu Mercurii, a Ioue miſſi, in Italiam exercitum ducit 3, 158-213. eius copiae Libycae et Hiſpanae 3, 214-405. eas per Pyrenaeum ſaltum Bebrycumque fines traducit, et Druentiam traiicit 3, 406-476. Galliis peragratis Alpes transit 3, 477-556. in Italiam degreditur 3, 630-646. Gallos ad defectionem ſollicitat 3, 39 ſq. Romanos vincit ad Ticinum 1, 45 *n.* 4, 56-481. ad Trebiam 1, 47 *n.* 4, 498-697. ad Traſymenum 1, 49 *n.* 5, 1-678. ad Cannas 1, 50 *n.* 9, 1-657. 10, 1-659. inſtar Martis in pugnam deſcendit 4, 324 ſq. *n.* vicino lumine fulget et oculis hoſtium caliginem obfundit 1, 496 ſq. *n.* in via per paludes alterum amittit oculum 4, 751 ſq. *n.* reuocatur a conſilio Romae obpugnandae tonitru Iouis, conſiliis Iunonis, et tempeſtate a Neptuno conmota 1, 134 ſq. 6, 595 ſq *n.* 10, 326-386. 12, 565 ſq. 603 ſq. *n.* 653 ſq. 17, 218-282. poſt pugnam ad Traſymenum per Vmbriam agrumque Picenum caſtra mouet in Campaniam, ibique templum Liternenſium diruit 6, 641-716. variis dolis conſtantem Fabii Cunctatoris animum fruſtra tentare conatur 7, 96-267. ab eius agro ferrum ignemque abſtineri iubet 7, 260 ſq. ab eo incluſus, ſarmentis ad cornua boum adligatis et incenſis, ex faucibus elabitur 7, 268-376. eo abſente cum Minucio pugnat 7, 377 ſq. 494-535. vincitur a Fabio 7, 536-729. ſomnio prohibetur, quo minus ſuo Magonisque conſilio poſt pugnam Cannenſem exercitum ducat Romam 10, 326-386. Capuae hiberna agit et cum ſuis eneruatur 11, 189-482. 12, 1-26. inrito conatu obpugnat Neapolim, Cumas et Puteolos 12, 27-106. perluſtrat tractum Puteolanum, Baias cet. 12, 107-160. primum ad Nolam a Marcello vincitur 12, 161-294. Acerris Nuceriaque direptis, capit Caſilinum, Petiliam et Tarentum praeter arcem 12, 420-460. vincit Centenium Penulam et Cn. Fuluium 12, 463 ſq. celebrat exſequias Aemilii Pauli, Ti. Sempronii Gracchi et Marcelli 10, 558 ſq. 12, 473 ſq. 15, 381 ſq. Capuam fruſtra obſidione Romanorum liberare conatur 12, 449 ſq. 479 ſq. Romam petit, ſed ſubmouetur a Fuluio Flacco et tempeſtate bis a Ioue inmiſſa, qua acies vtrimque inſtructae dirimuntur 12, 489-752. Romam reuerti ſtatuit, ſed monitis Daſii deterretur 13, 1-83.

Feroniae

Feroniae templum ſpoliat 13, 83-93. in Bruttios proficiſcitur 13, 92 ſq. in Bruttio agro, de clade ac morte Hasdrubalis certior factus, belli inſtaurandi conſilia agitat 15, 813 ſq. 16, 1-10. ſola nominis ſui reuerentia efficit, vt nec ſeditio in caſtris exſiſteret, nec hoſtes laceſſerent quietum 16, 15 ſq. ardor eius pugnandi langueſcit inuidia Hannonis, cuius factio ipſi res ad bellum neceſſarias ab domo mitti prohibet 16, 11 ſq. ex Italia arceſſitur, et inuitus diſcedit 17, 146-217. vincitur a Scipione ad Zamam 17, 292-617. Iunonis machinationibus praeſenti periculo eripitur, et ſingulari ſubducitur certamini, ad quod Scipio eum prouocauerat 17, 341-384. 509-580. 597 ſq. in Aſiam ad Antiochum confugit 13, 876 ſq. n. exſul in Syria, Creta, Bithynia 2, 701 ſq. n. 13, 869-893. veneno hauſto moritur 2, 705 ſq. n. 13, 869-893.

Hannon in Sardinia caeſus 6, 670 n.

Hannon eiusque factio Barcinae et Hannibali infeſta 2, 276 ſq. n. et *V. L.* 4, 771. 8, 22 ſq. 11, 538 ſq. 563 ſq. 16, 12 ſq. 17, 197 ſq.

Hannon alius captus et in triumpho ductus 16, 26 ſq. n. 72 ſq. n. 17, 631 n.

Harpagones 14, 322 n.

Harpe nomen virginis 2, 117 *V. L.* equae 16, 365.

Harpyiarum ſedes in inferis 13, 599.

Harundine ſeptena modulari carmen 14, 471 n. Gortynia cet. 2, 90 n. 95. 5. 448. 10, 402. 12, 414. 14, 520.

Haruſpicina, ars vetuſta 1, 123 n.

Hasdrubal, Hamilcaris gener et ſucceſſor, a ſeruo Tagi regis occiſus 1, 144 ſq. n. non crudelis, ſed comis 1, 146 ſq. n. cum eo foedus factum a Romanis 1, 294 n. 479 ſq. n.

Hasdrubal Hamilcaris f. vincitur a Scipione ad Baeculam 15, 410-492. Alpes tranſit, vt fratri ſe coniungat 15, 493 ſq. dolo fruſtratus Neronem euadit 15, 790 ſq. n. caeditur ad Metaurum 15, 515-823.

Hasdrubal Gisgonis f. Hiſpania a Scipione pulſus et ſocer poſtea Syphacis 15, 180 ſq.

Haſta pura praemium 15, 261 n. dictis comes torquetur 4, 134 n. perdit ictum 4, 137 n. inuenit petitum vulnus caedemque adcipit ab hoſte 4, 141 n. duplex in vnum hoſtem iacta, vt incertum eſſet, cui letum cederet 4, 569 n. dextrae adcommodata 5, 146 n. diuino honore culta 6, 138 ſq. n. defixa terrae 7, 294 n. a Scipione miſſa fit quercus 16, 587 ſq. n. Martis 4, 434 n.

Haurit tellus corpora 3, 652. 4, 576. virum ignis 17, 107. dolorem 6, 85. ſperata 12, 408. faciem oculis 11, 282 *n.* latus enſe 1, 392 *n.* ardor virum 17, 107. telis clauſos 7, 584 *n.* vigor Latium 16, 11 *n.* mente, oculis, auribus 1, 345 *n.* 8, 135 *n.* Borean velo 14, 389. *hauſtus* medullis Hannibal 1, 345 *n.* puluis 15, 51 *n.*
Hebeſcunt dextrae 8, 20. fulgor 12, 653.
Hebetata tela 16, 105 *n.* ſplendor Luciferi 12, 249.
Hebrus 2, 75 *n.* 11, 477 *n.*
Hecatombe 12, 333 *n.*
Hectorea gens 2, 343 *n.* 14, 205.
Hedetani 3, 372 *V. L.*
Helicon reſonat modis Latiis 12, 412. eius numina 14, 1.
Helleſpontus Leandrius 8, 621 *n.*
Helorus 14, 269 *n.*
Helymus et *Helyma*, v. *Aceſtes*.
Hemathia v. *Emathia*.
Henna et *Hennaea* Dea cet. 1, 93 *n.* et *V. L.* 214. 2, 304. 5, 489. 7, 689. 13, 431. 14, 50. 238 - 247 *n.*
Herbeſos 14, 264 *n.* et *V. L.*
Herbita 14, 271 *V. L.*
Herculis ſ. *Herculea* pharetra 12, 433 *n.* metae, columnae et fretum 1, 142 *n.* 199. 9, 185 *n.* 16, 149. moles 12, 143 *n.* vis 4, 599 *n.* muri 1, 273 *n.* labor 1, 369. colles 1, 585. exuuiae 2, 191 *n.* gens, Fabii 2, 3 *n.* 6, 627 ſq. 7, 35. 44. labores 3, 32 ſq. *n.* primus Alpium transitus 2, 356 *n.* 3, 91. 496. 4, 4 *n.* 11, 136. 218 *n.* 15, 505. ara Maxima 2, 237. 7, 50 *n.* Gaditani templum et labores 3, 14 - 31 *n.* agger et via inter Lucrinum et mare 12, 118 *n.* caedes Geryonis 1, 276 *n.* 3, 421 ſq. 6, 628 ſq. 12, 119. conditor et Deus tutelaris Sagunti 1, 273 *n.* 505. 2, 475 ſq. *n.* Gigantas confecit 12, 143 *n.* 17, 649 *n.* Troiam diruit 1, 513 *n.* Monoecus 1, 586 *n.* commiſeratus fortunam Sagunti auxilium Fidei inplorat 2, 475 ſq. *n.* eius ſaeua nouerca 2. 478 *n.* pacifer ſ. pacator Nemeae et orbis terrarum 2, 483 *n.* claviger 3, 14 *V. L.* roboris ſymbolum in Graecia, Solis in Oriente, vbi orta tota fabula 3, 29 *n.* deſcendit ad inferos et inde Cerberum traxit ad ſuperos 3, 35 ſq. *n.* fulmine raptus et inter Deos relatus, ſed idolum et vmbra eius in inferis 3, 43 *n.* ſtuprat Pyrenen, Bebrycis f. 3, 420 ſq. *n.* Tiburtinus 4, 224 *n.* eius rogus in Oeta 6, 453 *n.* in Italiam ad Euandrum venit, et ex eius filia gignit Fabium 6, 628 ſq. *n.* Prodicus 15, 18 ſq. *n.*
Herdonia 8, 567 *n.*
Herminius 5, 580.
Hermus aurifer 1, 159 *n.*
Hernica ſaxa 4, 226 *n.* 8, 391 *n.*
Heroes originem et natales ſuos iactant 15, 745 ſq. *n.* eorum famuli 1, 66 *n.* conuiciis

ciis inceſſunt hoſtes, etiam iam victos 1, 383 *n.* 398 ſq. *n.* 442 ſq. *n.* 478 ſq. *n.* 482 ſq. 2, 258. 4, 286 ſq. 538 ſq. 5, 252 ſq. 317 ſq. 574 ſq. 15, 798 ſq. iaciunt ſaxa ingentia 1, 489 ſq. 5, 298 ſq. 9, 395 ſq. *n.* aduentu ſuo caliginem oculis hoſtium obfundunt 1, 496 ſq. *n.* lati et ingentes 1, 499 *n.* (Cf. *Ingens* et *Latus*) vtuntur clauis 2, 155 *n.* pelle ferina cingebantur, vtebanturque rictu leonis pro galea 2, 156 ſq. *n.* 191 *n.* 193 ſq. 5, 132 *n.* victores exultabundi exclamant vel paeana canunt 4, 215 *n.* gemunt et lacrimantur 1, 532 *n.* 5, 303 *n.* 2, 476 *n.* arma eorum ſunt ſpolia vel dona 2, 395 ſq. 5, 137 *n.* 321 *n.* 2, 224 ſq. pectora villoſa 5, 441 *n.* clipeos quatiunt, vt incutiant terrorem 9, 423 *n.* aduentus eorum cognoſcitur ex magnitudine et ſplendore armorum 1, 496 ſq. *n.* 10, 102 ſq. in pugna cadentes comparantur arboribus magnis, vento, ſecuri ſ. fulmine euerſis 10, 164 ſq. *n.* in conuiuiis eorum cantores 11, 288 ſq. *n.* nec vultus, nec ſplendor armorum ferendus 11, 337 ſq. *n.* eorum armigeri vel vicini milites tela diuinitus excipiunt, ne ipſi feriantur 12, 262 *n.* eorum vmbrae ſ. animae ingentes 5, 421 *n.* 8, 145 *n.* 10, 288. 11, 346. 13, 799. gerunt ſpicula bina 8, 493 *n.* amarunt ſeruas 15, 280 *n.* horridi et ſublimes criſtis 8, 425 *n.* 13, 143 *n.* dormiunt in pellibus 7, 289 *n.*

Herſilia 13, 812 ſq. *n.*

Heſperia 1, 4 *n.* 50.

Heſperidum horti cuſtos, anguis Iunonius, Ladon 6, 184 *n.* nodati crines 2, 78 *V. L.* horti et poma 1, 431 *n.* 3, 283 *n.* et *V. L.* 4, 636 ſq. *n.* 6, 184 *n.*

Heſperius gurges 15, 250 *n.* axis 1, 130 *n.* 16, 291 *n.* 660. litus 16, 592 *n.*

Heſperus idem qui Lucifer 7, 639 *n.*

Hiant viſcera 5, 257. 10, 183. deſidia 11, 35 *n.* miles 12, 75 *n.*

Hiarbas v. *Iarbas.*

Hiatus terrae optantur 4, 330 *n.*

Hibernae vndae 15, 570 *n.*

Hiberum vulgus 1, 145 *n.* armentum 12, 119 *n.* alites 2, 269 *n.* *Hiber* omnis 16, 306. Cf. *Iberus.*

Hiems imbrifera 3, 197 *n.* deformis 3, 489. eius caput, tempora et vertex 12, 1 ſq. *n.*

Hieron rex mitis et ſocius Rom. 5, 490 *n.* 8. 614 *n.* 14, 79 ſq. *n.* 14, 653 *n.*

Hieronymi crudele imperium et mors 14, 85 ſq. *n.*

Himera fl. duplex et vrbs cum thermis 14, 232 ſq. *n.*

Himilco 14, 431 *n.*

Hinc 1, 283 *V. L.* 2, 106 *n.*

Hinnitibus aëra flammat 14, 209 *n.* inplet campos ſonipes 1, 222 *n.*

Hipparis 14, 230 *n.*

Hippo regius et Zarytos 3, 259 *n*.
Hippocrates Praetor 14, 287 *n*.
Hirpini 8, 569 *n*. 11, 11 *n*. vnde ita dicti 11, 11 *V. L.*
Hirſuta et hirta toga et coma priſcorum Rom. 1, 613 *V. L.* 13, 812 *n*. imagines 1, 613 *n*.
Hirta toga, coma, caeſaries, frons, pectus 1, 613 *V L.* 5, 438. 450. 13, 861 *n*. 15, 28 *n*. 16, 121.
Hiſpal ſ. Hiſpalis 3, 392 *n*.
Hiſpani ſ. Celtiberi proelium inituri ſaltant ſ. caetras percutiunt, et laudes heroum canunt, more barbarorum hominum 3, 346 ſq. *n*. 10, 230 *n*. 16, 30 *n*. ad ſuicidium proni 1, 225 ſq. *n*. eorum equi et equites praeſtantiſſimi 1, 222 ſq.
Hiſpania extrema terra, v. *extrema*. — geograph. deſcribitur 1, 220 ſq. eius equi 1, 222 ſq. *n*. metalla 1, 228 ſq. *n*. fertilitas 1. 237 ſq. *n*. aurifera 3, 401 *n*. ſpicifera 3, 403 *n*.
Hiſpellas Metaurus 4, 187 *n*.
Hiſpellum 4, 187 *n*. 8, 457 *n*.
Hiſter fl. binominis 1, 326 *n*.
Hiſpida pectora 5, 441 *n*.
Homeri laus 13, 778-797 *n*.
Hominum praeſtantia 15, 71 ſq. *n*. 84 ſq. *n*.
Honor frontis, capitis, formae, togae 4, 755 *n*. aeſtatis 3, 487 *n*. deorum 3, 218 *n*. 4, 700. 7, 90. 184. 750. 8, 442. 13, 434. verborum 2, 483 *n*. Martis 10, 400 *n*. leti 10, 560 *n*. lucis 3, 147 *n*. 7, 737. 13, 556. plauſae ceruicis 4, 264. tumuli 2, 265. armorum 15, 478 *n*. ſaguli 17, 520. candoris 12, 230. Soractis Carmelus 7, 662. quaeſitus poculis mixta gemma 14, 662 *n*. de praemio 9, 199 *V. L.* 16, 452 *n*. *honores* extremi 6, 670. Latii h. e. dii 8, 43 *n*. *ſine honore* ſepeliri 13, 627 *n*.
Honorare delubrum ſanguine 12, 340.
Honorarium 9, 199 *V L.*
Hora eadem manet te tuosque 6, 509 *n*. laeua 7, 30. ſerenae 15, 53. diei et noctis 4, 89 *n*. noſtra 12, 193 *n*. horae mutabilis breuitas 3, 141.
Horatius Cocles 10, 484. 13, 726 ſq.
Horrent galeri 1, 404 *n*. 628. ſegetes, arma, pili, ſetae 1, 423 *n*. 527. 628. 5, 441. 8, 570. glacie 4, 741. rigore 14, 68. ora cete 14, 253 *n*. tantum licere 14, 671 *n*. campus 1, 211 *n*. huic thorax 4, 558 *n*. minores fata 6, 550 *n*.
Horreſcit ſaetis 1, 423 *n*. nimbis tempeſtas 1, 134.
Horrida arma 1, 517. virtus 1, 58 *n*. 11, 205 *n*. 419. ſquama 8, 425. alis Corus 3, 524. humus 1, 230. 4, 687 *n*.
Horrificare galeas 3, 389.
Horror gratus 8, 561 *n*. Carthaginis Marcellus 15, 340 *n*.
Hortari equos 16, 322 *V. L.*
Hortator remigum diuerſus a ſymphoniaco 6, 361 *n*.
Hoſpitales menſae ſacrae 17, 68 *n*.

Hoſpita

Hoſpita nimis lotos 3, 311 *n.* otia Muſis 12, 31 *n.* Baccho Tarraco 15, 177. pacta 17, 79. iura 17, 68.
Hoſpitia tarda coeli excipiunt eum 3, 627 *n.*
Hoſtis adeſt 6, 559 *n.*
Hoſtus, *Hoſtius*, *Hoſtilius*, *Hioſtus* 1, 437 *V. L.* 12, 347 ſq.
Humectat lacus 5, 5 *V. L.* 8, 437. 13, 85.
Humentes campi 11, 507. 14, 368. rores 2, 479. oculi 9, 30. nebulae 8, 458. vmbra et nox 1, 259 *V. L.* 2, 469 *V. L.* 3, 168. 13, 439. Cf. *Vuens.*
Humida nox 13, 413.
Humor inglorius Tiniae 8, 452 *n.*
Hybla et *Hyblaeum* nectar 14, 26 *n.* 200 *n.*
Hydro inbuta tela 1, 322 *n.*
Hyempſal 1, 408.
Hyempſas 16, 461.
Hymenaeus nouus 14, 241. laſciuus 5, 22 *n.* primus 3, 64 *n.* Tyrii Hymenaei 17, 80.
Hymettus eiusque mel 2, 218. *n.* 14, 26 *n.*, 199.
Hyperion 15, 214 *n.*
Hypſa fl. duplex 14, 227 *n.*
Hyrcani mortuos canibus obiiciunt 13, 473 ſq. *n.* tigris 5, 280 *n.*

I

Iaccho haud inamatus ager 12, 526 *n.*
Iacent mortui ac ſepulti 2, 574 *n.* 10, 311. 13, 469. 16, 311 *n.* 577. ſtagna 5, 583 *V. L.* hoſte 15, 3. fratri 15, 647 *n.* loca plana, depreſſa, profunda 6, 645 *n.* 12, 132 *n.* labor Alcidae in foribus templi 3, 32. lumina 14, 603 *n.* *iacendo* et macie tenuata ora 14, 635 *n.*
Iacit huic clauam 2, 244 *n.* flammas lumen 15, 27.
Iactat ſe pharetra 2, 100. Lucifer Veneri 12, 248 *n.* aliquem ventis ſ. rumoribus 8, 291 *n.*
Iaculandi certamen 16, 557 ſq. *n.* ars 2, 96 ſq. 126 ſq. 14, 397 ſq. *iaculari* fulmina ſ. arces fulmine 5, 385 *n.*
Iam dudum 8, 37 *n.* 10, 126. 11, 372 *n.*
Ianitor v. *Cerberus.*
Ianua leti 11, 187 *n.* belli claudenda 17, 356 *n.*
Ianus tuetur Ianiculum 12, 718.
Iapetus 12, 149 *n.*
Iapygia 1, 51 *n.*
Iapyx campus 1, 51 *n.* 3, 707. 8, 37. alumnus 9, 270 *n.* equus 4, 555. *Iapygis* arui 9, 185 *V. L.*
Iarbas 1, 414 ſq. *n.* et *V. L.* 2, 58 ſq. *n.*
Iberiacae terrae 13, 510.
Iberus Mars 15, 2 *n.* terra 3, 176. bellator 1, 190. Cf. *Hiberus.*
Iberus fl. finis imperii Rom. et Poenorum 1, 294 *n.* 480 *n.* 643 *n.* 2, 449 ſq. *n.*
Icarium mare 4, 245 *n.*
Icarus 2, 133. Daedali f. eiusque labſus 12, 96 ſq.
Icere foedus 6, 489 *n.* *icta* facies maris 14, 360. lacus flammis

flamma 5, 73. loca clamore 3. 436 *n.* vino 7, 202 *n.* ictus ſpecie 8, 388 *V. L.*
Ichnuſa 12, 358 *n.*
Ictus amiſere ſpatium 9, 321 *n.* furoris 9, 464. nautarum 7, 361. vanus, futilis, iners 7, 629 *n.* 15, 794 *n.* *ictum* perdit haſta 4, 137 *n.* *ſub ictu* Roma eſt 4, 42 *n.*
Ida 17, 20 *n.*
Idaea nomina 12, 155 *n.* ſanguis 1, 125 *n.* genus 3, 207 *n.* mater 17, 20 *n.*
Idalia ſagitta 5, 19 *n.*
Idem alicui eſt, h. e. par ſ. ſimilis 15, 397 *V. L.*
Idmon 7, 609.
Idumaeae palmae 3, 600 *n.* 7, 456 *n.*
Ieiunia ventris 2, 472.
Iertes 5, 259.
Ietas 14, 271 *n.*
Ignara viri 2, 68 *n.*
Ignaua ſilentia 5, 13 *n.* mors 9, 512 *n.* 14, 607 *n.* remus 14, 538 *n.*
Igneſcit animus 13, 180 virgo penitus 9, 460 *n.*
Ignea mens 3, 136 *n.* gens plantis 3, 306 *n.* in pugnas 6, 209 *n.* apex haſtae 1, 466. equus 16, 511 *n.* aether micat 1, 135 *n.* lumina 2, 586.
Ignifer hortatus 17, 293 *n.*
Ignis virtutis 17, 112 *n.* fluit, manat, exundat 17, 98 *n.* ſubterranei 7, 372 ſq. *n.* 12, 139 ſq. *n.* naribus equi exſpiratus 6, 232 *n.*
Ignobilis vir et mors 3, 123 *n.*
Iguuium 8, 459 *n.* et *V. L.*
Ilerda 3, 359 *n.* 16, 475 *n.*
Ilertes 3, 255.
Ilia Aniene vel Tiberi merſa, et alterutri nupta 12, 543 *n.*
Iliacae flammae 5, 82 *n.* procellae 6, 105. cuſpis 5, 595 *n.* Phoebas 15, 282 *n.* nurus 3, 151. muri 12, 515. arae 13, 620.
Ilienſes in Sardinia 12, 344 *n.* 364 *n.*
Illa ego ſum 15, 59 *n.* *ille* pater deorum, cum emphaſi 3, 181 *n.*
Illyris ora perdomita armis Aemilii 8, 290 *n.*
Ilua 8, 615 *n.* et *V. L.*
Imago ſ. vmbra et ſimulacrum 1, 97 *n.* magna 8, 145 *n.* 13, 751. clamoris clamat ſcopulis 14, 365 *n.* feretris praecedens 10, 567 *n.* flammae in aequore 2, 663 *n.* 14, 566. poenae 2, 435. leti 14, 617. 17, 481. auorum cum titulis 4, 496. Italiae adparet Neroni eumque hortatur 15, 522-559 *n.* imagine multa numerare Hammonis comitem 5, 365. multa fulgere auorum 17, 12.
Imber ſaxeus 1, 311 *n.* 13, 181.
Imbrifera hiems 3, 197.
Imilce 3, 97 ſq. *n.* 4, 775 ſq.
Imitantur ſaxa ſonitum 5, 433 *n.*
Impete vaſto 2, 243. procurſus 13, 248.
Impluuium, v. *Inpluuium*.
Inachius vir 1, 287 *n.* iuuenca 10, 347 *n.* arma 15, 278 *n.*
Inadcenſi ignes 1, 96 *n.* et *V. L.*

Inad-

Inadceſſi aditus ſ. ſaltus 3, 516. 10, 80.
Inamatus ager Baccho 12,527.
Inania bella 1, 69. rerum 4, 8. deorum pectora 2, 309. munera caeſis 10, 536 *n.* famae dare 4, 73 *n.* lora 16, 439 *n.* *ad* ſ. *per inania* 1, 97 *n.* 4, 136. 10, 151. 14, 210. 244.
Inante vox recentior 6, 580 *V. L.*
Inaperta fraudi ſenectus 7, 26 *n.*
Inarime 8, 541 *n.* 12, 148.
Inbelles anni 3, 329. 16, 656. dies 11, 407 *n.* aeuum 13, 889 *n.* femina 2, 361 *n.*
Inbuere ſagittas hydro 1,322 *n.* primo hymenaeo 3, 65 *n.* manus caede 9, 264.
Incaleſcere ſagitta Veneris 5, 19 *n.*
Incaneſcit aetas 3, 328.
Incautus ictus 2, 99 *n.* ardor 10, 339. feruor 13, 215.
Incedunt tenebrae noctis 8, 337 *n.*
Incendit caſtra amore pugnae 9, 37. 16, 513 *n.* aures vocibus 11, 69 *n.* animos dictis 2, 36. clamoribus coelum ſ. vrbem 14, 209 *n.*
Incendia belli 2, 358 *n.* 16, 600. ſaxoſa 13, 595. iacit 9, 605. clipei 9, 449 *n.* concepta paſtu 6, 162 *n.* *incendii* deſcriptio 4, 677 ſq. 5, 512 ſq. 7, 353 ſq. 9, 603 ſq. 17, 91 ſq.
Incerta ceruix 5, 65 *n.* fugae 4, 112. leuitas mentis 16, 145.
Inceſſere ſudibus 1, 523. telis 1, 473. dextra 2, 26 *n.* monitis 2, 171. 11, 209.
Incidit humero haſta 15, 756.
Incidere actus 3, 78 *n.* *inciſae* leges 17, 620 *n.*
Incitus 1, 357. 491. 497. 2, 174. 248. 3, 307. 450. 5, 473. 6, 234.
Inclinat acies 15, 735. pugnam ruina 6, 29. *inclinata* rerum 6, 119 *n.*
Inclita leti 13, 821.
Includere Bacchum pectore 4, 777 *n.* laude aeuum 13, 686. Cf. *Claudere.*
Incocti corpora Mauri 17,632 *n.* ceraſtis ſpicula 15, 681 *n.*
Inconcuſſum dorſum 3, 336 *n.*
Inconſuetus menſae opimae 11, 280.
Inconſultum Senatus 8, 217 *n.* *inconſulta* Capua ſeruare modum 8, 545 *n.*
Increbeſcere et *increbreſcere* pugnam 10, 1 *n.* et *V. L.*
Increpant claſſica ſignum 5, 183. clangor 16, 94. clipeo 12, 685 *n.* tubae 14, 373 *V. L.*
Increpitat terga 2, 250. 5, 642. ardor 17, 106. morae 8, 263. miniſtros 1, 181 *n.* 452.
Incumbit remis 4, 610 *n.* fortunae et fato 4, 731 *n.* 7, 241 *n.* malis Italum 11, 26 *n.* ventus 12, 656 *n.* ferro 8, 155. dextrae 5, 501. ſe 5, 219 *n.* campo 4, 666 *n.* 16, 423. medio limite 16, 488 *n.* miles 15, 447. bello 14, 119. labori 4, 818. iuſſo 13, 21. tergis haſta 12, 192. ad proelia 14, 376. Meſſana freto 14,

14, 194 *n.* tuba 14, 373. *incumbens* preſſit Ianiculum 10, 488.
Incuſtoditus amor 8, 113 *n.* nox 15, 333.
Incutere vmbonem feſſo 2, 256. 12, 514. Eumenida muris 2, 544 *n.* bipennem 16, 64. robur 14, 382. pondus 11, 395. plantam 7, 304 *n.* ſe Nuceriae 12, 425 *n.* verbera 2, 626 *n.* fulmina clipeo 12, 625.
Indago ſaltus 2, 419 *n.* 10, 80. 13, 141 *n.* *naualis* 14, 368 *n.*
Indelibata virgo 15, 271.
Indibilis 16, 564 *n.*
Indicere honores templis 7, 90 *n.*
Indigenae Hiberi 16, 31.
Indigetis luci 8, 39 *n.* dii 9, 294 *n.* 10, 436.
Indignatur liquor aëno 5, 606 *n.* habenas 16, 352 *n.* Iberum 1, 643 *n.*
Indignus auorum 8, 383 *n.* indignae poenae iuuenis 11, 379 *V. L.* indigna rupiſſe fidem gens 11, 12 *n.*
Indiſcreta arma 8, 576.
Indiſpenſatus niſus 16, 341 *n.*
Indocilis quieti 11, 11 *V. L.* terra Cereri 1, 237 *n.* pacis 12, 726.
Indolis magnae auſa 11, 306. ſegnis 2, 347. ſacrae 4, 475. huius 4, 799 *n.* *indole* tanta viri 5, 674.
Indomiti ignes 4, 677 *V. L.* 7, 370. Hasdrubal 13, 677. mores 14, 87.
Induit cunctis pauorem 15, 736 *n.* nomina gentis 9, 545. ſplendorem ferro 4, 13. ſibi iras 1, 38 *n.* vultum 2, 558. Africam flammis 17, 195 *n.* arma alicui 14, 297 *n.* patrem 7, 496 *n.*
Indulget habitare 14, 672. Iunoni 17, 373.
Indo litore ſol ſe tollit 7, 477 *n.* *Indi* odorati 17, 647 *n.*
Inepte credit ſ. nocet 10, 382 *V. L.*
Iners ignis 5, 572 *n.* cuſpis 7, 629 *n.* lucus 6. 146 *n.* nebulae 6, 646. vallum 5, 121. campus 13, 530. dies 12, 104. ferro ſpicula 14, 542 *n.* aqua, mare, palus, terra, gleba 5, 5 *V. L.* letum 10, 403 *n.*
Inexhauſtae vrbes 14, 685.
Inexorabilis Auſter 16, 97. limen 13, 578.
Inexpertae arces 3, 496.
Inextricabile litus 4, 582.
Infamare ferrum veneno 3, 273 *V. L.*
Infamia atris pennis volitans 15, 97 *n.*
Infandum dictu 4, 767. *infandi* Senones 4, 160.
Infauſta gens 15, 13 *n.*
Infelix arbor 4, 357 *n.* quaſſat lampada cet. 2, 667. 4, 648. Hannon 11, 550 *n.*
Inferi et inferorum aditus, fluuii, lacus, et de iis mythi vnde orti 12, 104-160 *n.* 13, 397-895 *n.* decem portae 13, 531-561 *n.* fluuii 13, 563 ſq. *n.* quae ibi ſunt, vel ad eos ſpectant, nigra ſ. furua ſunt 1, 119 *n.* 5, 220 *V. L.* trepidant immiſſo lumine,

mine 5, 618 *n.* eorum diis nigrae pecudes inmolantur, ſcrobe facta circa aram 13, 406 ſq. *n.* 429.
Inferias mactare hoſtes 4, 232 *n.* 15, 206. mittere fratri 15, 820 *n.* earum ritus et ludi 16, 292 ſq. *n.*
Infernae arae 2, 426 *n.* parentis aula 2, 671.
Inferre Dardaniam Latio et Penates 1, 42 *n.* cornipedem 4, 231. 15, 725. greſſus 6, 428. ſe vallo 16, 138. membra in turmas 17, 415. Vmbros 9, 273. *inlatus* armentis leo 11, 243 *V. L.* pubes ſtagnis 5, 613 *V. L.* Beryae 14, 156 *n.*
Infereſcit ſol fronti 13, 341.
Infeſtare odiis 2, 277. hoſtem caedibus 4, 624. equum currentem 16, 504.
Infeſtum vulnus 1, 397. nebulis 8, 458.
Inficere aequora limo 8, 382.
Infidus Mars 14, 266 *n.*
Infigere oſcula 8, 127. 12, 592. 738. ſpicula metae 16, 567. *infixum* eſt 4, 330. 10, 643. mente 6, 423. moenibus hoſtem 11, 173.
Infima vulgi 8, 249.
Infit talibus 1, 477. 12, 67. 16, 139.
Inflammare ferrum veneno 3, 273 *V. L.*
Inflare praecordia fama 4, 360.
Inflectere turmas caſtris 12, 572 *n.*
Infodere aera oſſibus 10, 237.
Informare effigiem 17, 524.
Informidatus adit 15, 241 *n.*
Infractum aeuum 15, 648 *n.* minae 7, 125.
Infremuit bellum 3, 230. leo 11, 245.
Infrenare et *infrenati* pro *frenare* et *frenatis* 4, 314 *n.*
Infrendens murmure 2, 688. 15, 522.
Infundit cantum per aures 11, 433. (Cf. *Fundere voces*) agmen moenibus 14, 638. peſtis ſe tectis 17, 506. *infuſa* peſtis medullis 1, 173 *n.* vmbra 11, 268. pax per aequora 7, 258. Phoebus 12, 732. tenebrae 5, 678 *V. L.*
Ingenium collis 4, 91 *n.* membrorum 16, 46 *n.* magnum non eſt vitale 15, 356 *n.*
Ingens hoſtis 1, 499 *n.* 2, 255 *V. L.* conſul 6, 443 *n.* Senatus 11, 67 *n.* *ingentia* ſperare 17, 535 *n.*
Ingerere haſtas hoſti 2, 176. ſe periclis 10, 5. *ingeritur* vna facies 3, 535.
Inglorius hoſpes 2, 104 *n.* vir et mors 3, 123 *n.* ordo militum 9, 331 *n.* riuus 13, 6.
Ingluuies ventris 6, 155 *n.*
Ingrauare ad coelum 4, 669 *n.*
Ingruit Oceanus torrentibus vndis 3, 52. Auſonia 12, 208. exercitus 14, 140. 17, 585.
Inguen haſta fixum 1, 387 *n.*
Inhiat populo caſuro Mors 2, 549.
Inhoneſta et *inhonorata* mors, v. *Mors.*
Inhonora buſta 14, 632 *n.* facies rerum 10, 390.
Inhonoratus 9, 199 *V. L.* vir et mors 3, 123 *n.* 4, 605.

Inhor-

Inhorreſcunt agmina 12, 381 *n*.
Inhoſpita 4, 751 *n*. litora 2, 23 *n*. luſtra 16, 103. cautes 13, 336. quercus 5, 508. Baccho 1, 237.
Inhumata iuuentus 5, 129 *n*.
Inicere 10, 570 *n*.
Iniectum mare 1, 593. 3, 47. ille colla catenis 4, 359 *V. L.*
Inimicus pontibus amnis 3, 455 *n*. incendia 7, 161 *n*.
Iniqua 2, 60 *n*. 6, 319 *V. L.* furiae 1, 146. tumuli 3, 631. ſol 2, 60 *n*.
Inlabitur voluptas animis 15, 95. luxus per viſcera 11, 400. feruor 14, 428.
Inlabſus gregis 3. 463.
Inlacerabile ſpolium 5, 138 *V. L.*
Inlacrimans ſceleri 2, 619. caſibus vrbis 2, 476.
Inlaeſus reſtituit terras 16, 657 *n*. veneno fraudum 13, 536. corpus mulieris 17, 31.
Inlatrat Orthrus 13, 845.
Inlaudata anima 14, 632 *n*.
Inlicere ad cauta Patres 4, 804.
Inlicitae terrae 14, 244 *n*.
Inlidere clauam 2, 246. nimbum terris 5, 385. amnes ponto 17, 642.
Inliſus aquarum 17, 245.
Inlita macula vita 11, 43.
Inludere vox obſcoena 8, 470 *n*.
Inlunis nox 15, 616 *n*.
Inluuies 6, 373 *n*.
Inmedicabilis ira 1, 147.
Inmemor Lethe 16, 477 *n*. aeui 8, 664 *n*.
Inmitis Decius 11, 205. Aricia 4, 377 *n*. hiems 12, 3. equus 12, 254 *n*. pectus 1, 168. ſol 3. 268. vinum ſ. muſtum 8, 378 *n*. regna Boreae 1, 587.
Inmittit iras 5, 292. proelia fretis 15, 154. numen animis 2, 516 *n*. ſe Boreas 14, 122 *n*. *inmiſſae* habenae 11, 399.
Inmoriens auſis et clauae 10, 201 *V. L.*
Inmortua manus clauo cet. 14, 403. 484. 16, 67 *n*.
Inmugit tellus 1, 95. 5, 615. Nereus 4, 298. Mulciber 12, 141. procella antennae 17, 256.
Inmurmurat haſtae 5, 332 *n*. irae 7, 146 *V. L.*
Innectere aliquem catenis, non alicui catenas 11, 241 *V. L.*
Innitens haſtae 6, 70 *n*.
Inoleſcere ramis duritiem lapidum 8, 581 *n*.
Inopes menſae 6, 373. *inops* mentis 5, 632.
Inpacata ſtirps 7, 665 *n*.
Inpar equis 8, 282 *n*.
Inpaſta turba luporum 7, 129. vultur 3, 343.
Inpatiens aeui 1, 227 *n*. perdere mortem 4, 606. dare terga 6, 254. teneri 6, 232. cohibere 11, 98.
Inpellit equum planta ſ. calce 2, 71 *n*. 7. 697. muros manu 2, 532 *n*. aures et oculos 2. 580 *n*. moras 8, 279. pectus pectore 5, 219 *n*. ventos iaculis 16, 298 *n*. ſigna

9, 139. ferrum capulo tenus 9, 382. gurgite pontum 1, 197. metas Parcarum augurio 5, 406 *n*. ventus ariſtas 9. 359. ſaxa coelum 11, 217 *n*. lampas vim 14, 429 *n*. et *V. L.* Phoebus diem ad metas 11, 268. eum equus ſ. aqua 4, 597 *n*. 650 *n*. agens 12, 484 *n*.
Inpenetrabilis luctibus 6, 413 *n*. irae mens 7, 561.
Inperare lacrimis, irae cet. 2, 652 *V. L.*
Inperditus 9, 161 *V. L.* 10, 416.
Inperterritus 11, 207. 14, 188.
Inperturbata otia 15, 58.
Inpetere os haſta 5, 273.
Inpingitur pila ponto 4, 297 *n*. turbine pugnae in aduerſos 4, 370 *n*. Cf. 7, 612. 9, 320. 12, 187. 14, 15.
Inpia vallis 5, 431 *n*.
Inplacabile coelum 17, 252.
Inplet hortatibus 1, 105 *n*. 5, 150. 8, 29. amore pugnae 3, 714. dies orbem radiis 8, 192. me horror 8, 121. ſe caedibus 9, 528. ſe ſitiens 13, 736. imago oculos 3, 45 *n*. ſomnus lumina 13, 641. terras voce 8, 409 *n*. campos hinnitibus et curru 1, 222 *n*. 4, 436 *n*. dumeta latratibus cet. 3, 294. 680. 4, 692. 5, 33. 6, 190. fama Italiam 1, 343. ſolus loca caeſorum 16, 51 *n*. ſagitta ſpatium ducti nerui 2, 127 *n*. viſcera clipeum 4, 384. Mars campum 12, 717 *n*. Deus vatem 3, 697 *n*.
Inplicat tremor artus 3, 124. medullis amorem 2, 517 *n*. terrae membra 7, 614 *n*. flamma patrem 13, 619 *n*. nexu 9, 629. errore vias 15, 618.
Inplumes coni 8, 419 *n*.
Inpluuium porticibus et xyſtis ornatum 15, 18 *n*.
Inponit ſe regnis 8, 54. globos vrbi 1, 349. vincula Eridano 12, 696. leges Latio 17, 191. noctem freto 17, 254. ſe ſuper colla 11, 244. *inpoſitum* iis meritare 10, 656 *n*.
Inportuna locorum 3, 540. corda 11, 387 *n*. lues 14, 582.
Inpoſſibilia quomodo a poetis exprimantur 5, 253 ſq. *n*.
Inpreſſum ei eſt, ſiſtere cet. 7, 9 *n*.
Inproba virtus 1, 58 *n*. vallis cet. 5, 431 *n*. fama 4, 5 *n*. proelia 15, 673 *n*. furor Euri 6, 525 *n*. fortuna 5, 92 *n*. puppis 13, 761 *n*. ſpicula 9, 589. ſpatia 14, 508 *n*. iura 17, 619. *inprobus* citat haſtam 4, 536 *n*.
Inproperae Parcae 3, 96 *n*.
Inprouida trabs 4, 284 *n*.
Inprudens tantae peſtis 6, 166 *n*.
Inraſa claua 8, 584 *n*.
Inrigui horti 7, 180 *V. L.*
Inritant pocula luxum 12, 355. fata 5, 234 *n*. hoſtem 4, 511.
Inrorare oculos lacrimis 2, 123. quietem oculis 10, 356. liquorem menſis 11, 302. criſtas aqua 4, 654 *n*.

Inrum-

Inrumpere templa et templis 2, 378 *V. L.* coſtas 5, 549. ſacris muris 10, 367 *n.*
Inſania vatum, imbris, venti cet. 1, 101 *n.* mentis, militum cet. 1, 32 *n.*
Inſanire 1, 32 *n.*
Inſana freta, venti, fluctus, vates, imbres, montes 1, 101 *n.* 251 *n.* 638. 6, 6. 175. 10, 226. 12, 371 ſq. *n.* 17, 435.
Inſcribere Martem genti 10, 618 *n.* terram imo cornu 13, 328 *n.*
Inſerere caput coelo 5, 482. 7, 19 *n.* 9, 19. pedites globo 5, 31. alicui cupiditatem 1, 80 *n.*
Inſertare caput nubibus 5, 482. 9, 19.
Inſeruibat equo 7, 341 *n.*
Inſibilat ore 2, 626 *n.* 9, 517. ignis membris 12, 616 *n.*
Inſideo et *Inſido* differunt 5, 3 *V. L.* cum quarto caſu iungitur 12, 487 *n.*
Inſomnia pro ſomniis 10, 357 *n.* 11, 102 *n.*
Inſpectare caedes 5, 207 *V. L.*
Inſperata iuuentus 1, 426 *n.*
Inſpirare alicui quid 1, 80 *n.* 2, 517.
Inſtabilis tellus pendet 14, 347.
Inſtat operi 2, 407 *n.* fatis 1, 268 *n.* 4, 731 *n.* filiis 7, 458 *n.* equis verbere 16, 324 *n.* pugnare 1, 374 *n.* ſenectae 7, 178 *n.* timor trepidis 7, 349 *n.*
Inſtaurare honorem diis 3, 218 *n.* menſas dapibus 11, 421 *n.*
Inſtincti pectora 8, 242 *V. L.* 12, 518 *n.* 15, 135 *n.*
Inſtratus tigrim equus 5, 148 *n.*
Inſtridens pelago fax 14, 436.
Inſultat iugo 4, 66 *n.* ignis culminibus 1, 602. fraude pharetrae 1, 323. imperio 13, 606. pelago 14, 363 *n.*
Inſurgit in haſtam, enſem, ictum, remis 1, 401 *n.* 4, 208 *n.* 610 *n.* 5, 294 *n.* 15, 374. capiti ſerpens 2, 546 *n.* Mauors propior 5, 609. vis virorum 6, 338. criſta cono 16. 556.
Intacta mens fortunae 1, 179. 11, 425 *n.*
Integer intactusque 10, 63.
Intemerata gradu ſaxa 3, 499 *n.*
Intendit agmen finibus 3, 466 *V. L.* vultum telumque 2, 114 *n.* cornu 7, 659 *n.* ignem 17, 478 *n.* vocem manumque 15, 637 *V. L.* haſtas 17, 419 *n.* vires 1, 334.
Intentare palmas oculis 11, 88.
Intercidit honos aeuo 3, 440.
Intercipit coelum vmbra 3, 486. arua ſtagnis 11, 508.
Interdum pro *interim* 4, 491 *n.* 6, 30.
Interea ſ. *interim* pro *interdum* 4, 491 *n.* 7, 395 *n.*
Interior cura 16. 338. ſtringit metam 16, 361 *n.* *interius* recurſat 2, 519 *n.*
Interſtruit ſpina artus 10, 149 *n.*
Intextus agger axibus 13, 109 *n.* *intexta* caſtra calamo 17, 88 *V. L.*

Into-

Intonant arma 2, 213. minae 5, 275. mare 7, 574. Eurus 17, 249. armis vrbi 14, 298. Trebia 4, 638 *V. L.*
Intonſi Bacchus et Apollo 7, 196 *n.* Galli 15, 671 *n.* iuuenes 16, 525 *n.* Regulus, Pompeius, Cato; vt priſci Romani 1, 613 *V. L.*
Intorta tela 1, 305. 2, 124. 323. 4, 447. 7, 623. caſtra calamo cannaque 17, 88. nubes 5, 535. 12, 662. procella 6, 178. vox 11, 340. crines 3, 284 *n.* amictus medicorum 5, 367 *n.* rudentes 6, 353 *n.*
Intra paſtorem, rem, fortunam 14, 466 *n.* aliquem eſſe 15, 107 *V. L.*
Intrat puppi et puppim 2, 378 *V. L.* 6, 498 *V. L.* mentes Superum 1, 124 *n.* deus vatem 3, 697 *n.* 12, 323. mente tenebras aeternas 7. 586 *n.* manes 10, 288. vrbem oculis 12, 567. moenia haſta 2. 89. facta nepotes 13. 795 *n.* mare vulneribus 14. 550. arundo lumen 5, 447 *n.* coelo discordia 9, 289.
Intremere quid 2, 53 *n.* 8, 60 *n.* alicui 16, 666 *V. L.*
Inuadere campum, bella, pugnam 3, 660. 9, 12 *n.* 12, 199. 17, 386. 472. munera 10, 594. laudem 2, 579 *n.* amnem 3, 455. mentes 2, 515. faſces 7, 541 *n.* habenas rerum 2, 292. clauum regendae patriae 4, 712.
Inueniunt ventos carbaſa 3, 537. cornus vulnus 4, 141.
Inuertere lanas murice 16, 568 *n.*
Inuetitum ſaltus penetrat pecus 2, 442.
Inuictus Vulcanus 4, 677 *V. L.*
Inuident Dii fortunae hominum 3. 78 *V. L.* 4, 400. 15, 512. 17, 550 *n.*
Inuidia nigro ore adlatrat victorem 8, 291 *n.* deorum, ſi res hominum nimis felices ſunt 3, 78 *V. L.* 14, 583. fit diis 6, 84 *n.* coelo fertur 6, 402 *n.* nihil creſcere patitur, nec magnas laudes exſurgere 17, 187 ſq.
Inuigilant arcu 4, 18 *n.* mens curis 10, 330. armis 14, 187.
Inuiolata mens mero 11, 307. vita 13, 875 *n.*
Inuitant quo ſpolia 6, 650. aura 8. 325.
Inuiti fratris lumina componit 10, 342 *V. L.* aurae 16, 545.
Inuia bellis tecta 14, 639 *n.*
Inundare campos armis 15, 552.
Inuoluit ſe nubes apium aquilis 8, 635. campos vado 6, 143. nube telorum moenia 1, 311. campum clipeo 9, 448 *n.* vndis 12, 622. Italiam bello 3, 212. flammis 6, 716. comam flamma 16, 120. crinem caſſide 7, 461. futura, et obſcuris vera 7, 435 *n.* et *V. L.* orbem greſſibus 15, 624. tempeſtas terras 4, 442.
Io Bacche ſ. coniux 4, 779 *n.* vox et laetantis eſt, et inuocantis, etiam in luctu 5, 634 *V. L.* 14, 518.

Iolaus Herculis comes adfinisque, et *Iolaenſes* 12, 364 *n*.
Ipſe ego vidi 2, 322 *n*. Cf. 4, 804 *n*.
Iram ſibi induere 1, 38 *n*. vatis, maris, venti cet. 1, 101 *n*. 4, 299 *n*. 12, 610 *n*. 17, 253. mucronibus dant 7, 344 *n*. *iras* cladum longas exſatiare 12, 271 *n*. comes Martis 4, 437 *n*. ſurgit 5, 105 *V. L.* *in ira* eſt vultus 14, 530 *n*. *irae* eſt tibi Hannibal 11, 604 *n*.
Irata aequora 4, 299 *n*.
Ire periclis ad decus 1, 570 *n*. 4, 36 *n*. *it* ſenſus per pectora 2, 521 *V. L.* per aures 11, 78. ſanguis de vulnere 11, 394. clamor ad auras 2, 417 *n*. quantus 4, 267 *n*. 16, 668 *n*. in curas 4, 9. 12, 419. factum in ſecula, et per ora hominum, in nomen aeternum 2, 511 *n*. 12, 312. in nomen alicuius 6, 636 *n*. Stygius color per artus 12, 244. cruor per membra 4, 205 *n*. ſudor membris 3, 215. precari 4, 793 *V. L.* exſequias, inficias 15, 394 *n*. felix et numinibus votisque ſecundis 3, 116 *n*. haſta per latus 4, 567. aqua fluens 6, 140 *n*.
I vox inridentis 2, 258. 4, 787. optantis 3, 116 *n*. blandientis 9, 474. obiurgantis 11, 96. valedicentis 10, 572.
Iris mittitur a Ioue, et plerumque Iunone 9, 471 ſq. *n*. 551 ſq.
Irpini, *Hirpini* 11, 11 *V. L.*
Iſalces 5, 289.
Iſter, v. *Hiſter*.
Iſthmiaci coloni 14, 341 *n*. tecta 14, 642 *n*.
Iſthmus Corinthi Siſyphius 14, 51 *n*.
Itali 3, 400.
Italiae vrbes populique recenſentur 8, 349-621.
Ithaceſia ſedes Baii 8, 539 *n*.
Ithacus 1, 14 *n*. 2, 180 *n*. 13, 48.
Ithemon 5, 546.
Iuba 2, 160.
Iubae nutantes 1, 525. ludentes ſ. effuſae per colla 16, 363 *n*. 442 *n*. atras aptare 5, 166 *n*.
Iubar clarum emicat 12, 637.
Iubere rem alicui 7, 384 *n*. 9, 459 *n*. 12, 607 *V. L.* non ſemper cum infin. paſſ. iungitur 6, 413 *V. L.* *iuſſa* rabies, prora cet. 9, 504 *n*. cibi 14, 600 *n*. ordo 10, 446 *V. L.*
Iubila et *iubilare* 14, 475 *n*.
Iudex belli curia 2, 456 *V. L.*
Iuga bellica 1, 223. certantia coelo 17, 318 *n*. *iugum* Sidonium ſubire 13, 674. 16, 647. Romana pati 4, 138 *n*.
Iugales ſocii 16, 400 *n*. rapidi 16, 583.
Iugurtha 2, 165.
Iulus ſacer 8, 71 *n*. 13, 863. Iulis ſacris 3, 595 *n*. et *V. L.*
Iungere noctem operi 3, 638. templorum culmina coelo 3, 624. gradus 4, 372 *n*. tempora leti 10, 35. mortem 9, 409. 13, 298. 17, 471. ratem 5, 553 *n*. cornua arcus 2, 126 *n*. colloquium 13, 734. dextras 13, 76. Venerem Anchiſae

chiſae 15, 60 *n.* *iungunt* cadauera ripas 15, 768 *n.* *iunctus* campus 5, 302 *n.* rogus 16, 546 *n.* mors lenit dolorem 17, 471 *n.* haſtae 9, 641 *V. L.*

Iuno Gabina 12, 537 *n.* Lanuuina ſ. Soſpita 8, 360 *n.* 13, 364 *n.* Auerna 13, 601 *n.* Argiua 1, 26 *n.* ei ſacra Argos, Mycene, Carthago 1, 26 ſq. *n.* Cypraecula 8, 432 *n.* Sarrana, h. e. Tyria ſ. Punica 6, 468 *n.* coniux et ſoror Iouis 12, 693 *n.* 17, 364 ſq. Troianis, et inde Romanis infeſta 1, 29 ſq. *n.* Hannibalem inflammat ad bellum 1, 26 ſq. 63. euellit haſtam ei infixam 1, 548 ſq. *n.* ſaeua nouerca Herculis 2, 478. Furiam euocat ab inferis, vt Saguntinos ad mortem voluntariam ſtimulet 2, 526 ſq. *n.* eius precibus Trebia ſuſcitat vndas 4, 574 *n.* Flaminium parat ductorem imperio feſſo 4, 709 *n.* in numen Traſymeni lacus conuerſa in ſomno adparet Hannibali 4, 722 ſq. *n.* ſola ex Diis, in Apennino reſidens, caede Rom. oculos paſcit 5, 206 ſq. *n.* certat de pulcritudine cum Venere ac Pallade 7, 437-471 *n.* fodit Patres ſtimulo inuidiae 7, 511. Annam mittit ad Poenum 8, 25 ſq. irata vel callide Ioui auctor eſt, vt Poenos fulmine deleat 9, 535 ſq. efficit, vt Aeolus Vulturnum Romanis inmittat 9, 494 ſq. de aliis eius machinationibus ac miniſteriis v. 10, 42 ſq. 83 ſq. 337 ſq. 12, 201 ſq. 761 ſq. 17, 341 ſq. 357 ſq. 522-604.

Iunonius anguis cuſtodiens poma aurea Heſperidum 6, 184 *n.* palla 7, 77 *n.*

Iupiter Stygius, Tartareus, niger 1, 386 *n.* 2, 674 *n.* 8, 116 *n.* ſaepe formam mutauit ob amorem 15, 61 *n.* foederis teſtis et periurii vindex 1, 9 *n.* bellans pro Romanis 1, 137 *n.* Hammon eiusque oraculum et cornua 1, 414 ſq. *n.* 3, 10. 673 ſq. futuram Romanorum fortunam Veneri praedicit 3, 570-629 *n.* Martem auxilio mittit Scipioni 4, 417 ſq. tonitru Poenum reuocat a conſilio Romae obpugnandae, et efficit, vt Fabius dux belli creetur 6, 595-618 *n.* fatorum rerumque ſeriem pandit 9, 542 ſq. Iridem mittit ad Martem Palladem que pugnantes 9, 470 ſq. 551 ſq. tempeſtate repellit Poenum a muris Romae 12, 602-667. agit cum Iunone, vt Poeni ferociam coerceat 12, 691 ſq. non aequus 12, 21 *n.* tuetur montem Capitolinum 12, 719 ſq. *n.* mitis adſpicit aliquos 7, 239 *n.* Iunoni hanc veniam dat, vt Hannibalem praeſenti periculo eripiat, ſimulque eius et Carthaginis extrema fata pandit 17, 341-384.

Iuramenta horrenda et ſacra fiunt ſanguinis potione 2, 427 *n*. iis fraude ſe exſolvere conabantur quidam Romani 12, 301 ſq. *n*.
Iurat tellurem 8, 105 *n*. ſpondens et ſancte 10, 436 *V. L.* *iurata* mens 6, 469 *n*. foedera Ioui 1, 9 *n*. 2, 274. 4, 789. bella 1, 186. 649. ductor 6, 346 *n*. dii 13, 747. *iurare* per numina et patria et peregrina 6, 467 ſq. *n*.
Iura Oenotria pati 1, 2 *n*. patriae 4, 711 *n*. petere 16, 171. carinae 4, 714 *n*. belli 6, 613. ſtatuere Sagunto 1, 650 *n*. dictare 6, 693 *n*. *iuris* alterni ſors 9, 17 *n*.
Iuſta aetas 2, 409. arma ſ. exercitus 12, 470 *n*. portus 14, 201. *iuſtior* aetas tua, cui vltra me cet. 3, 95 *n*.
Iulare haſtam amento 4, 14.
Iuuenalia arma 2, 312 *V. L.*
Iuuenis vocatur, qui iam Conſul fuerat cet. 9, 562 *n*. pulcer 12, 225 ſq. *n*.
Iuuentas 10, 641 *V. L.*

K

K litera Graeca, non Romana 1, 3 *V. L.*

L

Labat fides 2, 392 *n*. genu 1, 529. ſententia 14, 192. patria 17, 332 *n*. domus alta ſummi parentis 17, 475 *n*.
Labarus 4, 232.
Labefacit Sirius feſſum 1, 256. timor mentem 3, 557 *n*.
Labefactat Mulciber montes 12, 142.
Labes interna vrbis 8, 21 *n*. tenax niuis 4, 578 et *V. L.* gliſcens 14, 308 *n*. feminea 13, 17 *n*. Tartarea 14, 596 *n*. addere faſtis 8, 255 *n*. pellere 12, 404 *n*.
Labitur gloria 4, 745. ſpes 10, 309 *n*. munere 7, 740 *n*. ſecundis 9, 352 *n*. in Tartara 10, 263. mens formidine 10, 605 *n*. penna 14, 595. *labenti* aeuo vir 17, 427 *n*.
Labicum, *Labici*, *Lauici* 8, 366 *n*.
Labicus 5, 565 *n*.
Labienus 10, 32.
Labor pro pugna 1, 3 *n*. 3, 89. 12, 78 *n*. pro rebus geſtis 5, 561 *n*. pro aerumna 3, 75 *n*. 400 *n*. 6, 386 *n*. 8, 138. 12, 78 *n*. 14, 615. 9, 535 *n*. pro virtute 2, 5 *n*. 4, 311 *n*. 12, 78 *n*. Herculis 4, 64. terrae et maris 3, 58 *n*. 4, 53. 6, 503. 12, 157 *n* 14, 583 *n*. *labores* parti timore 15, 52 *n*. et *V. L.*
Laborat mors 13, 870 *n*. equis mortem 16, 410 *n*. vana 16, 508. Ioui regnum 8, 116 *n*. ſeruare 3, 80.
Labans greſſus 3, 632. 6, 79. ſuper ſanguine 7, 610 *n*.
Labſus aliger 3, 169.
Laburnus 13, 195.
Lacera frons 4, 613. nauis 1, 409. 2, 306. 6, 685. crinis 6, 560. caſtra 15. 9 *n*. Trebia 4. 644 *n*. vmbrae 12, 547. curis 8, 25 *n*. funus 2, 562 *V. L.*
Laceratum vulnus 2, 562 *V. L.* genas 2, 560. crines 4, 774.

curis

curis 8, 25 *n.* amictus in luctu 13, 389. terra 14, 15. lorica, ſcutum 5, 138 *V. L.*
Lacerto anteire ventos 16, 561 *n.* letali 1, 262 *n.* librare ſaxa 1, 317. 6, 248.
Laceſſere Martem 1, 680 *n.* letum 2, 321 *n.* fata ſ. fortunam 4, 731 *n.* 12, 61 *n.* 15, 36. rupes cornu 16, 8. clamore ſidera 17, 386 *n.* frontem pugnae 4, 404. Deos precibus 6, 373 *n.*
Lacon venator 3, 295 *n.* geminus 14, 207 *n.*
Lacrimabile Latio nomen 4, 729 *n.*
Lacrimantur, non loquuntur, qui dolori ſuccumbunt 5, 592 *n.*
Lacrimarum amnis 13, 577 *n.* *lacrimae* nec deos, nec heroes dedecent 1, 530 *n.* 2, 476 *n.* *lacrimas* alicuius ferre 14, 676 *n.* eboris, marmoris, aeris 1, 86 *n.*
Lacrimoſa fata 3, 207. aula 2, 552.
Lactea colla 4, 154 *n.*
Lacus Falerni 7, 211 *n.*
Ladmus 1, 397.
Laedit arma 16, 257. ripa gramina 13, 4. *laeſae* res 11, 6 *n.* crimine 15, 596. corpus (vulnere) 5, 602 *n.*
Laelius, Scipionis amicus et legatus 15, 217 ſq. 258 ſq. 274 ſq. eius virtus et eloquentia laudatur 14, 451 ſq.
Laenae tegmina 2, 166 *n.* et *V. L.* textura 15, 425 ſq. *n.*
Laertia regna 1, 290 *n.* 15, 303 *n.* pocula 15, 431 *n.*
Laeſtrygonum et Lami Antiphatisque ſedes 7, 276 *n.* 410 *n.* 8, 528. 14, 33. 126 *n.*
Laetus pauor, horror, pudor 3, 215 *n.* 6, 572 *n.* 15, 30 *n.* 16, 431 *n.* volatus 4, 115 *n.* artes 13, 537 *n.* caede Mars 17, 489. menſa 10, 375 *n.* campi, prata 6, 645. 8, 456. coelum 12, 602. bellum 10, 551. arcanis Dea 2, 481 *n.* grauitas 8, 609 *n.* *laetis* ſidere 17, 141 *n.*
Laeuinus 5, 544. 6, 42.
Laeuis male pro *leuis* 2, 111 *V. L.*
Laeua fortuna 3, 94 *n.* hora 7, 30 *n.* limes vitae 8, 612 *n.* deus 14, 494 *n.* 15, 512. homo 2, 111 *V. L.* Mars et bellum 5, 660 *V. L.* conatibus 8, 22 *n.* laeuus in orbem 7, 644 *n.* volatus 4, 115 *V. L.*
Lageus amnis 1, 196 *n.* ratis 10, 321 *n.*
Lagi flumina 17, 591 *n.*
Lambit ignis culmina 14, 312 *n.* ripas amnis 4, 350 *n.* Cf. 6, 223 *n.*
Laminae candentes in tormentis 1, 171 *n.*
Lampas decurrens coelo 1, 359 *n.* Phoebi 1, 193. 12, 575. 648. Furiarum 2, 610 *n.* Vulcani 4, 694.
Lamus rex 7, 276 *n.* 8, 529 *n.*
Languent fluctus 7, 259. murmura 10, 245. lumina 12, 250. hiatus 10, 295. gratia 17, 360. amor ferri 14, 182. membra leto 1, 503. ſomno 11, 418. *languentia* ſtagni 4, 490.

Langueſcit ira 13, 325.
Languida monſtris corda 3, 504.
Lanigeri luci 6, 4 *n.* 17, 596.
Lanugine prima ſparſus 7, 691 *n.* 16, 468. flaua ſignatae malae 2, 319.
Lanuuium, Iunonia ſedes 8, 361 *n.* 13, 364.
Laomedonteus 1, 543 *n.* 7, 437 *n.* 8, 172. 13, 55. 17, 4.
Laomedontiadum vrbs 10, 629 *n.*
Lapis lucens in aure 12, 231 *n.*
Laquearia 7, 145 *n.*
Lar Laurens 1, 659 *n.* Lares, Manes, Lemures, Maniae, Laruae eadem numina, et primum euocata in vrbium obſidionibus 2, 592 ſq. *n.*
Largiri equo totas habenas 15, 724.
Largitor laticis 7, 164.
Largus effuſa habena 7, 696 *n.* et *V. L.* largas quatit habenas 17, 541. largus comae 7, 601 *n.* mercandi dextras 15, 495.
Larinates et *Larinum* 8, 402 *n.* 12, 174. 15, 565.
Laronius 14, 534 *V. L.*
Larus 16, 47.
Laruae, v. *Lares.*
Laſciuit dextra 13, 329.
Laſciuus Hymenaeus 5, 23 *n.* lumina 15, 26.
Laſſantur oculi 3, 538 *n.* cautes fluctibus 1, 208 *n.*
Laſſo inceptis aeuo 11, 323 *n.* et *V. L.*
Lateranus 5, 229.
Latex Lyaeus 6, 139 *n.*
Latiae leges 15, 383 *n.* fata 16, 131 *n.* *Latii*, Itali 12, 412 *V. L.* 17, 432. *Latii* veteris nouique deſcriptio 8, 356-411 *n.*
Latini antiqui regna 3, 223. 644.
Latmus 1, 397 *V. L.*
Latonia virgo 12, 713.
Latrant fluctus et venti 3, 471 *n.* orator 8, 290 *n.* vitia 11, 426 *n.*
Latrator Cydon 2, 444.
Latratus Spartani 1, 421 *V. L.* 14, 21 *n.*
Latus ponti 17, 249 *n.*
Latus hoſtis 1, 499 *n.* 5, 453 *n.* lati humeri et pectus heroum 1, 499 *n.* 2, 154. 453. 4, 415. 5, 437. 453 *n.* ruina Cryxi 4, 293 *n.*
Lauat hos Aeſis 8, 448 *n.* valles ſanguine 2, 304. Baetis equos ſolis 17, 638. arma cruore 4, 166. adſpergine ſiluas 5, 621.
Lauatio poſt coenam 11, 418 *n.*
Laudatur Lucifer Veneri 7, 640 *n.* armis 8, 461. *laudanda* monſtra 2, 650 *n.*
Laudatio et *laudator* mortui 10, 568 ſq. *n.*
Lauinia Annae fraudes nectit 8, 176 ſq. *n.*
Lauinia ſceptra 1, 44 *n.* Pergama 13, 64 *n.* 806.
Laurea in Capitolio depoſita a triumphantibus 15, 119 *n.*
Laureata nauis, lancea, faſces, literae 11, 484 *n.*
Laurentes 1, 110 *n.* 605 *n.* lar 1, 659 *n.* ſtagna 8, 28 *n.* colonus 12, 706 *n.* domus 8, 358.

358. lucus 13, 65. ſigna 14, 257 *n*. ora 15, 415. regna 16, 151. populi 16, 678 *n*. 17, 62. Cf. 1, 669 *n*. 3, 83.
Laurentum 1, 110 *n*.
Lauriger ani 5, 412 *n*.
Laurus 4, 175.
Laurus depoſita in gremio Iovis 9, 546 *n*. 15, 119. Cf. *Laureata*.
Laus, ad quam ſtimulamur 1, 245. 5, 114 *n*.
Laxat campum 5, 269 *n*. 9, 557. excubias 7, 318 *n*. iugum 11, 17. mentem 11, 286. hos inpulſu vis 15, 717. amnis ripas 17, 123 *n*. milites vulnere 17, 422. hiatum 14, 239. *laxata* nox 13, 550. obſidio 1, 582. ira 8, 320 *n*. laxatus habenas 9, 657 *n*.
Laxa fides 8, 320 *n*.
Leaena feta, h. e. enixa, ſaeviſſima 1, 406 *n*. 10, 124.
Leandrius Helleſpontus 8, 621 *n*.
Leda in Elyſiis oris 13, 633. *Ledae* nomen 13, 44 *n*.
Ledaeus Xanthippus 4, 356 *n*. Caſtor 13, 804. Amyclae 2, 434 *n*. *Ledaei* fratres a nautis ſuſpirati 15, 83 *n*.
Legere pontum 1, 20 *n*. 6, 522 *n*. arua tardo paſſu 7, 132. 12, 524. viſu omnia 12, 569 *n*. trabem iugis 1, 353. haſtam ripa 4, 177.
Lemures, v. *Lares*.
Lenis amnis 8, 180 *n*.
Lentare bella 8, 11 *n*.
Lentulus 1, 676. 5, 231. 10, 260 ſq.
Lenta ſtagna 5, 5 *V. L.* 8, 601 *n*. Dea cernit 2, 489 *n*. ira 1, 451. 6, 699. 11, 378. nerui 4, 208. limus 4, 577 *n*. cura 13, 459. ſagitta 5, 19. Mars 13, 772. in vmbra 15, 705 *V. L.* venit 17, 157 *n*. adſtat in collibus 12, 567 *n*. exſpectat 13, 103 *n*.
Leones mulcent Afri, v. *Mauri*. — *leo* Libycus, Hannibal 1, 569 *n*. 7, 401 *n*. prendit ac frangit ceruicem iuvenci 11, 246 *n*. et *V. L.*
Leontini campi 14, 125 *n*.
Leponticus, *Lepontii*, 4, 235. *V. L.*
Leptis Sarrana 3, 256 *n*.
Lernaea monſtra 2, 158 *n*. 3, 32 *n*. 6, 182. gemina ſectis ſerpentibus 2, 159 *n*.
Lesbium vinum 7, 211 *n*.
Lethaea virga 10, 356 *n*. latices 13, 555 *n*.
Lethe 1, 236 *n*. 16, 476 *n*. vbi ſit 13, 554 ſq. *n*.
Lethes Hiſpaniae fl. 1, 236 *n*. 13, 554 ſq. *n*.
Leuat equum 7, 341. caput criſta 17, 392 *n*. caſum laude 5, 371. Romam hoſte 8, 270.
Leucaſia 8, 578 *V. L.*
Leucatae vada 15, 302 *n*.
Leucoſia 8, 578 *n*. et *V. L.*
Leuis membra 3, 332. fides 6, 468. bello 8, 515 *n*. 13, 214. frenis 2, 64 *n*. 15, 560. corde 4, 706 *n*. fama 5, 363. 12, 215. aurae 1, 601. 15, 162. anni 2, 94. ſaeuit 4, 542. Mars 17, 510. gyri 7, 645 *n*. metu 9, 87. Satyri 3, 394. equi 3, 385 *n*. arma 5, 30 *n*. piſcis 7, 502 *n*.

Leuis (non *laeuis*) iuuenis 2, 111 *n.* et *V. L.*
Leuitas Sicana 14, 291 *n.*
Lex muneris eſto 17, 380 *n.*
Libamina belli 4, 827 *n.* 10, 551 *n.* 11, 376. praedae 15, 262 *n.* in mediam flammam iacta 17, 185 *n.*
Libare oſcula 1, 104 *n.* 6, 421 *n.* dapem diis 7, 392. ſacrum honorem Fabio 7, 750 *n.* criſtas turbine 9, 523 *n.* et *V. L.* carcheſia 11, 300 *n.*
Libera metuendi iuuentus 5, 212 *n.*
Liberi fulcra et columnae domus 2, 65 *n.*
Libido ſacra 11, 310 *n.* armorum 11, 598. ad caedes 14, 531.
Libo cognomen Scriboniae gentis 5, 411 *n.*
Librat ſaxa, iaculum cet. in hoſtem, ab aure cet. 1, 317 *n.* 351. 523. 540. 2, 622. 4, 453. 5, 293. 576 *n.* 10, 235. fulmina 12, 624. corpus 12, 94 *n.* 13, 337. ventus ratem 17, 273. viſus et niſus 5, 284 *V. L.* 15, 426 *V. L.* oculis 14, 398 *n.*
Liburna agilis 13, 240 *n.*
Libye ſubdita Cancro 1, 194. Alpibus inpoſita 3, 563 *n.*
Libya, Epaphi f. vnde dicta Libya terra 14, 577 *n.*
Libys 13, 94. *Libyes* 1, 189 *V. L.* discincti 2, 56 *n.*
Libyſſa turba 1, 247 *n.* belua 3, 459 *n.* Cf. 6, 712. 16, 556.
Lictores in pugna et ſagis 9, 420 *n.* muti in luctu publ. 10, 638 *n.*
Ligare corona Poenorum terga 7, 589.
Ligaunus 4, 206.
Ligurum bella 1, 628 *n.*
Ligus 4, 591. pernix 8, 605 *n.*
Lilaeus 14, 489.
Lilybaeon nobile 14, 75.
Limen primum 6, 436 *n.* primum Aurorae 5, 26 *n.* mortis 5, 423. 14, 444 *n.*
Limes latus in campo actus, 1, 267 *n.* 4, 462 *n.* 9, 380. ſulcatus per aequora 14, 362. laxus, quo turmas diducit 9, 610. durus, quo aetas decurrit 15, 46 *n.* laeuus vitae 8, 612 *n.* porrectus lucorum 14, 647 *n.* ſolis 4, 105 *n.* campi praeceptus 16, 337 *n.* *limite* medio incumbens 16, 488 *n.*
Lindus 3, 364 *n.* et *V. L.*
Lingua ardet et aret 14, 598 *V. L.* *linguas* complures ſibi optant poetae, rem memorabilem relaturi 4, 525 ſq. *n.*
Linquit Poenum dolus 5, 38 *n.* me menti 11, 325. vitam 11, 398. linquitur cernere 4, 626.
Lintea ſubſtringere 1, 689 *n.*
Linteae loricae ac galeae 3, 369 ſq. *n.* veſtes ſacerdotum Iſidis et Herculis Gadit. 3, 24 *n.*
Linum multiplex thoracis et galeae 3, 271 *n.* Aegyptium 3, 25 *n.* 375 *n.* 14, 660 *n.*

Arabum 3, 374 *n.* Saetabis 3, 374 *n.* Faliſcum 4, 223 *n.*
Lipare ſ. Liparae inſ. igniuomae 14, 56 ſq. *n.*
Liquare coria 2, 474 *V. L.*
Liquefacta carmina lyra 11, 415 *n.* cauernae 14, 63. in aquas 14, 225. membra igne 1, 178 *V. L.*
Liquere putri tabo 13, 487. *liquens* Achaetus 14, 269 *V. L.* vnda gelu 4, 749.
Liqueſcere fama 16, 134 *V. L.*
Liquidum iter maris 3, 156 *n.* profundum 11, 455. aurae 2, 91. carmen, cantus, vox 11, 415 *n.* aethra 13, 18 *n.*
Liquor Bacchi 11, 301.
Lirinates 8, 402 *V. L.*
Liris fl. quietus 4, 348 *n.* ſulfureus 8, 399 *n.*
Literna palus 6, 654 *n.* 7, 278.
Liternum 6, 654 *n.* et *V. L.* 8, 531 *n.*
Liternus fl. 6, 654 *n.*
Litorea Cupra 8, 432 *n.*
Liuens venenum 2, 707. pectus planctu 2, 668. nebula 6, 282 *n.* vadum Auerni 10, 136. aqua coeno 8, 381. dorſum 9, 577. equorum tergora 7, 685. racemus et uva 7, 208 *V. L.*
Liuius Claudius Salinator in priore conſulatu damnatus 15, 593 ſq. *n.* in altero cum collega Nerone vincit Hasdrubalem ad Metaurum 15, 601-807.
Liuor obtrectat facta 11, 610 *n.* angens ſua guttura 13, 384 *n.*
Lixum ſ. Lixus, Linx, Linga, Tinga 3, 258 *n.* 5, 400.
Locri 11, 20 *n.*
Loca quo ſunt fata tua 1, 599 *n.*
Longaeuum fanum 13, 86.
Longe eſſe 1, 301 *n.* 17, 80.
Longinqua aequora 1, 584. 17, 13 *n.*
Longa cognomina 1, 89 *n.* arua 3, 422 *n.* nox 8, 140. Clotho 5, 404. mapalia 2, 85 *n.* orae 6, 628.
Loquuntur exta 1, 139 *n.* ſortes 1, 416. ſaxa Phoebo 15, 311 *n.* equis 16, 322.
Lora fert ſecundus 16, 387 *n.*
Loricam textam nodis, auro trilicem, conſertam hamis 2, 401 *n.* 5, 140 *n.* lintea 3, 269 ſq. *n.* 371 *n.*
Lotophagi 3, 311 *n.*
Lotos nimis hoſpita 1, 311 *n.* Phrygia ſ. Mygdonia h. e. tibia 8, 504 *n.* 11, 430 *n.*
Lubrica roſtra 7, 542 *n.*
Luca ſ. *Lucas* bos 9, 572 *n.*
Lucani 8, 569 *n.*
Lucentes arenae 1, 235 *n.* vulnere flammae 1, 174. fluctus 7, 259 *n.*
Lucifer mari renouatus laudatur Veneri et certat maioribus aſtris 7, 639 *n.* 12, 247 ſq. cum oritur, Heſperus vocatur 7, 639 *n.*
Lucretia inclita leti et pudicitiae decus Latium 13, 822 ſq.
Lucrinus lacus 12, 116 *n.*
Lucrina Venus 14, 410 *V. L.* inter Lucrinum lacum et mare agger ſ. via, ab Hercule

munita et refecta ab Agrippa 12, 117 ſq. *n.*
Luctantur fatis cet. 1, 234 *n.* 2, 514 *n.* 4, 20. 583. 590. 9, 553. 10, 295. 14, 454 *V. L.* vana 17, 313. lumina 3, 520 *n.* 7, 204 *n.* ferro glacies 3, 520. inponere 3, 54. mugire 7, 350.
Luctificus pauor 6, 557.
Luctus edax in Orco 13, 581 *n.*
Ludit Proteus per varias formas 7, 423 *n.* iuba per colla 16, 363 *n.* Poenum 7, 15. praeſaga praecordia meos ſenſus 3, 74. de amore 8, 470 *n.*
Ludibrium necis 6, 524 *n.* caudae 13, 340.
Ludificatur ducem 7, 214. equo 7, 646. 8, 644.
Ludus ei eſt 3, 349 *n.* tollere damam 16, 572 *n.* Ludi funebres 16, 288-591 *n.* de amore 8, 470 *n.*
Luere foedera 1, 671 *n.* proelia damnis 6, 286. 7, 514. crimina 13, 867. *luitur* Graecia profundo 11, 22 *n.*
Lues 1, 174 *n.* 354. 5, 108 *n.* 390 *n.* 10, 603 *n.* 12, 184. 16, 622 *n.* 17, 96.
Lumen gentis 6, 130 *n.* 8, 246 *n.* aeratum vmbonis 2, 211 *n.* herois fulget 1, 496 *n.* 11, 338. coeli blandum 2, 223 *n.* 16, 73 *n.* coecum dei 17, 548 *n.* *lumina* laſciua Voluptatis iaciunt flammas 15, 26. ignea ſerpentis radiant flamma 2, 586. retro fugiunt 2, 465. gemmata peltae 2, 167 *n.*
Luna fraterno lumine luſtrat terras et adflatur 4, 481 *n.* 8, 174 *n.* cauſa fluxus et refluxus maris 3, 59 *n.* bigas inmittit per caerula 3, 59 *n.* eius bisſenos orbes complere 3, 67. deducitur coelo a magis 8, 500 *n.*
Luna ac Lunenſis ſinus ſ. portus, caſeus et marmor 8, 480 *n.*
Lunata arma ſ. peltae Amazonum ac Thracum 2, 76 *n.* 8, 429. flexus 4, 317. gyrus 14, 370.
Lupata, frena 1, 217 *n.*
Lupi, freni 1, 217 *n.* *lupi* olim capti fouea virgultis tecta et balatibus agni 6, 329 ſq. *n.* Martii 7, 717 *n.*
Lurida oſſa 2, 466.
Luſitani equi e Zephyro concipientes 3, 378 ſq. *n.* 16, 364.
Luſtrat cineres 2, 266 *n.* clara dies Oetam 6, 452 *n.* clipeum viſu 5, 307. caerula puppe 13, 881. ſigna ſ. maniplos 3, 407. 14, 626. Hannibalem 17, 517 *n.* lacum 4, 827. Caucaſum 12, 459 *n.*
Luſtratio 8, 125. 12, 750.
Luſtrum etiam tempus quatuor annorum 16, 151 *V. L.*
Luſtra inſana 11, 33 *n.* exagitare (ferarum) 8, 565 *n.* incolunt Hirpini 8, 571 *n.*
Luſus, a quo dicta *Luſitania* 3, 101 *n.*
Lutatius eiusque victoria navalis 1, 34 *n.* 6, 687 *n.* et *V. L.* 13, 731.
Lux Italum 13, 707 *n.* tanta exoritur 4, 475 *n.* armorum

3, 371. 9, 107. nitoris 7, 471. ſuprema 10, 153. 15, 66. pro vita 2, 524. 7, 737. 11, 48. 16, 538. *ſub lucem* ſomnia vera 8, 124 *n.* *lucem* pati 6, 577 *n.* *ſine luce* genus 8, 246 *n.* *luce* remota 13, 869 *n.*
Lyaei munera 7, 748 *n.* 13, 416. latices 6, 139 *n.* fuſi per membra 13, 273. Latii 3, 370 *n.* et *V. L.*
Lychaeus 14, 434.
Lycii arcus 8, 494 *n.*
Lycormas 2, 637.
Lycurgi ritus 4, 364.
Lycus 2, 177.
Lydia ſtagna, Pactolus 1, 157 *n.* ora, Etruria 4, 719 *n.* 9, 189. bella, cum Porſena 13, 828 *n.* Tyrrhenus, qui coloniam Lydorum in Etruriam duxit 5, 9 ſq. *n.*
Lydorum populi, Etruſci 4, 719 *n.* 738 *n.* 5, 9 ſq.
Lygdus 1, 438.
Lymphata boum corpora 7, 357. curſus 1, 459 *n.* mentes 5, 224.
Lyndus v. *Lindus.*
Lyxus 2, 112.

M

Macae 2, 60 *n.* 3, 275. 15, 670 *n.*
Macedonum reges, v. *Galeae.*
Macetes ſ. *Macetae* 13, 878 *n.* 14, 5. 15, 287. 17, 414. 632.
Mactari exitio 17, 499.
Macte indole ſacra 4, 475 *n.* virtute 10, 277. virtutis auitae 12, 257. pudici animi 15, 274.
Macula non inlita vita 11, 43.
Maculare hoſpite ſedes 13, 305. crimine mentem 11, 200.
Madefacta luxu meroque membra 12, 18 *V. L.* 11, 407 *n.* veneno Aſſyrio veſtis 11, 41 *n.*
Madens, ebrius, 11, 407 *n.* 12, 18.
Maeandrus ſibi gurgitibus flexis reuolutus oberrat 7, 139 *n.*
Maecenas e Cilnia gente Etruſca 7, 29 *V. L.* 10, 40 *n.*
Maenala 13, 346 *n.* 15, 771 *n.*
Maenas armata 3, 102 *n.* nocturna Lyaeo 3, 395 *n.* et *V. L.*
Maeones, Lydi, et Etruſci 4, 721 *n.*
Maeonium vadum, Pactolus 1, 157 *n.* lingua Homeri 4, 525 *n.* coloni, lacus, pubes, fluctus, Etruſci 4, 721 *n.* 5, 10. 6, 607. 12, 17. 15, 35 *n.* cf. 7, 139 *n.* 8, 482.
Maeret talia 17, 268.
Maeſtus v. *Moeſtus.*
Magalia et *Magaria*, v. *Mapalia.*
Magica lingua 1, 432 *n.* cantus 1, 97 *n.* artes 8, 99. ſtridor, ſacra, ſacerdos, artes, herbae, ſcrobes, carmina, cruor 1, 94 ſq. *n.* 97 *n.* 430 *n.* 432. 2, 427 *n.* 8, 496 ſq. *n.*
Magis omittitur 14, 634 *n.*
Magiſter nauis 1, 687. 4, 717 *n.* 10, 612. elephanti 4, 614. belli 3, 173 *n.* belli equitumque 7, 495. 12, 501. mili-

militiae 16, 219. ſtabuli gregisque 2, 690. haud ſegnis timor 4, 25 *n*. Cf. Adp. et *Exuere*.

Magnanimae vrbes 1, 29 *n*. viri 1, 293. Senatus 2, 2. gigantes 9, 309. virtus 15, 387. ductores 16, 646.

Magnetis vis, et vbi reperiatur 3, 266 *n*. et *V. L.*

Magna minari, promittere, loqui 8, 109 *n*. *magnum* eſt, ex hoſte reuerti 7, 240. *magna* ſat triumpho viſa Superis Carthago 6, 343 *n*. *maxima* rerum Roma 3, 585 *n*.

Mago frater Hannibalis, dux Carthag. fratrem ſpirans in armis 3, 239 ſq. 4, 311 ſq. 562 *n*. ab Appio vulneratus a Synhalo ſanatur et in pugnam redit 5, 344-375. 530 ſq. nuncium victoriae Cannenſis fert Carthaginem et annulos aureos 11, 369 ſq. 483-611. fugatur et in Libyam traiicit, ſed in itinere moritur 16, 23 ſq. *n*. 674 *n*.

Mahalces 7, 559.

Maharbal 4, 562.

Malae preſſae caſſide 2, 346. ſignatae lanugine 2, 319. 6, 128.

Malefida caſſis 14, 163 *n*.

Maleſuada gloria 14, 501 *n*.

Malignus victus, aditus, lux, ignis 3, 280 *n*. ars 7, 266.

Malle ſibi campum 1, 157 *n*.

Mala gramina 8, 498 *n*. pectora bello 10, 421. morbi 13, 581.

Malus in naue erigitur initio nauigationis, et deponitur ea finita 6, 354 *n*.

Mamercus 5, 333.

Mamertini 1, 662 *n*.

Manant flammae 10, 106. 17, 99 *n*. contagia morbi 11, 12. mors in viſcera 5, 528 *n*. corpora tabo 10, 542. oculus per ora 4, 752.

Mancinus 9, 13. 71.

Mandere cruorem ore 1, 424 *n*. ferrum 16, 358. humum ore 5, 526 *n*.

Mandonius 3, 376.

Manet gradu 16, 21 *n*. me praemium 3, 149. 611. nos et te eadem hora 6, 509 *n*. *manſurum* decus 17, 625.

Manes exciti magico cantu et ſacrificio 1, 97 *n*. profundi oſtenduntur vel viſi procedere terrae motu et expavent antiquum diem 5, 618 *n*. 6, 180 *n*. 12, 129. 14, 246. ad Manes ferre quid 6, 423. viſi buſtis erumpere 8, 642 *n*. iis nigrae ſub lucem mactantur pecudes, facta ſcrobe 1, 97 *n*. 13, 404 ſq. *n*. potant cruorem, et ſic loquuntur eliciunturque 13, 443 *n*. 447 ſq. *n*. 494 ſq. 621. 706. 735. 736. vocare excitos 16, 310 *n*. 577. ad eos deſcendere 17, 267. infeſtant interfectores ſuos 2, 704 *n*. Cf. *Animae*, *Lares*, *Vmbrae*.

Manicae rigent ex auro 4, 155. veſtis 11, 41 *n*. et *V. L.* additae viro 17, 140.

Manipli duri 1, 248 *n*. equitum 4, 314 *n*.

Manſueſcunt corda 17, 463.

Mantua, Muſarum domus 8, 593 *n*.
Manus elephanti 9, 628 *n*. vncae tela 14, 322 *n*. artificum 14, 653 *n*. *in manibus* eſſe 7, 35 *n*. 12, 196 *V. L.* *manu* parta formido 16, 15 *n*. proximus ductori 16, 115 *n*. ſenior 16, 644 *n*. manu cadere 2, 705 *n*.
Mapalia 2, 85 *n*. 438 ſq. 691. 4, 374. 14, 7 *n*. et *V. L.* 15, 418. 17, 88 ſq. *n*.
Marathonius hoſtis 14, 650 *n*.
Maraxes 7, 324.
Marcellea et Verrea 14, 665 *n*.
Marcellus primus Hannibalem vincit ad Nolam 12, 161-294 *n*. Syracuſas obpugnat et capit 14, 110-684 *n*. patronus Siciliae, et ob humanitatem diuino honore cultus a Siculis 14, 665 ſq. *n*. 680-9 *n*. tertia tulit opima ſpolia 1, 133 *n*. in Apulia caeditur 15, 334-398. eius virtus laudatur 15, 337 ſq.
Marcentes anni 15, 743.
Marcia, Reguli vxor 6, 403 *V. L.* 574 ſq.
Marciana carmina 7, 483 *n*.
Marcida ora 14, 636 *V. L.*
Marcius 13, 700 *n*.
Mare, eiusque aeſtus ſ. fluxus et refluxus, horumque cauſae 3, 45-60 *n*. 392 *n*. 15, 226. inmane, vaſtum, ingens 6, 522 *V. L.* magnum h. e. mediterr. 8, 630 *n*.
Margaritae, munera rubri ponti 12, 231 *n*. 14, 663 *n*. in aure lucent 12, 231 *n*.
Marius 13, 853 ſq.
Marmarica ſigna 2, 57 *n*. populi 3, 687. vires 8, 215.
Marmaridae, medicum vulgus 3, 300 *n*. *Marmarides* Scyron 14, 482 *n*.
Marmor moeſtum 1, 86 *n*. infidum, mare 14, 464 *n*.
Marmoreum iugulum 12, 246 *n*. collum 4, 154 *n*. templum 8, 230 *n*.
Marrucini 8, 519 *n*. 15, 566 *n*. 17, 453.
Marruuium 8, 505 *n*.
Mars noſter 1, 118 *n*. ſiniſter 1, 8. 457. egregius 11, 502. infidus 14, 266 *n*. Iberus 15, 2 *n*. laetus caede 17, 489 *n*. minor ſ. leuior 4, 265 *V. L.* 17, 510 *n*. ingens haſta 1, 433 *n*. propria ſedes Thracia 1, 433 *n*. eo ſati Romani 1, 635. Carthagine prae ceteris diis cultus 2, 365 *n*. equi et currus 1, 433 ſq. *n*. 3, 702 ſq. 4, 430-444 *n*. 17, 487 ſq. clipeus fulminis flammas ſpargens, galea nulli deorum facilis, thorax Cyclopum labore ſudatus, et haſta 4, 432 ſq. *n*. praecipuae partes in Gigantomachia 1, 435 *n*. 4, 435 *n*. ſtrepitus currus 4, 436 *n*. comites et aurigae, Furor, Irae, Pauor, Bellona 4, 436 ſq. *n*. fulmina mittit 4, 440 ſq. *n*. ingreſſu ſtrepituque currus quatit coelum ac terram 4, 442 ſq. *n*. Scipionem iuuenem tegit in acie et laudat 4, 457-479. pro eo pugnat cum Pallade 9, 438 ſq. *n*. in Poenos furit 9, 486 ſq. 521 ſq. inuitus

inuitus et cum fremitu ex acie excedit iuſſu patris 9, 551 ſq. tuetur campum Martium 12, 716 *n*.
Marſi et Marſica oppida, bellum cet. 8, 495-509 *n*. *Marſa* veneficia et artes magicae 8, 496 ſq. *n*. *Marſorum* origo a Marſya 8, 502 ſq. *n*.
Marſya fugit Phrygias trans aequora Crenas 8, 503 *n*. et *V. L.*
Martigenae populi 12, 582. vulgus 16, 532 *n*.
Martius fonipes 1, 222. plebs 8, 269. virgo 8, 428. clamor 5, 171 *n*. lupus et tigris 7, 717 *n*. frons 8, 559. Hannibal 15, 407. ora 17, 646.
Maſiniſſa, ſocius Poenorum, ad Romanos deficit, et Scipionis ope regnum paternum, a Syphace expugnatum, recuperat 16, 115 ſq. ei crines ardent, vnde mater quaenis fauſta ominatur 16, 118 ſq. *n*. fortiter pugnat ad Zamam 17, 413-431.
Maſſaeſyli et *Maſſyli* ſ. *Maſſylii* confunduntur 16, 170 *n*.
Maſſagetae bibunt ſanguinem equinum 3, 360 *n*.
Maſſicum vinum, et *Maſſicus* mons 4, 347 *n*. 7, 162 ſqq *n*.
Maſſilia, colonia Phocaeorum 4, 52 *n*. Dianae Epheſiae ſacrificia humana mactat 15, 169 ſq *n*.
Maſſylia ſigna 16, 184 *n*.
Maſſyla gens 2, 108 *n*. 3, 282. 8, 99. vates 1, 101 *n*. 2, 298. rex 16, 234. enſis 5, 413. fera 12, 276 *n*. Cf. *Maſſaeſyli*, et *Mauri*.
Maſulus 1, 405.
Mataurus, v. *Metaurus*.
Mater bellorum Pyrene 17, 640 *n*.
Mathematici deſcriptio 14, 343 ſq.
Maturus ad arma 16, 656.
Mauortius Haemus, Thracia cet. 11, 464 *n*. pectora 15, 4.
Mauri, Gaetuli et Maſſyli leones mulcent et fetus eorum alunt 1, 406 *n*. 2, 440. 3, 288 ſq. 16, 235 ſq. *n*. ſerpentes ſopiunt cet. v. *Serpentes* — ſunt Nomades 2, 441 ſq. *n*. 15, 538 *n*. Cf. *Mapalia*.
Maurum iaculum 3, 339 *n*. 4, 567 *n*. paſtor 17, 90.
Mauruſia taxus 4, 567 *n*. peſtis 9, 620. praeda 16, 553 *n*.
Mazaeus et *Mazaei* 4, 627 *V. L.*
Meatus nubiuagus 12, 102 *n*.
Medicare aeſtus vulneris 6, 99. tela veneno 7, 453 *n*. 13, 197. *medicata* papauera 10, 352. ora 13, 478.
Medicina ſubcubuit malis 14, 609 *n*.
Medicum vulgus 3, 300 *n*. medicae artes veterum 5, 351 ſq. *n*. medicorum amictus adſtrictus 5, 367 *n*. medici ſanguinem abluunt et ſiſtunt aqua frigida et calida dolorem mitigant, vires autem parco cibo reſtituunt 6, 91-95 *n*.
Meditamina belli 8, 324 *V. L.*

Meditari formas in puluere 14, 677. ſtragem 4, 336. pugnas 5, 315 *n.* 12, 711 *n.* in proelia 5, 315 *V. L.* 17, 438. vulnus 4, 188.
Medius pacatorque Syphax 16, 221 *n.* furor 2, 623 *n.* axis, feruor, ſol, dies 1, 258 *n.* 284 *n.* 8, 650 *n.* exacti per viſcera teli 1, 307 *n.* vox 2, 329. *e medio* ſumere hortamenta 5, 159 *n.*
Medullae telluris 7, 490 *n.* 12, 136.
Meduſa Phorcynis 2, 59 *n.* ſaxifica 10, 177 *n.* eius antra et ſedes 2, 59 *n.* 10, 173 ſq. *n.* caput in aegide Palladis 9, 441 ſq.
Meduſaei chelydri 3, 316 *n.*
Megaera 3, 37 *n.* 13, 432.
Megara 14, 26 *n.* 273.
Melas fl. 14, 260 *n.*
Mella Neleia Pyliae ſenectae 15, 456 *n.*
Melior v. *Bonus.*
Melite lanigera 14, 251 *n.*
Membra Libyae 2, 310 *n.* patria 2, 525 *n.* Carthaginis truncata 17, 149 *n.* *pro membris* arma fuere 12, 24 *n.*
Memento ſeruare cet. 3, 118 *n.* 4, 286. 817. 16, 219.
Memnon Eous 3, 334 *n.*
Memori amore tenere 3, 65 *n.* mente condere 13, 40. ira 13, 71 *n.*
Memorare ter centum annos 2, 4 *V. L.* *memoratus* primis Troiae ruinis 1, 513. Graiis 12, 358.
Memphis Nilotica 11, 431 *n.*
Memphitis tela 14, 660 *n.*
Menaei viri, *Menae*, *Menenii*, *Menanini* 14, 266 *n.*
Mendax tellus 7, 160 *n.* Cf. *Foenus.*
Meninx 3, 318 *n.*
Mentes ſuperae 1, 19 *n.* 124. vatum 3, 5. *mentem* exuere, et excuti 7, 495. 9, 644 *n.* ſiſtere 10, 407 *n.* alicui dare 1, 63 *n.* 6, 609 *n.* *mente* intrare Styga 7, 586 *n.*
Menſa neglecta 1, 613 *n.* menſae alia tellure petitae, citreae cet. 13, 354 *n.*
Mentitur praepes Superos 4, 129. Iupiter 1, 417. fratrem 2, 637 *n.* minas 13, 166 *n.* tellus colono 7, 160 *n.* 14, 23 *n.* Roma te prolem Tonantis 17, 654.
Mercurius a Ioue miſſus ſomnianti Hannibali adparet 3, 163 ſq. *n.* virga tenebras fugat cet. 3, 199 *n.* editus antris Cyllenes 3, 203 *n.* virga ſomnum inmittit 10, 356 *n.* animas deducit ad inferos 13, 630 *n.* eius talaria 16, 501 *n.*
Merendo exſangues 2, 320 *n.*
Mergere res 8, 285 *n.* *merſa* ponto 2, 182. 14, 233 *n.* naris 10, 78 *n.* res 8, 285 *n.* vita libidine 11, 427. vetuſtas ſ. fata caligine 8, 45. 11, 122. arenis 1, 644. cruore 1, 50. 9, 189. viſceribus telluris 1, 231. tonſae gurgite 14, 533 *n.*
Meritare 10, 655 *n.*
Meroe 2, 104 *n.*
Meſſana 1, 662 *n.* 14, 194 *n.*

Meſſa-

Meſſapus rex 12, 393 *n.* et *V. L.*
Meſſor bis tondet ariſtas 8, 61.
Metae finis 16, 512 *n.* ſubſtructae arundinum aucupis 7, 676 *n.* cladis 9, 549. Parcarum inpellere 5, 406 *n.* Herculis 9, 185 *n.* 16, 149. regnorum 7, 478. terrarum 14, 8. aeui 10, 209. *metis* narrandi preſſis ſtringere famam 8, 48 *n.* *metam* in circo radere ſ. ſtringere 5, 24 *n.* 16, 361 *n.* tenebrae ſtringunt 13, 299.
Metabus 4, 337.
Metalliferae terrae 15, 498.
Metallum chalybis 2, 403. de marmore, ſulfure, gemmis cet. 8, 480 *n.*
Metari agros fuga 6, 58 *n.*
Metaurus 4, 187 *n.* et *V. L.* 7, 486 *n.* et *V. L.* 8, 449. 15, 556. 619 *n.*
Metellus iuuenibus quibusdam auctor eſt, vt Italiam relinquant 10, 415 ſq. 12, 299 ſq.
Metere colla enſe 4, 213 *n.* 462. 10, 146. 13, 218. 14, 134. 17, 146. ſegetem 16, 615 *n.* regionem, vrbem, colles 8, 564 *n.*
Methymna ferox 7, 211 *n.*
Metiri tecta vrbis ſc. oculis 1, 299. aequor ſ. iuga venatibus 3, 339 *n.* pectus cuſpide 4, 292 *n.* ſtagna Eridani 5, 156 *n.* ruinas auro 8, 676 *n.*
Metiſcus 1, 437 *V. L.*
Metus non aequus in artis rebus ſuaſor 5, 478 *n.* 10, 597 ſq. inopinatus et magnus clamandi facultatem adimit 6, 188 *V. L.* Deorum 1, 82 *n.*
Meuanas 4, 544 *V. L.*
Meuania 4, 544 *n.* 6, 645 ſq. *n.* 8, 456 *n.*
Meus dies, Mars cet. 1, 118 *n.* Murrus 2, 562 *n.* irae 7, 564 *n.*
Micat ſerpens tergore 2, 547. lingua 6, 223 *n.* tremulo conatu 4, 211 *n.* igneus aether 1, 135 *n.*
Micipſa 2, 160.
Migrantur regna Superis 7, 431 *n.* 13, 266.
Milichus 8, 104 *n.* et *V. L.*
Militum exercitia 8, 551 ſq. *n.*
Mille carinae Troiam raptae 3, 229 *n.*
Milo Lanuuinus murali corona donatus 13, 364 ſq. *n.*
Mimas mons 3, 494 *n.* gigas, cui inpoſita Prochyte inſ. 4, 276 *n.* 12, 147 *n.*
Minae pelagi 12, 157. durant, frontibus caeſorum 5, 673 *n.*
Minantur coelo ſaxa 4, 2 *n.* obſeruet foedus 17, 77 *n.* *minans* ſeruitium 15, 589.
Minax ſonitus 12, 140. *minacia* iuſſa 11, 208 *V. L.*
Minerua, ad ſtagna Tritonidos paludis edita, inuento Libyen perfudit olino 3, 322 ſq. *n.* (Cf. *Tritonia* et *Tritonis*) certat de pulcritudine cum Iunone ac Venere 7, 437 ſq. *n.* Hannibali auxilio venit et pugnat cum Marte 9, 438-485 *n.* cum Ioue expoſtulat de furore Martis 9, 526 ſq. eius aegis, caſſis,

caſſis, fulminei oculi cet. 9, 441-469 *n.* adiuuat Argonautas 11, 471 ſq. *n.* fulmine percutit Aiacem Oiliadem 14, 479 *n.* eius ſpecies 7, 459 ſq. *n.*

Miniſtrare poenas, et poenis, velis, telis, habenis, vitiis 2, 674 *V. L.* bello 12, 310.

Minitantia fata 13, 170.

Minoia tela 2, 107 *n.*

Minor frontem 3, 42 *n.* et *V. L.* Mars 4, 265 *V. L.* *minores*, poſteri 6, 550 *n.* 16, 44. infantes 2, 491 *n.* Superi fatis certaſſe 5, 76 *n.* *minora* periclo tela 10, 23.

Minos, ad cuius vxorem Paſiphaen Galbae maternam originem referebant 8, 470 *n.* Daedalum in Siciliam perſequens a Cocali regis filiabus occiditur 14, 40 ſq. *n.* index inferorum 14, 42.

Minucius Rufus 7, 386 *V. L.* dux temerarius, qui monita Fabii ſpernit, eoque abſente pugnat cum Poeno fugam ſimulante, vt eius furorem alat 7, 377-408. 494 ſq. aequato ſibi cum Fabio imperio vincitur ab Hannibale 7, 513-535. a Fabio ſeruatur 7, 536-729. Fabium patrem ſalutat 7, 730-750. perit in pugna Cannenſi 9, 561 ſq.

Mirabile ſ. *mirum* quantum 6, 620 *n.*

Miſcet pugnas, proelia, bella, certamina 1, 60 *n.* 266. 2, 152. 528. 5, 302. 9, 233. 330. 14, 521. 15, 673. 16, 48. agens Martem 17, 480 *n.* campum 5, 434 *n.* omnia et verſat 7, 141 *n.* pocula 7, 169 *V. L.* ſe labori 17, 29. facta dictis 13, 104. ſtudia 9, 405. vrbis fata ſuis 2, 301. murmura linguis 3, 305. ſidera ponto 17, 377 *n.* caput coelo 4, 742. *mixta* coelo Ceraunia 5, 384 *n.* gemma poculis 14, 662 *n.* murmura vana a ventis 12, 629 *n.*

Miſenus tibicen Aeneae, a quo dictus *Miſenus* ſ. Miſenum opp. et prom. 8, 538 *n.* 12, 155 *n.*

Miſera bona 11, 419 *n.*

Miſereſcit etiam hoſtis 2, 653 *n.*

Miteſcit annus 15, 502.

Mitifica mens 12, 474 *n.*

Mitigare artus 6, 93 *n.*

Mitis Iulus, Venus, Horae 8, 107 *n.* fluuius 4, 85 *n.* Neapolis 12, 27 *n.* plaga 1, 213. Campania 6, 651 *n.* os 9, 542. manus 8, 75. quies 6, 97. adſpectus 8, 560, flamma 16, 121 *n.* ceraſtae 3, 302. Sarni [illegible] 8, 537 *n.* opes Hieron[illegible] 14, 653 *n.* Deus 7, 239 *n.* 13. 320 *mite* et cognatum homini Deus 4, 795 *n.* decus dextrae 14, 148 factum 7, 711. flamen 9, 358. *non mitis* Iberus 17, 641 *n.*

Mittere in ſecula, populos, ora cet. 2, 511 *n.* 6, 711. ſub Tartara mentem magnam 6, 40 *n.* ſe coelo 11, 411. ſomnum chelydro 3, 354.

equos

equos citatos verbere 16, 423.

Mobilis ira vulgi 8, 286 *n.* 16, 315 *n.* ala 4, 148. per ludum virga 1, 216. agger 9, 240. pectus 16, 146 *n.*

Moderamen lentum 7, 15. equi ſero diſcere 16, 417 *n.*

Moderari furori 13, 670. turbatum profundum lyra 11, 446 *n.* boues 9, 572. planctu volatum 12, 101 *n.*

Modeſtior armis 16, 134 *n.*

Modis Latiis reſonat Helicon 12, 412 *n.*

Modo de tempore ſatis longo 15, 90 *n.*

Modulari ſonos 11, 465. carmen 14, 472.

Modus rei eſt ſ. additur 3, 559. 4, 666 *n.* 6, 107. 7, 12. 16, 224. fati 1, 228 *n.* auri 11, 40.

Moenia, Alpes, 15, 509.

Moeſtum marmor ſ. ebur 1, 86 *n.* ira 2, 139. 12, 632. cura 6, 551. cupreſſi 10, 534 *n.* Acheron 14, 243 *n.*

Moles montis 1, 128. muri 12, 108. maris 3, 46 *n.* 4, 322. 14, [illegible]. ſcopulorum 1, 371. 5[illegible]1. arboris 6, 195. viri 4, 290. 6, 112. 15, 336. Gigantum 17, 649. corporis 5, 436. 14, 530. Diuorum 9, 300. ferae 3, 464. 9, 560. 571. 619. equi 17, 556 *n.* Martis ſ. belli 3, 574 *n.* 15, 136. rerum 6, 594. ruentum 10, 212. ruinae 9, 504. 17, 424. necis 11, 309. maior Alpibus 12, 71 *n.* turrita 9, 239. iuuentae 2, 154 *n.* putris Alpium 3, 643 *n.* magnas terra marique mouere 13, 864 *n.* *mole* acri retorquere haſtas 1, 641 *n.* 4, 449 *n.* tota ſe tulit 1, 497 *n.* magna vexillum ferebat 5, 337. tota tenebat tegimen 4, 385. ſua perimere 14, 554 *V. L.* tota laborare 16, 184. prorumpere 7, 681. 12. 39 *n.* grauiore certamina mouere 7, 569. maiori premere virtutem alicuius 16, 34 *n.* ter gemina ruere 15, 190. inuicta ſtat mens 11, 207 *n.* niuali aequatus 2, 313 *n.* noua reparare campum 9, 417 *n.* aduerſa ſtat ductor 4, 651 *n.* *molibus* claudere portus, ac mare inplere 2, 408 *n.* 4, 295 ſq. *n.* 14, 645 *n.*

Moliri populos 1, 645 *n.* vias 4, 788 *n.* dextra h. e. caedere 13, 48 *n.* fulmine Alpes 5, 385 *n.* et *V. L.* ſagittas, robora 5, 385 *n.* bella lacertis 15, 17. noua 2, 149. aras 4, 822. letum ab enſe 10, 5. excidium 1, 13. peſtem, inſidias, periculum 7, 264 *n.* facinus dextra 11, 196. certamina 16, 6. triumphos 16, 631. mare tridenti 17, 242 *n.* cacumen proferre 5, 485. proelia 13, 198.

Mollita vis 13, 325. pruina flammis 3, 482. lympha flammis 11, 418 *n.* manus calathis 2, 70 *n.* amore 13, 118.

Mollis cura 15, 703 *n.* tactus 6, 92. imperium 8, 57. certamen 14, 137. ritus 12, 31. victus

victus 15, 54 n. Zephyro 5, 466 n. aditus 4, 489 n. *mollia* iuſſa 14, 151. dictu 1, 113 *V. L.* crura ſuperbi greſſus adtollit 16, 443 n. *molliſſima* menſae canere 11, 439 n.
Moloſſi canes 2, 689 n.
Momentum rerum 8, 251 n.
Monaeſus 7, 604.
Monent vates, oracula et dii 3, 181. 4, 120 n. 5, 117. 16, 140.
Monitor militum 8, 370 n. Deus 3, 219. 4, 723.
Monita vatum ſ. deorum 4, 120 n. ſomni 10, 372.
Monoeci ſaxa 1, 586 n.
Montes certantes coelo 17, 318 n. armorum 10, 548.
Monſtrant Dii 16, 591 n. futura 4, 121. feritate parentem 3, 360. *monſtrata* Garamantica 5, 364 n.
Monſtra laudanda, poenae, fidei virtutum 2, 650 n. omnia a Terra genita 5, 111 n. hominum, tellure ſata et vix vno vulnere vitam reddentia 5, 111 n. Lernaea 2, 158 n. clara 16, 133 n. *monſtro* latet lumen Dei 17, 550 n. monſtris languida corda 3, 504 *V. L.*
Montiuagi curſus 3, 546.
Mopſus 2, 89.
Mora belli 1, 479 n. 8, 33 *V. L.* capuli 1, 516 n. aeris 5, 319 n. vna 13, 153 n. *non mora*, quin 14, 580 n. moras leti proferre, trahere, producere 2, 597 n. *moram* eundi non paſſus 12, 472 n.
Morantur clauſtra 13, 108. prodigia Parcas 5, 75. irae 15, 483. patriam 10, 384 n.
Mordax cura 1, 85 *V. L.*
Mordet ora equi frenis 7, 68 n. cornus tegmina 10, 117. dolor, cura, inuidia 7, 271 n. fibula 7, 624 n. haſtam 5, 332 n. humum 5, 526 n. 15, 380. ripam amnis 4, 350 n.
Morgentia ſ. *Morgantia* 14, 265 n. et *V. L.*
Morientium praedictiones ratae 9, 134 ſq. n. *morienti* lumine 17, 456.
Moribunda manus lora retentat 4, 210 ſq. n. 10, 199.
Morinus 7, 605.
Mors ſuprema, extrema, vltima 5, 416 *V. L.* *mortes* ſaeuas exceptare per pectora 9, 369 n. *morte* permixta 4, 590 n. iniecta tegere 6, 32 n. ſua perimere hoſtem 14, 554 n. mortem longam ſibi facere aequore 14, 478 n. inhonorata, inhoneſta, inglorla, ignobilis, turpis, ignaua 3, 123 n. 4, 605. 9, 512. 14, 607. 632. pulcra, honeſta, honora, egregia 2, 705 n. 3, 123 n. 4, 508 n. 671 ſq. 17, 260 ſq. in vndis dira 4, 669 ſq. n. 17, 559 ſq. n. comes Furiae 2, 548. vaſto pandit caua guttura rictu 2, 548 n. 13, 560 n. ſtultus timor eius 2, 223 ſq. n. 576 n. 13, 883 ſq. neceſſitas 3, 134 ſq. n. 5, 406 n. aequat diuites egenis 5, 264 ſq. n. 13, 777. in morte adhuc conſpicua

ſpicua virtutis ſigna 5, 669 ſq. *n.* eius color occupat artus 6, 409 *n.* in morte, vt in vita, coniungi cupiunt amici 9, 408 ſq. *n.* circa decem inferorum portas errat 13, 561.

Morſus famae, doloris, curae, inuidiae 7, 271 *n.* necis 13, 274 *n.* loricae reſoluit fibula 7, 624 *n.* telluris 5, 526 *n.* tenaces tollenonis 14, 327 *n.* mentis edunt te 17, 344 *n.*

Mortales curae 1, 85 *V. L.* animus 2, 316 *n.* hoſtis 8, 339 *n.*

Mortuos reuocare ad vitam ſ. conclamare 2, 647 *n.* laudare 10, 568 ſq. *n.* eorum corpora condire et in patriam mittere 13, 459-464 *n.* 475. eos tractandi et ſepeliendi varia genera 13, 468 ſq. *n.* iis tumulus erigitur in campo Martio 13, 659 ſq. *n.* cum armis artisque ſuae inſtrumentis cremantur 13, 693 *n.*

Mos — *ſine more* ruere 10, 31 *n.* 12, 449 *V. L.* 17, 588 *V. L.* *more* aliquid facere 12, 449 *V. L.*

Moſa 15, 727.

Motare, v. *mutare.*

Motus auidum eſſe 1, 56 *n.*

Motye 14, 272 *V. L.*

Mouet certamina 1, 6. 2, 430. 7, 569. 9, 282. taurus ſigna 5, 314 *n.* arma 2, 352. bella 4, 780. furores 10, 49. Martem 17, 87. pontum 1, 37. ſigna 4, 276 *n.* 9, 210. fora voce 1, 441 *n.* extrema miſeris 13, 97 *n.* ſoporem 13, 257. *motum* coelum 3, 205 *V. L.* 15, 145.

Mucius Scaeuola 8, 386 ſq. *n.*

Mugit ara 7, 50. Aufidus 8, 629. ſacerdos 12, 323. *n.* Olympus 11, 518 *n.*

Mulcare, v. *Multati.*

Mulcet membra ſopore 3, 170 *n.* triſtia ſomno 7, 293. labores 4, 748 *n.* 12, 220 *n.* dolores 13, 396. queſtus 10, 615. pectora 17, 46. leaenas 1, 406 *n.* incendia vndis 6, 163. vulnus 5, 368 *n.* 6, 92. 13, 455. pocula ſuccis Lyaei 7, 169 *n.* ſiluas cantu 14, 472 *n.* colla manu 16, 237. ver rura ſereno 12, 4 *n.* monendo 12, 692.

Mulciber 4, 668. 12, 141. 17, 101.

Multati ſ. *multati* et *mulcati* caede 10, 462 *V. L.*

Multra fluxit mero 7, 190 *n.*

Multifida flamma 14, 420 *n.*

Multiplex proauis 5, 543 *n.* linum 3, 271 *n.* aurum, h. e. lorica ſ. clipeus 10, 114 *n.* 16, 582.

Multus micat ſerpens 2, 547. ceruix 16, 362 *n.* nox 2, 503. in ira 14, 530 *V. L* auus praefulgebat titulis 4, 497 *n.*

Munda, Emathios Italis paritura labores 3, 400 *n.*

Mundus pro terra et coelo 3, 611 *n.* 12, 336 *n.* 15, 145. eius imperium ſorte diuiſerunt Iupiter, Neptunus et Pluto 17, 37 *n.* origo 11, 453 ſq. *n.* pro Superis 12, 336 *n.*

Muni-

Munimina Graia 12, 41 *n.* aerata 14, 158.
Munitus in proelia pelta 2, 80.
Munus tenebrarum 15, 425 *n.* humandi 2, 265. inane peremtis 10, 536 *n.* *munera* Bacchi 7, 748 *n.* 11, 286.
Muralis ictus 6, 269 *n.* foſſa 8, 553 *n.* tormenta 6, 213. turbo 9, 568 *n.*
Murex auratus 4, 324. pinguis 10, 570 *n.* Sarranus 15, 205. acutus, ſcopulus 17, 276 *n.* pictus 14, 658 *n.*
Murgantia 14, 265 *V. L.*
Murmur Cori 1, 469. coeli 12, 685. tubae 5, 12. fractum in caſſide 1, 532 *n.* fatidicum 3, 680 *V. L.* altum 3, 698 *n.* cantus 6, 669. arcanum 13, 428. aquae 4, 224 *V. L.* murmure deficiens 10, 456 *V. L.*
Murmurat domus ſtrepitu 11, 280.
Murranus 4, 529. 5, 172.
Murrus 1, 377 ſq. 2, 556 ſq.
Murus miſeris magnus ruit 2, 576 *n.* 16, 68 *n.* ferae 9, 602.
Muſarum inuocatio 1, 3 *n.* 9, 340 ſq. *n.* Muſae ſacra ferunt Domitiano 3, 620 *n.*
Muſco virentia antra 15, 775.
Muſſat Virrius 13, 261.
Mutabilis hora 3, 141 *n.*
Mutare et *motare* pro *mouere* et *nutare* 6, 234 *V. L.* tegimen 1, 528 *n.* iugum terris 3, 227. hoſtem 5, 286 *n.* mortem obpoſito pectore 13, 657 *n.* ſaltu ramos 7, 673 *n.* ex ſeſe nomina terrae 12, 860. gemitus mugitibus 14, 614. caſas marmore 14, 464. ſolum ſceptris 7, 562. *mutata* mors 12, 265 *n.* in faciem 10, 85. *mutatus* mentem, tela, membra 5, 491 *n.* 500. 7, 425.
Mute 14, 273 *V. L.*
Mutina 8, 591 *n.*
Mutum aeuum 3, 579 *n.* arena 8, 126 *n.* lictor 10, 638. agmina 15, 615.
Mutyce 14, 268 *n.*
Mycenaeus rector 15, 277 *n.*
Mycene Agamemnonia gratiſſima Iunoni tecta 1, 27 *n.* Mycenae, magnae inuaſere Troiam 8, 620 *n.*
Mygdonia tibia 8, 504 *n.*
Myle ſ. *Mylae* 14, 202 *n.*
Myrice nympha 3, 103 *n.*
Myſteriorum ſilentium 17, 22 *n.*

N

Nabis 15, 672 *V. L.*
Naïdes paſſim ſcribendum pro *Naiades* 5, 21 *V. L.* 6, 289. quaeuis Nymphae 15, 772.
Nam et *namque* graece et inſolenter poſitum 11, 291 *V. L.* 13, 468 *n.*
Nanciſci nullam thalamis 8, 193 *n.*
Nar 8, 451 *n.*
Nare ſagax Vmber 3, 296 *n.* merſa canis 10, 78 *n.*
Nare pro volare 3, 683 *n.* 662 *n.*
Naritius, v. *Neritius*,
Narnia 8, 458 *n.*
Naſamones 1, 408 *n.* 2, 62. 3, 320. 13, 481. 17, 246 *n.*
Naſamonias Harpe 2, 147 *V. L.*

Naſcitur ferrum e corpore 5, 452 *n*. in ſecula virtus 8, 371 *n*. tecta 14. 309 *V. L.* *naſci* non bis poſſe datur 15, 64 *n*. *nata* dextera vrbi 6, 340 *n*. *natus* Marti ſ. ad bellum 3, 335 *V. L.* 15, 461. *naſcenti* addita fata 2, 224 *n*.

Naſica, v. *Scipio.*

Naſidius 15, 450 *V. L.*

Naſſae deſcriptio 5, 48 ſq. *n*.

Natant arua ſanguine 4. 162 *n*. 749. 12, 674. nidi halcyones 14, 275. oculi parua luce 2, 122 *n*. bonis mens aegra 7, 726 *n*.

Natura loci 4, 91 *n*.

Naufragio ſe armare 14, 545 *n*. *naufragia* inuadere 3, 321 *n*.

Naufraga porta 13, 531. oſſa 14, 513. Syrtis 17, 634.

Nauis tutela ſ. praeſidium, et inſigne ſ. παρασημον 14, 410 *n*. 437 *V. L.* 542 *n*. ſex ordines 14, 574 *n*. deductae et ſubductae 2, 407 *n*. abſcondunt, tegunt, operiunt mare 2, 421 *V. L.* 17, 49 *n*. quae ad eas parandas inſtruendasque pertineant 6, 350 ſq. *n*. per terram tractae 12, 443 ſq. *n*.

Naulocha 14, 264 *n*.

Nauticus clamor 11, 487 *n*.

Naua femina 1, 562. rudimenta 1, 549 *V. L.* manus 17, 125 *n*.

Ne pro *ne quidem* et *nedum* 5, 410 *n*. pro *nonne* 7, 148 *n*.

Nealces 9, 226.

Neapolis 3, 256 *n*. olim Parthenope dicta 8, 534 *n*. 12, 33 ſq. *n*. mitis, eiusque otia Muſis hoſpita, portus, gymnaſia cet. 12, 27 ſq. *n*.

Nebris Bacchi et Baccharum 3, 395 *n*.

Nebriſſa vrbs 3, 393 *n*.

Nebrodes 14, 236.

Nebula veneni 6, 282.

Nebuloſa ſaxa 1, 586 *n*.

Necopina ſors 9, 98.

Nectarei faui 14, 199.

Nectere dolos 3, 233 *n*. 6, 326. alicui catenas 12, 240 *V. L.*

Nefas auertere 3, 126 *n*. velle 9, 125 *n*.

Negant fata depellere dedecus 1, 107. ſomnum naturae 1, 245. victori corpus ſpoliare 1, 520. exſtingui 9, 534 *n*. *negatus* famae 1, 393 *n*. *negatur* ei intrauiſſe 12, 490 *n*. greſſibus humanis Alpes 17, 501.

Neglecta menſa 1, 613 *n*. diis vrbs 2, 657 *n*.

Neleia mella 15, 456 *n*.

Nemeae pacator 2, 483 *n*.

Nemeaeus leo 3, 33. 34 *n*.

Nepe, Nepet, Nepete, Nepeſini 8, 489 *n*.

Nepotibus tradita arma 1, 18 *n*. in ſeros nepotes venire 4, 399 *V. L.* 6, 636 *n*.

Neptunicola Telon 14, 443 *n*.

Neptunia freta 3, 50. regna 14, 363.

Neptunus rubeſcit 12, 574. fauet Scipioni 15, 18 ſq. *n*. 159 ſq. *n*. 253 *n*. tauro placatur 17, 50 *n*. tempeſtatem inmittit Hannibali 17, 236 ſq. *n*. in imo maris reſidet 17, 236 *n*. perlabitur aequora curru

curru 3, 210 *n*. placidum caput extulit vndis 7, 255 *n*.
Nereia turba 7, 416 *n*.
Nereidum antra et chorus 3, 413. 14, 222. belluis marinis vehentes 14, 570 *n*.
Nereus euoluitur antris 3, 49. inmugit 4, 298 *n*. 14, 18 *n*. 414. expauit lumina 17, 624 *n*. tridenti mouet vada 3, 53 *n*. Cf. 15, 240.
Neritia proles 2, 317 *n*. et *V. L.* Meninx 3, 318 *n*.
Neritos 2, 317 *n*. et *V. L.* 13, 305 *V. L.*
Nero C. Claudius 8, 412. 3 *n*. 12, 483. Hasdrubalem vincit ad Metaurum 15, 544-823.
Neruis ſubtexta tegmina 4, 291 *V. L.* Oeagrii 5, 463 *n*. *neruo* intento adſignare ſagittam 14, 398 *n*. adducti 1, 334 *V. L.* ſonantes 2, 91 *n*. trementes 2, 467 *V. L.*
Neſcit pati 16, 284.
Neſcius miſereſcere cet. 2, 653. 3, 548. 4, 84. 10, 216. 490.
Neſſus turriger 14, 300 *n*.
Neſtor, v. *Neleia* et *Pylius*.
Netum 14, 268 *n*.
Nex aufertur alicui 2, 634 *n*.
Nexilis ſquama loricae 5, 140 *n*.
Nexu eliſus leo 3, 33 *V. L.*
Ni pro *ne* 1, 374 *n*. et *V. L.* *ni* cuncta condiderim vno tumulo, tum opto cet. 15, 538 ſq. 16, 695 ſq.
Nicias 14, 281-6 *n*.
Nigrae res inferae 1, 119 *n*. 8, 116 *n*. ſomnus ſ. mors 7, 633 *n*. vmbra 5, 484. os Invidiae 8, 290 *n*. metus cet. 3, 211 *n*. elephanti 3, 463 *V. L.* venti 3, 524 *n*.
Nigrans dorſum elephantis 4, 618 *n*. nubes 2, 659. alae Boreae 17, 248. puluere 3, 407. caligine 4, 306. globi 4, 441. corpus Phoebo 9, 225. procella 12, 620 *n*. profundum 17, 257 *n*. *nigranti* ſulco ſpumantia caerula 14, 380 *n*.
Nihilum — non pro nihilo eſt mihi foedera rumpi 2, 494.
Nili ſeptem oſtia 1, 197 *n*. 3, 265 *n*.
Nilotica Memphis 11, 430 *n*.
Nimbis horreſcit tempeſtas 1, 134. arenae 10, 229. pilorum ſ. telorum 1, 311 *n*. 5, 215. 9, 311. 580. 12, 177.
Nimboſi montes 3, 195. 417.
Nimii pecori ſoles 15, 705. ruunt 16, 342.
Nimirum 12, 71 *n*. 633.
Niphates 13, 765 *n*.
Niſu ingenti raptum 1, 449. aegro ſcandit 1, 495. acri ſe concitat 1, 531 *n*. 5, 234. 16, 542. vnanimo funditur 5, 214. vincit magnos artus 6, 306. dubio veſtigia trahit 1, 554 *n*. aegro ad proelia 2, 518 *n*. doloris adiutus 5, 326 *n*. nocturno 1, 64 *V. L.*
Nitet aether purgatus diſcuſſis nubibus 12, 638. collum 13, 780. decus fronte 12, 228. patre linguaque 6, 19 *n*. flore primo 6, 65. dumi caede, caput vnguentis cet. 5, 459 *V. L.* laena 15, 421.
Niteſcit ſeges 9, 361 *V. L.* virtus duris 1, 533.

Nititur virtus ad laudem 4, 604 *n*. ſubire 1, 490. 5, 67 *n*. magnum 17, 454. fruſtra monita 17, 85. *nitens* in limine primo ſtat 5, 26 *n*.
Niualis fulgor 16, 471. Pyrene 1, 486.
Niuea arma, aqua cet. 4, 533 *V. L.* 543 *n*. 6, 664. 8, 480. 12, 243.
Noae et *Noaei* 14, 266 *V. L.*
Nobile nomen damnis 3, 356. 585. arbor ſucco 3, 310. Cf. 1, 77. 2, 612.
Nobilitas poenae 6, 114.
Nocturnae turres 1, 580 *n*. Maenades Lyaeo 3, 395 *n*.
Nodoſa claua 2, 246.
Nodo adiuta ſ. inpulſa lancea 1, 318 *n*. 4, 289 *n*. 7, 656. 13, 160. dira trabs 4, 282 *n*. religare crines 2, 78 *V. L.* 15, 26 *n*. *nodis* texta lorica 2, 401 *n*. *nodus* aureus ſ. circulus capillorum 4, 202 *n*.
Nola 8, 534 *n*. ibi primum victus Hannibal a Marcello 12, 161-294 *n*.
Nomades, gens inſcia freni et bellatrix 1, 215 ſq. *n*. cum pecore et mapalibus vagantur 2, 441 ſq. 3, 290 ſq. pro Numidis 16, 116. 154 et al.
Nomen nunc Ardea (tantum eſt) 1, 293 *n*. Regulus 6, 478 *n*. Iberi 5, 161 *n*. lacrimabile Latio 4, 729 *n*. 15, 384. Sidonium fractum 17, 369. Ledae 13, 44 *n*. Libyae 16, 660 *n*. ſuperbum 5, 78 *n*. magnum 8, 439 *n*. 12, 470 *n*. 17, 60 *n*. 303. 492. vacuum ſine corpore 10, 582 *n*. ſibi quaerere ſ. condere 2, 311 *V. L.* 3, 71 *n*. dare cui 2, 699. 16, 632. ei eſt in armis 13, 98 *n*. *nominis* expers turba 10, 28 *n*. *nomine* ſolo nota fides 1, 329. leti nil queror 13, 691. retinere ruentem molem 17, 152 *n*. de tanto cinis reſtat 1, 600. *ſine* ſ. *paruo nomine* gens cet. 4, 265 *V. L.* 8, 508 *n*. 9, 373 *n*. 12, 317. 13, 5 *n*. 14, 267. *ſub nomine* mors 9, 373 *n*. magno moles 17, 60. pari ductor 17, 374 *n*. *nomina* Laurentia 1, 669 *n*. parta triumphis 1, 610 *n*. nulla nunc Trebiae 7, 148 *n*. amittunt Cannae 10, 30. belli confecti 15, 341 *n*. dare Baccho 14, 24 *n*. tueri 9, 353. tot premit gurges 6, 298 *n*. multa Dei 1, 93 *V. L.* occiſorum hoſtium a poetis recenſentur 1, 437 ſq. *n*. militum noſcit et ciet dux 1, 454 *n*. 9, 245 ſq. *n*.
Non ſum — ſi cet. 9, 111 *V. L.* *non* ita 11, 185 *n*.
Noſcere et *noſſe* loca 17, 22 *V. L.*
Noſter Mars 1, 118 *n*. *noſtri* Aeneadae 17, 289 *n*. pro meus 6, 292 *n*.
Notus intorquet nubem 12, 661. ducit 1, 288 *n*.
Notus Marti 3, 335 *V. L.* 12, 221. *nota* iuuencis fiſtula 2, 445.
Nouare pila 4, 12.
Nouerca Alcidae 3, 91 *n*.
Nouiſſe ſenectam 1, 227. ſolas manus condentum 3, 19. ſacra, iuga, et lucos 17. 22 *V. L.*

V. L. pacem 2, 485. 17, 615.
Nouus Titan 14, 344 n. nouus doloris et dolori 6, 254 V. L.
Nox longa pro morte 2, 574 V. L. 5, 242 n. 8, 140. 13, 129. pro ſomno 2, 563 n. pro concubitu 2, 503 n. 3, 429 n. inlunis 15, 616 n. Stygia 5, 242 n. 9, 45. ſomni genetrix 15, 612 n. *noctis* amictus 5, 36 n. 12, 613. 15, 284. horae XII et IV vigiliae 4, 89 V. L. 7, 154 ſq. n. Stygia circumuolat vmbra animas 9, 45 n. ſinu atro condit terras 13, 254. a medio curſu ſe flectit 13, 413. media 13, 419 ſq. n. eius Dii 8, 100. 140. currus 5, 24 n. nigrantes equi 15, 285 n. *nocti* deſcendere 13, 708 n. *noctem* obire 2, 574 n. Noctis deſcriptio et imago 4, 724. 5, 24. 8, 164 ſq. 15, 284 ſq. 612 ſq. 809.
Noxa 1, 41 n.
Noxia bis tela 1, 322 n.
Nubae exuſti 3, 269 n. 9, 224 V. L.
Nubes apium 8, 635 n. telorum 1, 311 n. 2, 37. 4, 551. 17, 66 n. pulueris 2, 174 n. 4, 94. 14, 210. belli 1, 311. 5, 379 n. 16, 650. Laconum 6, 336 n. 7, 84 n. cladis 6, 590. frontis 8, 611 n.
Nubifer Eurus 10, 322. mons 4, 2. caput Atlantis 1, 203.
Nubilus Auſter 17, 247.
Nubiuagus meatus 12, 102.
Nuceria 8, 532 n. 12, 424.
Nucrae 8, 564 n.
Nudat latus 11, 318. membra 1, 306 V. L. terga fugae, et fuga 17, 444 V. L. ora 4, 335. montem ſilua 3, 640 n. penates 12, 315. rapina terras fretumque 14, 689. ratem ductore 14, 452. Auſter vnda Syrtim 17, 247 n. *nudatus* caſſide 15, 658 n.
Nudipedalia ſacra 3, 28 n.
Nudus famae, et opum 4, 606. 14, 343. enſis ſine fraudibus 1, 219 n. equus 2, 349 n. conatus 13, 161. certamen 6, 46 n. fuga 9, 83. terga 9, 102. thorax 13, 226. frenis 4, 313 n. telis 16, 47 n. virtute 16, 171 n. ab hoſte litora 17, 207.
Numana 8, 431 n.
Numen et *numina* Dei 1, 93 n. et V. L. 4, 739 n. populis Fides 1, 329. tacitum 2, 486. amicum ferre 1, 512 n. arbor habet 3, 691 n. ab arte datum 14, 663. *numina* bis capta 1, 43 n.
Numerare auos 1, 73. 2, 4 V. L. multa imagine vetuſtum patrem 5, 365. annos 15, 137 n.
Numeroſa caedes 10, 171.
Numero latet virtus 1, 312. *ad numerum* plaudere caerula tonſis 6, 363 n. caetras plaudere 3, 348 n.
Numicius ſ. *Numicus*, ſtagna Laurentia 1, 666 n. 8, 28 n. 179 ſq. excipit Annam et Aeneam 1, 666 n. 8, 28 n. 179. 201 n.
Numidarum equi infreni 1, 215 n. ars pugnandi 4, 315 ſq.

ſq. *n.* 9, 242 ſq. *n.* ad Romanos transfugiunt et mox auerſam eorum aciem adoriuntur 10, 185 ſq. *n.*
Numitor 13, 194.
Nuper de tempore ſatis longo 15, 90 *n.*
Nurſia 8, 417 *n.*
Nurus Iliacae 3, 151.
Nutamine tremulo vibrant pennae 2, 399.
Nutant criſtae 1, 460 *n.* 501. 4, 353. 17, 392. ille caput vtroque 6, 234 *n.* et *V. L.* ſiluae 5, 613. moenia Romae 10, 589. belua 9, 241 *n.*
Nutrit humus fetus chalybis 1, 230. gloria cauſam leti 6, 26 *n.* fortuna decus 16, 29 *n.* bella metallo 8, 616. vmbras fluuius 4, 679. furores 1, 79. 7, 497. fauore 12, 375. mons diuortia fontis 14, 236.
Nutus — *ſub nutu* alicuius eſſe 4, 712. 17, 145. *in nutu* poſitum 14, 668 *n.*
Nymphae Caſinae 12, 527 *n.* Anienicolae 12, 751.
Nyſaea cacumina 12, 160 *n.* palmes 7, 198 *n.*

O

Obcumbere alicui 5, 261 *n.* letum 13, 380.
Oberrat Maeandros ſibi reuolutus 7, 140.
Obfert ſe victoribus 2, 325. *oblata* ſecundare 8, 228 *n.*
Obfulget omen 13, 114.
Obfuſa per aures vox 10, 365 *V. L.*
Obiectare caput telis 3, 131. 15, 39.
Obit omnia viſu 3, 160. coniux, quidquid duro ſine Marte gerendum 3, 353. noctem, et mortem 2, 574 *n.* obuius denſos hoſtes 5, 644. nomina ferro 17, 492 *n.* enſis Vfentem 4, 542. 17, 492 *n.*
Oblatrat Senatum 8, 249 *n.* et *V. L.*
Obliquat amnis ripas 15, 622.
Obliqua lumina 9, 461 *n.* viſus 2, 621 *V. L.* equi 2, 170. ſinus 13, 139. Mars 16, 54 *n.*
Oblita veneni ſerpens 3, 301. Diuum 1, 694 *n.* Ditem animae 13, 559. ſui dulcedine caedum 4, 422.
Obliuia populis referens Lethes 1, 236 *n.* mentis potat 13, 555 *n.* taedae 2, 628. dant curis 4, 724.
Obnixi bella torquent venti 7, 571 *n.* torquent obices 13, 252 *n.*
Obnubere veſte caput 11, 257.
Obpetere in bello 4, 508 *n.* letum 15, 336.
Obponere currum obliquum in circo 16, 395 *n.* 407.
Obpoſitus membrorum 10, 211.
Obruit arma bello 6, 24 *n.* Titan Heſperum 12, 649 *n.* femina belli 1, 653 *n.*
Obſcoena aluus 6, 199. 15, 87 *n.* vultur 13, 472.
Obſcurus mittitur ad vmbras 15, 386. *obſcura* ſedendo tempora agere 3, 578.
Obſepta viarum 12, 110.

Obſidet

Obſidet Atlas aequor 1, 200. bubo limina 8, 634. ignis nares 7, 358. *obſeſſae* campo ſqualente Fregenae 8, 475.
Obſtringant animas patriae 10, 447. fidem obſidibus 10, 490.
Obſtruere aures 12, 211. 17, 84. portas ariete 12, 40. portus cadauere 11, 198.
Obtectus ſenium 15, 667 *n*.
Obtendit lucem puluere 10, 227 *n*. manum fronti 13, 341. alicui pharetras vacuas 3, 613 *V. L.*
Obtrectare laudibus 16, 607.
Obtuſae clamore fauces 4, 413. aures murmure tubae 11, 289.
Obtutus caligat in altis ſaxis 3, 493 *n*. toruo defixus 17, 184. ſub obtutu acri vultus moeſti 17, 342.
Obuius ſurgenti Phoebo mons 3, 481 *n*. rupes cautibus 3, 635 *n*. arma adire 9, 272 *n*.
Obuſta trabs 4, 282. 10, 159.
Occaſus patriae 6, 595.
Occiduus ſol 1, 145.
Occupat ſaltu 2, 198 *n*. haſta ſ. ictu voces cet. 5, 237 *n*; 520 *n*. 9, 569 *n*. 10, 197 *n*. 17, 469. color mortis 6, 409. clauſtra manu 10, 335 *n*. prior Voluptas 15, 32 *n*. Cf. *Praeuenire* et *praeuertere*.
Occurſante flatu 9, 506.
Oceanus terram circumfluit 14, 347 *n*. pater omnium deorum, fluminum ac rerum 14, 349 *n*. caecos relaxans fontes ingruit torrentibus vndis 3, 52.
Ocni domus 8, 599 *n*.
Ocreae in ſiniſtro pede 3, 279 *n*. 8, 419 *n*.
Ocris 10, 32 *n*.
Oculi laſciui et mobiles Voluptatis 15, 26 *n*. produnt ſenſus animi 6, 384 *n*. natantes ſ. dubitantes moribundi, ebrii et dormitantis 2, 122 *n*. 10, 153 *n*. laſſati, victi, conſumti nauitae aequoribus adſpectu coeli renouantur 3, 539 *n*. erepti vento 9, 501 *n*.
Odones Thraciae pop. 4, 776 *V. L.*
Odoratae vuae 7, 191 *n*. Indi 16, 647 *n*. ſaxum 13, 475.
Odoriferi flores, vinum, 16, 309.
Odryſia tellus 4, 431 *n*. 13, 441. Boreas 7, 570 *n*.
Oea 3, 257 *n*.
Oeagrii nerui 5, 463 *n*.
Oebalii nepotes 12, 451 *n*.
Oeneae domus 3, 367 *n*. ſtirps 13, 31 *n*. 15, 308 *n*.
Oeneo irata Diana 15, 308 *n*.
Oenotri, non *Oenotrii* 8, 46 *n*.
Oenotria iura 1, 2 *n*. 8, 46 *n*. bella 2, 57. tellus 15, 522. 17, 433. arua 16, 685.
Oete, Herculis rogo nobilitata 3, 43 *n*. 6, 452. 3.
Oiliades Aiax 14, 479 *n*.
Oliuae canentis ramum praetendere 13, 69.
Olores moribundi canunt 11, 438 *n*. Veneris 7, 441 *n*. Eridani et Cayſtri ſtagnis immobili corpore remigant 14, 189 ſq.
Olympica certamina 1, 224 *n*. 15, 210 ſq. *n*.

Olympus ſerenatus 12, 665. obſcurus 16, 38.

Omina inſunt principiis 1, 342 *n*. firmare 16, 260. triſtia vertere in ſtirpem cet. 2, 54 *n*. 379 *n*. clamore ſalutare 2, 411 *n*. firmant Dii 4, 127 *n*. dubia et ancipitia 4, 105-133. fauſta 3, 217 *n*. 13, 114 ſq. 15, 139 ſq. 16, 118 ſq. 586 ſq. 17, 52 ſq. ſiniſtra 1, 535 ſq. 2, 584 ſq. 4, 105 ſq. 5, 59 ſq. *n*. 7, 48. 50 *n*. 8, 624-655 *n*. 12, 642 *n*. 13, 130 ſq. 819. 15, 364 ſq. *n*. 16, 264 ſq.

Onerat aras donis 3, 15 *n*. pectora promiſſis 17, 575 *n*. *oneratus* epulis 11, 312.

Onobala 14, 271 *V. L.*

Opacat tempora pinus 13, 331.

Opaca vita 1, 395 *n*.

Operatur fuſo, textis, Muſis, ſacris 2, 70 *n*. Ioui 2, 674 *n*. Bellona regendis frenis 4, 438 *n*.

Opertus rex inferorum 13, 429 *n*. mare nauibus 2, 421 *V. L.* 17, 49 *n*.

Opes ſolis occidui 1, 145. Tagi 2, 404 *n*. longae pacis 2, 601 *n*. mites 14, 653 *n*. Rhodani auget Arar 3, 451 *n*. *opem* variam rerum ferre 6, 359 *n*.

Opima tertia Tonanti ſublimis tulit Marcellus 1, 133 *n*. a quouis milite referri poterant 5, 166-8 *n*. 15, 363. caedes 9, 430 *n*. menſa 11, 280. pax 16, 683 *n*. Cf. 14, 142 *n*. 17, 298 *n*.

Opiter 10, 33.

Optare (h. e. eligere) ſubſidium in rebus artis 13, 689 *n*. *optantur* hiatus terrae 4, 330 *n*.

Opus inſani Mauortis 6, 6 *n*.

Orae clipei 5, 521 *n*. 15, 754 *n*.

Orando fingere mentes 1, 441 *n*. *orantum* ſqualor 1, 631 *n*.

Oratorum ſqualor et aduentus 1, 631 *n*. 2, 272.

Orbis certatus 17, 337 *n*. Heſperius 16, 659. clipei 4, 326. Lunae 3, 67. contortos reſoluens anguis 6, 228. (oculorum) eliſi 9, 400 *n*. nidi 12, 59. ſinuati militum et gurgitis 4, 317 *n*. 13, 27. *in orbem* exercent artes aurigae 16, 401 *n*. *per orbem* laeuum fallaci gyro ſecare campum 2, 170 *n*. 7, 644 ſq.

Orbita ſolis 10, 539. 16, 295 *n*.

Orbus partem viſus 4, 535 *n*. 13, 726.

Ordiri arma 1, 1 *n*. fundamenta 15, 417.

Ordines bis terni ratis 14, 574 *n*. *ordo* aeui 3, 630 *n*.

Oreſtes Sarmaticus, *Oreſtae* et *Oreſtis* 15. 313 *n*.

Orgia trieterica 4. 776 ſq. *n*. nocturna et arcana 3, 393 ſq. *n*.

Oricon 15, 293 *n*.

Origo materna Pyrrhus 14, 94.

Orithyia 8, 514 *n*. 12, 526.

Ornus ferrata 1, 337 *n*.

Ornytos 14, 478 *n*.

Orphei lyra et mors 3, 620 *n*. 11, 459-480 *n*. cantus vis 1, 96 *n*. inter Argonautas et celeuſtes fuit 11, 469 ſq. *n*. deſcendit

ſcendit ad inferos 11, 472 ſq. *n.* pugnauit cum Argonautis aduerſus Cyzicum 12, 398 ſq.
Orphitus 5, 166 *n.*
Orſua, v. *Corbis.*
Orthanes ſ. *Orthanus* Deus 3, 395 *V. L.*
Orthrus inlatrat faucibus Orci, ac morſu petit ſceleratas mulieres 13, 845 ſq. *n.*
Ortygia 14, 2 *n.* 53 *n.* 181 *n.* 515 *n.*
Os villoſum leonis 2, 194. amnis 17, 9 *n.* ora vatum 14, 29. *ora* puer 8, 464. *ore* praecellens 11, 65. patulo naſſa 5, 48 *n.* *in ore* alterius 4, 531 *n.* *in ore* Sagunti 3, 66 *V. L.* *per* vel *in ora* hominum ire, abire, volare, ferri, venire, mittere, diffundere 2, 511 *n.* *ore* leuato fugere 5, 284 *V. L.*
Oſſibus albent ſ. reſulgent campi 9, 190 *n.*
Oſci 8, 526 *n.* 14, 195 *n.*
Oſcula figere vulneribus 6, 573 *n.* libare 1, 104 *n.* 6, 421 *n.*
Oſſa 3, 495.
Oſtendi gentibus 13, 797.
Oſtia Thybridis 8, 362 *n.* 17, 9 *n.* 15.
Oſtrum purpurae ſpecies, diverſa a cocco 17, 395 *n.*
Othryadae literae 9, 174 *n.*
Othrys 3, 495. 5, 437 *n.*
Otia ſeruare vultu 11, 230. hoſpita Muſis 12, 32 *n.*
Ouantia caſtra 2, 263. pectora 12, 521. flammae 14, 448 *n.*
magno clamore canunt 15, 688 *n.*

P

Pabula pinguia ignis 17, 94 *n.*
Pacata eſſeda 3, 337 *n.* conſulta 7, 560. pacatus frontem 6, 369.
Pacator mediusque 16, 220 *n.* Nemeae 2, 483 *n.* Hiberae terrae 16, 245 *n.*
Pachini ſaxa 14, 72.
Pacificare Deos 15, 421.
Pactoli arenae lucentes 1, 157 *n.* 234.
Pactum ſacrum 1, 5. iuratum 2, 274. *pacta* hoſpita ſeruare 17, 78 *V. L.*
Pacuuius ad Poenos trahit Capuam 11, 55 ſq. *n.* eius filius inſidias ſtruit Poeno 11, 303-360.
Padus 4, 232.
Padus fl. vid. *Eridanus.*
Paeana canere 5, 393 *n.* 12, 341 *n.*
Paeonii fontes 14, 27 *n.*
Paeſtum 8, 578 *n.*
Pagaſaea ratis 11, 469 *n.*
Pagaſus 5, 410.
Palaeſtinae bella a Domitiano deleta 3, 606 *n.*
Palari fuga, et *palantes* agere 2, 162 *n.* 13, 228.
Palatia fundata ab Euandro Arcadio 6, 632 *n.* 12, 709 *n.* obſeſſa vallo Poenorum 1, 15 *n.*
Palici gemelli, a terra in lucem editi iuxta duo ſtagna, quorum aqua mergebantur periuri 14, 219 *n.*

Pallas

Pallae niueae ſtamen 15, 31 *n.* ſtatuis deorum iniectae 7, 77 *n.* 86 *n.*

Palladia arbor 1, 238 *n.* 3, 405 *n.* ager, Picenus 6, 648 *n.*

Palladium a Diomede et Vlyſſe furtim ablatum, Lauiniumque et inde Romam translatum 9, 531 *n.* 13, 35-81 *n.* Cf. 1, 659 *n.*

Pallanteum Euandri 6, 632 *n.* 12, 709 *n.*

Pallas, v. *Minerua.*

Pallet Maurus ferrum 7. 703. iras 1, 101. Tagus arenis 16, 560. venae electri de ſemine 1, 229. *pallentia* regna 5, 483. 13, 408. vmbrae 6, 146.

Pallida arua 12, 373 *V. L.*

Palma vltima Virbius 4, 390 *n.* tertia Theron 16, 503 *n.* gemina mereri praemia 16, 517. palmam ferre 3, 327. 7, 456. 16, 389. *palmas* ſupinas tendere 6, 302 *n.* intentare alicui 11, 87.

Palmifera Idume, 3, 600 *n.*

Paludamenta imperatorum, lictorum, militum 4, 517 *n.*

Pampineus ſuccus 7, 188. currus Bacchi 17, 648 *n.*

Pan a Ioue miſſus, eiusque habitus 13, 326-347 *n.* Cf. *Bacchus.*

Panda cateia 3, 277 *n.*

Pandit res 3, 11. 630. 6, 206. 10, 504. 11, 315. 12, 87. 17, 171. fugam 15, 626. iter 2, 356. 5, 393. rictum 13, 560. hiatum 5, 136. 10, 295. carbaſa fatis 2, 425 *n.* aures Deo 9, 57. moenia leto 2, 241. campum caede 5, 269 *n.*

Pangaea 2, 73 *n.* 4, 776. 11, 464 *n.*

Panormos 14, 261 *n.*

Pantagias 14, 231 *n.*

Papauera ſoporifica et a Somno effuſa 10, 352 *n.*

Paphos Veneri fumat centum in aris 7, 457 *n.*

Par ingenium togae caſtrisque 6, 617 *n.* *paria* membra 2, 525. arma 14, 526 *n.* *paribus* in armis frater 2, 132 *n.* 4, 381. *pares* vobis ite 12, 579 *n.*

Paraetonium litus 3, 225 *n.* *Syrtis* 5, 356. ſerpens 17, 449.

Parat ductorem imperio 4, 709. pretio vrbem 1, 445. morti 12, 586. pontum mouere 1, 37. ſomnum labore 8, 572. magna Superi 1, 136 *n.*

Parcae ad Manes traxere Sarmentem 4, 203. *Parcarum* currit inmobile filum 7, 479 *n.* auxilium 8, 6. leges fixae 5, 406 *n.* 9, 475. 10, 644. Cf. *Sorores*, et 4, 369.

Parce perſtringere corpus haſta 15, 757 *n.* haud parce miratus 10, 473.

Parcit vapor 14, 430 *n.* ſuis 10, 329. pelago 17, 286. dictis 7, 248. obuius ire 9, 46 *n.* 17, 27 *n.* *parce* metu 5, 372 *n.* ominibus et lacrimis 3, 133. dextrae 9, 124.

Parcum vulnus 16, 111. votum 17, 208 *n.* ire 12, 424. menſa vires arceſſere, 6, 95 *n.* 15, 810 *n.*

Parens infernus 2, 671. Carthago 4, 811. belli, Carthago 16,

16, 150 n. terra 5, 69. vrbis 17, 651 n. ſummus 17, 475 n. murorum 2, 654 n. ſalutatur Fabius 7, 735 n. 8, 2. Eridanus 4, 657 n. Cf. *Genitor* et *Pater*.

Parent ei populi, nemora cet. 2, 64. honori ſuperum 4, 805.

Pariebat Aurora diem 16, 229. regnum per vulnera 3, 588. labores timore 15, 52. manu metui 4, 47 n. dextera ei letum 17, 262.

Paris paſtor in Ida educatus eiusque iudicium 7, 437. 471 n.

Pariter pro *cum* 3, 268 n.

Parma rudis, alba, pura 1, 628 n. 3, 234.

Parnaſia Caſtulo 3, 391 n. Cirrha 12, 320 n. et *V. L.*

Parnaſus biceps 12, 320 *V. L.* 15, 311 n. et *V. L.*

Parrhaſius rex 12, 710 n.

Pars magna belli ſ. Italae ruinae Appius 5, 329 n. 8, 428. haud parua laborum 11, 503 n. partem praedae non patitur furor 4, 565 n.

Parthenope Siren et inde dicta Neapolis 8, 534 n. 12, 28 ſq.

Parthi bene et retro iaculantes 2, 101 n. 7, 646 n.

Partita curulis 11, 61.

Parturit vnda procellas 9, 284. tellus 12, 138.

Paruae res 9, 407. *paruo* fovet certamina 16, 470 n. penates 1, 616 n. *paruum* 1, 615 n.

Paſcunt eos rura 8, 431. vis raptaque 3, 390. lotus 3, 311. coepta 4, 722 *V. L.* rumorem pauor 4, 9. furorem 7, 497. bellum 13, 359. iras 12, 721. ignes bitumine 7, 370. 14, 422 n. 17, 593. peſtis 14, 613. *paſcitur* ignis vento 9, 603. 14, 307. cadauere 13, 597. ductor ſanguine 15, 517 n.

Paſcua vruntur, vt pinguiora fiant 7, 365 n. 9, 605 ſq. n.

Paſiphae inluſa tauro 8, 470 n. et *V. L.*

Paſſim h. e. ſine diſcrimine, omnes 15, 87 n.

Patauium et *Patauina* regio 12, 212 ſq. n.

Pater Thybris 1, 606 n. Oceanus 5, 395 n. 15, 161. Eridanus 4, 690 n. 12, 217. intonuit 1, 537. Phoebus 4, 526. murorum 11, 262 *V. L.* Lyaeus 7, 201. patriae, deorum, vrbis, ventorum 3, 126 *V. L.* *Patres* paupertate beati 1, 610 n. Cf. *Genitor* et *Parens*.

Patent aeraria dextris 11, 539 n. ei tantum rerum 13, 491. vultus Tonantis 8, 652 n. Alpes 4, 818. *patentia* ſtagna 5, 73.

Patitur iura Oenotria Carthago 1, 2 n. pondera regni 14, 90. noctes inſomnes 15, 109. pacem 16, 546. nondum marem 13, 829 n. foedera Veneris 2, 83. taedas ad funera verſas 13, 548. vulnera thorax 4, 17. lucem 6, 577 n. certamen 14, 137. proelia 15, 751. chalybem

6,

6, 255. *non patiens* rexiſſe dolorem 2, 382 *n.*
Patientia cunctos ſuperat curſus 6, 545 *n.* 9, 376.
Patrae 15, 310 *n.*
Patricius ſanguis 2, 6. 7, 45.
Patrius furor 1, 71 *n.* formido 1, 82 *n.* pauor genti 15, 719 *n.* ferrum 16, 526 *n.* patrio decore amplior natus 3, 71 *n.* *patrium* et commune duobus paupertas 9, 403 *n.*
Patrui manes 15, 10 *V. L.*
Patulae puppes 3, 473.
Pauens fuga 7, 107. tectum 1, 299.
Pauescit vmbras 2, 335.
Pauida oſcula figit 11, 330.
Paullus, *v.* *Aemilius.*
Pauor priſcus 1, 82 *n.* 3, 690. 13, 89 *n.* laetus 3, 215 *n.* 16, 431 *n.* adſtruit auditis 4, 8 *n.* praecipitat cuncta 4, 25 *n.* luctificus excuſſit habenas 6, 556 *n.* laetis rebus non credit, et vultu ſine voce rogitat 6, 566 ſq. *n.* omnia auget in hoſte 1, 500 ſq. *n.*
Pauper alueus fluuii 14, 229. Veſta 6, 76 *n.*
Paupertas caſta 1, 610 *n.* Cf. *Egeſtas.*
Pax placita 1, 11 *V. L.* loci 6, 168 *n.* maris 2, 458. 7, 258 *n.* 17, 210 *n.* nocte datá mortalibus 7, 284 *n.* *pacem* dare loco 7, 266 *n.* vmbris 16, 293 *n.* poſcere Deos 4, 766 *n.* 15, 434. condiſcere oculis 7, 461 *n.* non pectore noſcit 17, 615. *pacis* laus praeclara 11, 592 ſq. *n.* conditiones Poenis a Scipione datae 17, 619 ſq. *n.*
Peccatum de ſtupro 6, 634 *n.*
Pectine ſolari luctum 5, 205. pulſare neruos 5, 463. Phoebi 8, 504 *n.*
Pectora hiſpida et villoſa 5, 441 *n.*
Pedianus 12, 212 *n.*
Pegaſus alatus 14, 576 *n.*
Peliaca rupes 11, 449 *n.*
Pelignorum, ab Illyriis oriundorum, terra 8, 510 *n.*
Pelius mons Chironis ſedes 11, 449 *n.* vox diſſyll. 3, 495 *V. L.*
Pella et *Pellaea* ſceptra ac pons 11, 381 *n.* et *V. L.* 13, 765 *n.* 15, 300 *n.* et *V. L.* 17, 429. 430.
Pellere vada remis 15, 301. vita 5, 374. 9, 533. aures ſ. oculos 2, 580 *n.* metum 3, 571.
Pellicere in fraudes 15, 70.
Pelles ſubſternebantur olim dormientibus 7, 289 ſq. *n.*
Pelopea regna 14, 72 *n.* nepos 3, 252 *n.* auis 4, 628 *n.*
Pelopis ſedes 15, 306 *n.*
Pelorus 4, 167.
Pelorus Trinacrius 4, 494 *n.* 14, 78 *n.*
Peltae Amazonum Thracumque 2, 76 *n.* 80. 8, 429. *peltae*, gemmata lumina 2, 167 *n.*
Peluſiacum ſtamen ſ. linum 3, 25 *n.* 375.
Penates parui 1, 616 *n.* externi 2, 32. dulces linquere 2, 141 *n.* 3, 428. numina bis capta inferre Latio 1, 43 *n.*

659 *n.* 668 *n.* 7, 475 *n.* errantes 3, 291. Auſonios populari 4, 787. Stygios 6, 488 *n.* caſtos 6, 668 *n.*

Pendent caſtra in aerio vertice 1, 128 *n.* Tuder 6, 645 *n.* ruina e nube 6, 323 *n.* malum 5, 191 *V. L.* nubila 6, 323 *n.* 17, 358 *n.* volucris in aethra 11, 468 *n.* Pan 13, 327 *n.* nox ſub aethere 9, 326 *n.* ſupra fluctus 17, 273 *n.* ſpes anima vna 4, 301 *V. L.* media ſpes 9, 356. nautae arbore 3, 129 *V. L.* cacumine arboris 5, 497. in verbera 8, 281 *n.* in capita equorum 16, 386 *n.* fauentes vnguibus 16, 478 *n.* 482. rerum actus 1, 581 *n.* ex ore loquentum 6, 565 *n.* ab imagine 8, 93 *n.* ab aſtris 7, 362 *n.* inſtabilis tellus 14, 346 *n.* Regulus ſub imagine poenae 2, 435 *n.*

Pendere bellum pari foedere 6, 486 *n.* alicui poenas 2, 456 *n.*

Penelopes proci et ars 2, 178 ſq. *n.*

Penetrabilis arundo 7, 649 *n.*

Penetrale templi 1, 99 *n.* adyti 3, 21. Turni 1, 668 *n.* caſtum 13, 62 *n.* liquidum aquae 7, 501. *penetrales* dii 1, 668 *n.*

Penetrare Capitolia viſu 1, 64. Spartam 4, 362. aras Libycas 3, 651. in aures 12, 211. ſpectando omnes partes 12, 569.

Pennas addit pudor 12, 455 *n.* pro auibus 3, 308 *n.* 344 *n.* 4, 121 *n.* 10, 11. 15, 569. pro ſagitta 8, 373 *n.* 10, 11. 15, 630. *pennis* perlabitur campum equus 16, 390 *n.* *penna* tacita lumen intrat arundo 5, 446 *n.*

Pennata arundo 2, 92 *n.* 95. Siren 14, 567.

Pennigerae ſagittae 8, 373 *n.*

Penſare diſcrimina pretio decoris 1, 534 *n.* aurum 1, 624 *n.* 4, 153. vitam auro 2, 35 *n.* 12, 428 *n.* vulgus auro 10, 651. Cannas 15, 814 *n.* ſententiam 7, 223. ceſſata tempora cruore 5, 534 *n.*

Penus ſtruitur 11, 277 *n.*

Peplum Mineruae 7, 86 *n.*

Per ſubitum, tacitum, longum, occultum 7, 527 *n.* 594. 8, 626. 14, 14. 330. 15, 145. 401. 785. 17, 215. 473. *per* vos (Deos) culta diu Rutulae primordia gentis ſcil. oramus 1, 658 *n.* et *V. L.* *per* vulnera emetiri noctes 3, 554 *n.* *per ſe* ſcandit ſilex 11, 444 *n.*

Peragere letum 4, 164 *n.* 9, 321. minas 12, 265. bella 15, 682. virum tantum, h. e. necare 11, 363 *n.*

Percellere haſta 5, 462. fulmine belli 16, 623. *percelli* et *percuti* differunt 2, 213 *V. L.* 7, 416 *V. L.*

Percenſere omnia vultu 6, 698.

Percipere poenas de hoſte 6, 300 *n.*

Percitus hinnitu 6, 218. dictis 4, 675. motu 15, 617.

Percurrit pectora religio 13, 317.

Percu-

Percutere, vt *ferire*, *icere*, *pulſare*, *quatere*, *quaſſare*, *verberare* montes ſ. loca clamore, rumoribus, lumine cet. 3, 436 *n*. 4, 327 *n*. 5, 394 *n*. 16, 397 *n*. *percutiuntur* aures et oculi 2, 580 *n*. 6, 569. vino 7, 202 *n*. animo, admiratione, luctu, metu cet. 2, 213 *V. L.* 5, 587. 8, 388 *V. L.* fretum tonſis 13, 242. quercus Iovi 10, 166. fides lyrae 11, 452. remi 6, 520. Cf. *Percellere*.

Perdit ictum, mortem, vulnera cet. haſta ſ. homo 4, 137 *n*. 605. amnis ripas 4, 658. ſiluam aper 1, 422 *n*. iter 4, 756. terga cedentis 13, 171 *n*.

Perdomare Alpes 3, 211 *n*. aduerſa ferendo 7, 376.

Peredit membra peſtis 14, 605.

Pererrat pectora numen 2, 515. pauor corda 10, 544. ſonus cornua 4, 174 *n*.

Perfert ictum per arma 5, 326. vinci 13, 877.

Perflari auſtris 14, 259. aures turbine 11, 579.

Perfodere enſe iugulum 2, 644. ilia planta 8, 556.

Perfringere Alpes 5, 160. aciem 9, 362. 11, 397. oſſa 2, 187. 4, 378.

Perfundit ſidera Syrtis 3, 652 *n*. flumen tauros 4, 546 *n*. Minerua Libyen oliuo 3, 324. ignis campos lumine 10, 557. bello litora 15, 301. pectora occulto metu 10, 607. agmina in campos 12, 429 *n*. *perfunditur* caede ſ. cruore 1, 517. 2, 17. 10, 334. mare bello feruet 14, 559. campus auro 1, 158. lacrimis Aurorae 3, 332 *n*. opibus Tagi 2, 404 *n*. Tago 16, 451 *n*. Cyclas aequore 4, 247.

Perfurere per aequor 4, 243.

Pergama repetere 3, 569 *n*. Teucria 13, 37. Lauinia 13, 64 *n*.

Pergameus ſanguis 1, 47 *n*. Cf. 9, 113.

Perillus, inuentor tauri Phalaridis 14, 212 ſq. *n*.

Perimere hoſtem morte ſua 14, 554 *n*.

Periurium probatum aqua Palici 14, 219 *n*.

Perlabitur campum 16, 390. arundo tegmine loricae 16, 110 *V. L.* Neptunus aequora 3, 410 *n*.

Perlibrare bipennem fronti 2, 190. Cf. 5, 321. 12, 404. 15, 695.

Perlucet gurgite 14, 228.

Perluere enſem 17, 299 *V. L.*

Perluſtrat anguis Arctos flexibus 3, 192 *n*. moenia viſu 2, 249 *V. L.* 3, 160. 11, 777.

Permeat eum haſta 4, 609.

Permiſcet fretum coelo 13, 587 *n*. 15, 714. enſem coeptanti ro, 259 *n*. fas nefasque 11, 185 *n*. triſtia laetis fortuna 13, 383. *permixta* mora 4, 590 *n*. ſeclis rebusque Aeneadum 13, 499. grandine torquet hiemem 3, 197 *V. L.*

Permit-

Permittere viſus 3, 534 *n.* ventis telum 1, 316.
Permulcere caput 1, 104 *n.* aures cantibus 11, 290. puerilia membra 5, 144. corda 13, 344.
Permutare muros muris 1, 661 *n.*
Pernegat Nereus coniungi terras 14, 19.
Perolla 11, 303 ſq. *n.*
Perpetuae vmbrae 14, 42.
Perplexum carmen 9, 60.
Perſae fugiunt iactis poſt terga ſagittis 7, 646 *n.*
Perſeus caedit Meduſam 3, 315 *n.*
Perſonat ore 2, 43. teſtudine 11, 288 *n.*
Perſpicua aqua 3, 414. 4, 83.
Perſtat 9, 64. ales inter cornua 3, 686. in armis 1, 692. obtutu intentus 6, 385. Aeneadae 13, 890. contendere cet. 5, 104. 11, 598. 14, 118. grex 3, 380 *V. L.*
Perſtrepit tellus 8, 430 *n.*
Perſtringit Liris ripas gurgite 4, 350 *n.* 8, 455. 16, 477. lumina flamma 1, 358 *n.* et *V. L.* conum galeae roſtro 4, 119. *V. L.* murmur aures 15, 459. haſta corpus 15, 757 *n.* Paſſim male legitur pro *praeſtringere* 1, 358 *n.* et *V. L.* 4, 119 *V. L.*
Perſultat campum 3, 385 *n.* 4, 556 *n.* 6, 217. 705.
Pertractat viſu 10, 451 *n.*
Peruadit horror ſub oſſa 5, 391. in ſiluam 5, 469. pallor ora 7, 427.
Peruia non Poeno Nola 8, 534 *n.* enſis 10, 248. vix tellus ſparſis telis 5, 341.
Peruſina arua 6, 71 *n.*
Pes dexter et hora 7, 172 *n.* nudus in ſacris 3, 28 *n.* pedem premit 4, 353 *n.* pede teritur 9, 325 *n.* lentus Bagradae 6, 140 *n.* *ſub pedibus* terras videt 17, 144 *n.* *in pedibus* alicuius ponere, ſtet Roma cadatue 15, 573 *n.* Cf. *Veſtigia.*
Peſtilentiae deſcriptio 14, 580 ſq. *n.*
Peſtis h. e. noxium 1, 174 *n.* Erymanthia 3, 38 *n.* Mauruſia 9, 620 *n.* non ſimplex labſus fuit 3, 552 *n.* *peſte* vna conſumere 5, 498. armorum 14, 120. pro igni 1, 174 *n.* 4, 304. 7, 360. 9, 606. 14, 304. 423. 17, 93. 504. 594. Acheruſia 14, 613 *n.* pro fame 2, 462 *n.*
Petit quem poenae ſ. ſorti 2, 29 *n.* 4, 770 *n.* colla amplexu 13, 648. nouiſſe 3, 13 *n.* ſagittarius 8, 104 *n.*
Petilia infelix fidei, vt Saguntus 12. 431 ſq. *n.* condita a Philoctete 12, 433 *n.*
Petraea 14, 248 *n.*
Phaselina Diana 14, 260 *n.*
Phaeacum arua 15, 297 *n.*
Phaethon nouus 6, 3. 11, 339.
Phaethontia vngula 7, 206 *n.* frena 10, 541 *n.* ora 10, 110. amnis: Padus 7, 149 *n.* 17, 601. ſtagna 17, 496 *n.*
Phalanteum Tarentum 11, 16 *n.*
Phalantus 4, 529. capit Tarentum cum Partheniis 7, 665 *n.*

Phalanx denſata Macedonum 17, 418 *n*. 419 *V. L.*
Phalaridis taurus 14, 212 ſq. *n*.
Phalerae 15, 255 *n*.
Pharetratus miles 7, 636. rex 14, 286 *n*.
Pharetriger rex 14, 286 *n*.
Pharius colonus 1, 214 *n*.
Pharus inſ. 1, 214 *n*.
Pherecyadum muri 12, 159 *n*.
Phicius mons 3, 495 *V. L.*
Philaeni fratres, eorumque mors pro patria et ara 15, 701 *n*.
Philippus rex Maced. et ſocius Poenorum. bellum infert Aetolis ac Romanis 15, 286-319. 17, 420 *n*. genus referebat ad Achillem 15, 292 *n*.
Philoctetes, comes Herculis, Petiliam condidit 12, 433 *n*.
Phlegethon flammifer 2, 610. eius gurgite adcenſae taedae 12, 714 *n*. Cf. 13, 563 ſq. 836 ſq. 871. 14, 61 ſq.
Phlegraei campi, ſinus cet. 4, 275 *n*. 8, 538 *n*. 655. 9, 305. 17, 649.
Phocaea et *Phocis*, *Phocaei* ſ. *Phocaeenſes* et *Phocenſes* perperam confunduntur 1, 335 *n*. 4, 52 *n*.
Phocais balliſta 1, 335 *n*. et *V. L.* hoſpita, Maſſilia 4, 52 *n*. 15, 169 *n*. 172.
Phoebes tacitum lumen 15, 563 *n*.
Phoebas Iliaca, Caſſandra 15, 282 *n*.
Phoebea cubilia Tethys 3, 411 *n*. ales, coruus 5, 78 *n*. lampas 10, 111. pectus 13, 412.
Phoebi lampas 1, 193. radii 9, 34. ſera iuga 15, 224 *n*. equi auerſi ab vrbe 15, 334 *n*. ſoluentem currus videre 16, 662 *n*. primo diſperſit rores vngula Phaethontia 7, 206.
Phoeniſſa moenia 6, 313 *V. L.* Cf. 17, 146. 631.
Phoenix, qui longa dedit cognomina terris 1, 89 *n*.
Phoenices, Poeni 1, 33. 16, 25.
Pholoe 3, 495 *V. L.*
Pholus 1, 437.
Phorcus, *Phorcyn*, *Phorcys*, vnde *Phorcynis* Meduſa 2, 59 *n*. 3, 402 *V. L.* 10, 173.
Phrygius enſis 1, 91 *n*. paſtor 7, 465 *n*. ſtirps 1, 514 *n*. gens 2, 352. tibia 8, 504 *n*.
Phryges 1, 106 *n*. 8, 241.
Piacula poenae 1, 182. viſus amiſſi 4, 762 *n*. optata mactat 4, 465. caedis 13, 702. poſcere 2, 41 *n*. praeſumta mittere 5, 213 *n*.
Piat necem 7, 487 *n*. erroris rabiem 7, 545. manes 15, 10. delicta Tartareus torrens 17, 564 *n*. ſomnia 8, 120 *n*. delubra 4, 819.
Picanus mons 4, 302 *n*.
Picea flamma 1, 320. nubes 5, 37 *n*. 6, 322. vertex 2, 631 *n*. 4, 306. turbo 3, 524 *n*. 12, 620 *n*. aethra 14, 593 *n*.
Picentes, a quibus deducti *Picentini* 8, 424 *n*.
Picentia 8, 578 *n*.
Picenus ager ſ. *Picenum* 8, 424 *n*. oliui ferax 6, 648 *n*.

a

a *pico* vel *pice* dictus 8, 439 *V. L.*
Pictura clari Syracuſani 14, 655 *n.* eius ſumma ars 2, 417 *n.* 6, 658 *n.*
Picus, a Saturno oriundus, quem Circe plumis ſparſit 8, 439 ſq. *n.*
Pieria lyra 11, 415 *n.* Teuthras 11, 481.
Pietas ſi qua Diis eſt 6, 410 *n.* haec mecum erit 8, 328 *n.*
Piger vndae 5, 5 *V. L.* 15, 501 *n.* *pigra* aetas 3, 328. vorago 5, 5 *V. L.* 13, 562. planities 15, 225. virtus 13, 773. in Martem 12, 299. periculi ſ. militiae, in militia, ad opera 14, 264 *n.*
Piget lucis 7, 226 *n.*
Pignus belli 3, 80 *V. L.* pignora Troiae 1, 659 *n.* natorum 5, 84. 6, 403. vteri 6, 501. pacis 13, 68. 15, 423.
Pii fratres, Amphinomus et Anapis, qui parentes ſuos per Aetnae flammas portarunt 14, 197 *n.* Cf. *Pium.*
Pila mari Tyrrheno inpacta 4, 295 ſq. *n.* 14, 351 *n.*
Pilorum forma 4, 550 *n.*
Pindus 4, 522.
Pingere, vnde *picta* arma 8, 466 *n.* *pictum* cubile 11, 401.
Pingueſcit flamma 7, 354 *n.*
Pinguis pix 1, 355. ſinus ſulfure 8, 537. taeda vnguine 14, 427. nubes fumo 4, 307. murex, color, aurum 10, 569 *n.* pabula ignis 17, 94 *n.*
Pinnae aggeris 8, 627 *n.*
Pinna vrbs 8, 517 *n.*
Pinus, fax 10, 549 *n.* 14, 303 *n.* 420. nauis 14, 498. amans litora 10, 533 *n.*
Piraeum litus 13, 754 *n.*
Piſaeo carcere 15, 210 *n.*
Piſo ductor 8, 463 ſq. *n.*
Pityuſae 3, 362 *n.*
Pium ius, bellum, ſanguis, Roma 5, 255 *n.* 7, 406 *n.* 11, 124 *n.* 15, 162 *n.* vates 6, 288 *n.* tus 4, 794 *n.* terra 5, 91. Arcitenens 5, 177 *n.* ſanguis 5, 255 *n.* Cf. *Pii fratres.*
Placentia 8, 591 *n.*
Placida pax 1, 11 *V. L.* ver 3, 379. caput 7, 254.
Placita pax 1, 11 *V. L.* flamina 11, 483 *V. L.* campi Cereri 14, 130.
Planctus atri circumſtant pectora Furiae 2, 550.
Plangit alis 1, 589. 13, 840. noctem 3, 429. fluctus et ventus 3, 471 *n.*
Planta celeri fugere 2, 249. 4, 338. 8, 189. 16, 297. 457. fodere equum 2, 71 *n.* 6, 212 *n.* 7, 67. 8, 555. adſequitur 13, 246 *n.* trepida in verbera pendens 8, 281 *n.* adrectus 16, 478 *n.* Cyllenia 16, 500 *n.*
Plana repetita oculis 3, 532 *V. L.*
Plaudere ad numerum caetras 3, 348 *n.* pennis 14, 675. caerula 6, 363 *n.* 12, 99. *plauſae* ceruicis equi gratus honor 4, 264 *n.* 16, 356.
Plebes pro *plebs*, 8, 269 *V. L.*

Plecti talia non meretur 2, 372 *V. L.*
Plectrum nauis 14, 402 *n.* Smyrnaea 8, 594 *n.* Aonium 12, 220.
Pleiadum occaſus 16, 136 *n.*
Pleminius 17, 458.
Plenus Deo 3, 673 *n.* 697 *n.* 5, 80 *n.* monitis 15, 129.
Pleuron 15, 310 *n.*
Pluunt tela 12, 53 *V. L.*
Plumbum adcenditur et liqueſcit rotando 1, 316 *V. L.* *plumbi* pondera librata 1, 523.
Plurima cuſpis eſt trabi 1, 353 *n.* plurimus iubae 16, 362 *n.*
Plus morte rati cernere Poenum victorem 5, 662.
Plutei adeſi 1, 363.
Pluto rapit Proſerpinam, v. *Henna* — ei dona feruntur, mel et vinum 13, 415 ſq. *n.* ater taurus mactatur 13, 429 *n.* cognoſcit crimina regum 13, 601. ſq. *n.*
Pluuia cruenta 15, 364 *n.*
Poculis honos quaeſitus mixta gemma 14, 662 *n.* ea mulcere vino 7. 169 *n.* luxum inritantia gemma Eoa 13, 355 *n.*
Podaetus 14, 492 ſq.
Poenae, deae vltrices 2, 551 *n.*
Poenicus 1, 602 *V. L.*
Poeni perfidi 1, 5 *n.* 17, 58. discincti, et qui non cingunt ſinus 1, 248 *V. L.* 2, 56 *n.* bilingues 2, 56 *n.* clades et res geſtae in bello Punico I. 2, 304 ſq. *n.* 6, 101-551. 653-697 *n.* mores, habitus corporis, arma cet. 3, 231 ſq. *n.*
Pollens carmine 1, 431. auis 8. 383 *n.* 16, 559. *pollentior* aſtus armis 14, 338.
Pollentia 8, 597 *n.*
Pollex reſolutus 2, 128 *n.* *pollice* reſonant fila 11, 434.
Pollicitis vincere corda 15, 330.
Polluere regnum crimine 1, 22. Marte tali 6, 345. corda rapina 13, 91. foedera dolis 11, 321. polluta terra ſceleribus 2, 496. coelum peſte 14, 584.
Pollux alternus animae mutato Caſtore, et fauens Romanis 9, 295 *n.* Cf. *Ledaeus.*
Polus remotus 2, 481 *n.* *poli* rupti 17, 251 *n.*
Polydamas et *Polydamantea* arma, vel *Pulydamas* 12, 212 *n.* et *V. L.*
Polymita 14, 660 *n.*
Polynices, v. *Eteocles.*
Polyphemus amore Galateae captus Acin ſaxo percutit 14, 223 *n.* eius antrum 14, 527 *n.* 15, 429 *n.* excoecatus ab Vlyſſe 15, 431 *n.*
Pompa haec ſequetur exſequias 5, 600 *n.* vltima 15, 391 *n.* Camilli 1, 626 *n.* Ioui ſeruetur Syphax 8, 673. 17, 174 *n.*
Pompeius M. et Caeſar 13, 861 ſq.
Pomponia Scipionis mater, compreſſa a Ioue, in anguem mutato, cum filio in inferis loquitur 13, 615 ſq. *n.*

Pompti-

Pomptinas paludes quinam ſiccare conati ſint 8, 379 *n.* et *V. L.*
Pondus et *pondera* clauae 2, 246 *V. L.* teli 1, 336. conti 6, 277. 15, 684. pili 9, 336. membrorum 14, 532. remi 5, 135. plumbi 1, 523. auri 11, 278 13, 356. ferri 6, 355. regni 14, 89 *n.* conaminis 11, 329. animi 6, 429 *n.* 8, 609 *n.* herbida 16, 43 *n.* *pondere* aethereo partum exſolui 13, 629 *n.*
Ponit ſpicula in arce 2, 88. ſaxa in muros 11, 442. caeſariem Marti 4, 200 *n.* umbenia 1, 24 *n.* 558 *n.* rectorem caſtris 6, 593 *n.* leges gentibus 13, 533 *n.* cuſtodem ventis 9, 491 *n.* nomen populis 8, 502 *n.* caput agminibus 9, 226 *n.* praemia 4, 267 *n.* 16, 458 *n.* regna venti Alpina domo 3, 492. finem viro 1, 280. dapes 11, 275. iram 2, 203. curam 3, 711. odia 17, 462. ſpem 8, 95. ritus veſcendi 11, 405 *n.* proelia 1, 160. 4, 395. 8, 217. 16, 3. ſibila arcus 2, 99 *n.* lacrimas 9, 350. volatum 11, 467. lucem 13, 473. fruſtrata litora 2, 460 *n.* et *V. L.* non inuictum pectore robur 11, 157. animam in dextra viri fortis 10, 301 *n.* ſalutem in pedibus 15, 573 *n.* *poſiti* cardine mundi populi 3, 3 *n.* campi ad moenia 13, 134. *poſitum* eſt in meo nutu 14, 668 *n.* *poſita* in magnis fides ſacra 11, 163 *n.*
Pons in turrim immiſſus 5, 554 *n.* cadentum corporibus ſtruitur 8, 668 *n.* 10, 223.
Poplicola ſ. *Publicola*, Voleſi Spartana propago 2, 8 *n.* et *V. L.*
Poplite caeſo labſus 4, 341 *n.* 5, 548.
Popularis gloria, aura 6, 614. 7, 512 *n.*
Populatur ignis vmbras 4, 679. 10, 167. 14, 448. molem 10, 556. caſtra 14, 597. lucos 7, 674. honores formae 12, 244. terras Africus 3, 658.
Populus, humilis turba 1, 399 *n.* 2, 579 *n.* in populos mittere ſ. ire 6, 711 *n.*
Populus albae comae 10, 531 *n.*
Porricere exta in mare 17, 50 *n.*
Porrecta tellus cet. 1, 130. 4, 241. 6, 153. 646 *n.* 13, 93. 14, 647. procumbit in arua 4, 293 *n.*
Porſena effugit ardentem dextram Mucii cet. 8, 389. 478 ſq. 10, 483.
Portare ora obuia duci 1, 313. greſſum ad moenia 10, 632. incendia in Libyam 16, 139. ſtragem Libyae 5, 89 *V. L.* ſalutem in morte 9, 428 *n.* vulnus cuſpide 17, 451.
Portendere ſignis 16, 591.
Porticus picturis ornantur 6, 653 ſq. *n.*
Portiſculus 6, 361 *n.*
Portitor vmbrarum 9, 251 *n.*
Poſcit reſponſa ſacerdos 1, 121. victoria 4, 757. eum

nil amplius 16, 84. votis 2, 167. iuuenem poenae 1, 677 *n.* 3, 202 *V. L.* Cyclopas fulmina 9, 307. Deos pacem ſ. veniam 4, 766 *n.* 15, 434. ductorem in proelia 1, 420 *n.* *poſcimur* 2, 44 *n.*
Poſſeſſor pelagi Lutatius 6, 687.
Poſſeſſus Baccho 3, 423 *n.*
Poſt terga relinquere 16, 335.
Poſtferre fidem regnis 2, 701.
Poſtrema ſalus rerum 2, 283.
Potant obliuia 13, 851. Latii cruorem Iuno 8, 204 *V. L.* Thybrim 8, 367 *n.* 564 *n.* 14, 227. *potare* Baetin dedimus ſub nullo hoſte 13, 676 *n.*
Potis eſt obcumbere 12, 645.
Praeceps h. e. ſummum periculum 7, 232 *n.* fertur 8, 281 *n.* 17, 122. furor 14, 93.
Praeciſa auia 13, 338 *n.*
Praecinxit litora muro 3, 243.
Praecipere virtutem, poenas, laudem, limitem 4, 802 *V. L.* 6, 300 *V. L.* 15, 656 *V. L.* 16, 337 *n.* 390 *n.*
Praecipitare fatum 1, 691 *n.*
Praecludit Alpes ferro 15, 661 *n.* fauces puluere 9, 511. aures ſuas vrbs inimica 6, 508. vias fortunae hoſtique 7, 92.
Praecordia praeſaga 3, 74. feta bello 17, 379.
Praecurrere fata parentis 4, 457.
Praedae diuiſio 15, 262 ſq. *n.* haeret in domus et templi foribus 1, 617 ſq. 14, 650 *n.* 15, 520. 674. maior pars debita ductori 9, 199 *V. L.*
Praedantur hami 5, 581.
Praeducere muro foſſam 10, 410 *V. L.*
Praeformare dictis 7, 385 *n.*
Praeformidatus Batauo 3, 608.
Praefracta robora 5, 242 *V. L.*
Praefulgebat multus auus titulis 4, 497 *n.*
Praemia dantur et victoribus et certantibus 16, 445 ſq. *n.* ponere 4, 267 *n.* 16, 458 *n.* equi, famuli cet. 16, 447 ſq. *n.* 455 *n.*
Praeneſte ſacris dicatum Fortunae iugis 8, 365 *n.* 9, 404 *n.*
Praerapida fuga 16, 563. iuvenis 17, 179.
Praeripit ſibi quisque viam 4, 583 *n.* letum 2, 118 *n.* ſors virtutem 4, 802 *V. L.* laudem 15, 656 *V. L.* limitem in circo 16, 390 *n.*
Praeruptum loci 1, 489. 3, 635. 13, 336. agger 1, 308.
Praeſaga praecordia 3, 74. tumultus 5, 32. belli 8, 656. luctus 5, 587 *n.* vates 16, 590.
Praeſepſerat arcem 15, 233 *n.*
Praeſes Libycus 15, 362 *n.*
Praeſtat numerare 8, 295. *praeſtans* belli ſ. bellis 5, 92 *V. L.*
Praeſtinguere pro *praeſtringere* vbiuis legendum putabat Lambinus 1, 358 *V. L.*
Praeſtringit lumina lampas 1, 358 *n.* et *V. L.* conum roſtro 4, 119 *V. L.*

Praeſumere piacula mortis 5, 213 *n.* 6, 300 *n.* ſpem 7, 582.
Praetendere lumina 6, 77. titulum cineri 15, 45 *n.* ramum oliuae 13. 69. *praetenta* tellus Syrtibus 16, 252 *V. L.*
Praeterit ſe nauis 13, 243 *n.*
Praeteruolat equum 16, 511. auras haſta 10, 113.
Praetexere veſtem oſtro 8, 487 *n.* *praetextum* velamen 10, 647 *n.*
Praetutia pubes 15, 568 *n.*
Praeuehi equo 5, 170 *V. L.* auras 16, 500. litus 4, 51 *V. L.*
Praeuenit ratis ducentem 17, 45. telo Silarum 17, 439 *n.*
Praeuertit turbine ſaxi 2, 135. pedes equum 8, 557. annos ſaxo 3, 329 *n.* 4, 802 *V. L.*
Praeuetitum 13, 155.
Praeurere tela 8, 549 *n.*
Prauus audendi 12, 464.
Precari dextra 2, 413 *n.*
Precibus lacrimisque tuis ſtet vrbs 17, 372 *n.* *precum* formulae 1, 658 *n.* et *V. L.*
Prela Falerna 7, 165 *V. L.* 211 *n.*
Premit falarica viros ruina 1, 364. telo proſtratum 1, 383 *n.* 7, 595. haſtam hoſti 1, 515 *n.* 545 *n.* 2, 615 *n.* 7, 613 *n.* 10, 140 *n.* 14, 534. metam, litus, latus 8, 48 *n.* torum 7, 290. 13, 815. ſe ruina 4, 584. ſcopulo 5, 301. 13, 233. quercu 10, 159. glaciem 3, 520. hoſtem rupes et vndae 5, 44. 7, 276. caſtra pauentem 1, 499. currentem 16, 509 *n.* equus 16, 403 *n.* terga vapore flatus 16, 422. 6, 674. tyrannus Ianiculum incumbens 10, 487. foederibus non aequa 1, 107. maiori mole virtutes alicuius 16, 34 *n.* cateruas 6, 240 *n.* vocem formidine 2, 280. ſilentium 12, 646 *n.* vulnus 5, 541 *n.* telum ore, et vulnere 5, 332. 454 *n.* quercus ſidera 3, 689 *n.* planta currum 7, 700. fratrem medio Therone 16, 509 *n.* veſtigia 10, 79. pes pedem 4, 353 *n.* greſſus 7, 381 *n.* omnis dextera ferrum 5, 670. lumina 17, 629 *n.* oculos ſomnus 10, 345. Alpes 17, 501. Iapetum Inarime 12, 149. fata pudore 11, 9 *n.* dolores 9, 384. mentes exitio 11, 386. viros clamore 11, 110. cura futuri 10, 409. *preſſa* manus in ſuo niſu 4, 388 *V. L.* cerva tigride 5, 281 *V. L.* ſua per veſtigia 16, 504. vada ruina 4, 621 *n.* domus nebulis 12, 131. virtus loco 1, 494 *n.* gemma in auro 7, 85 *n.* coelum amictu noctis 5, 37 *n.*
Prendit eum ictus 15, 632. gloriam 10, 366. equum ante currentem 16, 416 *n.* leo iuvencum ceruice 11, 246 *V. L.*
Prenſant dextram precantes 6, 462 *n.* 13, 98 *n.*
Priamidae 13, 68.
Priapus comes Bacchi et cum eo confuſus 3, 395 *V. L.*
Primaeuus flos iuuentae 1, 376 *V. L.* 5, 18. 424. 16, 405.

405. *primaeua* corpora 10, 646 *n.* *primaeui*, corporis Cloelia 10, 493 *n.* primaeui omnes 16, 486.
Primitiae ducis 1, 343 *n.* tori 3, 111. pugnae 4, 428.
Primordia motus 1, 20. gentis 1, 658 *n.* 15, 419. rerum 3, 79. belli 15, 515. 17, 329. tanta 9, 534.
Primoris Mars 11, 143 *n.* anni 1, 511.
Prima pugna 12, 398 *n.* vrbs 2, 235 *V. L.* 10, 579 puppis 15, 158 *n.* agmen 17, 127 *n.* arma 5, 580 *n.* limen 6, 436 *n.* ſol et dies 9, 33 *V. L.* *prima* feroces 8, 16 *n.*
Principium auorum 15, 746 *n.*
Priuernates 8, 393 *n.*
Priuernum altum 6, 43 *n.*
Pro qualis! 14, 505 *n.* 2, 309. 331. *pro* muro ſtare 1, 306 *n.* pro cuncta pudendi 11, 90 *n.*
Proauita medicamina 5, 367. potentia 16, 252.
Probare alas, equites, opus, athletas, hoſtias, villam pulicum 3, 378 *n.* mortem patriae 4, 675. genus Marte 4, 361. conſulta euentu 12, 42 *n.* *probatum* eſt Hyrcanis adhibere canes 13, 473. in Marte 7, 298.
Procax lingua 8, 248.
Procedit cuſpis 4. 631 *n.* pompa Conſulum., faſces, funus 6, 444 *V. L.*
Procella volans equis 4, 146 *n.* Iliaca 6, 105. belli 11, 91. 12, 334 *n.* armiſona 15, 39 *n.* 17, 59 *n.* irarum 11, 224.
Proceres rerum 11, 142.
Prochyte Mimanti inpoſita 8, 540 *n.* 12, 147 *n.*
Procliuis ſceleri egeſtas 13, 585.
Procul, procul eſte profani 17, 28 *n.* nec procul eſt, quin 2, 335.
Procurare otia ſtabulis 6, 329. ſomnia 8, 120 *n.*
Procurſus acer 7, 566 *V. L.*
Proci hirſuti 13, 813 *n.*
Produnt lumina ſenſum 6, 384 *n.* regem 14, 88 *V. L.* ictus ſenium 5, 571 *n.* 10, 115. ictus nos 2, 247 *n.* famae 3, 222 *n.* cuncta terris 13, 790. clades Dii portentis 8, 625. 9, 2. luna vmbonem 9, 108. rectorem hoſti 17, 137 *n.* 4, 45. *proditus* ictu 2, 247 *n.* flagello elabſo 16, 432 *n.* aere transfixo 15, 769 *n.* rex 14, 88 *V. L.*
Prodiga tellus laticum 6, 144. gens animae 1, 225 *n.* virtus 15, 42 *n.*
Proditor denudat arces 16, 620 *n.*
Producere partum 1, 112 *n.* bellum 1, 681. arma 2, 305 *n.*
Profani initio ſacrorum ſubmouebantur 17, 28 *n.*
Profert ardua via virtutem 2, 578 *n.* ſol equos 11, 369. 12, 509. ſe antris cet. 4, 331. 5, 26. 10, 22. ora 9, 498. cacumen ſub aſtra 5, 486. aere adcendere pugnas 8, 488 *n.* nomen 1, 201 *n.* moras leti 2, 597 *n.* ſignum 16, 317.

Pro-

Profectum non Latio, dum cet. 17, 515 *n.*
Profundere voces 6. 252. conſulta 11, 68. *profuſa* vbera 4, 376 *n.*
Profundi Manes 5, 618. *profundum* nigrans 17, 257 *n.*
Prohibere nefas 2, 373 *n.* Poenos aquilae 6, 27 *n.*
Proiicit pauor fuſos in ora 17, 484. vitam, ſpem, animam 1, 225 *n.* 5, 226 *n.* 10, 42. *proiecta* loca 6, 646 *n.* *proiectus* dorſo equi 10, 469 *n.*
Proinde 2, 353 *n.*
Prolatare diem 3, 142 *n.*
Proluere enſem 17, 299 *n.* et *V. L.*
Promere tela 2, 134 *n.* ora e rupibus 3, 542. *promta* lingua 14, 31.
Prometheus adligatus Caucaſo 13, 609 *n.*
Promittere viſus, barbam, capillos, tela, ramos 3, 534 *V. L.*
Prona aura 6, 687 *n.*, decurrunt monte 7, 216. fertur ratis 17, 44. ictus 1, 491 *n.* fluuius 14, 190. pondus 2, 146. 15, 685. *per prona* voluti 15, 235 *n.* *pronum* nulli excellere 13, 183 *n.*
Propagare regna populis ſeclisque 2, 52.
Propago Spartana 2, 8.
Propellere agmina 5, 53. 7, 530. 15, 559. vallum 7, 101. haſtam 16, 570. freta 14, 13. frenos flammae 17, 96 *n.*
Propenſa Ceres 12, 375. voluntas Coelicolum 16, 288.
Properare mortem 1, 225. res 8, 52 *n.* 13, 11. in Thybrim 8, 452. in fata 9, 18. *properata* exta 1, 122. res 13, 11. 505. pocula 13, 892. haſta 12, 383 *n.* turbo haſtae 17, 537. caſſis 2, 346 *n.* ſpectacula 15, 640. ſtamina 17, 120.
Propexae in pectora barbae 13, 310.
Propinandi mos 11, 300 *n.*
Propinquant arma mortem 2, 281 *n.*
Propinquum letum 2, 258. ſanguis 10, 565. Diuis rupes 11, 136.
Propior Mars 5, 442 *n.* 609. 9, 611.
Propius metuens 1, 32. periculum et periculo eſſe 1, 13 *V. L.*
Propontis 14, 145.
Proprium cognomen 8, 422 *n.* donum 7, 86 *n.*
Proris citatis tramittere litora 15, 166.
Prorſus 7, 575 *V. L.*
Proruere hoſtem 4, 382. aggerem 1, 373 *V. L.*
Prorumpit in auras vox 3, 699. Capua Poenus 12, 5. ſe 7, 355 *V. L.* ſede ab ima anguis 2, 584. *proruptum* pelagus 3, 51 *n.*
Proſcindit Rhodanus campos gurgite 3, 449. remo ſtagna 8, 601. terram aratris 16, 551.
Proſerit Rhodanus caput aggeribus Alpinis in Celtas 3, 448 *n.* et *V. L.*
Proſerpina caſta fouet lucos feminarum in inferis 13, 546.

546. rapta a Plutone iuxta Hennam, v. *Henna.*
Proſilire caſtris 17, 121.
Proſpectat Pyrene Iberos 3, 418 *n.*
Proſpera rerum 4, 499 *n.* bello turba 16, 597.
Proſpicit terga cuſpis 5, 542*n.*
Protendere arcum 13, 212. tempus regnis 6, 596. dextram 1, 655. *protentus* ad colla cornipedum 16, 386 *n.* haſta 17, 419 *n.*
Protenus 1, 374 *n.*
Proterit rota agmen 2, 175.
Protei in antro Caprearum, Pharo et Pallene ſedes, metamorphoſis et ars vaticinandi 7, 419 ſq. *n.* 11, 447 *n.*
Protrahere ad arma 16, 84.
Proturbare murmur pectore 5, 604. aera telo 9, 447.
Prouiſa ni fuiſſent haec cet. 13, 619.
Prouinciarum expilatio 14, 685 ſq. *n.*
Pruinae vna facies 3, 533 *n.*
Pruna Apollinea 5, 179.
Pruſiacae orae 13, 888 *n.*
Pſylli, v. *Serpentes.*
Ptolemaei Cyrenaicam imperio tenebant, poſtquam Macedones Aegypto potiti 11, 381 *n.*
Pubem dimittit Ardea 1, 667. Sidoniam 11, 354. 15, 409.
Pubeſcit miles caſtris 2, 318. aetas flore nouo 3, 84 *n.* mala 5, 414. bello 4, 427.
Publicola, v. *Poplicola.*
Pudica ars 2, 180 *n.*
Pudor Diuum 1, 58 *n.* adcendit mentem 1, 493. terga vertere 4, 329. peccando conſumtus 11, 34 *n.* laetus 3, 215 *n.* 15, 30 *n.*
Puella dicitur et nupta quaeque peperit 3, 435 *n.*
Puer h. e. iuuenis 3, 608 *n.* 4, 454 *n.* ora 8, 464.
Pugnat alicui 1, 234 *n.* pila fretis 4, 296. furor monitis 10, 283. artus ſub dentibus 4, 379 *n.* vndae 4, 658. perfundere 11, 402.
Pugnax Marcellus 17, 298.
Pulcritudo oris 12, 227 ſq. *n.*
Pulſat limina 6, 73. neruos pectine 5, 463. Capitolia 1, 270 *n.* moenia Romae 6, 643. 12, 565. turres ariete 16, 695. auras calcibus 17, 135. mare remis 6, 363 *n.* 14, 387. aures et oculos 2, 580 *n.* 6, 436 *n.* loca ſ. montes et ſidera clamore, voce, lumine cet. 3, 436 *n.* 4, 327 *n.* 5, 394 *n.* 16, 397 *n.* laude corda 16, 479 *n.* cor 12, 591 *n.* ora ſcopulis 13, 838. Boreas litora 1, 588. aethera criſta 9, 450. ſcopulus coelum 12, 72 *n.* vngula axem 16, 377 *n.*
Pulſu icta facies ſalis 14, 361. pulſus ſeni 14, 488 *n.*
Pulueris ſ. *puluerea* nubes, v. *Nubes.*
Pungit dolor 7, 271 *n.*
Punici belli l. breuis hiſtoria 2, 304 ſq. *n.* 6, 101-551 *n.* 653-697 *n.* corda 12, 737 *n.*
Puppis adorata, quia in ea tutela nauis 14, 437 *n.* a *puppi* veniens ſ. ſurgens procella 17, 255 *V. L.*

Purgat

Purgat miles, cur vicerit hoſtem 7, 510 *n.* lux mentem imagine 10, 371. nox pectora curis 15, 613. pectus culpa 10, 448. nefas ferro 11, 199. gentem crimine 12, 303. Auſoniam bello 16, 629. *purgatus* aether 12, 638. ab ira veteri 8, 563. in amni viuo 8, 125 *V. L.*
Purpura tertia 14, 112 *n.* Gaetula 16, 176 *n.* eius ſpecies, coccum et oſtrum 17, 395 *n.* Sidonia ardet 4, 268 *n.* Agenoreis aënis ſaturata 7, 612 *n.* Aſſyria 11, 40 *n.*
Purpureum lumen frontis, Bacchus, Venus 7, 195 *n.* ſanguis 4, 168. vitta 13, 780. crinis et amictus Veneris 7, 447 *n.* et *V. L.* os Veneris 7, 448 *n.*
Purus ſceleris 4, 608 *V. L.*
Putat ſecum multa 7, 519 *n.*
Puteoli a puteis, et olim Dicarchea dicti 8, 533 *n.* fruſtra obpugnantur ab Hannibale, qui ſimul contemplatur tractum Puteolanum, Baianum Cumanumque, cuius antiqua natura peperit mythos de Tartaro, Cimmeriis tenebris, campis Phlegraeis, Gigantibus et inferorum fluuiis ac lacubus 12, 104-160 *n.* a Samiis conditi, et Pherecyadum muri 12, 159 *n.*
Putris moles f. mons 3, 643 *n.* gelu 4, 749 *n.* artus 13, 464. gleba 8, 392 *n.*
Pygmalion Batto bellum indicit propter Annam 8, 64 *n.* Sychaeo occiſo eius regnum occupat 1, 21 ſq. *n.* 74. 75.
Pygmalionea terra 1, 21 *n.* gens 6, 532.
Pylius rector fortis 7, 597 *n.* ſenecta 15, 456 *n.*
Pyrenaeus mons a fulmine, vel igne paſtorum, vel Pyrene dictus 3, 415-441 *n.*
Pyrene mons 1, 487. pro Hiſpania 1, 190. 15, 451. 16, 278. Bebrycis regis filia, ab Hercule compreſſa et a feris diſcerpta, vnde dictus mons 3, 420 ſq. *n.* Acheloi f. 3, 426 *V. L.* mater bellorum 17, 641 *n.*
Pyrrhiche 3, 348 *n.*
Pyrrhus auus Hieronymi maternus 14, 94 *n.*
Pythia dei adflatum excipiens ex antro, cui tripos inponebatur 12, 323 *n.* 13, 401 *n.*
Python draco et nauis 14, 572 *n.*

Q

Quadriiugi 4, 439.
Quadrupedans ſonus 12, 564 *n.* equus 15, 436. 637.
Quaerunt lumina coelum 6, 11 *n.* mentem Superum 1, 123. quietem leto 4, 633. montes patrios ſub ipſo leto 5, 465 *n.*
Quaeſumus non inhonora 16, 250.
Quam vellent cet. 13, 605.
Quamquam o! 1, 653 *n.*
Quantum leuiora, magis cet. 6, 422 *V. L.*
Quantus aegida commoueat Iupiter adſpice 12, 719 *n.*

Quaſſant

Quaſſant vitia ingenium 11, 426 *n.* lampada 2, 611. caput 1, 298 *n.* 6, 600 *n.* et *V. L.* 15, 128. 17, 238. arma lacertis 4, 117. *quaſſata* bello oppida 2, 294. 8, 250. 591. tempora vino 7, 202 *n.* Cf. *Percutere.*

Quatenus indulſiſſe vacet 17, 373.

Quatit enſem 1, 429. lora 16, 413. 439. 17, 541. aegida 12, 336 *n.* currum 2, 81. 3, 240. equum 12, 254. campos agmine 1, 297 *n.* arces 2, 300 *V. L.* fragor terram 1, 536. 4, 199. terras milite 12, 343. morſu clauſtra 7, 130. terrore vicina 12, 6 *n.* bello Pergama 13, 36 peſtis moenia luctu 14, 614. Circum certamine 16, 322. terror praecordia 2, 254. clamor caſtra 3, 221. rumoribus arces et aures 4, 7 *V. L.* tuſſis pulmonem 14, 601. *quaſſum* imperium 15, 7. 17, 421 *n.* vino 7, 202 *n.* vrbs 17, 421. vertex ſaeuitia coeli 4, 752. Cf. *Percutere* et *Quaſſare.*

Quercens 10, 151.

Quercus in cratera cauata 7, 190.

Qui mollius pro *quis* 2, 645 *V. L.* pro *quod* 12, 43 *n.*

Quianam 1, 134 *V. L.*

Quieſcunt arma 7, 253. tela tellure 7, 297.

Quinam pro *quisnam* 2, 645 *V. L.*

Quippe vox indignantis et irridentis 5, 117 *n.* 6, 90. 7, 397. 10, 67.

Quirinius 4, 192.

Quirini ſolium in coelo 3, 627. ſceptra 6, 103. ſedes ſacratae 11, 118 *n.* Martigenae 13, 811. tuetur collem Quirinalem 12, 718.

Quiris, haſta, et *Quirites* 8, 418 *n.*

Quidquid id eſt 6, 119 *V. L.* 582 *V. L.*

Quod pro *quoniam*, et *quamvis* 11, 325 *n.*

R

Rabidi ieiunia ventris 2, 472 *n.* iuuenci 7, 359. ferae 8, 638. arma 7, 253. canes 10, 126.

Rabies nullo reſtinguitur hauſtu 13, 576. in fines Italum 1, 70. pelagi 2, 290. cladum 2, 620. caedum 4, 351. belli 5, 394. fugae 5, 641. doloris 5, 158. irarum 13, 734. erroris 7, 546. ſacra virtutis 6, 42 *n.* fauentum 16, 314 *n.*

Radere vomere ſaxa 8, 391. ripas 4, 350 *n.*

Radiant lumina flamma 2, 586. Cf. 2, 166 *n.* 3, 629. 4, 154. 326. 7, 143. 12, 561. 15, 141. 16, 354. 17, 395.

Radio caelare 14, 658 *n.*

Ramus Palladius 3, 405 *n.*

Rapit dux agmina 1, 129. 4, 218 *n.* 740. 7, 116. 8, 215. 222. 14, 209. 635. 15, 554. ira omnes 14, 299. metus in vrbem 2, 232. eſſeda 3, 337. viam, iter, campum, certamen, diem, tempus belli, pugnam,

pugnam, gradum 1, 570 *n*. 3, 156. 309. 4, 485 *n*. 7, 531. 622. 8, 181. 197. 9, 33. 10, 471. 12, 472. 15, 440. cornipedem calce 13, 169. ſibi laborem 13. 187. letum 2, 678 *n*. decus 11, 197 *n*. laudem 12. 478 *n*. nomina belli confecti 15, 342. gaudia 11, 491 *n*. membra curſu 2, 248. arma 4, 98 *V.L.* Notus biremes 17, 275. moras foſſarum 9, 218 *n*. rogus corpora 16, 547. ſagitta lumina 6, 274. ora ſ. caput gladio 7, 704 *n*. 15. 807. delubra 10, 585. pocula 13, 892. vrbem 15, 407 *n*. muros 17, 494. *rapta* Carthago 15, 401 *n*. niſu 1, 449. carinae 3, 229 *n*. ſanguis 1, 175. curru 1, 134. 2, 172 fretum tumultu 14, 146. alnus ſaltibus 4, 491. corpus circa cineres ter 2, 266 *n*. *rapto* viuere 2, 502. Cf. *Raptare*.

Rapidus miſcet proelia 1, 266. ictus 2, 125. impetus 6, 256. paſſus 1, 65. quadrupes 1, 161. conamina 8, 413. 9, 464. procella 4, 146. arma 5, 98. turmae 1, 656. alae 4, 93. amnis 7, 394. vires 4, 676. peſtis 7, 351. flamma ſ. ignis 3, 641. 5, 511. 14, 589.

Raptat cura Deum ad aras 7, 74. amor 13, 720. equi iuga 1, 223. agmina 3, 407 *n*. 4, 218 *n*. 8, 404. 16, 31. armenta 9, 574. carina 1, 409.

Raptor Dardanus 9, 200.

Rareſcens acies 5, 382. 17, 422.

Raſilis haſta 4, 176 *n*.

Raſtris domare rura 8, 369 *n*.

Raucum murmur 2, 221. 245. vox 11, 415 *n*.

Rauenna 8, 601 *n*.

Reate 8, 415 *n*.

Rebelle os 12, 149.

Reboant poli 17, 251.

Recedit terra, a qua recedimus 3, 157 *V.L.*

Recidiua gens Phrygum 1, 106 *n*.

Recipere enſem 2, 679 *n*. greſſum ad ſidera 6, 618. bellum ſinu 6, 652.

Reciproca Tethys 3, 60 *n*.

Reciprocat aeſtus 15, 226 *n*.

Reclinis trunco 5, 470 *V.L.*

Recliuis locus 5, 470 *V.L.*

Recludit artus 1, 120. ſuperas mentes 1, 19 *n*. regna non optanda 13, 523. ſe ſpecus 13, 424. terram 13, 406. arenam 13, 479 coelum lux, ſol, calor 12, 613 *n*.

Recoquere fornace bipennes 4, 15 *V.L.*

Recreare maniplos ſubmiſſo tirone 17, 193. *recreari* ſecundis 12, 296.

Rector, eques, 17, 137 *V.L.*

Recumbit ei moles rerum 6, 594. Narnia monti 8, 457.

Recurſat ſc. animo 6, 555 *n*.

Recuſat parere 1, 111. moras periculum 7, 320.

Reddunt ora formam patris 2, 635 *n*. ſe epulis 11, 376. ſe aſtris 4, 119. ſe terris 16, 276. vitam vulnere 5, 112. venti mare 17, 208 *n*.

Redemit multum aeui 6, 20 *n*.

Redeunt

Redeunt, Diui 8, 235 *n*. curae 1, 652. paſcua 8. 518. mors metu 2, 224 *n*. virtus in dextras 12, 670. loca 13, 703. in ſe amnis refluo labſu 15, 623. colores terris, oriente die 10, 541.

Rediuiua bella 10, 256 *n*. et *V. L.*

Reducit vrna annua caſus 4, 768. ſublime equi 4, 144. rictum 4, 334 *n*. conuiuia mente 8, 136. vires victu 15, 810. regna in leges Parcarum 10, 644 *n*.

Redundat ore cruor 2, 685.

Refarcit fortuna opibus 5, 264.

Refert greſſum 11, 353. curſum 8, 89. ſeſe a loco 4, 52. 7, 408. lux decimum ortum 13, 453. palmas 7, 456. dextras 8, 237 *n*. obliuia 1, 236 *n*. veſtis ſpirantes vultus ſubtemine 14, 657. bella 3, 165 *n*. 11, 28. 16, 77. quisque ſibi hortamenta 5, 154. dies honorem 15, 417 *n*. vaginae enſem 7, 508. nomine cultam plebem 2, 9. labor nomina coelo digna 3, 586. et fert pontum ventus 4, 322. telum e corpore 5, 560. *referuntur* in tergum 4, 315 *n*. 7, 623 *n*. clipeus in orbem 8, 418 *V. L.* longe ſonitus 9, 468. artus ripae 6, 202. tonſi pariter 6, 362 *n*. lancea retro 9, 506. telum 1, 516 *n*.

Refigere clipeos 10, 600 *n*.

Reflexum pondus 9, 596. telum 16, 54.

Refloreſcit prima iuuenta 15, 738.

Refluum aequor 2, 307 *n*. 15, 220. amnes montibus 5, 624 *n*. 13, 743. refluo labſu in ſe redit amnis 15, 622.

Reformidat ſtagna Traſymenus 1, 49 *n*.

Refouere membra quiete 3, 637. vires hauſtas 11, 538. vulnera 6, 551. quaſſam vrbem 17, 421.

Refuga ars 4, 320 *n*.

Refugit alimenta 5, 62. adcepiſſe legem 15, 319.

Refulgent campi oſſibus 9, 190 *n*.

Refuſa ſtagna 3, 464 *n*. vnda ponto 14, 551 *n*. valles 17, 63. campi late 13, 322.

Regit Cynoſura peditem 3, 665. Martem, bellum, diſciplinam 6, 307 *n*. et *V. L.* dolorem 2, 382.

Regia alta coeli 1, 136 *n*.

Regifice exſtructae menſae 11, 271.

Regnat Vulturnus campis 9, 495. cantus aequora 12, 35.

Regnator noctis aeternae 7, 688.

Regnum gregis 16, 5. venti 3, 491. Patrum 8, 275 *n*. *regna* ſolus habet Boreas in Thracia 1, 587 *n*. fluuii 4, 662 *n*. Punica merſa profundo 4, 801 *n*.

Regulus in Africa cum ingenti ſerpente ad Bagradam, et cum Poenis feliciter pugnat 6, 122-302. a Xanthippo per inſidias captus 2, 340 ſq. *n*. 4, 359 ſq. 6, 302-345.

345. Romam a Poenis fruſtra miſſus ad exquiſita ſupplicia rediit 6, 346-528. quo ſupplicio adfectus ſit 2, 343 ſq. *n.* 435 ſq. *n.* 6, 529-544*n.* pauper 6, 435 *n.* triumphauit de Sallentinis 6, 434*n.* Cf. 6, 658 ſq. 672 ſq.
Reiectat caerula 7, 421 *V. L.*
Relabitur amnis fonti 4, 444. gurges tracto aeſtu 3, 55.
Relaxare anguſta loci 5, 174 *n.* campum 5, 174 *n.* 269 *n.* 7, 715. acies 5, 381 *n.* Oceanus fontes 5, 51. diuerſa brachia 14, 399 *n.*
Relegere pontum 2, 20 *n.* caſtra 17, 232.
Religare amictus 7, 447 *n.* et *V. L.* crines nodo 2, 78 *V. L.*
Religio percurrit pectora tacito ſenſu 13, 317.
Relinquit nulli penetrare 3, 708 *n.* 5, 657. 8, 410. nota 2, 282 *n.*
Reliquiae belli 15, 538 *n.*
Reluctantes artus 6, 126.
Remeat dextra ab ictu 16, 66.
Remigum ſeni pulſus 14, 487 *n.* hortator 7, 360 ſq. *n.*
Remigium alarum 3, 682 *n.*
Remi pennarum 3, 682 *n.* 12, 98 *n.* ducuntur ad cantum celeusmatis 7, 360 ſq. *n.* pariter relati ad numerum plaudunt caerula 7, 363 *n.* remorum ſeni pulſus 14, 487 *n.*
Remittere pharetrae tela 2, 137 *n.* remos 14, 536. vitam 13, 367 *n.* 17, 366. frontem 13, 733.
Remoliri arma 1, 36 *n.*
Remotus polus 2, 481 *n.*
Remulus 4, 186 *V. L.*
Renata tecta 13, 675. iuuentus e morte 7, 732. artus 13, 872. orbis 5, 56 *n.*
Renidens toruum et furiale 13, 375.
Renouat lumina coelo 3, 539 *n.* viros cantu ad vulnera 4, 170. ſe pube iuuentus 8, 322. ſe in bella 6, 641. focis lumina 6, 76 *n.* *renouatur* Lucifer vnda Oceani 7, 639 *n.*
Renuit fatum 10, 49. tibi regna 4, 125. ratis procedere 17, 24.
Repagula ſonant ſigno prolato 16, 317 *n.*
Reparare campum ademtum 9, 416.
Repellere ſenium templis 3, 20. Latio 3, 591 *V. L.*
Rependere ariſtas pomis 8, 507 *n.* ruinas Capuae 12, 515. cladem 14, 619. grates 9, 25. captiuam manum ductore 6, 349 *n.* magna 17, 577.
Repetere primordia rerum 1, 20 *n.* nomina luco 2, 67. parentes coelo ſ. ex ſtirpe ſacra 2, 655. 3, 190. poenam 14, 41. penates 3, 569. 13, 386. oculis 3, 533. *repetitus* amore 8, 104 *n.*
Reponunt molem ſ. muros 1, 558 *n.* ſe maria 14, 623. pacem terris 12, 728. tempora ceſſata 5, 533 *n.* reges 10, 486 *n.* *repoſta* ira 11, 7. poena vincentibus 7, 507. tergo equi 15, 683. populi 3, 325. galea 4, 13. enſis 5, 38. theſauri 5, 261.

Repoſcit

Repoſcit crucem domini ſervus 1, 181 *n.* ſuperos tempora ſenectae 5, 408.
Reprimit Sirius aeſtus 14, 621.
Reptat Poenus 7, 272.
Requirere clamore 10, 402.
Res h. e. bellum, gerere 15, 149 *n.* *in rem* eſt 7, 244 *n.*
Reſequi quem verbis 8, 104 *V. L.*
Reſerare arces 1, 14 *n.* 17, 618. viam 4, 196. clauſtra 7, 334. limina Caſilina 12, 427. futura 7, 436 *n.* Alpes 17, 501 *n.*
Reſeruat ſe ad meliora 10, 56.
Reſedit haſta capiti 6, 251. cuſpis latere 15, 795.
Reſides ſenes 7, 103 *n.*
Reſignare pacta 4, 788 *n.* periuria 17, 425 *n.*
Reſoluit orbes 6, 227. 4, 320. ſe ripa 6, 280. fibula morſus loricae 7, 625. muros ariete 5, 553. 12, 495. ſaxa 1, 369 *n.* 3, 643 *n.* pacis iura 17, 78. bella 8, 275. ora 16, 603. Auſoniam 17, 205 *n.* gaudia ferro 13, 508. fraudes 7, 153 *n.* 12, 740 *n.* *reſoluta* ripa 4, 580 *n.* gaudia, et in gaudia 11, 303 *n.* vrbs legibus 11, 36 *n.* tegmina armorum 2, 473 *n.* caligo 5, 58. pollex 2, 128 *n.* pondus ſ. ſaxum 3, 643 *n.* coelum luce, calore 12, 613 *n.*
Reſonat ore ſuperbo 3, 247. ſcopulus Pyrenen 3, 439.
Reſorbere fletum 12, 594 *n.*
Reſpectare ſ. *reſpicere* loca, quae a nobis inuitis relinquuntur 8, 108 *n.* 12, 106 *n.* 594 *n.* 729. 17, 213 ſq. *n.* non licet in quibusdam ſaeris 3, 181 *n.*
Reſpicere, v. *Reſpectare.*
Reſplendet aequor imagine flammae 2, 663 *n.*
Reſpondent ſaxa profundo 14, 73 *n.*
Reſponſa Parnaſia portare 12, 321 *n.*
Reſtagnant arua palude 4, 750.
Reſtant clauſtra 7, 130 *n.* aduerſis 6, 125 *n.*
Reſtinguere rabiem 13, 576. ardentem Italiam 16, 618 *n.*
Reſtituere fuſos pugnae 9, 489.
Reſultat claua aere 2, 245 *n.*
Reſupino pondere iactare currum 2, 196.
Reſuſcitare iras 12, 632.
Retardare ſceptra 11, 606 *n.*
Retegit ſol terras 6, 3 *V. L.* ſe vmbo 9, 109.
Retractare noctem 3, 216. turres 4, 22. dextras in bello 10, 256.
Retro fluit amnis 1, 48 *n.* iacet multa rerum vetuſtas 8, 44.
Retuſum conamem ſ. feruor 1, 34 *n.* 8, 319 *V. L.* res 16, 21 *n.*
Reuellere regem ſolio 16, 272. ſigna 12, 733.
Reuireſcit gloria 6, 546. aurum 3, 286. dux pignore laudis 8, 226 *n.* vultus patrui 15, 134 *n.*
Reuocat forma parentem 16, 192 *n.* Poenum patriae 3, 592. mentes 9, 487 *n.* ferrum

ferrum manu 14, 166. bipennes fornace 4, 15 *V. L.* diem ereptum 9, 35 *n.* tonſas ad pectora 13, 241. habenas 16, 343 *n.* mortuum ad vitam 2, 647 *n.* Aurora labores 12, 575. corda ad patrios cultus 6, 393. telum a vulnere 17, 139 *n.* colorem fluuio 13, 123. animos 16, 13 *n.* a funere Romam 11, 235.

Reuolubilis vnda pelagi 15, 237 *n.* ſaxum 11, 473 *n.*

Reuoluere fata Rhoetea 1, 115 *n.* ſtamen telae 2, 181 *n.* antiqua 8, 49. *reuolutus* oberrat ſibi Maeander 7, 140. in peiora 14, 174.

Reuomit tranſtra Charybdis 2, 308.

Rex maris 17, 284. *reges*, potentes, diuites, duces, heroes, dii 4, 196 *n.* pulſi 10, 486 *n.* *regum* nomina neſcit pati Roma 16, 283.

Rhadamanthus poenas expetit in introitu cet. 13, 543.

Rhegina litora 13, 94 *n.*

Rhenus paruus 8, 599 *n.*

Rheſi domus 2, 75 *n.*

Rhipaea 4, 363 *n.* flamina 12, 7 *n.* Strymon 11, 459 *n.* et *V. L.*

Rhodani ortus et curſus 3, 446 ſq. iuuentus 15, 671 *n.*

Rhodope 2, 73 *n.* 3, 494.

Rhodopeia ſpicula 12, 400 *n.*

Rhoetea fata 1, 115 *n.* regna 7, 431. lancea 17, 196. litus 8, 619. 9, 72.

Rhoeteius ferox 2, 51 *n.* 14, 487 *n.* ductor 17, 486 *n.* pubes 9, 621 *n.* lancea 17, 196.

Rhyndacus 3, 388 *V. L.*

Rictus nimboſus Atlantis 1, 207 *n.* leonis 2, 157, mortis 2, 548 *n.* 6, 53. ſpumans ira 11, 220 *n.*

Ridens nitenti vultu adfulſit Venus 7, 467 *n.* Deus vana conamina 12, 405 *n.*

Rigantur Simbruuio 8, 368 *n.* ora lacrimis 6, 294. 17, 214.

Rigent manicae ex auro 4, 155. 15, 694 *n.* Boreas 1, 188. 12, 7. lorica ferro 3, 270 *n.* vndae 3, 372. 671. membra frigore 6, 170.

Rigida haſta 4, 392.

Rigor aſper 3, 553. ſpinae 6, 271. ferri 4, 630 *n.*

Riguum aurum 1, 158 *n.* vnda 13, 596. hortus 7, 180 *V. L.*

Rimatur ducem 17, 518.

Ripas laxat amnis 17, 123 *n.* *ripae* non capiunt cadauera 1, 45. coeunt 1, 52. perdit amnis 4, 658. exeunt ſanguine 6, 603 *n.*

Ritus hoſtis explorare 8, 313 *n.*

Robur membrorum 5, 435. Samnitum 1, 664. 15, 655 *n.* erectum 1, 153 *n.* 165. 2, 343. iacit 2, 244 *n.* 267. *ſine robore* flamma 5, 572 *n.* *robore* annoſo lucus 3, 688. ingenti quercus 6, 192. obuſto trabs 4, 282 *n.* lentó ſe agit nauis 14, 390 *n.* pendens 2, 343. ponere pectore 11, 157.

Rogi caeſis ſtructi 10, 524 ſqq. *n.* ſtructi interdiu, adcenſique veſperi 10, 542 *n.* in iis et arma inſigniaque

mortui cremata 10, 560 ſq. *n.* 13, 693 *n.*
Roma breui creuit 15, 90 ſq. *n.* luxu labefactata 15, 125 ſq. maxima rerum nobilior fit malis 3, 585 *n.* Cf. 9, 346 ſq. 10, 657 ſq. *n.* 12, 295-319.
Romanorum virtus et futura fortuna 3, 575 ſq. *n.*
Romulea gens 6, 611. iuuenis 17, 384 *n.* nepotes 3, 618.
Romula facta 13, 793. virtus 16, 254.
Rorant cruore ora, dumi cet. 4, 447 *n.* 5, 254. 459. 7, 324. 8, 139. 10, 262 *n.* humore dapes 7, 181.
Rores ſanguinei 14, 486. 15, 364 *n.*
Roſcida coniux Tithoni 1, 576. 15, 439. nox 5, 24. Nereis 14. 571. paſcua 7, 439.
Roſea Aurora, eiusque ortus, habenae, flammae 1, 196 *n.* 578 *n.* 4, 482 *n.* 9, 180 *n.* os Veneris 7. 448 *n.*
Roſtra 8, 262. *roſtris* ſulcare ſ. ſcindere mare 7, 411. 14, 355. fulgent templa 1, 623. 14, 649 *n.* roſtrum trifidum ſ. tridens 6, 358 *n.* *roſtro* tacito canis premit veſtigia ferae 10, 79 *n.*
Rota aeui praeceps voluitur 6, 121 *n.*
Rotat ventus proelia in oculos 8, 664 *n.* Vulturnus ſublatum puluere campum 10, 204 *n.* arma in nubes 3, 527. 12, 656. ſaxa 14, 63. enſem 2, 242. 4, 267. telum 16, 54.
Rothus 2, 165.
Rubra veſtis Poenorum Iberumque in pugna 3, 236 *n.*
Rubent tela caede 2, 17. niues 3, 558. radii cometae 1, 463. 8, 637. limes 1, 267. aurora 10, 525.
Rubico 8, 453 *n.*
Ructare cruorem 2, 686. 6, 161. 15, 422.
Rudentum ſtridor 17, 256.
Rudiae vetuſtae 12, 396 *n.*
Rude iaculum 4, 555. aeuum 15, 17. pugna 14, 501 *n.* Cf. *Parma.*
Rudem vibrare 8, 552 *V. L.*
Ruunt flumina 1, 207. haſtae 10, 123. telo et flamma 2, 169. 6, 702. fortuna 15, 736 *n.* arma 17, 172 *n.* Auſonia 6, 596. in bella, caſtra, fata, ictus 1, 649. 3, 293. 12, 202. 17, 297. moenia flammis 6, 313 *V. L.* in luctum 6, 577. coelum 1, 251 *n.* 16, 650 *n.* 17, 252. ferro denſiſſima 5, 392 *n.* pericula 6, 319 *V. L.* Euri coelum 9, 493 *n.* magno fragore Carthago 17, 150 *n.* portare, ſcire cet. 1, 170 *V. L.* 14, 581 *V. L.*
Rufrae 8, 566 *n.*
Ruina coeli 1, 251 *n.* 12, 630. lata porrectus 4, 293 *n.* ſe ſua preſſere 4, 584. clauſit vada 4, 621 *n.* Idaei generis 3, 206. Itala 5, 329 *n.* pro clade 4, 710. 7, 582. ſacra Troiae 3, 565 *n.* ruinae ingenti aperire locum 8, 244 *n.* tanta ferit 14, 678 *n.*
Rullus 5, 260.
Rumpere pacem 1, 11. foedera 1, 268. fidem 3, 2. iter

ſ. curſum 1, 54 *n.* 4, 196. 519. 7, 568. 15, 778. vitam 6, 510. 7, 33 *n.* ignaua ſilentia bellis 5, 13 *n.* ſomnos formidine 10, 143. 15, 560. ſibila, vocem, querelas, gemitum 1, 95 *n.* 3, 558. 4, 456. 8, 299. pectora anxia 2, 285. hiatus 5, 616. fauces 1, 286. aditus 3, 516 *n.* Alpes 11, 134. muros ſcalis 12, 180 *V. L.*
rumpitur coelum 1, 135 *n.* 535 *n.* 3, 196. 17, 251 *n.*
Ruſellae 8, 475 *V. L.*
Ruſpina 3, 260 *n.*
Rutilant arma auro 1, 477. aequora flammis 16, 232. barba ſpuma 4, 250.
Rutilus nodus, et crinis Gallorum 4, 202 *n.* ſonipes Aurorae 1, 577 *n.*
Rutuli, Saguntini 1, 377 *n.* 584 *n.* Faunigenae 8, 357 *n.* Saguntos 4, 62 *n.* Romani 15, 737. 759. 17, 125. Cf. 5, 403. 8, 194. 16, 141. 697.

S

Sabatha 14, 437 *V. L.*
Sabathra 3, 256 *n.*
Sabatia ſtagna, et S. vada 8, 490 *n.*
Sabbura 15, 441 *V. L.*
Sabellus iaculator 4, 221 *n.*
Sabellus 15, 687.
Sabinus bacchifer 3, 596 *n.* Sabinorum deſcriptio 8, 412 ſq. *n.* haſta, quiris ſ. curis 8, 418 *n.* origo a Spartanis ducta 2, 8 *n.* dicti a Sabo, Sanci f. 8, 420 ſq. *n.*
Sabrata ſ. *Sabratha* 3, 256 *n.* et *V. L.* 14, 436 *n.*
Sabus Sanci f. a quo dicti *Sabini* 8, 420 ſq. *n.*
Sacra vis, manus, rabies virtutis, dextra, gens Quirini, letum, Iulus, annus, Achilles, Lacedaemon cet. 2, 520 *n.* 6, 42. 7, 9 *n.* 8, 71 *n.* 357 *n.* 12, 578 *n.* 14, 238 *n.* 16, 76. Iulus 3, 595 *n.* fines, fontes, fluuii, montes, muri 3, 501 *n.* 4, 70. 152. 347. 533 *n.* 10, 367. 12, 215 *n.* 696. 16, 679 *n.* 17, 496. latex ſ. vinum 7, 165 *n.* 16, 308. forma, planta, vertex, arbor, 7, 440 *n.* 463. 469. 10, 166 *n.* voluptas 3, 349 *n.* errores vatum 8, 100 *n.* vates 12, 408 *n.* telum, fulmen 3, 43 *n.* 8, 476 *n.* 12, 644 *n.* Cf. *inlicitae* et *vetitae viae.*
Sacerdotes pugnant 2, 150 ſq. *n.* 5, 175 ſq. 15, 672 ſq.
Saces 2, 161 *V. L.*
Sacrare nomen muris 1, 275 *n.* honorem vati 12, 392 *n.* *ſacrata* fides 1, 634 *n.* ſtirps 3, 100. ſilua Heſperidum 3, 285 *n.* ignes, fulmen 3, 43 *n.*
Sacraria Veſtae 13, 848 *n.*
Sacrificia prima non cruenta 4, 791 ſq. *n.* humana 4, 765 ſq. *n.* 15, 170 *n.* nigra inferorum 1, 119 *n.*
Sacrifica veſtis 3, 27.
Sacrilegae flammae 3, 610 *n.*
Sacra turbata malis ominibus 15, 437 *n.* ei ferunt Muſae 3, 620 *n.*
Saeculum aureum 7, 166 ſq. *n.* 173 ſq. *in ſaecula* mittere, tollere, diffundere, efferre, ire,

ire, volare, venire, ferri, naſci 2, 511 *n.*
Saetabis, et *Saetaba* ſudaria ſ. linum 3, 373. 4 *n.* 16, 474.
Saetigeri ſues 3, 23.
Saeuit Varro roſtris 8, 244 *n.* amor 8, 113. hinnitus equorum 4, 97 *n.* virtus in imagine 8, 387.
Saeuitia coeli 4, 752.
Saeuus habena 5, 193. fraude 7, 653 *n.*, *ſaeua* lux 1, 463 *n.* Senatus 2, 386. 11, 44. honor 12, 125. fulgor 2, 395 *n.* tridens 3, 53 *n.* aula, arua cet. 3, 423. 6, 145 *n.*
Sagax nare Vmber 3, 296 *n.* cura 7, 260. 526. flammarum diuinarum 3, 345.
Sagitta complet ſpatium ducti nerui 1, 127 *n.* ſagittae ardentes Cupidinis 5, 19 *n.*
Sagittandi ars deſcripta 2, 96 ſq. 126 ſq. 14, 397 ſq.
Sagulum ſ. *ſagum* ſanguineum et rubens, veſtis tam ducum quam militum, et lictorum 4, 517 *n.* 9, 420 *n.*
Saguntus caſta 3, 1. animoſa 9, 186. vrbs foederata Rom. 1, 294 *n.* obpugnata 1, 296 ſq. Auſonia, et tam Graecae, quam Latinae originis 1, 332 *n.* ab Hercule exſtructa 1, 273 *n.* Fidem prae reliquis diis coluit, et fidei exemplum fuit 1, 329 ſq. 599 *n.* 480 ſq. *n.* fame laborat 2, 461 ſq. *n.* incolae a Furia ex deſperatione in rabiem verſi ſe in rogum coniiciunt vel inuicem iugulant 2, 592-695. euerſa 3, 2 *n.* aucta a Zacynthiis et Rutulis 1, 288 ſq. *n.* recepta a Scipionibus pulſo praeſidio Punico 13, 675 *n.*
Salis facies 14, 360 *n.*
Salaminiaca tropaea 14, 282 *n.*
Salantini, *Salentini*, *Salentinum* prom. 6, 434 *n.* 8, 573 *n.* et *V. L.*
Salernum 8, 582 *n.*
Sallentini, v. *Salantini.*
Salſa vada ſulcare 17, 155.
Saltatio armata 3, 348 *n.*
Salue 17, 651 *n.*
Salus genitoris Scipio 15, 183 *n.*
Salutare ductorem 1, 189. clamore omen 2, 411 *n.* 15, 146. clamore Diuos 4, 215 *n.* regem 16, 279.
Sambucae 14, 417 ſq. *n.*
Same 15, 303 *n.*
Samnis vrſa 4, 558 *n.* *Samnites* ſ. Sabelli, a Sabinis oriundi, et Romanis infeſti cet. 8, 562 ſq. *n.* 11, 7. 8.
Sanare pudorem verbis 9, 145 *V. L.*
Sancire verba iaculo 1, 305 *n.* 15, 667. foedus 11, 321. modum opibus 11, 592.
Sancta vetuſtas artificum manibus 14, 653 *n.* genitor 7, 737 *n.*
Sancus, ſ. Semo Sancus et Deus Fidius, pater Sabi, a quo dicti Sabini 8, 420 ſq. *n.*
Sanguineus vir 1, 40 *n.* ignis cometae 1, 462. crinis ſtellae 1, 358 *n.* lux agminis 8, 435 *n.* oculi 9, 444 *n.* flamma ſerpen-

ſerpentis 2, 586. ſpuma 4, 250 *n.* ſagulum 4, 517 *n.*
Sanguis Rom. Saguntini 1, 671 *n.* pro filio 3, 573. ſanguinis potione horrenda et ſancta fiunt iuramenta et coniurationes 2, 427 *n.* *ſanguinem* equinum bibunt Maſſagetae, Concani cet. 3, 360. 1 *n.* abluere et ſiſtere aqua frigida 6, 91 *n.*
Saniem diſpergit ſerpens 6, 187 *n.*
Sapharus 7, 604.
Sapis fl. et *Sapinia* tribus 8, 448 *n.*
Saranus ſ. *Sarranus*, gentis Atiliae cognomen 6, 62 *V. L.*
Sardiniae ſitus, forma, nomina, origo, bona, indoles et coloniae 12, 355 ſqq.
Sardoa terra 6, 672. 12, 343.
Sardonia herba 12, 370 *n.*
Sardus, Herculis f, a quo adpellata Sardinia 12, 359 *n.*
Sariſſae Macedonum 17, 418 *n.*
Sarmatae 15, 313 *V. L.*
Sarmatici muri Vxamae 3, 384 *V. L.* bellum Domitiani 3, 617 *n.* Oreſtes 15, 312 *n.* et *V. L.*
Sarmens 4, 200 ſq.
Sarnus fl. 8, 537 *n.*
Sarrana gens 1, 72 *n.* Iuno 6, 468 *n.* numina 8, 46. murex 15, 205 *n.* Cf. *Saranus.*
Sarraſtes 8, 536 *n.*
Sarſina 8, 461 *n.* et *V. L.*
Saſon 7, 480 *n.* 9, 469.
Saſſina 8, 461 *n.* et *V. L.*
Sat decori pariendo ſint tempora leti 9, 377 *n.* ſatque ſuperque mihi 17, 613.
Satiat te virtus ſecundo euentu 3, 122. poena furores 1, 150. iras dicendo 11, 601. vmbras caedibus 4, 735 *n.* haſtam ſanguine 4, 435 *n.* *ſatiatus* aeui et decoris 16, 604 *n.*
Satis cum nominat. iungitur 17, 613 *V. L.*
Sator genti Tlepolemus 3, 364. 9, 294. aeui 9, 306. 16, 664. murorum 11, 262 *V. L.* turbarum 8, 258 *n.* rerum 4, 430.
Satricus 9, 68 ſq. *n.*
Saturae palus 8, 380 *n.*
Saturare agros ſanguine 11, 565 *n.* purpuram aënis Agenoreis 7, 642 *n.*
Saturni ſecula caſta 11, 458 *n.* ſacra humana, annua, ſortique commiſſa 4, 765 ſq. *n.* 15, 464 *n.* ſedes in Italia 15, 524 ſq. *n.* falx 1, 662 *n.* ſymbolum naturae cet. 1, 662 *n.*
Saturnia arua 1, 70 *n.* ſedes 4, 442. dextra 14, 49. Iuno 2, 527. Cf. 3, 184.
Satus v. *Serere.*
Satyri leues 3, 394 *n.* laſciui 3, 103.
Saucia Dido 2, 422 *n.* Roma 8, 348. rumore aures 6, 80 *n.* belua h. e. famelica 15, 786 *n.*
Saxifica Meduſa 10, 177 *n.*
Scaea porta 13, 73 *n.*
Scaeuola 8, 384 ſq. *n.* 9, 372.
Scalas admouere ad moenia 16, 152.
Scaptia pubes 8, 395 *n.*
Scaurus 8, 370.
Scelerare fluctus ſanguine 12, 17 *n.* animum ſilendo 16, 610.

610. *ſcelerata* ſpicula, herba, frigus 3, 272 *n.* porta, caſtra, limen, vicus cet. 7, 48 *n.* error 9, 66. carmen 9, 266. dens 9, 585. culpa 12, 305. flammae 17, 178.
Scenarum artes 11, 428.
Sceptrifer Thybris 8, 367 *n.* palmae 17, 142.
Sceptriger rex 16, 244.
Sceptrum laeua manu geſtatur 16, 240 *n.* *ſceptra* fundare 1, 44. veniunt ad Poenos 17, 403.
Scheria 15, 297 *n.*
Scilicet 2, 312 *n.* 5, 114 *n.*
Scindunt arte turmae 9, 277. verbera corpus 1, 172. coelum 10, 368 *V. L.* auras 13, 238. claſſis caerula roſtris 14, 355 *n.* *ſcinditur* coelum 1, 535 *n.* fluuius diuiduas in oras 14, 234.
Scintillant criſtae 7, 593. ſidus 1, 464. ira genis 9, 562 *n.*
Scipiades 7, 107 *n.* 15, 341. 441. 16, 193. 17, 315.
Scipio, P. Cornelius Conſul ad Ticinum fortiter pugnat et vulneratus ſeruatur a filio, qui eum humeris ſuis ex acie reportat 4, 51 - 479. in Hiſpania perit 13, 381 ſq. *n.* in inferis filio fata ſua extrema narrat et conſilia dat 13, 654 - 686. an maior natu fratre 13, 628 *n.*
Scipio Cn. Cornelius cum fratre perit in Hiſpania 13, 381 ſq. *n.* 687 ſq.
Scipio Africanus Maior ad Ticinum prima virtutis documenta edit, duce Marte, patremque vulneratum ex acie reportat, quod facinus Mars laudat 4, 425 - 479. aquila eius galeam roſtro perſtringit 4, 115 ſq. *n.* ex Ioue, in anguem mutato, et Pomponia natus vulgo credebatur 4, 476 *n.* 7, 487 *n.* tribunus militum in pugna Cannenſi, exercitia tironum inſtituens 8, 546 - 558 *n.* eius proſopographia 8, 559 ſq. in pugna Cannenſi Hannibalem ad certamen ſingulare prouocat 9, 424 - 485. primus a deuicta terrae parte cognomen adcepit 4, 130 *n.* 9, 545. 17, 626 *n.* prohibet, quo minus iuuenes quidam duce Metello Italiam relinquant 10, 426 ſq. ad inferos deſcendit 13, 397 - 895 *n.* caeſis patre ac patruo imperium in Hiſpania, quod nemo adcipere audet, petit et obtinet 15, 1 - 151. Tarraconem profectus et a patre in ſomnio monitus Carthaginem Nouam obpugnat et capit 15, 152 - 262. adultam virginem ſponſo inuiolatam reddit 15, 263 - 285. Hasdrubalem aliosque Poenorum duces in Hiſpania vincit 15, 399 - 492. a Voluptate et Virtute praecepta adcipit 15, 18 - 128. Magonem Hannonemque vincit, et hunc viuum capit 16, 23 - 77. Hasdrubalem Giſgonis f. vincit 16, 78 - 114. foedus facit cum Maſiniſſa 16, 115 - 167. ad Syphacem eodem, quo Hasdrubal,

drubal, tempore nauigat, et foedus cum eo iungit 16, 168-274. rex ſalutatur ab Hiſpanis 16, 275 ſq. ludos funebres in honorem patris et patrui agit 16, 285-591. Conſul creatur, ipſique permittitur, vt in Africam traiiciat 16, 592-700. ad Africam adpulſus, caſtra Syphacis incendit 17, 46-108. Syphacem et Hasdrubalem vincit, illumque viuum capit 17, 109-149. Hannibalem vincit ad Zamam 17, 292-617. triumpho omnium clariſſimo Romam inuehitur 17, 618-654.

Scipio Africanus minor Carthaginem exſcindet 17, 375 ſq. *n.*

Scipio P. Corn. Naſica, vir optimus, qui Cybelen hoſpitio excepit 17, 9 ſq. *n.*

Scipio L. Cornelius, Barbati f. de Poenis, Sardis Corſisque triumphans 6, 670 *n.*

Scipio L. Corn., Publii Africani frater, vir fortis 16, 58 ſq. 576 ſ.

Sciunt aera Ephyren 14, 656 *V. L.*

Sciſcit plebs 7, 545 *n.*

Scita Patrum 1, 303. plebis 7, 545 *n.*

Scitus adcendere 17, 292.

Scopas praetor 15, 313 *V. L.*

Scribere acu 14, 660.

Scrupoſi collos 7, 274 *V. L.*

Scrutari proelia 7, 273.

Scutata manu 6, 212.

Scylla 2, 306 *n.* 5, 135. in inferis 13, 440.

Scyllaea antra 2, 306 *n.* litus 2, 334. canes 14, 474 *n.*

Scyron 14, 482 *n.*

Secare auras 1, 357. 13, 210. campum, aethera, viam 2, 171 *n.*

Secius — *non ſecius* h. e. minus 6, 461 *n.*

Secreta Veſtae 3, 566 *n.* pectora 2, 480. ruris 15, 597 *n.* Deorum, Alpes 17, 501.

Secretae aedes 16, 243 *n.*

Sectari feras 14, 262. diſperſa proelia 17, 509 *n.*

Sectilis vaginae ebur 16, 207 *n.*

Secundare viſa 8, 124 *n.* 228.

Secunda laus 2, 357. aetas 7, 597 *n.* a coelo ſedes 10, 433. alicui res 4, 483. 12, 432. 17, 551 *n.* Dii 1, 457 *n.* 5, 87. 16, 125. Superi in vota 11, 504. virtute 16, 448 *n.*

Securigera dextra 16, 48.

Secures pro conſulatu 11, 62.

Securus ſopor 3, 170. malus 3, 537 *n.* equorum 16, 344 *n.* capit funem 17, 41 *n.* caedis 10, 299 *n.* mei Roma 17, 611 *n.*

Sed pro *nam* 14, 387 *n.* ſed non et 15, 399 *V. L.* ſed enim, ſ. ſed vero ſed enim 1, 33 *n.*

Sedare iras 3, 289. 13, 344. pectora 14, 182. ictus medendo 5, 359.

Sedet res loco 2, 385 *n.* 4, 689. 8, 648 *n.* 9, 578. 15, 227. haſta, ictus cet. femine, lateri, per ilia, in naribus cet. 1, 540 *n.* 4, 180. 5, 347. 6, 273. 7, 606. 17, 133. 439.

coxa munimen 10, 181. fronti decor 6, 428 *n.* mente formido 5, 476. acta medullis peſtis 2, 461. portis 12, 64 *V. L.* minae dictis 10, 623 *n.* emenſus terras fretumque 3, 561 *n.* ſcil. animo 2, 385 *n.* 4, 798 *n.* 5, 121. 15, 352. loca plana, depreſſa, profunda 6, 645. 647 *n.* 12, 132 *n.* 162. deus in arce 3, 9 *n.* 6, 417 *n.* ignauus et cunctator 3, 142 *n.* 578. 7, 151 *n.* 8, 13. 233. 10, 597 *n.* 11, 567. 14, 265. 16, 673. iudex 7, 437 *n.* ſtagnum 5, 583 *V. L.*

Sedes Tonantis h. e. aedes 12, 48 *V. L.*

Sedetani 3, 372 *n.* et *V. L.*

Segetem hanc mete 16, 615 *n.*

Segne viris arare 3, 352. *ſegnis* non eſt dextra capulo 1, 614 *n.* formido 15, 611.

Selinus palmifera 14, 200 *n.*

Semihomines Naſamones 11, 180.

Semina belli 1, 654. Troiana 12, 213. coeleſtia mentis 15, 71 *n.* 77. trahere ab aliquo 13, 33.

Seminecem vitam 10, 455 *n.*

Semiuiri Campani 11, 105 *n.* Corybantes 17, 20 *n.*

Sena fl. et vrbs a Senonibus condita 8, 453 *n.* 15, 552 *n.*

Senatus ingens 11, 67 *n.* magnus 17, 9 *n.*

Senecta turpis 15, 651 *n.* gloriae 3, 147. queribunda 13, 583.

Seneſcit hoſtis 2, 457 *n.* virtus 3, 581. Hannibal 8, 330 *n.* vis 13, 325.

Senem facere aliquem in Latio 16, 688 *n.* vincendo 17, 332 *n.* *ſenum* clari 1, 564 *n.*

Seni pulſus 14, 487 *n.*

Senium repellere templis 3, 20. arboris 5, 496. rerum 16, 14 *n.* obtectus 15, 667.

Senones infandi, a Camillo fugati, eorumque enſis arbiter penſati auri 1, 624 ſq. *n.* 2, 35 *n.* 4, 160. 6, 555. Cf. *Sena.*

Sententia belli 7, 223.

Sentire Superos 4, 120 *n.* Deum 12, 639 *n.* ducem 7, 234 *V. L.*

Sepelit lenta dies 13, 487 *n.* profundo 13, 480. de combuſtione cet. 15, 388 *n.*

Sepit ſe aggere 12, 664. frontem capillo 1, 404. agmen aditum 2, 262. *ſepti* fraude locorum 7, 279. 6, 401. *ſeptae* fauces ſ. via vocis vlceribus 14, 599 *V. L.* *ſepta* h. e. ouile 2, 691 *V. L.* 15, 707 *V. L.*

Seponi eos ſtatuit 3, 68. *ſepoſita* vina, grex, veſtis 8, 376 *n.* ad vſus arcanos 12, 317. triumpho praeda 17, 280.

Septem, numerus ſacer 16, 295 *n.* arces 12, 608 *n.*

Septena arundo 14, 471 *n.* gurges 1, 197 *n.*

Sepulcra ſignis armisque mortuorum exornata, vnde *monimenta* et *memoriae* 9, 118 *n.* floribus quotannis adſperſa 16, 309 *V. L.* ſepulcri ara 15,

15, 388 *n.* ſepulcra amicorum communia 9, 408 *n.*
Sepulturae mortuorumque tractandorum varii ritus variarum gentium 3, 341 ſq. *n.* 13, 468 ſq. *n.* religio, quod anima inſepulti corporis vagatur 1, 154 *n.* 13, 445-487 *n.* 16, 293 *n.* in hoſtili terra miſera 2, 574 *n.*
Sequaci telo inſtare 15, 720.
Sequeſter pacis 6, 347 *n.* 16, 221 *n.*
Sequitur pompa exſequias 5, 600 *n.* iter ſ. campum gyro 2, 87 *n.* et *V. L.* Calpen 1, 141 *n.* dextram 5, 230 *n.* volucrem calamo 7, 677. Romanos ferro ignique 1, 115 *n.* ventos oculis 8, 85. ripae vtrimque 11, 477 *V. L.* ſigna vulſa 5, 89. curtus ore 16, 320.
Serenat triſtia fronte 11, 366 *n.*
ſerenatus Phoebus 5, 181 *n.* axis 12, 637. Olympus 12, 665.
Serenae res 8, 544 *n.* oculi 7, 461 *n.* 16, 233. mens 16, 191. imperium 14, 80. horae 15, 53 *n.* *ſerenum* nitidum caliginem reſoluit 5, 57 *n.* 12, 4.
Serere bellum in pectore alicuius 1, 80 *n.* verba 8, 264 *V. L.* verba alterno ſermone 15, 283 *n.* bella ex bellis, lites, proelia, certamina, vulnera cet. 1, 394 *V. L.* 3, 365 *V. L.* 5, 235 *V. L.* 8, 35. 264 *V. L.* *ſatus* Alcmena 2, 493. *ſata* inter tela ſ. Marte gens 1, 341 *n.* 635. 8, 20 *V. L.* tellure monſtra 5, 111 *n.*
Seres lanigeris repetunt vellera lucis 6, 4 *n.* 17, 595.
Sericum depexum ramis 14, 664 *n.*
Series futuri 2, 510. aeui 3, 630 *n.* nepotum 1, 89.
Sero emtum volet Roma, non violaſſe corpus mei Sychaei 5, 601 *n.*
Serpentes ab Afris, inpr. Pſyllis, carminibus tactuque manuum domantur et ſopiuntur, iisque admotis genuina ſoboles dignoſcitur ab adulterina 1, 411 ſq. *n.* colebantur vt Dii, genii cet. 2, 584 ſq. *n.* 6, 283 ſq. *n.* eorum lingua trifida, triſulca cet. 2, 587 *n.* 6, 220 ſq. *n.* coeleſtis 3, 192 ſq. *n.* ingens ad Bagradam, pugnans cum Regulo 6, 151 ſq. vere ineunte exuuias ponunt, e latibulis prolabuntur, et maxime faeuiunt 12, 6 ſq. *n.* novi emicant ſplendente ſole 6, 9 *V. L.* ſublatis faucibus ſaniem efflant 12, 10 *n.*
Serpit leniter fluuius 12, 539. 15, 501. ignis circum tempora 16, 123. peſtis 14, 613.
Serranus gentis Atiliae cognomen 6, 62 *V. L.* filius Reguli 6, 62-589.
Seruat pro obſeruat 3, 380 *n.* gradus 6, 665 *n.* curſum axis 2, 187. odium 1, 18. cruorem telum 1, 620. manus ductus 14, 537. animam 2, 361. litora 3, 155. ripas 4, 697. cadauer cornus 7, 616.

ſpatium campi 4, 284 *n.* certamina miles caeſus 5, 671 *n.* ramos anguis 6, 184. famam factis 3, 263. *ſeruatur* obſidio 14, 185. in arma 11, 361. Fides adytis 3, 8. huic leto 17, 561.
Seruilia foedera 11, 527.
Seruilius Cn. Conſul 5, 98 *n.* perit in pugna Cannenſi 8, 665 *n.* 9, 272 *n.* 10, 222 ſq. *n.* 17, 308.
Sera iuga Phoebi 15, 224 *n.* munimina 13, 252 *n.* *ſerus* belli 3, 255 *n.*
Seruae fiunt captiuae 2, 571 ſq. ſerui populo Patres 11, 44 *V. L.* ſerui militibus adſcripti 10, 642 *n.* ſerui et ſeruae praemia 16, 455. 567.
Setia et *Setinum* vinum 8, 377 *n.*
Seuera virgo 2, 513 *n.*
Si vox optantis 15, 731 *n.*
Sibila rumpit tellus 1, 96 *n.* arcus ponit 2, 99. teli 9, 247.
Sibilat ſerpens 2, 546. ſtridor rudentum 17, 257.
Sibylla in Elyſio 13, 400 *n.* 410 ſq. *n.* 488 ſq. *n.*
Sibyllinorum librorum carmen de fine belli Punici et Cybele 17, 1 ſq.
Sic in precibus ac diris 2, 301 *V. L.* *Sic, ſic* viuas 4, 506 *n.* *ſic* teras ſc. opto 5, 179 *n.* ſic fama 6, 631. 8, 190. ſiccine, ſic 9, 25.
Sicani 14, 34 *n.* leuitas 14, 291 *n.* vrbs 15, 356 *n.*
Sicaniae freta 2, 334.
Sicanius gurges 1, 35 *n.*
Siccata ſanguine vena 2, 464.
Siccus cruore 8, 19 *V. L.* os 1, 530 *n.* 2, 684.
Siccha 9, 385.
Sicelides Muſae 14, 467 *n.*
Siciliae nomen vnde 14, 37 *n.* fertilitas 14, 23 ſq. auulſa ab Italia 14, 11 ſq. populi, oppida, fluuii 14, 192-278. thermae, poetae, veteresque incolae 14, 27 ſq. *n.* promontoria 14, 72 ſq.
Sicoris 3, 359 *n.* 16, 475 *n.*
Siculorum Dii 14, 294 *n.* leuitas moresque 14, 31 ſq. 291. timor 5, 489 ſq. *n.* priſci incolae Latii 8, 356 *n.*
Siculus Ligures duxit in Siciliam 14, 37 *n.*
Sidit Notus 14, 623. vertice 3, 555 *n.* Cf. 5, 3 *V. L.*
Siderea ora, iuuenta, effigies Iuli 8, 91 *n.* natus 3, 629 *n.* animae 2, 696 *n.* Cf. *Caeſares.*
Sidicini et *Teanum Sidicinum* 5, 551 *n.* 8, 511 *n.* 12, 524.
Sidonia flamma 1, 131. amnis 4, 648 *n.* 14, 269 *V. L.* domi 15, 38 *n.* fortuna 15, 737. caſſis 16, 451 *n.* duces 1, 10 *n.* 15, 636. Cf. 1, 297. 3, 241. 7, 98. 14, 98.
Sidus dirum miſit ductorem 6, 302 *n.* *Sidera* curſu fatigata terrae humoribus vaporibusque maris aluntur, reficiuntur, renouantur 7, 639 *n.* fiunt Caeſares 3, 629 *n.* 13, 863 *n.*
Sigeum et *Sigei* 1, 665 *n.*

Signat cuſpis ductus in pulvere 4, 258 *n.* nulla arena veſtigia 16, 485 *n.* veſtigia puluere 4, 147 *n.* introitum humor 13, 397. gramina mento 15, 380 *n.* ſanguine mandata 9, 174 *n.* 266. malas lanugine ſ. primo aeuo 2, 319. 6, 128. moenia ſulco 13, 118 *n.* locum gloria regis 11, 505. ſignata porticibus monimenta belli 6, 655. mente cicatrix 8, 287.
Signa ferre columnis ſ. templis 1, 142 *n.* 14, 581 *n.* militaria coronare diebus feſtis 15, 420 *n.* mouere 4, 276 *n.* 9, 210. mouet taurus 5, 314 *n.* ſignum belli canere 11, 132 *n.*
Signia et Signinum vinum, opus, pirae 8, 378 *n.*
Silanus 12, 483 *V. L.*
Silarus fl. 8, 424 *n.* 580 *n.*
Silentia vitae 3, 145 *n.* 12, 219 *n.* ignaua belli 5, 13 *n.* alta ſ. vaſta noctis 1, 67 *n.* 5, 2. 15, 563.
Silent bella 5, 462. *ſileri* non dignus iuuenis 11, 304. *ſilentes* manes 13, 521. luci 17, 22 *n.*
Silua telorum 4, 619.
Silus h. e. acies ſ. telum 10, 414 *V. L.*
Simbruuium 8, 369 *n.* et *V. L.*
Similat faciem 2, 553 *V. L.* acus antrum in oſtro 15, 427 *n.* et *V. L.* ſimilantia terga dare 7, 499 *n.* *ſimilatus* Iunoni Scipio 17, 533 *n.* exſequiae 16, 304 *n.*
Similitudo hominum 2, 636 ſq.
Simois 16, 370.
Simul his 3, 268 *n.* 5, 418.
Simulacra pugnae agitare ſ. ciere 7, 119 *n.* 16, 528. vmbrae 1, 97 *n.*
Simulare, v. *Similare.*
Singultat anima 2, 362 *n.* 14, 351 *n.* os leto 1, 388 *n.*
Singultus longi 4, 593 *n.* 8, 115.
Siniſter Mars 1, 8. Conſul 8, 285. pietas 2, 632 *n.* mens 5, 475. fortuna 9, 9. res 10, 390.
Sinuare vndam flexibus 9, 227. axem 16, 360 *n.* gyros laeuos in cornua 4, 318. *ſinuatus* gyrus 6, 226. campus 2, 172 *n.* balteus 10, 181. linum 7, 503 *n.* anfractus pelagi 15, 173. vnda 1, 470 *n.*
Sinueſſa 8, 527 *n.*
Sinuoſus flexus 15, 621.
Sinus Italiae 4, 34 *n.* 6, 652. tumidi velorum 7, 242 *n.* ater noctis 13, 254. *ſinu* geſtat et effundit bellum Fabius 2, 384-389 *n.* in ſinu gaudet cet. 7, 153 *n.*
Sipus, *Sipuntum*, *Sipontum* 8, 633 *n.*
Sirenes Acheloides, earumque nomina, forma, cantus, alae 8, 534 *n.* 12, 33 ſq. *n.* 14, 473 ſq. *n.* 567 *V. L.*
Sirius pro aeſtu coeli et cauſa peſtilentiae 1, 256. 14, 621 *n.* 16, 99.
Siſtere numen templis 8, 230 *n.* Decium pedibus ductoris 11, 233. ſpicula in lumine ferae 4, 610. ducem Libyae 4, 423 *n.* 12, 274. enſe, vulnere

nere cet. virum, ceruum 1, 163. 382 *n*. 2, 98. fortunam 7, 10. mentem 10, 407 *n*. mentes h. e. erigere 12, 84 *n*. ſocios 12, 628 *n*.

Siſyphius Iſthmus 14, 51 *n*. reuolubile ſaxum 11, 474 *n*.

Sitiens Libys 1, 657 *n*. famae 3, 578. haſta cruorem 12, 264 *n*. venae aquarum 3, 251.

Sitis Mauortis 8, 20 *V. L.* auri 5, 266. ſanguinis 1, 60.

Situ priſca vrbs 3, 242 *n*. hebeſcunt dextrae et arma 8, 20 *V. L.*

Smyrnaea plectra 8, 594 *n*.

Sociales vndae 4, 701 *n*.

Sociare curas 2, 7. 15, 150. annos 6, 129. ſe participem in omnes caſus 1, 76. *ſociata* mens 9, 406. Celtae nomen Iberis 3, 340 *n*.

Socio nodo iuuare iaculum 13, 159. labore 3, 377. leti 4, 346. Auerno 17, 466 *n*. *ſocium* ſe addere caſibus 6, 372 *n*.

Socratis opinio de animae via duplici poſt mortem corporis 15, 76 ſq. *n*.

Sol auerſus ab vrbe 15, 334 *n*. curſum inhibet diesque producit 15, 334 *n*. eius extremae viae 16, 660 *n*. cultus apud Phoenices 3, 26 ſq. *n*. ſtabula ad Tarteſſum 3, 399 *n*. cubilia, extrema Tethys 3, 411 *n*. fons prope oraculum Iouis Hammonis 3, 669 ſq. *n*. medius adcendit et adſcendit Olympum 3, 671 *n*. et *V. L.* ortus ex Oeta 6, 452 ſq. *n*. ſe tollit Indo litore 7, 477 *n*. concedit nocti, h. e. Fabius Minucio 7, 544 *n*. ſpargit radiis Garganum 9, 34 *n*. eius occaſus 10, 537 ſq. 11, 267 ſq. 12, 647. 15, 250. ortus 4, 480 ſq. 5, 55 ſq. 7, 206. 10, 540 ſq. 11, 369. 12, 574 ſq. 648 ſq. 16, 134. 228. *ſoles* bis ſenos emetiri 3, 554. Cf. *Phoebus* et *Titan*.

Solamen mali 2, 470.

Solari luctum pectine 5, 205. Asbyten leto propinquo 2, 258 *n*. extremam palmam tauro 16, 462 *n*.

Solennia ferre 7, 392 *n*.

Solido argento caelata 16, 445.

Solimus, *Solymus* 9, 72 ſq. *V. L.*

Solipugae ſ. *ſolifugae*, formicae 12, 370 *n*.

Sollertia lenti Martis 13, 772.

Sollicite laeti 6, 572 *n*.

Sollicitare precibus 6, 562.

Sollicitus labor, amor, metus, dolor, cura, opes 3, 161 *V. L.*

Solpugae, formicae 12, 370 *n*.

Soluere conuiuia 11, 368. equos 6, 1. currus 16, 662. ora 15, 455. 17, 340. niues ſanguine 17, 488. arma imperio 13, 157. fata virum ſenecta fragili 14, 85. corde timores 12, 324. formidine terras 13, 893. vincula curarum 16, 229. alicui ſupplicium 2, 240. *ſoluuntur* membra caeſorum 7, 632 *n*. enſis in aere 5, 296 *n*. decus leto 12, 243. decus lu-

xu

xu 2, 502 *n*. frons et mens, v. *Frons*.
Sola antra 3, 429 *n*.
Solymus 9, 66 ſq. *n*.
Solymi 9, 72 ſq. *n*.
Somniare, quae interdiu ſolerter acta et cogitata ſunt 1, 64 *n*.
Somnifera lympha 4, 87 *n*.
Somnia matutina veriora veſpertinis 3, 199 *n*. procurare ſ. piare 8, 120 *n*. horrenda inſtante luce 8, 124 *n*.
Somnus pro morte 2, 574 *V. L.* 5, 529. 7, 633 *n*. 10, 152 *n*. pro nocte 3, 200 *n*. comes Bacchi 7, 205 *n*. componit lumina 7, 204. niger errat per lumina 7, 633 *n*. infunditur, inroratur, inrigatur 8, 121 *V. L.* circumfundit alis vel fuſco amictu 8, 121 *V. L.* 10, 344 *n*. ſomnium inmittit Hannibali 10, 341-370. eius ſedes in aditu inferorum 10, 341 *n*. virga inmittit ſoporem 10, 344 *n*. 356 *n*. cornu ſoporem infundit, effunditque papauer 10, 352 *n*. ſupra caput dormientis quatit pennas 10, 355 *n*. quod tempus eripit, abſcedit vitae 12, 560 *n*.
Sonant te minores prima voce 2, 491 *n*. vno ore Cannas 9, 343. ore facta 11, 579. calamis dulce 13, 347. coetu campus 16, 303. Marcellus 12, 171 *V. L.*
Sonora flumina 14, 227.
Sonus, morientis fuſus ab ore, pererrauit cornua iam mutis labris 4, 173 *n*.
Sophonisba 17, 71 ſq. *n*.
Sopire tactu et carmine chelydros 1, 412 *n*. quem funda 10, 152 *n*. fluctus 14, 276. morſum necis 13, 274 *n*.
Sopor noctis 8, 164. pro morte 2, 574 *V. L.* 10, 152 *n*.
Soporae pennae ſomni 10, 355 *n*. amnis 13, 856.
Soporifera nox 7, 287.
Sora 8, 394 *n*.
Soracte ſ. *Sorax* mons Apollini ſacer 5, 175 ſq. *n*. 7, 662. 8, 492.
Sorbent campi Latium 10, 267 *n*. cruor veſtigia 4, 163 *n*. corpora hiatu 15, 429. hauſtu 6, 198. 14, 254. tellus corpora 4, 576.
Sordent fumo frena 6, 134.
Sordes, v. *Squalor*.
Sorores durae 1, 281 *n*. inproperae ſ. pigrae 3, 96 *n*. ſororum fila ducta 3, 96 *n*. 17, 361 *n*. aequoreae 7, 414 *n*.
Sors dura Martis 13, 484. 532. loci 16, 507. *ſortes* loquuntur reditum 1, 416 *n*. *ſorti* cecidit cuſtodia 7, 368 *n*.
Spargit ſol diem 5, 56. Phoebus cacumina radiis 9, 34 *n*. ignem, flammas, incendia 1, 462. 4, 432. 7, 369. 9, 599. 17, 92. 227. 506. ſe flamma fronte 16, 121. terrorem 16, 267. ficta et vera 6, 554. cauſas ambiguas in caſtra 7, 264 *n*. plumis honorem 8, 442 *n*. bellum 9, 277 *n*. 17, 509 *n*. ferrum, tela cet. 1, 267 *n*. 7, 653. 11, 388 *n*. procella aſtra 9, 283 *n*. pontum ſuper aëra 3, 659.

vmbram

vmbram 16, 589. *ſparſa* coelo aſtra 15, 562. 680. corpora vnda 12, 750. matres ſolutis crinibus 12, 598. orae 14, 9 *n.* malae lanugine 7, 691 *n.* fama 4, 1.
Spartani latratus 1, 421 *n.* Spartanorum exercitationes, quibus durabantur 4, 361 ſq. *n.* 6, 311 *n.*
Sparus, telum 3, 388 *n.*
Spatiatur leo 2, 688. ignis 9, 606.
Spatium amittit ictus 9, 321 *n.* adcipere tuba 16, 480 *n.* fit fatis 9, 57. do muris 17, 371. *in ſpatium* iacet vorago 13, 562. *ſpatii* deſcriptio 4, 101 ſq. *n.* 12, 652 ſq. 16, 346 *n.* *ſpatia* ſeptem in circo 16, 372 *n.*
Specie ictus 8, 388 *V. L.* nulla viro 6, 304. parentum 13, 394.
Spectabilis rerum ordo 6, 657.
Spectacula virtutis 8, 554 *n.* ferre, et eſſe 2, 231 *V. L.* properare 15, 645 *n.*
Spectamen, *ſpectatio* 1, 77 *n.*
Spectat nec tela, nec enſes 7, 6 *n.* ſic eos 5, 108 *n.* mons ſ. vrbs regionem 3, 418 *n.* viros Martis mole 3, 574 *n.* vrbem e moenibus 2, 257. occaſum 6, 595. *ſpectatus* dextra, auſis, caſtris, Marte, ferro 1, 77 *n.* 151. 440. 3, 317. 6, 210. 8, 261. *ſpectabimur* 4, 606 *n.*
Spectator irarum 6, 261. 7, 123.
Speculator futuri 1, 679.
Specus vltima 6, 276 *V. L.*
Sperare ſaluti 2, 594 *n.*
Spernax mortis 8, 463.
Spernit nouiſſe ſenectam 1, 227 *n.* ne ſperne iuuare 15, 161.
Spes prima coronae Eurytus 16, 505 *n.* aegras extendere 9, 543. vnica rebus trepidis Fabius 7, 1 *n.*
Sphinx 13, 589 *n.*
Spiciferae orae 3, 403 *n.*
Spiramen anhelum 12, 144.
Spirant duces, ſigna, h. e. viuunt 2, 430 *n.* 8, 6 *n.* 14, 657. 15, 445. fratrem, facta, proelia 3, 240 *n.* 15, 411. 17, 397. artus ſ. praeda dentibus 1, 121 *n.* 7, 721. odorem 7, 469. 15, 23 *n.* equi ſolis 12, 509 *n.* nares equi ignem 17, 133 *n.* Bacchum ſ. Phoebum 4, 777 *n.*
Spiſſa corona 13, 140. coelum 5, 37 *V. L.*
Splendet dies 11, 369. 12, 9.
Splendeſcere oliuo 14, 137.
Spoliare viſu 9, 597. montem arboribus 3, 640 *n.*
Spolia templis fixa 15, 674 *n.* arma heroum 5, 137 *n.* foribus aedium praefixa 6, 434 ſq. *n.* 446. 10, 600 *n.* praemia militum bene meritorum 12, 226 *n.*
Sponte heri 14, 153 *n.* Deum 14, 296 *V. L.*
Spuma ſanguinea 4, 250 *n.*
Spumant aequora dextra et ſanguine 2, 163 *V. L.* 6, 12. 706. venena mixto felle 2, 538. 3, 210. rictus ira 11, 220 *n.* frena 10, 318. 12, 254.

254. Signia muſtö 8, 378. *ſpumanti* turbine perflare aures 11, 579.
Squalent campi et ſerpentes 1, 211 *n*. 2, 547. maculae ſerpentis auro 2, 585 *n*. 15, 139. coma 2, 668 *n*. corpora 1, 674 *n*. ora barba 3, 275. vmbrae picearum 1, 83 *n*. crines a puluere 4, 251.
Squalida palus vndoſis terris 7, 277. arua 12, 372.
Squalor orantum, lugentium, ſupplicantium 1, 631 *n*. 674 *n*.
Squamae loricae 1, 527. 8, 425 *n*.
Stabiae 14, 409 *n*.
Stabilis greſſus 4, 655.
Stabulans Phoebus 3, 399 *n*. 16, 230. monſtrum omne ante aulam Orci 13, 579 *n*.
Stabulis ſeptima ducitur aeſtas 3, 383 *n*. ea ducere cantu 13, 347.
Stagna Traſymeni 1, 49. Phaethontia 17, 496. ima Trebiae 4, 638 *n*. profundi 7, 282 *n*. ſoli 10, 462 *V. L.*
Stamen Peluſiacum 3, 25 *n*. tertium torquent Parcae 1, 282. properat Atropos 17, 120 *n*.
Stat in vultu ſuorum, h. e. haeret ſ. eſt 2, 639 *n*. et *V. L.* longa ſenecta 3, 94 *n*. Agenor 1, 88 *n*. cunctis terminus vitae 3, 134 *n*. vita 4, 817 *n*. rogus 2, 600 *n*. dies 2, 495 *n*. turmae 17, 318 *n*. irae in vultibus 5, 673. Alpes clauſae 1, 546 *n*. pugna medio aequore 4, 274. fauces tenui tramite 5, 96 *V. L.* Dii teſtes 15, 112 *V. L.* Deus ſecundus Auſoniae 17, 552 *n*. poenae 14, 99. documenta domus 6, 123 *n*. timores corde 9, 263 *n*. ſubito in funere 6, 497. vallum dentibus 9, 581. tela horrentia ſquamis loricae 1, 527 *V. L.* 4, 142. 618. 5, 319. 521. corpora ſaxo odorato 13, 475 *n*. in hoſte iam capto 1, 341 *n*. 10, 597 *n*. 14, 340 *n*. 16, 13. curae rerum 4, 44 *n*. ad muros 12, 41 *n*. 13, 37 *n*. montibus poſt Alpes 4, 746. regno 17, 78 *n*. inuadere vrbem 2, 235 *n*. 14, 555. ſanguine obſequium 17, 83 *n*. fides, vultus, voluptas, pax, bella vigili magiſtro 3, 173 *n*. 15, 29 *n*. muri vrbis in vno pectore 7, 743 *n*. 17, 400. eo Itala regna 13, 654. aures 13, 333 *n*. ſc. ſententia 2, 235 *n*. 7, 223. fatis 10, 658. nulla gaudia diu 15, 466. *ſtans* vultus 15, 29 *n*. arduus adverſa mole 4, 651 *n*. Fortuna ſuper omnia 8, 315 *n*. cruor 10, 462 *n*.
Statuit vrbem 1, 24 *n*. 8, 440 *V. L.* aras 4, 701. mora capuli 1, 516 *n*. victorem ante moenia 3, 182. iura Sagunto 1, 650 *n*. fata vrbi 17, 385 *n*.
Stellates campi 11, 266 *n*.
Stellatis axibus intextus agger 13, 109 *n*.
Stelligerum coelum 2, 289. caput ſ. apex Caeſaris et Divorum

vorum 3, 629 *n.* 13, 863 *n.* Cf. *Caeſares.*
Sterile ad paſtus mare 15, 785.
Sternax equus 1, 261 *n.*
Sternit Deus pecudes in alvum 15, 87 *n.* leto 10, 33 *n.* valles caedibus 6, 602. iter 12, 514. feras 2, 72. *ſternuntur* Ioui 12, 340 *n.* campi milite 9, 39. mons ruina 12, 153. area telis 14, 378. mare tranquillum, vnde *ſtratum* mare 3, 55 *V. L.* 14, 274 *n.* oſtro equus 16, 164 *n.*
Steſichorus poeta Himerae natus 14, 232 *n.*
Sthenius 4, 343.
Stili caeci, ſ. *cerui*, *ceruuli*, *valla* et *tela caeca*, *ſtimuli*, *tribuli*, quibus aggeres muniuntur 10, 413 *n.*
Stimulat fames 5, 312. corda 3, 649. 4, 169. 499. 727. iras 2, 55. equos 4, 439. currum 16, 366. in arma 3, 253. 6, 586. iactare 12, 594. ad laudem 1, 245.
Stimuli laudis agunt nos 16, 614. *ſtimulis* acuere, vrere, fodere 1, 113 *n.* 7, 702 *n.* 16, 439 *n.* 513 *n.* inuidiae fodere 7, 512 *n.* Cf. *Stili.*
Stipatur curia coetu 11, 500. *ſtipantibus* armis retro fluit Trebia 1, 47 *n.*
Stoicorum dogmata de anima cet. 15, 45 *n.* 71 ſq. *n.* de fato ſtultoque vitae amore 2, 223 ſq. *n.* 576 *n.*
Strepit Mauors 4, 11. Albula 6, 391 *n.* Memphis 11, 430. tuba clangore 6, 224. omnia clangore tubae 2, 18 *n.* Marmaridae cateruis 3, 300. promordia belli 15, 515. arma conliſa 9, 280 *V. L.*
Strident ſ. *ſtridunt* alae Boreae 1, 589. ſaxa 1, 317. procella 4, 653 *n.* 7, 573 *n.* haſta 1, 334 *n.* 4, 567 *n.* 15, 441. 773. ſerpens et flamma 2, 537 *n.* 587. 3, 191. 12, 260. magi 8, 500 *n.* elephas 9, 575. 627. rota 1, 436. 2, 175. 17, 490. porta ſonitu 7, 49. murmur ſub pectore 5, 222. vmbrae 13, 798 *V. L.*
Stridor aeris 7, 605. 14, 371 *n.* rudentum 17, 256 *n.* magicus 8, 500 *n.* ſtridoribus nullis fuſae haſtae 12, 26 *n.* ſerpentum 2, 537 *n.* 6, 177. flammae 2, 537 *n.*
Stridulus turbo 9, 510. baliſta 1, 334 *n.*
Strigoſi equi cet. 15, 605 *n.*
Stringit ramos, remos ſiluis, gladium, rem familiarem, aciem oculorum 1, 358 *n.* 6, 352 *n.* veſtigia planta 16, 491 *n.* metam 5, 25 *n.* 16, 361 *n.* ripas 4, 350 *n.* tenebrae metas 13, 299 *n.*
Strix ſparſis ſanguine pennis in taxo ſedet in inferis 13, 598.
Struitur penus 11, 277 *n.* pruina ad aſtra 4, 744 *V. L.* periculum 14, 188. rogus 2, 599 *n.*
Strymon Rhipaeus 11, 459 *n.*
Studia adcendere 1, 185 *n.* 2, 278 *n.* laticum 6, 144. gratum

gratum 7, 178. ſpectantium in circo 16, 482 *n*.
Stupefacit horror ſenſus 9, 122. ſtupefactus membra 2, 624 *n*.
Stupere fortunam 5, 202 *V. L.* Hectore magno 13, 800.
Stygia veſtis 1, 94 *n*. vates 2, 427. nox 5, 242 *n*. vmbra 5, 597. religio 12, 125 *n*. aula et formido 13, 522. frigus 5, 528. nemus 6, 146. penates et domus 6, 488 *n*. flatus 12, 137. color 12, 244 *n*. tabum 13, 294. odor 14, 587 *n*. Iupiter 1, 386 *n*. rector 14, 242. tenebrae 7, 724. Cf. 2, 616. 4, 786.
Styx in Auerno quaeritur 12, 116 *n*. 120 ſq. *n*. pice ſulfureque horrida palus et Diis iurari dignata 13, 568 ſq. *n*.
Suadet enſis rumpere pacem 1, 11 *n*. pauor 7, 668.
Sub terra et terram, iugo et iugum 6, 150 *V. L.* vmbras 11, 255 *V. L.* 16, 541. armis 3, 407. 474 *n*. 4, 64. 8, 352. 11, 262. crimine 14, 288 *n*. ira 11, 244. pondere 7, 670. 17, 490 *n*. fronte lumina 3, 76. 5, 313. pectore murmur, vulnus, fixa tela 4, 277. 5, 222. 424 *V. L.* 594. gutture haeret telum 4, 171. ictu 4, 42 *n*. cuſpide 9, 366 *n*. 12, 277 *n*. nomine 9, 373 *n*. 16, 306. 476. 17, 60. 374. paupere populo ductor 6, 633. omine fauſto 3, 217. oſſa peruaſit horror 5, 390. omni Marte 6, 25. nutu caſtra fuere 4, 712. corde claudit metum 6, 381. hoſte nullo potare dedimus Baetin 13, 676 *n*. haec dixit 13, 772. armis Macetum inſtaurare bella 13, 878. auras erigi 16, 325. pedibus videre 17, 144. ſidera tollere 2, 337. corde volutat 12, 556. nocte 7, 362. hoſte maiore mutare proelia 9, 431. imagine 12, 357. 17, 481. aequo honore 11, 424. 16, 243. imagine poenae pendet 2, 435 *n*. Tartara miſit magnam mentem 6, 40 *n*. *ſub* lucem 8, 124 *n*. 13, 406 *n*.
Subcedere terris nouis 2, 497. muros 10, 596 *V. L.*
Subcendere in iras 1, 164. 9, 525. face (amoris) 17, 73 *n*.
Subcidere enſe 5, 413. 14, 134.
Subcinctus catenis 2, 341. nubibus 9, 471. populo 10, 485. furoribus 10, 435. dolis 10, 189 *n*.
Subcumbit arbor ictibus 5, 502. medicina malis 14, 609 *n*.
Subdere colla fortunae 10, 215 *n*. *ſubdita* Libye Cancro 1, 194. virgulta, et Carthago igni ſ. taedis 7, 351 *n*. 17, 223 *n*. 514. facibus Maenas 4, 778 *n*. telis 14, 411.
Subducere ſeruitio 2, 577. bello 3, 62. ſacris 15, 465. *ſubducta* tellus 4, 656 *n*. 5, 629 *n*. ſanguis 7, 703 *n*. flamen 7, 243 *n*. vallum 1, 366 *n*. vertex 1, 202 *n*. et *V. L.* ſol 5, 678. lux 8, 632. verber 16, 438 *n*. claſſis 2, 407 *n*.

vela 6, 325 *n.* ſubducto corpore vitare ſaxum 7, 622.
Suberigit Corus Iſthmon 15, 155 *n.*
Sufficiunt vix tela furori 4, 352 *n.* ferre lucem 14, 603. haſtae transmittere ſpatium 12, 653 *n.* dux agmina 1, 36 *n.* bellis 4, 536. ictus irae 10, 296.
Subfixus robore 1, 153. Cf. 5, 151. 12, 572 *V. L.* 13, 486. 17, 308.
Subfundit os flamma, ſanguis 9, 461 *n.* 11, 218 *n.* oſtrum auro 15, 25. *ſubfuſum* coelum 12, 124. vultus lacrimis 7, 75 *V. L.*
Subgeſta theatra columnis 14, 644 *n.*
Subicere dicta 1, 113 *n.* ignes 13, 298. Cf. *Subiicere.*
Subigit fauor pleroſque 17, 401. apicem ad ſidera 17, 640 *n.* ſaxum contra montem 13, 610 *n.* claſſem ad moenia 15, 218 *n.* Marte 1, 302. parere, vertere, viſere 1, 635. 12, 61. 13, 709. *ſubacta* bella 4, 363 *n.*
Subiicere victimam bipenni 16, 263. Cf. *Subicere.*
Subit cura 1, 327. formido mentem 10, 543. Deus corda 13, 319. campos 10, 184 *n.* agger arduus 1, 348. enſe Caralim 9, 382 *n.* manus feminea 17, 16. rebus defeſſis 1, 566 *n.* munera gubernaculi 14, 407. partem laboris 1, 243. iugo montis 3, 528. 17, 605. iugum equus 16, 230. hoſtis 1, 488 *n.* ſenectus 7, 596. ſeruitia 13, 883. trepidas gentes Marteṁque Iberum 15, 2 *n.* dumos et dumis 5, 283 *V. L.* vertere defeſſos milites 12, 61 *V. L.*
Subitum ſ. *in*, *per ſubitum*, *ſubito*, *de ſubito* 7, 527 *n.*
Subitae frondes 16, 588 *n.* nemus 3, 688 *n.*
Subiungere plura 16, 221.
Sublimis cernit 1, 51 *n.* equo 4, 219. agit equum habenis 1, 161. dono 2, 453 *n.* honore 14, 111. tollit opima 1, 133 *n.* criſtis 13, 143. *ſublime* ſedet 3, 9 *n.* 11, 232. ſuberigit 15, 155.
Submittere auxilia 8, 23. ſigna 11, 574 *n.* arma rupibus 3, 508 *n.* colla dolori, Afris 6, 414 *n.* 9, 19. 11, 19. arcus laxos alicui 3, 613. clipeos 5, 216 *n.* artus 5, 310. genu 15, 147. palmas ſ. dextras 1, 673 *n.* 4, 409. 6, 695. 12, 640. *ſubmiſſus* in armos equi 10, 464 *n.*
Subnaſcens ignis 14, 65.
Subnatat pars vnda 14, 482.
Subnectere plura 12, 602.
Subnixa galea criſtis 2, 398 *n.* ſecures lictore 10, 392. oſtro, et clade 8, 243 *n.* 14, 286.
Subpoſta coelo ſaxa 3, 90 *n.*
Subrepit terror pectus 15, 136.
Subrigitur coma fronte 13, 861. *ſubrecta* cuſpis 7, 650 *n.* moles ad aſtra 2, 599.
Subruta Roma 11, 537.
Subſidit concuſſus cet. 1, 492 n. 4, 382 *n.* 5, 255. axe perfracto 16, 453 *n.* leo 5, 310.

leonem

leonem 13, 221 *n*. tellus 4, 575 *n*. 310. fatum 6, 28 *n*. mons 2, 313 *n*. 17, 219 *n*. Cf. *Creſcere*, et 5, 3 *V. L.*
Subſiſtit ardor 1, 582. lyrae Hebrus 3, 620.
Subſtramina lubrica plauſtrorum 12, 444 *n*.
Subſtringere lintea malo 1, 689 *n*. *ſubſtricti* corpus equi virique 15, 605 *n*.
Subſtructa meta, arundo, calamus aucupis 7, 676 *n*.
Subtemen fuluum 7, 80 *n*. et *V. L.* 14, 657. 15, 433.
Subtexere polum nube telorum 4, 550 *n*. clipeum corio 4, 291 *n*.
Subuectare ſaxa 1, 563. 4, 21.
Succi Lyaei 7, 169 *V. L.*
Sucro fl. et opp. 3, 372 *n*.
Sudat ebur, aes, marmor 1, 86 *n*. 98. 12, 642 *n*. humor ab uvis 7, 191. arma cruore 2, 455. *ſudatus* labor 3, 92. labore thorax 4, 434 *n*. 13, 73 *n*.
Sudem vibrare 8, 552 *V. L.*
Sudor imaginum 1, 98 *n*. pro labore 4, 434 *n*.
Suere, et *ſutum* rude parma 3, 234 *V. L.*
Sueſſa Pometia et Aurunca 8, 398 *n*.
Sueuus crinis 5, 134 *n*.
Suffragia caeca 7, 540 *n*. triſtia praui campi 15, 734 *n*.
Sulcat Bagrada arenas 6, 140. claſſis litora 7, 411. 12, 452. nauis caerula 15, 239. 17, 155. terram vomere 7, 166. 9, 191. 203. 13, 92. *ſulcatur* aer flamma 1, 357 *n*. Anagnia 8, 392. limes gurgite 14, 362.
Sulcator nauita ponti 7, 363.
Sulcus in aëre factus 15, 141 *n*. eo ſignare moenia 13, 117 *n*. nigranti findere caerula 14, 380.
Sulfur aethereum 10, 167. arcanum fontis 14, 27.
Sulfureus Liris et Nar 8. 400 *n*.
Sulla 8, 393. 13, 855 ſq.
Sulmo gelidus, Ouidii patria, 8, 510 *n*. 9, 76.
Sulpicius 15, 313 *n*.
Sumere bella 1, 272 *n*. pugnam cum duce 8, 306. laborem 1, 242. piacula 4. 762. pericula 12. 497 *n*. diu non arma 14, 296 *n*.
Supellex pura, non pretioſa in deliciis priſci aeui 7, 179 *V. L.*
Super his 1, 60 *V. L.* clamat 1, 340 *n*. 16, 285. altior it 16, 374 *n*. euentu explorare 5, 61. regno certamina mouere 1, 6. clades 3, 540 *V. L.* illi nullus 6, 68 *n*. 16. 285.
Superat vnus 10, 612. ripas ſanguine Trebia 6, 297. aſtu annos 8, 465. Gorgona vultu 9, 462. ventos remige 14, 488. noxam omnem 10, 653.
Superba auſa 5, 339. anima virtute 10, 572 *n*. 16, 134 *n*. velo nauis 14, 388. domus 2, 179. 14, 646. laus 11, 435. nomen 5, 77. 16, 117. ſpolium 2, 190. laurus 15, 119. inſigne 10, 563. greſſus equi 16, 443 *n*. Erinnys 2, 694 *n*.

Supercontexere herbida labſos pondera 16, 42.
Supereſt fortunae ſibi quisque dux 13, 188 *V. L.*
Superfluit vrbs armis 8, 604 *n.*
Superfuſus hoſtis 5, 550 *n.*
Superingeſta tela 14, 411.
Superinſtrepit axis 2, 186.
Superſtare muro 13, 300 *V. L.*
Superae mentes 1, 19 *n. ſuperum* aethera 8, 203 *n. Superis* admotum genus 8, 293 *n.* ad ſuperos non digna pati 13, 607. 665.
Supinas palmas tendere 6, 301.
Supplices portendunt dextras 2, 413 *n.* et *V. L.* 6, 302. 8, 60 *n.* 15, 637 *V. L.*
Suprema videre 2, 461. 8, 66. precari 7, 708 *n.* vota 1, 504. campi 10, 206.
Surda fama, nomen, herba 6, 75 *n.* 8, 246. caſtra 8, 345 *n.* paſtorum 1, 692 *n.* timori 11, 352 *n.* ſurdas aures obſtruere 17, 85.
Surgunt montes, agger, columna cet. 1, 373 *n.* 585 *n.* 4, 744. 5, 313. 6, 664 *n.* 7, 747. 13, 54. 110. 660. 14, 237. 16, 262. flammae 1, 103 *n.* pontus ſ. fluctus 1, 468. 646. 3, 46. 14, 480. regna profundo 7, 418. campus ſublatis arenis 5, 536 *n.* ſuper agmina criſtis 8, 375. flammae lumine 11, 218 *n.* bella 1, 686. 14, 293. Phoebus 3, 481. contra 1, 591. puer ſ. ſtirps 1, 112 *n.* 6, 89. in arma, haſtam, enſem, ictum 4, 610 *n.* 7, 591. 10, 300. ira 4, 262 *n.* 278 *V. L.* 5, 105 *V. L.* dies 9, 183. 11, 454. res feſſae 2, 492. iaculo ſuper nubila 14, 507 *n.* equi currentes 16, 390 *n.* Cf. *Conſurgere.*
Surrentum eiusque vinum 5, 466 *n.*
Suſcipere mentem quietam 8, 161.
Suſcitat vndas Trebia 4, 574.
Suſpendere caſtra ſaxis 3, 556 *n.* 12, 532 *n.* natos ab vbere 4, 377. cornipedes 4, 144 *n.* *ſuſpenſa* Anagnia dorſo montis 12, 532 *n.* robore 1, 165. dona feretro 5, 168. ilia 5, 256 *n.* veſtigia 15, 614 *n.* euentu pugnae pignora 5, 83 *n.* Patres 15, 457. corpus librat 12, 94. mare 1, 470 *n.*
Suſpiciens coelum inquit 16, 83.
Suſpirant nautae Ledaeos fratres 15, 82 *n.* Bacchum pectore incluſum 4, 777 *n.* tellus vapore 12, 136 *n.* 13, 425.
Suſpiria congeminans taurus 16, 266.
Suſtentare vulnus 9, 174 *n.*
Sutrium 8, 401 *n.*
Sutum, v. *Suere.*
Suus Mars, ventus cet. 1, 118 *n.* *ſuam* Dido 8, 122 *n.* pro *eius* 12, 33 *V. L.*
Sychaeus 1, 90. 3, 245 ſq. 4, 825.
Symaethus 9, 410 *V. L.* 14, 231 *n.*
Symphoniacus 6, 361 *n.*
Synhalus 5, 352 ſq.

Syphax,

Syphax, rex potens Maſſaeſylorum, quem Scipio et Hasdrubal adeunt, amicitiae eius petendae gratia 16, 170 ſq. *n*. foedus facit cum Scipione 16, 229-276. deficit a Romanis ducta Hasdrubalis filia 17, 67 ſq. eius caſtra cremantur 17, 88 ſq. Hasdrubali iunctus cum Scipione pugnat, ſed viuus capitur 17, 119-148. an in triumpho ductus, et vbi mortuus ſit 17, 629 *n*.

Syracoſia vrbs 14, 289.

Syracuſae obpugnatae et captae a Marcello 14, 178 ſq. *n*. 292 ſq. *n*. vrbis ſitus, magnitudo et fama 14, 292 ſq. *n*. ſplendor et opes 14, 643 ſq. *n*. quatuor vrbes ac duplex portus 14, 181 *n*. 277 *n*. 640 *n*. 643 *n*. origo 14, 50 ſq. *n*.

Syracuſani bellum gerunt cum Athenienſibus 14, 281 ſq. *n*. molles ac gymnaſiis dediti 14, 138 *n*. 648 *n*.

Syrticus 5, 243.

Syrtis perfundens ſidera 3, 652. Paraetonia 5, 356 *n*. ſemper naufraga 17, 634 *n*. vaſta 1, 408 *n*. infida 2, 63 *n*. nudatur vnda ab Auſtro 17, 247 *n*.

T

Tabae 14, 272 *V. L.*

Tabes et *tabum* quid proprie ſignificent 2, 463 *n*. 13, 487 *n*. *tabes niuis* 4, 578 *V. L.* adflatus 6, 159 *n*. *tabem* vndantem torquet ſerpens 17, 450.

Tabeſcit humor calore 4, 578 *V. L.*

Tabifica ſanies 6, 276.

Tabraca 3, 256 *n*.

Tabulata turris 14, 301.

Tabum, v. *tabes*. *Tabo* turbida ſtagna 1, 49. adſperſa limina 1, 102.

Tacent exta 1, 139 *n*. vates 6, 288. rura 15, 616.

Taciturnum flumen et murmur 4, 224 *n*. et *V. L.*

Tacitum lumen Phoebes 15, 563 *n*. iter 6, 71. murmur ſ. rumor amnis 4, 224 *V. L.* letum 10, 209 *n*. liquor Araris 3, 451. vada 8, 400. numen 2, 486. horror 6, 169 *V. L.* incendia 17, 91. terror 8, 485 *n*. paſſus 15, 615 *n*. niſus 12, 56. ripa 4, 350 *n*. aura 5, 401. penna arundinis 4, 446 *n*. flamma et tela Amoris 11, 385 ſq. *n*. 389. 396. *per* tacitum 7, 527 *n*. 10, 353. 12, 555.

Tactu ſopire ſerpentes 1, 412 *n*. 3, 302. 5, 354. molli circumdare vellera 6, 93.

Tadius 9, 587 *V. L.*

Taeda virginea, ſancta, iugalis, ad funera verſa 2, 184 *n*. 628. 3, 64. 5, 291. 6, 447. 13, 547. 17, 73. Phlegethontis gurgite adcenſa 12, 714 *n*. in proeliis 9, 336. 13, 199.

Tagus rex et fluuius aurifer 1, 154 ſq. *n*.

Talaria nectere 16, 501.

Tali tempore 7, 227 *n*.

Tam dirum bellum 3, 229 *V. L.* ſupereſt ei gloria 16, 605 *n*.

Tanaquil augurio valens, in inferis 13, 818 ſq. *n.*
Tangit Tirynthius aſtra 17, 650 *n.* praeſaga res futuras 13, 817. Cf. *Ara.*
Tantum vlterius 8, 211 *n.* *tantus* mons 4, 308 *n.*
Tapetes fulgentes 4, 268 *n.* 17, 64 *n.*
Tarantus, v. *Tarentum.*
Tarcon ſ. *Tarchon*, Telephi f. qui Tarquinios condidit 8, 473 *n.* et *V. L.*
Tardare veſtigia greſſu 3, 500. *tardata* vulnere membra 4, 622.
Tarda palus cet. 5, 5 *V. L.*
Tarde — *non tarde* adnoſcas 11, 557 *n.*
Tarentum, a Taranto conditum, et a Partheniis, duce Phalanto, occupatum 7, 665 *n.* 11, 16. captum ab Hannibale praeter arcem 12, 434 ſq. *n.* 15, 324 *n.*: receptum a Fabio 15, 320 ſq. *n.* Tyndarium 15, 320 *n.*
Tarius 4, 252 *V. L.*
Tarpeia virgo tondetur praecordia roſtro aquilae, quia arcem Rom. Sabinis prodidit 13, 839 ſq.
Tarpeia ſaxa, tecta, rupes cet. 1, 117 *n.* 541 *n.* 2, 33. 3, 573. 609 *n.* 4, 784. 7, 56. 12, 44 *n.* 609 *n.* 13, 1.
Tarracina ſ. *Tarracinae* 4, 532 *n.*
Tarraco vitifera 3, 369 *n.* 15, 177.
Tartarea Bellona 5, 222 *n.* cymba 5, 267. vada 9, 541 *n.* vrbs 12, 133. porta 13, 422. labes 14, 596 *n.* Iupiter 2, 674 *n.* turbo 6, 175.
Tartari altitudo 3. 483 ſq. *n.* ſub Tartara mittere 6, 40 *n.* in Tartara portare luctum 6, 315.
Tarteſſiacum aequor 6, 1 *n.* portus 16, 114 *n.* orae 17, 590.
Tarteſſia ſtagna 10, 537 *n.* tellus 15, 5 *n.* 13, 674. 16, 647.
Tarteſſos, ſtabulanti conſcia Phoebo 3, 399 *n.* 5, 399.
Taulantia regna 10, 508 *n.* incola 15, 294 *n.*
Tauranus 5, 472.
Taureae Campani certamen ſingulare cum Claudio Aſello 13, 142 ſq. *n.*
Taurini campi 3, 646 *n.*
Tauromenium et *Tauromenitana* ſedes 14, 256 *n.*
Tauro mixtus Athos 3, 494. 13, 882 *n.*
Tauro ſecto litora cingere 1, 25 *n.* prô pelle taurina 4, 291 *V. L.* victima Neptuni 17, 50.
Taygeta 4, 363 *n.*
Taxus Mauruſia 4, 567 *n.* 13, 210. in inferis ſedes dirarum auium 13, 595 ſq. *n.* *taxo* (h. e. veneno) praeuertere annos 3, 327 *V. L.*
Teanum Sidicinum et Apulum 5, 551 *n.* 8, 511 *V. L.*
Teate 8, 520 *n.*
Tecta gratiſſima Iunoni 1, 27 *n.* Oenotria 13, 713.
Tegeatis capra 13, 329 *n.*
Tegit nox aſtus 15, 602. *tecta* ſollertia quiete 7, 65. tempora 9, 232 *n.*

Tegimen

Tegimen, *tegmen*, *tegumen* 1, 402 *V. L.* leonis 2, 156 *n.* veſtis 1, 673. laenae 2, 166. taurorum 2, 474 *V. L.* armorum 2, 474. laeuo crure 3, 279 *n.* 8, 419 *n.* pro galea 1, 402 *n.* 475 *n.* 2, 156 *n.* pro lorica 1, 528 *n.* 2, 402 *V. L.* 15, 755. pro clipeo ſ. parma 2, 79 *n.* 166 *V. L.* 4, 291. 5, 525. 10, 317. 16, 65.

Teleboum regna 7, 418 *n.*

Telegoni muri 12, 535 *n.*

Teleſinus 10, 148.

Telgon 4, 628.

Tellus mendax, v. *Mendax*.

Telonis Neptunicolae, inſula 8, 541 *n.* 14, 443 *n.*

Telum ingens mors ſ. ira 2, 676 *n.* 6, 359 *n.* Iouis 1, 253 *n.* 9, 538 *n.* 17, 267. tridens Neptuni 17, 242. pro armis 2, 535 *n.* *telis* et *veneno* comparantur vis amoris, oſcula cet. 7, 453 *n.*

Temerare rem ſacram, pacem cet. 1, 11 *n.* 11, 161. 14, 83. res, victui humano non deſtinatas 2, 472 *n.* 635. Alpes, nubila, litus 3, 499 *n.* 15, 529. 17, 500.

Temiſus 1, 431.

Temperat felix plaga agros 1, 213. ictus nautarum voce 6, 361. aciem 9, 268.

Tempeſtas vaſto e gutture fuſa 6, 177 *n.* ferrea 15, 628 *n.* ruit torrentibus armis 16, 214 *n.* aucta timendo 6, 557 *n.* deſcribitur 12, 603-663 *n.*

Templum, curia, 1, 617 *n.* in templis eorumque foribus ſuſpenſa praeda 1, 617 ſq. 14, 649 *n.* et picturae vel caelaturae 3, 32 ſq. *n.* 6, 653 ſq. *n.* eorum poſtes coronantur 12, 641 *n.* 743 *n.*

Tempus geminum 1, 206. 12, 414.

Tempus componere gentem 17, 355. premendi 11, 385. *pro tempore* blandas voces addere 8, 80 *n.* *in tempore* 10, 8 *n.* tempore tali 7, 227 *n.*

Tenax morſus 14, 327. aeui 13, 126.

Tendit ſe Africa campis 1, 211. 13, 526. caſtris 3, 274 *n.* proximus 15, 411 *n.* fraudes 8, 170. ſolus inſano amore pugnae 6, 335 *n.* honorem nobis 6, 474 *n.* ad moenia, Arpos cet. 2, 235. 6, 335 *n.* 8, 37. 242. 13, 778. curſum, greſſum, iter 9, 217. 10, 73. 12, 268 *n.* 16, 494. 629. 17, 589. aeſculus ramos in aethera 5, 480. ſupinas palmas 6, 302 *n.* ſe paſſus 12, 512. dextram ſupplici 8, 60 *n.* vocem manusque 15, 637 *V. L.* *tenduntur* campi 3, 654 *n.*

Tenebrae Stygiae 7, 724. vitae 15, 70 *n.*

Tenet otia mente 15, 58. eum memori amore 3, 65. vicem ventorum 4, 715 *n.* eos ordo inglorius 9, 331. fata 4, 731 *n.* cantu phocas 11, 447 *V. L.* carcer flamina 9, 493. tela adtonitus 4, 469. ſententia mentem 12, 507 *n.* turmas voce 4, 402. iuuenem in ſuo Marte 1, 640 *n.* praecepta 2, 477. eum murus 12,

12, 76. late tellurem 5, 483. freno 6, 231. eum libido 11, 598.
Tentare niſus 2, 518. nouum Martem 15, 360. ſecreta pectora Fidei 2, 480 *n*.
Tenuata ora macie 14, 635. cuſpis longe procedit 4, 630.
Tenuia veſtigia 4, 147. aquae 14, 225. aura 8, 184.
Tepefacta haſta 1, 309. 7, 651.
Tepeſcit flatus 3, 379. pectus telis 11, 413 *n*.
Tepidum telum 4, 182. Nilus fluuiique orientis 6, 289 *V. L.*
Teporem miniſtrare 6, 99 *n*.
Ter conatus, *ter* cet. 2, 139 ſq. 4, 457 *n*. 693. 8, 155. *terque* quaterque felix 9, 159 *n*. rapere corpus circa cineres 2, 266 *n*.
Terit octaua aeſtas meſſem 13, 671 *n*. *teruntur* ſedendo 7, 151 *n*. veſtigia 5, 180 *n*. pes pede, vmbo vmbonibus 4, 352 *n*. 9, 325 *n*. *tritae* Hercule viae 2, 356. ripa fluvio 4, 350 *n*.
Tergemini fratres 4, 355 *n*. Diua 1, 119 *n*. numerus 14, 261 *n*. moles 15, 190 *n*.
Tergit Aurora nubila 16, 135 *n*.
Terga cuius videre 12, 277 *n*. fugientia increpitare 2, 250. dare alicui 11, 523. 12, 416. conuertere alicui 13, 677. dare ventis ſ. malis 12. 329 *n*. 678. dare montibus 3, 507 *n*. ferarum agitare 4, 561 *n*. villoſa leonis 16, 451. poſt terga reuinctus 1, 450. 16, 72. in tergum ſ. terga referri, redire, reuolui, recedere 4, 315 *n*. poſt terga relinquere ventos 16, 335.
Terminus pereundi 3, 559. aeui ſtat cunctis 3, 134 *n*.
Terrae, homines, 3, 75 *V. L.*
Terra peperit omnia monſtra 3, 111 *n*. eius motus deſcribitur 5, 615 ſq. inſtabilis pendet 11, 456 *n*. 14, 347.
Terreni 11, 470 *V. L.*
Terret ſonus omnis et aura 6, 59.
Terribilis decor 6, 429 *n*.
Terrigena, ſerpens 6, 254 *n*. exercitus, gigantes 9, 306 *n*. pro hominibus; quorum eſt in terra viuere 11, 470 *n*.
Terror, v. *Metus*.
Tertia regna 8, 116 *n*. 13, 437.
Teſprotia v. *Theſprotia*.
Teſſerae in caſtris duplicis generis 7, 347 *n*. 15, 475 ſq. *n*.
Teſtari corpore inmitem ſolem 3, 268. gaudia vultu 16, 580. Deos 10, 440.
Teſtudo acta 1, 365 *n*. et *V. L.* Aonia 11, 436 *n*. Euboica 11, 288 *n*.
Tethys reciproca, extrema, ſaeua 3, 60 *V. L.* 411 *n*. 5, 395 *n*. 16, 172 *n*. globum telluris circumligat vndis 14, 347 *n*. paſſim male confunditur cum *Thetide* 3, 60 *V. L.* 7, 120 *V. L.*
Tetrica rupes ſ. *Tetricum* montis iugum 8, 417 *n*.
Teucer exſul et conditor Carthaginis Nouae 3, 368 *n*.
Teucri, Romani 17, 348.
Teucria Pergama 13, 36.

Teutalus

Teutalus 4, 199.
Teuthras canit 11, 288 ſq. *n.* 431 ſq.
Texit pampinus vmbras 7, 168. claſſem alno 4, 492. 11, 586. pyras 10, 535. turrim robore 14, 418. volumina 4, 319. veſtes 14, 656 *n.*
Texturae varietas et ars 14, 656 ſq. *n.* 15, 425 ſq. *n.*
Thabraca 3, 256 *V. L.*
Thalamos ſuperbos ſperare 2, 179. clauſit nox 15, 542. thalami flagrantis amores 17, 83.
Thamyris 2, 177.
Thapſus 2, 160 *V. L.* 3, 261 *n.* 4, 635. 14, 206 *n.*
Thebarum muri cantu ſtructi 11, 441 ſq. *n.*
Therapne ſ. *Theramne* 6, 303 *n.* et *V. L.*
Therapnaeus 8, 412 *n.* et *V. L.* 13, 43.
Thermae Himerenſes 14, 232 *n.* Sinueſſanae 8, 527 *n.* Siculae 14, 27 *n.*
Thermodon Amazonius 8, 430.
Thermodontiaca pelta 2, 80 *V. L.*
Theron 2, 149 ſq. *V. L.*
Theſpiae, *Theſpiadae*, *Theſpius*, *Theſtius* 11, 19 *n.* 12, 364 *n.*
Theſprotia arua 15, 297 *n.* et *V. L.*
Theſſala arma 15, 278 *n.*
Thetis paſſim male confunditur cum *Tethye* 3, 60 *V. L.* 7, 120 *V. L.*
Thoantea Diana 4, 769 *n.* 14, 260.
Thoas 9, 99 *n.*
Thracia ſedes Martis et ventorum 1, 433 *n.* 587 *n.*
Thracius Boreas, v. *Boreas.*
Thraces equi 3, 38 *n.*
Thraſymenus v. *Traſymenus.*
Threiciae 2, 73 *n.*
Thule ignota 3, 597 *n.* 17, 416.
Thulis 7, 602.
Thuris 7, 598.
Thybris ditior Anienis vndis 1, 607 *n.* et *V. L.* pater 1, 606 *n.* 12, 540. flauus 1, 607 *n.* 16, 679. ſceptrifer 8, 367 *n.* et *V. L.* Tuſcus 8, 362 *n.* 17, 15.
Thyrmis 15, 721.
Thyrus 2, 110.
Tiberis, v. *Thybris.*
Tibia Phrygia, Mygdonia, Lyda 8, 504 *n.* 11, 430 *n.* ſeptena 14, 471.
Tibur eiusque conditores Tiburnus ſ. Tiburtus, Cora et Catillus ſ. Catilus fratres 4, 187 *V. L.* 8, 364. eius pomifera arua et templum Herculis 4, 224 ſq *n.* ebur 12, 229 *n.*
Tiburna 2, 554 ſq. *n.*
Tiburnus v. *Tibur.*
Tiburtes Magii 4, 187 *V. L.*
Tiburtus v. *Tibur.*
Ticinus fl. clade Rom. inclytus 1, 45 *n.* 4, 81-87.
Tifata 12, 487 *n.* 13, 219.
Tigrim Caucaſiam inſtratus equus 5, 148 *n.* tigres Caucaſiae 4, 331 *n.* 15, 81. Hyrcanae 5, 281 *n.* currui Bacchi iunctae 17, 648.
Timauus 12, 215 *n.*
Timor ſacer 3, 31 *n.*

Tingere ſ. *tinguere* vnda 6, 553. 14, 6. 15, 250 *n*. ſanguine 4, 168. 7, 663. 15, 757. 17, 315. tela cruore 9, 13.
Tingis et Tingitana Mauretania 3, 258 *n*.
Tiniae inglorius humor 8, 452 *n*.
Tirynthius 1, 509 *n*. 661 *n*. 2, 3 *n*. 475 *n*. 3, 433. 17, 650.
Tiſiphone 2, 530 ſq. *n*. 13, 575.
Tiſſa 14, 267 *n*.
Titan feſſus 1, 209 *n*. ſoluit equos 6, 1. 12, 681. diluit nebulas 5, 57. adtollit lampada 12, 648. nouus 14, 344 *n*. criniger 14, 585 *n*. qua vehitur 14, 641.
Titanes pro Gigantibus 1, 434 *n*. 4, 435.
Titania, luna 9, 169. orbita 10, 538 *n*. bella 12, 725 *n*.
Titanum bellum cum Diis 1, 435 *n*. 4, 435 *n*. 12, 725.
Tithoni coniux 1, 576.
Titubat ſolum 5, 628. lingua 7, 201. fortuna 11, 4. greſſus 10, 631.
Titulus pro gloria 3, 148. 9, 192. 15, 259. 323 *n*. 16, 668. in titulos trahere quid 4, 151 *n*. titulis claris belliqne domique praefulgere in imagine 4, 497 *n*. titulum praetendere cineri 15, 44 *n*.
Titi laus 3. 603 ſq.
Tlepolemus in Rhodo inf. Lindum, Ialyſſum et Camirum condidit 3, 364 *n*.
Tmolus vrbs et mons, vino ac croco abundans 4, 738 *n*. 5, 9 *n*. 7, 210 *n*.
Toga et *togata* gens 16, 76 *n*. *togae* caſtrisque par ingenium 6, 617 *n*. hirta 1, 613 *V. L.*
Tolleno deſcribitur 14, 320 ſq. *n*.
Tollit ſe coelo gloria 1, 1 *n*. ſe arbor, murus, ſol litore, Roma 1, 238. 273. 7, 477. 12, 298. Carthago muros 15, 221. damam 16, 572 *n*. gentem ſub ſidera 2, 337 *V. L.* ſol currum aequore 5, 55. ſe equus 16, 510 *n*. animum 4, 36. hoc decus, progenuiſſe 17, 286 *n*. moram 4, 57. Tollitur puluere campus 10, 203 *n*. 15, 155 *n*.
Tonans 1, 133 *n*. 4, 548. 17, 654. deiectus Tarpeia rupe 6, 713 *n*.
Tonant aſtra clamoribus 16, 95. bellum, et Mars bella, vel heros armis et bello 1, 436 *V. L.* 12, 300. Aetna 14, 160. dictis 11, 233. aula Plutonis 2, 671. antrum voce ſacra 12, 322.
Tondere paſcua 8, 518. ariſtas 8, 61. roſtro 13, 839.
Tonitru clipei 9, 423 *n*. 13, 10. laetum augurium coelo ſereno, triſte nubilo 1, 535 *n*. bellantis 11, 522 *V. L.*
Tonſas adducere ſ. reuocare ad pectus 11, 489. 13, 241. 14, 533. *tonſis* aptare lacertos 14, 358.
Tormenta muralia 6, 214. lenta ſedendi 8, 233 *n*. excutiunt ſaxa 1, 475.
Torpent dextrae 11, 348. defixi 9, 253. agmina neruos

4, 40. membra frigore ſ. quiete 2, 136. 3, 637. 12, 19. ſegni dextra 6, 262. vires 6, 475.
Torpeſcere ſenio rerum 16, 14 *n.*
Torpor iners 6, 543.
Torquatus 7, 619. T. Manlius res bene gerit in Sardinia 12, 342 ſq. *n.* ſeuerus Conſul 11, 73 *n.*
Torquent venti bella 7, 571 *n.* murmur ſ. ſibila 3, 465. 4, 278 *n.* 640 *n.* 7, 424 *n.* 9, 443. 10, 245. tela 1, 253 *n.* 318. 4, 629. 640 *n.* 6, 248, 11, 417. omnes vires in proelia 4, 640 *n.* 7, 529. tertia ſtamina 1, 282. Boreas mare 1, 592. mare fluctus retro 5, 625. fretum verberibus 7, 412 *V. L.* 14, 360 *n.* ligamine inplicitum 9, 629. flammas 5, 513. ignes apluſtribus 14, 423 *n.* terra ſe circa axem 1, 194 *V. L.* globos in ora 9, 503. hiemem 3, 197 *n.* nubila turbo 3, 656. 4, 441. amnis corpora 3, 475. vaporem ex ore 5, 603. tabem per auras 17, 450. ſedilia conuulſa 14, 547. lumina 4, 234. *torta* concha 14, 374 *n.* plumbum 9, 233. habena et verber 5, 193 *n.* haſta 15, 373 *n.*
Torrens ruit 4, 520 *n.* nimbus 5, 384. bitumen 9, 609. armorum virumque 4, 159 *n.* 12, 189 *V. L.* vmbrarum 13, 760 *n.* *torrentia* arma 16, 213 *n.* vndae 3, 52.
Torret lampas ſolis 6, 157. viſcera Itala 7, 490 *n.* *torretur* Libye 1, 194. campus 11, 145.
Toros parare mercede regni 17, 70 *n.* mortui 10, 561 *n.* ſplendentes oſtro 11, 274 *n.*
Toruus obtutus, vultus 10, 263. 11, 208. 219.
Totis habenis fertur 4, 339.
Trabs torquetur 4, 283 *n.* 6, 280 *n.*
Tractare bella ſ. proelia 2, 113. 6, 75. 15, 358. 463. pontum per artem 4, 713. vulgum imperio 14, 81. ora 16, 238.
Tractus vndarum et flammarum 3, 55 *V. L.*
Tradere famae 16, 45 *n.* flammae, ventis, aquae 1, 62 *n.*
Traducere eadem, carmina cet. 11, 609 *n.* noctem 9, 4.
Tragula ei armat dextram 3, 318. 319 *V. L.*
Trahit nubem vngula 2, 174. vmbram tellure 3, 409 *n.* lyra Protea 11, 448 *n.* eum gloria 6, 332. voce agmina ſ. equitem 3, 254 *n.* 598. 9, 559. 17, 124. pubem aequore 15, 242. membra languentia 1, 503. 555. 4, 69. 6, 17. ſecum omnia, ſ. Auſoniam 8, 333. 10, 51. Ticinus lente liquorem 4, 84. certamina equitum 12, 178. Martem ſ. proelia 15, 610. 16, 676. volumina curuata 13, 644. noctem Titania orbita 10, 539. fata 6, 191. laeui dei 14, 494. oculis ſ. auribus 8, 135 *n.* vultus alicuius 13, 806 *n.* in titulos Capitolia capta

capta 4, 151 *n.* famam (a) geſtis 12, 81 *V. L.* ſigna ad Tyrios 16, 182. nomen a ſanguine ſ. amne 2, 557. 14, 218. ſemina ab Oenea ſtirpe 13, 31. auras aethereas 17, 376 *n.* odorem 7, 469. noctes 12, 21 *n.* ſuſpiria 1, 530. verba cum fletu 8, 79 *n.* coelum 1, 202 *n.* aliquem flammis in Libyam 16, 153. templa in cinerem 13, 319. volucres per auras ſ. coelo 6, 158. 14, 263 *n.* *tracto* aeſtu relabi 3, 55 *n.*

Trames vitae cliuoſus 6, 120. laeuus in circo 16, 361 *n.*

Tramittit ſ. *transmittit* 4, 487 *V. L.* lacum ſ. aequora nando, alno, velo 4, 345. 12, 522. 14, 569. 16, 27. litora puppis 15, 166. fluctus Cycladas 1, 472 *n.* ſaltu foſſas ſ. Gangem 8, 552 *n.* 12, 460. arenam 16, 485. Alpes 15, 818. arduus ſpatium caſtrorum ſaxo 8, 558 *n.* latratus ſpatium 14, 22. bella 16, 700. ſigna terris Libyae 16, 681. alicui ſigna 7, 383 *n.* acies imago 17, 539. cuſpide lumen ſ. pectus, et cuſpis crates 4, 541. 5, 522. 7, 658. 15, 379. roſtrum per nauem 14, 384. calamum patulo hiatu 2, 119. feſſus corpus deditum Poeno 2, 509. tacitus honores ſ. coepta alicuius 7, 162. 11, 304. artes honori heredis 5, 362 *n.*

Tranat auis ſ. arundo per auras 3, 662 *n.* 682 *n.* 12, 95 *n.* 13, 185. haſta pectus 13, 238 *n.* equus ſpatia 16, 334. pericula 17, 365 *n.* Cf. *Enare.*

Transabiit haſta 12, 264 *n.*

Transadigere iaculo 10, 140.

Transcurrit arundo per geminum tempus 12, 414.

Transferre iras in Poenos 4, 458. curſum 3, 472.

Transfodere arcu 7, 659.

Transforat haſta pectus 9, 569.

Transfundere agmina in campos 12, 429 *V. L.*

Transgredi per caerula ſaltu 14, 418.

Transigere iuuenem, ſ. haſtam per ora, et pectora cuſpide 2, 648. 4, 394. 631. 5, 478. 577. 13, 229. 14, 481. aeuum venatibus 3, 390. curſu certamina campi 10, 471 *n.*

Transit vltima aetas Dardanii nominis 7, 11. equo fulmina 1, 255. ſaltu ſpatia inproba 14, 509. ilia cuſpide 10, 23. 13, 166. tellus, quam nos tranſimus 3, 157 *V. L.*

Transmittere, v. *Tramittere.*

Transſcendere annos viribus ſ. factis 1, 226. 4, 426 *n.* facta ſuorum 3, 607 *n.*

Tranſtra nouare abiete ſecta 6, 353 *n.*

Transuehit ſ. *trauehit* pons agmen 4, 487 *V. L.*

Transuerberat haſta cet. 2, 125. 7, 673. 9, 593. 14, 408. 443. 15, 806.

Transuolat trabs hoſtem 4, 285 *n.*

Traſy-

Traſymenus lacus, nobilitatus clade Rom. 1, 49 *n.* et *V. L.* 5, 1 ſq. fluenta 14, 150.
Trauehere 4, 487 *V. L.*
Trebia fl. clade Rom. inclytus 1, 47 *n.* 4, 498-697. precibus Iunonis ſuſcitat vndas 4, 573 ſq. *n.* inſurgit in Scipionem, quem numen fluvii increpat 4, 638-697 *n.*
Tremunt limina portae ſonitu 7, 49 *V. L.* hoc victores feciſſe 15, 551 *n.* irae 7, 581 *n.* aliquid ſ. aliquem 2, 53 *n.* 10, 443. 16, 10. 93. inceptis 11, 323 *n.* *trementes* ſ. *tremebundae* haſtae 2, 448. 5, 628. 6, 251. 10, 118 *n.* venae 2, 467. muri 1, 637.
Tremula flamma 1, 357. antra 12, 138. vmbra 7, 145. pontus ſ. liquor 2, 664. 12, 732. 13, 26. ductus haſtae 4, 258 *n.* corpus 14, 599. nutamen criſtarum 2, 399. conatus 4, 211. imago 14, 566.
Trepidant moenia 1, 129. ſidera 8, 655.
Trepidae res 7, 1 *n.* 88. 11, 166. rerum ſ. ſalutis 2, 234 *n.* 9, 584. 12, 13. vrbs clangoribus 14, 667. planta 8, 281 *n.* pietas 6, 100 *n.* pietate 16, 474 *n.* ſomnus 15, 48 *n.* curſus 8, 222 *V. L.* equus 13, 146 *n.*
Tribuunt Dii ſecundi hunc diem Murro 1, 455. locum facto 12, 313.
Tricaſtini 3, 466 *n.*
Tricorporis irae 13, 201 *n.*
Tridens caeruleus 14, 13. ſaevus 3, 53 *n.* aes ſ. roſtrum 6, 358 *n.* telum Neptuni 17, 242.
Tridentipotens 15, 159 *V. L.*
Trieteride mota Edonis, et *trieterica* ſacra 4, 776 *n.*
Trifaux forma Cerberi 2, 551 *n.*
Trifida lingua ſerpentis 2, 587 *n.* 6, 222 *n.* roſtra 6, 358 *n.*
Triformis Diua 1, 119 *n.*
Trilix auro lorica 2, 401 *n.*
Trinacria 5, 489 *n.* 14, 11 *n.* moenia 14, 614 *n.* rex 15, 423 *n.* Cf. 3. 257.
Triocala ſ. *Tricala* 14, 270 *n.*
Tripodes ſacri 13, 401. 17, 281.
Triquetrae orae 5, 489 *n.*
Triſtia corda, iuſſa, dicta 1, 147 *n.* 2, 2. auſa 2, 495 *n.* terror, ira, vrſa 11, 540 *n.* fragor ſ. coelnm 12, 603 *V. L.* terra coelo 12, 371 *n.* Calydon Dianae 15, 307 *n.* Superi 4, 547 *n.* tenebrae 6, 150. anni 15, 597. Titan 14, 345. ſitis 6, 94. epulae 3, 281.
Triſulca lingua 6, 222 *n.* 263.
Triton inflat buccinam ſ. tortam concham 14, 373 ſq. *n.*
Tritonia Pallas 3, 322 ſq. *n.* 4, 533 *n.* 9, 297. 440.
Tritonis Nympha 2, 65 *n.* palus 3, 322 ſq. *n.* 4, 533 *n.* 9, 297.
Triuiae lacus, nemus 8, 362 *n.* 13, 786.
Triumphare clamore 16, 444. *triumphantis* habitus 17, 645 *n.*

Trium-

Triumphus Scipionis deſcribitur 17, 629-650 *n.* in triumpho ſimulacra vrbium, populorum cet. in ferculis portabantur, et qualia 17, 635 ſq. *n.* *triumphum* ducit fama 16, 594 *n.*
Trogilos 14, 259 *n.*
Troia bis vel ter capta 1, 43 *n.* eo raptae mille carinae Graec. 3, 229 *n.*
Troiana gens 16, 655. 658 *n.* altaria 1, 543 *n.*
Troiugenae 16, 658 *n.* 14, 117.
Troïa moenia 16, 678 *n.* exſul 1, 42 *n.*
Tropaeum fixi capitis 2, 209. inſigne ſtat vrbs 14, 683 *n.* natale 6, 663. *tropaea* Salaminiaca Eoaque 14, 282 *n.* et *V. L.* Agathoclea 14, 652 *n.* aequorea 14, 32. Cf. 1, 221 *n.* 9, 382. 11, 549 *n.* 15, 491.
Truentinae turres 8, 433 *n.*
Truncata frons 4, 539 *n.* membra 14, 490. 17, 149 *n.*
Trunca frons 3, 42 *V. L.* 4, 539 *n.* 9, 400. capitis 10, 310. artus capitum 6, 9. caput auribus 6, 50.
Trux os 1, 132. ira 5, 299. procella 3, 228. lingua 3, 305. audere 13, 220.
Tu — vos vobis abſtulit pavor 4, 403 *n.*
Tuba Tyrrhena 2, 19 *n.* 4, 167 *n.* 5, 12 *n.*
Tudae ſ. *Tude*, v. *Tyde*.
Tuder ſ. *Tudertum* deuexum pendet 4, 222 *n.* 6, 645 *n.* 8, 462.
Tueri nomina fama cladum 9, 353.
Tullia, Seruii f., ardenti Phlegethonte natat 13, 833 ſq.
Tullius, regia progenies 8, 404 ſq. *n.* 12, 175.
Tullus 4, 183.
Tum et *tunc* permutantur 6, 299 *V. L.* tum me ſcindat — niſi cet. 15, 538 ſq. 16, 695 ſq. 17, 465 ſq.
Tumefactum mare 1, 197. 3, 54. 16, 98. cor 2, 28. 7, 14. 8, 232.
Tumere atauis, ſecundis, ad nomen patriae, vana cet. 4, 150. 6, 598 *n.* 7, 73. 10, 51. 176. 11, 556. 15, 292. 17, 429. rabie, bile, ira 2, 626 *V. L.*
Tumeſcit fluctus flatu 1, 471.
Tumidus ſponſa, ore cet. 5, 290. 7, 636. 15, 675. vox 11, 69. vela 1, 575. 7, 243. ceruix 6, 233. lingua 17, 120 *n.* vnda ſ. fluctus 10, 319. 17, 290. Galli 11, 25.
Tumor, ira 2, 626 *V. L.* 14, 117. pro ſuperbia 2, 288 *n.* 3, 246. 8, 545. 14, 117. 15, 689. 17, 119 *n.*
Tumultus pugnae 15, 730 *n.* animi 10, 372 *V. L.* freti 14, 146.
Tumulus Heſperiae Cannae 1, 50 *n.* 14, 285 *n.* tumulos celebrare 16, 292 *n.* inanis ſ. honorarius, v. *Cenotaphia.*
Tunc, v. *Tum.*
Tunger Maurus 7, 682.
Turba Cereris 13, 535. Veneris 11, 395 *n.* Libyſſa 1, 247 *n.*

Turbant

Turbant tela Tiſiphones Iovem 2, 535. pontum ſanguine 7, 150. 11, 139. claſſica portas 1, 271. terras pontumque 1, 37 *n.* 17, 352. populos armis 4, 704. loquentem 2, 329. clamor 11, 602. *turbata* gens luctu 1, 169. Saturnia ira gradum 2, 329 *n.* caſu 1, 518. frena pavore 2, 199 *n.* aures hortatibus 2, 580. os fletibus 13, 696. mundus 12, 336 *n.* ſomnus 1, 66. vultus 9, 462. equus 1, 255 *n.* malis 2, 642. 12, 502 *n.* mare carinis 3, 174 *n.* 14, 497. pax 3, 416. vndae 7, 254.

Turbidus infit, inuadit ect. 1, 477 *n.* 2, 559. 619. 5, 380. 12, 255. 15, 296. irae 9, 23. 12, 417. auſi 13, 214. tempeſtas 1, 134. ſtagna tabo 1, 49. nubila 4, 441. amnis 17, 121.

Turbo acer equitum 15, 627 *n.* Tartareus 6, 175. *turbine* ſaeuo clades veniunt 1, 41 *n.* rupto 5, 208 *n.* Martis 2, 4 *n.* 555. 11, 101. letifero ſtridet ſerpens 3, 191 *n.* pugnae inpacti 4, 370. tetrae motae 5, 632. murali 9, 568. nigro ſanguinis 9, 365. directo intorquet robur 4, 540 *n.* 16. 58. 498. ſaxi 2, 135 *n.* fraxini 5, 548 *n.* fatorum 5, 54 *n.* 9, 287. caeco ventorum 1, 538 *n.* pugnae 5, 350. telorum 14, 297 *n.* 17, 407. nigro lanceae 15, 631 *n.* furiali tollitur clamor 16, 319 *n.* effundit vires 16, 498 *n.* flammarum 14, 65.

Turgentia colla 2, 546.

Turpat ora pallor 7, 631.

Turpis ſenecta 15, 651 *n.*

Turrigera fera 4, 408. 9, 560.

Turris poliorcetica eiusque tabulata 1, 348 ſq. 362. 14, 300 *n.* 419. periculi 2, 576 *n.*

Turrita frons collis 1, 327 *n.* tempora cinctus murali corona 13, 366 *n.* moles 9, 239 ſq. *V. L.* dorſum 4, 599. figura celſa Carthago 13, 13.

Tuſcula moenia 7, 692 *n.*

Tuſcus lacus 7, 378 *n.* Thybris 8, 362 *n.* 13, 6. 17, 15.

Tuſſis aſpera quatit pulmonem 14, 601 *n.*

Tutela nauis, v. *Nauis.*

Tutia fl. 13, 5 ſq. *n.*

Tutis telis inceſſere 5, 444 *V. L.* diſcrimine 14, 510 *n.*

Tuus Mars 1, 118 *n.* 15, 801 *n.*

Tyde Aetola 3, 367 *n.* 16, 368.

Tydides 13, 48.

Tymbrenus 2, 633.

Tyndaris ſ. *Tyndarium* opp. et *Tyndaridae* 14, 208 *n.*

Tyndarium Tarentum 15, 320 *n.*

Typhoeus ſ. *Typhon*, cui inpoſita Inarime inſ. 8, 540 *n.* 12, 660. ſub Aetna 14, 196 *n.*

Tyrannus Tyrius 1, 239 *n.* 4, 196 *n.* 707.

Tyriae leges 15, 5 *n.* Cf. 1, 82. 143. 239. 3, 1. 15, 318. 732.

Tyrrhena pubes 1, 111. tuba 2, 19 *n.* 4, 167 *n.* 5, 12 *n.* vada 17, 601 *n.* Cf. 7, 29 *n.*

Tyrrhe-

Tyrrhenus tibicen 4, 167 *n.* tubae inuentor et auctor gentis Tyrrhenae 5, 9 ſq. *n.*

V

Vacat non inuidiam timere cet. 7, 269 *V. L.* indulgere 17, 373.
Vacca vrbs 3, 259 *n.*
Vacuare ora cerebro 15, 477. penates inpenſis 11, 569.
Vacuum bello 2, 555. 17, 228 *n.* aer 1, 97 *n.* cubile 2, 86. hiatus 7, 722 *n.*
Vadum pro aqua, mari, fluvio 1, 52 *n.* 157. 2, 1. 3, 53. 14, 231.
Vaga vrbs 3, 259 *n.*
Vagenni ſ. Vagienni 8, 605 *n.*
Vagina eburnea 16, 207 *n.*
Vagitus grauis infantum ominoſus 3, 77 *n.*
Vaga imago 7, 144 *n.* Chryſas 14, 229. Afer 15, 538 *n.* Diomedes et Hercules 16, 368 *n.* volucres 2, 96. 16, 565 *n.* Cymothoe ac mare 3, 58 *n.* miles 4, 826 *n.* curſus vertere 5, 630. 9, 242 *n.* et *V. L.* victor 13, 763. tonitrua 15, 144.
Valere numero 8, 509. manu 11, 392. mente pudica 17, 31. augurio mentis 13, 819.
Valeriae gentis origo et auctor *Valeſus*, *Valeſius*, *Valerius*, v. *Voleſus*. — M. Valerius Coruinus et Meſſala 5, 78 *n.*
Vallat Thebas chelys 11, 443 *n.* caſtra moniris 7, 408 *n.* *vallata* vrbs monte 15, 405 *V. L.* galea dentibus apri 4, 559 *n.* porta 12, 490 *n.*
Vallum elephantorum 9, 581.
Vaniloquum os 14, 280.
Vana luctari 17, 313. minitari 1, 306 *V. L.* murmura 12, 629. oſcula 13, 652. morſus 10, 296. haruſpex 5, 163. tumor 3, 246. aequor 2, 459 *n.* ictus 5, 570. *vani* 2, 459 *V. L.* *non vana* dextra ſ. turbo 4, 557 *n.* 6, 249 *n.* fides 14, 351 *V. L.*
Vapor ſaeuus vrguet 4, 686 *n.* *vaporis* victor 5, 180 *n.*
Varenus Meuanas 4, 543 ſq.
Variare proelia 13, 206. exſequias 13, 469. per artem veſtes 14, 659.
Varro, homo ſordido loco natus ſuffragiis turbae forenſis Conſul creatur 8, 242-257 *n.* dux temerarius 8, 258-277. 9, 1-177. trepide fugit 9, 644 ſq. triſtis redit Romam et benigne excipitur 10, 615-639.
Vaſcones 3, 358 *n.* 5, 197.
Vaſtant caua tempora venti 1, 206. greges 6, 161. agmina claua 2, 155. Bruttia ſigna 17, 432. iter, et mentem 3, 469 *n.*
Vaſta ſilentia noctis 1, 67 *n.* Syrtis 1, 408 *n.*
Vates ſacri 12, 408 *n.* Stygia 2, 427. pleni et toti Dei, quos Deus intrat, inrumpit, inſidet, inplet, poſſidet 3, 697 *n.* iis ineſt numen 13, 787 *n.*
Vaticiniorum frequens vſus in ſermone poetico 1, 125 ſq *n.* 13, 507 ſq.

Vber campi 4, 544. Rutulo ſanguine Thapſus 3, 261 *n.* paruus ſub vbere natus 3, 63 *n.*
Vbi nunc ſunt Scipiadae cet. 7, 106 *n.*
Vdi campi 8, 506.
Vectem vibrare 8, 552 *V. L.*
Vectones 3, 378 *n.* et *V. L.*
Vector 17, 137.
Vehere bella per aequor 7, 472 *n.* 15, 162. *vehitur* qua Titan 14, 641.
Veientes pugnant cum Fabiis 2, 4 ſq. *n.* 7, 40 ſq. *n.*
Velatur pallor caſſide 14, 637. lino 3, 24.
Velinus fl. 4, 183 *n.*
Veliternus 13, 229.
Velitrae 8, 377 *n.*
Velle famam nomenque 12, 473 *n.* arma 12, 518 *n.* ac nolle ambobus idem 9, 406 *n.* quid vellet craſtinus Auſter 14, 455. volet Roma cet. 5, 601 *n.* volens propitius 5, 167 *n.* *volentem* cepere poſtes 4, 174 *n.* 15, 480. 16, 142. 218. *volentia* ſaxa 11, 442 *n.*
Vellere dextram 9, 520. ſede Calpen 9, 319. ſigna 5, 66 *n.*
Vellera depexa ramis 14, 664 *n.* circumdare faucia h. e. vittas 6, 92 *n.* fucare 16, 176 *n.* niueae lanae tondere 15, 706.
Velum, ex apluſtri dependens 10, 324 *n.* *vela* dare 3, 7. 16, 178. dare labori, famae, fatis 3, 706 *n.* ſubſtringere ſ. contrahere 1, 689 *n.* deponere 2, 11 *n.* fundere 1, 25 *n.* ſubducere 6, 925 *n.* Cf. *Carbaſa.*
Venae electri 1, 229. ſitientes Barces 3, 251. ſilicis 2, 445 *n.* terrae 7, 490 *n.*
Venafrum 8, 401 *n.*
Venales animae 15, 500 *n.* in proelia dextrae 5, 195. vulgus 13, 680.
Venatricum humerus pectusque dextrum nudatum 12, 715 *n.*
Venatu h. e. pellibus induta 8, 516 *V. L.*
Vendere honorem exitio 6, 474 *V. L.*
Venenum Aſſyrium 11, 40 *n.* blandum deſidiae 3, 580 *n.* fraudis 7, 260. 13, 536. inuidiae 11, 547 *n.* mentis 11, 307. *veneno* infecta tela et gladii barbarorum 1, 219 *n.* 3, 272 ſq. 15, 681 ſq. *veneno* et *telis* comparantur vis amoris, oſcula cet. 7, 453 *n.* *venena* domare tactu 8, 499 *n.*
Venerari Diuos 11, 502 *n.* honore 4, 700. *veneranda* Cybele 9, 293 *n.*
Venetae gentes 12, 217.
Veniam poſcere deos 4, 766 *n.*
Venit mihi gloria pugnae 2, 229. 5, 178. Corus in carbaſa 1, 688. templis plurima hoſtia a populo 4, 819. maternos in nepotes Herculeos, in nomen cet. 6, 636 *n.* in feros nepotes 4, 399 *V. L.* tecluin in artus 15, 376. in terga 16, 55. vigor membris 7, 594. quercus a prima die 13, 690 *n.* in enſes alicuius 9, 498 *n.* ad magnos Deos 4, 731 *n.* *venientia* fata ſ. ſaecula 1, 137. 8, 14. clades 1,

41. *ventura* ſaecula 8, 407. *ventum* huc, vt cet. 12, 556 *n*.
Ventilat aura iubas 16, 443. flatus incendia 17, 506 *n*. pinum 14, 432 *n*.
Ventis quid tradere 1, 62 *n*. *ventorum* proelia 3, 658 ſq. *n*. 4, 321 ſq. *n*. 7, 569 ſq. *n*. 12, 617 ſq. *n*. carcer 7, 658 *n*. 14, 71. alae 1, 589 *n*. 12, 617 *n*. frontes, capita ac tempora alata 7, 257 *n*. populari, ſ. iniquo, et rumore, conuicio cet. iactari 8, 291 *n*. venti promiſcue ponuntur 12, 617 *n*. *ventos* relinquere poſt terga 16, 335. anteire lacerto 16, 561 *n*.
Venulus 4, 181.
Venus occulta 3, 381. Lucrina 14, 410 *V. L.* e ſpuma maris nata 17, 285 *n*. eius foedera paſſae 2, 83. apud Iouem queritur de periculo Romanorum 3, 557 ſq. *n*. eius gens 4, 133 *n*. 12, 324. Scipionem cum Trebia pugnantem ope Vulcani periculo eripit 4, 667 ſq. *n*. Erycina 6, 697 *n*. eius currui iuncti olores, vel columbae, vel leones 7, 441 *n*. eius ſtudium in ornanda coma, et opera Cupidinum in hac re, 7, 446 ſq. *n*. ceſtus ſ. cingulum, quo veſtem ligat 7, 447 *n*. et *V. L.* purpurei capilli et amictus 7. 447. et *V. L.* roſeum os 7, 448 *n*. Cypria et Paphia 7, 456 *n*. certat de pulcritudine cum Iunone ac Minerua 7, 437-471 *n*. nitenti vultu ridens adfulſit, et omnia circa nemora ſpirantem ſacro traxerunt vertice odorem; nec iudex Paris ſediſſe valet, feſſique nitoris luce cadunt oculi, ac metuit dubitaſſe videri 7, 467 ſq. *n*. ope Cupidinum Poenos eneruat Capuae 11, 385 ſq. *n*. eius filii 7, 446 *n*. 11, 388 *n*. inſidias Iunonis anteire laborans, fecit vt Iupiter amore Pomponiae caperetur et ſic naſceretur Scipio 13, 616 ſq. iram Neptuni mitigat 17, 283 ſq.
Ver eiusque aduentus deſcribitur 12, 1 ſq. *n*.
Verber Baliare 1, 314 *n*. Tiſiphonea, quo agitat manes 2, 530 *n*. alternum pedis 3, 347 *n*. centenum ſ. ſenum remorum 11, 490 *n*. 14, 487 *n*. *verbera* laeta mouent Luperci 13, 330. incutit Erinnys 2, 625 *n*. *verberibus* torquere fretum 14, 360 *n*. 487 *n*.
Verberat aquae ſplendor laquearia 7, 145 *n*. aures ſ. oculos 2, 580 *n*. 3, 694.
Vercellae 8, 597 *n*.
Vergellus torrens, in quo pons caeſorum ſtructus 8, 668 *n*.
Vergit fauor ad Poenos 8, 562 *n*. mens ad Martem 2, 381. Sicilia in Italiam 14, 77.
Vero cum emphaſi 17, 460 *n*.
Verona Atheſi circumflua 8, 595 *n*.
Verrit tecta Deum crinibus 6, 561 *n*. humum barbis 13, 311. aequor retibus 14, 263 *n*. nautae,

nautae, venti, delphines mare, nubila cet. 11, 472 *V.L.*
Verriculum 14, 263 *n.*
Verſant ſuſpiria murmur 11, 221. ſe in vulnere 5, 577 *n.* fortuna labores 10, 575 *n.* mentem in virgine 2, 168. obliquos viſus 2, 621 *V.L.* Martem 8, 260. ingloria fata 17, 569 *n.* talia 15, 541 *n.* verſat miſcetque omnia 7, 141 *n.*
Verſus h. e. catenulae loricae 7, 658 *n.*
Vertit omen Latio 2, 389 *n.* triſtia omina in Aeneadas 2, 54 *n.* rex ad Poenos 16, 178. opes ad Poenos 17, 74. ſpes ad proelia 15, 634. clades populos ad Libyam 11, 2. Fortuna fauorem 3, 93. agmina per campos 11, 340. iugera vomere ſ. aratris 7, 262. 14, 34. ad menſas et pocula partem diei 16, 226. in ſe proelia, diſcrimina, omnia 6, 266. 9, 429. 16, 651. Graius ſubito 1, 539 *n.* 6, 327 *n.* conſulta Senatus armis ac donis 1, 242. leges 9, 475. regna, vrbes cet. 10, 509. 13, 748. 15, 93 *n.* 408. *verſus* in ſe ab ira 16, 435. in ora paſtoris 17, 568. vultus ad vrbem 13, 2. aequor remis ſ. ventis 8, 426 *n.* ad foedera 16, 219. decima aetas 15, 526. habenae 4, 315. taedae ad funera 2, 184 *n.* *verſi* terga 7, 680.
Vertex et *vortex* an differant 2, 631 *V.L.* 3, 475 *n.* galeae 9, 446 *n.* flammae 2, 631 *n.* et *V.L.* 5, 513. 7, 355. aquae ſ. fluuii 2, 631 *V.L.* 3, 475 *n.* medius pugnae 4, 230 *n.* *a vertice* ſurgit ventus ſ. venit procella 17, 255 *V.L.*
Vertigo rapida, qua coelum ſtellas voluit 8, 173 *n.*
Verutum, iaculum 3, 363 *n.*
Vesbius, *Veſuius*, *Veſeuus*, *Veſuuius* 8, 654 *n.* 12, 152. 17, 593. eius cineres in Indiam delati 17, 592 ſq. *n.*
Veſeuus, v. *Vesbius*.
Veſpaſiani laus 3, 597 ſq.
Veſper adeſt populique repoſti 3, 325 *n.* agit volucres ad cubilia 2, 216 *n.*
Veſta pauper 6, 76 *n.* pugnat 9, 292 *V.L.* eius ſacra Troia adlata 5, 82 *n.*
Veſtales foci 1, 542 *n.* exſtincti ſanguine 4, 411 *n.* virginis poena in inferis ob inceſtum 13, 848 ſq. Cf. 1, 659 *n.*
Veſter Mars 1, 118 *n.* Iberus 1, 480 *n.* pro *tuus* 6, 292 *n.*
Veſtigia ſacra Herculis incolere 1, 505 *n.* concita ſacrae plantae fert Pallas 7, 463. nuda militum 3, 235 *n.* pedum pellunt ſomnum 7, 300 *n.* ſuſpenſa 15, 614 *n.* alternata trahens 1, 554 *n.* premere, terere, et ſtringere 3, 550 *n.* 5, 180 *n.* 16, 491 *n.* retro rapere 7, 621. pro arena 8, 128 *n.* vrgere 12, 419 *n.* ſignare puluere 4, 147 *n.* nulla ſignat arena 16, 485 *n.*
Veſtini 8, 515 *n.* et *V.L.*
Veſtis rubra Poenorum Iberumque in pugna 3, 236 *n.* interius

interius tegumentum corporis, et *amictus* ſuperius 7, 447 *n*.
Veſtitur mons arboribus 3, 640 *n*.
Veſuuius, v. *Vesbius*.
Vesuius et *Vesuina* iuga 12, 152 *n*. Cf. *Vesbius*
Vetat virtus poſſe capi 2, 575 *n*. ſuos latices abeſſe Bacchus 7, 187. *vetantia* per ſaxa ſcandit 1, 495 *n*. et *V. L.* *vetitas* vias moliri 4, 788 *n*. *vetita* eſt cuſpis tramittere crates 5, 522 *n*.
Vettones 3, 378 *n*. et *V. L.*
Vetulonia, vnde inſignia conſul. petiit Roma 8, 483 ſq. *n*.
Vetus laborum 4, 530 *n*. 6, 254 *V. L.* bellare 5, 565 *n*.
Vexat equus frena 5, 147. fluuius iter 3, 469 *V. L.*
Vexilla 15, 262 *n*.
Vfens fl. 8, 382 *n*. miles 4, 337. 9, 587 *V. L.*
Viae ſolis 15, 809 *n*. vitae vocisque 17, 440. ad virtutem ardua 2, 578 *n*. 4, 603 *n*.
Vibrat (ſc. ſe) lancea 1, 539 *n*. Cato 15, 730 *n*. lingua ſerpentis 2, 587 *n*. 6, 222 *n*. 8, 247 *n*. criſta ſ. coni 2, 398. 4, 156 *n*. ventus criſtas turbine 9, 523 *n*. incendia ſ. ignis 2, 664 *n*. 7, 144 *n*. 10, 365. 11, 327. cometes 9, 444. *uibrans* oratio 8, 247 *n*. lingua 2, 587 *n*. telum 4, 552 *n*. 782 *n*. 17, 406. ſplendor 7, 144 *n*. ſiluam 4, 619. calculus tremulum liquorem 13, 26. *vibrata* ſibila per auras 3, 185. ſpicula per auras 2, 87. 17, 407. lingua per auras 6, 222. pontus tremula imagine 14, 566 *n*.
Vicem ventorum tenet magiſter 4, 715 *n*. ferri dens praebet 6, 48. *vicis* meritique labor aequatus 7, 54 *V. L.* *vices* belli nouiſſe 3, 13. *vice* hac 4, 321. vices adloquio referre 9, 152 *n*.
Vicinum letum 2, 207 *n*.
Victimae humanae 4, 367 *n*. 765 ſq. *n*. ad Clitumnum nutritae 4, 545 *n*. 8, 450. earum fuga mali ominis 5, 65. 16, 264.
Victor vaporis 5, 180 *n*. Boreas 4, 245. Vulcanus 14, 312. euafit 12, 503 *n*.
Victoria alata 14, 675 *n*. 15, 99 *n*. 737. laeto vultu adridens 5, 227. vertit alas 15, 737.
Victricia ſigna 1, 31. ſpicula 4, 168. flammae 14, 428.
Victus malignus 3, 280 *n*.
Videre Acheronta 2, 367 *V. L.* aeternas vmbras 7, 741 *V. L.* feros nepotes 4, 399 *V. L.* *viſum* eſt linquere ſaltus 14, 464 *n*. *videtur* aequare, aut etiam aequauit 16, 424 *n*. *viſus erat* ſomnio 17, 162 *n*. *vidi* ipſe 6, 199 *n*.
Viduata ſedes belli 11, 91 *n*. regna lumine 3, 601 *n*. tellus veneno 12, 370 *n*.
Viduus telo 2, 247 *n*.
Vigent nona nomina lecto Dictatore 7, 21 *n*. voce 4, 402. ſolo conamine 6, 35.
Vigil vox 8, 209. *nox* 11, 409. metus 7, 286.

Vigiliae

Vigiliae quatuor Rom. et totidem *excubiae*, a tubicine commiſſae et a cornicine finitae 7, 154 ſq. *n.*
Vigor viuidus in exiguis membris 6, 305. vocis 12, 211. vrbis 2, 508. nulli adſpirare 5, 270 *n.* poſcendi 13, 268. hauſurus Latium 16, 11 *n.*
Vile exemplum 5, 638.
Villoſa ora leonis 2, 193. pectora heroum ſaetis horrentia 5, 441 *n.*
Villi ferax 8, 597 *n.*
Vincit vertex fumos 7, 355 *n.* turba campum 6, 390 *n.* lituos equus eiusque hinnitus 4, 97. fames 2, 490. auro 16, 174. ardua muri 13, 105. finem metae 16, 558 *n.* primum hoc ſeruaſſe parentem 4, 429 *n.* ſeruare inuitos 7, 223 *n.* victus nulli ponere caſtra 5, 552 *n.* ſol telorum vmbra 15, 765. agger 1, 368. Lyaeo mentem 13, 273 *V. L.* 15, 115. virgo hoſpite ſacro 6, 634 *n.* quercus Deo 10, 168 *n.* lumina profundis aequoribus 3, 538 *n.*
Vincta membra ad cingula 4, 256. montibus 7, 393. mens vino 13, 273 *V. L.*
Vincula curarum ſoluere ſomno 16, 228. inponere Eridano 12, 696 *n.* in ea dare Thybrim 3, 511.
Vindex belli curia 2, 456 *V. L.*
Vindicare cui tumulum 3, 86.
Vina generoſa Latii 3, 370 *n.* Falernum ſ. Maſſicum 7, 159-211 *n.* Tarraconis 3, 370 *n.* Tmoli 7, 210 *n.* Chium ſ. Ariuſium 7, 210 *n.* Methymnaeum ſ. Lesbium 7, 211 *n.* Surrentinum 5, 465 *n.* Setinum 8, 376 *n.* Signinum 8, 378 *n.* Sinueſſanum 8, 527 *n.* Alliſanum 12, 526 *n.* aqua olim miſcebantur vel temperabantur 7, 169 *n.*
Vinea grauida dorſo 13, 110.
Viola tincta ceruix 12, 245 *n.*
Violata planta 10, 260. ceruix 12, 245 *n.* nomen Graviorum 3, 107 *n.* 366. corpus crimine 17, 39. veſtis murice 15, 116 *n.* corpus (vulnere) 5, 602 *n.* 10, 260. 16, 111 *V. L.*
Violentia ponti 16, 96.
Violenta lumina 5, 275. tellus 3, 653 *n.* pectus 14, 224.
Vipereum flagellum 13, 611.
Virbius 4, 380 ſq.
Virens ad bella ſenecta 1, 405 *n.* flore aeui 1, 61 *n.* anni 5, 414. largo Lyaeo 14, 204 *n.* antra muſco 15, 775.
Virga Mercurii fugans tenebras 3, 199 *n.*
Virgata veſtis 4, 155 *n.* tigris 5, 148 *n.*
Virgilii laus et patria 8, 593 *n.*
Virginea ara 1, 542 *n.*
Virginia in inferis 13, 824 ſq. *n.*
Virgo dicitur et nupta quaeque peperit 3, 435 *n.*
Virgulta vallis 12, 354 *V. L.*
Viriathus ſ. *Viriatus* et *Viriatthus* 3, 354 ſq. *n.* et *V. L.* 10, 219.
Viridans vmbra 15, 18.

Viridaſius 5, 551 ſq.
Virides anni auſis 1, 187 *n*. ſenectus 7, 3 *n*. 13, 127. conſilio 3, 255 *n*. irae 5, 569 *n*. vmbrae 7, 168 *V. L.* antrum 4, 344 *V. L.*
Virrius a ſenatu Rom. poſtulat. vt alter Conſul e Campanis creetur 11, 65 ſq. *n*. et *V. L.* 12, 86 ſq. *n*.
Virtus multa ſolo 14, 23 *n*. inproba 1, 58 *n*. horrida 11, 419 *n*. velox 4, 99 *n*. Dea cum Scipione conloquitur 15, 18-128 *n*. via ad eam ardua 2, 578 *n*. 4, 603. 604 *n*. 15, 101 ſq. tanta mariti praerepta mihi forte 4, 802 *n*. parentis 6, 535 *n*. ſibi pulcerrima merces 13, 663.
Virus ingenitum 2, 288 *n*. mentis flammiferae 9, 476 *n*. futile linguae 11, 557.
Vis elephantorum, virorum, Geſtaris, Dolopum, Herculis cet. 4, 599 *n*. 6, 338 *n*. 12, 261 *n*. 15, 314. ſacra ſenis 7, 9 *n*. altae noctis 3, 199. inſita fandi 1, 188. aſpera ponti 6, 524.
Viſcata virga, vimina, luci 7, 674 *V. L.*
Viſcera telluris 1, 232. 12, 141. montis 5, 396. gentis 3, 709. Itala 7, 490 *n*. turris 14, 308. pinus 14, 382. pro liberis 6, 581 *n*. ad noſtra penetrauit mucro 6, 581 *n*.
Viſus obliquos verſare 2, 621. nocturnus 1, 64.
Vita opaca 1, 395 *n*. *vitae* tenebrae 15, 70 *n*. breuitas 3, 134-142 *n*. 15, 63 ſq. *n*. trames cliuoſus 6, 120 *n*.
Vitalia mammae 10, 231 *n*.
Vitiata veſtis murice 15, 116 *n*. tellus palude 12, 371 *n*. mens ſagitta 11, 423. dorſum feruidae telluris 14, 591. nomen barbarica lingua 3, 107 *n*.
Viticola Falernus 7, 193.
Vitis Latiae honor 6, 43 *n*.
Vitrea antra et vnda 4, 344 *V. L.* 5, 47. 7, 413 *n*. 8, 191.
Vitrum, v. *Glaſtum*.
Vittae Mineruae 13, 62 *n*. albentes Syphacis 16, 240 *n*.
Viuax ſenecta 6, 587.
Viuit gloria 6, 549 *V. L.* imago, ſtatua cet. v. *Spirare*.
Viuida membra 7, 64. vigor 6, 306.
Viuus amnis 8, 125. vnda 12, 750.
Vligo peſtifera 8, 379.
Vlixes 2, 182.
Vlnis gurgitem frangere 3, 457.
Vlterior corona militum 7, 589 *n*.
Vltima virtus 1, 560. mundi 7, 108 *n*. rerum 7, 221. pompa 15, 391 *n*. fata 7, 224 *n*. pati 7, 23.
Vltor dies ſtat 2, 495.
Vltrix hora vocat 5, 655 *n*. lancea 1, 539.
Vltro 6, 678 *V. L.*
Vlulat flebile ripa 6, 285 *n*. carmina 3, 346. dolor 6, 563 *n*. *vlulatus* Nymphis Tagus 1, 156 *n*.
Vmber (canis) nare ſagax 3, 295 *n*.

Vmbo

Vmbo aerati luminis 2, 211 *n.* *vmbonibus* teritur 4, 352 *n.* *vmbonem* incutere feſſo 2, 256 *n.* vmbone vrgere catervas 14, 135. premere iacentem 15, 797.

Vmbra 1, 97 *n.* magni corporis, ingens, parua in inferis 5, 421 *n.* 8, 145 *n.* 10, 288. 11, 346. 13, 799. belli 15, 316 *n.* humens ſ. vuens noctis, et iuuenta 1, 259 *V. L.* *vmbrae* fluuio nutritae 4, 679 *n.* nemorum 14, 302 *n.* nigrantes 12, 122. frondentes 12, 354 *n.* ſqualentes picearum 1, 83 *n.* cauae 13, 894. lacerae 12, 547 *n.* obſcurae 15, 386 *n.* vagantur corpore inſepulto 16, 293 *n.* Auſoniae rediuiua in bella retractant dextras 10, 256 *n.* eo habitu ad inferos deſcendunt, quo erant tempore mortis 12, 547 *n.* 13, 825. amplexu petitae fallunt 13, 648 ſq. *n.* 651 ſq. fumo et nebulis ſimiles 13, 652. non ſenſurae, quid geſſerint 15, 45. ſtrident 13, 798 *V. L.* *vmbris* demittere 1, 439 *n.* pacem dare 16, 293 *n.* reuocare aliquem 17, 462. *ad vmbras* tantum hoſti ſupereſt 7, 102 *n.* *vmbram* facere tropaeis 14, 283 *n.* trahere tellure 3, 409 *n.* Cf. *Manes.*

Vmbrat quercus faſtigia montis 5, 488. olea montes 14, 24. capillus 1, 403. barba rictus 5, 440. *vmbratus* viſus Panis 13, 342. Baetis cornua ramo 3, 405.

Vmbriae fluuii et vrbes 8, 446 ſq. *n.*

Vmbrifer mons 13, 219.

Vmbroſus mons 5, 45. 481.

Vna pro *cum* 3, 268 *n.*

Vnanimum pectus 16, 251.

Vnca pondera curuati ferri locat nauita 6, 355 *n.* naris ob peſtem 14, 604 *n.* *vncae* manus tela 14, 322 *n.*

Vndae Boiorum 4, 159 *n.* ſanguinis 4, 159 *n.* 10, 239 *n.* flammae et fumi 2, 631 *n.*

Vndans flamma et fumus 2, 631 *n.* 9, 446 *n.* dolor, ira, cura 8, 288 *n.* 11, 548. vulnus et ſanguis 10, 239 *n.* amnis ſtrage 17, 602. procella ſ. nubes pulueris 5, 538 *n.* 13, 158. pectus felle 11, 548 *n.* freni 8, 283 *n.* tabem torquet ſerpens 17, 450.

Vnde 1, 283 *V. L.*

Vndiuagus Python 14, 572.

Vndoſa regna 5, 21. Berenicis 3, 249 *n.*

Vngere tela cruore 9, 13. pice 1, 355. vulnus ſuccis herbarum 5, 352.

Vnguine pingues taedae 14, 427.

Vngues ferri curui 14, 324 *n.* *vnguibus* femineis laeſum corpus 15, 761 *V. L.*

Vngula pulſat axem 16, 376 *n.* vix toto cornu emicat 16, 319. Phaethontia diſpergit rores 7, 206.

Vnicus rerum feſſarum 10, 273 *V. L.*

Vniones rubri maris et in aure lucentes 12, 231 *n*. 14, 663 *n*.
Vnum naufragium 14, 285 *n*. non vna fides 14, 351 *V. L.* vnum vidi vultum, vnum cet. 7, 387 *n*.
Vocabula dare terris 5, 11.
Vocant nos fata 4, 508 *n*. 10, 522. 16, 698. bella, ira, praeda et venti ſ. fluctus vela 4, 508 *n*. 10, 112 *V. L.* Hybla ad certamen Hymetton fauis nectareis 14, 199. manes 16, 310 *n*. 577. Deos 1, 94 *n*. 6, 469. 680. Deos per ſ. in vota 2, 115 *n* 14, 396 *n*. populos in bella 2, 452. armenta ad fontes 1, 284. vltrix hora, 5, 655 *n*. nos ira Senatus 2, 45 *n*. magna incepta 7, 163. *vocantur* quaecumque Iberis 4, 59 *V. L.* *uocatae* ſiluae 8, 501 *n*. aggeres 11, 444 *n*.
Vocitata Palatia regi 12, 709 *n*.
Vocontii ſ. *Vocuntii* 3, 467 *n*. et *V. L.*
Vogeſus 4, 213 *V. L.*
Volat calamus 2, 218. prior cunctis 4, 514. curru 2, 263. ſonipes 4, 146. 16, 390 *n*.
Volatu rapere campum 3, 308 *n*.
Volcae in Gallia 3, 445 *n*.
Voleſus ſ. *Voluſus*, *Valeſus*, *Valeſius*, *Valerius* 2, 8 *n*. et *V. L.* 13, 244.
Volitant manes exciti magico cantu 1, 97. flammae 7, 367. ouantes 1, 164. profundo 3, 175. per acies et ignes 15, 41. Maſſylus 17, 128. per Alpes 17, 319.
Volucris ſomnus et ſonipes, volucer fama 10, 351 *V. L.*
Voluit vertex flammas 9, 446. res, fata cet. 1, 115 *n*. 13, 35 *n*. iram exitiumque alicui 5, 518 *n*. conuicia 16, 544. murmur 3, 698. 8, 114. ore Hannibalem 11, 113. nubem pulueream 14, 210. coelum ſtellas 8, 173 *n*. oculos per ora 16, 189. fundam per inane 10, 151. pectore curas 15, 19. ſc. animo ſ. pectore 2, 482. 5, 518 *n*. 11, 34. 13, 35 *n*. aeuum mutum inglorius 3, 579 *n*. ſe anni et dies 3, 579 *n*. *voluente* die 3. 579 *n*. 5, 8 *n*. *voluitur* rota aeui 6, 121 *n*. per prona 15, 235 *n*. tempeſtas 5, 539. vertex flammae 4, 307. Cf. *Volutare*.
Volumina gyro curuata anguis 13, 644. calculi in vnda 13, 25. decima maris 14, 122 *n*.
Volunx et *Volux* 5, 261 *n*.
Voluptas Dea cum Scipione conloquitur 15, 18-128 *n*. ſummum bonum 15, 45 *n*. plurimum nocet 15, 92 ſq.
Voluſius 5, 261 *n*.
Voluſus v. *Voleſus*.
Volutare ſc. mente, ſ. ſub corde et ſecum 5, 369. 518 *n*. 8, 177. 208. 12, 556. 17, 185. ſermone euentum 1, 597. Cf. *Voluere*.
Vomanus 8, 487 *n*.
Vomere vertere rura 14, 34.
Vomit fax radios 1, 462 *n*. terra cruores 5, 91. ventus

auras

auras 9, 522 n. virus letale Auernus 12, 123. ſanguinis riuum 10, 182. aegis nimbos 12, 720 n. frons flammam 17, 398 n.
Vorago inmenſa in inferis 13, 562 n.
Vorat agmina vertex pugnae 4, 230 n. Vulcanus alimenta arida 14, 310. 17, 97.
Vorax flamma 4, 685.
Vorticibus rapidis mare torquet Boreas 1, 592. Cf. *Vertex*.
Voſegus; *Voſagus* 4, 213 *V.L.*
Vota ſuprema capeſſere 1, 504. precesque Deo ferre 12, 327 n. cetera nobis in dextra 16, 85. *votis* abſunt Superi 16, 260. Cf. *Vocare* et *Secunda*.
Vox trux 1, 67. *vocem* primam diſtinguere lingua 1, 78 n. *voce* inplere terras 3, 618. 8, 409 n. *voces* finitae 1, 672. *cum voce* adtollit caput 4, 660 n.
Vrbs e moenibus ſpectans 2, 257 n. condenda aratro ſignari ſolebat 13, 117 n.
Vrit gentem flammis 2, 351. 7, 490 n. Phlegethon ripas 13, 563. ſaltus ad pabula 7, 365 n. ſtimulis metae finis 16, 513 n. pectora flammis decoris 17, 294 n. fames 2, 482 n. frigus 4, 68 n. *vſta* cutem ſoror Mauri 2, 439. Cf. *Exurere*.
Vrget ſ. *vrguet* Romanos hinc rupes, hinc vox cet. 5, 199 n. veſtigia Poenorum 12, 223. veſtigia nati ad manes 12, 419 n. vapor 4, 686. proelium 6, 265 n. fortuna 9, 9. mala 6, 374. vltima fata ſ. fortunam 7, 224 n. membra terras 3, 201 n. in hoſtes mucronem cet. 10, 25. 15, 685. voce 1, 383 n. pondere arboris 5, 252. factis quemque 9, 245. vmbone 14, 135. iuuenem cauare humum 13, 428.
Vrna minans dira 9, 27 n.
Vti Marte ſuo 15, 801 n.
Vtica priſca ſitu 3, 241 n.
Vua apum 2, 221 *V.L.* *vuae* odoratae 7, 191 n.
Vuens palatum 7, 651 n. et *V.L.* *vuens* et *uuidus* N. Heinſ. paſſim conii. pro *humens* et *humidus* 1, 259 *V.L.* 2, 469 *V.L.* 3, 522 *V.L.* 8, 458 *V.L.*
Vuifera arua 7, 207. 263.
Vulcania arma Achillis 7, 120. peſtis 7, 360. 14, 423. 17, 504. 594.
Vulcanus et ignes ſubterranei et gigantes 12, 139. 154 n. paſcitur turbine venti, ſcandit ouans, et victor culmina lambit 14, 307 ſq. n. exercetur 1, 363 n. opera praeclarae artis facit 4, 433 n. precibus Veneris motus Scipioni cum Trebia pugnanti opem fert 4, 667 ſq. n. inuictus, indomitus 4, 677 *V.L.* non ſemper aduerſus Troianis et hinc Romanis 4, 677 *V.L.* Cf. 5, 512 ſq. 17, 504 ſq.
Vulgare per orbem ſ. terris 6, 122. 9, 59.

Vulgus militum 1, 399 *n.* 4, 265. venerabile 2, 697. tremendum 5, 108.
Vulnerare aures nuntio 6, 80 *n.*
Vulnus Lychaei, h. e. ab eo inlatum 14, 434 *n.* pro telo 1, 397 *n.* 2, 92 *n.* 5, 251 *V. L.* pro ictu 4, 387 *n.* Auſoniae 7, 2 *n.* 8, 21. antiquum mentis gerere 5, 648 *n.* toto corpore 10, 512 *n.* noctis infauſtae lenire 17, 111 *n.* *Vulnera* pulcra et aduerſa, in pectore, non in tergo 5, 594 *n.* 669 ſq. 10, 7. 15, 382 *n.* 17, 304. 485. purgare lympha 6, 91 *n.* non repetenda 6, 320 *n.* quanta 15, 763 *n.* oſculari et adorare 6, 573 *n.* 9, 350. *per vulnera* emetiri noctes 3, 554 *n.* *ad vulnera* renouare viros cantu 4, 170. *in vulnera* frangere proram 14, 548 *n.* *in vulnus* deuolui 2, 129 *n.* telo non in ſua vulnera miſſo occidit 7, 630 *n.* de vulnere noſtro nullus ſanguis 11, 394 *n.*
Vultur laniat renatos artus 13, 839 ſq. *n.* 873 *n.*
Vultur mons 9, 491 *n.*
Vulturnum opp. et *Vulturnus* fl. 8, 528 *n.* ventus, adverſus Romanos coortus in proelio Cannenſi 9, 491 ſq. *n.*
Vulturna vada 12, 521 *n.*
Vultus in ira 14, 530 *n.* ſtans 15, 29 *n.* Tonantis patent 8, 652 *n.* ablatus viro 9, 398 *n.* ſanguine complere 10, 237. *vultu* ſine voce precari 6, 567. patris tractat proelia filius 15, 358 *n.*
Vxama Sarmatica 3, 384 *V. L.*

X

Xanthippus Ledaeus, qui Regulum cepit 2, 305 *n.* 434 *n.* 4, 357 ſq. *n.* 6, 301 ſqq. *n.* ab ingratis inuidisque Poenis merſus cet. 6, 680 ſq. *n.*

Z

Zacynthus comes Herculis et ab eo dicta inſ. et vrbs 1, 275 *n.* 289 ſq. *n.* 2, 581 ſq. *n.* 603 *n.* inde colonia Saguntum ducta 1, 273 ſq. *n.* 379 *n.* 2, 603 *n.*
Zama, Iubae regia, vbi Hannibal victus a Scipione 3, 261 *n.* 17, 292-617.
Zancle ſ. *Zanclaea* moenia, poſtea dicta Meſſana 1, 662 *n.* 14, 48 *n.* 113.
Zephyri lenes vexerunt nos ad poenam 6, 528. ex iis ſ. ad eorum flamina concipiunt equi Luſitani 3, 378 ſq. *n.* 16, 364. Zephyro ſalubri molle Surrentum 5, 466 *n.* Zephyris blandis ſalubre ver 12, 4.
Zeuſis 7, 665.

ADPEN-

ADPENDIX

SIVE DIATRIBE DE STILO POETICO ET POTISSIMVM SILIANO.

I. ADIECTIVA

1. *ſecundo caſui iuncta more Graecorum, omiſſa voce cauſa, ſ. gratia, ergo, ἕνεκα.* adtonitus ſerpentis 6, 231. aeger timoris, animi, delicti 2, 72 *V. L.* 8, 108. 13, 52. aemulus ingenii Superum 14, 681. aequales aeui 3, 404. alternus animae Pollux 9, 295. amans Martis 16, 106. anhelus laboris 15, 718. anxia fati 9, 349. ardens animi 9, 262. auidus motus, leti, pugnae 1, 56. 7, 69. 643. caecus fati 2, 206 *n.* et *V. L.* capax laudum cladumque 6, 617. certus necis 4, 197. 6, 27. 8, 53. conſcia fatorum 8, 531 *n.* cupidus cruoris 9, 312. deformem leti 1, 166 *V. L.* degener belligeri ritus, virtutis, geſtorum 7, 291. 10, 68. 12, 287 *n.* deſolatae virorum gentes 8. 588. deſpectus taedae 8, 54. deuius aequi ſ. recti 1, 57. 8, 316 *V. L.* dispar ſortis ſ. animorum 5, 296 *n.* 8, 568. ditior vmbrae mons 14, 237. ditiſſimus aeui 3, 397. diues agri, pecoris, auri, praedae, lactis, auorum, opum, ouium 1, 393. 3, 151. 6, 649. 8, 461. 524. 12, 28. 15, 702. docilis freni 16, 359. doctus virgae ſ. pelagi 3, 293. 6, 356. dubius vadi Aufidus 1, 52 *n.* egenus decoris, frontis, rerum 6, 304. 8, 12. egregius linguae 5, 77. erectus animi 13, 188. experti ſagittae 8, 614. falſus cupiti motus 13, 886. fecundus veri 13, 490. felix nemorum, necis, vteri, famae 1, 395. 2, 570. 4, 357. 396. 729. ferax villi 8. 597. feruidus ingenii et aeui 17, 413. feſſi ſalutis, rerum, belli, viae 2, 234 *n.* flauus comarum 9, 414. floridior aeui 12, 482. fluxa morum gens 4, 50. fractus opum 13, 876. fugiens laborum 12, 299. furens animi 10, 210. gnarus belli, rerum, metus, coeli 4, 530. 7, 422. 8, 69. grauidae mellis apes 2, 220. ignara viri 2, 68 *n.* inane deorum pectus 2, 309 *n.* indignus auorum 3, 383 *n.* indocilis pacisque modique 12, 726. infelix obitus, animae, tori, auſi, culpae, fidei 2, 682. 4, 506 *n.* 8, 119. 9, 627. 10, 630. 12, 432. ingloriuſ auſi 12, 39 *n.* inmodicus fugae 12, 268. inops ſedis, aſtus, mentis, Martis cupiti, animi 1, 292. 4, 706. 5, 631. 9, 334. 12, 60. inpatiens aeui, morae 1, 227 *n.* 8, 4. inpauidus

pauidus ſomni 7, 128 *n*. inprudens tantae peſtis 6, 166 *n*. inritus incepti 7, 131. inſuetus galeae 3, 358. inuictus hiemis, aeſtus, famis 3, 326. laetus rectoris, opum, tumultus, laboris, irae 8, 546 *V. L.* 13, 33. 14, 279. 15, 569. 17, 307. largus comae, rapinae, mercandi 7, 601 *n*. 8, 249. 15, 495. laudandus vitae opacae et laborum 1, 395. 5, 561. lentus coepti 3, 176 *n*. leuior opum, dextrae cet. 2, 102 *n*. 4, 542 *V. L.* liber campi 2, 441 *n*. et *V. L.* lugendus formae 3, 424 *n*. macte virtutis auitae 12, 257 *n*. maturus laudum 14, 495. maximus aeui 10, 139. melior fati, dextrae 5, 333. 7, 619. memorandus belli 15, 747 *V. L.* modicus voti 5, 14. mundus famae 4, 606 *V. L.* mutabile mentis genus 8, 17. nimius pugnae, cruoris, vitae 5, 232 *n*. 6, 81. notus fugarum 17, 147. nouus doloris 6, 254 *V. L.* nudus famae et opum 4, 606. 14, 343. optimus militiae 14, 169 *n*. orbus viſus 13, 726. par aetatis mentisque 4, 368. parcus cruoris et fugae 3, 577. 10, 32. patiens ferri ſ. teli 3, 575. 10, 243. pauper chalybis, ſulci, penatum 3, 303. 8, 543. 10, 94 *n*. perfida pacti 1, 5 *n*. piger pericli, vndae 14, 264 *n*. 15, 501. plenus irae 16, 511. plurimus iubae 16, 362 *n*. praeſagus belli 8, 656. praeſcius luctus ſ. Cannarum 5, 61. 8, 27. praeſtans belli 5, 92 *V. L.* prauus fidei, togae, fauoris, audendi 3, 253. 8, 259 *n*. 9, 636. 12, 464. prodigus animae 1, 225 *n*. pulcerrimus irae 11, 363. purus ſceleris, ſerpentum 4, 606 *V. L.* 12, 370. rudis pelagi 4, 713. ſagax fibrarum cet. 3, 344. ſatiatus ſanguinis, aeui, decoris 4, 435 *n*. 16, 604 *n*. ſecurus caedis, fati, equorum, pericli, mei, ſceptri 10, 299 *n*. 15, 673. 16, 344. 682. 17, 611. 627 *n*. ſerus fati, ſtudiorum, belli 2, 206 *V. L.* 3, 255 *n*. ſiccus ſanguinis enſis 7, 213. ſiniſter fidei 1, 56 *n*. ſitiens famae 3, 578. ſpernax mortis 8, 463. ſpreta vigoris 12, 28. ſurdus pactorum, votorum 1, 692 *n*. 10, 553 *n*. tenax aeui vitaeque 13, 126. tenuis opum 6, 19. trepidus rerum, ſalutis, curae 2, 234 *n*. 6, 574. 9, 584 *n*. 12, 13 *n*. turbatus animi 14, 678. turbidus irae, auſi 12, 417 *n*. 13, 214 *n*. vacuus irae, taedae 10, 155. 14, 446. vanus voti, fugae 12, 261 *n*. 17, 138 *n*. et *V. L.* venerandus ſenectae, curae, ſceptri 2, 409. 6, 574. 16, 249. 17, 248. vetus laborum, operis, ſcientiae, doloris, regnandi, bellandi, militiae, armorum 4, 530 *n*. 6, 616 *n*. 11, 26. 16, 201 *n*. 17, 292 *n*. viduus teli 2, 247 *n*. vigil armenti 2, 443. viridiſſimus irae 5, 569. Cf. inf. IV, 4.

2. *tertio caſui iuncta more loquendi Graeco aut ſingulari.* nouus dolori 6, 254 *V. L.* indocilis Cereri terra 1, 237 *n*. inhoſpita Baccho terra 1, 237. facilis exiguo, galea nulli, ſoli cet.

cet. 1, 615 *n*. 4, 433 *n*. 8, 559 *n*. 15, 718 *n*. Cf. inf. III, 3, *n*. et IV, 5, β.

3. *quarto caſui iuncta e graeca ratione.* Vid. inf. III, 3, β.

4. *infinitiuis iuncta graece aut inſolenter.* acer metiri iuga venatu 3, 338 *n*. aſper frena pati equus aut iuſſis parere 3, 387. audax raptare et inuadere 1, 409 *n*. 3, 321. bonus luctari 14, 453 *n*. celeberrima generaſſe cet. 14, 197. certus rumpere foedera, non cedere, ſuperari 1, 268. 4, 448. 12, 624. 15, 490 *n*, dignus fieri compos auſi, et vincere 11, 364. 16, 487. dirus quaſſare 4, 282 *n*. doctus inuertere lanas 16, 569. facilis properare mortem, ſpreuiſſe, diſcedere, certaſſe, dediſſe lacrimas cet. 1, 225. 4, 753 *n*. 6, 36. 7, 199. 8, 59. 11, 6 *n*. 12, 163. 14, 83. 101. 230. 279. 15, 315. 496. 17, 323. felix ducere 11, 441 *n*. 13, 126. ferox renouare odium 11, 8. inconſultus ſeruare modum 8, 545 *n*. indignus obcurrere ſagittae tam certae 2, 111 *n*. indocilis ferre, ſ. exuere fidem 13, 310. 15, 567. ingens ferre mala 10, 315. inpatiens teneri freno, ſ. terga dare 6, 232. 254. inprouidus ſeruaſſe 4, 284. inſignis anteire ventos 16, 561. inuictus palmam ferre 3, 327. laetus domare labores, fallere aſtu, cingere ferrum, viuere ferro, bellare 3, 575. 6, 482. 8, 615. 9, 223. 16, 564. leuis exſultare 10, 604. lubricus capi 5, 18 *n*. melior producere bellum, ſ. parere 1, 681 *n*. 16, 359. minor certaſſe fatis 5, 76 *n*. neſcius vinci, tractare pontum, ſubdere colla fortunae 3, 548. 4, 714. 10, 216. nobilis aequauiſſe annum 11, 74 *n*. notus minuiſſe labores 12, 331. nouus ferre iugum 16, 331 *n*. parcus Martem laceſſere ſ. coluiſſe 1, 689. 8, 462. poſtremus ponere Martem 1, 160. potens cuſtodire cet. 15, 594. primus inire Martem, ſumſiſſe laborem cet. 1, 442 ſq. 160. rudis ferre medicamina, verſare Martem 6, 90. 8, 260. ſaeuior iras ſeruaſſe 11, 7. ſcitus adcendere 15, 594. 17, 292. ſollers nutrire, adcendere 1, 79 *n*. 8, 258. 595. ſollicitus ſeruaſſe 7, 442. ſpectatior non alter grata voce mouere fora 1, 440. ſuperbus ſpreuiſſe, ſeruare, aequare rura 3, 374. 12, 433. 14, 646. tardus numquam nectere dolos 3, 234. timidus agitare aprum 16, 574. trux audere 13, 220 *n*. vetus bellare 5, 565 *n*. vilior fuere 8, 436. — Cf. inf. IV, 6.

5. *neutra, poſita pro ſubſtantiuis, vel ita, vt ſiue haec ſupplenda, ſiue illa his adcommodanda ſint.* acerba 14, 559. aduerſa 5, 225. 373. 7, 10. 376. 9, 347. 12, 325. 15, 822. aequa pati 13, 606. anguſta viarum ſ. loci 5, 149. 174. aperta 4, 146. 13, 245. aperta campi 8, 556. arcana 13, 494. ardua muri ſ. montis peruia 13, 105. 610. 15, 505. arta 6, 45 *n*. 13, 773. 15, 232. aſpera 2, 576. 4, 35. 603. 9, 371. aſpera ponti 6,

6, 359. auia dumoſa, latebroſa, longinqua 7, 438. 12, 352. 13, 92. caerula 1, 21 *n*. (Cf. Ind.) cana caſſide nudata 15, 658. caſſa monere 17, 84. cauta 4, 804 *n*. 7, 386 *n*. clara 1, 570 *n*. cruda locorum 3, 514 *n*. denſiſſima montis 3, 640. 5, 392 *n*. deuia 4, 489. 7, 53. 6, 69. 17, 122. digna viro audere ſ. pati 9, 625. 13, 605. dira ſonare, minari, auertere 2, 563. 9, 27. 55. dirum tonat aula 2, 671. dubia 1, 562 *n*. dura 13, 388. dura viarum, laborum, rerum, omnia 3, 636. 7, 3. 578. 12, 110. 15, 635. excelſa loci 15, 233. exiguum 1, 615 *n*. exiguum ſalutis 4, 248. extremum noctis 4, 88. extrema precari, ardere cet. 1, 632 *n*. 7, 33. 320 *n*. 13, 97 *n*. extrema pericli, rerum, fati, belli 1, 559. 3, 705 *n*. 8, 25 *n*. 13, 386. 17, 153. foeda precari 7, 708 *n*. fortuita belli 4. 499 *n*. inane ſ. inania 1, 97. 2, 355. 6, 248. 14, 244. inane vaſtum 13, 526. inania rerum ſ. campi 4, 8. 137. infanda 5, 160. infima vulgi 8, 249. ingentia ſperare 17, 535. inhoſpita tanta 4, 751 *n*. 6, 308 *n*. inmane audere 4, 192. inmedicabile viſum ſeditio 14, 292. inportuna locorum 3, 540. inſueta 4, 601 *n*. inuia 3, 545. 4, 3. inuia deuexa, dumoſa, nemoroſa 3, 632. 4, 304. 12, 376. laeta 6, 566. 11, 386. 17, 141. languentia ſtagni 4, 490 leniora laborum 12, 326. lubrica 4, 581. 7, 611. magna 2, 275. 4, 428. magna minari, promittere, loqui 8, 109 *n*. meliora belli 2. 276. memorata antiqua 16, 35. mite et cognatum homini Deus 4, 795 *n*. nimium iuris ſi regni 14, 670 *V. L.* nota velle 14, 108. oblata ſecundare 8, 228 *n*. obſcurum famae ſ. noctis 8, 508. 15, 591. obſepta viarum 12, 110. plana 3, 532 *V. L.* 4, 749. 9, 617. praeruptum 13, 336. praua 7, 388 *n*. primum litus 3, 128. profundum fluctiſonum cet. 3, 46. 7, 282. 378. 10, 590. 12, 355. 14, 16. prona 3, 634. 15. 235. proſpera rerum 4, 499 *n*. quid rerum ſupereſt 7, 451. raptum ſ. rapta 2, 502. 3, 390. ſaeua locorum 4, 760. ſecreta ruris 15, 597. ſecunda 9, 346. 352. 11, 391. ſecunda fortunae 7, 98. ſerenum nitidum ſ. tepidum 5, 57 *n*. 12, 4 *n*. ſubita 9, 98. ſubita belli 4, 499. ſuperos condere caligine 2, 611 *n*. ſuprema 8, 66. ſuprema precari 7, 708 *n*. campi 10, 206. talia plecti 2, 372 *V. L.* tanta 12, 536 *n*. tenue 4, 248. vana 11, 558. vicina Trebiae, quatere 4, 493. 12, 5. vltima 2, 620. vltima mundi ſ. rerum 7, 108 *n*. 221.

6. *pro aduerbiis poſita.* aequa non premit gens foederibus 1, 107 *n*. aeterno ſub pectore fixum ſeruat 7, 554. barbaricum gemere 12, 418. coruſcum rutilat 16, 119. credenda vix furere 15, 452 *n*. dignum mole viri niſus eſt 4, 290. dirum inſonuit, ſ. tonat aula 2, 616. 671. dira ſonare

ſ.

ſ. fremere 2, 563. 4, 378 *n*. extrema ardere malis, rogare cet. 7, 33 *n*. 15. 468 *n*. flebile inmugire ſ. vlulare 4, 63. 6, 285. 13, 258. 14, 217. foeda precari 7, 708 *n*. furiale renidens 13, 375. horrendum increpare 10, 6. ignauum remum adtrahere 14, 538 *n*. inmane audere, ſtridere, gemere, infremere, cxclamare 4, 192. 9, 575. 10, 205. 11. 244. 12, 418. 15, 383. inopina ſpicula fundit 1, 326. inſperata iuventns extulit ſe portis 1, 426 *n*. iuſta queri 16. 408. letale rubuit 8, 637. letiferum nutare ſ. intonare 1, 460 *V. L.* 2, 213. lugubre inmugire, increpitare 12, 140. 17, 106. magna minari, promittere, loqui 8, 109 *n*. magnum nititur 17, 454. metuendum exſibilat 12, 138. nimius ruit 16, 542 *n*. ocior Euro 2, 173 *V. L.* praeceps fertur 8, 281 *n*. primam vrbem inuadere, ſ. Libyen perfundere oliuo 2, 235 *V. L.* 406 *n*. 3, 324. 10, 579. primas Alpes amittere 15, 731 *n*. primis dare ſua nomina muris 11, 297 *V. L.* primus dies docuit 12, 273. primus Phoebus ſpargit radiis montem 9, 33 *V. L.* prima feroces 8, 16 *n*. prior inſit 5, 316. proximus tendit 15, 410 *n*. rapidis flammis vorare 14, 310 *V. L.* rapidus ruit 5, 304. ſaevum adridens 1, 398 *n*. ſecreta pectora tentare 2, 480 *n*. ſera pauere 16, 690 *n*. et *V. L.* ſeras portas pandere 2, 253. ſublime ſedere, rapere, adcipi, ferri 3, 9 *n*. 4, 144. 6, 235. 11, 232 *n*. 274. 16, 398. 17, 248. ſuprema precari 7. 708 *n*. torvum exclamare ſ. renidere 11, 99 *n*. 13, 375. tremendum ſonare 4, 283. vana minitari, tumere, laborare, luctari 1, 306 *V. L.* 16, 508. 17, 313. 429 *n*.

7. *actiuae ſignificationis paſſiue ſumta*. caecus 5, 3 *n*. 6, 7. 56. 7, 135. 350. 372. 540 *n*. 8, 255. 9, 281. 500. 10, 255. 284. 414. 538. 11, 386. 453. 12, 127. 477. 613. 628. incautus ictus 2, 99 *n*. infeſtus 12, 399 *V. L.* mutus 3, 579 *n*. ſurdus 6, 75 *n*. 8, 246. belligeri campi 4, 471 *n*. neſcius, ignarus, dubius, incredulus 2, 99 *n*.

8. *paſſiuae ſignificationis actiue poſita*. inmemor gurges 16, 477 *n*. ignotus, innocuus, notus, ſuſpectus 2, 99 *n*. adtonitae curae 3, 132 *n*. ſollicitus labor, metus, amor, opes, cura, dolor 3, 161 *V. L.* aegrae curae 4, 724 *n*. facilis introitu piſcis 5, 52 *n*. nauus timor 7, 350 *n*. penetrabilis arundo 7, 649 *n*. felix Deus ſecundat viſa 8, 228 *n*. expertus ſagittae 8, 614 *n*.

9. *ſubſtantiuis iuncta, ad quae proprie non pertinent, quae vulgo hypallage dicitur*. trifido lingua micat motu 6, 222. viſcati luci 7, 674 *V. L.* ignauum remum adtrahit manus 14, 538 *n*. rabidi bellua ponti 15, 784 *n*. infidum caput rapit

rapit victor 15, 807. conſanguineam dextram protendere Sagunto 1, 655. primam vrbem inuadere 2, 235 *V. L.* vagis latratibus canis inplet dumeta 3, 294 *n.* tacitas ripas Liris perſtringit gurgite 4, 350 *n.* magnanima puer pubeſcente gena 6, 21 *n.* aeterno ſub pectore fixum ſerua 7, 554 *n.*

10. *ad iram ardoremque proprie ſpectantia, quae vel ſimpl. ornant, vel magnitudinem, potentiam virtutemque ſignificant.* ferox Carthago 1, 2 *n.* dira vox 4, 260 *n.* inproba virtus, puppis, furor 1, 58 *n.* 6, 525. 13, 761. atrox fides ſ. virtus 6, 378 *n.* 13, 369. horrida virtus 11, 205. 419.

11. *gentilia et ſimpl. pro poſſeſſiuis.* Africa bella 16, 179 *n.* 17, 11. Arcas mater 6, 636 *n.* Aſtur exercitus, Panchates cet. 1, 252 *V. L.* 16, 348. Dardanus ductor cet. 1, 14 *n.* 2, 425 *n.* Iapyx campus, ager, alumnus 1, 51 *n.* 3, 708. 8, 37. 9, 185. 270. 11, 1. Itala regna ſ. bella 6, 596. 13, 885. Ithacus Vlyſſes 2, 180 *n.* 13, 803. Maurum iaculum 3, 339 *n.* Parnaſis Cirrha 12, 320 *V. L.* Poena vis 6, 338 *V. L.* Romula facta 13, 793. Traſymenis ſ. Thybris vnda 5, 23 *n.* Vmbri colles 6, 643.

12. *quorum genus permutatum eſt*, v. c. volucris ſomnus et ſonipes, volucer fama cet. 10, 351 *V. L.* acris Rhodanus 3, 463 *n.*

13. *in i a s exeuntia, deducta ab adiectiuis gentilibus, in i u s deſinentibus.* Naſamonias Harpe 1, 117 *V. L.* Acheloias 12, 34 *n.* Cephaloedias ora 14, 252. Sidonias Drepane 14, 269 *V. L.*

14. *nomina populorum in a s exeuntia* v. c. Aquinas, Arpinas, Hiſpellas, Larinas, Meuanas, Priuernas 4, 544 *V. L.* Cf. Ind.

15. *interpoſita.* Palantes agit ad ripas (miſerabile) Poenus 4, 571. rapit (miſerandum et triſte) biremes 17, 275. vincla viro manicaeque (pudendum) addita 17, 140 *V. L.* Cf. 2, 232. 584. 4, 767. 5, 612. 6, 78. 199. 203. 305. 7, 187. 9, 598. 17, 484.

II. SVBSTANTIVA

1. *adiectiuorum loco poſita.* carnifices manus 1, 173 *n.* grex miniſter 11, 274. iuſſa magiſtra 3, 387. virgulta vallis 12, 354 *V. L.* dominus Senatus 2, 45 *n.* bellator equus ſ. enſis 2, 411. 13, 376. bellatrix belua 9, 574. monitor Deus 4, 723. dies vltor 2, 495. caedis cumulus 1, 453 *n.* diuortia fontis 14, 236. latrator Cydon 2, 444. cuſtos Moloſſus 2, 689. venator Lacon 3, 295.

2.

2. *feminini generis pro maſculinis poſita, vel collectiue vel reſpectu ad nobilius genus.* pars excuſſi 5, 495 *n.* cohors mixti 8, 489. pars inpleuere diuiſi 9, 301. dextera, quem 10, 306 *n.* animae, qui 15, 503. vnice rerum 10, 273 *V. L.* duri bello gens 15, 566. clari genus Phoeniſſa iuuenta 17, 630. cetera contenti diſcedent turba. quisque ferox iaculis 16, 462 *n.*

3. *periphraſtice poſita.* formae ferarum, corpus, ſimulacrum cet. 15, 86 *n.* nomen Iberi 5, 161 *n.* corpora redeuntum 6, 572 *n.*

4. *infinitiuis inſolenter iuncta*, v. c. exemplum, non vmquam fidere laetis 17, 141 *n.* Cf. inf. IV, 6.

III. NOMINA et PRONOMINA, eorumque

1. *vſus inſolentior*

α) *montium adiectiua, pluralia ac neutra.* Taygeta, Dindyma, Algida, Maenala cet. 4, 363 *n.* 6, 311. 12, 587 *n.* 13, 346. 17, 20.

β) *hominum petita a fluuiis, oppidis, populis, inſulis, montibus, regionibus*, v. c. Caicus, Tagus, Durius, Galaeſus, Sicoris, Bagrada, Cydnus cet. 1, 306 *V. L.* 15, 721 *V. L.* 16, 465 ſq. *n.*

γ) *animalium promiſcue vſurpata de vtroque ſexu, et ſaepius feminina apud Graecos*, v. c. cerua, bos, canis, equa, panthera, tigris, leo 3, 39 *V. L.*

δ) *locorum pro rebus ibi geſtis.* Aegates et Cannas abolere 1, 61 *n.* 17, 608 *n.* poſt Cannas ſ. Trebiam 11, 77. 12, 285 *n.* per Tyrrhena ſtagna et Trebiam vos obteſtor 12, 79. victor Cannarum 10, 41. Romani capiunt Cannas et Traſymena vada 11, 171 ſq. *n.* hoc iter Alpes, hoc Cannae tibi ſtrauere 12, 513.

ε) *loquentis pronominis loco poſita.* Hannibalem poenae petit 1, 29 *n.* Hannon donat 2, 326. Iuno iubet 2, 533. Cf. 6, 136 *n.* 261. 262 *V. L.* 600 *V. L.* 9, 647. 11, 185 *n.*

ζ) *nauium feminina et ab inſignibus earum ducta*, v. c. Chimaera, turrigera Neſſus cet. 14, 497 ſq. *n.* 500 *V. L.* 575 *V. L.*

2. *Forma*

α) *Graeca* v. c. Dardanida 16, 191 *n.* Belida 3, 650 *V. L.* Aeacida 13, 796. Aenean 2, 413 *V. L.* Dido ſuam 8, 122 *n.* Argo infeſtam 12, 399. gigantas 9, 309 *V. L.* Phoebas Iliaca 15, 282 *n.* Ide et Iden 7, 465 *V. L.*

β) *antiqua* v. c. Poenicus, poeniceus, moenera, moerus 1, 602 *V. L.* fide et ſegnitie pro fidei et ſegnitiei 3, 88 *n.* forti, igni, colli, amni, caedi, pro forte, igne, colle cet. 7, 368 *n.* 8, 125 *V. L.* 10, 462 *V. L.* domo pro domi 8, 548 *n.* apium pro apum 8, 635 *n.* afuerit pro abfuerit 7, 248 *V. L.* ambo pro ambos 4, 175 *V. L.* Cf. inf. XI.

γ) *mollior*, v. c. qui et quinam pro quis et quisnam 2, 645 *V. L.*

3. *Caſus graece vel inſolenter poſiti*

α) *tertius.* Xanthippus huic cadit gladio cet. 4, 391 *n.* 543 *V. L.* 10, 28. 17, 305. obcumbit Rullo Volunx 5, 261 *n.* fuſus eidem Zeuſis 7, 664. iacet fratri dux 15, 647. ſternitur Virgilio Caudinus 17, 442. tibi corpora quot caeſa ſunt 7, 559. deuicta ſeni vrbs 15, 322. victa fratri moenia 15, 509. balant ei mille lanigerae 15, 703. huic torquetur lancea 1, 318. 4, 190. huic torquet pilum Telgon 4, 629. laudatur Iunoni, Ioui, Veneri Lucifer 2, 694. 6, 620. 7, 640 *n.* bella optata tibi 3, 204. Tyriis rupta fides 3, 1. haec ſpectata duci 3, 61. cui dicta Caſtulo 3, 98. dilectus regibus Hippo 3, 260. miſceri gregibus 3, 288. miſcere ſe labori 17, 29. ſeptima his ſtabulis longiſſima ducitur aeſtas 3, 383. nocturna Lyaeo Maenas 3, 395 *n.* et *V. L.* reuocare Poenum patriae 3, 591. regnabitur tuis longo aeuo 3, 593. ſubſtitit lyrae Hebrus 3, 620. *calcatos Ioui lucos 3, 676. damnati Superis 4, 229. ferre vmbris proauoque 4, 286 *n.* huic horret thorax 4, 558. ſedet ei caſſide ales 5, 78. caſſis erat viro, cui criſta iubas effundit 5, 133. Aeneidis flebitur hoc longo aeuo 5, 187. fronti librare ſecurim 5, 293. nulli victus ponere caſtra 5, 552. damnatur catenae 6, 341. nulli deprenſus in armis circumſpectis 6, 619 *n.* deuexum lateri pendet Tuder vertice montis 6, 644 *V. L.* figere titulis nomen 7, 112 *V. L.* inmurmurat irae 7, 146 *V. L.* forti cecidit cuſtodia 7, 368 *n.* migrantur regna Superis 7, 431 *n.* lateri adcipere ferrum 7, 626. ei fulget gemma caſſide 7, 638. regnata nepoti moenia 7, 693. abigo menti 8, 124. ei caelatur clipeus 8, 384. ſparſit plumis honorem 8, 442 *n.* huic genus orditur Minos 8, 470. dilectum Haleſo litus 8, 474. rapta Boreae 8, 515. contemtae Clanio Acerrae 8, 535. Xanthippo captus Satricus 9, 67. percuſſa Ioui quercus 10, 166. defigere alicui enſem 10, 299. vocare aliquem maioribus auſis 10, 344 *n.* haerens loricae arundo 10, 400 *n.* calcata deo ſaxa 11, 218. tremit inceptis aetas 11, 323 *n.* auditus Superis et Manibus 11, 460. agere coſtis telum 12, 240. parantur morti 12, 586 *n.* abdere terrae 13, 406. iurari Diuis dignata palus 13, 569.

569. fixi terrae oculi 13, 822. cui coma ſubrigitur fronte 13, 861. — Cf. ſup. I, 2. inf. IV, 5 β. et in Ind. vocc. *componere, comparare, certare, pugnare, contendere, bellare, luctari, facilis.*

β) *quartus.* Vid. in Ind. vocc. adſtrictus, adtritus, aduſtus, ambuſtus, caelare, defixus, demiſſus, deuinctus, disiectus, effultus, effuſus, erectus, euinctus, excuſſus, exterritus, exutus, fraudatus, frendens, fultus, furiatus, fuſus, geminatus, horrere, indutus, iniectus, inſtinctus, inſtratus, labefactus, laceratus, laxatus, leuis, minor, mutatus, nutat, orbus cet.

γ) *ſextus*, et quidem

ℵ) *ablatiui abſoluti*, v. c. audito 5, 106 *V. L.* 16, 184. pacto 14, 97. non exſpectato 12, 508.

ב) *ablatiui inſolentiores*, v. c. marmore moeſto effigies 1, 86. porrecto limite luci 14, 647 *n.* fuluo auro veſtis 14, 656 *n.* ductor nomine tanto 6, 462. cognato ſanguine turba 15, 12 *n.* labenti aeuo ambo 17, 427 *n.* florente iuuenta famulus 16, 455.

IV. VERBA

1. *quae actum pro conatu deſignant*, v. c. referauit arces 1, 14 *n.* dabas 11, 551 *n.* recludis 13, 523. capta 4, 151. delenti 1, 514. excluſit 13, 728. trahebat 16, 183.

2. *quorum Futurum indicat. pro optatiuo poſitum eſt*, v. c. ignoſcet 8, 617 *V. L.*

3. *quorum Praeterita aliaque tempora ἀορίστως poſita ſunt*, v. c. Alecto operata eſt (h. e. operari ſolet) Tartareo Ioui 2, 674 *n.* geſtabant, h. e. geſtare ſolebant 8, 549 *n.* ſuperba ſpreuiſſe 3, 374 *V. L.* non vltra patiens rexiſſe dolorem 2, 382. facilis ſpreuiſſe 4, 753 *n.* Superi minores certaſſe fatis 5, 76 *V. L.* Cf. 1, 242 ſq. 7, 470. 740. 8, 24. 59. 13, 390. 14, 105. 106 al.

4. *cum ſecundò nominum caſu Graece iuncta*, v. c. laudabat iuuenem leti 4, 259 *n.* laudandus vitae 1, 395. probare aliquem animi 16, 165 *n.* complet vrbem moeſti clamoris 4, 775. exutus formae 8, 441. damnandus facti 6, 191. damnatus doli 13, 879. abſiſtere vani coepti 16, 223. abſtinere, deſinere, deſiſtere irae ſ. pugnae 10, 84 *n.* Cf. ſup. I, 1.

5. *tertio nominum caſu iuncta.*

α) *Graece ac inſolenter.* Vid. ſup. III, 3, α.

β) *vbi motum a loco ad locum exprimunt*, v. c. tollere ſ. adtollere coelo 1, 1 *n.* 508. 12, 411. ferre coelo facta 1, 277 *n.* murus coelo dedit mugitum 1, 370 *V. L.* polo creſcant

 Alpes,

Alpes, aſtrisque coruſcos Apenninus agat ſcopulos 2, 353 *V.L.* deſcendere nocti et Erebo 13, 708. 759. demittere vmbris, neci, leto 1, 439 *n.* ferre vmbris 4, 286. ferre ſigna columnis ſ. templis 1, 142 *n.* 14, 581 *n.* metis agebat ſe equus 16, 440 *n.* voluens oculos coeloque fretoque 17, 259. ire caſtris, ſorori cet. 10, 62 *n.* 15, 327. torquere ignes apluſtribus 14, 423 *n.* detrahere ignibus patriam 17, 180 *n.* vertere omen Latio 2, 379 *n.* templis venit hoſtia 4, 813. portare membra tumulis 13, 426. vocare aliquem maioribus auſis 10, 344 *n.*

6. *quorum infinitiui vel pro ſupino, vel pro ſubſtantiuo, vel docte ſaltem et exquiſite poſiti ſunt.* ire precari 4, 793 *V.L.* ruunt tormenta parare 1, 170 *V.L.* eripuit euadere letum 14, 131. habe intrare 16, 208 *n.* Alpes propius conſpectae demſere praeteritos vltra meminiſſe labores 3, 478. ſuperaſſe iugum non finit mulcetue laborem 4, 748. anteibat cunctos vnguere vulnus ferrumque exigere 5, 355 *n.* Martem regere haud cederet Hannibali 6, 307 ſq. *n.* nulli victus vel ponere caſtra vel iunxiſſe ratem 5, 552 *n.* non vllo amne victus Bagrada extendere latius vndas 6, 142 *n.* vincam ſeruare inuitos 7, 223 *n.* vincat primum hoc ſeruaſſe parentem 4, 429 *n.* ſpectari Fabio vel morte emere volunt 7, 621 *n.* protulit Vetulonia pugnas adcendere aere 8, 488. addiderat ferro circumdare pectus 8, 548 *n.* intraſſe nondum vrbem cor acuit 10, 332 *V.L.* fidere nimium laetis rebus excuſat 10, 379. non Teucros delere aderam 9, 532 *n.* damnati terga dediſſe 10, 655 *n.* deficit ſcandere ſ. paſcere 3, 112. 13, 359. fecit creſcere 14, 302. vigor nulli adſpirare 5, 270 *n.* ardor adpellare viros 13, 719. amor ſ. ſtudium eſt cognoſcere 13, 720. 732. exemplum, non vmquam fidere laetis 17, 141 *n.* — Cf. ſup. I, 4.

7. *ſimplicia pro compoſitis* v. c. ponere praemia 4, 267 *n.* 16, 458 *n.* ſequi 1, 115 *n.* ferre 1, 361 *n.* 4, 491 *V.L.* ſeruare 2, 99 *n.* 3, 380 *n.* 16, 316. figere 4, 386. 5, 215 *n.* 7, 112 *V.L.* 14, 306. putare 7, 519 *n.* premere 7, 613 *n.* 10, 140. ducere 8, 340 *n.* ſpargere 8, 442 *n.* tenere 11, 447 *V.L.* trahere 13, 806 *n.* rumpere 12, 180 *n.*

8. *compoſita pro ſimplicibus*, v. c. confundere 14, 334. effundere 14, 349 *V.L.* emeritum coelum 7, 19 *V.L.* expendere 6, 588. 7, 713. 13, 698. includere 13, 686. infrenati manipli 4, 314 *n.* perſtat 3, 380 *V.L.* 686. reditura mors 2, 224 *n.* refundi 3, 464. 14, 349.

9. *actiua vel tranſitiua paſſiue vel intranſitiue adhibita* v. c. addebant in ſpatia 16, 373 *n.* aduertere coloni 1, 288 *V.L.* auertiſſe 15, 584. conuertere 9, 645. effringet 1, 647 *n.* intendit

tendit finibus agmen 3, 466 *V. L.* ſtipantibus armis 1, 47 *n.* vertant inde ad Carthaginis arces 1, 693 *n.* vibrauit lancea 1, 539 *n.*

10. *paſſiua et intranſitiua actiue et tranſitiue poſita*, v. c. ruens denſiſſima ferro 5, 392 *n.* migrantur regna Superis 7, 431 *n.*

11. *ſenſuum ſaepius permutata*, v. c. videre, audire cet. 6, 179 *V. L.*

12. *vnum verbum*, *a quo generalis notio petenda eſt, iunctum pluribus ab eo per ſe alienis*, de quo v. ad 6, 179 *V. L.* et 12, 65 *V. L.*

V. PRONOMINA *mihi, tibi, nobis, vobis abundant, et plus vitae vigoriſque orationi conciliant* 1, 46 *V. L.* 3, 584. 13, 854. 17, 295. 323.

VI. PRAEPOSITIONES

1. *poſtpoſitae*, v. c. effigiem in 5, 5. ite dolos contra 6, 482.

2. *omiſſae* v. c. remeare Thebas, venire lacus cet. 1, 276 *n.* 4, 761. Auſonia ſi te Fortuna creaſſet 4, 730 *V. L.* condere ſe ſociis 5, 280 *V. L.* portari Libyam 16, 160 *V. L.* manere gradu 16, 19 *n.* pendet ſpes anima vna 4, 301 *V. L.* haeſit armis 4, 389. peruectus litora claſſe 4, 51 *V. L.*

VII. SYNTAXIS *anomala* v. c. ad ſigna mouendum, pacem orandum, arma reponendum, bona cenſendum 8, 36 *V. L.* 11, 559. 560. 15, 105. patrium et commune duobus paupertas 9, 403 *n.* inmedicabile viſum ſeditio 14, 292. hoſpes cum rege reſidunt 16, 244 *n.* haud alium vidit tellus, cui viro cet. 1, 280 *V. L.* per vos culta primordia gentis ſcil. oramus cet. 1, 658 *n.* et *V. L.* hos aſtu adgreſſus (Pacuuio fuit — nomen) Hortatur cet. 11, 55 ſq. *n.*

VIII. REPETITIO *vel palillogia eiusdem vocabuli aut aliorum eiusdem poteſtatis*

1. *poetica* v. c. condit occultata membra 9, 99 *n.* obſtructas replere cadauere ripas 11, 198 *n.* tulit portatas carinas 12, 443 *n.* ſpernor contemta 15, 523 *n.* ducet agens 16, 273 *n.* euerſam exſcindere Romam 17, 189.

2. *propter verſuum interpoſitionem et memoriae iuuandae cauſa*, v. c. 9, 530 ſq. 11, 356 ſq. 12, 437-441 *V. L.* 13, 38-41. 16, 74 ſq. 687-691.

3. *in adfectu* v. c. Noſtrum, inquit, noſtrum ferre caput 2, 26 *n.* lucem captiuus, lucem inter vincla petebat 16, 74 *V. L.*

V. L. Conf. 2, 302. 531. 5, 640 ſq. *n.* 11, 512 *V. L.* 12, 221. 15, 362. 363.

IX. ADPOSITIO v. c. turba volucris Nomades 15, 7 *V. L.* 367. tot millia, gentes inter tela ſatae 1, 340 *V. L.* Punica bella, Aegates 1, 621 *n.* bis numina capta Penates 1, 43. Agamemnoniam gratiſſima tecta Mycenen 1, 27. hos Boreas ſcopulos inmitia regna ſolus habet 1, 587. angues Lerneia monſtra 2, 158 *V. L.* nobile nomen Eurydamas 2, 177. regia quadrupedes ſpolia 2, 260 *n.* labor Alcidae Lernaea hydra 3, 32. nobile Amyclae nomen 4, 358. pallam conceptaque vota dicare Iunoni 7, 77 *n.* naua manus Rutuli 17, 125. dignus fieri compos auſi 11, 364. fatis eſt huic eſſe priori 16, 492 *n.* ſupremis eſſe cupido eſt iis 7, 226 *n.* Criſtae nomen erat 10, 93.

X. ADSPIRATIO

1. *omittitur* in MSS. v. c. in vocc. humerus, humens, humidus, humectare 2, 125 *V. L.* 469 *V. L.*

2. *additur* in MSS. ante *arena* et *arundo* 1, 39 *V. L.* ante nomina propria, inpr. Punica, Hannibal, Hamilcar, Hasdrubal, Hannon, Hammon, Hadriacus, Hiberia, Hiberus 1, 39 *V. L.* 54 *V. L.* 145 *V. L.* 8, 438 *V. L.*

XI. ORTHOGRAPHIA, de qua vid. Var. Lectt. v. c. abſciſſus, abſciſus 3, 552. 15, 470. aclys, aclis 3, 363. Acragas, Agragas 14, 210. adniſa, adnixa 2, 123. 629. adſimilare, adſimulare 2, 553. 15, 427. Aegates, Aegades 1, 61. aenum, ahenum 5, 606. 7, 642. 16, 176. aeſculus, eſculus 5, 481. aethereus, aetherius 5, 73. ambo, ambos 4, 175. 17, 426. ancora, anchora 7, 23. Anguitia, Angitia 8, 498. Anxur, Axur 8, 390. arceſſere, accerſere 1, 264. Arretium, Aretium 7, 29. artus, arctus 2, 103. 5, 477. baca, bacca, bacifer, baccifer 3, 596. Bagrada, Bragada 1, 407. 6, 141. Baliaris, Balearis 1, 314. 3, 365. Brundiſium, Brunduſium 8, 574. Bruttii, Brutii, Brettii 6, 15. Caere, Cere 8, 472. caetra, cetra 3, 278. Camars, Camers 8, 461. Cerretani, Ceretani 3, 357. Chryſas, Cryſas 14, 229. Clotho, Cloto 4, 369. conniſus, connixus 2, 123. 629. Corythus, Corithus, Coritus 4, 720. couinnus, covinnus 17, 417. Cybele, Cybebe 8, 363. 17, 8. delectus, dilectus 7, 43. denſere, denſare 4, 159. derigere, dirigere 2, 92. deripere, diripere 15, 727. detergent, detergunt 7, 344. diſſicere, disiicere 9, 538. 15, 727. Duilius, Duillius, Bellius, Billius 6, 665. exſcidere, excidere, exſcindere 7, 643. exſiluere, exſiliere 7, 46. Faeſula, Feſula 8, 477. falarica, phalarica 1, 351. faſtus, faſti 2, 10. gigantas, gigantes 9, 309. Gracchus, Graccus

Graccus 4, 495. Grauiſcae, Grabiſcae 8, 473. Hamilcar, Hannibal, Hasdrubal, Hannon, Hammon, Hadriacus, Hiberia, harena, harundo 1, 39. 54. 145. 8, 438. Hannon, Hanno, Anno 2, 277. Henna, Enna 1, 93. Hirpini, Irpini 11, 11. Iarba, Hiarba, Hyarba 1, 417. 2, 58. increbreſcere, increbeſcere 10, 1. iuuenalis, iuuenilis 2, 312. Karthago, Kalendae cet. 1, 3. Karthalo, Carthalo 1, 406. laena, lena 15, 421. Laenas, Lenas 15, 447. leuis, laeuis 2, 111. Lindus, Lyndus 3, 364. Liternum, Linternum 6, 654. litora, littora 1, 25. (Cf. Erneſti ad Sueton. Tiber. c. 40.) Lutatius, Luctatius 6, 687. mapalia, magalia, magaria 14, 7. 15, 418. Maſiniſſa, Maſaniſſa, Maſſiniſſa, Maſſaniſſa, Maſſanaſſa 16, 117. Metaurus, Mataurus 7, 486. Minucius, Minutius 7, 386. monimenta, monumenta 6, 716. mulctare, multare, mulcare 10, 462. Naides, Naiades 5, 21. nequidquam, nequiquam 2, 421. Neritius, Naritius 2, 317. niſa, nixa 2, 123. 629. Paraetonius, Paraethonius 17, 449. Parnaſus, Parnaſſus 12, 320. 15, 311. penna, pinna 14, 567. Phorcis, Phorcys, Phorcus 3, 402. Pomptini, Pomtini, Pontini campi 8, 379. Porſenna, Porſena 16, 117. praela, prela 7, 165. praeſtringere, praeſtinguere 1, 358. Publicola, Poblicola, Poplicola 2, 8. quadrupes, quadripes 1, 162. 10, 291. quîs, queis 1, 14. retulit, rettulit 1, 309. Rhegium, Regium 13, 94. Rhipaea, Rhiphea, Riphaea, Rhiphaea, Ryphaea 11, 459. Sabrata, Sabratha 3, 256. Sabura, Sabbura 15, 441. Saetabis, Setabis 3, 373. Saguntinus, Sagunthinus 1, 271. Saguntus, Saguntum 1, 271. 17, 329. Saſon, Saſſon 7, 480. ſatias, ſaties 4, 110. 5, 52. Sigeus, Sigaeus 1, 665. ſimilare, ſimulare 2, 553. 15, 427. ſubtemen, ſubtegmen 7, 80 n. ſuccus, ſucus 7, 169. Tarcon, Tarchon 8, 473. tegimen, tegumen, tegmen 1, 402. Tethys, Thetys, Thetis 3, 60. Thapſus, Tapſus 3, 261. Therapne, Theramne 6, 303. Theſprotius, Teſprotius 15, 297. Traſymenus, Thraſymenus, Traſimenus 1, 49. tropaeum, trophaeum 14, 282. Vettones, Vectones 3, 378. 17, 365. Virginius, Verginius 13, 828. Viriathus, Viriatus, Viriatthus 3, 354. Virrius, Virius 11, 65. vrguere, vrgere 6, 265.

XII. TROPI et FIGVRAE

Metaphora, *qua rebus inanimis vita, ſenſus et actus tribuuntur*, v. c. gregis inlabſu territus acris expauit moles Rhodanus 3, 463 n. fluctus ac venti latrant, clamant, plangunt, anhelant, gemitum edunt 3, 471 n. ripas reliquit amnis audito curru Dei 4, 444 n. puppes dociles regentis audire ma-

num 14, 393 *n*. condebat, inſtabat, claudunt, it clamor canum ad auras, rapiebat puerum aquila cet. de argumentis et imaginibus in clipeo et textura 2, 406 ſq. *n*. 417 *n*. 15, 425 *n*. enſis ſuaſit rumpere pacem 1, 11 *n*. Traſymenus reformidat ſua ſtagna turbida tabo 1, 49 *n*. marmor et effigies moeſtae 1, 86 *V. L.* ſtatuae ſ. imagines viuentes ac ſpirantes 1, 86 *V L.* 2, 430 *n*. 8, 6 *n*. 14, 657. 15, 445. vocatae ſiluae ſ. aggetes 8, 501 *n*. 11, 444 *n*. flammae ſurgentes audito carmine 1, 103 *n*. fibrae conticuere 1, 139 *n*. ſortes loquuntur reditum 1, 416 *n*. fruſtrata litora et vanum aequor 2, 459 *n*, terra, mare, montes cet. recedunt, diſcedunt, diffugiunt, tranſeunt, creſcunt, adtolluntur, decreſcunt 3, 157 *V. L.* narrare promiſſa ſiluis 3, 430. adtonitae arces 4, 7. trepidantia moenia 1, 129. Iſtrum indignantem tranſmittere ſigna compeſcit 3, 616. ſubſtitit lyrae Hebrus, et venit Rhodope 3, 620. Trebia inſueta timens 4, 601 *n*. miratur Eridanus cet. 4, 690. Traſymenus refugit corpus contractis aquis 5, 331. hunc fleuerunt freta, ſaxa cet. 14, 514 ſq. *n*. hunc triſtes luxere Fregellae, hunc mater Anagnia fleuit 5, 542 *n*. mirantem Thybrim tranare 10, 497 *n*. volentia ſaxa 11, 442 *n*. Orpheo modulante ſonos cum ſiluis venere ferae, cum montibus amnes 11, 466. conſcia loca rerum, quae ibi ſunt vel fiunt 3, 393 *n*. 399. 5, 23. 9, 180. terrentem freta 12, 450. trepidant Neptunia regna 14, 364. conſilio locorum 9, 219 *n*.

2. Metonymiae *adiuncti pro ſubiectis ſ. abſtracti pro concreto, effectus pro cauſa, continentis pro contento, et vice verſa*, v. c. vis elephantorum, virorum, Poena 4, 599 *n*. 6, 838. virtus mariti, ſ. parentis 4, 802 *n*. 6, 535 *n*. vecordia Minucii 7, 523 *n*. furor patrius, Tyrius, irae, Celticus, Euri 1, 71 *n*. 4, 190 *n*. 528. 6, 525. 528. furor ducis arma cepit 1, 683. cura ſagax Poeni 7, 260. rigor ferri 4, 630. irae grandinis 12, 610. ira Tyria 4, 528. 6, 490 *n*. ars ſubteminis 15, 433. morem et pugnae ſignum 9, 32 *n*. iuuenis 7, 596 *n*. principium 15, 746 *n*. imperium 9, 226 *n*. caedes 1, 453 *n*. Hannibal 1, 346 *n*. materna Pyrrhus origo 14, 94 *n*. palma 4, 390 *n*. 16, 462. 503. 573. ſpes 16, 506 *n*. mora belli 1, 479 *n*. 8, 33 *V. L.* morae aeris 5, 319 *n*. morae foſſarum 9, 218 *n*. nomina parta triumphis 1, 610. orantum ſqualor 1, 631. patrium decus 2, 71. pauor equi 4, 255 *n*. ſtabula 3, 383 *n*. iuuenta 2, 275 *n*. ſenecta 2, 641 *n*. 3, 626. 5, 582. 8, 6. 10, 103. 15, 456 *n*. 651 *n*. 16, 665. tumida lingua 17, 120 *n*. latratus Spartani 1, 421 *V. L.* armis furorem addere 2, 36 *n*. turbata frena pauore 2, 199 *n*. ira regia 2, 672 *n*.

ſpecta-

ſpectacula eſſe 2, 231 *V. L.* vrbs e moenibus ſpectans 2, 257 *n.* patrio decore amplior natus 3, 71 *n.* terris ingens labor creſcit 3, 75 *V. L.* naufragia inuadere 3, 321 *n.* pauore equi tractus rapitur 4, 255 *n.* Clotho longa 5, 404 *n.* ſceptra Pellaea Ptolemaei eum eripuere 11, 381 *n.* regna redeuntia 13, 728 *n.* Tago aurifero perfuſa 16, 450 *n.* membra Libyae procul fluitantia 2, 310 *n.* Latium iacet in campis 11, 566. Auſoniae contigit mea terga videre 12, 284. Capua vidente terga dare 12, 498. pauitantia moenia Romae 12, 563. Maeoniam aduehere in Latias oras 5, 10. Libyen inponere Alpibus 3, 563 *n.* tantis venientibus alis 16, 506 *n.* Athenae profundo merſae 14, 286 *n.* pauidae Cyclades 1, 472 *n.*

3. Synecdoche, v. c. Cyllenida plantam 16, 500 *n.* vngula Phaethontia diſperſit rores primo Phoebo 7, 206. colla ſ. terga fugientia 2, 250. 5, 642. 15, 726 *V. L.* corpora redeuntum 6, 572 *n.*

4. Hyperbole, v. c. 5, 399 ſq. *n.* 9, 468 ſq. *n.* 17, 592 ſq. *n.*

5. Ellipsis rarior, v. c. aduertere ſcil. nauem vel mentem 1, 288 *V. L.* vana ſ. magna minitari, loqui, promittere 1, 306 *V. L.* 8, 109 *n.* per vos culta primordia gentis ſcil. oramus 1, 658 *n.* intendit finibus agmen 3, 466 *V. L.* ſtatui ſcil. decet vel ſimilia, quae in adfectu omittuntur 12, 285 *V. L.* placet (ſc. magis vel potius) iacuiſſe, quam debellari 14, 634 *n.* patrium et commune duobus paupertas 9, 403 *n.* Conf. ſup. I, 5.

6. Aposiopesis ſ. *oratio abrupta*, v. c. 6, 110 *n.* 7, 248. 10, 289.

7. Hypallage, v. ſup. I, 9.

8. Anacolvthon, v. c. 11, 470 ſq. *V. L.*

9. Prolepsis, v. c. 2, 61 ſq. *n.*

10. Diplasiasmvs, v. c. rettulit 1, 309 *V. L.* Dionyſius 3, 393 *V. L.*

11. Antithesis acuta. v. c. laetus pauor, horror, pudor 3, 215 *n.* 16, 431 *n.*

12. Syncope, v. c. ignoſſet 8, 617. abſceſſem 8, 109. euaſti 15, 793. protraxtis 16, 84. inmiſti 17, 353. adfixet 14, 536. enaſſet 15, 375. nutribat 16, 29. inſeruibat 7, 341 *n.* ît 3, 228. iuſſo 12, 175 *n.* porgebat 9, 458. morunt 14, 141 *V. L.* amorim 17, 223. remorunt 11, 176. ſurgens 3, 659 *V. L.* diſciſſet, diſcuſſet, diſſepſſet, diſcreſſet 11, 455 *n.* et *V. L.* poſta 13, 553. ſubpoſta 2, 90. inpoſta 15, 228. repoſtus 3, 325. 4, 13. 7, 507. 11, 7. 15, 683.

Syllepsis ſ. *Syntheſis et Enallage numeri et generis*, v. c. prodite, Calliope, famae 3, 222 *V. L.* vos, Calliope 12,

 390.

390. vos itis, Gaetulia 2, 288 *V. L.* dant Tarraco pubem 3, 369 *V. L.* veſtro, Serrane, parente 6, 292 *n.* iacent vulgus 6, 563 *V. L.* vos, Hasdrubal, qui regitis arces Tyrias 16, 212. hoſpes cum rege reſidunt 16, 244 *n.* Cf. ſup. II, 2.

XIII. PROSODIA *et metricae obſeruatt.* de quibus vid. Var. Lectt.

1. *Synizeſis*, v. c. Pelio 3, 495. tenuia 4, 147. tenuis 6, 19. ſinuoſa, et ſinuata 2, 172. 6, 226. 7, 503. 10, 181. 15, 173. 621. ſemiuſta 3, 16. ſemianimis 9, 123. ſemiambuſtus 2, 681. ſemiermis 12, 467. alueo 3, 450. 4, 602. proinde 2, 353. profuerunt, polluerunt cet. 5, 264. 17, 497. genua 1, 529. Naides 5, 21.

2. *Diaſtole* ſ. *Ectaſis*, v. c. producitur ſecunda ſyll. verbi *liquefacio* 1, 178. *ego* 17, 357. *ſanguis* 10, 23. ſyll. finalis natura breuis ſequentibus duabus vel tribus conſonis 7, 618. 9, 575. 17, 546.

3. *Syſtole*, v. c. corripitur ſyll. poſterior voc. *vero* 9, 193. et tertia verborum *profuerunt*, *polluerunt* cet. 5, 264. 17, 497. nec non *re* in verbis compoſitis, quae hiatus vitandi cauſa literam inſerunt, vt in *redeo*, *redoleo* cet. 1, 309.

4. *Anceps*.

α. *Re* in verbis compoſitis a conſona incipientibus 1, 309.

β. Syllaba prima vocc. *Cyrene* 3, 252. *Cerillae* 8, 579. *Catillus* 4, 225. *Pachynus* 14, 72. *Polydamas*, *Olympus*, *corallum* 12, 212. *Gradiuus* 15, 15. *Eos* 8, 363.

γ. Syllaba ſecunda vocc. *Dionyſius* 3, 393. *Edonis*, *Biſtonis*, *Sidonis* 4, 776. *Oeagrius* 5, 463. *Therapne* 6, 303. *Leucoſia* 8, 578. *Cybele* 8, 363. *arbitrari* 15, 112.

5. *Caeſura*, qua breuis ſyll. fit longa, 1, 109. 10, 23. 14, 515.

6. *Hiatus*, v. c. nate, velim, age 1, 109. Vni turba viro, alter ſi detur in armis, 10, 29. Et Cyane, et Anapus, et Ortygie Arethuſa 14, 515.

7. *Verſus hypermetri*, v. c. 4, 187. 12, 633. 14, 143. 17, 399.

8. *Orthographia metrica*, v. c. *ſubicere*, *inicere*, *proicere*, *obicere*, *adicere*, *reicere* ſcribendum metri cauſa 1, 113 *n.* 8, 669. 10, 570. 13, 298. 17, 528.

XIV. PERMVTATIO LITERARVM facilis in codd. mſſ. medii aeui, inpr. τῶν *V* et *B* 8, 543 *V. L.* *iu* et *m* 2, 469 *V. L.*

ADDEN-

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Lib. I, 1. De elegantia locutionis *ordior arma* vid. quos Withof. laudat, Hoogſtrat. ad Corn. Nep. Alcib. 11 extr. et Tollſ. ad Auſon. Profeſſ. c. 3. p. 151. Cf. Cic. ad Div. V, 12.

I, 15. *Palatia*, vt ap. Virg. Ge. I, 499.

I, 25. in Var. Lect. De origine ac propria vi voc. *litus* v. Erneſti ad Sueton. Tiber. c. 40.

I, 29. Imitat. Virg. Ecl. I, 25.

I, 32. *propius*, praeſentius, adeoque maius periculum.

I, 36. *ſufficit*, vt ap. Virg. A. II, 618. IX, 803. et Georg. II, 424. 436. Withof. interpretatur: vnus praeſtat et quaſi repraeſentat agmina, vnus inſtar multorum agminum eſt. Cf. inf. v. 498. et Eumen. Paneg. ad Conſtant. c. 13.

I, 42-54. Per me Aeneas imperium in Italia fundauerit, per me vincant in fine Romani, dummodo interea ſanguinem profundant: conſentanea vox Iunonis iratae, at victoriam Roman., vt Dea, praeuidentis; Erneſti.

I, 48. Cf. Virg. A. XI, 405 ibique Heyne.

I, 59. *pacis deſpectus honos*, contemtus odiumque pacis, quae colenda erat et amanda.

I, 66. *Famuli ad limina*, ſerui, vt ap. Plin. Ep. VI, 16, 13 *ii, qui limini obuerſabantur;* Withof.

I, 69. *inania bella* bene dicit, vt σκιαμαχοῦντος, Ern.

I, 78 ſq. Haec verba non nimis vrgenda, et ad pueritiam inmaturamque aetatem Hannibalis ſignificandam generatim ac paulo licentius dicta exiſtimari debent; Ern. Cf. ad II, 349 ſq.

I, 83. *vmbris ſqualentibus*, atris, quales fieri ſolent ex denſis et nigricantibus frondibus picearum; Ern.

I, 106. Romani cum Poenis iniuſta foedera pepigerunt: quam ſententiam vide quam inuidioſe et infeſte extulerit Hamilcar; Ern. qui etiam monet, in voce *premere* notionem latere dedecoris, quod Poenis ex illa pace et foederibus adhaereat.

I, 109. in Var. Lect. Praeter Heinſ. Drak. et Broekhuſ. etiam Oudend. ad Lucan. V, 526 putabat, ecthlipſi neglecta, literam

ram *m* nonnunquam propter caeſuram produci, non elidi. Sed Schrader in emendatt. libro p. 136. 137 docet, nihil ſimile Grammaticos, praeſtantiores quidem, tradere, atque adeo loca, quibus viri docti ſe tueantur, aut ſuſpecta eſſe, aut perſpicue mendoſa.

I, 113. Semper haeſi in h. l. et obſendi: nunc nullus dubito, quin verba *acuit* et *ſubicit* ad idem ſubiectum, ad Hamilcarem, filio verba diri iurisiurandi praeeuntem, referenda ſint. Dele itaque maiorem diſtinct. et lege: *His acuit ſtimulis*, (ſc. Hamilcar filium) *ſubicitque h. m. d.*, et hanc diram iurisiurandi formulam adiecit cet. *haud mollia dictu*, vt *h. m. fatu* ap. Virg. A. XII, 25.

I, 116. 7. Nulla religio, nulla fides, nullus labor me impediet, vel coercebit; Ern.

I, 119ſq. Magis haec *ὁρκωμοσία* eſt et iuramentum *ἐπὶ τομίων*, quam *θυσία*; et hic, vt ap. Homer. Il. *τ*, 266 et al., victima iuramentum ſequitur; D. Heinſ.

I, 129. Heinſii coniect. *crepitantia* inprobabat etiam Withof. quia crepitent incendio virgulta aliaque, non moenia, et ſacerdos ſe futura cernere fingat, non etiam audire ſonos in extis.

I, 147ſq. Silius, vt poeta, isque ſcenas triſtiores grauioresque maxime amplectens, hoc ſibi licentiae ſumſit, vt ex hiſtoria mallet ambigua vitiorum Hasdrubalis documenta, quaeque in peiorem partem adcipi poſſent, conligere, quam expreſſiora virtutum eius teſtimonia ſequi; Ern.

I, 157-160. Ludit manifeſte poeta in *Tago*; cui nomini quum duplex notio, hominis et fluuii auriferi, adhaereret, et nunc efferenda eſſet ſententia haec: "capturam et caedem Tagi reguli Hasdrubali gratam fuiſſe," placuit eam ita enunciare: Hic Tagus Hasdrubali gratior erat, quam Pactolus et Hermus cum toto eorum auro; Erneſti, et iam olim Marſus. Qua ratione nihil contortius vidi. *Ille* haud dubie eſt Tagus rex, ad quem et verba, quae tam praecedunt, quam ſequuntur, ſpectant; non Hasdrubal, neque etiam fluuius aurifer, quem, vt ceteris praeſtantem, deſignari putat Lefeb.

I, 161. *habenis effuſis*; remiſſis, *ſublimis* eques magis ſtans quam ſedens, in concitato equi curſu, Ern.

I, 179. *Mens intacta* ſcil. doloribus, vt *tangi* h. e. adfici *dolore* dixit Prop. III, 7, 68. (al. III, 6, 34.) et alii *tangi cupidine*, *religione* cet. Withof. coni. *inuicta*. Non male: ſed illud exquiſitius.

I, 193.

I, 193-238. Non niſi fines imperii Carthag. declarandi erant, quod ex v. 191. 192 et 193 intelligitur. Hinc parum apte h. l. totius Libyae ſitus, termini, coeli ſolique diuerſitas, et variae veterum ſententiae de terrae diuiſione memorantur, doctrinae oſtentandae cauſa.

I, 198. *Arctos diuerſas*, vt *non aequas* III, 192 vbi v. not.

I, 206. *Pinea ſilua* Atlantis, quem Pauſan. Att. 53 dicit ἄβατον ὑπὸ ὕδατος καὶ δένδρων, ἃ διὰ παντὸς πέφυκε, Ern. Cf. Heyne ad Virg. A. IV, 249.

I, 209. Cf. Virg. A. XI, 913.

I, 225 ſqq. Sic *ſaxo* h. e. praecipitio mortem accelerant Cantabri inf. III, 328 ſq. vel alio modo teſte Strab. l. c. et gladio Iazyges, de quibus v. Val. Fl. VI, 123 ſq.

I, 228 ſq. De copia et celebritate auri fodinarum in terris Callaicorum, Aſturum et Cantabrorum, quibuscum Hannibali multae grauesque fuerunt pugnae, (vnde *debellata procul* cet. inf. IV, 59.) Cf. Heinſ. ad Claud. Conſ. Prob. v. 49 et Laud. Seren. v. 75. Withof.

I, 238. *Olea non alia maior in Baetica arbor*, Plin. XVII, 12.

I, 254. Vulgari ſententia inpulſu nubium a ventis, qui in tempeſtate dominantur, facto ignes elici putabantur, vnde ap. Virg. A. II, 648. *venti fulminis*, et ib. VI, 594 *turbo* pro fulmine; ap. Claudian. Rufin. II, 222 *madidis eliſa tonitrua Coris*; Ern.

I, 272. *In cauſam belli Saguntus delecta eſt*, Flor. II, 6.

I, 280. Paria quidem de Herilo refert Virgil. Sed *tellus* h. l. ſola Hiſpania eſſe videtur; Withof.

I, 285. *Fauces tumidas veneno* refer ad ſerpentem, qui eas *rupit* (*inmani fauces diduxit hiatu* inf. III, 194) *letali vulnere*, vt vulnus letale infligeret Zacyntho, non ad Zacynthum; de quo dubitaſſe mireris virum doctum in *N. Allgem. deutſch. Biblioth.* T. VIII. P. II. p. 418.

I, 292. *Sedis inops*, hominum multitudine abundans, quam Ardea vrbs non caperet; Ern.

I, 297. Verba *latos quatit agmine campos* refer ſimpl. ad inceſſum equorum et agmen in campos eductum, vel ſimul ad agrorum vaſtationem incolarumque perturbationem; (cf. Intpp. ad Virg. A. VIII, 596 et XI, 513) nam Liuius XXI, 7 *Hannibal*, ait, *infeſto exercitu ingreſſus fines, peruaſtatis paſſim agris, urbem tripartito adgreditur*; Ern.

I, 307. *exacti teli medius*, exacto per media viſcera telo, vel mediam partem teli corpore tenens, hinc mucrone hinc capulo prominente; Ern. coll. Ouid. Met. XII, 484.

I, 309.

I, 309. in Var. Lect. Doctrinam Drak. falſam eſſe h. l. monet Schrader in Emendatt. libro Praef. p. XLIII. vbi docet, ab optimis poetis primam ſyll. verborum *refero*, *reperio*, *repello* ſemper produci in praeſ., et conripi in praeter. temp.

I, 322. *bis noxia*, cuſpide et veneno. Drak. comparauit Ouid. ex Ponto I, 2, 17. Claud. Laud. Stilic. I, 351. Sidon. Apoll. V, 407. Iſcan. bell. Troi. VI, 233.

I, 325. *Acuere veneno*, inbuere, vt ap. Virg. A. IX, 773 *armare veneno ferrum;* Ern. *gaudent* emend. Liuin. *patrio veneno*, vt ap. Claudian. B. Get. 237. Colum. X, 406. et Virg. A. XII, 857 ex ingenioſa emendat. Schraderi in Obſeruatt. p. 18. vbi coni. *Armatam ſaeuo patrii quam felle veneni* cet. Withof. h. l. emend. *Spicula, quae patrio gaudet tinxiſſe veneno, Fundit* cet. coll. II, 610. et Ouid. ex P. IV, 10, 31. Sed ita nodus ferro ſecatur.

I, 330. Poſt *iuuentus*, non poſt *fugam* comma ponendum.

I, 335. *Balliſta Phocais*, Maſſilienſis, epith. orn. nam Maſſilia Phocaeorum fuit colonia, et machinarum bellicarum fabricis inclaruit. v. Strab. IV, p. 171. 180. XIV. p. 653.

I, 345. *hauſtus med. Haus.* grauiter pro, vox H. intima pectora et medullas penetrans; Ern.

I, 348. *Subit*, admonetur vrbi, *arduus agger*, machina ſuper muros vrbis eminens, vnde *globus*, turba militum inſcendat, vt ap. Virg. A. II, 47 *machina Inſpectura domos venturaque deſuper vrbi;* Ern.

I, 358. *Crinis* de face, quae quia habet ignem ſolutiorem, aëris inpetu in caudae criniumque paſſorum formam extendi ſolet; vnde Artemidor. II, 28 *ἀστέρας πωγωνίας barbatos* adpellauit; Ern.

I, 371. *Rupes aëriae*, altae, vt ap. Virg. Ecl. VIII, 39. Ge. III, 474. Aen. VIII, 221. *ſcindunt montem*, dum reuulſae chasma in monte faciunt; Ern.

I, 394. in Var. Lect. p. 56. lin. 4. leg. *ſerens* pro *ferens*. — *agitabat*, olim, in patria: cuius verbi tempus inperf. cur plane alienum ab h. l. viſum ſit viro docto in *N. Allgem. deutſch. Bibl.* T. VIII. P. II. p. 418. haud adſequor. Idem v. 403 probat *vibrantem capillum*, vt reſpondeat verbis *horrentes e. c. g.*

I, 407. *caelatus parmam vrna flum.* dura formula pro, parmam gerens, in qua vrna, fluuii emblema, ſculpta erat; Ern.

I, 410. *Perfuſae caede*, adſperſae ſanguine. Ern. exponit, mixtae et confuſae cadaueribus, quod vſui loquendi minus conuenit.

I, 445.

I, 445. *pretio parata*, cf. I, 24.

I, 518 ſqq. Si quem ſplendor quidam orationis et audacior ſpiritus delectat, eum hic locus inprimis tenebit, quo ſingula inſtar miraculorum aucta verbis, inpr. Iunonis adparentis machinatio in Hannibalis fauorem facta; Ern.

I, 530 ſq. Non muliebriter ſuſpirat et gemit Hannibal, quod putat Ern., ſed inmani labore, cui fortiter omnibusque animi viribus reſiſtit, obpreſſus, ſuſpiria, anhelitum gemitumque de alto pectore ducit; quod ab herois dignitate animique magnitudine non abhorret. Neque tamen diffiteor, diſplicere mihi orationis luxuriem, qua Silius exornauit verba Virg. A. IX, 812 – 814.

I, 543. En inſignem tautologiam luxuriamque poetae, qui *Laomedontea* et *Troiana*, *aram* et *altaria* iungit.

I, 558 ſqq. Saguntinos per noctem vrbem, quantum potuerint, muniiſſe murosque refeciſſe, apte ad miſerationem ſingulatim tradit poeta; Liuius vero XXI, 8 et 11 per aliquot dies quietem Saguntinis ab certaminibus datam eſſe, quam ſententiam Silius inf. v. 581 - 3 expreſſit; Ern.

I, 595 ſq. Differunt inter ſe de diſcrimine vrbis et euentu belli; quae apte inuenta eſt oratio hominum patriam vrbem deſperatam et obſidione preſſam relinquentium; Ern.

I, 609 - 616. Admodum languere hunc locum cenſet vir doctus in *N. Allgem. deutſch. Bibl.* T. VIII. P. II. p. 418. Sufficiſſet ſane ſimpl. memoraſſe, Senatum a Conſulibus coactum eſſe. Sed quis ita poetam quaſi in ordinem coget, et quis obſendetur imagine, in quam ille facile incidere poterat, quaeque lectores tam iucundis adficit ſenſibus? Conf. quae notaui ad h. l.

I, 621. Verba *Punica bella* et *Aegates* non de pictura intellexerim, ſed de tropaeis et roſtris nauium, quorum adſpectus victoriae illius memoriam inſtaurauerit; Ern. Recte, opinor.

I, 658. *Primordia gentis Rutulae* de primis conditoribus, Aenea inprimis, vnde et Rutuli, Ardeates, et ipſi Saguntini coloni; Ern. Sed quomodo Rutuli ab Aenea oriundi?

I, 671. Senſus h. l. eſt: cur Saguntini (*veſter ſanguis*, v. not.) poenas dent Poenis et deleantur propter foedus vobiſcum ictum? et cur id tam patienter feretis? — *veſtrique luam cur foedera ſanguis* emend. vir doctus in *N. Allgem. deutſch. Bibl.* Tom. VIII. P. II. p. 418. ſed quo ſenſu haec ab eo capta ſint verba vel capi queant, vix habeo dicere.

II, 9.

II, 9. Verſus, qui nimio doctrinae oſtentandae ſtudio debetur. Senſum v. 10 non percepit Ern. qui eum ita interpretatur: in faſtis Rom. poſt auum conſul inſcriptus, ſ. in Annalibus Rom. illius nepos denominatus; quam formulam luculentius elatam v. ap. Horat. Od. III, 17, 4. 5..

II, 24. Eodem modo Virg. A. XI, 713 *conuerſas habenas* pro equo dixit; Ern.

II, 41 ſq. Erneſti V. CL. non perſuaſit mihi hanc explicationem: "Oratio Hannibalis, callida quadam ironia ſe ipſum foederis rupti *piaculum* Romanis obferentis, atque ita, nudato inſuper vulnere, quod nuper adceperat, milites ad odium Rom. ſuique commiſerationem incitaturi, a Silio ficta eſt et nititur ipſis H. verbis v. 29. 30. Ergo *promiſſa piacula*, h. e. poenam Romanis a ſe ipſo promiſſam, *milites flagitat*, dum poſtulat ab iis, vt id promiſſum ipſi exſequantur, ſeque Romanis, vt hi volebant, tradant, quo pertinent verba ſeq. vſſ. 47. 48. Vt igitur milites acrius ſentiant iniquitatem Hannibalis hoſtibus tradendi, iraſque maiores aduerſus Romanos concipiant, (v. 54. 55.) his veluti τέχναις vtitur, vulnus oſtentans, virtutis ſuae documentum, et Romanos victores adpellans."

II, 59. *arua Meduſae* pro *antra* etiam conſ. Schrader in Obſeruatt. p. 26. 27. quoniam voces illae paſſim confunduntur, (v. Burm. ad Lucan. VI, 408) et ſic Hammonis filio praeclarius imperium reddatur.

II, 75. *Amazones cum contemtu virorum ſe tuentur* Iuſtin. loco claſſ. II, 4. Ἀμαζόνας ἀντιανείρας Homer. Il. γ, 189. ζ, 186. Ern. Sed Homerus alio ſenſu eas ita dixit, eo, quo Virg. A. I, 493 *audetque viris concurrere virgo.*

II, 78. *Donum Heſp.* eſt aurea faſcia ſ. reticulum, ab Heſp. adceptum: poetam autem puto cogitaſſe de aureis pomis in hortis Heſperidum creſcentibus, qui quum ſiti eſſent in finibus Mauretaniae, obuia fictionis illius occaſio fuit; inpr. Silio, qui his adluſionibus e longinquo repetitis delectatur; Ern. *nodo* omnino legendum putabat etiam Withof.

II, 83. 84. Quaedam mulieres, quae Asbyten comitabantur, etiam nuptae erant, ſed maior pars virgines.

II, 87. Dum *tumulum propinquum* arci Sagunt. circumequitat, vnde *gyri* efficiuntur: nam *campum ſequitur*, (vt ap. Virg. A. II, 737. V, 629.) qui in ipſo campo progreditur, eumque emetitur; Ern.

II, 141 ſq. Apta nunc patriae cogitatio: ſi in patria manſiſſem, filios non perdidiſſem; ſed abſonum videtur, quem-

quam

quam, vt ſibi ipſe mortem conſciſcat, ſaxum adhibere: ergo ad doloris perturbationem, et mortis adcelerandae cupiditatem Mopſi conſilium referendum eſt; Ern.

II, 166. *Laena radians* eſt ſplendens auro intertexto, vt ſup. v. 79 *fulgens tegmine laena*, et ap. Val. Fl. III, 98 *ſtellantia tegmina*; Ern.

II, 182. Quum non ſit credibile, lectionem bis deprauatam fuiſſe, exiſtimo Silium memoria lapſum Eurydamantem pro Eurymacho, de cuius caede v. Odyſſ. χ. 81 ſqq., poſuiſſe; Ern.

II, 299 ſqq. Vir doctus in *Allgem. Litt. Zeit. a. 1796. N. 139. p. 276.* emend. *Heu, nunc ille, noui caecus c. regni, E. a. quatiens, Tirynthia tecta*, cet. vt congruant verba Liv. XXI, 10. *Iuuenem, flagrantem cupidine regni — ad exercitus miſiſtis. — Saguntum veſtri circumſident exercitus, vnde arcentur foedere: mox Carthaginem circumſidebunt Romanae legiones.* Withof. coni. *Haud nunc ille, noui c. c. regni, E. a. quatit, haud T. tecta, Sed (propria luat — Fata ſuis) nunc hoc, hoc inquam t. m.* cet. Erneſti tuetur vulgatam lect. *Exagitant Manes — Maſſylaque vates. Annuit. Ille noui c. c. r. E. a. q. vt T. tecta, Sic propria — Fata ſuis; nunc hoc* cet. hoc ſenſu: *Adnuit*, ſequitur Hannibal furorem, quo manes paterni, funeſta ſacra, et ira Deorum eum exagitant: ſed quemadmodum propria noui regni libidine motus Saguntum vexat, ita etiam fas eſt, vt eam libidinem propria poena luat, iniquum autem, vt poenam, quam ipſe meruit, in Carthaginem conuertat. At quis poetae tam ſcabram obtrudet orationem?

II, 315. *campos* et in iis pugnandi facultatem tibi *dari*, montibus ſuperatis.

II, 318. Leg. *galeaque*.

II, 327. Turni exemplum Drancem refutantis ap. Virg. A. XI, 376 ſqq. ſequutus eſt poeta: Liuius XXI, 11. aliique hiſtorici non definiunt, quinam Hannoni nominatim contradixerint; Ern.

II, 349. *equis nudis*, forte, ſine ſtragulis. Cf. inf. XVII, 64. 65.

II, 355. Erneſti maluerit, *vt ſtimulent*, ſic paulisper adtollant, *artam*, timidam, *vel inania*, aucta in miraculum et hyperbolica, *mentem*.

II, 372. Pro *plecti* poetam *felix* vel ſimile quid ſcripſiſſe ſuſpicabatur Withof.

II, 385. *Quod ſedeat legere* (ſcil. legere inperat) recte emend. vir doctus in *N. Allgem. d. Bibl.* T. VIII. P. II. p. 418.

II, 392. *Afflictis*, h. e. male mulctatis, emend. Withof. quia Liuius illos populos tantum oppreſſos dicat celeritate Hannibalis. At v. Var. Lect.

II, 417. 8. Haec ſunt verba Virg. A. V, 257 ubi v. Heyne. Erneſti nota haec eſt: "Quaeri non debebat, quomodo haec arte effingi potuerint. In his, ſi cum poeta res eſt, non eſt argutandum. Poſſunt ſane figurae ita effingi, vt, qui ſpectet, ſciat, vtrum clament, nec ne, an aliud quid agant. Sed habet etiam hoc prae artifice praecipuum poeta, quod actiones continuare dicendo, et vitae documenta dilucidius exprimere orationis ornatu poteſt, quam artifex, qui vnum tantum actionis momentum et veluti punctum figere valet. Sic ap. Stat. Theb. I, 550 ſq. et Val. Fl. II, 410 ſqq. vbi in multis fruſtra argutati ſunt intpp."

II, 421. Cl. Hoeufft in Periculis poet. a. 1788 editis et ab Ern. laudatis defendit vulg. *petebat* coll. ſimili loco Val. Fl. I, 136. *operibat* vel *ſecabat* coni. etiam Withof.

II, 460. *litora ponunt* h. e. cogitationes de litore; Withof. coll. Valer. Fl. I, 632 *ſeponite fluctus*. Exempla ibi ab intpp. et h. l. ab Heinſ. laudata parum conuenire, idem recte monuit.

II, 595. Leg. *Erinnys.* Erneſti monet, voce *addita* etiam ſimpl. vim aduerbii *inſuper* exprimi poſſe, hoc ſenſu: Non ſatis eſt, Saguntinos de ſalute deſperare, et damnare cibos, ſed agit eos *inſuper* Erinnys, furore et amentia inbuens, vt eo alacrius mortis conſilium capiant. Cf. inf. XIII, 291 ſqq.

II, 623. *Increpitat ſeſe*, damnat et abominatur facinus peractum, *et damnat medium furorem*, in medio actu crimen ſuum agnoſcit; Ern.

II, 631. *picea caligine torrens* emend. Ill. Herel in literis ad me miſſis. Non male, opinor, ſi v. 650 *flammam* reponatur. Sed vulgata lectio exquiſitior videtur.

III, 20. Marſus monet, poetam ad hoc templum traduxiſſe, quod de templo Apollinis Vticenſi et Dianae Saguntino memoret Plin. XVI, 40. eorum ſcil. *trabes etiam nunc durare, ita vt poſitae fuerint prima urbium origine.*

III, 80. *pignus belli*, puerum, qui bellum a me inchoatum continuet; Ern.

III, 85. *calcato foedere*, vt Κατὰ δ' ὅρκια πιστὰ πάτησαν ap. Hom. Il. Δ, 157.

III, 161. *Vis dura ceſſit labori*, ab eo victa et fatigata eſt; Withof. coll. v. 549.

III, 181. *pater ipſe Deorum* non male conii. Liuin. Ad verba *reſpexiſſe veto* conf. etiam Ouid. Met. X, 51. et quae de Loti vxore tradunt libri ſacri; Ern.

III, 193. Rationem illam multi poetae ſequuti, v. c. Virg. Ge. I, 244. Ouid. Met. III, 45 et Manil. I, 305. qui adcommodate ad veritatem aſtronomicam vtrasque Arctos a Dracone potius diuiſas et ſeiunctas retulerunt; Ern. coll. Erneſti ad Hom. Il. Σ, 488.

III, 198-200. Marſus bene: "quoniam videbat, quamuis eſſet nox." Erneſti: "Non crepuſculum matutinum deſcribitur, verum mihi parentheſis omnis huc redit, non verum et profundum ſoporem fuiſſe, in quo omnia obſcura ſint, ſed Deum *miſcuiſſe lucem ſomno*, h. e. effeciſſe, vt, quamuis oculis clauſis, lucida omnia adparerent Hannibali, vt fit in ſomniis."

III, 227. *terris mutare iugum*, imperium populorum, vel orbis terrarum, Romanis eripere et ad ſe transferre.

III, 239. *grato* Magoni *tumultu*, vt ἵππων καὶ σακέων ἀδόμενα πατάγῳ ap. Callim. H. in Lav. Pall. v. 44 de Pallade; Drak.

III, 244. *Turres* pro aedificiis, et vrbe in vniuerſum: collem etiam nomine Aſpis ibidem ſitum Strabo XVII. p. 1191 docet; Ern.

III, 253. De *Cyrenes* origine, de Theraeis et Batto v. Strab. XVII. p. 1194. Valde durum et fere abſurdum foret, ſi poeta perfidiae notam, quae ex Drakenb. rationibus ad ſolum Battum pertinebat, ad Cyrenaicos ideo transferre voluerit, quod ab illo Battiadae dicti fuerint; Ern.

III, 257. *Oea* colonia iam a veteribus dicta; vnde *Trinacrios colonos*, ex Sicilia eo delatos; Ern.

III, 336. *Glomerat veſtigia* equus, quum paſſibus breuioribus incedit, vt faciunt parui equi; Ern.

III, 342. *Vile* pro *Tale* legendum eſſe non male opinabatur Withof. quem vide in Spec. ad Guntheri Ligurinum p. 60. et 61.

III, 344. 5. Strabo III. p. 232 de Luſitanis in genere ſimilia habet; Ern.

III, 346 ſqq. Cf. Lipſ. Analect. ad Mil. Rom. III, 1. Opp. T. III. p. 430. vbi etiam ſimilis Diodori locus de Hiſpanis laudatur: Ἐν δὲ τοῖς πολέμοις πρὸς ῥυθμὸς ἐμβαίνουσι, καὶ παιᾶνας ᾄδουσιν, ὅταν ἐπίωσι τοῖς ἀντιτεταγμένοις.

III, 356. Silius forte eo reſpexit, quod Viriati nomen ignobile antea fuit, quia ex paſtore venator, ex venatore latro, et mox iuſti exercitus dux factus eſt; Ern. Cf. X, 220 ſq.

III, 357. *Tirynthia caſtra*, quod Hercules tradebatur per Cerretanos ad Pyrenaeos verſus iter feciſſe; Ern. coll. v. 421 ſq.

III, 362. *Ebuſus* Diodoro V, 16 Ἔρεσος, et Dioni Caſſ. XLIII. p. 258 Ἔβεσος dicitur; Ern. Ἀρτάβροι ſ. Ἀρτάβραι memorantur etiam Eunap. p. 99. Cf. D'Orville ad Chariton. VI, 7. p. 549. ed. Lipſ.

III, 370. Cf. Plin. XIV, 6.

III, 376. In notis leg. Virg. Aen. VII, 651.

III, 384 ſq. Quae de vitae genere et armis notantur, Sarmatica ſunt; Ern. coll. Strab. VII. p. 480. vbi et equi Scythici ὀξεῖς καὶ δυσπειθεῖς adpellantur, vnde h. l. *crudus vigor*, ferocitas et contumacia nondum arte domita.

III, 392. *Hiſpalis* ad Baetin fl. vbi ſunt aeſtuaria ex Oceano Gaditano confluentia, de quibus v. Strab. III. p. 206 ſq. et Plin. II, 97. Ern.

III, 399. *Tarteſſus conſcia ſtab. Ph.* quia ad Oceanum occiduum vltra Hiſpaniam ſita eſt; Ern. coll. v. 411. et Virg. A. XI, 913.

III, 403 ſq. De Baeticae regionis fertilitate v. Plin. III, 1. Ibid. XVII, 12. *Olea non alia maior in Baetica arbor;* Ern.

III, 445. *iter populatur* h. e. facit cum vaſtatione agrorum, vt ap. Virg. A. XII, 525. Lenz.

III, 461. *ducere in altum*, alueum fluminis, *aggere ripae*, ab rate, a terra in amnem porrecta, et parte ſuperiore ripae religata, *reſolutis vinculis*, quibus altera ratis huic copulata erat. Ita Liv. l. l. *gregis fremebundo*, fremebundi, *inlabſu* in fluuium, (vt ap. Liv. *excidere ſaeuientes quidam in flumen*) vel potius in ratem, *territus Rhodanus*, *ſtagnisque* cet. aquis e fundo fluuii erutis torquendo et agitando vndas murmur emiſit; Lenz.

III, 468. *Druentia* h. l. maſc. gen. vt ap. Strab. ὁ Δρουεντίας; verba autem v. 474 ſq. petita e Virg. A. I, 100 ſq. et 116 ſq. Lenz.

III, 469. Withof. coni. *Ductoris triſtauit*, vel *laſſauit*, vt ap. Ouid. Met. XI, 730. vel *ſitit acris iter.* et v. 480. *Pene aeui glaciem* cet.

III, 481. Sol quamprimum exoritur et ante quam adſcendit, adſpicit iam Alpes occidentales, nec tamen radiis ſuis, qui montem per totum diem feriunt, aeternam glaciem liquefacit; Lenz.

III, 487

III, 487 ſq. Τῶν Ἄλπεων τὰ μὲν ἄκρα καὶ τὰ πρὸς τὰς ὑπερβολὰς ἀνήκοντα, τελέως ἄδενδρα καὶ ψιλὰ πάντ' ἐστί, διὰ τὸ συνεχῶς ἐπιμένειν τὴν χιόνα καὶ θέρους καὶ χειμῶνος· τὰ δ' ὑπὸ μέσην τὴν παρώρειαν ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν, ὑλοφόρα καὶ δενδροφόρα, καὶ τὸ ὅλον οἰκήσιμά ἐστιν, Polyb. III, 55 extr.

III, 502. *Natura prohibente*, ipſa inuita, quae hanc ob cauſam arduos montes eſſe iuſſit, ne pedibus humanis calcarentur; Lenz.

III, 509. *Moenia Romae ſummumque Iouis culmen* etiam ipſos Alpes dici poſſe exiſtimat Lenz, coll. Polyb. III, 54 ἀκροπόλεως φαίνεσθαι διάθεσιν ἔχειν τὰς Ἄλπεις τῆς ὅλης Ἰταλίας. Sed *Iouis culmen* non bene Alpes dixeris, et ſublimior eſt ſenſus ille, quem et Liuius XXI, 35 ſimiliter expreſſit: *moenia eos iam* (ita pro *tum* legendum crediderim) *transſcendere non Italiae modo, ſed etiam vrbis Romanae: — vno aut ſummum altero proelio arcem et caput Italiae in manu ac poteſtate habituros.*

III, 514. *cruda loca*, nondum trita, vt *rudis Amphitrite* Catull. LXIII, 11, mare, nauibus intactum; et *ſumma rupes* v. 517 non ſummum cacumen Alpium, ſed primum, quod Hannibal adſcenderat, montis iugum; Lenz.

III, 518 ſq. *Qua lubrica ſemita fruſtratur* ſc. pedem (niſi malis Hannibalem), certum veſtigium terrae inponere non ſinebat *canens cliuus*, niue obductus, Hannibal *premit glaciem* ſc. pedibus, incedit cum exercitu ſuper glaciem, *luctantem ferro*, quae armis et militibus reſiſtebat, eos quaſi ſubplantabat et proſternebat; cet. quas aerumnas Poeni in deſcenſu potius paſſi ſunt teſte Liv. XXI, 36; Lenz.

III, 530. *altera moles*, nouus collis, *unde*, de quo; Lenz.

III, 538. ἔκαμον δέ μοι ὄσσε Πάντη παπταίνοντι πρὸς ἠεροειδέα πέτρην dixit Hom. Od. μ, 232. Lenz.

III, 570. *Sic Venus* malebat Withof.

III, 635. *rupes obuia* cum *cautibus*, ad perpendiculum fere decliuis; Lenz. *et curſibus*, vel potius *et euntibus obuia rupes* emend. Withof. coll. ſup. v. 481. 530 ſq. IV, 518. 651. VII, 147. 307. IX, 272. Ouid. Met. III, 91. 568. VIII, 548. XI, 138. quibus locis *obuium* dicitur, quod conatui alicuius obſtat.

III, 640 ſq. Mireris Silium non feciſſe mentionem rei multo mirabilioris, aceti, quo infuſo ardens rupes refrixerit et magis putrefacta ſit: tota quoque haec hiſtoria propter ſilentium Polybii, difficultatem adgerendarum arborum, quae in ſuperioribus Alpium iugis fruſtra quaeruntur, aliasque rationes in dubium vocata eſt nuper a Matthiae in Obſſ. ad Liv.

 lib.

lib. XXI. p. 40 ſq. ſed defenſa a Boettigero in Ephemerid. Brunſuic.; Lenz.

III, 646. Quanam parte Hannibal Alpes tranſierit, ne inter antiquos quidem ſcriptores conſtitit. v. Liv. XXI, 38. Lipſ. Epiſt. ad Belgas Cent. I. Ep. 93. Opp. T. II. p. 826 ſqq. et Folard ad Polyb.

IV, 32. *Sic vulgus;* (ſc. facit) *traduntque metus*, vel *Dira ferunt, creduntque metu*, vel *Sic vulgus; creſcuntque metus* coni. Withof.

IV, 34. Leg. *et* pro *er*.

IV, 59. Withof. varia tentabat: *locantur Iberis*, vel *vocantur Ibera I. T. n. tot agmina*, vel *morantur Iberi* ſ. *Iberos*; (h. e. Pyrenen aliaque, quae ipſi ſuperare timent) vel *lauantur Ibero*, (vt V, 161. 271. IX, 185. 195.) vel *armantur Iberis*, (vt III, 224. XI, 144) vel *occantur Iberis*, vel denique *cauantur Iberis*, vt adludatur ad auri fodinas Hiſpaniae. v. Add. ad I, 228.

IV, 86. *Cantus arguti* dicuntur *volucrum certamine*, h. e. certatim, vel magno concentu canentium volucrum: quo ſenſu voces *agmen* et *certamen* a poetis vſurpari, nota res eſt; Ern. Praeſtiterit, opinor, vulgata lectio *Argutos inter, volucrum certamina, cantus*, vt *cantus* per adpoſit. dicantur *volucrum certamina*, quatenus hae certatim canant.

IV, 148 ſqq. *Boios* a Romanis ad Poenos defeciſſe, eorumque regulum *Magilum* vel *Magalum* foedus cum Hannibale iunxiſſe, memorant Polyb. III, 40. 44. et Liv. XXI, 29. eos vero in proelio ad Ticinum (de quo v. Guiſchardt Mem. milit. T. I. c. 5.) adfuiſſe, nemo memoriae prodidit praeter Silium, qui vel alios, quorum ſcripta interciderunt, vel ſuum quoque ingenium ſequutus eſt, quo ſpectant etiam ea, quae de Cryxo, eius nomine, habitu et certamine cum Scipione tradit, quae ex hiſtoria pugnae Virdomari, Gallorum regis, cum Marcello (v. Plut. Marcell. p. 300 ſq.) hauſiſſe videtur; Lenz.

IV, 188. Erneſti emend. *haud dubia meditatus c. v.* Nec tamen damnat vulgatam lect. quam ita interpretatur; Cryxus collimans, et cuſpidem ſtudioſe dirigens; nam qui collimat, is meditatur veluti vulnus, et adhuc dubius eſt, feriat ſcopum, nec ne. Rationem Drak. quam nos ſequuti ſumus, inprobat V. Cl., quod hic ſenſus in Cryxum non cadat, qui non vnum praecipue, ſed omnes trucidaſſe dicatur. Enimuero verba noſtra commode referri poſſunt ad magnam hoſtium multitudinem; quam qui adgreditur, ambigere ſolet, quem pri-

mum

mum armis petat. Malim tamen *meditatum* legere, de quo v. Var. Lect.

IV, 250. Spumat furore, ſed *ſpuma rutilat* ſanguine caeſorum, qui de ſua quoque barba deſtillat; Lenz.

IV, 257. 8. Lenz comparat Stat. Th. VII, 595. 6. XI, 514.

IV, 260. *dira vox* clamantium, Cryxum adeſſe; et Conſul *clamore* ſuorum *audit*, cognoſcit. Cryxum *ferri*, intuere; Lenz.

IV, 265. 6. Lenz voc. *vulgum* e gloſſa inrepſiſſe ſuſpicatur et h. l. ita emend. *Cornipedem adloquitur: tu Martem linque minorem:* (vel *tu mortes linque minores* i. e. deſine ſtragem edere ignobilium) *Nos, Gargane, vocant Superi ad maiora*, h. e. ad Cryxum adgrediendum. Meo qualicumque iudicio non ſollicitanda eſt lectio, quae auctoritate omnium librorum tam ſcriptorum quam editorum ante Nicandrum firmatur, et adfectui loquentis conuenientior eſt.

IV, 324. *aurato murice*, veſte purpurea, cui fila auri intexta ſunt, vt ap. Stat. Th. X, 60 *purpura mixto incenditur auro;* Lenz.

IV, 340. *Nam* leg. pro *Mam*.

IV, 350. *Praeſtringit* coni. etiam Liuin. Cf. ad I, 358 et IV, 119 in Var. Lect.

IV, 351 ſqq. Poeta inmemor eſſe videtur turpis fugae, a Romanis modo captae v. 328 ſq. Lenz.

IV, 355 ſqq. Eiusmodi ſcenae, quum varios ornatus admitterent, et miſericordiae admirationisque ſenſu animos mouere poſſent, nullus fere poetarum Rom. extitit, quin ſimilibus carmen diſtingueret: geminos ſaltem fratres multi, vt Sil. ſup. II, 636 ſq. Virg. A. X, 390 ſq. Lucan. III, 603. Stat. Th. VI, 340. IX, 292 ſq. et Ouid. Met. V, 107 produxerunt; Ern.

IV, 406. Detrahit hoſtibus, vt magis inpellat ſuos; Marſ.

IV, 451. *cecidere iubae*, criſta galeae, vel galea ipſa capite delabſa, aut ab hoſte deiecta eſt; Lenz, qui tamen id h. l. languere exiſtimat, et ingenioſe coni. *cecinere tubae*, vt Numidae ſigno dato Scipionem vndique iaculis petierint.

IV, 464. *auctorem teli*, qui patrem vulnerauerat; *piacula*, in vltionem patris vulnerati; Ern.

IV, 476. *maiora*, virtutis documenta; *meliora dari nequeunt*, inſignius generoſae indolis pietatisque exemplum a te edi, vel eius declarandae optatior occaſio et facultas tibi dari non poteſt.

IV, 525 ſq. De pugna ad Trebiam v. Guiſchardt Mem. mil. T. I. ch. 6.

IV, 539. *feri* malebat Liuin. vel Corte.

IV, 612. Iunge *proſequitur illum ſtridore*, percuſſa horrendum clamorem edidit; quem elephanti clamorem Florus quoque I, 18, 12 *ſtridorem* dixit. In ſeqq. poeta in mente habuit loca Virg. A. X, 892. XI, 638 ſq. et *laterum extentus* ſunt latera vaſta, extenta, vt *obtentus frondis* ap. Virg. A. XI, 66 pro frondibus obtentis; Ern.

IV, 641. *nouus torrens*, quatenus ad fluctus inuſitatos excreuerat et antea non viſos; Ern.

IV, 646. *premam*, fontes tuos obſtruam; quod tamen ab iis, quae Scipio v. 644 et 645 minatur, abhorrere putat Lenz. Equidem non video, cur vtrumque locum habere non poſſit; alioquin *Quoue* pro *Quoque* ſubſtituerem.

IV, 646. *nec tangere ripas*, retinere ripas tuas. Lenz ad ripas Padi refert.

IV, 657. *ad bella parentis excitae*, a parente ad auxilium ſibi praeſtandum aduocatae. *ripas perdidit amnis*, exſpatiatus eſt ſupra ripas; Lenz.

IV, 685 ſq. Cf. Ouid. Met. II, 211. et ad vſſ. 691 - 695. ibid. v. 268 ſqq. quem locum Silius expreſſit; Lenz.

IV, 695. *arundo*, ſertum ex ea, *nudauit crines Dei*, quia *conrepta* eſt flammis vel combuſta.

IV, 698. *Sic tandem* omnino legendum videbatur Withoſio.

IV, 722. *miſcenda ad coepta*, h. e. turbanda Conſulis conſilia, ſuſpicatur vir doctus in *Allg. Lit. Zeit.* 1796. N. 139.

IV, 748. Delet hunc verſum Col. imo vero ex eo quodammodo pendent ſequentia, cum quibus cohaeret: dicit enim, ſuperato iugo iam nondum finitum fuiſſe laborem, (*ſuperaſſe iugum* graeco more pro ſuperatus montis adſcenſus) ſed quaſi nouum ex paludibus in plano campo obiectum; Ern.

IV, 795. 6. Lefeb. qui v. 791 *tabum* etiam de ſanguine humano intellexerat, h. l. vertit: *contentons — nous à l'avenir de n'immoler que des animaux ſur les autels*. Erneſti toto h. l. non victimas humanas, ſed in genere cruenta ſacrificia reprehendi putat, quoniam his ſublatis et illae tollantur, ideoque iungit *hactenus ſit ſatis* hoc ſenſu: definite nunc tandem cruentis ſacrificiis Deos colere; aut ſi firmiter vobis perſuaſiſtis, Superis tale nefas placere poſſe, me inmolate. Neuter mihi quidem ſententiam ſuam perſuaſit.

V, 13. *ignaua ſilentia*, ignauos milites reddentia: nam tubis alacres ad pugnam animi fiunt; Ern.

V, 17 ſq. Formoſos iuuenes a Nymphis aliisque Diis rapi, ſatis nota res eſt. De origine et ſenſu huius mythi v. Heyne

in

in *Antiq. Auffätzen* Faſc. I. et commentat. mea in S. V. Henkii *Magazin für Religionsphiloſophie.* Vol. VI. Faſc. I. p. 194-210.

V, 45. *turma*, h. e. equites, ingenioſe pro *cura* coni. Schrader in Obſſeruatt. libro (Franeq. 1761. 4.) coll. Liv. XXII, 4, 3. (*Equites ad ipſas fauces ſaltus, tumulis apte tegentibus, locat, vt, vbi intraſſent Romani, obiecto equitatu, clauſa omnia lacu ac montibus eſſent*) et ipſius Silii loc. ſim. VII, 273-8. vbi etiam *turma*, *palus* ſ. *vndae*, et *rupes* iunguntur.

V, 50. *coſtigans*, h. e. anguſtiora reddens, premens, emend. Withof. coll. XII, 355. Stat. Silv. II, 1, 44. et Theb. IX, 487. Brit. Philipp. VII, 80.

V, 82 ſq. Cf. Virg. A. IX, 258 ſqq.

V, 134. Lipſius de Mil. Rom. III, 5 ſuſpicatur, Flaminio *Suevum* ſ. Germanicum crinem adfingi, quia triumphauerit de Gallis, qui a poetis huius aeui cum Germanis confunduntur.

V, 148. *Tigrim* ſub Auguſto demum in Italia viſam tradit Plin. VIII, 18. Sed poetae in ornatu orationis ad talia non reſpiciunt, neque ad eam ſubtilitatem ſunt exigendi. Cf. Heyne ad Virg. A. V, 37. Praeterea pellem ignotae ferae aduehi potuiſſe monet Lipſ. Mil. Rom. III, 7.

V, 161. *limen Iberi* coni. Erneſti.

V, 165 ſq. Flaminius facta ad milites adhortatione pugnam inchoaturus, tribus militibus, ſuis cuique meritis inſignibus, mandata dictat, *Orphito* (*aptanti iubas*, criſtas galeae, *atras* ſiue ab colore, ſiue terribiles, ſaeuas, quia maxime ſeruiebant terrori augendo) vt ducem Poenorum maxime petat, *Murrano*, vt anguſtas vias patefaciat, *Aequano*, vt in copias hoſtiles inruat; Ern.

V, 178. *Sacrificio annuo, quod fit ad montem Soractem Apollini, ſuper ambuſtam ligni ſtruem ambulantes non aduruntur*, Plin. VII, 2. qui locus claſſ. eſt. Cf. Eckhard de ritu ant. per ignes et carbones candentes incedendi in *Magazin für Philologen* T. II. p. 36-48. Brem. 1797.

V, 199. *Arma* et *conſona vox* explicantur adiectis verbis: *Tyria corona*, Poenis, *circumfund.* ſpargentibus *ſignum*, arma ſua, vna cum *clamore*; Lenz.

V, 208. *fuſa*, effuſa e montibus, *ruere*, et v. 211 *turbato victore*, turbando victorem, impetu in hoſtes facto; Lenz.

V, 281. *territa pennas colligit*, vt πτωσσειν vel πτησσειν et ὑποπτησσειν de auibus animalibusque, quae frigoris vel metus cauſa pennas et membra contrahunt. Cf. Koeppen ad Hom. Il. β, 312. δ, 476. ε, 634. et Ephemerid. Goetting. a. 1795. plag. 84. p. 844.

ſup. III, 604. XI, 27. 310. et aliis locis, quae laudarunt Zinzerl. Promulſ. c. 45. et inpr. Burm. ad Petron. c. 120. p. 569. Idem vir doctus monet, voc. *tandem* etiam ſup. I, 662 turbas olim mouiſſe, et *molem* facile ſic corrumpi potuiſſe ob vltimas ſyllabas proximae vocis *Romuleam*.

VI. 640. Withof. exiſtimabat, Silium non ſpec. adloqui Hannibalem, ſed Poenos; hoc ſenſu: Tantus tunc, o Poene, fuiſti, vt aequare Hannibalem, Fabii ſumma laus fuerit. At quis nunc es? Quae rerum vices?

VI, 706. *Adde et T.* legendum eſſe haud dubitabat Withof. quia v. 702. praeceſſerit *da ſpectare*.

VII, 5. 11. Fabius minus confidebat legionibus ſuis, ſed tamquam ſolus in bella pergeret, in ſe vno omnem ſpem repoſitam habebat; *ac ni ſacra vis*, diuina mens, cogitatio, *iſpôi μένος*, *ſoni fuiſſet*, *ad* (*aduerſa*, Poenorum partes) actum fuiſſet de imperio Romano; Lenz.

VII, 18. *regna* argute dici monet Withof. vt ap. Horat. Od. III, 3, 58. Maluerit tamen *ſceptra*, quae vox dignior ſit quam *tecta*, et ad vulg. lect. propius adcedat.

VII. 79. Withof. coni. *Et ferimus dignae, quocumque es nomine, turba A.*

VII, 89. *felicibus*, non extis ſ. ſacrificiis, ſed rebus, vel hominibus.

VII, 92. Lenz interpretatur ita: *arte bellandi*, opera data, ſtrategemate quodam, *ſimilis lento*, ſimilans ſe ignauum, qui tamen non erat, ſed potius prudens cunctator, (quemadmodum Minucius ap. Liv. XXII, 12 extr. eum *pro cunctatore ſegnem, pro cauto timidum, adfingens vicina virtutibus vitia, compellabat*) *praecluſerat Fortunae omnes vias*, omnem aditum, et impetum in ſe; vt contra *deprehendit Fortuna temeritatem* Minucii ap. Liv. XXII, 29.

VII, 119 ſq. Ita ſe gerit, ac ſi iam nunc pugnam committat, adumbrat quaſi futuram pugnam, quemadmodum Achilles, armis Vulcaniis ornatus, Graecos clamore claro ad certamen adcendit; Lenz.

VII, 151. 152. Withof. conf. ſup. IV, 41. Val. Fl. II, 194. Virg. Aen. VIII, 487. Senec. de Ben. IV. c. 40. (vbi v. Gronov.) et, qui h. l. imitari videntur, Flor. II, 6. et Mamert. Paneg. ad Iul. c. 5.

VII, 223. 224. *vincam Seruando inuitos*, (vt ſup. v. 151. 152.) vel *vincam Seruari*, vel potius *Stat p. d. b. ſententia mecum, Seruare* cet. non male coni. Withof. quem vide in Spec. ad Guntheri Ligurin. p. 65. Quos enim vincat vel vincet Fabius? In loco Prop. *me vincent* cet.

VII, 228.

VII, 228. *clarae fragore ruinae*; vt *Heſperiae ſonitus ruinae* ap. Horat. Od. II, 1, 32. vbi v. Iani.

VII, 257. *mouent cum fratribus alas*, h. e. inuicem venti proeliantes, coni. Withof. qui tamen vulgatam lect. forte non ſollicitandam recte putabat, quum et Hiemi *nebuloſa frons*, *tempora et caput glaciale*, tribuantur inf. XII, 2. et al. Idem merito repudiauit coniect. Heinſ. *montibus et fluctibus*, quoniam h. l. de mari ſermo eſt, et vox *fluctus* mox ſequitur.

VII, 259. *recubant* pro *lucent* opinabatur Withof. ſi quid mutandum eſſet.

VII, 269. Withof. emend. *non vacat aeque* cet. vt ſenſus ſit: videbat quidem illa, ſed non ita, non aeque vacat timere inuidiam; alia agenda habebat. Nec tamen ipſi diſplicebat coniectura Heinſii *aegro*, coll. IX, 36. 52. et XVI, 512.

VII, 275. *diuortia*, fauces ſ. anguſtias praeſidio occupauit; Lenz. Silius imitatur Virg. A. IX, 379. Conf. etiam ſup. V, 42-46.

VII, 277. *Literni arenae ſtagnaque perhorrida ſitu*, Liv. XXII, 16.

VII, 282. *ſtagna profundi*, mare, vt λιμνη; Lenz.

VII, 309. *vallet in orbe*, vndique circumdet; Lenz.

VII, 398. *ſic*, h. e. nil mouendo, cunctando, reſtituit Lenz pro *ſit*.

VII, 406. *iure pio*, ſancto ſummi magiſtratus; Lenz.

VII, 430. *Poenis* pro *nobis* malebat Withof.

VII, 447. Similiter Venerem exornant Gratiae, eius miniſtrae, venuſtatisque conciliatrices, ap. Hom. H. in Ven. v. 61 ſqq. et Claudian. de nupt. Hon. et Mar. Carm. X. v. 100 ſq. De Venere autem, fingendis diſponendisque crinibus operam dante, locus claſſ. eſt Apollon. III, 45 ſqq.

VII, 516. Pro *cernebat* Withof. coni. *cedebat* vel *temnebat*. Nec tamen plane reſpuebat vulg. lect. coll. ſup. v. 268 ſq.

VII, 518. *patria inconſulta*, cui male conſultum erat, *unberathen, übelberathen;* Lenz. Immo temeraria: illa certe notio vocis huius nullo, opinor, exemplo firmari poteſt. Cf. VIII, 217.

VII, 526. *curae ſagaces in ſubitum* ſcil. periculum, ſ. conſilium capiendum, h. e. cautio et prudentia, quae in quouis caſu repentino conſilia habet parata et in promtu; Lenz.

VII, 532. *Tam* pro *Non* legendum recte, opinor, putabat Withof.

VII, 562. *Mutaſſent ſolium* ineptam eſſe coniect. monet Withof. et duplex *que* eleganter poni exemplo Virg. Aen. II, 56.

VII, 590.

VII, 590. Lenz comparat Cic. Somn. Scip. 4, 9. *orbium vnus eſt coeleſtis extimus, qui reliquos omnes complectitur.*

VII, 591 ſqq. Cf. Koeppen ad Hom. Il. δ, 439. ε, 1 ſq. et quae diſputaui in *Magazin für Philologen* T. I. p. 205 ſq. 233 ſq.

VII, 705. *globum anhelum*, qui angetur, laborat, in anguſtiis verſatur; Lenz.

VII, 713. Vulgata lectio *arte paterna* etiam Withofio non diſplicebat coll. VIII, 12. Hor. Od. I, 12, 9. aliisque ſimillimis locis, quae laudauit in Spec. ad Guntheri Ligurin. p. 17.

VII, 730. *numerato milite laetus*, quod pauci militum, quibus ipſe (non quibus Minucius, de quo v. Liv. XXII, 29) praefuerat, perierant; Lenz. Cf. ſup. v. 396-400.

VII, 746 ſq. *Tum dextrae interiunctae, militesque, concione dimiſſa, a notis ignotisque benigne atque hoſpitaliter inuitati; laetusque dies ex admodum triſti paulo ante ac prope exſecrabili factus: Romae — pro ſe quisque Maximum laudibus ad coelum ferre*, Liv. XXII, 30.

VII, 750. Haec apte finxit poeta. Similiter Cimbris ad internecionem caeſis atque deletis, neminem fere Romae fuiſſe, qui non lautas in honorem Marii inſtruxerit coenas, eique vt Deo libauerit, memorant Plut. in vita Marii (Opp. T. I. p. 421, ed. Frft.) et Valer. Max. VIII, 15, 7. Auguſto etiam libationes tam publicae, quam priuatae a. V. C. DCCXXIV et DCCXXV decretae; de quo v. Dio Caſſ. LI, 19 et 20. Horat. Od. IV, 5, 31 ſqq. ibique Iani. Marum ipſi haſtae libauiſſe vidimus ſup. VI, 138.

VIII, 12. *Dictator cum multa adeo, tum, miles* cet. interpungebat Withof. et mox v. 20 *ſitu* quidem putabat legendum, ſed verba ſic conſtruenda eſſe: *tela hebeſcere ſitu, inter dextras cruore ſiccas Mauortis.*

VIII, 85. *nauesque ſecuta I. oculis* coni. Withof. coll. Stat. Silv. V, 2, 5. et Ouid. Ep. Her. V, 55. Durior certe dictio *ventos ſequi oculis. Oculis* autem *ſequi*, vt ap. Virg. A. VIII, 592. Ouid. Met. XIII, 259. et Ep. Her. XII, 55. XIII, 18. At lenior forte medicina *vectosque* vel *nautasque ſecuta.*

VIII, 121. Coniecturae meae nondum me poenitet, neque ea diſplicuit viro docto in *Allg. Litt. Zeit.* a. 1796. N. 139. cui tamen Heinſii emendatio probabilior videtur, donec exemplis euincatur, *diffuſam* pro *circumfuſam* dici poſſe. Nonne vero ſimiliter *vmbras diffuſas* dixit Martial. de Spect. II, 9. *platanus diffuderat vmbras* et *diffuſa ramis* Petron. 131. Cic. Or. I, 17. *lux diffuſa* Cic. N. D. II, 37. *rami late diffunduntur* Caeſ. B. G. VI, 25. et ſimilia alii? Quae exempla ſi non

non ſatis firma ad illud probandum cenſueris, *diffuſam* accipe pro *perfuſam* eo ſenſu, quo ſomno *perfundi*, *adſpergi*, *inrigari* dicimur, et de quo copioſe h. l. diſſerui. Heinſii emendatio non magis, quam Erneſtina, vel lectio vulgata, probanda videtur propter inportunam voc. *me*, de qua vid. quae monui.

VIII, 222. *rapido belli pete culmina curſu* coni. Withof.

VIII, 247. *immodice vibrabat lingua procax ore canoro*, arguto, ſtridulo, vt Therſites ap. Hom. Il. β, 212 ἀμετροεπὴς ἐκολῴα, Ὃς ῥ' ἔπεα φρεσὶν ᾗσιν ἄκοσμά τε πολλά τε ᾔδη, et v. 222 ὀξέα κεκληγὼς λέγ' ὀνείδεα; Lenz.

VIII, 255. *Suffragia caeca*, temeraria plebis, *hunc* Varronem conſulem *addiderant*, inſcripſerant, *faſtis labem*, tamquam dedecus eorum, *inter* viros et conſules, qui b. Punico II. inclaruerant; et v. 257 (vbi poeta verbis ludit) campus Martius *funeſtior* Cannenſi, quoniam clades Cannenſis non inlata fuiſſet Romanis, niſi Varro conſul creatus eſſet; Lenz.

VIII, 264. Withof. emend. *in Patres violentia verba ferebat*, et v. 266. *Sedeone in montibus ergo.*

VIII, 277. *Fabio ſpectante*, iraſcente mihi, quod Hannibalem vicerim, nec potius bellum cunctando protraxerim; Lenz. Fabius ſpectabit, quod ipſe efficere non poterat; Ern. Immo, Fabius inuitus me triumphantem videbit, et indignabitur mihi ſeruatam eſſe gloriam victoriae, confecti belli ac triumphi, ad quam fruſtra adſpirauerit.

VIII, 286. *mobilis ira t. v.* ſpectat ad inconſtantiam fauoris ac odii plebis, vt ap. Horat. Od. I, 1, 7. Lenz. Idem et mihi olim in mentem venit, ſed h. l. non ſatis placuit. Cf. ad VII, 512.

VIII, 286 ſq. Cf. Plut. vit. Fab. p. 182 B.

VIII, 311 ſq. Withof. coni. *tu* (*pro Superi*) *tu protinus arma*, *Tu campum poſcas*, (h. e. pugnare velis, vt ap. Ouid. Met. XIII, 219. et Am. I, 7, 10.) *non exploresque trahenho*, *Quantum hoſti victus?*

VIII, 388. Withof. putabat, vulgatam ſic commode lectionem explicari poſſe: *Tunc acri magiſtro in bella*, Mucio Scaevolae, *cernitur* arte caelaturae *ſub ſpecie icti ruere Porſena effugiens* cet. vel legendum eſſe, *Tunc his auſpiciis ruere acri in bella m. C.*, vel potius, *Dum victi ſpecie tremere, ac palleſcere monſtro* (h. e. inſolito facinore) *Cernitur* cet. vt Porſena viſus ſit ipſe trepidare, quaſi propria manus arſerit; de quo vid. Florus, et, qui ab eius interpr. laudantur, Seneca

Neca ac Sidonius. — Vir doctus in *Allg. Lit. Zeit. a. 1796. N. 139.* emendat, *Tanta ictus ſpecie finire hoc bella magiſtro Cernitur*, vt ſenſus ſit: ab hoc viro edoctus, quanta ſibi pericula obeunda ſint, bellum finire conſtituit. Sed quomodo et talis ſententia his verbis exprimi, et aliquis *bellum finire* in caelatura *cerni* poſſit, equidem non adſequor. Withofius autem non librariorum errores, ſed ipſius poetae orationem correxiſſe videtur.

VIII, 470. Withof. coni. *infeſſaque tauro P.* coll. Stat. Silv. I, 1, 58. Ouid. A. A. I, 293. et Ep. Her. IV, 57. vel, ſi non verius, certe decentius, *furioſaque tauro.*

VIII, 615. De *Ilua* inſ. conf. Wernsdorf ad Rutil. Itin. I, 351. in Poet. Min. T. V. P. I. p. 139.

VIII, 661. 662. Withof. recte damnabat coniecturam Heinſii, (quis enim *curſus trahere* vmquam dixit?) ſed praeclare ita emendaſſe ſibi videbatur: *curruque citato Arma virum laceroſque artus et ſigna trahentem*, quod atrox ſpectatu fuerit.

VIII, 669. *ructatque cadauera* pro *recitatque*, quod in cod. Colon. legitur, reponendum eſſe, ingenioſe ſuſpicatur Cel. Herel in literis ad me datis, in quibus monet, recentiores quidem linguas in graui oratione non admittere verbum, quod german. noſtro *rülpſen* reſpondeat, Pindarum vero, Virgilium alioſque poetas ne in lyrico quidem epicoque carmine illud reſpuere, et τὸ *vomere* (*ſpeien*) etſi non honeſtius ſit, centies occurrere. Cf. Heinſ. ad Ouid. Met. XIV, 211.

IX, 13. *vngere tela*, vt ap. Hor. Od. II, 1, 5. vbi Bentl. male coni. *tincta.*

IX, 149. Pro inportuno voc. *magis* Schrader in Obſeruatt. p. 27 ingenioſe coni. traiectis literis *genas*, coll. loco ſimill. Val. Fl. III, 309. 310. quem Silius expreſſit, et vbi verba leguntur Iaſonis, amplexati Cyzicum, quem pariter in nocturno tumultu ignarus interemerat. Satricus exuerat galeam atque in collum filii inuaſerat, vt oſcula ſuprema iungeret v. 143 ſq. Hinc recte ſuſpicabatur vir doctus, in vitiato voc. *magis* aliud latere, quo pars corporis, quam ſolerent oſculari, ſignificaretur, *genas*, non *manus*, quas pater etiam galeatus iungere potuiſſet.

IX, 217 ſqq. De Cannenſi pugna et acie vid. etiam *Naſt Röm. Kriegsalterth.* p. 408 ſq.

IX, 245. *inſatiabilis* ſc. hortandi, iterum iterumque hortatus, *vrget quemque*, inpellit ad fortia facta; *factis ſuis* exemplo ipſi propoſitis, in memoriam reuocatis, quae quisque antea praeclare fecerat; Lenz.

IX, 251.

IX, 251. Charon *laxabat ſedem*, tabulata cymbae vacuat, vt ap. Virg. A. VI, 411 *animas, quae per iuga longa ſedebant, Deturbat laxatque foros;* Lenz.

IX, 282 ſq. Indicia tempeſtatis: *vnda freti*, mare, *parturit rabiem ac procellas*, rabioſas procellas, *incluſas*, adhuc in gremio maris contentas, *ſpanſuras aſtra*, quae, vbi emiſſae fuerint, coelum adſpergine adtingent; Lenz. Cf. VII, 569 ſq.

IX, 288 ſq. *Discordia*, Ἔρις, Olympios ad pugnam excitat; 291. *Venus amens*, furens, (vel potius adtonita tanto diſcrimine, Romanis ſuis inminente) 295. *Pollux alternus animae*, alternis viuens, *Caſtore mutato*, interea apud inferos agente; 296 *Iuno cincta latus ferro*, vt ap. Virg. A. II, 614 *ferro adcincta;* 299 *minores Diui*, ſ. Indigetes, vt quidam in partibus Rom. Lenz.

IX, 310 ſqq. Cf. Liv. XXII, 47. — 313 *gemina procella*, quoniam duo exercitus pugnant; 314 *dextra* ala, in dextro cornu, *qua* cet. vbi feruidior pugna eſt; Lenz.

IX, 362. Lenz ſuſpicatur, poetam ante oculos habuiſſe Polyb. III, 116, 5 ſq. Οἱ δὲ Νομάδες ἀπὸ τῦ δεξιῦ κέρατος cet.

IX, 377. *Ni decori proſint* (h. e. inſeruiant) cet. coni. Withof.

IX, 459. *Iubere aliquid* bene dicitur, non *aliquem* vel *alicui*, quod ipſe Burm., a Drak. laudatus, ad Petron. Sat. c. 71 monuit.

IX, 637. Comparant verba Fabii ap. Liv. XXII, 39. *Neſcio, an infeſtior hic aduerſarius, quam ille hoſtis, maneat.*

IX, 640-3. Cf. Liv. XXII, 49 pr. et Polyb. III, 116.

IX, 648. *mentis*, cupiditatis ac conſilii, quod cepi, necis mihi conſciſcendae, et *fati*, quod obſtat propoſito meo, (Cf. v. 649 ſq.) *Parcarum latens fraus*, caecae inſidiae Fati, quae me ad grauiora reſeruant, (v. 651.) *cuncta*, dedecus et poenas; 655 *fugiam* Romam, quo turpius et ignominioſius ne Hannibal quidem in votis habere poſſet? Lenz.

X, 3. *conligit hoſtem*, in conlectum, denſum hoſtem inruit, vt ap. Virg. A. IX, 555 *Inruit, et, qua tela videt denſiſſima, tendit;* Lenz.

X, 10. *velocior*, vt XV, 578 malebat Withof. quia mox ſequitur *citatior*.

X, 32. *leta* h. e. letiferis armis, vt *mortes mittere* et al. neo legendum telo, quia gladio caeſi v. 38; Withof.

X, 225. Cf. XV, 690.

X, 226. Cf. IX, 491 ſq. *Exarmat*, arma extorquere conatur; et v. 231 *vitalia*, cor; Lenz.

X, 264. *Mens fugae abiit*, fugiendi impetus eum reliquit; Lenz.

X, 269 ſq. Verbis, e re nautica petitis, deſignatur auxilium Romanis in ſummo diſcrimine praeſtandum, *puppim*, (gubernaculum) *gubernare damna belli* cet.

X, 273. *vnice rerum feſſarum*, cladis communis, h. e. qui prae ceteris dignus es, vt ſerueris; Lenz. coll. verbis Liv. XXII, 49. *L. Aemili, quem* vnum *inſontem culpae cladis hodiernae dii reſpicere debent, cape hunc equum*, cet.

X, 324. De *apluſtri* cf. Wernsdorf ad Rutil. Itin. I, 513 in Poet. Min. T. V. P. I. p. 167.

X, 332. Pro *Hortatur* Withof. coni. *Iratum*, vel *Mirantum*, vel denique *Sacratas*, vt ſenſus ſit, hoc eum *ſtimulat*, vrit, ſollicitat, male habet, (v. eum ad Guntheri Ligurin.) quod nondum ipſas Romae portas intrauerit. Cf. v. 367. XI, 118 al.

X, 436. *ſponte en per* vel potius *Dei Auſoniae per numina veſtra* corrig. Withof.

X, 461 2. Tò *pingui* ineptum videbatur Withof. et vulgatum ſeruandum. (Cf. Ouid. Ep. Her. I, 54.) Mox malebat *cumulata cadauera caede*.

X, 494. *Pignora pacis* per adpoſit. vocari *cateruas virgineas* bene monuit Withof.

X, 554. *ſperantum* coni. Withof. At idem vulgatum tuebatur coll. XIII, 407.

X, 610. Vulg. *tendantne* non ſpernendum, indice etiam Withof.

X, 638. *nullo* pro *muto* coni. Withof.

XI, 28. *inpia bella* Romanorum *referre*, vlciſci; Lenz. et Ern.

XI, 43. *nulli maculis*, et v. 45 *Inuida lautitiae* corrig. Withof.

XI, 62. *geminas*, ſimiles; Withof.

XI, 163. *Magnum atque hinc magnis ſolitum p. v.* emend. Withof. et v. 220 *rictu ſpumante* e Ven.

XI, 267. *Phoebus defeſſis equis inpellebat* ab *Olympo*, coelo, *diem*, lucem, quam Phoebus ſpargebat *ad metas*, Heſperio poſitas in litore, *et Heſperus*, veſper, cet. Lenz. coll. XII, 647. XVI, 38 ſq. Ouid. Met. II, 142.

XI, 271. Cat. 63, 305 *large multiplici conſtructae ſunt dape menſae*; 272 *dignatus* paſſiue, diuino honore cultus; v. 276 *ordine* longo ſeruorum, vt ap. Virg. l. l. vel conuiuarum, vt ap. Hom. Il. α, 470. 597. Lenz.

XI, 279. *ſtrepitusque mouentum Murmure tecta ſonant* coni. Withof.

XI, 403.

XI, 403. *Vile ſub h. ſ. et ducere coelo Iure ratus* emend. idem.

XI, 420. Cf. Virg. Aen. I, 688.

XI, 421. *Inſtaurat menſas dapibus*, repetitis conuiuiis exſtruit (v. Heyne ad Virg. A. IV, 63.) *repetitque hoſpitia volentum*, frequentat conuiuia ciuium ſe inuitantium; occulta ſagitta, v. ad v. 386; Lenz.

XI, 424 ſq. Ita et Flor. II, 6. vbi v. Freinshem.

XI, 428. *artes ſcenarum* ſunt mimi, qui antiquiſſimis iam temporibus in vſu erant in Italia infer. 431 *laſciua ſtrepit ad Phr. lot.* laſciue ſaltant ad numeros tibiae Phrygiae; Lenz.

XI, 530. Withof. opinabatur: *Si talis redeat, populis eris omnibus vna Tum, C., caput, populosque* (cur non *terras?*), *colere per omnes.*

XI, 564. Idem malebat *victis*, ſcil. Hannibali et Magoni, fratribus.

XI, 603. Withof. ita interpungebat: *Si, Libyae decus, haud vlli ſ. armis H. eſt, irae tibi d.* cet., vel, *Si, Libyae decus haud vlli ſ. armis H. eſt irae, tibi d.* cet. Illud praecedentibus iraeque Hannonis conuenientius ipſi videbatur.

XII, 28. Withof. monet, veram verborum conſtructionem eſſe hanc: *Non Parthenope, diues opum, diues vigoris, ſpreta* fuit ab Hannibale ideoque inuaſa, *ſed portus traxere ducem*; vt ſenſus ſit: Hannibalem inuaſiſſe eam vrbem, non ob contemtum virium eius, ſed ob ſitum portus.

XII, 33. *ſacrum et memorabile nomen* coni. Withof.

XII, 65. *Portarumque aditus* malebat idem.

XII, 89. *bella* in cod. Col. legi ſolus notauit N. Heinſ., non, quod mireris, Modius. Sed recte, opinor, monuit Withof. vulgatum *regna* retinendum eſſe, quod et loco Virg. A. VI, 14 firmetur, et aptiſſimum ſit h. l. quod Minos non opus habuerit, Daedalo in regno ſuo adhuc commoranti bellum inferre, adeoque Daedalus timuerit regna, non bella Minois, ideoque fugerit.

XII, 138. Verbum *Parturit τῷ rumpere* obponi et ad Vulcanum referendum, adeoque minorem diſtinct. in fine verſus ponendam eſſe, exiſtimabat Withof.

XII, 152 ſqq. Incendium Veſuuii ſub Tito, quo Plinius Maior periit, non primum, ſed maximum fuit. Eum ſaepius ac diu ante conflagraſſe, Strabo, Vitruuius aliique memorant. Inf. XVII, 593 *Euomuit paſtos per ſecula Veſbius ignes.*

XII, 295. *At iam ſueta* non male coni. Withof.

XII, 407. 408. Withof. ingenioſe emend. *nimiumque ſuperbi Sperare haec auſi eſt:* quo ipſius ſententia nil literis vicinius, clarius certiusque dici poteſt.

XII, 442. 443. Idem coni. *clauſtris maris extrahit aſtu Perque auerſa vehit p. a. c.*

XII, 480. Idem corrig. *Ceſſabat res vlla; loco iam Conſul vterque P. aderant Nola, vis omnis et Arpis.* Certe poſt *Arpis* diſtinguendum putabat, quum ex Polyb. et Liuio conſtet, Conſules Nola, et Fabium Arpis veniſſe. At vulgata interpunctio eamdem exhibet ſententiam.

XII, 492. *Anxius aduentus*, ſollicitus de aduentu ſuo, quod breuiter et obſcure dicitur pro: quomodo iis, quorum cauſa aduenifſet, auxilium ferret, incertus; Lenz.

XII, 499. *vicini montis;* v. ad v. 487.

XII, 501. 502. Withof. emend. *Non ita me experti Fabius Fabioque magiſter Turmarum*, cet. quoniam Minucius non fuerit *Fabii* Dictatoris *magiſter*, ſed ſub eo magiſter equitum, in *turmas* diuiſorum.

XII, 503. *victor*, ſuperior iis arte ac fraude; Lenz.

XII, 539. Lenz monet, poetam ad verbum expreſſiſſe Tibull. I, 7, 13. 14.

XII, 541. Cf. Liv. XXVI, 10. et Polyb. IX, 5, 9.

XII, 575. *Aurora reuocat labores* Solis, eum ad curſum diurnum vocat; Lenz coll. Ouid. Met. II, 144. Immo, Aurora labores ſuos, curſum ſuum, *reuocat*, repetit, renouat.

XII, 578. *ſacras in ſanguine dextras*, ſacratas, inbutas caedibus; et *vobis pares*, ita vt vobis dignum eſt, et priſtinae virtuti veſtrae reſpondet; Lenz.

XII, 585. *nobile letum*, quia in honorum inſignibus moriebantur; Lenz. Malim referre ad genus mortis, quae forti et obſtinato ad eam animo adpetita, memorabilis et glorioſa fuit.

XII, 593. *Ire volunt* pubes, armati, et *pro muris*, ante muros; Lenz. Immo pro ſalute vrbis.

XII, 599. *vbera nudant* planctus cauſa, Lenz. Nonne potius quia veſtes lacerant?

XII, 609. *iunctim* pro *cuncta*, vel *cunctos Et ventos ſimul* non male coni. Withof.

XII, 619. *Fluit* ex alto, e coelo, magna vis pluuiae *confuſa*, coacta, conlecta in nubibus piceis; Lenz coll. Virg. Ge. I, 322 ſqq. Immo, effuſus eſt imber, *confuſus*, conmixtus, coniunctus cum *turbine* vel *procella*, vehementiore vento.

Ita

Ita Liv. VI, 32 et XXIII, 44 *ingentibus procellis fuſus* ſ. *effuſus imber diremit pugnam* ſ. *pugnantes.*

XII, 628. *Siſtebat*, a fuga retinebat; 630. *poſt clades ſocium*, per tempeſtates et fulmina factas; Lenz.

XII, 633. *Nimbis* vel ſimile quid malebat Withof. pro *Ventis*, ne haec vox cum ſynon. *procellis* iungatur: quod tamen in poeta, nedum in Silio, neminem obſendere debet.

XII, 635. Poeta immemor fuiſſe videtur eorum, quae ſup. v. 609 finxerat; Lenz. qui etiam docte diſputauit de Ioue Elicio ac Deſcenſore (Ζευς Καταιβατης) in *Magazin für Philologen* T. II. p. 48 ſqq. et in Obſſ. ad Ouid. Faſt. III, 179. (*Braunſchw. Schul-Encyclop.* p. 118 ſq.).

XII, 672. *Inuicti Iouis*, v. Doering ad Cat. 64, 204.

XII, 674. Ordo verborum eſt: *Si rector Sup.*, *tot iactis*, quum tot homines deiecit, *fulmine*, *pugnat pro moenibus, cur me contra* Iouem *arma ferentem adſtixiſſe telis*, fulminibus, *piget inter tot motus*, in tanta tempeſtate et clade? Sed praeſtiterit interpunct. vulgari ſeruata legere *fulmine teli* h. e. telo ſ. fulmine; Lenz.

XII, 678 ſq. Haec ſpectant ad initium b. Punici II, quo foedus ruptum, et arma iterum capta ſunt; quod etiam Lenz monuit. Cf. I, 8-11.

XII, 686 ſq. Liuius bis tantum, epitomator vero eius, vt Silius, ter Hannibalem impetum in Romam feciſſe memorat. Polybius neque repetiti impetus, neque tempeſtatis mentionem facit; vnde tota haec hiſtoria Lenzio V. C. fabuloſa videtur.

XII, 696. *imponere vincula Eridano*, ſubigere regionem iuxta Padum, Lenz. coll. III, 511. Claudian. laud. Stil. III, 23. Ouid. Faſt. I, 285. 6.

XII, 701. *grates agit* Ioui, quod non proſtrauerit Hannibalem fulmine, ſed ſibi eius eripiendi copiam dederit; Lenz.

XII, 714. *taedas adcenſas P. g.*, h. e. letales, vel proprie, quia Diana etiam Hecate eſt adeoque Dea inferna; Lenz.

XII, 725. *bella Titania* temeraria et infauſta.

XIII, 144. Withof. emend. *cui Sidonios ſuperare lacerto Robur, et* cet. vt more poetarum res inanimata aliquid dare dicatur.

XIII, 182. Idem emend. *adſtantum turribus*, h. e. ingruunt haſtae militum Romanorum, qui in turribus adſtabant.

XIII, 378. Idem haud dubie legendum putabat: *Qui nobis animus, quae dextera, quidue viri ſim, Decernet Mauors; tibi*, cet.

XIII, 467. Idem corrig. *Haud vlla, ante tui hanc quamquam non paruo fatigent*, cet. h. e. *ante hanc tui* ſcil. curam, vel ſepeliendi officium; et v. 471. *Tellure (vt perhibent, is mos antiquus) Ibera Exanima* cet.

XIII, 492. Idem malebat *Se* pro *Plus*. Sed coniectura Barthii *quanto* pro *quantum* verior ipſi modeſtiorque videbatur.

XIII, 726. Idem coni. *Reiecit viſus orbus.*

XIII, 773. Idem ſuſpicabatur *actis* pro *artis*.

XIII, 800. Idem coni. *Iam claro*, vel *Inde truci*, vel *acri*, vel *alto*.

XIII, 850. Idem diſtinguebat: *mox deinde:* (ſcil. addit vates) *videnti* cet.

XIV, 82. *Parentum pectora*, Senatum, Patres.

XIV, 87. *indomitos mores*, regem morum diſſolutorum; 89 *Caligare alto in ſolio*, vt nos: *die Höhe des Throns machte ihn ſchwindlich; 90. fluxis rebus*, poteſtati et fortunae, cuius inconſtantiam mox experiebatur; Lenz.

XIV, 95. *Aeacides* et *Achilles* vnus idemque eſt.

XIV, 101. *cruento luxu*, ap. Liv. XXIV, 5 *libidines nouae, inhumana crudelitas;* Lenz.

XIV, 177. Withof. vnice legendum monebat: *curaque exaequat m. v.* h. e. eius, cui modo vitam donauerat, curam gerit beneficio non minori, ne ſc. in aliud periculum incidat.

XIV, 181. et 277 ſqq. De *Syracuſis* huiusque opp. ſitu, portu cet. vid. inpr. *Bartels Briefe über Calabrien und Sicilien*. T. III. p. 76-148.

XIV, 197. De Piis Fratribus, Amphinomo et Anapia, ſingulari nuper libello egit Cl. Roos.

XIV, 220. De *Palicis* eorumque matre Thalia, nympha Siciliae, cf. Wernsdorf in Poet. minor. T. IV. p. 820. 1.

XIV, 323. 4. Cum Polyb. l. l. conf. Plut. l. c. vbi ſingula fere iisdem verbis, quibus a Silio, referuntur.

XIV, 333. *anguſta foramina*, ap. Liv. *caua* (*Schieſslöcher*), extrinſecus *arta*, ap. Liv. *cubitalia*, introrſum vero laxiora.

XIV, 343. *Nudus opum; ſed cui c. t. p.* pulcra ἀντίθεσις, vt fere ap. Hor. Od. I, 28, 1-4. Lenz.

XIV, 344. *Ille nouerat, vt*, qua ratione cet. 345. Terram inmobilem ſtare, docebat Archimedes et monſtrabat in Sphaera artificioſa, quae Syracuſis in Achradina ſeruabatur; Lenz. coll. Ouid. Faſt. VI, 269-280.

XIV, 352. *Feminea traxiſſe manu*, ἤρεμα τῇ χειρὶ σείων Plut.

XIV, 365. Withof. emend. *et reboat ſcopulis* cet.

XIV, 391.

XIV, 591. Idem *quaſi* pro *ſi* ſubſtituendum cenſebat.

XIV, 607. 8. Cf. Hermanni Mythol. T. I. p. 384 not.

XIV, 613. *paſcendo*, depaſcendo, carpendo, conſumendo; 615. *Poenorum caſtris*, ante vrbem poſitis, quibus Himilco et Hippocrates praeerant, Liv. XXV, 26. Lenz.

XIV, 631. *cubilibus atris*, tentoriis vel obſcuris caſis terrenis, vel ſepulcris; Lenz. Immo, in lectis triſtibus.

XIV, 638 ſqq. De expugnatione vrbis v. Fragm. Polyb. n. 11. Opp. T. V. p. 32-5. ed. Schweigh. Liv. XXV, 24. 30. 31. Plut. Marc. p. 308. de *foro* magno quod Achradinae, et de vaſto *theatro*, (v. 644.) quod in alia vrbis parte, Neapoli, erat, *Bartels Briefe über Calabrien und Sicilien*, T. III. p. 126-135. Lenz.

XIV, 645. *ordine longo — domos*, vt ap. Cic. l. l. *ceterae Acradinae partes vna lata via perpetua — priuatis aedificiis continentur.* Cf. Bartels l. c. p. 89. De *porticibus* Achradinae et de illuſtri gymnaſio, eiusque porticu (ϛοα Σκυϑικη, vel potius Συκικη, ſ. Τυχικη) Cic. l. c. Polyb. VIII, 5, 2. ibique not. Schweigh. T. VI. p. 442. Lenz.

XIV, 652. *ſedes* ſacra, vel potius *aedes* ex coni. Heinſ., templum, opinor, Mineruae in Inſula, cuius parietes interiores veſtiti erant tabulis, in quibus picta equeſtris pugna Agathoclis. v. Cic. Verr. IV, 55. Bartels l. c. p. 181 ſq. Lenz.

XIV, 655. Withof. emend. *Non aera ſuperbam Tam fecere Ephyren*, (i. e. non aera ibi Corinthia, quae ipſi auro palmam faciebant dubiam, non veſtes ibi Babyloniae, Tyriae cet. aberant; non vsquam aera clariora quam ibi, quae Ephyren olim ſuperbam fecere) *fuluo certaret vt auro* h. e. quamvis Ephyre ipſi auro fuluo certaret hoc aera conficiendi artificio.

XIV, 675. Lenz ſuſpicatur, poetae animo obuerſatam eſſe imaginem Victoriae poſt triumphatorem in curru ſtantis.

XIV, 677 ſq. Withof. legendum cenſebat: *Defenſor patriae. meditantem in p. f. Nec t. a. t. f. r. Ignarus miles vulgi cum ſorte peremit.* Idem haec notauit: "Nihil abeſſe adfirmo contra Heinſium. Inominata caedes Archimedis nullam Silio gloriandi materiem ſubpeditabat, nec de exitu vitae, qui adeo ſubitus ac repentinus fuit, multa poterat proferre; ſatis erat dixiſſe, ipſum Marcellum Archimedis neci etiam inlacrimatum fuiſſe."

XIV, 681. Cic. Verr. IV, 52. *A Marcello, qui cepit, conditas dicetis Syracuſas.*

XV, 3.

XV, 3. *hoſte ſuperbo*, per hoſtem ſuperbum; Lenz. Immo, hoſte ſuperbiente, triumphante.

XV, 18-128. Fabulam venuſtam Prodici Sophiſtae, quam Xenophon memorat e libro, cui titulus fuit Ὡροι, (ſ. aetates vitae) ingenioſe etiam tractarunt Ill. Wieland (in *N. Amadis* et *Muſarion* Geſ. I.) et Stiernhielm in carmine Danico, quod Saec. XVII edidit et inſcripſit: *Hercules*; Lenz. Eamdem nuper erudite copioſeque interpretatus eſt iuuenis doctiſſ. *Gotth. Aug. Cubaeus* Miſnenſis in libello, quem nondum vidi, et cuius titulus eſt: *Xenophontis Hercules Prodicius et Silii Italici Scipio, perpetua nota illuſtrati, praemiſſa de Prodico differt. Lipſ. 1797. 8.*

XV, 18. 19. *Hortus erat poſticis aedium partibus*, Liv. XXIII, 8.

XV, 23 ſq. Voluptas Silii adumbratur vt orientalis meretrix, pretioſo cultu ornata; illa Prodici ſimilior eſt Ionicae ἑταιρῃ, Lenz.

XV, 25 ſq. Voluptas *ſubſuderat*, traiecerat, *oſtrum*, purpuream tramam, *fuluo auro*, ſubtemine aureorum filorum; et in *fronte* crinis conſtringebatur *acu* aurea; *laſciuaque lumina motu ancipiti*, incerto, fluctuante, *iaciebant crebras flammas*, radios amoris, vt ap. Lucian. Amor. 3. ἱλαραι των ὀμματων αἱ βολαι τακερως ανυγραινοντο; Lenz.

XV, 28 ſq. Αρετη Prodici virtutes in qualibet vitae conditione complectitur, et mitiorem elegantioremque animi formaeque indolem prae ſe fert: Virtus Silii eſt virago, aſpera heroina et imago bellicae virtutis, iuueni fortiſſimo conſentanea, non Virtus elegantioris Graeciae, ſed veteris Romae, cuius *frons* eſt *hirta*, incomtis et fruticantibus capillis, *ſtans vultus*, βλεμμα καθεστηκος, (v. D'Oruill. Charit. p. 404) oculus eodem obtutu ſibi conſtans, (quo animi tranquillitas ſignificatur, vt contra mentis motus aeſtusque luminibus laſciuis mobilibusque Voluptatis) et *laetus pudor*, grata verecundia; Lenz.

XV, 36. *Quem ad finem*, quo vsque, ad quos fines et terminos bella et expugnationes tuas quaſi proferes, et *fata laceſſes*, mortem adcelerabis, vt contra v. 47 *aetas conceſſa* a fatis *temporis*; Lenz. Immo *quem ad finem*, quo fine, cur. Illa certe explicatio a iuuene, qui nondum adminiſtraverat bellum, et a verbis *fata laceſſes* aliena videtur.

XV, 40. *ritus*, leges, cultus et praecepta Virtutis; Lenz.

XV, 43.

XV, 43. *Decios*, patrem, filium et nepotem, pro patria ſe deuouentes, ſi fides habenda Cic. Tuſc. Qu. I, 37. et Fin. II, 19. nam alii non idem tradunt de nepote.

XV, 49. 50. Cf. Ouid. Met. IV, 624. *Arctoa glacies*, polus arcticus ſ. ſeptemtrionalis. *Cancri*, poli antarctici ſ. auſtralis.

XV, 52. *labores parti timore*, curae et ſollicitudines periculis creatae; Lenz. coll. Tibull. I, 1, 3. et Burm. ad Prop. III, 9, 6.

XV, 67. *Dimiſiſſe meas horas*, tempora laetitiae ac voluptatis neglexiſſe; Lenz.

XV, 69 ſq. Virtus diſputat more Stoicorum, forte quia Scipio (et ipſe Silius) horum philoſophiae deditus, et diſcipulus erat Panaetii, qui tamen de animi inmortalitate alias fouebat opiniones; Lenz.

XV, 82. *ſuſpiratos*, cum ſuſpiriis inuocatos, inploratos; Lenz.

XV, 88. *Ad laudes*, gloriam, *genitum*, modo tam *felix* eſt, vt *munera Diuum*, dotes et bona, quibus praeſtat ceteris animalibus, *capiat*, agnoſcat. *Huc*, Romam, δεικτικῶς — nec *longe*, a populis peregrinis, *repetam*, repetenda ſunt exempla, vt ap. Lucan. I, 94; Lenz.

XV, 94 ſq. Poeta exornauit verba Scipionis ap. Liv. XXX, 14: *non eſt tantum ab hoſtibus armatis aetati noſtrae periculum, quantum ab circumfuſis vndique voluptatibus* cet.

XV, 98. 99. *Gloria vultu laeto*, nitido, fulgente, (vt ap. Virg. A. I, 591., vbi v. Heyne) et *Victoria concolor* mihi, (cf. ſup. v. 31.) Lenz.

XV, 101. Similiter ſedem vel aedes Virtutis δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις poſuit Simonides ap. Clement. Alex. Strom. IV. p. 585. vt Sapientiae domum in celſo colle Lucret. II, 7 ſqq. et inde Virg. Cir. 8 ſq.

XV, 106 ſq. Cf. Lucret. II, 7 ſq.

XV, 123. *Conuertit* ad ſe, in ſuas partes; *nil vos demoror*, vos valere iubeo, Lenz.

XV, 139 ſq. Silius reſpexiſſe videtur Virg. A. II, 692 ſq. et forte tempeſtas coorta cum tonitribus fulminibusque, ad oceanum Atlanticum tendentibus, (*dii auguriis auſpiciisque* cet. Liv. XXVI, 41.) quae Scipio, vir callidus, in rem ſuam convertebat; Lenz.

XV, 153. *It* claſſis *comes* Scipionis ex Auſonia; Lenz.

XV, 180. Cf. ad II, 574 in Var. Lect. et Val. Fl. VIII, 74.

XV, 180-207. Conſilium Carthaginis Nouae obpugnandae Scipioni in ſomnio dat Neptunus ap. Polyb. X, 11, 7. et ipſe

P Scipio

Scipio ap. Liv. XXVI, 41. memorat, deos auguriis auſpiciisque et *per nocturnos etiam viſus* omnia laeta ac proſpera portendiſſe; Lenz.

XV, 193. *Tyrius incola*, Poeni.

XV, 225. Vrbs *egerit vndas in planiciem*, docte pro, vndae maris, ingredientis in campum, egeruntur in pl. (vt ſup. v. 221 *tollit muros* pro, muri eius tolluntur) et *reſl. aeſtus reciprocat vndas*, receſſus maris viciſſim reuocat, retrahit ex planicie vndas; Lenz.

XV, 242. *aequore*, per ſtagnum, *ſubitam*, ſubito, *trahit*, rapit.

XV, 244. *Adcelerant* adſcenſum in murum *a tergo* oppidanorum, quorum et animi, et oculi aureſque in certamen cum Romanis, ab terra vrbem obpugnantibus, adeo intenti erant, vt nemo ab tergo ſenſiſſet captam vrbem. Ita Liv. XXVI, 46.

XV, 358. *nutu*, vel potius *ductu*, pro *vultu* legendum putabat Withof.

XV, 771. Pro *Pindi* Schrader in Obſeruatt. libro (Franeq. 1761. 4.) ingenioſe coni. *Cynthi*, quoniam gratiſſimus is mons Dianae, (quae inde dicta *Cynthia*, ſicut frater *Cynthius*) et Silius imitatur Virg. A. I, 498. nec quisquam poetarum venantem Dianam *Pindi* nemora peragraſſe tradit, praeterea que ſimiliter voces illae ap. Ouid. Met. VI, 204 commutantur.

XVI, 33 ſq. Si Liuio XXVIII, 1. 2. fides habenda, Silanus, non Scipio ipſe, Hannonem Magonemque deuicit, vnde et comparatio haec, quamuis venuſta, aliena eſt ab h. l. niſi forte alios auctores ſequutus eſt poeta, e quibus etiam hauſiſſe videtur, quae memorat v. 38 ſq. Hannonem *vallantem caſtra* obpreſſum eſſe a Romanorum duce: *nam Veſper*, Heſperus, *coeperat fundere*, ſpargere, *umbram non aequam*, iniquam, ingratam, *trepidanti*, fortiſſimo duci concitato, ardenti cupiditate pugnae, ab qua abſtinere cogebatur caligine; Lenz.

XVI, 196 ſq. Syphacem petiiſſe Gades et cum Scipionibus congreſſum eſſe, tradiderant forte alii, quorum ſcripta interciderunt, idque maritimi aeſtus ſpectandi cauſa, non, quoniam a Maſiniſſa pulſus ſit ex Africa, factum eſſe, rex h. l. comminiſci videtur, honeſtam cauſam praetendens turpiori, quam fateri ipſum pudebat; Lenz.

XVI, 200. 1. Withof. emend. *qui* (Romani ductores) *cedere n. Cognorant iacula.*

XVI, 201.

XVI, 201. *Syphax orauit, vt vnus apud ſeſe magiſter rei militaris remaneret* cet. Liv. XXIV, 48. Iunge itaque *magiſtros militiae*, et *veteres* adcipe dictos pro peritis, vſu atque exercitatione praeditis.

XVI, 204. *veſtro*, Romano duci, Lenz. Sed Withof. non male coni. *vetera*, vt ab antiquitate haec munera laudentur, vel potius, *Aſt ego quum contra* h. e. viciſſim, (*ita noſtris q. c. r.*) cet.

XVI, 208. *laetus* te *habe intrare*, ad intrandum, h. e. laetus, lubens intrato; Lenz.

XVI, 262. Adcumulabantur ceſpites in aras, forte duas, Ioui Capitolino et Hammoni exſtructa. Lenz.

XVI, 276. *notis terris* Hiſpaniae, vbi Scipio iam ſatis notus et clarus erat; Lenz. Immo, quae ipſi ſatis notae erant, quia cum armis eas peragrauerat.

XVI, 459. Verba *hac acies t. H. H.* parentheſi includenda.

XVI, 506. Withof. corrig. *Spes trepidat, tantis conterritus Eurytus alis.*

XVI, 559 ſq. Withof. reſtituto verſu, quem Heinſ. et Drak. eiecerant, legendum putabat, *Burrus auis pollens, quem miſſis figere telis,. Qua Tagus a. p. t. a., Laudabant quidvis, maiorum et ſtemmate clarus, et Glaius* cet. vel vnum verſum ex duobus conflandum, *Burrus auis pollens, maiorum et ſtemmate clarus, Qua Tagus* cet.

XVI, 589. 590. Idem Withof. coni. *rami Latam ſpargentes, quercus dum naſcitur, vmbram*, vel potius, *Tum ſubitas frondes, celſoque cacumine ramos Fert latam ſpargens q.* cet.

XVI, 594. Idem malebat *fama donante triumphum.*

XVI, 660. *nec retulit* Romam *prius auri ſigna*, aurum ſignatum, praedam in Hiſpania factam; Lenz. coll. Liv. XXVIII, 38. *Scipio vrbem eſt ingreſſus, argentique prae ſe in aerarium tulit XIV millia pondo trecenta quadraginta duo, et ſignati argenti magnum numerum.*

XVI, 690. *tertia luſtra*, cf. Liv. XXVIII, 41. — 692. Cf. ſup. XII, 565.

XVI, 694. *portis bellabit apertis*, bella geret externa, nec vmquam ſuas portas videbit clauſas et obpugnatas; Lenz. *pulſet*, cf. ſup. XII, 565.

XVI, 699. *annuerunt* non repugnat metri legibus. Cf. ad V, 264 in Var. Lect.

XVII, 9. Voc. *intrepidus* etiam diſplicuit Withof. quia *obuius* ſequitur, et ille coni. *atque ominibus magno adcedente*